

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə keçirilən Nazirlər Kabinetinin iclasları

1. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2009-cu ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş geniş iclası keçirilmişdir: [22 iyul 2009-cu il]
 - ***Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi***
 - *Maliyyə naziri Samir Şərifovun çıxışı*
 - *Kənd Təsərrüfatı naziri İsmət Abasovun çıxışı*
 - *Ekologiya və Təbii Sərvətlər naziri Hüseynqulu Bağirovun çıxışı*
 - *Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri Aydın Əliyevin çıxışı*
 - ***Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi***
2. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2009-cu ilin doqquz ayının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş geniş iclası keçirilmişdir: [16 oktyabr 2009-cu il]
 - ***Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi***
 - *İqtisadi inkişaf naziri Şahin Mustafayevin çıxışı*
 - *Təhsil naziri Misir Mərdanovun çıxışı*
 - *Nəqliyyat naziri Ziya Məmmədovun çıxışı*
 - *Sənaye və Energetika naziri Natiq Əliyevin çıxışı*
 - ***Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi***
3. 2009-cu ilin yekunlarına görə Azərbaycan dünya miqyasında ən sürətlə inkişaf edən ölkələr sırasındadır: Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2009-cu ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [18 yanvar 2010-cu il]
 - ***Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi***
 - *Maliyyə naziri Samir Şərifovun çıxışı*
 - *Mərkəzi Bankın idarə heyətinin sədri Elman Rüstəmovun çıxışı*
 - *Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları naziri Əli Abbasovun çıxışı*
 - *Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun sədri Səlim Müslümovun çıxışı*
 - ***Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi***
4. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2010-cu ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [14 aprel 2010-cu il]
 - ***Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi***
 - *Vergilər naziri Fazil Məmmədovun çıxışı*
 - *Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi naziri Füzuli Ələkbərovun çıxışı*
 - *Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri Aydın Əliyevin çıxışı*
 - *Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Ramiz Həsənovun çıxışı*
 - ***Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi***
5. Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2010-cu ilin birinci yarısının sosial - iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [13 iyul 2010-cu il]
 - ***Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi***
 - *Maliyyə naziri Samir Şərifovun çıxışı*
 - *Kənd Təsərrüfatı naziri İsmət Abasovun çıxışı*
 - *Müdafiə Sənayesi naziri Yavər Camalovun çıxışı*
 - ***Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi***
6. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2010-cu ilin doqquz ayının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [20 oktyabr 2010-cu il]
 - ***Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi***
 - *Maliyyə naziri Samir Şərifovun çıxışı*
 - *Dövlət Neft Fondunun icraçı direktoru Şahmar Mövsümovun çıxışı*
 - *“Azərenerji” ASC-nin prezidenti Etibar Pirverdiyevin çıxışı*
 - ***Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi***

7. Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2010-cu ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və 2011-ci ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [14 yanvar 2011-ci il]
- *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *İqtisadi İnkişaf naziri Şahin Mustafayevin çıxışı*
 - *Mərkəzi Bankın sədri Elman Rüstəmovun çıxışı*
 - *Mədəniyyət və Turizm naziri Əbülfəs Qarayevin çıxışı*
 - *Gənclər və İdman naziri Azad Rəhimovun çıxışı*
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*
8. Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2011-ci ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [12 aprel 2011-ci il]
- *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *Maliyyə naziri Samir Şərifovun çıxışı*
 - *Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri Aydın Əliyevin çıxışı*
 - *Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun sədri Səlim Müslümovun çıxışı*
 - *Dövlət Miqrasiya Xidmətinin rəisi Arzu Rəhimovun çıxışı*
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*
9. Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2011-ci ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [12 iyul 2011-ci il]
- *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *Vergilər naziri Fazil Məmmədovun çıxışı*
 - *Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Hacibala Abutalıbovun çıxışı*
 - *Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları naziri Əli Abbasovun çıxışı*
 - *“Azərsu” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Qorxmaz Hüseynovun çıxışı*
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*
10. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2011-ci ilin doqquz ayının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [24 oktyabr 2011-ci il]
- *Prezident İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *Maliyyə naziri Samir Şərifovun çıxışı*
 - *Kənd Təsərrüfatı naziri İsmət Abasovun çıxışı*
 - *Nəqliyyat naziri Ziya Məmmədovun çıxışı*
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*
11. Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2011-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və 2012-ci ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [16 yanvar 2012-ci il]
- *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevingiriş nitqi*
 - *İqtisadi İnkişaf naziri Şahin Mustafayevin çıxışı*
 - *Baş nazirin müavini, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Əli Həsənovun çıxışı*
 - *Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları naziri Əli Abbasovun çıxışı*
 - *Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun sədri Səlim Müslümovun çıxışı*
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*
12. Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2012-ci ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [16 aprel 2012-ci il]
- *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *Vergilər naziri Fazil Məmmədovun çıxışı*
 - *Səhiyyə naziri Oqtay Şıxalievun çıxışı*
 - *Ekologiya və Təbii Sərvətlər naziri Hüseynqulu Bağırovun çıxışı*
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*
13. Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2012-ci ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [11 iyul 2012-ci il]
- *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *Maliyyə naziri Samir Şərifovun çıxışı*
 - *Mədəniyyət və Turizm naziri Əbülfəs Qarayevin çıxışı*

- *Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri Aydın Əliyevin çıxışı*
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*
14. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2012-ci ilin doqquz ayının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [10 oktyabr 2012-ci il]
- *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *Mərkəzi Bankın idarə heyətinin sədri Elman Rüstəmovun çıxışı*
 - *Nəqliyyat naziri Ziya Məmmədovun çıxışı*
 - *Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi naziri Füzuli Ələkbərovun çıxışı*
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*
15. Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2012-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və 2013-cü ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [15 yanvar 2013-cü il]
- *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *İqtisadi İnkişaf naziri Şahin Mustafayevin çıxışı*
 - *Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin müavini, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Əli Həsənovun çıxışı*
 - *Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları naziri Əli Abbasovun çıxışı*
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*
16. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2013-cü ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [14 aprel 2013-cü il]
- *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *Vergilər naziri Fazil Məmmədovun çıxışı*
 - *Müdafiə Sənayesi naziri Yavər Camalovun çıxışı*
 - *Səhiyyə naziri Oqtay Şıxalievun çıxışı*
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*
17. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2013-cü ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [18 iyul 2013-cü il]
- *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *Maliyyə naziri Samir Şərifovun çıxışı*
 - *Kənd Təsərrüfatı naziri İsmət Abasovun çıxışı*
 - *Nəqliyyat naziri Ziya Məmmədovun çıxışı*
 - *Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*
18. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2013-cü ilin doqquz ayının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir. [6 oktyabr 2013-cü il]
- *Prezident İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *İqtisadi İnkişaf naziri Şahin Mustafayevin çıxışı*
 - *Mərkəzi Bankın idarə heyətinin sədri Elman Rüstəmovun çıxışı*
 - *Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun sədri Səlim Müslümovun çıxışı*
 - *Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*
19. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2013-cü ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və 2014-cü ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [9 yanvar 2014-cü il]
- *Prezident İlham Əliyevin giriş nitqi*
 - *Maliyyə naziri Samir Şərifovun çıxışı*
 - *Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları naziri Əli Abbasovun çıxışı*
 - *Səhiyyə naziri Oqtay Şıxalievun çıxışı*
 - *Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*

20. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2014-cü ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir: [13 aprel 2014-cü il]

- *Prezident İlham Əliyevin giriş nitqi*
- *Vergilər naziri Fazil Məmmədovun çıxışı*
- *Enerji naziri Natiq Əliyevin çıxışı*
- *Təhsil naziri Mikayıl Cəbbarovun çıxışı*
- *Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi*

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2009-cu ilin
birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş
geniş iclası keçirilmişdir
(22 iyul 2009-cu il)**

İyulun 22-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2009-cu ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş geniş iclası keçirilmişdir. Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

- Bugünkü iclasda biz ilin altı ayının sosial-iqtisadi yekunlarını müzakirə edəcəyik. Bildiyiniz kimi, bir ilə yaxındır ki, dünyanı global maliyyə və iqtisadi böhran bürüyüb. Keçən il altı ayın yekunlarını müzakirə edərkən biz gələn o böhranın ilkin görüntülərini, demək olar ki, qeyd etmişdik. Görülən tədbirlər nəticəsində və ümumiyyətlə, Azərbaycanda son illər aparılan islahatlar nəticəsində biz nail ola bilmişik ki, bu böhranın Azərbaycana təsiri minimum dərəcədə hiss olunur. Azərbaycan iqtisadiyyatı uzun illər uğurla inkişaf edir, iqtisadiyyatımız çoxşaxəlidir və bu, əsas amildir ki, bizi bu çətin sınaqda qoruya bilmişdir.

Təxminən bir ilə yaxındır ki, dünyanın əksər ölkələrində ciddi iqtisadi problemlər yaşanır. Azərbaycanda isə iqtisadiyyat uğurlu inkişafında davam edir. Bu ilin birinci yarısında ümumi daxili məhsul 3,6 faiz artmışdır. Çox sevindiricidir ki, qeyri-neft sektorunda artım 4,1 faiz təşkil etmişdir. Bu, çox gözəl göstəricidir və onu göstərir ki, bizim iqtisadiyyatımız və ümumiyyətlə, ölkəmizin gələcəyi neft amilindən daha az asılıdır. Əlbəttə, neft-qaz sektorunun inkişafı və bu sahədə görülən işlər bizim iqtisadi imkanlarımızı böyük dərəcədə genişləndirmişdir. Biz də bu gözəl imkanlardan səmərəli istifadə etdik və iqtisadiyyatımızın digər sektorlarının inkişafı üçün əməli-praktik işlər görülmüşdür.

İlin birinci yarısında sosial məsələlərin həlli də uğurla davam edir, bütün sosial proqramlar həyata keçirilir. Məktəb, xəstəxana tikintisi, digər sosial proqramlar icra edilir. Ünvanlı sosial yardım alan insanların sayı 800 minə çatmışdır və orta hesabla hər bir ailəyə yüz manat yardım göstərilmişdir. Bu da çox böyük məbləğdir və çətin vəziyyətdə yaşayan soydaşlarımızın sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması üçün Azərbaycan dövləti tərəfindən görülən konkret tədbirdir.

Bu il inflyasiyanın səviyyəsi çox aşağıdır. Altı ayda inflyasiya 3,7 faiz təşkil etmişdir. Ərzaq malları üzrə inflyasiyanın 2,1 faiz olduğunu nəzərə alsaq görərik ki, inflyasiya insanların sosial vəziyyətinə təsir etməmişdir. Əgər nəzərə alsaq ki, bu il əhalinin pul gəlirləri 19 faiz artmışdır, onda görərik ki, real gəlirlər təxminən 15-16 faiz təşkil edir. Orta əmək haqqı bu il təxminən 15 faiz artmışdır. Yəni bütün bu rəqəmlər onu göstərir ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı möhkəm iqtisadiyyatdır, aparılan iqtisadi islahatlar davam etdirilməlidir. Azərbaycan dövləti bütün sosial məsələlərin həlli üçün səmərəli işləyir və insanların həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılması, dünyada hökm sürən böhrandan maksimum dərəcədə müdafiəsi üçün hər şeyi edir.

Regionların inkişafında ümidverici meyillər davam edir. Baxmayaraq ki, son beş il ərzində, demək olar ki, işsizliyin böyük əksəriyyətini aradan götürdük, bu məsələ ilə bağlı konkret tədbirlər yenə də davam edir. Ötən altı ayda Azərbaycanda 35 min yeni iş yerləri açılmışdır ki, onlardan 25 mini daimidir. Regional inkişaf proqramının ikinci mərhələsi başlanmışdır. Bu, böyük və çox konkret proqramdır. Şübhə etmirəm ki, proqramın icrası nəticəsində 2013-cü ilə qədər Azərbaycanın regionlarında mövcud olan bütün problemlər öz həllini tapmalıdır.

Bu il sahibkarlığın inkişafı üçün daha da böyük vəsait nəzərdə tutulur. Dövlət tərəfindən ayrılan kreditlərin məbləği artır, eyni zamanda, ənənəvi olaraq kənd təsərrüfatının inkişafı üçün subsidiyalar nəzərdə tutulubdur. Onu da deməliyəm ki, birinci altı ayda həm sənaye istehsalı, həm də kənd təsərrüfatı sahəsində artım müşahidə olunur. Yəni Azərbaycanda elə bir sahə yoxdur ki, orada tənəzzül müşahidə edilsin. Bir daha demək istəyirəm, bu onu göstərir ki, Azərbaycan gələcəyə çox böyük ümidlərlə baxır. İndiki vəziyyət çox ürəkaçandır və şübhə etmirəm ki, bizim uğurlu inkişafımız ilin sonuna qədər davam edəcəkdir.

Biz enerji təhlükəsizliyi məsələlərinin həlli ilə mütəmadi qaydada məşğul və deyə bilərəm ki, bu sahədə qarşıda duran bütün vəzifələr icra edilmişdir. Azərbaycanda görülən tədbirlər nəticəsində neft-qaz hasilatı ilbəl artır. Azərbaycan nəinki neft, eyni zamanda qaz ixracı ilə çox ciddi məşğuldur. Biz, demək olar ki, bütün qonşu ölkələrə qaz ixrac edirik və gələn ildən bu proqram tam şəkildə təmin olunacaqdır. Eyni zamanda, ölkə əhalisini keyfiyyətli qazla təmin etmək üçün əlavə tədbirlər görülüb və əlavə investisiyalar hesabına bu sahədə də çox ciddi irəliləyiş olacaqdır. Biz, eyni zamanda, elektrik enerjisinin ixracı ilə məşğul. Baxmayaraq ki, bir neçə il bundan əvvəl Azərbaycan elektrik enerjisini xaricdən idxal edirdi.

Bu gün biz yenə də bütün qonşu ölkələrə elektrik enerjisi ixrac edirik. Bu il istifadəyə veriləcək Sumqayıt və Quba elektrik stansiyalarının fəaliyyəti nəticəsində bu ixrac daha da böyük rəqəmlərlə ölçüləcəkdir. Bu, həm Azərbaycanın bölgədə mövqelərini möhkəmləndirir, iqtisadi potensialını gücləndirir və həm də onu göstərir ki,

biz milli sərvətimiz olan neft və qazdan səmərəli şəkildə istifadə edirik, onları emal edirik. Həm bütün dünyaya xam neft, həm də qonşu ölkələrə neft məhsulları ixrac edilir. Baxmayaraq ki, Azərbaycan bu bölgədə, demək olar, ən az neft-qaz hasil edən ölkədir, biz qonşu ölkələrə emal olunmuş məhsullar ixrac edirik. Eyni zamanda, deyə bilərəm ki, elektrik enerjisinin ixracı tarixi nailiyyətdir.

Nəqliyyat sektorunda birinci altı ayda bütün nəzərdə tutulmuş proqramlar icra edilmişdir. Azərbaycanın nəqliyyat infrastrukturunu - istər avtomobil yolları, istərsə də hava nəqliyyatı, dəniz nəqliyyatı, dəmir yolu yeniləşir, müasirləşir və bütün dünya standartlarına cavab verir. Metro tikintisinə böyük vəsait qoyulur. Bütün bunları biz ona görə edirik ki, Azərbaycanın imkanlarını daha da artıraraq, insanların rahat yaşaması üçün əlavə tədbirlər görək.

Bir sözlə, demək olar ki, birinci altı ayda bütün nəzərdə tutulmuş vəzifələr öz həllini tapıbdir. Baxmayaraq ki, bir daha demək istəyirəm, dünyada yaşanan böhran və eyni zamanda, neftin qiymətinin kəskin şəkildə aşağı düşməsi nəticəsində təbii olaraq bizim gəlirlərimiz azalıbdır. 2009-cu ilin büdcəsində neftin qiyməti 70 dollar səviyyəsində nəzərdə tutulmuşdu. Ancaq realıq onu göstərir ki, orta hesabla təxminən 40-50 dollar civarındadır. Buna baxmayaraq, bizim kifayət imkanlarımız var, resurslarımız var. Biz son illər ərzində özümüzü böyük dərəcədə gücləndirə bilmişik və belə olan halda, təbii ki, Azərbaycan bu böhrandan da üzünə çıxacaqdır.

Ordu quruculuğu məsələlərinə ənənəvi olaraq diqqətimizi əsirgəmirik. Azərbaycan müharibə şəraitində yaşayır və belə olan halda, ilk növbədə, bu məsələlərə ən böyük diqqət göstərməlidir. Keçən ay ordu günü ərəfəsində keçirilmiş genişmiqyaslı hərbi təlimlər bir daha bizim gücümüzü göstərdi. Keçən il biz hərbi parad keçirməklə öz hərbi texnikamızı nümayiş etdirdik, bu il öz döyüş qabiliyyətimizi nümayiş etdirdik. Mən çox şadam ki, bu gün Azərbaycan ordusunun vəziyyəti elədir ki, qarşıda duran istənilən vəzifəni uğurla icra edə bilər. Bizim bütün söylərimiz bir məqsədə xidmət edir - Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa olunsun, işğalçı qüvvələr ölkəmizin zəbt edilmiş torpaqlarından çıxarılsın.

Bildiyiniz kimi, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı danışıqlar davam edir, danışıqlarda bizim mövqeyimiz birmənalıdır, dəyişməzdir. Bizim mövqeyimiz bütün beynəlxalq normalara əsaslanır və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən qəbul edilmiş qətnamələr və qərarlar əsasında qurulubdur və məsələ bu hüquqi müstəvidə öz həllini tapa bilər. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa edilməlidir, zəbt olunmuş bütün torpaqlar işğalçılardan azad edilməlidir. Dağlıq Qarabağdakı insanlar və oraya qayıdacaq azərbaycanlılar muxtariyyət şəraitində yaşamalıdırlar. Budur bizim prinsiplial mövqeyimiz və bir daha demək istəyirəm ki, bu mövqe beynəlxalq hüquq normalarına əsaslanır. Ümid edirəm ki, əgər Ermənistan tərəfi real vəziyyəti nəzərə alsın və Azərbaycanın artan imkanlarını, - həm hərbi, həm iqtisadi, həm siyasi, həm diplomatik uğurlarını, - təhlil edərək nəzərə alsın, məsələ tezliklə öz həllini tapa bilər. Biz, əlbəttə, çox istəyirik və çalışırıq ki, nə qədər mümkünsə, məsələ tez öz həllini tapsın ki, bizim vətəndaşlarımız öz doğma torpaqlarına qayıda bilsinlər. Ancaq bu razılaşma birinci növbədə ədalətli olmalıdır, ikinci növbədə, beynəlxalq normalara əsaslanmalıdır və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü tam şəkildə təmin edilməlidir. Hesab edirəm ki, danışıqlar masasında mövcud olan təkliflər bu məsələni dediyim şəkildə həll edə bilər.

Biz növbəti altı ayda da səmərəli işimizi davam etdirməliyik. Azərbaycan həm iqtisadi sahədə, həm də beynəlxalq müstəvidə öz mövqelərini möhkəmləndirməlidir. Biz artıq uzun illərdir ki, dünyada etibarlı tərəfdaş kimi qəbul edilirik, beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığımız uğurludur və qarşılıqlı maraqlar üzərində qurulubdur. Biz bütün ölkələrlə münasibətlərimizi qarşılıqlı maraqlar, qarşılıqlı hörmət, bir-birimizin daxili işlərinə qarışmamaq prinsipləri əsasında qururuq və əminəm ki, bu, beynəlxalq əlaqələrdə yeganə mümkün olan prinsipdir. Azərbaycanın gələcək inkişaf perspektivləri çox müsbətdir. Bir daha demək istəyirəm ki, biz öz işimizi sistemli, planlı şəkildə aparırıq və belə olan halda, əlbəttə ki, istənilən məsələ öz həllini tapa bilər.

İndi isə keçək müzakirələrə və söz verilir maliyyə naziri Samir Şərifova.

MALIYYƏ NAZİRİ SAMİR ŞƏRİFOVUN ÇIXIŞI

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

2009-cu ilin birinci yarımilliyində Azərbaycan Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafı 2008-ci ildə başlayan global maliyyə-iqtisadi böhranın dünya iqtisadiyyatında yaratdığı mənfi fəsadları, ələlxüsus global ticarət dövriyyəsinin kəskin şəkildə aşağı düşməsi, iqtisadiyyatın bank və qeyri-bank kreditləşməsinin azalması fonunda baş vermişdir.

Beynəlxalq Valyuta Fondunun yenidən dərc etdiyi dünya iqtisadiyyatının proqnozuna görə, 2009-cu ildə inkişaf etmiş ölkələrdə ümumi daxili məhsul 2,5-5 faiz, Avropa İttifaqı ölkələrində 4,7 faiz, Asiyanın yeni industrial dövlətlərində 6 faiz, MDB dövlətlərində məcmu olaraq 4 faiz azalacaqdır.

Global maliyyə-iqtisadi böhran Azərbaycan iqtisadiyyatını da sınağa çəkmişdir. Lakin əlverişsiz şəraitə baxmayaraq, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin göstərişləri əsasında görülən tədbirlər nəticəsində və əvvəlki illərdə yaradılmış möhkəm maliyyə-iqtisadi potensialı hesabına ölkə iqtisadiyyatının dayanıqlığı qorunub saxlanılmış, onun mənfi xarici təsirlərə müqavimət qabiliyyəti sınaqdan uğurla çıxmışdır.

Cari ilin altı ayı ərzində Azərbaycan iqtisadiyyatının ardıcıl artımı davam etmişdir və cənab Prezidentin qeyd etdiyi kimi, ÜDM-in artımı 3,6 faiz təşkil etmişdir.

Beynəlxalq Valyuta Fondunun 2009-cu ildə dünya iqtisadiyyatının 1,4 faiz azalacağı proqnozu fonunda bu göstərici xüsusilə təqdirəlayiqdir.

Burada onu da demək yerinə düşər ki, son illər ərzində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi altında əldə edilən rekord inkişaf sürəti ölkəmizin iqtisadi göstəricilərinin mütləq ifadədə xeyli artmasına səbəb olmuşdur. Bu baxımdan cari və gələcək dövrlərdə hər artım faizinin kəmiyyət tutumunun əvvəlki illərin göstəricilərinin tutumundan əhəmiyyətli dərəcədə yüksək olması diqqətdən yayınmamalıdır. 2009-cu ildə "Moody's Investor Service" və "Fitch Ratings" beynəlxalq reyting agentlikləri ölkəmizin növbəti kredit reyting qiymətləndirilməsini keçirmişlər və əvvəlki illərdə təyin etdikləri kredit reytinglərini müvafiq olaraq Ba1 və BB+ səviyyələrində bir daha təsdiqləmişlər.

"Standard&Poors" reyting agentliyi isə, Azərbaycan Respublikasına digər reyting agentlikləri tərəfindən əvvəllər daha əlverişli iqtisadi şəraitdə verilmiş kredit reytingləri səviyyəsində BB+ reytingi ilk dəfə qiymətləndirmə nəticəsində təyin etmişdir ki, bu da ölkə iqtisadiyyatının böyük imkanlarını və dayanıqlığını nümayiş etdirir.

Eyni zamanda, demək istərdim ki, Azərbaycandan fərqli olaraq, 2008-ci ilin ortalarından indiyə kimi həmin reyting agentlikləri bir sıra MDB dövlətlərinin, habelə Mərkəzi və Şərqi Avropa ölkələrinin kredit reytinglərini yenidən qiymətləndirərək, onları bir və ya iki pillə aşağı endirmişdir.

Cari ilin altı ayında dövlət büdcəsinin mədaxili 4 milyard 862 milyon manat və ya 93,4 faiz yerinə yetirilmişdir ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 52 milyon manat və ya 1,1 faiz çoxdur.

Vergilər Nazirliyi mədaxil proqnozunu 80,8 faiz icra etməklə, dövlət büdcəsinə 1 milyard 627 milyon manat vəsait daxil olmasını təmin etmişdir. Həmin vəsaitin də 1 milyard 165 milyon manatı qeyri-neft sektorundan daxilolmaların payına düşür. Qeyri-neft sektoru üzrə 2008-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 119 milyon manat və ya 11,4 faiz çox vəsait daxil olmuşdur.

Dövlət Gömrük Komitəsi büdcə proqnozuna 100,1 faiz və ya ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 76 milyon manat və yaxud 13,4 faiz çox əməl etmişdir. Dövlət Neft Fondundan büdcəyə proqnozda nəzərdə tutulduğundan 75 milyon manat və ya 3,1 faiz çox transfert edilmişdir.

2009-cu ilin birinci yarısında icmal büdcənin gəlirləri 5 milyard 865 milyon manat, xərcləri 5 milyard 144 milyon manat icra olunmuş, icmal büdcədə 901 milyon manat profisit yaranmışdır.

Hesabat dövründə bütün əsas investisiya layihələrinin və proqramların həyata keçirilməsi davam etdirilmiş, bu məqsədə dövlət büdcəsindən 1 milyard 675 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

Həmin vəsaitlərdən sosial-mədəni və məişət təyinatlı obyektlərin tikintisinə və yenidən qurulmasına 124 milyon manat, o cümlədən təhsil müəssisələrinə 29 milyon manat, səhiyyə müəssisələrinə 9,4 milyon manat, mədəniyyət müəssisələrinə 32 milyon manat, idman müəssisələrinə 24 milyon manat, sosial müdafiə və sosial təminat təyinatlı müəssisələrə 24 milyon manat vəsait sərf edilmişdir.

Əsas kommunal və nəqliyyat infrastrukturalarının tikintisi və yenidən qurulması üçün 1 milyard 84 milyon manat, o cümlədən elektrik energetikası infrastrukturalarının tikintisi üçün 168 milyon manat, regionların içməli su və suvarma-drenaj infrastrukturalarının bərpası və yenidən qurulması üçün 69 milyon manat, respublika əhəmiyyətli avtomobil yollarının və yol infrastrukturunun tikintisi və yenidən qurulmasına 731 milyon manat, Bakı Metropoliteninin yeraltı nəqliyyat obyektlərinin tikintisi və metro üçün avadanlığın alınmasına 47 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

Cari ilin ötən dövrü ərzində icmal büdcənin tərkib hissəsi olan Dövlət Neft Fondunun vəsaiti hesabına məcburi köçkünlər üçün yaşayış qəsəbələrinin tikintisi, Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması, Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəməri, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu layihələrinin həyata keçirilməsi üçün 153 milyon manat vəsait sərf edilmişdir.

Hesabat dövründə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondundan bir sıra vacib dövlət xərclərinin maliyyələşdirilməsinə 7,6 milyon manat, dövlət büdcəsinin Ehtiyat Fondundan əvvəlcədən büdcədə nəzərdə tutulmayan bir sıra tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə 65,4 milyon manat vəsait istifadə olunmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezident!

Qlobal maliyyə-iqtisadi böhranın Azərbaycan sahibkarlığına təsirinin azaldılması ilə bağlı tapşırığınıza uyğun olaraq, sahibkarların rəqabət qabiliyyətinin qorunması, onların birbaşa vergi yükünün azaldılması istiqamətində hökumət tərəfindən təsirli tədbirlər görülür.

Bu məqsədlə bir neçə gün əvvəl imzaladığımız qanuna uyğun olaraq, 2010-cu ildən fərdi sahibkarların gəlirinin vergiyə cəlb edilmə dərəcəsi 35 faizdən 20 faizə, müəssisələrin mənfəət vergisinin dərəcəsi 22 faizdən 20 faizə endirilmiş, sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi hüququ əldə etmək məqsədləri üçün vergi tutulan əməliyyatların həcmi 90 min manatdan 150 min manatadək artırılmışdır. Əhalinin vergi yükünün azaldılması məqsədi ilə 2010-cu ildən etibarən fiziki şəxslərdən tutulan gəlir vergisinin yuxarı həddi 35 faizdən 30 faizə endirilmiş, ödənişli məktəbəqədər müəssisələrin xidmətləri əlavə dəyər vergisindən azad edilmişdir. Qeyri-neft sektorunun inkişafına dövlət qayğısının daha da artırılması, sahibkarlığın dəstəklənməsi siyasəti davam etdirilir.

Cari ilin altı ayında Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaiti hesabına 41 şəhər və rayonda 770 sahibkarlıq subyektinin investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsinə 45 milyon manat güzəştli kredit verilmişdir ki, bu da regionlarda 3400-ə yaxın yeni iş yerinin açılmasına imkan yaradacaqdır.

Hesabat dövründə dövlət büdcəsindən kənd təsərrüfatı texnikasının və aqrokimyəvi maddələrin alınması üçün "Aqrolizing" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə 33 milyon manat, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına kreditlərin verilməsi üçün Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Kənd Təsərrüfatı Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyinə 10 milyon manat həcmində vəsait ayrılmışdır.

Möhtərəm Prezident!

"Büdcə sistemi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq, cari ilin yanvar ayından 2010-cu il üçün dövlət və icmal büdcə layihələrinin tərtibinə başlanılmışdır.

Büdcə layihələri hazırlanarkən Sizin daim diqqətinizdə olan əhalinin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasına, ələlxüsus aztəminatlı təbəqənin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinə, Azərbaycan dövlətinin inkişafı üçün müəyyən etdiyiniz strateji xəttə uyğun olaraq ölkəmizin müdafiə potensialının möhkəmləndirilməsinə, iqtisadi, enerji, ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunmasına yönəlmiş dövlət proqramlarının və tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə xüsusi diqqət yetirilir.

Eyni zamanda, 2010-cu ildə dünya iqtisadiyyatının tənəzzüldən çıxaraq yenidən artıma qədəm qoyması, beynəlxalq ticarət dövryyəsinin əvvəlki həcmdə, əsas xammallar və enerji daşıyıcıları üzrə qiymətlərin isə ədalətli qiymətlərə yaxın səviyyələrdə bərpa olunması, beynəlxalq maliyyə bazarlarının canlanması və kreditləşmə imkanlarının artması kimi proqnozlaşdırılan meyillərin də Azərbaycan iqtisadiyyatının gələn ilki inkişafına müsbət təsir edəcəyi və onun daha yüksək sürətlə artması üçün əlverişli zəmin yaradacağı barədə əminliklə fikir söyləməyə əsas verir.

Çıxışımın sonunda icazə verin, Sizi əmin edim ki, bugünkü iclasda verəcəyiniz tapşırıqlar da nəzərə alınmaqla, 2009-cu büdcə ilinin layiqincə başa çatdırılması və müəyyən etdiyiniz inkişaf hədəflərinə nail olmaq üçün Maliyyə Nazirliyinin kollektivi öz töhfəsini verəcək və söylərini əsirgəməyəcəkdir.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

KƏND TƏSƏRRÜFATI NAZİRİ İSMƏT ABASOVUN ÇIXIŞI

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Əsas ümummilli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş aqrar islahatların bu gün onun layiqli davamçısı, cənab Prezident, Sizin tərəfinizdən uğurla həyata keçirilməsi ölkənin aqrar sahəsinin inkişafında və əhalinin ərzaq məhsullarına tələbatının yerli istehsal hesabına ödənilməsində həlledici rol oynayır.

Beynəlxalq iqtisadi münasibətlərə və hüquqi normalara cavab verən irimiqyaslı, xalqın milli maraqlarına əsaslanan məqsədyönlü islahatların ardıcılıqla həyata keçirilməsi ölkəmizin qüdrətini və imicini daha da artırmış, perspektiv inkişafa, xalqın maddi rifahının durmadan yaxşılaşdırılmasına əlverişli şərait yaratmışdır. Ölkə başçısının rəhbərliyi ilə həyata keçirilmiş məqsədyönlü tədbirlər dünyada baş verən qlobal böhran şəraitində iqtisadiyyatımızın digər sahələrində olduğu kimi, kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsulları istehsalının da artımına imkan vermişdir.

Kənd təsərrüfatı bitkilərinin əkin strukturunda əhəmiyyətli dəyişikliklər baş vermiş, əsasən dənli, dənli-paxlalıların, xüsusilə də buğdanın istehsalına diqqət artırılmış, əkilmiş sahələrin ümumi əkin sahəsinə görə xüsusi çəkisi artaraq, 2000-ci ildəki 51,7 faizdən 2008-ci ildə 81 faizə çatmışdır. Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılara verilən yardımların, texnika və gübrə alınmasına güzəştlərin nəticəsində 2009-cu ildə taxıl əkinlərinin sahəsi daha 215 min 400 hektar genişləndirilərək 1 milyon 78 min 800 hektara çatdırılmış, o cümlədən buğdanın əkin sahəsi 206 min 700 hektar artırılaraq 810 min 700 hektar təşkil etmişdir. Cari ilin iyul ayının 20-nə olan vəziyyətə görə, 976 min 474 hektar və ya ümumi sahənin 89 faizi biçilmiş və 2 milyon 557 min 33 ton məhsul yığılmışdır. Həmin tarixə buğda əkinlərinin 713 min 532 hektarı və ya 88 faizi biçilmiş və 1 milyon 918 min 673 ton məhsul istehsal edilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Aqrar sahəyə göstərdiyiniz gündəlik qayğı və dəstəyə görə, icazə verin, çoxminli fermer və sahibkarlar, kənddə yaşayan bütün insanlar adından Sizə dərin minnətdarlığımızı bildirim. Qürur hissi ilə yüksək diqqətinizə çatdırıram ki, qarğıdalı da daxil olmaqla, 2009-cu ildə taxıl istehsalının təxminən 3 milyon ton, o cümlədən buğda istehsalının təxminən 2 milyon 200 min ton olacağı gözlənilir. Bu, ölkə tarixində taxılçılıq sahəsində ən yüksək nəticə olmaqla yanaşı, 2008-ci ilə nisbətən taxıl istehsalının təxminən 500 min ton artmasını və əhalinin ərzaq buğdasına olan tələbatının daxili istehsal hesabına tam ödənilməsinə təmin edəcəkdir.

Cari il iyulun 1-nə olan məlumata görə, 66 min 200 hektar sahədə kartof, 79 min 900 hektar sahədə tərəvəz, 31 min 100 hektar sahədə bostan bitkiləri, 1200 hektar sahədə tütün və s. əkilmişdir. İndiyədək 260 min ton kartof, 271 min 300 ton tərəvəz, 69 min 300 ton meyvə, 12 min ton bostan məhsulları, 24 ton tütün, 259 ton yaşıl çay yarpağı yığılmışdır. Məhsul yığımını davam etdirilir.

Aqrar sahənin inkişafına yönəldilmiş dövlət proqramlarının müvəffəqiyyətlə həyata keçirilməsi üçün ölkə rəhbərliyi tərəfindən hərtərəfli əlverişli şərait yaradılmış, torpaq istifadəçilərinə mexanikləşdirilmiş istehsalat xidmətlərinin həcmi və növü genişləndirilmiş, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarının traktor, kombayn, digər kənd təsərrüfatı maşın və avadanlıqları, toxum, gübrə və pestisidlərlə təminatı yaxşılaşdırılmışdır.

İnsan sağlamlığının qorunması və onların bioloji tələbatının fasiləsiz olaraq ödənilməsi üçün kənd əməkçiləri tərəfindən istehsal edilmiş məhsulların, əsasən kartof, meyvə, tərəvəz və bostan məhsullarının saxlanması, çeşidlənməsi, qablaşdırılması, daşınması və ticarət şəbəkələrinin fasiləsiz olaraq həmin məhsullarla təchiz edilməsi olduqca böyük iqtisadi və sosial əhəmiyyət kəsb edir. Aparılmış monitorinqlərin təhlili göstərir ki, bu məhsullar istehlakçılara çatanadək normadan xeyli artıq itkiyə məruz qalır. Respublikada ərzaq məhsullarının, xüsusilə meyvə-tərəvəz və kartofun istehsal həcmində əhalinin tələbatından təxminən 2 dəfə artıq olması bu məhsulların tadarükü, saxlanması və satışının təşkilinin dövlət tərəfindən dəstəklənməsinə ehtiyac yaratmışdır. Bu, əhalinin ilboyu təzə meyvə-tərəvəzlə təmin olunması ilə yanaşı, qiymətlərin tənzimlənməsini həll edə bilər.

Dediyim kimi, cari ildə təxminən 3 milyon ton taxıl istehsalı, o cümlədən təxminən 2 milyon 200 min tondan artıq ərzaq buğdası istehsalı gözlənilir. Yerlərdən verilmiş məlumatlara görə, məhsul istehsalçılarında keçən ildən hələ də satılmamış taxıl qalır və bəzən onlar öz məhsullarını maya dəyərindən aşağı qiymətə satmağa məcbur olurlar. Bu il də yüksək məhsul istehsal olunduğundan taxılın satışında müəyyən problem yarana bilər ki, bu da taxıl istehsalının artırılmasına və istehsalçıların maraqlarına öz mənfi təsirini göstərə bilər. Bunun üçün istehsal edilmiş taxılın bir hissəsinin dövlət tərəfindən alınması məqsədəuyğun olardı.

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizin Sərəncamınızla yaradılmış “Aqrolizinq” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin fəaliyyətinin daha da genişləndirilməsi və aqrar sahənin müasir texnikalarla müntəzəm təchizatı kənd təsərrüfatında dönüş yaratmışdır.

Torpaq mülkiyyətçilərinə məxsus maşın-traktor parkında “Aqrolizinq” ASC-nin 55 aqroservis filialı və 105 mexanikləşdirilmiş dəstəsi tərəfindən texniki xidmət, təmir və nizamlaşdırma işləri görülür, onlardan səmərəli istifadə

üsulları öyrədilir, tövsiyələr verilir. Bunun nəticəsində respublikada maşın-traktor parkından istifadə xeyli yüksəlmişdir.

Fəaliyyətə başladığı 2005-ci ildən “Aqrolizinq” ASC tərəfindən 745 ədəd taxılıyığan kombayn, 2250 ədəd traktor, 132 ədəd ekskavator, 5690 ədəd müxtəlif təyinatlı kənd təsərrüfatı maşınları və qoşqular, 7 süd zavodu, 13 soyuducu kamera, 7 qarışıq yem zavodu, 7 adda 294 ton pestisid, 237 min ton mineral gübrə, 770 baş damazlıq heyvan, 7189 ton yüksək reproduksiya buğda toxumu və s. gətirilərək kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarının istifadəsinə verilmişdir.

2007-2009-cu illərdə Gəncə avtomobil zavodundan 1190 ədəd “Belarus” markalı traktor alınmışdır. Bu ilin sonunadək daha 192 ədəd traktor alınacaqdır.

Hörmətli cənab Prezident!

2009-cu il iyulun 21-də imzaladığınız sərəncamlar kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçıları tərəfindən böyük ruh yüksəkliyi və rəğbətlə qarşılanmışdır. İcazə verin, məhsul istehsalçılarına göstərdiyiniz bu qayğı və diqqətə görə respublikamızın aqrar sahəsində çalışan bütün insanlar adından Sizə təşəkkürümüzü və dərin minnətdarlığımızı bildirim.

Respublikada heyvandarlıq sahəsi də dinamik inkişafdadır. “Damazlıq haqqında”, “Atçılıq haqqında” qanunların qəbul edilməsi heyvandarlıq sahəsinin inkişafının hüquqi bazasını yaratmışdır.

Heyvandarlıq məhsullarının artırılması və sahənin davamlı inkişafının təmin edilməsi məqsədi ilə ölkə Prezidentinin Sərəncamına uyğun olaraq, 3 milyon manat dəyərində 770 baş simmental, şvis və holştin-friz cinslərindən olan damazlıq heyvan alınaraq, 31 rayonda heyvandarlıqla məşğul olan şəxslərə güzəştli şərtlərlə satılmışdır. Hazırda respublikada maldarlıq, qoyunçuluq və arıçılıq üzrə 142 özəl damazlıq təsərrüfatı fəaliyyət göstərir.

Möhtərəm cənab Prezident!

İqtisadiyyatın bu vacib sahəsinin inkişafına göstərdiyiniz qayğıya, xalqımızın ərzaq təhlükəsizliyinin etibarlı təminatına, onların maddi-rifah halının yaxşılaşdırılmasına yönəldilmiş fəaliyyətinizə görə Sizə respublikanın aqrar-sənaye kompleksində çalışan çoxminli fermer və sahibkarlar ordusu, alim və mütəxəssislər adından bir daha dərin minnətdarlığımızı bildiririk. Sizi əmin edirik ki, aqrar sahənin işçiləri bundan sonra da respublikamızda ərzaq bolluğunun yaradılması üçün qüvvə və bacarıqlarını əsirgəməyəcəklər.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

EKOLOGİYA VƏ TƏBİİ SƏRVƏTLƏR NAZİRİ HÜSEYNQULU BAĞIROVUN ÇIXIŞI

- Möhtərəm Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Ulu öndərimizin öz xalqına əmanəti olan müstəqil Azərbaycan möhkəm özü üzərində qurulmuşdur. Cənab Prezident, Sizin mükəmməl strategiyanız, bu strategiyani həyata keçirmək üçün apardığınız mücadilə, Sizə xas olan iradə, qətiyyət və tələbkarlıq bu gün öz bəhrələrini verməkdədir. Proseslərin Sizin nümayiş etdirdiyiniz dəqiq təhlili və bu əsasda apardığınız dinamik siyasət ölkəmizi başqalarının öhdəsindən gələ bilmədiyi təhdidlərdən qoruyur.

Bunun nəticəsidir ki, Azərbaycan bütün dünyanı lərzəyə salan maliyyə böhranının öhdəsindən gəlir və inkişafını davam etdirir. Məhz bu siyasətin nəticəsidir ki, Azərbaycan getdikcə müasir, güclü, dinamik dövlətə çevrilir. Bu baxımdan ekoloji sahəyə ayırdığınız diqqət hətta beynəlxalq miqyasda xüsusi maraq doğurur. Sizin qarşımıza qoyduğunuz tapşırıqların yerinə yetirilməsinə gündəlik qayğı və diqqətiniz Azərbaycan üçün tamamilə yeni layihələrin həyata keçirilməsinə şərait yaradır.

Bilavasitə Sizin təşəbbüsünüzə başlanmış və getdikcə vüsət alan və uğurlu proqrama çevrilən əhalinin ekoloji cəhətdən təmiz su ilə təminatının yaxşılaşdırılması layihəsi o qədər səmərəli oldu ki, bununla bağlı Bolqarıstanın paytaxtı Sofiya şəhərində BMT baş katibinin su və sanitariya məsələləri üzrə Məşvərətçi Şurasının 12-ci toplantısı çərçivəsində Nazirlər Konfransında Azərbaycan əsas məruzə ilə çıxış etməyə dəvət olundu. Azərbaycanın bu sahədəki təcrübəsi iştirakçıların marağına və müzakirələrinə səbəb olmuşdur.

Möhtərəm Prezident!

Sizin əhalinin ekoloji cəhətdən təmiz su ilə təminatının yaxşılaşdırılması ilə əlaqədar Sərəncamınıza əsasən, Naxçıvan Muxtar Respublikası da daxil olmaqla, 12 rayonun 122 kəndində modul tipli sutəmizləyici qurğular quraşdırılmış, nəticədə 224 min nəfər əhali Dünya Səhiyyə Təşkilatının standartlarına cavab verən içməli su ilə təmin olunmuşdur. Bu qurğulardan 36-sı 2009-cu ilin birinci yarısında istifadəyə verilmişdir. Bu istiqamətdə işlər davam edir. 2009-cu il üçün Sizin xüsusi Sərəncamınızla ayrılmış 12 milyon manat vəsait hesabına hazırda 17 rayonun 63 kəndində modul tipli sutəmizləyici qurğuların quraşdırılması işləri gedir.

Sizin bu sahədəki sərəncamlarınız hazırda ümumilikdə 537 min nəfər əhalini əhatə edir. Lakin bütövlükdə Kür və Araz çaylarının sularından, habelə digər su mənbələrindən, çaylardan istifadə edən və su ilə bağlı problemləri olan hər bir kəsin keyfiyyətli içməli su ilə təmin edilməsi barədə tapşırıq vermişiniz ki, bu da 1 milyon adamı əhatə edəcəkdir.

Sizin tapşırığınızla, Xəzər sahilində yerləşən və müvafiq su mənbəyi olmayan yaşayış məntəqələrində əhalinin dəniz suyunun şirirləşdirilməsi hesabına təmiz su ilə təmin edilməsi, o cümlədən təsərrüfat məqsədləri üçün istifadə olunması üzrə pilot layihə də hazırlanır. Bu, bizə Xəzər dənizinin imkanlarından istifadə edərək, ölkəmizi gələcəkdə su qıtlığı ilə bağlı təhlükələrdən səmərəli surətdə mühafizə etmək imkanları verəcəkdir.

Sizin təşəbbüsünüzə və tapşırığınızla həyata keçirilən Xəzər dənizinin çirkənmədən qorunması ilə bağlı uğurlu proqram çərçivəsində 2009-cu il ərzində Abşeron yarımadasında "Xəzər dənizinin ekoloji mühitinin mühafizəsi sistemi"nin daha 6 stansiyası istifadəyə verilmiş, bununla da Mərdəkan, Buzovna, Bilgəh, Nardaran, Pırşağı və Novxanıya qədər sahilboyu ərazilərdə modul tipli təmizləyici qurğular quraşdırılmış stansiyaların sayı 16-ya çatdırılmışdır. Bu da gün ərzində 6140 kubmetr çirkəb suyu təmizləməyə imkan verir. Həmin yaşayış məntəqələrində kanalizasiya şəbəkəsi yoxdur və çirkəb sular istər-istəməz həyətlərdəki quyulardan dəniz suyuna qarışırdı. İndi isə həmin ərazilərdə ekoloji mühit əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşmışdır.

Məhz bunun nəticəsidir ki, müşahidələrimizə əsasən, sahillərdə dəniz suyunun keyfiyyəti ilə bağlı baş ağrısına çevrilmiş problem də bu ərazilərdə həll olunmuşdur. Səhiyyə Nazirliyinin orqanları tərəfindən aparılmış araşdırmalar da göstərir ki, Pirallahıdan Novxanıyadək 86 km məsafədə dənizin suyu son 20-25 ildə ilk dəfədir ki, tamamilə təmizdir.

Hörmətli cənab Prezident!

Siz ətraf mühitlə bağlı tədbirləri ardıcıl dəstəkləyərək, nəhəng yaşıllaşdırma təşəbbüsləri ilə də çıxış etmişiniz. Sizin tapşırığınızla artıq bir neçə istiqamətdə bu işlər başlanmışdır və uğurla davam etdirilir.

Ələt-Hacıqabul magistral avtomobil yolu ətrafında 172 min ədəd ağac və kol əkilmiş, müasir damcı suvarma sistemi yaradılmış və nəticədə 90 faiz bitişə nail olunmuşdur. Hətta bədbinlərin həmin ərazidə ağac bitməyəcəyi barədə fikirlərinin əksinə olaraq, indi cəmi bir il əvvəl əkilmiş bəzi ağacların kölgəsində daldalanmaq mümkündür. 2009-cu ilin altı ayında burada daha 2 hektar ərazidə yaşıllaşdırma işləri aparılmış, bütün əkinlərə aqrotexniki qulluq göstərilmişdir.

Eyni prinsiplərlə Zığ-Heydər Əliyev adına beynəlxalq hava limanı yolu boyu 196 hektar ərazidə 230 min ədəd ağac və kol əkilmişdir. Onların bir qismi xaricdən gətirilən və bizim zeytun sahələrinin növ çeşidini genişləndirmək üçün istifadə olunan zeytun ağaclarıdır. Mürəkkəb şəraitdə, neft məhsulları, yod və bromla

çirklənmiş torpaqlarda əkilmiş ağaclara lazımi qulluq göstərilməsi sayəsində onların 80 faizdən çoxunun bitməsi müşahidə olunur.

Eyni zamanda, Əzizbəyov dairəsi – Heydər Əliyev adına beynəlxalq hava limanı yolu boyunca 22 hektar sahədə yaşıllaşdırma işləri aparılmışdır. Burada 10 hektarda dekorativ ağaclar əkilmiş, 32 hektar sahədə isə böyük tikinti-quraşdırma işləri zamanı zədələnmiş yaşıllıqda bərpa işləri aparılmışdır.

Hər iki ərazidə suvarma sistemləri yaradılmışdır. Bu məqsədlə qazılmış 25 artezian quyusu ilə bərabər, Bülbülə gölünün suyundan da istifadə olunması suvarma suyu ilə bağlı problemi həll etməyə, eyni zamanda, gölün səviyyəsini də tənzimləməyə imkan verir.

Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin qoyduğu gözəl ənənə - Bakı və Abşeron yarımadasının başdan-başa yaşıllaşdırılması bu gün də Sizin rəhbərliyiniz altında davam etdirilir. Sizin qısa müddət ərzində Bakıda və onun ətrafında 3 milyon ağacın əkilməsi barədə təşəbbüsünüz də beynəlxalq ekoloji ictimaiyyətdə ciddi marağa səbəb olmuşdur. Bir sıra beynəlxalq ekoloji təşkilatlar da bizim nazirliyə bu təşəbbüsə qoşulmaq arzusunda olduqlarını bildirmişlər. Əslində, bu təşəbbüs 100 ildən çox müddətdə formalaşmış Abşeron yaşıllıqlarının çox qısa zamanda, demək olar ki, ikiqat artırılması deməkdir. Bu məqsədlə Abşeron yarımadasının 11 ərazisində yer seçilmiş, Zığ gölü ətrafının, habelə keçmiş “Səderək” və “Binə” ticarət mərkəzlərinin yerinin yaşıllaşdırılması layihələri hazırlanmışdır.

Eyni zamanda, Zığ–Heydər Əliyev adına beynəlxalq hava limanı yolu boyunca yaşıllığın genişləndirilməsi, Binə-Zirə yolunun, Kürdəxanı və Səngəçal qəsəbələrinin ətrafının yaşıllaşdırılması layihələri də hazırlanır və qısa zamanda başa çatdırılacaqdır.

Meşələrin mühafizəsi, bərpası, yeni meşəliklərin salınması sahəsində də ciddi tədbirlər görülməkdədir. Toxum tədarüku, əkin materiallarının yetişdirilməsi, meşələrin bərpası, yeni meşə massivlərinin yaradılması sahəsindəki göstəricilər durmadan artır. Ümumilikdə, 2003-cü ildən bəri 58 min 964 hektar sahədə yeni meşələr salınmışdır. Təkcə 2009-cu ilin altı ayı ərzində, yəni yaz mövsümündə 1383 hektar sahədə meşəbərpa işləri aparılmış, 29 min hektar əraziyə aqrotexniki qulluq göstərilmişdir.

Hörmətli cənab Prezident!

Həyata keçirilməsi çətin olan, texniki cəhətdən mürəkkəb, lakin onilliklərlə gələcəyə yönəlmiş və tapşırığımızla reallaşdırılan layihələrdən biri də “Azərbaycan Respublikasının yüksək dağlıq ərazisində Kompleks Hidrometeoroloji və Ekoloji Tədqiqat Elm Mərkəzinin yaradılması” layihəsidir. Ümumiyyətlə, bu, Azərbaycanda çağırış kimi, dövrün qoyduğu çətinliklərə sinə gərmək kimi səslənən bir çox layihələrin içində kiçik görünə də, maraqlı bir layihədir. Bu layihənin icrası üçün Şahdağ-Tufandağ ərazilərində, dəniz səviyyəsindən 3000 metr yüksəklikdə meteoroloji şəraitin və buzlaqların dəqiq müşahidəsi, flora və faunanın dərinədən öyrənilməsi üzrə Mərkəz artıq inşa edilir. Kompleks Hidrometeoroloji və Ekoloji Tədqiqat Elm Mərkəzinin tərkib hissəsi kimi, Tufandağın ən uca nöqtəsində - 4192 metr yüksəklikdə və Şahdağ zirvəsində - 4250 metr hündürlükdə Avropada ən yüksək sayılacaq 2 kompleks avtomatik meteoroloji stansiyanın quraşdırılmasına hazırlıq işləri gedir. Eyni zamanda, ərazinin müxtəlif nöqtələrində quraşdırılacaq veb-kameralar sayəsində qiymətli məlumatlar əldə etməklə bərabər, hər bir Azərbaycan vətəndaşı internet vasitəsilə həmin əraziləri canlı rejimdə görə biləcəkdir. Bütün kompleksin avtonom rejimdə fasiləsiz fəaliyyətinin təmin edilməsi üçün burada günəş və külək generatorlarından istifadə olunacaqdır.

Cənab Prezident!

Aparduğunuz siyasət nəticəsində təmin olunmuş yüksək iqtisadi inkişafı xammal bazası ilə təchiz etmək üçün nazirliyin tərkibində olan geologiya xidməti axtarış-kəşfiyyat işlərində ciddi nəticələr əldə etmişdir. Baş Qafqazın cənub yamacında, Kiçik Qafqazda, Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində aparılmış axtarış işləri nəticəsində əlvan və nəcib metallar yataqları ilə bağlı bir sıra perspektivli sahələr aşkar edilmişdir. Bu yaxınlarda Sizin iştirakınızla istifadəyə verilmiş Gədəbəy qızıl-mis emalı zavodunda artıq 1000 unsiya qızıl saflaşdırılmaq üçün hazırdır.

Bir neçə gün bundan əvvəl isə son 5 ildə aparılmış geoloji axtarış işləri nəticəsində yüksək perspektivliyi ilə fərqlənən Göygöl filiz sahəsində qızıl və gümüşün proqnoz ehtiyatlarının hesablanması başa çatmış və bu sahənin ölkəmizdə ən iri yataqlardan biri olduğu aşkarlanmışdır.

Sonuncu iclasda ağacların qırılması hallarının qarşısının alınması ilə bağlı tapşırığınıza ciddi reaksiya verilmiş, yaşıllıqların mühafizəsində dönüş yaradılmışdır. Təkcə son bir neçə ayda bununla bağlı 390 akt və protokol tərtib edilmiş, 30 icrası məcburi olan göstəriş verilmiş, 54 min manat cərimə tətbiq edilmişdir. Bu müddətdə 31 min manat məbləğində iddia qaldırılmış, 27 iş hüquq mühafizə orqanlarına göndərilmiş, 43 min manat məbləğində 90 iş məhkəmədə baxılmaq üçün göndərilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident, ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində ulu öndərimizin əsasını qoyduğu siyasətin bu gün Sizin bilavasitə rəhbərliyinizlə uğurla davam etdirilməsi, bu sahədə görülmüş mühüm işlər, həyata keçirilən ardıcıl tədbirlər ekologiya və ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində də yeni nailiyyətlərin əldə edilməsi üçün şərait yaratmışdır.

Cənab Prezident!

Çıxışımı yekunlaşdıraraq, Sizi əmin etmək istədim ki, ölkəmizin, xalqımızın inkişafına yönəlmiş bütün tapşırıqlarınız çoxminli kollektivimiz tərəfindən bundan sonra da təxirə salınmadan icra ediləcəkdir.

DÖVLƏT GÖMRÜK KOMİTƏSİNİN SƏDRİ AYDIN ƏLİYEVİN ÇIXIŞI

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Dünyada baş verən global maliyyə-iqtisadi böhran şəraitində yola saldıığımız 2009-cu ilin birinci yarımilliyi ölkəmizdə sosial-iqtisadi sahədə əldə edilmiş nailiyyətlərlə müşayiət olunmuşdur. Ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulmuş iqtisadi inkişaf strategiyasının Zati-alinizin bilavasitə rəhbərliyi ilə müasir dövrün tələblərinə uyğun, məzmun və keyfiyyətə yeni mərhələdə uğurla davam etdirilməsi nəticəsində ölkəmiz iqtisadi artım sürətinə görə layiqli mövqeyini qoruyub saxlamaqdadır.

İnamla deyə bilərəm ki, respublikamızın iqtisadi qüdrətinin artırılmasında, dünya iqtisadiyyatına sürətlə inteqrasiyasında gömrük siyasətinin də xüsusi rolu vardır. Büdcə gəlirlərinin formalaşmasında öz fəallığını daim artıran gömrük orqanları əvvəlki illərdə olduğu kimi, 2009-cu ilin birinci yarımilliyini də uğurla başa vurmuşdur. Mövcud qanunvericiliyə uyğun olaraq, idxalda tətbiq edilən vergi və rüsumlar toplanaraq, dövlət büdcəsinə köçürülməsi təmin olunmuşdur. 2009-cu ilin dövlət büdcəsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə cari ilin ilk altı ayı üçün müəyyənləşdirilmiş 639 milyon manat büdcə proqnozuna qarşı 639,7 milyon manat vəsait toplanaraq dövlət büdcəsinə köçürülmüş, proqnoza 100,1 faiz əməl olunmuşdur. Bu, 2008-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 75,7 milyon manat və yaxud 13,4 faiz çoxdur. Hesabat dövründəki uğurlar görülən qabaqlayıcı tədbirlərin nəticəsində mümkün olmuşdur.

Ötən dövr ərzində gömrük işi sahəsində hüquqpozmalara qarşı mübarizə gücləndirilmiş, 1380-dən artıq hüquqpozma faktı aşkar edilərək, təqsirkar şəxslər barəsində müvafiq tədbirlər görülmüşdür.

Ölkəmizin gömrük sərəhdindən bəşəri problem olan narkotiklərin qanunsuz keçirilməsinin qarşısını almaq, xüsusən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 28 iyun tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsi və narkomanlığın yayılması ilə mübarizə üzrə Proqramın (2007-2012-ci illər üçün)” icrasını təmin etmək məqsədi ilə bu sahədə çalışan kadrların peşəkarlıq səviyyəsi xeyli artırılmış, beynəlxalq əməkdaşlıq və məlumat mübadiləsi genişləndirilmişdir. Cari ilin ilk altı ayı ərzində gömrük orqanları tərəfindən narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əlaqədar 29 fakt (ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 4 fakt çox) aşkar olunmuşdur. 178 kiloqram narkotik vasitə, o cümlədən 47 kiloqram heroin aşkar edilmişdir. Bütövlükdə isə ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 8 kiloqram çox narkotik və psixotrop maddə tutulmuşdur. Məlumat üçün bildirmək istərdim ki, 2008-ci ildə gömrük orqanları tərəfindən 356 kiloqram narkotik və psixotrop maddə tutulmuşdur.

Həyata keçirilmiş kompleks əməliyyat-axtarış və istintaq tədbirləri nəticəsində Pakistan-İran-Azərbaycan marşrutu ilə Çin və İtaliyaya daşınma üzrə böyük bir narkokanal aşkar edilərək, 15 nəfərdən ibarət transmilli mütəşəkkil cinayətkar qrup zərərsizləşdirilmişdir.

Hesabat dövründə gömrük qaydaları əleyhinə inzibati xəta faktları üzrə başlanmış 1305 işə görə 346 hüquqi şəxs, o cümlədən 90 xarici hüquqi şəxs və 916 fiziki şəxs, o cümlədən 417 xarici fiziki şəxs inzibati məsuliyyətə cəlb olunmuş, 242 min manat cərimə sanksiyası tətbiq edilmiş, 166 min manat dəyərində mallar müsadirə olunmuşdur.

Zati-aliləri, ölkəmizdə sahibkarlığın inkişafı, bu sahədə əsassız müdaxilə hallarının qarşısının alınması barədə verdiyiniz sərəncam və göstərişlərin davamı olaraq, Azərbaycan Respublikası dövlət sərəhdinin buraxılış məntəqələrindən keçirilən malların və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılmasında “bir pəncərə” prinsipinin tətbiqinə dair ötən ilin noyabrında imzaladığınız Fərman xarici iqtisadi fəaliyyət iştirakçıları tərəfindən böyük rəğbətlə qarşılanmışdır. Bu Fərman dövlət sərəhdindən keçirilən malların və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılması zamanı süni maneələrin aradan qaldırılmasında, idxal-ixrac əməliyyatlarının müasir tələblərə uyğun aparılması üçün əlverişli şəraitin yaradılmasında mühüm rol oynayır. 2009-cu il yanvar ayının 1-dən tətbiqinə başlanmış “bir pəncərə” prinsipi üzrə vahid dövlət orqanı səlahiyyətlərinin Dövlət Gömrük Komitəsinə həvalə edilməsi Zati-alinizin gömrük orqanlarına göstərdiyi yüksək etimadın bariz nümunəsidir.

Məlumat üçün bildirmək istərdim ki, Fərman dərc edildikdən dərhal sonra Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən müvafiq dövlət qurumları ilə birgə mövcud qanunvericilik və digər normativ hüquqi aktlar işlənilib hazırlanaraq, Nazirlər Kabinetinə təqdim edilmiş və müvafiq təsdiqini tapmışdır. Hesabat dövründə sərəhd-keçid gömrük orqanları “bir pəncərə” prinsipi əsasında işlərini qurmaqla, xüsusi proqram təminatı ilə fəaliyyət göstərirlər.

Dövlət Gömrük Komitəsi hesabat dövründə beynəlxalq gömrük əməkdaşlığının genişləndirilməsi, beynəlxalq inteqrasiyanın dərinləşdirilməsi istiqamətində fəaliyyətini davam etdirmişdir. Dünyanın bir çox qabaqcıl ölkələrinin gömrük təşkilatları ilə əməkdaşlığa və qarşılıqlı yardıma dair sənədlər imzalanmış, böyük əhəmiyyət kəsb edən beynəlxalq tədbirlərdə iştirak etmişik. Hesabat dövründə Azərbaycanda iki beynəlxalq tədbir – Bakıda MDB ölkələri Gömrük Xidməti Rəhbərləri Şurasının hüquq mühafizə bölmələri başçıları komitəsinin ikinci iclası, Qəbələ şəhərində gömrük xidməti rəhbərlərinin iştirakı ilə 49-cu iclas keçirilmişdir.

2008-ci ildə ölkəmizin Belçika Krallığındakı səfirliyi ilə birgə Brüssel şəhərində “Azərbaycan gömrüyünün tarixi təsviri sənətdə” və “Azərbaycan gömrüyü: tarixi ənənələr və müasirlik” adlı kitabların təqdimatı, BMT-nin Cenevrə şəhərindəki bölməsinin qərargahında isə Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin dəstəyi ilə “Mədəni irsin keşiyində” mövzusunda sərqi keçirilmişdir. Bunun davamı olaraq, 2009-cu ilin aprel ayında Vatikan Dövlətində də həmin kitabların təqdimatı və sərğinin açılışı keçirilmişdir.

Bu tədbirlərin başlıca məqsədi Azərbaycanın tarixi və mədəniyyəti ilə yanaşı, xalqımızın tolerantlığı, ulu öndərimiz Heydər Əliyevin qədim İpək yolunun bərpası istiqamətindəki müstəsna xidmətləri, eyni zamanda, ermənilərin XIX əsrdə İrandan Azərbaycana köçürülməsinə dair Rusiya arxivlərində saxlanılan gömrük sənədləri barədə dünya ictimaiyyətinə müfəssəl məlumatların çatdırılması idi.

Cari ilin may ayında Norveç Krallığının Bergen şəhərində keçirilən və 51 ölkənin təmsil olunduğu Dünya Gömrük Təşkilatı Avropa regionu gömrük xidmətləri rəhbərlərinin iştirak etdiyi konfransda Avropa üzrə regional ofisin Azərbaycanda açılması məsələsi qaldırılmışdı. İyun ayında isə Brüssel şəhərində - Dünya Gömrük Təşkilatının baş qərargahında 174 ölkənin iştirakı ilə Gömrük Əməkdaşlığı Şurasının növbəti sessiyasında Dünya Gömrük Təşkilatının Avropa üzrə yeganə regional ofisinin Azərbaycanda açılması təklifi dəstəklənmiş və ofisin Bakı şəhərində təsis edilməsi barədə qərar qəbul olunmuşdur.

Hesabat dövründə Gömrük Komitəsinin və yerli orqanlarının maddi-texniki bazasının müasirləşdirilməsi istiqamətində xeyli iş görülmüşdür. Zati-alinin göstərişi ilə əsaslı tikintisinə başlanmış və beynəlxalq standartlara tam cavab verə biləcək Biləsuvar, Astara, Samur, Mazımçay, Sınıxkörpü sərhəd-keçid məntəqələrində tikinti-quraşdırma işləri başa çatmaqdadır və 2009-cu ildə onların istifadəyə verilməsi üçün bütün zəruri tədbirlər görülür.

Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

2009-cu ilin birinci yarısını uğurla başa vuran respublikanın gömrük xidməti orqanları ilin sonuna qədər bu meyli qoruyub saxlayacaqdır.

Sizi əmin etmək istərdim ki, Dövlət Gömrük Komitəsi və onun yerli orqanları öz işini Azərbaycan Respublikasının gömrük qanunvericiliyinə uyğun quraraq, ölkəmizin iqtisadi müstəqilliyinin qorunması, gömrük xidmətinin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması və dünya gömrük xidməti sistemində inteqrasiya olunması istiqamətində görülməç işlərlə yanaşı, dövlət büdcəsi haqqında qanunla müəyyən edilmiş yüksək büdcə proqnozunun (1 milyard 300 milyon manat) ötən illərdə olduğu kimi, bu il də yerinə yetirilməsini təmin edəcəkdir.

Diqqətinizə görə sağ olun.

X X X

Prezident İlham Əliyev iclasda yekun nitqi söylədi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- Bu ilin altı ayının yekunları onu göstərir ki, Azərbaycanın əldə edilmiş uğurları bizə istənilən çətin vəziyyətdən şərəflə çıxmağa imkan yaradır. Burada deyildi ki, son bir il ərzində - keçən ilin ortalarından başlayaraq bu günə qədər dünyada ciddi maliyyə və iqtisadi böhran hökm sürür və ola bilsin ki, bundan sonra da hələ müəyyən müddət davam etsin. Heç kim heç bir proqnoz verə bilmir.

Bu böhran nəyi göstərdi? Birincisi, qlobal maliyyə bazarlarında gedən əməliyyatlar və dünyanın inkişafı ilə əlaqədar səslənən müxtəlif fikirlər, tədbirlər göstərir ki, dünyada iqtisadi vəziyyət nə qədər həssasdır. Bir də onu göstərir ki, dünyanın bütün ölkələri bir-birinə bağlıdır. Baxmayaraq ki, inkişaf etmiş ölkələrin maliyyə əməliyyatları nəticəsində, demək olar, böhran bütün dünyanı bürüyüb, hətta böhranın yaranmasında, mövcudluğunda heç bir təsiri, iştirakı olmayan ölkələr də bu böhrandan əziyyət çəkir. Belə olan halda, hər bir ölkə öz iqtisadi təhlükəsizliyi haqqında fikirləşməlidir. Bizim üstünlüyümüz ondan ibarət olmuşdur ki, dünya iqtisadiyyatına sürətlə inteqrasiya etməklə yanaşı, eyni zamanda, öz milli maraqlarımızı heç vaxt unutmamışıq. Biz ancaq o sahələrdə inteqrasiya etmişdik ki, daxili iqtisadi sabitliyimizə problemlər yaratmasın. Hər halda, son bir ilin təcrübəsi onu göstərir ki, Azərbaycanın seçdiyi yol uğurlu və düzgün yoldur.

Bəzi hallarda Azərbaycanda maliyyə sektorundakı müəyyən konservativ meyillər beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən tənqid edilirdi. Bəzən bizə tövsiyə olunurdu ki, inteqrasiya meyillərinə daha da sürətlə qoşulaq, beynəlxalq ticarət qurumlarına inteqrasiya edək. Ancaq bizim mövqeyimiz bütün zamanlarda çox ehtiyatlı idi. Çünki Azərbaycan iqtisadiyyatı özünü təmin edən iqtisadiyyatdır. Bəzi başqa ölkələr kimi, biz xarici yardımlardan asılı deyilik. Bizim böyük, zəngin neft-qaz yataqlarımız, əlverişli coğrafi mövqeyimiz var. Artıq çox müasir və möhkəm enerji və nəqliyyat infrastrukturumuz var. Biz neft gəlirlərindən səmərəli istifadə etməklə iqtisadiyyatımızı böyük dərəcədə şaxələndirə bilmişik və Azərbaycanda iqtisadi artım sürəti bunun bariz nümunəsidir. Ona görə biz beynəlxalq iqtisadi əməkdaşlıq məsələlərinə həmişə öz mövqeyimizdən yanaşmışıq. Yenə də deyirəm, böhran onu göstərdi ki, bu, düzgün seçimdir, düzgün yoldur və əminəm ki, biz növbəti illərdə də bu yolla gedəcəyik.

Eyni zamanda, böhran onu göstərdi ki, elə ölkələr var onlar öz hesabına yaşaya bilmir, başqa ölkələrin yardımına möhtacdır və bu yardımları alırlar. Bəzi hallarda beynəlxalq maliyyə qurumlarından kreditlər şəklində yardımlar alırlar. Ancaq o da həqiqətdir ki, bu kreditlər gec-tez qaytarılmalıdır və bu yardımı edənlər də müəyyən şərtlər irəli sürür. Azərbaycan o nadir ölkələrdəndir ki, nəinki heç kimə yardım üçün müraciət etməyib, eyni zamanda, bizə dəfələrlə başqa yerlərdən kreditlərin verilməsi ilə əlaqədar müraciətlər daxil olmuşdur.

Bizim iqtisadi vəziyyətimiz sabitdir, sosial vəziyyət yaxşıdır. Baxmayaraq ki, təbii olaraq gəlirlərimiz azalıb və neftin qiymətinin aşağı düşməsi ilə bağlı müəyyən investisiya layihələri bir az yubadılıb, ancaq biz bütün sosial proqramları icra edirik. Çünki ən əsası insanların sosial vəziyyətinin yaxşılaşmasıdır. İlk növbədə, bütün sosial proqramlar - pensiyalar, əmək haqları, ünvanlı sosial yardım proqramları icra edilməlidir.

Azərbaycanda makroiqtisadi vəziyyət çox yaxşıdır. Qeyd etdiyim kimi, inflyasiya cəmi 3,7 faiz təşkil edir. Manat sabitdir. Başqa ölkələrdən fərqli olaraq, bizim milli valyutamız devalvasiyaya uğramayıbdır. Bu da çox önəmli iqtisadi və sosial göstəricidir. Çünki bəzi ölkələrdə süni şəkildə devalvasiya etməklə, yerli istehsalçıların imkanlarını təşviq etmək məqsədləri güdülürdü. Biz də buna gedə bilərdik. Ancaq nəzərə alsaq ki, ilk növbədə, insanların həyat səviyyəsi haqqında düşünməliyik, biz buna getmədik. Azərbaycan iqtisadiyyatı və milli valyutamız sabit qalmaq üçün kifayət qədər güclüdür və əminəm ki, gələcək aylarda bu sahədə heç bir dəyişiklik olmayacaqdır.

İqtisadi vəziyyət, əlbəttə ki, təkə makroiqtisadi göstəricilərlə ölçülmür. Halbuki, bu, ən önəmli göstəricidir. Yenə demək istəyirəm ki, əhalinin pul gəlirləri, orta əmək haqqı 15-19 faiz artmaqla yanaşı, inflyasiyanın 3,7 faiz səviyyəsində olması çox gözəl göstəricidir. Əvvəlki illərdə inflyasiya daha böyük rəqəmlərlə ölçülürdü. Keçən il 20 faiz təşkil edirdi. Düzdür, keçən il iqtisadi artım da daha yüksək idi. Ancaq əminəm ki, növbəti illərdə, uzunmüddətli perspektivdə Azərbaycan iqtisadiyyatı daha da yüksək sürətlə artacaqdır. Çünki bizim kifayət qədər maliyyə resurslarımız var. Bu il və növbəti illər ərzində infrastruktur layihələrinə sərmayələr qoyulur və qoyulacaqdır, kreditləşmə siyasəti aparılır.

Eyni zamanda, Azərbaycan Dövlət Investisiya Şirkətinin gələcək fəaliyyəti nəticəsində ölkəmizə böyük həcmdə xarici sərmayələr, daxili sərmayələr qoyulacaqdır. Bu yaxınlarda imzalanmış yeni neft-qaz layihələri üzrə əməli-praktik işlər gələn ildən başlanacaqdır. “Şahdəniz” layihəsinin ikinci mərhələsinin başlanması ilə bağlı konkret tədbirlər görülür. Dünya miqyasında bu böyük, nəhəng layihənin icrası nəticəsində təkə “Şahdəniz” qaz yatağına 20 milyard dollara yaxın vəsait qoyulacaqdır. Yəni bütün bunlar real proqramlardır, real işlərdir. Biz gündəlik fəaliyyətlə bu nəticələri təmin edirik.

Əlbəttə ki, neft-qaz sektorunda əldə edilən uğurlar çox müsbətdir, bu barədə mən öz fikirlərimi kifayət qədər bildirdim. Ancaq biz gələcəyə baxmalıyıq. Biz öz enerji potensialımızı maksimum səviyyədə realizə

etməliyin. Xarici investisiyaların cəlb edilməsi üçün Azərbaycanın çox gözəl imkanları var. Biz özümüzü etibarlı tərəfdaş kimi göstərdik və Azərbaycan xarici investisiyalar üçün çox cəlbedici ölkədir.

Böhranla bağlı bir daha demək istəyirəm ki, əlbəttə ki, o, heç kimi sevindirə bilməz. Amma digər tərəfdən, bu böhran bir həqiqət anı idi. Kimin nəyə qadir olduğunu çox açıq şəkildə göstərdi. İlk növbədə onu göstərdi ki, Azərbaycan dövləti istənilən iqtisadi sınaqlardan şərəflə çıxıb və bu iqtisadi sınaqlar Azərbaycan əhalisinə heç bir təsir göstərməmişdir. Belə olan halda, sosial proqramların davam etdirilməsi ilə bağlı bütün lazımi tədbirlər görülməlidir. Yoxsulluğun azaldılmasına dair bu vaxta qədər görülən tədbirlər davam etdirilməlidir. Hələ ki, demək tezdir, ancaq mən hesab edirəm ki, Azərbaycanda yoxsulluğun azaldılması meylləri davam etdirilməlidir. Sosial infrastrukturun yeniləndirilməsi və tikintisi, xəstəxanaların, məktəblərin tikintisi və s. ilə bağlı proqramlar, büdcədə nəzərdə tutulmuş investisiya layihələri icra olunmalıdır.

Bu gün kənd təsərrüfatı naziri bildirdi ki, Azərbaycanın tarixində ilk dəfə olaraq, biz özümüzü taxılla təmin edəcəyik. Bu il 3 milyon ton taxıl istehsal ediləcək, bu, böyük göstəricidir. Təkcə bir il ərzində Azərbaycanda 500 min ton əlavə taxıl istehsal olunacaqdır. 2,2 milyon ton buğda istehsalı bizim, demək olar ki, ərzaq təhlükəsizliyimizin əsas hissəsinin təmin edilməsinə xidmət göstərir. Nəyin hesabına biz buna nail ola bilmişik? Mütəmadi qaydada görülən işlər, konkret proqramlar, regional inkişaf proqramının, infrastruktur layihələrinin icrası, "Aqrolizing" in yaradılması hesabına. Bu gün deyildi ki, "Aqrolizing" xətti ilə nə qədər texnika, kombayn, traktorlar alınıb, digər lazımi məsələlər həll olunubdur. Əgər biz "Aqrolizing" i yaratmasaydıq, fermerlər hansı pulun hesabına o texnikanı ala bilərdilər? Bu gün Azərbaycanda istehsal olunan traktorlar iş yerlərinin açılmasına, yeni sənaye sahəsinin yaranmasına xidmət göstərir. Beləliklə, Azərbaycan sənayesi üçün yeni sahə yaradılır.

"Aqrolizing" in yaradılması, deyə bilərəm ki, kənd təsərrüfatının inkişafında ciddi dönüş etdi. Ondan sonra əlavə tədbirlərin görülməsi nəticəsində, subsidiyaların verilməsi nəticəsində biz əkin sahələrini böyük dərəcədə genişləndirə bilmişik. Gübrənin alınması, yanacaqın, toxumların alınması - bütün bunlar Azərbaycan dövləti tərəfindən həll olunan məsələlərdir. Bundan sonra biz çalışmalıyıq ki, kənd təsərrüfatımız daha çox intensiv inkişaf etsin. Əkin sahələrinin genişlənməsi prosesi, əlbəttə ki, çox müsbət haldır və bunu etmək üçün ciddi meliorasiya tədbirləri görülür və görülməkdir. Bu barədə mən öz fikirlərimi deyəcəyəm. Ancaq çalışmalıyıq ki, kənd təsərrüfatımızın intensiv xarakter alan inkişafı bundan sonra da uğurla getsin.

Biz özümüzü bütün ərzaq məhsulları ilə tam şəkildə təmin etməliyik. Buna çatmaq üçün artıq az vaxt qalıb və öz ixrac potensialımızı daha da böyük dərəcədə realizə etməliyik. Nəzərə almalıyıq ki, bizim ətrafımızda kifayət qədər böyük istehlak bazarları var və qonşu ölkələrlə Azərbaycanın çox gözəl, işgüzar münasibətləri var, bütün qonşu bazarlar bizim üçün açıqdır, məhsulumuz həmin bazarlara sərbəst şəkildə daxil olur. Azərbaycanda nə qədər çox emal müəssisələri yaranarsa, Azərbaycanın kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracı da bir o qədər çox artacaqdır. Yəni bütün bunlar kompleks tədbirlər nəticəsində - ciddi düşünülmüş siyasət, maliyyə resursları, sahibkarlığın inkişafı, "Aqrolizing" in yaradılması, subsidiyaların, kreditlərin verilməsi və əlbəttə ki, meliorasiya və suvarma tədbirlərinin gücləndirilməsi nəticəsində qısa müddət ərzində mümkün olmuşdur.

Sovet dövründə Azərbaycan heç vaxt özünü ərzaq məhsulları ilə təmin etmirdi. Biz ərzaq təhlükəsizliyi məsələlərini, demək olar ki, bu il həll etmişik. Növbəti illərdə, sadəcə, əldə edilmiş uğurlar əsasında daha da geniş işlər aparılmalıdır. Bu məqsədlə əlavə tədbirlər görülməkdir. Bölgələrdə böyük anbarların, soyuducu kombinatların tikintisi nəzərdə tutulur. Bu, həm sahibkarların öz vəsaiti hesabına olmalıdır, eyni zamanda, Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu tərəfindən ayrılmış kreditlər hesabına bunu etməliyik.

Eyni zamanda, biz bu sahədə Azərbaycan Dövlət İnvestisiya Şirkətindən fəaliyyət gözləyirik. Düzdür, Azərbaycan Dövlət İnvestisiya Şirkəti daha çox xarici investisiyaların cəlb edilməsi üçün yaradılmışdır. Ancaq, eyni zamanda, bu şirkət Azərbaycan iqtisadiyyatında daha çox prioritet xarakter daşıyan sahələrdə yerli investorlarla da uğurlu əməkdaşlıq edə bilər. Hesab edirəm ki, növbəti ildə dövlət büdcəsində Azərbaycan Dövlət İnvestisiya Şirkətinin nizamnamə kapitalının artırılması məsələləri də öz həllini tapmalıdır. Çünki bu vaxta qədər ayrılmış vəsaitin, demək olar ki, böyük hissəsi xərclənib, bir hissəsi də xərclənəcəkdir. Azərbaycan Dövlət İnvestisiya Şirkətinin hər il əlavə maliyyə resursları olmalıdır ki, biz bu vəsaiti lazımi sahələrə yönəldək.

Xüsusilə qeyd etmək istəyirəm ki, son illər ərzində Azərbaycanda dövlət tərəfindən ayrılmış vəsait hesabına Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi bir neçə böyük tanker almışdır. Bu tankerlər bütün müasir standartlara cavab verir və Xəzərdə yükdaşmalarının artırılması üçün də çox böyük əhəmiyyəti var. Nəzərə alsaq ki, bir neçə ildən sonra Xəzərin şərq sahilindən böyük həcmdə neft və neft məhsullarının daşınması gözlənilir, əlbəttə ki, bu tankerlərin alınması vaxtında görülmüş tədbirlər idi. Növbəti illər ərzində həm Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi üçün, həm də Dövlət Neft Şirkətinin donanması üçün çoxsaylı gəmilər – yük gəmiləri, tankerlər alınmalıdır. Məhz bu məqsədlə artıq bir neçə ildir xarici şirkətlərlə danışıqlar aparılır ki, Azərbaycanda, Bakıda ən müasir standartlara cavab verən gəmiqayırma zavodu tikilsin.

Artıq xarici investorlar da seçilib və onlarla bərabər Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti və Azərbaycan Dövlət İnvestisiya Şirkəti də bu işlərdə iştirak etməlidir. Elə etmək lazımdır ki, gələn ildən biz gəmiqayırma zavodunun tikintisinin başlanmasına nail olaq, qısa müddət ərzində bunu yaradaq. Bu, elə zavod olmalıdır ki, istənilən gəmiləri inşa edə bilsin. O cümlədən zavodda hərbi təyinatlı gəmilər də inşa edilməlidir.

Azərbaycan Dövlət İnvestisiya Şirkətinin digər layihələri də nəzərdən keçirilir. Təqdim ediləndən sonra biz onları təsdiqləyərək tezliklə işə başlamalıyıq.

Sahibkarlığa Kömək Milli Fondundan ayrılan kreditlərin verilməsi davam edir. Bildiyimə görə, nəzərdə tutulmuş məbləğin təxminən 40 faizi artıq xərclənibdir. Çalışın ki, tezliklə qalan hissə də xərclənsin, çünki kreditlər nə qədər tez verilsə, sahibkarlar da bir o qədər tez işə başlaya bilərlər. Bu il 130 milyon manat vəsait nəzərdə tutulur.

Ekoloji tədbirlərin gücləndirilməsi üçün nə lazımdırsa, biz onu edirik. Bildiyiniz kimi, mən bu sahəyə xüsusi diqqət göstərirəm. Çünki xüsusilə Abşeron yarımadasında ekoloji vəziyyətin ciddi şəkildə sağlamlaşdırılmasına böyük ehtiyac var. Biz hamımız bunu bilirik və elə etməliyik ki, Bakı, onun ətrafı, bütün Abşeron yarımadası ekoloji cəhətdən ən təmiz bölgəyə çevrilsin.

Nə üçün məhz bu əraziyə diqqət göstərilir? Çünki Azərbaycanın digər bölgələrində ekoloji vəziyyət çox yaxşıdır, təbiətimiz çox gözəldir. Ancaq Bakıda və Abşeronda neft-qaz hasilatı nəticəsində yaranmış ciddi ekoloji problemlər təxirəsalınmaz tədbirləri gözləyir.

Bu məqsədlə müvafiq proqramlar başlanmışdır. Milyonlarla yeni ağacın əkilməsi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi ilə bərabər Dövlət Neft Şirkətinin iştirakı ilə neftlə çirklənmiş bütün yerlərin təmizlənməsi, onların yerində parkların salınması, Xəzər dənizinin Bakı buxtasının təmizlənməsi - bütün bunlar təxirəsalınmaz tədbirləri nəzərdə tutur.

Beləliklə, biz bütövlükdə ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına nail ola bilərik. Keçən müşavirədə ciddi xəbərdarlıqdan sonra Bakıda ağacların kəsilməsi, demək olar ki, dayanıbdir, tək-tük hallar var. Onlar da dərhal nəzərə alınır və bu qanunsuz işlərlə məşğul olan insanlar cəzalandırılır. Bu nəzarət yerli icra orqanları tərəfindən, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən və bütün ictimaiyyət tərəfindən daim olmalıdır.

Mən çox şadam ki, ictimaiyyət də bu məsələlərə çox müsbət yanaşır və nəinki yanaşır, ictimaiyyət tərəfindən verilmiş siqnallar dərhal tədbirlərin görülməsinə səbəb olur. Bir daha demək istəyirəm ki, Bakı şəhərində ağacların qanunsuz kəsilməsi dayandırılmalıdır və şadam ki, qısa müddət ərzində biz bu sahədə ciddi dönüşə nail ola bildik.

Yol tikintisi ilə əlaqədar, məcburi qaydada yolların genişləndirilməsi ilə bağlı bəzi ağacların kəsilməsi labüddür, amma onların yerinə əlavə ağaclar əkilməlidir. Bu istiqamətdə işlər gedir.

Bakıda tezliklə məişət tullantıları zavodunun tikintisi başlanmalıdır. Biz bu məsələ ilə bağlı uzun illərdir ki, məşğuluq. Müxtəlif şirkətlərin təklifləri daxil olubdur. Bildiyimə görə, artıq bütün tədbirlər görülmüş və biz tezliklə zavodun tikintisinə başlamalıyıq. Çünki bu zavodun olmaması şəhərin havasının çirklənməsinə çox böyük mənfi təsir göstərir. Balaxanıda yandırılan məişət tullantılarının tüstüsü bütün şəhəri bürüyür. Ona görə işə nə qədər tez başlasaq, bir o qədər yaxşıdır.

İçməli su təchizatı ilə əlaqədar görülən tədbirlər gözəl nəticəsini verir. Ekologiya və təbii sərvətlər naziri qeyd etdi ki, 200 mindən artıq əhali içməli su ilə təmin ediləndir. Görüləcək tədbirlər nəticəsində Kür-Araz çayları boyu və digər çaylar ətrafında yerləşən kəndlərdə yaşayan insanların hamısı təmiz içməli su ilə təmin ediləcəkdir. O insanların sayı bir milyona yaxındır. Yəni biz böyük bir sosial və səhiyyə məsələsini həll etmiş oluruq.

Bununla bərabər, Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin tikintisi gedir və inşaat daha da sürətlə getməlidir. Bununla bərabər, Bakıda müxtəlif yerlərdə su anbarları tikilməlidir. Bu proses də başlanmışdır. Gələn ilin büdcəsi hesabına daha da böyük su anbarlarının tikintisi nəzərdə tutulubdur. Çünki əgər su anbarları tikilməsə, o zaman Oğuz-Qəbələ kəməri ilə gələn suyu saxlamaq mümkün olmayacaq və onun səmərəsi aşağı düşəcəkdir.

Bir müddət bundan əvvəl Azərbaycanda çox böyük Şəmkiçay su anbarının təməli qoyuldu. Bu, böyük, ölkəmiqyaslı layihədir. Layihənin icrası nəticəsində on minlərlə hektar torpaq suvarılacaq və kənd təsərrüfatı istehsalına böyük təkan veriləcəkdir. Eyni zamanda, qərb bölgəsində içməli su probleminin böyük hissəsini həll edəcəkdir. Hesab edirəm ki, bu layihəyə çox ciddi fikir verilməlidir. Gələn ilin büdcəsində də vəsait nəzərdə tutulacaqdır. Çalışmalıyıq ki, maksimum 3 il ərzində Şəmkiçay su anbarı istifadəyə verilsin.

Bu yaxınlarda mən alternativ enerji mənbələri ilə əlaqədar agentliyin yaradılması haqqında müvafiq Sərəncam imzaladım. Biz bu sahəyə çox ciddi fikir verməliyik.

Düzdür, bu vaxta qədər biz bu işlərlə ciddi məşğul olmurduq. Bu da təbiidir, çünki bizim üçün ilk prioritet ondan ibarət idi ki, öz enerji təhlükəsizliyimizi təmin edək. Azərbaycanda son illər ərzində tikilən yeni elektrik stansiyaları bu məsələni həll edibdir. Biz bu gün artıq nəinki xarici enerji mənbələrindən asılı deyilik, eyni zamanda, ilk dəfədir ki, qonşu ölkələrə - Rusiyaya, İrana, Gürcüstana və Türkiyəyə elektrik enerjisi ixrac edirik. Naxçıvandan Türkiyəyə 20 meqavata yaxın elektrik enerjisi ixrac edilir. Bu da çox sevindirici haldır.

Beləliklə, bu gün bizim elektrik enerjisi resurslarımız ölkə tələbatından təxminən min meqavat çoxdur. Bu yaxınlarda istifadəyə veriləcək yeni stansiyaların fəaliyyəti nəticəsində bu rəqəm daha da artacaqdır. Belə olan halda, biz bundan sonra mütləq alternativ enerji mənbələrinin yaranmasına çalışmalıyıq. İlk növbədə, kiçik çaylarda mini su elektrik stansiyaları tikilməlidir. Mənə verilən məlumata görə, Tovuzçay su elektrik stansiyasının tikintisi ilə bağlı müəyyən işlər görülür. Hesab edirəm ki, yaxın aylarda biz bu məsələni ciddi müzakirə etməliyik və lazım gələrsə, gələn ilin büdcəsindən Tovuzçay su anbarının və elektrik stansiyasının tikintisi ilə bağlı müəyyən

vəsait nəzərdə tutulmalıdır. Çünki bu tikinti 3-4 il davam edə bilər. Tovuzçay elektrik stansiyasının enerji potensialı 400 meqavata yaxın ola bilər. Bu, həm çox böyük qənaət olacaq, həm də ki, alternativ enerji mənbələrinin yaranmasına xidmət göstərəcəkdir.

Bununla bərabər, külək və günəş enerjisindən səmərəli şəkildə istifadə etməliyik. Bizdə həm külək kifayət qədərdir, həm də günəş. Belə gözəl təbii imkanlardan biz səmərəli şəkildə istifadə etməliyik. Bu sahəyə yerli və xarici özəl şirkətləri də cəlb etmək olar. Əgər belə bir maraq olarsa, - bildiyimə görə, həm xarici, həm də yerli şirkətlər belə maraq göstərir, - bu sahədə özəl qurumlar da fəaliyyət göstərə bilərlər. Bununla bərabər, hesab edirəm ki, Azərbaycan dövləti gələcək ildən başlayaraq dövlət büdcəsi hesabına pilot layihələr kimi həm külək, həm də günəş elektrik enerjisinin istehsalı üçün əməli-praktik işlər görməlidir.

Enerji təhlükəsizliyi məsələlərinə gəldikdə, bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycan tam şəkildə özünü təmin edib və bizim digər layihələrdə iştirakımız, sadəcə olaraq, imkanlarımızı daha da genişləndirə bilər. Biz enerji təhlükəsizliyi məsələlərində beynəlxalq təşkilatlarla və dost ölkələrlə əməkdaşlıq edirik. Bu əməkdaşlıq qarşılıqlı maraq əsasında qurulur. Enerji sahəsində gələcək əməkdaşlıqda, ilk növbədə, bazar iqtisadiyyatı prinsipləri üstün olmalı, azad rəqabət prinsipləri tam şəkildə təmin edilməli və dünyada mövcud olan presedentlər və praktika bütün gələcək layihələrə də şamil edilməlidir. Bir sözlə, Azərbaycanın neft-qaz ehtiyatları çox böyükdür. Qaz ehtiyatlarımız bizə ən azı 100 il kifayət edəcəkdir. Belə olan halda, əlbəttə ki, biz bu işləri maksimum səmərə ilə görməliyik.

Eyni zamanda, Azərbaycanda mövcud olan qaz anbarlarının genişləndirilməsi üçün əlavə tədbirlər görülməlidir. Son illər ərzində müəyyən işlər görülüb, bu gün bizim yeraltı qaz anbarlarımızın tutumu bir milyard, bir milyard yarım kubmetr həcmindədir. Bu, bizə imkan verir ki, yay aylarında kifayət qədər ehtiyat yaradaq. Ancaq məqsədimiz ondan ibarətdir ki, qaz anbarlarımızın tutumunu 3-5 milyard kubmetrə çatdırmalıyıq. Belə olan halda, qaz ixrac edən ölkə kimi Azərbaycan öz əhəmiyyətini birə on artırmış olacaqdır. Çünki qaz anbarlarının həcmi çox böyük iqtisadi və digər məsələlərin həllinə xidmət göstərəcəkdir. Bütün müvafiq göstərişlər verilib və Dövlət Neft Şirkəti bu işlərlə məşğuldur. Hesab edirəm ki, yaxın zamanlarda bu işlər başlanacaq və tezliklə başa çatacaqdır.

Əhalinin keyfiyyətli qazla təmin edilməsi üçün əlavə tədbirlər görülməlidir. Bütün ölkədə smartkart tipli sayğaclar quraşdırılmalıdır. Artıq Gəncə şəhərində gözəl təcrübə var. Gəncədə yaradılmış zavod həmin sayğacları istehsal edir. Əhali də bunu çox alqışlayır. Çünki burada nəzarətçi ilə istehlakçı arasında lazım olmayan ünsiyyət kəsilir. Hamımız yaxşı bilir ki, bəzən xoşagəlməz halların yaranmasına məhz bu ünsiyyət səbəb olur. Ona görə smartkart çox sadə bir üsuldur, müasir bir yanaşmadır. Hər vətəndaş müəyyən pul ödəyib kart alır, kartı sayğaca salır, ondan sonra qazdan istifadə edir, limit bitəndən sonra yenidən pul köçürür. Çox gözəl sistemdir. Çalışmalıyıq ki, ölkəmizin bütün hər bir yerində bu tipli sayğaclar quraşdırılsın.

Növbəti aylarda bütün digər sosial məsələlər, mədəniyyət, idman obyektlərinin tikintisi davam etməlidir. Yeni olimpiya komplekslərinin tikintisi nəzərdə tutulur. Muzeylər, teatrlar təmir edilir, bu sahə də həmişə diqqət mərkəzindədir.

Yolların tikintisi uğurla gedir. Həm magistral yollar, həm şəhərlərarası yollar. Bakının nəqliyyat problemlərinin həlli üçün Dövlət proqramında nəzərdə tutulmuş məsələlər öz həllini tapır və görülən tədbirlər nəticəsində, demək olar, tıxac probleminin həllində də uğurlar qazana bilmişik. Yeni alınmış çox gözəl avtobuslar artıq işləyir. Bütün bunlar insanların rahat yaşaması üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Azərbaycanda, Bakıda tikilən yollar həm rahatlığı ilə fərqlənir, həm də gözəlliyi ilə. Bu iki komponent birləşəndə həm insanların normal yaşaması üçün, hərəkət etməsi üçün yaxşı şərait yaradılır, həm də ki, zövqlə tikilmiş gözəl körpülər, yol qovşaqları göz oxşayır.

Bakı şəhərinin və digər şəhər və rayonların abadlıq işlərinə bundan sonra da diqqət göstəriləcəkdir. Bakı bu gün dünyanın ən gözəl şəhərlərindən biridir. Bu, birmənalı belədir və hər bir Azərbaycan vətəndaşı qürur hissi ilə bunu deyə bilər. Bakının tarixi simasını saxlamaq, bərpa etmək şərtiylə yeni müasir infrastrukturun yaradılması, əlbəttə ki, şəhərimizə əlavə gözəllik verir. Bizim tarixi yerlərimiz – İçərişəhər bu gün öz tarixi simasını özünə qaytarır. Görülən tədbirlər nəticəsində İçərişəhər YUNESKO-nun, demək olar ki, qara siyahısından çıxarılmışdır. İçərişəhər öz tarixi simasını qoruyulmalıdır. Eyni zamanda, orada təmir-bərpa işləri ancaq o tarixi irsimizi nəzərə almaqla aparılmalıdır. İçərişəhər, eyni zamanda, turistlər üçün də rahat yer olmalıdır və turizmi inkişaf etdirmək üçün orada əlavə infrastrukturun yaradılması da nəzərdə tutulur. Ancaq orada yaradılan, inşa edilən hər bir obyekt ümumi tarixi irsimizə uyğun şəkildə olmalıdır.

Bulvarda geniş abadlıq-quruculuq işləri aparılır. Bir neçə il bundan əvvəl bulvarı zülmət, qaranlıq bürümüşdü, heç kim oraya getmirdi, dağılmış infrastruktur, yararsız vəziyyətə salınmış əyləncə yerləri. İndi görün, bulvar nə qədər gözəlləşibdir. On minlərlə Bakı sakini hər gün orada dincəlir, istirahət edir. Bulvarın genişləndirilməsi və abadlaşdırılması yenə də tarixi əlamətləri nəzərə almaqla həll olunur. Bu il bulvarın 100 illik yubileyi qeyd edilir. Əminəm ki, bulvarın yeni, gözəl, müasir siması bu yubileyə ən gözəl hədiyyədir. Onu da bilirsiniz ki, bizim planlarımızda bulvarın uzadılması məsələsi də dayanır: həm İdman Sarayından Dövlət Bayrağı meydanına qədər, həm də Dəniz vağzalından Nobel prospektinə qədər. Orada lazım olmayan, yararsız vəziyyətə

düşmüş köhnə tikililər sökülməlidir. Əlbəttə ki, kompensasiya ödənilməlidir. Bütün o sahə təmizlənməlidir. Bizim planlarımızda yeni gözəl bulvarların salınması da var və yaxın zamanlarda Azərbaycan vətəndaşları bunu da görəcəklər.

Yenə demək istəyirəm, bu ilin altı ayı bir daha onu göstərdi ki, Azərbaycan düzgün yolla inkişaf edir. Bizim bütün addımlarımız özünü doğrultdu - həm iqtisadi sahədə, həm də siyasi sahədə, beynəlxalq məsələlərdə. Bu yaxınlarda gələn ilin büdcəsi üzərində ciddi iş başlanacaqdır. Artıq ilkin təkliflər irəli sürüldü. Gələn ilin büdcəsi, əlbəttə ki, reallığı nəzərdə tutmalıdır. Həm sosial yönümlü, həm də investisiya yönümlü olmalıdır. Bizim siyasətimiz məhz bu iki amilin sintezindən ibarətdir. Güclü iqtisadiyyat, bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinin tam şəkildə tətbiq edilməsi, bununla bərabər, sosial məsələlərin uğurla həlli bizim sosial-iqtisadi siyasətimizin əsas istiqamətidir.

Növbəti aylarda bütün hökumət üzvlərinə uğurlar arzulayıram. Ciddi işləmək və ölkəmizi bundan sonra da irəliyə aparmaq lazımdır.

Sağ olun.

Xalq qəzeti.-2009.- 23 iyul .- № 159.- S.1-3.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2009-cu ilin
doqquz ayının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş
geniş iclası keçirilmişdir
(16 oktyabr 2009-cu il)**

Oktyabrın 16-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2009-cu ilin doqquz ayının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş geniş iclası keçirilmişdir. Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

- Nazirlər Kabinetinin bugünkü iclasında biz bu ilin doqquz ayının sosial-iqtisadi yekunlarını müzakirə edəcəyik. Deyə bilərəm ki, bu il ərzində Azərbaycan iqtisadiyyatı çox uğurla inkişaf edib. Bu, çox sevindirici haldır. Xüsusilə ona görə ki, bu il dünyada maliyyə və iqtisadi böhran hökm sürür. Demək olar ki, bütün ölkələrə bu böhranın çox mənfi təsiri olmuşdur və dünya miqyasında ölkələrin mütləq əksəriyyətində iqtisadi tənəzzül müşahidə edilir. Azərbaycan iqtisadiyyatı isə inkişaf edir. Əlbəttə, biz öz iqtisadi siyasətimizi apararkən ancaq daxili resurslarımıza əsaslanırıq və bununla bərabər, heç vaxt heç bir müqayisə aparmamışıq. Biz öz söylərimizi daxili məsələlər ətrafında qoyuruq. Belə olan halda, Azərbaycan iqtisadiyyatı istənilən iqtisadi şəraitdə öz imkanlarını ortaya qoyur.

Bu ilin doqquz ayında ümumi daxili məhsul 6,1 faiz artmışdır. Bu, çox böyük nailiyyətdir, böyük uğurdur və onu göstərir ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı çoxşaxəli iqtisadiyyatdır, iqtisadiyyatın hansısa bir sektorundan asılı deyildir. Son illər ərzində aparılan köklü islahatlar, iqtisadiyyatımızın şaxələndirilməsi istiqamətində atılan praktiki addımlar bugünkü iqtisadi artımı şərtləndirib. Böhranlı ildə iqtisadiyyatın 6,1 faiz səviyyəsində artması çox gözəl göstəricidir. Deyə bilərəm ki, bölgədə yerləşən ölkələrdə iqtisadi tənəzzül 10 faiz, 15 faiz, 18 faiz səviyyəsindədir. Azərbaycanda isə biz bütün imkanları səfərbər edib iqtisadiyyatımızı inkişaf etdiririk.

Bununla bərabər, doqquz ayda sənaye istehsalı 5 faiz artıb. Bu da çox gözəl göstəricidir. Bu onu göstərir ki, Azərbaycanda aparılan sənayeləşmə siyasəti öz bəhrəsini verir. Biz çalışırıq ki, sənaye sahəsində də müxtəlif yeni müəssisələr işə düşsün. Xarici və daxili investisiyalar cəlb edilir. Azərbaycanda aparılan çox böyük infrastruktur layihələri, xüsusilə Azərbaycanın bölgələrində aparılan infrastruktur layihələri sənaye istehsalının artırılmasına gözəl şərait yaradır. Söz yox ki, sənaye artımının təməlinə, eyni zamanda, dövlət tərəfindən özəl sektora verilən güzəştli kreditlər də mühüm rol oynayır. Bu kreditlər verilir. Kreditlərin məbləği artırılır. Belə olan halda biz yerli sahibkarlar üçün də çox gözəl şərait yaradırıq.

Kənd təsərrüfatında artım 3 faiz səviyyəsindədir. Bu da çox yaxşı göstəricidir. O da həqiqətdir ki, ilk dəfə olaraq Azərbaycanda rekord səviyyədə taxıl istehsal edilib – 3 milyon ton səviyyəsində. Bu, tarixi nailiyyətdir və Azərbaycanda kənd təsərrüfatı sahəsində aparılan islahatların bariz nümunəsidir. Həm dövlət tərəfindən verilən dəstək, həm maliyyə yardımı, fermerlərə yanacaqın, gübrənin güzəştli şərtlərlə verilməsi, subsidiyaların verilməsi, aqrolizinqin yaradılması, dövlət tərəfindən kənd təsərrüfatı texnikasının alınması və kəndlilərə icarəyə verilməsi – yəni biz buna kompleks tədbirlər nəticəsində nail ola bilmişik. Suvarma, meliorasiya məsələlərinin həyata keçirilməsi, elevatorların, soyuducu kameraların tikilməsi, yəni bu barədə çox danışmaq olar. Əsas odur ki, böhranlı ildə qeyri-neft sektoru inkişafdadır və kənd təsərrüfatı ölkəmiz üçün həm iqtisadi cəhətdən, həm sosial cəhətdən çox böyük əhəmiyyətə malik olan bir sahədir.

Çox sevindirici haldır ki, Azərbaycanda makroiqtisadi vəziyyət çox sabitdir. Doqquz ayda inflyasiya cəmi 2,1 faiz təşkil etmişdir. Bu da çox gözəl göstəricidir. Bu onu göstərir ki, istehlak qiymətləri sabitdir və belə olan halda böhranın insanların həyatına təsiri minimum səviyyədədir. O da həqiqətdir ki, yenə də müqayisə aparsaq, - baxmayaraq, mən bunun tərəfdarı deyiləm, - əgər dünyada bu böhranlı vəziyyət yaşanmasaydı, biz heç vaxt müqayisə aparmazdıq. Amma müqayisə aparılanda görürük ki, bölgədə yerləşən ölkələrdə həm iqtisadiyyat, həm milli valyutanın məzənnəsi aşağı düşür, milli valyuta dəyərini itirir, eyni zamanda, inflyasiya qalxır. Azərbaycanda isə tam əksinədir - iqtisadiyyat artır, manat sabitdir, inflyasiya isə çox aşağı səviyyədədir. Bununla bərabər, onu da böyük məmnunluq hissi ilə qeyd etmək istəyirəm ki, doqquz ayda əhalinin pul gəlirləri təxminən 10 faiz artıb. Bu onu göstərir ki, Azərbaycan vətəndaşları daha da yaxşı yaşayırlar. Əhalinin 10 faiz artan pul gəlirləri əlbəttə ki, cəmiyyətin bütün təbəqələrində bərabər şəkildə bölünməyib. Bu da təbiidir. Çünki biz bazar iqtisadiyyatı şəraitində yaşayırıq. Amma yenə də çox gözəl göstəricidir. Əhalinin 10 faiz artan pul gəlirləri, 2 faizlik inflyasiya – deməli, real artım templəri 8 faizdir. Böhranlı il üçün bu, hesab edirəm ki, dünya miqyasında nadir bir göstəricidir.

Əhalinin banklara qoyduğu əmanət 11 faiz artıb. Bu, nəyi göstərir? İlk növbədə onu göstərir ki, əhalidə artıq pul kütləsi yaranır. Yəni, daha da çox gəlirlər əldə edilir. Digər tərəfdən onu göstərir ki, banklara olan inam və etibar çox yüksək səviyyədədir. Bu da öz növbəsində bank sektorunun inkişafına xidmət göstərir. Mərkəzi

Bankın səyləri nəticəsində manatın məzənnəsinin sabit vəziyyətdə saxlanılması bax, bu vəziyyəti şərtləndiribdir. Əgər biz başqa ölkələr kimi milli valyutanı devalvasiyaya uğratsaydıq, o zaman manata inam azaldı, banklara qoyulan əmanət azaldı və beləliklə, həm inam, həm də ki, bankların maliyyə resursları azaldı. Düzgün siyasətimiz nəticəsində, baxmayaraq ki, demək olar, bölgədə yerləşən bütün ölkələrdə milli valyuta devalvasiya edilib, biz manatı sabit saxladıq. Bu, düzgün siyasət idi. Bu siyasət nəticəsində əhəlinin banklara qoyduğu əmanətin həcmi 11 faiz artıb və beləliklə, bir çox məsələ öz həllini tapıb.

Bütün bu göstəricilər özlüyündə hər şeyi açıq-aydın ortaya qoyur ki, Azərbaycan böhranlı ildə böhrandan ən az əziyyət çəkən ölkələrdən biridir. Bunun başlıca səbəbi bizim siyasətimizdir, aparılan islahatlardır, sosial siyasətdir, infrastruktur layihələridir və müstəqil siyasətdir. Biz nəyi hesab edirik ki, düzdür, ölkə üçün lazımdır, onu da edirik. Biz əlbəttə ki, beynəlxalq maliyyə qurumları ilə də yaxşı əməkdaşlıq edirik və məsləhətləşmələr aparılır, ancaq öz bildiyimizi edirik. Çünki biz tam əminik ki, bizim siyasətimiz Azərbaycan xalqının mənafeyinə xidmət göstərir və bunun ən gözəl göstəriciləri də doqquz ayın sosial-iqtisadi yekunlarıdır. Bizim əlbəttə ki, böyük təbii resurslarımız – neft-qaz resurslarımız vardır. Ancaq bilirsiniz ki, bir il ərzində neftin qiyməti 140 dollardan 37 dollara düşmüşdür. Bizim dövlət büdcəmizdə bu il neftin qiyməti 70 dollar səviyyəsində nəzərdə tutulmuşdur. Ancaq indi neftin qiyməti 70 dollara yaxınlaşıb, onun ətrafındadır. Amma buna baxmayaraq, bizim iqtisadiyyatımız inkişaf edir. Məhz ona görə ki, biz neftdən gələn gəlirləri vaxtılıq vaxtında insan kapitalına, infrastruktur layihələrinə yönəldik. Sahibkarlığın inkişafına, kreditlərin verilməsinə, infraqurum və texnikanın alınmasına yönəldik. Ona görə iqtisadiyyatımız neft amilindən asılılığını artıq böyük dərəcədə aşağı endirə bilmişdir.

Bu gün bizim valyuta ehtiyatlarımız 19 milyard dollar səviyyəsindədir və bu sahədə də gözəl inkişaf, artım vardır. Bu da bizim üçün çox böyük bir maliyyə qarantıdır. Bütün sosial proqramlar icra edilir. Bu ilin doqquz ayında orta əmək haqqı 15 faiz artıb. Bu gün Azərbaycanda orta əmək haqqı 370 dollar səviyyəsindədir. Pensiyalar artır, ünvanlı sosial yardım proqramı uğurla icra edilir və bu gün 150 min ailəyə ünvanlı sosial yardım göstərilir. Ümumiyyətlə bu proqram 700 min nəfəri əhatə edir və hər bir ailəyə verilən yardım orta hesabla haradasa, 140 dollar səviyyəsindədir. Bu da ən imkansız insanlara Azərbaycan dövləti tərəfindən praktiki dəstəkdir. Əlbəttə ki, görülən bütün tədbirlər nəticəsində Azərbaycanda yoxsulluğun səviyyəsi daha da aşağı düşməlidir. Azərbaycan reallıqları onu göstərir ki, yoxsulların sayı getdikcə aşağı düşür.

Bölgələrdə infrastruktur layihələri uğurla davam etdirilir. 2003-cü ildən bu günə qədər Azərbaycanda 824 min yeni iş yerləri açılmışdır. Bu da bölgələrin inkişafı və yerlərdə iş yerlərinin, yeni müəssisələrin yaradılması üçün də çox vacib amildir. Bu il, gələn il və ondan sonrakı illərdə bölgələrdəki mövcud problemlərin həlli üçün daha da böyük işlər görülməkdir. Gələn ilin dövlət büdcəsində bütün bu məsələlər öz əksini tapıbdır.

Biz əlbəttə ki, bu il və bundan sonrakı illərdə ordu quruculuğunun inkişafına daha da böyük səylər göstərməliyik və bunu edirik. Bizim hərbi potensialımız gündən-günə güclənir. Azərbaycan Ordusu bu regionda ən güclü ordudur, ən böyük hərbi potensiala malikdir. Biz bundan sonra da bu potensialı daha da artırmalıyıq. Çünki dediyim kimi, biz müharibə şəraitində yaşayırıq. Müharibə hələ bitməyib və Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ danışıqları əfsuslar olsun, hələ ki, heç bir nəticə vermir. Bunun da yeganə səbəbi Ermənistanın qeyri-konstruktiv mövqeyidir. Ermənistan tərəfi danışıqlar prosesində indi vaxt uzatmaq taktikasını tətbiq edir. Bu, yenilik deyildir. Danışıqların müxtəlif mərhələlərində biz bunu görmüşük. Müəyyən həlledici məqamlarda onlar daha əvvəl razılaşdırılmış məsələləri bir daha müzakirəyə çıxarmaq istəyirlər. Bu, əvvəllər də olub, əfsuslar ki, biz bunu bu mərhələdə də görürük. Bəzi hallarda həm biz, həm də məsələ ilə məşğul olan vasitəçilər bunu çox böyük təəccüblə qarşılayırıq ki, bir il, ya üç il bundan əvvəl razılaşdırılmış məsələ yenidən, elə bil ki, yeni bir mövzu kimi ortalığa atılır. Bunun yeganə izahı ola bilər. O da qəsdən vaxt uzatmaq. Çünki Ermənistan tərəfi praktiki addımlar atmalıdır. O addımlar da ondan ibarətdir ki, Ermənistan bütün qoşunlarını Azərbaycanın işğal olunmuş torpaqlarından, Dağlıq Qarabağın ətrafında yerləşən torpaqlardan çıxarmalıdır. Bu, artıq uzun illərdir ki, razılaşdırılmış məsələdir. Bu məsələdə heç bir başqa fikir ola bilməz. Yenidən bu məsələyə qayıtmağın və razılaşdırılmış digər məsələlərə yenidən qayıtmağın yeganə izahını biz bunda görürük: həlledici məqamlarda vaxtı süni şəkildə uzatmaq və əslində, danışıqlar prosesinə zərbə vurmaq. Biz isə öz prinsiplərimizdən geri dönməyəcəyik.

Danışıqlar prosesində əldə edilmiş bütün nailiyyətlər, bir tərəfdən, gələcək proses üçün gözəl, yaxşı bir əsasdır. Digər tərəfdən, münaqişənin ərazi bütövlüyü prinsipləri çərçivəsində və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll olunması məsələsi danışıqlar prosesində və razılaşdırılmış məsələlərdə öz əksini tapıb. Danışıqlar prosesində və müzakirə olunan məsələlərdə Dağlıq Qarabağa nə vaxtsa, lap 100 ildən sonra müstəqilliyin verilməsi ümumiyyətlə müzakirə olunmur və bu, heç vaxt olmayacaqdır. Ona görə biz çalışırıq ki, məsələ beynəlxalq birlik tərəfindən tanınmış norma və prinsiplər əsasında tezliklə həll olunsun. O da ondan ibarətdir ki, Azərbaycanın işğal olunmuş bütün torpaqları işğalçılardan azad edilməlidir. Azərbaycan vətəndaşları, məcburi köçkünlər öz doğma torpaqlarına, o cümlədən Dağlıq Qarabağa qayıtmalıdırlar. Bu da danışıqlar prosesində öz əksini tapan bir məsələdir. Ondən sonra sülhməramlı qüvvələr tərəfindən sülhməramlı missiya həyata keçiriləcəkdir. Biz buna etiraz etmirik. Dağlıq Qarabağa müvəqqəti status verilə bilər. Ancaq bu,

müstəqillik demək deyildir və gələcək danışıqlar prosesində iki tərəf – Ermənistan və Azərbaycan Dağlıq Qarabağın gələcək statusu haqqında müzakirələri davam etdirəcəklər. Bax, budur əsas prinsiplər. Onların ətrafında indi danışıqlar aparılır və ümid edirəm ki, Ermənistan tərəfi danışıqlarda konstruktivlik göstərib tezliklə məsələnin həlli üçün lazımı addımları atacaqdır.

O da sirr deyil ki, bölgədə yaşanan son hadisələr ola bilsin ki, Ermənistanı bir qədər ruhlandırсын. Ola bilsin onlar indi hesab edirlər ki, onların uzun illər təcrid olunmuş vəziyyətdə yaşamalarına son qoyulur. Mən bu fikirləri bölüşürəm və bölgədə gedən proseslər, Azərbaycanın bölgədə fəal iştirakı, Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüş bütün təşəbbüslər – siyasi, iqtisadi və başqa təşəbbüslər, Azərbaycanın bölgədə və dünyada artan rolu, əlbəttə, heç vaxt imkan verməyəcək ki, Ermənistan təcrid olunmuş vəziyyətdən çıxsın. Ermənistanın təcrid olunması onun öz rəhbərlərinin fəaliyyəti nəticəsində baş veribdir.

Əgər Ermənistan işğal olunmuş torpaqlardan çıxsın, biz bütün kommunikasiyaları açmağa hazırıq və onda bölgədə sülh və əməkdaşlıq yarana bilər, ölkələrin təhlükəsizliyi təmin oluna bilər. Bölgədə Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi həll olunmadan heç bir müsbət irəliləyiş mümkün deyildir. Çünki bölgənin əsas problemi Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsidir, Azərbaycan torpaqlarının işğal altında qalmasıdır. Bu məsələni kənara qoyub, hansısa başqa məsələni həll etmək mənə, həm siyasi, həm də mənəvi cəhətdən düzgün deyildir. Digər tərəfdən, mən hesab edirəm ki, bu, mümkün deyildir. Çünki Azərbaycanın artan imkanları bunu qoymayacaqdır. Biz öz milli maraqlarımız uğrunda axıra qədər mübarizə aparacağıq. Bizim mübarizəmiz ədalət mübarizəsidir, haqq-ədalət bizim tərəfimizdədir. Əlbəttə ki, biz öz milli maraqlarımızı istənilən yollarla müdafiə edəcəyik.

Mən bu yaxınlarda Azərbaycan Televiziyasına müsahibəmdə bu məsələ ilə bağlı fikirlərimi bildirmişəm. Bir daha demək istəyirəm ki, bölgədə status-kvonun dəyişməsinə ən çox istəyən ölkə Azərbaycandır. Çünki bu status-kvo bizim torpaqlarımızı 20 ilə yaxındır ki, işğal altında saxlayır. Ancaq bu status-kvo mənfi tərəfə yox, müsbət tərəfə dəyişməlidir. Əgər status-kvo Azərbaycanın maraqları hesabına dəyişəcəksə, biz buna imkan verməyəcəyik. Birinci məsələ həll olunmalıdır - Ermənistanın işğalçı qüvvələri torpaqlarımızdan çıxarılmalıdır. Ondan sonra bölgədə sülh, əməkdaşlıq yarana bilər və Azərbaycan o təqdirdə bu işlərdə fəal iştirak edəcəkdir. Hələ ki, Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi öz həllini tapmayıb. Əgər kimsə bunu dondurmaq istəyirsə, kimsə bu məsələni arxa plana qoyub başqa məsələni həll etmək istəyirsə, biz buna heç vaxt razı olmayacağıq və əlimizdə olan bütün imkanlarla bu hərəkətlərə qarşı mübarizə aparacağıq.

Mən bilirəm ki, Azərbaycanın mövqeyi heç kim üçün sirr deyildir. Biz bunu dəfələrlə rəsmi və qeyri-rəsmi formatda bildirmişik, öz prinsiplial mövqeyimizi ifadə etmişik və izah etməyə çalışmışıq ki, Azərbaycanın iştirakı olmadan bölgədə heç bir məsələ öz həllini tapa bilməz: nə siyasi, nə diplomatik, nə iqtisadi, nə enerji, nə nəqliyyat, nə hansısa başqa məsələ. Bu, reallıqdır. Bu, kiminsə xoşuna gələ bilər, kiminsə xoşuna gəlməyə bilər. Amma bu, reallıqdır və bu reallıqları biz yaratmışıq. Bu reallıqları öz işimizlə, öz məqsədyönlü fəaliyyətimizlə, Azərbaycanı gücləndirərək, iqtisadi və siyasi potensialımızı gücləndirərək, enerji siyasətimizi uğurla və ağılla apararaq biz yaratmışıq. Vaxt keçdikcə bizim bölgədə olan mövqeyimiz daha da güclənəcək, təsir imkanlarımız daha da güclənəcək, iqtisadi, siyasi, diplomatik, hərbi gücümüz daha da güclənəcəkdir və hamı bununla hesablaşmalıdır. Mən bir daha bildirmək istəyirəm ki, bunu hamı bilsin: Azərbaycan bundan sonra da nə danışıqlar prosesində, nə də bölgədə gedən başqa proseslərdə öz prinsiplial mövqeyindən dönməyəcəkdir. İndi isə keçək müzakirələrə və söz verilir iqtisadi inkişaf naziri Şahin Mustafayevə.

X X X

İqtisadi inkişaf naziri Şahin MUSTAFAYEV dünyada davam edən iqtisadi böhran nəticəsində ayrı-ayrı ölkələrin iqtisadi vəziyyətinin pisləşdiyini, ÜDM-in həcmnin azaldığını, investisiya qoyuluşları və kreditlərin cəlb edilməsi imkanlarının məhdudlaşdığını, bir çox ölkələrin milli pul vahidlərinin devalvasiya edildiyini, işsizlik səviyyəsinin artdığını bildirdi. O, MDB ölkələrinin təmsalında iqtisadi böhranın ümumi mənzərəsini də təqdim edərək dedi:

- MDB ölkələrinin əksəriyyətində iqtisadi vəziyyət pisləşmiş və ÜDM ilin əvvəlindən ümumilikdə 9, sənaye məhsulu istehsalı 14, o cümlədən Rusiyada 14, Qazaxıstanda 1,5, Belarusda 4,6, Qırğızıstanda 12,7, Moldovada 24,6, Tacikistanda 11,4, Ukraynada 29,6 faiz azalmışdır.

Nazir qeyd etdi ki, vaxtilə ulu öndər Heydər Əliyevin yaratdığı və bu gün Prezident İlham Əliyevin uğurla möhkəmləndirdiyi siyasi sabitlik və iqtisadi potensial Azərbaycan iqtisadiyyatını böhrana qarşı dayanıqlı etmiş, ölkəmizi ən yaxşı inkişaf perspektivlərinə malik dövlətlərdən birinə çevirmişdir.

Şahin Mustafayev bunu ilin ötən doqquz ayının makroiqtisadi göstəricilərində də əksini tapdığını söylədi. O, ÜDM-in həcmi, sənaye və kənd təsərrüfatının inkişaf templəri ilə yanaşı, digər göstəricilər barədə də dövlətimizin başçısına məlumat verdi:

- Artım rəbitədə 10,4, nəqliyyatda 5,4 faiz olmuşdur. Cari ilin doqquz ayında inflyasiya 2,1 faiz olmuş, strateji valyuta ehtiyatları ilin əvvəli ilə müqayisədə 1 milyard dollar artaraq 19,1 milyard dollara çatmışdır. Səkkiz ay ərzində xarici ticarət dövriyyəsi 12,4 milyard, o cümlədən ixrac 8,6 milyard, idxal 3,8 milyard dollar təşkil etmiş, 4,8 milyard dollar həcmində müsbət saldo yaranmışdır. Ölkə iqtisadiyyatında əldə olunmuş davamlı inkişaf, həm də əhalinin rifahının yaxşılaşmasına, o cümlədən gəlirlərin və əmək haqqının artmasına öz müsbət təsirini göstərmişdir. Belə ki, doqquz ay ərzində orta aylıq əmək haqqı 15,5 faiz, əhalinin gəlirləri 9,8, adambaşına düşən gəlirlər 8,4, pullu xidmətlər isə 12,5 faiz artmışdır.

Əhalinin gəlirlərinin, həyat səviyyəsinin, istehlakın strukturunun və keyfiyyətinin artması ilə əlaqədar minimum istehlak səbətinin tərkibinə yenidən baxılmış və ona daxil olan ərzaq məhsullarının tərkibinin adambaşına enerji miqdarı 2420 kilokaloriyə çatdırılmışdır ki, bu da MDB məkanında ən yüksək göstəricilərdən biridir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizin göstərişləriniz əsasında həyata keçirilmiş tədbirlər manatın sabitliyini təmin etmiş və əhalinin banklara olan inamını daha da artırmışdır. Nəticədə keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə əhalinin banklardakı əmanətlərinin həcmi 11 faiz artaraq 2 milyard manata, kreditlərin həcmi isə 18,2 faiz artaraq 7,6 milyard manata çatmışdır. Hesabat dövründə dövlət büdcəsinin mədaxili 7 milyard 235 milyon manat və ya 91,9 faiz yerinə yetirilmiş, xərcləri isə 6 milyard 457 milyon manat icra edilmişdir. Büdcə xərclərinin 30,1 faizi və ya 1 milyard 942 milyon manatı sosialyönlü olmaqla, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 426,5 milyon manat və ya 28,2 faiz çox olmuşdur.

Təhsil xərclərinə 182,1 milyon manat və ya 30,3 faiz, sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinə 183,5 milyon manat və ya 29,7 faiz, səhiyyə xərclərinə 52,1 milyon manat və ya 25,4 faiz çox vəsait yönəldilmişdir. Ölkə iqtisadiyyatına bütün maliyyə mənbələri hesabına 5,2 milyard manat, o cümlədən daxili mənbələr hesabına 4,3 milyard manat investisiya qoyulmuşdur ki, bunun da 2,3 milyard manatı dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına həyata keçirilmişdir.

Məlumat üçün bildirirəm ki, əldə olunmuş uğurlar nəticəsində, Dünya İqtisadi Forumunun makroiqtisadi sabitlik, əmək bazarının səmərəliliyi, dövlət idarəetməsinin, infrastrukturun və maliyyə bazarının mükəmməllik səviyyəsi və bu kimi digər mühüm meyarlar əsasında 2009-2010-cu il üçün hazırladığı “Qlobal Rəqabətlik Hesabatı”nda Azərbaycan 18 pillə irəliləyərək, 133 ölkə arasında 51-ci yerə, MDB ölkələri arasında isə 1-ci yerə yüksəlmişdir. Bu hesabatda qonşu ölkələrdən Türkiyə 61-ci, Rusiya 63-cü, Qazaxıstan 67-ci, Ukrayna 82-ci, Gürcüstan 90-cı yerdədir.

Ölkəmizin davamlı iqtisadi inkişafında qəbul edilmiş dövlət proqramlarının uğurla həyata keçirilməsinin mühüm rolu olmuşdur. “Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”na və “2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında əhalinin ərzaq məhsulları ilə etibarlı təminatına dair Dövlət Proqramı”na əsasən, ölkə iqtisadiyyatının şaxələndirilməsi və dünya iqtisadiyyatına səmərəli inteqrasiyası, bölgələrdə infrastruktur və kommunal xidmətlərlə təminat səviyyəsinin yaxşılaşdırılması, xalqın rifah halının daha da yüksəldilməsi, əhalinin etibarlı ərzaq təminatının təmin edilməsi məqsədlərinə nail olunması üçün makroiqtisadi sabitliyin qorunması, investisiya mühitinin daha da yaxşılaşdırılması, qeyri-neft sektorunun inkişafının sürətləndirilməsi, sahibkarlığa dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi, ixrac yönümlü məhsul istehsalının artırılması istiqamətində işlər davam etdirilir.

Sahibkarlığın inkişafı və biznes mühitinin daha da yaxşılaşdırılması məqsədilə dövlət-sahibkar münasibətlərinin tənzimlənməsi, sağlam rəqabətin təmin edilməsi, biznesə başlama prosedurlarının sadələşdirilməsi, sahibkarlığa dövlət dəstəyi mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi, vergi yükünün davamlı azaldılması, maarifləndirmə və digər istiqamətlərdə tədbirlər davam etdirilmişdir.

Cari ilin 9 ayı ərzində regionlarda sənaye, kənd təsərrüfatı və xidmət sahələrinə aid 74 yeni müəssisənin tikintisi başa çatdırılmış, hazırda 173 müəssisənin tikintisi isə davam etdirilir. Bununla yanaşı, qeyd etmək istəyirəm ki, Sizin Sərəncamınıza əsasən Bakı şəhərində bərk məişət tullantılarının yerləşdirilməsi və zərərsizləşdirilməsi işlərinin müasir standartlara uyğun qurulmasını və idarə edilməsini təmin etmək məqsədi ilə yaradılmış “Təmiz Şəhər” Səhmdar Cəmiyyəti artıq fəaliyyətə başlamışdır.

Cari ilin birinci yarısında ölkənin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş Nazirlər Kabinetinin geniş iclasında, kənd təsərrüfatı məhsullarının yetişdirilməsi, tedarüku, saxlanması, satışı və ixracı məqsədilə beynəlxalq standartlara cavab verən texnologiyalar əsasında istixanaların və logistika mərkəzlərinin yaradılması, xüsusilə də taxıl anbarlarının və soyuducu anbar komplekslərinin tikintisi barədə Sizin verdiyiniz tapşırıqların icrası istiqamətində intensiv işlər həyata keçirilir.

Bu layihələrin həyata keçirilməsi ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin və əhalinin il boyu keyfiyyətli kənd təsərrüfatı məhsulları ilə təmin olunmasında, qiymətlərin tənzimlənməsində, daxili bazarın qorunmasında və ixrac imkanlarının genişləndirilməsində mühüm rol oynayacaqdır. Ümumi tutumu 39 min ton olan 15 soyuducu anbarın və ümumi tutumu 205 min ton olan 21 taxıl anbarı kompleksinin tikintisinə tələb olunan vəsaitdən 48 milyon manatı Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun güzəştli kreditləri hesabına həyata keçirilir. Artıq komplekslərin tikintisinə başlanılmış və onların hamısı növbəti mövsümdək istifadəyə veriləcəkdir. Bütövlükdə, Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaitləri hesabına 9 ay ərzində 1700 sahibkarlıq subyektinə 100 milyon manat güzəştli kreditlər verilmişdir. Bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 1,4 dəfə çoxdur. Maliyyələşdirilmiş layihələrin 99 faizi regionların payına düşür. Bu kreditlər hesabına 7 mindən çox yeni iş yeri açılacaq, qeyri-neft sektorunun inkişafına önəmli təsiri olan 73 yeni istehsal, emal və xidmət müəssisəsi yaradılacaqdır. Fondun fəaliyyətində şəffaflığın təmin edilməsi məqsədilə ilk dəfə olaraq beynəlxalq audit şirkəti tərəfindən maliyyə hesabatlarının auditi keçirilmiş və müsbət qiymətləndirilmişdir.

İqtisadi inkişaf naziri sahibkarlığın inkişafına dövlət dəstəyindən danışarkən qeyd etdi ki, Prezidentin Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun yeni əsasnaməsində kreditlərin verilməsinin sadələşdirilməsi və faiz dərəcələrinin maksimum aşağı salınması, güzəştli kreditlərin artırılması özəl sektorun inkişafına yeni stimül vermişdir.

Şahin Mustafayev Azərbaycan İnvestisiya Fondunun fəaliyyəti nəticəsində reallaşan layihələr barədə də məlumat verərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident!

Sizin müəyyən etdiyiniz siyasətin reallaşdırılması nəticəsində əldə olunmuş uğurlar qarşıdakı illərdə də iqtisadi inkişafın təmin olunmasına ciddi zəmin yaratmışdır.

Bunu həm də beynəlxalq maliyyə təşkilatlarının Azərbaycana dair proqnozları təsdiq edir. Belə ki, 2009-cu il üzrə ÜDM-in real artımı Beynəlxalq Valyuta Fondu tərəfindən 7,5 faiz, Asiya İnkişaf Bankı tərəfindən 8 faiz, 2010-cu il üzrə isə müvafiq olaraq 7,4 və 6,7 faiz proqnozlaşdırılır. Qeyri-neft sektorunun dinamik inkişafının davam edəcəyini qeyd edən Beynəlxalq Valyuta Fondu bu sektorun gələn il 5 faiz, Asiya İnkişaf Bankı isə 5-7 faiz artacağını bildirir.

Sizin sosial-iqtisadi siyasətinizə uyğun olaraq 2010-cu və sonrakı 3 il üçün hazırlanmış sosial-iqtisadi inkişaf konsepsiyasında davamlı inkişafın və Azərbaycan xalqının layiqli həyat səviyyəsinin təmin olunması iqtisadi siyasətin ali məqsədləri kimi müəyyən edilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizi əmin edirəm ki, müəyyən etdiyiniz vəzifələrin, verdiyiniz tapşırıqların layiqincə yerinə yetirilməsi üçün bundan sonra da bütün imkanlarımızı səfərbər edəcəyik.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

X X X

Təhsil naziri Misir MƏRDANOV ümummillə lider Heydər Əliyevin siyasi kursunun Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsi nəticəsində ölkədə yaranmış siyasi sabitlik və dinamik iqtisadi yüksəlişin təhsil sahəsində də əlverişli şərait yaratdığını, bu sahəyə ayrılan vəsaitin 2003-cü ilə müqayisədə 5 dəfədən çox artaraq 1,3 milyard manata çatdığını, investisiya qoyuluşlarının isə 5,8 milyon manatdan 220 milyon manata yüksəldiyini, dünyada iqtisadi böhrana baxmayaraq cari ildə investisiya xərclərinin 45 milyon manat təşkil etdiyini diqqətə çatdırdı. O, yeni dərs ilinə hazırlıq dövrü və son bir ayda ölkənin təhsil tarixində yaddaqalan hadisələr barədə dövlətimizin başçısına məlumat verərək bildirdi:

- Cari ilin sentyabrında imzaladığınız Sərəncamla “Ən yaxşı müəllim” müsabiqəsinin 100 və “Ən yaxşı məktəb” müsabiqəsinin 50 qalibinə müvafiq olaraq 5 və 10 min manat pul mükafatı verilmiş, bu müsabiqələr məktəblər və müəllimlər arasında sağlam rəqabəti gücləndirməklə, təhsilin keyfiyyətinin yüksəlməsinə müsbət təsir göstərmişdir.

İkincisi, yeni dərs ilinin ilk günündə Bakıdakı gimnaziyanın əsaslı təmirdən sonra açılışında iştirakınız, regionlara səfərləriniz zamanı təhsil müəssisələrinə baş çəkərək müəllimlər, şagirdlər və valideynlərlə səmimi görüşləriniz təhsil işçilərini daha əzmlə işləməyə ruhlandırılmışdır. Müəllim günü ərəfəsində Sizin Sərəncamınızla 132 nəfər təhsil işçisi yüksək dövlət təltiflərinə layiq görülmüşdür. Azərbaycan müəllimlərinin XIII qurultayının, Bakı şəhərində İslam ölkələri təhsil nazirlərinin dördüncü və YUNESKO-nun regional konfranslarının keçirilməsi, Azərbaycan Hökuməti ilə Dünya Bankı arasında yeni layihələrin imzalanması təhsil tariximizdə mühüm hadisələr olmaqla bərabər, Azərbaycanın dünyada qabaqcıl təhsil meyillərini dəstəkləyən ölkə imicini daha da yüksəltmişdir.

Təhsil ictimaiyyətinin çoxdan gözlədiyi “Təhsil haqqında” Qanun qəbul olunmuş, Sizin tapşırığınıza əsasən onun icra mexanizmlərinin hazırlanması istiqamətində ciddi iş aparılır. Məktəbəqədər, texniki peşə təhsili müəssisələrinin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, qəzalı məktəblərin əsaslı təmiri və bərpa məqsədilə Sərəncamınızla Prezidentin Ehtiyat Fondundan 17 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Dövlətimizin başçısının sərəncamları ilə ali təhsildə islahatlar və elmin inkişafı üzrə dövlət proqramları təsdiq edilmiş, təhsil sahəsində uğurla həyata keçirilən proqramların sayı 16-ya çatmışdır.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Yeri gəlmişkən xüsusi qeyd etmək istəyirəm ki, dünyanın idarəetmə və iqtisadiyyat sahəsində tanınmış mütəxəssisləri haqlı olaraq Azərbaycanın elmi cəhətdən əsaslandırılmış proqramlarla idarə edilməsini Prezident İlham Əliyevin yeni idarəetmə modeli kimi yüksək qiymətləndirirlər.

Hörmətli cənab Prezident!

İndi isə icazə verin, son illərdə və cari ilin 9 ayı ərzində təhsil sisteminin ayrı-ayrı pillələri üzrə əldə edilmiş uğurlardan bəzilərini, perspektivdə həyata keçiriləcək tədbirləri və mövcud problemləri yüksək diqqətinizə çatdırım.

Təsdiq etdiyiniz proqrama əsasən son iki ildə ölkədə 28 yeni uşaq bağçası istifadəyə verilmiş, 21-i əsaslı təmir olunmuş, 6 özəl məktəbəqədər təhsil müəssisəsi fəaliyyətə başlamış, son 20 ildə ilk dəfə olaraq həmin müəssisələr 37 adda təlim vəsaitləri ilə təmin edilmişdir. Nəticədə Bakı şəhərində bağçalara gedən uşaqların sayı 4 min nəfər artmış, təhsilin bu pilləsi ilə əhatə səviyyəsi 26 faizi ötmüşdür. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, bu proqramın təsdiqindən sonra əhalinin bu sahəyə marağı hiss olunacaq dərəcədə artmışdır. Məktəb infrastrukturunun müasirləşdirilməsi tədbirləri ardıcıl olaraq davam etdirilmiş, cari ildə 68 yeni məktəb binası tikilmiş, 15 məktəb əsaslı təmir olunmuş, 87 məktəbin istilik sistemi bərpa edilmiş, 118 məktəb müasir avadanlıqla, 119 məktəb isə müasir kimya və fizika laboratoriyaları ilə təmin edilmişdir.

Bu sahədə Heydər Əliyev Fondunun, onun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyevanın müstəsna xidmətlərini qeyd etmək istəyirəm. Son illərdə Fondun təşəbbüsü ilə 300-ə yaxın yeni məktəb, uşaq bağçası, uşaq evi, internat məktəbi binası tikilib istifadəyə verilmiş, əsaslı təmir və bərpa olunmuş, müasir avadanlıqla təchiz edilmişdir. Təkcə 2009-cu ildə Fondun təşəbbüsü ilə 6 yeni məktəb binası inşa olunmuşdur.

Sizin rəhbərliyinizlə son illərdə aparılan uğurlu siyasət nəticəsində 2 mindən çox yeni məktəbin tikilməsi və əsaslı təmiri ölkə üzrə 1 milyondan çox şagirdin, yəni bütün şagirdlərin 75 faizinin təlim şəraitini yaxşılaşdırmış, nəticədə ikinövbəli məktəblər 73 faizdən 49 faizə enmişdir.

Müasir informasiya texnologiyalarının təhsil sistemində tətbiqi istiqamətində atılmış addımlar daha ürəkaçandır.

Bu sahədə təsdiq etdiyiniz proqramlar nəticəsində məktəblərimiz informasiya-kommunikasiya texnologiyaları avadanlığı ilə təmin edilmiş, 40 minə yaxın müəllim öyrədici treninqlərdən keçmiş, 20 məktəbdə “elektron məktəb” layihəsinə başlanmış, 500 məktəb genişzolaqlı sürətli internetə qoşulmuş, DATA mərkəz, vahid təhsil portalı yaradılmış, 400 şagirdə noutbuklar hədiyyə edilmiş, “xalq kompyuteri” layihəsinə əsasən 3500-dən çox müəllim müasir kompyuterlə təmin olunmuşdur. İndi, cənab Prezident, Azərbaycanın hər bir müəllimi DATA mərkəzdəki təhsil portalına daxil olaraq, orada yerləşdirilmiş elektron tədris resurslarından istifadə edə bilər.

Bütün deyilənlər ümumi orta təhsilin məzmununda əsaslı dəyişikliklərə şərait yaratmış, cari dərslərdən birinci və ikinci siniflərdə yeni təhsil proqramlarının tətbiqinə başlanmış, bu günədək mövcud olan, daha çox “yaddaşa”, “hafizəyə” əsaslanan təhsil modelindən imtina edilməklə, birbaşa təhsil alanların inkişafına, onlarda həyatı və tətbiqi bacarıqların formalaşmasına yönəlmiş “təfəkkür məktəbi”nə keçilməklə ümumi təhsilin müasir modelinin əsası qoyulmuşdur. Bu proqram təlimin hər bir şagirdin marağı, meyl və qabiliyyətinə uyğun təşkilinə zəmin yaratmaqla şəxsiyyətyönümlü, tələbyönümlü, nəticəyönümlü və inkişafyönümlü xarakter daşıyır. Yeni proqramın tətbiqi ilə əlaqədar 18 minədək müəllim xüsusi təlim kurslarından keçirilmişdir.

Yeni məzmun yeni qiymətləndirmə sisteminin tətbiqini zəruri etmişdir. Sizin razılığınızla ötən dərslərdə ölkənin bütün ümumtəhsil məktəblərində buraxılış imtahanları mərkəzləşdirilmiş qaydada keçirilmiş, cari dərslərdə isə IX və XI siniflərdə buraxılış imtahanlarının mərkəzləşdirilmiş qaydada keçirilməsi istiqamətində ciddi hazırlıq işləri aparılır. Onu da qeyd edirəm ki, indi qiymətləndirmə dedikdə yalnız təhsil alanların biliyinin qiymətləndirilməsi deyil, məktəbin, müəllimin və məktəb rəhbərinin fəaliyyətinin, proqram və dərslərin, bütövlükdə tədris prosesinin qiymətləndirilməsi başa düşülür.

Təhsil naziri Misir Mərdanov dövlətimizin başçısının tapşırığına və təsdiq etdiyi proqrama əsasən ölkənin ayrı-ayrı regionlarında xüsusi istedadlı gənclərin inkişafını təmin edən məktəblərin yaradılması, müəllimlərin ixtisasının artırılması və təkmilləşdirilməsinin yeni modeli üzərində işin aparılması, ucqar kənd yerlərində müəllim çatışmazlığı və şəhərlərdə müəllim sıxlığı problemlərinin aradan qaldırılması, texniki peşə təhsili şəbəkəsinin genişləndirilməsi ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlər barədə də Prezidentə məlumat verdi. Misir Mərdanov ölkənin intellektual potensialının formalaşdırılmasında, maddi sərvətlərin insan kapitalına çevrilməsində və biliyə əsaslanan iqtisadiyyatın qurulmasında xüsusi rolu olan ali təhsilin inkişaf prioritetləri barədə danışaraq dedi:

- Bu gün Azərbaycan ali təhsil sisteminin inkişaf prioritetlərini dünyada gedən proseslərə inteqrasiya olunmaqla müəyyənləşdirir. Sizin Sərəncamınızla təsdiq olunmuş Dövlət Proqramına əsasən bütün tədbirlər həyata keçirilir, Bolonya Bəyannaməsinin tələblərinə uyğun həlledici addımlar atılır. Ölkənin, demək olar ki, bütün ali məktəblərinin maddi-texniki bazası son illərdə xeyli möhkəmlənmiş, müasir laboratoriyalar və avadanlıqla təchiz edilmişdir. Bütün bunlara baxmayaraq, ölkədə ali təhsilin keyfiyyətini daha da yüksəltmək məqsədilə bu ildən başlayaraq buraxılış və semestr imtahanlarının mərkəzləşdirilmiş qaydada həyata keçirilməsinə başlamaq fikrindəyik.

Azərbaycanlı gənclərin xaricdə təhsili məsələsi təsdiq etdiyiniz Proqram çərçivəsində davam etdirilir. Məlumat verirəm ki, bu gün Azərbaycandan kənar bütövlükdə 10 mindən çox gənc təhsil alır, onlardan 832 nəfəri müxtəlif ölkələrlə imzalanmış müqavilələr əsasında, 498 nəfəri isə Prezident Proqramı çərçivəsində təhsil alanlardır.

Möhtərəm cənab Prezident!

Son illərdə təhsilin inkişafı, bu sahədə aparılan məqsədyönlü islahatlar, həyata keçirilən proqramlar, beynəlxalq təşkilatlarla səmərəli əməkdaşlıq, xüsusilə təhsilə Sizin böyük diqqət və qayğınız bir daha əmin olmağa əsas verir ki, Azərbaycan təhsili özünün zəngin ənənələrinə və bugünkü uğurlarına əsaslanaraq daha yüksək səviyyəyə çatacaqdır.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

X X X

Nəqliyyat naziri Ziya MƏMMƏDOV 2009-cu ilin doqquz ayı ərzində nəqliyyat sektorunun iqtisadi göstəriciləri və həyata keçirilən layihələr barədə dövlətimizin başçısına məlumat verərək dedi:

- Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin respublikamızda hakimiyyətə gəlişinin qırxıncı ildönümünü qeyd etdiyimiz cari ildə ümummilli liderimizin birbaşa söyləri sayəsində qurulmuş möhkəm təməllərə söykənən nəqliyyat sisteminin dayanıqlı fəaliyyəti üçün nəqliyyatçılar böyük məsuliyyət hissi ilə çalışmış və bu işdə hər an, cənab Prezident, Sizin şəxsi dəstəyinizə arxalanmış, göstərdiyiniz qayğı və yüksək etimadın doğruldulmasını qarşılarında duran ən şərəfli vəzifə hesab etmişlər.

Sizin, cənab Prezident, nəqliyyatın fəaliyyətinə davamlı diqqətiniz, qabaqcıl texnologiyaların ölkəyə gətirilməsi və tətbiqi üzrə tələbləriniz, istifadəyə verilən obyektlərin açılış mərasimlərində şəxsən iştirakınız, daim yerlərdə olaraq, işlərin gedişi ilə yaxından maraqlanaraq verdiyiniz tövsiyə və tapşırıqlarınız sayəsində əvvəlki illərdə olduğu kimi, hesabat dövründə də nəqliyyat sektoru inkişaf etmiş və müasirləşmiş, ölkə iqtisadiyyatının və əhalinin daşımalarına tələbatı təmin edilmişdir.

Hesabat dövründə nəqliyyat sektorunda 138 milyon ton yük daşınmışdır. Yüklərin 15,5 milyon tonu dəmir yolu, 9,8 milyon tonu su, 66,2 milyon tonu avtomobil nəqliyyatı, 46,5 milyon tonu boru kəmərləri vasitəsilə nəql olunmuşdur. Sərnişin daşınması 976 milyon nəfər təşkil etmişdir. Limanlarda 3,8 milyon ton həcmində yükləmə-boşaltma əməliyyatları həyata keçirilmişdir.

Dəmir yolu nəqliyyatında yol təsərrüfatının, qurğuların və hərəkət heyətlərinin əsaslı təmir işləri davam etdirilmişdir. Saatlı rayonunda Araz çayı üzərində uzunluğu 160 metr olan metal konstruksiyalı dəmir yolu körpüsü yenidən qurularaq istismara verilmişdir.

Bakı–Tbilisi–Qars yeni dəmir yolu layihəsi üzrə işlər davam etdirilmişdir. Hazırda yolun Axalkələk–Kartsaxi (Türkiyə sərhədi) hissəsində yer yatağının hazırlanması və süni qurğuların inşası həyata keçirilir. Azərbaycan dəmir yolunun bu marşrut üzərində yerləşən infrastrukturunun yeniləşdirilməsi üçün Sizin Sərəncamınıza uyğun olaraq tədbirlər müəyyən edilmiş və dəmir yollarının inkişafı ilə bağlı 2009-2013-cü illəri əhatə edən Dövlət Proqramının layihəsi hazırlanaraq Nazirlər Kabinetinə təqdim edilmişdir. Su nəqliyyatı sahəsində donanmanın yeniləşdirilməsi istiqamətində işlər davam etdirilmiş, yeni tankerlər alınaraq istismara verilmişdir.

Hava nəqliyyatı parkının yeniləşdirilməsi istiqamətində müvafiq işlər aparılmış, bölgələrdə istismara verilmiş yeni hava limanlarının işinin təşkili və uçuşların həyata keçirilməsi məqsədilə tədbirlər görülmüşdür. “Bakı şəhərində nəqliyyat sisteminin təkmilləşdirilməsi üzrə 2008-2013-cü illər üçün Əlavə Tədbirlər Planı”na əsasən paytaxtda sərnişin daşımalarının təşkili, idarə olunması və tənzimlənməsi istiqamətində tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Sizin, cənab Prezident, şəxsi diqqət və qayğınız sayəsində 2008-ci ildən etibarən respublikaya Koreya, Almaniya, Türkiyə, Çin, Belarus, Ukrayna və digər ölkələrin istehsalı olan 1600 və cari ildə 930 iri və ortatutumlu müasir avtobuslar gətirilərək istismara verilmişdir. İritutumlu 186 avtobus dövlət büdcəsi vəsaiti hesabına alınmışdır və bu işlərin həyata keçirilməsi davam etdirilir.

Bakı Beynəlxalq Avtovağzal Kompleksi istifadəyə verilmiş, vətəndaşlarımıza yüksək səviyyədə nəqliyyat xidmətlərinin göstərilməsi təmin edilmiş və bu istiqamətdə də işlər davam etdirilir. Hazırda 70-ə yaxın daxili və beynəlxalq marşrut üzrə gün ərzində 200-dən artıq müntəzəm reyslər həyata keçirilir.

“Avtomobil nəqliyyatı haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar olaraq avtomobil nəqliyyatının işinin tənzimlənməsi üzrə müəyyən edilmiş bütün qaydalar hazırlanmış, Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarları ilə təsdiq edilərək qüvvəyə minmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

“Bakı şəhərində nəqliyyat sisteminin təkmilləşdirilməsi üzrə Tədbirlər Planı”nda yol infrastrukturunu üzrə nəzərdə tutulmuş qovşaqların və piyada keçidlərinin inşası davam etdirilmişdir. Heydər Əliyev adına Beynəlxalq hava limanı–Mərdəkan dairəsi–Bilgəh mövcud avtomobil yolunun 19 kilometri səkkizcərgəli hərəkət üçün yenidən qurulması layihəsinin icrasına başlanılmış və Mərdəkan dairəsində olan 7 kilometrlik sahədə işlərin 50 faizdən çoxu yerinə yetirilmişdir. Bu yolun davamı olan Bilgəh-Sumqayıt avtomobil yolunun tikintisinə də başlanılmışdır.

“Bakı dairəvi avtomobil yolu”nun tikintisi davam etdirilmiş və yolun 2010-cu ilin birinci yarısında istismara verilməsi təmin olunacaqdır.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin adını daşıyan prospekt səkkizcərgəli hərəkət üçün tam yenidən qurularaq istifadəyə verilmişdir. Bu yolun tikintisində müasir texnologiyalardan istifadə edilmiş, dizayn işləri xüsusi zövqlə tərtib olunmuş, yeni işıqlandırma sistemi quraşdırılmış, yolun yenidən qurulmasına inşaatçılar xüsusi qayğı və yüksək məsuliyyətlə yanaşmışlar. Prospektin Keşlə stansiyasına gedən dəmir yolu ilə kəsişməsində tağlı körpünün sağ və sol tərəfində 2 tunel, Ağa Nemətulla küçəsi ilə kəsişməsində tunel tipli yolötürücüsü inşa edilmiş, 2 ədəd yeraltı piyada keçidi əsaslı təmir olunmuş, prospektə maneəsiz hərəkət təmin edilmişdir.

Babək prospekti ilə Məhəmməd Hadi, Mikayıl Əliyev küçələrinin kəsişməsində yol qovşağının tikintisi, Azərbaycan, Tbilisi prospektlərində və Cəfər Cabbarlı meydanında mövcud yeraltı piyada keçidlərinin əsaslı təmiri və Tbilisi prospektində yeni yerüstü piyada keçidinin tikintisi başa çatdırılaraq istifadəyə verilmişdir. Heydər Əliyev prospekti ilə Ziya Bünyadov prospektinin, Ziya Bünyadov prospekti ilə Azadlıq prospektlərinin kəsişmələrindəki yol qovşaqlarının tikintisi işləri davam etdirilir.

Bakı şəhərində nəqliyyat əməliyyatlarının intellektual idarə edilməsi sisteminin işçi layihəsinin ilkin variantı hazırlanmış və inşaat işlərinə başlanılmışdır. Yaxın müddətdə layihənin əhatə dairəsinə daxil olan ərazilərdə avadanlıqların quraşdırılmasına başlanılacaqdır.

Yeni Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı Kompleksi tikiləcək ərazidə geoloji və batometrik tədqiqat işləri başa çatmaq üzrədir. Hazırda Hollandiyanın “Royal Haskoning” şirkəti tərəfindən yeni liman kompleksinin baş planı və işçi layihəsi hazırlanır. Cari ilin sonunadək baş plan və birinci mərhələ layihəsi hazır olacaq, gələn ilin mart ayında isə layihələndirilmə işlərinin tam yekunlaşdırılması nəzərdə tutulmuşdur. Eyni zamanda bu ilin sonunadək tender prosedurlarının yekunlaşdırılması, podratçının müəyyən edilməsi və liman ərazisində, eləcə də akvatoriyada inşaat işlərinə başlanılması nəzərdə tutulur.

Ziya Məmmədov hesabat dövründə dövlət əsaslı vəsait qoyuluşlu avtomobil yollarının reabilitasiyası, həmçinin yolötürücülərinin, körpülərin və keçidlərin tikintisi üzrə 40-dək xarici kreditlər və Azərbaycan hökumətinin iştirak payı hesabına maliyyələşdirilən 14 layihə üzrə tikinti-quraşdırma işlərinin davam etdirildiyini dedi.

O, Bakı-Qazax–Gürcüstan sərhədi, Ələt-Astara, Bakı-Rusiya sərhədi və digər mühüm əhəmiyyətli avtomobil yollarında aparılan geniş yenidənqurma işləri və həmin magistrallar üzərində tikilən qurğular barədə dövlət başçısına ətraflı məlumat verdi. Nazir, həmçinin son vaxtlar güclü leysan yağışları nəticəsində yaranan vəziyyətin təcili olaraq aradan qaldırılması üçün ciddi tədbirlər görüldüyünü də diqqətə çatdırdı. Ziya Məmmədov nəqliyyat sahəsində beynəlxalq əlaqələrin də genişləndiyini qeyd etdi:

- Zati-Aliləri!

Sizin şəxsi qayğınız sayəsində nəqliyyat-yol kompleksində, xüsusilə də avtomobil yolları şəbəkəsində sürətli inkişafa nail olunmuş, yol infrastrukturunda aparılan bərpa və tikinti işləri ölkənin bütün iqtisadi rayonlarını əhatə etmişdir. İcazə verin, ölkəmizin nəqliyyat sektorunun işinə göstərdiyiniz daimi diqqətə görə Sizə dərin minnətdarlığımı ifadə edirəm və əmin edirəm ki, ölkəmizin nəqliyyat sisteminin daha sürətli inkişafına yönəlmiş bütün layihələrin vaxtında və keyfiyyətlə həyata keçirilməsi istiqamətində səylərimizi əsirgəməyəcəyik.

Diqqətinizə görə minnətdaram!

X X X

Sənaye və energetika naziri Natiq ƏLİYEV dedi ki, bu gün Azərbaycan dünyanın inkişaf etmiş dövlətlərindən biridir. Bunun əsasında ulu öndər Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu və bu gün Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilən iqtisadi islahatlar durur. Nazir dünya ölkələrində istehlakın və tələbatın kəskin enməsi, sosial problemlərin dərinləşməsi ilə müşayiət olunan ciddi iqtisadi böhranın təsirinin

Azərbaycanda güclü müşahidə olunmadığını məhz bu amillə əsaslandırır.

O, dünya bazarında neftin qiymətinin 1 il ərzində ucuzlaşmasına baxmayaraq, ölkə iqtisadiyyatının dinamik inkişaf etdiyini bildirdi:

- Neftin dünya bazarında qiymətinin bir il ərzində bir barrelin 147 dollardan 3 dəfə aşağı düşməsinə baxmayaraq və neft istehsal edən başqa ölkələrin çətin vəziyyətə düşməsinə müşahidə edərək, Azərbaycanda 2009-cu ildə ümumi daxili məhsulun artımı respublikada iqtisadiyyatın neft amillindən asılılığın azaldılması istiqamətində həyata keçirilən siyasətin faktiki nəticəsidir. Lakin neft amili iqtisadiyyatın inkişafı üçün ən vacib faktorlardan biri kimi qalmaqdadır. İrəmiqyaslı neft layihələrinin və sazişlərdə nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrası ən uğurlu iqtisadi nəticələrdən biridir və ölkənin inkişafında əvəzedilməz rol oynamışdır. 2009-cu ilin 9 ayı ərzində ölkə üzrə 37 milyon 876 min ton neft hasil edilmişdir ki, bu da planda nəzərdə tutulduğundan 5 milyon 372 min ton artıqdır, 2008-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə isə 2 milyon 964 min ton çoxdur. Bu artımın 5 milyon 793 min tonu Azəri-Çıraq-Günəşli yataqlarının payına düşür.

Bu gün respublikamızda enerji müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi istiqamətində atılan zəruri və ciddi addımlardan biri də məhz “Şahdəniz” yatağının işlənilməsidir. “Şahdəniz” qaz-kondensat yatağının işlənmə tempi getdikcə artırılır və hazırda yataqdan 4 quyu vasitəsilə gün ərzində 23 milyon kubmetr qaz, 6 min ton kondensat hasil olunur. Beşinci quyu mənimlənməkdədir. Ölkəmiz hər il Rusiya Federasiyasından alınan 5 milyard kubmetrə qədər idxal qazından azad olmuş, əhalinin və iqtisadiyyatın bütün sahələrinin ehtiyacını tam ödəməklə bərabər xeyli qaz ixrac potensialı yaratmışdır. Belə ki, 2012-ci ilədək “Şahdəniz” yatağından ildə təxminən 9 milyard kubmetr qaz və gündə 40 min barrel kondensat çıxarılması gözlənilir. Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərinin reallaşması da məhz bu yatağın işə salınması nəticəsində mümkün olmuşdur. “Şahdəniz” yatağından hasil olunan təbii qaz hesabına Azərbaycan nəinki öz tələbatını ödəmək, hətta mavi yanacağını Gürcüstan, Türkiyə, Rusiya Federasiyası, İran və Avropa bazarlarına çıxarmaq imkanı qazanmışdır. 2009-cu ilin hesabat dövründə respublikada 17 milyard 416 milyon kubmetr qaz hasil edilmişdir. Bunun da 12 milyard kubmetrdən artığı “Azəri-Çıraq-Günəşli” və “Şahdəniz” yataqlarının payına düşür.

Neft strategiyasının uğurla həyata keçirilməsi nəticəsində Azərbaycan artıq dünyanın çox önəmli neft ixracatçısı olan ölkələri ilə müqayisə edilir. Yanacaq-energetika kompleksində əldə olunmuş nailiyyətlər bunu deməyə əsas verir ki, ölkəmiz öz ixrac potensialı ilə dünyanın və regionun enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində aparıcı mövqelərə malikdir. Təsədüf deyil ki, OPEK təşkilatı respublikamızda neft sahəsində görülən işləri maraqla izləyir, Azərbaycanla əməkdaşlıq edir və öz təşkilatında Rusiya Federasiyası, Misir, Meksika kimi ölkələrlə yanaşı, Azərbaycana müşahidəçi statusu vermişdir. Yuxarıda qeyd olunanlara uyğun deyə bilərik ki, dünya miqyasında əsas enerji mənbələrinə nəzarət uğrunda rəqabətin gücləndiyi, enerji təhlükəsizliyi məsələsinin ciddiliklə gündəmə gəldiyi indiki şəraitdə, respublikamızın bu sahədə öncül mövqelərə çıxması faktı da diqqəti çəkir. Xüsusi qeyd etmək istərdim ki, Bakıda Enerji Sammitinin keçirilməsi, 21 ölkənin və Avropa İttifaqının ən yüksək səviyyədə təmsil olunması və Bakı Bəyannaməsinin qəbul edilməsi respublikamızın regionun və dünyanın enerji təhlükəsizliyinə verdiyi mühüm töhfə kimi qiymətləndirilə bilər.

Möhtərəm Prezident, Sizin tərəfinizdən yüksək ustalıqla, bacarıq və məharətlə aparılan xarici və daxili enerji siyasəti, neft və qaz diplomatiyası bu gün nəinki Xəzər regionunda, eyni zamanda yaxın qonşu ölkələr, Avropa İttifaqı dövlətləri, hətta Azərbaycandan çox uzaq məsafədə yerləşən ölkələrlə sıx işgüzar əlaqələrin yaranmasına səbəb olmuş və dövlətimizin nüfuzunu yüksək səviyyəyə qaldırmışdır.

Hesabat dövründə dahi ulu öndər Heydər Əliyevin adını daşıyan Bakı-Tbilisi-Ceyhan ixrac neft boru kəməri vasitəsilə 27,3 milyon ton, Ceyhan limanına 2006-cı ildən istismara veriləndən bu günə qədər 100 milyon tondan artıq neft ötürülmüşdür. Gündəlik nəqliyə gücü bir milyon barrel olan Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin texniki və texnoloji tədbirlər nəticəsində ötürücülük qabiliyyəti 20 faiz artmış və hazırda gün ərzində kəməri vasitəsilə 1,2 milyon barrel neftin nəqli üçün imkan yaranmışdır.

Hesabat dövründə ixrac olunan qazın həcmi 4 milyard 267 milyon kubmetrə çatmış və Cənubi Qafqaz boru kəməri vasitəsi ilə Türkiyəyə 3 milyard 530 milyon kubmetr, Gürcüstana isə 278 milyon kubmetr qaz nəql edilmişdir.

Respublikamızın qaz təsərrüfatında da mühüm nailiyyətlərin əldə olunması müşahidə edilir. Həyata keçirilən tədbirlər sayəsində qazla təmin olunan əhali abunəçilərinin sayı 1 milyon 143 minə keçmiş, rayonların sayı isə 54-ə çatdırılmışdır. Beləliklə də, əlavə olaraq 268 min 172 əhali abunəçisinin və 19 inzibati-ərazi bölgəsinin qazla təminatı bərpa edilmişdir.

Ölkənin elektrik stansiyalarında ildə orta hesabla 20,2 milyard kilovatt/saat artıq elektrik enerjisi istehsal olunur. Bu da respublikada elektrik enerjisinə olan tələbatı tam təmin edir.

Müasir “Şimal” elektrik stansiyasının istifadəyə verilməsi və respublikanın müxtəlif bölgələrində 7 modul tipli elektrik stansiyasının tikilməsi, sistem əhəmiyyətli elektrik veriliş xətlərinin və yarımstansiyaların quraşdırılması energetika sahəsində yeni yüksəlişin başlanğıcını qoydu. Artıq iki ildir ki, Azərbaycan elektrik enerjisini ixrac edən ölkəyə çevrilmişdir.

Natiq Əliyev onu da dedi ki, elektrik enerjisindən səmərəli istifadə bəzi yerlərdə lazımı səviyyədə deyildir. Doqquz ay ərzində elektrik enerjisinin qeyri-qanuni istifadəsi ilə bağlı 1543 fakt qeydə alınmışdır. Daha sonra nazir Azərbaycan neft strategiyasının uğurlarının nəticəsi olaraq sənayenin kimya, maşınqayırma və digər sahələrinin ÜDM-dəki çəkisinin artdığını da konkret faktlarla diqqətə çatdırdı. O, həmçinin alternativ və bərpaolunan enerji mənbələrini istismara cəlb etməklə enerji resurslarından istifadənin səmərəliliyini yüksəltmək barədə dövlət başçısı tərəfindən təsdiq olunan proqramın icrası ilə bağlı görülən işlər barədə də məlumat verdi: - Hazırda Dövlət Proqramı çərçivəsində bir sıra mühüm işlər həyata keçirilir. Asiya İnkişaf Bankı (AİB) ilə Sənaye və Energetika Nazirliyi arasında alternativ enerji mənbələrinin istifadəsi barədə müqavilə imzalanmışdır və kiçik su elektrik stansiyalarının inşası üçün layihələr hazırlanmaqdadır. AİB layihələrini həyata keçirmək üçün İsveçrənin “N-tech” məsləhətçi şirkəti seçilmişdir və layihələrin texniki-iqtisadi əsaslandırılması hazırlanır. Eyni zamanda, BMT-nin İnkişaf Proqramı çərçivəsində respublika ərazisində kiçik su elektrik stansiyalarının inşası layihəsi və külək enerjisi potensialından istifadənin yollarını araşdıran layihələr həyata keçirilməkdədir.

Hazırda “Kiçik su elektrik stansiyalarına Texniki Yardım” layihəsinin ikinci mərhələsi başa çatmaqdadır və potensial investorlar üçün “soraq kitabı” tərtib olunmuşdur. Layihənin həyata keçirilməsi üçün 4 sahə seçilmişdir. Bunlara Şirvan irriqasiya kanalı, Nügədi-Qaraçay, Qusarçay və Katexçay sahələri aiddir. 2009-cu ilin axırında layihənin üçüncü mərhələsi başlanacaqdır.

Hazırda nazirlik Beynəlxalq Ekoenergetika Akademiyası ilə birgə Quba rayonu Xınalıq kəndində alternativ enerji mənbələrindən istifadə etməklə hibrid, yəni kiçik su elektrostansiyası (1,5MVt), külək stansiyası (0,2 MVt), günəş fotovoltaiq qurğusu (0,1 MVt), bioqaz qurğusu (500 kubmetr) sisteminin yaradılması layihəsini işləyib Sizə təqdim olunmaq üçün hazırlamışdır.

Cənab Prezident, Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı göz qabağındadır. İcazə verin, Sizi əmin edirəm ki, iqtisadi yüksəliş dövrünü yaşayan ölkəmizin qarşıdakı illərdə daha böyük uğurlara nail olması və dünyadakı mövqeyinin daha da gücləndirilməsi üçün respublikamızın sənaye və yanacaq-energetika kompleksinin işçiləri də var qüvvələrini və bacarıqlarını əsirgəmiyəcəklər.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- İlin sonuna iki ay yarım vaxt qalır və mən əminəm ki, bu müddət ərzində bütün qalan məsələlər də öz həllini tapacaq, beləliklə, Azərbaycan 2009-cu ili uğurla başa vuracaqdır.

Bu gün səslənən məruzələr və rəqəmlər bir daha onu göstərir ki, 2009-cu ildə Azərbaycan çox uğurla inkişaf etmişdir, 2008-ci ilin sonlarında qarşıya qoyulan bütün vəzifələr icra edilir. Bu, çox vacibdir. Bu bir daha onu göstərir ki, istənilən şəraitdə Azərbaycan öz planlarını icra etməyə qadirdir. 2003-2008-ci illərdə bizim uğurlu inkişafımız gözəl bir zəmin yaratdı. O illərdə iqtisadiyyat 2,6 dəfə artmışdır və bu artım həyatımızın bütün sahələrində özünü göstərmişdir. 2009-cu il böhranlı il olduğuna görə əlbəttə ki, ümumi daxili məhsulun 6,1 faiz səviyyəsində artımı bizi çox sevindirir. Bu barədə mən öz fikirlərimi bildirdim və hesab edirəm ki, ilin sonuna qədər indiyədək həll olunmamış məsələlər də həll olunmalıdır, bütün sosial və infrastruktur layihələrinin icrası davam etdirilməlidir. Əminəm ki, 2009-cu ilin yekunları da çox müsbət olacaqdır. Makroiqtisadi sabitlik qorunub saxlanılacaqdır. Çalışmalıyıq ki, 2010-cu ildə də makroiqtisadi sabitliyin qorunması üçün praktiki işləri davam etdirək.

İnflyasiyanın aşağı səviyyədə olması çox gözəl göstəricidir. Nəzərə alsaq ki, əvvəlki illərdə Azərbaycanda inflyasiyanın həcmi bizi müəyyən dərəcədə narahat edirdi, bu çox sürətlə artırdı. Amma bu il inflyasiya çox yaxşı səviyyədədir.

Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunda nəzərdə tutulmuş kreditlərin verilməsi ilin sonuna qədər davam etdirilməlidir. Mən hesab edirəm ki, 2010-cu ildə bu kreditlərin verilməsi ilin birinci yarısında baş tutmalıdır. Biz onu ilin sonuna saxlamamalıyıq. Çünki artıq ilin sonuna az vaxt qalıb. Ancaq o da həqiqətdir ki, bu kreditlər çox düşünülmüş şəkildə verilməlidir. Bu kreditlər ölkəmiz üçün lazım olan sahələrə verilməlidir ki, iqtisadiyyat çoxşaxəli şəkildə inkişaf etsin. Mən çox şadam ki, göstərişlərim İqtisadi İnkişaf Nazirliyi tərəfindən çox operativ qaydada icra olunur. Keçən müşavirədə qarşıya vəzifə qoyulmuşdu ki, tezliklə elevatorların, taxıl anbarlarının, soyuducu kameraların tikintisi üçün lazımı tədbirlər görülsün. Bu məsələlər qısa müddət ərzində öz həllini tapdı. Bu infrastruktur layihələri müxtəlif bölgələrdə uğurla icra edilir. Tam əminəm ki, gələn il və ondan sonrakı illərdə biz, bax, bu il görülən işlərin bəhrəsini görəcəyik. Çünki bu, fermerlərin məhsulunun saxlanması üçün çox yaxşı şərait yaradır, eyni zamanda, istehlak qiymətlərinin qalxmasına imkan vermir. Çalışmalıyıq ki, 2010-cu ildə də bu istiqamətə diqqətimizi yönəldək. Əlbəttə ki, kreditlər başqa sahələrə də veriləcəkdir.

O da çox sevindirici haldır ki, artıq gələn il bu kreditlərin böyük hissəsi əvvəllər verilmiş kreditlərin hesabına başa gələcəkdir. O pullar qayıdır. Bu onu göstərir ki, sahibkarlar kreditlərə çox böyük məsuliyyətlə yanaşırlar. Digər tərəfdən onu göstərir ki, bu kreditlərin verilməsi prosesi də çox düzgün aparılmışdır. Yəni, bu sahədə batmış kreditlər yoxdur və bu çox sevindiricidir. Yəni bu onu göstərir ki, seçmə prosesi düzgün aparılmışdır və bu kreditlər çox məsuliyyətli iş adamlarına verildi. Artıq qaytarılan və qaytarılacaq məbləğin hesabına gələn il sahibkarların fəaliyyəti üçün çox gözəl şərait yaradılacaqdır. Nəzərə alsaq ki, bu kreditlər artıq uzun illərdir ki, verilir, hər il əvvəlki illərdə verilən kreditlərin qaytarılması hesabına biz əlavə vəsait əldə edəcəyik. Beləliklə, dövlət büdcəsinə olan yük daha da azalacaqdır.

Beləliklə, iqtisadi islahatların bu istiqaməti özünü təsdiq etdi. Bu onu göstərdi ki, bizim tərəfimizdən verilmiş qərarlar düzgün olub. Bu kreditləşmə, güzəştli şərtlərlə kreditlərin verilməsi sahibkarlığın inkişafına çox böyük imkanlar yaratdı. Bu gün Azərbaycanın ümumi daxili məhsulunda özəl sektorun payı 85 faiz təşkil edir. Bu onu göstərir ki, Azərbaycanda bazar iqtisadiyyatı prinsipləri tam şəkildə tətbiq olunur və güclənir. Biz bundan sonra da islahatlar aparacağıq. Aparılan islahatlar təkcə kreditlərin verilməsi, yaxud da ki, kənd təsərrüfatı texnikasının alınması ilə məhdudlaşmır. Aparılan islahatlar, eyni zamanda, institusional xarakter daşıyır. Biz beynəlxalq təşkilatlarla məsləhətləşmələr aparırıq və elə etməliyik ki, Azərbaycanda bizneslə məşğul olmaq üçün ən gözəl şərait yaradılsın.

Bizim apardığımız işlər beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən də qiymətləndirilir və belə olmasaydı, 2008-ci ilin yekunlarına görə Dünya Bankı Azərbaycanı "Doing Business" proqramında bir nömrəli islahatçı ölkə kimi tanımadı. Dünya İqtisadi Forumunun hesablamalarına görə, - bu da dünyanın ən mötəbər qurumlarından biridir, - Azərbaycan rəqabət qabiliyyətliliyinə görə dünyada 51-ci yerdədir, MDB məkanında isə birincidir. Bu onu göstərir ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı çoxşaxəli iqtisadiyyatdır. Bu bir daha onu göstərir ki, vaxtilə bizim uğurlarımızı ancaq neft amili ilə bağlamaq istəyənlər, neftin qiyməti ilə bağlamaq istəyənlər qərəzli mövqedə idilər, yaxud da ki, səhv mövqedə idilər. Biz həmişə demişik ki, bizim uğurlarımızın əsas səbəbi aparılan islahatlar, düşünülmüş siyasət və atılan düzgün addımlar olmuşdur. Bu gün Azərbaycan öz imkanlarından istifadə edib çox güclü və dayanıqlı iqtisadiyyat qurur. Belə olmasaydı, biz dünya miqyasında 51-ci yerdə olmazdıq.

Nəzərə almalıyıq ki, bizdə islahatlar cəmi 10-15 il bundan əvvəl aparılmağa başlamışdır. Çünki müstəqilliyimizin ilk illərində vəziyyət çox gərgin idi, maliyyə böhranı hökm sürürdü və ümumiyyətlə, büdcənin doldurulması böyük problemlərlə üzləşirdi. 90-cı illərin ortalarından Azərbaycanda başlanmış islahatlar bu gün də davam edir. Bu islahatlar gələcəkdə də davam etməlidir. Azərbaycanda hələ çox sahələr vardır ki, orada

irəliləyiş olmalıdır. Biz bunu edirik və bunun praktiki nəticələrini də görürük. Həm qanunvericilik sahəsində, - bizim qanunvericiliyimiz inkişaf etmiş ölkələrin qanunvericiliyinə yaxındır və böyük dərəcədə biz bu sahədə siyasi islahatlar aparmaqla istədiyimizə nail olmuşuq, - həm də iqtisadi sahədə göstəricilər göz qabağındadır. Azərbaycanın 51-ci yerdə yerləşməsi onu göstərir ki, bizim siyasətimiz düzgün siyasətdir. Əgər neft amilinə qalsa idi, bölgədə bizdən qat-qat çox neft-qaz hasil edən ölkələr vardır və onların da iqtisadiyyatı bizdə olan templərlə artardı. Yəni bir daha demək istəyirəm ki, bu, iqtisadiyyatın dayanıqlılığını göstərir, aparılan islahatların düzgünlüyünü göstərir və əlbəttə ki, həm Azərbaycanı bütün dünyaya olduğu kimi təqdim edir, həm də ən önəmlisi, ölkə daxilində mövcud problemlərin həlli üçün bizə əlavə imkanlar yaradır.

Bir sözlə, gələn il sahibkarlığın inkişafı üçün əlavə tədbirlər görülməlidir, islahatlar davam etdirilməlidir. Biz bütün məsələlərə obyektiv yanaşmalıyıq və öz siyasətimizi məqsədyönlü şəkildə aparmalıyıq.

Azərbaycanda Dövlət Investisiya Şirkətinin fəaliyyətinə böyük əhəmiyyət verilir. Nəinki Azərbaycanda, başqa ölkələrdə, xarici səfərlərdə olarkən biz Dövlət Investisiya Şirkətinə olan marağı görürük. Bu şirkət artıq özünü dünyaya təqdim edə bilib və əsas funksiyalarını yerinə yetirir. Bu şirkəti yaradanda qarşıya əsas məqsəd qoyulmuşdu ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün lazım olan sahələrə investisiyalar cəlb edilsin, Azərbaycanda investisiya axını birtərəfli olmasın. Çünki sirr deyil ki, xüsusilə müstəqilliyimizin ilk illərində investisiyalar daha çox neft-qaz sahəsinə qoyulurdu. Biz bunu alqışlayırıq. Bu gün də bunu alqışlayırıq və bu gün də Azərbaycanın neft-qaz sektoru beynəlxalq şirkətlər üçün cəlbedicidir. Əgər belə olmasaydı, bu yaxınlarda çox vacib kontraktlar və anlaşma memorandumları imzalanmazdı. Ancaq bizə daha çox lazım olan investisiyalar qeyri-neft sektoruna olan investisiyalardır. Bu məqsədlə Dövlət Investisiya Şirkəti yaradıldı. İndi müxtəlif layihələr icra olunur və demək olar ki, şirkətin nizamnamə kapitalında cəmləşən vəsait də artıq bölünüb. Belə olan halda yəqin ki, növbəti illərdə Dövlət Investisiya Şirkətinin maliyyə resurslarına biz hər il əlavə vəsait qoymalıyıq.

Gələn ilin dövlət büdcəsi hazırlandı, yəqin ki, bu yaxınlarda Milli Məclis tərəfindən müzakirə olunacaqdır. Hesab edirəm ki, dövlət büdcəsi balanslaşdırılmış əsasda tərtib edilə bilər. Neftin bir barrelinin qiyməti 45 dollar hesablanıbdır. Hesab edirəm ki, bu, düzgün yanaşmadır. Ola bilər ki, bir qədər konservativ yanaşmadır. Ancaq həтта 45 dollar olmaqla, Azərbaycanın qarşısında duran bütün sosial, iqtisadi və infrastruktur layihələrini icra etmək üçün imkanlar vardır. Əgər neftin qiyməti bundan artıq olsa, əlbəttə ki, biz bundan ancaq fayda götürəcəyik, bizim valyuta resurslarımız daha da çoxalacaqdır. Amma həтта bir barreli 45 dollar olmaqla biz hesab edirik ki, Azərbaycanın valyuta ehtiyatları gələn il artmalıdır. Elə etməliyik ki, həm Dövlət Neft Fondunda cəmləşən vəsait, Mərkəzi Bankın ehtiyatları və Maliyyə Nazirliyinin resursları artsın. Bu gün əgər bizim valyuta ehtiyatlarımız 19 milyarddırsa, gələcəkdə bu daha da artmalıdır. Biz bunu 50 milyarda da, ondan böyük rəqəmə də çatdırmalıyıq ki, gələcəkdə bu vəsaitin idarə olunmasından əldə ediləcək gəlirlər sosial məsələlərin həllinə xidmət göstərsin. Böyük məbləğ yaradılmalıdır ki, idarə olunmadan əldə olunacaq faizdən biz dövlət büdcəsinin yükünü daha da azaltmaq üçün istifadə edək.

Gələn il müxtəlif sahələrdə islahatların davam etdirilməsi gözlənilir. Bu islahatlar həm bizim iqtisadi vəziyyətimizi yaxşılaşdıracaq, eyni zamanda, əhalinin sosial məsələlərinin həllinə də xidmət göstərəcəkdir. Apardığımız iqtisadi siyasətin xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, həтта ən ciddi islahatları biz elə aparırıq ki, insanlar bu islahatlardan əziyyət çəkməsinlər. Çünki sirr deyil ki, keçid dövrünü yaşayan ölkələrdə, adətən, ciddi islahatlar insanların müflisləşməsinə gətirib çıxarır. Ancaq Azərbaycanda ciddi sosial siyasət aparılır, bazar iqtisadiyyatı prinsipləri tam tətbiq edilir və Azərbaycan büdcəsi də bax, bu siyasətin təzahürüdür. Büdcə həm sosial yönümlüdür, həm investisiya yönümlüdür, həm də vacib infrastruktur layihələrinin icrası nəzərdə tutulur. Investisiya xərclərimiz haradasa 5 milyard dollar ətrafında nəzərdə tutulur. Eyni zamanda, bütün sosial proqramlar, ünvanlı sosial yardım, əmək haqları, pensiyalar, digər müavinətlər nəzərdə tutulur və o yardımların səviyyəsi tədricən artırılır.

İnfrastruktur layihələrinə gəldikdə deyə bilərəm ki, son illər ərzində bu sahəyə qoyulan vəsait özünü doğrultdu. Mən artıq bu barədə öz fikirlərimi bildirdim. Əgər bu infrastruktur layihələrini biz icra etməsəydik, bu gün regional inkişafdan, ümumiyyətlə söhbət gedə bilməzdi. Bu infrastruktur sosial obyektlərin tikintisinə yönəldilibdir, son illər ərzində 1800-ə qədər məktəb tikilibdir, yüzlərlə tibb məntəqələri, tibb ocaqları, xəstəxanalar tikilibdir. Bu proses davam etdirilməlidir və gələn ilin büdcəsində bu məsələlər üçün vəsait nəzərdə tutulur.

Bununla bərabər, yolların, su, qaz və elektrik xətlərinin, elektrik stansiyalarının, su anbarlarının tikintisinə qoyulan bütün bu investisiyalar bir məqsədi güdür ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı daha da güclü olsun və biz daxili imkanlardan maksimum dərəcədə səmərəli şəkildə istifadə edə bilək.

Biz onsuz da ancaq özümüzdə arxalanırıq. Azərbaycan yeganə ölkələrdən biridir ki, bu böhranlı müddətdə nə hansısa başqa ölkəyə, nə də beynəlxalq maliyyə qurumuna müraciət etməmişdir. Əgər biz ətrafa baxsaq görürük ki, bəziləri gedib başqa ölkələrdən maliyyə resursları əldə etməyə çalışırlar və bəzi hallarda buna müvəffəq olurlar. Bəziləri isə beynəlxalq maliyyə qurumlarından veriləcək kreditlərin hesabına böhranlı vəziyyətdən çıxmaq istəyirlər. Azərbaycan nadir ölkələrdəndir ki, heç kimə maliyyə yardımı üçün müraciət etməmişdir. Nəinki bu il, əvvəllər də olmayıb. Düzdür, müstəqilliyimizin ilk illərində beynəlxalq maliyyə qurumları bizə kömək

göstərmişdilər və biz bu gün də xarici maliyyə qurumlarının kredit resurlarından imtina etmirik. Baxmayaraq ki, bizim böyük valyuta ehtiyatlarımız vardır, yenə də kredit imkanlarından istifadə etməliyəm və beynəlxalq maliyyə qurumları ilə əməkdaşlığı davam etdirməliyik, daha da dərinləşdirməliyik. Düzdür, bu əməkdaşlığın indi daha çox məsləhətləşmələr əsasında yeni forması nəzərdən keçirilir. Eyni zamanda, ucuz kreditlərin Azərbaycan iqtisadiyyatına gətirilməsi də əlbəttə ki, bizim marağımızdadır. Ancaq o da həqiqətdir ki, biz öz hesabımıza yaşayırıq. Ona görə, Azərbaycan dövləti və Azərbaycan rəhbərliyi öz siyasətini çox normal şəraitdə aparır. Ona görə, Azərbaycan beynəlxalq müstəvidə öz mövqeyini müdafiə edə bilər. Ona görə, Azərbaycan müstəqil siyasət aparır. Ona görə, Azərbaycan xalqı bu siyasətdən fayda götürür.

İnfrastruktur layihələrinin icrası növbəti ildə də davam etdiriləcəkdir. Bu vaxta qədər icra olunmamış, icrada olan layihələr icra edilməlidir. İlk növbədə, Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin tikintisi başa çatdırılmalıdır. Taxtakörpü su anbarının tikintisi gedir, oraya da vəsait ayrılacaqdır. Samur-Abşeron su kanalının tikintisi də gedir, Şəmkirçay su anbarının tikintisi başlamışdır. Bu da çox böyük layihədir. Həm iqtisadi cəhətdən, həm sosial baxımdan çox böyük əhəmiyyətə malik layihədir. Bir müddət bundan əvvəl mən o su anbarının təməl daşını qoydum. Bütün bu layihələr Azərbaycanı daha da gücləndirəcəkdir. Suvarılan torpaqlar çoxalacaq, içməli su problemləri daha da asanlıqla öz həllini tapacaqdır. Eyni zamanda, ucuz elektrik enerjisi istehsal olunacaqdır. Biz alternativ enerji mənbələrindən çox səmərəli şəkildə istifadə etməliyik.

Biz enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı olan əsas məsələləri həll etdik. Neft hasilatı, qaz hasilatı artıq bizim tələbatımızı ödəyir. Biz xaricə də qaz ixrac edirik. Son illər ərzində tikilən elektrik stansiyaları, modul tipli elektrik stansiyaları və mövcud stansiyalarda yenidənqurma işləri Azərbaycanı elektrik enerjisi ilə tam şəkildə təmin edir. Burada qeyd olunduğu kimi, Azərbaycan hətta müxtəlif ölkələrə – həm Rusiyaya, həm İrana, həm də Türkiyəyə elektrik enerjisini ixrac edir. Naxçıvandan Türkiyəyə elektrik enerjisi ixrac edilir. Yəni ki, biz bu əsas təxirəsalınmaz tədbirləri gördük. “Astara”, “Xaçmaz”, “Şəki”, “Naxçıvan”, “Bakı”, “Səngəçal”, “Şahdağ” modul tipli elektrik stansiyaları tikilib istifadəyə verildi. Sumqayıt Elektrik Stansiyası mənə verilən məlumata görə, demək olar ki, artıq hazırdır. Bu da 500 meqavat gücündə olan stansiyadır. “Cənub” Elektrik Stansiyasında da tikinti gedir. O da 800 meqavat gücündə olan stansiyadır. Belə olan halda, bundan sonra biz alternativ enerji mənbələrinə daha çox üstünlük verməliyik.

Bizim su resurslarımızın xəritəsi tərtib edildi. Biz bilirik, enerji resurslarını yaratmaq üçün hansı çaylardan istifadə edəcəyik. Eyni zamanda, tikilməkdə olan su anbarlarından - həm Taxtakörpü, həm Şəmkirçay su anbarlarından da elektrik enerjisi istehsalı üçün istifadə olunacaqdır. Biz dağ çaylarının imkanlarından tam şəkildə istifadə etməliyik və hesab edirəm ki, gələcək il praktiki işlər başlanmalıdır. Lap 2-3 meqavat da olsa, biz bunu etməliyik. Bununla bərabər, külək və günəş enerjisinin istehsalı üçün indi əməli işlər görülür, ilkin təcrübə vardır və biz bu təcrübəni daha da genişləndirməliyik. Gələcək il bu məqsədlər üçün xüsusi vəsait ayrılacaqdır. Bu yaxınlarda yaradılmış alternativ enerji üzrə agentlik də layihələrini hazırlayıb. Onlar bu yaxınlarda təhlil ediləcəkdir. Mən hesab edirəm ki, yubanmadan - gələcək ilin əvvəlindən, bəlkə də bu il müəyyən işləri aparmaq mümkün olacaqdır. Biz bunu başlayaq və bunun böyük faydası olacaqdır. Çünki ilk növbədə, biz təbii resurslarımıza qənaət edəcəyik, az qaz işlədəcəyik. İndi, düzdür, mazut yandırırıq. Amma əvvəllər mazut yandırırıdık. Az qaz işlədikcə onu daha çox ixrac edəcəyik, eyni zamanda ucuz enerji resursları alacağıq.

Nəzərə alsaq ki, Azərbaycanı qonşu ölkələrlə birləşdirən elektrik xətlərində yenidənqurma işləri aparılır, hesab edirəm, bu yaxınlarda İmişli-Parsabad elektrik xəttinin tikintisi başa çatacaqdır. Bu, bizə imkan verəcək ki, İrana 700 meqavat gücündə elektrik enerjisi ixrac edək. Azərbaycanı Gürcüstanla birləşdirən enerji xətləri çəkilməlidir. Bununla əlaqədar müvafiq göstərişlər verilmişdir. Belə olan halda, Azərbaycan qərb istiqamətinə elektrik enerjisi ixrac edə biləcəkdir.

O ki qaldı, Azərbaycan ilə Rusiya arasında bu sahədəki əməkdaşlığa, bu əməkdaşlığın böyük tarixi vardır. Əvvəllər biz Rusiyadan daha çox enerji idxal edirdik. İndi Azərbaycan ixrac edir və gələcəkdə biz bu ixracı artırmaqla bilirik. Çünki bizim ətrafımızda yerləşən bölgələrdə enerji resurslarımıza böyük tələbat vardır. Mən bir daha demək istəyirəm ki, bölgəmizdə yerləşən ölkələrdə həm qaz, həm də neft hasilatı Azərbaycandan bir neçə dəfə çoxdur. Amma reallıq ondan ibarətdir ki, biz bu ölkələrə neft, qaz və elektrik enerjisi satırıq. Nəyin hesabına? Görülən işlərin, infrastruktur layihələrinin, düzgün iqtisadi siyasətin və strateji baxışların hesabına. Həm taktiki gedişlər aparılır, eyni zamanda, məqsəd var və biz o məqsədə doğru gedirik. O məqsəd ondan ibarətdir ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı güclənsin. Əlbəttə ki, iqtisadiyyatımız gücləndikcə bizim siyasi imkanlarımız da genişlənir.

Gələcək il ekoloji tədbirlərin gücləndirilməsi nəzərdə tutulur. Biz bu sahəyə böyük əhəmiyyət veririk. Mən tam əminəm ki, bu sahə hamı üçün prioritet olmalıdır. Biz bu torpaqda yaşayırıq, bu havanı uduruq, bu suyu içirik. Azərbaycanda ekoloji tədbirlərin gücləndirilməsi insanların sağlamlığı üçün başlıca şərtidir. Məhz bu məqsədlə indi çaylar boyu təmizləyici qurğular quraşdırılır. Artıq 200 mindən artıq əhali Dünya Səhiyyə Təşkilatının standartları səviyyəsində içməli su ilə təmin edilir. Bu məqsədlə hər il həm büdcədə, həm Prezidentin Ehtiyat Fondunda vəsait nəzərdə tutulur. Biz nəinki Kür-Araz, bütün başqa çaylarda bu qurğuları tikməliyik və orada

yaşayan insanlar təmiz su içməlidir. Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin tikintisi də bu istiqamətdə atılan vacib addımdır. O da təmiz, saf bulaq suyudur.

Biz neftlə çirklənmiş əraziləri tezliklə təmizləməliyik. Bu proses başlanıb. Bibiheybətdə, deyə bilərəm ki, ən acınacaqlı vəziyyətdə olan sahələrdən biri artıq abadlaşmış, park salınıb. Neftlə çirklənmiş sahələrə baxanda adam dəhşətə gəlirdi, oralar fəlakət mənzərəsi idi. Orada artıq park salınıb. Yəni bunu etmək mümkündür. Qarşıya məqsəd qoyulur və icra edilir. Biz bunu bütün başqa sahələrdə etməliyik. Azərbaycanın bu torpağı - Bakıtrafi bütün bölgələrin torpağı təmizlənməlidir, rekultivasiya edilməlidir, neftlə çirklənmiş torpaqlar çıxarılmalıdır, yerinə ağaclar əkilməlidir. Bu, sağlamlıq deməkdir.

Əlbəttə ki, hava da insanın sağlamlığı üçün ən vacib amillərdən biridir. Bu sahədə də kompleks tədbirlər görülməlidir. Mən beynəlxalq maliyyə qurumları, xüsusilə Dünya Bankı ilə bu məsələ barədə dəfələrlə müzakirələr aparmışam. Hətta onlardan xahiş etmişəm ki, bir kompleks tədbirlər planı üzərində birlikdə çalışaq, insan sağlamlığı üçün lazım olan tədbirləri tam təcridatı ilə təhlil edək və yol xəritəsini yaradaq, bunu tezliklə icra edək. Burada müxtəlif amillər vardır. Təkcə neft-qaz sənayesi deyil, eyni zamanda, avtomobillərin buraxdığı qazlar da havanı çirkləndirir. Bəlkə də ən çox çirkləndirmə mənbəyi budur. O da nəyə bağlıdır? Bizim yanacağın keyfiyyətinə bağlıdır. Biz Avro-2, Avro-3 standartına keçməliyik. Bəzi ölkələr buna keçiblər. Nəyə görə? Çünki onlar benzini, dizel yanacağını xaricdən alırlar. Amma biz öz məhsullarımızdan istifadə edirik ki, o da standartlara uyğun deyildir. Neftayırma zavodları yenidən qurulmalıdır. Əslində, neftayırma zavodları Bakının mərkəzindən çıxarılmalıdır. İndi Bakıda "Qara şəhər" adlandırılan sahə yoxdur. Əvvəllər olub. "Qara şəhər" adlandırılan ərazi indi abadlaşır, parklar, yollar salınır. Neftayırma zavodları şəhərdən çıxarılmalıdır.

Ona görə biz bu məsələ ilə çox ciddi məşğul olmalıyıq. Ya gərək mövcud zavodlarda yenidənqurma davam etdirək, bu da böyük vəsait tələb edir. Ya da, yeni böyük neftayırma, neft-kimya kompleksinin tikintisinə başlayaq ki, bütün ekoloji standartlara tam cavab versin. Mən hesab edirəm ki, 2010-cu il ərzində biz ciddi qərar qəbul etməliyik. Ekoloji tədbirlər, bir daha demək istəyirəm ki, davam etdirilməlidir. Keçən dəfə danışdığımız kimi, hər yerdə ağaclar əkilməlidir. Mən istəmirəm ki, bu proses bir kampaniya xarakteri daşsın. Keçən dəfə bu məsələ barədə mən öz fikrimi bildirəndə bütün ölkə üzrə ağacəkmə kampaniyası başlamışdı, televiziya da onu işıqlandırır. Ancaq bir müddət keçəndən sonra bu, elə bil ki, aradan qalxdı. Yəni bizdə bu xüsusiyyət vardır, nəyəsə böyük şövqlə başlayırıq, Prezidentin göstərişi var, hamı ağac əkir. Bir-iki aydan sonra bu, unudulur. Düzdür, aydındır ki, bu, mövsümlə bağlıdır. Amma demək istəyirəm ki, bu iş kampaniya xarakteri daşımamalıdır, daim aparılmalıdır. Çox işlər görülüb, ancaq hələ çox işlər görülməlidir. Xüsusilə, Bakı-Abşeron ətrafında bu işlərə xüsusi əhəmiyyət verilməlidir.

Ekoloji tədbirlərin görülməsi prioritet xarakter daşdığına görə mən təklif edirəm ki, gələn il Azərbaycanda "Ekologiya ili" elan edilsin. "Ekologiya ili"ni yüksək səviyyədə keçirmək üçün tezliklə tədbirlər planı hazırlansın, dövlət büdcəsində bu, öz əksini tapsın və beynəlxalq maliyyə qurumları ilə əməkdaşlıqda bu amil nəzərə alınsın.

Bir daha demək istəyirəm ki, bizim elektrik enerjisinə, qaza olan tələbat ödənilir. Qaz infrastrukturunun bərpası və yeniləşdirilməsi məsələləri böyük vəsait tələb edir. Müvafiq göstərişlər verildi ki, tezliklə Azərbaycanda qaz təsərrüfatı, paylayıcı sistemi dünya standartlarına çatdırılsın. Bu, böyük vəsait və böyük zəhmət tələb edir. Bu sahədə görülməli işlər çoxdur. Ancaq bütün işlər dünya standartları səviyyəsində görülməlidir. Qaz sayğacları smartkartla təmin edilməlidir. Bu təcrübə artıq vardır. Gəncədə bir qədər bundan əvvəl smartkartlar tətbiq olunub və orada yığılmaq çox yüksək səviyyədədir, əhali də razıdır. Hamı da bilir nəyin pulunu verir. Smartkart sistemi tətbiq olunarkən heç bir xoşagəlməz hadisələr baş vermir.

Qaz xətləri yeniləşdirilməlidir. Xüsusilə bəzi yerlərdə yerin üstündən, yaxud da ki, arka şəkildə olan qaz xətlərinin hamısı yığışdırılmalıdır. İnkişaf etmiş heç bir ölkədə bu mənzərəyə rast gəlmək mümkün deyildir. Bizdə isə, Bakının özündə gedərkən görürsən ki, yolun üstündə böyük bir qaz borusu asılıb. Bu qaz borusu yerin altından keçməlidir. Özlərinə əziyyət verməmək üçün sadəcə olaraq, bu biabırçı mənzərəni yaradırlar və rayonlarda da eyni mənzərə vardır. Mən dəfələrlə bu barədə öz fikirlərimi, iradlarımı bildirmişəm. Müəyyən işlər görülüb. Ancaq əksər yerlərdə görürsən ki, qaz boruları düzülüb, ya yerin üstündə, ya da ki, belə arka şəkildə. Hətta son vaxta qədər aeroport - Bakı yolunun sağında da, solunda da böyük borular düzülüşdü. Biz Heydər Əliyev prospektində o vaxt onların hamısını yığışdırdıq.

Yüksək gərginlikli elektrik xətləri də həmçinin. İndi bunların hamısı yaddan çıxıb. Heydər Əliyev prospektində yolun kənarında yüksək gərginlikli böyük xətlər qurulmuşdu. Bu həm insan orqanizminə zərərdir, həm də ki, müasir şəhər üçün dözülməzdir. Ona görə də Neft Şirkəti tezliklə bu məsələləri həll etməlidir. Bütün qaz təsərrüfatında müasir standartlar tətbiq edilməlidir.

Qaz anbarlarının həcmi genişləndirilir, bu, çox müsbət haldır. Mənə bu yaxınlarda verilən məlumata görə, biz yeraltı anbarlara artıq 1 milyard 800 milyon kubmetr qaz vurmuşuq. Bu, çox böyük bir göstəricidir. Bir neçə il bundan əvvəl ancaq 500 milyon kubmetr qaz tədarük edə bilirdik. Çünki həm qazımız yox idi, həm də ki, qaz anbarlarında quyular yararsız vəziyyətdə düşmüşdü. İndi bizim 1 milyard 800 milyon kubmetr ehtiyatımız vardır. Bu, qış üçün əvəzolunmaz bir ehtiyatdır, həm də ixrac üçün resurs bazadır. Biz qaz anbarlarında həm

yenidənqurma işləri aparmalıyıq, eyni zamanda, yeni qaz kəmərləri tikilməlidir ki, o anbarların tutumunu növbəti mərhələdə 3 milyarda, ondan sonrakı mərhələdə isə 5 milyard kubmetrə çatdıraq.

Bizim qazımıza tələbat artır və artacaqdır, bu, qaçılmazdır. Çünki biz Avropa və dünya qaz bazarlarının imkanlarını yaxşı bilirik. Biz yaxşı bilirik ki, gələcəkdə Azərbaycan qazı enerji təhlükəsizliyi məsələlərində daha da ciddi rol oynayacaqdır. Çünki ənənəvi qaz mənbələri tükənməkdədir. Avropanı qidalandıran qaz mənbələri bizə bəllidir. Uzun illərdir ki, Avropa qitəsi müəyyən mənbələrdən qaz alır. Azərbaycan isə öz böyük qaz resursları ilə Avropa bazarı üçün, digər ölkələrin bazarı üçün əvəzolunmaz təchizatçı tərəfdaş kimi çıxış etməyə başlayır.

Gələcəkdə ənənəvi qaz mənbələri tükəndikcə Azərbaycan qazına tələbat daha da artacaqdır. Biz bütün bu rəqəmləri bilirik. Bilirik haradan hara nə qədər qaz ötürülür. Belə olan halda həm qaz anbarlarının genişləndirilməsi, həm də yeni qaz yataqlarının kəşfi böyük əhəmiyyətə malik məsələlərdir. Bu gələcək illərdə - iyirmi il, əlli il bundan sonra ölkəmiz üçün əvəzolunmaz iqtisadi amil kimi özünü doğruldacaqdır.

Qeyd etdiyim kimi, bizim qazımıza böyük tələbat vardır. Ancaq biz yeni bazarları aşkar etməliyik. Biz yeni bazarlara çıxmalıyıq. Bizim üçün bütün bazarlar maraqlıdır, bütün bazarlar cəlbədidir, o təqdirdə ki, qiymət dünya səviyyəsinə uyğun olsun. Bütün başqa şərtlər, xüsusilə tranzit şərtləri beynəlxalq təcrübəyə əsaslanın. Biz öz işimizdə bütün sahələrdə hər şeyi beynəlxalq təcrübə əsasında, qayda-qanunlar əsasında qururuq. Biz xaricdən nəyisə idxal edəndə dünya qiymətinə idxal edirik. Heç kimdən nə güzəşt, nə endirim, nə də ki, müftə nəşə istəyirik. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, bizə bu vaxta qədər heç kim müftə heç nə verməyib. Allaha şükür, bizə heç lazım da deyildir.

Ancaq biz də öz resurslarımızı ixrac edəndə təbii olaraq istəyirik ki, buna normal qiymət verilsin. Özü də söhbət şişirdilmiş qiymətdən getmir, dünya qiymətindən gedir. Biz istəyirik ki, öz qaz potensialımızı bu əsaslarla realizə edək. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında hələ 2006-cı ildə enerji sahəsində strateji əməkdaşlıq haqqında memorandum imzalanmışdır və Avropa Komissiyasına mənim son səfərim zamanı enerji məsələləri çox geniş müzakirə olunmuşdu. Biz bütün bunları nəzərə alaraq bu sahədəki məsələləri tezliklə həll etməliyik.

Azərbaycan bu gün hazırdır ki, Avropa İttifaqı bazarına öz qazını ixrac etsin. Bunu etmək üçün bizim resurslarımız və infrastrukturumuz vardır. Avropa ölkələri isə, öz növbəsində, bizim qazımızı gözləyir. Mən şəxsən və bizim nümayəndələrimiz, sənaye və energetika naziri, Dövlət Neft Şirkətinin rəhbərləri dəfələrlə Avropa rəsmiləri ilə bu barədə söhbətlər aparmışıq. Bizim potensial tərəfdaşlarımız arasında Yunanıstan, Bolqarıstan, İtaliya, Rumıniya, Macarıstan, Avstriya, Almaniya, İsveçrə kimi ölkələr vardır. Bəzi ölkələr bizim sərhədlərimizə daha yaxın yerləşir, bəzi ölkələr daha uzaq. Ancaq bu ölkələr Azərbaycan qazını dünya qiymətinə almaq istəyirlər. Biz də bunu dünya qiymətinə satmaq istəyirik. Bu, ikitərəfli mənfəət gətirən bir layihədir.

Ancaq əfsuslar olsun ki, iki ilə yaxındır, biz bu imkanlardan məhrum olmuşuq. Bunun əsas səbəbi ondan ibarətdir və əfsuslar olsun ki, bu vaxta qədər Türkiyə ilə Azərbaycan arasında tranzit məsələləri həll olunmayıb. Bunun səbəbi, yenə də demək istəyirəm, ondan ibarətdir ki, Azərbaycan bütün ölkələrlə - həm dost ölkələrlə, həm tərəfdaş ölkələrlə münasibətləri qarşılıqlı maraqlar üzərində qurur. Necə ki, başqa ölkələr, ilk növbədə öz maraqlarını güdürlər. Biz də əlbəttə ki, ilk növbədə öz maraqlarımızı güdürük. Amma öz maraqlarımızı güdməklə bizim tərəfimizdən təklif olunan məsələ dünya praktikasına əsaslanır. Həm qiymət, həm də tarif faktları baxımından.

Yəni heç kimə sirr deyil ki, Azərbaycan uzun illərdir, Türkiyəyə qazı dünya qiymətinin üçdəbir hissəsinə, 30 faizinə satır. Hansı ölkə öz təbii resurslarını, xüsusilə indiki şəraitdə dünya qiymətinin 30 faizinə satır və bundan razı ola bilər? Yəni bu, heç bir məntiqə sığmayan məsələlərdir. Keçən ilin aprel ayından bu günə qədər çoxsaylı danışıqlarda əfsuslar olsun ki, heç bir nəticəyə gəlməmişik.

Biz istəyirik ki, qazımız dünya qiymətinə olmasa da, heç olmasa ona yaxın qiymətə alınsın. Rusiya qazının qiymətinə bərabər olmasa da, heç olmasa ondan bir 8 faiz, 10 faiz aşağı olsun, daha 50 faiz yox. Hansı ölkə buna razılaşar? Bir tərəfdən bizim qaz resurslarımız. Biz “Şahdəniz” qaz yatağının ikinci hissəsinin işlənilməsinə başlamağa hazırıq. “Şahdəniz” yatağının ikinci fazasının işlənilməsi Azərbaycan iqtisadiyyatına ən azı 20 milyard dollar birbaşa investisiyanın qoyulmasına gətirib çıxaracaqdır. Bu, bizim üçün böyük bir fürsətdir.

Biz hamımız yaxşı xatırlayırıq, “Əsrin müqaviləsi” imzalanandan sonra Azərbaycanda neft sahəsinə qoyulan investisiyalar bütün başqa sahələrə – xidmət, istehsal, infrastruktur, təhsil sahələrinə də yayılırdı. Bizim nə qədər gənc mütəxəssislərimiz əcnəbi şirkətlər tərəfindən maliyyələşdirilən proqramlar hesabına gedib xaricdə öz biliyini artırıblar, öz peşəkarlığını təkmilləşdiriblər. Yəni 20 milyard dollar hətta ən inkişaf etmiş ölkə üçün böyük vəsaitdir, böyük yatırımdır. Biz iki ilə yaxındır ki, buna başlaya bilmirik. Nəyə görə? Çünki burada bizim “Şahdəniz” konsorsiumunun üzvləri də haqlıdırlar. Qaz hasilatı konkret bazara bağlanmalıdır. Qaz hasilatı neft hasilatından fərqlidir. Nefti hasil etdin, boru kəmərin varsa çıxdın dünya bazarına, kimə istədin dünya qiymətinə satdın. Amma qaz biznesi belə deyil, konkret bazara bağlanmalıdır. Bütün tariflər, qiymətlər, qazın miqdarı müxtəlif formalar əsasında razılaşdırılmalıdır. Ona görə biz iki ilə yaxındır ki, “Şahdəniz” yatağının ikinci fazasının sanksiyasını verə bilmirik. Beləliklə, Azərbaycan iqtisadiyyatı çox böyük itkilərlə üzləşir. İtirilmiş gəlir

itki deməkdir. Biz əgər iki il bundan əvvəl başlasaydıq “Şahdəniz”in ikinci fazasından iki il qabaq qaz çıxardı və biz də, “Şahdəniz” konsorsiumunun üzvləri də daha da çox pul qazanardıq. İndi biz vaxt itiririk. Nəyə görə?

Bir daha demək istəyirəm ki, bu məsələ çox ciddidir. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, yenə də deyirəm, bütövlükdə Avropa İttifaqı və Avropa İttifaqına üzv olan ayrı-ayrı ölkələr bizim qazımızı almağa hazırdırlar. Azərbaycan və onun tərəfdaşları, dünyanın aparıcı neft şirkətləri bu hasilata başlamağa hazırdırlar. Hətta böhranlı şəraitdə də Azərbaycan iqtisadiyyatına ən azı 20 milyard dollar qoymağa hazırdırlar. Çünki onlar bizə inanırlar. Artıq bizim işbirliyimiz, əməkdaşlığımız böyük sınaqlardan keçibdir. Ancaq biz süni şəkildə yaradılmış səbəblər üzündən buna nail ola bilmirik. Həm qiymət bizi qane etmir və Azərbaycan təklif olunan qiymətlə heç kimə öz qazını satmayacaq, həm də tarif haqları bizi qane etmir. Tarif haqları beynəlxalq təcrübəyə əsaslanmalıdır. Bizə təklif olunan rəqəmlər bölgədə mövcud olan tariflərdən 70 faiz yuxarıdır. Nə üçün? Nə üçün biz pul itirməliyik? Bu məsələ təkcə bizi yox, bizim Avropa tərəfdaşlarımızı da çox ciddi düşündürür. “Şahdəniz” konsorsiumunun üzvləri də bildiyimə görə, çox narahatdırlar. Çünki “Şahdəniz” üzrə kontrakt 2006-cı ildə imzalanmışdır və o kontraktın müddəti vardır. 2026-cı ildə kontraktın müddəti bitir və 2026-cı ildə konsorsium üzvlərinin bu yataq üzrə bütün hüquqları sona çatır. Ancaq əgər biz bu gün “Şahdəniz” yatağının ikinci fazasına başlasaq, ən yaxşı halda, bizə verilən məlumata görə, o laylardan ilk qazı 2015-ci ildə görəcəyik. Əgər bu gün başlasaq, 2015-ci ildən 2026-cı ilə qədər cəmi 11 il vaxt vardır. “Şahdəniz” yatağının minimal ehtiyatları 1,2 trilyon kubmetrdir. Yəni, bu 1,2 trilyon kubmetri çıxarmaq üçün ildə gərək “Şahdəniz”dən 100 milyard kubmetr qaz hasil olunsun. Bu, mümkün deyildir. Biz istəyirik ki, xarici tərəfdaşlarla əməkdaşlığımız daha da dərinləşsin. Bu əməkdaşlıq həm bizə, həm də xarici şirkətlərə xeyirdən başqa heç nə gətirməyib. Ancaq bütün bunlar reallıqlardır.

Xarici şirkətlər tələsirlər. Avropa İttifaqı bizi tələsdirir. Bu məsələ hər dəfə bütün danışıqlarda müzakirə olunur. Belə olan halda tranzit məsələlərinin həll olunmaması və bizim qarşımıza bəri başdan qəbul edilməyəcək şərtlərin qoyulması, əslində, bu nəhəng, dünyamiqyaslı, çox perspektivli layihənin pozulmasına gətirib çıxara bilər.

Belə olan halda biz əlbəttə ki, alternativ yolları axtarmalıyıq. Biz uzun illər, ən azı son iki il ərzində bu məsələni qabartmadıq. Çalışdıq ki, biz bunu işgüzar şəraitdə, dostluq şəraitində çözək. Ancaq bizim imkanlarımız tükəndi və bizə verilən təklif Azərbaycan tərəfindən heç vaxt qəbul olunmayacaqdır. Belə olan halda biz çalışmalıyıq ki, alternativ yolları araşdıraraq, təhlil edək. Bu yollar da vardır. Yenə də deyirəm, Azərbaycanın ətrafında yerləşən ölkələrdə bizim enerji resurslarımıza tələbat var - istər neft, istər elektrik enerjisi, istərsə də qaz.

Bu məqsədlə biz artıq praktiki işlərə də başlamışıq. Bildiyiniz kimi, iki gün bundan əvvəl Rusiya ilə Azərbaycan arasında, “Qazprom”la Neft Şirkəti arasında qaz alqı-satqısı ilə əlaqədar kontrakt imzalanmışdır və gələn ildən başlayaraq Azərbaycan qazı Rusiya bazarına ixrac ediləcəkdir. İxrac ediləcək qazın miqdarı tərəflər arasında razılaşdırılacaqdır. Biz əvvəlcə çox aşağı, təvazökar rəqəmlərlə başladıq, ancaq bu ixracın yuxarı həddi yoxdur. Nə qədər olsa, o qədər də ixrac edəcəyik. Nəzərə alsaq ki, Rusiya ilə Azərbaycan arasında heç bir başqa tranzit ölkə yoxdur, qaz kəmərimiz də var, heç kimə tranzit haqları ödəmək də lazım deyil və bizə təklif olunan qiymət, yəni razılaşdırılmış qiymət formula əsasında. Dünya miqyasında qəbul edilmiş qaydalar və formalar əsasında. Yəni yaxşı qiymətdir, həm bizim üçün, həm istehlakçılar üçün. Niyə də biz bu imkanlardan istifadə etməyək? Rusiya ilə Azərbaycan arasında müxtəlif sahələrdə əməkdaşlıq vardır. Biz Rusiyaya başqa məhsulları da dünya qiymətinə ixrac edirik. Oradan gətirilən məhsulları da dünya qiymətinə alırıq. Bu bir variantdır. Müzakirə olunan digər variant Azərbaycan qazını İrana ixrac etmək variantıdır. Biz bu məsələ üzərində də ciddi işləyirik və bu məsələ də perspektivli ola bilər. Yenə də biz burada tranzit problemləri ilə üzləşməyəcəyik. Çünki bizim aramızda başqa heç bir ölkə yoxdur və kəmərimiz də vardır. Düzdür, Astarada kompressor stansiyasının gücləndirilməsi ilə əlaqədar müəyyən işlər görülməlidir, bəlkə yeni kompressorun quraşdırılması nəzərdə tutulacaqdır. Magistral kəmərdə təmir olunmalıdır. Bütün bunlar texniki məsələlərdir. İran bazarı da böyük bazardır. İran bu gün Türkmənistandan qaz alır. Niyə Azərbaycandan almasın? Biz İrana neft məhsulları satırıq. Niyə də qaz satmayaq?

Başqa variant da artıq müzakirə olunmaqdadır. Biz gərək bu müzakirələri daha da dərinləşdirək, daha da çox ciddi təhlil edək. Bu da Azərbaycan qazını Qara dəniz limanlarından Avropa İttifaqına çıxarmaq imkanlarından ibarətdir. Bu layihə hələ ki, bir fikir kimi ortalıqda vardır. Bu, bizim təşəbbüsümüz olmayıb. Onu da demək istəyirəm ki, həm Rusiya, həm İrana qaz əməkdaşlığına dair təşəbbüslər tərəfdaşlar tərəfindən gəlmişdir. Bizə müraciətlər olmuşdur və biz də bu müraciətlərə müsbət baxmışıq.

Bir müraciət də olub ki, qeyd etdiyim kimi, bu da Qara dəniz sahillərindən - Gürcüstandan Azərbaycan qazını Avropa məkanına nəql etmək layihəsidir. Bu, gərək ciddi araşdırılsın. Prinsip etibarilə biz bununla razıyıq. Biz də başqa ölkələr kimi çalışmalıyıq ki, bütün imkanlarımızı genişləndirək, saxələndirək. Əgər bizim üç neft kəmərimiz olmasaydı, bu gün Azərbaycan neftinin ixracı məsələsində böyük problemlərlə üzləşə bilərdik. Üç kəmərin mövcudluğu və üçünün də işlək vəziyyətdə olması bizim imkanlarımızı genişləndirir.

Biz qaz sahəsində də eyni mövqedən çıxış edəcəyik və hesab edirəm ki, dediyim o Qara dəniz sahilindən çəkilib biləcək üçüncü yol ciddi təhlil edilməlidir. Bu məsələ ilə əlaqədar son dəfə mən Rumıniyada rəsmi səfərdə olarkən geniş müzakirələr apardıq. Bu müzakirələr davam etdiriləcəkdir. Bolqarıstanla bu sahədə əməkdaşlıq

mümkündür və biz bu məsələləri də araşdıracağıq. Yəni ki, biz çətin vəziyyətdən çıxış yollarını axtarmalıyıq və hesab edirəm ki, tapacağıq.

Mən xüsusilə bu məsələ ilə bağlı bir az ətraflı danışdım. Çünki bilirsiniz, bu məsələlər ətrafında müəyyən spekulasiyalar aparılır. Bəzi fikirlər təhrif edilir, reallıqlar gizlədilir və ortaya yanlış məlumatlar atılır. Ona görə mən istədim ki, Azərbaycan ictimaiyyəti də bunu bilsin və kimə aidiyyəti var, onlar da Azərbaycanın mövqeyini bilsinlər, Azərbaycanın mövqeyini nəzərə alsınlar.

Bir daha demək istəyirəm ki, doqquz ayın yekunları məni çox sevindirir. Bu onu göstərir ki, Azərbaycan həmişə olduğu kimi, irəliyə uğurla gedir, gələcəyə nikbinliklə baxır. Azərbaycan xalqının milli maraqlarını təmin etmək üçün biz gələcəkdə də söylərimizi əsirgəməyəcəyik. Sizə bu işlərdə uğurlar arzulayıram.

Xalq qəzeti.-2009.- 17 oktyabr .- № 231.- S.1-4.

**Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2009-cu ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir**
(18 yanvar 2010-cu il)

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə yanvarın 18-də Nazirlər Kabinetinin 2009-cu ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.
Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

-Nazirlər Kabinetinin bugünkü iclası 2009-cu ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr edilmişdir. 2009-cu il dünyada maliyyə böhranı ili kimi tarixdə qalacaq və demək olar ki, bütün ölkələr böhrandan bu və ya digər formada əziyyət çəkmişlər. Baxmayaraq ki, Azərbaycan dünya iqtisadiyyatına çox uğurla inteqrasiya edir və bütün beynəlxalq maliyyə qurumları Azərbaycanda iqtisadi inkişaf sahəsində görülən işləri yüksək qiymətləndirirlər, yenə də demək istəyirəm ki, buna baxmayaraq, Azərbaycan dünya iqtisadiyyatının bir parçası kimi bu böhranlı vəziyyətdən minimum itkilərlə çıxıb bilmişdir.

Qeyd etdiyim kimi, biz dünya iqtisadi proseslərinə getdikcə daha da sürətlə qoşuluruq. Azərbaycanda aparılan ciddi sosial-iqtisadi islahatlar ölkəmizi hərtərəfli inkişaf etdirməyə imkan yaradır. Dünya iqtisadiyyatının tərkib hissəsi olan ölkəmizdə 2009-cu ildə çox düzgün və vaxtında atılmış addımlarla iqtisadi maraqlarımızı qoruya bildik, insanların rifah halının pisləşməsinə yol vermədik. Əksinə, 2009-cu ildə Azərbaycan əhalisinin sosial vəziyyəti daha da yaxşılaşdı. Qarşıda duran bütün infrastruktur layihələri, sosial proqramlar icra edildi. Ölkəmiz 2009-cu ildə də sürətlə inkişaf etməyə davam edirdi, bu dinamika saxlanılırdı.

2009-cu ilin yekunlarına görə, Azərbaycan dünya miqyasında ən sürətlə inkişaf edən ölkələr sırasındadır. Bunu əyani şəkildə göstərmək üçün, sadəcə iqtisadi və sosial göstəricilərimizə baxmaq kifayətdir. 2009-cu ildə Azərbaycanda ümumi daxili məhsul 9,3 faiz artmışdır. Hesab edirəm ki, bu tarixi nailiyyətdir. Bu, bir daha onu göstərir ki, bütün uğurlarımızın təməlinə düşünülüb siyasət və düzgün atılmış addımlar dayanır.

Demək olar ki, bizim bölgədə və postsovet məkanında və geniş mənada qitədə ölkələrin tam əksəriyyəti böyük çətinliklərlə üzləşmişlər. O ölkələrdə iqtisadi inkişaf böyük dərəcədə aşağı düşmüşdür. Bəzi ölkələr demək olar ki, faciə astanasındadırlar. Ancaq bizdə vəziyyət tam başqadır və 9,3 faiz artan iqtisadiyyatımız, bir daha demək istəyirəm ki, 2009-cu ildə və ondan əvvəlki illərdə görülən işlərin nəticəsidir.

Sənaye istehsalı 2009-cu ildə 8,6 faiz artmışdır. Bu onu göstərir ki, sənayemiz də artır. Azərbaycanda son illər ərzində sürətlə aparılan sənayeləşmə siyasəti öz bəhrəsini verməkdədir. Kənd təsərrüfatı 3,5 faiz artmışdır. Bu da çox önəmli göstəricidir. Çünki əgər sənayenin inkişafında, artırılmasında müəyyən dərəcədə neft amili də vardır. Kənd təsərrüfatının inkişafı sırf onu göstərir ki, Azərbaycanın qeyri-neft sektoru, o cümlədən ölkəmizdə həm iqtisadi və eyni zamanda, sosial məsələlərin həlli üçün vacib olan aqrar sahənin sürətlə artması görülən işlərimizin nəticəsidir.

2008-ci ilin də Azərbaycan üçün çox uğurlu olmasına baxmayaraq, 2008-ci ildə bizi narahat edən əsas məsələ inflyasiyanın yüksək həddə çatması idi. Yaxşı xatırlayırıq ki, 2008-ci ildə inflyasiya təxminən 21 faiz təşkil etmişdi. Onun da əlbəttə ki, obyektiv səbəbləri var idi. Çünki beş il ərzində sürətli artım istər-istəməz istehlak qiymətlərinin artmasına təsir göstərmişdi. Eyni zamanda, dünyada neftin qiyməti kəskin şəkildə artmışdı. Bu da birbaşa inflyasiyanın artımına xidmət göstərirdi.

Bu il isə inflyasiyanın səviyyəsi 1,5 faizdir. Bu onu göstərir ki, 2009-cu ildə biz makroiqtisadi sabitliyi saxlaya bildik. İnsanların sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması üçün konkret addımlar atdıq. İstehlak qiymətlərinə nəzarət böyük dərəcədə gücləndirilmişdir. Bütün bu amillər bugünkü vəziyyəti şərtləndirir. Beləliklə, hər bir ölkənin iqtisadi və sosial inkişafını müəyyən edən göstəricilər bu gün Azərbaycanda çox gözəldir, ürəkaçandır.

2009-cu ildə Azərbaycana investisiya qoyuluşu davam etmişdir. İl ərzində 9,2 milyard dollar investisiya qoyulmuşdur ki, bunların da 7,3 milyardı daxili sərmayələrdir. Bu da çox gözəl göstəricidir. Çünki bilirik ki, dünyada həm banklarda yaranmış ciddi vəziyyət, eyni zamanda, maliyyə resurslarının azaldılması istər-istəməz investisiya qoyuluşunun davamına müsbət təsir göstərə bilməzdi. Ancaq biz bütün imkanları səfərbər edib, həm dövlət, həm yerli şirkətlər, özəl sektorun xətti ilə, eyni zamanda, xarici şirkətlərin Azərbaycana marağını nəzərə alaraq, biz Azərbaycanda böyük həcmdə investisiya qoyuluşunu təşkil edə bildik. Burada da ölkəmizdə aparılan ümumi siyasət öz xüsusiyyətlərini göstərir.

Həm dövlət tərəfindən qoyulan əsaslı investisiyalar, eyni zamanda, yerli şirkətlərin böyüməsi və onların imkanlarının artırılması, onlar üçün gözəl şəraitin yaradılması, dövlət tərəfindən sahibkarlığın inkişafına ayrılan vəsait, kreditlər, subsidiyalar, başqa güzəştlər, ölkəmizdə güclü infrastruktur layihələrinin icrası, hər yerdə yollar, elektrik stansiyaları, sosial obyektlərin yaradılması, digər tərəfdən xarici investorlar üçün də yaxşı şəraitin

yaradılması amilləri bax bu vəziyyətə gətirib çıxarıbdır. Mən əminəm ki, Azərbaycan gələcək illərdə də həm daxili, həm xarici investorlar üçün cəlbedici ölkə kimi öz marağını saxlayacaq və biz növbəti illərdə, keçən il - 2009-cu ildə başlanmış layihələrin və yeni layihələrin icrası nəticəsində daha da böyük dərəcədə investisiya qoyuluşunu görəcəyik.

2009-cu ildə Azərbaycanda bir neçə nəhəng layihənin təməli qoyuldu, yaxud da ki, o layihələrin müəyyən hissəsi icra edildi. Xarici investorlar tərəfindən maliyyələşdirilən yeni böyük sement zavodunun təməli daşı qoyuldu. Ora qoyulacaq investisiyaların məbləği təxminən 400 milyon dollar səviyyəsindədir. Azərbaycan dövləti tərəfindən ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına böyük dərəcədə xidmət edəcək yeni məişət tullantıları emalı zavodunun təməli qoyuldu. Ora qoyulacaq investisiyalar təxminən 400 milyon dollar səviyyəsindədir. “Sumqayıt texnopark”ın müəyyən hissəsi artıq istifadəyə verildi və orada nəhəng tikinti-quraşdırma işləri aparılır. Sumqayıtın həqiqətən müasir sənaye şəhərinə çevrilməsi üçün bu texnoparkın çox böyük əhəmiyyəti vardır. Oraya, ümumiyyətlə, qoyulacaq investisiyaların həcmi indi hesablamaq çətindir. Amma nəzərə alsaq ki, orada ən azı 10 nəhəng zavod qurulacaq, yəqin investisiyaların həcmi 100 milyon dollarla ölçüləcəkdir. Mən təkcə 3 layihəni qeyd etdim. Bu layihələrin hər biri ölkə üçün çox böyük əhəmiyyətə malikdir. Bu onu göstərir ki, həm dövlət, həm xarici, həm yerli sahibkarların xətti ilə Azərbaycana qoyulan sərmayələrin həcmi artır. Biz gələcəkdə də bu siyasəti davam etdirəcəyik. Əminəm ki, Azərbaycanın qeyri-neft sektorunun inkişafı üçün bunun çox böyük və əhəmiyyətli nəticələri olacaqdır.

2009-cu ildə valyuta ehtiyatlarımız artdı. Deyə bilərəm ki, bu da çox gözəl göstəricidir. Çünki ağır maliyyə böhranı ilində valyuta ehtiyatlarımızın artırılması hər bir yerdə müşahidə olunmur. Bizim indi valyuta ehtiyatlarımız 20,4 milyard dollar təşkil edir. Bu, böyük məbləğdir. Bu bizə imkan verir ki, gələcəkdə də özümüzü çox rahat hiss edək. Bizim heç kimin yardımına ehtiyacımız yoxdur, öz hesabımıza yaşayırıq. Nəzərə alsaq ki, görülən tədbirlər nəticəsində 2010-cu ildə daha da böyük işlər aparılacaq, əminəm, 2010-cu ilin yekunlarına görə valyuta ehtiyatlarımız daha da artacaqdır.

Bu, bizə imkan verir ki, makroiqtisadi sabitliyi qoruyaq, ölkədə gedən bütün sosial proqramları, bütün infrastruktur layihələrini vaxtında icra edək. 2010-cu ildə həyata keçiriləcək investisiya layihələri ölkəmizin hərtərəfli inkişafına xidmət göstərməlidir. Biz tezliklə investisiya proqramını təsdiq etməliyik. Vaxt itirmədən maliyyə vəsaiti ayrılmalıdır ki, 2010-cu ildə də sürətli inkişafımızı davam etdirək.

Keçən il regionların sosial-iqtisadi inkişafı prosesi uğurla davam etmişdir. Ümumiyyətlə, keçən il 74 min yeni iş yeri açılmışdır. Bu da onu göstərir ki, bu proses davam edir. Baxmayaraq ki, biz işsizliklə bağlı əsas məsələləri demək olar həll etmişik. Bu gün xarici vətəndaşlar var ki, Azərbaycana işləməyə gəlmək üçün müraciət edirlər. Azərbaycana xaricdən gələn miqrantların sayı artır və bu məsələyə də biz ciddi nəzarət etməliyik. Elə etməliyik ki, xaricdən Azərbaycana işləməyə gələn vətəndaşlar qanunlarımıza hörmətlə yanaşsınlar. Əminəm ki, Azərbaycana xoş niyyətlə gələn insanların, turistlərin yəqin ki, işçi qüvvəsinin sayı artacaqdır. Çünki Azərbaycanda indi böyük tikinti-quraşdırma işləri nəzərdə tutulur. Ancaq bütün bu işlər, yenə deyirəm ki, Azərbaycan qanunlarına hörmət əsasında görülməlidir.

İş yerləri ilə bağlı, qeyd etdiyim kimi, demək olar ki, əsas məsələlər öz həllini tapdı. Halbuki hələ ki, işsizlik vardır və biz işsizliklə bundan sonra da mübarizə aparacağıq. Amma bu böyük sosial bəlanın əsas hissəsi həll olundu. Bunu göstərən həm son 6 il ərzində yaradılmış 840 min iş yeri, eyni zamanda, Azərbaycanda yoxsulluq şəraitində yaşayan insanların sayının azaldılmasıdır. Altı il bundan əvvəl Azərbaycan vətəndaşlarının təxminən 50 faizə yaxını yoxsulluq səviyyəsində yaşayırdı, bu gün bu göstərici 11 faizdir. Əgər 2008-ci ilin yekunları ilə müqayisə etsək, görürük ki, keçən il ərzində yoxsulluq 13,2 faizdən 11 faizə düşmüşdür. Bu da çox gözəl göstəricidir. Bu onu göstərir ki, hətta böhranlı ildə Azərbaycanda yoxsulluğa qarşı çox ciddi mübarizə aparılıb. Bu mübarizənin praktik nəticələri vardır və Azərbaycan vətəndaşları gündən-günə daha da yaxşı yaşamağa başlayırlar.

Demək olar ki, Azərbaycanın iqtisadi göstəriciləri bundan ibarətdir. Sosial proqramların həlli həmişə olduğu kimi, böyük əhəmiyyət kəsb edir. Mən qeyd edə bilərəm ki, burada da bütün sosial proqramlar vaxtında icra edildi, ünvanlı sosial yardım proqramı davam etdi. 2009-cu ildə Azərbaycanda 64 məktəb tikilmişdir. 59 səhiyyə müəssisəsi tikilmiş və təmir edilmişdir. Beş böyük olimpiya kompleksi istifadəyə verilmişdir. Bu onu göstərir ki, hətta maliyyə imkanlarımız bir az azalanda da biz sosial infrastrukturun inkişafı üçün lazımi tədbirləri görürük, maliyyə vəsaiti ayırırıq və beləliklə, Azərbaycanda bütün sosial məsələlər öz həllini tapır. Böyük infrastruktur layihələrinin icrası davam edir. Bütün istiqamətlərdə həm magistral, həm də şəhərlərarası yollar çəkilir.

2009-cu ildə Azərbaycanda 840 meqavatlıq yeni enerji gücləri yaradılmışdır. “Sumqayıt”, “Şahdağ” böyük elektrik stansiyaları tikilib istifadəyə verilmişdir. Biz əvvəlki illərdə tikilmiş stansiyalarda yenidənqurma işləri nəticəsində əlavə güclərin yaradılmasına nail ola bildik. Beləliklə, biz özümüzün enerji tələbatını tam şəkildə təmin edirik. Bu, artıq uzun müddətdir ki, belədir və ixrac üçün də gözəl imkanlar vardır. Biz bu imkanlardan istifadə edirik. Xarici ölkələrə Azərbaycanın elektrik enerjisinin ixracı artır. Gələcək illərdə görülməli tədbirlər nəticəsində biz bu işləri daha da böyük həcmdə görəcəyik. Biz 2010-cu ildə isə görülən işlər nəticəsində ən azı

əlavə 400 meqavat elektrik enerjisinin istifadəyə verilməsini gözləyirik. Beləliklə, Azərbaycan nəinki neft-qaz ixracı ilə öz imkanlarını genişləndirəcək, eyni zamanda, elektrik enerjisini xaricə böyük həcmdə satmaqla məşğul olacaqdır. İndi bütün infrastruktur yaradılır.

Qazlaşdırma prosesi uğurla davam etdi. Biz bu sahədə daha da böyük işlər görə bilərik və görürük. Bilirsiniz ki, bu yaxınlarda əhalinin qazdan istifadəyə görə yaranan bütün borcları silindi, bağışlandı və beləliklə, biz insanları böyük əziyyətdən xilas etdik. Çünki o borcların yığılması prosesi artıq uzun illər idi ki, davam edirdi. Bəzi hallarda bu, təbii narazılığa səbəb olurdu. Bəzi hallarda insanların maliyyə imkanları o borcu ödəməyə imkan vermirdi. Biz bütün bunları başa düşməliyik. Azərbaycan xalqı ildən-ilə yaxşı yaşayır. Ancaq hələ ki, çətin vəziyyətdə yaşayanlar da vardır. Biz onlara daim qayğı göstərməliyik, onların problemlərini həll etməliyik. Bu məqsədlə ünvanlı sosial yardım proqramı icra edilir. Bu məqsədlə digər başqa yardımlar edilir. Qazdan istifadəyə görə olan borclar silindi. Halbuki bu, Azərbaycan büdcəsi üçün o qədər də asan məsələ deyildi. Təxminən 400 milyon dollar həcmində - 330 milyon manat məbləğində vəsait silindi. Ümid edirəm və əminliyimi bildirmək istəyirəm ki, bundan sonra əhali qaz pulunu və ümumiyyətlə, bütün kommunal xərcləri vaxtında ödəyəcəkdir. Borclar yaranmamalıdır. Çünki yığılan vəsait büdcənin təminatına yönəldilir. Nə qədər çox vəsait yığılsa, bizim imkanlarımız o qədər də çox artacaq, pensiyalar, maaşlar o qədər də çox artırılacaq və bütün başqa işlər də görülməkdir.

Yəni, demək istəyirəm ki, sosial məsələlərin həlli həmişə olduğu kimi, bizim üçün prioritet məsələlər olmuşdur. Baxmayaraq ki, böhranlı ildir, yaxud da ki, neftin qiyməti aşağı düşüb, yuxarı qalxıb. Bütün bunlar əlbəttə ki, Azərbaycanın iqtisadiyyatına təsirsiz ötürmüşür. Ancaq sosial məsələlər həmişə prioritet olaraq qalır və qalacaqdır. Gələcək illərdə də bu sahədə bir dənə də yubanma, yaxud da ki, geriləmə olmamalıdır və olmayacaqdır.

2009-cu ildə xarici siyasət sahəsində çox vacib addımlar atılmışdır. Azərbaycanın xarici əlaqələri daha da gücləndirilmişdir. Mənim çoxsaylı xarici səfərlərim, xarici dövlət və hökumət başçılarının Azərbaycana səfərləri Azərbaycanın dünya miqyasında tanınmasında və mövqeyimizin güclənməsində böyük rol oynamışdır. Dostlarımızın, strateji tərəfdaşlarımızın, Azərbaycanla əməkdaşlıq etmək istəyən ölkələrin sayı artır. Biz də bundan çox razıyıq və həmişə olduğu kimi, bütün ölkələrlə əlaqələrimizi qarşılıqlı hörmət, bir-birimizin işlərinə qarışmamaq, qarşılıqlı etimad və qarşılıqlı maraqlar əsasında qururuq. Əminəm ki, gələcəkdə bu meyillər daha da gücləndiriləcək, xarici əlaqələrimiz daha da çoxşaxəli və möhkəm olacaqdır.

Xarici siyasətimizin əsas məsələsi - Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli işində 2009-cu ildə praktiki nəticələr əldə edilməsə də, hesab edirəm ki, müəyyən irəliləyiş olmuşdur. Artıq məsələnin hansı yolla həll olunması daha da dəqiqləşdi. Keçən ilin sonunda Afinada ATƏT-in xarici işlər nazirlərinin səviyyəsində keçirilən iclasda məsələ ilə bağlı qəbul edilmiş sənəd münaqişənin hansı yollarla həll olunmasını açıq-aydın göstərir. Orada göstərilir ki, bu məsələ ölkələrin ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll olunmalıdır. Hesab edirəm ki, önəmli məqam ondan ibarətdir ki, ilk dəfə olaraq Ermənistan bu sənədə qoşuldu, buna qol çəkdi və beləliklə, məsələnin ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll olunmasını etiraf etdi. O ki qaldı, xalqların öz müqəddəratını təyin etmə məsələlərinə, bu məsələ ölkələrin ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll olunma bilər. Bütün beynəlxalq sənədlər məhz bu yanaşmanı müdafiə edir, o cümlədən 1975-ci ildə Helsinkidə qəbul edilmiş, bu gün üçün də əsas olan sənəd məsələnin məhz bu yolla həll olunmasını göstərir.

Xalqların öz müqəddəratını təyin etmə məsələləri ölkələrin ərazi bütövlüyünü pozmamalıdır və bu məsələ yalnız ölkələrin ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll olunma bilər. Bu düstur Dağlıq Qarabağ məsələsinin həlli üçün hesab edirəm ki, həlledici ola bilər. Məsələ Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll olunacaqdır. Bütün işğal edilmiş torpaqlardan Ermənistanın işğalçı qüvvələri çıxarılmalıdır. Bizim soydaşlarımız - məcburi köçkünlər ora qayıtmalıdır. Təhlükəsizlik tədbirləri görülməlidir. Gələcəkdə Dağlıq Qarabağın Azərbaycan və erməni icmaları yüksək muxtariyyət şəraitində, Azərbaycan dövləti tərkibində yaşamaladırlar. Bizim mövqeyimiz bundan ibarətdir. Qeyd etdiyim kimi, Afinada ATƏT-in xarici işlər nazirlərinin səviyyəsində keçirilən görüşdə qəbul edilmiş sənəd məhz bu yanaşmanı təsdiq edir. Ondan əvvəl - 2008-ci ildə Moskvada Azərbaycan, Ermənistan və Rusiya prezidentlərinin birgə imzaladıqları bəyanatda da məhz bu yanaşma göstərilir. Məsələ beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində qəbul edilmiş qətnamələr və qərarlar əsasında həll olunmalıdır. Bu hansı qərarlar və qətnamələrdir - bunu siyasətdən bir az başı çıxan adam dərhal deyə bilər. İlk növbədə BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsi - hansılar ki, Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan torpaqlarından qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edir. ATƏT-in sənədləri, digər beynəlxalq təşkilatların qəbul etdiyi sənədlər ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təsdiq edir.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bütün dünya tərəfindən tanınır və heç vaxt müzakirə mövzusu olmayıb. Ərazi bütövlüyü bu məsələ ilə məşğul olan Minsk qrupunun bütün üzvləri tərəfindən tanınıb, bu barədə dəfələrlə bəyanatlar verilmişdir. Azərbaycanın beynəlxalq birlik tərəfindən tanınan ərazi bütövlüyü bərpa olunmalıdır.

Bizim məsələ ilə bağlı prinsiplial mövqeyimiz bundan ibarətdir. Biz çalışacağıq ki, bundan sonra da bu mövqeyimizi möhkəmləndirək, gücləndirək. Siyasi və hüquqi cəhətdən əlbəttə ki, bu məsələ açıq-aydındır. Yəni

heç kimdə şübhə doğurmur. Biz öz mövqeyimizi, eyni zamanda, iqtisadiyyatımızın, ordu potensialımızın möhkəmlənməsi ilə daha da gücləndirməliyik.

Bu sahədə də çox vacib işlər görüldü. 2009-cu ildə Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin xətti ilə çox böyük işlər görüldü və biz özümüzü daha da böyük həcmdə hərbi texnika, silah-sursatla təmin edirik. Bununla bərabər, xaricdən 2009-cu ildə çoxsaylı hərbi yönümlü texnika, silah-sursat alınmışdır. Bizim ümumi hərbi xərclərimiz 2 milyard dollara bərabərdir. Biz bu məsələ ilə bağlı söylərimizi daha da gücləndirməliyik. Bu məsələlərlə gündəlik məşğul olmalıyıq.

Azərbaycanın hərbi və ordu potensialının gücləndirilməsi, hesab edirəm ki, danışıqlar prosesində ən vacib rollardan birini oynayır. Mən hesab edirəm ki, son müddət ərzində danışıqlarda müşahidə olunan dinamika, yəni müsbətə doğru dinamika, o cümlədən Azərbaycanın iqtisadi, siyasi və hərbi potensialının gücləndirilməsinin nəticəsidir.

Beləliklə, hesab edirəm ki, 2009-cu ilin yekunları çox uğurlu olmuşdur. 2009-cu ildə biz qarşıya qoyduğumuz bütün məsələlərə nail olduq. İndi 2010-cu il başlayır. Biz 2010-cu ili də uğurla başa vurmalıyıq. Bu il də çox önəmli il olacaqdır. Bütün proqramlar, layihələr, nəzərdə tutulmuş bütün məsələlər öz həlini tapmalıdır və əminəm ki, tapacaqdır. Beləliklə, ölkəmiz bundan sonra da uğurla inkişaf etməyə davam edəcəkdir.

İndi isə keçək müzakirələrə və söz verilir maliyyə naziri Samir Şərifova.

X X X

Maliyyə naziri Samir ŞƏRİFOV çıxış edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Yola saldığımız 2009-cu il dövlətimizin iqtisadi qüdrətinin, idarəetmə qabiliyyətinin səviyyəsinin qiymətləndirilməsi baxımından əlamətdar bir il kimi çağdaş tariximizə daxil olmuşdur.

2008-ci ildə dünyanın əsas maliyyə mərkəzlərində başlayan maliyyə-iqtisadi böhran 2009-cu ildə dünya iqtisadiyyatını bürüyərək istisna olmadan bütün ölkələrə öz mənfi təsirini göstərmişdir.

Böhran qlobal ticarətə, sərnişin və yük daşımalarına, maliyyə və investisiya axınlarına ciddi zərbə vurmuş, kreditləşmə imkanlarını daraltmış və bir çox ölkələrdə, o cümlədən əksər inkişaf etmiş ölkələrdə kəskin iqtisadi tənəzzül yaratmışdır. Beynəlxalq Valyuta Fondu 2009-cu ildə dünya iqtisadiyyatının 1,1 faiz səviyyəsində enməsi fonunda dünya üzrə ticarət dövriyyəsinin 11 faizdən artıq azalmasını bildirir. Böhranın dalğası Azərbaycanın yerləşdiyi bölgədəki ölkələri də sarsıdaraq həmin dövlətlərdə iqtisadi vəziyyətin pisləşməsinə, ümumi daxili məhsulun həcmimin azalmasına gətirib çıxarmışdır. MDB-nin üzvü olan bir çox dövlətlərdə bu azalma 6 faizdən yüksək olmuşdur.

Böhran investisiya qoyuluşları və kreditlərin cəlb edilməsi imkanlarını məhdudlaşdırmış, milli valyutaların məzənnələrini kəskin aşağı salmış, yüksək inflyasiya törətmişdir. Bu ölkələr öz iqtisadi vəziyyətini tənzimləmək və böhranın nəticələrini aradan qaldırmaq üçün təcili maliyyə dəstəyinin göstərilməsi ilə bağlı beynəlxalq maliyyə-kredit təşkilatlarına və bəzi ölkələrə üz tutmuşlar.

Samir Şərifov dünyada baş verən maliyyə-iqtisadi böhranın məqsədyönlü dövlət siyasəti nəticəsində Azərbaycan iqtisadiyyatına minimum təsir göstərdiyini və nəzərdə tutulan sosial proqramların həyata keçirildiyini bildirərək dedi:

- Möhtərəm Prezident!

Yuxarıda qeyd etdiyim amillər 2009-cu ilin maliyyə-iqtisadi mənzərəsinin tərkibi olmaqla, ötən il Azərbaycan hökumətinin qarşılaşdığı çətinlikləri özündə əks etdirir. Bütün bu çətinliklərə, əlverişsiz xarici mühit amillərinə baxmayaraq, dövlətimizin başçısının göstərişləri əsasında həyata keçirilən düşünülmüş, təmkinli, lakin olduqca qətiyyətli və çevik iqtisadi siyasət tədbirləri hesabına ölkəmiz böhranın fəsadlarını uğurla dəf etməyə nail olmuşdur. Ötən il qlobal böhranın fəsadları ölkə iqtisadiyyatına sirayət etsə də, onun gündəlik həyatında praktiki olaraq hiss edilməmişdir. Bütün sosial proqramlar və tədbirlər fasiləsiz icra olunmuş, qarşıya qoyulmuş vəzifələr öz həllini tapmışdır.

Ölkə iqtisadiyyatının artmasının 2009-cu ildə davam etməsi, ümumi daxili məhsulun real artımının böhran ili üçün çox yüksək - 9,3 faiz səviyyəsində əldə edilməsi Azərbaycan dövlətinin tarixin bu sınağından da uğurla çıxmasının əyani sübutudur, siyasi və iqtisadi idarəetmənin kamilliyinin göstəricisidir. Bu mühüm nailiyyətin əldə edilməsi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə son illər ərzində ölkəmizdə yaradılan maliyyə-iqtisadi potensial, aparılan iqtisadi islahatlar, enerji, nəqliyyat, ərzaq və iqtisadi təhlükəsizliyi özündə birləşdirən müasir təhlükəsizlik şəbəkəsinin ardıcıl sürətdə qurulması hesabına mümkün olmuşdur.

Böhrana baxmayaraq, 2009-cu ildə adambaşına düşən ümumi daxili məhsulun həcmi 7,9 faiz artaraq 3917 manata və yaxud 4874 ABŞ dollarına, ölkədə orta aylıq əmək haqqı 6,8 faiz artaraq 298 manata çatmışdır. Onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, ötən müddət ərzində manatın dəyəri də sabit qalmış, inflyasiya 1,5 faiz təşkil etmişdir. Ötən ilin dekabr ayında "Standard & Poors" dünyanın aparıcı beynəlxalq reyting agentliyi tərəfindən Azərbaycan Respublikasının uzunmüddətli "BB+" kredit reytingi təsdiq edilmiş və yaxın gələcəkdə yeni investisiya reytingi almaq imkanının göstəricisi olan reyting üzrə proqnoz sabit səviyyədən müsbət səviyyəsinə yüksəldilmişdir. Reyting proqnozunun artırılması Azərbaycanın qısa müddət ərzində investisiya reytingi ("BBB-") səviyyəsinə yüksəlməsinə nəhəng dəstək ola bilər. Onu da qeyd etmək istərdim ki, 2008-ci ilin ikinci yarısından etibarən dünyanı bürüyən maliyyə-iqtisadi böhran şəraitində "Standard & Poors" şirkətinin reytingini yenidən qiymətləndirdiyi ölkələr sırasından reytingin müsbət istiqamətdə dəyişməsi ilk dəfə olaraq məhz Azərbaycan Respublikası üçün qeydə alınmışdır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il münasibətilə Azərbaycan xalqına təbrikində bu münasibətlə qeyd etdiyi kimi, böhran hər bir ölkənin iqtisadi və siyasi potensialını ortaya qoydu. Böhran ili kimin nəyə qadir olduğunu çox açıq və aydın şəkildə göstərdi.

Möhtərəm Prezident!

Tapşırığınıza uyğun olaraq 2009-cu ildə sosialyönümlü tədbirlərin və xərclərin büdcə icrasına üstünlük verilmiş, müvafiq dövlət proqramlarının maliyyələşdirilməsi tam təmin edilmişdir.

Bu məqsədlər üçün dövlət büdcəsindən 2 milyard 903 milyon manat, o cümlədən onun cari xərclərindən 2 milyard 763 milyon manat vəsait sərf edilmişdir ki, bu da 2008-ci illə müqayisədə 450 milyon manat və ya 19,5 faiz çoxdur.

2009-cu ildə 2008-ci illə müqayisədə dövlət büdcəsinin cari xərclərində sosialyönlü tədbirlər üzrə xərclərin tərkib hissəsi olan sosial-müdafiə və sosial-təminat xərcləri 24,6 faiz, təhsil xərcləri 17,2 faiz, səhiyyə xərcləri 16,2 faiz, mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi xərcləri 12,9 faiz artmışdır.

Böhran ilinə baxmayaraq, əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi üçün Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Fərmanı ilə əhalinin 1 oktyabr 2009-cu il tarixə təbii qazdan istifadə üzrə yaranmış 330 milyon manat məbləğində borcları dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına silinmişdir. Aztəminatlı ailələrin sosial müdafiəsini təmin edən ünvanlı sosial yardımın hesablanması tətbiq edilən ehtiyac meyarının məbləği artırılaraq 60 manata çatdırılmış, ünvanlı sosial yardımların göstərilməsi məqsədi ilə dövlət büdcəsindən 180 milyon manat vəsait istifadə olunmuşdur ki, bu da 700 min nəfər aztəminatlı şəxsi əhatə etmişdir.

Əlillərin və şəhid ailələrinin mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması və əlillər üçün bərpa mərkəzlərinin yaradılması ilə bağlı zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsi, o cümlədən respublikanın 22 rayonunda və Bakı şəhərinin Qaradağ, Suraxanı, Yasamal, Əzizbəyov və Sabunçu rayonlarında əlillər üçün çoxmənzilli və fərdi yaşayış evlərinin tikintisinə 46,2 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

2009-cu il də məcburi köçkünlərin sosial-məişət və məskunlaşma şəraitinin yaxşılaşdırılması və yaşayış qəsəbələrinin tikintisi istiqamətində də vacib mərhələ olmuşdur. İl ərzində Dövlət Neft Fondundan həmin məqsədlərə 90 milyon manat vəsait sərf olunmuşdur.

Dövlət büdcəsinin dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərindən təhsil və səhiyyə obyektlərinin tikintisi və yenidən qurulmasına 140 milyon manat vəsait yönəldilmişdir. Yeni məktəblərin tikintisi, məktəblərin əsaslı təmiri və yenidənqurulması, uşaq bağçalarının əsaslı təmiri, dövlət ali təhsil müəssisələrinin əsaslı təmiri və yenidənqurulması məhz bu vəsait hesabına həyata keçirilmişdir.

2009-cu ildə dövlət büdcəsi xərclərində aqrar və ətraf mühitin mühafizəsi xərcləri 2008-ci ilə nisbətən 38,5 faiz, mənzil və kommunal təsərrüfat xərcləri 24,9 faiz, ümumi dövlət xidmətləri xərcləri 14,7 faiz, məhkəmə hakimiyyəti, hüquq mühafizə və prokurorluq orqanlarının saxlanması xərcləri 21,5 faiz çox olmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezident!

Regionların iqtisadi inkişafına dair ikinci Dövlət Proqramının 2009-cu ildə icrasına başlanılması, qeyri-neft sektorunun inkişafına, yeni iş yerlərinin və müəssisələrin yaradılmasına, bununla əhalinin məşğulluğunun artırılmasına və yoxsulluğun azaldılmasına, regionlarda kommunal, xidmət və sosial infrastruktur təminatının həcmi və keyfiyyətinin yüksəldilməsinə, iqtisadiyyata investisiya qoyuluşunun artmasına güclü təkan vermişdir.

2009-cu il xüsusilə sahibkarlığın inkişafı, o cümlədən müvafiq qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi, biznes mühitinin daha da yaxşılaşdırılması, bu sahəyə dövlət dəstəyi tədbirlərinin genişləndirilməsi ilə səciyyəvi olmuşdur.

Qlobal maliyyə böhranı şəraitində belə ölkə Prezidentinin təşəbbüsü ilə yerli sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi, onların birbaşa vergi yükünün azaldılması məqsədi ilə 2010-cu ildən mənfəət vergisinin dərəcəsi 22 faizdən 20 faizə, fiziki şəxslərdən gəlir vergisinin maksimal həddi 35 faizdən 30 faizə, fərdi sahibkarlar üçün isə 35 faizdən 20 faizə endirilməsi, bir sıra fəaliyyət növləri üçün xüsusi razılıq (lisenziya) alınmasına görə dövlət rüsumunun məbləğinin azaldılmasına dair ötən ildə qanunvericiliyə dəyişikliklər edilmişdir.

“Xüsusi iqtisadi zonalar haqqında” qəbul edilmiş Azərbaycan Respublikasının Qanunu ölkədə yeni rəqabət qabiliyyətli istehsal sahələrinin yaranmasına, qeyri-neft məhsullarının ixracının artmasına, ümumən sahibkarlığın inkişafına öz töhfəsini verəcəkdir.

Yuxarıda qeyd olunanlarla yanaşı, ötən ildə dövlət büdcəsindən Azərbaycan Investisiya Şirkətinin nizamnamə kapitalının artırılmasına 70 milyon manat vəsait yönəldilmişdir. Hesabat ilində Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaitləri hesabına 2100 sahibkarlıq subyektinə 130 milyon manat güzəştli kreditlər verilmişdir ki, bu da 2008-ci illə müqayisədə 1,5 dəfə çoxdur. Kreditlərin 70 milyon manatı dövlət büdcəsindən Sahibkarlığa Kömək Milli Fonduna ayrılmış vəsait hesabına təmin edilmişdir. Güzəştli kreditlər hesabına qeyri-neft sektorunda 94 iri, o cümlədən 52 istehsal, emal və infrastruktur layihələri maliyyələşdirilmişdir ki, bunun da 99,2 faizi regionların payına düşür.

Samir Şərifov ölkə iqtisadiyyatının daha da inkişafı üçün makroiqtisadi sabitliyin qorunması, sahibkarlığa dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi və digər istiqamətlərdə tədbirlərin davam etdiriləcəyini vurğuladı:

- Möhtərəm Prezident!

Ötən il ölkəmizin bazar iqtisadiyyatına keçidinin başa çatması ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafının keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoymasını şərtləndirir. Bu mərhələnin xüsusiyyəti özəl sektorun, sahibkarlığın ölkənin iqtisadi həyatında əsas qüvvəyə çevrilməsidir.

Cənab Prezident, qeyd etdiyiniz kimi, gələcəkdə Azərbaycan iqtisadiyyatı daha çox sahibkarlıq fəaliyyətindən asılı olacaqdır. Sahibkarlığa hərtərəfli dəstəyin göstərilməsi 2010-cu ildə də hökumətin qarşısında qoyduğunuz əsas vəzifələrdən biridir.

Hesab edirəm ki, cari ildə və ortamüddətli perspektivdə makroiqtisadi sabitliyin qorunub saxlanması, nəqliyyat, kommunal, enerji, rabitə infrastrukturunun dövlət tərəfindən yaradılması və yenidən qurulmasının davam etdirilməsi, uzunmüddətli və ucuz kreditlərin alınmasına sahibkarların çıxış imkanlarının artırılması, qeyri-

strateji dövlət mülkiyyətinin özəlləşdirilməsinin sürətləndirilməsi sahibkarlığın inkişafına əlavə güclü impuls verməklə, qoyduğunuz vəzifənin icrasına sanballı təkan olacaqdır. 2009-cu ilin nəticələri cari il üçün müəyyən olunmuş büdcə-vergi və makroiqtisadi siyasətində nəzərə alınır. Qlobal maliyyə-iqtisadi böhranın sönmə fazasına keçməsi, bir çox ölkələrdə iqtisadi artımın bərpa edilməsi, maliyyə-kredit bazarlarında baş verən canlanma, ölkəmizin ixrac yönümlü mallar üzrə dünya bazarlarında ədalətli qiymətlərin bərqərar olunması 2010-cu ildə Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafı, xalqın rifah halının müəyyən etdiyiniz strateji xəttə uyğun olaraq, ardıcıl şəkildə yaxşılaşdırılması, ölkəmizin maliyyə mövqeyinin daha da möhkəmləndirilməsi üçün münbit zəmin yaradır.

Cənab Prezident, icazə verin, Sizi əmin edirəm ki, bu zəmində ölkə iqtisadiyyatının dayanıqlı və stabil inkişafı, qarşıya qoyduğunuz vəzifələrin icrası üçün ölkəmizin maliyyə orqanları öz səylərini əsirgəməyəcəklər.

X X X

Qlobal maliyyə və iqtisadi böhranla bağlı beynəlxalq səviyyədə həyata keçirilən kompleks tədbirləri xarakterizə edən **Mərkəzi Bankın idarə heyətinin sədri Elman RÜSTƏMOV** bu baxımdan Azərbaycanda da əsaslı tədbirlərin reallaşdırıldığını diqqətə çatdıraraq dedi:

- Milli iqtisadiyyatımız qlobal iqtisadiyyata kifayət qədər inteqrasiya olunmuşdur. Ölkənin ümumi daxili məhsulunun üçdəiki hissəsi ixrac edilir və ölkədə iqtisadi artımın yarından çoxu xarici tələb amilləri hesabına formalaşır.

- Ölkənin maliyyə və iqtisadiyyat strukturları, son dövrlərdə, xüsusilə də iqtisadi bum dövründə beynəlxalq maliyyə bazarlarından əhəmiyyətli dərəcədə vəsaitlər cəlb etmişdilər və bu, bazarın çox fəal iştirakçılarından idi. Belə bir şəraitdə böhranın başlanması ölkə iqtisadiyyatına xarici mühitdən bir sıra mənfi təsirlər gətirmiş oldu. İlk növbədə, ölkənin əsas ixrac xammalı – neftin qiyməti, təbii ki, qlobal tələbin azalması və qeyri-sabitlik şəraitində neftin orta qiyməti 2008-ci ilə nisbətən 2009-cu ildə təxminən 1,5 dəfə azaldı, bizim hesablarımıza görə 90 ABŞ dollarından 62 dollara düşübdür. Qeyd etmək lazımdır ki, neftin hər barrelinin qiymətinin 10 dollar düşməsi Azərbaycanın tədiyyə balansını üçün 2 milyard ABŞ dolları deməkdir. Baxmayaraq ki, biz tədiyyə balansımızın profisitini il ərzində 11 milyard ABŞ dolları səviyyəsində gözləyirdik. Amma ilkin gözləntimiz təxminən 16 milyard dollar idi.

Qlobal maliyyə-pul bazarlarının sıxıntısı şəraitində bankların, milli şirkətlərin xaricdən borc almaları, onların yenidən maliyyələşməsi imkanları nəinki məhdudlaşdı, hətta bir sıra borcların vaxtından əvvəl qaytarılması tələb olundu. Belə şəraitdə təkcə Azərbaycan bankları il ərzində 1,2 milyard dollar borcu qaytardılar.

İqtisadi artımın digər maliyyə mənbələri də sıxıntı keçirdi. Məsələn, xaricdə yaşayan soydaşlarımızın pul baratları 2008-ci ildə təxminən 1 milyard dollar olmuşdur. Baxmayaraq bu, Azərbaycan iqtisadiyyatının miqyası üçün bəlkə də bir o qədər böyük rəqəm deyildir, amma bunun sosial baxımdan, xüsusilə də regional baxımdan əhalinin sosial vəziyyətinin təmin olunmasında çox böyük əhəmiyyəti vardır. İl ərzində bu baratların da həcmi həmin ölkələrdə olan problemlərlə əlaqədar 20 faizə qədər azalmışdır.

Belə bir şəraitdə milli iqtisadiyyatımız bir sıra mühüm risklərlə qarşılaşdı. Bu risklərdən danışarkən ilk növbədə makroiqtisadi sabitliyin pozulması, yəni başqa ölkələrdə olduğu kimi, milli valyutanın devalvasiyası, Sizin qeyd etdiyiniz kimi, artıq yüksək olan inflyasiyanın daha da sürətlənməsi və nəticədə əhalinin sosial vəziyyətinin pisləşməsi riskini qeyd etmək lazımdır.

İkincisi maliyyə-bank sistemində sabitliyin pozulması riskidir. Bütün dünyada baş vermiş bu proseslərin nəticəsi olaraq, biz bilirik ki, maliyyə sistemimiz əhəmiyyətli psixoloji və iqtisadi təsirlərə məruz qalmışdır. Bum dövründə bu banklar və bir sıra şirkətlər, o cümlədən dövlət şirkətləri çox böyük investisiya və inkişaf proqramları reallaşdırırdılar və deyildiyi kimi, bu, əhəmiyyətli dərəcədə beynəlxalq bazarlara arxalanırdı. Belə bir şəraitdə həmin şirkətlər və banklar çox ciddi risklərə məruz qaldılar. Nəticədə yüksək iqtisadi artım tempinin itirilməsi, yaradılmış işlərin əhəmiyyətinin azalması və əhalinin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması istiqamətində son illər əldə olunmuş mühüm nəticələrdən geri çəkilmək kimi risk yarandı. Lakin bu gün artıq tam əminliklə demək olar ki, bütün bunlar arxada qalmışdır. Bu mənfi təsirlərə, risklərə baxmayaraq, ölkə iqtisadiyyatı qlobal böhrana kifayət qədər dayanıqlılıq və dözümlülük nümayiş etdirdi.

Möhtərəm cənab Prezident!

Bunun əsas səbəbi son illər həyata keçirdiyiniz uğurlu sosial-iqtisadi inkişaf və radikal islahatlar strategiyası, nəticədə toplanmış maliyyə-valyuta ehtiyatları hesabına iqtisadiyyatda yüksək dayanıqlıq potensialının yaradılması, Sizin tərəfinizdən vaxtında irəli sürülmüş səmərəli antiböhran strategiyasının reallaşdırılması olmuşdur.

Mərkəzi Bank da antiböhran siyasətinin həyata keçirilməsində öz mandatı çərçivəsində iştirak etmişdir. Bu zaman bizim əsas diqqətimiz üç əsas məqsədin reallaşmasına istiqamətlənmişdir: birincisi, makroiqtisadi sabitliyin qorunması; ikincisi, bankların və sistem əhəmiyyətli müəssisələrin maliyyə sabitliyinin təmin olunması; üçüncüsü, iqtisadi artımın və yüksək məşğulluğun dəstəklənməsi.

Milli valyutanın sabitliyinin təmin olunması Mərkəzi Bankın antiböhran siyasətinin aparıcı elementi idi. Qlobal böhranın təsirləri və qonşu ölkələrdə məzənnə “çökmələri” ilə bağlı devalvasiya psixozu şəraitində soyuqqanlıq nümayiş etdirmək və manatın sabitliyini qorumaq lazımdır. Sizdən aldığımız siyasi dəstək əsasında manatın sabitliyinin təmin edilməsi üçün zəruri tədbirlər görüldü. Xüsusilə də ötən ilin birinci rübündə bu təzyiq olduqca əhəmiyyətli idi. Baxmayaraq, müəyyən resurslar buna sərf olundu, bütövlükdə artıq Siz də qeyd etdiyiniz kimi, 2009-cu ildə ölkənin strateji valyuta ehtiyatları başqa ölkələrdə olduğu kimi, nəinki azaldı, təxminən 3 milyard dollara qədər artaraq 20 milyard dolları ötüb keçdi. Mən hesab edirəm ki, bu, böhran ilində çox yüksək nəticədir və qeyri-adi bir nəticədir ki, həm milli valyutanın sabitliyi, bütövlükdə ölkədə makroiqtisadi sabitliyin qorunması, strateji valyuta ehtiyatlarının artımı ilə müşayiət olunur.

Sabit manat həm istehlak, həm də istehsal təyinatlı idxalın kəskin bahalaşmasının qarşısını aldı. Bu, həmçinin əhalinin əmanətlərinin kəskin şəkildə dəyərdən düşməsi, valyutada olan xarici borc yükünün artması, manata ictimai inamın aşağı düşməsi kimi təhlükələri neytrallaşdırdı.

Möhtərəm cənab Prezident!

İlin yekunları yürüdülmüş siyasətin düzgünlüyünü təsdiq etdi. Devalvasiya yolunu seçmiş ölkələrin başlıca tədbiri, - bu yolu isə onlar məcburi olaraq seçmişdilər, çünki onların buna imkanları yox idi, - göstərdi ki, onlar yüksək inflyasiya, iqtisadi tənəzzül və işsizlik problemləri ilə üzləşdilər. Mən təkcə Ermənistanı misal gətirmək istəyirəm. Ermənistanın valyutası 20 faiz devalvasiyaya uğradı və bütövlükdə, burada iqtisadi tənəzzül ilkin qiymətləndirmələrə görə 15,6 faiz təşkil edir. Bu, onların orta iqtisadi illik artımını nəzərə alsaq, təxminən iqtisadiyyatın, iqtisadi potensialının 2-3 il geriyyə atılması deməkdir.

Yüksək inflyasiyanın qarşısı alındı. İlin yekunlarına görə, ölkədə orta illik inflyasiya səviyyəsi 1,5 faiz olmuşdur ki, bu da 2004-2008-ci illərdəki orta inflyasiya səviyyəsindən təxminən 10 dəfədən çox azdır. Manatın sabitliyi və aşağı inflyasiya böhran ilində əhalinin real gəlirlərinin artım tempinin təxminən 6 faiz səviyyəsində saxlanmasını təmin etdi. Həm də iqtisadiyyatın rəqabət qabiliyyətinə də müsbət təsir göstərdi. Milli istehsalçıların orta çəkili qiymətləri ticarət tərəfdaşı ölkələrindəki qiymətlərdən təxminən 6 faiz aşağı düşdü.

Daxili və xarici maliyyə mənbələrinin azalması şəraitində əsas vəzifələrdən biri iqtisadiyyatın pula olan tələbatının ödənilməsi idi. Bunun üçün Mərkəzi Bankın pul siyasəti ciddi şəkildə yumşaldıldı, uçot dərəcəsi 15 faizdən 2 faizədək azaldıldı. Bütövlükdə 2009-cu il ərzində Mərkəzi Bankın xalis emissiyası 1,8 milyard manat təşkil etdi və yaxud ümumi daxili məhsulun 5 faizinə bərabər oldu.

Bütövlükdə manat üzrə kreditlər iqtisadiyyatda 3 faiz həcmində aşağı düşdü. Mərkəzi Bank sistem əhəmiyyətli müəssisələrə - Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti və "Azəralüminium" Səhmdar Cəmiyyətinə zəruri yardım göstərdi. Bu yardım onların xarici borclarının restrukturizasiyasına və maliyyə vəziyyətinin stabilləşməsinə imkan verdi.

Dünya maliyyə böhranının dərinləşdiyi şəraitdə bank sistemi də, təbii ki, bir sıra təhlükəli xarici risklərə məruz qaldı. Bu risklərin reallaşması maliyyə sabitliyinin ciddi pozulmasına gətirib çıxara bilərdi. Təkcə onu demək kifayətdir ki, böhrandan qabaqkı iqtisadi yüksəliş dövründə bankların toplam aktivləri 13 milyard dollar səviyyəsinə çatmışdı. Biz böhrandan öncə bir sıra qabaqçılıq tədbirlər görmüşdük. Bundan ən başlıcası, bankların xarici borclarının məhdudlaşdırılması oldu. Bir çox ölkələr, bir sıra qonşu ölkələr bunu vaxtında edə bilmədilər. Onların xarici borclarının səviyyəsi təxminən ümumi daxili məhsulun 50-100 faizi səviyyəsinə gəlib çatmışdı. Böhran dövründə bu pullar - buna "qızmış pullar" deyirlər - təcili olaraq geri çağırıldı. Bu gün də bu dövlətlər nəinki öz maliyyə sektorunu, hətta özlərinin, bütövlükdə makroiqtisadi situasiyasında vəziyyəti normallaşdırmağa bilməmişlər. Bizdə isə bu borclar təxminən milli məhsulun 5 faizi səviyyəsində dayandırıldı. Biz buna əlavə vergi tətbiq etdik və bunun nəticəsində bu pullar bahalaşdı və dayandı.

2009-cu il ərzində qanunvericilikdə bir sıra əlavə tədbirlər görüldü. Cənab Prezident, Sizin dəstəyinizlə sığortalanan əmanətlərin məbləği 5 dəfə artırıldı – 6 min manatdan 30 min manata çatdırıldı. Bankların xarici borclarının qaytarılmasını təmin etmək üçün onlara zəruri yardım göstərildi. Qanunvericiliklə banklara və sığorta təşkilatlarına kapitalaşdırma məqsədi ilə vergi güzəştləri tətbiq olundu, mümkün itkilər üzrə banklardan maliyyə ehtiyatlanması daha da artırıldı. Bütün bu tədbirlər 2009-cu ilin birinci rübündə bank sektorunda müşahidə edilən gərginliyi aradan qaldırmağa imkan verdi. Bütövlükdə, il ərzində bankların aktivləri 14 faiz, kreditlər 17 faiz, əmanətlər 23 faiz, bankların kapitalı isə 18 faiz artdı.

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizin tərəfinizdən qarşıya qoyulan əsas vəzifələr nəticə etibarilə yerinə yetirildi. Ölkədə makroiqtisadi sabitlik qorundu, böhran ilində yüksək iqtisadi artım davam etdi, dayanıqlıq və inkişaf dinamikası təmin olundu.

Düz bir il bundan öncə, cənab Prezident, 2008-ci ilin yekunlarına həsr olunmuş müşavirədə Siz dediniz ki, cari il bütün dünya iqtisadiyyatı üçün, bütün iqtisadiyyatlar üçün sınaq ili olacaqdır. Bu gün demək olar ki, Azərbaycan bu sınaqdan uğurla çıxmışdır. Siz yenə də orada demişdiniz ki, başqa ölkələrdən fərqli olaraq Azərbaycan heç bir dövlətə, heç bir donora müraciət etmədən öz milli iqtisadiyyatını, öz makroiqtisadi sabitliyini, inkişaf yolunu qorumağa qadirdir. Bu gün bu, bir daha sübut olundu. Artıq qeyd olunduğu kimi, Azərbaycan nadir ölkələrdən biridir ki, böhranın ən ağır ilində öz beynəlxalq kredit reytingini yaxşılaşdırmışdır. Elman Rüstəmov 2010-cu ildə də makroiqtisadi sabitliyin qorunmasının, əhalinin məşğulluğunun təmin edilməsinin vacibliyini vurğulayaraq bildirdi:

- Bütövlükdə, 2009-cu ilin nəticələrinə görə, Azərbaycan adambaşına düşən ümumi daxili məhsulun həcmi üzrə əsaslı olaraq orta gəlirli ölkələr qrupuna daxil olubdur. Böhran ilinin nəticələrinə görə, bildiyiniz kimi, bir çox dövlətlər gerilədi və biz isə vəziyyətimizi əhəmiyyətli yaxşılaşdırmışıq. Son 3 ildə Azərbaycan adambaşına düşən milli məhsulun həcminə görə öz vəziyyətini dünya üzrə 32 pillə yaxşılaşdırmışdır. Bu, olduqca yüksək iqtisadi inkişaf sürətidir.

Cənab Prezident, Sizi əmin etmək istəyirəm ki, 2010-cu ildə də Azərbaycan Mərkəzi Bankı yeni global çağırışlardan irəli gələn problemlərin həllində öz səylərini əsirgəməyəcəkdir. Diqqətinizə görə sağ olun.

II HİSSƏ

Rabitə və informasiya texnologiyaları naziri Əli ABBASOV 2009-cu ildə Azərbaycanda iqtisadiyyatın bu sahəsində əsaslı irəliləyişə nail olduğunu bildirdi:

- Son illər ərzində informasiya-kommunikasiya texnologiyaları (İKT) sektorunda əldə olunan gəlirlərin orta illik artım tempi 32-35 faiz, yola saldıığımız 2009-cu böhran ilində isə bu artım 13,7 faiz təşkil etmişdir. Müqayisə üçün bildirim ki, bu artım tempi ilə ölkəmiz dünya üzrə İKT-nin 2009-cu ildəki artım tempini 2 dəfə qabaqlamışdır.

Telekommunikasiyanın inkişafı üzrə mobil telefon şəbəkəsi hesabat dövründə 1,1 milyon qoşulma ilə artmış və beləliklə, Azərbaycanda hər 100 nəfərə düşən mobil telefonların sayı 85,6 faiz təşkil edir ki, bu da ümumdünya orta göstəricisindən təxminən 25 faiz yüksəkdir. Bu sahədə əsas nəticələrdən biri də, “Azərfon” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin dünya mobil bazarının lideri “Vodafone” şirkəti ilə birlikdə cari ilin dekabr ayından 3G xidmətlərinin ölkəmizdə tətbiqinə başlamasıdır. 3G texnologiyasının tətbiqi ölkənin telekommunikasiya bazarında keyfiyyətə yeni mərhələnin əsasını qoymaqla, təkə görünülü danışıq yox, radio-televiziya yayımları üçün yeni mühit, “on-line” video müşahidələr və digər yeni tipli xidmətlərin verilməsini də təmin edir.

Elan olunduğu kimi, stasionar telefon rabitəsində, ölkəmizdə bütün yaşayış məntəqələrinin telefonlaşdırılması MDB və digər region ölkələri arasında ilk dəfə, 2008-ci ildə həyata keçirilmişdir. Hesabat ilində isə yeni şəbəkə texnologiyasının tətbiqi genişləndirilmiş və təxminən 90 min yeni stasionar telefon şəbəkəyə əlavə olunmuşdur. Baxmayaraq ki, ölkəmizdə şəbəkə infrastrukturunun səviyyəsi hətta inkişaf etmiş ölkələr səviyyəsindədir, lakin əhalinin sabit telefon rabitə xidmətlərindən istifadəsi arzuolunan səviyyədə deyildir. 2010-cu ildə bu məsələnin həlli qarşıda duran vəzifələrimizdən biridir və həyata keçirilən “100 ailəyə 100 telefon” layihəsinin əsas hədəfidir.

Hesabat dövründə müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının inkişafının əsas infrastruktur göstəricisi sayılan internetin inkişafı üçün də əhəmiyyətli tədbirlər həyata keçirilmişdir. Belə ki, 2009-cu ildə ölkədaxili internet şəbəkəsinin qlobal internet şəbəkəsinə qoşulma sürəti 25 faiz artmış, internet xidmətlərinin qiymətləri isə təxminən 5 dəfə aşağı düşmüşdür.

Azərbaycanın internet xidmətlərinin regionda ixrac potensialı gücləndirilmiş və ötən il artıq qonşu ölkə İran da Azərbaycanın internet xidmətlərinin ixrac etdiyi ölkələr sırasına daxil olmuşdur.

Beynəlxalq Telekommunikasiya İttifaqının standartı ilə ölçsək (bu, ölkəyə həm mobil telefondan, həm də kompyuterdən internetə çıxan istifadəçilər daxildir) bu gün əhalinin 40 faizdən çoxu internet istifadəçisidir. Bu göstərici uyğun orta ümumdünya göstəricidən təxminən 2 dəfə yüksəkdir. İnternet üzərindən ödəmələr, elektron ticarət və kommersiya, pərakəndə satış, reklam, ödənişli şəxsi xidmətlər həyata keçirilir, virtual iş yerləri açılır və bir sözlə, ölkəmizdə artıq sərbəst internet iqtisadi sektoru formalaşır.

Bazar qiymətlərindən 25-30 faiz aşağı və faizsiz kreditlə əhaliyə kompyuter satışını həyata keçirən “Xalq kompyuteri” layihəsinin Təhsil Nazirliyi ilə birgə reallaşdırılması və digər tədbirlər çərçivəsində ölkədə hər 100 nəfərə düşən kompyuterlərin sayı hesabat dövründə təxminən 50 faiz artmışdır.

Hesabat dövründə İKT-nin təhsildə tətbiqi və məktəblərin sürətli internetə qoşulmasında, vergi ödəyicilərinə elektron xidmətlərin göstərilməsində, gömrük və miqrasiya xidmətlərində, səhiyyə, pensiya, ədliyyə, ictimai asayişin mühafizəsi, nəqliyyat, tələbə qəbulu prosesinin avtomatlaşdırılması, seçki və digər sahələrdə, ümumiyyətlə, cəmiyyətin hərtərəfli informasiyalaşdırılmasında xüsusi aktivlik müşahidə olunmuşdur. Ölkənin mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarının təqdim etdiyi elektron xidmətlərin həcmi elə bir səviyyəyə çatmışdır ki, onların vahid elektron hökumət portalında birləşdirilməsinə zərurət yaranmışdır.

“Elektron idarəçilik” layihəsinin tətbiqinin genişlənməsi, şəffaf və nəzarət oluna bilən dövlət idarəetməsinin yaradılması da bu məqsədə xidmət edir. Hesabat ilində elektron imzanın tətbiqi məqsədi ilə Milli Sertifikat Xidmətləri Mərkəzinin yaradılması işləri demək olar ki, başa çatmışdır və bu ildən etibarən elektron imza ilə bağlı İD kartların dövlət hakimiyyəti orqanlarına, hüquqi və fiziki şəxslərə paylanmasına başlanılacaqdır.

Hesabat dövründə radio və televiziya yayımının texniki infrastrukturunu 62 yeni vericilərin qoşulması, peyk, kabel, efir-kabel, internet televiziya və radio sistemləri vasitəsilə genişləndirilmiş və sərhəd zonalarında efirin texniki vəziyyəti xeyli yaxşılaşdırılmışdır. Hazırda sərhəd zonalarında efirin texniki vəziyyəti rabitə, daxili işlər, milli təhlükəsizlik, müdafiə nazirlikləri və “Azərbaycan televiziya və radio verilişləri” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin mütəxəssislərindən ibarət yaradılmış xüsusi komissiyanın nəzarəti altındadır və bu ildən Dövlət Sərhəd Xidməti nümayəndələrinin də komissiyada iştirakı planlaşdırılmışdır.

2009-cu ilin sentyabr ayından Azərbaycanın ilk beynəlxalq kanalı – “ATV International” “Türksat” və yanvarın 15-dən isə Avropanın “Hotbird” peyklərindən xarici dillərdə dünyanın əksər ölkələrinə yayımlanmağa başlamışdır.

Televiziya və radio yayımları sahəsində ötən ilin əsas nəticəsi kimi Bakı, Sumqayıt və Abşeronda rəqəmli efir televiziya test yayımı işə salınmışdır. Ölkələrin hökumətləri məlumatlandırılmışdır ki, Beynəlxalq

Telekommunikasiya İttifaqının qərarı ilə 2015-ci ilə qədər bütün dünyada televiziya və radio verilişləri rəqəmli yayıma keçirilir və həmin vaxtdan etibarən analog radio və televizorların istehsalı bütün dünyada dayandırılacaqdır. İnvestisiya üçün təqdim etdiyimiz layihəyə və Nazirlər Kabinetinə təqdim edilən tədbirlər planına əsasən Azərbaycanda rəqəmli televiziya yayımına keçid 3 il tez, 2012-ci ildə başa çatmalıdır.

Poçt sistemində yeni şəbəkə infrastrukturunun qurulması və yeni xidmətlərin, o cümlədən bank-maliyyə xidmətlərinin göstərilməsini nəzərdə tutan və Dünya Bankı və Azərbaycan Mərkəzi Bankı ilə birlikdə reallaşdırılan “Maliyyə Xidmətlərinin İnkişafı” layihəsi hesabat ilində artıq təcrübi istismara verilmiş və cari ilin birinci yarımilliyində başa çatacaqdır.

Poçt sistemində xüsusi canlanma var və cənab Prezident, Sizə söz verildiyi kimi 2012-ci ildən “Azərpoçt” MMC-nin 20 illik fasilədən sonra müasir bazar mühiti çərçivəsində rentabelli işləməsi təmin olunacaqdır. Artıq 2009-cu böhran ilində əvvəlki illə müqayisədə poçt gəlirlərinin artımı 13,6 faiz təşkil etmişdir.

Sizin ölkəmizdə kosmik sənayenin yaradılması və telekommunikasiya peyklərinin orbitə çıxarılması barədə müvafiq Sərəncamınıza və “Azərbaycan Respublikasında kosmik sənayenin yaradılması və inkişafı üzrə Dövlət Proqramı”na uyğun olaraq, hesabat ilində ilk telekommunikasiya peykinin orbitə çıxarılması üçün uyğun tenderlər keçirilmiş və məsləhətçi şirkətlərin köməyi ilə yanvarın axırına orbital mövqe kontraktı, fevralda isə istehsalçı şirkətlə baş kontraktın imzalanması planlaşdırılmışdır. Bu işdə təxminən 3 aylıq gecikmə var, bu da ki, məsləhətçi şirkətlər, ekspert qrupu və Maliyyə Nazirliyinin tövsiyə və tələblərinin nəzərə alınması ilə bağlıdır. Peykin orbitə çıxarılma vaxtının yeni tarixi 2012-ci ilin iyun ayı planlaşdırılmışdır. Onu qeyd etməliyəm ki, bu sahədə əldə olunan nəticələr və Azərbaycanın kosmik ölkələr səviyyəsinə, kosmik bazara çıxarılmasının təminində, hörmətli cənab Prezident, Sizin xüsusi rolunuz, bu işlə məşğul olan bir neçə beynəlxalq təşkilatların rəhbərlərinin sözləri ilə qeyd etsək, son zamanlar Azərbaycanın və şəxsən Sizin xarici ticarət istiqamətində apardığımız inamlı və davamlı siyasət ölkəmizə və şəxsən Sizə böyük inam yaratmışdır. Elə bunun nəticəsidir ki, keçən il Beynəlxalq Telekommunikasiya İttifaqı ölkəmizə 2 yeni beynəlxalq orbital mövqenin verilməsi üçün qərar qəbul etmişdir və indi bu, qonşu ölkələrlə resurslar çərçivəsində razılaşdırılır.

Əli Abbasov ölkəmizdə Trans-Avrasiya Super İnförmasiya Magistralı və “Regional İnnovasiya Zonası” layihələrinin reallaşdırılması üçün görülən müvafiq tədbirlərin beynəlxalq səviyyədə də hərtərəfli dəstəkləndiyini vurğuladı:

- Müsbət haldır ki, Davos Dünya İqtisadi Forumunun “Qlobal införmasiya texnologiyaları” hesabatında xüsusi olaraq aşağıdakı kimi qeyd olunur: “Mühit komponentində və hökumətin İKT-ni prioritet müəyyən etməsi, inkişafı və istifadəsi üzrə görülmüş işlər sayəsində Azərbaycan 60-cı yerdə, 7 pillə artımla, MDB dövlətləri arasında öz dominantlıq mövqeyini daha da gücləndirmişdir”.

Qeyd edək ki, bu hesabatda ölkəmiz Polşa, Bolqarıstan, Türkiyə, Filippin, İndoneziya, Misir, Pakistan kimi iddialı ölkələri də qabaqlamışdır. Həmçinin, Beynəlxalq Telekommunikasiya İttifaqının hesabatında İKT-nin inkişaf səviyyəsinə görə Azərbaycan son 5 ildə inkişaf dinamikasına görə dünyanın ilk 10 ölkəsi sırasında yer tutmuşdur. Bu nəticələr ölkəmizin ümumi tərəqqisi, o cümlədən İKT sahəsinin inkişafı üzrə Sizin müəyyənləşdirdiyiniz və Sizin rəhbərliyinizlə uğurla həyata keçirilən siyasətin nəticəsidir.

Diqqətinizə görə sağ olun.

X X X

Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun sədri Səlim MÜSLÜMOV ötən illərdə aparılan məqsədyönlü tədbirlər hesabına respublikamızda beynəlxalq standartlara uyğun sosial müdafiə modelinin təşəkkül tapdığını və sosial proqramların davamlı icrasının təmin edildiyini bildirdi:

- Bu modelin mühüm tərkib hissəsi olan sığorta-pensiya sistemində maliyyə dayanıqlığının qorunmasını və islahatların davam etdirilməsini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi diqqət mərkəzində saxlaması böhranlı ildə də pensiya proqramlarının vaxtında və tam icra edilməsinin başlıca təminatçısı olmuşdur.

İlkin məlumatlara əsasən, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2009-cu ildə gəlirləri 1 milyard 600 milyon manat olmuş və 2008-ci ilə nisbətən 205 milyon manat və ya 14,7 faiz artmışdır.

Sosial sığorta haqları üzrə daxilolmalar 8,3 faiz artaraq 1 milyard 37 milyon manata çatmışdır ki, bunun da 56 faizi qeyri-büdcə təşkilatlarının payına düşür.

Hesabat dövrü ərzində hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olanların, həm də torpaq mülkiyyətçilərinin sosial sığortaya cəlb edilməsi gücləndirilmişdir. Nəticədə, fiziki şəxslərdən sosial sığorta haqları üzrə daxilolmalar 25 faiz, torpaq mülkiyyətçiləri üzrə isə 23 faiz artmışdır.

Dünya iqtisadi sistemində baş verən proseslərlə bağlı həyata keçirilən məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində inflyasiyanın aşağı səviyyədə saxlanılması səbəbindən əməkhaqqının yalnız real artımı, eləcə də bir sıra iri tədiyyəçilərin həyata keçirdiyi işçi sayının optimallaşdırılması tədbirləri fondun gəlirlərinin qeyd olunan əsaslarda formalaşmasını şərtləndirmişdir.

Belə bir şəraitdə Dövlət Sosial Müdafiə Fondu, cənab Prezident, Sizin tapşırığınızla Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti və Maliyyə Nazirliyi ilə birlikdə pensiyaların vaxtında maliyyələşdirilməsini təmin etmək məqsədi ilə müvafiq tədbirlər həyata keçirmişdir. Belə ki, 2009-cu ilin əvvəlinə fondun hesabında olan 91 milyon manat sərbəst qalığ, həmçinin büdcə təşkilatlarından ilin son günlərində daxil olacaq sosial sığorta haqlarının qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi hesabına dövlət büdcəsindən əlavə ayrılan 40 milyon manat vəsait pensiyaların ödənişinə yönəldilmiş və dekabrın 29-na il üzrə maliyyələşmələr tamamilə başa çatdırılmışdır.

2009-cu ildə fondun xərcləri 1 milyard 675 milyon manat təşkil etmişdir. Bu vəsaitin 96,6 faizi və ya 1 milyard 618 milyon manatı əhaliyə ödənişlərə yönəldilmişdir ki, bu da 2008-ci ilə nisbətən 20,8 faiz və ya 278 milyon manat çoxdur. Bütün xərclərin 94 faizini pensiya ödəmələri təşkil etmişdir. Bundan əlavə, 2009-cu ildə əhaliyə 46,4 milyon manat və ya əvvəlki ilə nisbətən 24,6 faiz çox müavinət verilmişdir.

Xərclərin bu artımları inflyasiyanın yalnız 1,5 faiz olduğu şəraitdə baş vermiş və əhalinin bilavasitə real gəlirlərini artırmışdır. Əgər 2008-ci ildə əhalinin pul gəlirlərində fondun ödəmələri 6,7 faiz olmuşdursa, 2009-cu ildə bu göstərici 7,2 faizədək yüksəlmişdir. Başqa sözlə, pensiya ödənişlərinin artım sürəti əhalinin pul gəlirlərinin ümumi artımını 9,1 bənd üstələmişdir. Bu isə ölkəmizin əhalisinin aztəminatlı təbəqəsinin gəlirlərinin dövlət tərəfindən xüsusi dəstəklənməsinin birbaşa təsdiqidir.

Mühüm aspektlərdən biri kimi pensiya xərclərinin tərkibində sığorta hissəsinin xüsusi çəkisinin ilbəil artmasını qeyd etmək istərdim. Belə ki, bu göstərici yeni sistemə keçildiyi 2006-cı ildəki 20,8 faizdən 2009-cu ildə 28,7 faizədək yüksəlmişdir, 2010-cu ildə isə onun 30,3 faizədək artacağı nəzərdə tutulur.

Sığorta-pensiya sisteminin mühüm göstəricilərindən olan əmək pensiyaçılarının sayı il ərzində ilkin məlumatlara görə 27 min nəfər artaraq ilin sonuna 1 milyon 302 min nəfər təşkil etmişdir. Bu artımın 59 faizi yaşa görə, 35 faizi əlilliyə görə, 6 faizi isə ailə başçısını itirməyə görə pensiyaya çıxanların payına düşür.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin əmək pensiyasının sığorta hissəsinin indeksləşdirilməsi ilə bağlı Sərəncamına əsasən pensiyaçıların 60 faizinin, yəni 765 min nəfərin pensiyasının sığorta hissəsinə 20,8 faizlik artım tətbiiq olunmuşdur.

Digər bir mühüm göstəricinin - əvəzetmə əmsalının, yəni orta aylıq pensiya məbləğinin orta aylıq əməkhaqqına nisbətinin də 2009-cu ildə sabit saxlanması təmin olunmuşdur. İlin sonuna ölkə üzrə orta aylıq pensiyanın məbləği 100,4 manat olmuş və əvəzetmə əmsalı 34 faiz təşkil etmişdir. 2009-cu ildə pensiyaçılara ödənişlərin ÜDM-ə nisbəti müstəqillik dövründə ən yüksək səviyyəyə – 5,3 faizə çatmışdır. Bu da beynəlxalq aləmdə nəzərdə tutulan 5 faizlik həddin keçilməsi deməkdir.

Bütün bunlar Azərbaycanda qurulmuş müasir sığorta-pensiya sisteminin dinamik inkişafını bir daha təsdiqləyir.

Möhtərəm cənab Prezident,

2006-2008-ci illər yeni pensiya sisteminin fəaliyyətə başlamasının birinci mərhələsi olmaqla, daha çox pensiyaların baza hissəsi və orta aylıq məbləğlərinin sürətlə artırılması kimi yadda qalmışdırsa, 2009-cu il islahatların yeni mərhələsinin başlanğıcı olmuşdur. Bu mərhələ Sizin 2008-ci il 30 dekabr tarixində təsdiq etdiyiniz “2009-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının sığorta-pensiya sisteminin inkişafına dair Dövlət Proqramı” ilə müəyyən edilmişdir. Proqramla 2009-cu il üçün müəyyən edilən tapşırıqların icrası məqsədi ilə sosial sığorta haqları ilə sığorta ödənişləri arasında birbaşa əlaqənin təmin edilməsi, sığorta-pensiya sisteminin demoqrafik göstəricilərə uyğunlaşdırılması, sığortaolunanların əvvəlki pensiya sisteminin fəaliyyəti dövründə qazanılmış hüquqlarının yeni sistemə düzgün inteqrasiyası, fərdi uçotun inkişafı və bu əsasda əmək pensiyası

təyinatının təkmilləşdirilməsi sahəsində qəbul olunmuş qərarlar sistemin beynəlxalq standartlara uyğunluğu və gələcək fəaliyyəti baxımından müstəsna rola malikdir.

Xüsusilə insanların 2006-cı ildən əvvəlki dövrdə qazanmış olduqları pensiya hüquqlarının yeni sistemə vahid prinsip əsasında transformasiyası bütövlükdə sığorta-pensiya sisteminin inkişafında yeni bir mərhələnin başlanğıcını qoymuşdur. Artıq biz pensiya təyinatının avtomatlaşdırılması, bu sahədəki daxili nəzarətin ictimai nəzarətlə əvəz olunması və insan amilinin rolunun minimuma endirilməsi proseslərinin reallaşdırılması mərhələsindəyik və fikrimcə, 2010-cu il ərzində bu məsələ gerçəkləşdiriləcəkdir.

Nəticədə, sığorta-pensiya sisteminin ümumi iqtisadiyyatla əlaqəli inkişafının tam təmin olunması mexanizmi ortaya qoyulmuşdur. Yəni, hər bir şəxsin əmək fəaliyyətinə başladığı dövrdən etibarən öz fərdi hesabında gələcək pensiyası üçün nə qədər vəsait topladığı onun daimi nəzarətinə verilir. Başqa sözlə, fondada qeydiyyatda olan hər bir şəxs fondun internetdəki veb-saytında sosial sığorta nömrəsini daxil edərək, fərdi hesabında toplanmış məbləği və bu məbləğin hansı mənbələrdən formalaşdığını görə biləcəkdir. Həmin məbləğin 144-ə bölünməsi və alınan nəticəyə ölkə üzrə baza pensiyasının əlavə edilməsi şəxsin pensiyasının məbləğini göstərəcəkdir.

İctimai nəzarəti, həmçinin şəffaflığı təmin edə biləcək son dərəcə sadə bir sistemin qurulması, cənab Prezident, yalnız Sizin bu sahəyə olan daimi diqqətiniz və vaxtında qəbul etdiyiniz qərarlar nəticəsində mümkün olmuşdur.

2006-2008-ci illərdə yeni sosial müdafiə sistemi ilə bağlı həyata keçirilən işləri diqqətə çatdıran Səlim Müslümov sığorta olunanların fərdi uçotu sisteminin qurulması istiqamətində davam etdirilən tədbirlərdən danışıdı:

- Fondun Vergilər Nazirliyi ilə əlaqəli fəaliyyəti, inzibati tədbirlər, təbliğat və maarifləndirmə işləri nəticəsində hesabat dövründə fərdi uçota alınanların sayı 154 min nəfər artaraq 1 milyon 640 min nəfərə çatmışdır. Hazırda fondun mərkəzi məlumat bazasında ölkə əhalisinin üçdə biri, yəni 1 milyon 302 min nəfər pensiyaçı və 1 milyon 640 min nəfər sığortaolunan barədə müvafiq məlumatlar toplanmışdır. Lakin bununla belə özəl sektorda çalışanların tam qeydiyyatı və əməkhaqlarının leqallaşdırılması bu prosesə birbaşa təsir edən əsas vəzifələr kimi qalmaqda davam edir. 2010-cu ildə bu vəzifələrin yerinə yetirilməsi xüsusi diqqət mərkəzində saxlanacaqdır.

2009-cu ildə avtomatlaşdırılmış iş yerlərinin təşkili və ixtisaslı kadrlarla təminat işləri paralel qaydada davam etdirilmişdir.

Sosial sığorta haqları hesabına ödənilən müavinətlərin təyin olunması və uçotunun avtomatlaşdırılmasına başlanılmışdır. Fondun mərkəzi aparatının məlumat bazası ilə yerli şöbələrin məlumat bazaları arasında elektron məlumat mübadilə əlaqəsinin qurulması sürətlə davam etdirilir.

Göstərilənlərlə yanaşı, hesabat dövründə pensiyaların bankomatlarla ödənişi sferası da genişləndirilmişdir. Belə ki, kənddə yaşayan və plastik kartlarla pensiya alanların xüsusi çəkisi 94,4 faizə çatdırılmışdır. Hazırda ölkə üzrə bütün ödəniş aparılan pensiyaçıların 97,3 faizi pensiyasını plastik kartla alır. Bu məqsədlə 465 bankomat quraşdırılmışdır ki, bunun da 85-i kənd yerlərinin payına düşür. 2010-cu ildə kənd yerlərində bankomatların sayının artırılması, eləcə də plastik kartların pensiyaçılara bilavasitə bank filialları tərəfindən verilməsi barədə müvafiq banklar qarşısında məsələ qaldırılmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

Məruzə etmək istəyirəm ki, Azərbaycanın sığorta-pensiya sistemindəki sürətli və uğurlu islahatların beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilməsi davam edir. 2009-cu ilin mart ayında Afina şəhərində BMT-nin İnkişaf Proqramının Şərqi Avropa və Orta Asiya ölkələrində demokratik idarəetmənin formalaşdırılmasına həsr edilmiş toplantısında Azərbaycanın bu sahədəki təcrübəsinin xüsusi təqdimatı olmuş və sonradan həmin təqdimat BMT-nin veb-saytında geniş işıqlandırılmışdır. Azərbaycan pensiya və sosial təminat layihəsinin icrasına nəzarət etmək məqsədi ilə 2009-cu ilin noyabrında ölkəmizdə olmuş Dünya Bankı missiyasının rəsmi məlumatında Azərbaycanın sığorta-pensiya sisteminin beynəlxalq model olaraq çıxış etdiyi və fondun beynəlxalq sosial təminat aləmində nüfuzlu bir quruma çevrildiyi əks etdirilmişdir. Artıq Dünya Bankının tövsiyəsinə əsasən onun layihələrinin tətbiq olunduğu keçid dövrü ölkələrinin müvafiq nümayəndə heyətlərinin Azərbaycan təcrübəsinin öyrənilməsi məqsədi ilə respublikamıza səfərləri başlanılmışdır. Bu, bir daha Sizin həyata keçirdiyiniz sosial-iqtisadi islahatların nə qədər düzgün və alternativsiz olduğunu təsdiqləyir.

Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun kollektivi bu siyasətin uğurlu davamı üçün bütün tapşırıqlarınızı vaxtında və yüksək səmərə ilə yerinə yetirəcəkdir.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Prezident İlham Əliyev iclasda yekun nitq söylədi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- 2009-cu ilin yekunları bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan keçən il uğurla inkişaf etməyə davam etmişdir. Bizim seçdiyimiz yol düzgün yoldur. Biz öz resurslarımıza arxalanırıq və bütün işləri Azərbaycanın milli maraqlarının qorunması istiqamətində aparırıq. Bu, bizim üçün başlıca amildir. Ölkəni daha da gücləndirmək, müasirləşdirmək, ölkə qarşısında duran bütün problemləri həll etmək üçün bizim bütün imkanlarımız vardır. Bir daha demək istəyirəm ki, həm düşünülmüş siyasət, həm də möhkəm iradə vardır.

Bir daha qeyd etmək istəyirəm, mən bunu əvvəllər də demişəm, bu gün də qeyd edildi ki, 2009-cu il bütün ölkələr üçün sınaq ili olmuşdur. Əvvəllər uğurlarımıza pis gözlə baxan, yaxud da ki, paxıllıq edən, istər xaricdə, istər daxildə uğurlarımızı qəbul etmək istəməyən dairələr uğurlarımızı daha çox neft amili ilə bağlayırdılar. Halbuki neft amili də Azərbaycan xalqının zəhməti və ulu öndər Heydər Əliyevin fədakarlığı hesabına mövcud olmuşdur. Neftin dərin laylarda olması hələ neft strategiyasının icrası demək deyildir. Biz ümumiyyətlə ən ağır, ən çətin illərdə xarici investorları cəlb etmək, bütün çətinliklərə baxmayaraq, böyük iradə, uzaqgörənlik, cəsarət göstərməklə Azərbaycana bu sərmayələri cəlb etmək, “Əsrin müqaviləsi”ni imzalamaq, onun icrasını təmin etmək sayəsində bu gün neft amilindən danışıırıq. Yəni, Azərbaycanın müasir və neft-qaz ixrac edən güclü ölkəyə çevrilməsi işində Heydər Əliyevin misilsiz xidmətləri olmuşdur. Ona görə də hətta neft amili hesabına olsa da, bu, bizim iqtidarımızın əməyidir, zəhmətidir və nailiyyətidir.

Ancaq bununla bərabər, yenə də deyirəm ki, bizə müəyyən iradlar tutmaq istəyənlər, yaxud da, uğurlarımızı sadələşdirmək istəyən qüvvələr iqtisadi inkişafı neft amili ilə bağlayırdılar. Sırr deyil ki, əlbəttə, bu amilin öz rolu vardır və bu, davam edəcəkdir. Çünki Azərbaycanda son illər ərzində həm neft, həm qaz hasilatı böyük dərəcədə artmışdır.

Ancaq 2009-cu il o il olmuşdur ki, bütün bəd niyyətlə ifadə edilən sözləri alt-üst etdi. Ölkəmiz, iqtisadiyyatımız böhranlı ildə də uğurla inkişaf etməyə davam etdi. İndi hər şey müqayisə ilə ölçülür. Mən indi başqa ölkələrlə Azərbaycanı müqayisə etmək istəmirəm, ancaq statistika vardır, göstəricilər vardır. MDB məkanında ən sürətlə inkişaf edən ölkə Azərbaycandır. Bütün bölgədə iqtisadi tənəzzül, sənaye istehsalının tənəzzülü hökm sürür, Azərbaycanda isə artım vardır. Dünya İqtisadi Forumu – dünyanın mötəbər beynəlxalq təşkilatı Azərbaycanı rəqabət qabiliyyətliliyinə görə 51-ci yerə layiq gördü və bu, MDB məkanında birinci yerdir. Yəni, iqtisadiyyatımız bütün MDB məkanında ən rəqabət qabiliyyətlidir, ən çoxşaxəlidir, ən müasirdir, ən güclüdür. Bu, reallıqdır. Biz bu reallıqlarla haqlı olaraq fəxr edirik.

2008-ci ildə Dünya Bankı Azərbaycanı bir nömrəli islahatçı ölkə kimi tanıdı və təqdim etdi. Yəni, budur uğurlarımızın təməlinə duran məsələlər - güclü siyasət, siyasi iradə, siyasi və iqtisadi islahatlar, düşünülmüş strategiya və taktika. Sırr deyil ki, bu yolda son illər ərzində müxtəlif məqamlarda işimizə qarışmaq, bizə məsləhət, tövsiyə vermək istəyən, əvvəlki illərdə lap göstəriş vermək istəyən tərəflərin sayı az deyildi. Ancaq biz bildiyimizi etdik. Onu etdik ki, Azərbaycanı bu günə gətirib çıxardıq. Əgər o vaxt bizə sərf etməyən məsləhətlərə qulaq assaydıq, bəlkə də bu gün başqa ölkələr kimi çətin anları yaşaya bilərdik - həm iqtisadi sahədə, həm siyasi islahatlar sahəsində. Biz ölkəmizin hərtərəfli inkişafında Azərbaycan xalqının maraqlarını təmin etdik, ölkəmizi gücləndirdik və bu gün bunun hesabına Azərbaycan ilə hesablaşsınlar. Azərbaycanın maraqlarını heç kim inkar edə bilməz. Əgər Azərbaycanın maraqları müvəqqəti olaraq kiminsə fikrində kənara qoyulursa, dərhal hamı görür ki, Azərbaycanın maraqlarını təmin etmədən bölgədə nə iqtisadi, nə siyasi, nə heç bir başqa layihə və təşəbbüs icra oluna bilməz. Biz özümüzü təsdiq etdik, özümüzü göstərdik, ilk növbədə, ölkə qarşısında duran bütün vəzifələri icra etdik. 2009-cu il bu baxımdan tarixdə sınaq ili kimi qalacaq və Azərbaycan bu sınaqdan şərəflə çıxdı. Bu gün burada səslənən bütün iqtisadi və sosial göstəricilər onu bir daha göstərir.

Mən bir müddət bundan əvvəl demişdim ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı artıq öz keçid dövrünü başa vurdu. Bu həqiqətdən də belədir. Biz artıq keçid dövrünün iqtisadiyyatı deyilik. Bunu şərtləndirən müxtəlif amillər vardır və bu gün bu barədə burada danışıldı. Biz tam şəkildə bazar iqtisadiyyatına keçmişik. Azərbaycan iqtisadiyyatı liberal iqtisadiyyatdır, müstəqil, dayanıqlı, öz resurslarına güvənən, dünya birliyinə sürətlə inteqrasiya edən iqtisadiyyatdır. Beynəlxalq kredit agentliklərinin böhranlı ildə verdikləri açıqlamalar, verdikləri qiymətlər onu göstərir ki, kredit reytinglərimiz də artır.

Biz neft-qaz, enerji sahəsində uğurlu investisiya siyasətimizi aparmaqla bütün başqa sahələrə də investisiyaların cəlb olunmasına nail olduq. Bu gün mən bu rəqəmləri səsləndirdim, keçən il 9 milyard dollardan çox investisiya qoyulmuşdur. Bu il, hesab edirəm ki, investisiya qoyuluşu davam etdiriləcəkdir. Bu gün Azərbaycan ilə iş görmək, investisiya qoymaq, yaxud da ki, podratçı kimi işləmək istəyən şirkətlərin sayı artır. Bizim tərəfdaşlarımız dünyanın aparıcı şirkətləridir. Bütün bu amillər ölkəmizin bundan sonra da uzunmüddətli dayanıqlı inkişafını təmin edəcək, Azərbaycanın bütün sahələrinin inkişafını təmin edəcək, enerji amilindən asılılığımızı azaldacaqdır. Artıq biz bunu görürük və ölkəmiz, əlbəttə ki, bundan sonra da sürətlə inkişaf edəcəkdir.

Biz 2010-cu ildə, diqqətimizi əlbəttə ki, həmişə olduğu kimi, makroiqtisadi sabitliyə yönəltməliyik. Hesab edirəm ki, bu sabitlik 2010-cu ildə qorunub saxlanılacaqdır. Çünki bu ilin göstəriciləri və bundan əvvəlki illərdə

görülən tədbirlər bunu göstərir. Həm böyük valyuta ehtiyatlarımız, həm güclü bank sektorumuz və istehlak qiymətlərinə güclü nəzarət bütün bu amilləri təmin edəcəkdir.

Biz daxili bazarımızı daha da ciddi qorumalıyıq. Bunun müxtəlif yolları vardır. Əlbəttə ki, ən əsası idxalı əvəzləyən məhsulların istehsalını artırmaqdır. Bu məqsədlə həm Dövlət İnvestisiya Şirkətinin, eyni zamanda, Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə ayrılan kredit məbləğləri öz rolunu oynayır. Keçən il sahibkarlığa güzəştli şərtlərlə 130 milyon manat vəsait verilmişdir. Dövlət İnvestisiya Şirkəti isə xarici şirkətlərlə bərabər ölkəmiz üçün bir sıra önəmli layihənin icrasına başlamışdır. Yəni, bütün bu kredit resursları daxili bazarın qorunmasına, ilk növbədə daxili istehsalı artırmağa, digər tərəfdən, Azərbaycanda istehsal olunan malların istehlakçılara məqbul qiymətlərlə çatdırılmasına da xidmət göstərir. Əlbəttə ki, bizim mallarla rəqabət aparmaq gücündə olan xarici malların gətirilməsinə yenidən baxmalıyıq. 2009-cu ildə demək olar ki, bütün ölkələr, hətta ən inkişaf etmiş ölkələr bu meylləri bürüzə vermişlər. Çünki hər bir ölkə çalışmalıdır ki, öz istehsalçıları və istehlakçıları müdafiə etsin ki, qiymətlər qalxmasın. Ona görə də daxili bazarın qorunması işində daha da ciddi addımlar atılmalıdır.

İnflyasiyaya nəzarət ediləcəkdir. Mən əminəm ki, inflyasiya berrəqəmli olacaqdır. Beləliklə, insanların yaşayış səviyyəsi daha da yaxşılaşacaq və belə də olmalıdır.

2010-cu ildə bütün sosial proqramlar icra olunmalıdır, həm məktəb, xəstəxana, idman komplekslərinin, həm də mədəniyyət obyektlərinin tikintisi nəzərdə tutulmalıdır. Bunu etmək üçün tezliklə Dövlət İnvestisiya Proqramı qəbul edilməlidir. Biz burada yubanmaya yol verməməliyik ki, tezliklə maliyyə vəsaiti ayrılınsın və biz vaxt itirməyək. Bütün digər sosial proqramlar - əhalini və aztəminatlı təbəqəni müdafiə etmək üçün proqramlar da icra olunmalıdır.

Azərbaycanda demoqrafik vəziyyət də çox yaxşıdır, çox gözəldir. Bu yaxınlarda ölkəmiz üçün çox vacib və tarixi hadisə baş vermişdir - doqquz milyonuncu vətəndaş dünyaya gəlmişdir. Bu, böyük nailiyyətdir, böyük göstəricidir. Ümumiyyətlə, keçən il Azərbaycanda 152 min uşaq dünyaya gəlmişdir. Əvvəlki illərlə müqayisədə bu, böyük artımdır. Biz dinamikadan görürük ki, ildən-ilə Azərbaycanda doğulan uşaqların sayı artır. Bu, əlbəttə ki, ölkə əhalisinin sayını artırır, bizi gücləndirir və eyni zamanda, Azərbaycanda görülən işlərin nəticəsidir. Vəziyyət yaxşılaşır, insanlar daha da yaxşı yaşamağa başlayırlar. Beləliklə, demoqrafik artım bunun bilavasitə göstəricisidir. Mən çox şadam ki, Azərbaycanda demoqrafiya məsələləri ilə bağlı heç bir problem yoxdur. Biz bilirik ki, bəzi ölkələrdə bu problemlər böyük dərəcədə ciddiləşir. Problemlər ciddiləşdikcə gələcəkdə çox böyük problemlərə gətirib çıxaracaqdır.

Ancaq Azərbaycanda bu problem yoxdur. Bizim əhali artır və yaxşı templərlə artır. Biz çalışırıq və çalışmalıyıq ki, bu artım davam etsin, sürətlənsin. Mən əminəm ki, gələcəkdə Azərbaycanda iqtisadi və sosial vəziyyət daha da yaxşılaşdıqca əhalinin sayı da sürətlə artacaqdır. Bu fürsətdən istifadə edib həm doqquz milyonuncu uşağın valideynlərinə öz təbriklərini göndərirəm, eyni zamanda, bütün Azərbaycan xalqını, doğrudan da, bu böyük və tarixi hadisə münasibətilə təbrik edirəm. Allah eləsin ki, biz 10 milyonuncu vətəndaşın da dünyaya gəlməsini bərabər qeyd edək.

2010-cu ildə bütün infrastruktur layihələrinin icrası davam etməlidir. Əlbəttə ki, bu, investisiya proqramında öz əksini tapacaqdır. Həm bu ilə qədər görülən işlər davam etdirilməli, həm də yeni layihələr icra edilməlidir. Avtomobil yollarının tikintisi davam etməlidir. Bakı-Gürcüstan sərhədi İpək yolunun tikintisi bu il başa çatmalıdır. Eyni zamanda, bizi İranla birləşdirən, İran sərhədinə gedən yolda işlər davam etməlidir, daha da sürətlə davam etməlidir. Bu yol da çox böyük əhəmiyyət daşıyır. Bakı-Rusiya sərhədi yolunun böyük hissəsi artıq istifadəyə verilib, çox keyfiyyətli beton örtüklü yoldur. Bu il yolun Rusiya sərhədinə qədər də tikintisi başa çatmalıdır. Beləliklə, biz bu il bu üç əsas magistralın böyük hissəsini tikib istifadəyə verəcəyik. Bütün başqa yollar - həm şəhərdaxili, həm də şəhərlərarası yollar, kənd yolları təmir və bərpa olunmalıdır. Yeni yollar salınmalıdır. Bu məsələlərə nail olmaq üçün investisiya proqramında kifayət qədər vəsait nəzərdə tutulmalıdır.

Azərbaycanda informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının inkişafı üçün çox gözəl imkanlar vardır. Bu sahə bizim üçün nisbətən yeni sahədir. Haradasa 5-6 il bundan əvvəl Azərbaycanda Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi yaradılmışdır. Biz qısa müddət ərzində bu sahədə böyük uğurlara nail ola bildik. Mən yenə də dünyanın aparıcı beynəlxalq qurumunun hesablamalarına istinad etmək istəyirəm. Dünya İqtisadi Forumu Azərbaycanı informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının inkişafı sahəsində çox yüksək qiymətləndirir və biz MDB məkanında ən qabaqcıl yerlərdəyik, bəlkə də birinciyik. Azərbaycanda kosmik sənayenin yaradılması son illər ərzində görülən əməli işlərin məntiqi nəticəsidir. Yəni, biz daim qabağa baxmalıyıq, irəliyə baxmalıyıq. Əldə edilmiş nailiyyətlərlə kifayətlənməməliyik. Bu gün əldə edilmiş nailiyyət sabah daha da böyük addımın atılması üçün əsas olmalıdır. Xüsusilə dünyada sürətlə inkişaf edən informasiya texnologiyaları sahəsində biz hər zaman bir addım öndə olmalıyıq, rəqibləri də, zamanı da qabaqlamalıyıq. Məhz bu yanaşma bizə imkan verdi ki, biz qısa müddət ərzində Azərbaycanda informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsində demək olar, inqilab yarada bildik. Bu sahə dünyada çox sürətlə inkişaf edir. Biz bütün aparıcı beynəlxalq şirkətlərlə bu sahədə səmərəli əməkdaşlıq edirik. Bu sahənin çox böyük gələcəyi vardır. Bu, həm iqtisadi cəhətdən, həm bütün başqa cəhətlərdən çox vacib, önəmli sahədir.

Bu il biz Ələtdə yeni dəniz limanının təməl daşını qoymalıyıq. Artıq Bakıda yeni liman tikilir. Bu yaxınlarda mən o tikinti ilə tanış oldum. Hesab edirəm ki, bir neçə aydan sonra biz o limanı istifadəyə verəcəyik. Beləliklə, şəhərin mərkəzində yerləşən dəniz limanı oradan köçürüləcək və insanların istirahəti üçün çox gözəl yeni yerlər istifadəyə veriləcəkdir. Ələt limanı isə bu bölgədə ən böyük liman olmalıdır. Bu, gələcəyə yönəldilən bir addımdır. Hesab edirəm ki, bu il biz tikintiyə başlamalıyıq.

Bu il biz yeni elektrik stansiyalarının tikintisinə başlamalı və tikintinin davam etməsini təmin etməliyik. Mən giriş sözümdə bu barədə fikirlərimi söylədim. Füzulidə Su Elektrik Stansiyasının tikintisi sürətləndirilməlidir. "Taxtakörpü" Su Elektrik Stansiyasında tikinti gedir, o da sürətləndirilməlidir. Naxçıvanda Biləvçay üzərində Su Elektrik Stansiyasının tikintisi yəqin ki, bu il başa çatacaqdır. "Cənub" Elektrik Stansiyasında tikinti davam edir və orada maliyyə mənbələri artıq müəyyən ediləndir. Bu ən böyük elektrik stansiyasının gücü, haradasa 800 meqavata yaxın olacaqdır. Əlbəttə ki, bu il bu stansiyanın istifadəyə verilməsi mümkün deyildir. Yəqin ki, 2011-ci ildə "Cənub" Elektrik Stansiyası da işə düşməlidir.

Bununla bərabər, bu il hesab edirəm ki, ilin əvvəlindən bərpa olunan enerji növlərini təmin edən stansiyalar yaradılmalıdır. Su, günəş, külək. Bu məqsədlər üçün investisiya proqramında vəsait nəzərdə tutulmalıdır və yubanmadan biz bu məsələlərlə məşğul olmalıyıq. Bilirsiniz ki, bərpa olunan və alternativ enerji mənbələrinin yaradılması Azərbaycanda prioritet istiqamət kimi qiymətləndirilir. Biz əvvəlki illərdə öz enerji təhlükəsizliyimizi təmin etdik. Növbəti illərdə bərpa olunan enerji mənbələrini yaratmalıyıq, həm itkilər azalacaq, eyni zamanda, ixrac potensialımız daha da artacaqdır.

Ölkəmizdə qazlaşdırma prosesi daha da sürətlə və müasir standartlara əsasən getməlidir. Biz köhnə, sıradan çıxmış qaz xətlərini dəyişməliyik. Bu məsələni həll etmək üçün Dövlət Neft Şirkətinə müvafiq göstərişlər verilib, işlər gedir. Yeni kəndlər, qəsəbələr, əvvəllər qaz almayan qəsəbələr qazlaşdırılır. Bu proses davam etməlidir. Azərbaycanda, ümumiyyətlə, qazlaşdırma, haradasa 85 faiz təşkil edir. Ancaq unutmamalıyıq ki, bunun müəyyən hissəsinə - bu rəqəmə biz böyük şəhərlər hesabına çatmışıq. 85 faiz o demək deyil ki, hər bir rayonun 85 faizi qazlaşdırılıb. Bakının, böyük şəhərlərin demək olar ki, bütün yerləri qazlaşdırılıb. Amma rayonlarda elə deyil. Rayonlarda, rayon mərkəzləri və rayon mərkəzlərinə yaxın kəndlər qazlaşdırılıb, qalan kəndlərdə qaz yoxdur. İlk növbədə, biz bu məsələləri həll etməliyik.

Hesab edirəm ki, Azərbaycanda qazlaşdırma daha da artmalıdır, ən azı 90 faiz təşkil etməlidir və ən önəmlisi, itkilər kəskin şəkildə aşağı düşməlidir. Çünki bu itkilər bizə böyük problemlər yaradır. İtkilərin azaldılması üçün ciddi inzibati tədbirlər görülməlidir. Çünki bu itkilərin bəziləri obyektiv səbəblər üzündən baş vermir, eyni zamanda, köhnə xətlər dəyişdirilməlidir. Biz qaz təchizatı sahəsində ən müasir sistem yaratmalıyıq. Eyni zamanda, biz bütün başqa kommunal xərclərin uçotu, hesablanması və əhali tərəfindən ödənişin asanlaşdırılması məsələlərinə də ciddi baxmalıyıq və buraya yeni bir yanaşma yaradılmalıdır.

Bu il ölkəmiz üçün çox vacib olan layihə - Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin tikintisi başa çatmalıdır. Artıq işlərin böyük hissəsi görüldü. Qalan hissənin görülməsi üçün Dövlət Neft Fondunda vəsait nəzərdə tutulub. Hesab edirəm ki, bu il bu xətt mütləq istifadəyə verilməlidir və Bakıya çox təmiz içməli suyun gətirilib çıxarılması prosesi başa çatacaqdır. Bu da hesab edirəm ki, Azərbaycanda son illər ərzində görülən işlərin içində ən vaciblərindən biridir. Bu, böyük infrastruktur layihəsidir. Biz su kəmərinə öz gücümüzə, neftdən əldə edilən gəlirlər hesabına çəkdiririk. Bu, ümumiyyətlə, ölkəmizin inkişafını, prioritetlərini, sosial məsələlərin nə qədər vacib olduğunu göstərir. Baxmayaraq ki, bu kəmərin tikintisi həm texniki, həm də maliyyə cəhətdən çox mürəkkəb bir prosesdir. Bu tikintiyə böyük vəsait sərf olunub. Amma biz bunu etməliyik. Elə etməliyik ki, bütün vətəndaşlar təmiz içməli su ilə təmin olunsunlar.

Bu il biz Bakıda yeni, müasir gəmiqayırma zavodunun tikintisinə başlamalıyıq. Bu məsələ ilə bağlı artıq bir müddətdir ki, danışıqlar aparılır. Hələ 2-3 il bundan əvvəl mən göstəriş vermişdim ki, Bakıda mütləq müasir gəmiqayırma zavodu yaradılmalıdır, çünki bizim buna böyük ehtiyacımız vardır. Həm Dövlət Neft Şirkətinin, həm Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin donanmasını biz müasirləşdirməliyik. Eyni zamanda, bizim Hərbi Dəniz Qüvvələrimizi, Sərhəd Qoşunlarının tələbatını ödəməliyik. Yeni gəmiqayırma zavodu bütün növ gəmiləri tikməyə qadir olmalıdır. Artıq son danışıqlar tamamlandı, bütün razılaşmalar əldə olunub, vəsait təşkil edilib. Biz yubanmadan bu il gəmiqayırma zavodunun təməl daşını qoymalıyıq. Hesab edirəm ki, bunu iki ilə tikmək mümkün olacaqdır. Ondan sonra həm özümüzü təmin edəcəyik, həm də Xəzər hövzəsində nadir bir infrastruktur müəssisəsini yaradacağıq. Gələcəkdə Azərbaycana bunun həm iqtisadi, həm də siyasi mənfəəti çox böyük olacaqdır.

Bu il Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisi davam edəcəkdir. Azərbaycan Dövlət Neft Fondunda bu məsələlərin həlli üçün vəsait nəzərdə tutulub. Hesab edirəm ki, kifayət qədər vəsait nəzərdə tutulub. Əgər görsək ki, tikinti daha da sürətlə gedir və əlavə vəsaitə ehtiyac olarsa, o zaman biz operativ qaydada ayrılan məbləği artırma da bilərik. Elə etməliyik ki, həm bizim üçün, həm qonşularımız, həm də ümumiyyətlə dünya üçün vacib olan bu layihə yubanmadan davam etsin.

Düzdür, tikinti zamanı gözlənilmədən yeni məqamlar ortaya çıxdı - texniki məsələlər, ondan sonra relyef məsələləri. Bərpası nəzərdə tutulan hissədə demək olar ki, dəmir yolları qalmayıb ki, onlar bərpa olunsun. Biz

əvvəllər hesab edirdik ki, bir hissəsi tikiləcək, bir hissəsi bərpa olunacaqdır. Amma orada, yerlərdə müşahidə aparılan zaman gördük ki, bərpa olunan yerlər ümumiyyətlə yoxdur, yataqlar da sürüşüb gedib. Ona görə faktiki olaraq bu yol yenidən çəkilir və bilirsiniz ki, bu xərclərin böyük hissəsini Azərbaycan öz üzərinə götürüb. Bir halda ki, biz bu layihəni başlamışıq və böyük təntənə ilə başlamışıq, yubanmaya yol verməməliyik. Çalışmalıyıq ki, bu layihənin icrasını vaxtında təmin edək.

2009-cu ildə kənd təsərrüfatının inkişafında önəmli addımlar atılmışdır. 2010-cu ildə bütün bu müsbət meyillər davam etməlidir. Həm kreditlər, həm “Aqrolizinq”in xətti ilə alınan texnikalar, gübrələr. Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə soyuducu anbarların, eyni zamanda, taxıl anbarlarının tikintisi Azərbaycanda çox geniş vüsət almışdır. Yəni, bu iki istiqamət 2009-cu ildə çox sürətlə inkişaf etdi. Bu il də bu, davam etməlidir. Bununla bərabər, kənd təsərrüfatının inkişafını təmin edən başqa sahələrə də biz əlbəttə ki, diqqətimizi əsirgəməməliyik. Bu həm iqtisadi, həm də sosial baxımdan çox vacib olan sahədir və eyni zamanda, emal müəssisələrinin yaradılmasına xidmət göstərəcəkdir. Azərbaycanda artıq bir neçə yerdə müasir emal müəssisələri yaradılıb, bəziləri indi tikilir. Mən tikinti zamanı tanış olmuşam və hesab edirəm ki, növbəti bir neçə il ərzində biz Azərbaycanda istehsal olunan kənd təsərrüfatı məhsullarının böyük hissəsini özümüzdə emal edəcəyik və hazır məhsul kimi ixrac edəcəyik. Biz ixrac yollarımızı daha da genişləndirməliyik. Əlbəttə ki, ənənəvi bazarlar vardır və biz o bazarlarda daha da geniş təmsil olunmalıyıq. Ancaq biz yeni bazarları da axtarmalıyıq. Nəzərə alsaq ki, heç axtarmağa da dəyməz, bu bazarlar bizim ətrafımızdadır. Elə məhsullar buraxılmalıdır ki, Azərbaycanın kənd təsərrüfatı məhsulları Avropa İttifaqı bazarlarına rahatlıqla çıxsa bilsinlər. Bunun üçün əlbəttə ki, müəssisələr müəyyən standartlara uyğun olmalıdır. Azərbaycanda son illər ərzində yaradılan emal müəssisələri bu standartlara cavab verir.

Bu il məcburi köçkünlərin vəziyyətinin yaxşılaşdırılması üçün söylərimiz davam etməlidir. Yeni qəsəbələr salınmalıdır və eyni zamanda, yataqxanalarda yaşayan köçkünləri biz oradan köçürməliyik. Bakıda artıq belə gözəl təcrübə vardır. Keçən il bir neçə evin açılışını qeyd etdik. Bakıda soydaşlarımız üçün hündürmərtəbəli evlər tikilir və bu proses davam etməlidir. Yataqxanaların siyahısı çıxarılıb. Düzdür, orada məskunlaşan köçkünlərin sayı çoxdur. Bu, çox böyük maliyyə vəsaiti tələb edəcəkdir. Ancaq biz bunu etməliyik. Elə etməliyik ki, bu il ərzində artıq yataqxanaların bir neçəsi köçürülsün. Bunu etmək üçün əlbəttə ki, Bakıda yeni evlər tikilməlidir. Torpaq sahələrinin ayrılması üçün mən artıq müvafiq göstərişlər verdim. Həm şəhər icra hakimiyyətinə, həm Dövlət Əmlak Məsələləri Komitəsinə. Qaşqınomla bərabər siz bütün bu işləri müzakirə edib, tezliklə o yerləri müəyyən etməlisiniz. Yəqin ki, o yerlər artıq tikilmiş evlərin yanında olmalıdır ki, orada köçkünlər yığıcam şəkildə yaşasınlar. Orada, eyni zamanda, məktəblər də, tibb məntəqələri də vardır. Həm Bakıda, həm də ki, rayonlarda, xüsusilə işğaldan azad edilmiş bölgələrdə - Ağdam rayonu ərazisində, Füzuli rayonu ərazisində, Yevlaxda, müxtəlif yerlərdə yeni qəsəbələrin salınması davam etməlidir.

Ordu quruculuğu sahəsində bütün işlər uğurla davam edir. 2010-cu ildə, hesab edirəm ki, biz müdafiə sənayesinin xətti ilə yaradılan yeni zavodların açılışında iştirak etməliyik. Bu proses gedir və lazımı vəsait ayrılır. Müdafiə Sənayesi Nazirliyi qısa müddət ərzində Azərbaycanda yeni sənaye sahəsinin yaradılmasında çox mühüm rol oynamışdır. Həyat göstərir ki, o vaxt Azərbaycanda müdafiə sənayesi yaradılması barədə bizim tərəfimizdən qəbul edilmiş qərar çox düzgün qərar idi. Bəziləri buna şübhə ilə yanaşırdılar. Çünki Azərbaycan böyük ölkə deyildir. Əslində böyük ölkələrdə güclü müdafiə sənayesi yaradılır. Bəli, biz böyük ölkə deyilik, halbuki artıq Azərbaycanda 9 milyoncu vətəndaş da doğulub. Ancaq biz müharibə şəraitində yaşayırıq. Belə olan halda biz hər yerdə olduğu kimi, bu sahədə də daxili resurslara istinad etməliyik. Necə ki, biz siyasətdə, diplomatiyada, iqtisadiyyatda daxili resurslar hesabına yaşayırıq və fəaliyyət göstəririk, bu sahədə də maksimum dərəcədə daxili imkanlardan istifadə edib güclü müdafiə sənayesini yaratmalıyıq. Artıq bunu yaratmışıq. Azərbaycan məhsulları müxtəlif beynəlxalq sərgilərdə nümayiş etdirilir. Artıq biz ixrac imkanlarımızı da genişləndiririk. Biz müdafiə sənayesini yaradanda əlbəttə ki, ilk növbədə öz daxili tələbatımızın ödənilməsinə nəzərdə tuturduq. Bu gün də bu prioritetdir, ordunun və bütün hərbi qüvvələrin ehtiyacları ilk növbədə ödənilməlidir. Ancaq əgər ixrac üçün əlavə imkanlar olarsa, əlbəttə ki, bu, ancaq alqışlanacaqdır. Bu, həm iş yerləridir, həm yeni sənaye obyektləridir, həm də ki, əsas məsələmizi - Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli üçün bizə çox lazım və vacib olan sahədir.

Ümumiyyətlə, Azərbaycanın hərbi döyüş potensialı artır. Orduda və bütün hərbi qüvvələrdə gedən proseslər mövqeyimizi gücləndirir. Həm döyüş qabiliyyəti, həm də vətənpərvərlik ruhu yüksək səviyyədədir. Əlbəttə ki, texnika, silah-sursat, bütün lazımı məsələlər 2010-cu ildə də yubanmadan həll olunmalıdır.

2010-cu il Azərbaycanda “Ekologiya ili” elan edilmişdir. Bu da təsadüfi deyildir. Çünki bu sahəyə çox böyük əhəmiyyət verilməlidir. Bu, insanların sağlamlığına birbaşa təsir edən məsələlərdir. Azərbaycanda ümumiyyətlə, ekoloji vəziyyət çox yaxşıdır. Bizim təbii şəraitimiz, gözəl təbii imkanlarımız vardır. Təmiz hava, təmiz bulaq suları, təmiz çaylar, bulaqlar. Ancaq sırr deyil ki, Abşeron yarımadasında ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına böyük ehtiyac vardır. Çünki uzun illər, əsrlər ərzində neft-qaz sənayesinin inkişafı nəticəsində Abşeronun böyük əraziləri həm neftlə, həm də neft tullantıları ilə çirklənmişdir. Yəni, biz böyük təmizlik işləri aparmalıyıq. Bu böyük vəsait tələb edir, ancaq biz bunu etməliyik.

Artıq görülən işlər göz qabağındadır. Biz qısa müddət ərzində deyə bilərəm ki, hər sahədə dönüş yarada bildik: həm dövlət siyasətində, həm ictimai fikirdə. İndi bax, mən görürəm ki, təşəbbüslərimiz əhali tərəfindən necə də gözəl qarşılır. Artıq əhali, insanlar bu təşəbbüslərə qoşulurlar, iməciliklər keçirilir, kütləvi qaydada ağaclar əkilir. Yəni, bu, bir xalq hərəkatı formasını almışdır. Belə də olmalıdır. Çünki bu, bizim ümummilli işimizdir. Bu işi lazımi səviyyədə görmək üçün, əlbəttə ki, müxtəlif istiqamətlər üzrə fəaliyyət planı vardır. Biz yəqin ki, bu məsələni xüsusi müzakirə edəcəyik. Deyə bilərəm ki, ekologiya məsələlərinin, ətraf mühitin təmizlənməsi məsələlərinin həlli nəinki bu il, bundan sonrakı illərdə də prioritet məsələ kimi qalacaqdır. Məişət tullantıları zavodunun istifadəyə verilməsi nəticəsində biz böyük dərəcədə irəliləyişə nail olacağıq. Artıq bu gün Balaxanı zibilxanasından o tüstülər gəlmir. Orada həm çeşidlənmə, həm də təmizlənmə işləri aparılıb. Artıq biz, necə deyirlər, bu xoşagəlməz vəziyyətin qarşısını qısa müddət ərzində və çox böyük səmərə ilə aldığımız.

Bakıda və Abşeron yarımadasında milyonlarla yeni ağac əkiləcəkdir. Mən çox şadam ki, bölgələr də bu təşəbbüsə qoşulublar. Baxmayaraq ki, bölgələrimizin böyük əksəriyyətində meşə təsərrüfatı, gözəl dağlar, meşələr vardır, orada da təşəbbüsə qoşulurlar. Yəni, bu, ümumiyyətlə, həm insanları birləşdirən, həm də ki, təbiəti qoruyan addımlardır.

Sutəmizləyici qurğuların quraşdırılması davam etməlidir. Kür-Araz çayları boyu və başqa çaylar üzərində bu proses dayanmamalıdır. Bunun üçün də lazımi vəsait ayrılacaqdır. Keçən ilin sonunda mən Hövsan aerasiya stansiyasının açılışında iştirak etdim. Bu da çox böyük və ölkəmiz üçün çox vacib olan layihədir. Artıq kanalizasiya sularının böyük hissəsi təmizlənmiş qaydada Xəzər dənizinə axıdılır. Həm dənizin ekologiyasını qoruyuruq, eyni zamanda, Azərbaycanda çox vacib olan su-kanalizasiya problemlərinin həlli üçün bu işləri görürük.

Yəni 2010-cu ildə görüləcək işlər çoxdur və mən əgər hər bir məsələ haqqında danışsam bir neçə saat vaxt lazımdır. Mən bu gün sadəcə olaraq əsas istiqamətləri qeyd etdim. Bütün nazirliklər, dövlət komitələri, dövlət şirkətləri öz vəzifələrini bilirlər. Artıq 2009-cu ilin yekunları və ondan əvvəlki illərdə görülən işlər onu göstərir ki, Azərbaycanda çox güclü iqtidar komandası formalaşmışdır. Hər bir məmur öz işini bilir, öz vəzifə borcunu icra etməyə çalışır. Əlbəttə, biz həmişə olduğu kimi, daha da tələbkar olmalıyıq. Tələb etməliyik ki, qəbul edilmiş qərarlar hər bir yerdə düzgün icra olunsun, vaxtında icra olunsun, qanun pozuntularına yol verilməsin. Ölkə qarşısında duran bütün vəzifələri həll etmək üçün Azərbaycanda hər şey vardır - həm siyasi iradə, düşünülmüş siyasət, səfərbərlik, eyni zamanda, xalqla iqtidar arasında birlik və bizim təşəbbüslərimizin xalq tərəfindən dəstəklənməsi. Əgər bu olmasa idi, heç bir məsələni həll etmək mümkün olmazdı. 2010-cu ildə, bu gün də burada qeyd edildi, bu böhranlı meyllər hələ də davam edə bilər. Biz arxayınlaşmamalıyıq, işlərimizi çox ciddi qurmalıyıq. Amma mən əminəm ki, əgər biz 2009-cu ili bu gözəl nəticələrlə başa vurmuşuqsa, 2010-cu ildə də istədiyimizə nail olacağıq.

Bu işlərdə sizə və bütün Azərbaycan xalqına uğurlar arzulayıram.

Sağ olun.

Xalq qəzeti.- 2010.- 19 yanvar.-№ 13 .-S.1-4.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2010-cu ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir
(14 aprel 2010-cu il)

Aprelin 14-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2010-cu ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

-Nazirlər Kabinetinin bugünkü iclası 2010-cu ilin birinci rübünün yekunlarına həsr edilib. 2010-cu ildə Azərbaycan iqtisadiyyatı uğurlu inkişafını davam etdirmişdir. Bütün sosial-iqtisadi göstəricilərimiz yüksək səviyyədədir. Nəzərə almalıyıq ki, 2009-cu il dünya tarixində böhran ili kimi qalmışdır və 2009-cu ildə iqtisadiyyatımız, təxminən 10 faiz artmışdır. Bu artımın üzərində əlavə artıma nail olmaq əlbəttə ki, böyük uğur hesab oluna bilər. Bəzi ölkələr var ki, 2010-cu ildə müsbət dinamika nümayiş etdirir. Ancaq nəzərə almalıyıq ki, o ölkələrdə 2009-cu ildə iqtisadiyyat 7, 10, 15 faiz tənəzzülə uğramışdır. Əlbəttə ki, bu tənəzzüldən sonra müəyyən dərəcədə inkişaf dinamikası da mümkündür.

Azərbaycanın uğuru ondan ibarətdir ki, 2004-2009-cu illərdə iqtisadiyyatımız 2,8 dəfə artmışdır. Bunun üzərində əlavə iqtisadi artıma nail olmaq bir daha göstərir ki, apardığımız siyasi, iqtisadi və sosial islahatlar öz nəticələrini verməkdədir. İlin birinci rübündə iqtisadiyyat 5,4 faiz artmışdır. Sənaye istehsalı 5,6 faiz, sevindirici haldır ki, qeyri-neft sektoru 2,8 faiz, kənd təsərrüfatı 1,5 faiz artmışdır. İnflyasiya cəmi 3,8 faiz təşkil etmişdir ki, bu da öz növbəsində, sosial məsələlərin həlli üçün bizə əlavə imkanlar yaradır. Demək olar ki, qiymət artımı çox az səviyyədədir. Nəzərə alsaq ki, əhalinin pul gəlirləri artır, - bunun ən gözəl göstəricisi banklara qoyulan əmanətlərin 30 faizdən çox artmasıdır, - görürük ki, inflyasiyanın bu aşağı səviyyədə saxlanması insanların rifah halına mənfi təsir göstərmir.

Bir sözlə, bütün makro-iqtisadi göstəricilərimiz bir daha sübut edir ki, Azərbaycanın seçdiyi yol düzgün yoldur. Azərbaycan öz müsbət inkişafını gücləndirir və davam etdirir.

Büdcə xərcləri tam şəkildə təmin edilir. Əlbəttə ki, buna büdcə gəlirləri zəmin yaradır və bu məsələ ilə də bağlı heç bir problem yoxdur. Valyuta ehtiyatlarımız artır. Həm keçən il və həm də bu ilin birinci rübündə strateji valyuta ehtiyatlarımız artmışdır. Bu gün Azərbaycanın valyuta ehtiyatları 22,3 milyard dollar təşkil edir. Bu, çox böyük məbləğdir. İstənilən ölkə üçün böyük məbləğdir. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, Azərbaycanın həm ərazisi, həm əhalisi o qədər də böyük deyil və ölkə iqtisadiyyatına qoyulan sərmayələr də yüksək səviyyədədir, əlbəttə ki, biz gələcəkdə də valyuta ehtiyatlarımızın artımını görəcəyik. Çünki əvvəlki illərdə görülən işlər, xüsusilə neft-qaz siyasətimiz imkan verir ki, biz çox böyük məbləğdə valyuta ehtiyatlarımızı yığaq ki, öz növbəsində həm iqtisadi, həm infrastruktur, həm sosial məsələlərin həlli üçün onlardan istifadə edək və güclü bir maliyyə resursları əldə edək.

Artıq Azərbaycan öz maliyyə imkanları ilə dünya bazarlarına çıxır. Mötəbər beynəlxalq maliyyə qurumları Azərbaycan Dövlət Neft Fondunu başqa ölkələrdə müştərək şəkildə investisiyaların qoyulmasına cəlb edir və biz buna müsbət baxırıq. Bu, onu göstərir ki, Azərbaycan dünya miqyasında çox müsbət imicə malik olan ölkədir. Aparıcı beynəlxalq maliyyə qurumları ilə əməkdaşlığımız uğurludur, bərabərhüquqludur. Biz bərabərhüquqlu tərəfdaş kimi növbəti illərdə dünya iqtisadiyyatına daha da çox inteqrasiya edəcəyik.

Dövlət Investisiya Proqramı icra edilir. Proqramın icrası ilə bağlı heç bir problem yoxdur. Nə maliyyə problemi, nə də ki, texniki problem. Bizim həm texniki imkanlarımız artır və həm də keçən il nəzərdə tutulmuş bütün investisiya layihələri uğurla icra edilir. Əminəm ki, bütün investisiya layihələrimiz vaxtında və böyük keyfiyyətlə icra ediləcəkdir.

İlin birinci rübündə ölkə iqtisadiyyatı üçün önəmli hadisələr baş vermişdir. Əlbəttə ki, bütün ölkədə müxtəlif obyektlər, yeni iş yerləri açılır. Eyni zamanda, ölkəmizin sənayeləşməsi üçün çox vacib olan nəhəng tikinti-infrastruktur obyektləri də inşa edilməyə başlanmışdır. Xüsusilə vurğulamaq istəyirəm ki, bu yaxınlarda Bakıda yeni, müasir gəmiqayırma zavodunun təməl daşı qoyulmuşdur. Bu zavoda çox böyük ehtiyac vardır. Çünki biz donanmamızı müasirləşdirməliyik. Həm Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin, həm də Dövlət Neft Şirkətinin donanmalarını müasirləşdirməliyik. Eyni zamanda, tikiləcək yeni müasir gəmiqayırma zavodu bizə imkan verəcək ki, istənilən növ gəmiləri - katerləri, hərbi döyüş gəmilərini istehsal edək. Bu, eyni zamanda, Azərbaycanın döyüş potensialının gücləndirilməsinə xidmət göstərəcəkdir.

Biz Xəzərdə öz mövqelərimizi möhkəmləndiririk. İstər neft-qaz əməliyyatları, istər infrastruktur, istərsə də donanmanın gücü baxımından Azərbaycan, əlbəttə ki, Xəzərdə çox güclü mövqelərə malikdir. Gəmiqayırma zavodunun işə başlaması nəticəsində biz artıq idxaldan asılı olmayacağıq. Son illər ərzində xaricdən kifayət qədər

müxtəlif tipli gəmilər alınmışdır ki, bu da öz növbəsində Azərbaycanın iqtisadi potensialını gücləndirən amillərdən biridir.

Mən gəmiqayırma zavodunu xüsusilə vurğulamaq istəyirəm. Çünki bu, bir də onu göstərir ki, həm Azərbaycan dövləti və hökuməti ölkəmizin müasirləşməsi istiqamətində çox düzgün və vaxtında addımlar atır, eyni zamanda, xarici tərəfdaşlar Azərbaycan ilə birgə işlər görmək əzmindədirlər. Gəmiqayırma zavodunun səhmdarları arasında Azərbaycan qurumları və eyni zamanda, xarici tərəfdaşlar da vardır. Onlar da böyük həcmdə investisiyalar qoyacaqlar. Yəni bu, özlüyündə göstərir ki, Azərbaycan sərmayə qoyuluşu üçün cəlbedici ölkə kimi öz funksiyalarını, imkanlarını genişləndirir. Əminəm ki, bu istiqamətdə atduğumuz addımlar Azərbaycanın sənaye potensialının gücləndirilməsinə xidmət göstərəcəkdir.

Sənaye potensialımızın gücləndirilməsi üçün başqa addımlar da atılır. Böyük tədbirlər, ixtisaslaşdırılmış texnoparkların tikintisi nəzərdə tutulur. Hərbi sənaye kompleksinin inkişafı sürətlə gedir və mən bu ilin birinci rübündə müdafiə sənayesi kompleksini təşkil edən iki böyük zavodun açılışında iştirak etmişəm. Bütün bu istiqamətlərdə planlarımız icra edilir.

Keçən ay ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafını təmin edən dövlət proqramının müzakirəsini keçirdik. Regionların inkişafı geniş şəkildə müzakirə edildi. Mən o iclasda səslənən fikirləri təkrarlamaq istəmirəm. Bütün vəzifələr qoyuldu, istiqamətlər müəyyən edildi, konkret tapşırıqlar verildi ki, regionların inkişafı sürətlə getsin, bütün maliyyə resursları səfərbər olunsun. Dövlət investisiya layihələri, eyni zamanda, regionların inkişafını təmin edir. Bank sektorunun inkişafı və əlavə resursların əldə edilməsi kreditləşməni asanlaşdırır. Eyni zamanda, Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu tərəfindən dövlət xətti ilə kifayət qədər böyük məbləğdə vəsait ayrılır, texnika alınır. Yəni regionların, kənd təsərrüfatının, emal sənayesinin inkişafı üçün praktiki addımlar atılır. Bu addımlar artıq bir neçə ildir ki, atılır. Biz bu addımların səmərəsini, nəticələrini görürük. Bunun həm iqtisadi göstəricilərdə, eyni zamanda, gündəlik həyatda görürük.

Bir sözlə, Azərbaycan qarşıda duran əsas vəzifələrdən biri olan iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi məsələlərini uğurla icra edir. Əgər belə olmasaydı, biz bu böhran aylarında özümüzü o qədər arxayın hiss etməzdik. Əgər iqtisadiyyatımız artıq şaxələndirilmiş iqtisadiyyat olmasaydı, Azərbaycan rəqabətqabiliyyətliliyinə görə mötəbər beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən MDB məkanında birinci yeri tutmazdı. Məhz ona görə biz birinci yeri tutmuşuq ki, iqtisadiyyatımız çoxşaxəlidir, bir sektordan asılı deyildir. Neft-qaz sənayesi, güclü neft-qaz potensialımız, o sektora cəlb edilən investisiyalar, onlardan düzgün istifadə edilməsi bizə imkanlar yaratdı ki, iqtisadiyyatımızı şaxələndirək. Bu gün biz buna nail ola bilmişik və dünya miqyasında rəqabətqabiliyyətliliyinə görə Azərbaycan 51-ci yerdədir. Bu, çox böyük uğurdur, böyük nəticədir. Əminəm ki, biz bu yüksək yerləri daim əlimizdə saxlayacağıq.

Bu yaxınlarda növbəti sevindirici xəbər gəldi ki, dünyanın ən mötəbər beynəlxalq təşkilatlarından biri olan Dünya İqtisadi Forumu Azərbaycanı informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının inkişafı üzrə MDB məkanında birinci yerə layiq görmüşdür. Nəzərə alsaq ki, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları Azərbaycanda cəmi 5-6 ildir inkişaf etməyə başlamışdır, bu da çox gözəl göstəricidir. Biz qısa müddət ərzində böyük uğurlara nail ola bilmişik. Bu, həm iqtisadi inkişaf, həm müasirlik, həm də təhsil deməkdir. İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarının gələcək inkişafımızda çox önəmli rol olacaqdır. Çünki bütün dünyanın elmi-texniki tərəqqisi bu istiqamətdə inkişaf edəcəkdir. O ölkələr ki, bu sahədə birinciliyi əldə edir, yaxud da, apardıqları islahatlarla bu istiqamətdə uğurlar qazanır, onlar gələcəkdə daha da böyük imkanlara malik olacaqlar.

Birinci rübdə bizim neft-qaz sənayesində çox əlamətdar hadisələr baş vermişdir. “Çıraq” layihəsinə start verilmişdir. Bu da çox böyük layihədir. Əlbəttə ki, “Azəri-Çıraq-Günəşli” yataqları üzrə “Əsrin müqaviləsi”nin icrası çərçivəsində görüləcək işlərdir. Ancaq əhəmiyyəti nəzərə alınaraq bu layihəyə xüsusi bir istiqamət, xüsusi bir ad verildi. “Çıraq” layihəsi əlavə 6 milyard dollar investisiyanın qoyuluşunu tələb edir. Minlərlə yeni iş yerinin açılmasını təşkil edəcəkdir. O iş yerlərinin 90 faizindən çoxu Azərbaycanda açılacaqdır. Beləliklə, Azərbaycanda həm neft hasilatının artımı təmin ediləcək, həm də ki, hasilatın sabit vəziyyətdə saxlanması üçün əlavə imkanlar yaranacaqdır. Bu, uzun illər bundan sonra hasilatı yüksək səviyyədə, sabit səviyyədə saxlayacaqdır. Bu da ölkəmizin inkişafı üçün çox vacibdir ki, biz öz gələcək planlarımızı elə quraq ki, əldə ediləcək əlavə mənfəət həm ehtiyatların artırılmasına yönəldilsin, eyni zamanda, investisiya xərclərinin təmin edilməsi daha da geniş vüsət alsın.

Azərbaycanda investisiya layihələri uğurla icra edilir. Son illər ərzində on milyardlarla dollar vəsait qoyulubdur, daxili investisiyalar xarici investisiyaları böyük fərqlə üstələyir. Bizim siyasətimiz ondan ibarətdir və maliyyə böhranından belə uğurlu çıxmağımızın səbəbi də ondadır ki, biz əldə edilmiş gəlirləri həm əmanət kimi çox etibarlı şəkildə saxlamışıq və ehtiyatlarımız artıb. Eyni zamanda, ölkənin tələbatını ödəmək üçün investisiya şəklinə sənaye istehsalına, infrastruktur layihələrinə qoymuşuq ki, həm iş yerləri açıldı, həm də iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi üçün əlavə imkanlar yarandı.

Biz bu siyasəti gələcəkdə də davam etdirəcəyik. Həm valyuta ehtiyatlarımız artacaq, eyni zamanda, dövlət investisiya proqramı elə tutulmalıdır ki, əsas vəzifələr icra edilsin. Bu il üçün nəzərdə tutulmuş investisiya

layihələri hesab edirəm ki, bizi tam şəkildə təmin edir. Əlbəttə ki, gələcək illərdə biz başqa sahələrə investisiyanın cəlb edilməsini təmin edəcəyik.

Sosial məsələlərin həllinə gəldikdə, iqtisadi inkişaf bu məsələlərin həlli üçün başlıca şərtidir. Əgər güclü iqtisadi siyasət olmasa, heç bir sosial layihəni, sosial proqramı icra etmək mümkün olmayacaqdır. Biz bütün sosial proqramları uğurla icra edirik. Pensiyalar, maaşlar vaxtaşırı artırılır. Bu il də maaşların və pensiyaların artımı nəzərdə tutulur. Ünvanlı sosial proqram uğurla icra edilir. Bütün sosial proqramlar, sosial ödəmələr vaxtında təmin edilir.

Sosial obyektlərin tikintisi istiqamətində çox böyük işlər görülür. Təkcə bu ilin birinci rübündə proqrama dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmayan layihələr əlavə edildi. Çünki yerlərdən xahişlər daxil oldu ki, bəzi rayonlarda tibbi xidmətin lazımi səviyyədə olmaması insanları narahat edir. Baxmayaraq, son illərdə demək olar ki, hər bir bölgədə ən müasir tibbi avadanlıqla təchiz edilmiş müasir xəstəxanalar, müalicə diaqnostika kompleksləri tikilmişdir və onlar insanlara gözəl xidmət göstərir. Hələ ki, biz bu problemi tam şəkildə həll edə bilməmişik. Ona görə yerlərdən gələn təkliflər, xahişlər əsasında göstəriş verildi ki, Prezidentin Ehtiyat Fondundan əlavə vəsait ayrılınsın, Ağcabədi, Beyləqan, İmişli və Saatlı rayonlarında yeni müasir xəstəxanaların tikintisi, yaxud da mövcud xəstəxanaların əsaslı təmiri məsələləri öz həllini tapsın. Yəni, biz bu məsələlərə həmişə çox çevik reaksiya veririk. Yenə də deyirəm, biz çalışırıq ki, dövlət büdcəsində bütün məsələləri həll edək. Deyə bilərəm ki, əksər hallarda mütləq buna nail oluruq. Ancaq olur ki, il ərzində hansısa məsələ ortalığa çıxır, biz buna operativ reaksiya verməliyik. Belə məqsədlər üçün biz Prezidentin Ehtiyat Fondundan istifadə edirik və bundan sonra da edəcəyik ki, insanları narahat edən əsas problemləri maksimum dərəcədə və qısa müddət ərzində aradan qaldıraq.

Artıq bizim icaslarda elektrik enerjisi, qaz təchizatı məsələləri daha geniş şəkildə müzakirə olunmur. Çünki bu məsələlərin böyük hissəsi həllini tapıbdir. Düzdür qazlaşdırma prosesi davam edir və davam etməlidir ki, bütün insanlar, bütün yaşayış məntəqələri maksimum dərəcədə təmin olunsun. Ancaq bu problemlər görülən tədbirlər nəticəsində ciddi sosial problem kimi artıq aradan qalxıb. Bu gün söylərimiz bu əsas infrastruktur layihələrinin - içməli su, kanalizasiya məsələlərinin həllinə yönəldilibdir. Bu istiqamətdə də artıq işlər başlanmışdır. Mən istəyirəm ki, daha da sürətlə başlasın və bütün rayon mərkəzlərini əhatə etsin. İstəyirəm ki, bütün rayon mərkəzlərində işlər tezliklə başlasın, çünki insanları bu gün ən çox narahat edən məsələlər məhz içməli su və kanalizasiya məsələləridir. Onu da deməliyik ki, bizim əksər yaşayış məntəqələrində heç vaxt, heç bir dövrdə kanalizasiya olmamışdır. İçməli su həmişə problem olmuşdur. Ancaq biz bu ciddi problemi çox ciddi həll etməliyik. Elə etməliyik ki, bu problem Azərbaycandan yığışdırılsın və insanlar tam şəkildə öz haqlı hüquqlarından istifadə edə bilsinlər.

Bir sözlə, 2010-cu ilin birinci rübü sosial-iqtisadi inkişaf baxımından çox uğurludur. Mən əminəm ki, gələcək aylarda biz bu müsbət dinamikanı saxlayacağıq və Dövlət Investisiya Proqramı çərçivəsində dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş bütün vəzifələr uğurla icra ediləcəkdir.

Hesab edirəm ki, biz Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli işində həlledici mərhələyə qədəm qoymuşuq. Mən bu barədə öz fikirlərimi dəfələrlə ictimaiyyətlə bölüşürəm, Azərbaycanın mövqeyini bildirirəm. Ancaq hadisələr çox sürətlə inkişaf edir və əlbəttə ki, danışıqlar prosesinin indiki mərhələsi haqqında da mən həm öz fikirlərimi bildirmək, həm də Azərbaycan dövlətinin rəsmi mövqeyini bir daha açıqlamaq istəyirəm. Dəfələrlə qeyd etmişik və demişik ki, bu münaqişə öz həllini ancaq beynəlxalq hüquq normaları əsasında tapa bilər. BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsi icra edilməlidir, işğalçı qüvvələr bütün işğal edilmiş torpaqlardan çıxarılmalıdır, Azərbaycan vətəndaşları - qaçqınlar, köçkünlər işğal edilmiş bütün ərazilərə, o cümlədən Dağlıq Qarabağa qayıtmalıdırlar və Dağlıq Qarabağın statusu ondan sonra müəyyən oluna bilər. Bununla bərabər, bu status ancaq və ancaq Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində mümkündür. Azərbaycan dövləti bundan kənar da heç bir statusa heç vaxt razılıq verməyəcəkdir. Biz razılıq vermədiyimiz təqdirdə heç kim qanunsuz qurum olan Dağlıq Qarabağı müstəqil qurum kimi tanımayacaqdır. Bizim vətəndaşlarımız işğal edilmiş torpaqlara qayıdandan sonra Dağlıq Qarabağın keçici, yəni müvəqqəti statusu öz həllini tapa bilər. Ancaq o status, yenə də deyirəm, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində olmalıdır. Bütün mərhələlərdə, danışıqların ilk günlərindən Azərbaycanın mövqeyi ondan ibarət olmuşdur ki, Dağlıq Qarabağa dünyada mövcud olan ən yüksək muxtariyyət statusu verilməlidir. Biz bu mövqedə qalırıq və ermənilərdən fərqli olaraq heç vaxt etnik təmizləmə əməliyyatları aparmamışıq, belə niyyətimiz də yoxdur. Bəzi hallarda biz Ermənistandan çox sadələvh və gülməli bəyanatlar eşidirik ki, əgər Azərbaycanın istədiyi məsələ öz həllini taparsa, Azərbaycanın təklifi qəbul olunarsa, o zaman Dağlıq Qarabağda ermənilər qalmayacaqdır. Qoy onlar bizi öz arşını ilə ölçməsinlər. Azərbaycan xalqı başqa millətlərə qarşı heç vaxt ayrı-seçkilik etməmişdir. Biz Ermənistandan fərqli olaraq monodövlət deyilik. Bizdə bütün xalqlar, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar. Bizim xüsusiyyətimiz bundadır. Bizim düşüncəmiz bundadır. Ermənistan isə bəlkə də dünyada tək ölkədir ki, yəni ada olmayan ölkədir ki, orada erməni millətindən başqa millət yaşamır. Baxmayaraq ki, bugünkü Ermənistan Azərbaycanın əzəli torpaqları üzərində qurulubdur, İrəvan xanlığının əhalisinin əksəriyyəti azərbaycanlılar idi. Bu, bizim tarixi torpağımızdır. Ancaq azərbaycanlılar müxtəlif tədbirlərlə, müxtəlif yollarla

indiki Ermənistandan qovuldu. Nəinki azərbaycanlılar, bütün başqa millətlər də Ermənistandan ya qovuldu, ya öldürüldü, ya sıxışdırıldı, ya da elə dözülməz şərait yaradılmışdır ki, onlar orada qala bilmirlər. Ona görə Azərbaycan dövləti heç vaxt heç kimə qarşı etnik təmizləmə siyasəti aparmamışdır və aparmayacaqdır. Əgər beynəlxalq hüquq normalarını əks etdirən təkliflər Ermənistan tərəfindən qəbul edilərsə, o zaman Dağlıq Qarabağda erməni icması ilə bərabər Azərbaycan icması da yaşayacaq, yaşamalıdır və onların orada, azərbaycanlıların orada yaşaması həm tarixi ədaləti tam təsdiq edəcək, həm də ki, beynəlxalq hüquq normalalarına tam uyğundur.

Bugünkü mərhələdə Ermənistan öz mövqeyini bildirməlidir. Uzun illərdir ki, biz Minsk qrupunun həmsədr ölkələrinin dövlət, hökumət başçılarına mövqeyimizi bildirmişik. Ermənistan danışıqları süni şəkildə uzadır. Ermənistan danışıqlarda səmimi deyildir və danışıqları sadəcə olaraq bir bəhanə kimi aparır və çox ləng aparır. Müəyyən mərhələlərdə razılaşdırılmış məsələlərə yenidən qayıtmaq istəyir, yenidən onları ortaya qoyur ki, sadəcə olaraq vaxt udsun. Hesab edirlər ki, vaxt keçdikcə bu status-kvo vəziyyəti daha da möhkəmlənəcək və on ildən, iyirmi ildən sonra artıq qeyri-qanuni qurum olan Dağlıq Qarabağın elə bil ki, legitimləşdirilməsi üçün daha da əlverişli imkanlar olacaqdır.

Dəfələrlə həm Minsk qrupunun səfirlərini, həm də dövlət və hökumət başçılarını məlumatlandırmışığı ki, bizim şübhələrimiz var və bu şübhələr elə boş yerə yaranmayıb. Bu şübhələrin əsası var ki, Ermənistan sadəcə olaraq vaxt uzadır, danışıqları belə bir əbədi prosesə çevirmək istəyir, sanki bu danışıqlarda iştirak edir, ona görə onlara qarşı sanksiyalar tətbiq edilməməlidir. Danışıqların uğurlu olmaması səbəbini müxtəlif yollarla Azərbaycanın üzərinə yıxmaq istəyir.

Artıq biz o mərhələyə yaxınlaşmışığı ki, Ermənistanın bu məkrli, riyakar və yalançı siyasəti davam edə bilməz. Biz o mərhələdəyik ki, onlar Minsk qrupunun həmsədrləri olan ölkələrin təklifinə cavab verməlidirlər. Yenilənmiş Madrid prinsipləri əsasında iki tərəfə təqdim edilmiş təklif üç ölkənin təklifidir. Düzdür, bu təklifin formalaşmasında və indiki vəziyyətə gətirib çıxarılmasında Azərbaycan diplomatiyasının çox böyük rolu vardır. Əgər biz mərhələnin əvvəlindəki təkliflərə baxsaq, yəni Praqa prosesi adlandırdığımız mərhələnin əvvəlinə, prosesin əvvəlinə baxsaq, görürük ki, o təkliflərdə bizi qane etməyən çoxsaylı məqamlar var idi. Çox böyük təhlükəli məqamlar var idi, nə vaxtsa Dağlıq Qarabağı Azərbaycandan ayıra biləcək müəyyən mexanizmlər orada görünməkdə idi. Əlbəttə ki, biz onu heç vaxt qəbul edə bilməzdik.

Son illər ərzində, son 5 il ərzində Praqa prosesi çərçivəsində bizim söylərimiz nəticəsində və eyni zamanda, hesab edirəm ki, həmsədr ölkələrin məsələyə yeni bucaqdan baxışı nəticəsində biz bugünkü yenilənmiş Madrid prinsipləri əsasında verilmiş təklifləri görürük və müzakirə edirik. Ona görə bu, böyük bir proses idi. Müxtəlif dövrlərdə Ermənistan tərəfi bu prosesdən müxtəlif yollarla çıxmaq istəyirdi. Bəzən danışıqları tərک etməklə, bəzən çox müəmmalı səbəblər gətirərək danışıqları yarımçıq tərک etməklə, sadəcə olaraq, heç kimə demədən danışıqlardan uzaqlaşmaqla özlərini bir növ gülcünc vəziyyətə salırdılar. Ancaq biz görürük ki, onlar hər şeyə razıdılar. Özlərini gülcünc vəziyyətə salmağa razıdılar. Özlərini qeyri-konstruktiv mövqeyin sahibi olan ölkə kimi təqdim etməyə hazırdılar, tək bu proses əbədi proses olsun, danışıqlar getsin və dünya da sanki arxayınlaşsın ki, burada hər şey sakit olacaq, müharibə olmayacaq, onlar danışırlar, qoy danışsınlar.

Artıq biz o xəttə çatmışığı ki, Ermənistan tərəfi və əlbəttə ki, Azərbaycan tərəfi öz mövqeyini bildirməlidir. Biz öz mövqeyimizi bildirmişik. Həm keçən ilin noyabr ayında Münxen şəhərində Ermənistan prezidenti ilə apardığım danışıqlarda və son dəfə Soçidə Rusiya Prezidenti Medvedevin təşəbbüsü ilə növbəti üçtərəfli görüş əsnasında Azərbaycan rəsmi şəkildə öz mövqeyini bildirib ki, prinsip etibarilə yenilənmiş Madrid prinsipləri üzərində verilən təklif bizim üçün məqbuldur, o təklifdə bizim üçün narahatedici məqamlar çox azlıq təşkil edir.

Orada kiçik istisnalar etməklə o təklif əsas kimi götürülməlidir və bu təklifin əsasında sülh sazişi hazırlanmalıdır. Ancaq əfsuslar olsun ki, Ermənistan tərəfi bu günə qədər öz mövqeyini bildirməyib. İki aydan çox vaxt ərzində sadəcə olaraq mövqə bildirməyib. Ondan sonra bizə çatan məlumata görə onların o təklifə verdikləri əlavələr əslində bizi prosesin əvvəlinə gətirib çıxaracaqdır. Bunu nə biz qəbul edə bilərik, nə də ki, Minsk qrupunun həmsədr ölkələri. Ona görə bizə söz verilib ki, bu müddət ərzində Ermənistan tərəfi ilə çox ciddi iş aparılacaq və onlara sübut etməyə çalışacaqlar ki, bu təklifi qəbul etsinlər.

Biz də bu mərhələdəyik. Ona görə biz əlbəttə ki, vəziyyəti, bölgədə gedən prosesləri təhlil edirik və Ermənistandan cavab gözləyirik ki, onlar üç ölkənin – Rusiya, Fransa və Amerikanın təklifinə müsbət cavab verəcəklər və belə olan halda biz danışıqları fəal şəkildə aparacağıq, artıq danışıqların yeni mərhələsi başlayacaq, konkret saziş üzərində işlər başlanacaqdır. Əgər onlar bu təklifi qəbul etməsələr, onda hesab edirəm ki, danışıqlar öz mənasını itirəcək və sadəcə imitasiya naminə, görüntü yaratmaq üçün danışıqlar aparmaq bizim üçün qəbul edilməzdir.

Mən müxtəlif dövrlərdə, müxtəlif mərhələlərdə demişəm ki, biz imitasiya naminə danışıqlar aparmayacağıq. O vaxta qədər aparacağıq ki, bizdə ümid var ki, onlardan bir nəticə çıxacaqdır. Əgər gördük ki, burada heç bir ümid yoxdur, onda danışıqlar dayanmalıdır və əlbəttə ki, bu prosesdə yeni mərhələ başlanacaqdır. O mərhələ nədən ibarət olacaq, bunu hələ ki, demək tezdir. Hər halda biz istənilən ssenariyə hazırıq. Öz hazırlıq işlərimizi görürük ki, vəziyyətə uyğun şəkildə addımlarımızı ataq. Ancaq mən hesab edirəm və bir daha bunu

vurğulamaq istəyirəm, indiki mərhələdə artıq hamı üçün, həm də həmsədr ölkələr üçün bəllidir ki, Ermənistan tərəfi danışıqları pozur. Həmsədr ölkələr əgər əvvəllər buna bir növ göz yummaq istəyirdilərsə, artıq bu gün bunu etmək mümkün deyildir. Çünki onlar üçün də bəllidir ki, Ermənistan tərəfi danışıqları əslində pozur. Belə olan halda mən tam əminəm ki, Ermənistan tərəfi ilə ciddi iş aparılmalıdır. Ermənistanı hansısa yollarla stimullaşdırmaq, onlara ümid vermək, onların işğalçı siyasətinə yenə göz yummaq siyasəti ona gətirib çıxara bilər ki, danışıqlar pozulacaqdır.

Ona görə mən hesab edirəm ki, indiki həlledici mərhələdə bütün ölkələr, xüsusilə Minsk qrupunun həmsədr ölkələri çox həssas olmalıdırlar. Vəziyyətlə bəlkə də yaxından tanış olmayan insanlar daha da çalışmalıdırlar ki, bölgədəki vəziyyəti öyrənsinlər, bölgədə gedən tarixi prosesləri heç olmasa kitablardan oxusunlar. Son iyirmi ilin tarixini öyrənsinlər. Əgər bilmirlərsə, mən heç kimi günahlandırmaq istəmirəm, bunu öyrənsinlər ki, düzgün nəticə çıxarsınlar, addımları düzgün istiqamətdə atsınlar. Ancaq biz görürük, bu gün, həlledici məqamda Ermənistanla elə bir siyasi dəstək verilir ki, bundan sonra Ermənistan danışıqlardan ümumiyyətlə imtina edə bilər.

Bu gün Dağlıq Qarabağı kənarında qoyub bölgədə başqa məsələləri həll etmək nə dərəcədə düzgündür?! Tamamilə yanlışdır, tamamilə səhvdir və Azərbaycanın milli maraqlarına zidd olan mövqedir. Milli maraqlarımıza zidd olan mövqə nümayiş etdirənə biz hansı mövqeni nümayiş etdirə bilərik?! Əgər bizim maraqlarımız pozulursa, maraqlarımızı pozanın maraqlarını necə müdafiə edə bilərik, necə dəstəkləyə bilərik?! Ölkələrin böyüklüyündən-küçüklüyündən asılı olmayaraq, dünyada hər şey qarşılıqlıdır. Bunu biz icad etməmişik. Dünya birliyi bu əsasda fəaliyyət göstərir. Nə iqtisadi potensial, nə hərbi güc, nə əhali, nə ərazi ikitərəfli münasibətlərdə rol oynaya bilməz. Əgər belə olsa, onda BMT gərək öz fəaliyyətini dayandırsın. Bütün ölkələr bərabər hüquqlara malikdirlər və bütün ölkələr bərabər hüquqlu münasibətlər qururlar, qurmalıdırlar. Hər halda Azərbaycan o ölkələrdəndir ki, ancaq bu yanaşmanı qəbul edir.

Əlbəttə ki, əgər bizim maraqlarımız kənara qoyulursa, əgər torpaqlarımızın işğalına göz yumulursa və işğalçı dövləti çətin, ağır iqtisadi vəziyyətdən çıxarmaq üçün min bir şey göstərilirsə, Azərbaycan ictimaiyyəti bunu necə qəbul edə bilər?! Nə üçün işğalçı ölkəyə təzyiqlər göstərilir?! Nə üçün Azərbaycan bugünkü danışıqlarda demək olar ki, ən böyük konstruktivlik nümayiş etdirir, Ermənistan danışıqları pozur?! Ermənistanı bu ağır vəziyyətdən çıxarmaq cəhdlərini biz görürük. Nə üçün məhz Türkiyə-Ermənistan sərhədləri açılsın və Ermənistanla elə bil ki, nəfəs gəlsin?!

Birincisi, Türkiyə-Ermənistan sərhədlərinin açılması Türkiyə və Ermənistanın işidir. Buna heç kim qarışmamalıdır. Nə biz qarışmalıyıq, nə də ki, başqaları. Baxmayaraq ki, ölkələrin bəziləri hesab edir ki, hər işə qarışmalıdır. Bu, iki ölkə arasında olan münasibətlərdir. Qoy bu iki ölkə münasibətləri həll etsin. Əlbəttə ki, bu ölkələr münasibətləri həll edəndə regionda gedən prosesləri nəzərə alacaqlar, tarixi nəzərə alacaqlar, tarixi münasibətləri nəzərə alacaqlar. Heç şeydən xəbəri olmayan, bölgədə gedən proseslərdən xəbəri olmayan tərəflər təzyiqlə, şantajla, qara yaxmaqla nəyə nail olmaq istəyirlər?! Biz bunu belə qəbul edirik. Bu açıq şəkildə Azərbaycanın maraqlarına zidd olan bir siyasətdir. Azərbaycan dövləti öz siyasətində adekvat addımlar atır və atacaqdır.

O ki qaldı, danışıqlar prosesinə, bir daha demək istəyirəm, biz hələ ümid edirik ki, Ermənistan tərəfi təklif edilən variantla müsbət cavab verəcəkdir. Əgər belə olarsa, biz sülh danışıqlarını daha fəal şəkildə apacağıq və danışıqlarda yeni mərhələ, yəni müsbət mərhələ açıla bilər.

X X X

Vergilər naziri Fazil MƏMMƏDOV çıxış edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Ümummilli lider Heydər Əliyevin dövlətçiliyin, demokratik cəmiyyətin və yeni iqtisadi sistemin yaranmasını təmin edən, milli maraqlara uyğun siyasi kursu və bu kursun alternativsiz olaraq möhtərəm cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən qətiyyətlə və inamla davam etdirilməsinin məntiqi nəticəsi olaraq 2009-cu il də dövlətimizin iqtisadi qüdrətinin, rəqabət qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi baxımından əlamətdar bir il olmuş, əsası ümummilli lider tərəfindən qoyulan iqtisadi siyasətin Azərbaycan modelinin mövcud iqtisadi münasibətlər müstəvisində alternativsiz olduğunu bir daha sübut etmişdir.

Fazil Məmmədov qeyd etdi ki, dünyada baş verən neqativ maliyyə dalğalanması dövründə Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə böyük uzaqgörənliklə həyata keçirilən iqtisadi siyasət respublika iqtisadiyyatını və maliyyə sektorunu böhranın zərərli təsirindən qoruyub. Nazir hesabat dövründə ölkənin iqtisadi artım tendensiyasını konkret faktlar əsasında diqqətə çatdıraraq dedi:

- Hesabat dövründə dövlət büdcəsinin mədəxili 2 milyard 446 milyon manat və ya 104 faiz icra edilmişdir. Vergilər Nazirliyi tərəfindən büdcəyə 1 milyard 9,5 milyon manat, Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən 205,4 milyon manat, Dövlət Neft Fondundan 1 milyard 225 milyon manat, sair daxil olmalardan 6,1 milyon manat vəsait daxil olmuşdur.

Cari ilin birinci rübündə dövlət büdcəsinin xərcləri 1 milyard 979,1 milyon manat icra edilmişdir. Büdcə xərclərinin 33,8 faizi və ya 669 milyon manatı sosial yönümlü olmaqla, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 68,9 milyon manat və ya 11,5 faiz çoxdur.

Təhsil xərclərinə 17,2 milyon manat və ya 7,7 faiz, sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinə isə 50,1 milyon manat və ya 17,2 faiz çox vəsait yönəldilmişdir. Ölkə iqtisadiyyatına bütün maliyyə mənbələri hesabına 1 milyard 636,8 milyon manat, o cümlədən daxili mənbələr hesabına 1 milyard 231 milyon manat investisiya qoyulmuşdur ki, bunun da 583,4 milyon manatı dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına həyata keçirilmişdir. Hesabat dövründə Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaitləri hesabına 197 sahibkarlıq subyektinə 19,1 milyon manat güzəştli kreditlər verilmişdir ki, bu da 2009-cu illə müqayisədə 2 dəfə çoxdur. Ötən dövr özəl sahibkarlığın sabit iqtisadi münasibətlər qurması ilə də səciyyəvi olmuş, nəticədə qeyri-dövlət sektorunun vergi daxilolmalarında xüsusi çəkisi 67,6 faizə çatmışdır.

Ölkə iqtisadiyyatında qeyri-neft-qaz sektorunun inkişafı istiqamətində dövlət başçısının qəbul etdiyi qərarlar və verdiyi tapşırıqlar nəticəsində bu sahədə iqtisadi sabitlik saxlanılmış, 2010-cu ilin birinci rübü ərzində qeyri-neft-qaz sektoru üzrə 536,6 milyon manat proqnoza qarşı büdcəyə 548,5 milyon manat vəsait daxil olmuşdur.

2010-cu ilin birinci rübü ərzində vergi orqanları tərəfindən bilərəkdən vergidən yayınma, qanunsuz sahibkarlıq və digər qanunazidd hərəkətlərə qarşı ciddi mübarizə aparılmış, bu xüsusatdan olan materiallar üzrə aparılmış nəzarət tədbirləri nəticəsində 245,8 milyon manat əlavə vəsait hesablanmışdır ki, bu da büdcəyə təmin olunmuş ümumi daxilolmanın 24,4 faizini təşkil edir.

İnformasiya texnologiyalarının sürətlə inkişaf etdiyi müasir dövrdə Avtomatlaşdırılmış Vergi İnformasiya Sistemi (AVİS) üzrə aparılan təkmilləşdirmə işləri tərəfimizdən davam etdirilmiş, sahibkarlara təqdim edilən elektron xidmətlərin sayı və keyfiyyəti artırılmışdır. Təkcə “elektron-bəyannamə” sisteminin tətbiqindən ötən müddət ərzində 135 minə yaxın vergi ödəyicisi 2 milyona yaxın elektron bəyannamə təqdim etmişdir. Hal-hazırda əlavə dəyər vergisi (ƏDV) ödəyicilərinin 99 faizi öz vergi bəyannamələrini internet vasitəsi ilə təqdim edirlər.

İnternet vergi idarəsi vasitəsilə təqdim olunan elektron xidmətlərin bir hissəsi olan ƏDV-nin depoziti hesabına 2010-cu ilin birinci rübü ərzində daxil olmuş 284,8 milyon manatın vergi ödəyiciləri tərəfindən idarə olunması avtomatlaşdırılmış sistemlər vasitəsilə həyata keçirilmiş, depozit hesabına daxil olan vergi ödəyiciləri tərəfindən 180 mindən çox köçürmə əməliyyatı aparılmışdır. Depozit hesabdan büdcəyə ödənilmiş vergi məbləği 354,3 milyon manat təşkil etmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizin siyasi iradəyiniz hesabına reallaşdırılması mümkün olan bu layihənin icrası ilə MDB-də ilk dəfə olaraq ƏDV ödəyicilərinin vergi əvəzləşmələri üzərində mükəmməl nəzarət formasının tətbiqi başa çatdırılmış, dövlət təşkilatlarının mal, iş, xidmət alışı zamanı ödədikləri ƏDV-nin firıldaqçılar tərəfindən mənimsənilməsi, hətta ehtimal olaraq belə mümkün olmayan bir prosesə çevrilmişdir.

Cari ilin mart ayının 1-dən etibarən MDB ölkələrində ilk dəfə olaraq dövlət qurumu kimi Vergilər Nazirliyində yeni “on-layn kargüzərlik” sistemi istifadəyə verilmiş və vergi ödəyicilərinə Vergilər Nazirliyi ilə yazışmaları internet vasitəsilə apara bilmələri üçün şərait yaradılmışdır.

Möhtərəm Cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Dünyada mövcud olan global maliyyə böhranı şəraitində belə ölkə Prezidentinin təşəbbüsü ilə yerli sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi, onların birbaşa vergi yükünün azaldılması məqsədi ilə müvafiq qanunvericilik

aktlarında dəyişiklik edilmiş, 2010-cu ildən mənfəət vergisinin dərəcəsi 22 faizdən 20 faizə, fiziki şəxslərdən gəlir vergisinin maksimal həddi 35 faizdən 30 faizə, fərdi sahibkarlar üçün isə 35 faizdən 20 faizə endirilmişdir. Bir sıra fəaliyyət növləri üçün xüsusi razılıq (lisenziya) alınmasına görə dövlət rüsumunun məbləğləri azaldılmışdır.

Bank və maliyyə sektorunun dayanıqlılığını artırmaq məqsədilə banklara və sığorta təşkilatlarına nizamnamə kapitalının artırılmasına yönəldilən məbləğlərin mənfəət vergisindən azad olunması barədə qanunvericiliyə edilmiş dəyişiklik bu sektorun inkişafına çox əhəmiyyətli müsbət təsir göstərmişdir. Təkcə bu il banklar və sığorta təşkilatları 145 milyon manat məbləğində bu güzəştdən istifadə etmək barədə qərarlar qəbul etmişlər ki, bu da mövcud şəraitdə sektora ölkə başçısı tərəfində göstərilən diqqət və qayğının bariz nümunəsidir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Ötən il ölkəmizin bazar iqtisadiyyatına keçidinin başa çatması, sosial-iqtisadi inkişafın keyfiyyətcə yeni mərhələyə qədəm qoyması ilə səciyyəvi olmuşdur. Bu mərhələnin xüsusiyyəti özəl sektorun, sahibkarlığın ölkənin iqtisadi həyatında əsas hərəkətverici qüvvəyə çevrilməsidir. Sizin hər zaman qeyd etdiyiniz “gələcəkdə Azərbaycan iqtisadiyyatı daha çox sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişafından asılı olacaqdır” fikri günün reallığına çevrilmişdir. Sizin bu il mart ayının 12-də “Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”nın icrasının birinci ilinin yekunlarına həsr olunmuş konfransda söylədiyiniz “sahibkarlara bundan sonra da dəstək, həm də siyasi dəstək göstəriləcəkdir... Əlbəttə ki, sahibkarlar da dövlət və xalq qarşısında öz vəzifə borclarını şərəflə yerinə yetirməlidirlər, vergiləri vaxtında ödəməlidirlər” sözləri sahibkarlığa hərtərəfli dəstəyin göstərilməsi, aqrar sahəyə və qeyri-neft-qaz sektorunun digər sahələrinə diqqət və qayğının təzahürü olmaqla, əvvəlki illərdə olduğu kimi, 2010-cu ildə də hökumətin qarşısına qoyduğunuz əsas vəzifələrdən biridir.

Hesab edirəm ki, cari ildə və ortamüddətli perspektivdə makroiqtisadi sabitliyin qorunub saxlanması, həyata keçirilən genişmiqyaslı infrastruktur layihələrin dövlət tərəfindən ardıcıl olaraq davam etdirilməsi, uzunmüddətli və ucuz kreditlərin alınmasına sahibkarların çıxış imkanlarının artırılması sahibkarlığın inkişafına əlavə güclü impuls verəcəkdir.

Möhtərəm cənab Prezident, hökumətin 2009-cu ilin yekunlarına həsr olunmuş geniş iclasında verdiyiniz tapşırıq və tövsiyələr cari il üçün müəyyən olunmuş büdcə-vergi və makroiqtisadi siyasətdə tamamilə öz əksini tapmış, müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi planlaşdırılmışdır. Dünyada maliyyə böhranının zəifləməsi, bir çox ölkələrdə iqtisadi artımın bərpa olunması, maliyyə-kredit bazarlarında baş verən canlanma, dünya bazarlarında enerjidaşıyıcılarına münasib qiymətlərin bərqərar olması 2010-cu ildə Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafı, xalqın rifah halının yaxşılaşdırılması, ölkəmizin iqtisadi qüdrətinin daha da möhkəmləndirilməsi üçün əlverişli zəmin yaradır. Belə bir şəraitdə Sizin böyük uzaqgörənlik və qətiyyətlə həyata keçirdiyiniz sosial-iqtisadi siyasət, dövlət proqramları və regional layihələrin icrası qarşımızda yeni vəzifələr qoymaqla islahatların davamlı olmasını tələb edir. Bu baxımdan cari ildə də bütün zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsini davam etdirəcək, 2010-cu ildə qarşımıza qoyduğunuz vəzifələrin və tapşırıqların tam şəkildə icra olunması üçün bütün tədbirləri həyata keçirəcəyik.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm!

X X X

Prezident İlham ƏLİYEV: Fazil Məmmədov, eyni zamanda, Azərbaycan Güləş Federasiyasının prezidentidir və dünən Bakıda güləş üzrə Avropa çempionatı başlanmışdır. Özü də bizim üçün çox uğurlu başlanmışdır. Mən dünən açılışda olmuşam və o mübarizəni seyr etmişəm. Böyük qələbədir - birinci gündə iki qızıl, bir gümüş medalın qazanılması, doğrudan da, Azərbaycanın qüdrətini, Azərbaycan güləş məktəbinin imkanlarını göstərir. Onu da qeyd etməliyəm ki, təkcə bu ay ərzində, yəni bir ay ərzində Bakıda dörd beynəlxalq səviyyəli mötəbər idman yarışları keçirilmişdir: qılıncoynatma üzrə gənclər arasında dünya çempionatı, cüdo üzrə beynəlxalq turnir, Avropa güləş çempionatı və gənclər arasında boks üzrə dünya çempionatı. Yəni, Bakı, doğrudan da, dünyanın idman mərkəzinə çevrilmişdir.

Güləşçilərin uğurları isə bizim hamımızı xüsusi sevindirir. Çünki güləş bizim milli, ənənəvi idman növümüzdür. Mən çox şadam ki, bu sahədə, idmanın güləş növü üzrə qələbələrımız gündən-günə artır. Beynəlxalq yarışlarda, dünya çempionatlarında, dünya kuboklarında Azərbaycan güləşçiləri birincidirlər. Dünya kubokunun sahibi olmuşuq. Ondan sonra dünya çempionatında güləşin bütün növləri üzrə yenə də birinci olmuşuq. Xüsusilə, nəzərə alsaq ki, güləş çox populyar idman növüdür və çempionatlarda, yəni dünya çempionatlarında 100-dən yuxarı ölkə iştirak edir. Bu ölkələr arasında birinci olmaq doğrudan da böyük nailiyyətdir. Bu, əlbəttə ki, güləşçilərin uğurudur. Eyni zamanda, qeyd etməliyəm ki, Fazil Məmmədov Güləş Federasiyasına prezident seçildəndən sonra federasiyada işlər daha da yaxşı getməyə başlamışdır. Demək olar ki, federasiyada dönüş yarandı, həm bütün təşkilati məsələlər müsbət həll olunur, güclü məşqçi tərkibi formalaşmışdır. Güləşçilər də çox böyük peşəkarlıq, ustalıq, məharət göstərirlər. Dünən Heydər Əliyev adına İdman Sarayında güləşçilərimizin qələbəsi insanları coşdurdu. Əminəm ki, yarışa televiziya ilə baxan hər bir Azərbaycan vətəndaşı da haqlı olaraq

qürur hissləri keçirirdi. Bu fürsətdən istifadə edərək, mən bütün Azərbaycan xalqını gözəl qələbələr münasibətilə təbrik etmək istəyirəm. Hələ çempionat davam edir, əminəm ki, yeni uğurlar olacaqdır. Güləşçilərə və Güləş Federasiyasına yeni uğurlar arzulayıram.

Fazil MƏMMƏDOV: Möhtərəm cənab Prezident, tam məsuliyyətlə əmin edirəm ki, bütün nailiyyətlərin hamısı birbaşa Sizin adınızla bağlıdır. Heç bir dəstək, heç bir kömək Sizin mənəvi dəstəyiniz qədər onları ruhlandırma bilməz. Hətta Siz xarici ölkələrdə keçirilən dünya və Avropa çempionatlarında hər gün idmançılarımızın vəziyyəti ilə və görüşlərin gedişi ilə maraqlanırsınız və mən sözlərinizi olduğu kimi onlara çatdırıram. Mən ali diqqətinizə çatdırıram və bunu müşavirə iştirakçılarna da bildirmək istəyirəm ki, Sizin mənəvi dəstəyinizi heç nə əvəz edə bilməz.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin təbrikləriniz, dünən Avropa çempionatının açılışında iştirakınız idmançılarımıza ruh verən əsas amil idi. Əlbəttə onların fiziki hazırlığı yaxşıdır. Amma onlara ən böyük ruhu, ən böyük dəstəyi verən Sizsiniz. Tək onlara yox, bütün idmançılara, eyni zamanda, Azərbaycan xalqına. Sizə çox böyük təşəkkür edirik.

İlham ƏLİYEV: Sağ olun.

X X X

Əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Füzuli ƏLƏKBƏROV ölkənin davamlı iqtisadi inkişafının əhalinin sosial-müdafiəsinin gücləndirilməsi, aztəminatlı insanlara dövlət qayğısının artırılması istiqamətində tədbirlərin uğurla həyata keçirilməsinə yaratdığı imkanlardan danışaraq dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident!

Dünya maliyyə böhranının aparıcı dünya ölkələrinin iqtisadiyyatına təsirsiz ötüşmədiyi bir vaxtda respublikamızın iqtisadiyyatında baş verə biləcək hər hansı mənfi təsirə qarşı, məhz Sizin uzaqgörən siyasətinizin bəhrəsi olaraq, qabaqlayıcı tədbirlər görülmüş və nəticə etibarilə nəzərdə tutulmuş sosial proqramların həyata keçirilməsi işləri səngimədən davam etdirilmişdir. Bir sıra beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən keçirilmiş konfranslarda Azərbaycanda aparılan uğurlu sosial-iqtisadi siyasət xususi qeyd olunmuş və əldə edilmiş nailiyyətlər müxtəlif ölkələrə nümunə kimi göstərilmişdir. Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi qarşısında qoyduğunuz vəzifələrin icrası üzrə 2010-cu ilin birinci rübündə müvafiq tədbirlər həyata keçirmişdir. Hazırda 165 min 730 ailə ünvanlı dövlət sosial yardımından bəhrələnir. Hər ailəyə ödənilən yardımın orta aylıq məbləği 115 manatdır. Ümumilikdə, əhalinin həyat səviyyəsinin və pul gəlirlərinin artmasını nəzərə alaraq, cari ilin sonuna 145 min ailənin yardım alacağı proqnozlaşdırılır.

Sizin, cənab Prezident, təsdiq etdiyiniz “2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında yoxsulluğun azaldılması və davamlı inkişaf Dövlət Proqramı”nın həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planına əsasən, nazirlik tərəfindən “Azərbaycan Respublikasında aztəminatlı ailələrin sosial reabilitasiyası üzrə Dövlət Proqramı”nın layihəsinin hazırlanması prosesinə başlanılmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

Son 5 il ərzində Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyində həyata keçirilən “Pensiya və sosial təminat” layihəsi çərçivəsində qazanılan təcrübəyə əsaslanaraq, ötən il Azərbaycan Hökumətinin Dünya Bankı ilə birgə sosial sahədə daha geniş islahatların aparılmasına şərait yaradacaq yeni “Sosial müdafiənin inkişafı” layihəsinin icrasına başlanmışdır. Məlumat üçün bildirim ki, Dünya Bankı “Pensiya və sosial təminat” layihəsi çərçivəsində Ünvanlı dövlət sosial yardım proqramının monitorinq məqsədilə ölkə üzrə 6660 ev təsərrüfatında sorğular keçirmişdir. Bu sorğuların nəticələrinin təhlili yardımların təyinatında ünvanlılıq prinsipinə 90 faizə qədər əməl olunduğunu təsdiqləmişdir.

Ölkəmizin iqtisadi imkanları artdıqca əlillərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi istiqamətində tədbirlər daha uğurla davam etdirilir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Torpaqlarımızın azadlığı uğrunda canlarından keçmiş şəhidlərimizin ailə üzvləri və Qarabağ müharibəsi əlillərinin mənzil-məişət şəraitlərinin yaxşılaşdırılması hər zaman Sizin diqqətinizdə olub. Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tərəfindən əlil və şəhid ailələri üçün 2008-ci ildə əvvəlki illə müqayisədə 2,3 dəfə çox, yəni 396 mənzil istifadəyə verilmişdisə, 2009-cu il ərzində bundan təxminən iki dəfə artıq - 707 mənzilin tikintisi başa çatdırılmışdır.

Mənzillərin inşasında bu həcmə saxlanılması və nəticədə növbədə olan insanların yeni müasir mənzillərlə təminatının tam başa çatdırılması və aparılan işlərin gücləndirilməsi ilə əlaqədar Sizin şəxsi tapşırığımızın icrası olaraq cari ildə də bu sahədəki fəaliyyətimizi səngimədən davam etdirəcəyik. Ümumilikdə, indiyədək 3 mindən artıq əlil və şəhid ailəsi dövlət hesabına mənzillə təmin olunmuşdur. Eyni zamanda, 1998-ci ildən 2009-cu ilədək 2114 ədəd “Oka” markalı minik avtomobili müvafiq kateqoriyalardan olan əlillərə təqdim edilmişdir. Ötən il bu sahədə də irəliləyişə nail olunmuş, keyfiyyəti və rahatlığı ilə daha üstün olan 500 “Slavuta” markalı avtomobil respublikaya gətirilmişdir. Bu il daha 350 ədəd avtomobilin alınması planlaşdırılır. Mənzillərin və avtomobillərin təqdimat mərasimində Sizin, cənab Prezident, dəfələrlə iştirakınız bu qəbildən olan insanlara Prezident qayğıkeçliyinin real nümunəsi kimi əhali tərəfindən dəyərləndirilir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Son illər müxtəlif bölgələrdə yeni tibb müəssisələrinin istifadəyə verilməsi, səhiyyə xidmətlərinin təkmilləşməsi, eyni zamanda, zona tibbi sosial ekspert komissiyalarının fəaliyyətinə nəzarətin gücləndirilməsi əlillərin reabilitasiya göstəricilərinin yaxşılaşmasına səbəb olmuşdur. 2009-cu ildə ilkin əlilliyin artımı əvvəlki illə müqayisədə 6412 nəfər və ya 25,9 faiz azalmış, tam reabilitasiyası 5,4 faizə yüksəlmişdir. Bu da son 5 ildə ən yüksək göstəricidir. Nəticədə əlilliyin artım faizi demək olar ki, sıfıra endirilmişdir. Müsbət tendensiya yanvar-mart aylarında da davam etdirilmiş və tam reabilitasiya göstəriciləri ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2 dəfə artmışdır.

Əlillərin problemlərinə kompleks yanaşmanı təmin etmək məqsədi ilə respublika üzrə lazımi məlumatları özündə əks etdirən vahid məlumat bazasının təşkilinə başlanılmışdır. Bütün bu tədbirlərlə paralel olaraq, aktiv sosial müdafiə tədbirlərinə də önəm verilir. Cari ilin birinci rübü ərzində Dövlət Məşğulluq Xidməti tərəfindən 5266 nəfər işsiz və işaxtaran vətəndaş münasib işlə təmin olunmuş, 1460 nəfər vətəndaş müasir əmək bazarının tələblərinə uyğun peşələr üzrə hazırlıq kurslarına cəlb edilmişdir ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən təxminən 2 dəfə çoxdur. Növbəti aydan respublikamızın əksər şəhər və rayonlarında əmək yarımalarının təşkilinə start veriləcəkdir. Ötən il 57 şəhər və rayonda keçirilmiş bu tədbirlər vasitəsilə 8132 nəfər iş

düzəlmişdir. Ümumilikdə, 2009-cu il ərzində Dövlət Məşğulluq Xidməti orqanları tərəfindən 28382 nəfər işlə təmin olunmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizin miqrasiya idarəetmə sisteminin inkişafına dair müvafiq Fərmanınızın icrası olaraq “Əmək miqrasiyası kvotasının müəyyən edilməsi Qaydası” hazırlanmış və Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilmişdir. 2010-cu il üçün bu kvota cəmi 10700 nəfərdir. Hazırda respublikamızda müvafiq fərdi icazə əsasında 82 ölkədən 6386 nəfər əmək fəaliyyəti ilə məşğul olur ki, bu da ötən ilin müvafiq dövründəkindən 602 nəfər və ya 1,4 dəfə çoxdur.

Hesabat dövrü ərzində verilmiş və müddəti uzadılmış fərdi icazələrin sayı 1976 olmuşdur. Bu isə ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 397 nəfər və ya 1,3 dəfə çoxdur. Əcnəbilərə fərdi icazələrin alınması üçün dövlət rüsumu məbləğinin 45 manatdan 1000 manata qaldırılması daxili əmək bazarının qorunması ilə yanaşı, həm də işəgötürənlər tərəfindən ölkəmizə əsasən yüksək ixtisaslı kadrların gətirilməsinə, həmçinin yerli mütəxəssislərin peşə və ixtisaslarının artırılmasına daha artıq dərəcədə diqqət göstərmələrinə xidmət edir.

Möhtərəm cənab Prezident!

İş yerlərində əmək qanunvericiliyinə əməl edilməsinə dövlət nəzarətinin gücləndirilməsi işləri davam etdirilmişdir. 2009-cu il ərzində Dövlət Əmək Müfəttişliyi tərəfindən 2438 müəssisədə həyata keçirilən dövlət nəzarəti nəticəsində 9124 halda əmək qanunvericiliyinin tələblərinin pozulduğu aşkar edilmiş, 553 870 manat məbləğində cərimə tətbiq edilmişdir.

Həmçinin 7048 nəfər işçi ilə əmək müqaviləsi bağlatdırılmış, vətəndaşlara ödənilməsi təmin edilmiş gecikdirilmiş vəsaitin ümumi məbləği 1045564 manat olmuşdur.

Birinci rüb ərzində işə qeyri-leqal cəlb edilən 431 nəfərlə əmək müqaviləsi bağlatdırılmış, vətəndaşlara ödənilməsi təmin edilmiş gecikdirilmiş vəsaitin ümumi məbləği 200139 manat olmuşdur. Əməyin mühafizəsinin təşkilinə dövlət nəzarətinin gücləndirilməsi nəticəsində son üç ildə iş yerlərində baş verən bədbəxt hadisələrin və bu hadisələr zamanı həlak olanların sayı ilbəil azalmışdır. Belə ki, 2007-ci ildə istehsalatla əlaqəli 259, 2008-ci ildə 255, 2009-cu ildə isə 231 bədbəxt hadisə baş vermiş, bu hadisələr nəticəsində ölənlərin sayı müvafiq olaraq 128 nəfər, 72 nəfər və 69 nəfər təşkil etmişdir. Hesabat dövründə istehsalatda 15 nəfər dünyasını dəyişmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Çıxışımın sonunda Sizi əmin edirəm ki, əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi üzrə müəyyən etdiyiniz vəzifələrin ləyaqətlə icra olunması üçün bütün potensialımızdan bundan sonra da istifadə edəcəyik. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri Aydın ƏLİYEV bildirdi ki, müəllifi ümummilli lider Heydər Əliyev olan iqtisadi inkişaf strategiyasının Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında müasir dövrün tələblərinə uyğun olaraq uğurla davam etdirilməsi hər bir sahədə yeniləşən, inkişaf edən respublikamızı regionun əsas aparıcı dövlətinə çevirməklə, beynəlxalq aləmdə ölkəmizin mövqeyini daha da möhkəmləndirir. Komitə sədri dedi: - Möhtərəm cənab Prezident, zati-alinizin rəhbərliyi altında iqtisadi inkişaf strategiyasının müasir dövrün tələblərinə uyğun olaraq uğurla davam etdirilməsi nəticəsində bu gün hər bir sahədə yeniləşən, inkişaf edən respublikamız regionun əsas aparıcı dövlətinə çevrilməklə beynəlxalq aləmdə öz mövqeyini daha da möhkəmləndirməkdədir. Zati-alinizin diqqət və qayğısı sayəsində ölkəmizdə bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinin tam bərqərar olması əlverişli sahibkarlıq və biznes mühitinin formalaşdırılması, iqtisadi siyasətin digər sahələri kimi gömrük xidmətinin inkişafı üçün də geniş imkanlar yaratmışdır.

Təsədüfi deyin ki, əvvəlki illərdə olduğu kimi 2010-cu il üçün təsdiq olunmuş dövlət büdcəsinin gəlirlər hissəsində gömrük orqanlarının özünəməxsus yeri vardır. Məlumat üçün qeyd edirəm ki, cari ilin birinci rübündə dövlət gömrük komitəsi üzrə proqnozlaşdırılan 205 milyon manata qarşı idxal-ixrac əməliyyatlarından 205,4 milyon manat vəsait toplanaraq dövlət büdcəsinə köçürülməklə rüblük proqnoza 100,2 faiz əməl edilmişdir. Yeri gəlmişkən, qeyd etmək lazımdır ki, rüblük proqnozun yerinə yetirilməsinə gömrük orqanları üçün əsas vergitutma bazası sayılan idxalın həcmində cari ilin yanvar-mart aylarında ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən əhəmiyyətli dərəcədə azalması şəraitində nail olunmuşdur. Belə ki, bu ilin ilk 3 ayı ərzində ölkəyə idxal olunan malların ümumi həcmi 2009-cu ilin müvafiq dövrünə nisbətən 167 milyon ABŞ dolları və yaxud 12,6 faiz, əsas vergi tutulan mal mövqelərindən isə dənli bitkilərin idxalı 31,9 milyon ABŞ dolları, yaxud 38,9 faiz, elektrik avadanlıqları 78,4 milyon ABŞ dolları, yaxud 42,2 faiz, digər avadanlıq və texniki qurğular 40,6 milyon ABŞ dolları, yaxud 15,9 faiz, avtonəqliyyat vasitələri 29,4 milyon ABŞ dolları və ya 19,5 faiz aşağı düşmüşdür.

Möhtərəm cənab Prezident!

Məlum olduğu kimi son illər ərzində baş verən qlobal maliyyə iqtisadi böhranının dünya iqtisadiyyatına təsiri davamlı xarakter almaqla əksər ölkələrdə, o cümlədən Avropa İttifaqı və MDB məkanında ümumi daxili məhsulun azalması müqabilində respublikamızda daim iqtisadi artım müşahidə olunmaqla yanaşı, ardıcıl olaraq aparılan genişmiqyaslı islahatlar ölkəmizi dünyanın iqtisadi cəhətdən inkişaf etmiş dövlətlərin etibarlı tərəfdaşına çevirmişdir. Respublikada həyata keçirilən uğurlu iqtisadi siyasətin əsas prioritetlərindən sayılan xarici ticarətin daha da liberallaşdırılması, idxal-ixrac əməliyyatları üzrə gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsi, xarici iqtisadi fəaliyyətdə gömrük tarif tənzimlənməsi və maliyyə-vergi mexanizminin təkmilləşdirilməsi istiqamətində son dövrlərdə xeyli iş görülmüş, Azərbaycan Respublikasının gömrük sisteminin 2007-2011-ci illərdə inkişafına dair Dövlət Proqramında nəzərdə tutulan tədbirlərin icrası cari ilin birinci rübündə davam etdirilmişdir.

Bu baxımdan Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2010-cu il 15 mart tarixli Sərəncamı ilə təsdiq olunmuş "Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsi və Ümumdünya Gömrük Təşkilatı arasında Azərbaycan Respublikasının Bakı şəhərində potensialın gücləndirilməsi üzrə Ümumdünya Gömrük Təşkilatının regional ofisinin yaradılması ilə əlaqədar Anlaşma Memorandumu"nun həyata keçirilməsinə başlanılması xüsusi əhəmiyyət kəsb etməkdədir. Belə ki, bu ofis Avropa regionunda potensialın gücləndirilməsi mərkəzi olaraq koordinasiya və tədbirlərin həyata keçirilməsi, gömrük xidmətlərinə yardımın göstərilməsinin və donor təşkilatlarla qarşılıqlı əlaqələrin yaradılmasını təmin etməklə ÜGT-yə üzv dövlətlərlə səmərəli fəaliyyətin təşkilinə xidmət edəcəkdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamına uyğun olaraq Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən memorandumun həyata keçirilməsi üzrə müvafiq tədbirlər görülməkdədir.

Cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Xarici iqtisadi fəaliyyət iştirakçılarına göstərilən gömrük xidmətinin müasirləşdirilməsi, idxal-ixrac əməliyyatları üzərində gömrük nəzarətinin və gömrük statistikasının daha da təkmilləşdirilməsi cari ilin ötən dövrü ərzində də davam etdirilmişdir. Belə ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin dövlət sərhədinin buraxılış məntəqələrindən keçirilən malların və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılmasında "Bir pəncərə" prinsipinin tətbiqinə dair 2008-ci il 11 noyabr tarixli Fərmanının tələblərinə uyğun olaraq gömrük orqanlarında müvafiq seminarlar təşkil edilmiş, sərhəd-buraxılış məntəqələrindən keçirilən mallar üzrə elektron nəzarət sisteminin yeni proqram təminatı, habelə gömrük işinin müxtəlif sahələrini nizama salan bir çox normativ-hüquqi sənədlər hazırlanaraq gömrük orqanlarının xidməti istifadəsinə verilmişdir. Yeri gəlmişkən, qeyd etmək istərdim ki, "Bir pəncərə" prinsipi ilə bağlı ölkəmizin təcrübəsi yayılmaq məqsədilə artıq bir sıra xarici dövlətlərin gömrük orqanları və beynəlxalq maliyyə qurumlarında maraq doğurmaqdadır.

Cari ilin yanvar ayından etibarən, ilkin olaraq gömrük komitəsi üzrə bütün kargüzarlıq işləri xüsusi yaradılmış proqram təminatı əsasında uğurla aparılmaqdadır. Hazırda gömrük rəsmiləşdirilməsi və nəzarətin avtomatlaşdırılmış sistemi və gömrük mədaxil orderlərinin vahid baza üsulundan istifadə edərək veb-texnologiyalar əsasında işlənmiş yeni proqram təminatları yaxın gələcəkdə tətbiq edilməsi üçün yerli gömrük orqanlarında testdən keçirilir.

2010-cu ilin yanvar–mart ayları ərzində respublikanın gömrük orqanları tərəfindən həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində 1349 hüquqpozma aşkar edilmişdir ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən təqribən 2 dəfə çoxdur. Qeyd alınan faktlardan 58-i cinayət xarakterli olmaqla 66 nəfər, o cümlədən bir neçə mütəşəkkil cinayətkar qrup üzvü şübhəli şəxs qismində saxlanılmışdır.

Bu ilin birinci rübündə narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı aşkar olunmuş 16 fakt üzrə ümumilikdə 61,4 kiloqram müxtəlif növ narkotik maddələrin, o cümlədən 48 kiloqram həşiş, 13 kiloqram heroin, 7 kiloqramadək digər psixotrop maddələrin respublikamızın gömrük sərhədindən keçirilməsinin qarşısı alınmışdır. Aşkar edilmiş 1291 gömrük qaydaları əleyhinə inzibati xəta faktları üzrə 122 hüquqi şəxs, o cümlədən 37 xarici hüquqi şəxs və 1169 fiziki şəxs (onlardan 306-sı xarici) inzibati məsuliyyətə cəlb edilmiş, 461 min manat dəyərində qaçaqmal aşkar edilərək 245,8 min manat və ya ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 2 dəfə çox cərimə tətbiq edilmişdir.

Hesabat dövründə gömrük orqanlarının maddi-texniki bazasının inkişafı məsələləri də diqqət mərkəzində saxlanılmışdır. Belə ki, inşasına bir qədər əvvəl başlanılmış Tovuz Gömrük İdarəsinin Sınıqkörpü və Biləsuvar sərhəd keçid məntəqələrinin əsaslı tikintisi, habelə Balakən Gömrük İdarəsinin Mazımçay və Astara sərhəd keçid məntəqələrinin beynəlxalq standartlara uyğun yeni binalarının son tamamlama işləri yekunlaşmaq üzrə olmaqla, hazırda onların zəruri texniki təchizatı üçün işlər davam etdirilir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2009-cu il 14 aprel tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”na uyğun olaraq Xaçmaz Gömrük İdarəsinin Xudat sərhəd keçid məntəqəsinin yeni binasının tikintisi, habelə Biləsuvar, Balakən və Tovuz gömrük idarələrində gömrük terminalları və anbarların inşası üçün aidiyyatı tədbirlər görülür.

Möhtərəm cənab Prezident!

Qürurla qeyd etməliyəm ki, ölkəmizdə müasir tələblərə cavab verən modern gömrük sistemlərinin yaradılması işi dövlətimiz tərəfindən daim dəstəklənir və bu sahədə əldə olunan nailiyyətlər qiymətləndirilir. Cari ilin yanvar ayında Sizin imzaladığınız sərəncamlarla Dövlət Gömrük Komitəsinin şəxsi heyətinin təltif edilməsi bütövlükdə ölkəmizin gömrük sistemində yüksək dövlət qayğısının əyani sübutudur. Göstərdiyiniz yüksək etimada, diqqət və qayğıya görə respublikamızın bütün gömrük işçiləri adından dərin təşəkkürümü və minnətdarlığımı bildirərək, zati-alinizi və bugünkü müşavirə iştirakçılarını əmin etmək istərdim ki, Dövlət Gömrük Komitəsi xarici iqtisadi fəaliyyət iştirakçılarına gömrük xidmətinin beynəlxalq standartlar səviyyəsinə yüksəldilməsi, gömrük nəzarətinin və tarif tənzimlənmə mexanizminin daha da təkmilləşdirilməsi, maliyyə intizamının möhkəmləndirilməsi, qaçaqmalçılıq və digər hüquqpozmalara qarşı mübarizənin gücləndirilməsi istiqamətindəki məqsədyönlü fəaliyyətini davam etdirməklə qarşıda duran vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün bütün zəruri tədbirlərin görülməsini təmin edəcəklər.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm!

X X X

Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Ramiz HƏSƏNOV ölkədə irimiqyaslı layihələrin icrası, infrastruktur təminatının gücləndirilməsi, regionların sosial-iqtisadi inkişafı, qeyri-neft sektorunun rəqabət və ixrac imkanlarının gücləndirilməsi ilə paralel olaraq əhalinin ərzaq məhsulları ilə etibarlı təminatı istiqamətində rəhbərlik etdiyi qurumun gördüyü işlər barədə dövlətimizin başçısına məlumat verərək dedi:

- Cənab Prezident!

Yuxarıda qeyd olunanlarla yanaşı, Azərbaycan Respublikasında istehsal olunan və respublikaya idxal olunan insan həyatı və sağlamlığı üçün təhlükəli məhsullara nəzarətin gücləndirilməsinə tərəfinizdən xüsusi önəm verilərək bu sahədə işin təkmilləşdirilməsi məqsədilə komitənin yaradılması haqqında Sərəncam imzalanmış, qarşımızda mühüm vəzifələr qoyulmuşdur. Eyni zamanda, 2009-cu ilin yekunlarına həsr olunmuş müşavirədə respublikada istehsal olunan məhsulların xarici bazarlara çıxışını təmin edilməsi üçün tərəfinizdən xüsusi göstəriş verilmişdir.

Tapşırıqlarınızın icrası məqsədi ilə istehlakçıların mənafeyinin, həyat və sağlamlığının qorunması, keyfiyyət infrastrukturunu sahəsində qanunvericilik bazasının beynəlxalq tələblərə uyğunlaşdırılması, beynəlxalq və Avropa standartlarının Azərbaycan Respublikasında tətbiqi həyata keçirilir. Komitənin fəaliyyətini tənzimləyən qanunvericilik bazası Avropa Birliyinin və Dünya Ticarət Təşkilatının tələblərinə uyğun olaraq təkmilləşdirilir.

Beynəlxalq və Avropa standartlarının Azərbaycan Respublikasında tətbiqi ölkələrarası ticarət əlaqələrinin inkişafına, mal və məhsulların rəqabət imkanlarının artırılmasına, yerli istehsalçıların xarici bazarlara çıxışına, məhsulların təhlükəsizlik tələblərinin təmin olunmasına zəmin yaradır. Komitə Azərbaycan Respublikasını 2003-cü ildən Beynəlxalq Standartlaşdırma Təşkilatında (İSO) tamhüquqlu üzv və 2010-cu il 1 yanvar tarixindən Avropa Standartlaşdırma Təşkilatında (CEN) müşahidəçi qismində təmsil edir. Qeyd edilən təşkilatlarda üzvlük beynəlxalq və Avropa standartlarının respublikada birbaşa tətbiqinə imkanlar yaradır.

Cənab Prezident, Sizin göstərişinizə əsasən bir sıra istiqamətlər üzrə beynəlxalq və Avropa standartlarının Azərbaycan Respublikasında tətbiqinə dair artıq müvafiq işlər aparılır. Belə ki, Azərbaycan Respublikasında dövriyyəyə buraxılan yanacaq məhsullarının Avropa standartları (Avro-2) əsasında bir sıra milli standartlar hazırlanmış və həmin standartlar 2010-cu il 1 iyul tarixindən tətbiq olunacaqdır. Dövriyyəyə buraxılan neft məhsullarının keyfiyyətinə nəzarətin səmərəli təşkili məqsədi ilə bu sahədə müasir laboratoriyanın inşasına başlanmışdır.

Komitə tərəfindən enerji səmərəliliyi sahəsində beynəlxalq standartların tətbiqi məqsədilə müvafiq Dövlət Proqramının layihəsi hazırlanmış və Hökumətə təqdim edilmişdir.

Yeyinti məhsulları, turizm, informasiya texnologiyaları, tikinti materialları sahələrində də bir sıra beynəlxalq və Avropa standartları milli standartlar kimi qəbul edilmiş və bu işlər davam etdirilir.

Qeyd edilən sahələrdə işin davamlı şəkildə həyata keçirilməsi və səmərəliliyinin artırılması məqsədilə müvafiq dövlət qurumlarının iştirakı ilə qida məhsulları, neft və qaz, informasiya texnologiyaları, ekologiya, turizm, tikinti materialları üzrə texniki komitələr yaradılmışdır.

Cənab Prezident, beynəlxalq standartların tətbiqi milli sənayenin rəqabət imkanlarının artırılmasına və yerli məhsulların xarici bazarlara çıxışının təmin olunmasına artıq öz təsirini göstərmişdir. Belə ki, 2009-cu ildə MDB çərçivəsində keyfiyyət üzrə keçirilən müsabiqənin nəticələrinə görə Azərbaycan şirkətləri 4 nominasiyadan üçü üzrə birinci yer tutmuş, bir şirkətimiz isə müsabiqənin laureatı elan olunmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezident, tapşırığınıza əsasən daxili bazarı keyfiyyətsiz məhsullardan qorumaq məqsədi ilə mütəmadi olaraq monitorinqlər aparılır. Nəzarət tədbirləri mülkiyyət formasından asılı olmayaraq bütün məhsul istehsalçıları və idxalçıları əhatə edir. Monitorinqlər nəticəsində hələ də bir sıra istehsalçılar və sahibkarlar tərəfindən keyfiyyətsiz ərzaq məhsullarının istehsalı və respublikaya idxal olunması aşkar olunur. Bununla bağlı tərəfimizdən qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş müvafiq tədbirlər həyata keçirilir. Belə ki, insan həyatı və sağlamlığına təhlükə yaradan, normativ sənədlərə uyğun olmayan qida məhsulları istehsalçılarına və idxalçılarına qarşı ümumi dəyəri 97475 manat məbləğində cərimə sanksiyaları tətbiq olunmuşdur. Ölkədə istehsal olunan və idxal yolu ilə gətirilən 40 ton qənnadı məmulatları, 888 ton düyü, 10 ton süd məhsulları, 56 min litr alkoqolsuz içkilər və meyvə şirələri insan sağlamlığı üçün təhlükəli olduğuna görə dövriyyədən çıxarılaraq məhv edilmişdir.

Məhsullar komitənin nəzdində fəaliyyət göstərən, müasir avadanlıqla təchiz olunan və müvafiq təlimlər keçmiş ekspertlərə malik olan ərzaq laboratoriyasında sınaqlardan keçirilir.

Eyni zamanda, respublika ərazisində yerləşən 45 yanacaqoldurma məntəqəsində məhsulların keyfiyyətinə dövlət nəzarəti həyata keçirilmişdir. Aparılmış araşdırmalar nəticəsində 26 yanacaqoldurma məntəqəsində nöqsanlar aşkar edilmişdir və bununla əlaqədar qanunvericiliyə müvafiq olaraq inzibati tədbirlər görülmüşdür. Əhalinin keyfiyyətsiz məhsullardan qorunması məqsədi ilə bu cür nəzarət tədbirləri mütəmadi olaraq həyata keçirilir.

İxrac potensialının artırılması, keyfiyyətli və rəqabətqabiliyyətli məhsulların istehsalı eyni zamanda metrologiya sahəsinin inkişafı ilə sıx bağlıdır. Bunu nəzərə alaraq, sahənin inkişaf etdirilməsi məqsədi ilə Milli Etalon Mərkəzi yaradılmışdır. Mərkəzin respublika iqtisadiyyatının prioritet sahələrini əhatə edən dövlət etalonları laboratoriyaları Avropa İttifaqının maliyyə dəstəyi və ekspertlərinin iştirakı ilə formalaşdırılmaqdadır. Bunlar kütlə, təzyiq, fiziki-kimyəvi, temperatur və elektrik kəmiyyətləri üzrə dövlət etalonları laboratoriyalarıdır. Hal-hazırda laboratoriyalarda Avropadan gətirilmiş avadanlığın quraşdırılması və işçi heyəti üçün təlimlər həyata keçirilir. Bu işlər yaxın zamanlarda yekunlaşacaqdır. Əlavə olaraq Beynəlxalq Atom Enerjisi Təşkilatı ilə birgə layihə çərçivəsində dozimetrik laboratoriyanın yaradılmasına başlanmışdır.

Əqli mülkiyyət hüquqlarının qorunması, innovasiya fəaliyyətinin təşviqi komitənin digər fəaliyyət sahəsidir. Bu istiqamətdə həyata keçirilən tədbirlərin məqsədi ixtiraların, əmtəə nişanlarının və digər sənaye mülkiyyət obyektlərinin hüquqi mühafizəsinin təşkili, bu sahədə hüquqların qorunmasından ibarətdir.

Ölkəmizdə son illər ərzində həyata keçirilən uğurlu iqtisadi siyasətin nəticəsi olaraq azad rəqabət mühitinin yaranması, milli bazarda əmtəə nişanlarının inkişafı bu əqli mülkiyyət obyektlərinin qeydiyyatının artmasına təsir etməkdədir. Eyni zamanda, əlverişli iqtisadi mühit innovasiya fəaliyyətinə də təkan vermişdir.

Sonda möhtərəm cənab Prezident, icazə verin əmin edim ki, komitənin kollektivi Sizin yüksək etimadınızı doğruldacaqdır. Təşəkkür edirəm.

X X X

Prezident İlham Əliyev iclasda yekun nitq söylədi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

-Qeyd olunduğu kimi, 2010-cu il ölkə iqtisadiyyatı üçün uğurla başlamışdır. Mən ümid edirəm ki, biz bu uğurlu inkişaf dinamikasını ilin sonuna qədər saxlayacağıq. Bunu etmək üçün bütün imkanlar vardır. Sadəcə, elə etməliyik ki, nəzərdə tutulmuş bütün layihələr vaxtında və keyfiyyətlə icra edilsin.

Əminəm ki, 2010-cu ilin yekunları da Azərbaycanın imkanlarını daha da genişləndirəcəkdir. Elə etməliyik ki, makroiqtisadi sabitlik qorunub saxlanılsın. Keçən il bu baxımdan çox müsbət il olmuşdur. Hamımız yaxşı xatırlayırıq ki, ondan əvvəlki illərdə inflyasiya ikirqəmlili idi. Bu ilin birinci rübündə 3,8 faizlik inflyasiya müsbət səviyyədədir. Elə etməliyik ki, makroiqtisadi sabitlik təmin olunsun. İstehlak qiymətlərinə nəzarət həmişə güclü olmalıdır. Bu istiqamətdə də çox müsbət addımlar atılmışdır. Həm iqtisadi tədbirlər görülməklə, eyni zamanda, istehlak qiymətlərinə ciddi nəzarət etməklə süni qiymət artımının qarşısının alınması məsələləri daim diqqət mərkəzində olmalıdır ki, Azərbaycan vətəndaşları 2010-cu ildə öz yaşayış səviyyəsini artıra bilsinlər.

Ölkəmizdə bütövlükdə sosial rifah məsələləri uğurla icra edilir. Birinci rübdə orta əmək haqqı qalxmışdır. Bu gün orta əmək haqqı 304 manat, yaxud da ki, 380 dollar təşkil edir. Hesab edirəm ki, bu, yaxşı nəticədir, yaxşı göstəricidir. Ancaq əlbəttə, ölkə iqtisadiyyatı elə inkişaf etməlidir ki, orta əmək haqqı da artsın. Ümid edirəm ki, biz həm dövlət tərəfindən görülməli tədbirlər nəticəsində və özəl sektorun inkişafı sayəsində buna nail olacağıq. Bununla bərabər, hələ ki, qeydiyyata düşməyən işçi qüvvəsini qeydiyyata almaq və onlara da lazımı qanuni tədbirlər tətbiq etmək çox vacibdir. Hələ ki, iqtisadiyyatımızın müxtəlif sektorlarında işləyənlərin bir hissəsi qeyri-qanuni işləyir. Yəni maaşları qanuni şəkildə almır və beləliklə, həm vergilərdən yayınırlar, həm də bu proseslər istər-istəməz bugünkü real sosial vəziyyəti əks etdirmir. Çünki bu gün xüsusilə inşaat sektorunda, baxmayaraq ki, ciddi tədbirlər görülmüş, hələ bu sahədə böyük nöqsanlar vardır. Elə etməliyik ki, həm bu sektorda və başqa sektorlarda – ticarət, ictimai-iaşə obyektlərində işləyən hər bir vətəndaş maaşı zərfdə deyil, qanuni şəkildə alsın, onun vergisini ödəsin. Beləliklə, əminəm ki, əgər biz buna maksimum dərəcədə nail ola bilsək, - deyə bilərəm ki, heç bir ölkədə, ən inkişaf etmiş ölkədə buna nail olmaq mümkün deyil, - bu, büdcəmizə həm əlavə vəsait gətirəcək, eyni zamanda, statistik göstəricilərimiz daha da dolğun olacaqdır.

Əslində bu gün, hətta indiki tənzimləmə üsulları ilə statistik göstəricilərimiz, demək olar ki, real vəziyyəti əks etdirir. Azərbaycanda yoxsulluq səviyyəsi 11 faiz səviyyəsindədir. Ancaq mən əminəm ki, əgər biz bu sahədə tam şəkildə şəffaflığa nail olsaq görürük ki, yoxsulluğun səviyyəsi ondan da aşağıdır. Çünki bu gün qeydiyyata düşməyənlər, qeyri-rəsmi qaydada maaş alanlar o statistika daxil edilmir, sanki yoxsul təbəqə kimi göstərilir. Əgər biz bu sahədə ciddi irəliləyişə nail olsaq, bu, hər cəhətdən daha yaxşı olacaqdır.

Bu sahədə müəyyən işlər görülmüşdür. Ancaq bu işlər kampaniya xarakteri daşımamalıdır. Xatırlayıram, mənəm bir çıxışından sonra bu sahədə çox ciddi tədbirlər görülməyə, ciddi nəzarət tətbiq edilməyə başlamışdı. Ondan altı-yeddi ay keçəndən sonra elə bil ki, nəzarət sanki bir az zəiflədi və biz bir növ yenə də elə köhnə vəziyyətə qayıtdıq. Yəni, bu məsələ daim ciddi araşdırılmalıdır.

İlin sonuna qədər nəzərdə tutulmuş əsas investisiya, infrastruktur layihələrimiz başa çatmalıdır. Bu layihələr çox geniş sahələri əhatə edir. Bütün istiqamətlərdə yollar salınır. Bu il İpək yolu, yəni Bakı-Gürcüstan sərhədi yolu istismara verilməlidir. Bakı-Rusiya sərhədi yolu tamamlanmalıdır. Onun böyük hissəsi artıq tikilibdir, qalan hissələr başa çatmalıdır. Bakı-Şamaxı yolunun genişləndirilməsi nəzərdə tutulur. Bu yaxınlarda nəqliyyat naziri mənə məlumat vermişdir. Bu da çox vacibdir. Biz yolu yaxşı çəkdik, amma gərək genişləndirək, dördzolaqlı edək. Bu yolun davamı olan Şamaxı-Qəbələ yolunun böyük hissəsinin tikintisi bu il başa çatmalıdır və ondan sonra bu yol Balakənə qədər davam etməlidir.

Düzdür, verilən məlumata görə, son zamanlar sürüşmələr çox fəal xarakter alır. Bu, təbii prosesdir. Sürüşmələr bu yolları - yeni çəkilmiş yolları dağıdır. Həmçinin imkan vermir ki, biz bu yolları vaxtında istismara verək. Ancaq yəqin ki, bu məsələyə gərək daha da ciddi diqqət yetirək. Əvvəllər bu, çox nadir hallarda baş verirdi, epizodik xarakter daşıyırdı. Bu gün isə görürəm ki, bütün istiqamətlərdə sürüşmələr artıq kütləvi xarakter alır. Biz buna daha da ciddi hazır olmalıyıq. Yeni yol marşrutlarını müəyyən etməliyik ki, sürüşmə zolağından yan keçsin.

Magistral yollara gəldikdə, bu, demək olar ki, layihələr, proqramlar əsasında həll olunur. Bu, həm uzunmüddətli inkişaf strategiyamızda vardır, həm də ki, hər ilin investisiya proqramında. Elə etməliyik ki, rayondaxili yollar, kənd yolları da təmir olunsun, salınsın. Bu sahə yerli icra orqanlarının sərəncamındadır. Onlara da lazımı səviyyədə vəsait verilməlidir ki, o işləri görsünlər. Eyni zamanda, bu işlər bələdiyyələrin xətti ilə görülməlidir. Əslində kənd yollarını bələdiyyələr inşa etməlidir. Azərbaycan dövləti bu funksiyaları öz üzərinə götürüb ki, məsələni tezliklə həll edək. Ancaq, bu, əslində bələdiyyənin işidir. Onlar yığılan vəsait hesabına kənd yollarını abad vəziyyətə salmalıdırlar və bu sahəyə dövlət nəzarəti daha da ciddi olmalıdır. Digər infrastruktur layihələrinin icrası ilə bağlı konkret tapşırıqlar verilib, onları təkrar etmək istəmirəm, içməli su, kanalizasiya, qazlaşdırma. Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəməri bu il istismara verilməlidir. Yəni, bütün bu işlər plan üzrə gedir. Sosial infrastrukturun yenilənməsi, olimpiya kompleksləri, məktəblər, xəstəxanalar, mədəniyyət ocaqları - bunlar da vaxtında, proqram üzrə yüksək keyfiyyətlə icra edilməlidir.

Bakıda nadir bayraq meydanı yaradılır. Bu, doğrudan da dünyada nadir bir memarlıq abidəsi olacaqdır. Bayraq meydanının ümumi torpaq sahəsi ilə birlikdə ərazisi, haradasa 60 hektara yaxındır. 60 hektar ərazidə böyük abadlıq, quruculuq işləri aparılır. Parklar salınır, yollar çəkilir, dənizkənarı bulvarlar salınır. Çox nəhəng layihədir. Meydanın özünün alt hissəsinin ölçüləri təxminən 6 hektardır. Bayraq yerləşən meydanın ölçüləri isə, təxminən 3 hektara bərabərdir. Nadir, dünyada analoqu olmayan layihədir. Dirəyin hündürlüyü dünyada ən hündür səviyyədə olacaqdır. Bayrağın ölçüləri, müqayisə üçün deyə bilərəm ki, bir futbol meydançasının ölçülərinə bərabərdir. Yəni, sözün əsl mənasında, nadir memarlıq abidəsi olacaqdır. Çox sevindirici haldır ki, baxmayaraq, bu layihəni xarici şirkətlər təqdim etmişlər, bütün işləri yerli şirkətlər icra edirlər. Bu, onu göstərir ki, bizdə həm texnika, həm də peşəkarlıq vardır. Bütün lazımı tədbirlər görülür. Ümid edirəm ki, bayraq meydanı bu il hazır olacaq, müstəqilliyimizi, müstəqil həyatımızı əks etdirən ən önəmli rəmzlərdən birinə çevriləcəkdir.

Burada qeyd olunduğu kimi, regional inkişaf proqramını biz keçən ay geniş müzakirə etdik. Sahibkarlığın inkişafına dair müxtəlif tapşırıqlar verilmişdir. Bütün dövlət qurumları bu istiqamətdə öz vəzifələrini bilirlər. Bu il də nəzərdə tutulan kreditlər vaxtında verilməlidir. Aqrolizinqlər, aqroservislər kənd təsərrüfatı texnikası ilə təmin edilməlidir, damazlıq heyvanlar alınmalıdır, gübrələr, subsidiyalar verilməlidir. Kənd təsərrüfatı, sahibkarlıq, regional inkişaf bir-biri ilə bağlı olan məsələlərdir. Əgər nəzərdə tutulmuş bütün tədbirlər görülsə, - nəzərə alsaq ki, maliyyə resursları da vardır, - bu sahədə daha da müsbət irəliləyiş əldə olunacaqdır.

Keyfiyyətsiz malların satılmasına ciddi qadağa qoyulmalıdır, nəzarət gücləndirilməlidir. Son zamanlar bu nəzarət daha da güclüdür. Bunu biz də görürük, ictimaiyyət də görür. Bu, mətbuatda da işıqlandırılır. Keyfiyyətsiz idxal mallarına qarşı biz çox ciddi tədbirlər görməliyik, bir sədd qoymalıyıq ki, onlar Azərbaycana daxil olmasın. Azərbaycanda istehsal olunan keyfiyyətsiz mallara, o malları istehsal edənlərə qarşı ciddi tədbirlər görülməlidir. Bunu araşdırın. Bəlkə biz cəza tədbirlərini daha da sərtləşdirək. Çünki bu, insanların birbaşa sağlamlığına mənfi təsir göstərir. Zəhərlənmə halları baş verir və insanlar o işləri görənlərin ucbatından əziyyət çəkirlər. Ona görə idxala, keyfiyyət baxımından vaxtı keçmiş məhsulların Azərbaycana buraxılmamasına, yerlərdə saxta, yəni primitiv üsullarla hazırlanan qida məhsullarına çox ciddi nəzarət olmalıdır. Əlbəttə, bunu həm İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Standartlaşdırma Komitəsi icra etməlidir və yerli icra orqanları da bu işlərə çox ciddi dəstək verməlidirlər. Bu mallar rayon icra başçılarının, bələdiyyələrin, gözü qabağında satılır. Onlar dövlət qurumlarına, bilavasitə bu məsələ ilə məşğul olan qurumlara həm dəstək, həm də vaxtında siqnallar verməlidirlər. Çünki dövlət qurumları tərəfindən bütün istehsal sahələrini əhatə etmək çox çətinidir. Bu gün Azərbaycanda özəl sahibkarlıq geniş vüsət alıb, minlərlə, on minlərlə müəssisələr, yeni istehsal sahələri yaradılır. Əvvəlki illərdə buna nəzarət etmək bəlkə daha asan idi, çünki o qədər də müəssisə fəaliyyət göstərmirdi. Bu gün isə bu, bizim ümumi işlərimiz olmalıdır. Biz insanların sağlamlığına ziyan verən istənilən amili aradan qaldırmalıyıq.

Biz ciddi ekoloji tədbirləri görürük. İlk növbədə ona görə ki, ekoloji vəziyyətin yaxşı olmaması insanlara mənfi təsir göstərməsin. Təmiz hava, təmiz su, təmiz ətraf mühit - biz bütün bunları ona görə edirik ki, insanların sağlamlığını qoruyaq. Yəni, bu sahəyə ciddi diqqət göstərilməlidir. Bu ildən biz Avro-2 standartına keçirik. Hesab edirəm ki, bu da çox vacib addımdır. Mən şəxsən hesab edirəm ki, biz bu sahədə bir az gecikmişik. Bunu daha əvvəl etməli idik. Ancaq burada obyektiv səbəblər vardır. Neftayırma zavodlarımız uzun illərdir ki, fəaliyyət göstərir. Orada istehsal olunan yanacaq imkan vermirdi ki, biz Avro standartlarına daha da sürətlə keçək. Ancaq həm zavodların modernləşdirilməsi prosesi gedir, eyni zamanda, yeni neftayırma kompleksinin tikintisi nəzərdə tutulur. Biz elə etməliyik ki, dünyada, Avropada mövcud standartlara maksimum dərəcədə yaxın olaq. Avro-2-yə keçmək, sadəcə olaraq birinci mərhələdir. Biz elə etməliyik, Avropa İttifaqında bu sahədə olan standartlara maksimum dərəcədə yaxın olaq.

Mütəmadi qaydada ekoloji monitoring aparılmalıdır. Bu il geniş şəkildə ekoloji tədbirlər nəzərdə tutulur. Elə etməliyik ki, büdcədə bu məqsədlər üçün nəzərdə tutulan vəsait vaxtında verilsin. Çünki artıq ilin təxminən dörd ayı keçibdir. Çox işlər görülübür. Xüsusilə, ağacəkmə ilə əlaqədar digər işlər görülübür. Keçən dəfə dediyim kimi, biz artıq çirklənmiş göllərin təmizlənməsinə dərhal başlamalıyıq. Büdcədə vəsait nəzərdə tutulub.

Elə etməliyik ki, bütün tender prosedurları tezliklə başa çatsın ki, bu işlər ləngiməsin.

Bakı buxtasının təmizlənməsi işləri də bu il ciddi aparılmalıdır. Bakı buxtasına çirkab axıdan kanalizasiya xətlərində ciddi tədbirlər görülməlidir, təmizləyici qurğular tikilməlidir. İndi aidiyyəti orqanlar təkliflər hazırlasınlar. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi bu yaxınlarda mənə Bakı buxtasına çirkab axıdan xətlərin xəritəsini vermişdir. Bu, dözülməz bir haldır. Bakı buxtası Bakının, ölkəmizin sərvətidir. Biz Bakı bulvarında geniş quruculuq işləri aparırıq. Dörd kilometr uzunluğu olan bulvarda çox müasir səviyyədə abadlıq-quruculuq işləri aparılır. Bakı bulvarı, mən şəxsən elə hesab edirəm ki, dünyanın ən gözəl bulvarıdır. Ən gözəl bulvarlarından biri deyil, ən gözəl bulvarıdır. Həm təbii vəziyyətinə, həm abadlıq işlərinə, müasirliyinə, insanlar üçün yaradılmış rahatlığına görə. Bakının gözəlliyi bənzərsizdir, təkrarolunmazdır. Bakı buxtası Bakının əsas gözəlliklərindən biridir. Biz bulvar hissəsini genişləndirdik. Orada görülən tikinti işləri artıq imkan verir ki, insanlar düz dənizin qırağı ilə gəzə bilsinlər, dənizə yaxın olsunlar. Əvvəlki illərdə bu, belə deyildi. Yadınızdadır, orada daşlar qoyulmuşdu, dənizlə ünsiyyət mümkün deyildi. Ancaq bu gün elə şərait yaratmışıq ki, insanlar düz dənizin qırağı

ilə gözə bilirlər. Elə etməliyik ki, su təmiz, şəffaf olsun və heç bir qoxusu olmasın. Buna nail olmaq üçün orada bütün təmizləyici tədbirlər görülməlidir, özü də çox böyük sürətlə.

Bu ilin birinci rübündə neft-qaz sektorunda - mən giriş sözümdə bunu qeyd etdim, - vacib hadisələr baş vermişdir. O hadisələr bir daha göstərir ki, neft-qaz strategiyamız həm uğurludur, həm uzunmüddətlidir. On beş ildən çoxdur ki, bu siyasət aparılır. Azərbaycanın neft-qaz yataqlarına maraq azalmır. Bu yaxınlarda xarici tərəfdaşlarla yeni layihələr, yeni yataqlar üzrə müqavilələr bağlanmışdır. Kəşfiyyat işləri aparılacaq, yeni investisiyalar qoyulacaqdır. “Çıraq” layihəsi özlüyündə böyük, ayrıca bir layihə kimi göstərilə bilər. Bu sahədə vəziyyət müsbətdir.

Qaz sektorunda görülən işlər həm ölkə daxilində, həm beynəlxalq əməkdaşlıq baxımından maraqlarımızı tam şəkildə təmin edir. Ölkə daxilində qazlaşdırma prosesi sürətlə gedir. Köhnə xətlər dəyişdirilir. Bəzi yerlərdə xətlər yerin üstündən salınmışdır. Bəzi hallarda əsas yollarda görürsən ki, xətlər yerin altından deyil, üstündən salınıb, tağ kimi yolu bağlayıb. Çox bərhad mənzərədir. Ona görə göstəriş vermişəm ki, ehtiyac olan yerlərdə bütün o xətlər təzələnsin, yerin üstündən çəkilmiş xətlər yerin altına salınsın. Biz inkişaf etmiş ölkələrdə görə bilirikmi, borular yerin üstündən salınsın, bütün mənzərəni pozsun, küçəni bağlasın. Gedirsən bəzi rayonlara, orada xətt, burada xətt, bu dözülməzdir. Ona görə burada ən qabaqcıl təcrübə tətbiq edilməlidir. Dövlət Neft Şirkətinə bütün göstərişlər verilib. Onlar bu işi başlayıblar. Həm smartkart əsasında müasir sayğaclaşma sisteminin quraşdırılması, qaz xətlərinin yenilənməsi, təzyiqin tənzimlənməsi və s. Bu proqram bir neçə il ərzində başa çatmalıdır. Biz proqramın icrası nəticəsində qazlaşdırmanı daha da artıracağıq və qaz təsərrüfatında həm uçot, həm də ki, bütün başqa məsələlər müasir səviyyədə təşkil ediləcəkdir.

Bununla bərabər, bu ilin sonunadək yeraltı qaz anbarlarımızın tutumu 3 milyard kubmetrə qədər genişləndirilməlidir. Bu, çox böyük nailiyyətdir. Bir neçə il bundan əvvəl ehtiyatımız ancaq yarım milyard kubmetr həcmində idi. Yeraltı qaz anbarlarında aparılan işlər imkan verəcək ki, biz bu ehtiyatı 3 milyard kubmetrə çatdıraq. Gələcəkdə bəlkə ondan da böyük həcmdə olmalıdır. Amma hər halda 3 milyarda çatdırsa, bu, bizim bütün ixrac məsələlərimizi daha da asanlıqla həll etməyə imkan verəcəkdir. Artıq qarşımızda məsələ durmur ki, qış aylarında özümüzü necə təmin edəcəyik. Bu problem yoxdur. İndi əsas vəzifəmiz bölgələrdə məntəqələri qazlaşdırmaq və ixrac imkanlarımızı genişləndirməkdir. Dövlət Neft Şirkəti bu istiqamətdə tədbirlər görür və bu il bizim ixrac imkanlarımız daha da genişləndiribdir. Biz öz qazımızla yeni bazarlara çıxırıq, bizim qazımıza böyük tələbat vardır. Həm qonşuluqda, həm Avropada və başqa ölkələrdə. Ona görə nəzərə alsaq ki, bizim çox böyük qaz yataqlarımız, kəmərlərimiz, şaxələndirilmiş ixrac yollarımız vardır. Biz bu imkanlardan istifadə etməliyik. Nə qədər çox ixrac imkanlarımız olsa, bizim üçün o qədər yaxşıdır.

Mən ümid edirəm ki, “Cənub dəhlizi” layihəsi üzrə aparılan danışıqlar öz səmərəsini verəcəkdir. Bilirsiniz ki, Azərbaycan bu layihəni əvvəldən dəstəkləmişdir. “Cənub dəhlizi” deyəndə, bütün Qərbi istiqamətində gedəcək layihələr nəzərdə tutulub. O layihələr çoxdur, ona görə onları bir-birindən ayırmaq, mənəcə, düzgün olmaz. Baxmayaraq ki, Avropada bəzi ölkələr hansısa bir layihəni dəstəkləyir. Bizim üçün, əslində bunun böyük fərqi yoxdur. “Cənub dəhlizi” deyəndə, biz həm Nabukkonu, həm Türkiyə-Yunanistan-İtaliya, həm də Transadriatik layihələrini nəzərdə tuturuq. Artıq dünən Azərbaycan, Gürcüstan, Rumıniya arasında qaz nəqliyyatı üzrə memorandum imzalanmışdır. Ümid edirəm ki, bu layihə də uğurlu olacaqdır. Əslində bu layihə də “Cənub dəhlizi”nin bir parçasıdır. Biz bütövlükdə, bu istiqamətə “Cənub dəhlizi” kimi baxırıq və öz siyasətimizi buna uyğun şəkildə aparırıq.

“Cənub dəhlizi”nin tərkibində olan bəzi layihələri icra etmək üçün əlbəttə ki, Azərbaycan ilə Türkiyə arasında qaz satışı və nəqli üzrə danışıqlar başa çatmalıdır. Danışıqlar uzun illərdir ki, gedir. Hesab edirəm ki, biz indiki mərhələdə danışıqları daha da sürətləndirməliyik. Elə etməliyik ki, dünyada, Avropada mövcud olan təcrübə tətbiq edilsin, istər qiymətlərin formalaşmasında, istərsə də nəqliyyat haqlarının razılaşdırılmasında. Bölgədəki tariflər bizim üçün bir nümunə ola bilər. Biz bu tarifləri bilirik. Qazın dünyada və bölgədə, Avropada, yaxın qonşuluqda bugünkü qiymətlərini bilirik. Qazın qiymətləri neftin qiymətinə bağlıdır və qazın qiyməti bu düstur əsasında hesablanır. Yəni ki, biz burada heç bir yeni şey icad etməməliyik. Bölgədə mövcud olan qiymətlər, uzun illər ərzində formalaşan qiymətlər, mövcud tranzit tarifləri bizim üçün danışıqlarda əsas olmalıdır. Biz bilirik ki, Avropada, Şərqi Avropada hansı ölkələrdən hara nə qədər qaz gedir, hansı tariflərlə gedir. Yəni, biz sadəcə olaraq özümüzü mövcud vəziyyətə uyğunlaşdırmalıyıq. Bölgədə, artıq bizdən daha əvvəl yaranmış qaz münasibətlərinə də öz töhfəmizi verə bilərik. Əlbəttə ki, bu danışıqlar zamanı qarşılıqlı maraqlar da nəzərə alınmalıdır. Azərbaycan tərəfi bu sahədə də konstruktivlik göstərir, müəyyən güzəştlər də edilə bilər. Yəni, bu, qaz biznesində mümkün olan məsələlərdir. Ancaq bu güzəştlər gərək əsaslandırılmış olsun. Bu güzəştlər mövcud olan başqa qiymətlərdən çox da fərqlənməməlidir.

Hesab edirəm ki, əgər biz bu prinsipləri rəhbər tutsaq və “Cənub dəhlizi”nin həyata keçirilməsində maraqlı olan tərəflər əgər fəallıq göstərsələr, mən hesab edirəm ki, biz tezliklə bu layihənin həyata keçirilməsinə nail ola bilirik. Əgər müəyyən səbəblər üzündən buna nail ola bilməsək, yenə də bu, Azərbaycan üçün faciə olmayacaqdır. Bizim bugünkü qaz hasilatımız daxili tələbatı ödəmək və mövcud olan kontraktları icra etmək üçün kifayətdir.

Əlavə qaz ehtiyatlarımız hasil edilərkən biz, əlbəttə ki, müxtəlif istiqamətlərə baxmalıyıq, öz siyasətimizi müxtəlif istiqamətlər üzrə müəyyən etməliyik.

Biz çox istəyirik ki, “Cənub dəhlizi” layihəsi baş tutsun. Nəyə görə? Çünki, ilk növbədə bu, bizim qazımızdır. Bizim qazımız üçün etibarlı, uzunmüddətli və qanunlarla tənzimlənən bazarlar lazımdır. İkincisi, əgər “Cənub dəhlizi” layihəsi baş tutarsa, o zaman biz, daha doğrusu, xarici tərəfdaşlarımız “Şahdəniz” yatağının ikinci fazasına investisiyaların qoyuluşuna başlayacaqlar. Çünki investisiyaların mütləq əksəriyyəti xarici tərəfdaşlar tərəfindən qoyulacaqdır. Onlar da hesablayırlar ki, bu, təxminən 20 milyard dollara yaxın olan investisiyalardır. Əlbəttə ki, Azərbaycan bundan fayda götürəcəkdir.

Əgər bu layihələr baş tutarsa, Azərbaycanda qazın hasilatı indikindən ən azı 16 milyard kubmetr çox olacaq və ümumi hasilatımız 40 milyardı keçəcəkdir. Ondan da çox ola bilər. “Cənub dəhlizi”nin həyata keçirilməsində ən maraqlı tərəf Azərbaycandır. Ona görə bəzi xarici kütləvi informasiya vasitələrində guya, Azərbaycanın burada, lazımı dərəcədə iştirak etməməsi barədə sifarişli yazıları görəndə bu, sadəcə olaraq bizi, necə deyirlər, çox peşman edir. Bunları ya bilməyərək, ya kiminsə təhriki ilə, ya da ki, bilərəkdən yazırlar. Bu, birinci dəfə deyil ki, kiminsə səhv mövqeyi guya Azərbaycanın qeyri-konstruktiv yanaşması kimi təqdim edilir. Kiminsə günahı ucbatından layihənin baş tutmamasının, yəni reallaşmamasının səbəbini sonradan Azərbaycan üzərinə yıxmaq istəyirlər ki, bizi günahlandırırırlar. Tamamilə əsassızdır. “Cənub dəhlizi”nin həyata keçirilməsində ən birinci maraqlı tərəf, ölkə Azərbaycandır. Ona görə Avropada bu məsələlərlə məşğul olanlar məsələni ciddi təhlil etməlidirlər və görməlidirlər, kim burada səmimi davranır, kim isə sadəcə olaraq əsaslandırılmamış mənfəət əldə etmək üçün məsələni yubadır.

Mən hesab edirəm və dəfələrlə təklif etmişik ki, bütün maraqlı tərəflər - istər energetika nazirləri, istər neft-qaz, enerji şirkətləri, istər ekspertlər səviyyəsində yığışsınlar bir masa arxasına. Qoy onların hamısı yığışsın və öz mövqelərini bildirsinlər. Onda hamı üçün aydın olacaq ki, bu məsələyə əngəl törədənlər kimdir, layihəni icra etmək istəyənlər kim. Biz təklif etmişik və mən bu gün bir daha televiziya vasitəsilə bu təklifi səsləndirirəm. İstehsalçılar, tranzit ölkələr, istehlakçılar – biz yığışaq və bütün təkliflərimizi ifadə edək. Bir daha demək istəyirəm ki, biz azad rəqabət, bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinin tərəfdarıyıq. Biz nəinki qaz sahəsində, bütün sahələrdə istəyirik ki, azad rəqabət və bazar iqtisadiyyatı prinsipləri üstünlük təşkil etsin. Bizim təklifimiz məhz bunun əsasında qurulubdur. Biz də bəzi başqa ölkələr kimi, reallığı əks etdirməyən təkliflər verə bilərdik. Biz onları vermirik. Yenə də demək istəyirəm, Azərbaycanın coğrafi vəziyyəti və infrastruktur imkanları elədir ki, biz öz qaz potensialımızı istənilən həcmdə, istənilən istiqamətdə reallaşdırmaqla bilərik.

“Cənub dəhlizi” ilə bərabər, digər istiqamətlərlə bağlı tədbirlər görülür. Bilirsiniz ki, bu ildən başlayaraq Azərbaycan öz təbii qazını tarixdə ilk dəfə olaraq Rusiyaya ixrac etməyə başlamışdır. Hesab edirəm ki, bu da çox əlamətdar bir hadisədir. Çünki Rusiya dünyanın ən böyük qaz təchizatçısıdır. Ancaq uğurlu ikitərəfli əməkdaşlıq nəticəsində bu gün Azərbaycan Rusiyadan qaz almır, ancaq qazı ixrac edir və razılaşdırılmış həcm artıq böyüyür. Biz yarım milyard kubmetr qaz haqqında ilk razılaşmanı əldə etmişik. Bu gün biz onu iki dəfə artırmışıq. Gələnlə əgər qarşılıqlı surətdə razılığa gələrixsə, indiki həcmi yenə də iki dəfə artırmaq olar. Yəni, bizim imkanlarımız vardır. Bu istiqamət bizim üçün vacibdir.

Qonşu İranla qaz alqı-satqısı ilə bağlı danışıqlar aparılır. İranda da bizim qazımıza ehtiyac vardır. İran rəsmiləri də bu barədə açıqlamalar vermişlər. Bizim də istədiyimiz ondan ibarətdir ki, İranla - dost, qonşu ölkə ilə qaz sahəsində də ciddi əməkdaşlığa başlayaq. Bu əməkdaşlıq iki dost, qonşu ölkəni bir-birinə daha da yaxınlaşdıracaqdır. Eyni zamanda, bizim ixrac imkanlarımız daha da genişləncəkdir. Dövlət Neft Şirkətinə göstəriş vermişəm ki, həm Rusiya, həm İran istiqamətinə qazın ixracatını daha da böyük həcmdə təşkil etmək üçün investisiyalar qoyulsun və texniki tədbirlər görülsün. Ona görə ki, texniki imkanlarımız bir az məhduddur. Çünki, İranla qaz əməkdaşlığı başlananda sadəcə olaraq mübadilə layihəsi icra edilirdi. İrandan Naxçıvana qaz verildirdi, biz isə Astaradan İran Astarasına qaz ötürürdük. Orada kompressor stansiyalarının həcmi o qədər də böyük deyildir. Yeni kompressorlar qoyulmalıdır, yeni xətlər çəkiləlidir. Bu, böyük investisiya tələb edən layihələrdir və Azərbaycan bunu öz üzərinə götürüb.

Eyni zamanda, Rusiya istiqamətinə qazın həcmi artırmaq üçün investisiyalar qoyulmalıdır. Bu, böyük investisiyalardır. Amma biz bunu etməliyik ki, öz qaz potensialımızı istənilən istiqamətdə maksimum dərəcədə realizə edə bilək. Dünən Rumıniyada Azərbaycan, Gürcüstan və Rumıniya arasında qaz əməkdaşlığı sahəsində anlaşma memorandumu imzalanmışdır. Hesab edirəm ki, tezliklə texniki-iqtisadi əsaslandırma aparılmalıdır. Bu da çox perspektivli bir yoldur. Bu memorandumun tərkibində Azərbaycan qazını Avropa məkanına nəql etmək üçün Qara dəniz üzərindən mayeləşdirilmiş qazın ixracı nəzərdə tutulur. Burada da üçtərəfli əməkdaşlıq uğurlu ola bilər. Yəni, biz müxtəlif yolları arayıq ki, Azərbaycan öz enerji potensialını maksimum dərəcədə işə sala bilsin. Yenə də deyirəm, bugünkü neft və qaz hasilatı, neft və qaz ixracı bizi qane edir. Əgər bundan artıq tədbirlər görülsə, imkanlarımız daha da genişləncəkdir. Nəzərə alsaq ki, Avropanın enerji təhlükəsizliyi hər halda bu gün və ən azı növbəti 10 il ərzində daha çox qaz amilindən asılı olacaq, əlbəttə, burada hər tərəfin, iki ya üç tərəfin maraqları üst-üstə gəlməlidir, çox ciddi əməkdaşlıq formatı təşkil edilməlidir.

Bir daha demək istəyirəm ki, Dövlət İnvestisiya Proqramında və Azərbaycanın dövlət büdcəsində bütün əsas məsələlər öz əskini tapıb. Sadəcə olaraq bu gün Azərbaycan üçün həm siyasi, həm iqtisadi, həm enerji baxımından vacib olan məsələlər ətrafında bir daha müəyyən müzakirələri apardıq, mən öz fikirlərimi bildirdim. Mən əminəm ki, biz növbəti üç ay ərzində həm dövlət büdcəsində, Dövlət İnvestisiya Proqramında nəzərdə tutulan bütün sosial məsələlərin həlli işində plan üzrə, proqram üzrə addımlayacağıq və həmişə olduğu kimi, ölkəmizi inamla irəli aparacağıq, Azərbaycanın uğurlu dinamik inkişafını təmin edəcəyik.

Sağ olun.

Xalq qəzeti.- 2010.- 15 aprel.- N 79.- S.1-5.

Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2010-cu ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir
(13 iyul 2010-cu il)

İyulun 13-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2010-cu ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir. Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi

-2010-cu ilin altı ayı arxada qalır və biz ənənəvi olaraq ilin birinci altı ayının yekunlarını müzakirə edəcəyik. Deyə bilərəm ki, Azərbaycanda bütövlükdə bu il də keçən ildəki kimi uğurlu iqtisadi inkişaf davam etmişdir. Baxmayaraq ki, keçən il maliyyə və iqtisadi böhran dünyada gedən proseslərə çox güclü təsir göstərmişdir. Azərbaycanda 2009-cu ildə iqtisadi inkişaf baxımından çox yüksək göstəricilər əldə olunmuşdur. 2010-cu ildə də bu müsbət meyillər davam etmişdir və iqtisadiyyatımızın bütün sahələrində inkişaf var, tərəqqi var. Bu rəqəmlər bir daha onu göstərir ki, Azərbaycanda iqtisadi islahatlar düzgün istiqamətdə aparılır. Altı ayda iqtisadi inkişaf 3,7 faiz təşkil etmişdir. Nəzərə alsaq ki, keçən ilin iqtisadi inkişafının bazası çox yüksək idi, bu, çox yüksək göstəricidir. Ümumiyyətlə, bu gün Azərbaycanda iqtisadi inkişafın istiqamətləri çoxşaxəlidir və bildiyiniz kimi, biz bu gün qeyri-neft sektorunun inkişafına üstünlük veririk. Bu, bizim prioritet məsələmizdir. O ki qaldı neft-qaz sektoruna, orada əldə edilmiş uğurlar bizim üçün kifayətdir və yaqın ki, biz hasilatın hazırkı templərini saxlamalıyıq.

Sənaye potensialının inkişafında müsbət meyillər davam etmişdir. Biz sənaye potensialını iki yerə bölsək görürük ki, neft sektorunda artım 2,4 faiz, qeyri-neft sektorunda isə 15,3 faiz olmuşdur. Yəni bu, gördüyümüz işlərin bariz nümunəsidir. Çünki bu günə qədər Azərbaycanda aparılan islahatlar, xüsusilə qeyri-neft sektorunun inkişafı istiqamətində atılan addımlar bax, bugünkü reallıqları təmin edir. Bundan sonra da qeyri-neft sektoruna xüsusi diqqət göstəriləcək və qeyri-neft sektorunun 15 faizdən çox artması Azərbaycan iqtisadiyyatının çoxşaxəli iqtisadiyyat olduğunu göstərir. Bizim məqsədimiz neft amilindən uğurla istifadə edib Azərbaycanın bütün sahələrini inkişaf etdirməkdən ibarət olmuşdur və biz bu məqsədə çatmışıq. Biz növbəti illərdə bu meyilləri gücləndirməliyik. Elə etməliyik ki, uzun illər, onilliklər bundan sonra Azərbaycan iqtisadiyyatı neft amilindən öz asılılığını maksimum dərəcədə azaltsın.

Digər iqtisadi göstəricilər də ümumiyyətlə, müsbət mənzərədən xəbər verir. İnflyasiya 4,9 faiz təşkil etmişdir. Bu, normal rəqəmdir. Əhalinin pul gəlirləri isə 9 faiz artmışdır. Bu, onu göstərir ki, 2009-2010-cu illərin tarixdə böhranlı illər kimi qalacağına baxmayaraq, Azərbaycan vətəndaşlarının gəlirləri artır və inflyasiyanın templərini də qabaqlayır.

Ölkədə böyük maliyyə resursları yaradılmışdır. Bizim uğurlu neft siyasətimiz nəticəsində bu gün Azərbaycan öz maliyyə imkanlarını genişləndirir. İlin əvvəlindən Azərbaycanın valyuta ehtiyatları artmış - 20 milyard dollardan 24,7 milyard dollara çatmışdır və bu, bizim strateji ehtiyatlarımızdır. Bu ehtiyatlar imkan verir ki, biz iqtisadi sahədə istənilən məsələni, istənilən infrastruktur layihəsini özümüz öz gücümüzə arxalanaraq icra edə bilək. Bu, bir daha onu göstərir ki, Azərbaycanda neft-qaz sektorunda islahatların aparılması, şəffaflığın təmin olunması və şəffaflıqla bağlı bütün mütərəqqi təşəbbüslərə qoşulmağımız, bax, bu böyük ehtiyatın yaranmasına gətirib çıxarmışdır. Bu, Azərbaycan xalqının sərvətidir. Bildiyiniz kimi, Neft Fondunun gəlirləri və xərcləri haqqında mütəmadi qaydada ictimaiyyətə məlumat verilir. Bu, çox şəffaf qurumdur, neft gəlirlərinin uğurla idarə edilməsində və ədalətli bölünməsinə Azərbaycan dünya miqyasında nümunə kimi göstərilir. Əlbəttə ki, əldə edilmiş təcrübə və bu sahədə görülən işlər artıq bizə deməyə imkan verir ki, Azərbaycanın strateji valyuta ehtiyatları gələcəkdə də artacaqdır. Əlbəttə, bu valyuta ehtiyatları Azərbaycanın uğurlu inkişafını və müstəqil siyasətini təmin edəcəkdir. Çünki iqtisadi müstəqillik siyasi müstəqilliyin əsas amilidir.

Azərbaycan 2010-cu ildə investisiyaların cəlb edilməsi sahəsində öz uğurlu siyasətini davam etdirmişdir. Baxmayaraq ki, demək olar, bütün maliyyə qurumları, beynəlxalq səviyyəli şirkətlər və ölkələr öz xərclərini kəskin şəkildə azaldılar, Azərbaycana xaricdən gələn investisiyaların həcmi, prosesi davam edir və bu il də biz bunu müşahidə etmişik. Bütövlükdə, ölkə iqtisadiyyatına altı ayda 3,8 milyard dollar sərmayə qoyulmuşdur və bunun müəyyən hissəsi xarici sərmayələrdir. Biz əvvəlki illərdə daha çox xarici investisiyalardan asılı idik. Azərbaycanda yaradılmış gözəl investisiya iqlimi ölkəmizə investisiyaların gətirilməsinə kömək göstərmişdir. Azərbaycan adambaşına düşən birbaşa xarici sərmayənin həcminə görə bütün dövrlərdə bu bölgədə ən qabaqcıl yerlərdə idi.

Bu gün isə maliyyə imkanlarımız, məhz xarici sərmayənin nəticəsində yaradılmış milli gəlir və valyuta ehtiyatlarımız, güclənmiş iqtisadiyyat imkan verir ki, biz daxili investisiyaların həcmi ildən-ilə artıraraq, 3,8

milyard dollardan 3 milyard dolları daxili sərmayələrdir, həm dövlət proqramları çərçivəsində, eyni zamanda, Azərbaycan şirkətlərinin fəaliyyəti nəticəsində qoyulmuş vəsaitdir. Bu da çox sevindirici haldır.

Azərbaycanda bu gün özəl sektorda fəaliyyət göstərən şirkətlər güclənir. Azərbaycan dövləti onlara öz dəstəyini göstərir. Dövlət şirkətləri müasir sistemə keçirlər. Azərbaycan dövlət şirkətlərində müasir mühasibat, audit və idarəetmə sistemi tətbiq olunur. Biz bu prosesləri dəstəkləyirik və strateji xəttimiz ondan ibarətdir ki, dövlət nəzarətində olan bütün şirkətlər beynəlxalq səviyyəli şirkətlər kimi fəaliyyət göstərsinlər. Onların dövlətə məxsus olduğu o demək deyil ki, onlar dövlət tərəfindən idarə olunmalıdır, yaxud da hansısa başqa yolla idarə olunmalıdır. Azərbaycanda bazar iqtisadiyyatı prinsipləri geniş tətbiq olunub və dövlət mülkiyyətində strateji əhəmiyyət daşıyan şirkətlər kommersiya şirkətləri kimi fəaliyyət göstərməlidirlər, beynəlxalq bazarlara çıxmalıdırlar və beynəlxalq bazarlarda investisiya layihələrini davam etdirməlidirlər.

Bir sözlə, iqtisadi inkişafı göstərən və müəyyən edən əsas göstəricilər müsbətdir, inkişaf təmin olunur və əminəm ki, Azərbaycanın uğurlu inkişafı bundan sonra da uzun illər ərzində davam edəcəkdir.

Biz həmişə olduğu kimi sosial məsələlərə xüsusi diqqət veririk və bu sahədə də nəzərdə tutulmuş bütün proqramlar vaxtılı-vaxtında icra olunur. Heç bir proqramda yubanma yoxdur və biz bu işləri proqram üzrə, cədvəl üzrə görürük. Deyə bilərəm ki, bugünkü məlumata görə, Azərbaycanda orta əməkhaqqı təxminən 400 dollar təşkil edir, ildən-ilə artır və ilin birinci yarısında da artım müşahidə olunubdur. Orta pensiyaların həcmi təxminən 130 dollardır. Burada da artım var. Amma əlbəttə ki, biz çalışmalıyıq ki, pensiyaların məbləğini bundan sonra da artıraraq və bu barədə bu gün danışacağıq. Bütün sosial infrastrukturun yaradılması layihəsi ilə bağlı – xəstəxanalar, məktəblər, idman qurğuları, mədəniyyət ocaqları - hər bir sahədə konkret işlər görülür. Bakıda və bölgələrdə ilin birinci yarısında açılan gözəl, müasir sosial infrastruktur obyektləri bunun bariz nümunəsidir.

Azərbaycanda regionların inkişafı proqramı uğurla davam edir və regionlarda gedən quruculuq, abadlıq işləri artıq reallıqdır. Azərbaycanın yeni reallıqları ondan ibarətdir ki, hər bir bölgədə inkişaf var, hər bir bölgədə sosial-iqtisadi proqramlar icra olunur, investisiyalar qoyulur və beləliklə, Azərbaycanın bölgələri yaradılmış vəziyyətdən uğurla istifadə edirlər.

Ancaq o da həqiqətdir ki, bizim bütün bölgələrimiz dövlətdən verilmiş dotasiyalar hesabına yaşayırlar. Elə bir bölgə yoxdur ki, öz daxili resursları hesabına yaşaya bilsin. Yəqin ki, bu təbiidir. Ancaq biz çalışmalıyıq ki, hər bir bölgə özünə xas olan xüsusiyyətlərdən, spesifik coğrafi və ərazi imkanlarından istifadə edərək, özünü maksimum dərəcədə yerli istehsalın artırılması hesabına təmin edə bilsin.

Dövlət, əlbəttə ki, bu subsidiyaları, dotasiyaları verməyə davam edəcək. İnfrastruktur layihələrinin keçirilməsi, kənd təsərrüfatına subsidiyaların verilməsi bu məqsədi güdür. Özəl sektora verilən kreditlər artıq gözəl nəticələrini verir və hər bir bölgənin öz proqramı var və proqram da çox müfəssəldir. Elə etməliyik ki, növbəti illərdə bölgələrin milli gəliri, ümumi daxili məhsul (ÜDM) daha da artsın. Baxmayaraq ki, son illər ərzində bəzi bölgələrdə ÜDM 3 dəfə, 4 dəfə artmışdır, yenə də hələ ki, ehtiyatlar böyükdür. Biz bu ehtiyatlardan maksimum dərəcədə səmərəli şəkildə istifadə etməliyik.

Bu il Azərbaycanda altı ayda 36 min yeni iş yerləri açılmışdır. Bütövlükdə isə 2004-cü ildə bəyan etdiyimiz proqram – regionların inkişafı və iş yerlərinin açılması proqramı uğurla icra edilir. Azərbaycanda son altı ildə təxminən 900 min yeni iş yerləri açılmışdır ki, onlardan 600 mindən çoxu daimi iş yerləridir. Düzdür, bəzi iş yerləri bağlanır, ancaq, bu, əlbəttə ki, təbii prosesdir. Hansısa şirkət fəaliyyət göstərir, sonra fəaliyyətini dayandırır. Bütövlükdə, Azərbaycanda işsizliklə bağlı olan məsələlər çox uğurla həll olunur. İşsizliyin aradan qaldırılması istiqamətində çox önəmli addımlar atılır.

Bu gün biz idxalı əvəzləyən məhsulların istehsalına çox böyük diqqət veririk. Bu gün biz ərzaq məhsulları ilə bağlı demək olar ki, əsas vacib məsələləri həll etmişik. Həll olunmamış məsələlər də öz həllini tapacaq və beləliklə, bir daha demək istəyirəm ki, ölkəmizin hərtərəfli inkişafı təmin ediləcəkdir.

Neft-qaz sektorunda bütün işlər plan üzrə gedir. Nəzərdə tutulmuş hasilat səviyyəsi təmin ediləcəkdir. Altı ayda 25 milyon ton neft, 13 milyard kub metr qaz hasil edilibdir. Bilirsiniz ki, bu hasilatın böyük əksəriyyəti ixrac edilir, Azərbaycana valyuta axını gəlməyə davam edir. Hesab edirəm ki, bu sahədə hasilatla bağlı işlər lazımı səviyyədə qurulub. Biz əlbəttə ki, hər bir sahədə olduğu kimi bu sahədəki siyasətimizə vaxtaşırı düzəlişlər edirik. Mən hesab edirəm ki, hazırkı hasilatın səviyyəsi bizi qane edir. Ancaq gələcəkdə əlbəttə ki, müxtəlif amilləri nəzərə alaraq, biz hasilatı artırmağa da bilərik, azalda da bilərik. Elə etməliyik ki, biz öz təbii ehtiyatlarımızdan maksimum səmərə ilə istifadə edək. Nəzərə alsaq ki, bizim təbii resurslarımıza dünyada və Avropada böyük ehtiyac var, ola bilər, hansısa əlavə tədbirin görülməsi nəticəsində biz qısa müddət ərzində hasilatı artırmağa da bilərik. Yəni ki, bu işlər bizim əlimizdədir, bizdən asılıdır və biz hasilatı istədiyimiz formada tənzimləyə bilərik.

Digər sahələrdə inkişaf müsbət təəssürat yaradır. Azərbaycanın iqtisadiyyatı dayanıqlı iqtisadiyyatdır. 2009-cu ildə böhran ilinə baxmayaraq, beynəlxalq reyting agentlikləri Azərbaycanın kredit reytingini artırblar. Bu onu göstərir ki, bizim apardığımız islahatlar çox uğurludur. Bizim iqtisadi inkişafımız təkə bir sektorun inkişafına bağlı deyil. Bizim siyasətimiz ondan ibarətdir ki, ölkəmizi modernləşdirək, ölkəyə ən qabaqcıl texnologiyaları gətirək. Azərbaycanda bütün iqtisadi və sənaye sahələrində ən qabaqcıl təcrübə tətbiq olunmalıdır, peşəkar kadrlar hazırlanmalıdır. Ölkəmiz uğurla inkişaf etməyə davam edəcəkdir. Bizim təbii resurslarımız var,

İqtisadi siyasətimiz var və bu, uğurlu siyasətdir. Beynəlxalq maliyyə qurumları Azərbaycanda bu sahədə aparılan işlərə çox yüksək qiymət verirlər. Yəni, bu, həqiqəti əks etdirən qiymətdir və beləliklə, biz ölkəmizin uzunmüddətli inkişaf strategiyasını təmin edəcəyik.

Biz öz müdafiə potensialımızı gücləndiririk. Bildiyiniz kimi, bu yaxınlarda büdcəyə dəyişiklik edilmişdir və bütövlükdə, bizim dövlət büdcəmiz hazırda 15 milyard dollar səviyyəsindədir. O cümlədən, 500 milyon dollar vəsait hərbi məsələlərin həllinə əlavə olaraq ayrılmışdır. Bu, bizim məqsədyönlü siyasətimizin bir hissəsidir. Çünki biz müharibə şəraitində yaşayırıq. Belə olan halda, biz diqqətimizi, ilk növbədə, ölkəmizin hərbi potensialının gücləndirilməsinə verməliyik və bunu edirik. Bu gün Azərbaycanın bütün hərbi xərcləri 2 milyard 150 milyon dollardır ki, bu da Ermənistanın bütün dövlət büdcəsindən çoxdur. Biz vaxtilə, bir neçə il bundan əvvəl qoyulmuş məqsədə çatdıq. Bu, bizə imkan verir ki, ordumuzu daha da müasirləşdirək, ən müasir silah-sursatı, texnikanı Azərbaycana gətirək. Eyni zamanda, ölkə daxilində güclü müdafiə sənayesini yaradaq. Biz qısa müddət ərzində buna nail ola bilmişik.

Hərbi gücümüz ölkəmizin Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli işində həlledici rol oynaya bilər. Biz istəmirik ki, bu, həlledici rol oynasın. Biz istəyirik ki, məsələ danışıqlar yolu ilə, diplomatiya yolu ilə öz həllini tapsın. Ancaq hərbi güc olan zaman əlbəttə ki, bizim mövqeyimiz daha da möhkəmlənəcəkdir.

Bu yaxınlarda mən Dağlıq Qarabağın azərbaycanlı icması ilə görüşdə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlı öz fikirlərimi bildirdim. İctimaiyyətə geniş məlumat verdim. Bir daha vurğulamaq istəyirəm ki, bizim bu sahədəki bütün fəaliyyətimiz çox şəffafdır, açıqdır və birmənalıdır. Azərbaycan xalqı mütəmadi qaydada məsələ ilə bağlı aparılan danışıqlar haqqında məlumatlandırılır. Bu, bizim ümumxalq işimizdir. Azərbaycan xalqı öz iradəsini ortaya qoyubdur. Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi Azərbaycan xalqının iradəsi əsasında öz həllini tapacaqdır. Yenə də deyirəm, bu, bizim ümumxalq işimizdir və son sözü Azərbaycan xalqı deyəcəkdir.

Bu gün bir məsələyə toxunmaq istəyirəm. Bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü heç vaxt danışıqlar mövzusu olmayıb, olmayacaqdır! Vəsitəçilərin təklifi də ondan ibarətdir ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa olunmalıdır, işğal edilmiş bütün bölgələrdən Ermənistanın işğalçı qüvvələri çıxarılmalıdır, azərbaycanlılar - məcburi köçkünlər öz doğma torpaqlarına, o cümlədən Dağlıq Qarabağa qayıtmalıdırlar və qayıdacaqlar.

O ki qaldı, Dağlıq Qarabağın gələcək statusuna, Azərbaycan dövlətinin razılığı olmadan Dağlıq Qarabağa heç bir status verilməz. Bu, danışıqların ayrılmaz parçasıdır. Yəni, birtərəfli qaydada Ermənistan, yaxud da ki, qondarma Dağlıq Qarabağ separatçıları, yaxud da ki, hansısa üçüncü qüvvə Azərbaycanın iştirakı və razılığı olmadan Dağlıq Qarabağa heç bir status verə bilməz. Bax, deyə bilərəm ki, bu, danışıqların əsas məsələlərindən biridir, demək olar ki, onun mahiyyətidir. Ona görə Ermənistan tərəfi deyəndə ki, Dağlıq Qarabağ nə vaxtsa müstəqil olacaq, bu, onların xülyasıdır, onların istəyidir, onların arzusudur. Ondən başqa heç nə deyildir. Danışıqlar masasında olan sənəddə Dağlıq Qarabağın statusu, statusunun müəyyən edilməsi haqqında hər şey açıq-aydın göstəriləlidir. Bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycan dövləti öz sözünü deyəcək və bu söz həlledici söz olacaqdır.

Azərbaycan dövləti və Azərbaycan xalqı isə heç vaxt Dağlıq Qarabağı Azərbaycandan ayıra biləcək heç bir status verməyəcəkdir. Danışıqlarda müzakirə edilən məsələlərdə Dağlıq Qarabağın Azərbaycandan nə vaxtsa ayrılması ilə bağlı heç bir mexanizm yoxdur, ola da bilməz.

Ona görə mən bunu xüsusilə bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü danışıqlar predmeti deyil və olmayacaqdır. Azərbaycan ancaq bu prinsiplər əsasında danışıqlarda iştirak edir. Bu prinsiplər demokratik prinsiplərdir. Bu prinsiplərdə həm ölkələrin ərazi bütövlüyünə hörmət göstərilir, eyni zamanda, xalqların öz müqəddəratının təyin edilməsi məsələlərinə də münasibət bildirilir. Ancaq bu iki amil bir-biri ilə ziddiyyət təşkil etməməlidir və etmir. Xalqların öz müqəddəratını təyin etməsi məsələləri ölkələrin ərazi bütövlüyü çərçivəsində uğurla həll oluna bilər. Dünyada, o cümlədən Avropada belə nümunələr çoxdur. Biz isə istəyirik ki, ən qabaqcıl təcrübə hər sahədə tətbiq olunsun, o cümlədən bu münaqişə ilə bağlı heç bir ayrı-seçkiliyə yol verilməz. Azərbaycan dövləti məhz bu prinsiplər üzərində durubdur. Bizim mövqeyimizdə heç bir dəyişiklik yoxdur və olmayacaqdır.

Paralel olaraq bir daha demək istəyirəm ki, biz hərbi gücümüzü də gücləndiririk və bunu edəcəyik. Azərbaycanda hərbi məsələlərin həlli üçün ayrılan vəsait, bildiyiniz kimi, çox böyük vəsaitdir. Biz bu vəsaiti nə üçün xərcləyirik? Yəqin ki, hamıya bəllidir. Biz hər an hazır olmalıyıq ki, öz doğma torpaqlarımızı işğalçılardan azad edək. Tam əminəm ki, bu gün Azərbaycanın belə imkanları var. Biz hərbi gücümüzü böyük dərəcədə artırmışıq, bundan sonra da artıracağıq. Bizim maliyyə imkanlarımız buna şərait yaradır və bu maliyyə imkanlarını biz yaratmışıq, Azərbaycan xalqı yaradıb, siyasətimiz yaradıb. Əgər 1994-cü ildə "Əsrin kontraktı" imzalanmasaydı, bu gün ümumiyyətlə Azərbaycanın uğurlu inkişafından söhbət gedə bilməzdi. Biz çox uğurla, məharətlə və ağılla bu amildən istifadə etdik, ölkəmizi gücləndirdik.

Ermənistanda bəziləri hesab edirlər ki, onlar müharibənin birinci mərhələsində qalib gəldilər. Mən hesab edirəm ki, onlar məğlub olublar. Azərbaycan isə atəşkəs müddəti ərzində böyük və uğurlu yol keçmişdir. Biz bu

gün böyük zirvələrə çatmışıq. Dünya miqyasında Azərbaycan böyük hörmətə malik olan ölkədir, bölgədə həlledici rol oynayır. Bizim iştirakımız olmadan heç bir məsələ öz həllini tapa bilməz. Bölgədə irəli sürülən siyasi təşəbbüslər və onların baş tutmaması bir daha onu göstərir ki, bizim razılığımız olmadan heç bir məsələ öz həllini tapa bilməz.

İqtisadi cəhətdən Azərbaycan inkişaf etmiş ölkələrin sırasına daxil edilməlidir, qarşıya bu məqsədi qoymuşuq. Biz müasir ölkəyik. Ona görə, müharibənin birinci mərhələsi heç nəyi sübut etmir. Bir şeyi sübut edir ki, Azərbaycan xalqı və Azərbaycan dövləti heç vaxt bu vəziyyətlə barışmayacaq və istənilən yolla öz ərazi bütövlüyünü bərpa edəcəkdir.

X X X

Maliyyə Naziri Samir Şərifovun

ÇIXIŞI

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi irsinə əsaslanmış və Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən ardıcılıqla həyata keçirilən sosial-iqtisadi inkişaf kursu 2010-cu ilin birinci yarımilliyində ölkə iqtisadiyyatının, onun aparıcı sahələrinin davamlı inkişafını təmin edərək müsbət sosial-iqtisadi nəticələrin əldə edilməsini şərtləndirmişdir.

Dünya iqtisadiyyatının qlobal maliyyə-iqtisadi böhranından çıxmasına baxmayaraq, onun residivləri özünü büruzə verərək yeni çağırışlar yaradır. Belə bir xarici iqtisadi mühitdə ölkənin makroiqtisadi və sosial sabitliyinin qorunub saxlanması, əhalinin rifah halının, maddi təminatının yaxşılaşdırılması, onun aztəminatlı qruplarına dövlət qayğısının artırılması ümdə vəzifə kimi qəbul olunaraq hesabat dövründə təmin edilmişdir.

Belə ki, ümumi daxili məhsulun artımı davam etmiş (3,7 faiz), ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə hesabat dövründə orta aylıq əmək haqqı 5,0 faiz artmış, əhalinin adambaşına düşən gəlirləri 8,4 faiz artaraq 1290 manata, adambaşına düşən ümumi daxili məhsul isə 2,5 faiz artaraq 2211 manata çatmışdır.

Vergi və digər icbari ödənişlər çıxıldıqdan sonra əhalinin sərəncamında qalan vəsait ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 9,7 faiz çox olmuş, başqa sözlə əhalinin pul gəlirlərinin artım sürəti mövcud inflyasiyanı iki dəfə üstələmişdir.

Əhalinin maliyyə imkanlarının göstəricisi hesab olunan pullu xidmətlərin həcmi artaraq ötən ilin müvafiq dövrünün göstəricisini 10,5 faiz üstələmiş, pərakəndə əmtəə dövriyyəsi 8,4 faiz, əhalinin banklardakı əmanətləri 29,0 faiz artmışdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatının uğurlu inkişafı, onun davamlı artımı, maliyyə ehtiyatlarımızın artımı, mühafizəkar borclanma siyasəti, habelə, onun böhrana qarşı nümayiş etdirdiyi dayanıqlığı beynəlxalq kredit reyting agentliklərinin də nəzərindən qaçmamışdır. 2010-cu ilin may ayının 20-də ölkəmizə tarixində ilk dəfə olaraq "Fitch" beynəlxalq reyting agentliyi tərəfindən investisiya səviyyəli reyting verilmişdir.

Möhtərəm Prezident, cari ilin altı ayında dövlət büdcəsinin mədəxili 4 milyard 922 milyon manat və ya 102,6 faiz yerinə yetirilmişdir ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 60,8 milyon manat və ya 1,3 faiz çoxdur.

Vergilər Nazirliyi mədəxil proqnozunu 106,1 faiz icra etməklə dövlət büdcəsinə 2 milyard 4 milyon manat vəsaitin daxil olmasını təmin etmişdir ki, həmin vəsaitin də 56,8 faizi və ya 1 milyard 139 milyon manatı qeyri-neft sektorundan daxilolmaların payına düşür.

Dövlət Gömrük Komitəsi büdcə proqnozuna 100,1 faiz əməl edərək, büdcəyə 451,0 milyon manat vəsait təmin etmişdir.

Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə nəzərdə tutulmuş məbləğdə, yəni 2 milyard 455 milyon manat məbləğində vəsait daxil olmuşdur.

Sair daxilolmalar üzrə dövlət büdcəsinə 13,3 milyon manat vəsait daxil olmuşdur.

Cari ilin altı ayı ərzində dövlət büdcəsinin xərcləri 4 milyard 277 milyon manat və ya 87,5 faiz səviyyəsində icra olunmuşdur.

2009-cu ilin müvafiq dövrünə nisbətən bu ilin altı ayında dövlət büdcəsindən sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinə 14,8 faiz, kənd təsərrüfatı xərclərinə 9,2 faiz, mənzil-kommunal təsərrüfatı xərclərinə 8,8 faiz, müdafiə xərclərinə 4,5 faiz, mədəniyyət xərclərinə 8,8 faiz, iqtisadi fəaliyyətlə bağlı xərclərə 2,3 faiz, səhiyyə xərclərinə 0,4 faiz çox vəsait yönəldilmişdir.

Hesabat dövründə icra olunmuş dövlət büdcəsi xərclərinin 1 milyard 363 milyon manatı və ya 27,7 faizi sosialyönümlü tədbirlərin (elm, təhsil, səhiyyə, sosial təminat, mədəniyyət xərcləri) maliyyə təminatına yönəldilmişdir ki, bu da 2009-cu ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 83,0 milyon manat və ya 6,5 faiz çoxdur.

Cari ilin 6 ayı ərzində dövlət büdcəsi hesabına nəzərdə tutulan bütün sosial proqram və tədbirlərin, əmək haqlarının, pensiyaların, təqaüdlərin stabil maliyyələşməsi təmin edilmişdir.

2010-cu ilin altı ayında icmal büdcənin gəlirləri 8 milyard 907 milyon manat, xərcləri 4 milyard 694 milyon manat icra olunmuş, icmal büdcədə 4 milyard 213 milyon manat profisit yaranmışdır.

Hesabat dövründə bütün əsas investisiya layihələrinin və proqramların həyata keçirilməsi davam etdirilmiş, bu məqsədə məcmu olaraq 1 milyard 740 milyon manat, o cümlədən dövlət büdcəsindən 1 milyard 349 milyon manat, Dövlət Neft Fondunun büdcəsindən 163,3 milyon manat, Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsindən 29,3 milyon manat, dövlət zəmanəti ilə beynəlxalq maliyyə institutlarından daxil olmuş vəsait hesabına 198,0 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

Dövlət büdcəsinin dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərindən sosial-mədəni və məişət təyinatlı obyektlərin tikintisinə və yenidən qurulmasına 164,2 milyon manat, o cümlədən təhsil müəssisələrinə 42,6 milyon manat, səhiyyə müəssisələrinə 24,8 milyon manat, mədəniyyət müəssisələrinə 57,6 milyon manat, idman müəssisələrinə

25,5 milyon manat, sosial müdafiə və sosial təminat təyinatlı müəssisələrə 13,7 milyon manat vəsait sərf edilmişdir.

Əsas kommunal və nəqliyyat infrastrukturalarının tikintisi və yenidən qurulması üçün 1 milyard 84 milyon manat, o cümlədən elektrik enerjisi infrastrukturalarının tikintisi üçün 59,7 milyon manat, regionların içməli su və suvarma-drenaj infrastrukturalarının bərpası və yenidən qurulması üçün 99,8 milyon manat, respublika əhəmiyyətli avtomobil yollarının və yol infrastrukturalarının tikintisi və yenidən qurulmasına 660,0 milyon manat, Bakı Metropoliteninin yeraltı nəqliyyat obyektlərinin tikintisi və metro üçün avadanlığın alınmasına 53,8 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

Cari ilin ötən dövrü ərzində icmal büdcənin tərkib hissəsi olan Dövlət Neft Fondunun vəsaiti hesabına məcburi köçkünlər üçün yaşayış qəsəbələrin tikintisi, Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması, Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun çəkilişi layihələrinin həyata keçirilməsi üçün əvvəldə qeyd olunduğu kimi, 163,3 milyon manat vəsait sərf edilmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsindən sosial-mədəni, inzibati və məişət təyinatlı obyektlərin tikintisinə 29,3 milyon manat vəsait istifadə olunmuşdur.

Hesabat dövründə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondundan 71 milyon manat, dövlət büdcəsinin Ehtiyat Fondundan əvvəlcədən büdcədə nəzərdə tutulmayan bir sıra tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə 53,2 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Cari ilin altı ayında qeyri-neft sektorunun inkişafına dövlət qayğısının daha da artırılması, sahibkarlığın dəstəklənməsi və inkişafı, onun rəqabət qabiliyyətinin qorunması siyasəti davam etdirilmiş və bu istiqamətdə hökumət tərəfindən təsirli tədbirlər görülmüşdür.

Cari ilin altı ayında Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaiti hesabına 560 sahibkarlıq subyektinə 48,4 milyon manat, o cümlədən dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına 35 milyon manat güzəştli kredit verilmişdir ki, bunun da 74 faizi aqrar infrastruktur sahələrinin (soyuducu və taxıl anbarları kompleksləri) inkişafına, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalına, 21 faizi sənaye məhsullarının istehsalı və emalına, 5 faizi turizm infrastrukturunun inkişafına yönəldilmişdir.

Hesabat dövründə dövlət büdcəsindən əhalinin ərzaq məhsulları ilə etibarlı təminatı üzrə dövlət proqramının maliyyələşdirilməsi üçün 35,4 milyon manat, kənd təsərrüfatı texnikasının və aqrokimyəvi maddələrin alınması üçün "Aqrolizinq" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə 23,5 milyon manat, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına kreditlərin verilməsi üçün Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Kənd Təsərrüfatı Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyinə 10 milyon manat həcmində vəsait ayrılmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident, hesabat dövründə ölkə ərazisində cərəyan edən dəyişkən iqlim şəraiti nəticəsində yağın aramsız və güclü leysan yağışları bir çox rayonlarda torpaq sürüşmələri və subasma halları yaratmış, iqtisadiyyatımıza, əsasən də aqrar sahəyə ciddi ziyan vurmuşdur.

Kür və Araz çaylarında son illərdə görünməyən daşqınlar 11 rayonda xüsusilə ciddi subasmaları törətmişdir. Min hektarlarla yararlı əkin sahələri və orada becərilən kənd təsərrüfatı məhsulları məhv olaraq iqtisadi dövriyyədən çıxmış, təbii biçənək və otlaq sahələri, nəqliyyat, rabitə, enerji və digər infrastruktur dağılmışdır. Subasma və qrunut sularının səviyyəsinin qalxması nəticəsində minlərlə təsərrüfatlar və əhalinin evləri yararsız vəziyyətə düşmüşdür.

Cənab Prezident, baş vermiş irimiqyaslı təbii fəlakətin qarşısının alınması və nəticələrinin aradan qaldırılması üçün təcili və təxirəsalınmaz tədbirlərin görülməsi ilə bağlı müvafiq sərəncamınızla hökumətin, rayon, şəhər icra hakimiyyəti orqanlarının qarşısında qoyduğunuz vəzifələrə uyğun olaraq qısa vaxt kəsiyində əhalinin təhlükəli zonalardan uzaqlaşdırılmasına, subasmanın digər yaşayış məntəqələrinə və əkin sahələrinə sirayət etməməsinə nail olunmuş, bu məqsədlə operativ olaraq dövlət büdcəsinin Ehtiyat Fondundan 20,5 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Ziyan çəkmiş əhaliyə göstərdiyiniz qayğının davamı olaraq cari ilin iyun ayında təqdimatınız əsasında Milli Məclis tərəfindən "2010-cu il dövlət büdcəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa edilmiş dəyişikliklər hesabına bu məqsədlə dövlət büdcəsindən 300 milyon manat əlavə vəsait ayrılmışdır.

Eyni zamanda, qanuna edilmiş dəyişikliklərlə ölkəmizin müdafiə potensialının və onun təhlükəsizliyinin daha da gücləndirilməsinə, silahlı qüvvələrin texniki təchizatının yaxşılaşdırılmasına, əsgər və zabit heyətinin maddi təminatının və döyüş məharətinin artırılmasına və bu istiqamətdə digər zəruri məsələlərin həllinə 400 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Dəyişikliklərlə, həmçinin elm, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, sosial təminat sahələri və yol infrastrukturaları üzrə bir sıra investisiya layihələrinin başa çatdırılmasının maliyyələşdirilməsinə 299,0 milyon manat həcmində vəsaitin yönəldilməsi nəzərdə tutulur.

Möhtərəm Prezident, "Büdcə sistemi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq, cari ilin yanvar ayından 2011-ci il üçün dövlət və icmal büdcə layihələrinin tərtibinə başlanılmışdır. Büdcə layihələri hazırlanarkən Azərbaycan dövlətinin inkişafı üçün müəyyən etdiyiniz strateji xəttə və ölkədə yaranmış makroiqtisadi mühitə uyğun olaraq dövlət büdcəsi gəlirlərinin stabilləşdirilməsinə, qeyri-neft

sektorundan və digər real mənbələrdən büdcəyə əlavə daxilolmaların müəyyən edilməsinə, Sizin ən ümdə vəzifə hesab etdiyiniz əhalinin sosial rifahının yaxşılaşdırılmasına, ələlxüsus aztəminatlı insanların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinə, onların gəlirlərinin və məşğulluq səviyyəsinin yüksəldilməsinə, qeyri-neft sektorunun, sahibkarlığın inkişaf etdirilməsinə, dövlətin müdafiə potensialının artırılmasına, iqtisadi, enerji, nəqliyyat, ərzaq və ekoloji təhlükəsizliyin təmin olunmasına, təbii fəlakətin nəticələrinin aradan qaldırılması ilə bağlı hazırlanmaqda olan kompleks tədbirlər proqramı üçün maliyyə təminatının yaradılmasına xüsusi diqqət yetirilir.

Dünya iqtisadiyyatında və maliyyə bazarlarında yarana biləcək yeni risklərin Azərbaycan iqtisadiyyatına təsirinin neytrallaşdırılması imkanları da nəzərə alınmaqla, daxili resursların payının artırılması hesabına iqtisadiyyata daha çox sərmayə qoyulması, dövlət xərclərinin tənzimləyici rolunun və sosial səmərəsinin daha da artırılması, maliyyə intizamının gücləndirilməsi qarşıda duran mühüm vəzifələrdəndir.

Çıxışımın sonunda icazə verin, Sizi əmin edirəm ki, bugünkü müşavirədə verəcəyiniz tapşırıqlar da nəzərə alınmaqla, 2010-cu büdcə ilinin layiqincə başa çatdırılması və müəyyən etdiyiniz inkişaf hədəflərinə nail olmaq üçün Maliyyə Nazirliyinin kollektivi öz töhfəsini verəcək və səylərini əsirgəməyəcəkdir.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Kənd Təsərrüfatı Naziri İsmət Abasovun

ÇIXIŞI

- Möhtərəm cənab Prezident!
Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Şərəfli ömrünü Azərbaycan dövlətinin qurulmasına, inkişafına, müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsinə və suverenliyinin qorunmasına sərf etmiş ulu öndər Heydər Əliyevin müdrik siyasəti və yorulmaz fəaliyyəti nəticəsində ölkəmizin aqrar-sənaye kompleksi davamlı surətdə inkişaf edir və bu gün çoxminli kəndli sahibkarlar fəxr edirlər ki, bu inkişaf missiyası, cənab Prezident, məhz Sizin rəhbərliyiniz altında uğurla davam etdirilir. Beynəlxalq iqtisadi münasibətlərə, hüquqi normalara cavab verən, xalqın milli maraqlarına əsaslanan irimiqyaslı, məqsədyönlü islahatların ardıcılıq və peşəkarlıqla həyata keçirilməsi ölkəmizin qüdrətini və imicini daha da artırmış, perspektiv inkişafa, xalqın rifahının durmadan yaxşılaşdırılmasına münbit şərait yaratmışdır. İqtisadiyyatın modernləşdirilməsi, bütün sahələrlə yanaşı, aqrar sahə üzrə də konkret inkişaf proqramlarının həyata keçirilməsi nəticəsində ölkəmiz dinamik və hərtərəfli inkişaf edir, öz sosial-iqtisadi qüdrətini artırır, beynəlxalq aləmdə mövqeyini möhkəmləndirir.

Möhtərəm cənab Prezident, regionların sosial-iqtisadi inkişafına və əhalinin ərzaq məhsulları ilə etibarlı təminatına dair dövlət proqramlarında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin həyata keçirilməsi, “Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarında dövlət dəstəyi haqqında” Sərəncamınıza uyğun olaraq kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarında edilən güzəştlər nəticəsində kənd təsərrüfatının ümumi məhsulunun sabit qiymətlərlə dəyəri 2010-cu ilin 6 ayı ərzində 1306,6 milyon manat təşkil etmişdir.

Cari ilin məhsulu üçün keçən ilin payızında və bu ilin yazında 950 min hektar sahədə dənli və dənli-paxlalı bitkilər əkilmişdir ki, ondan da 674,6 min hektarını buğda təşkil etmişdir. İyulun 12-nə olan vəziyyətə 802,7 min hektarda və ya ümumi sahənin 84 faizində biçin aparılmış və 1594,8 min ton məhsul istehsal edilmişdir. Taxıl yığımı kampaniyasının mütəşəkkil keçirilməsi üçün nazirlik tərəfindən “Aqrolizinq” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin mütəxəssislərindən ibarət qərargah və “qaynar telefon” xətti yaradılmışdır. Taxılbiçən kombaynların boş dayanmalarının qarşısını almaq üçün səyyar texniki xidmət və səyyar yanacaq doldurma avtomatlarını səfərbər edilmişdir. Taxıl biçini mövsümündə “Aqrolizinq” ASC tərəfindən gətirilən 990 və digər mənbələrdən daxil olan 240 müasir tipli kombayn olmaqla, ümumilikdə 3 min 110 taxılıyığan kombayndan istifadə edilir. Bu isə keçən ilin taxıl biçinində istifadə edilən yeni kombaynların sayından 236 ədəd çoxdur. Bu da cari ildə taxılın vaxtında və itkisiz yığılmasına şərait yaradacaqdır.

Hava şəraitinin kəskin dəyişməsi, aramsız yağışların yağması ayrı-ayrı sahələrin hava axını ilə daxil olan sarı və qonur pas xəstəlikləri ilə sirayətlənməsinə səbəb olmuşdur. Bu xəstəliklərin məhsul itkisinə vurduğu ziyanı minimuma endirmək məqsədilə müvafiq aqrotexniki tədbirlər kompleksləri həyata keçirilir.

Qeyri-sabit iqlim şəraitinə baxmayaraq, bu il 99 min hektar bar verən meyvə-giləmeyvə bağlarından 680 min ton məhsul alınması gözlənilir. Aparılan araşdırmalara görə, bir sıra bölgələrin meyvə bağlarına, xüsusən çəyirdəklilərə xeyli ziyan dəymişdir. Bununla yanaşı, çəyirdəkli meyvələrdən fərqli olaraq tumlu, sitrus və subtropik meyvə və üzüm bağlarında vəziyyət qənaətbəxşdir.

2010-cu ildə 375,7 min hektar sahədə yazlıq bitkilər əkilmişdir ki, bu da keçən ildəkindən 18,6 min hektar çoxdur. O cümlədən, təxminən keçən ilki səviyyədə - 66 min hektar sahədə kartof, 32,5 min hektar və ya keçən ildəkindən 1,3 min hektar çox bostan və 81,1 min hektar sahədə və ya keçən ildəkindən 1,2 min hektar çox tərəvəz bitkiləri əkilmişdir. Yaşıl çay plantasiyalarında əvvəlki illərə nisbətən qulluq işləri yaxşılaşdırılmış və 450 ton yaşıl çay yarpağı istehsalı gözlənilir.

Heyvandarlığın yem bazasını möhkəmləndirmək məqsədilə 78,2 min hektar sahədə çoxillik otlar əkilmişdir ki, bu da keçən ildəkindən 6,5 min hektar çoxdur. Məlumdur ki, toxumçuluq və tingçilik məhsuldarlığın artırılmasında, keyfiyyətli məhsulların alınmasında və ərzaq təminatının yaxşılaşdırılmasında xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Ölkədə dənli və dənli-paxlalıların toxumçuluğunda və tingçilikdə xeyli irəliləyiş olsa da, bu işlər gələcəkdə də davam etdiriləcəkdir. “2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında əhalinin ərzaq məhsulları ilə etibarlı təminatına dair Dövlət Proqramı”nda nəzərdə tutulmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün əkinəyararlı torpaq sahələrinin məhdudluğu nəzərə alınmaqla, hər hektar sahədən yüksək məhsuldarlıq əldə edilməsi məqsədi ilə toxumçuluq və tingçilik sahəsinin daha da inkişaf etdirilməsi nazirliyin qarşısında duran ən prioritet vəzifələrdən biridir. Bu məqsədlə dövlət və özəl toxumçuluq təsərrüfatlarının inkişafı ön plana çəkilmiş və indiyədək 660 özəl toxumçuluq və tingçilik təsərrüfatı yaradılmışdır.

Reproduksiya toxum satışına görə hər kiloqram üçün satış dəyərinin müvafiq olaraq 30-40 faizi və ting satışına görə 30 faiz əlavə maliyyə vəsaiti ödənilmişdir. Bu, kəndli sahibkarlarda yüksək keyfiyyətli toxum və ting istehsalını artırmağa marağı yüksəltmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident, 2010-cu ilin mart-aprel aylarında və mayın birinci ongünlüyündə aramsız yağışların yağması, xüsusilə aprelin 28-dən etibarən yağışların daha da intensivləşməsi, dağlarda qar örtüyünün eriməsi güclü su daşqınlarına səbəb olmuşdur. Nəticədə Kür və Araz çaylarının mənsəbinə yaxın rayonlarda

təxminən 60 min 107 hektar əkin və örüş sahələrini su basmışdır ki, bunun da 26 min 255 hektarını payızlıq taxıl, 2 min 667 hektarını kartof, 2 min 400 hektarını tərəvəz, 710 hektarını bostan, 80 hektarını şəkər çuğunduru, 22 min 838 hektarını yonca və 3 min 735 hektarını örüş sahələri təşkil edir.

Regionda su basmış ərazilərin ətrafında əkilmiş kənd təsərrüfatı bitkilərinin xəstəlik və zərərvericilərinə qarşı mübarizə tədbirləri mütəmadi olaraq həyata keçirilir. Daşqına məruz qalmış Sabirabad rayonunun kəndlərində suyun içərisindən 307 baş iri və xırda buynuzlu heyvan və 24 min 153 başa qədər quşun cəsədləri çıxarılaq baytarlıq-sanitariya tədbirlərinə uyğun zərərsizləşdirilmişdir. Hazırda təbii fəlakət zonasında saxlanılan heyvanlar arasında təhlükəli infeksiyon xəstəliklərə görə epizootik durum daim nəzarətdə saxlanılır.

Kənd təsərrüfatının mühüm sahəsi olan heyvandarlıq da dinamik inkişafını intensiv yolla davam etdirir. Heyvandarlığın intensiv inkişaf etdirilməsində mühüm rol oynayan süni mayalanma tədbirləri ildən-ilə genişlənir. Cənubi Qafqaz regionunda ilk dəfə olaraq ölkəmizdə süni mayalanma mərkəzi fəaliyyət göstərir. İndiyədək 500 nəfər süni mayalanma texniki hazırlanmış və onlar lazımi avadanlıqla təmin olunmuşlar. Keçən il süni mayalanma yolu ilə 23 min baş, cari ilin 6 ayında isə 17 min sağlam bala alınmışdır. Bu üsulla alınmış inəklərin hər birindən orta hesabla 3000-3500 kiloqram süd sağılır.

Bununla yanaşı, cənab Prezident, Sizin imzaladığınız sərəncamlarla “Aqrolizinq” ASC tərəfindən Almaniyaadan keçən il 770 baş cins damazlıq mal gətirilərək lizinq qaydasında satılmışdır. Bu işin davam etdirilməsi üçün cari ilə ayrılmış 3 milyon manat vəsait hesabına 902 baş cins damazlıq düyü gətirilməsi üçün müqavilə bağlanmış, indiyədək 287 baş heyvan gətirilmiş və lizinq qaydasında satılmışdır. Qalan heyvanların gətirilməsi payız aylarına planlaşdırılır.

Kənd təsərrüfatında istehsalın davamlı və dinamik inkişafı, torpağın münbitliyinin qorunub saxlanması məqsədi ilə mineral gübrələrdən istifadədə son vaxtlar canlanma yaranmışdır. Respublika Prezidentinin 2007-ci il tarixli 1907 nömrəli Sərəncamına müvafiq Nazirlər Kabinetinin sərəncamı ilə mineral gübrənin dəyərinin 70 faizinin dövlət tərəfindən kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılara güzəşt edilməsi azot gübrəsinin satılmasına öz müsbət təsirini göstərmişdir. Qısa müddət ərzində 19,9 milyon manat dəyərində 58 min ton mineral gübrənin satılması təmin olunmuşdur.

“Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarının toxum, gübrə və damazlıq heyvanları ilə təmin edilməsinə əlavə dəstək verilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2008-ci il 21 avqust tarixli Sərəncamına müvafiq mineral gübrələrin, “Aqrolizinq” ASC tərəfindən dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına alınan kənd təsərrüfatı texnikasının və texnoloji avadanlığın saxlanması üçün xüsusi anbarların tikilməsi və alınan mineral gübrələrin paylanması üçün ayrı-ayrı bölgələri əhatə edən regional loqistik bazaların yaradılması istiqamətində görülən işlər davam etdirilir.

Şəki və Sabirabad rayonlarında regional loqistik bazalar istifadəyə verilmiş, Xaçmaz və Şəmkir rayon bazaları istismara verilməyə hazırdır, Cəlilabad və Bərdə rayonlarında isə bazaların tikintisinə başlanılmışdır. Qeyd olunanlarla yanaşı, rayon aqroservislərinin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsinə ehtiyac vardır. Möhtərəm cənab Prezident, ölkə əhalisinin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsində hərtərəfli kömək və qayğımıza görə respublikanın aqrar sahəsində çalışan fermer və sahibkarlar adından Sizə öz dərin minnətdarlığımızı bildirir və əmin edirəm ki, əhalini keyfiyyətli kənd təsərrüfatı məhsulları ilə təmin edəcəyik. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Müdafiə Sənayesi Naziri Yavər Camalovun

ÇIXIŞI

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Respublikanın iqtisadi və sosial həyatında son illər müşahidə olunan dinamik inkişaf 2010-cu ilin birinci yarısında da davam etmiş, makroiqtisadi göstəricilər nəzərəcarpacaq dərəcədə artmışdır. İqtisadiyyatın bütün sahələrində olduğu kimi, müdafiə sənayesində də möhtərəm Prezident, Sizin rəhbərliyiniz altında mühüm uğurlar əldə edilmişdir.

Əsas ulu öndərimiz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan və Sizin sərəncamınızla yaranan Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin strukturu formalaşdırıldı. Müəssisələrin fəaliyyətini bərpa etmək üçün proqramlar hazırlandı, nazirlik üzrə prioritet sahələr müəyyən edildi. Güc strukturlarının müdafiə təyinatlı məhsullara, o cümlədən atıcı silahlara, xüsusi təyinatlı məmulatlara, hərbi texnikanın ehtiyat hissələrinin hazırlanmasına və təmirinə olan tələbatı öyrəndi. Keçmiş SSRİ dövründə olan əlaqələrin bərpa edilməsi və dünyanın müxtəlif dövlətləri ilə işgüzar əməkdaşlığın yaradılması üçün tədbirlər görüldü. Nazirliyin fəaliyyətində maliyyə sabitliyi yaratmaq üçün sağlamlaşdırma tədbirləri və qanunvericilik bazasının yaradılması məqsədilə normativ-hüquqi sənədlər hazırlandı.

Cənab Prezident, fəaliyyətə başladığı gündən dövlət müdafiə sifarişi proqramında nəzərdə tutulan tədbirlərin icrası istiqamətində yeni texnologiyalar, avadanlıq və istehsal sahələrinin yaradılması üçün tikinti və yenidənqurma işlərinin aparılmasına, habelə müdafiə təyinatlı məmulatların yaradılmasına Sizin göstərişinizlə 2006-2009-cu illərdə Müdafiə Sənayesi Nazirliyinə dövlət büdcəsindən 414,4 milyon manat məbləğində vəsait ayrılmışdır. Ayrılmış vəsait hesabına onlarla texnoloji xətlər, müəssisələrin avadanlıq parkının təzələnməsi məqsədilə dünyanın inkişaf etmiş ölkələrindən müxtəlif mürəkkəb əməliyyatları həyata keçirən 423 adda dəzgah və avadanlıq alınmışdır. Nazirliyin müəssisələrində müxtəlif növ atıcı silahların, döyüş sursatlarının və onların ehtiyat hissələrinin istehsalı məqsədilə 141,7 min kvadratmetr sahəyə malik olan 21 obyektə tikinti və yenidənqurma işləri aparılmış və nəticədə, cənab Prezident, Sizin iştirakınızla nazirliyin “İqlim”, “Dalğa”, “Peyk”, “Telemexanika”, “Alov”, Elektron Hesablama Maşınları, Radioquraşdırma, “Araz” zavodu, Elmi Tədqiqat İnstitutu və “Təcrübə-sınaq” zavodunun əsaslı yenidənqurmada sonra açılış mərasimləri keçirilmişdir. Bu müəssisələrdə onlarla yeni istehsal sahələri yaradılaraq, müdafiə təyinatlı məmulatların istehsalına başlanmışdır.

Ötən dövr ərzində aparılan elmi-tədqiqat və təcrübi-konstruktor işləri nəticəsində çoxsaylı müdafiə təyinatlı məmulatlar yaradılmış və seriya istehsalı mənimsənilmişdir. Eyni zamanda, yüzlərlə ehtiyat hissələri hazırlanıb istehsal edilərək Müdafiə Nazirliyinə və digər güc strukturlarına təhvil verilmişdir.

Bu gün Müdafiə Sənayesi Nazirliyi dünyanın 60-dan çox ölkəsi ilə əməkdaşlıq edir. Məhz bu tədbirlər nəticəsində qısa müddət ərzində nazirliyin müəssisələrində müasir tələblərə cavab verən müdafiə təyinatlı məmulatların seriyalı istehsalı həyata keçirilir. Yaradılmış yeni istehsal sahələri, quraşdırılmış texnologiya və avadanlıqlar hesabına istehsal olunan müdafiə təyinatlı məmulatların çeşidlərinin sayı 413-ə çatdırılmışdır. İstehsal həcmi ümumilikdə 2006-cı ilə müqayisədə 2009-cu ildə 2,8 dəfə, müdafiə təyinatlı məmulatların istehsalı isə 46 dəfə artırılmışdır. Artıq əminliklə deyə bilərik ki, müstəqil Azərbaycanın qısa müddət ərzində yaradılmış hərbi sənaye kompleksi ölkəmizin Silahlı Qüvvələrini silah-sursat, hərbi texnika və digər vasitələrlə təmin etməklə yanaşı, xarici bazarlara məhsul ixrac etməyə qadirdir.

Bu gün dünyanın inkişaf etmiş ölkələrində olduğu kimi, nazirliyin müəssisələrində yaradılmış istehsal bazası müdafiə təyinatlı məmulatların istehsalı ilə yanaşı, respublikanın xalq təsərrüfatının bütün sahələri üçün müxtəlif mülki məhsulların istehsalını həyata keçirməyə imkan verir. Cənab Prezident, bütün bunlara və sahənin inkişafına göstərdiyiniz daimi diqqət və qayğıya görə kollektivimiz adından Sizə öz minnətdarlığımızı bildiririk.

Möhtərəm cənab Prezident, 2010-cu ilin altı ayında müdafiə təyinatlı məmulatlara dair bağlanmış müqavilələrin həcmi 61,1 milyon manat təşkil edir. İlin sonunadək yaradılacaq müdafiə təyinatlı məmulatların seriyalı istehsalını təmin etməklə əlavə olaraq, 42 milyon manat məbləğində müqavilələrin bağlanması gözlənilir. Bununla da müdafiə təyinatlı məmulatların 2010-cu il üçün istehsal həcmi 103 milyon manat çatdırılacaqdır. Onu da qeyd edim ki, 2010-cu il üçün bağlanmış müqavilələrin həcmi 2006-cı ilə müqayisədə 120 dəfə, 2007-ci ilə müqayisədə 9,6 dəfə, 2008-ci ilə müqayisədə 6 dəfə artmışdır.

Cari ilin ötən dövründə müəssisələrdə 2010-cu ilin dövlət müdafiə sifarişi proqramında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin yerinə yetirilməsi istiqamətində işlər davam etdirilmişdir. Bu il proqrama uyğun olaraq, 98 mövzu üzrə 108 məmulatın yaradılması nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da 241 mərhələni əhatə edəcəkdir. Hesabat dövründə həmin mərhələlərdən 15-i yerinə yetirilmiş, 19-u başa çatmaq üzrədir. Digərləri üzərində işlər davam etdirilir. Eyni zamanda, mövzular üzrə taktiki-texniki tapşırıqlar işlənir, atıcı və artilleriya silahlarının, döyüş sursatlarının, optik cihazların sınaqlarının keçirilməsi üçün hazırlıq işləri aparılır.

2010-cu ildə 413 adda müdafiə təyinatlı məmulatların və onların ehtiyat hissələrinin istehsalı nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da 2009-cu ildə istehsal olunan məmulatların sayından 1,2 dəfə çoxdur. Hazırda bağlanmış müqavilələrin tam həcmdə yerinə yetirilməsi istiqamətində məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirilir. 2010-cu ildə əsasən müxtəlif tipli minaatanların, qumbaraatanların, snayper tüfənginin, optik nişangahların, kollimatorların, minaların, atəş yığımlarının, aviasiya bombalarının, müxtəlif növ atıcı silahlar üçün trenajorların, tank və piyadaların döyüş maşınları üçün tırtıl dəstlərinin, müxtəlif növ patronların, əl qumbaralarının və s. məmulatların seriyalı istehsalı nəzərdə tutulmuşdur.

Hesabat dövründə dövlət müdafiə sifarişi proqramının icrası ilə bağlı nazirliyin tabeliyində olan müəssisələrdə müdafiə təyinatlı məmulatların istehsal sahələrinin yaradılması məqsədilə “Sənayecihaz” elmi müəssisəsində, “Telemexanika” zavodunda və “Araz” zavodunda 2009-cu ildə başlanmış işlər davam etdirilmişdir. Yeni layihələrin, layihə-smeta sənədlərinin hazırlanması və maliyyələşdirilməsi istiqamətində işlər davam etdirilir. Bütünlükdə, 2010-cu ildə 10 obyektə tikinti və yenidənqurma işləri aparılır ki, onlardan da 8-i bu il istifadəyə veriləcəkdir.

Aparılan marketing işləri nəticəsində 535 ədəd dəzgah və avadanlığın alınması üçün kontraktların bağlanması istiqamətində işlər yekunlaşdırılmış, qrafik üzrə avadanlığın alınmış gətirilməsinə başlanmışdır. 2010-cu ilin dövlət müdafiə sifarişi proqramında güc strukturlarının sifarişi əsasında Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin müəssisələrində 5200 ədəd atıcı silah, zirehli texnika və digər müdafiə təyinatlı məmulatların təmiri, 321 min ədəd müxtəlif növ əmlakın isə utilizasiyası nəzərdə tutulmuşdur ki, bu istiqamətdə də işlər davam etdirilir.

Cənab Prezident, nazirliyin kollektivi qarşısında Sizin qoyduğunuz əsas vəzifələrdən biri də müdafiə təyinatlı məmulatların istehsalının genişləndirilməsi ilə yanaşı, yeni növ mülki məhsulların istehsalının mənimsənilməsidir. Bu istiqamətdə ölkənin müxtəlif qurumları ilə sıx əməkdaşlıq edilir. Belə ki, Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin müəssisələrinin 2008-2011-ci illərdə mülki məhsulların istehsalı üzrə proqramına uyğun olaraq, 2010-cu ilin altı ayında onlarla yeni növ mülki məmulatlara dair müqavilə bağlanaraq, istehsalına başlanılmışdır.

İstehsalı mənimsənilmiş yeni məhsul növlərindən neft-qaz sənayesində istifadə olunan fontan armaturları, fontan siyirtmələri, terminalda qazın qəbulu sistemi, tənzimlənmə və ölçü qovşaqlarının avtomatlaşdırılmış məlumat-nəzarət sistemləri, neft quyularının, dağ-mədən işlərinin perforasiyası üçün müxtəlif ölçülü perforatorlar, traktorlar üçün tırtıllar, biryaruslu və ikiyaruslu çarpayılar, səyyar yemək termosları, smart-kartla işləyən qaz sayğacları, rəqəmsal işıqforlar, müxtəlif güclü akkumulyator batareyaları və s. göstərmək olar.

Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin qarşısında duran əsas prioritet məsələlərdən biri də bu sahənin ixtisaslı kadrlarla təmin edilməsidir. Bu məqsədlə ölkənin ali məktəblərində ixtisaslı mütəxəssislərin hazırlanması üçün imkanlar araşdırılmış və müvafiq fakültələrin yaradılması təklifləri verilmişdir.

Hesabat dövründə nazirliyin əməkdaşları tərəfindən inkişaf etmiş xarici ölkələrə işgüzar səfərlər edilmiş, bir sıra dövlətlərin müvafiq şirkət və qurumları ilə görüşlər keçirilmiş, hərbi-texniki əməkdaşlıq sahəsində razılaşma əldə olunmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin sərəncamınızla təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında kosmik sənayenin yaradılması və inkişafı üzrə Dövlət Proqramı” Yerini kosmosdan tədqiqi sahəsində perspektiv istiqamətləri müəyyənləşdirməyə, ölkədə bilavasitə kosmik texnika və texnologiyanın yaradılması və aerokosmik məlumatlardan istifadə etməklə müxtəlif tədqiqi məsələlərin həlli ilə məşğul olan nazirliyin Milli Aerokosmik Agentliyinin texniki tərəqqisi üçün yeni imkanlar yaratmışdır.

Nazirliyin tabeliyində fəaliyyət göstərən Elmi-Tədqiqat İnstitutu tərəfindən ölkənin müdafiə qabiliyyətinin artırılması istiqamətində elmi-tədqiqat, təcrübə-konstruktor işlərinin aparılması yeni növ müdafiə təyinatlı məmulatların istehsalının mənimsənilməsi ilə yanaşı, dünyada tətbiq olunan yeni texnologiyaların, elmin hərbi-texniki sahəsində olan yeniliklərin əldə edilərək müəssisələrdə tətbiqinə geniş imkan yaratmışdır.

Möhtərəm Prezident, Sizin tapşırığınızla artıq ikinci ildir ki, müəssisələrimizdə istehsal olunan məhsullar xarici ölkələrdə keçirilən beynəlxalq müdafiə sənayesi sərgilərində nümayiş etdirilir. Ötən ilki İstanbul sərgisində 27 adda məmulatla iştirak etdiyimiz halda, bu ilin mayında İordaniyanın Əmman şəhərində keçirilən sərgidə nazirlik tərəfindən 55 adda məmulat nümayiş etdirilmişdir. Cari ilin sonunadək Polşada və Cənubi Afrika Respublikasında keçiriləcək beynəlxalq sərgilərdə iştirak etmək planlaşdırılır. Onu da qeyd edirəm ki, Sizin tapşırığınıza əsasən, müdafiə sənayesi sahəsində keçirilən sərgilərdə daimi iştirakçı olmağı qarşımıza məqsəd qoymuşuq. Biz bununla Azərbaycan Respublikasının hərbi qüdrətini nümayiş etdirməklə yanaşı, güclü müdafiə sənayesinin mövcudluğunu göstəririk. Cənab Prezident, bu gün Azərbaycan müdafiə sənayesinin beynəlxalq sərgilərdə təmsil olunmasına məhz Sizin bu sahəyə göstərdiyiniz xüsusi diqqətin nəticəsində nail olunmuşdur.

Onu da qeyd etmək istərdim ki, Müdafiə Sənayesi Nazirliyi respublikanın güc strukturları ilə daim sıx əməkdaşlıq edir. Müdafiə Nazirliyi, Milli Təhlükəsizlik Nazirliyi, Daxili İşlər Nazirliyi, Daxili İşlər Nazirliyinin Daxili Qoşunları, Dövlət Sərhəd Xidməti və Xüsusi Dövlət Mühafizə Xidməti ilə aparılan geniş müzakirələr atıcı silahlar, döyüş sursatları və zirehli texnikanın istehsalı və modernləşdirilməsi sahəsində müsbət nəticələrin əldə olunmasına imkan vermişdir.

Hörmətli cənab Prezident, çıxışımın sonunda Sizi əmin etmək istəyirəm ki, ölkənin müdafiə qüdrətinin gücləndirilməsi, eləcə də Silahlı Qüvvələrin müasir tələblərə cavab verən silah və döyüş sursatları ilə təmin edilməsi istiqamətində Müdafiə Sənayesi Nazirliyi qarşısında qoyduğunuz mühüm vəzifələrin icrası 2010-cu ildə layiqincə təmin ediləcəkdir. Diqqətinizə görə minnətdaram.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

-İlin sonuna qədər bütün nəzərdə tutulmuş məsələlər öz həllini tapmalıdır. Yenə də demək istəyirəm ki, biz öz işimizi proqram əsasında qururuq və ilin əvvəlindən bu günə qədər proqram üzrə işləmişik. Ancaq bu yaxınlarda büdcəyə dəyişiklik edilməsi nəticəsində yeni vəzifələr meydana çıxıb. Bu vəzifələri operativ şəkildə həll etmək üçün əlbəttə ki, bütün qurumlar daha da fəal işləməlidirlər. Çünki ilin sonuna qədər Azərbaycan iqtisadiyyatına əlavə 1 milyard yarım manat vəsait qoyulmalıdır. Biz çalışmalıyıq ki, bu vəsaitdən maksimum səmərə ilə istifadə edə ki, Azərbaycanda ilin sonuna qədər daha da böyük həcmdə işlərin görülməsinə nail olaq.

Bu vəsaitin bir hissəsi qeyd etdiyim kimi hərbi potensialımızın gücləndirilməsinə xərclənəcəkdir, bir hissəsi iqtisadi infrastruktur layihələrinə, bir hissəsi isə sel və daşqınlar nəticəsində öz evlərini itirmiş insanların yaşayış səviyyəsinin qaldırılmasına yönəldiləcəkdir. Bildiyiniz kimi, bu il Azərbaycanda biz böyük təbii fəlakətlə üzləşmişdik. Sel və daşqınlar demək olar ki, böyük əraziləri məhv etmişdi, subasma halları baş vermişdi və bu barədə bu gün danışıldı. Mən hesab edirəm ki, bizim müvafiq qurumlar çox böyük məharətlə və peşəkarlıqla işlədilər. Mən bilavasitə bu məsələlərə rəhbərlik edirdim və gündəlik formatda məlumatlar gəlirdi, özüm şəxsən vəziyyətlə tanış olmuşdum. Deyə bilərəm ki, bütün qurumlar çox yaxşı işlədilər, gecə-gündüz bu təbii fəlakətin aradan qaldırılması üçün çox böyük işlər gördük. Həm dövlət qurumları, həm özəl sektor və onu da demək istəyirəm ki, özəl sektoru təmsil edən şirkətlər, onların böyük əksəriyyəti təmənnsiz işlədilər. Yəni bu, həqiqətən bir həmrəylik nümunəsi idi.

Əlbəttə ki, Azərbaycan dövləti bütün bu işləri öz üzərinə götürübür. Bizə müxtəlif ölkələrdən bu münasibətlə yardım göstərmək istəyən zənglər olmuşdur, müxtəlif ölkələrdən, dost ölkələrdən yardımlar təklif edilmişdir. Biz bütün bu təşəbbüslərdə olan insanlara, ölkələrə öz minnətdarlığımızı bildirmək istəyirik. Ancaq onu demək istəyirəm ki, bütün fəlakətin qarşısının alınması və bundan sonra o yerlərin, evlərin bərpa və bənd bərkitmə işlərinin aparılmasını Azərbaycan dövləti öz üzərinə götürür və bütün bu işləri biz özümüz edəcəyik. Həm xilasetmə xidməti, həm səhiyyə nümayəndələri, təhsilin nümayəndələri, suyun idarə olunması ilə bilavasitə məşğul olan qurumlar, tikinti şirkətləri – biz hamımız çox səmərəli işlədik. Ən önəmli məsələ ondan ibarətdir ki, insan itkisinə yol verilmədi. İnsanlar vaxtlı-vaxtında, vaxtından əvvəl o təhlükəyə məruz qala biləcək bölgələrdən köçürüldü, onların müvəqqəti yaşayışı təmin edildi, ərzaq məsələləri, səhiyyə məsələləri, yəni biz bütün bu işlərə operativ şəkildə qoşulduq və maksimum nəticəni də əldə edə bildik.

Biz onu da bilirəm ki, bu il dünyada, həm Avropada, həm Amerikada, Asiyada, bütün bölgələrdə təbii fəlakətlər mövcud idi. Böyük insan itkisi ilə müşahidə olunan bu hadisələr əlbəttə ki, bütün dünyanı sarsıtdı. Biz televiziya vasitəsilə gördük ki, müxtəlif ölkələrdə hansı hadisələr baş verir. Onu deyə bilərəm, böyük nailiyyətimizdir ki, biz bu məsələlərlə bağlı bütün işləri itkisiz gördük. Beləliklə hesab edirəm ki, minimum itkilərlə bu vəziyyətdən çıxdıq.

Ancaq bununla bərabər bu hadisələr bizim iqtisadiyyatımıza çox böyük ziyan vurmuşdur, insanların əmlakı dağıdılmışdır, minlərlə ev, minlərlə hektar torpaq su altında qalmışdır. Bu gün biz artıq bu vəziyyətin yaxşılaşması üçün əlavə tədbirlər görürük. Konkret planlar tərtib ediləndir. Biz ilk növbədə, dağılmış evləri qısa müddət ərzində bərpa etməliyik. Azərbaycan dövləti bu işi öz üzərinə götürür. Bu da, deyə bilərəm ki, dünyada çox nadir olan bir haldır. Başqa ölkələrdə evlər sığortalanıb və dövlət demək olar ki, belə evlərin bərpa ilə məşğul olmur və vəsait də ayırmır. Yəni evlərin sahibləri sığorta şirkətlərindən vəsaiti alacaq və onun hesabına evləri bərpa edəcəklər. Azərbaycanda belə evlərin bərpaı ancaq Azərbaycan dövlətinin üzərinə düşübdür və biz bunu edəcəyik. Baxmayaraq ki, o evlərin böyük əksəriyyəti keyfiyyətsiz materiallardan tikilmişdir və məhz buna görə su dəyən kimi dərhal dağıldı. Biz keyfiyyətli materiallardan istifadə edib evləri yaxın zamanlarda bərpa edəcəyik. Çalışmalıyıq ki, qış gələnə qədər işlərin tam əksəriyyəti görülsün və insanlar normal evlərə köçürülsünlər.

Bununla bərabər, bütün texniki məsələlər də həll olunmalıdır, bəndbərkitmə işləri də aparılmalıdır, bütün texniki qurğular saz vəziyyətə gətirilməlidir. Yəni, bu, böyük proqramdır və fəlakət baş verəndən sonra keçirdiyim müşavirələrdə mən bu barədə öz fikirlərimi bildirdim ki, biz kompleks tədbirlərin görülməsinə nail olmalıyıq. Kompleks tədbirlər planı hazırlanıb və biz qısa müddət ərzində bütün bu işləri görəcəyik.

Gələn aylarda, bu rübdə Azərbaycanda minimum əməkhaqqı və minimum pensiyanın qaldırılması nəzərdə tutulur. Bildiyiniz kimi, biz vaxtaşırı bu məsələlərə baxırıq və pensiyaların, əməkhaqlarının minimum məbləğini qaldırırıq. Hesab edirəm ki, növbəti aylarda biz yenə də bu məsələyə baxmalıyıq, Azərbaycanda minimum əməkhaqqı və pensiya qaldırılmalıdır. Azərbaycan dövlətinin imkanları var və biz elə etməliyik ki, insanlar ildən-ilə daha da yaxşı yaşasınlar, xüsusilə, o qədər də böyük imkanlara malik olmayan insanlar.

Azərbaycanda yoxsulluq kəskin şəkildə aşağı düşür. Son altı ildə yoxsulluq şəraitində yaşayanların sayı dörd dəfə aşağı düşmüşdür. Ancaq buna baxmayaraq, hazırda ölkə əhalisinin 11 faizi yoxsulluq şəraitində yaşayır. Bu insanlara dövlət öz qayğısını göstərməlidir və ünvanlı sosial yardım, eyni zamanda, minimum əməkhaqqı və pensiyanın qaldırılması sosial müdafiə işlərində çox mühüm addım olacaqdır.

Bütün sosial obyektlərin tikintisi davam etməlidir. İlin sonuna qədər səhiyyə, təhsil, idman, mədəniyyət sahələrində infrastruktur layihələri davam etdiriləcək, vəsait var və bu işlər sürətləndirilməlidir. Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu hesabından kreditlərin ayrılması daha da sürətli getməlidir. Bu gün burada məlumat verildi ki, artıq ilin əvvəlindən müəyyən məbləğlər verilibdir, ancaq əsas məbləğ hələ ki, bölünməmiş qalır. Hesab edirəm ki, üçüncü rübdə kreditlərin əksəriyyəti verilməlidir ki, heç olmasa ilin sonuna qədər sahibkarlar bu il onlardan istifadə edə bilsinlər. Bu proqram artıq bir neçə ildir ki, aparılır və bu, çox səmərəli təşəbbüsdür. Artıq verilən kreditlərin məbləği qayıdır və o qayıdan məbləğ yenidən işə salınır və beləliklə, biz böyük bir məbləği əldə etmişik. Bu il 100 milyon manatdan çox kreditlər veriləcəkdir. Gələnlə yəqin ki, bu məbləğ artacaqdır. Əsas odur ki, konkret, real layihələr, yəni ciddi layihələr təqdim olunsun və onlar tezliklə, keyfiyyətlə icra olunsun.

Xüsusilə nəzərə alsaq ki, Azərbaycan dövləti ölkəmizin inkişafı üçün lazım olan sahələri müəyyən edib və biz sahibkarlara da tövsiyə edirik ki, onlar hansı sahələrdə bu kreditlərdən istifadə etsinlər. Xüsusilə, bildiyiniz kimi, bu il biz sahibkarları daha çox soyuducu anbarların və taxıl anbarlarının tikintisinə yönəlmişik. Demək olar ki, qısa müddət ərzində hər bir bölgədə müasir soyuducu kameralar tikilibdir. Hələ ki, bu kameraların tikintisinə böyük ehtiyac var. Hesab edirəm ki, biz bu il və gələnlə yəqin ki, bu imkanlardan maksimum dərəcədə istifadə etməliyik. Bu kreditlər də çox yaxşı işləyir və bölgələrdə kənd təsərrüfatı, emal sənayesi, turizm sahələrində aparılan işlərin çox önəmli hissəsi bu kreditlər hesabına baş verir. Beləliklə, kreditlərin verilməsi prosesi daha da sürətlə aparılmalıdır.

Bu il Azərbaycanda "Ekologiya ili" elan edilibdir və mən çox şadam ki, ilin birinci yarısında bu sahədə görülən tədbirlər öz nəticəsini verir. Artıq Azərbaycanda bu il bir neçə milyon ağac əkilibdir. Təkcə Bakı və Abşeron yarımadasında 800 min ağac əkilibdir və bu proses payızda davam etdiriləcəkdir. Beləliklə qarşımıza qoyduğumuz vəzifə icra olunacaqdır.

Ancaq bununla bərabər bu tədbirləri biz ancaq "Ekologiya ili"ndə görməməliyik. Bu, daimi proses olmalıdır və Azərbaycanda ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması üçün kompleks tədbirlər görülür. Bu ay biz artıq Avro-2 standartına keçdik. Bu da hesab edirəm ki, çox vacib və əlamətdar hadisədir. Bu, birinci addımdır, bu, bizim bu məsələyə nə qədər ciddi yanaşmağımızı göstərir. Ancaq bu addımdan sonra əlavə başqa addımlar da atılmalıdır. Yəni Avro-2 bizim son hədəfimiz deyil, ondan sonra Avro-3, Avro-4, Avro-5 var, yəni görülən bütün işlər bu istiqamətə yönəldilməlidir. Avro-2 standartlarına keçid artıq çox ciddi bir addımdır, yəni birinci addımdır.

Bakıda bildiyiniz kimi, məişət tullantıları zavodu tikilir. Balaxanı poliqonunda görülən işlər artıq ekoloji vəziyyətin yaxşılaşmasına gətirib çıxarıbdır. Artıq o bölgədən ənənəvi tüstülər qalxmır. Hamımız yaxşı xatırlayırıq ki, vaxtilə oradan qalxan tüstülər bütün şəhəri bürüyürdü və insanların sağlamlığına böyük ziyan idi. Artıq bu məsələ də öz həllini tapıbdır. Yəni, bu, onu göstərir ki, ciddi yaşama olan halda və konkret tədbirlər görüldüyü halda hər bir məsələ öz həllini tapa bilər. Bəziləri hesab edirdi ki, Balaxanı poliqonu elə orada bizə əbədi problem yaradacaq, bunun qabağını almaq heç cür mümkün deyil və bu, böyük bir fəlakətdir, orada yığılan tullantılar elə yavaş-yavaş yanacaq və tüstü şəhəri bürüyəcəkdir. Amma biz göstərdik ki, əgər iradə varsa və ciddi yaşama varsa, hər şeyi etmək mümkündür. Beləliklə, ekoloji vəziyyətin, xüsusilə Bakıda ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması üçün bu tədbirin görülməsi xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Bununla bərabər bütün bölgələrdə təmizləyici qurğular, içməli suyun verilməsi, kanalizasiya qurulması prosesi davam etməlidir. Yəni bu məsələ daim diqqət mərkəzindədir. Bəzi rayonlarda işlər başlanıb, bəzi rayonlarda hələ ki yox. Hesab edirəm ki, bu sahədə istədiyimizə nail ola bilməmişik. Uzun illərdir ki, Azərbaycan bu məsələ ilə bağlı beynəlxalq maliyyə qurumları ilə danışıqlar aparır. Danışıqlar 5 ildən çoxdur aparılır. Birinci dəfə bu məsələni mən 5 il bundan əvvəl qaldırmışdım ki, Azərbaycanda kanalizasiya və içməli su məsələləri öz həllini tapmalıdır. Azərbaycan dövləti hazır idi, biz hazır idik ki, qısa müddət ərzində vəsaiti ayıraq və bu məsələ həll olunsun. Ancaq bürokratiya, bəzi hallarda səriştəsizlik, bəzi hallarda beynəlxalq təşkilatlarla aparılan danışıqlarda süründürməçiliyə yol vermə halları bizi ciddi narahat edir. Bu, bizim üçün bu gün əsas məsələdir. Çünki elektrik enerjisi, qazlaşdırma, insanları narahat edən digər məsələlərdə biz böyük irəliləyişə nail ola bildik. Amma hələ ki, içməli su, kanalizasiya məsələləri bizim üçün ən ağır sahədir.

Hesab edirəm ki, qısa müddət ərzində bu sahədə də ciddi tədbirlər görülməlidir. Birinci addımlar atılır və artıq təklif verilmişdir ki, rayon icra hakimiyyətləri bu işlərə qoşulsunlar. Azərbaycan dövləti vəsait ayıracaqdır ki, yerlərdə onlar bu işləri özləri görsünlər. Bir halda ki, bu sahədə bizim planlarımız hələ ki, həyatda öz əksini tapmır. Bu məsələ öz həllini təcili surətdə tapmalıdır və qısa müddət ərzində bütün rayon mərkəzlərində, o cümlədən Bakıda içməli su, kanalizasiya sistemi yaradılmalıdır. Bakıda müəyyən işlər görülüb, daha da böyük işlər görülməlidir. Elə etməliyik ki, Azərbaycan vətəndaşları hər bir yerdə, ölkəmizin istənilən nöqtəsində Dünya Səhiyyə Təşkilatının standartları səviyyəsində içməli su ilə təmin oluna bilsin.

Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəməri bu il istifadəyə verilməlidir. Bu kəmərin tikintisi artıq bir neçə ildir ki, uzanıbdır. Düzdür, bunun müəyyən təbii səbəbləri vardır, çünki bu, bizim üçün yeni bir layihədir. Yəqin ki, bəri başdan hər şeyi hesablamaq çətin idi. Ancaq kəmərin tikintisi zamanı qarşıya çıxan texniki məsələlər bu işin yubanmasına gətirib çıxardı. Eyni zamanda tikinti zamanı lazım olan vəsaitin də çatmayacağı üzə çıxdı, yəni

layihə bahalaşdı. Elə etməliyik ki, qısa müddət ərzində, ilin sonuna qədər Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəməri istifadəyə verilsin. Beləliklə, Bakı sakinlərinin içməli su ilə təchizatı yaxşılaşsın. Əsas məqsəd budur.

Bu, çox böyük layihədir, bunun həm çox praktiki əhəmiyyəti var, eyni zamanda, o, rəmzi xarakter daşıyır. Neft kəmərinə əldə edilmiş gəlirləri biz su kəmərinin tikintisinə yönəlttik. Yəni, böyük bir layihədir, daim diqqət mərkəzində olan bir layihədir. Bu layihənin ilin sonuna qədər uğurla başa çatdırılması tələb olunur.

Ümumiyyətlə, ekoloji vəziyyətlə bağlı görülən işlər təkcə bu məsələlərlə məhdudlaşmır. Azərbaycanda son 6 ildə milli parkların, qoruqların, yasaqlıqların ərazisi iki dəfə artıb. İndi Azərbaycan ərazisinin 10 faizi məhz milli parklar, qoruqlar, yasaqlıqlardır. Bu, çox böyük bir rəqəmdir və onu göstərir ki, biz öz təbii sərvətimizə, təbiətimizə çox böyük həssaslıqla yanaşıırıq. Elə etməliyik ki, təbiəti maksimum dərəcədə qoruyaq.

Mən neft-qaz sektorunda hasilatla bağlı öz fikirlərimi bildirdim. Bu sahədə işlər yaxşı gedir. Bununla bərabər xarici tərəfdaşlarla yeni kontraktlar imzalanır. Bu, onu göstərir ki, “Əsrin kontraktı”ndan artıq 16 il vaxt keçməsinə baxmayaraq, Azərbaycan xarici investorlar üçün maraqlı ölkə kimi cəlbedicidir və bizimlə iş görmək istəyən şirkətlərin sayı artır. Həm yeni şirkətlər, eyni zamanda bizim ənənəvi tərəfdaşlarımız maraqlı göstərilir. Bu çox müsbət haldır. Bir tərəfdən onu göstərir ki, bizim həqiqətən də çox böyük neft-qaz sərvətlərimiz vardır ki, bu günə qədər biz kontraktlar imzalayıyıq. Digər tərəfdən onu göstərir ki, ölkəmizdə xarici sərmayələr lazımı səviyyədə qorunur, Azərbaycan investisiyaların qorunması sahəsində çox böyük işlər görüldü. Biz xarici tərəfdaşlarla qarşılıqlı maraqlar əsasında işləyirik. Hər bir tərəf öz üzərinə düşən öhdəlikləri yerinə yetirir, o cümlədən Azərbaycan dövləti bütün hallarda kontraktla nəzərdə tutulmuş şərtlərə əməl edibdir və xarici şirkətlər də eyni yanaşmanı göstərir.

Yəni hesab edirəm ki, Azərbaycanda neft-qaz sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq nümunə kimi öyrənilə bilər. Beynəlxalq əməkdaşlıq nəticəsində əldə edilmiş gəlirlərin ədalətli bölünməsi və şəffaf şəkildə saxlanması artıq dünya miqyasında bir nümunə kimi göstərilir. Bu sahədə biz maksimum dərəcədə istədiyimizə nail ola bildik. Dünyada mövcud olan ən yüksək standartlar Azərbaycanda tətbiq olunur.

Bununla bərabər, bu sahədə hasilatla bağlı məsələlərlə yanaşı, digər məsələlər də öz həllini tapmalıdır, xüsusilə, qaz sektorunda. Bu sahəyə dünyada indi daha da böyük maraqlar var. Azərbaycan artıq qazı ixrac edən ölkə kimi özünü təsdiqləyib və bizim tərəfdaşlarımızın sayı artır. Bizim ixracımızın istiqamətləri artır. Biz həm mövcud olan bazarlara əlavə həcmdə qazın verilməsinə nail olmalıyıq, eyni zamanda, yeni bazarlara çıxmaq üçün əlavə tədbirlər görməliyik. Bizim qaz ehtiyatlarımız çox böyükdür. İndi onların ancaq cüzi hissəsindən istifadə olunur. Bundan sonra onilliklər ərzində, daha dəqiq ən azı yüz il ərzində Azərbaycan özünü etibarlı qaz təchizatçısı kimi göstərəcəkdir.

Bununla bərabər, ölkə daxilində lazımı tədbirlər görülməlidir. Bu tədbirlər görülür. Qazlaşdırma prosesi gedir, yeni kəndlər qazlaşdırılır. Biz rayon mərkəzlərinin hamısına qazın verilməsinə nail ola bildik. Elə etməliyik ki, orada abunəçilərin sayı da artsın. Yeni xətlərin çəkilməsi, kəndlərə qazın verilməsi prosesi davam etməlidir. Qaz anbarlarının həcmi artırılması işində yaxşı nəticələr var. Biz gələcəkdə də bu işlərə diqqət göstərəcəyik.

Enerji sektorunda işlər cədvəl üzrə gedir. Bu il biz üç yeni kiçik hidroelektrik stansiyasının təməlini qoyduq. Azərbaycanda yeni proqram, bərpa olunan enerji növlərinin inkişafı proqramı çərçivəsində Göyçay, Ağdaş və Balakən rayonlarında bu stansiyalar artıq tikilməyə başlamışdır. Bu yaxınlarda mən Balakəndə olarkən “Balakən-1” stansiyasının təməl daşını qoydum. Ancaq təkcə o rayonda 10 kiçik elektrik stansiyasının tikintisi nəzərdə tutulur. Artıq ölkəmizin bütün su resurslarının xəritəsi tərtib olunub. Bu xəritə əsasında bütün çaylarda, harada ki, imkan var, biz kiçik həcmli su elektrik stansiyaları qurmalıyıq. Beləliklə, bu həm ekoloji cəhətdən çox gözəl layihə, eyni zamanda, enerji təhlükəsizliyimizi təmin edən layihə olacaqdır. Təbii ki, ucuz enerjini istehsal etməklə biz daha çox qaza qənaət edəcək və onu ixrac edəcəyik.

Bu il artıq Azərbaycanda günəş elektrik enerjisinin yaradılması işində birinci addımlar atılmışdır. Dünən Mərkəzi Seçki Komissiyasının yeni inzibati binasının açılışı zamanı mənə nümayiş etdirildi. Azərbaycanda birinci günəş batareyaları qurulub və Mərkəzi Seçki Komissiyasının binası tam şəkildə günəş enerjisi hesabına qidalandırılacaqdır. Mənim tərəfimdən göstəriş verildi ki, bu gözəl təşəbbüsü biz qısa müddətdə Azərbaycanda daha da geniş yayaq. Yəqin ki, Azərbaycanda günəş batareyaları istehsal edən sahələr də yaradılmalıdır. Nəzərə alsaq ki, bu, bizim strateji və uzunmüddətli siyasətimizdir. Əlbəttə ki, birinci mərhələdə yəqin ki, o batareyalar xaricdən gətirilməlidir. Ancaq biz Azərbaycanda bu istehsalı təşkil etməliyik ki, vəsait Azərbaycandan getməsin və yerli şirkətlər, yerli sahibkarlar bu işlərdən faydalansınlar. Ümid edirəm ki, sahibkarlar da məni eşidirlər, bu sahəyə dövlət çox böyük diqqət göstərir. Mən hesab edirəm ki, biz bu işlərə vaxtında başlamışıq.

Bizim həm neftimiz, həm qazımız var. Yəni biz alternativ enerji mənbələri olmadan da öz enerji təhlükəsizliyimizi tam şəkildə təmin edirik və başqa ölkələrin də enerji təhlükəsizliyi işlərində iştirak edirik. Ancaq mən hesab edirəm ki, biz bu gün bərpa olunan enerji növlərinin yaradılmasına başlamalıyıq. Bu, bizim həm iqtisadi gücümüzü artıracaq, eyni zamanda, bu, bizim ümumi işə, dünyada gedən proseslərə böyük töhfəmiz olacaqdır. Çünki iqlim dəyişikliyi məsələləri artıq dünyada çox böyük müzakirə mövzusunə çevrilibdir. Düzdür, Azərbaycan öz tərəfindən iqlim dəyişikliyinə dərinləşməsinə dünya iqlimi üçün problem yaradan ölkə deyil. Ancaq bu bizim töhfəmiz olacaqdır. Bir də ki, bu müasirlikdir, yenilikdir, ekoloji standartlardır. Bu sahədə işlər

görülməyə başlayıb və hesab edirəm ki, bu, çox sürətlə inkişaf etməlidir. Nəzərə alsaq ki, dövlət büdcəsində də dövlət tərəfindən görülməli işlərin sürətləndirilməsi üçün kifayət qədər vəsait var. Ancaq bununla bərabər biz özəl sektoru da bu işlərə dəvət edirik.

Yəqin ki, yaxın zamanlarda, gələn ilin dövlət büdcəsi ilə bağlı konkret işlər başlanacaqdır. Artıq ilin birinci yarısı arxada qaldı. Biz gələn ilin büdcəsi haqqında fikirləşməliyik. Bilirəm ki, Maliyyə Nazirliyində bu məsələlərlə bağlı işlər gedir. Ümumiyyətlə, artıq Azərbaycanın dövlət büdcəsi oturuşmuş büdcədir. Biz çalışmalıyıq ki, büdcəmizi maksimum dərəcədə vergilər, rüsumlar hesabına təmin edək. Çalışmalıyıq ki, Neft Fondundan transfertləri çox da şişirtməyək. Ancaq bu da lazımlı vəsaitdir, Azərbaycanın sürətli inkişafını təmin edir.

Mən bayaq qeyd etdiyim kimi, bizim valyuta ehtiyatlarımız artır. İlin sonuna qədər daha da artacaqdır. Ancaq biz bu ehtiyatlardan çox qənaətlə istifadə etməliyik. Biz resursları maliyyə resursları, kreditlər, investisiyalar şəklində ölkə iqtisadiyyatına qoymalıyıq ki, həmin layihələr də öz növbəsində milli gəlir gətirsin və bunun hesabına Azərbaycanın büdcəsi dolsun. Bu istiqamətdə görülmüş işlər təqdirəlayiqdir. Əgər biz çox böyük investisiyaları qoymasaydıq, əgər biz bəzi beynəlxalq məsləhətçilərə qulaq assaydıq və ehtiyatları sadəcə olaraq yığsaydıq, bu gün Azərbaycan iqtisadiyyatı çox ağır vəziyyətə düşə bilərdi. Biz bu böhrandan məhz ona görə uğurla çıxdıq ki, qeyri-neft sektoru hesabına iş yerləri açıldı, yerli istehsal işə başladı, idxaldan asılılıq azaldı. Biz demək olar ki, ərzaq məhsulları ilə özümüzü maksimum dərəcədə təmin edirik. Əgər kreditləri verməsəydik, infrastruktur layihələrini həyata keçirməsəydik, yolları çəkməsəydik, elektrik stansiyaları tikməsəydik, qazlaşdırma aparılmasaydı, onda bunların heç biri də olmazdı. Bizim indi bəlkə də 24 yox, 30, ya 28 milyard pulumuz olacaqdı, ancaq ölkədə proseslər mənfə istiqamətdə gedəcəkdi. Məhz o vaxt biz bax bu “Holland xəstəliyi” ilə üzləşə bilərdik. Amma biz öz yolumuzu seçdik. Biz ehtiyatları da yığdıq - bax bu il artan valyuta ehtiyatlarımız onu göstərir ki, bu artım gedir - eyni zamanda, lazım olan sahələrə investisiyaları böyük həcmdə yönəldə bildik.

Bu gün Azərbaycan hərtərəfli inkişaf edən ölkədir. Bizim şəhərlərimiz abad, gözəl şəhərlərdir. Hər bir şəhərdə işlər gedir, sosial məsələlər həllini tapır. Abadlıq, quruculuq işləri aparılır. Deyə bilərəm ki, biz bu investisiyaları ölkəyə lazım olan sahələrə tətbiq etməklə böyük uğurlara nail ola bilmişik. Gələcəkdə dövlət investisiya proqramı geniş olmalıdır. Bu proqram 2009-2013-cü illəri əhatə edən Dövlət Proqramının tərkib hissəsidir. Yəni, 2013-cü ilə qədər biz ölkə qarşısında duran əsas iqtisadi və sosial məsələləri həll etməliyik. Qarşıya belə məqsəd qoyulubdur.

2011-ci ilin dövlət büdcəsi həmişə olduğu kimi investisiya yönümlü olmalıdır. Eyni zamanda, o büdcədə bütün sosial məsələlər də öz həllini tapmalıdır. Deyə bilərəm ki, Azərbaycanda əsas investisiya layihələri - elektrik stansiyaları, yollar, digər infrastruktur layihələri, su anbarları - artıq ya başa çatıb, ya da başa çatmaq üzrədir. Biz bu il Tovuzçay su anbarının tikintisinə başlamalıyıq. Bu da çox nəhəng bir layihədir, həm elektrik enerjisinin verilməsi, eyni zamanda, suların tənzimlənməsi layihəsidir. Əgər Tovuzçay su anbarı vaxtında tikilsəydi, bu daşqınlar da, sellər də bizə bu qədər əziyyət verməzdi. Çünki həmin su anbarı hesabına istənilən həcmdə suyun idarə olunmasına nail ola bilərik. Yəni, bu layihənin icrası bir neçə il çəkə bilər. Ancaq bu il başlamalıyıq və bu işi də uğurla başa vurmalıyıq.

Demək istəyirəm ki, yəni əsas, təcili, təxirəsalınmaz infrastruktur layihələri ya başa çatıb, ya da ki, icra olunur. Ona görə biz çox dəqiq və ciddi baxmalıyıq ki, gələn il hansı sahələrə dövlət investisiyalarını yönəldək ki, ölkəmizin hərtərəfli inkişafı təmin edilsin, qeyri-neft sektoru inkişaf etsin, beləliklə ölkəmiz uzun illər bundan sonra da dayanıqlı iqtisadiyyata malik olsun.

Bir də demək istəyirəm ki, altı ayın göstəriciləri arasında ən təsirli və mənim üçün ən əhəmiyyətli məhz qeyri-neft sektorunun artmasıdır. Qeyri-neft sektorunun 15,3 faiz artması bizim iqtisadi siyasətimizin nəticəsidir. Digər göstəricilər də əlbəttə ki, çox vacibdir – inflyasiya, əhəlinin pul gəlirləri, ÜDM, sənaye istehsalı, 15 faiz artan qeyri-neft sektorunun inkişafı görülən işlərin nəticəsidir. Əlbəttə ki, görülən işlərin nəticəsi bizi daha da ruhlandırır. Biz elə etməliyik ki, əldə edilmiş uğurlarla kifayətlənməyək, biz daim hərəkətdə, daim fəal olmalıyıq, işləməliyik. Ölkədə görüləsi işlər də çoxdur. Biz elə etməliyik ki, Azərbaycan xalqı daha da yaxşı yaşasın, ölkəmiz daha da güclənsin və öz mövqelərini daha da möhkəmləndirsin. Bax, əsas məqsəd budur.

Gələn altı ayda görülməli işlər bəllidir. Bütün nazirliklər, dövlət qurumları öz vəzifə borclarını yerinə yetirirlər. Əminəm ki, ilin sonuna qədər də bu müsbət tendensiyalar davam edəcəkdir. Sağ olun.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2010-cu ilin doqquz ayının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş
iclası keçirilmişdir
(20 oktyabr 2010-cu il)**

Oktyabrın 20-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2010-cu ilin doqquz ayının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir. Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

-2010-cu ilin sonuna iki ay vaxt qalır. Bu gün demək olar ki, 2010-cu ildə nəzərdə tutulmuş bütün proqramlar uğurla icra edilir. Əlbəttə ki, qalan məsələlər də ilin sonuna qədər həllini tapacaq və biz ilin yekunlarını gələn il müzakirə edəcəyik. Bu gün isə 2010-cu ilin doqquz ayının iqtisadi və sosial inkişafının yekunlarını müzakirə edəcəyik.

Doqquz ayda Azərbaycan iqtisadiyyatı uğurla inkişaf edibdir. Nəzərə alsaq ki, bütün dünya üçün böhranlı il kimi tarixdə qalan 2009-cu ildə iqtisadiyyatımız 9 faizdən çox artmışdır, bugünkü iqtisadi inkişaf çox qiymətlidir. Bu il iqtisadiyyatımız 4,1 faiz, qeyri-neft sektoru 5,2 faiz, sənaye istehsalı 3,1 faiz artmışdır. Hesab edirəm ki, bu göstəricilər müsbət göstəricilər kimi qəbul edilməlidir. Nəzərə alsaq ki, son illər ərzində Azərbaycanda çox sürətli iqtisadi inkişaf müşahidə olunurdu, əlbəttə, bu yüksək bazanın üstündə əlavə inkişafa nail olmaq üçün böyük səylər göstərilməli idi. Azərbaycanda iqtisadi sahədə aparılan düşünülmüş siyasət bizə bu göstəricilərə nail olmaq üçün şərait yaratdı.

Bir sözlə, Azərbaycanda makroiqtisadi vəziyyət sabitdir, iqtisadiyyat müxtəlif yollarla inkişaf edir. Biz iqtisadiyyatımızın şaxələndirilməsinə nail ola bilmişik və qeyri-neft sektorunun inkişafı bunun gözəl göstəricisidir. Eyni zamanda, Azərbaycanda güclü sosial siyasət aparılır. Bu da həmişə olduğu kimi, siyasətimizin əsas istiqamətlərindən biridir. Bu il əhalinin pul gəlirləri 11 faiz artmışdır. Əgər bu rəqəmi inflyasiya ilə müqayisə etsək, görürük ki, əhalinin gəlirləri inflyasiyanı 2 dəfədən çox üstələyir. Bu il və xüsusilə keçən rübdə minimum əməkhaqqı və minimum pensiyanın səviyyəsi 75 manatdan 85 manata qaldırılmışdır. Bu meyillər Azərbaycanda keçən illərdə də müşahidə olunurdu, gələcək illərdə də əhalinin pul gəlirlərinin artırılması üçün dövlət tərəfindən bütün addımlar atılacaqdır. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, pensiya və əməkhaqqının indiki minimum səviyyəsi bizi hələ də qane etmir. Amma əgər MDB məkanı ilə özümüzü müqayisə etsək görürük ki, bu göstərici Azərbaycanda ən yüksək səviyyədədir. Ünvanlı sosial yardım proqramı uğurla icra edilir. Bu proqram, təxminən 600 min insanı əhatə edir. 128 min ailə hər ay dövlətdən orta hesabla 108 manat yardım alır. Bu, bir daha onu göstərir ki, Azərbaycanda sosial siyasət, sözün əsl mənasında, prioritet məsələdir.

Bu ilin doqquz ayında sosial sahə ilə bağlı bütün məsələlər həllini tapıb. Sosial infrastrukturun yaradılmasına böyük investisiyalar qoyulubdur. Bu il 23 səhiyyə müəssisəsi təmir olunubdur, 59 məktəb və əlavə korpus, 3 regional olimpiya idman mərkəzi tikilibdir və "Kür" Olimpiya Tədris-İdman Mərkəzi bu yaxınlarda istifadəyə verilibdir. Bu proses davam etdirilir və gələn ilin büdcəsində əlbəttə ki, sosial infrastrukturun möhkəmlənməsi üçün əlavə tədbirlər görülməkdir.

Regionlarda gedən işlər bizi qane edir. Mən regionlara tez-tez gedirəm, vəziyyətlə tanış oluram və görürəm ki, həm abadlıq-quruculuq sahəsində, həm də sənayeləşmə, kənd təsərrüfatının, emal sənayesinin inkişafı istiqamətində ildən-ilə çox mühüm addımlar atılır. Təsədüfi deyil ki, bu il də Azərbaycanda yeni iş yerlərinin yaradılması prosesi uğurla davam edibdir. İlin əvvəlindən bəri Azərbaycanda 56 min yeni iş yeri açılmışdır. 2003-cü ildən sonra Azərbaycanda 900 minə yaxın iş yeri açılmışdır. Bu da özlüyündə onu göstərir ki, işsizlik kimi çox çətin və ağır problem Azərbaycanda tədricən öz həllini tapır. Əminəm ki, növbəti illərdə Azərbaycanda işsizliklə bağlı daha da böyük addımlar atılacaqdır. Bu gün Azərbaycanda işləmək istəyən vətəndaşlar əksər hallarda işlə təmin oluna bilirlər.

Nəzərə alsaq ki, Azərbaycanda böyük tikinti layihələri icra edilir, Azərbaycan dövləti tərəfindən sahibkarlığın inkişafına həm kreditlər hesabına böyük dəstək verilir, həm başqa imtiyazlar göstərilir, əlbəttə, bu amillər də işsizliyin aradan qaldırılması üçün öz rolunu oynayacaqdır. Çünki bu gün məşğulluq məsələlərinin həlli üçün özəl sektor artıq ön plana çıxıbdir. Bu da, ilk növbədə, dövlətin özəl sektora olan diqqəti və dəstəyinin nəticəsidir. İş yerlərinin 70 faizi özəl sektorda yaranmışdır. Əgər dövlət tərəfindən kreditlər verilməsəydi, sahibkarlığa qayğı göstərilməsəydi, 2004-cü ildə regional inkişaf proqramı qəbul edilməsəydi, əlbəttə ki, bu gün özəl sektor bu səviyyədə inkişaf edə bilməzdi. Biz həm iri özəl müəssisələri dəstəkləyirik, həm də ki, kiçik müəssisələri dəstəkləməliyik. Çünki həm dünya praktikası, həm keçən ilin iqtisadi və maliyyə böhranı göstərdi ki, kiçik bizneslə zəngin olan, yəni kiçik biznesin inkişaf etdiyi ölkələrin iqtisadiyyatı daha da dayanıqlı olur. Əlbəttə ki, biz həm kiçik sahibkarlığı dəstəkləyəcəyik, eyni zamanda, iri, böyük beynəlxalq, transmilli şirkətlərin,

özəl şirkətlərin yaradılması üçün Azərbaycan dövləti səylərini göstərəcəkdir. Bu gün Azərbaycan şirkətləri xarici bazarlarda uğurla fəaliyyət göstərir.

Bir sözlə, regionlarda işlər müsbət istiqamətdə gedir. Bütün şəhərlərimiz abadlaşır, gözəlləşir, müasirləşir və bu, çox sevindirici haldır. Əlbəttə ki, Bakı - bizim paytaxtımız, sevimli şəhərimiz dünyanın ən gözəl şəhərləri sırasındadır. Bunu təkcə biz yox, Bakıya gələn hər bir insan görür və qeyd edir. Ancaq mən istəyirəm ki, bütün şəhərlərimiz gözəl, abad olsun və orada yaşamaq üçün bütün şərait olsun. Regional inkişaf proqramı da məhz bu məqsədlə qəbul olunmuşdur. Bu gün regionlarda həm təhsil, həm səhiyyə, həm infrastruktur, həm də bütün başqa sahələrdə işlər yüksək səviyyədə aparılır.

Bu ilin doqquz ayında valyuta ehtiyatlarımız artmışdır. Qeyd etməliyəm ki, hətta keçən il, böhranlı ildə valyuta ehtiyatlarımız artmışdır. Baxmayaraq ki, valyuta ehtiyatlarımızın əsas mənbəyi neft-qaz satışındır və keçən il neftin qiyməti 3-4 dəfə aşağı düşmüşdür, biz düşünülmüş siyasətlə və bu imkanlardan səmərəli şəkildə istifadə etməklə həm ölkə qarşısında duran problemləri həll etdik, infrastruktur layihələrinə böyük vəsait ayırdıq, eyni zamanda, həm keçən il, həm də bu il valyuta ehtiyatlarımızın azalmasına imkan vermədik. Artıq bu gün mənə verilən məlumata görə, ümumi valyuta ehtiyatlarımız 28 milyard dollardan çoxdur. Bu, əlbəttə ki, bizi daha da gücləndirir, bizi tam şəkildə əmin edir ki, bundan uzun illər, onilliklər sonra Azərbaycan ancaq və ancaq inkişaf yolu ilə gedəcək, Azərbaycan daha da çiçəklənəcək, daha da zəngin dövlətə çevriləcək və ölkə qarşısında duran iqtisadi və sosial problemlər daha da sürətlə həllini tapacaqdır. Bütövlükdə bu mənzərə bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı müstəqil iqtisadiyyatdır, daxili resurslara söykənir, Azərbaycanda iqtisadi və sosial məsələlərin həllində düşünülmüş proqram, strategiya, hər il üçün layihə paketi vardır. Biz bu məsələləri həm Bakıda, həm bölgələrdə vaxtaşırı müzakirə edirik ki, bütün bu işləri lazımi səviyyədə irəliləyən aparacaq və əlaqələndirmə məsələlərini uğurla həll edək.

Bu il neft-qaz sektorunda qarşıda qoyulan məsələlər həll olunur, neft və qaz hasilatı artır. Mənə verilən son məlumata görə, ilin sonuna qədər Azərbaycanda 50 milyon tondan çox neft və 28 milyard kubmetrdən artıq qaz hasil ediləcəkdir. Bunun böyük hissəsi ixrac edilir və ixrac imkanlarımız, ixracın coğrafiyası genişlənir. Bu gün Azərbaycan qazı qonşu ölkələrə nəql edilir. Azərbaycan nefti bütün dünyaya daşınır. Demək olar ki, Azərbaycan nefti artıq bütün qitələrə çatıb. Əlbəttə ki, bu, ölkələrlə həm iqtisadi, həm ikitərəfli əlaqələrimizin inkişafı üçün çox müsbət şərait yaradır. Gələn il biz elə etməliyik ki, təbii resurslarımızdan daha da səmərəli şəkildə istifadə edək. Xüsusilə qaz sahəsində itkilərin azaldılması və Azərbaycanda qazlaşdırma məsələlərinin daha da uğurlu həlli üçün çalışmalıyıq.

Azərbaycanda energetika, neft-qaz sahələrində görülən işlər təkcə daxili işlərlə məhdudlaşmır. Neft-qaz sənayesində apardığımız işlər bölgə və son zamanlar Avropa qitəsi üçün mühüm rol oynamağa başlamışdır. Yəni nə biz, nə də ki, tərəfdaşlarımız Azərbaycanın neft-qaz siyasətinə təkcə Azərbaycanın daxili işi kimi baxmırıq. Çünki bu, artıq beynəlxalq münasibətlərdə, dünya enerji xəritəsinin yenidən formalaşmasında mühüm rol oynayır. Azərbaycan bu gün enerji sektorunda müstəqil və çox etibarlı oyunçuya çevrilib. Ölkəmizdə aparılan işlər, müəyyən edilən strategiya, taktika və inkişaf perspektivləri bölgə ölkələrinə, dünya enerji bazarına, neft resurslarının müxtəlif yollarla müxtəlif bazarlara çıxarılmasına təsir edir. Onu da qeyd etməliyəm ki, bu, çox müsbət təsirdir. Çünki Azərbaycan öz təbii resurslarından və enerji siyasətindən elə istifadə edir ki, daha da çox dostlarımız, tərəfdaşlarımız olsun. Enerji siyasətimiz ancaq və ancaq əməkdaşlığın dərinləşməsinə xidmət edir.

Bu il bu sahədə xüsusilə vacib addımlar atılmışdır. Azərbaycanın qaz potensialı artıq daha da səmərəli şəkildə realizə edilir. Qaz ixracımız artır, biz yeni yollar axtarıq, tapırıq. Yeni layihələr üzərində işləyirik. Həm investisiya qoyuruq, həm texniki-iqtisadi əsaslandırma hazırlanır ki, bütün layihələrimiz səmərəli olsun. Biz istənilən layihənin üzərində daha da ciddi işləməyə hazırıq.

Bir sözlə, bu günə qədər görülən işlər və xüsusilə bundan sonra görülməli işlər Azərbaycanı daha da möhkəmləndirəcək, ölkəmiz bu siyasətdən həm iqtisadi, həm siyasi cəhətdən, bütün başqa sahələrdə çox böyük fayda görəcəkdir. Bu gün biz bu barədə danışacağıq.

2010-cu ildə müsbət nəticələr göz qabağındadır. Bunun əlaməti gələn ilin dövlət büdcəsidir. Gələn ilin dövlət büdcəsi bu il və əvvəlki illərdə əldə edilmiş, qazanılmış uğurlar əsasında formalaşmışdır. Artıq büdcənin parametrləri açıqlanıb. Gələn il Azərbaycanda dövlət xərcləri 12 milyard 700 milyon manat təşkil edəcəkdir. Bu, 15 milyard dollar deməkdir. Bu, çox böyük rəqəmdir. Əgər biz bu büdcəni adambaşına hesablasaq, görərik ki, Azərbaycan bu sahədə qabaqcıl ölkələrin sırasındadır. Büdcə kəsiri də lazımi səviyyədədir. Yəni, vaxtilə Avropa İttifaqı tərəfindən qəbul edilmiş meyarların altındadır. Bu da çox gözəl göstəricidir. Yəni, Azərbaycanda bu işlər Avropa standartlarına tam uyğun şəkildə aparılır. Büdcəmiz həm investisiya yönümlüdür, həm də sosial məsələlər orada həll olunacaqdır. Sosial məsələlərin həlli, qeyd etdiyim kimi, bizim üçün çox vacib məsələdir. Bir sözlə, növbəti ilin dövlət büdcəsi bizə imkan verəcək ki, gələn il üçün nəzərdə tutduğumuz bütün layihələr icra olunsun. Bu layihələr çoxdur, həm tikinti sahəsində, həm sosial məsələlərin həlli işində. Biz Azərbaycanda böyük sənaye müəssisələrinin dövlət dəstəyi ilə yaradılmasına çalışırıq. Azərbaycan Dövlət Investisiya Şirkəti bu məsələlərdə fəal rol oynayır. Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə kreditlərin verilməsi, aqrolizinq, subsidiyalar - yəni, qarşımızda duran məsələlər çoxdur. Ölkədə həllini gözləyən problemlər vardır. Biz bu

problemləri bilirik və bu gün bu barədə danışıcağıq. Biz hər il üçün işimizi konkret proqram əsasında qururuq ki, ölkə iqtisadiyyatı və ümumiyyətlə ölkə sürətlə inkişaf etsin.

Bu ilin dövlət büdcəsində hərbi xərclər xüsusi yer tutur. Bu, birinci il deyil ki, Azərbaycanın hərbi xərcləri xərclər arasında birinci yerdədir. Bu, təbiidir. Çünki biz müharibə şəraitində yaşayırıq və ordu quruculuğu prosesinin sürətləndirilməsi, gücləndirilməsi üçün Azərbaycan dövləti əlindən gələni edir. Bu gün orduya ayrılan xərclər Silahlı Qüvvələrimizi gücləndirir. Bu gün Azərbaycan Ordusu bölgədə - Cənubi Qafqazda ən güclü, ən peşəkar, ən mübariz ordudur və əlbəttə ki, biz bu istiqamətdə aparılan işləri davam etdirəcəyik.

Gələnlə il bizim bütün hərbi xərclərimiz 2 milyard 500 milyon manat səviyyəsində olacaq ki, bu da 3 milyard dollardan çoxdur. Nəzərə alsaq ki, torpaqlarımızı işğal altında saxlamağa davam edən Ermənistanın bütün dövlət büdcəsi 2 milyard dollardan bir az çoxdur, görürük ki, Azərbaycanın hərbi xərclərinin Ermənistanın bütün xərclərindən üstün olması ilə bağlı vaxtilə qarşımıza qoyduğumuz vəzifə artıq həll olunub və bu gün bu, reallıqdır. Zaman keçdikcə əlbəttə ki, biz bütün xərclərimizi, o cümlədən müdafiə xərclərimizi daha da artıracağıq. Ermənistandan fərqli olaraq, biz bunu öz pulumuzla edirik, heç bir başqa ölkədən asılı deyilik, heç bir başqa ölkə qarşısında gözükdə deyilik, heç kimə yalvarmırıq.

Ermənistandan fərqli olaraq, iqtisadiyyatımızı, ordumuzu Azərbaycan xalqının iradəsi və zəhməti hesabına qururuq. Xalqımızın zəhməti hesabına qazanılmış gəlirlər Azərbaycan üçün ən vacib olan ordu quruculuğu sahəsinə yönəldilir. Biz gələcəkdə də bu işləri davam etdirəcəyik. Torpaqlarımız işğal altındadır. Biz çalışırıq və çalışacağıq ki, tezliklə bu işğala son qoyaq.

Bilirsiniz ki, işğal edilmiş ərazilərə bu yaxınlarda ATƏT-in qiymətləndirmə missiyası göndərilmişdir. Hesab edirəm ki, bu, çox müsbət bir haldır. Beş il bundan əvvəl, 2005-ci ildə ATƏT-in faktaraşdırıcı missiyası ilk dəfə olaraq işğal edilmiş torpaqlara göndərilmişdi. O missiya tərəfindən hazırlanmış hesabat açıq-aydın göstərir ki, erməni qasbkarları, erməni vandalları hansı cinayətlər törətmişlər.

Bu günlərdə həyata keçirilən missiya əlbəttə ki, həm müqayisə aparmalı, eyni zamanda, orada baş verən dağıntıları, cinayətləri öz hesabatında bir daha əks etdirməlidir. Mən ümid edirəm ki, missiyanın hesabatı ədalətli, obyektiv olacaq, balanslaşdırılmış olmayacaqdır. Çünki danışıqlar prosesində bir çox hallarda vasitəçilər fəaliyyətini balanslaşdırılmış yanaşma ilə qururlar. Ancaq bu sahədə heç bir balanslaşdırmadan söhbət gedə bilməz. Çünki bu, bizim torpağımızdır, orada bütün binalar ermənilər tərəfindən dağıdılıb, bir dənə daş üstə daş qalmayıb, bütün tarixi abidələrimiz, məscidlərimiz, evlər dağıdılıb və talan edilib. Bütün bunlar erməni vandalları tərəfindən törədilib. Orada bütün maddi dəyərlər erməni talançıları tərəfindən oğurlanıb və dağıdılıb.

İşğal edilmiş ərazilərdə törədilən cinayətlər erməni faşizminin vəhşi sifətini göstərir. Biz bunu bilirik və çox müsbət haldır ki, dünya birliyi bu barədə bir daha məlumat alacaqdır. Mən çox ümid edirəm və bir daha demək istəyirəm ki, bu hesabat obyektiv olsun və reallıqları əks etdirməsin. Budəfəki missiyanın xüsusiyyəti bir də ondan ibarətdir ki, onun tərkibinə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Qaçqınlar üzrə Ali Komissarlığının nümayəndələri də daxil edilə bilər. Bu, çox vacib haldır, həm siyasi, həm də praktiki cəhətdən. Ümid edirəm ki, biz yaxın zamanlarda bu hesabatla tanış olacağıq.

O ki qaldı, münafişlərin həlli ilə bağlı məsələyə, bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycanın bu məsələ ilə bağlı prinsiplial mövqeyi vardır və Azərbaycan bu mövqedən bir addım geri atmayacaqdır. Dağlıq Qarabağ Azərbaycan torpağıdır və bu məsələ həllini Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində tapmalıdır. Bu prinsiplial kənarında heç bir məsələ həll oluna bilməz. Biz imkan verə bilmərik ki, Azərbaycanın tarixi torpaqlarında ikinci erməni dövləti yaradılsın. Birinci erməni dövləti 1918-ci ildə Azərbaycan torpaqlarında - İrəvan xanlığı, Zəngəzur mahalı ərazilərində yaradılmışdır.

İkinci erməni dövləti Azərbaycanın əzəli torpağı olan Dağlıq Qarabağda yaradıla bilməz. Biz bu prinsiplial mövqeyi bütün beynəlxalq təşkilatlarda müdafiə edəcəyik. Biz praktiki işlərimizlə, atılan addımlarla, ölkəmizi gücləndirməklə bu günü yaxınlaşdırırıq ki, torpaqlarımız işğalçılardan azad olunsun.

Beynəlxalq təşkilatlara gəldikdə, deyə bilərəm ki, son zamanlar bütün aparıcı beynəlxalq təşkilatlar bu məsələ ilə bağlı mövqelərini bildirmişlər. Əlbəttə ki, bunların arasında BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsi əsas rol oynayır. Ondən başqa, ATƏT-in qərarları, Avropa Şurasının, İslam Konfransı Təşkilatının və son zamanlarda Avropa Parlamentinin qətnamələri və qərarları birmənalı şəkildə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyir, işğala son qoyulmasını tələb edir.

Bu, məsələnin siyasi və hüquqi tərəfidir. Məsələnin praktiki tərəfi də mövqeyimizi gücləndirir, çünki bu gün Ermənistanı Azərbaycan ilə müqayisə etmək mümkün deyildir. Azərbaycan çiçəklənən, qüdrətlənən, güclənən, müasir, dinamik inkişaf edən, öz resurslarına arxalanan ölkədir. Ermənistan kommunikasiyalardan kənar qalan, asılı vəziyyətdə olan, başqa ölkələrin və dairələrin ianəsi ilə güclə dolanan ölkədir. Yəni, bu iki ölkəni müqayisə etmək mümkün deyildir. Bu gün gətirdiyim rəqəmlər, gələcək planlar haqqında dediyim sözlər bunu göstərir. Heç şübhə etmirəm ki, illər keçdikcə fərq daha da böyüyəcək və beləliklə, biz hərbi potensialımızı daha da gücləndirməklə məsələnin həllinə nail olacağıq.

Ermənistanda bir məsələni də unutmamalıdır. Bu, demografiya məsələsidir. Bu gün Azərbaycan əhalisinin sayı 9 milyondan artıqdır. Ermənistanda isə ölkədən kütləvi şəkildə köç baş verir. Çünki insanlar orada

dözülməz şəraitdən beziblər. Orada yaradılmış polis rejimi insanlara imkan vermir ki, azad şəkildə yaşasınlar. Erməni qəsbkarları təkcə Azərbaycan xalqının qanını axıtmayıblar. Hərbi cinayətlər təkcə Xocalıda və başqa yerlərdə törədilməmişdir. Onlar 2008-ci ildə öz xalqına qarşı qəddarlıq, cinayətlər törətmişlər. Ordu tərəfindən 10-dan yuxarı vətəndaş öldürülmüşdür. Yəni Azərbaycan həm siyasi, həm iqtisadi, həm demoqrafiya cəhətdən əlbəttə ki, böyük dərəcədə fərqlənir. Mən əminəm ki, bu məsələlərin kompleks şəkildə, bax bu yolla inkişaf etməsi bizi məqsədimizə gətirib çatdıracaqdır.

X X X

Maliyyə naziri Samir Şərifovun

ÇIXIŞI

- Möhtərəm cənab Prezident!
Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

2010-cu ilin ötən doqquz ayı ölkə iqtisadiyyatının heç şübhəsiz ki, növbəti uğurlu inkişaf mərhələsi kimi qeyd olunmalıdır. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin ideyaları əsasında müəyyənləşdirilmiş və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən inamla həyata keçirilən sosial-iqtisadi kurs əvvəlki illərə xas olan ardıcılıqla ölkə iqtisadiyyatının davamlı artımını təmin etməklə Azərbaycan xalqının maddi rifahının durmadan yaxşılaşmasını şərtləndirmişdir. Bu, özünü ölkənin cari ilin doqquz ayı üzrə makroiqtisadi göstəricilərində aydın şəkildə büruzə vermişdir.

Belə ki, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə hesabat dövründə ümumi daxili məhsul 4,1 faiz artaraq 29,3 milyard manata, bir işçiyə hesablanmış orta aylıq əmək haqqı 6,6 faiz artaraq 319 manata, əhalinin adambaşına düşən gəlirləri 10 faiz artaraq 2 min 16 manata, adambaşına düşən ümumi daxili məhsul isə 2,8 faiz artaraq 3 min 286 manata çatmışdır. Vergi və digər icbari ödənişlər çıxıldıqdan sonra əhalinin sərəncamında qalan vəsait ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 11,3 faiz çox olmuş, başqa sözlə əhalinin pul gəlirlərinin artım sürəti, cənab Prezidentin qeyd etdiyi kimi, mövcud inflyasiyanı iki dəfə üstələmişdir. Əhalinin maliyyə imkanlarının göstəricisi sayılan əhaliyə təqdim olunan pullu xidmətlərin həcmi artaraq ötən ilin müvafiq dövrünün göstəricisini 10,5 faiz üstələmiş, pərakəndə əmtəə dövriyyəsi 8,5 faiz, əhalinin banklardakı əmanətləri isə 34,4 faiz artmışdır.

Cari ilin doqquz ayı ərzində Azərbaycan Respublikası 140 ölkə ilə xarici ticarət dövriyyəsini həyat keçirmişdir ki, bunun həcmi 20,2 milyard dollar, o cümlədən idxalın həcmi 4,5 milyard, ixracın həcmi isə 15,7 milyard ABŞ dolları təşkil etmişdir. Yəni bu dövr ərzində xarici ticarət saldosu müsbət 11,2 milyard ABŞ dolları olmuşdur.

Hesabat dövründə dövlət büdcəsinin mədaxili 7 milyard 505 milyon manat və ya 93,6 faiz yerinə yetirilmişdir ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 270 milyon manat və ya 3,7 faiz çoxdur.

Vergilər Nazirliyi mədaxil proqnozunu 100,6 faiz icra etməklə dövlət büdcəsinə 3 milyard 128 milyon manat vəsait təmin etmişdir. Həmin vəsaitin 56,4 faizi və ya 1 milyard 768 milyon manatı qeyri-neft sektorundan daxilolmaların payına düşür. Bu da 2009-cu ilin müvafiq dövrünə nisbətən 89 milyon manat və yaxud 5,3 faiz çoxdur.

Dövlət Gömrük Komitəsi büdcə proqnozuna 100 faiz əməl edərək, büdcəyə 730 milyon manat vəsait təmin etmişdir. Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə 3 milyard 625 milyon manat məbləğində transfert edilmişdir. Sair daxilolmalar üzrə dövlət büdcəsinə 22 milyon manat vəsait ödənilmişdir.

Cari ilin doqquz ayı ərzində dövlət büdcəsinin xərcləri 6 milyard 837 milyon manat və ya 83,9 faiz səviyyəsində icra olunmuşdur ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 380 milyon manat və ya 5,9 faiz çoxdur.

2009-cu ilin müvafiq dövrünə nisbətən bu ilin doqquz ayında dövlət büdcəsindən müdafiə xərclərinə 20 faiz, kənd təsərrüfatı xərclərinə 14,2 faiz, sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinə 13,9 faiz, mənzil-kommunal təsərrüfatı xərclərinə 9,4 faiz, mədəniyyət xərclərinə 8,3 faiz, səhiyyə xərclərinə isə 5,9 faiz çox vəsait yönəldilmişdir.

Hesabat dövründə icra olunmuş dövlət büdcəsi xərclərinin 2 milyard 65 milyon manatı və ya 30,2 faizi sosialyönümlü tədbirlərin, yəni təhsil, səhiyyə, sosial təminat, mədəniyyət sahələrinin maliyyə təminatına sərf edilmişdir ki, bu da 2009-cu ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 124 milyon manat və ya 6,4 faiz çoxdur. Yəni, cari ildə də ölkə əhalisinin sosial rifahının yaxşılaşdırılması və sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin diqqət mərkəzində olmuşdur.

Qeyd olunmalıdır ki, 2010-cu il bu baxımdan digər illərdən fərqlənir. Belə ki, 2008-2009-cu illərdə dünyanın üzləşdiyi global maliyyə-iqtisadi böhran və onun yaratdığı tənəzzül başa çatsa da, onun təsirləri hələ ki, bu gün də bir çox ölkələrdə hiss olunmaqdadır. Böhranın ağır nəticələrini aradan qaldırmaq üçün bir sıra ölkələr, o cümlədən də inkişaf etmiş dövlətlər büdcə xərclərinin, əmək haqlarının, sosial müavinətlər və digər ödənişlərin ixtisarını həyata keçirmək məcburiyyəti ilə üzləşirlər. Bəzi ölkələrdə hətta kütləvi surətdə iş yerlərinin bağlanması və əhalinin sosial müdafiəsinə ünvanlanmış mühüm layihələrin icrasının dayandırılması, pensiya yaşının kəskin surətdə artırılması kimi tədbirlər də müşahidə olunur.

Azərbaycanda isə ölkə Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi altında əhalinin gəlir əldə etmək imkanlarının genişləndirilməsi, ölkədə yoxsulluq səviyyəsinin azaldılması, aztəminatlı ailələrin və sosial cəhətdən xüsusilə həssas qrupların, ilk növbədə qaçqınların və məcburi köçkünlərin sosial və həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması üzrə həyata keçirilən məqsədyönlü sosial-iqtisadi siyasət nəticəsində 2010-cu ildə ölkə əhalisinin rifahının yüksəldilməsi və sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi istiqamətində növbəti əhəmiyyətli addımlar atılmışdır. Belə ki, cari ilin sentyabr-oktyabr aylarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin imzaladığı silsilə sərəncamlarla 1,3 milyon nəfərdən artıq pensiyaçının baza pensiyalarının 13 faizlik artımı həyata keçirilmiş, dövlət büdcəsindən maliyyələşən 800 min nəfərə yaxın təhsil, elm, səhiyyə, mədəniyyət, kənd təsərrüfatı, ətraf mühitin mühafizəsi

müəssisələrində çalışanların, habelə hərbi qulluqçuların və xüsusi rütbəli əməkdaşların, dövlət qulluqçusu olmayan mülki şəxslərin aylıq vəzifə maaşları 10 faiz artırılmışdır. 394 min aztəminatlı şəxsə dövlət tərəfindən ödənilən sosial müavinətlərin məbləği orta hesabla 20 faiz, məcburi köçkünlərə yemək xərci üçün verilən müavinətin məbləği 11 faiz artırılmışdır. 14 minə yaxın şəhid ailəsi üçün müəyyən edilmiş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdünün məbləğinə 50 faiz, 87 min nəfərdən artıq doktorant, ali, orta ixtisas və peşə məktəbləri və peşə liseylərinin tələbələrinə və şagirdlərinə verilən təqaüdlərin məbləğinə orta hesabla 15 faizlik artım tətbiq edilmişdir. Artımların tətbiqi təxminən 3 milyon nəfərin güzəranının daha da yaxşılaşmasına imkan verəcəkdir. Qeyd etmək istəyirəm ki, artıq sentyabr ayından bu artımların tətbiqi ilə bağlı maliyyələşməyə başlanılmışdır.

Hesabat dövründə sosial-mədəni, inzibati idarəetmə və məişət təyinatlı obyektlərin tikintisi və yenidənqurulması üzrə əsas investisiya layihələrinin və proqramların həyata keçirilməsi davam etdirilmiş, bu məqsədə məcmu olaraq 2 milyard 929 milyon manat, o cümlədən dövlət büdcəsindən 2 milyard 128 milyon manat, Dövlət Neft Fondunun büdcəsindən 305 milyon manat, Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsindən 45,6 milyon manat, dövlət zəmanəti ilə beynəlxalq maliyyə institutlarından daxil olmuş vəsait hesabına 450 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

Dövlət büdcəsinin dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərindən 300,2 milyon manat, o cümlədən təhsil müəssisələrinə 80,8 milyon manat, səhiyyə müəssisələrinə 42,7 milyon manat, mədəniyyət müəssisələrinə 101 milyon manat, idman müəssisələrinə 40,9 milyon manat, sosial müdafiə və sosial təminat təyinatlı müəssisələrin inşası və yenidən qurulması məqsədlərinə 34,8 milyon manat vəsait sərf edilmişdir.

Əsas kommunal və nəqliyyat infrastrukturunun tikintisi və yenidən qurulması üçün 1 milyard 212 milyon manat, o cümlədən elektrik enerjisi infrastrukturunun tikintisi üçün 89,5 milyon manat, regionların içməli su və suvarma-drenaj infrastrukturunun bərpası və yenidən qurulması üçün 170,3 milyon manat, respublika əhəmiyyətli avtomobil yollarının və yol infrastrukturunun tikintisi və yenidən qurulmasına 844 milyon manat, Bakı Metropolitinin yeraltı nəqliyyat obyektlərinin tikintisi və metro üçün avadanlığın alınmasına 106,3 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

Hesabat dövründə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondundan 108 milyon manat, o cümlədən Bakı şəhərində aparılan yenidənqurma və abadlıq işlərinin təmin edilməsi üçün 20 milyon manat, təcili və təxirəsalınmaz tibbi yardım xidmətinin maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi üçün 7 milyon manat, Bakı Sağlamlıq Mərkəzinin tikintisi üçün 5 milyon manat, məktəbəqədər və ilk peşə-ixtisas təhsil müəssisələrinin əsaslı təmiri üçün 4 milyon manat vəsait sərf edilmişdir.

Dövlət büdcəsinin Ehtiyat Fondundan isə əvvəlcədən büdcədə nəzərdə tutulmayan bir sıra tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə 106 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Cari ilin sona çatmasına az vaxt qaldığını nəzərə alaraq, dövlət büdcəsinin əsaslı vəsait qoyuluşu xərcləri və ehtiyat fondlarından ayrılmış vəsaitlər hesabına 2010-cu ildə həyata keçirilməkdə olan layihələrin vaxtında və keyfiyyətlə başa çatdırılması üçün sifarişçi təşkilatlar tərəfindən ciddi tədbirlərin görülməsi, o cümlədən müvafiq maliyyələşmə sənədlərinin təqdim edilməsi prosesinin sürətləndirilməsi məqsədə müvafiq olardı.

Möhtərəm cənab Prezident, cari ilin aprel-may aylarında Kür və Araz çaylarının daşmasının ölkəmizin bir sıra rayonlarında törətdiyi irimiqyaslı təbii fəlakətin fəsadlarının aradan qaldırılması üçün təcili və təxirəsalınmaz tədbirlərin görülməsi ilə bağlı müvafiq Sərəncamınıza uyğun olaraq təbii fəlakətdən zərər çəkmiş əhaliyə birdəfəlik maddi yardımların ödənilməsinə, uçub-dağılmış evlərin tikintisinə və yeni yaşayış massivlərinin salınmasına, sosial, aqrar, kommunal, enerji, rabitə, nəqliyyat və digər infrastrukturun bərpası və yenidən qurulması işlərinə aidiyyəti dövlət qurumları tərəfindən başlanılmışdır. Bu məqsədə dövlət büdcəsindən ayrılmış 320,5 milyon manat vəsaitdən 98 milyon manatı artıq təyinatı üzrə istifadə edilmişdir.

Bununla yanaşı, hesabat dövründə Şəki şəhərində, Astara, Masallı, Yardımlı, Lerik və Daşkəsən rayonlarında güclü küləyin müşayiəti ilə yağan leysan yağışlarının təsiri nəticəsində evlərə, sosial və infrastruktur obyektlərinə dəymiş ziyanın aradan qaldırılması üçün dövlət büdcəsinin Ehtiyat Fondundan 10,1 milyon manat vəsait ayrılmışdır ki, ondan da 5,3 milyon manatı artıq istifadə olunmuşdur.

Qeyd etmək yerinə düşərdi ki, 2010-cu ildə təbiətdə baş verən iqlim dəyişiklikləri və müxtəlif fəlakətlərlə əlaqədar olaraq regionun bir çox ölkələrində kənd təsərrüfatına və ərzaq istehsalına əhəmiyyətli dərəcədə ziyan dəymişdir. Müvafiq olaraq bəzi ölkələr taxıl ixracının həyata keçirilməsinə embarqolar tətbiq etmək məcburiyyətində qalmışdır ki, bunun da nəticəsində taxılın və bir çox ərzaq məhsullarının qiymətlərində artım baş vermişdir.

Möhtərəm cənab Prezident, yaranmış şəraitdən irəli gələrək Dövlət Taxıl Fonduna 2010-2011-ci illər üçün tədarük olunan taxıl məhsullarının, - söhbət ərzaq buğdasından gedir, - həcmnin əlavə olaraq 250 min ton artırılmasına dair Sizin verdiyiniz tapşırığın icrası ilə əlaqədar dövlət büdcəsinin Ehtiyat Fondundan 50 milyon manat vəsait ayrılmışdır. Bu da öz növbəsində ölkənin daxili bazarında taxıl və ərzaq məhsullarının qiymətlərinin sabit qalması üçün zəmin yaratmışdır.

Eyni zamanda, “2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında əhalinin ərzaq məhsulları ilə etibarlı təminatına dair Dövlət Proqramı”nda nəzərdə tutulmuş tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün 2010-cu ilin doqquz ayında 102 milyon manat, o cümlədən kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarının məhsul istehsalı üçün istifadə etdikləri yanacaqın, motor yağlarının dəyərinin orta hesabla 50 faizinin ödənilməsinə 55,5 milyon manat, buğda və çəltik istehsalının stimullaşdırılması məqsədi ilə 23 milyon manat, taxıl elevatorlarının tikintisi və ərzaq buğdası tədarükünün nəqliyyat xərclərinə 11 milyon manat vəsait yönəldilmişdir. Cari ilin doqquz ayında kənd təsərrüfatı istehsalında xüsusi əhəmiyyət kəsb edən mineral gübrələrin dəyərinin orta hesabla 50 faizinin ödənilməsi ilə bağlı 12,5 milyon manat, o cümlədən dövlət büdcəsinin Ehtiyat Fondundan əlavə olaraq 5,9 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Hesabat dövründə sahibkarlara maliyyə dəstəyinin artırılması, onların güzəştli kreditlərə çıxış imkanlarının genişləndirilməsi istiqamətində fəaliyyət davam etdirilmiş, bu məqsəddə Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu vasitəsilə 1016 sahibkarlıq subyektinə 81 milyon manat məbləğində güzəştli kreditlər verilmişdir. Ayrılmış vəsaitin 62 milyon manatı və ya 76,1 faizi kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalını stimullaşdıran infrastruktur layihələrinə, 16 milyon manatı və ya 20,4 faizi sənaye məhsullarının istehsalı və emalı layihələrinə, 3 milyon manatı və ya 3,5 faizi turizm infrastrukturunun inkişafı layihələrinə yönəldilmişdir. Bütövlükdə Fond tərəfindən ayrılmış kreditlərin 44 milyon manatı və ya 54 faizi dövlət büdcəsində Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu üçün nəzərdə tutulmuş vəsait hesabına həyata keçirilmişdir.

Cari ilin doqquz ayında dövlət büdcəsindən “Aqrolizinq” Səhmdar Cəmiyyətinə 38,4 milyon manat, o cümlədən Prezidentin Ehtiyat Fondundan 5 milyon manat vəsait ayrılmışdır. Bu dövrdə “Naxçıvan Aqrolizinq” Şirkətinə 4,5 milyon manat, o cümlədən Prezidentin Ehtiyat Fondundan 2 milyon manat vəsait yönəldilmiş, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan fermerlərə güzəştli kreditlərin verilməsi üçün Dövlət Kənd Kreditləri üzrə Agentliyə 10 milyon manat vəsait isə tam maliyyələşdirilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təsdiq etdiyi “Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”nda nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrası da daim nəzarətdə saxlanılır. Hazırda ölkə regionlarında 211, o cümlədən 80 sənaye, 57 kənd təsərrüfatı, 63 xidmət müəssisəsinin tikintisi davam etdirilir.

Ölkəmizin xarici və daxili borclanması ilə bağlı götürdüyü öhdəliklərin vaxtında yerinə yetirilməsi üçün 75 milyon manat, o cümlədən üzv olduğu beynəlxalq təşkilatlara üzvlük haqqı üçün 18,8 milyon manat məbləğində ödənişlər həyata keçirilmişdir. Xaricdə olan diplomatik nümayəndəliklərin saxlanılması üçün, o cümlədən Liviya, Serbiya və Argentinada yeni fəaliyyətə başlamış səfirliklərin saxlanılmasına cəmi 34,6 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident, ölkə iqtisadiyyatının 2010-cu ilin doqquz ayı üzrə nəticələri rəhbərliyiniz altında dövlətimizin siyasi və iqtisadi qüdrətinin möhkəmlənməsi, xalqın rifah halının daha da artması istiqamətində qarşıya qoyduğunuz vəzifələrin bundan sonra da inamla və uğurla yerinə yetiriləcəyinə əsaslı zəmin yaradır.

Çıxışımın sonunda icazə verin, Sizi əmin edim ki, bu zəmində, bugünkü müşavirədə verəcəyiniz tapşırıqlar da nəzərə alınmaqla, 2010-cu büdcə ilinin layiqincə başa çatdırılması və müəyyən etdiyiniz inkişaf hədəflərinə nail olmaq üçün Maliyyə Nazirliyinin kollektivi öz töhfəsini verəcək və söylərini əsirgəməyəcəkdir. Sağ olun.

X X X

Dövlət Neft Fondunun icraçı direktoru Şahmar Mövsümovun ÇIXIŞI

- Möhtərəm cənab Prezident!
Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Həm 2007-ci ilədək olan dövrdə, həm 2008-2009-cu böhran illərində və həm də dünyanın yarısından çoxunun resessiyada olduğu 2010-cu ildə də sürətlə inkişaf edən Azərbaycan Sizin, cənab Prezident, irəli sürdüyünüz iqtisadi siyasətin düzgün və dayanıqlı olmasının təsdiqidir. Bir çox dövlətlərin ciddi problemlər ilə üzləşdiyi bir dövrdə Azərbaycan nəinki özünün iqtisadi inkişaf tempini qoruyub saxlamış, hətta sürətli artıma görə dünyada birincilər sırasında qalmaqda davam etmişdir. Azərbaycanda son illər ərzində formalaşdırılmış inkişaf bazası, hərtərəfli, balanslaşdırılmış sosial-iqtisadi siyasət, böyük həcmdə strateji valyuta ehtiyatları imkan verir ki, qarşıya qoyulan bütün vəzifələr, o cümlədən iqtisadi, sosial, hərbi, ekoloji və digər bir çox məsələlər tez bir zamanda öz həllini tapsın. Sizin rəhbərliyiniz altında ölkənin bütün bölgələrində və həyatımızın bütün sahələrində son illərdə aparılan genişmiqyaslı quruculuq işləri statistik hesabatlar üçün aparılmır, onlar hər bir Azərbaycan vətəndaşının gündəlik həyatında yaxşılaşmanı təmin edir.

Ümummillə lider Heydər Əliyevin milli neft strategiyasının uğurla həyata keçirilməsi Azərbaycan dövlətinin enerji təhlükəsizliyi sahəsində güclü və müstəqil bir tərəfdaşa çevrilməsini təmin etmişdir. Ulu öndərin neft strategiyasının ayrılmaz hissəsi olan Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu yə-r-a-dı-lar-kən 271 mil-yon ABŞ dolla-rına bə-r-a-bər ak-tiv-lə-ri-nin həc-mi ildən-ilə artaraq, 2008-ci ildə ilk dəfə olaraq 10 milyard ABŞ dollarını, 2010-cu ilin 9 ayının yekunlarına görə isə artıq 20 milyard ABŞ dollarını keçmişdir. Son üç il ərzində Neft Fondunun aktivləri təxminən 10 dəfə artmışdır. Xam neftin cari qiymətləri ilə və Fondun xərclərinin cari il səviyyəsində saxlanması şərti ilə növbəti 5 il ərzində Neft Fondunun aktivlərinin 50 milyard ABŞ dollarına qədər artması proqnozlaşdırıla bilər.

Neft strategiyasının reallaşmasının ilkin mərhələsində və neft hasilatının aşağı olduğu bir vaxtda Dövlət Neft Fondunun yaradılması ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən atılmış uzaqgörən və strateji bir addım idi. Neft ilə zəngin olan ölkələrdə Neft Fondu və yaxud bu kimi qurumların təsis edilməsi bu dövlətlərdə neft sərvətlərinin nəsillər arasında bərabər bölgüsünə, onların səmərəli, məqsədyönlü və şəffaf şəkildə idarə edilməsinə şərait yaradır. Dövlət Neft Fondunun qarşısında qoyulan əsas məqsədlərdən biri neft gəlirlərinin səmərəli idarə edilməsindən əlavə gəlirlərin əldə edilməsidir. Cari ilin oktyabr ayının 1-nə olan məlumata əsasən, Fondun yaradılmasından bu günə kimi Neft Fondunun idarəetmədən toplam gəlirləri ilk dəfə olaraq 1 milyard ABŞ dollarını keçmişdir. Bu qazanılmış ilk 1 milyard, təbii resurslardan əldə edilmiş və toplanılmış vəsaitlərin artıq kifayət qədər əhəmiyyətli, müstəqil və ən vacibi daimi gəlir mənbəyinə çevriləcəyinə əminlik yaradır.

Cənab Prezident, sizin qarşımıza qoyduğunuz məqsədlərə nail olmaq üçün Dövlət Neft Fondunun institusional inkişafı istiqamətində mühüm işlər həyata keçirilmişdir. Hazırda Neft Fondu institusional cəhətdən formalaşmaqla bərabər, ölkə daxilində və eləcə də beynəlxalq səviyyədə tanınmış və vəsaitlərin idarə edilməsi və şəffaflığın təmin edilməsi baxımından digər dövlətlərlə öz təcrübəsini bölüşməyə qadir olan bir quruma çevrilmişdir. Ötən ilin sonunda Sizin iştirakınız ilə təməli qoyulmuş Dövlət Neft Fondunun yeni inzibati binasının tikintisi isə Fondun daha sürətlə inkişaf etməsinə xidmət edəcəkdir. Təməlqoyma mərasimində çıxışınız zamanı Neft Fondunun fəaliyyətində şəffaflığı vurğulamağınız və bu sahədə nailiyyətlərə verdiyiniz yüksək qiymət – “Azərbaycanda böyük həcmdə vəsaitin idarə edilməsində şəffaflıq təmin edildi” sözləriniz Sizin bu məsələyə qarşı qəti mövqeyinizi bir daha nümayiş etdirdi.

Məhz bu mövqeyin nəticəsidir ki, Azərbaycanın təbii sərvətlərinin idarəedilməsində şəffaflığın artırılması istiqamətindəki təşəbbüslər bu gün ölkə ictimaiyyəti və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Ötən həftə açıqlanmış “Revenue Watch” İnstitutunun “Transparency International” təşkilatı ilə birgə dərc etdiyi təbii resursların idarəedilməsində şəffaflıq indeksinə dair hesabatında 41 ölkə sırasında Azərbaycanın 9-cu yerdə qərarlaşması onu deməyə əsas verir ki, Sizin həyata keçirdiyiniz siyasət hətta qeyri-obyektiv yanaşmaları olan beynəlxalq qurumları da çıxılmaz vəziyyətdə qoyur və ölkəmizin bu sahədə nailiyyətlərini qəbul etməyə məcbur edir. Xüsusi qürur hissi ilə qeyd etmək istərdim ki, göstərilən hesabatda Azərbaycan təbii resurslar fondları bölümünə və Mədən Hasilatı Sənayesində Şəffaflıq Təşəbbüsünün həyata keçirilməsi bölümünə görə maksimal, yəni 100 bal əldə etmişdir.

Sizin birbaşa iştirakınızla Azərbaycanın qoşulduğu beynəlxalq əhəmiyyətli Mədən Hasilatı Sənayesində Şəffaflıq Təşəbbüsünün həyata keçirilməsi istiqamətində əldə olunmuş nailiyyətlər və real nəticələr artıq digər ölkələr üçün nümunəyə çevrilmişdir. Azərbaycan hökumətinin mədən hasilatı sənayesində əldə etdiyi məcmu daxilolmalar barədə hesabatlar və beynəlxalq auditor şirkətinin bu hesabatlarla dair verdikləri rəylər ictimaiyyətə mütəmadi olaraq açıqlanır. Azərbaycan Şəffaflıq Təşəbbüsündə lider ölkə olaraq qalır və bu təşəbbüsün beynəlxalq səviyyədə idarə edilməsində fəal iştirak edir. Təşəbbüsdə iştirak edən 30-dan çox ölkədən bu günədək yalnız 6-sı tamhüquqlu üzv statusuna malik olmuşdur və bunlardan birincisi məhz Azərbaycan olmuşdur.

Neft Fondunun əsasnaməsinə uyğun olaraq Fondun digər məqsədi Azərbaycanda mühüm infrastruktur və sosialyönümlü layihələrin maliyyələşdirilməsinin təmin edilməsidir. Ölkə iqtisadiyyatına daxili mənbələr hesabına investisiyaların həyata keçirilməsində Neft Fondu mühüm rola malikdir. 2001-2010-cu illər ərzində Fondun ümumilikdə 2,3 milyard manat vəsait ölkənin sosial-iqtisadi tərəqqisi naminə ən mühüm ümummilli problemlərin həllinə və strateji əhəmiyyətli infrastruktur obyektlərinin inşa və rekonstruksiya edilməsi üzrə layihələrin maliyyələşdirilməsinə yönəldilmişdir. Eyni zamanda Fondun 14 milyard manat vəsaiti dövlət büdcəsinə transfert edilmişdir ki, bu vəsait hesabına dövlət investisiya proqramları həyata keçirilir. Ulu öndərin sərəncamı ilə Dövlət Neft Fondundan ilk ayrılmış vəsait ən ağır sosial vəziyyətdə olan soydaşlarımıza, qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılmasına yönəldilmişdir. Sizin tapşırığınıza uyğun olaraq cəmi 3 il ərzində Azərbaycanda mövcud olmuş bütün çadır düşərgələri ləğv edilmişdir.

Neft Fondundan maliyyələşən digər layihə - “Dəmir İpək Yolu” adlanan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun inşası Azərbaycanın tranzit potensialının genişlənməsini təmin edəcəkdir.

Dövlət Neft Fondundan maliyyələşən layihələr - Bakının su təchizatı ilə bağlı problemlərin əsaslı şəkildə həllini təmin edəcək Oğuz-Qəbələ zonasından Bakı şəhərinə su kəmərinin çəkilməsi və Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması layihələri mühüm yer tutur. Bu layihələrin reallaşması Bakının su təchizatı ilə bağlı məsələlərinin həllinə şərait yaradacaqdır.

Hörmətli cənab Prezident, ulu öndər Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi 1969-cu ildən etibarən azərbaycanlı gənclərin respublikamızdan kənar təhsil almağa göndərilməsi bir ənənəyə çevrilmişdir. 1969-1970-ci ildə respublikamızdan kənara 47 nəfər təhsil almağa göndərilmişdirsə, 1975-ci ildə bu rəqəm 14 dəfə artaraq 700 nəfərə yaxın olmuşdur. Sonrakı illərdə də bu artım yüksələn xətt üzrə davam etdirilmişdir. Heydər Əliyevin rəhbərliyi dövründə respublikamızdan kənar təhsil almış vətəndaşlarımız hazırda ölkəmizin inkişafı naminə bütün sahələrdə fədakarcasına çalışırlar.

Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin azərbaycanlıların xaricə təhsil almağa göndərilməsi ilə bağlı ənənəsi hazırda Sizin tərəfinizdən uğurla davam etdirilir. Bu proqramın ilk növbədə Dövlət Neft Fondunun vəsaiti hesabına maliyyələşdirilməsi “qara qızıl”ın insan kapitalına çevrilməsi” ideyasının reallaşmasına doğru atılmış strateji bir addımdır. Cari ilin sonuna qədər dövlət proqramının icrası çərçivəsində xaricə təhsili maliyyələşdirilmiş tələbələrin sayının artıq 750 nəfərə çatması gözlənilir.

Möhtərəm cənab Prezident, bu gün ulu öndərin milli neft strategiyasının uğurla reallaşması sayəsində xalqımız Neft Fondunun aktivlərinin artımının şahididir. Neft Fondunun vəsaitinin artması Azərbaycanın maliyyə potensialının və bütünlüklə ölkənin iqtisadi qüdrətinin artması deməkdir. Bu vəsaitlərin həm bugünkü nəsillər üçün istifadə olunması, həm də gələcək nəsillər üçün qorunub saxlanması Sizin iqtisadi siyasətinizin əsas prinsipidir. Bununla əlaqədar əminliklə demək olar ki, cənab Prezident, Sizin həyata keçirdiyiniz siyasət sayəsində dövlətimizin iqtisadi qüdrəti bundan sonra daha da artacaq, Azərbaycan iqtisadiyyatı sürətlə inkişaf edəcək və xalqımızın maddi rifah halı ildən-ildə yaxşılaşacaqdır.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

“Azərenerji” ASC-nin prezidenti Etibar Pirverdiyevin ÇIXIŞI

- Zati-aliləri, möhtərəm cənab Prezident!
Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

20 oktyabr Azərbaycan enerjetikləri üçün əlamətdar bir gündür. 29 il əvvəl - 1981-ci il oktyabrın 20-də ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin birbaşa rəhbərliyi altında Mingəçevirdə, Zaqafqaziyanın ən böyük elektrik stansiyası olan Azərbaycan İstilik Elektrik Stansiyasının birinci enerji bloku istismara verilmişdir. Bununla da faktik olaraq bugünkü müstəqil Azərbaycanın enerjetika təhlükəsizliyinin əsası qoyulmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezident, 2004-cü ildən Sizin Sərəncamınıza əsasən 20 oktyabr respublikamızda “Enerjetiklər günü” kimi qeyd olunur. Bu gün qarşınızda çıxış etmək fürsətini verdiyinizə görə, ölkə enerjetikləri adından Sizə öz təşəkkürümü bildirirəm.

Ulu öndərimiz Heydər Əliyev Azərbaycana rəhbərlik etdiyi bütün dövrlərdə elektroenerjetika sahəsi daim diqqət mərkəzində olmuşdur. Bu müddət ərzində bilavasitə ümummilli liderimizin rəhbərliyi və göstərişləri əsasında Şəmkir, Araz su elektrik stansiyaları, 70 min kilometrə yaxın elektrik ötürücü xətləri və çoxlu sayda yarımstansiyalar istifadəyə verilmişdir. Beləliklə də, elektrik enerjisi sisteminin real imkanları iki dəfədən çox artırılmışdır. Hətta 1990-cı illərdə olduqca çətin iqtisadi vəziyyətə baxmayaraq, respublikada bir neçə mühüm layihələr həyata keçirilmişdir. Şimal Elektrik Stansiyası, Bakı İstilik Mərkəzi, Yenikənd Su Elektrik Stansiyası və digər mühüm layihələr şəxsən ulu öndərimizin rəhbərliyi altında tikilib istifadəyə verilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident, son illər ərzində Sizin rəhbərliyiniz altında elektrik enerjisi sistemində bir sıra vacib və əhəmiyyətli layihələr həyata keçirilmişdir. Qeyd etmək lazımdır ki, 2006-cı ilə qədər Azərbaycan ildə 1,2-1,5 milyard kilovatsaat elektrik enerjisi idxal etmək məcburiyyətində idi. Bu problemi aradan qaldırmaq və ölkəni elektrik enerjisi ilə tam şəkildə təmin etmək üçün Sizin tapşırıgınıza əsasən qısa bir müddətdə respublikanın müxtəlif bölgələrində - Astarə, Şəki, Xaçmaz, Bakı, Səngəçal, Naxçıvan, Qubada yeni elektrik stansiyaları istismara verildi. Bununla da, ölkənin elektrik enerjisi idxalından asılılığı aradan qaldırıldı. Eyni zamanda bölgələrdə qeyri-neft sahəsinin, sənaye və infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsinə imkan yaradıldı.

2005-ci il avqustun 12-də Sizin tərəfinizdən Sumqayıtda 525 MVt gücündə yeni elektrik stansiyasının təməli qoyulmuş və 2009-cu il noyabrın 19-da bu stansiya istifadəyə verilmişdir.

Sizin rəhbərliyiniz altında həyata keçirilən bu layihələr nəticəsində generasiya güclərimiz qısa müddət ərzində 1500 MVt artmışdır. Beləliklə, 2007-ci ilə qədər elektrik enerjisi və təbii qaz idxal edən Azərbaycan, Sizin uğurlu siyasətiniz nəticəsində təbii qaz və elektrik enerjisini ixrac edən ölkəyə çevrilmişdir. Hətta blokada şəraitində olan Naxçıvan Muxtar Respublikası qonşu ölkələrə elektrik enerjisi ixrac edir.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin göstərişiniz əsasında, 2007-ci ildə Azərbaycan İstilik Elektrik Stansiyasında yenidənqurma işləri başlanmışdır. 2011-ci ildə bu işlər başa çatdırıldıqdan sonra stansiyanın gücü 2000 MVt-dan 2600 MVt-a yüksələcəkdir. Stansiyanın səmərəliliyinin artması nəticəsində ildə 500 min ton yanacağa qənaət ediləcəkdir.

Vurğulamaq istərdim ki, ulu öndərimizin yaratdığı sənaye nəhəngi olan bu stansiya yenidənqurma işləri başa çatdıqdan sonra da ölkəmizə uzun müddət xidmət edəcəkdir.

Generasiya sahəsində ən vacib layihələrdən biri də Sizin tapşırıgınızla inşa edilən gücü 780 MVt olan Şirvan şəhərində tikilən Cənub Elektrik Stansiyasıdır. Bu stansiya elektrik enerjisi sistemində mühüm rol oynayacaqdır. Stansiyada Azərbaycanda və regionda ilk dəfə olaraq, 4 qaz turbini və 2 buxar turbini olmaqla 3 növ yanacaqdan, - qaz, mazut və dizeldən istifadə etmək mümkün olacaqdır. Məlum olduğu kimi, 50 il əvvəl tikilən köhnə elektrik stansiyasını hazırda maksimum 500 MVt güc ilə işlətmək mümkündür. Burada 1 kilovatsaat elektrik enerjisinə sərf olunan yanacağın miqdarı isə 450 qramdan artıqdır. Cənub Elektrik Stansiyası istifadəyə verildikdən sonra 1 kilovatsaata sərf olunan şərti yanacağın miqdarı 250 qram təşkil edəcək və ildə 700 min ton yanacağa qənaət ediləcəkdir.

Sizin tapşırıgınıza əsasən, yaxın zamanlarda gücü 400 MVt olan Tovuz Su Elektrik Stansiyasının tikintisinə başlanacaqdır. Bu çox böyük və mühüm layihədir. Qeyd edək ki, bu su anbarının layihə üzrə tutumu 2 milyard kubmetrdir. Bu tipdə stansiyaların elektrik enerjisi sisteminin tezliyinin tənzimlənməsində və dayanıqlılığının artırılmasında rolu əvəzolunmazdır. Eyni zamanda, Tovuz Su Elektrik Stansiyasının tikintisi su resurslarından daha səmərəli və daha çevik istifadə olunmasına imkan yaradacaqdır.

Sizin göstərişinizə əsasən cari ilin sonuna qədər gücü 400 MVt olan “Şimal-2” Buxar-Qaz Elektrik Stansiyasının tikintisinin başlanması planlaşdırılır. Layihə çərçivəsində “Şimal-1” və “Şimal-2” elektrik stansiyaları üçün yeni soyutma sisteminin, 220 və 110 kilovoltluq yarımstansiyaların, dəniz suyunun duzsuzlaşdırılması sisteminin qurulması nəzərdə tutulur.

Möhtərəm cənab Prezident, 2010-cu il Sizin tərəfinizdən Azərbaycanda “Ekologiya İli” elan edilmişdir. Ekoloji məsələlər daim Sizin diqqət mərkəzində olmuşdur. Hələ Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətində çalışarkən Sizin təşəbbüsünüzlə elektrik stansiyalarında mazut əvəzinə təbii qazdan istifadə olunmağa başlandı. O zaman

elektrik stansiyalarında təqribən 90 faiz mazut, 10 faiz qaz işlədilirdi. Bu gün isə biz 100 faiz təbii qazdan istifadə edirik. Sizin o zaman irəli sürdüyünüz ideyanın həyata keçirilməsi ölkəyə böyük gəlir gətirmiş, eyni zamanda, ətraf mühitin təmizlənməsində mühüm rol oynamışdır. 2002-ci ildə Sizin tapşırığınıza əsasən istismar dövrünü başa vurmuş köhnə “Sumqayıt-1”, “Sumqayıt-2” və “Şimal” elektrik stansiyalarının fəaliyyəti tam dayandırılmışdır. Bu qətiyyətli addım külli miqdarda yanacağa qənaət etməyə və ətraf mühitin yaxşılaşdırılmasına da ciddi imkan vermişdir.

Qeyd etmək lazımdır ki, Sumqayıtda istifadəyə verilmiş yeni elektrik stansiyası Təmiz İnkişaf Mexanizmi prinsipi ilə istismar olunur və cari ilin oktyabrın 15-də Birləşmiş Millətlər Təşkilatı tərəfindən respublika üzrə ilk dəfə olaraq qeydiyyatla alınmışdır. Bu, bir daha Sizin uzaqgörən siyasətinizin əyani sübutudur. Beynəlxalq ekspertlərin rəyinə görə, təkcə bu layihənin icrası nəticəsində karbon qazının atmosferə tullantısı ildə 1,5 milyon ton azalmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin tapşırığınıza əsasən tərəfimizdən respublikanın su və külək potensialını qiymətləndirən proqram hazırlanmışdır. Su resurslarının araşdırılması göstərmişdir ki, respublikanın müxtəlif bölgələrində dağ çayları və kanallar üzərində ümumi gücü 600 MVt olan 300-ə yaxın kiçik su elektrik stansiyasının tikintisi iqtisadi cəhətdən səmərəlidir. Bu il Göyçay, Balakən və Qusar rayonlarında 3 kiçik su elektrik stansiyasının təməli Sizin tərəfinizdən qoyulmuşdur, 7 stansiyanın layihəsi isə icra olunmaq üçün hazırdır. Sevindirici haldır ki, ilk belə su elektrik stansiyalarından olan Biləv Su Elektrik Stansiyası Naxçıvan Muxtar Respublikasında bu ilin oktyabr ayında Sizin tərəfinizdən işə salınmışdır. Sizin tərəfinizdən təməli qoyulmuş gücü 25 MVt olan Füzuli Su Elektrik Stansiyasının tikintisi 2011-ci ilin ortalarında başa çatdırılacaqdır.

Qeyd etmək istərdim ki, kiçik su elektrik stansiyalarının tikintisinin sürətlə davam etməsinə daxili imkanlar da səfərbər olunmuşdur. Respublikada kiçik su elektrik stansiyalarının tikintisində tətbiq olunacaq zəruri avadanlığın, o cümlədən hidroturbinlərin ölkə daxilində istehsalına yaxın vaxtlarda başlanacaqdır. Bu isə kiçik su elektrik stansiyalarının tezliklə tikilib istifadəyə verilməsinə zəmin yaradacaqdır. Sizin rəhbərliyiniz altında müxtəlif bölgələrdə reallaşdırılmaqda olan kiçik su elektrik stansiyalarının tikintisi həm yanacağa qənaət edilməsində, həm də ətraf mühitin qorunmasında müstəsna rol oynayacaqdır. Qeyd etmək lazımdır ki, bir çox layihələr Kioto protokoluna uyğun olaraq Təmiz İnkişaf Mexanizmi prinsipi ilə tikilir, bu isə atmosferə karbon qazının tullantısını əhəmiyyətli dərəcədə aşağı salacaqdır.

Möhtərəm cənab Prezident, Azərbaycanın enerji xəritəsini nəzərdən keçirsək aydın görürük ki, Sizin göstərişinizə əsasən generasiya gücləri bütün respublikanı əhatə edir. Bu isə hər bir bölgədə güclü energetika potensialının yaranmasına, sosial-iqtisadi rifahın yaxşılaşmasına öz töhfəsini verməkdədir. Generasiya sahəsində görülən işlər nəticəsində Azərbaycan nəinki öz enerji tələbatını tam təmin etmiş, hətta güclü ixrac potensialı yaratmışdır. Əldə olunmuş ixrac potensialını reallaşdırmaq üçün Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə enerji dəhlizi layihəsinin icrasına başlanmışdır. Layihə çərçivəsində bu ilin sonuna qədər Azərbaycanla Gürcüstanı birləşdirən 500 kilovoltluq xəttin Mingəçevir-Samux hissəsi, gələn ilin sonuna qədər isə Gürcüstan sərhədinə qədər hissəsi tam hazır olacaqdır. 2012-ci ildə isə Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə dəhlizindən elektrik enerjisinin ixracı üçün texniki imkan yaranacaqdır.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin rəhbərliyiniz altında generasiya ilə yanaşı, yarımstansiyaların və yüksək gərginlikli elektrik verilişi xətlərinin tikintisi və paylayıcı elektrik şəbəkələrinin yenidən qurulması sahəsində də işlər aparılır. Bu sahədə görüləcək işlər hələ olduqca çoxdur. Cari ilin sonuna kimi 500 kV-luq “Samux” yarımstansiyasının və Gəncə şəhərində 2 ədəd 330 kV-luq yarımstansiyanın tikintisinin başa çatdırılması nəzərdə tutulmuşdur. Hazırda Mingəçevirdən Abşeron qədər uzunluğu 280 kilometr olan iki dövrəli 220 kilovoltluq elektrik verilişi xətləri və Ağdaşda yeni 220 kilovoltluq yarımstansiya tikilməkdədir.

Uzunluğu 180 kilometr olan 340 kilovoltluq Goranboy-İmişli xəttinin tikintisi isə ikinci Cənub enerji dairəsinin yaranmasında mühüm rol oynayacaqdır.

Digər mühüm layihələrdən biri isə uzunluğu 100 kilometr olan, 220 kilovoltluq Sumqayıt-Zabrat-Şimal Elektrik Stansiyası- Hövsan xəttinin tikintisidir. 0,4-35 kilovoltluq şəbəkələr bir neçə bölgədə yenidən qurulmuşdur, 20-yə yaxın rayonda isə ilkin ödənişli smart-kart tipli sayğaclar quraşdırılmışdır. Bu işlər bir tərəfdən itkilərin əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına, digər tərəfdən yığım səviyyəsinin artmasına imkan verir. Növbəti 3-4 ildə bütün paylayıcı şəbəkələrdə də bu işin başa çatdırılması nəzərdə tutulur. Qeyd etmək lazımdır ki, bu ilin sonunadək elektrik enerjisi sisteminin idarə olunması sahəsində çox vacib layihə başa çatdırılmaqdadır. Bu, dispetçer mərkəzində MDB məkanında analoqu olmayan SCADA sisteminin tətbiqidir. Layihə çərçivəsində dispetçer mərkəzi və bütün sistemtəşkilədiçi yarımstansiyalar, elektrik stansiyaları arasında 1200 kilometr uzunluğunda fibroptik kabelin çəkilməsi idarəetmə məlumatlarının təhlükəsizliyini təmin edəcəkdir. Rəqəmsal ötürmənin təmin edilməsi nəticəsində idarəetmənin səviyyəsi əhəmiyyətli dərəcədə yüksələcəkdir. Layihə çərçivəsində Abşeron ərazisində dispetçer mərkəzinin ehtiyat idarəetmə məntəqəsi də yaradılmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident, 2010-cu ilin texniki-iqtisadi göstəriciləri haqqında qısa məlumatları Sizin yüksək diqqətinizə çatdırmaq istərdim.

2010-cu ilin 9 ayı ərzində 13,8 milyard kilovat-saatdan artıq elektrik enerjisi istehsal edilmişdir. Elektrik enerjisi sistemində iqtisadi səmərəliliyin əsas göstəricilərindən sayılan hər kilovatsaat elektrik enerjisinin istehsalına sərf olunan şərti yanacağın miqdarı ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 17 qram azalaraq 318 qram olmuşdur. 2009-cu illə müqayisədə mazut ekvivalentində təqribən 140 min ton yanacağa qənaət edilmişdir. Möhtərəm cənab Prezident, əmin ola bilərsiniz ki, Sizin rəhbərliyiniz altında ölkə energetikləri bundan sonra da dövlətimizin elektrik enerjisi təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsi naminə əllərindən gələni əsirgəməyəcəklər. İcazə verin, fürsətdən istifadə edərək bu sahəyə göstərdiyiniz daimi diqqət və qayğıya görə bütün ölkə energetikləri və öz adımdan Sizə minnətdarlığımızı bildirim.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm. Sağ olun.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- Bir daha demək istəyirəm ki, ilin sonuna iki ay vaxt qalıb. Qalan məsələlərin hamısı bu aylar ərzində öz həllini tapmalıdır. Bütün investisiya, infrastruktur layihələri başa çatdırılmalıdır. Əminəm ki, 2010-cu ilin yekunları Azərbaycan üçün uğurlu olacaqdır. Makroiqtisadi vəziyyət sabitdir, bu bərdə mən rəqəmləri gətirdim. Bir daha demək istəyirəm ki, inflyasiyanın 5,2 faizlik səviyyəsi qənaətbəxşdir. Ancaq bununla bərabər, biz ciddi nəzarət etməliyik ki, qiymətlərin süni şəkildə qaldırılmasına yol verilməsin və beləliklə inflyasiyanın səviyyəsi aşağı səviyyədə saxlanılsın. Bu sahədə işlər aparılır. İstehlak bazarına nəzarət işi təkmilləşir və bu məsələ daim diqqət mərkəzində olmalıdır.

Manatın məzənnəsi Azərbaycanda sabitdir. Bu da həm iqtisadiyyatımızı gücləndirir, eyni zamanda, sosial məsələlərin həlli üçün də çox mühüm rol oynayır. Keçən il MDB məkanında əksər hallarda milli valyutalar devalvasiyaya uğramışdır. Bu addım bəzi ölkələrdə zərurət nəticəsində atılmışdır. Çünki ölkələrin iqtisadiyyatı böhrana davam gətirə bilmirdi və milli valyutaların devalvasiyası bir növ insanların rifahı hesabına baş vermişdir. Böhrana baxmayaraq, biz Azərbaycanda manatın sabit vəziyyətdə saxlanmasına nail olduq. Müəyyən iqtisadi çətinliklərlə üzləmişdik, ancaq ilk növbədə, sosial məsələlərin həllinə çalışırdıq. Biz imkan verə bilməzdik ki, böhran insanların gündəlik həyatında özünü göstərsin. Ümumiyyətlə, 2009-cu ilin böhranı Azərbaycana çox az təsir göstərmişdir. O ki qaldı vətəndaşlara, demək olar ki, ümumiyyətlə Azərbaycan vətəndaşları bu böhranı hiss etməmişlər. İlk növbədə ona görə ki, biz manatı sabit şəkildə saxladıq. Bunu etmək üçün əlbəttə ki, maddi resurslarımız və bununla bərabər, güclü siyasi iradə olmalıdır. Hazırda manatın məzənnəsi bizi qane edir və əminəm ki, manat güclü valyuta kimi gələcək illərdə də Azərbaycan iqtisadiyyatının və sosial məsələlərin həlli üçün öz rolunu oynayacaqdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatı rəqabət qabiliyyətliliyinə görə inkişaf etmiş iqtisadiyyat hesab oluna bilər. Hər halda Dünya İqtisadi Forumunun hesabatına görə, Azərbaycan iqtisadiyyatı rəqabət qabiliyyətliliyinə görə MDB məkanında birinci yerdədir. Bu onu göstərir ki, neftdən əldə edilmiş gəlirlər investisiya şəklində iqtisadiyyatın digər sektorlarına qoyulmuşdur. Digər tərəfdən, bu sahədə tam şəkildə şəffaflıq göstərilmişdir. Biz buna da nail ola bildik. Çalışmalıyıq ki, bütün maliyyə və iqtisadi sektorlarda işlər neft gəlirlərinin idarə edilməsi sahəsindəki uğurlara bərabər səviyyədə təşkil olunsun. Belə olan halda Azərbaycanda, ümumiyyətlə, iqtisadi və maliyyə sektorlarında həm şəffaflıq 100 faiz təmin olunacaq, eyni zamanda, işlərimizin daha da səmərəli şəkildə aparılması üçün şərait yaradılacaqdır.

Rəqabət qabiliyyətliliyin yüksək səviyyədə saxlanılması üçün Azərbaycanda bütün imkanlar vardır. Biz iqtisadi sahədə liberal siyasət aparırıq. Azərbaycan investisiyalar üçün çox cəlbedici ölkədir. Xüsusilə son vaxtlar Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti ilə xarici şirkətlər arasında imzalanmış yeni kontraktlar bunu göstərir ki, Azərbaycanda bu sahəyə xaricdən maraq artmaqdadır. Digər tərəfdən, Azərbaycanın qeyri-neft sektoruna böyük həcmdə investisiyalar qoyulur və biz bunu hər gün görə bilərik. Bakının müasirləşən, gözəlləşən siması bunu göstərir. Özəl şirkətlər tərəfindən həm infrastruktur, həm xidmət sektoruna çox böyük investisiyalar qoyulur. Əgər infrastruktur layihələri dövlət tərəfindən icra olunmasaydı, əlbəttə ki, nə paytaxtda, nə də bölgələrdə xidmət sektoruna heç kim investisiyalar qoymazdı. Bu gün bizim bölgələrdə beşulduzlu hotellər, gözəl istirahət mərkəzləri tikilir. Bölgələrimizdə turizm imkanları çox genişdir. Bu gün artıq gözəl təbii şəraitimiz, təbiətimiz səviyyəsində müasir istirahət və mehmanxana kompleksləri tikilir ki, bu, Azərbaycanın turizm imkanlarını böyük dərəcədə artıracaqdır.

Beləliklə, dövlət tərəfindən özəl sektora verilən həm siyasi, həm maddi dəstək, həm də güzəştli şərtlərlə ayrılan kreditlər - bütün bunlar iqtisadiyyatımızın rəqabət qabiliyyətliliyini artırır və şaxələndirilməsi üçün çox möhkəm əsas yaradır. Xatırlayıram, 5-10 il bundan əvvəl bəzi xarici elmi mərkəzlərdə Azərbaycanın neft strategiyası ilə bağlı keçirilmiş müzakirələrdə belə bir fikir ortaya qoyulurdu ki, Azərbaycanda "holland sindromu" olacaq, Azərbaycan iqtisadiyyatı birtərəfli şəkildə inkişaf edəcək, Azərbaycan o təbii resurslardan səmərəli şəkildə istifadə edə bilməyəcəkdir. Mən o söhbətləri yaxşı xatırlayıram və çox şadam ki, bu gün biz artıq o söhbətləri eşitmirik. Biz o vaxt da bildirdik ki, Azərbaycanda nə "holland sindromu" olacaq, nə də iqtisadiyyat birtərəfli inkişaf edəcəkdir. Biz bildirdik ki, Azərbaycanda neftdən əldə olunan gəlirlər ən yüksək səviyyədə idarə olunacaqdır. Məhz bu məqsədlə Azərbaycan Hasilat Sənayelərində Şəffaflıq Təşəbbüsünə qoşulmuşdur. Bu gün Neft Fondunun icraçı direktoru söylədi ki, biz bu sahədə birinci ölkəyik ki, proqramın tamhüquqlu üzvlük səviyyəsinə nail olmuşuq. Biz bunu təkcə xarici mərkəzlərdə keçirilən müzakirələrdə yaxşı qiymət almaq üçün etmirik. Biz bunu ona görə edirik ki, bu, ölkəmizi gücləndirir.

Bu gün Azərbaycan cəmiyyətində bu sahədə olan məsələlərlə bağlı heç bir fikir ayrılığı yoxdur. Azərbaycanda bu sahədə tam şəkildə şəffaflıq təmin edilib. Hər bir vətəndaş bilir və yaxud bilə bilər ki, Azərbaycana neftdən nə qədər gəlir gəlib, bu gəlirdən nə qədər faiz gəlib üstünə, nə qədər xərclənib, necə xərclənib. Dövlət Neft Fondundan ayrılan xərclərdən istifadə yalnız parlamentdə müzakirələrdən sonra

mümkündür. Bu da o deməkdir ki, hər bir vətəndaş onun parlamentdəki nümayəndəsi vasitəsilə bu gəlirlərin bölüşdürülməsində iştirak edir.

Bax, biz şəffaflığı təmin etməklə bugünkü vəziyyətə nail olduq. Bizim gəlirlərimiz artır. Əgər şəffaflıq olmasaydı, mən deyə bilərəm ki, bu gün bu 28 milyard dollar valyuta ehtiyatlarımızı bəlkə də heç görməzdik. Ancaq şəffaflıq və vəsaitdən səmərəli şəkildə istifadə olunması imkan verdi ki, biz bu ehtiyatı yaradaq. Gələcək illərdə bu ehtiyat daha da böyük həcmərlə ölçüləcəkdir. Vəsaitin idarə olunmasından artıq böyük mənfəət əldə olunur. Təbii ki, vəsaitin həcmi böyüdükcə idarə olunmadan da əldə ediləcək gəlir daha da böyük rəqəmlərlə ölçüləcəkdir. Vaxt gələcək ki, Azərbaycanın dövlət büdcəsinin müəyyən hissəsi, bax, o vəsaitin idarə olunmasından əldə ediləcək gəlirlər hesabına formalaşacaqdır.

Beləliklə, biz rəqabət qabiliyyətliliyi məsələlərinə bundan sonra da diqqət göstərəcəyik. Azərbaycanda sahibkarlığın, özəl sektorun inkişafına dövlət tərəfindən dəstək verilir. Hesab edirəm ki, növbəti mərhələdə həm də bu məsələnin sosial amili nəzərə alınmalıdır. Çünki verilən kreditlər iş yerlərinin açılmasına xidmət göstərir, insanların yaşayış səviyyəsini artırır və bu amil daim diqqət mərkəzində olmalıdır. Bununla bərabər, çalışmalıyıq o sahələrə, o firmalara kreditlər daha da çox ayrılсын ki, onlar rəqabət qabiliyyətli məhsulu istehsal edə bilsinlər. Həm daxili tələbatı keyfiyyətli məhsullarla təmin etsinlər, həm də ki, Azərbaycanda ixrac potensialı genişlənsin.

Bununla bərabər və bununla bağlı olan sənaye potensialının inkişafı üçün əlavə tədbirlərin görülməsi də nəzərdə tutulur. Azərbaycanda sənayeləşmə siyasəti aparılır. Həm dövlət tərəfindən, həm də dövlətin dəstəyi ilə özəl sektor bu işlərə fəal qoşulubdur. İri müəssisələrimiz bərpa olunur. O müəssisələr ki, vaxtilə sovet dövründə tikilib, indi yararsız vəziyyətdədir, onlar sökülür və o ərazilərdə yeni müəssisələr yaradılır. Bu proses xüsusilə Sumqayıt şəhərində çox sürətlə gedir. Sumqayıt vaxtilə kimya sənayesinin inkişafı sahəsində böyük nailiyyətlər əldə etmişdir. Bu gün neft-kimya kompleksinin fəaliyyəti və əlavə planlarımızın həyata keçirilməsi ilə bərabər, Sumqayıt sənaye şəhərinə çevrilməlidir. Sumqayıtda tikilən texnopark bu istiqamətdə atılan ən vacib addımlardan biridir. Orada artıq bir neçə rəqabət qabiliyyətli müəssisə yaradılır. Biz elə etməliyik ki, Sumqayıtı bu istiqamətdə inkişaf etdirək və Sumqayıt Azərbaycanın sənaye mərkəzinə çevrilsin. İndi Bakıdan Sumqayıta yeni gözəl yol çəkilibdir və məsafə demək olar ki, qısalıbdır. Sənaye sahəsinin inkişafı üçün Sumqayıtın xüsusi yeri vardır. Eyni zamanda, Azərbaycanın başqa bölgələrində sənayeləşmə prosesi sürətlə getməlidir.

Bu il Azərbaycanda “Ekologiya ili” elan edilib və bu sahədə böyük işlər görülüb. Mən çox şadam ki, ağacəkmə təşəbbüsüm Azərbaycan ictimaiyyəti tərəfindən dəstəklənib. Böyük sevinc hissi ilə deyə bilərəm ki, mənə verilən məlumatlara görə, 9 ayda Azərbaycanda 6 milyon ağac əkilibdir. Onlardan 800 mini Bakı və Abşeron yarımadasında əkilibdir. Bu proses davam edir və əminəm ki, 2011-ci ildə də ekologiya ilə bağlı bütün məsələlər uğurla həll olunacaqdır.

Əlbəttə, biz “Ekologiya ili”nin elan edilməsi ilə bağlı bir məqsədi güdürdük ki, bu sahəyə həm ictimaiyyət, həm də dövlət qurumları tərəfindən diqqət daha da artsın və buna nail olduq. Biz bu gözəl təşəbbüsləri növbəti illərdə davam etdirməliyik.

İndi Kür və Araz çayları boyunca qurulan təmizləyici qurğular yüz minlərlə insanın təmiz su ilə təmin olunmasına xidmət göstərir. Çirklənmiş göllərin, Xəzər dənizinin təmizlənməsi, kanalizasiya sisteminin qurulması – bütün bu işlər gələcək il də nəzərdə tutulur. Biz elə etməliyik ki, Bakı və Abşeron yarımadasının bütün ekoloji problemlərini tezliklə həll edək, neftlə çirklənmiş gölməçələri qurudaq. Digər göllərdə, - hansı ki, keçən müşavirədə bu barədə mən geniş söyləmişdim, - təmizlik işləri aparılmalıdır, kanalizasiya sistemi qurulmalıdır. Bir sözlə, bu sahə daim diqqət mərkəzində olmalıdır.

Hesab edirəm ki, Bakı buxtasının təmizlənməsi üçün əlavə ciddi tədbirlər görülməlidir. Biz indi Bakı bulvarını genişləndirdik. Bulvarı dənizə lap yaxınlaşdırdıq. Bu gün Bakı sakinləri və şəhərimizin qonaqları dənizə tam yaxın olan yerlərdə gəzintiye çıxırlar. Belə olan halda əlbəttə ki, buxtanın suyu təmiz olmalıdır. Əfsuslar olsun ki, bu günə qədər də müxtəlif yerlərdən ora axıtılan çirkab suları buxtanın təmizlənməsinə imkan vermir. Ona görə mən göstəriş verirəm ki, yaxın zamanlarda Bakı buxtasının kanalizasiya məsələləri ayrıca işlənilsin. Mən bu göstərişi bir müddət bundan əvvəl ilkin olaraq vermişdim. Müəyyən hazırlıq işləri aparılmışdır. Elə etməliyik ki, biz gələcək ildən başlayaraq xüsusi layihə kimi Bakı buxtasının kanalizasiya sisteminin ən müasir səviyyədə tətbiqinə nail olaq. İşlər gələcək ilin əvvəlindən başlamalıdır və tezliklə öz həllini tapmalıdır. Beləliklə, mən əminəm ki, bir neçə ildən sonra bulvarın kənarında, ətrafında Bakı buxtasının suyu tam şəffaf olacaqdır.

Bu il biz böyük təbii fəlakətlərlə, tarixdə misli görünməyən sel və daşqınlarla üzləşdik. Bu həm insanlara böyük əziyyət verdi, böyük ziyan vurdu. Eyni zamanda, kənd təsərrüfatına böyük ziyan dəydi. On minlərlə hektar torpağımız suyun altında qalmışdı, minlərlə ev yararsız vəziyyətə düşmüşdü. Ancaq bizim bütün qurumlar çox yaxşı, çox səmərəli işlədilər. Həm dövlət qurumları, həm özəl şirkətlər bu işlərə qoşulmuşdu. Bu, bir ümumxalq məsələsi kimi qəbul edildi və bütün xoşagəlməz hallara qısa müddət ərzində son qoyuldu. Ən önəmlisi, bütün insanlar xilas edildi. İndi biz görürük, dünyanın müxtəlif yerlərində yanğınlar, daşqınlar, sellər baş verir və bu, insan ölümü ilə nəticələnir. Ancaq biz bütün insanları xilas etdik. Vaxtından əvvəl bütün tədbirlər görüldü və xilasedicilər, bu məsələ ilə bağlı olan bütün qurumlar çox səmərəli işlədilər.

Mən keçən dəfə də demişdim ki, evlərin bərpa prosesi qış gələnə qədər həll olunmalıdır. Bu sahədə işlər gedir. Artıq Hacıqabul rayonunda ilk evlər təhvil verilmişdir. Mən bilirəm ki, başqa rayonlarda da, tikinti işləri gedir. Bu işlər daha da sürətlə getməlidir ki, biz qış gələnə qədər insanları yaxşı evlərlə təmin edək. O da qeyd olunmalıdır ki, tikilən evlər dağılmış evlərdən qat-qat keyfiyyətlidir, genişdir, rahatdır. Dağılmış evlərin böyük hissəsi çiy kərpicdən tikilmişdi. Böyük hissəsi çox kiçik və yararsız vəziyyətdə idi. Həm xarici görünüşü çox bərbad idi, həm də şəraiti yox idi. İndi tikilən evlər daş evlərdir, gözəl evlərdir, bütün şəraiti vardır və əvvəlki evlərdən daha da rahat və genişdir.

Onu da qeyd etməliyəm ki, bütün bu işləri Azərbaycan dövləti öz hesabına etmişdir. Həm də bütün xilasetmə işləri Azərbaycan xilasediciləri tərəfindən görülmüşdür. Bu gün bütün tikinti-bərpa işləri də Azərbaycan dövlətinin hesabına görülür. Bütün bu işlər heç bir yerdən yardım almadan, Azərbaycanın dövlət büdcəsi hesabına görülür. Burada işlər tək-cə evlərin tikintisi ilə bitmir. Məktəblər də, yollar da, elektrik və qaz xətləri, su kəmərləri də dağılıbdır. Yəni, bütün infrastruktur yeniləşir və biz bunu bir neçə ay ərzində edirik. Bu, həm böyük texniki məharət, həm də böyük maliyyə resursları tələb edən işlərdir. Dövlət büdcəsinə əlavələr edildi, 300 milyon manat vəsait ayrıldı. Yəni bu, onu göstərir ki, Azərbaycan dövləti heç vaxt öz vətəndaşını darda qoymaz.

Bu, bir də onu göstərir ki, bizim üçün əsas məsələ Azərbaycan xalqının rifah halının yaxşılaşdırılmasıdır, Azərbaycan xalqının maraqlarıdır. Biz indi iqtisadiyyatımızı bazar iqtisadiyyatı prinsipləri əsasında qurmuşuq və bu, bizi gücləndirir. Ancaq bununla bərabər, biz öz işimizi tam bazar iqtisadiyyatı prinsipləri əsasında qura bilmərik. Əgər belə olsaydı, əgər biz işlərimizi sırf bazar iqtisadiyyatı əsasında qursaydıq, onda Azərbaycan dövləti o işlərin birini də görə bilməzdi. Xarici ölkələrdə əgər kiminsə evi uçur, yaxud da ki, təbii fəlakət nəticəsində dağılırsa, o, sığorta şirkətinə müraciət edir. Orada bütün evlər sığortalıdır. O, sığorta pulunu alır, dövlət bir manat xərcləmədən kənarında dayanır. Ancaq bizim evlərin hansı sığortalıdır?! O çiy kərpicdən tikilmiş evlərin hansı sığortalıdır?! Ona görə dövlət bu yükü könüllü şəkildə öz üzərinə götürüb. Bir də onu demək istəyirəm ki, dövlət insanlara qayğı göstərir, eyni zamanda, kompensasiya ödənilir. Kompensasiyanın məbləği, hesab edirəm ki, ziyanın müəyyən hissəsini təmin edir. Ona görə bu, sırf dövlətin xoş niyyətinin təzahürü, xoş niyyətinin əlamətidir və hər kəs bunu qiymətləndirməlidir.

Mən bilirəm ki, ziyan çəkmiş insanların mütləq əksəriyyəti bu minnətdarlıq hissi ilə yaşayır və bu da təbiidir. Hesab edirəm, hamı bilməlidir ki, dövlət bunu öz sosial siyasətinin inkişafı və əlaməti kimi edir və edəcəkdir. Xüsusilə qeyd etməliyəm ki, biz bunu soyuqlar düşənə qədər etməliyik ki, hazırda müvəqqəti yerlərdə yaşayan insanlar tezliklə rahat evlərə köçsünlər. Bununla bərabər, bu halların gələcəkdə qarşısının alınması üçün tədbirlər - sahilbərkitmə, suların idarə olunması işləri də görülür və görülməlidir. İndi biz bu işlərə xarici mütəxəssisləri də cəlb etmişik, yerli mütəxəssislər də bu sahədə böyük təcrübəyə malikdirlər. Elə etməliyik ki, gələcəkdə bu bələdlərdən özümüzü sığortalayaq. Əminəm ki, buna nail olacağıq.

Bir daha demək istəyirəm ki, növbəti aylarda bütün infrastruktur layihələri davam etdirilməlidir. Yol tikintisi, bu sahədə də böyük uğurlu işlər görülür. Bu yaxınlarda Mingəçevir-Xaldan yolunun bir hissəsinin açılışını qeyd etmişik. Ondən sonra, İpək Yolu demək olar ki, tam hazırdır, müəyyən hissələrdə işlər gedir. Ancaq indi Bakıdan qərb sərhədinə qədər gözəl yol çəkilir. Eyni zamanda, şimal-cənub istiqamətlərində yollar çəkilir, şəhərlərarası yollar, kənd yolları salınır. Bu sahədə böyük investisiyalar qoyulur və qoyulmalıdır. Biz yola qoyulan vəsaitin nəticələrini regionların inkişafında görürük. Bir neçə ildən sonra Azərbaycanın bütün magistral yolları dünya standartlarına cavab verəcəkdir. Biz şəhərlərarası yollara və xüsusi ilə indiki şəraitdə kənd yollarına diqqət göstərməliyik, çünki bu sahədə hələ çox iş görülməlidir.

Bütövlükdə nəqliyyat sektorunda bütün proqramlar icra edilir. Bakıda Metro tikintisi aparılır. Bu məsələ ilə bağlı yəqin ki, bir müddətdən sonra biz ayrıca müşavirə keçirəcəyik. İşlər gedir və uzunmüddətli proqram hazırlanır. Biz bunu geniş müzakirə etməliyik. Gələn illərin investisiya proqramında metro tikintisinə ayrılacaq xərclər də nəzərə alınmalıdır ki, biz bu işləri maksimum yüksək səviyyədə həll edək. Çünki Bakının əhalisinin sayı artır.

Eyni zamanda, əlbəttə ki, avtomobil yolları da tikilir və genişlənilir. Ancaq Bakının sürətli inkişafı metronun da inkişafının təmin edilməsi üçün əlavə tədbirlərin görülməsini diktə edir. Biz bunu etməliyik və edəcəyik.

Yaxın zamanlarda Ələtdə yeni dəniz limanının tikintisinə başlamalıyıq. Bu layihə də çox vacibdir. Əlbəttə, bu gün Azərbaycan ərazisindən keçən yüklər mövcud limanlarla nəql edilir, ancaq biz gələcəyə baxmalıyıq. Biz bilirik ki, Azərbaycan ərazisindən daha da böyük həcmdə yüklər daşınacaqdır. İlk hesablamalara görə, xüsusilə Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun istismara verilməsi nəticəsində 10 milyon tondan çox yükün nəqli gözlənilir. Gələcəkdə daha da böyük rəqəmlər olacaqdır. Bakının beynəlxalq səviyyədə yeni dəniz limanı tikilməlidir.

Hazırlıq işləri aparılır. Ümid edirəm ki, yaxın zamanlarda biz bu limanın tikintisinə başlayacağıq. Təbii ki, ondan sonra Bakının mərkəzində yerləşən liman köçürüləcək və o ərazi istirahət yerləri üçün nəzərdə tutulur. Bakı bulvarının hər iki tərəfə uzadılması layihəsi vardır. İndiki Bakının dəniz limanı insanların istirahəti, gəzintisi üçün yenidən qurulacaq və beləliklə, şəhərimiz daha da gözəlləşəcəkdir.

Eyni zamanda, Bakı bulvarı digər istiqamətə də genişləndirilməlidir, Bayraq Meydanına qədər. Orada artıq işlər görülür. Bayraq Meydanının ətrafında yeni bulvarlar, parklar, istirahət guşələri salınır. Bu işlər tamamlanandan sonra o hissəni biz əhali üçün açacağıq. Bununla bərabər, indiki Bakı bulvarını Bayraq Meydanı ilə birləşdirmək üçün orada köçürülmələr baş verməlidir. Bu köçürülmələri biz gərək daha da sürətləndirək. Orada bəzi müəssisələr, obyektlər vardır, biz onları köçürəcəyik. Beləliklə, biz Bakı bulvarını Bayraq Meydanı ilə birləşdirməliyik. Bayraq Meydanından sonra olan hissə üçün də gələcək illərdə ayrıca layihə hazırlanacaqdır. Beləliklə, indiki bulvar bəlkə iki dəfədən də çox böyüyəcək və gözəlləşəcəkdir.

Bakıda yol infrastrukturunun inkişafı üçün tədbirlər görülür. Yol qovşaqları, tunellər, körpülər tikilir. Bu, Bakıda nəqliyyat probleminin həllinə böyük dərəcədə kömək göstərir. Bu gün Heydər Əliyev adına hava limanından Mərdəkan dairəsinə, - əslində indi o dairə də yoxdur, amma adlar qalıb: “Mərdəkan dairəsi”, “Sabunçu dairəsi”, “Əzizbəyov dairəsi” - onların biri də yoxdur, qalmayıb. Yəni biz canımızı dairələrdən qurtardıq. Dairə əvəzinə müasir tunellər, körpülər, yol qovşaqları tikilir. Amma insanlar hələ köhnə qayda ilə “Mərdəkan dairəsi” deyirlər, o cümlədən də mən. Hazırda aeroportdan Mərdəkan istiqamətinə yol çəkilir. Oradan Bilgəh, Kürdəxanı, Pırşağı və Sumqayıta qədər yeni bir yol, əslində yeni bir arteriya, yeni bir damar açılacaqdır. Bu yol səkkiz və altızolaqlı olacaq, ən yüksək standartlara cavab verəcək və beləliklə, Bakının, Abşeronun o yerlərində yerləşən kəndləri bir-biri ilə, şəhərlə və şimal istiqaməti ilə bağlayacaqdır. Eyni zamanda, orada bildiyiniz kimi, dairəvi yol da tikilir, - cənub və qərb istiqamətini və şəhərə girmədən birləşdirəcəkdir. Bu, böyük bir layihədir. Bu yaxınlarda mən orada işlərin gedişi ilə tanış oldum. Bu işlər qrafik üzrə aparılmalıdır.

İlin sonuna qədər sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı qalan kreditlər də paylanmalıdır. Bu sahədə işlər yaxşı gedir. Bu kreditlər işləyir, yeni iş yerləri yaradır. Bu gün ölkə iqtisadiyyatının 82 faizi özəl sektorda formalaşır. Kreditlərin verilməsi, texnikanın, aqrolizinq, gübrə, toxumçuluq məsələlərinin həlli diqqət mərkəzində olmalıdır. Mən toxumçuluğu xüsusilə qeyd etmək istəyirəm, çünki dediyim başqa məsələlərlə bağlı işlər çoxdan gedir. Bu yaxınlarda Yevlaxda olarkən mən yeni toxumçuluq müəssisəsinin – “Azərtoxum”un açılışında iştirak etdim. Bu, çox vacib məsələdir. Çünki Azərbaycanda ilk dəfə belə müəssisə yaradılır.

Mənə verilən məlumata görə, təkcə o müəssisə Azərbaycanın toxuma olan tələbatını 15-20 faiz səviyyəsində təmin edəcəkdir. Mən orada göstəriş verdim ki, o müəssisə daha da genişlənsin və Azərbaycanın başqa yerlərində buna bənzər müasir toxumçuluq kombinatları tikilsin ki, biz özümüzü toxumlarla yüz faiz təmin edək. Əgər biz buna nail olsaq, onda kənd təsərrüfatında, bitkiçilik sahəsində heç bir problem qalmayacaqdır. Bunu etmək üçün göstərişlər verildi. Azərbaycan Dövlət İnvestisiya Şirkəti bu işlərdə iştirak edəcək, vəsait qoyacaqdır. Elə etməliyik ki, gələn il həm mövcud müəssisənin genişlənməsi, həm də ki, yeni müəssisələrin tikintisi ilə bağlı konkret tədbirlər görülsün.

Soyuducu kameralar tikilir. Hər bir fermer bunun xeyrini görür. Taxıl anbarları tikilir. Yəqin ki, bir-iki ilə bu sahədə də nəzərdə tutulmuş proqramlar başa çatacaq və beləliklə, bu, həm qiymətlərin tənzimlənməsinə xidmət göstərəcək, həm də ki, məhsul xarab olmayacaqdır.

Maldarlıqla, quşçuluqla bağlı ayrıca tapşırıqlar verilmişdir, onlar icra edilir. Quşçuluqda biz hələ tam şəkildə tələbatımızı təmin edə bilmirik. Daxili tələbatı təqribən 70 faiz səviyyəsində təmin edirik. Ancaq ət istehsalında olduğu kimi, 100 faiz təmin etməliyik. İndi konkret layihələr hazırlanır. Ümid edirəm ki, biz bir-iki ilə bu sahədə də tələbatı tam şəkildə təmin edəcəyik. Ölkəyə cins mal-qara gətirilir. Beləliklə, bu sahəyə də böyük təkan verilir.

Mən energetika sahəsi ilə bağlı bir-iki məsələni də qeyd etmək istəyirəm. Birincisi, qazlaşdırma sahəsində müsbət addımlar atılır. Biz elə etməliyik ki, Azərbaycanın 90 faizi qazlaşdırılsın, həm əhali, həm də ki sənaye müəssisələri. Bu, qarşıya bir hədəf kimi qoyulub. Bu istiqamətdə işlər görülür, yeni boru kəmərləri, magistral xətlər çəkilir, kompressor stansiyaları tikilir. Bu, çox vacibdir. Çünki bizim qaz potensialımız artmaqdadır. Bu gün bizdə olan qaz ehtiyatları daxili tələbatdan və xarici ixrac imkanlarından daha da çoxdur. Biz indi yeraltı anbarlara 2 milyard 500 milyon kubmetr qazı doldurmuşuq. Heç vaxt bu olmamışdır. Qaz anbarlarının tutumunu 3 milyard, bəlkə də 5 milyard kubmetrə çatdırmalıyıq, genişləndirməliyik. Amma biz qazı hər zaman anbarlara doldura bilmərik. Müəyyən həddən sonra o qazı biz ya daha da böyük həcmdə ixrac etməliyik, ya da ki, ondan daxildə istifadə etməliyik. Eyni zamanda, insanların sosial məsələlərinin həlli üçün də qazlaşma çox mühüm rol oynayır. Ona görə qazlaşdırma prosesi daha da sürətlə getməlidir ki, bu işlər keyfiyyətlə və tezliklə həll olunsun.

Bununla bərabər, ixrac imkanlarımızı daha da genişləndirməliyik. 2010-cu ildə bu sahədə çox vacib addımlar atılmışdır. Biz ixrac imkanlarımızı və ixrac coğrafiyasını da genişləndirdik. Mən qeyd etdiyim kimi, Azərbaycan qazı qonşu ölkələrə nəql edilir. Biz buna gələcəkdə daha da böyük həcmdə nail olmalıyıq. Bununla bərabər, ümid edirəm ki, bu gün kəşfiyyat aparılan bloklardan yaxın zamanlarda yaxşı xəbərlər gələcəkdir. Xüsusilə biz “Ümid” yatağından yaxşı xəbərlər gözləyirik. “Ümid” yatağının adı özlüyündə bunu tələb edir. Bu yatağın işlənilməsinin xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, uzun fasilədən sonra Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti kəşfiyyat işlərini öz hesabına və öz gücü ilə aparır, böyük, dərin laylarda qazma işlərini yerinə yetirir. İlkin xəbərlər ümidvericidir. Səbirsizliklə gözləyirik ki, “Ümid” yatağında da böyük kəşfiyyatı görək. Belə olan halda Azərbaycanın qaz potensialı daha da böyük, daha da önəmli olacaqdır. Həm daxili tələbatın təmin edilməsi, həm

ixracın həcminin artırılması üçün “Ümid” yatağında gözlənilən kəşfiyyat mühüm bir hadisə olacaqdır. Bu gün “Azərenerji”nin prezidenti bərpa olunan enerji mənbələrinin layihəsi ilə bağlı görülən işlər barədə məlumat verdi. Biz bu sahəyə böyük əhəmiyyət veririk. Biz su mənbələrimizdən, bütün su resurslarımızdan bu məqsədlə istifadə etməliyik. Bu il işlər görülür, təməl daşını qoyduğumuz stansiyalar tikilir. Naxçıvandakı Biləv Su Elektrik Stansiyası böyük hadisədir. O, Naxçıvanın enerji potensialını gücləndirəcəkdir. Gələn il bütün başqa rayonlarda kiçik su elektrik stansiyaları tikilməlidir. Büdcədə kifayət qədər vəsait vardır. Bu vəsaitdən səmərəli şəkildə istifadə etməliyik. Bəzi hallarda işlərin yubanmasına bürokratik əngəllər də problem törədir. Əgər bütün bu bürokratik prosedurlardan biz tezliklə keçə bilsəydik, bəzi hallarda bürokratiya, süründürməçilik, lazım olmayan razılaşdırmalar olmasaydı, xüsusilə, ekologiya sahəsində daha da çox işlər görülmə bilərdi. Burada hər şey aydındır, biz bunu etməliyik. Ağac əkmək, yaxud da ki, hansısa çirklənmiş gölü təmizləmək üçün biz indi aylarla icazə, razılaşdırma gözləməməliyik. Bu, aydın məsələdir, Prezident tərəfindən məsələ qoyulub, tezliklə həll olunmalıdır. Özü də indi bizdə texniki imkanlar, peşəkar mütəxəssislər, hər şey vardır. Biz bu məsələlərə vaxt sərf etməməliyik. O cümlədən, bərpa olunan enerji mənbələrinin yaradılması üçün büdcədə vəsait vardır. Ancaq bu vəsaitdən necə istifadə olunub, indi ona baxmaq lazımdır. Məncə biz orada nəzərdə tutulmuş vəsaitin heç 50 faizini də istifadə edə bilməmişik. Belədir. Ona görə bu, dözülməzdir. İl başa çatır. İlin əvvəlindən qarşıya vəzifə qoyulubdur. İndi biz cəmi 3 su elektrik stansiyasında təməl daşını qoyduq. Halbuki, stansiyaların sayı daha da çox ola bilərdi.

Bərpa olunan, yəni günəş enerji növlərinin yaradılması barədə mən ilin əvvəlindən məsələ qaldırdım. Agentlik yaradıldı. Mən başa düşürəm ki, burada təşkilati məsələlər, texniki-iqtisadi əsaslandırma həll olunmalı idi, ancaq il başa çatır. Bizim bir dənə günəş batareyamız var?! Yoxdur. Bir-ikisini mənə göstərdilər, Mərkəzi Seçki Komissiyasının binasının qabağında nümayiş etdirdilər, vəssalam. Mən bilirəm ki, indi Azərbaycanda günəş batareyaları istehsal edəcək zavod tikilməlidir. Zavod tikilməlidir, bu çox gözəl, həm iş yerləri olacaq, həm də ki, yerli istehsal. Amma o vaxta qədər gözləməliyik?! Mən hesab edirəm ki, bu il ərzində müəyyən yerlərdə artıq o günəş batareyalarını quraşdırma bilərdik.

Ona görə hesab edirəm ki, bütün qurumlar bu məsələlərdə daha da operativ olmalıdırlar. Burada idarələr arasındakı bəzi anlaşılmazlığa son qoyulmalıdır. Bu, bizim ümumi işimizdir. Bəzən süründürməçilik, bürokratiya həddindən artıq vaxtımızı alır. Mən istəyirəm ki, hər şey tez həll olunsun, vaxt itirməyək. Xüsusilə, əgər biz bilirik ki, bunu etməliyik. Əgər hansısa tərəddüd, şübhə varsa, əlbəttə ki, məsələ ciddi şəkildə araşdırılmalıdır. Amma ağacı əkmək üçün, yaxud da ki, bir gölü təmizləmək üçün biz nə qədər vaxt itirməliyik və nə üçün?! Ona görə xahiş edirəm ki, bütün aidiyyəti qurumlar nəticə çıxarsınlar və bürokratik əngəllərə son qoyulmalıdır.

Bir daha demək istəyirəm ki, 2010-cu ilin yekunlarını biz gələn il müzakirə edəcəyik. Ancaq indidən demək olar ki, bu yekunlar uğurlu olacaq, Azərbaycanın uğurlu inkişafını təmin edəcəkdir. Sağ olun.

Xalq qəzeti.-2010.-21 oktyabr.- № 231.-S-1-3.

Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2010-cu ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və 2011-ci ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir
(14 yanvar 2011-ci il)

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə yanvarın 14-də Nazirlər Kabinetinin 2010-cu ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və 2011-ci ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi

- Bu gün biz 2010-cu ilin sosial-iqtisadi yekunlarını və 2011-ci ildə ölkəmizin əsas inkişaf istiqamətlərini müzakirə edəcəyik. Bütövlükdə deyə bilərəm ki, 2010-cu il ölkəmizin inkişafı üçün çox əhəmiyyətli il olmuşdur. 2010-cu ildə ölkə iqtisadiyyatı inkişaf etmişdir. Ümumiyyətlə, 2009 və 2010-cu illər tarixdə maliyyə və iqtisadi böhran illəri kimi qalacaq və bu illər bizim üçün də sınaq olmuşdur. Mən çox şadam ki, Azərbaycanda aparılan islahatlar və düzgün iqtisadi siyasət nəticəsində həm 2009-cu ildə, həm 2010-cu ildə ölkə iqtisadiyyatı inkişaf etmişdir. 2009-cu ildə ümumi daxili məhsul 9,3 faiz, keçən il isə iqtisadiyyatımız 5 faiz artmışdır. Əksər ölkələrdə həm 2009-cu, həm də 2010-cu ildə tənəzzül müşahidə olunduğunu nəzərə alsaq, əlbəttə ki, bizim uğurlarımızın əhəmiyyəti daha da artır.

Bu böhranlı illər ərzində biz iqtisadi siyasətimizi inamla aparmışıq. Ölkə qarşısında duran bütün vəzifələr icra edildi. Bütün sosial proqramlar öz həllini tapdı. Keçən il minimum əməkhaqqı və pensiyanın baza hissəsi artırıldı. Halbuki, Avropanın bir çox ölkələrində əks istiqamətdə proseslər gedirdi, maaşlar, pensiyaların məbləği aşağı düşürdü.

Əlbəttə ki, bütün bu uğurlarımızın təməlinə uzun illər aparılan düşünülmüş iqtisadi siyasət, iqtisadi islahatlar dayanır. Bizim iqtisadiyyatımız artıq çoxşaxəli iqtisadiyyatdır, təkə bir sektora arxalanmır. Bizim məqsədimiz məhz ondan ibarət idi ki, ölkədə çoxşaxəli iqtisadiyyat yaradaq. Baxmayaraq ki, 2009-cu ildə dünyada neftin qiyməti bir neçə dəfə, demək olar, 4 dəfə düşmüşdü, bizim iqtisadiyyatımız yenə də artmışdır.

Əminəm ki, 2011-ci il də ölkə iqtisadiyyatının inkişafı üçün uğurlu olacaqdır. Bunu deməyə bütün əsaslar var. Keçən ilin yekunlarına nəzər salsaq görürük ki, nəinki iqtisadiyyatımız 5 faiz artmışdır, makroiqtisadi vəziyyət də sabit olaraq qalmışdır. 2009-cu ildə bizim bölgəmizdəki ölkələrdə milli valyutanın dəyəri aşağı salınmışdır, devalvasiyaya uğramışdır. Bizdə isə manat sabit olaraq qalır və beləliklə, biz həm əhalinin sosial müdafiəsinə dəyərli töhfələr vermişik, həm də manatın sabit qalması ölkə iqtisadiyyatı üçün çox vacib bir amildir. Makroiqtisadi sabitlik qorundu, inflyasiya cəmi 5,7 faiz təşkil etmiş, əhalinin pul gəlirləri isə 12,3 faiz artmışdır. Bu onu göstərir ki, gəlirlər inflyasiyanı üstələyir. 2010-cu ilin yekunlarına görə, yoxsulluğun səviyyəsi daha da aşağı düşmüşdür və artıq Azərbaycanda yoxsulluq şəraitində yaşayanlar 9,1 faizdir. Hesab edirəm ki, bu, bizim böyük nailiyyətimizdir. Yeddi il ərzində Azərbaycanda yoxsulluq 4-5 dəfə aşağı düşmüşdür. Bu, bir daha göstərir ki, bizim apardığımız islahatlar və iqtisadi artım, ilk növbədə, Azərbaycan vətəndaşlarının rifah halının yaxşılaşdırılmasına yönəldilibdir. Onu da göstərir ki, Azərbaycanda enerji sektorunda görülən işlər nəticəsində ölkə xəzinəsinə daxil olunan vəsait ədalətli bölünür və beləliklə, Azərbaycanda sosial ədalət prinsipi həmişə yüksək səviyyədə tətbiq olunur.

2010-cu ildə ölkə iqtisadiyyatına 15,5 milyard dollar vəsait qoyulmuşdur. Bu da çox böyük rəqəmdir, investisiyaların strukturu da çox ümidverici və müsbətdir. Daxili investisiyalar xarici investisiyaları üstələyir. Artıq birinci il deyil ki, bu belədir. Bu onu göstərir ki, həm dövlət tərəfindən, həm özəl sektor tərəfindən ölkə iqtisadiyyatına böyük məbləğdə investisiyalar qoyulur. Qeyri-neft sektoruna qoyulan investisiyalar neft sektorundakından çoxdur. 15,5 milyard dollardan 9,3 milyard dolları qeyri-neft sektoruna qoyulan sərmayədir. Bu da bizim siyasətimizin əsas istiqamətidir. Ölkə iqtisadiyyatının neft sektorundan asılılığını azaltmaq üçün əməli-praktik tədbirlər görülür. Bu da onu göstərir ki, bir neçə il bundan əvvəl bəyan etdiyimiz proqram və konseptual yanaşmamız həyatda öz əksini tapır. Yəni bizim planlarımız həyata keçirilir, nəzərdə tutduğumuz bütün proqramlar reallaşır və dediyim rəqəmlər bunun bariz nümunəsidir. Mən əminəm ki, bu il də ölkə iqtisadiyyatına böyük məbləğdə investisiyalar qoyulacaqdır. Biz elə etməliyik ki, bu investisiyalar daha da böyük rəqəmlərlə ölçülsün və beləliklə, ölkə iqtisadiyyatı daha da sürətlə inkişaf etsin.

2010-cu ildə bütün sosial proqramlar icra edildi. Qeyd etdiyim kimi, minimum əməkhaqqı və pensiyanın baza hissəsi 75 manatdan 85 manata qaldırıldı. Ünvanlı sosial yardım proqramı icra edilir, bu proqram çərçivəsində 550 min nəfər dövlətdən yardım alır və biz bu siyasəti bundan sonra da davam etdirəcəyik. Çünki

hələ də ehtiyac içində yaşayanlar var. Baxmayaraq ki, yoxsulluğun səviyyəsi aşağı düşür, ancaq biz elə etməliyik ki, çətinlik çəkənlər üçün də dövlət öz qayğısını əsirgəməsin.

Sosial infrastrukturun yaradılmasında böyük işlər görülmüşdür. 40-dan çox tibb müəssisəsi, 70-dən çox məktəb tikilmiş, təmir edilmişdir. 5 olimpiya mərkəzi tikilmişdir, mədəniyyət ocaqlarının tikilməsi və təmirinə vəsait ayrılır. Bir sözlə, ölkə iqtisadiyyatı və ümumiyyətlə, ölkənin inkişafı üçün vacib olan sosial sahə həmişə olduğu kimi diqqət mərkəzindədir. Bu, 2011-ci ildə də belə olmalıdır və şübhəsiz, investisiya proqramında, sosialyönümlü layihələr nəzərdə tutulacaqdır.

Regionlarda işlər yaxşı gedir, regional inkişaf proqramı icra edilir. Keçən il 70 mindən çox iş yeri açılmışdır, onun 53 mini daimi iş yeridir. Regional inkişaf proqramlarının icrasının başlanmasından, yəni 2004-cü ilin fevralından bu günə qədər ölkəmizdə 900 mindən artıq iş yeri açılmışdır ki, bu da işsizliyin aradan qaldırılması üçün, demək olar, əsas amildir. Bununla bərabər, iş yerlərinin açılması, yeni müəssisələrin işə salınması nəticəsində ölkə daxilində istehsal olunan malların sayı artır. Bizim ixracdan asılılığımız azalır. Biz artıq qeyri-neft ixrac potensialına maliklik və öz məhsullarımızı artıq başqa ölkələrdə nümayiş etdiririk. Bu il həmin siyasət daha da sürətlə aparılmalıdır.

Bir sözlə, regionların inkişafı artıq reallıqdır və regionlarda yaradılan müasir infrastruktur, - tikilən səhiyyə ocaqları, məktəblər, çəkilən yollar, qaz xətləri, indi böyük su layihələri də həyata keçirilməyə başlanmışdır, - dövlət tərəfindən, özəl sektor tərəfindən regionlara qoyulan sərmayədir. 2011-ci ildə də bu proseslər davam etdiriləcəkdir.

Bizim iqtisadiyyatımız üçün əsas olan sektorda - neft-qaz sektorunda keçən il bütün planlar yerinə yetirildi. 51 milyon ton neft hasil edildi ki, onun da böyük hissəsi ixrac olundu. 27 milyard kubmetr qaz hasil edildi. Hesab edirəm ki, bu il qazın hasilatı və ixracı daha da artmalıdır. Keçən il Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti tərəfindən böyük qaz yatağı aşkar edilmişdir. "Ümid" yatağı bizim qaz potensialımıza əlavə həcm gətirir. Artıq bizim təsdiq edilmiş qaz ehtiyatlarımız 2,2 trilyon kubmetrdir. Ümid edirəm ki, bu il və gələn il aparılacaq kəşfiyyat nəticəsində bu rəqəm daha da artacaqdır.

Keçən il nəqliyyat sektoruna böyük investisiyalar qoyulmuşdur. Azərbaycanda bu da artıq ənənəvi mənzərədir. Bu sektor ölkə iqtisadiyyatı üçün çox böyük əhəmiyyət daşıyır. Avtomobil yolları tikilir, yeni təyyarələr alınır. Ələtdə böyük beynəlxalq ticarət limanının təməli qoyulmuşdur, gəmiqayırma zavodunun tikintisinə başlamışıq. Yəni bütün bunlar böyük sərmayə tələb edən layihələrdir. Ancaq biz bunu edirik və gələcəkdə edəcəyik ki, Azərbaycanda bizim coğrafi vəziyyətimizə uyğun, müasir və güclü nəqliyyat infrastrukturunu yaradılsın. Demək olar ki, nəzərdə tutduğumuz layihələr içində əsas layihələr ya reallaşmış, ya da artıq onların icrasına başlanmışdır. Növbəti illərdə o layihələrin icrası və başa çatdırılması nəticəsində biz nəqliyyat sektorunda demək olar, bütün məsələləri həll edəcəyik. Bütün magistral, şəhərlərarası yollarda işlər gedir, bəzilərinə başa çatıbdır. Dəniz nəqliyyatının inkişafı üçün tankerlər, quru yük gəmiləri alınır. Biz gələcəkdə Azərbaycandan artıq bu gəmiləri ixrac edəcəyik. Dəmir yolunun inkişafı üçün proqram icra edilir. Hava nəqliyyatını mən qeyd etdim, bizim kifayət qədər müasir təyyarə parkımız var və bu park ancaq ən yüksək keyfiyyətə malik təyyarələrdən ibarətdir. Beynəlxalq aeroportlar tikilibdir. Yəni demək istəyirəm ki, bu sahədə işlərin böyük hissəsi görüldür.

2011-ci ildə Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisi davam etdiriləcəkdir. Bu layihəyə biz böyük əhəmiyyət veririk. Demək olar ki, bu layihənin icrasına başlanması təşəbbüsü Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüşdür və indi üç ölkənin birgə səyləri nəticəsində bu layihəni uğurla icra edirik. Qarşıdakı illərdə bütün işlər başa çatdırılmalıdır və bu, bizim növbəti böyük uğurumuz olacaqdır.

2010-cu il Azərbaycanda "Ekologiya ili" elan edilmişdi. Mən çox şadam ki, "Ekologiya ili" çərçivəsində həm dövlət tərəfindən böyük işlər görüldü, həm də özəl sektor bu işlərə qoşuldu. Ən sevindirici hal isə ondan ibarətdir ki, ölkə əhalisi də bu təşəbbüsə qoşularaq, ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına öz dəyərli töhfələrini vermişdir. 6 milyondan artıq ağac əkilmişdir. Bu proses bu il də davam etdiriləcəkdir. Mən hesab edirəm ki, biz bu tempi azaltmamalıyıq. Ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması ölkəmizin uğurlu inkişafı üçün, əhəlinin sağlamlığı üçün çox böyük əhəmiyyət daşıyır.

Ekoloji tədbirlər ancaq ağac əkəklə bitmir, məhdudlaşmır. Çaylar boyunca yerləşən kəndlərdə təmizləyici qurğuların istifadəyə verilməsi nəticəsində artıq 300 min Azərbaycan vətəndaşı Dünya Səhiyyə Təşkilatının standartlarına uyğun içməli su ilə təmin edilibdir. Keçən ilin sonunda Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəməri istismara verilibdir. Yaxın vaxtlarda yəqin ki, bir-iki aydan sonra bu kəmər tam gücü ilə işləyəcək və beləliklə, Bakının təmiz, keyfiyyətli içməli su ilə təmin olunması üçün əlavə böyük imkanlar yaranacaqdır. Kəmərin tikintisi sırf sosial xarakter daşıyır. Bu, kommersiya layihəsi deyil, lakin ona böyük vəsait qoyulubdur. Ancaq biz bunu etməliydik. Çünki Azərbaycan vətəndaşları ən yüksək şəraitdə yaşamaladırlar. Azərbaycanda ən qabaqcıl texnologiyalar tətbiq olunmalıdır. Bizim gördüyümüz işlər məhz bu səviyyədə aparılır. Azərbaycanda istifadəyə verilmiş səhiyyə ocaqları - orada ən qabaqcıl avadanlıqlar quraşdırılır. Biz dünyanın aparıcı, inkişaf etmiş ölkələrinin ən qabaqcıl klinikalarında olan avadanlığı, aparatları gətiririk. Biz Azərbaycana ən keyfiyyətli malları gətirməliyik. Azərbaycan vətəndaşları buna layıqdırlar. Biz ölkəmizi müasirləşdiririk və dünyada gedən texnoloji

tərəqqiyə görə həmişə diqqətlə yanaşaq. Ölkəmizə ən qabaqcıl texnologiyaları gətirək ki, Azərbaycanda bütün işlər yüksək səviyyədə görülsün. Beləliklə, görülən bu işlər nəticəsində həm insanlar üçün yaxşı şərait yaradılır, həm də ölkə daha da güclənir. Əminəm ki, bizim uğurlu inkişafımız gələcək illərdə də yüksək tempolə davam edəcəkdir.

Mən deyə bilərəm ki, biz 2010-cu ildə bütün başqa istiqamətlərdə də böyük uğurlara nail ola bilmişik. 2010-cu ildə ölkədə heç bir ciddi problem olmamışdır. Baxmayaraq ki, təbiət də bizi sınağa çəkdi. 2010-cu ildə sellər və daşqınlar nəticəsində on minlərlə hektar torpaqlarımızda subasma halları baş vermişdi, 70 min hektardan çox ərazini su basmış, minlərlə ev uçmuş, yararsız vəziyyətə düşmüşdü. Ancaq görülən operativ və çevik tədbirlər nəticəsində biz ona nail ola bildik ki, bir nəfər də həlak olmadı. Bütün insanlar vaxtında təhlükəsiz yerlərə köçürüldülər. Onların müvəqqəti məskunlaşdığı yerlərdə bütün şərait yaradılmışdı. Tezliklə, hava şəraiti imkan verən kimi təmir-bərpa işlərinə başlamışdıq. Deyə bilərəm ki, 4-5 ay ərzində minlərlə ev tikildi, təmir olundu. İlin sonuna olan məlumata görə, 3 mindən artıq ev təmir edilmiş, 1500 ev yenidən tikilmişdir, təxminən 700-800 evin tikintisi isə davam edir. Bu onu göstərir ki, biz bütün çətin hallara da hazırıq. Bizdə həm texniki imkanlar, həm peşəkar kadrlar, həm də maliyyə vəsaiti var. Onu da deməliyəm ki, bütün bu işləri biz öz hesabımıza görmüşük, heç kimdən yardım istəməmişik. Yəni biz özümüzə arxalanırıq. Bunu etmək üçün, əlbəttə ki, bizim güclü iqtisadi potensialımız olmalıdır.

Azərbaycan artıq bu bölgədə mühüm regional amilə çevrilibdir. Bizim imkanlarımız artır və növbəti illərdə daha da artacaqdır. Deməliyəm ki, 2010-cu ildə bizim valyuta ehtiyatlarımız da artmışdır. Baxmayaraq ki, bəzi ölkələrdə valyuta ehtiyatları aşağı düşmüşdür, çünki həmin ölkələr sosial məsələlərin həlli üçün ondan istifadə etmişdir. Bizim isə valyuta ehtiyatlarımız artır. İlin sonuna olan məlumata görə, valyuta ehtiyatlarımız 29,1 milyard dollar təşkil edirdi. Dünyənin mənə verilən məlumata görə, artıq bu rəqəm 29,4 milyard dollara çatmışdır. Yəni təkcə on gün ərzində bizim vəsaitimiz nə qədər artır. Əlbəttə, növbəti illərdə bu, daha da artacaqdır.

Yəni biz artıq həm Azərbaycanda, həm də başqa ölkələrdə istənilən infrastruktur və sərmayə layihəsini icra edə bilərik, edirik. Artıq Azərbaycan şirkətləri xaricə də vəsait qoyur. Hesab edirəm ki, bu, ölkə iqtisadiyyatı və gələcək planlarımızın həyata keçirilməsi üçün vacib amillərdir.

Əfsuslar olsun ki, 2010-cu ildə biz Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli işində irəliləyişə nail ola bilməmişik. Bunun da təkcə bir səbəbi var. Bu da ondan ibarətdir ki, Ermənistan tərəfi, demək olar ki, danışıqları pozmaq istəyir. Danışıqlar masasında əvvəlcə razılaşıdırılmış məsələlərə yenidən qayıtmaq istəyir, vaxt uzatmaq istəyir. Bir sözlə, bizdə belə fikir yaranır ki, Ermənistan işğal olunmuş torpaqları azad etmək istəmir, çalışırlar nə qədər mümkündürsə, o torpaqları işğal altında saxlasınlar. Beləliklə də, bundan istifadə edib Azərbaycandan Dağlıq Qarabağın statusu ilə bağlı onlara xeyir gətirən şərtləri əldə etsinlər. Bu isə mümkün deyildir. Biz bunu dəfələrlə bəyan etmişik: Dağlıq Qarabağ əzəli Azərbaycan torpağıdır, beynəlxalq birlik tərəfindən Azərbaycan torpağı kimi tanınır. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bütün beynəlxalq aləm tərəfindən tanınır, BMT tərəfindən tanınır, bütün beynəlxalq təşkilatlar bizim ərazi bütövlüyümüzə hörmətlə yanaşır. Azərbaycan dövləti heç vaxt imkan verməz ki, ikinci erməni dövləti yenə də Azərbaycanın tarixi torpaqlarında yaradılsın. Yəni bu, danışıqlar mövzusu deyil və heç vaxt olmayacaqdır. Məsələnin həlli üçün Ermənistan öz işğalçı qüvvələrini zəbt edilmiş torpaqlardan çıxarmalıdır. Ondən sonra sülh yarana bilər. Azərbaycan vətəndaşları öz doğma torpaqlarına qayıtmalıdır, o cümlədən Dağlıq Qarabağa qayıtmalıdır, Dağlıq Qarabağda muxtariyyət şəraitində yaşamaladırlar. Bütün sivil ölkələrdə olduğu kimi, orada da işlər bütün demokratik prinsiplər əsasında təşkil edilməlidir. Bundən kənarında məsələnin heç bir başqa istiqamətdə həlli mümkün deyildir. Azərbaycan buna razılaşmayacaqdır.

Biz çalışacağıq ki, 2011-ci ildə öz mövqeyimizi daha da möhkəmləndirək. Deyə bilərəm ki, 2010-cu ildə beynəlxalq təşkilatlarda bu məsələ ilə bağlı çox mühüm hadisələr baş vermişdir. Avropa Parlamenti Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə dair çox ədalətli qətnamə qəbul etmişdir. Bu məsələ digər beynəlxalq təşkilatlarda da müzakirə olunur və bizim mövqeyimiz dəstəklənir. NATO-nun zirvə görüşündə bu məsələ ilə bağlı çox dəyərli, ədalətli, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyən qətnamə qəbul olunmuşdur. Dünyənin Avropa Komissiyasının sədri cənab Barrozu ilə birgə mətbuat konfransında bu məsələ ilə bağlı Avropa Komissiyasının və Avropa İttifaqının mövqeyi ifadə edilmişdir. Bu da ondan ibarətdir ki, Avropa İttifaqı Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyir.

Yəni məsələnin həlli üçün beynəlxalq çərçivələr budur və o, yalnız bu çərçivələr daxilində öz həllini tapa bilər. Heç bir başqa variant müzakirə mövzusu deyildir. Mən hesab edirəm ki, Azərbaycan danışıqlar prosesində konstruktiv mövqə nümayiş etdirir. Biz çalışırıq ki, məsələ sülh yolu ilə həll olunsun. Ancaq beynəlxalq hüquq normaları burada əsas rol oynayır. Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası qeyd-şərtsiz öz həllini tapmalıdır.

Digər tərəfdən, o da heç kim üçün sirr deyil, biz danışıqlar apardığımız zaman, eyni zamanda, ordu quruculuğuna böyük diqqət göstəririk, ordumuzu gücləndiririk. Bu sahədə böyük uğurlara nail ola bilmişik. Düşmənin də bunu bilir və qorxudan əsir. Onların son aylarda verdikləri isticarə və əsəbi, qorxu ilə dolu çıxışlar bunun əyani sübutudur. Onlar da yaxşı bilirlər ki, Azərbaycan ordusu istənilən anda düşməyə sarsıdıcı zərbə

endirə bilər. O zərbə nəticəsində nəinki Dağlıq Qarabağda, Ermənistanda da vəziyyət başqa istiqamətdə inkişaf edə bilər. Sadəcə olaraq, biz istəyirik ki, bu məsələ sülh yolu ilə həll olunsun. Ancaq biz özümüzü çox əmin hiss edirik. Son illərdə ordu quruculuğuna ayrılan vəsait artır, yeni müasir silahlar, texnika - təyyarələr, artilleriya, hava hücumuna qarşı ən müasir qurğular, zirehli maşınlar alınır, onların hamısını sadalamaq üçün bəlkə də bir neçə saat lazımdır. Azərbaycanda istehsal olunan hərbi məhsullar, 500 növə qədər məhsul həm ordumuza xidmət edir, həm də biz artıq xarici bazarlara da çıxırıq, beynəlxalq sərgilərdə iştirak edirik. Bu sahədə 2011-ci ildə də çox mühüm hadisələr baş verəcək, Azərbaycanda ən müasir avadanlığın, texnikanın, döyüş sursatının istehsalı başlanmalıdır.

2011-ci ildə ordu xərcləri, müdafiə xərcləri 3 milyard dollardan çox olacaqdır. Onun böyük hissəsi yenə də silah-sursat, hərbi texnika alınmasına sərf olunacaq, biz bu prosesi bundan sonra da davam etdirəcəyik. Əminəm ki, Azərbaycanın güclü ordusu Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli üçün öz sözünü deməlidir və vaxt gələndə deyəcəkdir.

Mən hesab edirəm ki, 2011-ci ildə ölkə qarşısında elə bir ciddi problem gözləmək lazım deyil. 2011-ci ildə həm iqtisadi, həm sosial məsələlərin, həm də beynəlxalq məsələlərin həllində, hesab edirəm ki, heç bir problemimiz olmayacaqdır. Biz 2010-cu ildə beynəlxalq müstəvidə də uğurlu siyasət aparmışıq. Həm beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində, həm ikitərəfli müstəvidə çoxsaylı görüşlər olmuşdur. Bakıda yüksək, bir neçə beynəlxalq səviyyəli zirvə görüşü keçirilmişdir. Qonşu ölkələrlə münasibətlərimiz daha da güclənmişdir. Yəni beynəlxalq vəziyyət və bölgədə mövcud olan vəziyyət müsbətdir. Azərbaycan bölgədə əməkdaşlığın dərinləşməsinə öz dəyərli töhfəsini verir. Bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycan artıq çox ciddi regional amildir. Azərbaycan bölgədə gedən proseslərə təsiri artmaqda olan ölkədir. Elə etməliyik ki, bu proses daim davam etsin, ölkəmiz güclənsin və inkişaf etsin.

İndi isə keçək müzakirələrə. Söz verilir iqtisadi inkişaf naziri Şahin Musafayevə.

X X X

İqtisadi inkişaf naziri Şahin MUSTAFAYEV 2010-cu ildə əldə olunmuş uğurlardan danışarkən bildirdi ki, ötən il də Azərbaycanda liberal iqtisadi sistemin qurulması, sahibkarlığın inkişafına geniş şəraitin yaradılması, zəngin təbii sərvətlərdən və regionların potensialından səmərəli istifadə, qeyri-neft sektorunun inkişafı, investisiya mühitinin daha da yaxşılaşdırılması, yerli məhsulların rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsi Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafını təmin etmişdir.

Ş.Mustafayev dedi: - Dünya iqtisadiyyatında vəziyyətin hələ də gərgin olması fonunda, ötən illərdə olduğu kimi, 2010-cu il Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün uğurlu olmuş və ÜDM 5 faiz artaraq, 41 milyard manatı ötmüşdür. Orta illik inflyasiya idarə olunan səviyyədə saxlanılmış və 5,7 faiz təşkil etmişdir. Strateji valyuta ehtiyatları ilin əvvəli ilə müqayisədə 50 faiz artaraq 29 milyard dollara çatmış və bu da ölkənin dayanıqlı inkişafına möhkəm zəmanətdir. 51 milyon ton neft, 27 milyard kubmetr qaz hasil edilmiş, sənaye 2,6 faiz artmışdır. Bu sahədə ən mühüm nailiyyətlərdən biri də ötən il Dövlət Neft Şirkətinin daxili imkanları hesabına yeni neft və qaz yataqlarının aşkar edilməsi olmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezident, rəhbərliyiniz və daimi diqqətiniz altında həyata keçirilən şaxələndirmə tədbirləri, sahibkarlığın inkişafı, investisiya mühitinin daha da yaxşılaşdırılması nəticəsində, qeyri-neft sektorunun dinamik inkişafı davam etmiş və onun real artım tempi, ümumi artım tempini üstələyərək 7,6 faiz, o cümlədən, qeyri-neft sənayesində 6,6 faiz, rabitədə 29,7 faiz, nəqliyyatda yük daşınması 3,1 faiz təşkil etmişdir. Sənayeləşmə siyasəti davam etdirilmiş, yeni və müasir texnologiyalara əsaslanan elektrotexnika, əlvan metallurgiya, maşınqayırma, kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı, tikinti materiallarının istehsalı da daxil olmaqla, il ərzində 60 sənaye müəssisəsinin istifadəyə verilməsi və 80-dən çox sənaye müəssisəsinin tikintisinin davam etdirilməsi, eləcə də kosmik sənayenin yaradılması və 2012-ci ildə Azərbaycanın ilk peykinin orbitə çıxarılması istiqamətində görülən işlər, ölkənin sənaye potensialını genişləndirmiş və qeyri-neft sektorunun davamlı inkişafına zəmin yaratmışdır.

Əlverişsiz iqlim şəraiti və təbii fəlakətlərlə bağlı dənli bitkilərin istehsalının azalmasına baxmayaraq, intensiv metodların tətbiqinin stimullaşdırılması və kompleks dövlət dəstəyi tədbirləri nəticəsində, kənd təsərrüfatının digər sahələrində artım davam etmişdir. Ölkəmiz bir sıra əsas ərzaq məhsulları ilə özünü təmin etmiş, buğdanın qiymət artımının mənfi təsirinin azaldılması məqsədi ilə Dövlət Taxıl Fonduna tədarük olunan taxılın həcmi 500 min tonadək artırılmış, idxal olunan buğda və un əlavə dəyər vergisindən azad edilmişdir. Əvvəlki illərdə olduğu kimi, aqrar sektora subsidiyaların, vergi güzəştlərinin və güzəştli kreditlərin verilməsi davam etdirilmiş, aqrolizinq və aqroservis xidmətlərinin şərtləri asanlaşdırılmışdır.

Cənab Prezident, ölkənin qeyri-neft sektorunda mühüm rolunu olan tranzit potensialı gücləndirilmiş, avtomobil magistralının yenidənqurulması davam etdirilmiş, dəmir yol nəqliyyat sisteminin inkişafına dair dövlət proqramı qəbul edilmiş, dəniz limanı kompleksinin tikintisinə başlanmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident, respublikada cəlbədiçi investisiya mühitinin yaradılmasının nəticəsidir ki, il ərzində ölkəyə bütün maliyyə mənbələri hesabına 15,5 milyard dollar investisiya qoyulmuşdur. Ümumi investisiyalarda həm daxili, həm də qeyri-neft sektorunun payı üstünlük təşkil etmişdir. Təqdirəlayiq haldır ki, ölkədə yaradılmış əlverişli biznes mühiti Azərbaycan şirkətlərinin maliyyə imkanlarının artmasına və onların yalnız ölkə daxilində deyil, eləcə də xarici ölkələrdə investisiya yatırımlarına imkan yaratmışdır.

İnfrastruktur və sosial yönümlü Dövlət İnvestisiya Proqramının icrası nəticəsində nəqliyyat, kommunal, su ehtiyatları və irriqasiya, energetika və sənaye, ekologiya, kənd təsərrüfatı, sosial infrastruktur obyektlərinin tikintisi həyata keçirilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident, regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının icrası və Sizin göstərdiyiniz diqqət, regionlara mütəmadi səfərləriniz, müvafiq tapşırıqlarınız, il ərzində 170-dən çox yeni müəssisənin açılışı və təməlqoyma mərasimində iştirakınız, regionların tarazlı inkişafının təmin edilməsi və əhalinin həyat səviyyəsinin daha da yüksəlməsində müstəsna rol oynamışdır. Ötən il regionlarda 160-dan çox sənaye, kənd təsərrüfatı, xidmət və ticarət müəssisəsi tikilib istifadəyə verilmiş, 200-dən çox müəssisənin tikintisi davam etdirilir. Bu müəssisələrin 112-sində Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun güzəştli kreditlərindən istifadə olunur.

Şahin Mustafayev onu da dedi ki, bu dövrdə regionların potensialı təhlil edilmiş, dəstək tədbirləri müəyyənləşdirilmiş, sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı 200-dən çox tədbir keçirilmişdir. İdxal, ixrac prosedurları sadələşdirilmiş, vergi yükü azaldılmış, il ərzində Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu tərəfindən hamısı regionlarda olmaqla 1430 investisiya layihəsinin maliyyələşdirilməsinə 115 milyon manat güzəştli kredit verilmişdir. Aqrar sektorun inkişafında müasir texnologiyanın tətbiqinin daha da genişləndirildiyini, 25 müasir soyuducunun, 14 taxıl anbarı kompleksi yaradıldığını bildirən Ş.Mustafayev dedi: - Möhtərəm, cənab Prezident, xarici investisiyaların cəlb olunması və qeyri-neft ixracının gücləndirilməsi məqsədilə, ölkədə və xaricdə 100-ə yaxın biznes forum və konfranslar təşkil edilmişdir. Ötən il Özbəkistanda Azərbaycanın ilk milli sərgisi uğurla keçirilmiş, ölkəmizin nailiyyətləri və potensial imkanları nümayiş etdirilmişdir. Beynəlxalq maliyyə qurumları ilə faydalı əməkdaşlıq davam etdirilmiş və bir sıra mühüm layihələr həyata keçirilmişdir. Bakı şəhərində keçirilmiş

İslam İnkişaf Bankının Müdirələr Şurasının 35-ci İllik Toplantısında 55 ölkədən minə yaxın nümayəndə iştirak etmişdir.

2010-cu ilin 11 ayı ərzində 145 ölkə ilə ticarət aparılmış, xarici ticarət dövriyyəsi 34,8 faiz artaraq 25,1 milyard dollar təşkil etmiş, 13,7 milyard dollar müsbət saldo yaranmışdır. Xüsusilə əhəmiyyətli olan qeyri-neft ixracında 16 faizdən çox artım qeydə alınmışdır.

Daşqınlar nəticəsində baş vermiş fəlakətin qarşısının alınması, əhaliyə qayğı və diqqət yetirilməsinin ölkə Prezidenti üçün nə qədər vacib olduğunu bir daha göstərdi. Cənab Prezident, Sizin birbaşa göstərişləriniz və nəzarətiniz altında çox qısa müddət ərzində, əhaliyə dəymiş böyük ziyan dövlət hesabına aradan qaldırılmışdır.

Sosial infrastruktur obyektləri, o cümlədən 45 səhiyyə müəssisəsi, 70-dən çox məktəb binası tikilmiş və təmir edilmişdir. Əhalinin içməli su ilə təmin edilməsi üçün iri infrastruktur layihəsi - Oğuz-Qəbələ-Bakı kəmərinin tikintisi başa çatdırılmışdır.

Sosial sahələrin inkişafında Heydər Əliyev Fondu tərəfindən təhsil, mədəniyyət, səhiyyə və digər sahələrdə həyata keçirilən proqram və layihələr müstəsna əhəmiyyət kəsb edir.

Bu nəticələr beynəlxalq qurumlar tərəfindən də müsbət qiymətləndirilmişdir. BMT-nin İnkişaf Proqramının əhalinin rifah səviyyəsini əks etdirən İnsan İnkişafı Hesabatına əsasən, Azərbaycan son beş ildə 34 pillə irəliləyərək 169 ölkə arasında 2005-ci ildə tutduğu 101-ci yerdən 2010-cu ildə 67-ci yerə yüksəlmişdir. 2000-2010-cu illər üzrə ölkəmiz insan inkişafı indeksinin orta illik artım tempinə görə MDB məkanında birinci yerə layiq görülmüş və “orta insan inkişafı” ölkələri qrupundan “yüksək insan inkişafı” qrupuna keçmişdir.

Ölkədə həyata keçirilən siyasətin uğurlu nəticələri nüfuzlu beynəlxalq təşkilatların hesabatlarında da öz əksini tapmışdır. Dünya İqtisadi Forumu tərəfindən 2010-2011-ci illər üçün hazırlanmış “Qlobal Rəqabətlik Hesabatı”nda Azərbaycan MDB ölkələri arasında yenə də birinci, makroiqtisadi sabitlik altindeksi üzrə isə 14 pillə irəliləyərək 139 ölkə arasında 13-cü yerdə qərarlaşmışdır. “Standard and Poors” Beynəlxalq Reyting Agentliyi 2009-2010-cu illər üzrə ölkə reytingini “Stabil”dən “Pozitiv”ə yüksəltmiş, “Fitch Ratings” Agentliyi ölkəmizə ilk dəfə olaraq investisiya reytingi vermişdir.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin sosial-iqtisadi siyasətinizin uğurla reallaşdırılması nəticəsində Azərbaycan iqtisadiyyatının keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoyması qarşımızda yeni vəzifələr qoyur. Sizi əmin edirəm ki, ölkənin sosial-iqtisadi inkişafında əldə olunmuş nailiyyətlərin davamlılığı məqsədilə müəyyən etdiyiniz vəzifələrin, verdiyiniz tapşırıqların vaxtında və layiqincə yerinə yetirilməsi üçün bütün imkanlarımızı səfərbər edəcəyik. Diqqətinizə görə minnətdaram.

X X X

Mərkəzi Bankın sədri Elman RÜSTƏMOV son 10 ilin iqtisadi göstəricilərini sadalayarkən bildirdi ki, bu dövrdə real iqtisadi artım 4 dəfə olmuş, ixracın həcmi 15 dəfədən çox, dövlət büdcəsi 15 dəfəyə qədər, investisiya xərcləri 96 dəfə, strateji valyuta ehtiyatları isə 31 dəfə artmışdır. Maliyyə sektoru böyümüş, bank aktivləri 15, əhalinin əmanətləri isə 36 dəfə çoxalmışdır. 2003-2010-cu illərdə Azərbaycanda iqtisadi artım tempi 17 faiz olmuş, bununla da ölkəmiz dünyada lider dövlətə çevrilmişdir.

Azərbaycanda gedən inkişafın özünü bütün sahələrdə göstərdiyini bildiren Elman Rüstəmov dedi: - Bu inkişaf təkcə rəqəmlərlə xarakterizə olunmur. Ölkə keyfiyyətcə yeni – müasir inkişaf mərhələsinə daxil olmuş, onun müasir siması formalaşmışdır. Yüksək inkişaf özünü beynəlxalq əhəmiyyətli enerji, nəqliyyat və telekommunikasiya sisteminin formalaşmasında, modern sosial, təhsil, rabitə və səhiyyə infrastrukturunda, insanların həyat tərzində, müasir informasiya texnologiyalarına çıxış imkanlarında göstərir. Tam əminliklə demək olar ki, bugünkü Azərbaycan 10 il əvvəlki Azərbaycan deyil. Ola bilsin ki, biz burada yaşadığımızı görə bunu az hiss edirik, amma xarici qonaqlar, xaricdə yaşayan soydaşlarımız hər dəfə gələndə bunu heyrlə qeyd edirlər.

Qeyd olunmalıdır ki, arxada qalmış onillik heç də sadə dövr olmamışdır. O, təkcə “bum dövrü”, iqtisadi inkişaf dövrü kimi xarakterizə olunmur. Bu dövrün son 3 ili qlobal maliyyə böhranına təsadüf edir. Qlobal böhran dünyanın qabaqcıl ölkələrində yaranmış və qloballaşma şəraitində qısa müddət ərzində bütün dünyaya sirayət etmişdir. Bu, çox ağır nəticələr vermiş, dünya iqtisadiyyatı resessiyaya məruz qalmış, iri maliyyə institutları iflas etmişdir. Hazırda iqtisadi artım bərpa olunsun da, böhran bəzi ölkələrdə olduqca dərin iz qoymuşdur.

Azərbaycan iqtisadiyyatı isə böhran illərində də öz dayanıqlılığını və inkişafın dinamikasını qorumuşdur. Belə ki, son üç ildə ölkədə real iqtisadi artım orta hesabla 8 faizdən çox olmuş, makroiqtisadi və maliyyə sabitliyi qorunmuşdur. 2008-2010-cu illərdə strateji valyuta ehtiyatlarımız 23 milyard ABŞ dolları artmışdır. Bank sektoru dayanıqlılığını qorumuş və inkişafını davam etdirmişdir. Son üç ildə bank aktivlərinin orta illik artım tempi 25 faiz, əmanətlərin artım tempi 20 faizdən çox olmuşdur.

2010-cu il isə Azərbaycan üçün qlobal böhranın təsirlərinin tam aradan qaldırılması ili kimi qiymətləndirmək olar. Ölkədə iqtisadi artım davam etmişdir. Artıq qeyd olundu, ölkədə 5 faizlik iqtisadi artım baş vermişdir. Qeyri-neft sektorunda artım qabaqlayıcıdır. Mövcud qlobal fonda və iqtisadiyyatın həcmnin əhəmiyyətli artmasını nəzərə alsaq, bu artıma nail olunması yüksək qiymətləndirilməlidir.

Ölkənin xarici mövqeyinin güclənməsi davam etmişdir. 2010-cu ilin sonuna cari əməliyyatlar hesabının profisiti 15 milyard dolları öteçəkdir. Bunun nəticəsində valyuta ehtiyatlarımız qeyd olunduğu kimi 29 milyard ABŞ dollarını ötüb keçir. Hesab edirik ki, yanvarın sonunda biz 30 milyard dollarlıq mövqeyi ötüb keçmək potensialına malikik. Valyuta ehtiyatları ÜDM-ə nisbətə 60 faizdən çoxdur və dünyanın ən çox valyuta ehtiyatına malik Çin iqtisadiyyatında bu göstərici Azərbaycandan aşağıdır. Bütövlükdə bizim toplam – özəl sektor və dövlət borcu da daxil olmaqla borcumuzu 9,5 milyard dollar həcmində 3 dəfədən çox üstələyir və bu, böhran kontekstində ölkənin makroiqtisadi dayanıqlılığının ən mühüm göstəricilərindən biridir.

Mərkəzi Bank öz fəaliyyətini həm son 3 ildə və 2010-cu ildə bütövlükdə makroiqtisadi sabitliyin qorunmasına, manatın məzənnəsinin sabitliyinin, bank sistemində maliyyə sabitliyinin saxlanılmasına və iqtisadiyyatın pula olan tələbinin ödənilməsinə yönəlmiş və qarşıda qoyulan hədəflərə nail olmağa çalışmışdır. 2010-cu ildə inflyasiya təkrəqəmli səviyyədə saxlanılmışdır. Manatın sabitliyi əksər ölkələrdə devalvasiya fonunda qorunub saxlanılmışdır.

Cənab Prezident, Dünya Bankı, Beynəlxalq Valyuta Fondu bir çox ölkələrə milli valyutalarının devalvasiya olunmasını tövsiyə etmişdilər. Böhranın son nəticələrinə görə aparılan təhlil göstərir ki, bunu etmiş ölkələr daha çox resessiyaya məruz qalmış, amma bunu etməmiş ölkələrdə, o cümlədən Azərbaycanda iqtisadi artım tempi bir neçə punkt daha yüksək olmuşdur. Ölkədə makroiqtisadi sabitliyi, o cümlədən milli valyutanın sabitliyini qoruyub saxlamağı böhranın əvvəlində strateji vəzifə kimi qarşıya qoymuşdunuz. Bu gün beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən artıq etiraf olunur ki, bu, yaranmış şəraitdə yeganə düzgün qərar idi.

Azərbaycan bank sistemi maliyyə dayanıqlılığını qoruyub saxlayır. Ötən ildə əhalinin əmanətləri 23 faiz, bütövlükdə bank aktivləri, kreditlər və məcmu kapital 8 faizdən çox artmışdır. Ölkədə ipoteka mexanizmi də genişlənilir. 2010-cu ildə 2435 nəfərə, o cümlədən 473 nəfərə güzəştli şərtlərlə kredit verilmişdir. Bu gün bu imkandan faydalanan ailələrin sayı 6200-ü ötmüşdür.

Mərkəzi Bankın sədri 2011-ci ildə həyata keçiriləcək tədbirlər və qarşıda duran vəzifələrdən də danışdı: - Bizim qarşımızda duran başlıca çağırış ölkə iqtisadiyyatında son on ildə əldə olunmuş artım tempini qoruyub saxlamaqdır. Ölkə inamla “Orta gəlirli ölkələr” sırasına daxil olmuşdur. Lakin “Orta gəlirli ölkələr” qrupunun daha yüksək şkalası vardır. Bu, adambaşına düşən milli məhsulun 17-18 min ABŞ dollarına çatdırılmasıdır. Bu gün bizdə bu səviyyə 10 min dollardır. Bunun üçün ölkə iqtisadiyyatının yaxın 10 ildə yenidən ikiqat artması deməkdir. Hesab edirik ki, bu çox real bir vəzifədir. Bunun üçün ölkə iqtisadiyyatının ildə təxminən 7-8 faiz artması təmin olunmalıdır. Bundan əvvəl əldə etdiyimiz nəticələr onu göstərir ki, bu, olduqca real bir vəzifədir.

BMT yanında İnkişaf və Artım Komissiyasının son məruzəsində qeyd olunur ki, 1950-ci ildən sonra belə bir inkişafa 13 ölkə nail olmuşdur. Azərbaycanın tam imkanı vardır ki, 14-cü dövlət olsun və iqtisadiyyatın saxələndirilməsinə nail olsun, bu kursu davam etdirsin. Cənab Prezident, bunun üçün ölkədə hər bir şərait var: ilk

növbədə, son 10 ildə görülmüş işlər, yaranmış potensial və təcrübə, ən başlıcası ölkədə uzunmüddətli siyasi sabitlik, siyasi inkişaf və Sizin simanızda müasir və güclü liderin olması. Biz gələcəyə tam nikbin baxırıq. Əminik ki, sizin başçılığınız altında qarşıda duran strateji vəzifələr də müvəffəqiyyətlə yerinə yetiriləcəkdir.

X X X

Mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəs Qarayev çıxış edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident, hesabat dövründə ölkə daxilində və onun hüdudlarından kənarında 150-dən artıq dövlət əhəmiyyətli tədbir keçirilmişdir. Bu rəqəmləri Sizə məruzə edərək, ölkəmizin mədəni həyatı üçün əlamətdar olan bir amili xüsusilə qeyd etmək istərdim. Bu amil Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyevanın ölkəmizin sosial-mədəni həyatının bütün sahələrinə böyük dəstək verməsi ilə bağlıdır. Təsədüfi deyil ki, Heydər Əliyev Fondunun fəaliyyət göstərdiyi illər ərzində keçirilən bütün irimiqyaslı beynəlxalq və ölkə əhəmiyyətli tədbirlərinin əsas təşəbbüskarı və təşkilatçısı Mehriban xanım Əliyeva olmuşdur. Bu ənənə 2010-cu ildə də davam etmişdir. İl ərzində Üzeyir Hacıbəyli adına Beynəlxalq Musiqi Festivalı, Qəbələ II Beynəlxalq Musiqi Festivalı, Bakı Birinci Beynəlxalq Teatr Konfransı, Milli Teatr Festivalı, Çexov adına Beynəlxalq Teatr Festivalının “İpək yolu” mərhələsi, Vokalçıların Bülbül adına V Beynəlxalq Müsabiqəsi və IV Beynəlxalq Rostropoviç Festivalının keçirilməsi yaradıcı kollektivlər tərəfindən çox yüksək qarşılanmışdır. Nəticədə bu tədbirlər ilin ən yaddaqalan beynəlxalq səviyyəli mədəniyyət hadisələrinə çevrilmişdir. Əlamətdar haldır ki, Euronews telekanalının 2010-cu ilin yekununa həsr olunmuş verilişində Avropanın ən nüfuzlu mədəniyyət hadisələrinin sırasında Bakı Caz Festivalının keçirilməsi xüsusilə qeyd edilmişdir.

Hesabat ilində Azərbaycan Respublikasının İslam Konfransı Təşkilatının Mədəniyyət Nazirləri Konfransına sədrlik etməsi nəticəsində ölkəmizin uğurla əməkdaşlıq etdiyi bir sıra İslam ölkələrində – Misir Ərəb Respublikasında, İordaniya Krallığında, İran İslam Respublikasında, Qətər Dövlətində, Mərakeşdə, eləcə də Kuba Respublikası və Meksikada yüksək səviyyədə təşkil olunan Azərbaycan Mədəniyyəti Günləri dünya ictimaiyyətinin böyük marağına səbəb olmuşdur. Bu mənada hesabat ilində Sizin sərəncamınıza əsasən dəhi bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin anadan olmasının 125 illiyi münasibətilə keçirilən tədbirlər silsiləsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Cənab Prezident, Sizin təsdiq etdiyiniz “Azərbaycan teatri 2009-2019-cu illərdə” Dövlət Proqramı ölkənin teatr həyatının yeni mərhələyə qədəm qoymasına şərait yaratmışdır. Proqram çərçivəsində 2010-cu ilin noyabrında Bakıda ilk dəfə keçirilən “Dünya teatr prosesi XXI əsrdə: problemlər, perspektivlər və alternativlər” adlı Beynəlxalq teatr konfransında 30 ölkənin nümayəndələri iştirak etmişlər.

İl ərzində ölkə teatrlarında dövlət sifarişli ilə 20-dən artıq tamaşa hazırlanıb təhvil verilmiş, Azərbaycan rəssamlarının 40-dan artıq sərəngisi keçirilmişdir. Hesabat dövründə respublikanın kitabxana, muzey, digər mədəniyyət mərkəzlərinin fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması istiqamətində müəyyən işlər görülmüş, xalq yaradıcılığının inkişafı və təbliği ilə bağlı müvafiq tədbirlər həyata keçirilmişdir.

“Azərbaycanda kitabxanaların fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması haqqında” Sərəncamınıza əsasən, kitabxana-bibliografiya proseslərinin avtomatlaşdırılması sahəsində müsbət irəliləyişlər əldə edilmiş, respublikada 38 kitabxananın veb-saytı yaradılmış, 17 kitabxanada Avtomatlaşdırılmış Kitabxana-İnformasiya Sistemi quraşdırılmış, elektron kataloq və elektron kitabxanaların yaradılmasına başlanılmışdır.

“Azərbaycanda muzey işinin yaxşılaşdırılması haqqında” Sərəncamınıza əsasən regionlarda fəaliyyət göstərən muzeylərin müasir standartlara uyğun təmirinə, yeni avadanlıq və zəruri eksponatlarla təchizatına dair tədbirlər görülmüşdür. Azərbaycanda ilk dəfə olaraq Musiqi Mədəniyyəti Dövlət Muzeyində kompleks avtomatlaşdırılmış muzey informasiya sistemi - KAMİS proqramı tətbiq edilmişdir.

Respublikanın bölgələrində yaradılmış Heydər Əliyev muzeyləri və mərkəzləri öz zəngin maddi-texniki bazası ilə seçilir, ümummilli lider Heydər Əliyevin həyat yolunu geniş işıqlandırmaqla yanaşı, əhalinin, xüsusən gənclərin mədəni həyatının təşkilində mühüm rol oynayır.

Əbülfəs Qarayev onu da dedi ki, ötən il ölkədə tarixi abidələrin bərpası istiqamətində işlər davam etdirilmişdir.

Azərbaycan kinosunun inkişafı ilə bağlı dövlət proqramının icrası uğurla yerinə yetirilmiş, yeni filmlər çəkilmiş və onlar beynəlxalq festivallarda nümayiş etdirilmişdir. Azərbaycan beynəlxalq kitab sərgilərində də uğurla təmsil olunmuş, teatrlar, muzey və digər mədəniyyət ocaqlarında əsaslı təmir və yenidənqurma işləri görülmüş və bu, indi də davam edir.

Nazir turizm sahəsində görülən işlərdən də danışdı:

- Möhtərəm cənab Prezident, 2010-cu il Azərbaycanda turizm sənayesinin inkişafı üçün xüsusilə əlamətdar olmuşdur. Hələ 2001-ci ildə ümummilli lider Heydər Əliyev ölkəmizin turizm potensialının iqtisadi-sosial inkişafdakı rolunu düzgün dəyərləndirərək bu sahədə əhəmiyyətli qərarlar vermişdir. Ötən illər ərzində turizm sahəsinin inkişafı ilə əlaqədar qəbul olunmuş dövlət proqramı tam şəkildə yerinə yetirilmişdir. “Azərbaycan Respublikasında 2010-2014-cü illərdə turizmin inkişafına dair Dövlət Proqramı”nın təsdiq edilməsi haqqında Sərəncamınız bu sahənin inkişafında yeni, daha məhsuldar mərhələnin başlanğıcıdır. İnanırıq ki, bu Sərəncam ölkədə turizm sektorunun dünya standartlarına uyğun şəkildə inkişaf etdirilməsinə güclü təkan verəcəkdir. Sizin IX Beynəlxalq Turizm Sərgisi və I Ümumrespublika Daxili Turizm Sərgisində iştirakınız, sahənin inkişafı ilə dərindən maraqlanmağınız, dəyərli tövsiyələriniz bu sahədə mövcud olan bütün qüvvələri

səfərbərliyə almış, ölkənin iqtisadi qüdrətinin artmasında müstəsna imkanlara malik olan turizmin tərəqqisi yolunda geniş üfüqlər açmışdır.

Sizin tapşırığınız və şəxsən rəhbərliyiniz altında yaradılan turizm incilərindən biri – Qusar rayonunda, Şahdağın ətəklərində salınan qış-yay turizm kompleksi həm təyinatına, həm də nadir layihə strukturuna görə xüsusi önəm daşıyır. Hazırda burada işlərin birinci fazası 50 faizə qədər icra olunmuş, gündə 10 min turistə xidmət imkanına malik kommunal, işıq, su, qaz, yol xətlərinin çəkilişi həyata keçirilmişdir. Layihə Avstriya, İsveç, Türkiyə, ABŞ, İtaliya və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin ən qabaqcıl şirkətləri tərəfindən icra olunur. Bu ilin mart ayında ilk pilot xizək eniş xəttinin sınaqdan keçirilməsi, 2011-2012-ci ilin qış mövsümündə isə daha 4 xizək eniş xəttinin istismara verilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Turizmin inkişafına yönəlmiş çoxsaylı tədbirlər sırasında Bakı şəhərində məşhur özəl şirkətlər tərəfindən inşa olunan mehmanxana kompleksləri, Qəbələdə inkişafda olan turizm potensialı da diqqəti cəlb edir. Beynəlxalq standartlara uyğun mehmanxana şəbəkəsinin inkişafı bu sahədə çalışan kadrların hazırlanması zərurətini meydana çıxarır.

Cənab prezident, Sizin 2006-cı il 25 avqust tarixli Fərmanınıza əsasən yaradılmış Azərbaycan Turizm İnstitutunun 2010-cu ilin mayında ilk buraxılışı olmuşdur.

2010-cu ildə nazirlik respublikamızın turizm imkanlarını təbliğ etmək məqsədi ilə Vyana, İstanbul, Vilyus, Berlin, Moskva, Kiyev, Pekin, Manama, Dubay, Əl-Küveyt, Paris və Tokio şəhərlərində keçirilən mühüm beynəlxalq turizm sərgilərinə qatılmışdır. Azərbaycanın mövcud turizm potensialının təbliğ edilməsi məqsədilə dünyanın aparıcı televiziya kanallarında - CNN, Euronews, Travel Channel, BBC, CNBC, “National Geographic”də reklam çarxları yayımlanır. Doqquz dildə müxtəlif nəşr, poliqrafiya məhsulları buraxılır.

Sizin tərəfinizdən aparılan uğurlu beynəlxalq siyasət müasir dünyada Azərbaycanın mövqelərini möhkəmləndirmişdir. Bu, təbii olaraq milli mədəniyyətimizin dünyada tanınmasına böyük imkanlar yaradır. Xalqımıza məxsus aşığı-ozan sənəti, muğam və xanəndəlik sənəti YUNESKO-nun qeyri-maddi mədəni irs siyahısına daxil edilmişdir. Bu o deməkdir ki, artıq saz və muğam sənəti milli çərçivələri aşaraq ümumdünya dəyəri qazanmışdır. 2010-cu ildə Azərbaycan Respublikası YUNESKO-nun Qeyri-maddi mədəni irsin qorunması üzrə Hökumətlərarası Komitəsinə üzv seçilmişdir. Keniyada keçirilən sessiyada Azərbaycan xalçaçılıq sənətinin də Bəşəriyyətin Qeyri-maddi mədəni irs üzrə Repräsentativ siyahısına daxil edilməsi qərara alınmışdır. Bu qərar xalça sənətinin Azərbaycan mədəni irsinin ən qədim nümunələrindən biri olduğunu beynəlxalq səviyyədə bir daha təsdiqləyir. Bu qələbənin qazanılmasında da Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyeva əsl fədakarlıq göstərmişdir.

Əbülfəs Qarayev 2011-ci ildə qarşıda duran vəzifələrdən də danışdı.

X X X

Gənclər və idman naziri Azad RƏHİMOV çıxışında bildirdi ki, 2010-cu il bütün sahələrdə olduğu kimi gənclər və idman sahəsində də uğurlu olmuşdur. Dövlət gənclər siyasəti çərçivəsində ölkədə bir çox mühüm tədbirlərin keçirildiyini, gənclərimizin Azərbaycanı xaricdə layiqincə təmsil etdiyini bildirən A.Rəhimov dedi: - Hesabat dövründə Gənclər və İdman Nazirliyinin mərkəzi aparatı tərəfindən dövlət gənclər siyasətinin müxtəlif istiqamətləri üzrə 100-ə qədər tədbir keçirilmişdir ki, onlardan da 19-u beynəlxalq səviyyəli olmuşdur. Avropa Gənclər Fondunun rəsmi məlumatına görə son 4 ildə Azərbaycanın gənclər təşkilatlarının 114 layihəsinə fond tərəfindən 1,4 milyon avro dəyərində maliyyə vəsaiti ayrılmışdır ki, bu da Avropa məkanında ən yüksək göstəricidir. Fərəhli haldır ki, Azərbaycan gəncləri bu gün Avropanın və dünyanın 30-dan çox nüfuzlu beynəlxalq gənclər təşkilatlarında təmsil olunurlar.

Elmin inkişafı üzrə Milli Strategiyanın həyata keçirilməsi ilə bağlı Dövlət Proqramının icrası ilə əlaqədar Beynəlxalq Münasibətlər üzrə Alimlərin Birinci İllik Simpoziumu, Gənc Alimlərin Birinci Respublika İnnovativ İdeya Yarmarkası, “Ekologiya ili” çərçivəsində “Gənclər ekoloji inkişaf uğrunda” Beynəlxalq Elmi-Praktiki konfrans və digər tədbirlər təşkil edilmiş, gənc alimlərin elmi əsərlərindən ibarət toplular nəşr olunmuşdur. Ötən dövrdə nazirlik tərəfindən yeniyetmə və gənclərin vətənpərvərlik tərbiyəsinin gücləndirilməsi məqsədi ilə respublikanın 67 rayon və şəhərlərini əhatə edən Gənclərin Vətənpərvərlik Tərbiyəsi Klublarının şəbəkəsi yaradılmış, “Vətən sağ olsun” telelayihəsi həyata keçirilmişdir. Bu istiqamətdə işlər davam etdirilərək “Mən azərbaycanlıyam” və “Xəmsə” yeni intellektual televiziya layihələri həyata keçirilməyə başlamışdır. Qeyd olunan layihələr gənclərimiz arasında böyük marağa səbəb olmuş və hazırda ölkənin təhsil ocaqlarında, şəhər və rayonlarımızda eyniadlı klubların yaradılması geniş vüsət almışdır. Xüsusilə “Mən azərbaycanlıyam” telelayihəsini qeyd etmək istəyirəm. Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin məşhur fikrindən yaranmış layihənin məqsədi Azərbaycanın zəngin tarixini və milli-mədəni irsimizi gənclərə tanıtdırmaq, Azərbaycanda yaşayan xalqların və etnik qrupların azərbaycançılıq fəlsəfəsi əsasında birliyini nümayiş etdirmək, regionlarımızın sosial-iqtisadi inkişafını geniş ictimaiyyətə çatdırmaqdır.

Hesabat dövründə gənc liderlər üçün müxtəlif mövzularda seminarlar, konfranslar, təlim kursları, diskussiyalar keçirilmiş, yay aylarında mindən artıq gəncin iştirakı ilə respublikamızın müxtəlif bölgələrində istirahət və təlim düşərgələri təşkil edilmişdir.

Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərliyi ilə Bakıda 46 ölkədən 600-dən artıq nümayəndənin iştirakı ilə Yeniyetmələrin 6-cı Beynəlxalq Elm Olimpiadası yüksək səviyyədə keçirilmişdir.

Heydər Əliyev Fondunun Rusiya nümayəndəliyinin rəhbəri, Leyla xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə təsis edilmiş Rusiyanın Azərbaycanlı Gənclər Təşkilatı azərbaycanlı gənclərin vahid bir təşkilatda birləşməsinin əsasını qoymuşdur. Keçən müddət ərzində təşkilat tərəfindən Rusiya Federasiyasında, onun ayrı-ayrı vilayətlərində fəal gənclərin təşkilatlanması, onların problemlərinin müəyyən edilməsi və həlli, Azərbaycan tarixinin və mədəni irsinin Rusiyanın ali təhsil ocaqlarında təbliğ edilməsi istiqamətində bir sıra maraqlı layihə və tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Bununla yanaşı, Almaniyanın Frankfurt şəhərində Dünya Azərbaycanlı Gənclərinin Birinci Konqresi, Bakıda Xaricdə Təhsil Alan və Məzun olmuş Azərbaycanlı Gənclərin Forumu, London və Paris şəhərlərində xaricdə təhsil alan azərbaycanlı tələbələrle görüşlər və ilk dəfə olaraq Dağıstanda Azərbaycan Gəncləri Günləri keçirilmişdir.

Azad Rəhimov ölkədə idmanın inkişafı və onun maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi sahəsində görülən işlərdən də danışdı:

- Möhtərəm cənab Prezident, Azərbaycan dünyada idman dövləti kimi tanınır. Belə ki, il ərzində ölkəmizdə qılıncoynatma üzrə yeniyetmə və gənclər arasında dünya birinciliyi, sərbəst və yunan-Roma güləşi üzrə Avropa çempionatı, boks üzrə gənclər arasında dünya birinciliyi, bodibildinq üzrə dünya çempionatı, kikkboksinq üzrə Avropa çempionatı, Beynəlxalq Mingəçevir Reqatası yarışı, atçılığın konkur növü üzrə dünya kubokunun təsnifat mərhələsi və digər tədbirlər yüksək səviyyədə təşkil edilərək keçirilmişdir. Ümumilikdə, ölkəmizdə 84 idman növü üzrə 457 idman yarışı keçirilmişdir ki, onlardan da 49-u beynəlxalq səviyyəli olmuşdur. Bundan başqa, 4000 nəfərdən artıq idmançımız 352 beynəlxalq yarışlara ezam olunmuşdur.

2010-cu ilin ən möhtəşəm idman nailiyyəti təbii ki, Sinqapurda keçirilmiş Yeniyetmələrin Birinci Yay Olimpiya Oyunlarında idmançılarımızın ölkəmizi ləyaqətlə təmsil etmələri olmuşdur. Bu oyunlarda Azərbaycanın 12 nəfərdən ibarət komandası 5 qızıl və 3 gümüş medal qazanaraq komanda hesabında 204 ölkə arasında 11-ci yeri tutmuşdur. Eyni zamanda, Azərbaycan iştirakçıların sayına görə ən yaxşı nəticə göstərən ikinci ölkə olmuş, ümumi hesabda müsəlman ölkələri arasında birinci, Avropada 6-cı, MDB ölkələri arasında 3-cü yeri tutmuşdur.

Bakıda keçirilmiş sərbəst və yunan-Roma güləşi üzrə Avropa çempionatında idmançılarımız 7 qızıl, 2 gümüş və 1 bürünc, boks üzrə gənclər arasında dünya birinciliyində 1 qızıl, 1 gümüş, 1 bürünc, bodibildinq üzrə dünya çempionatında 1 gümüş, 2 bürünc medal qazanmışlar. Türkiyədə keçirilən cüdo üzrə dünya çempionatında paralimpiyaçı cüdoçularımız 3 qızıl və 3 bürünc medal, İspaniyada təşkil olunmuş kayak və kanoe qayıqlarında avarçəkmə üzrə Avropa çempionatında idmançılarımız 1 qızıl, Moskvada keçirilmiş bədii gimnastika üzrə dünya

çempionatında idmançımız Aliyə Qarayeva fərdi yarışlarda 3 bürünc, komanda hesabında isə yığmamız 1 bürünc medal qazanmışlar.

2010-cu ildə idmançılarımız ölkəmizi şərəflə təmsil edərək Azərbaycanın idman şöhrətini daha da yüksəklərə qaldırmış, müxtəlif beynəlxalq yarışlarda uğurla çıxış edərək, ümumilikdə, 675 medal qazanmışlar ki, bunlardan da 206-sı Olimpiya idman növləri üzrədir. Eyni zamanda il ərzində 95 idmançımız dünya, 70 idmançımız isə Avropa çempionu adına layiq görülmüşdür.

Bu uğurlarla bərabər bizi qarşıda daha böyük və məsuliyyətli işlər gözləyir. Belə ki, bu il London Olimpiya Oyunlarına hazırlığın son ilidir. Sizin XXX Yay Olimpiya Oyunlarına hazırlıq haqqında 2010-cu il 22 iyun tarixli Sərəncamınıza uyğun olaraq, hazırlıq işləri xüsusi konsepsiya üzrə həyata keçirilməkdədir. Bu il Bakıda cüdo, boks, taekvondo üzrə lisenziya xarakterli yarışlar keçiriləcəkdir.

“Gənc nəsil yetişir, idmançılarımız beynəlxalq yarışlarda ölkəmizi şərəflə təmsil edirlər. Bu onu göstərir ki, uğurlarımız təsadüfi xarakter daşmır, məqsədyönlü, düşünülmüş siyasətin və idmanla məşğul olan bütün qurumların birgə fəaliyyəti nəticəsində biz bu uğurlardan danışa bilərik”. Cənab Prezident, Sizin tərəfinizdən deyilən bu fikirlər bizim işimizə verilən ən yüksək qiymətdir.

2010-cu il ərzində daha 5 Olimpiya-İdman kompleksi istismara verilmiş, bununla da indiyədək tikilib istifadəyə verilmiş Olimpiya komplekslərinin sayı 28-ə çatmışdır. Hazırda daha 11 kompleksin tikintisi davam etdirilir. 2011-ci ildə isə 6 kompleksin istismara verilməsi planlaşdırılmışdır.

Cənab Prezident, bundan başqa, Sizin xüsusi tapşırığınızla Mingəçevir şəhərində “Kür” Olimpiya Tədris İdman Mərkəzi tikilib istifadəyə verilmişdir. Mərkəzdə MDB məkanında bənzəri olmayan avarçəkmə bazası yaradılmışdır. Bu baza nəinki idman bazası kimi, eyni zamanda, turizm obyektinə kimi də yüksək səviyyəli xidmətlər göstərmək imkanına malikdir.

Son zamanlar idman komplekslərinin dünya və Olimpiya Oyunlarının keçirilməsi üçün ən müasir texnoloji imkanlara malik olmasına xüsusi diqqət yetirilir. Bu tələblərə cavab verən Gimnastika Kompleksinin tikintisi davam etdirilir, Respublika İdman Tibb Mərkəzinin tikintisinə başlanılmışdır, Bakı şəhərində hovuz kompleksinin layihə-smeta sənədləri hazırlanır və tikintiyə hazırlıq işləri gedir, Şahmat Sarayının, Olimpiya Hərəkəti və İdman Muzeyinin tikintisi planlaşdırılır. Qeyd etmək istəyirəm ki, müvafiq federasiyalarla birlikdə boks, cüdo, güləş və karate idman mərkəzlərinin layihə-smeta sənədləri hazırlanır və tikintiyə hazırlıq işlərinə başlanılmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin daim ölkəmizdə gənclərə, idmançılara göstərdiyiniz diqqət və qayğı, bu sahəyə olan xüsusi münasibətiniz hər bir gənci, idmançı və məşqçini, hamımızı daha böyük əzm və səylə Azərbaycana, ölkə gəncliyinə və idmana xidmət etməyə ruhlandırır. Sizi əmin etmək istərdim ki, Gənclər və İdman Nazirliyi gənclərlə iş və idman sahələrində qarşıya qoyulmuş vəzifələrin həyata keçirilməsi istiqamətində fəaliyyətini bundan sonra da məsuliyyətlə yerinə yetirəcəkdir. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

-2011-ci ildə qarşıda duran vəzifələr aydındır. Biz bu ildə də iqtisadiyyatımızın inkişafını təmin etməliyik. Əminəm ki, iqtisadiyyatımız daha da artacaqdır. Makroiqtisadi sabitlik qorunmalıdır və əminəm ki, inflyasiya bəzən olacaqdır. Biz xüsusilə istehlak bazarına nəzarətimizi gücləndirməliyik. Bu sahədə böyük işlər görülüb və davam etdirilməlidir. Qiymətlərin süni şəkildə şişirdilməsinə yol verməməliyik, azad rəqabəti təmin etməliyik, inhisarçılıq meyillərinin qarşısını almalıyıq. Lazımsız yoxlamalar aparılmamalıdır, xüsusilə hüquq mühafizə orqanları tərəfindən lazımsız yoxlamalara son qoyulmalıdır ki, ölkədə sahibkarlığı daha da sürətlə inkişaf etdirək, buna daha böyük təkan verək.

Sırr deyil ki, inkişaf etmiş ölkələri fərqləndirən cəhətlərdən biri də ümumi daxili məhsulun formalaşmasında kiçik və orta sahibkarlığın xüsusi yer tutmasıdır. Azərbaycan da bu yolla getməlidir. Düzdür, bizim güclü enerji sektorumuz var və qeyri-neft sektorunu neft sektoru ilə müqayisə etmək, əlbəttə ki, sadəlvhlük olardı. Ancaq biz çalışmalıyıq ki, Azərbaycanda kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı daha da sürətlə getsin. Dövlət tərəfindən buna dəstək verilir. Hesab edirəm ki, sahibkarlarla çoxsaylı görüşlərimdə verdiyim tövsiyələr, dediyim fikirlər və göstərdiyim siyasi dəstək sahibkarlığın inkişafında öz rolunu oynayır. Bununla bərabər, dövlət tərəfindən ayrılmış kreditlər, Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə görülən işlər də sahibkarlığın inkişafına çox böyük dəstəkdir.

Biz elə etməliyik ki, 2011-ci ildə bu sahəyə əlavə vəsait ayrılınsın. İqtisadiyyatımızın çoxşaxəli iqtisadiyyat kimi formalaşmasında qeyri-neft sektorunun inkişafı həlledici rol oynayır. Əgər vaxtilə biz bu siyasətə başlamasaydıq, indi ölkə iqtisadiyyatı birtərəfli ola bilərdi. Mən yaxşı xatırlayıram, bir neçə il bundan əvvəl bəzi beynəlxalq qurumlarda Azərbaycanda "Hollandiya sindromu" haqqında fikirlər səslənmişdi, yəni Azərbaycanda iqtisadiyyat birtərəfli inkişaf edəcək, ancaq neft amilinə söykənir, iqtisadiyyatın digər sahələrində perspektivlər yoxdur. Bizim apardığımız siyasət isə onu göstərir ki, artıq Azərbaycan iqtisadiyyatı çoxşaxəli iqtisadiyyat kimi formalaşmış və "Hollandiya sindromu" haqqındakı o fikirlər artıq səslənmir.

Biz bu müsbət dinamikanı davam etdirməliyik və 2011-ci ildə sahibkarlığın, özəl sektorun inkişafı üçün, qeyri-neft sektorunun inkişafı üçün əlavə tədbirlər görülməlidir. Bir daha demək istəyirəm ki, dövlət tərəfindən, Prezident tərəfindən siyasi dəstək verilib və veriləcəkdir. Dövlət qurumları - həm mərkəzi qurumlar, həm də bölgələrdə yerləşən qurumlar sahibkarlığın inkişafına kömək göstərməlidir, onlara maneçilik törətməməlidir, süni əngəllər də yığışdırılmalıdır.

Bununla bərabər, mən hesab edirəm ki, 2011-ci ildə vergilər bazasını biz genişləndirməliyik. Bunu etmək üçün böyük imkanlar var. Vergi sahəsində aparılan islahatlar uğurludur. "Bir pəncərə" prinsipi Azərbaycanda artıq tətbiq olunur. Digər müntəzəq islahatlar aparılır, bütövlükdə bu sahədə işlər görülür. Ancaq o da həqiqətdir ki, vergilərdən yayınanların sayı da kifayət qədərdir. Yayınma halları hələ də çoxdur. Biz bunları bilirik və bu hallarla mübarizə daha da ciddi və məqsədyönlü aparılmalıdır.

Elə etməliyik ki, ticarət, məişət, iaşə obyektlərində nağd şəkildə ödəmələr minimuma endirilsin. Artıq kredit kartları var, bizim əhalimizin böyük hissəsi kredit kartlarına malikdir. Hər bir məntəqədə, hər bir ticarət obyektində, hər bir restoranda kredit kartlarından, ödəmə kartlarından istifadə olunmalıdır. Belə olan halda, əlbəttə ki, vergilər bazası heç səy göstərilmədən, avtomatik olaraq genişlənəcəkdir. Yəni bu sahədə görüləsi işlər çoxdur. Mən bir müddət bundan əvvəl vergilər nazirinə müvafiq göstərişlər vermişəm. Sadəcə olaraq, istərdim ki, burada da bu barədə öz fikirlərimi bildirim ki, Azərbaycanda bu sahədəki vəziyyət inkişaf etmiş ölkələrdəki vəziyyətdən fərqlənməməlidir. Mən gözləyirəm ki, 2011-ci ildə bu sahədə köklü və əsaslı tədbirlər görülməcəkdir.

Bizim iqtisadi potensialımız güclüdür. Burada səslənən çıxışlarda da bu, bir daha deyildi. Dünya İqtisadi Forumunun hesablamalarına görə, rəqabət qabiliyyətliliyi baxımından bizim iqtisadiyyatımız MDB məkanında birinci yerdədir. İnsan inkişafı indeksi ilə bağlı verilən məlumatlar da onu göstərir ki, bizim iqtisadiyyatımız və ölkədə gedən iqtisadi-sosial islahatlar uğurludur. Beynəlxalq aparıcı reyting agentlikləri böhran illərində bizim reytinglərimizi artırblar. Yəni bu onu göstərir ki, biz düzgün istiqamətdə inkişaf edirik. Nəzərə alsaq ki, bizim güclü neft-qaz ehtiyatlarımız var, valyuta ehtiyatlarımız 30 milyard dollara yaxınlaşır, - əminəm ki, 2011-ci ildə bir neçə milyard dollar da artacaq, - bu, bizim üçün böyük bir dəstəkdir, böyük sərvətdir. Ancaq bu o demək deyil ki, ölkədə hər şey yaxşıdır. Əlbəttə ki, yox. Biz çalışmalıyıq, xüsusilə 2011-ci ildə bu sahəyə daha da çox diqqət verməliyik. Harada qüsurlar, çatışmayan cəhətlər varsa, onları aradan qaldırmalıyıq. Harada ki, bizdə görülən işlər hələ beynəlxalq standartlara cavab vermir, onları beynəlxalq standartlara, Avropa standartlarına yaxınlaşdırmalıyıq. Mən hesab edirəm ki, əgər biz buna nail olsaq, büdcə gəlirlərimiz artacaq və ümumiyyətlə, ölkədə uçot-hesabat məsələləri daha da dəqiq həll olunacaqdır. Bir daha demək istəyirəm ki, bunu etmək üçün, bu sahədə işlərin daha da səmərəli şəkildə aparılması üçün bütün imkanlar var.

Keçən il Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu tərəfindən 115 milyon manat kreditlər verilmişdir. Bu kreditlərin demək olar ki, 99 faizdən çoxu bölgələrə aid olan vəsaitdir. Hesab edirəm ki, bu il də biz təxminən həmin səviyyədə kreditlərin verilməsini təşkil etməliyik. Bu kreditlər işləyir və nəticə verir. Kreditlərin işləməsi

nəticəsində yüzlərlə müəssisə yaradılıb və mühüm amil ondan ibarətdir ki, bu kreditlər vaxtlı-vaxtında qayıdır və yenidən kreditləşməyə cəlb olunur.

Azərbaycanda biznes mühiti müsbətdir, investisiya mühiti yaxşıdır. Adambaşına düşən birbaşa xarici sərmayənin həcminə görə Azərbaycan, həmişə olduğu kimi, indi də MDB məkanında aparıcı yerlərdədir. Ancaq bununla bərabər, biz biznes mühitinin yaxşılaşdırılması üçün əlavə tədbirlər görməliyik. Bürokratik əngəllər aradan qaldırılmalı, rüşvətxorluğa və korrupsiyaya qarşı mübarizə daha da ciddi aparılmalı, ictimai nəzarət gücləndirilməlidir. Bütün bunlar çox vacib məsələlərdir. Biz istədiyimizə nail olsaq, Azərbaycan iqtisadiyyatı daha da sürətlə inkişaf edəcək, ümumi daxili məhsulumuz daha da artacaq, vergilərdən daha da çox vəsait daxil olacaq və bunun nəticəsində Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transfertlər də azalacaqdır.

Biz elə etməliyik və buna nail olmalıyıq ki, - mən artıq bu vəzifəni əvvəllər də qarşıya qoymuşam, - Vergilər Nazirliyi və digər qurumlar tərəfindən yığılan vəsait cari xərclərin bağlanması üçün kifayət etsin. Neft Fondundan transfertlər yalnız və yalnız investisiya yönümlü layihələrə sərf olunsun.

2011-ci ildə kənd təsərrüfatının inkişafını stimullaşdırmaq üçün əlavə tədbirlər görülməli, subsidiyaların verilməsi davam etdirilməlidir. Əvvəlki illərdə görülmüş işlər öz bəhrəsini verir, soyuducu anbarların, taxıl anbarlarının tikintisi kənd təsərrüfatının inkişafına öz müsbət təsirini göstərmişdir. Növbəti illərdə bu müsbət meyillər daha da gücləndirilməlidir. Eyni zamanda, kənd təsərrüfatının inkişafı üçün çox mühüm sahə sayılan toxumçuluğu da inkişaf etdirməliyik. Bu sahədə artıq Azərbaycanda böyük özəl müəssisələr yaradılmışdır. Mən o müəssisələrdə olmuşam. Hesab edirəm ki, biz bu təşəbbüsləri dəstəkləməliyik, sahibkarlara yeni imkanlar yaradılmalı, kreditlər ayrılmalıdır. Yerli icra orqanları onları dəstəkləməlidir ki, toxumçuluqla bağlı məsələlər tezliklə həllini tapsın.

Heyvandarlıq sahəsində cins mal-qaranın gətirilməsi prosesi gedir, bu iş 2011-ci ildə də davam etdirilməlidir, əlavə vəsait də ayrılacaqdır. Biz bunun da gözəl nəticələrini görürük. Ümumiyyətlə, biz dəfələrlə bu barədə danışmışıq və məsələ qaldırılmışdır ki, çalışmalıyıq Azərbaycanda maksimum dərəcədə ərzaq məhsullarının istehsalını təşkil edək, idxaldan asılılığımızı minimuma endirək. Bir sıra məhsullar üzrə buna nail ola bilmişik, ancaq harada ki, hələ idxaldan çox asılıyıq, o sahələri gücləndirməliyik. Bu barədə müvafiq göstərişlər verilmişdir. Bunu investisiya proqramı çərçivəsində müəyyən qədər həll etmək olar, eyni zamanda, kreditlərin verilməsi məhz bu sahələrə yönəldilməlidir. İlk növbədə quşçuluğun inkişafına, bu sahədə biz hələ ki, özümüzü 70-75 faiz səviyyəsində təmin edirik, ancaq 100 faizə çatmaq üçün bütün imkanlar var. Hesab edirəm ki, 2011-2012-ci illərdə biz bu məsələni həll etməliyik.

Aqrolizinq, aqroservislərin fəaliyyəti kənd təsərrüfatının inkişafına böyük dəstəkdir, bu sahədə də dövlətin müdaxiləsi və siyasəti əlbəttə ki, həlledicidir. Əgər indi Azərbaycanda traktor istehsal olunmasaydı, vəsait kənara gedəcəkdi. Onsuz da, Azərbaycan dövləti bu vəsaiti ayırır, texnikanı alır. İndi texnikanın bir hissəsi artıq Azərbaycanda istehsal olunur. Bu sahədə və buna oxşar digər sahələrdə işlər daha da sürətlə aparılmalıdır.

Taxıl istehsalının artırılması üçün əlavə tədbirlər görülməlidir. Keçən il taxıl istehsalında tənəzzül baş vermişdir. Bunun müəyyən təbii səbəbləri vardır. Ancaq çalışmalıyıq ki, 2011-ci ildə biz 2009-cu ilin səviyyəsinə və ondan da yüksəyə qalxaq. Bu barədə də artıq fikir mübadiləsi aparılmışdır. Böyük fermer təsərrüfatlarının yaradılması üçün müəyyən addımlar atıla bilər. Çünki Azərbaycanda torpaq islahatı aparılmışdır, hesab edirəm ki, Azərbaycan bu sahədə MDB məkanında qabaqcıl yerlərdədir, ən mütərəqqi islahatlar aparılmışdır. Ancaq bununla bərabər, hələ istifadədə olmayan torpaqların istifadəyə cəlb edilməsi üçün əlavə tədbirlər görülməlidir. Böyük fermer təsərrüfatlarının yaradılması üçün dövlət tərəfindən bütün infrastruktur, təchizat məsələləri həll olunmalıdır. Yəqin ki, tender prinsipi əsasında sahibkarlar öz təkliflərini verməlidirlər və o təkliflərə baxılmalıdır. Ondan sonra dövlət yenə də öz maliyyə imkanlarından istifadə edib, böyük taxılçılıq təsərrüfatlarının yaradılması üçün maliyyə dəstəyini də göstərəcəkdir. Biz bunu etməliyik, çünki ola bilsin ki, böyük fermer təsərrüfatlarının yaradılması üçün sahibkarlarda kifayət qədər vəsait olmasın. Dövlət ayrıca maddə ilə bu sahələrə uzunmüddətli, güzəştli şərtlərlə kreditlər ayrılmalıdır.

Ona görə də 2011-ci ildə, ilk növbədə, bu məqsədlər üçün istifadə olunacaq yerlər müəyyən edilməlidir, onların müəyyən hissəsini biz bilirik və dəqiqləşdirilməlidir. Mexanizm işlənib hazırlanmalıdır ki, il ərzində biz artıq bu prosesə təkən verək. Bununla bərabər, nəzərə alsaq ki, hazırda Azərbaycanda bir çox məhsullarla biz nəinki özümüzü təmin edirik, eyni zamanda, onları ixrac edirik və gələcəkdə ixracın artması da gözlənilir, onda yeni bazarlara çıxış üçün əlavə araşdırmalar aparılmalıdır. Özümüz üçün yeni bazarlar tapmalıyıq və o bazarlara daxil olmalıyıq. Bu məsələlərin həlli üçün həm İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, həm də Xarici İşlər Nazirliyi birgə səylər göstərməlidir. Bu barədə mən bir neçə dəfə öz fikirlərimi bildirmişəm. Biz xarici ölkələrin bazarlarına həm investisiyalarla, həm də hazır məhsullarla daha da geniş şəkildə çıxmalıyıq. Buna imkan var, Azərbaycanda istehsal olunan məhsulların bir çoxu artıq dünya standartlarına cavab verir, çox keyfiyyətli, təmiz, təbii kənd təsərrüfatı məhsullarıdır. Milli sərgilərin keçirilməsi bu məqsədə nail olmaq üçün kömək göstərə bilər. Artıq burada deyildiyi kimi, bizim birinci milli sərgimiz uğurla keçirilmişdir. 2011-ci ildə isə bir neçə ölkədə milli sərginin keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Nəzərdə tutulmuş və icrada olan bütün infrastruktur layihələri 2011-ci ildə davam etdiriləcəkdir. 2011-ci il üçün dövlət büdcəmizin xərcləri təxminən 16 milyard dollara bərabərdir, icmal büdcəmiz 19 milyard dollar təşkil edir. Yəni kifayət qədər vəsait var ki, infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi üçün ondan istifadə edək. Öminəm ki, yaxın vaxtlarda 2011-ci ilin investisiya proqramı da mənə təqdim olunacaq və o proqramda bütün tapşırıqlar öz əksini tapmalıdır. Investisiya yönümlü siyasətimiz davam etdirilməlidir. Bu sahədə, infrastrukturun yeniləşməsi üçün çox böyük əsaslı işlər görülməlidir. Ancaq görüləsi işlər hələ çoxdur: yolların tikintisi, əhalinin içməli su ilə təchiz edilməsi, kanalizasiya sisteminin bərpası, yenidən qurulması, suvarma, meliorasiya işləri, sosial infrastrukturun yaradılması, qazlaşdırma, elektrik xətlərinin çəkilməsi. Ancaq biz bilirik nə vaxt və nəyi etməliyik, biz fəaliyyətimizi konkret proqramlar əsasında qurmuşuq. 2011-ci il də istisna olmamalı və investisiya proqramı tezliklə təsdiq edilməlidir ki, biz vaxt itirməyək. Artıq yanvarın yarısı arxada qalır, investisiya proqramı təsdiq olunmalı və vəsait ayrılmalıdır.

Ekoloji tədbirlər davam etdiriləcək, bu barədə mən öz fikirlərimi giriş sözümdə bildirdim. Ekoloji tədbirlər hamı üçün çox vacibdir. 2010-cu ildə, əlbəttə ki, biz bu sahəyə çox ciddi nəzarət etmişik və çox ciddi diqqət vermişik, böyük vəsait ayrılmışdır. Dediym kimi, doğrudan da bu, ümumxalq təşəbbüsünə çevrilmişdir. Baxmayaraq ki, artıq “Ekologiya ili” rəsmən başa çatdı, ancaq “Ekologiya ili”nə xas olan ab-hava gərəklər davam etsin. Həm ağac əkilməsi eyni tempdə davam etdirilməli, həm də təmizləyici qurğular istifadəyə verilməli, içməli su layihələri icra olunmalıdır.

Hesab edirəm ki, 2011-ci ildə biz birinci Xəzər dənizinin suyunun şirnləşdirilməsinə dair layihəni icra etməliyik. Mən bir neçə ay bundan əvvəl bu barədə təşəbbüs irəli sürdüm. Bilirsiniz ki, içməli su təchizatı həmişə diqqət mərkəzində olmalıdır. Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəməri bu sahədə çox tarixi bir nailiyyətdir. Samur-Abşeron kanalı, Taxtakörpü su anbarının tikintisi 2012-ci ildə başa çatdırılmalıdır. Bu da bizə əlavə imkanlar yaradacaqdır. Ancaq bizim Xəzər dənizi kimi böyük su mənbəyimiz var və onun suyu o qədər də duzlu deyildir. Biz Yaxın Şərqi ölkələrinin təcrübəsini də öyrənmişik, bilirik ki, onlar suları necə şirnləşdirir, həm suvarma üçün, həm də içməli su kimi istifadə edirlər. Yəni biz də bu layihələri həyata keçirməyə başlamalıyıq - 2011-ci ildə birinci pilot layihəni, yəni Xəzər suyunun ilk növbədə suvarmada istifadə olunması üçün konkret layihəni icra etməliyik. Əgər bu layihə uğurlu olarsa, - mən buna şübhə etmirəm, - ondan sonrakı illərdə konkret proqram çərçivəsində genişmiqyaslı tədbirlər görülməlidir.

2011-ci ildə bərpa olunan enerji mənbələrinin yaradılması işində əlavə tədbirlər görülməlidir, bu sahədə birinci addımlar atılmışdır. Artıq dağ çaylarında kiçik su elektrik stansiyaları quraşdırılır. Bütün su mənbələrimizin xəritəsi təsdiq olunubdur. Keçən il mən bir neçə stansiyasının təməlinin qoyulmasında şəxsən iştirak etmişəm. Bu işlər bu il də davam etdirilməlidir. Bununla bərabər, bərpa olunan digər enerji mənbələrindən istifadə üçün daha da ciddi tədbirlər görülməlidir. Bu vəzifəni mən keçən ilin əvvəlində qoymuşam, üstündən bir il keçibdir. Hələ ki, bizim, demək olar, nə günəş, nə külək enerji qurğularımız var. Varsa da, çox cüzi xarakter daşıyır. Mən hesab edirəm ki, biz il ərzində bu sahədə müəyyən işlər görə bilərdik. Təəssüf edirəm ki, buna nail ola bilməmişik. 2011-ci ildə Azərbaycanda günəş batareyalarının quraşdırılması işinə mütləq başlanmalıdır. Mən bilirəm ki, Azərbaycanda günəş batareyaları istehsal edən müəssisələr də tikiləcək, özəl sektor da buna maraqlıdır. O müəssisələr tikilənə qədər biz xaricdən günəş batareyaları almalıyıq. Mən bir il bundan əvvəl göstəriş vermişdim ki, yerlər müəyyən edilməlidir. O torpaqlar ki, kənd təsərrüfatı üçün yararsızdır, orada biz bu qurğuları qurmalıyıq. O torpaqlar ki, elektrik xətlərinə yaxındır, çox da xərc tələb etməyəcəkdir. Ancaq əfsuslar olsun ki, 2010-cu ildə bu sahədə biz nəticəni görməmişik. Bu, dözülməz haldır. Bir halda ki, Prezident tərəfindən göstəriş verilir, o göstəriş yerinə yetirilməlidir. Hesab edirəm ki, bu məsələlərlə bağlı olan qurumlar arasında səlahiyyət bölgüsü məsələlərində problemlər çıxmışdır. Buna da son qoyulmalıdır. Bu, bizim hamımızın işidir, göstəriş verilsə, deməli, o, yerinə yetirilməlidir. Onun mexanizmi işlənilməlidir. Bizim kifayət qədər vəsaitimiz, yəni dövlət büdcəsində bu məqsədlər üçün nəzərdə tutulan vəsaitimiz istifadəsiz qalmışdır. Nə üçün? Bizim iqtisadi, maliyyə problemimiz yoxdur, kifayət qədər vəsaitimiz var. Sel və daşqınlar baş verəndən sonra büdcəyə dürüstləşmə etdik. Əlavə 300 milyon dollar vəsait cəlb olundu. Onun böyük hissəsi evlərin tikintisinə, qalan hissəsi bəndlərin tikintisinə yönəldilmişdir. Nə üçün onlardan istifadə olunmayıb? Ona görə hesab edirəm ki, 2011-ci ilin əvvəlindən bu məsələyə çox ciddi diqqət verilməlidir və mən konkret nəticələr gözləyirəm. Bu, gələcəyə atılan addımlardır.

Bizim neft, qaz ehtiyatlarımız var və ən azı 100 ilə bəs edəcəkdir. İndi elektrik enerjisinin istehsalında da yeni güclər yaradılıb, elektrik enerjisini ixrac da edirik. Yəni biz öz enerji təhlükəsizliyimizi tam şəkildə təmin edə bilmişik. Ancaq bu sahə - bərpa olunan enerji mənbələri həm ekologiyadır, həm iqtisadiyyatdır, həm müasirlikdir, həm texnoloji tərəqqidir, həm də inkişafdır. Ona görə biz sürətlə bu işlərə başlamalıyıq. 2011-ci ildə informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının inkişafı üçün əlavə tədbirlər görülməlidir. Azərbaycan artıq kosmik sənayesi olan ölkəyə çevrilir. 2012-ci ildə birinci süni peykimiz orbitə çıxarılacaqdır. Mən hesab edirəm ki, ondan sonra da bu sahədə işlər aparılmalıdır. Başqa peyklər də səməyə çıxarılmalıdır. Beləliklə, Azərbaycan çox ciddi kosmik sənayeyə malik ölkəyə çevriləcəkdir. Bu da gələcəyə atılan bir addımdır. Biz görürük ki, indi dünyada qüvvələr nisbətini texniki tərəqqi müəyyən edir. Həmişə belə olub, indiki şəraitdə

isə bu, özünü daha da qabarıq şəkildə büruzə verir. Texniki tərəqqi, texnoloji irəliləyiş, müasir texnologiyalar, xüsusilə informasiya-kommunikasiya sahəsində, rabitə sahəsində, elektronika, kosmik sənayesində əldə edilmiş uğurlar ölkələrin inkişafını və gücünü müəyyən edir. Biz də bu sahədə geri qalmamalıyıq. Baxmayaraq ki, bu sahə Azərbaycanda heç vaxt inkişaf etməmişdir, ancaq biz bunu etməliyik. Bizdə müdafiə sənayesi də heç vaxt olmamışdır. Amma beş il ərzində elə güclü müdafiə sənayesi yaratmışıq ki, indi özümüzü təmin edirik, ixrac da edirik və sərgilərdə iştirak edirik. Kosmik sənayeyə də eyni qaydada yanaşmalıyıq. Qısa müddət ərzində Azərbaycanda çox güclü kosmik sənaye yaradılmalıdır. Bu, bizə hər cəhətdən lazımdır.

Ordu quruculuğu sahəsində 2011-ci ildə kifayət qədər işlər görülməkdir. Ümumiyyətlə, bizim müdafiə hərbi xərclərimiz 3 milyard dollardan artıqdır. Bu, Ermənistanın büdcəsindən 30 faiz çoxdur. Ermənistanın ümumi dövlət xərcləri 2 milyard dollar həddindədir. Biz isə təkcə hərbi xərclərə 3 milyard dollar vəsait ayırıraq. Əlbəttə ki, Azərbaycanı Ermənistanla müqayisə etmək mümkün deyil, Azərbaycan inkişaf edən, müasir, güclü, zəngin ölkədir. Ermənistan isə tənəzzülə uğrayan, kasıb, yoxsul, xarici yardımdan asılı ölkədir. Yəni bu iki ölkə arasındakı fərq müqayisəedilməz səviyyədədir və bu fərq getdikcə daha da artacaqdır. Biz hərbi xərclərə istədiyimiz qədər vəsait ayıra bilərik. Ermənistan isə xaricdən aldığı yardımla ancaq özünü yola verə bilər. Əlbəttə ki, bu asılılıq siyasi müstəviyə də təsir edir. Deyə bilərəm ki, Ermənistandan fərqli olaraq, Azərbaycanın müstəqilliyi tamdır. Müstəqil siyasət aparmaq üçün bizdə həm iqtisadi, həm siyasi imkanlar var, həm də güclü iradə var. Bayaq dediyim kimi, 2011-ci ildə müdafiə sənayesi sahəsində yeni müəssisələrin işə salınması gözlənilir. Biz elə etməliyik ki, ilk növbədə, ordumuzun və hərbi qurumların ehtiyaclarını ödəmək üçün istehsallar, müəssisələr işləsin. Çalışmalıyıq və artıq buna nail oluruq ki, bu sahədə ən müasir texnologiyaları Azərbaycana gətirək və gətiririk.

Bu il də sosial infrastrukturun - məktəb, xəstəxanalar, idman kompleksləri, mədəniyyət ocaqları - tikintisi davam etdirilməlidir, bütün bunlar investisiya proqramında öz əksini tapacaqdır. 2010-cu ildə məcburi köçkünlərin vəziyyətinin yaxşılaşdırılması və məşğulluğun artırılması üçün əlavə addımlar atılmışdır. Keçən il 6600 köçkün yeni evlərə köçürülmüşdür. Köçkünlər üçün 3 böyük qəsəbə tikilmişdir. Bu il də biz bu işləri davam etdirəcəyik.

Bakıda, digər şəhər və rayonlarımızda abadlıq-quruculuq işləri uğurla gedir, şəhərlərimiz gözəlləşir, yeniləşir, müasirləşir. Elə etməliyik ki, 2011-ci ildə də bu sahəyə diqqət göstərilsin ki, bütün şəhərlərdə, rayon mərkəzlərində, kəndlərdə abadlıq-quruculuq işləri aparılsın.

2011-ci ildə Dövlət Bayrağı meydanının ətrafında abadlıq işləri başa çatdırılmalıdır. Biz keçən il böyük təntənə ilə Azərbaycanın Dövlət Bayrağının açılışını qeyd etdik. İndi bayrağın ətrafında olan yerlərdə, - ora təxminən 60-70 hektarlıq bir ərazidir, - abadlıq-quruculuq işləri aparılır, parklar, yeni bulvar salınır. Elə etməliyik ki, 2011-ci ildə Dövlət Bayrağı meydanının ətrafında olan bütün yerlər abadlaşsın və bununla paralel olaraq, meydana bulvara qədər yeni yolun, yeni dənizkənarı bulvarın salınması layihəsi də icra edilsin. Biz artıq bu işə başlamışıq. O ərazilərdə yerləşən zavodlar başqa yerlərə köçürülür. Orada istifadəsiz olan obyektlər köçürülür, bəziləri sökülür. Biz bulvarın sonundan, yəni İdman sarayından Dövlət Bayrağı meydanına qədər yeni bulvarın tikintisinə başlamışıq. Bu, böyük bir layihədir, böyük vəsait tələb edir, bunu etməliyik. Belə olan halda, şəhər əhalisi üçün, gəzinti üçün yeni, gözəl yerlər istifadəyə verilməkdir.

Keçən il Bakıda yeni parkların yaradılması üçün böyük işlər görülmüdü. İndi, demək olar ki, şəhərin mərkəzində yerləşən bütün parklar ən müasir standartlara cavab verir və biz yeni parklar yaradıraq. Bakı limanının Ələtə köçürülməsi nəzərdə tutulur. Bildiyiniz kimi, keçən ilin sonunda limanın ərazisində, istifadə olunmayan yerlərdə böyük, 4 hektarlıq gözəl park yaradılmışdır. Biz sənaye zonasını şəhərin mərkəzindən çıxarmalıyıq. Xüsusilə dənizə yaxın olan yerlərdəki bütün sənaye obyektləri köçürülməlidir və o zonada ancaq əhalinin istifadəsi üçün nəzərdə tutulacaq obyektlər tikilməlidir. Dənizin kənarında hər iki tərəfə doğru - həm Zığ istiqamətində, həm də Bayıl istiqamətində parklar, xiyabanlar, bulvarlar, gəzinti yerləri yaradılmalıdır. Yəni 2011-ci ildə bu sahəyə diqqət daha da böyük olmalıdır və bu tapşırıqlar investisiya proqramında nəzərə alınmalıdır.

Keçən il ölkəmizin həyatında çox əlamətdar hadisə baş vermişdir, 9 milyoncu vətəndaş dünyaya gəlmişdir. Bu, çox sevindirici haldır, bizim əhalimizin sayı artır. Bu günə olan məlumata görə, Azərbaycan əhalisi 9 milyon 111 min nəfər təşkil edir. Mən çox şadam ki, artım çox sürətlidir. 2010-cu ildə Azərbaycanda 166 min körpə dünyaya gəlmişdir. Bu da son 16 ildə ən yüksək göstəricidir və bizim inkişafımızın təzahürüdür. Mən çox istəyirəm ki, Azərbaycan əhalisi daha da artsın və əminəm ki, ölkədə gedən proseslər bu məqsədə çatmaq üçün şərait yaradacaqdır.

Bu il biz müstəqilliyimizin bərpasının 20 illiyini qeyd edəcəyik. İyirmi il ərzində Azərbaycan müstəqil ölkə kimi yaşayır. Təbii ki, müstəqilliyimizin bərpası Sovet İttifaqının dağılması nəticəsində baş vermişdir. Azərbaycan və bütün başqa müttəfiq respublikalar müstəqil olmuşdur. Azərbaycan isə müstəqilliyini bərpa etmişdir, çünki bizim müstəqilliyimizin tarixi 1991-ci ildən deyil, 1918-ci ildən başlayır. Məhz buna görə Azərbaycanda 28 May günü xüsusi təntənə ilə qeyd olunur. Bizim üçün müstəqilliyimizin əsas tarixi 28 may 1918-ci ildir. 1991-ci ildə Sovet İttifaqının dağılması nəticəsində bütün başqa respublikalarla bərabər Azərbaycan

da müstəqilliyə qovuşdu, daha doğrusu, dediyim kimi, müstəqilliyini bərpa etdi. Bu yubileyi biz Azərbaycanda geniş şəkildə qeyd etməliyik.

İyirmi il həm böyük, həm də çox da böyük olmayan müddətdir. İyirmi il ərzində çox iş görmək olar, heç nə görməmək də olar. Azərbaycanda son 17 ildə, müstəqilliyimizin birinci iki ilini çıxmaq şərti ilə, doğrudan da tarixi nailiyyətlər əldə edilmişdir. Bu gün danışdığımız bütün uğurlar bu müstəqilliyin nəticəsidir. Müstəqillik bizim üçün ən böyük sərvətdir, ən böyük dəyərdir. Müstəqillikdən qiymətli heç bir şey ola bilməz. İl ərzində biz həm Azərbaycanda, həm də xaricdə müstəqilliyimizin bərpasını qeyd etməliyik. Bu məsələlərlə bağlı yaxın günlərdə mən müvafiq sərəncam da imzalayacağam.

2011-ci il başlayıb, keçən il bizdə “Ekologiya ili” elan olunmuşdu. Dediyim kimi, yaxşı nəticələr əldə edilmişdir. Təklif edirəm ki, 2011-ci ili biz “Turizm ili” elan edək. 2011-ci ildə Bakıda 5 beşulduzlu mehmanxana açılacaq, hesab edirəm, yəqin ki, bu, dünyada analoqu olmayan bir hadisədir. Bir ildə bir şəhərdə 5 beşulduzlu mehmanxana açılacaq, mən Bakını nəzərdə tuturam. Ancaq Bakıda dördulduzlu, üçulduzlu hotellər də tikilməkdədir. Bölgələrdə hotelçilik ilə bağlı çox böyük işlər görülür, artıq Azərbaycanda turizmin inkişafı reallıqdır. Bu infrastrukturunu yaratmaq üçün, əlbəttə ki, dövlət tərəfindən böyük vəsait tələb olunur. Ancaq bu, infrastruktur məsələlərinə yönəldilir. Hotellər isə özəl sektor tərəfindən tikilir. Deməli, Azərbaycanın inkişafına inam o qədər böyükdür ki, buraya, bu hotellərə milyonlarla, yüz milyonlarla vəsait qoyulur. İnvestorlarda inam var ki, bu vəsait onlara dividendlər gətirəcəkdir. Şəhərimizə isə bu, yenilik gətirir, müasirlik gətirir. Şəhərə gələn qonaqlar üçün gözəl şəraitin yaradılması, əlbəttə ki, vacib məsələdir.

Bununla bərabər, burada deyildiyi kimi, “Şahdağ” qış-yay xizək kurortu, xizək infrastrukturunu yaradılır. Bu da sırf dövlət tərəfindən yaradılan layihədir. Mən o bölgələrdə dəfələrlə olmuşam. Mən oraya birinci dəfə gedəndə heç nə yox idi. Dağlar idi, heç yaşayış məntəqələri də yox idi. Yaşayış məntəqələrindən bir neçə kilometr uzaqlıqda yerləşən dağlar idi. Amma indi orada yollar, elektrik xətləri, qaz xətləri, su xətləri çəkilir, birinci mehmanxana dövlət tərəfindən tikilir. Əminəm ki, bundan sonra özəl sektor da bu təşəbbüsə qoşulacaq, çünki orada çoxlu mehmanxana tikilməlidir. Xizək bazası, qaldırıcılar, tibb məntəqələri, restoranlar, əyləncə yerləri olacaqdır. Bir sözlə, “Şahdağ” kurort mərkəzi dünya səviyyəli mərkəzə çevriləcəkdir. Dünyada hazırda mövcud olan ən qabaqcıl, ən populyar kurort yerlərindən geri qalmamalıdır və qalmayacaqdır. Beləliklə, bu, ölkəmizə həm yeni investisiyalar gətirəcək, həm də şimal zonasında yaşayan əhali üçün əlavə şərait yaradacaq, minlərlə, bəlkə də, on minlərlə yeni iş yerləri açılacaqdır. Azərbaycana gələn turistlərin sayı daha da çox olacaq və Azərbaycan turizm üçün çox cəlbedici ölkəyə çevriləcəkdir.

Bizim gözəl təbiətimiz var, Xəzər dənizimiz, gözəl dağlarımız, çaylarımız, meşələrimiz bizim böyük sərvətimizdir. Elə etməliyik ki, 2011-ci ildə turizmin inkişafına böyük təkan verilsin. Hesab edirəm ki, bu məqsədlə 2011-ci ilin “Turizm ili” elan olunması ədalətlidir. Elə etməliyik ki, bu sahədə böyük və gözəl nəticələr görək.

2011-ci il başlayıb, mən gələcəyə çox böyük nikbinliklə baxıram. Tam əminəm ki, 2011-ci il də ölkəmizin hərtərəfli inkişafı üçün uğurlu il olacaqdır. Buna nail olmaq üçün hamımız yaxşı işləməliyik, fəal işləməliyik ki, ölkəmizi daha da gücləndirək, Azərbaycanı inamla irəliyə aparaq. Bu işlərdə sizə uğurlar arzulayıram. Sağ olun!

Xalq qəzeti.-2011.- 15 yanvar.-№ 10.-S.1-3.

Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2011-ci ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir
(12 aprel 2011-ci il)

Aprelin 12-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2011-ci ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir. Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi

-Nazirlər Kabinetinin bugünkü toplantısı 2011-ci ilin birinci rübünün yekunlarına həsr edilir. Birinci rübdə iqtisadiyyatımız uğurla inkişaf etmişdir. Əlbəttə ki, bu ilin əvvəlində əldə edilmiş nəticələri düzgün təhlil etmək üçün biz bundan əvvəlki illərdə Azərbaycanda mövcud olan iqtisadi inkişafı mütləq nəzərə almalıyıq. Çünki son illər ərzində iqtisadiyyatımız durmadan artmışdır. Son 7 il ərzində ümumi daxili məhsul təxminən 3 dəfə artmışdır, hətta böhranlı 2009 və 2010-cu illərdə iqtisadiyyatımız 14 faiz artmışdır. Ona görə də bu yüksək təməl, yüksək baza üzərində birinci rübdə yenə də müşahidə olunan artım, əlbəttə ki, bizi çox sevindirir.

İqtisadiyyatımız birinci rübdə bütövlükdə 1,6 faiz artmışdır. Ancaq sevindirici hal ondan ibarətdir ki, qeyri-neft sektorumuz 5,6 faiz artmışdır. Bildiyiniz kimi, bizim əsas vəzifəmiz qeyri-neft sektorunu inkişaf etdirmək, neft-qaz amilindən asılılığımızı azaltmaq və beləliklə, ölkə iqtisadiyyatının şaxələndirilməsinə nail olmaqdır. Ona görə qeyri-neft sektorunun inkişafına xüsusi diqqət göstərilir və ölkədə aparılan sosial və iqtisadi islahatlar, ilk növbədə bu məqsədə nail olmaq üçün həyata keçirilir.

Sənaye istehsalı bütövlükdə 0,3 faiz artsa da, sənayenin inkişafında əsas məsələ, yəni sevindirici hal ondan ibarətdir ki, qeyri-neft sənayemiz 9,8 faiz artmışdır. Bu da onu göstərir ki, qeyri-neft sektoruna qoyulan vəsait, investisiyalar, sahibkarlara yaradılmış şərait gözəl nəticələrini göstərmişdir. Bütövlükdə sənaye istehsalında o qədər də böyük artımın olmaması neft-qaz sektorunda hasilatda müəyyən azalmanın səbəbidir. Ancaq bu azalma əlbəttə ki, müvəqqəti xarakter daşıyır və hazırda Azərbaycanda neftin hasilatı demək olar ki, yüksək həddə çatmışdır və bu səviyyədə qalacaqdır. O ki qaldı qaz istehsalına, növbəti illərdə qoyulacaq investisiyalar hesabına qaz hasilatımız da artmalıdır.

Narahatedici məsələlərdən biri odur ki, birinci rübdə inflyasiya 9,1 faiz artmışdır. Bu, bizi narahat edir. Ancaq hazırda inflyasiya birrəqəmli inflyasiyadır, elə etməliyik ki, biz birrəqəmli inflyasiyanın səviyyəsini saxlaya bilək. Bununla bərabər, əhalinin pul gəlirləri 16 faizdən çox artmışdır. Yəni, əgər biz yenə də inflyasiyanı əhalinin pul gəlirləri ilə müqayisə etsək, görürük ki, gəlirlərdə real artım müşahidə olunur. Əminəm ki, bu meyillər il ərzində özünü daha da böyük həcmdə göstərəcəkdir.

Ölkəmizdə yığılan valyuta ehtiyatları 34,2 milyard dollara bərabərdir. Bu istiqamətdə də bütün tapşırıqlar yerinə yetirilir və valyuta ehtiyatlarımız artır. Ölkəmizdə böyük investisiya layihələri icra edilir və bu layihələr böyük vəsait tələb edir. Buna baxmayaraq, biz həm investisiya layihələrimizi təmin edirik, eyni zamanda, valyuta ehtiyatlarımızı da artırırıq. Bu, özlüyündə gözəl göstəricidir. Eyni zamanda, bu, ölkənin iqtisadi və maliyyə gücünü göstərir.

Həç şübhə etmirəm ki, ilin sonuna qədər bizim valyuta ehtiyatlarımız artacaqdır. Bu artım çox təsirli olacaqdır.

Bütövlükdə iqtisadi sahədə bütün tapşırıqlar yerinə yetirilir. Birinci rübün yekunları deməyə əsas verir ki, ilin sonuna qədər də bu müsbət meyillər özünü göstərəcəkdir. Sosial sahədə bütün proqramlar həyata keçirilir. Bütün sosial məsələlər öz həllini tapır. Sosial infrastrukturun yaradılması istiqamətində proqram üzrə işlər aparılır. Məktəblərin, xəstəxanaların, sosial obyektlərin, mədəniyyət, idman obyektlərinin tikintisi investisiya proqramı çərçivəsində müəyyən olduğu kimi icra edilir. Birinci rübün yekunlarına görə ölkəmizdə orta əməkhaqqı 340 manat səviyyəsindədir. Əgər biz dollarla hesablasaq, bu, haradasa 430 dollara yaxındır. Bu, yaxşı göstəricidir. Orta əməkhaqqının artımı ölkədə həm iqtisadi, həm də sosial sahədə aparılan siyasətin əlamətidir. Biz bazar iqtisadiyyatına sadıq olan ölkəyik. Eyni zamanda, sosial məsələlər də Azərbaycanda uğurla öz həllini tapır. Əlbəttə, bunun ən gözəl göstəricisi ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda yoxsulluğun səviyyəsi ildən-ilə aşağı düşür.

2010-cu ilin yekunlarına görə Azərbaycanda yoxsulluq 9,1 faiz səviyyəsində idi. Mən ümid edirəm ki, bu il ərzində həm iqtisadi sahədə, həm sosial sahədə görüləcək işlər nəticəsində, eyni zamanda, bu il maaşların və pensiyaların gözlənilən artımları hesabına Azərbaycanda yoxsulluq şəraitində yaşayanların sayı yenə də aşağı düşəcəkdir. Nəticədə, biz bir neçə il bundan əvvəl qarşıya qoyulmuş məqsədə çatacağıq.

Hər bir ölkədə yoxsullar vardır. Ancaq biz qarşıya vəzifə qoyuruq, bizim hədəfimizdir, bizim məqsədimizdir. Ölkədə aparılan quruculuq işləri, iqtisadi islahatlar, sosial proqramlar bu ağır problemin həlli üçün bizə imkan verəcəkdir. Bununla bərabər, bütün regionlarda regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı uğurla icra edilir. Bu ilin birinci rübündə nəzərdə tutulmuş bütün investisiya layihələri vaxtında həllini tapır.

Birinci üç ayda regionlarda təxminən on yeddi min yeni iş yeri açılmışdır. Bu proses davam edir. Bütövlükdə birinci proqramın icrasından sonra ölkəmizdə 930 min yeni iş yeri açılmışdır. Sahibkarlara kömək məqsədi ilə kreditlər ayrılır və bu kreditlər gözəl nəticələrini verməkdədir. Yəni, regionların inkişafı proqramı icra edilir. Regionlara səfərlərim mənə imkan verir ki, görülən işləri özüm gözümlə görüm və deyə bilərəm ki, hər bir bölgədə inkişaf vardır. Ən önəmlisi ondan ibarətdir ki, bu inkişaf davamlıdır. Yəni, biz əldə edilmiş uğurlarla kifayətlənməməliyik. Baxmayaraq ki, son illərdə Azərbaycanda böyük işlər görülmüşdür. Biz daim inkişafda olmalıyıq və daim mövcud problemlərin həlli işində fəal olmalıyıq. Regionların sosial-iqtisadi inkişafı proqramının icrası ilə bərabər, Bakıtrafi qəsəbələrin sosial-iqtisadi inkişafı proqramı da hazırlanır. Bu məqsədlə keçən ay geniş müşavirə keçirilmişdir. Bütün tapşırıqlar verilmişdir.

Hazırda problemlər təhlil edilir. Əslində biz bu problemləri bilirik. O problemlərin həlli üçün xüsusi proqram qəbul olunandan sonra biz bu il proqramda nəzərdə tutulacaq məsələlərin bir hissəsini icra edəcəyik. Ancaq vaxt itirməmək üçün Prezidentin ehtiyat fondundan Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinə 10 milyon manat ayrılmışdır ki, bu məsələlər təxirə salınmadan həllini tapsın.

Artıq qəsəbələrdə işlər başlamışdır. Mən indi qəsəbələrdə tez-tez oluram, əvvəlki dövrlərdə də olmuşam. Vəziyyətlə tanış oluram və insanlardan birbaşa soruşuram ki, hansı məsələlər onları daha çox narahat edir. Deyə bilərəm ki, qəsəbələrdə son illərdə böyük işlər görülmüşdür. Tikilən məktəblər, demək olar ki, qəsəbələrdə təhsil sahəsinin inkişafına müsbət təsir göstərmişdir. Bəzi qəsəbələrdə su qıtlığı mövcuddur. Kanalizasiya problemi, demək olar ki, bütün qəsəbələrə xas olan məsələdir. Kanalizasiya problemi təkcə qəsəbələrdə deyil, Bakı şəhərinin özündə də qarşıda duran çox kəskin məsələdir. Ancaq bununla bərabər, son illər aparılmış işlər nəticəsində elektrik enerjisi ilə təminat yaxşıdır. Heç bir şikayət, heç bir müraciət olmamışdır. Qəsəbələrin qazlaşdırılması prosesi gedir. Hazırda bu məsələ demək olar ki, tam şəkildə həll edilib. Sadəcə, növbəti bir neçə il ərzində biz yeni xətlərin çəkilişi nəticəsində qazın təzyiqinin də yaxşılaşdırılmasına nail olmalıyıq. Səhiyyə məsələləri müəyyən dərəcədə həll olunub. Amma yeni xəstəxanaların, poliklinikaların tikintisinə ehtiyac vardır. Ən vacib məsələ, - bu problemi bütün qəsəbələrə aid etmək olar, - yollar məsələsidir. Demək olar ki, qəsəbələrin yollarının əksəriyyəti torpaq yollarıdır. Hazırda yol çəkilişi prosesi başlamışdır.

Mən hesab edirəm ki, geniş, çox dəqiq və konkret proqram qəbul olunandan sonra 2013-cü ilə qədər biz qəsəbələrdə mövcud problemlərin böyük əksəriyyətini həll etməliyik. Baxmayaraq ki, bu çox böyük proqramdır. Qəsəbələrdə hazırda 800 mindən artıq əhali yaşayır. Bu özlüyündə böyük bir şəhərdir. Ancaq bu məsələ öz həllini tapmalıdır. Ümid edirəm ki, biz qısa müddət ərzində bu məsələnin həllinə nail olacağıq.

Birinci rübdə ölkəmizdə böyük infrastruktur layihələri icra edilirdi. Bu layihələrin icrası cədvəl üzrə gedir. Qazlaşdırma prosesi gedir. Su, kanalizasiya məsələləri həll edilir, həm magistral, həm qəsəbələrarası yollar çəkilir. Böyük infrastruktur layihələrinin arasında Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunun yeni binasının tikintisini mən xüsusi qeyd etmək istəyirəm. Aeroport hər bir ölkənin giriş qapısıdır. Hazırda beynəlxalq aeroportumuz Azərbaycanın indiki inkişaf səviyyəsinə və xüsusilə gələcək inkişafımıza tam şəkildə cavab vermir. Ona görə, həm aeroportun yeni binası tikilməlidir. Artıq işlər başlanmışdır. Eyni zamanda, yeni uçuş-enmə zolaqları tikilməlidir. Bütün xidmət infrastrukturunu yenidən qurulmalıdır. Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportu dünya miqyasında ən gözəl, ən müasir və ən səviyyəli aeroportların sırasına daxil edilməlidir. Növbəti iki il ərzində əminəm ki, tikinti başa çatacaq və ölkəmiz üçün çox vacib olan infrastruktur obyektini istismara veriləcəkdir.

Bildiyiniz kimi, hazırda digər böyük infrastruktur layihələri icra edilir. Mən onların sırasında Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanını qeyd etmək istəyirəm. Orada işlər yaxşı gedir. Gəmiqayırma zavodunun tikintisi gedir. Yəni, bu iki böyük layihə və aeroportu da əlavə etsək, Azərbaycanın nəqliyyat imkanlarını yüksək dərəcədə artıracaqdır. Növbəti aylar ərzində yeni gəmilərin, bərələrin alınması nəzərdə tutulur. Çünki Azərbaycan üzərindən yükdaşımaların həcmi artmaqdadır. Baxmayaraq ki, son illərdə biz ona yaxın yeni müasir tanker, yük gəmiləri almışıq, buna yenə də ehtiyac vardır. Nəzərə alınmalıyıq ki, 2012-ci ildə Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu istismara verilməlidir. Biz bütün hazırlıq işlərini elə qurmalıyıq ki, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu istismara verildəndən sonra bir gün də yubanma olmasın. Ona görə, yeni bərələrin alınması məsələləri qoyulubdur və bu il o məsələlər öz həllini tapacaqdır.

İnformasiya-kommunikasiya sektorunda bu ilin birinci rübündə çox böyük artım vardır. Bu sektor çox dinamik inkişaf edir. Mən bu barədə fikirlərimi bir neçə dəfə bildirmişəm. Azərbaycan bu bölgədə artıq informasiya-kommunikasiya texnologiyaları üzrə mərkəzə çevrilir. Ənənəvi olaraq Bakutel sərəgiləri keçirilir. Azərbaycana və burada görülən işlərə dünyada maraq artır. Bu sektorun inkişafı Azərbaycanda ümumi intellektual potensialın və intellektual imkanlarımızın inkişafına xidmət göstərəcək, eyni zamanda, bu sektorun böyük kommersiya əhəmiyyəti vardır. Artıq bu sektor bizim üçün yeni bir gəlir mənbəyinə çevrilir. Gələcəkdə bu sektorda əldə olunacaq gəlirlər ölkə iqtisadiyyatının inkişafına çox güclü təsir göstərəcəkdir.

Süni peykin yaradılması proqramı icra edilir. Ümid edirəm ki, Azərbaycan artıq yaxın zamanlarda öz peykinə malik olacaqdır. Bu, həm ölkənin imici və nüfuzlu üçün çox vacib olan məsələdir. İlk növbədə isə praktiki nöqteyi-nəzərdən bu, çox vacib olan layihədir. Peykin kommersiya istismarından əldə olunacaq gəlirlər də bizə yaxşı imkanlar yaradacaqdır.

Ölkəmizdə hərbi sənaye potensialı sürətlə inkişaf edir. Mən bu sahəni xüsusilə qeyd etmək istəyirəm. Çünki bu, həm sənaye sahəsidir, eyni zamanda, xüsusi bir sahədir. Burada hər iki məqsəd güdülür. Biz, ilk növbədə, Azərbaycanın hərbi potensialını daxili imkanlar hesabına gücləndirməliyik. Vaxtilə Müdafiə Sənayesi Nazirliyi məhz bu məqsədlə yaradılmışdır. Digər tərəfdən, bu, yeni bir sənaye sahəsidir. Minlərlə yeni iş yeri açılmışdır, yüksək maaşlar verilir və Azərbaycanda müasir hərbi sənaye məhsulları istehsal olunur. Hazırda Azərbaycanda 430 adda məhsul istehsal edilir. Məqsədimiz ondan ibarətdir ki, biz bu sahədəki işləri ən müasir texnologiyalar əsasında quraq.

Mən onların arasında pilotsuz təyyarələrin istehsalını xüsusi qeyd etmək istəyirəm. Bu, ən inkişaf etmiş ölkələrə xas olan istehsal sahələridir. Azərbaycan artıq öz imkanları ilə pilotsuz təyyarələrin ən yüksək səviyyədə istehsalına başlamışdır və bu, bizim hərbi gücümüzü böyük dərəcədə artıracaqdır.

Bütövlükdə bölgədə təhlükəsizlik tədbirlərinin gücləndirilməsi işində Azərbaycan çox müsbət rol oynayır. Azərbaycan bölgədə sabitləşdirici amildir. Ölkəmiz bütün sahələrdə uğurlu siyasət aparır. Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli işində mövqeyimiz birmənalıdır. Beynəlxalq hüquq normaları tam şəkildə təmin edilməlidir. BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsi qeyd-şərtsiz icra edilməlidir. Necə ki, Liviya ilə bağlı BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri bir neçə saatdan sonra icra edilməyə başlamışdır. Yəni, mən bu barədə artıq fikrimi bildirmişəm. Bir daha demək istəyirəm ki, bu, ədalətsizlikdir, bu, ikili standartlardır və bu, ayrı-seçkiliyi heç bir səbəblə izah etmək mümkün deyildir. Çünki ermənilər tərəfindən azərbaycanlılara qarşı soyqırımı - genosid törədilmişdir. Xocalı soyqırımı törədilmişdir. Ermənilər tərəfindən günahsız insanlar vəhşicəsinə qətlə yetirilmişdir. Nədənə o zaman dünya birliyi bizim dərdimizə biganə qalmışdır. Azərbaycanın beynəlxalq birlik tərəfindən tanınmış əraziləri uzun illərdir ki, işğal altındadır. Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsi qəbul edilib, ATƏT-in qərarları, Avropa Parlamenti, Avropa Şurası, İslam Konfransı Təşkilatı, NATO-nun qərarları – bütün bu qərarlar işğal edilmiş torpaqlardan erməni qoşunlarının çıxarılmasını tələb edir. Ancaq məsələ öz həllini tapmır. Belə olan halda haqlı olaraq Azərbaycan vətəndaşları sual verirlər ki, nə üçün bizə qarşı münasibət fərqlidir? Bunun səbəbi nədir? Mən bu sualı beynəlxalq ictimaiyyətə, beynəlxalq aləmdə nüfuzə malik olan ölkələrə ünvanlayıram. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa olunmalıdır, işğala son qoyulmalıdır və bu məsələ tezliklə öz həllini tapmalıdır. Çünki Azərbaycan xalqının səbri tükənməz deyildir.

Bir daha demək istəyirəm ki, danışıqlar prosesində Azərbaycanın mövqeyi birmənalıdır. Bu mövqə nəinki bizim arzularımıza, beynəlxalq hüquqa əsaslanır və beynəlxalq hüquq hələ ki, dünyada başlıca bir meyardır. Biz indi görürük ki, beynəlxalq hüquq normaları müxtəlif yerlərdə kobudcasına pozulur. Ona görə Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa edilməlidir və heç bir şərt irəli sürülməməlidir.

Hazırda danışıqlar masasında olan təkliflər Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpasını təmin edəcəkdir. Eyni zamanda, məsələ öz həllini Dağlıq Qarabağda yaşayan insanların və oraya mütləq qayıdacaq Azərbaycan vətəndaşlarının muxtariyyət, özünüidarəetmə statusunda yaşamasını təmin edəcək prinsiplər əsasında tapa bilər. Bir daha demək istəyirəm ki, Dağlıq Qarabağa müstəqilliyin verilməsi, yaxud da nə vaxtsa müstəqilliyin verilməsi mümkünsüzdür. Bu, danışıqlar mövzusu deyildir və olmayacaqdır.

Birinci rübdə bu məsələ ilə bağlı ATƏT-in qiymətləndirmə missiyası işğal edilmiş torpaqlara səfər etmişdir. Bu missiya bizim təklifimiz əsasında baş tutmuşdur. Ermənistan tərəfi buna etiraz etməyə cəhd göstərmişdir. Bildiyiniz kimi, 2005-ci ildə oxşar missiya işğal edilmiş torpaqlara səfər etmişdir. O, faktaraşdırıcı missiya idi. Yəni, o, belə adlandırılırdı. Missiyanın əsas məqsədi işğal edilmiş torpaqlarda vəziyyəti araşdırmaq və məruzə hazırlamaq idi. Mən bilirəm ki, Azərbaycan cəmiyyətində missiyanın yekun məruzəsi ilə bağlı müxtəlif fikirlər vardır. Haqlı olaraq cəmiyyətimiz öz narahatlığını bildirir ki, o məruzədə ifadələr o qədər də kəskin deyildir. Ancaq qeyd etmək istəyirəm ki, missiyanın məqsədi və mandatı ondan ibarət idi ki, mövcud vəziyyəti öyrənsin və gördüklərini məruzədə ifadə etsin. Bu baxımdan hesab edirəm ki, məruzədə göstərilən məsələlər reallığı əks etdirir. Yəni, mən orada vacib olan məsələlərdən bir neçəsini qeyd etmək istəyirəm. Birincisi, orada açıq-aydın göstərilir ki, işğal edilmiş ərazilərdə ermənilər tərəfindən bütün infrastruktur dağıdılıb. Yəni, biz bunu onsuz da bilirdik, 2005-ci ildə bu, göstərilmişdir və bu il də bu, göstərilir. Yəni, erməni vandalizminin nəticələrini missiya öz gözü ilə görmüşdür. Məscidlərimiz, qəbirilər, bütün infrastruktur dağıdılıb, ya da ki, talan ediləndir. İkinci vacib məsələ ondan ibarətdir ki, məruzədə göstərilir, işğal edilmiş rayonların inzibati hüddudlarını süni şəkildə dəyişdirmək olmaz. Bu, birbaşa Ermənistanə ünvanlanan bir tələbdir. Biz yaxşı bilirik ki, orada qondarma yerli hakimiyyət Ermənistanın göstərişi ilə bizim rayonların hüddudlarını süni şəkildə dəyişdirmək istəyir. Bununla bərabər, rayonların tarixi və əzəli adlarının dəyişdirilməsi də yolverilməz hal kimi məruzədə göstəriləndir. Bu da birbaşa Ermənistanə ünvanlanan bir iraddır. Çünki şəhərlərimizin adlarını onlar dəyişdirmək istəyir və onlardan başqa o yeni adları heç kim tanımır və tanımayacaqdır.

Buna oxşar kifayət qədər məsələlər məruzədə öz əksini tapıb. Yəni, bütün bu məsələlər əvvəlki məruzədə də bu və ya digər formada öz əksini tapmışdır. Sadəcə olaraq bu, bir daha təsdiq olunur. Ən vacib məsələlərdən biri də hesabatda işğal edilmiş ərazilərdə qanunsuz məskunlaşma siyasəti aparılmasının göstərilməsidir. Hazırda Laçın və Kəlbəcər rayonlarında, - daha çox bu iki rayonda -14 min qanunsuz

məskunlaşma halı vardır, yəni,- 14 min insan yaşayır ki, onlar orada yaşamamalıdırlar. Onlar sonradan bu torpaqlara köçürülmüşlər və bunu da hesabatda yolverilməz hal kimi göstəririlər.

Nəhayət, məruzədə göstərilir ki, status-kvo, yəni indiki vəziyyət davam edə bilməz. Mən hesab edirəm ki, məruzədə bu, ən vacib məsələlərdən biridir. Çünki uzun illərdir ki, Azərbaycan dövləti bütün tribunallarda, bütün beynəlxalq təşkilatlarda, eyni zamanda, həmsədr ölkələrin rəsmiləri ilə birbaşa görüşlərdə məsələ qaldırır ki, status-kvo dəyişdirilməlidir.

Ermənistan tərəfi bütün imkanlardan istifadə edir, çalışır ki, danışıqları uzatsın. Mən Azərbaycan vətəndaşlarına bu barədə də müəyyən dərəcədə məlumat vermişəm. Müəyyən mərhələdə razılaşdırılmış məsələlər onlar tərəfindən yenidən danışıqlar masasına qoyulur və onlar əvvəlcədən razılaşdırılmış məsələlərdən geri çəkilirlər. Yəni, istəyirlər ki, bu proses sonsuz, daimi, əbədi olsun, daim bu danışıqlar getsin və guya ki, Ermənistan danışıqlarda özünü konstruktiv aparır. Halbuki biz dəfələrlə demişik ki, Ermənistan danışıqlarda qeyri-səmimidir. Onların məqsədi məsələnin həlli deyildir. Onların məqsədi işğal edilmiş torpaqları nə qədər mümkündür öz nəzarəti altında saxlamaq və de-fakto vəziyyəti gələcəkdə de-yure vəziyyətinə çevirməkdir. Onların niyyəti ondan ibarətdir ki, nə qədər çox vaxt keçsə o qədər yaxşıdır, yəni, dünya birliyi bu vəziyyətlə barışacaq və beləliklə, bu vəziyyət - danışıqlar prosesi sonsuz aparılacaqdır.

Biz dəfələrlə məsələ qaldırmışıq ki, bu, mümkünsüzdür. Azərbaycan imitasiya, danışıqlar naminə danışıqlarda iştirak etməyəcəkdir. Bizim kəskin fikrimiz bundan ibarətdir və status-kvo dəyişdirilməlidir. Status-kvonun dəyişməsi nə deməkdir, bunu hamı yaxşı başa düşür. O deməkdir ki, Azərbaycan torpaqlarından işğalçı qüvvələr çıxarılmalıdır və məruzədə bu tezis göstərilməsi hesab edirəm ki, çox vacib məsələdir. Azərbaycanın mövqeyi həmsədr ölkələr – ATƏT tərəfindən dəstəklənir. Status-kvonun qəbul edilməz olması birinci dəfə deyil ki, səslənir. Bunu həmsədr ölkələrin yüksək vəzifəli şəxsləri də öz bəyanatlarında bildirmişlər. Əgər status-kvo dəyişdiriləcəksə bu, mütləq dəyişdirilməlidir, əlbəttə ki, Azərbaycanın hazırda işğal altında olan torpaqlarından işğalçı qüvvələr çıxarılacaqdır və bu, tezliklə baş verməlidir. Ermənistana imkan verilməməlidir ki, danışıqları süni şəkildə, müəyyən bəhanələrlə uzatsın. Ermənistan konkret təkliflərə konkret cavab verməlidir ki, torpaqlarımızın işğalçılardan azad edilməsi prosesi başlasın.

Beləliklə, bu məsələ ilə bağlı sadəcə olaraq istərdim ki, Azərbaycan vətəndaşları həm məruzə ilə bağlı, həm də ki, danışıqların mahiyyəti və məzmunu ilə bağlı mənim mövqeyimi, – Azərbaycan dövlətinin mövqeyini bilsinlər. Hesab edirəm ki, buna ehtiyac vardır.

X X X

Sonra çıxışlar oldu.

Maliyyə naziri Samir ŞƏRİFOV dövlətin məqsədyönlü və kompleks siyasəti nəticəsində 2011-ci ilin 1-ci rübündə də ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişaf dinamikasının uğurla davam etdiyini vurğulayaraq dedi: - Cari ilin birinci rübündə dövlət büdcəsinin mədəxili 2 milyard 768 milyon manat və ya 118,0 faiz yerinə yetirilmiş, bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 13,2 faiz çox olmuşdur.

Vergilər Nazirliyi büdcəyə 1 milyard 161 milyon manat, ötən ilin eyni dövrünə nisbətən 151,0 milyon manat və ya 15,0 faiz çox vəsaitin daxil olmasını təmin etmişdir. Bu vəsaitin 58,7 faizi və ya 681,0 milyon manatı qeyri-neft sektorundan daxilolmaların payına düşür ki, bu da 2010-cu ilin müvafiq dövrünə nisbətən 132,0 milyon manat və yaxud 24,0 faiz çoxdur.

Qeyri-dövlət sektorunda iqtisadi fəallığın artması və iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi tədbirlərinin real nəticəsi kimi bu sektor üzrə daxilolmaların həcmi 2010-cu ilin müvafiq dövrünə nisbətən 20,9 faiz, vergi daxilolmalarında xüsusi çəkisi isə 2010-cu ilin müvafiq dövrünə nisbətən 3,5 faiz artaraq 67,6 faizdən 71,1 faizə çatmışdır.

Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən proqnoza 100,2 faiz əməl olunmaqla büdcəyə 241,0 milyon manat vəsaitin daxil olması təmin edilmişdir ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 17,1 faiz çoxdur. Dövlət Neft Fondundan büdcəyə 1 milyard 330 milyon manat vəsait transfert edilmişdir. Sair daxilolmalar üzrə büdcəyə 36,0 milyon manat vəsait təmin edilmişdir ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 32,0 milyon manat çoxdur.

Cari ilin birinci rübündə dövlət büdcəsinin xərcləri proqnoza nisbətən 87,3 faiz və ya 2 milyard 87 milyon manat, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə isə 108,0 milyon manat və ya 5,5 faiz çox icra olunmuşdur. 2011-ci il dövlət büdcəsinin gəlirləri üzrə faktiki daxil olan vəsaitdən səmərəli və məqsədyönlü istifadə edilməklə dövlətə məxsus əsas sosial vəzifələrin stabil maliyyələşdirilməsi təmin edilmiş, təşkilatlardan daxil olan bütün xərc sifarişləri öz maliyyə təminatını tapmış, əmək haqqı, pensiya, müavinət, daxili və xarici borc və digər xərclər üzrə borc yaranmamışdır.

İqtisadi təsnifata uyğun olaraq birinci rübdə dövlət büdcəsinə daxil olan vəsaitin 47,9 faizi və ya 1,0 milyard manatı sosial təyinatlı xərclərin maliyyələşdirilməsinə yönəldilmişdir ki, bu da 2010-cu ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 129,0 milyon manat və ya 14,9 faiz çox olmuşdur.

Ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə cari ilin 1-ci rübündə sosial təyinatlı xərclərə aid olan təqaüdlər və sosial müavinətlərin ödənişinə 17,2 faiz və ya 57,0 milyon manat çox, əməyin ödənişi fonduna 14,2 faiz və ya 70,0 milyon manat çox, ərzaq və dərman xərclərinə 3,8 faiz və ya 1,6 milyon manat çox vəsait sərf edilmişdir. Məcburi köçkünlərə, müavinət və yardım alan vətəndaşlara nəzərdə tutulan ödənişlər üzrə öhdəliklərin icrası tam təmin edilmiş, növbəti rüblər hesabına ayrılan vəsait də nəzərə alınmaqla cari ilin 1-ci rübündə sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinə 408,0 milyon manat və ya 2010-cu ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 19,2 faiz çox vəsait ayrılmışdır.

Funksional təsnifata uyğun olaraq 2011-ci ilin 1-ci rübündə ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə müdafiə xərclərinə 21,9 faiz, səhiyyə xərclərinə 21,8 faiz, kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq xərclərinə 18,3 faiz, təhsil xərclərinə 12,4 faiz, mədəniyyət, incəsənət, informasiya və bədən tərbiyəsi xərclərinə 11,9 faiz çox vəsait yönəldilmişdir.

Möhtərəm Prezident, cari ilin birinci rübündə dövlət investisiya xərclərinə 546,0 milyon manat vəsait yönəldilmiş, əsas investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsi təmin edilmişdir.

Həmin vəsaitdən 78,0 milyon manat təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, idman və digər sosial-mədəni və məişət təyinatlı obyektlərin tikintisinə və yenidən qurulmasına xərclənmişdir. Mühəribə əlilləri, şəhid ailələri üçün yaşayış evlərinin və bu qəbildən olan digər sosial obyektlərin tikintisinə 9,4 milyon manat, regionlarda idman komplekslərinin və digər idman təyinatlı obyektlərin tikintisi və yenidənqurulmasına 5,5 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

Ölkənin əsas enerji, su təchizatı, qaz, nəqliyyat, kommunal, meliorasiya infrastrukturalarının tikintisi və yenidənqurulması üçün 363,0 milyon manat, o cümlədən yol-nəqliyyat infrastrukturunun tikintisi və yenidən qurulması üçün 144,0 milyon manat, Bakı Metropoliteninin stansiyalarında tikinti və yenidənqurma işlərinə 24,0 milyon manat, "Bakıelektrikşəbəkə" Səhmdar Cəmiyyətinin nizamnamə kapitalının artırılmasına 17,0 milyon manat, regionların içməli su və suvarma-drenaj infrastrukturunun bərpasına 10,0 milyon manat, "Azərbaycan Respublikasında kosmik sənayenin yaradılması və inkişafı üzrə Dövlət Proqramı"nın həyata keçirilməsinə 20,0 milyon manat, "Azərbaycan Hava Yolları" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinə 143,0 milyon manat, digər dövlət əhəmiyyətli tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə 5,0 milyon manat vəsait sərf edilmişdir.

Dövlət büdcəsindən ayrılmış investisiya xərcləri ilə yanaşı, ölkəmizdə yol, su təchizatı və meliorasiya, kənd təsərrüfatı, sosial və digər infrastrukturaların tikintisi və yenidən qurulması üçün Azərbaycan Hökuməti tərəfindən xaricdən 206,0 milyon manat məbləğində vəsait cəlb olunmuşdur.

Cari ilin birinci rübündə dövlət büdcəsindən Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinə nəzərdə tutulmuş 63,0 milyon manat, yerli gəlir və xərcləri tənzimləmək üçün mərkəzləşdirilmiş xərclərdən rayon və şəhərlərin yerli xərclərinə nəzərdə tutulmuş 181,0 milyon manat dotasiya tam ayrılmışdır.

2011-ci ilin birinci rübündə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondundan həlli vacib hesab edilən bir sıra sosial və infrastruktur layihələrin həyata keçirilməsi, abadlıq və quruculuq işlərinin davam etdirilməsi üçün 31,0 milyon manat vəsaitin ayrılmasına dair ölkə Prezidenti tərəfindən müvafiq sərəncamlar imzalanmışdır.

Hesabat dövründə dövlət büdcəsinin Ehtiyat Fondundan büdcədə əvvəlcədən nəzərdə tutulmayan bir sıra dövlət əhəmiyyətli tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə 14,3 milyon manat vəsait ayrılmış, ondan 7,0 milyon manat vəsait artıq istifadə olunmuşdur.

Dövlətin xarici və daxili borclarının idarə olunması, beynəlxalq səviyyədə və ölkə daxilində borc öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi diqqətdə saxlanılmış, cari ilin birinci rübündə həmin məqsədə büdcədən 154,0 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

2011-ci ilin birinci rübündə Azərbaycan Respublikasının xaricdə olan diplomatik nümayəndəliklərinin fəaliyyəti üçün dövlət büdcəsindən 15,0 milyon manat, ölkəmizdə keçirilmiş bir sıra beynəlxalq və respublika səviyyəli tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə 3,5 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarında dövlət tərəfindən maliyyə dəstəyinin verilməsi işi davam etdirilmiş, hesabat dövründə “2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında əhalinin ərzaq məhsulları ilə etibarlı təminatına dair Dövlət Proqramı”nın icrası üçün 25,0 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

Sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi üçün cari ilin 1-ci rübündə iqtisadiyyatın müxtəlif sahələri üzrə 322 sahibkara 27,5 milyon manat güzəştli kredit verilmişdir ki, bunun da 10,0 milyon manatını dövlət büdcəsindən sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı ayrılmış vəsait təşkil etmişdir.

İnvestisiya layihələrinin sayı ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 1,7 dəfə, verilmiş güzəştli kreditlərin məbləği isə 1,4 dəfə artmışdır.

Güzəştli kreditlər hesabına müasir texnologiyaların tətbiqinə əsaslanan 25 böyük və iri həcmli layihə, o cümlədən tutumu 29,5 min ton olan 5 müasir soyuducu anbar kompleksinin, illik istehsal gücü 78,1 min ton olan 5 müasir çörək istehsalı müəssisəsinin, illik istehsal gücü 13 milyon ədəd damazlıq yumurta və 0,6 min ton quş əti olan 3 quşçuluq (broylər) təsərrüfatının, illik istehsal gücü 19,8 min ton olan 2 ət kəsimi fabrikinin, 500 başlıq südlük istiqamətli cins iribuynuzlu heyvandarlıq kompleksinin və digər müəssisələrin yaradılması və ya yenidən qurulması üzrə investisiya layihələri güzəştli qaydada maliyyələşdirilmişdir.

Cənab Prezident, Bakı qəsəbələrində əhalinin məşğulluğunun daha da yaxşılaşdırılması sahəsində verdiyiniz tapşırıqların icrası ilə əlaqədar Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaiti hesabına qəsəbələrdə 24 sahibkara üst-üstə 2,2 milyon manat kredit verilmişdir. Bu güzəştli kreditlər hesabına Bakı qəsəbələrində yeni iş yerlərinin yaradılması nəzərdə tutulur.

Sahibkarlıq subyektlərinin formalaşması üçün yaradılmış münbit mühit, o cümlədən sahibkarlıq fəaliyyətinə başlama üçün sərf edilən müddətin, prosedurların və sənəd sayının azaldılması nəticəsində “bir pəncərə” sistemi üzrə cari ilin birinci rübü ərzində 14 mindən çox sahibkar dövlət qeydiyyatına alınmışdır ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə qeydiyyatdan keçənlərin sayının 46,1 faiz artması deməkdir. Xüsusilə qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramlarının həyata keçirilməsinin nəticəsi olaraq 2011-ci ilin 1-ci rübündə qeydiyyata alınmış sahibkarların 61,2 faizi regionların payına düşmüşdür.

Aqrar sektora dövlət qayğısının daha da artırılması məqsədi ilə fermer təsərrüfatlarına kreditlərin verilməsi, lizinq xidmətinin yaxşılaşdırılması, kənd təsərrüfatı texnikasının və aqrokimyəvi maddələrin alınması üçün “Aqrolizinq” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə 14,0 milyon manat, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarında kreditlərin verilməsi üçün Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Kənd Təsərrüfatı Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyinə 4,5 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Məlum olduğu kimi, 2011-ci il dövlət və icmal büdcələrinin gəlirlərinin hesablamalarında bir barrel xam neftin ixrac qiyməti 60 ABŞ dolları səviyyəsində götürülmüşdür.

Dünya neft bazarlarında Azərbaycan neftinin bir barrelinin qiyməti 2011-ci ilin dövlət büdcəsində nəzərdə tutulan qiyməti xeyli müddətdir 80 faizdən artıq üstələyir.

Xam neftin qiymətinin artması cari ilin 1-ci rübündə dövlət və icmal büdcə gəlirlərinin, o cümlədən Dövlət Neft Fondunun gəlirlərinin artmasına şərait yaradıb.

Bu, sözsüz ki, icmal büdcənin tərkib hissəsi olan dövlət büdcəsinə və Dövlət Neft Fondunun 2011-ci il büdcəsinə proqnozlaşdırıldığından daha çox gəlirin daxil olacağını şərtləndirir.

Eyni zamanda, qeyd olunmalıdır ki, dünya bazarlarda xam neftin qiymətinin yüksək olması, habelə, 2008-2009-cu illər dünyada yaşanan maliyyə-iqtisadi böhran zamanı bir çox iri dövlətlər tərəfindən həyata keçirilmiş liberal pul-kredit və faiz dərəcəsi siyasəti dünya miqyasında inflyasiya meyillərini kəskin artırmışdır.

Bu, ölkəmizə idxal olunan qeyri-neft məhsullarının da qiymətinin artmasına təsir göstərir. Mühüm xammal və materialların, maşın və avadanlıqların, gündəlik tələbat mallarının, əsasən də ərzaq məhsullarının qiymətinin artmasına səbəb olmuşdur.

Yaranmış meyillər nəzərə alınmaqla əhalinin real gəlirlərinin qorunması və rifah halının daha da yaxşılaşdırılması məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən dövlət və icmal büdcələrinin gəlirlərinə yenidən baxılaraq əlavə maliyyə təminatının yaradılması tapşırığı verilmişdir.

Cənab Prezident, tapşırıqınıza uyğun olaraq Maliyyə Nazirliyi tərəfindən əlaqədar dövlət qurumları ilə birlikdə dövlət və icmal büdcələrinin dəqiqləşdirilməsi işlərinə başlanılmışdır.

Dövlət büdcəsinin əlavə gəlirləri hesabına əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi tədbirlərinin, ilk növbədə, əmək haqlarının artımının həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Bu artım dövlət büdcəsindən maliyyələşən və maliyyə yardımını alan təşkilatlarda, o cümlədən təhsil, səhiyyə, sosial təminat, mədəniyyət, kənd təsərrüfatı, meliorasiya, ətraf mühitin mühafizəsi sferasında çalışanların, hərbi qulluqçuların, xüsusi rütbəli əməkdaşların və digər işçilərin əmək haqlarının artımına imkan verəcəkdir.

Dəqiqləşmə zamanı zəruri sosial tədbirlərdən olan sosial müavinətlərin və təqaüdlərin, o cümlədən yaşa, əlilliyə, ailə başçısını itirməyə, uşağın anadan olmasına görə, müharibə veteranlarına verilən müavinətlərin, məcburi köçkünlərə verilən yemək xərcinin, şəhid ailəsi və müharibə əlilləri üçün Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdünün və digər sosial ödənişlərin və müavinətlərin artırılması təmin ediləcəkdir.

Bundan əlavə, gənc nəslin aparıcı qüvvələrindən olan ali, orta ixtisas, ilk peşə ixtisas təhsili sistemində oxuyan tələbə və şagirdlərə, doktorantlara verilən təqaüdlərin artırılması nəzərdə tutulur.

Bütövlükdə qeyd edilən sosial müdafiə tədbirləri təxminən 3,0 milyon nəfərdən çox şəxsə şamil ediləcəkdir.

Əhalinin sosial vəziyyətinin daha da yaxşılaşdırılmasına əlavə stimulaşdırılaraq cənab Prezident tərəfindən içməli su təchizatı və kanalizasiya xidmətlərinə görə əhalinin 2011-ci il 1 fevral tarixinə qədər yığılıb qalmış 294,2 milyon manat məbləğində borcu silinmişdir. Bununla əlaqədar, dövlət büdcəsində də müəyyən dəqiqləşmələr aparılacaqdır.

Əhalinin sosial müdafiəsində xüsusi əhəmiyyət kəsb edən bir sıra sosial və infrastruktur layihələrin maliyyə təminatı üçün də dövlət büdcəsinin dəqiqləşməsi nəticəsində formalaşacaq əlavə gəlirlərdən vəsait ayrılacaqdır.

Öncə bu mənbədən qəza vəziyyətində olan bir sıra məktəblərdə əsaslı təmir, tikinti və bərpa-gücləndirmə işlərinin yerinə yetirilməsinə, tələbələr üçün müasir yataqxanaların tikintisinə vəsait ayrılacaqdır.

Respublikanın şəhər və rayonlarında qazlaşma proqramının həyata keçirilməsi və bu işlərin sürətləndirilməsi, elektrik enerjisi təchizatı sisteminin yaxşılaşdırılması, su təchizatı və kanalizasiya sistemlərinin tikintisi və yenidənqurulmasına vəsaitin ayrılması da dəqiqləşmə zamanı diqqətdən kənar qalmayacaqdır.

Bakı kəndlərinin sosial-iqtisadi inkişafı üzrə Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi və yeni proqramın hazırlanması, o cümlədən Bakı kəndlərinin yollarının tikintisi, respublikanın digər regionlarında kəndlərarası yolların tikintisi və əsaslı təmiri üçün də nəzərəcarpacaq məbləğdə vəsait ayrılacaqdır.

Hazırda həyata keçirilməkdə olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu layihəsi Azərbaycanın nəqliyyat sisteminin, o cümlədən quru və dəniz nəqliyyatı sisteminin tranzit potensialının artırılmasını şərtləndiriləcəkdir. Bunu nəzərə alan cənab Prezidentimizin tapşırıqına uyğun olaraq, Ələt qəsəbəsində dünya standartlarına uyğun beynəlxalq dəniz limanının tikintisinə başlanması üçün vəsait ayrılmış və dəqiqləşmə zamanı əlavə vəsaitin də ayrılması nəzərdə tutulur.

Hörmətli cənab Prezident!

Bütövlükdə 2011-ci il dövlət və icmal büdcələrində aparılan dəqiqləşdirmə əhalinin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, iqtisadiyyatın stimullaşdırılması, 2012-ci il və sonrakı üç ildə dövlət və icmal büdcələri üçün daha böyük bazanın yaradılması yolunda öz müsbət rolunu oynayacaqdır.

Çıxışımın sonunda icazə verin, möhtərəm Prezident, Sizi əmin edirəm ki, bugünkü müşavirədə verəcəyiniz tapşırıqlar da nəzərə alınmaqla, 2011-ci büdcə ilinin uğurla başa çatdırılması və müəyyən etdiyiniz strateji inkişaf xəttinin həyata keçirilməsi üçün Maliyyə Nazirliyinin kollektivi səylərini əsirgəməyəcək, bundan sonra da əzmlə çalışacaqdır.

X X X

Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri Aydın ƏLİYEV Azərbaycanın iqtisadi inkişaf modelinin uğurla reallaşmasının yüksək inkişaf tempinin təmin edilməsinə, eləcə də beynəlxalq maliyyə böhranının ölkə iqtisadiyyatına təsirini minimuma endirməyə imkan verdiyini bildirərək dedi:

- Zati-alinin diqqət və qayğısı nəticəsində bazar iqtisadiyyatına keçid dövrünün başa çatdığı ölkəmizdə sahibkarlıq və biznes mühitinin əlverişliliyinin təmin olunmasında gömrük xidmətinin də özünəməxsus rolu vardır. Ötən illərdə olduğu kimi, 2011-ci il dövlət büdcəsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq Dövlət Gömrük Komitəsi üçün 1 milyard 120 milyon manat büdcə öhdəliyi proqnozlaşdırılmışdır. Cari ilin birinci rübündə Dövlət Gömrük Komitəsi üzrə proqnozlaşdırılan 240 milyon manata qarşı aparılan idxal-ixrac əməliyyatlarından 240,6 milyon manat gömrük ödənişləri toplanaraq dövlət büdcəsinə köçürülməsi təmin olunmuş, proqnoza 100,2 faiz əməl edilmişdir. Ölkənin tərəqqisinə mane ola biləcək mənfə halların aradan qaldırılması məqsədi ilə son illər korrupsiya və rüşvətxorluğa qarşı mübarizənin yeni mərhələsinə başlanılmışdır. Ölkəmizdə bu qəbildən olan problemlərin birdəfəlik aradan qaldırılması cənab Prezidentin həyata keçirdiyi inkişaf strategiyasının əsas məqsədidir.

Şəffaflıq amili ulu öndər Heydər Əliyevin dövlət quruculuğu və siyasətində də daim diqqət mərkəzində saxlanılmış, bu istiqamətdə bir sıra mühüm normativ hüquqi aktlar qəbul edilmişdir. Yeri gəlmişkən, qeyd etmək istərdim ki, şəffaflığın artırılması və nəzarətin təkmilləşdirilməsi cənab Prezidentin imzaladığı “Azərbaycan Respublikasında sosial-iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsi tədbirləri haqqında” 24 noyabr 2003-cü il tarixli Fərmanda, “Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda, Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Dövlət Proqramında, Şəffaflığın artırılması və korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Milli Strategiyada və bir sıra digər hüquqi normativ aktlarda da təsbit olunmuşdur. Bu baxımdan, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi əməkdaşlarının sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, gömrük işi sahəsində prosedurların sadələşdirilməsi və şəffaflığın artırılması ilə əlaqədar bəzi tədbirlər haqqında 25 fevral 2011-ci il tarixli və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununun tətbiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin imzaladığı 3 mart 2011-ci il tarixli fərmanlarına əsasən, Dövlət Gömrük Komitəsi və digər müvafiq icra orqanlarına bir sıra tədbirlərin görülməsi tapşırılmışdır.

Məlumat üçün bildirmək istəyirəm ki, Fərmanın icrası ilə əlaqədar tərəfimizdən bir sıra müvafiq tədbirlər artıq görülmüşdür. Belə ki, Dövlət Gömrük Komitəsinin strukturuna daxil olan bütün gömrük idarələrində post-terminallar quraşdırılmış, qanunvericilikdə müəyyən edilmiş bütün gömrük ödənişlərinin bank və plastik kart vasitəsilə aparılmasına başlanılmış, gömrük orqanlarında göstərilən xidmətlərin operativliyinin və şəffaflığın artırılması məqsədi ilə müraciət edən şəxslərin qəbul edilməsi ardıcılığının müəyyən olunması üçün Bakıda Baş Gömrük İdarəsi və Astara gömrük idarələrində elektron idarəetmə sisteminin tətbiqinə başlanılmış, qısa müddət ərzində digər gömrük orqanlarında da bu sistemin tətbiqi tam təmin olunacaqdır. Gömrük əməkdaşları tərəfindən qulluq vəzifələrinin icrası zamanı qanunvericiliyin tələblərinə riayət edilməsinə nəzarət gücləndirilmiş, gətirilməsi və aparılmasına yol verilməyən əşyaların siyahısı, Azərbaycan Respublikasının ərazisində dövriyyəsi qadağan edilmiş, məhdudlaşdırılmış və nəzarət edilən narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin, habelə Azərbaycan Respublikasına gətirilməsi qadağan edilən və ya məhdudlaşdırılan əşyaların siyahısı və aidiyyəti üzrə digər normativ hüquqi sənədlər tərtib olunmuş, lövhələrə vurularaq dövlət sərhədinin buraxılış məntəqələrində, o cümlədən gömrük idarələrində hər kəsin yaxşı görə biləcəyi yerlərdə yerləşdirilməsi təmin olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının ərazisinə gətirilən mallar üzrə gömrük idxal rüsumlarının dərəcələrini və ixrac gömrük rüsumuna cəlb olunan malların siyahısı və ixrac rüsumlarının dərəcələrini göstərməklə həm adlar, həm də kodlar üzrə axtarışın həyata keçirilməsinə, qanunla nəzərdə tutulmuş digər gömrük ödənişlərinin ödənilməsinə imkan verən elektron avadanlıqlar sifariş edilmiş və tez bir zamanda sərhəd buraxılış məntəqələrində yerləşdiriləcəkdir.

Eyni zamanda, Azərbaycan Respublikasının ərazisinə idxal edilən nəqliyyat vasitələrinin gömrük rəsmiləşdirilməsi, dövlət qeydiyyatının aparılması, uçota alınması, nəqliyyat vasitələrinə dövlət qeydiyyat şəhadətnaməsinin və qeydiyyat nişanının verilməsi və digər prosedurları “bir pəncərə” prinsipi əsasında sadələşdirilməsi məqsədilə müvafiq icra orqanları ilə birgə vahid mexanizmin işlənilməsi istiqamətində aidiyyəti tədbirlər görülür və məlum Fərmanda qeyd olunduğu kimi, 3 ay müddətində icrası təmin olunacaqdır.

Cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları,

Şəffaflığın təmin olunması, vergidən yayınmanın, qaçaqmalçılığın qarşısının alınması və hüquqpozmalara qarşı mübarizənin daha da gücləndirilməsi məqsədi ilə Dövlət Gömrük Komitəsində bir sıra mühüm tədbirlər həyata keçirilmişdir. 4 nəfəri gömrük əməkdaşı olmaqla 11 nəfərdən ibarət böyük cinayətkar qrup sənədlərin saxtalaşdırılması, korrupsiya və digər qanunsuz hərəkətlərinə görə həbs olunaraq məhkəmənin hökmü ilə layiqli cəzalarını almışlar.

2011-ci ilin yanvar-mart aylarında Azərbaycan Respublikasının gömrük orqanları tərəfindən qaçaqmalçılığa və gömrük işi sahəsində digər hüquqpozmalara qarşı aparılan mübarizə nəticəsində 4665

hüquqpozma faktı aşkar edilmişdir ki, bu faktların 60-ı cinayət xarakterli olmuşdur. Görülən tədbirlər nəticəsində narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əlaqədar 33 fakt aşkar edilmiş, həmin faktlar üzrə 40,7 kiloqram narkotik, o cümlədən 5,6 kiloqram heroin, 1,2 kiloqram tiryək, 29,3 kiloqram həşiş və digər narkotik vasitələr tutulmuşdur.

Cari ilin üç ayı ərzində aşkar olunmuş 4605 gömrük qaydaları əleyhinə inzibati xəta faktları üzrə 118 hüquqi və 4487 fiziki şəxs inzibati məsuliyyətə cəlb edilmişdir. Bu faktlar üzrə qeyd olunan şəxslərə 254 min manat cərimə tətbiq edilmişdir. Hesabat dövründə gömrük orqanlarında aparılan idxal-ixrac əməliyyatlarına mərkəzləşmiş qaydada nəzarətin həyata keçirilməsi məqsədi ilə Dövlət Gömrük Komitəsində əməliyyat mərkəzi yaradılmış, sərhəd buraxılış məntəqələrindən keçirilən mal və nəqliyyat vasitələrinə videomüşahidə sistemi və nəqliyyat vasitələrinin ölkəyə daxilində hərəkətin izlənməsinə imkan verən izləmə sistemi istismara verilmiş, gömrük xidmətinin vahid avtomatlaşdırılmış idarə sistemi və yeni servis mərkəzi yaradılmışdır.

Cari ilin fevral ayında zati-alininin xeyir-duası ilə Tovuz gömrük idarəsinin Sınıqkörpü sərhəd buraxılış məntəqəsinin yeni inzibati binası istifadəyə verilmiş, Astara Gömrük İdarəsinin yeni inzibati binası isə xidməti istifadəyə tam hazırdır.

Hesabat dövründə beynəlxalq gömrük əməkdaşlığının inkişafı istiqamətində də bir sıra mühüm əhəmiyyət kəsb edən tədbirlər həyata keçirilmişdir. Belə ki, cənab Prezident, Sizin müvafiq tapşırığınıza əsasən, cari ilin fevral ayında Argentinanın Buenos-Ayres şəhərində Azərbaycan Respublikası və Argentina Respublikası gömrük xidmətləri arasında əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi, ölkələrimizin iqtisadiyyatının yüksəldilməsində gömrük orqanlarının rolu və bu sahədə qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra məsələlərin müzakirəsi məqsədi ilə görüşlər keçirilmiş, Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Argentina Respublikası Hökuməti arasında gömrük işi sahəsində əməkdaşlıq və qarşılıqlı yardım haqqında saziş imzalanmışdır.

Martda Avstriyanın Vyana şəhərində Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqtisadi və Sosial Şurasının narkotik vasitələr üzrə komissiyasının 54-cü sessiyasında Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin nümayəndə heyəti iştirak etmiş, Vyana beynəlxalq mərkəzinin əsas foyesində narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizəyə həsr olunmuş plakat, foto və digər incəsənət əsərlərindən ibarət "Narkotiklərə yox deyək!" adlı sərgi təşkil edilmişdir. Lüksemburq şəhərində Ümumdünya Gömrük Təşkilatının Avropa regionunun gömrük xidməti rəhbərlərinin konfransında iştirak etməklə yanaşı, konfrans zamanı Avropa regionunda digər təmsilçilərlə bərabər, Azərbaycan Gömrük Xidmətinin Ümumdünya Gömrük Təşkilatının

Maliyyə Komitəsinə namizədliyi dəstəklənmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Qürur hissi ilə qeyd etmək istəyirəm ki, gömrük sisteminin dünya standartlarına uyğun qurulması və inkişaf etdirilməsi sizin diqqət və qayğınız nəticəsində mümkün olmuşdur. Cari ilin yanvar ayında Sizin imzaladığınız Sərəncamlarla gömrük əməkdaşlarından 3 nəfərinə ali xüsusi rütbənin verilməsi və gömrük komitəsinin şəxsi heyətinin orden və medallarla təltif edilməsini ölkəmizin bütövlükdə gömrük sisteminin qiymətləndirilməsi kimi qəbul edirik. Eyni zamanda, son məlum Fərmanınızla xüsusi rütbəsi olan gömrük əməkdaşlarının və mülki işçilərinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası gömrük sisteminin büdcədən kənar inkişaf fonduna daxil olan vəsaitin 25 faizinin aylıq vəzifə maaşlarına əlavənin verilməsi üçün istifadə edilməsi gömrük əməkdaşlarının yüksək dövlət qayğısı ilə əhatə olunmasını bir daha təsdiq edir.

Gömrük Komitəsinin əməkdaşlarına göstərdiyiniz böyük etimada, yüksək diqqət və qayğıya görə bütün gömrük xidməti əməkdaşları adından dərin təşəkkürümü və minnətdarlığımı bildirərək, cənab Prezident, Sizi və bugünkü müşavirə iştirakçılarını əmin etmək istəyirəm ki, ölkəmizin uğurlu inkişafı naminə funksiya və vəzifələrimizin ləyaqətlə yerinə yetirilməsi istiqamətində daha zəruri tədbirlər həyata keçirəcəyik.

X X X

Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun sədri Səlim MÜSLÜMOV əsaslı sosial müdafiə tədbirlərinin ölkə vətəndaşlarının yaşayış səviyyəsinin daha da yüksəldilməsini təmin etdiyini vurğulayaraq dedi:

- İqtisadiyyatın bütün sahələrində sistemli islahatların davam etdirilməsi nəticəsində cari ilin yanvar-mart aylarında əhalinin pul gəlirlərinin keçən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 16,8 faiz, orta aylıq əməkhaqqının 11,7 faiz artması, əhalinin adambaşına düşən gəlirlərinin inflyasiyanın səviyyəsini 7,7 faiz üstələməsi, büdcə və qeyri-büdcə sektorunda stabil durumun mövcudluğu sığorta-pensiya sisteminin dayanıqlı inkişafına öz müsbət təsirini göstərmişdir.

İlkin məlumatlara əsasən, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2011-ci ilin birinci rübündə gəlirləri keçən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 19 faiz və ya 83 milyon manat artaraq 521 milyon manat təşkil etmişdir.

Sosial sığorta haqları üzrə daxilolmalar əvvəlki ilin birinci rübünə nisbətən 15 faiz və ya 35 milyon manat artaraq 270 milyon manat olmuşdur. Sosial sığorta daxilolmalarının 58,2 faizi qeyri-büdcə təşkilatlarının payına düşmüş, onların ödəyi sosial sığorta haqlarının məbləği keçən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 17,3 faiz və ya 23 milyon manat artmışdır. Sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslərin və torpaq mülkiyyətçilərinin sosial sığortaya cəlb edilməsi daha da gücləndirilmiş, fiziki şəxslərdən daxilolmalar 24 faiz, torpaq mülkiyyətçilərinin ödəmələri isə 40 faiz artmışdır.

Rüb ərzində dövlət büdcəsinin transferti kimi Fondun xəzinə hesabına 250 milyon manat vəsait daxil olmuşdur. Fondun gəlirlərinin miqdarı xərclərin vaxtında maliyyələşdirilməsinə imkan vermişdir.

Cari ilin yanvar və fevral aylarında pensiyaların maliyyələşdirilməsi qrafik üzrə vaxtında yekunlaşdırılmış, mart ayı üzrə isə Novruz bayramınadək tam başa çatdırılmışdır. Bu məqsədlə aprel üçün transfertin 57,4 milyon manatlıq məbləğindən istifadə olunmuşdur.

2011-ci ilin birinci rübündə Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun xərcləri 466 milyon manat olmuşdur. Pensiya və müavinətlərin maliyyələşdirilməsinə Fond tərəfindən 457 milyon manat xərclənmişdir ki, bu da əvvəlki ilin I rübünə nisbətən 46 milyon manat və ya 11,2 faiz çoxdur. Bu məbləğin 97 faizi və ya 444 milyon manatı bilavasitə pensiyaların, 13 milyon manatı isə müavinətlərin ödənişinə sərf olunmuşdur. Hazırda əhaliyə aylıq ödənişlərin məbləği təqribən 200 milyon ABŞ dolları həcmindədir.

620 min nəfər əmək pensiyaçısının pensiyasının sığorta hissəsinin Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 15 fevral 2011-ci il tarixli Sərəncamına əsasən əvvəlki ilin istehlak qiymətləri indeksi, yəni 5,7 faiz indeksləşdirilərək artırılmasına rüb ərzində 4,2 milyon manat vəsait xərclənmişdir.

Rübün sonuna əmək pensiyalarının orta aylıq məbləği 114 manata çatmış və ya keçən ilin aprelin 1-nə olan vəziyyətlə müqayisədə 14 faiz artmışdır. Bu artıma təsir edən əsas amillər Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq sərəncamları ilə keçən ilin sentyabr ayından etibarən əmək pensiyalarının baza hissəsinin 13,3 faiz artırılaraq 85 manata çatdırılması, pensiyaların sığorta hissəsinin indeksləşdirilməsi, həmçinin yeni pensiya təyin olunan şəxslərin pensiyalarının orta aylıq məbləğinin sistemi tərkdir edən pensiyalarından təqribən 50 manat yuxarı olmasıdır.

Orta aylıq pensiya məbləğinin artımına təsir edən digər əsas amil isə, möhtərəm cənab Prezident, Sizin “2009-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının sığorta-pensiya sisteminin inkişafına dair Dövlət Proqramı” ilə müəyyən etdiyiniz pensiya təyinatı üçün müraciət edən şəxslərin əvvəllər qazandığı pensiya hüququ göstəricilərinin yeni sistemə inteqrasiyası barədəki tapşırığının icrasından irəli gəlmişdir. Sığortaolunanlara yeni sistemin tətbiqindən əvvəl işlədikləri dövrə görə də pensiya kapitalının təyin edilməsi və bu əsasda yeni sadələşdirilmiş qaydanın tətbiqi elm, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət və digər sahələrdə uzun müddət əmək stajına malik şəxslərin əməkhaqqı və sosial sığorta göstəricilərinin aşağı olması səbəbindən əksər hallarda üzləşdikləri minimum pensiya təyin olunması hallarını tamamilə aradan qaldırmış və sosial ədalətin bərpa edilməsinə gətirib çıxarmışdır. Hazırda ölkə üzrə pensiyanın orta aylıq məbləği 114 manat təşkil etdiyi halda, bu qaydanın tətbiqindən sonra təyin olunan pensiyalar üzrə orta aylıq məbləğ 150 manatı ötmüşdür.

Pensiyaçıların sosial müdafiəsinin daha da gücləndirilməsi məqsədi ilə Dövlət Proqramı ilə müəyyən etdiyiniz digər tapşırıqlara uyğun olaraq əvvəlki pensiya sisteminə təyin olunmuş pensiyalarla yeni təyin olunan pensiyaların məbləği arasındakı fərqin aradan qaldırılması, pensiyaların təsdiq olunmuş qrafik üzrə ödənişi üçün ehtiyatın yaradılması, könüllü sığortalanma, sosial sığortalanmada yığım komponentinin tətbiqi, sistemin gələcək inkişafı üzrə aktuar tədqiqatların təşkili istiqamətində Dünya Bankı və BMT-nin İnkişaf Proqramı ilə imzalanmış sazişlər çərçivəsində müvafiq tədbirlər davam etdirilir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Dövlət nəzarətinin səmərəliliyinin artırılması və korrupsiyaya şərait yarada biləcək halların aradan qaldırılması istiqamətində verdiyiniz tapşırıqlara uyğun olaraq Fondun əhali ilə bilavasitə təmasda olan yerli orqanlarının işi üzərində inzibati nəzarət tədbirləri daha da gücləndirilmişdir. Aşkar olunan nöqsanlar üzrə qəti ölçülərin götürülməsi, yol verilmiş hüquqpozmaqlarla bağlı hüquq mühafizə orqanlarının məlumatlandırılması davam etdirilir. Qeyd olunan sahədə qarşıya qoyduğumuz vəzifələrə tam nail olmaq məqsədi ilə inzibati nəzarətin ictimai nəzarətlə dəstəklənməsi və bu əsasda daha şəffaf idarəetmə mexanizmlərinin tətbiqi əsas hədəf kimi seçilmişdir. Bu yanaşma Fondun fəaliyyətinin bütün istiqamətləri üzrə, yəni sosial sığorta haqlarının toplanması,

pensiya və müavinətlərin təyinatı, pensiyaların ödənişi sahələrində iş üsullarının yenidən qurulmasına yönəldilmişdir.

Sosial sığorta sahəsində fərdi uçotun tətbiqi bu sferada müasir idarəetmə mexanizminin yaradılmasına imkan vermişdir. Fərdi uçot sistemində qeydiyyatda alınmış hər bir işləyən şəxs öz gələcək pensiya təminatı üçün sosial sığorta haqlarının ödənilməsində maraqlı olduğundan inzibati nəzarət daha səmərəli ictimai nəzarətlə əvəzlənir, nəticədə, subyektiv amillərin yaranma səbəbləri aradan qaldırılır.

Cari ilin birinci rübündə Fond tərəfindən əlavə olaraq 24800 sığortaolunana fərdi şəxsi hesab açılmış və belə şəxslərin sayı 1 milyon 825 min nəfərə çatmışdır. Hazırda sığortaolunanlar üzrə ödənilmiş sosial sığorta haqları barədə məlumatların qəbulu prosesi yekunlaşmaqdadır. Bu məlumatların Fondun internet sahifəsində yerləşdirilməsi hər bir sığortaolunan şəxsə öz fərdi şəxsi hesabına daimi nəzarət etmə imkanını verəcəkdir.

Hazırda pensiya və müavinət təyinatının avtomatlaşdırılması üzrə işlər Dövlət Proqramı ilə müəyyən olunmuş qrafikə uyğun davam etdirilir. Bu gün istər əmək pensiyalarının baza hissəsinin artımı, istərsə də sığorta hissəsinin indeksləşdirilməsi avtomatlaşdırılmış qaydada həyata keçirilir və müvafiq vəsaitlər birbaşa pensiyaçıların hesabına köçürülür. Qanunvericiliyə edilən son dəyişikliklərlə pensiya təyinatında yeni sadələşmiş qaydanın tətbiqi subyektiv halların bir çox yaranma səbəblərini, o cümlədən çoxsaylı sənədlərin və əməkhaqqı arayışlarının tələb olunması kimi halları da aradan qaldırmışdır.

Şəffaflığın artırılması məqsədi ilə Fondun saytında “pensiya kalkulyatoru” yerləşdirilmişdir ki, istənilən vətəndaş pensiya təyinatı üçün Fonda müraciət etməzdən əvvəl həmin kalkulyator vasitəsilə özünün pensiyasını hesablamaq imkanına malikdir. Bu kalkulyatordan istifadə qaydalarının əhaliyə çatdırılması məqsədi ilə xüsusi sosial çarx iki ay ərzində telekanallarda yayımlanmışdır.

Fondun fəaliyyətinin digər əsas istiqaməti, yəni əhaliyə ödənişlərin avtomatlaşdırılması sferası genişləndirilmişdir. Hazırda şəhərlərdə yaşayan pensiyaçıların 100 faizinin, kəndlərdə isə 98 faizinin, ümumilikdə ödəniş aparılan pensiyaçıların 99 faizinin pensiyasının plastik kartlarla ödənilməsi təmin edilmişdir. Bu məqsədlə cəmi 497, o cümlədən kənd və qəsəbələrdə 113 bankomatın istifadəsi təmin edilmişdir.

Fond tərəfindən pensiyaçılara göstərilən ödəniş xidmətlərinin səviyyəsini artırmaq məqsədi ilə müvafiq banklarla müzakirələr aparılmış və hər bir ödəniş barədə pensiyaçıların mobil telefonlarına SMS məlumatın göndərilməsi barədə qərar qəbul olunmuşdur.

Hazırda pensiyaçıların mobil telefon nömrələri barədə məlumat bazası formalaşdırılır və aprel-may aylarından artıq bu xidmət növünə start veriləcəkdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizin həyata keçirdiyiniz islahatlar ölkəmizdə sosial müdafiə sisteminin beynəlxalq standartlar əsasında keyfiyyətə yenidən qurulmasına, ilk növbədə keçmiş sovet dönməindən qalmış pensiya sisteminin bazar iqtisadiyyatı ilə uyğunsuzluğunun yaratdığı çoxsaylı problemlərin aradan qaldırılmasına imkan vermişdir. Sosial müdafiənin Azərbaycan modelinin əsas cəhəti ondan ibarətdir ki, bu proses, digər keçid dövrü ölkələrində olduğu kimi, “şok” effekti ilə deyil, əvvəlki sistemlə əhatə olunmuş insanların davamlı sosial müdafiə tədbirləri vasitəsilə yeni şəraitə mərhələlərlə tam inteqrasiyası yolu ilə reallaşdırılmışdır.

Məhz buna görə də müvafiq beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən ölkəmizin bu sahədəki təcrübəsi analoji islahatlar aparmaq istəyən digər ölkələr üçün model kimi tövsiyə edilir. Artıq Monqolustan, Əfqanıstan, Türkmənistan və İordaniyanın müvafiq qurumları Azərbaycan təcrübəsini öyrənmək üçün Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna rəsmi müraciət etmişdir.

Cari ilin əvvəlində BMT İnkişaf Proqramının Avropa və MDB üzrə Regional bürosu Azərbaycan Respublikasında sığorta-pensiya sisteminin islahatları üzrə layihəni, həmin büronun xətti ilə gerçəkləşdirilən layihələr arasında birinci yerə layiq görüldüyünü açıqlamışdır.

Beynəlxalq Sosial Təminat Assosiasiyasının Avropa şəbəkəsi Rəhbər Komitəsinin mart ayında Cenevrə şəhərində keçirilən sonuncu iclasında Azərbaycanın növbəti üç il üzrə də Rəhbər Komitəyə üzv seçilməsi, Assosiasiyasının Avrasiya üzrə Regional əlaqələndirmə mərkəzinin Bakıda açılması barədə qərar qəbul olunmuşdur.

Bütün bunlar Sizin böyük səyləriniz nəticəsində gerçəkləşdirilən sosial-iqtisadi islahatların yüksək nəticələri, Azərbaycanın regionun aparıcı dövləti missiyasını uğurla həyata keçirməsinin bilavasitə nümunəsidir. Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun kollektivi bu siyasətin uğurlu davamı üçün bütün tapşırıqlarınızı vaxtında və yüksək səmərə ilə yerinə yetirəcəkdir!

X X X

Dövlət Miqrasiya Xidmətinin rəisi Arzu RƏHİMOV həyata keçirilən kompleks tədbirləri diqqətə çatdıraraq dedi:

- Ulu öndər Heydər Əliyevin müəllifi olduğu “Əsrin müqaviləsi” imzalandıqdan sonra neft layihələrinin gerçəkləşməsi, yeni neft və qaz kəmərlərinin çəkilişinə başlanılması ərəfəsində ölkəmizə xarici investisiyalarla bərabər əcnəbi mütəxəssislərin və işçi qüvvələrinin miqrasiyası bir qədər ehtiyatla qarşılanırdı. Məhz həmin dövrdə ümummilli lider öz müdrikliyi və uzaqgörənliyi ilə bu prosesin mahiyyətini açıqlayaraq demişdir: “Miqrasiya təbii prosesdir, onun qarşısını almaq olmaz, almaq da lazım deyil və ümumən müsbət xarakter daşıyır. Dünyada miqrasiya prosesi bütün ölkələrə, xalqlara aiddir”.

Cənab Prezident! Sizin, ümummilli liderimizin milli dövlətçilik konsepsiyasını inamla və uğurla davam etdirməyinizin nəticəsidir ki, son illər ölkəmizdə ictimai-siyasi sabitliyə və sürətli sosial-iqtisadi inkişafa nail olunmuşdur. Bu da Azərbaycan Respublikasını əcnəbilər üçün daha cəlbedici bir ölkəyə çevirmiş, respublikamıza miqrasiya axınının ildən-ilə artmasına səbəb olmuşdur. Ölkəmizin davamlı inkişafı və təhlükəsizliyinin təmin edilməsi milli maraqlara uyğun miqrasiya siyasətinin həyata keçirilməsini, onun əsasında miqrasiya proseslərinin tənzimlənməsi sisteminin təkmilləşdirilməsini və inkişaf etdirilməsini, dövlət orqanlarının fəaliyyətinin əlaqələndirilməsini və bu sahədə beynəlxalq əməkdaşlığı zəruri etmişdir.

Cənab Prezident! Sizin, 19 mart 2007-ci il tarixli Fərmanınızla miqrasiya sahəsində mövcud olan problemlərin mərkəzləşdirilmiş və operativ qaydada həll olunması məqsədilə, bu sahədə vahid dövlət siyasətini həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı olan Dövlət Miqrasiya Xidməti yaradılmışdır. Bununla da miqrasiya proseslərinin idarəedilməsinə nəzarətin gücləndirilməsi, o cümlədən miqrasiya proseslərinin təhlili, proqnozlaşdırılması və monitorinqinin təşkili, vaxtaşırı hesabatların və statistik məlumatların hazırlanması Azərbaycan Respublikasının Dövlət Miqrasiya Xidmətinə bir vəzifə olaraq tapşırılmışdır.

Sizin rəhbərliyiniz və nəzarətiniz altında Dövlət Miqrasiya Xidməti tərəfindən bir sıra institusional və təşkilati tədbirlər həyata keçirilmiş, miqrasiya siyasətinin müasir dövrün tələblərinə uyğun formalaşdırılması istiqamətində mühüm işlər görülmüşdür. 2007-ci il 14 may tarixli Sərəncamımızla Dövlət Miqrasiya Xidmətinin strukturu və işçilərinin say həddi müəyyənləşdirildikdən sonra Xidmətin aparatının və strukturuna daxil olan qurumların fəaliyyətini təşkil etmək məqsədi ilə kadr potensialı yaradılmış, Xidmət əməkdaşlarının peşə hazırlığının artırılması, eləcə də beynəlxalq təcrübəni öyrənilməsi məqsədi ilə onların ölkə daxilində və xaricində keçirilən tədbirlərdə, həmçinin, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının ixtisasartırma kurslarında iştirakları təmin edilmişdir.

Dövlət Miqrasiya Xidməti beynəlxalq əməkdaşlıq sahəsində də əlaqələr qurmuş, iki və çoxtərəfli əsaslar üzrə münasibətlər inkişaf etdirilmişdir. Beynəlxalq təcrübəni öyrənməklə mövcud qanunvericiliyin beynəlxalq standartlara uyğun təkmilləşdirilməsi, o cümlədən bir sıra qanunvericilik aktlarına əlavə və dəyişikliklər edilməsi istiqamətində mühüm tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Miqrasiya sahəsindəki qanunvericilik aktlarına əlavə və dəyişikliklərin edilməsi ilə bağlı 20-dən artıq fərman və sərəncamın imzalanması ölkə rəhbərliyi tərəfindən miqrasiya proseslərinin daim diqqət mərkəzində saxlanılmasının, həmçinin Dövlət Miqrasiya Xidmətinə göstərilən qayğının bariz nümunəsidir. Məruzə edirəm ki, miqrasiya sahəsində qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi istiqamətində işlər bu gün də fəal şəkildə davam etdirilir. Hazırda miqrasiya sahəsində qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi və vahid bazanın formalaşdırılması məqsədi ilə Xidmət tərəfindən “Miqrasiya Məcəlləsi”nin layihəsi digər dövlət orqanlarının yekun rəyləri də nəzərə alınmaqla yenidən işlənilərək hökumətə təqdim olunmuşdur. Möhtərəm cənab Prezident, miqrasiya idarəetmə sisteminin inkişaf etdirilməsi istiqamətində atılan ciddi addımlardan biri də Sizin tərəfinizdən imzalanmış “Miqrasiya proseslərinin idarə olunmasında “bir pəncərə” prinsipinin tətbiqi haqqında” 4 mart 2009-cu il tarixli Fərmandır. Bildirmək istəyirəm ki, Dövlət Miqrasiya Xidməti tərəfindən 2009-cu ilin iyul ayının 1-dən “bir pəncərə” prinsipinin tətbiqinə başlanılmış və ötən dövr ərzində miqrasiya idarəetmə mexanizmi təkmilləşdirilmiş, ölkəyə gələn əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin ölkə ərazisində qanuni əsaslarla yaşamaları, onlara müvafiq icazələrin verilməsi və onların yaşayış yeri üzrə qeydiyyatı alınmaları prosedurları sadələşdirilmiş, nəticədə bu sahədə şəffaflığın tam təmin edilməsinə nail olunmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezident! Ötən dövr ərzində Xidmətin infrastrukturunu inkişaf etdirilmiş, maddi-texniki bazası möhkəmləndirilmiş, Sizin iştirakınızla 2010-cu il mayın 25-də Dövlət Miqrasiya Xidmətinin müasir tələblərə cavab verən yeni inzibati binası istifadəyə verilmişdir. Miqrasiya idarəetmə sisteminin təkmilləşdirilməsi, əcnəbilərə və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə göstərilən xidmətlərin səviyyəsinin yaxşılaşdırılması məqsədi ilə Xidmətin beş regional idarəsinin, Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda miqrasiya şöbəsinin fəaliyyəti təmin edilmişdir.

Yevlax şəhərində qanunsuz miqrantların saxlanması mərkəzinin tikintisi başa çatdırılmış, Bakı şəhərində isə analoji mərkəzin inşasında tamamlama işləri aparılır.

Sizin, 4 iyun 2010-cu il tarixli Fərmanınızın tələblərindən irəli gələn məsələlərin həll edilməsi istiqamətində müvafiq tədbirlər həyata keçirilmiş, o cümlədən Azərbaycan Respublikası Dövlət Miqrasiya

Xidmətinin Vahid Miqrasiya Məlumat Sistemi yaradılmış və digər dövlət orqanlarının müvafiq sistemləri ilə inteqrasiyası təmin edilmişdir.

Yeni fəaliyyətə başlamış Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunun miqrasiya şöbəsində, həmçinin Bakı şəhərində yerləşən mehmanxanaların bir qisminə əcnəbilər barədə qeyd alınan məlumatların Vahid Miqrasiya Məlumat Sisteminə daxil edilməsi üçün proqram təminatı həyata keçirilmiş, Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Miqrasiya Xidmətində Vahid Miqrasiya Məlumat Sistemi quraşdırılmış, mərkəzi baza ilə real vaxt rejimində əlaqə təmin olunmuşdur.

Cənab Prezident! 2008-ci ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına dair Nazirlər Kabinetinin həmin il avqustun 5-də keçirilən iclasında Siz demişdiniz: “Biz miqrasiya siyasətimizi daha da gücləndirməliyik, çox ciddi sistem yaratmalıyıq. Hər bir gələn xarici vətəndaş qeydiyyatdan keçməlidir. Qanunsuz bir adam da burada işləməməlidir. Biz istənilən anda bilməliyik ki, hansı xarici vətəndaş hansı gündə haradadır və nə ilə, hansı işlə məşğuldur”. Bu fikirlər göstərdiyiniz böyük diqqət və qayğı sayəsində bu gün gerçəkləşmişdir. Belə ki, Vahid Miqrasiya Məlumat Sistemi vasitəsilə müəyyən edilmişdir ki, cari il aprelin 1-dək Azərbaycan Respublikasında olan əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin ümumi sayı 452 475 nəfərdir. Həmçinin müəyyən olunmuşdur ki, Azərbaycan Respublikası Dövlət Miqrasiya Xidmətinə müvafiq icazələrin alınması ilə bağlı müraciət etmiş əcnəbilərin 25 faizini fərdi əmək fəaliyyəti ilə məşğul olanlar, 20 faizini təhsil müəssisələrində əyani təhsil alanlar, 18 faizini Azərbaycan Respublikası vətəndaşları ilə nikahda olanlar, 13 faizini Azərbaycan Respublikası vətəndaşları ilə yaxın qohumluq münasibətində olanlar və s. təşkil edir.

Cənab Prezident!

Bu gün qeyri-qanuni miqrasiya ilə mübarizə sahəsində işlək mexanizm yaradılmış, əcnəbi və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin Azərbaycan Respublikasında olma, habelə müvəqqəti və daimi yaşama qaydalarının pozulması hallarının aşkar edilərək qarşısının alınması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər gücləndirilmiş, Dövlət Miqrasiya Xidməti ilə Daxili İşlər Nazirliyi və Dövlət Sərhəd Xidməti arasında birgə tədbirlər planı hazırlanmışdır. Bu istiqamətdə görülən tədbirlər ötən illərlə müqayisədə daha da gücləndirilmiş və nəticədə Dövlət Miqrasiya Xidməti tərəfindən 2010-cu ildə 16680 əcnəbinin sənədləri yoxlanılmış və 12094 qanun pozuntusu aşkar edilmişdir. Hər bir halda qanunvericiliyin tələbinə uyğun olaraq əcnəbilər barəsində müvafiq qərarlar qəbul olunmuşdur. 2010-cu il ərzində qanunvericiliyin tələbinə uyğun olaraq alınmış rüsum və tətbiq edilmiş cərimələrdən dövlət büdcəsinə 14 210 808 manat vəsait daxil olmuşdur.

Miqrasiya sahəsində baş verən yeniliklərin və mühüm tədbirlərin ictimaiyyətə çatdırılması işində daim operativlik təmin olunmuş, vətəndaşların məlumatlandırılması və maarifləndirilməsi məqsədi ilə müvafiq tədbirlər təşkil olunaraq həyata keçirilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizin tərəfinizdən ölkəmizin hərtərəfli inkişafı üçün müəyyənləşdirilmiş daxili və xarici siyasət kursunun yeni mərhələyə keçməsi qarşımıza daha ciddi vəzifələr qoymuşdur. Dövlət Miqrasiya Xidmətinin şəxsi heyəti adından Sizi əmin edirəm ki, Azərbaycan Respublikasının miqrasiya siyasətinin uğurla davam etdirilməsi, qarşımıza qoyulmuş tapşırıqların vaxtında və keyfiyyətlə yerinə yetirilməsi məqsədi ilə bundan sonra da bütün imkanlarımızı səfərbər edəcəyik.

İcazə verin, fürsətdən istifadə edərək, bu sahəyə göstərdiyiniz diqqət və qayğıya görə miqrasiya orqanları işçiləri adından, eləcə də öz adımdan Sizə minnətdarlığımızı bildirim.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- İlin birinci rübündə görülmüş işlər göstərir ki, ölkə iqtisadiyyatı uğurla inkişaf edir, sosial məsələlər öz həllini tapır, hər bir sahə üzrə konkret proqramlar vardır. Bu proqramlar icra edilir. Hökumət üzvləri isə öz vəzifələrini bilirlər və vəzifə borcunu icra edirlər.

Dünyada gedən proseslər, xüsusilə neftin dünya bazarlarında kəskin şəkildə bahalaşması istər-istəməz inflyasiya risklərini də artırır. Bilirsiniz ki, biz bir neçə il bundan əvvəl də oxşar mənzərə ilə üzləşmişdik. O vaxt da neftin qiyməti kəskin şəkildə - haradasa 60 dollardan 140 dollara qədər qalxmışdı və müəyyən müddətdən sonra biz bu kəskin artımı istehlak qiymətlərinin artırılmasında da gördük. Yəni, istisna olunmur və yəqin ki, inflyasiya risklərinin artması qaçılmazdır. Belə olan halda biz gərək antiinflyasiya tədbirlərinin gücləndirilməsində daha da məqsədyönlü siyasət aparaq. Makroiqtisadi sabitliyə daha da çox diqqət göstərək.

Makroiqtisadi sabitlik həmişə diqqət mərkəzindədir. İqtisadi inkişafı bağlı bütün tədbirlərdə, demək olar ki, bu məsələyə xüsusi diqqət göstərilir. Keçən il inflyasiyanın səviyyəsi qəbul edilən həcmdə idi. Biz görürük ki, bu ilin birinci rübündə inflyasiya 9,1 faiz artmışdır. Ona görə həm dünyada gedən proseslər, neftin bahalaşması, eyni zamanda, ölkəmizdə maaşların, pensiyaların gözlənilən artırılması məsələləri istər-istəməz inflyasiya risklərinə öz təsirini göstərəcəkdir. Biz çalışmalıyıq ki, 2011-ci ildə inflyasiya berrəqəmli olsun və bütün antiinflyasiya tədbirləri daha da güclü və məqsədyönlü şəkildə həyata keçirilsin.

İstehlak qiymətlərinə nəzarət vardır, daim monitoring aparılır və bundan sonra da biz bu məsələlərlə məşğul olacağıq. İnhisarçılığa qarşı mübarizəni daha da gücləndirməliyik. Həm idxalda, həm də ki, daxili istehsalda inhisarçılığa qarşı mübarizə daha da güclü aparılmalıdır. Bəzi hallarda inhisarçılıq deyəndə daha çox idxalla bağlı olan məsələlər yada düşür. Ancaq son hadisələr, xüsusilə Novruz bayramı ərəfəsində müşahidə olunan mənzərə onu göstərir ki, daxildə istehsal olunan malların qiymətlərinin süni şəkildə qaldırılması halları baş vermişdir. Biz dərhal operativ şəkildə lazımı tədbirləri gördük. Süni şəkildə artırılan qiymətlərin tənzimlənməsi üçün lazımı addımları atdıq. Ancaq həm idxalla, həm də daxili istehsalla bağlı inhisarçılığa yol verilməməlidir.

Azərbaycanın bazarı demək olar ki, kifayət qədər məhduddur. Əgər hansısa bir böyük istehsalçı yaranırsa,- biz istəyirik, maraqlıyıq ki, həm orta və kiçik sahibkarlıq artsın, həm böyük şirkətlərimiz olsun və onlar da güclənsin, dövlət tərəfindən verilən dəstək, siyasi, iqtisadi dəstək artıq böyük şirkətlərin yaranmasına xidmət göstərir,- ancaq, eyni zamanda, böyük şirkət istər-istəməz inhisarçılığa çevrilir, bəzi hallarda öz maraqlarının təmin olunması üçün qəbul edilməz addımlar atır.

Belə olan halda inhisarçılığa qarşı mübarizə həm idxalda, həm daxili istehsalda daha da güclü olmalıdır və elə etməliyik ki, xoşagəlməz hallara yol verilməsin.

Korrupsiya və rüşvətçorluğa qarşı mübarizənin gücləndirilməsi gözəl nəticələrini verir. Bu siyasət davam etdiriləcəkdir. Bu, bizim şüurlu seçimimizdir və görülən tədbirlər xalq tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Biz burada bir neçə amili nəzərə almalıyıq. Bu mübarizə genişmiqyaslı və çoxşaxəli olmalıdır. Əlbəttə ki, inzibati tədbirlər gücləndirilməlidir, cəza tədbirləri bundan sonra da tətbiq olunacaqdır, ictimai nəzarət daha da güclü olmalıdır.

Mən həmişə insanlarla təmasda olan zaman müraciət edirəm ki, xoşagəlməz hallar haqqında məlumatlar versinlər. Azərbaycanda ümumiyyətlə, bütün sahələrdə ictimai nəzarət daha da güclü olmalıdır. İslahatların dərinləşməsi prosesi getməlidir. Bu da antikorrupsiya tədbirlərinin arasında mühüm əhəmiyyətə malik olan sahədir. Sağlam rəqabət təmin edilməlidir. Qeyri-sağlam rəqabət aradan qaldırılmalıdır. Bütün sahələrdə şəffaflıq təmin edilməlidir. Bizdə bu sahədə gözəl təcrübə vardır. Bizdə şəffaflıqla bağlı məsələlər uğurla həllini tapır. Azərbaycan Dövlət Neft Fondunu misal gətirmək olar. Dünya miqyasında ən böyük və müsbət qiymətlərə layiq olan qurumdur və biz şəffaflıqla bağlı inkişaf etmiş ölkələrin bir çoxundan qabaqdayıq. Bu sahədə əldə olunmuş nailiyyətlər bütün başqa sahələrə də şamil edilməlidir.

Miqrasiya ilə bağlı məsələlər Azərbaycanda uğurla həllini tapır. Miqrasiya da inkişafın təzahürüdür. Bir neçə il bundan əvvəl Nazirlər Kabinetinin toplantısında mən məsələ qaldırmışdım ki, vaxt gələcək və biz bu problemlə üzləşə bilərik. O vaxt gəldi və Miqrasiya Xidmətinin vaxtında yaradılması bizə imkan verdi ki, bu prosesləri lazımı səviyyədə tənzimləyək. Qanunsuz miqrasiyaya qarşı ciddi tədbirlər görülür. Yenə də demək istəyirəm ki, miqrasiya inkişafın əlamətidir. Əgər Azərbaycanda sürətli inkişaf olmasaydı, xaricdən Azərbaycana işləmək üçün gələnlərin sayı o qədər də çox olmazdı.

Biz əlbəttə ki, ilk növbədə daxili əmək resurslarımızı müdafiə etməliyik. Baxmayaraq ki, son illərdə Azərbaycanda bir milyona yaxın iş yeri yaradılmışdır və bunun tam əksəriyyəti daimi iş yerləridir, yenə də işsizlik məsələləri vardır. Elə etməliyik ki, ilk növbədə Azərbaycan vətəndaşları işlə təmin olunsunlar. Eyni zamanda, Azərbaycan dünya iqtisadiyyatının bir parçasıdır və biz bütün integrasiya proqramlarına çox müsbət baxırıq. Azərbaycanda liberal iqtisadiyyat və işləmək üçün bütün imkanlar vardır. Azərbaycan xalqı

qonaqpərvər xalqdır, Azərbaycanda quruculuq-abadlıq işləri, müasir xidmətlərin yaradılması məsələləri əlbəttə ki, miqrantları cəlb edir. Bununla bərabər, onu da qeyd etməliyik ki, Azərbaycanda ictimai asayiş çox yüksək səviyyədə qorunur, təhlükəsizlik tədbirləri güclüdür. Şəhərlərimizə xas olan əlamət ondan ibarətdir ki, insanlar özlərini çox rahat hiss edirlər. Azərbaycanda kriminogen durum da çox yaxşıdır.

Bütün bu amillər əlbəttə ki, xaricdən gələnlərə, necə deyirlər, əlavə təkan verir. Yenə də demək istəyirəm ki, biz xoş niyyətlə gələn bütün qonaqlara öz qapılarımızı açırıq. Ancaq bütün bu işlər qanun çərçivəsində həll olunmalıdır və qanunsuz miqrasiyaya qarşı tədbirlər davam etdirilməlidir.

Növbəti aylarda sahibkarlığın inkişafı işində əlavə tədbirlər görülməkdir. Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə kreditlər artıq verilməyə başlanmışdır. Bu kreditlər bütün bölgələri əhatə edir. Artıq bizdə bu sahədə təcrübə də çox müsbətdir. Bu il veriləcək kreditlər hesabına yeni müəssisələr, yeni iş yerləri yaradılacaq və ölkə iqtisadiyyatının çoxşaxəli şəkildə inkişaf etməsinə biz daha da böyük həcmdə nail olacağıq. Deyə bilərəm ki, bu ilin birinci rübünün uğurlu yekunları, xüsusilə qeyri-neft sektorunun artımı, o cümlədən sahibkarlığa göstərilən diqqətin nəticəsində mümkün olmuşdur. Güzəştli şərtlərlə verilən kreditlər, sahibkarlara dəstək, regional inkişaf proqramının icrası və proqrama vaxtaşırı əlavələrin edilməsi məsələləri də əlbəttə ki, müsbət rol oynayır.

Hazırda taxılçılığın inkişafı ilə bağlı təkliflər paketi hazırlanır. Bundan əvvəlki iclaslarda bu barədə tapşırıqlar verilmişdir ki, böyük fermer təsərrüfatları, infrastruktur yaradılsın və bu işlərə böyük torpaq sahələri cəlb edilsin, suvarma məsələləri öz həllini tapsın.

Şübhə etmirəm ki, növbəti illərdə qeyri-neft sektorunun, kənd təsərrüfatının və sahibkarlığın inkişafı daha da sürətlə gedəcək və bizə imkan verəcək ki, ərzaq təhlükəsizliyimizi tam şəkildə təmin edək. Biz bu məsələni bir neçə il bundan əvvəl qoymuşuq. Deyə bilərəm ki, miqrasiya ilə bağlı olan məsələlərdəki kimi, biz yenə də uzaqgörənlik göstərmişdik. Çünki biz ərzaq təhlükəsizliyi ilə bağlı məsələləri gündəliyə salanda o vaxt hələ bu məsələ dünya miqyasında bu qədər də kəskinləşməmişdi.

Son illər ərzində müəyyən hava şəraiti ilə, təbii fəlakətlərlə bağlı xüsusilə taxılçılıqda bəzi ölkələr tərəfindən ixraca qoyulan məhdudiyətlər göstərir ki, biz aqrar siyasətimizi ancaq daxili resurslar üzərində aparmalıyıq. Azərbaycanda uzun illər ərzində aparılan aqrar islahatlar, 1990-cı illərdə aparılmış və davam etdirilən çox cəsarətli aqrar islahatlar, fermerlərə göstərilən dəstək, vergilərin ləğvi, bugünkü reallıqlar imkan verir ki, biz öz gücümüzə arxalanaraq ərzaq təhlükəsizliyimizi təmin edə bilək. Bu məsələ ilə bağlı sahibkarlarla görüşdə geniş fikir mübadiləsi aparılmışdır. Təkrara ehtiyac yoxdur. Sadəcə olaraq, demək istəyirəm ki, bu məsələ də daim gündəlikdə olmalıdır.

Ətraf mühitin qorunması işində söylərimizi daha da gücləndirməliyik. Düzdür, "Ekologiya ili" rəsmən başa çatdı. Ancaq hər il "Ekologiya ili" olmalıdır - həm ağacəkmə məsələləri, həm içməli su ilə təminat, neftlə çirkənlənmiş ərazilərin təmizlənməsi. Bu məsələlərin həlli üçün dövlət büdcəsində vəsait nəzərdə tutulur. Dövlət büdcəsinə düzəlişlər ediləndən sonra yenə də bu məqsədlər üçün vəsait nəzərə alınmalıdır.

Hazırda bütün ölkədə içməli su və kanalizasiya layihələri icra edilir. Bu layihələr daha da sürətlə icra edilməlidir və belə görünür ki, Azərbaycan dövləti, yəni dövlət büdcəmiz əsas yükü öz üzərinə götürməlidir.

Mən təxminən əvvəlki illərdə də belə qənaətdə idim ki, gec-tez biz bu məsələni də öz üzərimizə götürəcəyik. Çünki bildiyiniz kimi, beynəlxalq maliyyə qurumları ilə apardığımız danışıqlar həm uzanırdı, həm də müəyyən şərtlər irəli sürülürdü. İndi Azərbaycanın maliyyə imkanları kifayət qədər genişdir və bu rəqəmlər də səsləndi. Bizim valyuta ehtiyatlarımız artır, biz bu yaxınlarda büdcəyə əlavələr edəcəyik. Ona görə əsas yükü Azərbaycan dövləti öz üzərinə götürməlidir. Harada ki, məqbul şərtlərlə və yaxşı kommersiya şərtləri ilə kreditlərin verilməsi mümkündür, əlbəttə, biz bu imkanlardan istifadə etməliyik. Harada ki, məsələ uzanır, yaxud da şərtlər çox sərt, əlbəttə, mən hesab edirəm ki, biz belə kreditlərə heç müraciət etməməliyik, bu işləri daxili imkanlar hesabına görməliyik. Bu məqsədlə dövlət büdcəmizdə əlavə vəsait nəzərdə tutulmalıdır ki, işlər daha da sürətlə getsin, növbəti bir neçə il ərzində bütün ölkədə su, kanalizasiya məsələləri öz həllini tapsın.

Əlbəttə ki, bu məsələlər regional inkişaf proqramında daha da böyük həcmdə öz əksini tapmalıdır. Regional inkişaf proqramında, əlbəttə ki, bu məsələlər qoyulubdur. Konkret icra müddəti də qoyulubdur. Yəni, buna daha da böyük diqqət göstərilməlidir. Eyni zamanda, regionlarla bağlı olan layihələr arasında kənd yollarının tikintisi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu məqsədlər üçün keçmişdə də vəsait ayrılmışdır və müxtəlif bölgələrdə yeni kənd yolları salınmışdır. Mən o yolların açılışında iştirak etmişəm. O yollar on minlərlə insanı, yüzlərlə kəndi birləşdirir. Yeni infrastrukturun yaradılması həm bölgələrin inkişafına xidmət göstərir, həm də insanların rahatlığı üçün çox vacibdir. Hesab edirəm ki, kənd yollarının tikintisinə böyük məbləğdə əlavə vəsait ayrılmalıdır. Hazırda yerlərdən təkliflər gəlir. İlk növbədə biz, yenə də deyirəm, böyük yaşayış məntəqələrini birləşdirən yolların tikintisi ilə məşğul olmalıyıq. Əlbəttə ki, biz ən bərbad vəziyyətdə olan yolları da bərpa etməliyik, əslində yenidən qurmalıyıq. Çünki əfsuslar olsun ki, nəinki bölgələrdə, hətta Bakı qəsəbələrində və kəndlərində yolların əksəriyyəti torpaq yollarıdır.

Bu da qətiyyənlə dözülməz bir haldır. Ona görə, bir də demək istəyirəm ki, qəsəbələrlə bağlı olan məsələlərin içərisində yollar, su və kanalizasiya məsələləri prioritet mənə daşıyır.

Bakı qəsəbələri ilə bağlı olan məsələlər haqqında mən giriş sözümdə öz fikirlərimi bildirdim. Bu ay proqram qəbul ediləcəkdir. Proqrama çox ciddi nəzarət edilməlidir. Həm Bakı İcra Hakimiyyəti, rayon icra hakimiyyətləri, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi tərəfindən proqram vaxtaşırı təhlil olunmalıdır, əlavələr edilməlidir. Mən ümid edirəm ki, qəsəbələrə aid olan bütün məsələlər proqramda öz əksini tapacaqdır.

Ancaq həyat yerində durmur. Biz regional inkişaf proqramının icrası ilə bağlı bu mənzərə ilə üzləşmişdik ki, müəyyən mərhələlərdə düzəlişlər də, əlavələr də edildi. Hər halda bu məsələ ölkə qarşısında duran məsələlərin içərisində xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Bununla bərabər, həm regional proqram, həm Bakı qəsəbələrinin inkişafı proqramı çərçivəsində qəzalı vəziyyətdə olan məktəblərin bərpası və yenidən qurulması məsələləri öz həllini tapmalıdır.

Son illərdə bu sahədə çox böyük işlər görülmüşdür. İki mindən artıq məktəb tikilib istifadəyə verilmişdir, əlavə korpuslar tikilmişdir. Ancaq qəzalı vəziyyətdə olan məktəblərin sayı hələ də kifayət qədərdir. Burada əlbəttə ki, müxtəlif fikirlər ola bilər: hansı məktəb qəzalı məktəb hesab olunmalıdır və burada fikir müxtəlifliyi vardır. Çünki mən bu məsələ ilə bağlı göstərişlər vermişəm ki, qəzalı vəziyyətdə olan məktəblərin sayını mənə versinlər və o məktəblər hansı rayonlarda, hansı qəsəbələrdə yerləşir. Hər halda, mən hesab edirəm ki, Azərbaycanda pis vəziyyətdə məktəb olmamalıdır. Bunu ya qəzalı adlandırmaq, yaxud da ki, pis vəziyyətdə olan məktəb kimi qələmə vermək olar. Ancaq bütün məktəblər yaxşı vəziyyətdə olmalıdır. Harada ki yenidən qurulmalıdır onu edəcəyik, harada ki, təmirə ehtiyac var əlbəttə ki, onlar təmir olunacaqdır. Yaxın gələcəkdə o məktəblərin dəqiqləşdirilmiş siyahısı verilməlidir. Bütçəyə əlavələr edilən zaman bu məqsədlər üçün də vəsait nəzərdə tutulacaqdır. Bununla bərabər, ölkədə uşaq bağçaları ilə bağlı problemlər də vardır. Biz bu problemləri bilirik. Bu problemlər müstəqilliyimizin ilk illərində yaranmışdır. O vaxt uşaq bağçalarının bir hissəsi özəlləşdirilmişdir. Yaxud da ki, onlardan başqa məqsədlər üçün istifadə olundu. Bəzilərinə dükanlar, restoranlar, digər məişət obyektləri yaradıldı. Yəni, o dövrdə belə xoşagəlməz hallara yol verildi. Ona görə, hazırda mövcud olan uşaq bağçaları bizim tələbatımıza heç uyğun gəlmir.

Nəzərə alsaq ki, Azərbaycan əhalisi də artır və bu, çox müsbət haldır. Artıq Azərbaycanda doqquz milyon əhali vardır. Sovet vaxtında tikilmiş bağçalar daha az əhaliyə hesablanmışdır. Ona görə bu vəziyyət çox ciddidir. Burada yeganə yol, hesab edirəm real yol ondan ibarətdir ki, yeni uşaq bağçaları tikilməlidir. Mən hesab etmirəm ki, biz özəlləşdirmənin nəticələrinə yenidən baxaq. Bu, mümkün deyildir. Azərbaycan bazar iqtisadiyyatına sadıq olan ölkədir. Azərbaycan xarici və daxili investorlar üçün çox etibarlı ölkədir və bu, bizim böyük nailiyyətimizdir. Çünki hamı bilir ki, Azərbaycan öz sözüne sadıq olan ölkədir və investisiyalar, - istər xarici, istər daxili, - dövlət tərəfindən qorunur. Bu siyasət bundan sonra da davam etdiriləcəkdir. Ona görə bizim birçə yolumuz qalır ki, yerlər müəyyən edilsin və biz uşaq bağçalarının tikintisinə geniş şəkildə başlaya bilək. Ona görə bu göstərişi də verirəm. Bütçəyə əlavələrdə bu məsələ mütləq öz həllini tapmalıdır. Bu il və növbəti illərdə uşaq bağçalarının tikintisi proqramı icra edilməlidir.

Nefq-qaz sektorunda işlər gedir. Azərbaycan öz imkanlarını genişləndirir və bütün ölkədə qazlaşdırma prosesi gedir. Demək olar ki, hər həftə hansısa bir yeni kənd qazlaşdırılır. Bütün infrastruktur yenidən qurulur, bu işlər müasir səviyyədə görülür və hesab edirəm ki, növbəti iki il ərzində ölkədə qazlaşdırma ilə bağlı əsas məsələlər öz həllini tapacaqdır. Bu ilin birinci rübündə Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında “Cənub” qaz dəhlizi üzrə bəyannamə imzalanmışdır. Bu bəyannamə hər iki tərəfin maraqlarını təmin edir. Bəyannamədə Azərbaycan Avropa istehlakçıları üçün təchizatçı və kömək edən ölkə kimi göstərilir. Bu bəyannamənin çox böyük mənası vardır. Azərbaycanın zəngin qaz ehtiyatları müxtəlif yollarla dünya bazarlarına çatdırılır və çatdırılmalıdır. Biz elə etməliyik ki, zəngin qaz ehtiyatlarımızdan maksimum dərəcədə səmərəli şəkildə istifadə edək, yaxın gələcəkdə hasilatın həcmi artıraraq. Bunu etmək üçün, şübhəsiz, bizim üçün mövcud olan bazarlarda qazımızın həcmi artırılmalı və yeni bazarlara çıxmaq üçün çalışmalıyıq. Hazırda müxtəlif ölkələrlə ikitərəfli danışıqlar gedir və əlbəttə, Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasındakı əlaqələr, imzalanmış sənədlər bu məsələnin həlli üçün mühüm addım olacaqdır.

Bizdə elektrik enerjisinin istehsalı sahəsində bütün işlər lazımi səviyyədə aparılır. Azərbaycan artıq elektrik enerjisi ixrac edən ölkəyə çevrilibdir. Biz bütün qonşu ölkələrə enerji ixrac edirik. Bununla bərabər, biz yenə də ölkə daxilindəki enerji güclərini artırırıq. Növbəti müddətdə biz elektrik xətlərinin yeniləşməsinə daha çox diqqət verməliyik. Çünki generasiya güclərimiz kifayət qədərdir. Bu il Füzuli Su Elektrik Stansiyası istismara verilməlidir. Onun gücü 25 meqavattır və “Cənub” Elektrik Stansiyası istifadəyə verilməlidir. Onun gücü isə 800 meqavata yaxındır. Hazırda müxtəlif hesablamalara görə 1000 meqavata yaxın əlavə enerji gücümüz vardır ki, biz ondan istifadə etmirik. Biz gələcəkdə əlbəttə ki, elektrik enerjisinin ixracı ilə daha da ciddi məşğul olmalıyıq. Bunu etmək üçün qaz sahəsində olduğu kimi, həm hazırkı bazarlara ixracı artırılmalı, eyni zamanda, yeni bazarlara da çıxmalıyıq. Bu məqsədlə hazırda Azərbaycan ilə Gürcüstan arasında 500 kilovotluq enerji xətlərinin tikintisi başlanmışdır. Bu məqsədlə Samuxda yeni böyük yarımstansiya tikilmişdir. Mən bu yaxınlarda onun açılışında iştirak etmişəm. Yəni, bütün bu işlər bizə lazımdır ki, maksimum dərəcədə elektrik enerjisini ixrac edə

bilək. Neft və qazdan sonra üçüncü vacib ixrac xəttimiz bu xətt olmalıdır. Bununla bərabər, bərpa olunan enerji mənbələrinin yaradılması prosesi gedir, kiçik su elektrik stansiyaları tikilir, bir neçəsinin təməl daşı qoyulmuşdur. Yenə də kiçik su elektrik stansiyalarının tikintisi nəzərdə tutulur və Azərbaycanda digər alternativ enerji mənbələrinin yaradılması prosesi gedir.

Magistral yolların tikintisi ilə bağlı əlavə tədbirlər görülməlidir. Çox işlər görülüb. Bütün magistral yollarda işlər gedir. Şəhərlərarası yollar, kənd yolları tikilir. Hesab edirəm ki, biz ilin sonuna qədər bu sahədə əlavə vəsaitin ayrılması hesabına işi daha da sürətləndirməliyik. Xüsusilə Bakı-Rusiya sərhədi yolunun davam etdirilməsi üçün əlavə vəsait nəzərdə tutulmalıdır ki, biz bu yolun tikintisini tezliklə başa vuraq. Yolun böyük hissəsi artıq beynəlxalq standartlara uyğundur. Sərhədə yaxın olan qalan hissənin tikintisini də tezliklə təmin etməliyik. Bakı-Gürcüstan yolunun bir hissəsi ikizolaqlı, bir hissəsi dördzolaqlıdır. Nəzərə alsaq ki, o yoldan istifadə çox intensiv xarakter daşıyır, biz ikizolaqlı hissəni dörd zolağa genişləndirməliyik. Bu tapşırığı da verirəm ki, Bakıdan Gürcüstan sərhədinə qədər bu yolun hamısı dördzolaqlı olsun.

Bu layihəyə başlamaq üçün əlavə vəsait nəzərdə tutulmalıdır. Bakı-İran sərhədi yolunun inşası cədvəl üzrə gedir. Bu yol bəri başdan dördzolaqlı kimi nəzərdə tutulmuşdur. Orada bütün işlər cədvəl üzrə gedir. Yolların tikintisi ilə vaxtaşırı tanış oluram və işlər lazımı səviyyədə görülür.

Bakı-Şamaxı yolu. O da demək olar ki, Bakı-Balakən sərhəd yolunun bir hissəsidir. O da yenidən qurulub. İkizolaqlı yol kimi qurulub. Hesab edirəm, bu yolu da dörd zolağa genişləndirmək üçün əlavə tədbirlər görülməlidir ki, bu yolla gedib-gəlmək daha da rahat olsun.

Bakıda yeni qovşaqlar, körpülər, tunellər tikilir. Bu işlər şəhərimizin müxtəlif yerlərində gedir. Bakı qəsəbələrinin proqramı çərçivəsində qəsəbələrarası yolların tikintisi də nəzərdə tutulur. Bu işlər daha da sürətlə aparılmalıdır. Bütün bu işləri görmək üçün yaxın zamanlarda büdcəyə əlavələr edilməlidir, dürüstləşmə aparılmalıdır. İndi müvafiq göstərişlər verilmişdir, təkliflər hazırlanır. Nəzərə almalıyıq ki, əlavə maliyyə resurslarımız vardır, dünyada neftin qiyməti artmışdır. Təbii olar ki, biz həllini gözləyən məsələləri elə bu il həll edək və bu məsələləri gələn ilə saxlamayaq. İlk növbədə qeyd etdiyim məsələlər, infrastruktur layihələri əlavə edilməlidir, tikinti işləri, sosialyönümlü tədbirlər, - bu barədə burada deyildi, - dürüstləşmə zamanı nəzərə alınmalıdır.

Azərbaycanda sosialyönümlü tədbirlər vaxtaşırı aparılır. Həm uzunmüddətli proqramlar çərçivəsində, həm də lazım gələndə əlavə tədbirlər görülür. Mən onların arasında bu yaxınlarda əhalinin suya olan borclarının silinməsi məsələsini qeyd etmək istəyirəm. Bu, bizim sosial siyasətimizin nə qədər güclü olduğunu göstərir. Bu addım xoşniyyətli addımdır və hesab edirəm ki, düzgün addımdır, sosial ədalət prinsipləri baxımından düzgün addımdır, bazar iqtisadiyyatı prinsipləri baxımından bəlkə də o qədər də düzgün addım deyildir. Ancaq bizim üçün əsas məsələ prioritetlərin düzgün seçilməsidir. Bu prioritetlər sırasında sosial məsələlər birinci yerdədir. Ancaq o da həqiqətdir ki, əgər güclü iqtisadi imkanlarımız olmasa, heç bir sosial məsələ öz həllini tapa bilməz. Ona görə dürüstləşmə zamanı mütləq geniş sosial paket nəzərdə tutulmalıdır, əməkhaqqılarının, pensiyaların artırılması məsələləri öz həllini tapmalıdır və tapacaqdır. Xüsusilə, 2006-cı ilə qədər pensiyaya çıxmış vətəndaşların pensiyaları artırılmalıdır. Çünki bu sahədə müəyyən ədalətsizlik vardır. Bu ədalətsizlik ona görə yarandı ki, 2006-cı ildən sonra yeni qaydalar tətbiq olundu və 2006-cı ildən sonra pensiyaya çıxanlar daha böyük pensiya alırlar. 2006-cı ilə qədər Azərbaycanda pensiyaya çıxanların sayı haradasa 900 mindən artıqdır.

Bütövlükdə 1 milyon 300 nəfərə qədər pensiyaçı vardır. Onlardan 900 mini 2006-cı ilə qədər pensiyaya çıxmışdır. Ona görə, ilk növbədə onların pensiya təminatı yaxşılaşdırılmalıdır ki, bu sahədə heç bir ayrı-seçkilik olmasın və yaşlı insanlar lazımı səviyyədə pensiya ilə təmin olunsunlar. Bu, bizim borcumuzdur, onlar işləyiblər, çalışıblar, bu ölkəni yaradıblar, ölkənin inkişafında çox böyük rol oynayıblar. Bizim borcumuz onların maddi təminatını yaxşılaşdırmaqdır. Biz bunu mütəmadi qaydada edirik. Xüsusilə bu il biz 2006-cı ilədək pensiyaya çıxmış vətəndaşların pensiya təminatını yaxşılaşdırmalıyıq.

Bütün digər məsələlər öz həllini tapır. Yenə də demək istəyirəm ki, hökumət üzvləri öz vəzifə borcunu yaxşı bilirlər. Ölkədə bütövlükdə işlər yaxşı gedir. 2011-ci ilin birinci rübünün yekunları da bunu təsdiqləyir. Gələn aylarda, ilin sonuna qədər biz eyni əzmkarlıqla və peşkarlıqla işləməliyik, ölkə qarşısında duran bütün vəzifələri icra etməliyik.

Sağ olun.

Xalq qəzeti.-2011.- 13 aprel.-№ 77.-S.1-4.

Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2011-ci ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir
(12 iyul 2011-ci il)

Bakı, 12 iyul (AzərTAc). İyulun 12-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2011-ci ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

- 2011-ci ilin birinci yarısı arxada qalıb. Biz ənənəvi olaraq, Nazirlər Kabinetinin iclasında ilin altı ayının yekunlarını müzakirə edəcəyik. Bütövlükdə demək istəyirəm ki, altı ayda ölkə qarşısında duran bütün iqtisadi və sosial məsələlər uğurla həll olunubdur. Ümumi iqtisadi artım o qədər də yüksək olmamışdır. Ümumi daxili məhsul cəmi 0,9 faiz artmışdır. Bunun səbəbi isə neftin hasilatının azaldılmasıdır. Bu amilin də bizdən asılı olmayan səbəbləri olmuşdur.

Ancaq sevindirici hal ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda qeyri-neft sektoru artmışdır. Artım 7,2 faiz təşkil etmişdir. Bu, əslində son illər ərzində apardığımız islahatların nəticəsidir. Çünki əsas məqsədimiz qeyri-neft sektorunun inkişafıdır, Azərbaycan iqtisadiyyatının şaxələndirilməsinin təmin edilməsidir. 7,2 faiz səviyyəsində artan qeyri-neft sektorunun göstəriciləri bizi çox sevindirir. Bu, onu göstərir ki, ölkə dinamik inkişaf edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının enerji amilindən asılılığı azalır. Eyni zamanda, bizə ümid verir ki, növbəti aylarda və illərdə Azərbaycan iqtisadiyyatının şaxələndirilməsi üçün əlavə də imkanlar yaradılacaqdır.

Kənd təsərrüfatında artım yaxşıdır - 6,2 faiz. Bu da yaxşı göstəricidir. Əhalinin pul gəlirləri 17 faiz artmışdır. İnflyasiya isə cəmi 8,8 faiz artmışdır. Bu da onu göstərir ki, yenə də insanların rifah halının yaxşılaşdırılması üçün yaxşı şərait yaradılmışdır.

Bir sözlə, ölkəmizin ümumi inkişafı bu altı ayda çox uğurlu, dinamik olmuşdur. Yenə də deyirəm, bütün iqtisadi infrastruktur və sosial məsələlər öz həllini tapmışdır. İlin birinci yarısında büdcəyə düzəlişlər edilmişdir. Bunun nəticəsində ilk dəfə olaraq, Azərbaycan büdcəsi - büdcə xərclərimiz 20 milyard dollara çatmışdır ki, bu da rekord göstəricidir. Əlbəttə, bu, bizə imkan verir ki, ilin axırına qədər vacib olan infrastruktur və sosial məsələlərin həlli üçün əlavə maddi imkanları ortaya qoyaq.

Ölkəmizin strateji valyuta ehtiyatları artır. İlin əvvəlindən ehtiyatlarımız 9 milyard dollar artmışdır. Bu da çox gözəl göstəricidir. Biz həm əldə edilmiş gəlirləri ölkə iqtisadiyyatının inkişafı üçün lazım olan sahələrə məqsədyönlü şəkildə xərcləyirik, eyni zamanda, ehtiyatları daha da artırırıq. Bütövlükdə, hazırda ölkəmizin strateji valyuta ehtiyatları 38 milyard dollar səviyyəsindədir. Bu, çox böyük rəqəmdir və əminəm ki, bu rəqəm ilin sonuna qədər artacaqdır. Bu, bizə imkan verir ki, ölkə iqtisadiyyatının inkişafını təmin edək, insanların sosial problemlərinin həlli üçün əlavə maliyyə resursları cəlb edək. Bir sözlə, ölkə iqtisadiyyatının hərtərəfli inkişafına nail olaq.

Bu ilin birinci yarısında həmişəki kimi, sosial məsələlərin həlli də diqqət mərkəzində olmuşdur və bu istiqamətdə çox vacib addımlar atılmışdır. Bəzi kateqoriya üzrə - büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda çalışan insanların əməkhaqları qaldırılmışdır. Ən böyük nailiyyət pensiyaların artımı ilə bağlıdır. Bir neçə gün bundan əvvəl qəbul edilmiş qərarlar nəticəsində iyulun 1-dən 2006-cı ilə qədər pensiyaya çıxmış pensiyaçıların orta pensiyası təxminən 40 faiz artmışdır. İndi dəqiqləşmə gedir, hesablamalar aparılır və bu, çox böyük artımdır. Deyə bilərəm ki, bəlkə də dünya miqyasında bu illər ərzində buna bənzər hadisə olmamışdır. Çünki bəzi ölkələrdə - harada ki, maliyyə və iqtisadi böhran özünü büruzə verir, nəinki pensiyalar artırılır, əksinə azaldılır, maaşlar, sosial proqramlar kəsilir, büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda işləyən insanların maaşları və sosial təminatı aşağı düşür.

Azərbaycanda isə 900 minə qədər pensiyaçının pensiyası 40 faiz artmışdır. Bu, bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan iqtidarının siyasəti sosialyönümlüdür. Bizim siyasətimizin mərkəzində Azərbaycan vətəndaşı dayanır. Bütün iqtisadi uğurlar bizə imkan verir ki, sosial sahədə daha da ciddi addımlar ataq. Mən əminəm ki, pensiyaçıların sosial təminatının yaxşılaşdırılması nəticəsində bir milyona qədər Azərbaycan vətəndaşı maddi vəziyyətini böyük dərəcədə yaxşılaşdıracaqdır.

Ünvanlı sosial yardım proqramı aparılır. Bu proqram hazırda 125 min ailəni əhatə edir. Hər ay orta hesabla hər bir ailəyə 104 manat kömək göstərilir. Bu da yoxsul təbəqəyə Azərbaycan dövləti tərəfindən göstərilən qayğıdır. Məqsədimiz ondan ibarətdir və bu məqsədi bir neçə il bundan əvvəl qarşıya qoymuşdum ki, Azərbaycanda yoxsulluq kimi sosial bəla aradan qaldırılsın. Son illərin təcrübəsi göstərir ki, biz bu məqsədə

çatırq. Son 7 il ərzində yoxsulluq şəraitində yaşayanların sayı 5 dəfə aşağı düşmüşdür. Mən ümid edirəm ki, bu ilin yekunlarına görə bu rəqəm yenə də aşağı düşəcəkdir.

Əlbəttə, bunu etmək üçün kompleks tədbirlər görülür. Həm iqtisadi siyasət, siyasi sabitlik, sahibkarlığın, kənd təsərrüfatının inkişafı, kreditlərin, subsidiyaların verilməsi, texnikanın alınması və fermerlərə icarəyə verilməsi, gübrə və yanacaqın güzəştli şərtlərlə fermerlərə verilməsi – bütün bu kompleks tədbirlər, üstəgəl ölkəmizdə aparılan böyük infrastruktur layihələrin icrası, elektrik xətlərinin, yolların, o cümlədən kənd yollarının çəkilişi, qazlaşdırmanın aparılması bu vəziyyətə gətirib çıxarıbdır.

Yenə də deyirəm ki, bu məqsədlərə çatmaq üçün biz son illər ərzində çox gərgin işləmişik. Azərbaycanda bir neçə proqram icra edilir. Hər bir proqram konkret mənə daşıyır. Heç bir proqram sadəcə olaraq, hansısa bir niyyət, şüar xarakteri daşmır. Hər bir proqramın təməlinə icra mexanizmləri, maliyyə resursları və düşünülmüş iş cədvəli vardır.

Regionlarda, o cümlədən regional inkişaf proqramının icrası nəticəsində təkcə bu ilin altı ayında 38 min yeni iş yeri açılmışdır və bu proses davam edir. Son illər ərzində 1 milyona qədər yeni iş yeri açılmışdır. Bu ilin birinci yarısında iki vacib proqram qəbul edilmişdir. Onlardan biri “Azərbaycan gəncliyi 2011-2015-ci illərdə” Proqramıdır. Bu Proqram bu yaxınlarda qəbul edilmişdir və konkret xarakter daşıyır. Əminəm ki, Proqramın icrası nəticəsində mühüm məsələlər öz həllini tapacaqdır.

Gənclərlə görüşlərim zamanı onlar tərəfindən qaldırılan məsələlərin demək olar ki, hamısı o proqrama daxil edilə bilər. Yerlərdən gələn təkliflər də təhlil edilə bilər. Əminəm ki, proqramda nəzərdə tutulmuş bütün məsələlər 2015-ci ilə qədər həllini tapacaq və beləliklə gənclərin həm məşğulluğu, həm təhsillə bağlı olan problemlər, asudə vaxtlarının təşkili, gənclər üçün xüsusi fondun formalaşması və o fondun xətti ilə müxtəlif proqramların keçirilməsi təmin olunacaqdır. Proqram mətbuatda dərc edilib, bu barədə çox danışmağa dəyməz. Demək istəyirəm ki, bu proqramın çox böyük təsiri olacaqdır və biz tezliklə proqramın icrasına başlayacağıq.

İkinci vacib proqram Bakı və Bakıtrafi qəsəbələrin sosial-iqtisadi inkişafı proqramıdır. Bu proqram daha da qısamüddətli – 2011-2013-cü illəri əhatə edir. Nəzərə alsaq ki, 2011-ci ilin yarısı artıq arxada qalıb, iki il ərzində Bakıda və bütün ətraf qəsəbələrdə çox böyük quruculuq, abadlıq işləri aparılacaqdır. Biz bu işlərə başlamışıq. İndi qəsəbələrdə yeni su xətləri çəkilir. Kanalizasiya xətlərinin çəkilişi üçün tədbirlər görülür, yollar salınır. O qəsəbələrin əksəriyyətində əksər yollar torpaq yolları idi, yararsız vəziyyətdə idi. Yağış, qar yağan kimi o yollardan keçmək mümkün deyildi. İndi hər bir qəsəbədə gözəl yollar çəkilir, yeni məktəblər, tibb məntəqələri, poliklinikalar, xəstəxanalar tikilir, mövcud olanlar təmir edilir. Yəni, qəsəbələrin bütün infrastrukturunu 2013-cü ilə qədər yenilənməlidir. Bu, çox böyük hədəfdir, böyük proqramdır və iki il yarım ərzində bunu icra etmək çox çətindir. Mən bunu başa düşürəm, amma, eyni zamanda, hədəf qoyulub ki, bu işləri biz qısa müddət ərzində görək. Çünki hesab edirəm ki, əgər biz bütün imkanları səfərbər etsək, buna nail olmaq mümkün olacaqdır. Eyni zamanda, qəsəbələrdə yaşayan insanların məşğulluğu üçün konkret tədbirlər nəzərdə tutulub. O cümlədən Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə Bakıtrafi qəsəbələrə də kreditlərin verilməsi prosesi başlanmışdır. Növbəti illərdə, yaqın ki, biz bunu daha da böyük məbləğdə edəcəyik ki, orada kiçik emal müəssisələri, kiçik zavodlar, fabriklər yaradılsın və kənd təsərrüfatının inkişafı üçün lazımı layihələr icra edilsin.

Bax, bu iki proqram 2011-ci ilin məhsuludur və bir də onu göstərir ki, bizim düşünülmüş siyasətimiz var, bu siyasət bütün sahələri əhatə edir.

Bu gün, eyni zamanda, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı gedən son danışıqlar haqqında Azərbaycan ictimaiyyətinə məlumat vermək istərdim. Çünki danışıqlar uzun illərdir ki, gedir və biz danışıqların demək olar ki, həlledici mərhələsindəyik. Ona görə son müddət ərzində baş verən hadisələr haqqında istərdim ki, Azərbaycan xalqını məlumatlandırım.

Birincisi, onu demək istəyirəm ki, Minsk qrupunun həmsədr ölkələrinin dövlət başçılarının son birgə bəyanatı çox ümidvericidir və bizdə məmnunluq hissləri doğurur. Çünki o bəyanatda Helsinki Yekun Aktının müddəalarına istinad edilmişdir. Helsinki Yekun Aktı münaqişənin həlli üçün əsas kimi göstərilmişdir. Orada ölkələrin ərazi bütövlüyü prinsipləri xalqların öz müqəddəratını müəyyən etmə prinsipləri ilə ziddiyyət təşkil etmir və münaqişələrin ölkələrin ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll olunması məsələləri də açıq-aydın göstərilir.

İkinci vacib məqam ondan ibarətdir ki, o bəyanatda və ondan sonrakı bəyanatlarda deyilmişdir ki, yaranmış status-kvo dəyişdirilməlidir, status-kvo qəbul edilməzdir. Bu, o deməkdir ki, status-kvonun dəyişdirilməsi mütləq Azərbaycan torpaqlarının işğal altından çıxmasını təmin edəcəkdir. Çünki Ermənistan tərəfi son 20 il ərzində çalışıb və çalışır ki, status-kvo dəyişməz olaraq qalsın və beləliklə, vəziyyətdə heç bir dəyişiklik edilməsin.

Üçüncü vacib məqam, bütövlükdə Minsk qrupunun həmsədr ölkələrinin bu məsələ ilə bağlı fəallığıdır. Bu fəallığı biz görürük, ictimaiyyət də bunu bilir. Kazan görüşü ərəfəsində mənim Amerika Prezidenti cənab Obama ilə telefon söhbətim olmuşdur. Kazan görüşü ərəfəsində Fransa Prezidenti cənab Sarkozi məne Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı məktub göndərmişdir. Kazan görüşü, bildiyiniz kimi, Rusiya Prezidenti cənab Medvedevin təşəbbüsü ilə keçirilmişdir. Görüşdən sonra ABŞ dövlət katibi xanım Klinton məne məktubla müraciət etmişdir və ondan sonra mənim xanım Klintonla telefon söhbətim olmuşdur. Kazan görüşündən sonra xarici işlər nazirimiz Fransa xarici işlər naziri ilə görüş keçirmişdir və nəhayət, Prezident Medvedev öz xarici işlər nazirini Bakıya

göndərmiş və Prezident Medvedevin məktubunu mənə təqdim etmişdir. Yəni, bu faktların sadəcə olaraq, sadalanması onu göstərir ki, fəallıq doğrudan da yüksək həddə çatıb və bu, bizi həm çox sevindirir, həm də ruhlandırır. Çünki biz ümid edirik ki, bu fəallıq real nəticələrə gətirib çıxaracaqdır. Biz görürük ki, həmsədr ölkələr indi çox çalışırlar ki, baza prinsipləri tezliklə razılaşdırılsın və beləliklə, sülh müqaviləsinin hazırlanması üçün şərait yaradılsın. Biz də bunu istəyirik, bəlkə də hamıdan daha da çox. Çünki bu, bizim torpaqlarımızdır və erməni işğalçıları torpaqlarımızı 20 ilə yaxındır ki, işğal edibdir. Yəni, məsələnin həllində ən maraqlı tərəf Azərbaycandır.

Eyni zamanda, mən danışıqların son mərhələləri haqqında bəzi reallıqları bir daha Azərbaycan ictimaiyyətinə çatdırmaq istəyirəm, o məqsədlə ki, hamı bilsin, Azərbaycan bütün dövrlərdə maksimum dərəcədə konstruktivlik nümayiş etdirmişdir. 2004-cü ildən Praqa prosesi adlandırılan bir danışıqlar formatı yaranmışdır və bu proses çətinliklə olsa da, irəliyə gedir və çətin olan məsələlər haqqında fikir mübadiləsi, danışıqlar aparılaraq bəzi vacib məsələlər razılaşdırılmışdır. Praqa prosesinin davamı olaraq, tərəflərə Madrid prinsipləri təqdim edilmişdir. Bu prinsiplər bir neçə abzasdan ibarət idi və çox ümumi xarakter daşıyırdı. Azərbaycan çox kiçik istisnalarla o prinsipləri bütövlükdə qəbul etmişdir. Bu prinsiplər əsasında 2009-cu ilin sonuna qədər Minsk qrupunun həmsədrləri, yəni üçü birlikdə, mən bunu xüsusilə vurğulamaq istəyirəm, Amerika, Fransa və Rusiya hər iki tərəfə yenilənmiş Madrid prinsiplərini təqdim etmişdir.

Bu, 2009-cu ilin sonunda idi. 2010-cu ilin əvvəlində, daha doğrusu, yanvar ayında Rusiya Prezidenti cənab Medvedev Ermənistan və Azərbaycan prezidentlərini Soçiyə dəvət etmiş və orada üçtərəfli görüş keçirilmişdir. O görüşdə Azərbaycan birmənalı şəkildə bildirmişdir ki, yenilənmiş Madrid prinsiplərini qəbul edir.

Bir daha demək istəyirəm ki, bu prinsipləri biz yazmamışdıq. Bu prinsipləri biz, necə deyərlər, icad etməmişdik. Bu, Amerika, Fransa və Rusiyanın birgə təqdim etdikləri və uzun illər üzərində çalışdıqları prinsiplər idi. Ermənistan tərəfi bu prinsipləri qəbul etmədi və ondan sonra, demək olar ki, danışıqlarda müəyyən durğunluq yaranmışdı. Çünki növbəti görüş altı aydan sonra, 2010-cu ilin iyun ayında Sankt-Peterburqda keçirilmişdir.

Yenilənmiş Madrid prinsipləri nədən ibarətdir? Mən hesab edirəm ki, bu barədə heç bir şübhə və anlaşılmazlıq olmamalıdır. Mən hesab edirəm ki, vaxt gəlib çatıb, bu barədə biz açıq danışmalıyıq. İlk növbədə, orada işğal edilmiş torpaqlardan Ermənistan işğalçı qüvvələrinin çıxarılması nəzərdə tutulurdu. Beş rayondan dərhal, iki rayondan beş ildən sonra Ermənistan qoşunlarının çıxarılması və Azərbaycan vətəndaşlarının öz doğma torpaqlarına qayıtması nəzərdə tutulurdu. Dağlıq Qarabağa müvəqqəti statusun verilməsi də o təkliflərdə var idi. Dağlıq Qarabağla Ermənistan arasında olan dəhlizin fəaliyyət göstərməsi də o prinsiplərdə var idi.

Bölgəyə həm Ermənistan, həm Azərbaycan əhalisinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün sülhməramlı qüvvələrin gətirilməsi zəruri idi. İşğaldan əziyyət çəkmiş bütün insanların əvvəlki məskunlaşma yerlərinə qayıtması da təmin edilməli idi.

Bax, qısaca desək, bu prinsiplər bundan ibarət idi. Ermənistan ilə Dağlıq Qarabağı birləşdirəcək dəhlizin parametrləri də o prinsiplərin tərkib hissəsi idi. Mən hesab edirəm ki, bu variant qəbul edilə bilər. Əlbəttə ki, bu, baza prinsipləridir. Bunun əsasında danışıqlar aparılmalıdır və danışıqların sonunda sülh müqaviləsi hazırlanmalıdır. Əlbəttə ki, sülh müqaviləsi hazır olanda son qərarı Azərbaycan xalqı verəcəkdir. Danışıqların davam etdirilməsi üçün həmsədr ölkələr tərəfindən irəli sürülmüş yenilənmiş Madrid prinsipləri qəbul oluna bilərdi. Ancaq əfsuslar olsun ki, Ermənistan tərəfi bu prinsipləri qəbul etmədi, onlardan imtina etdi və ondan sonra danışıqlar prosesində, yenə də deyirəm, 2010-cu ilin ortalarına qədər durğunluq yaranmışdı. Ondən sonra isə yeni təkliflər verilməyə başlanmışdır. Bəzi hallarda bu təkliflər danışıqların mahiyyətinə və son yeddi il ərzində apardığımız danışıqların əsas prinsiplərinə dəyişiklik etmişdir.

Ona görə biz indi yeni vəziyyətlə üzləşirik. Bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycan danışıqların konstruktiv şəkildə aparılmasında maraqlıdır. Azərbaycan 2009-cu ildə və 2010-cu ilin əvvəlində öz niyyətini göstərmişdir. Bir daha göstərmişdir ki, sülh danışıqlarına sadıqdır və bu danışıqlar mütləq sülh müqaviləsinə gətirib çıxarmalıdır.

Biz danışıqları sadəcə olaraq, danışıqlar üçün aparmırıq. Yaxud da ki, imitasiya və görüntü yaratmaq naminə aparmırıq. Burada Azərbaycan ilə Ermənistan arasında fərq kifayət qədər böyükdür. Ermənistan daim çalışır ki, status-kvo dəyişməz olaraq qalsın və guya ki, onlar danışıqlarda iştirak edirlər və konstruktivlik nümayiş etdirirlər. Halbuki bütün dövrlərdə çalışıblar ki, danışıqlar prosesini pozsunlar.

Azərbaycan isə birmənalı şəkildə öz konstruktivliyini göstərmişdir. Bu gün də göstərməyə hazırdır, bax, o dediyim prinsiplər əsasında. Bütün Azərbaycan vətəndaşları hazırda işğal edilmiş ərazilərə qayıtmalıdırlar. Ondən sonra sülh yarana bilər. Ondən sonra əməkdaşlıq ola bilər. O ki qaldı Dağlıq Qarabağın hüquqi statusunun müəyyən edilməsinə, 2009-cu ilin prinsiplərində göstərilmişdir ki, bu, gələcəyin məsələsidir və tərəflər razı olduğu təqdirdə bu məsələ öz həllini tapa bilər. Yəni ki, Azərbaycanın razılığı olmadan Dağlıq Qarabağın heç bir hüquqi statusu ola bilməz. Məhz ona görə mən dəfələrlə demişəm, bu gün də demək istəyirəm ki, Dağlıq Qarabağın Azərbaycandan ayrılması, Dağlıq Qarabağa müstəqilliyin verilməsi, yaxud da Ermənistanla birləşməsi heç vaxt danışıqlar mövzusu olmayıb və olmayacaqdır. Nə Azərbaycan rəhbərliyi, nə Azərbaycan xalqı heç vaxt bunu qəbul etməyəcəkdir.

Yenə də demək istəyirəm ki, bütün bu məsələlərin sadalanması bir daha bütün dünyaya Azərbaycanın xoş niyyətini göstərir və biz danışıqlarda həmişə konstruktivlik nümayiş etdirmişik. İndiki mərhələdə bütün dünya bu məsələyə çox böyük diqqət göstərir. Avropa İttifaqı. Avropa İttifaqına da mənim bu yaxınlarda səfərim olmuşdur. Səfər bütövlükdə çox uğurlu olmuşdur. Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında əlaqələrin möhkəmlənməsi üçün bu səfərin çox böyük əhəmiyyəti olmuşdur. Ən önəmlisi, Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında gələcək əməkdaşlığın istiqamətlərinin düzgün seçilməsi üçün bu səfər çox əhəmiyyətli idi. Mən hesab edirəm ki, biz gələcək birgə əməkdaşlıq haqqında mövqelərimizdə kifayət qədər yaxınlıq hiss edirik və elə də olmalıdır. Çünki biz Avropa İttifaqı ilə uzunmüddətli əməkdaşlıq etmək fikrindəyik. Ona görə, hər bir məsələ açıq-aydın göstərilməlidir. O cümlədən Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli məsələləri müzakirə edilmişdir.

Yenə də deyirəm, Minsk qrupuna həmsədrlik edən ölkələrin rəhbərlərinin məktubları, telefon zəngləri – bu fəallıq və bütün bu fəallığın, bu müsbət ab-havanın olduğu təqdirdə Ermənistan rəhbərliyinin bu yaxınlarda verdiyi çox qeyri-adekvat, cəfəng, isterik bəyanatlar danışıqlar prosesinin ruhuna ziddir. Biz çalışırıq ki, bu imkanı əldən verməyək. Biz çalışırıq ki, indiki mərhələdə addımları elə ataq ki, tezliklə baza prinsiplərini razılaşıdırı bilək.

Ermənistan tərəfi isə tam əksinə edir. Ermənistan rəhbərliyinin bu yaxınlardakı bəyanatları onların niyyətini göstərir. Onlar əslində bizi müharibə ilə hədələyirlər. Bizə qarşı müharibə aparan, azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə siyasətini aparan, Xocalı soyqırımını törədən vəhşilər indi yenə də Azərbaycanı müharibə ilə hədələyirlər. Özləri müharibədən qorxa-qorxa, əsə-əsə bizi müharibə ilə hədələyirlər.

Bəlkə də son aylar ərzində yaşanan bu beynəlxalq fəallığın səbəblərindən biri də ondan ibarətdir ki, Azərbaycan dövləti və Azərbaycan Ordusu güclü dövlətdir və güclü ordudur. Hamı bilir, o cümlədən yoxsulluq içində çabalayan, xarici ianələr ilə yaşayan Ermənistan bilir ki, Ermənistan ilə Azərbaycan müqayisədilməz səviyyədədir. Biz inkişaf edirik, güclənirik, xalqımız varlanır, ölkəmiz güclənir, onlar isə aclıq içindədir. Son altı ay ərzində 70 min erməni ölkəni birdəfəlik tərk edib. 5-10 ildən sonra orada 1 milyondan az erməni qalacaqdır. Yəni, hamı başa düşür ki, proseslər bu istiqamətdə gedir. Azərbaycanın maliyyə imkanları, siyasi çəkisi artır, regional vəziyyəti möhkəmlənir, ordu güclənir, demoqrafik göstəricilər yüksəlir. Bizim əhalimiz artır, onların əhalisi azalır. 5-10 ildən sonra bizim əhalimiz olacaq 11 milyon, onların əhalisi olacaq 1 milyon. Bunun nə demək olduğunu hamı yaxşı başa düşür.

Biz məsələni bu yollarla öz xeyrimizə həll edə bilərik. Ona görə bu fəallığın səbəblərindən biri də məhz ondan ibarətdir ki, tezliklə məsələ həll olunsun. Biz bunu istəyirik. Ancaq yenə də deyirəm, Minsk qrupunun özünün verdiyi təkliflər əsasında.

Bu, danışıqların elə bil ki, son durumudur. Hazırda biz gələcək planlar haqqında düşünməliyik. Minsk qrupu bölgəyə yenidən gəlməlidir. İndi vəziyyət bundan ibarətdir. Mən istərdim ki, həm məsələnin tarixi, həm indiki vəziyyəti və ən önəmlisi Ermənistanın yenə də bu sülh prosesini pozmaq istəkləri həm Azərbaycan, həm də dünya ictimaiyyəti üçün aydın olsun.

X X X

Sonra vergilər naziri Fazil MƏMMƏDOV çıxış etdi. O, 2011-ci ilin 6 ayında dövlət büdcəsinə daxilolmalar üzrə proqnozların icrası, görüləcək işlər və qarşıda duran vəzifələr barədə məlumat verərək dedi:

- Hesabat dövründə dövlət büdcəsinin mədəxili 110,9 faiz yerinə yetirilməklə büdcəyə daxil olmuş 5 milyard 610,8 milyon manat vəsaitin 2 milyard 564,9 milyon manatı Vergilər Nazirliyinin, 542,4 milyon manatı Dövlət Gömrük Komitəsinin, 2 milyard 461 milyon manatı isə Dövlət Neft Fondunun hesabına təmin edilib. Cari ilin 6 ayı ərzində dövlət büdcəsinin xərcləri 4 milyard 882,1 milyon manat icra edilmişdir. Büdcə xərclərinin 30,9 faizi və ya 1 milyard 508,1 milyon manatı sosialyönümlü olmaqla, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 152,6 milyon manat və ya 11,3 faiz çox təşkil etmişdir. Təhsil xərclərinə 50,9 milyon manat və ya 9,9 faiz, sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinə isə 62,1 milyon manat və ya 10,2 faiz çox vəsait yönəldilmişdir. Ölkə iqtisadiyyatına bütün maliyyə mənbələri hesabına 4 milyard 476,6 milyon manat, o cümlədən daxili mənbələr hesabına 3 milyard 257,8 milyon manat investisiya qoyulmuşdur ki, bunun da 1 milyard 348 milyon manatı dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına həyata keçirilmişdir.

Hesabat dövründə Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaitləri hesabına 823 sahibkarlıq subyektinə ayrılan 72 milyon manat güzəştli kreditlərin 72 faizi respublikanın regionlarının, 24 faizi isə Bakı qəsəbələrinin payına düşür. Vəsaitlərin 70 faizindən çoxu aqrar sektorun inkişafına yönəldilmişdir. Bu kreditlər hesabına yaradılan yeni iş yerlərinin sayı 3500 olmaqla, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə güzəştli kredit alan sahibkarların sayı və kreditlərin məbləği 1,5 dəfə, yeni iş yerlərinin sayı isə 1,6 dəfə artmışdır.

Ötən dövr özəl sektorun sabit iqtisadi münasibətlər qurması ilə də səciyyəvi olmaqla, qeyri-dövlət sektorunun vergi daxilolmalarında xüsusi çəkisi 72,9 faizə çatmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

Nazirlər Kabinetinin 2010-cu ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclasında Sizin tərəfinizdən vergitutma bazasının genişləndirilməsi, kiçik və orta sahibkarlığın təşviq edilməsi, vergidən yayınma hallarına qarşı ciddi və məqsədyönlü mübarizə aparılması barədə bir sıra mühüm tapşırıqlar verilmişdir. Həmin tapşırıqların icrası çərçivəsində dövlət büdcəsinə vergi daxilolmalarının ahəngdarlığını təmin etmək, həmçinin vergidən yayınma hallarının qarşısının alınması və vergitutma bazasının genişləndirilməsi baxımından Vergilər Nazirliyi tərəfindən sahibkarlıq fəaliyyəti göstərən vergi ödəyicilərinin və təsərrüfat subyektlərinin uçot məlumatlarının dürüştləşdirilməsi məqsədi ilə müvafiq tədbirlər həyata keçirilir.

Kiçik və orta sahibkarlığa şəxsən Sizin tərəfinizdən verilən dəstək nəticəsində iqtisadi fəallığın artması, habelə uçot məlumatlarının dəqiqləşdirilməsi ilə cari ilin 6 ayı ərzində qeydiyyatda alınmış obyektlərin sayı ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 58,2 faiz artaraq vergi uçotundan yayınan 2 mindən artıq vergi ödəyicisinin, 2126 təsərrüfat subyektinin uçota alınması təmin edilmişdir.

Vergitutma bazasının genişləndirilməsini, habelə kiçik və orta sahibkarlığa dəstəyi şərtləndirən ən əsas amillərdən biri də sahibkarlıq subyektləri üçün qeydiyyat sisteminin sadələşdirilməsidir. "Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı"nın həyata keçirilməsinin nəticəsi olaraq hesabat dövründə "bir pəncərə" sistemi ilə qeydiyyatda alınan 32,5 mindən çox sahibkarın 57,2 faizi regionların payına düşür.

Sizin daimi diqqətinizdə olan qeydiyyat sistemlərinin davamlı olaraq təkmilləşdirilməsi barədə verdiyiniz göstərişlərin və "Dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərilməsinin təşkili sahəsində bəzi tədbirlər haqqında" 2011-ci il 23 may tarixli Fərmanınızın icrası ilə əlaqədar olaraq biznes mühitinin yaxşılaşdırılması məqsədi ilə cari ilin iyul ayının 1-dən etibarən yeni elektron xidmətin göstərilməsinə başlanılıb. Belə ki, artıq sahibkarlıq fəaliyyətini hüquqi şəxs yaratmadan həyata keçirmək istəyən fiziki şəxslər vergi orqanlarına gəlmədən İnternet Vergi İdarəsi vasitəsilə birbaşa on-line rejimində qeydiyyatda alınirlar ki, bu, qeydiyyat sahəsində yeni, mütərəqqi bir mərhələdir.

Nazir sahibkarlığın daha da inkişafı ilə bağlı həyata keçirilən kompleks işlər, vergidən yayınma hallarına qarşı mübarizə tədbirləri və fiziki şəxslərin gəlir vergisi ödənişləri üzrə ehtiyat mənbələrin aşkara çıxarılması ilə bağlı irəliləyişləri diqqətə çatdıraraq bildirdi:

- 2011-ci ilin 6 ayında keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə rəsmiləşdirilməmiş əməkhaqqının artımı təqribən 300,0 milyon manat, bu əməkhaqqıdan gəlir vergisinin artımı isə 40,0 milyon manat təşkil etmişdir.

Yuxarıda qeyd olunan problemlərin həllinin, habelə vergitutma bazasını genişləndirməyin ən əsas yollarından biri də, möhtərəm cənab Prezident, Sizin çox doğru olaraq qeyd etdiyiniz sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyətində şəffaflığın artırılması, nağdsız hesablaşmalara üstünlük verilməsi, müasir dünyanın istifadə etdiyi ödəniş alətlərinin tətbiqinin genişləndirilməsidir.

Bu baxımdan Sizin tapşırığının icrası olaraq ilin əvvəlindən Mərkəzi Bank və digər aidiyyəti qurumlarla birlikdə ticarət və xidmət sahələrində pos-terminalların quraşdırılması işi daha da sürətləndirilmiş və digər əlavə tədbirlər görülməyə başlanmışdır. Eyni zamanda, stasionar telefon rabitəsinin olmadığı obyektlərdə mobil rabitə vasitəsilə çalışan pos-terminalların ölkəmizə gətirilməsi üçün banklarla danışıqlara başlanılmış, artıq belə aparatların bir qismi gətirilərək obyektlərdə quraşdırılması təmin edilmişdir.

Tərəfinizdən irəli sürülən bu tələbi sahibkarlar həvəslə qarşılımış, bu ilin ilk 6 ayında təkcə Bakı şəhərində 3 mindən yuxarı yeni pos-terminal quraşdırılmışdır.

Nazir Fazil Məmmədov biznes mühitinin yaxşılaşdırılması və sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı reallaşdırılan digər tədbirlərdən də danışaraq dedi:

- Sizin 2010-cu ilin yekunlarına həsr olunmuş Nazirlər Kabinetinin geniş iclasındakı yekun nitqinizdə verdiyiniz “Biz elə etməliyik və buna nail olmalıyıq ki, - mən artıq bu vəzifəni əvvəllər də qarşıya qoymuşam, Vergilər Nazirliyi və digər qurumlar tərəfindən yığılan vəsait cari xərclərin bağlanması üçün kifayət etsin. Neft Fondundan transfertlər yalnız və yalnız investisiya yönümlü layihələrə sərf olunsun” və “Sırr deyil ki, inkişaf etmiş ölkələri fərqləndirən cəhətlərdən biri də ümumi daxili məhsulun formalaşmasında kiçik və orta sahibkarlığın xüsusi yer tutmasıdır. Azərbaycan da bu yolla getməlidir” tapşırıqlar hər birimiz üçün gələcək fəaliyyətimizdə ən əsas prioritetlərdən biri kimi səciyyələndirilməlidir.

Verdiyiniz bu tapşırıqların yaxın perspektivdə Azərbaycanın iqtisadi inkişaf prioritetlərini müəyyənləşdirdiyi kimi, hər bir dövlət qurumunu, xüsusilə iqtisadi bloka daxil olan bizləri konkret addımlar atmağa, üzərimizə düşən vəzifələri yerinə yetirməyə, habelə digər qurumların fəaliyyətinə qarşılıqlı dəstək verməyə sövq edəcək bir tələb olduğunu anlayır və bu tələbdən irəli gələn məsuliyyətimizi başa düşürük. Sizin böyük uzaqgörənlik və qətiyyətlə həyata keçirdiyiniz sosial-iqtisadi siyasət, dövlət proqramları və regional layihələrin icrası qarşımızda yeni vəzifələr qoymaqla islahatların davamlı və ardıcıl olmasını tələb edir. Bu məqsədlə cari ildə də bütün zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsini davam etdirəcəyəm, qarşıma qoyduğunuz vəzifələri tam şəkildə həyata keçirəcəyəm.

X X X

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Hacıbala ABUTALIBOV respublikamızın paytaxtında həyata keçirilən kompleks yenidənqurma tədbirlərindən danışaraq dedi:

- Keçən altı ay ərzində Bakı şəhərinin mərkəzi küçə və prospektlərinə 196 min 400 kvadratmetr asfalt örtüyü salınmış, 692 ədəd xaricdə istehsal olunmuş müasir işıq dirəyi, 340 ədəd Almaniya istehsalı olan metal-kommunal örtük vasitələri - lyüklər və 14 min poqonmetr qranit səki daşları quraşdırılaraq istifadəyə verilmişdir. Həmçinin metronun “Nizami” stansiyasının qarşısında fəvvarələr kompleksi və istirahət parkı salınmış, Bakı şəhərinin ilk azərbaycanlı baş memarı Zirvəbəy Əhmədbəyovun abidəsi ucaldılmışdır. Bu ilin sonuna qədər olan “Alov-büllür” fəvvarə kompleksi, Koroğlu abidəsi və istirahət parkları istifadəyə veriləcəkdir.

Möhtərəm Prezident!

Sizin Sərəncamınızla təsdiq edilmiş “2011-2013-cü illərdə Bakı şəhərinin və onun qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”nın icrası Bakı şəhərinin və onun qəsəbələrinin sürətli inkişafına yeni təkan vermiş və bu istiqamətdə əməli konkret addımlar atılmış, çevik, həssas sosial mexanizmlərin və sistemlərin səmərəli tətbiqi nəticəsində nəzərəçarpan nailiyyətlər və uğurlar əldə edilmişdir. Belə ki, Bakıtrafi qəsəbə və kəndlərdə yollara 390 min 835 kvadratmetr asfalt örtüyü salınmış, 4 min poqonmetrə qədər beton, 1500 poqonmetrədək qranit səki daşları quraşdırılmışdır. İlin sonuna qədər daha 480 min kvadratmetr asfalt örtüyünün salınması, 5 min poqonmetrə qədər beton, 1500 poqonmetrədək qranit səki daşlarının quraşdırılması nəzərdə tutulur.

Zati-aliləri!

Təsdiq edilmiş Dövlət Proqramına uyğun olaraq, Sizin bilavasitə göstərişiniz əsasında, hazırda Bakı şəhəri üzrə 37 ümumtəhsil məktəbində əsaslı təmir işlərinə başlanılmışdır. Bu işlər cari il sentyabrın 15-dək başa çatdırılacaqdır. 17 orta ümumtəhsil məktəbində isə yeni korpusların inşasına başlanılmış və ilin sonuna qədər başa çatdırılacaqdır. Eyni zamanda, Sizin göstərişinizlə Bakı şəhərinin 57 uşaq bağçasında əsaslı təmir işləri həyata keçirilir. Həmin bağçalar ilin sonunadək müasir tələblər səviyyəsində istifadəyə veriləcəkdir.

Bütün bunlarla yanaşı, möhtərəm Prezident, Sizin Sərəncamınızla Bakı şəhərinin Qaradağ, Nizami, Suraxanı, Sabunçu, Binəqədi və digər rayonlarının ərazilərində və qəsəbələrdə yeni məktəb binalarının, xəstəxana və poliklinikaların tikintisinə başlanılmışdır. Sizin birbaşa göstərişinizlə Mərdəkan qəsəbəsində görkəmli xeyriyyəçi Hacı Zeynalabdin Tağıyevin vaxtilə öz vəsaiti hesabına tikdirdiyi, fiziki cəhətdən köhnəlmiş “Qızlar məktəbi”nin binasında da artıq əsaslı təmir işləri aparılmaqdadır. Günümüzün reallıqları və obyektiv gerçəklik, bizə deməyə tam əsas verir ki, Bakı şəhəri və onun ətraf qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafı ilə əlaqədar qısa bir zaman kəsiyində əldə edilmiş müsbət nəticələr, bilavasitə möhtərəm Prezident, Sizin məqsədyönlü və uzaqgörən əməli fəaliyyətiniz, tövsiyələriniz və diqqətiniz sayəsində mümkün olmuşdur.

Sizin, Bakı şəhərində və ətraf qəsəbələrdə görülmüş və görülməli işlərə bilavasitə nəzarətiniz, yerli əhalinin nümayəndələri ilə keçirdiyiniz görüşlər, verdiyiniz tapşırıqlar bölgədə davamlı inkişaf strategiyasının perspektivlərini müəyyənləşdirir və keyfiyyətə yüksək mərhələyə qaldırır.

Hacıbala Abutalıbov gələn il Bakıda “Eurovision” mahnı yarışmasının yüksək səviyyədə təşkili üçün də əsaslı hazırlıq işlərinin aparıldığını vurğulayaraq bildirdi:

- Zati-aliləri!

Ümidvarıq ki, Sizin Sərəncamınızla yaradılan və Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyevanın sədri olduğu Təşkilat Komitəsi 2012-ci ildə Bakı şəhərində keçiriləcək “Eurovision-2012” mahnı müsabiqəsini dünya xalqlarının bayramına çevirməklə paytaxtımızın gözəlliyini bir daha bütün beynəlxalq aləmə nümayiş etdirəcəkdir.

Möhtərəm Prezident!

İcazənizlə çıxışımın sonunda Bakı və Bakıtrafi qəsəbələrin sosial-iqtisadi problemlərini və onların həlli yollarını daim diqqət mərkəzində saxladığımıza və bu istiqamətdə əməli tədbirlərin həyata keçirilməsində bilavasitə göstərdiyiniz məqsədyönlü fəaliyyətə və qayğıya görə Sizə dərin minnətdarlığımı bildirim və son dərəcə məsuliyyətli, çətin, lakin millət və müstəqil dövlət naminə şərəfli və müqəddəs işlərinizdə uğurlar arzulayım.

X X X

Rabitə və informasiya texnologiyaları naziri Əli ABBASOV iqtisadiyyatın digər sahələri ilə yanaşı, İKT və telekommunikasiya sektorunun da uğurla inkişaf etdiyini bildirərək dedi:

- Belə ki, hesabat dövründə sektorda əldə olunan gəlirlərin həcmi ötən ilin uyğun dövrünə nisbətən 15 faiz artmışdır. Bu isə ümumdünya orta göstəricisindən təxminən 2 dəfə çoxdur. Hesabat dövründə, o cümlədən aşağıdakı nəticələrə nail olunmuşdur.

Azərbaycanda MDB ölkələri sırasında ilk dəfə sabit telefon şəbəkəsi tam elektronlaşdırılmış, yəni rəqəmləşdirilmişdir. Bu nəticə indi inkişaf etmiş və az sayda inkişaf etməkdə olan ölkələrdə vardır. Bu isə o deməkdir ki, indi Azərbaycanın istənilən yaşayış məntəqəsində yüksək sürətli genişzolaqlı internetə çıxış imkanı vardır. Mobil telefon şəbəkəsində əsas fəaliyyət yeni xidmətlərin göstərilməsi və abonent şəbəkəsinin genişləndirilməsi istiqamətində aparılmışdır. İndi Azərbaycanda hər 100 nəfərə təxminən 105 mobil telefon düşür ki, bu da uyğun ümumdünya orta göstəricisindən təxminən 30 faiz yüksəkdir və inkişaf etmiş ölkələr səviyyəsindədir. Son altı ayda mobil telefon xidmətlərinin qiyməti 30 faiz, rouminq xidmətlərinin qiyməti isə istiqamətlər üzrə 20-50 faiz azalmışdır. İndi ölkəmizdə mobil telefon xidmətlərinin qiymətləri təxminən Şərqi Avropa səviyyəsindədir.

Ölkəmizdə internet xidmətləri sürətlə yayılmaqdadır və bu sürətli temp hətta internet istifadəçilərinin sayını dəqiq təyin etməkdə çətinliklər yaradır. Ümumdünya İqtisadi Forumu Azərbaycanda internet istifadəçilərinin sayını 2013-cü ilin sonuna 50 faiz ətrafında qiymətləndirmişdir. Hesabat dövründə nazirliyin qiymətləndirməsinə görə bu rəqəm daha da artmış və təkcə genişzolaqlı sürətli internet istifadəçilərinin sayı təxminən 30 faizə yaxınlaşmışdır. Bu isə ümumdünya orta göstəricisindən təxminən 2,5 dəfə yüksəkdir.

Müasir informasiya texnologiyalarının tətbiqi ilə idarəçilik mexanizmlərinin inkişaf etdirilməsi baxımından Sizin “Dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərməsinin təşkili sahəsində bəzi tədbirlər haqqında” 2011-ci il 23 may tarixli Fərmanınızı xüsusilə qeyd etmək istəyirəm. Bu Fərman ölkədə vətəndaş–dövlət münasibətlərinin yeni müstəvidə qurulması, şəffaflığın təmin olunması və dövlətə olan inamın artmasında mühüm rol oynayır. Elektron xidmətlərin tətbiqi, eyni zamanda, korrupsiya hallarının qarşısının alınması və bürokratiyanın azaldılmasına şərait yaradacaqdır. Fərmanın icrasının tam yerinə yetirilməsi üçün cari və gələcək illər üçün fəaliyyət proqramı Fərmana uyğun olan vaxtda hazırlanaraq Nazirlər Kabinetinə təqdim olunacaqdır.

Digər vacib məsələ vətəndaşların elektron xidmətlərə çıxış imkanlarının genişləndirilməsi üçün internetin, xüsusilə də genişzolaqlı internetin sürətli inkişafının təmin olunması qarşıda duran əsas vəzifələrdən biridir. Bu məqsədlə hesabat dövründə “Azərbaycanda genişzolaqlı xidmətlərin inkişafı üzrə Strategiya” hazırlanmışdır. Strategiya yaxın bir neçə ildə ölkədə internetin sürətli inkişafının təmin edilməsini nəzərdə tutur.

Ölkəmizin poçt şəbəkəsinin inkişafı ilə bağlı qarşıda duran vəzifələr, radio və televiziya yayımının inkişafı üçün həyata keçirilən və perspektivdə nəzərdə tutulan layihələr barədə məlumat verən nazir respublikamızın texnoloji və innovativ tutumlu sektorunun inkişafı üçün həyata keçiriləcək əsas tədbirləri də xarakterizə edərək dedi:

- Artıq bir çox beynəlxalq təşkilatların hesabatlarında göstərildiyi kimi, Azərbaycanda İKT-nin inkişaf dinamikası son 5-7 ildə birinci onluq ölkələr sırasındadır. Bu qiymətləndirmə və Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatlarına əsasən, hər üç ildə ölkəmizin İKT sektoru 2 dəfə genişlənir və bir çox ekspertlərin fikrincə, 2020-2025-ci illərdə İKT gəlirləri neft gəlirləri ilə müqayisə oluna bilər. Belə bir məqsəddə çatmaq üçün nazirlik, ekspertlər qrupu və məsləhətçi şirkət tərəfindən təkliflər paketi hazırlanmış və uyğun strukturlarla müzakirələr aparılmışdır. Bu təkliflərin əsasını ölkədə yüksək texnoloji tutumlu məhsul və xidmətlər istehsal edən regional innovasiya zonasının yaradılması təşkil edir. Hesabat dövründə təkliflər paketi yenidən təhlil edilmiş, sadələşdirilmiş, daxili və xarici sərmayələri cəlb etməklə ixracı və istehsalı stimullaşdıran rejimlə əvəz edilmişdir, yaxın vaxtlarda, cənab Prezident, Sizə təqdim olunacaqdır.

Regional bazarlara çıxış istiqamətində artıq bir neçə önəmli addımlar atılmışdır. Hesabat dövründə ölkəmizin kosmik proqramı üzrə işlər davam etdirilmişdir. 2012-ci ilin IV rübündə ilk telekommunikasiya peykinin orbitə çıxarılması üçün işlər plan-qrafik üzrə davam etdirilir. Məsləhətçi şirkətlər ilə birlikdə artıq peykin təxminən 50 faizdən çox xidmət resurslarının xarici ölkələrə satışının ilkin şərtləri razılaşdırılmışdır. Həmçinin əsas və ehtiyat yerüstü idarəetmə mərkəzinin yaradılması və qəza zamanı xaricdən müdaxilə imkanı, kadr hazırlığı, Fransanın “Arianespace” şirkəti tərəfindən qaldırıcı raketin qurulması və s. işlər də plan üzrə həyata keçirilir.

Kosmik bazarlarda ölkəmizin mövqeyinin möhkəmlənməsi və davamlı olması üçün Dövlət Proqramına uyğun nazirlik və digər təşkilatlarla birlikdə ikinci telekommunikasiya peykinin hazırlanması, yer səthinin monitorinqi və öyrənilməsi üçün alçaqorbitli izləyici peyklərin yaradılması istiqamətində araşdırma işləri davam etdirilir. Proqramın maliyyə və əsas təşkilati məsələləri Nazirlər Kabineti, Maliyyə Nazirliyi və Sizin Sərəncamınızla yaradılmış Kosmik Şuranın nəzarəti altında həyata keçirilir.

Region ölkələrinə respublikamız tərəfindən informasiya xidmətlərinin göstərilməsi və tranzit potensialının yaradılması tədbirlərindən də danışan nazir Əli Abbasov İKT sektorunun köklü şəkildə inkişafında Prezident İlham Əliyevin hərtərəfli dəstəyinin mühüm rol oynadığını vurğulayaraq bildirdi:

- Cənab Prezident!

Beynəlxalq və regional layihələrdə ölkəmizin fəal iştirakı və bununla əlaqədar ixrac gəlirlərinin artmasında Sizin daxili siyasətinizlə yanaşı, beynəlxalq iqtisadi tədbirlərdə fəal iştirakınız və səfərləriniz zamanı, yaxud ölkəmizdə dünyanın aparıcı telekommunikasiya və İKT şirkətlərinin rəhbərləri ilə görüşləriniz və onlara nümayiş etdirdiyiniz yüksək intellektual potensial və uzaqgörənliyiniz, həyata keçirdiyiniz siyasətin perspektivləri və bu sahəyə dövlət qayğısı həlledici rol oynayır. Sizin bu sahəyə xüsusi diqqətinizin bir faktı da ölkəmizdə son illər şəxsi iştirakınızla keçirilən və Xəzəryanı regionda ən böyük nüfuza malik olan BAKUTEL beynəlxalq telekommunikasiya və İT sərqi və konfransıdır. Keçən il bu sərqiye baş sponsorluğu Çinin Huawei şirkəti etmiş, bu il isə sərqiye baş sponsorluğu Microsoft şirkəti həyata keçirir. Bu il sərqiinin keçənildən öz ölçülərinə görə 3 dəfə böyük olacağı gözlənilir.

Nazirlik özəl və xarici dövlət İKT şirkətləri ilə yaxından əməkdaşlıq edir. İKT şirkətlərinin insan resurslarının inkişafı fondu və yeni yaradılmış İKT şirkətlər assosiasiyası aktiv fəaliyyət göstərir. İndi İKT ixrac potensialının gücləndirilməsi və Azərbaycan şirkətlərinin xarici bazarlarda fəaliyyətinin aktivləşdirilməsi gündəliyimizin əsas məsələsidir. Azərbaycan öz coğrafi və demoqrafik ölçülərinə görə çox da böyük ölkə deyil, daxili bazarlarımızın İKT məhsul və xidmətlərinə baxmayaraq ki, tələbatı artmaqdadır, lakin Azərbaycan şirkətləri və inkişafa olan arzumuz artıq bu ölçülərə sığmır. Burada ümidlərimiz yaxın vaxtlarda Sizə təqdim edəcəyimiz yüngülləşdirilmiş ixrac rejimi paketinin yeni imkanlarıdır.

Möhtərəm cənab Prezident! Sizə söz veririk ki, İKT sektorunun tərəqqisi istiqamətində bundan sonra da əlimizdən gələni edəcək, ölkəmizin dayanıqlı və davamlı inkişafı üçün bütün qüvvələrimizi səfərbərliyə alacağıq.

X X X

“Azərsu” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Qorxmaz HÜSEYNOV respublikamızın, o cümlədən paytaxtın su təchizatı və kanalizasiya şəbəkəsinin yenidən qurulması ilə bağlı görülən silsilə layihələrin xüsusi əhəmiyyətini vurğulayaraq dedi:

- Cənab Prezident!

Sizin rəhbərliyinizlə ötən ilin sonunda istifadəyə verilən Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin işə düşməsi ilə paytaxt əhalisinin su təchizatında əsaslı dəyişikliklər olmuşdur. İstismar qaydalarına uyğun olaraq, Oğuz-Qəbələ-Bakı kəməri ilə paytaxta ötürülən su sərfi saniyədə 4,3 kubmetrə çatdırılmışdır və ilin sonuna qədər kəmərin məhsuldarlığı layihə gücünə, yəni saniyədə 5 kubmetrə çatdırılacaqdır.

Hazırda Oğuz-Qəbələ-Bakı kəməri ilə Bakı şəhərinə öz axını ilə verilən su paytaxtın Yasamal və Nəsimi rayonlarını bütövlükdə, Səbail, Nərimanov və Binəqədi rayonlarının əksər hissəsini, Nizami, Xətai və Sabunçu rayonlarının isə bir hissəsini təmin edir.

Şəhərin şərq hissəsinə digər mənbələrdən verilən suyun artırılması hesabına Nizami, Xətai, Suraxanı rayonlarının 2-3 gündən bir su alan ərazisinə indi hər gün səhər və axşam su verilir. Görülən tədbirlər nəticəsində 20-ci Sahə, Badamdar, Lökbatan, Yeni Yasamal, Hövsan, Əhmədli və 8-ci kilometr yaşayış sahələrinin içməli su ilə təchizatı əsaslı şəkildə yaxşılaşdırılmışdır.

Kəmərin istismara verilməsi ilə yay aylarında gərgin rejimdə işləyən Ceyranbatan və Kür su kəmərlərinin hidravlik iş rejimləri normallaşmışdır. Nəticədə magistral kəmərlərdə baş verən qəzaların sayı əhəmiyyətli dərəcədə azalmışdır.

Cari ilin yanvar-iyun aylarında cəmiyyətin müəssisə və təşkilatları tərəfindən istehlakçılara 135 milyon kubmetr həcmində su satılmış və onun 74,8 faizinin haqqı yığılmışdır.

Cənab Prezident, aprelin 8-də imzaladığınız Fərmanla əhalinin 2011-ci il fevralın 1-nə qədər olan 294,2 milyon manat borcunu bağışladınız. Sizin bu humanist qərarınız abunəçilərlə “Azərsu” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti arasında yaşanan çoxlu sayda mübahisələrə son qoydu.

2011-ci ilin ilk 6 ayında respublikanın şəhər və rayonlarının su təchizatı və kanalizasiya sisteminin yaxşılaşdırılması məqsədilə büdcə vəsaiti hesabına 61 kilometr, daxili imkanlar hesabına isə 20 kilometrə yaxın su xətti çəkilmiş, 10 kilometrədən artıq kanalizasiya kollektoru quraşdırılmış, ümumi həcmi 2200 kubmetr olan 4 su anbarı, 2 su nasos stansiyası tikilmiş, 6 subartezian quyusu qazılmış, 50-dən artıq subartezian quyusu təmir edilərək istismara verilmişdir.

Hazırda Bakıda və regionlarda 30-dan artıq obyektə tikinti-quraşdırma işləri davam etdirilir. Regionların sosial-iqtisadi inkişafı, yoxsulluğun azaldılması və davamlı inkişaf Dövlət proqramlarına uyğun olaraq Biləsuvar rayonu ərazisində məcburi köçkünlər üçün salınmış 6 qəsəbənin su təchizatı yenidən qurulur, Ağdam və Tərtər rayonlarının sərhəd kəndlərində 3 kilometrədən çox su xətti çəkilmiş, 2 subartezian quyusu qazılmışdır və işlər davam etdirilir.

Qobustan rayonunun 8 yaşayış məntəqəsinin su təchizatının yaxşılaşdırılması məqsədilə ümumilikdə 25 kilometr uzunluğunda su xətləri quraşdırılmış, hər birinin həcmi 1000 kubmetr olan 2 su anbarı tikilmişdir və işlər davam etdirilir.

Xaçmaz rayonunun Nabran qəsəbəsində kanalizasiya sisteminin yenidən qurulması məqsədilə 5 kilometrə qədər kanalizasiya xətləri çəkilmiş və işlər ilin sonuna qədər başa çatdırılacaqdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

Beynəlxalq təcrübəyə malik şirkətlərin iştirakı ilə Bakı şəhəri və ətraf qəsəbələrin su təchizatı və kanalizasiya sistemlərinin müasir standartlara uyğun yenidən qurulması üçün 2035-ci ilə qədər perspektiv inkişaf nəzərə alınmaqla, böyük Bakının “Master Plan”ının hazırlanmasına başlanmışdır.

“2011-2013-cü illərdə Bakı şəhərinin və onun qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət Proqramı”na uyğun olaraq Bakıtrafi qəsəbələrin etibarlı və dayanıqlı su təchizatı üçün Ceyranbatan su təmizləyici kompleksinin ərazisində məhsuldarlığı saniyədə 6 kubmetr olan yeni sutəmizləyici qurğunun inşası nəzərdə tutulmuşdur. Bununla yanaşı, Masazır, Balaxanı, Ramana, Zirə, Pirallahı qəsəbələri istiqamətində 800-1400 millimetr diametrlili, uzunluğu 150 kilometrə qədər olan paylayıcı magistral kəmərlər tikiləcəkdir. Bu kəmərlərə veriləcək suyun optimal idarə olunması və elektrik enerjisinə qənaət edilməsi məqsədilə ümumi həcmi 200 min kubmetr olan 10 su anbarının tikintisi planlaşdırılır.

Paylayıcı kəmərlərin və anbarların inşası Abşeron yarımadası üçün əlavə su şəbəkəsi yaradacaqdır ki, bu da Bakı şəhərinin mövcud kəmərlərdən su alan zonalarının daha etibarlı şəkildə su təminatının aparılmasına imkan verəcəkdir.

Qorxmaz Hüseynov çirkab sularının toplanaraq idarə olunması layihələri, su təchizatı və kanalizasiya tikintisi ilə əlaqədar həyata keçirilən digər tədbirləri də diqqətə çatdırdı və yeni layihələrin elektrik enerjisi sərfiyyatını əsaslı şəkildə azaltmağa imkan verəcəyini vurğuladı. O, tezliklə respublikamızın su təsərrüfatı sistemində ən müasir standartlara cavab verən layihələrin tətbiq ediləcəyini bildirərək dedi:

- Yeni layihələrin icrası zamanı SCADA sisteminin yaradılması da nəzərdə tutulmuşdur ki, bu sistem Bakı şəhərində su və kanalizasiya şəbəkələrinin vahid mərkəzdən idarə olunmasını təmin edəcəkdir. Möhtərəm cənab Prezident!

Azərbaycan Hökuməti ilə beynəlxalq maliyyə təşkilatları arasında bağlanmış sazişlərə uyğun olaraq 8 şəhərdə - Gəncə, Şəki, Ağdaş, Göyçay, Şamaxı, Qəbələ, Şabran və Siyəzəndə tikinti işlərinə başlanılmışdır. 2011-ci ilin sonuna qədər isə Saatlı, Sabirabad, Ağsu, İsmayilli, Masallı, Cəlilabad, Lerik və Yardımlıda işlərə başlanması planlaşdırılır. Eyni zamanda, büdcə vəsaiti hesabına Oğuz, Zaqatala, Ağstafa, Tovuz, Goranboy və Göygöl şəhərlərinin su və kanalizasiya sistemləri yenidən qurulur.

Hazırda 2011-ci ilin dövlət büdcəsinin dürüsləşdirilməsi zamanı ayrılmış vəsait hesabına bir sıra rayon mərkəzlərində işlərə başlamaq üçün Nazirlər Kabineti ilə müzakirələr aparılır. Qalan rayonlarda isə su təchizatı və kanalizasiya sistemlərinin yenidən qurulmasına 2012-ci ildə başlanması nəzərdə tutulur.

Cənab Prezident!

Sadalanan bu işlər ölkə əhalisinin keyfiyyətli və dayanıqlı içməli su təminatı sahəsində həyata keçiriləcək genişmiqyaslı layihələrin başlanğıcıdır. Sizin təsdiq etdiyiniz dövlət proqramlarına, verdiyiniz tapşırıqlara uyğun olaraq bütün ölkə ərazisində su təchizatı və kanalizasiya sistemlərinin dünya standartlarına uyğun qurulması, əhalinin fasiləsiz içməli su təminatına nail olunması üçün bütün qüvvələrimizi səfərbər edəcək, etimadınızı doğrultmaq üçün var gücümüzlə çalışacağıq.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm!

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- Beləliklə, ilin birinci yarısında görülmüş işlərlə bağlı bu gün keçirilən müzakirələr bir daha göstərir ki, altı ayda Azərbaycan iqtisadiyyatı uğurla inkişaf etmişdir. Ölkədə bütün proseslər müsbət istiqamətdə inkişaf edir və bu, bir daha onu göstərir ki, həm bizim seçdiyimiz yol düzgün yoldur, həm də apardığımız siyasət uğurlu inkişafı təmin edir. Xüsusilə indi dünyanın müxtəlif yerlərində yaşanan gərginlik, qarşıdurmalar, müharibələr, maliyyə və iqtisadi böhranlar göstərir ki, düzgün siyasət aparılan zaman bütün sosial və iqtisadi məsələlər uğurla öz həllini tapa bilər. Azərbaycan o ölkələrdəndir ki, öz hesabına yaşayır, heç bir yerdən yardım almır. İndi buna ehtiyac da yoxdur.

Bizim siyasətimiz çox açıqdır. Həm xarici siyasət, həm daxili siyasət, iqtisadi və sosial məsələlərlə bağlı olan siyasətimiz bir məqsədi güdür ki, ölkəmiz daha da güclənsin, bölgədəki mövqeləri daha da möhkəm olsun, Azərbaycan vətəndaşları daha da yaxşı yaşasınlar. Bizim bütün iqtisadi göstəricilərimiz gördüyümüz işlərin bariz nümunəsidir.

Uzun illər ərzində Azərbaycan iqtisadi inkişaf templərinə görə dünyada birinci yerdə idi. Bu, bizə imkan verdi ki, maliyyə resursları toplayaq, iqtisadiyyatın qeyri-neft sektoruna investisiyalar qoyulsun. Dünya İqtisadi Forumunun hesabatlarına görə, Azərbaycan bu gün rəqabət qabiliyyətinə görə, - hesab edirəm ki, bu, hər bir ölkənin iqtisadiyyatı üçün vacib olan göstəricilərdən biridir, - MDB məkanında birinci yerdədir. İnsan inkişafı indeksi ilə əlaqədar verilən bəyanatlar və aparılan hesablamalar onu göstərir ki, ən böyük irəliləyişi Azərbaycan etmişdir. Azərbaycanda sosial məsələlərin həlli və xüsusilə pensiya islahatı ona gətirib çıxarıb ki, pensiyanın həcmi orta əməkhaqqının 40 faizini təşkil edir. Hesab edirəm ki, bu, MDB məkanında necə deyərlər, ən birinci göstəricidir və dünya miqyasında da biz inkişaf etmiş ölkələrin meyarlarına yaxınlaşırıq.

Azərbaycanda icra edilən infrastruktur layihələri nəinki ölkəmiz üçün, bölgə üçün də böyük əhəmiyyət daşıyır. Xüsusilə indi uğurla icra edilən Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisini misal kimi gətirmək olar. Bildiyiniz kimi, birinci mərhələdə Azərbaycan Gürcüstana 200 milyon dollar kredit ayırmışdı. Ondan sonrakı mərhələdə 575 milyon dollar əlavə kredit ayrılıbmışdır. Yəni, biz bu imkanları əldə etmişik. Əgər bu imkanlar olmasaydı, heç vaxt Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu tikilməzdi. Çünki bir tərəfdən, dünya erməniliyi, erməni lobbisi bunun əleyhinə çıxırdı, digər tərəfdən onların himayəsində olan və erməni lobbisinin, necə deyərlər, sərəncamında olan bəzi siyasi dairələr bu layihənin əleyhinə çıxmışdılar. Burada həlledici amil, ilk növbədə, Azərbaycanın maliyyə resurslarının cəlb edilməsi idi və beləliklə, üçtərəfli format formalaşdı. Əminəm ki, bu layihə gələn ilin sonuna qədər reallaşacaqdır. Bu layihənin əhəmiyyəti, sadəcə, dəmir yolu layihəsi olmaqdan qat-qat üstündür. Bu, geosiyasi addımdır, geosiyasi təşəbbüsdür. Bundan sonra uzun illər Azərbaycanı nəqliyyat baxımından bölgə mərkəzinə çevirən bir layihədir və ölkəmiz onilliklər ərzində bu yolun istismarından həm siyasi, həm də iqtisadi dividendlər alacaqdır. Yəni, mən bu layihəni misal kimi gətirmişəm. Çünki bu, onu göstərir ki, bizim tərəfimizdən irəli sürülən təşəbbüslər bütün hallarda reallaşır. Bir dəfə də olmayıb ki, biz hansısa layihəni başlayaq və o, yarımçıq qalsın, yaxud da onu icra edə bilməyək. Güclü siyasi iradə, düşünülmüş addımlar və bölgədəki mövqələrimizin güclənməsi bax, bu reallıqları yaratmışdır.

İndi nəinki Yaxın Şərqdə, Şimali Afrikada da yaşanan olaylar göz qabağındadır. Avropa ölkələrində, Avropa İttifaqına üzv olan ölkələrdə çox böyük sıxıntılar, çətinliklər yaranmışdır, maliyyə-iqtisadi böhranlar yaşanır və xaricdən, beynəlxalq maliyyə qurumlarının yardımı olmadan bunların aradan qaldırılması qeyri-mümkündür. MDB məkanında yaşanan gərginliklər, hadisələr, böhranlar. Bir neçə ölkə xaricdən maliyyə resursları alınması üçün müraciət etmişdir və əgər o resurslar ayrılmasa, bu ölkələri defolt gözləyir, milli valyutanın ucuzlaşması prosesi gedir. Yəni bu gün dünyadakı mənzərə budur. Mən hələ təbii fəlakətləri demirəm. İndi bütün qitələrdə daşqınlar, yanğınlar baş verir. Azərbaycanda keçən il bu olaylar yaşandı, ancaq görülən tədbirlər nəticəsində qısa müddət ərzində o fəsadlar aradan qaldırıldı və bu gün çox ciddi iş aparılır ki, gələcəkdə biz bu bələdan özümüzü yüz faiz sığortalaya bilək. Yəni, burada həlledici məsələlərin birincisi siyasi iradədir. İkincisi peşəkarlıqdır. Çünki peşəkarlıq olmadan bu məsələləri biz lazımi səviyyədə icra edə bilmərik və Azərbaycanda bu istiqamətdə tətbiq olunan meyarlar dünya səviyyəsindədir. Bəlkə də ondan üstündür. Yəni bu gün Azərbaycan standartları anlayışı da müxtəlif sahələrdə tətbiq olunur.

Bütün bu gərginliklərin fonunda Azərbaycan bir sabitlik adası, inkişaf məkanı kimi özünü dünyaya təqdim edir. Mən şübhə etmirəm ki, nəzərdə tutulmuş bütün layihələr, proqramlar ilin sonuna qədər uğurla icra ediləcəkdir. Biz çalışmalıyıq ki, makroiqtisadi sabitliyə daha da çox üstünlük verək. Son illər ərzində inflyasiyanın artımı qəbul edilən ölçüdə idi. Bu ilin altı ayında, yenə də demək istəyirəm, əhalinin pul gəlirləri 17 faiz artmışdır, inflyasiya isə 8,8 faizdir. Yəni real artım yenə də çox böyükdür. Amma büdcəyə edilən dəyişiklik, dürüstləşmə büdcə xərclərini artırır və bu xərclər həm infrastruktur layihələrinə, eyni zamanda sosial məsələlərin həllinə yönəldilir. Bu barədə mən giriş sözümdə bildirmişəm, 900 minə qədər pensiyaçının pensiyası təxminən 40 faiz artacaqdır. Yəni bu, istər-istəməz inflyasiyaya təkan verə biləcək və mütləq verəcək bir amildir. Vətəndaşların bir neçə kateqoriyasının əməkhaqları qaldırılıbdır. Bu da inflyasiyaya təkan verəcəkdir. Böyük infrastruktur

layihələrinin həyata keçirilməsi və bu məqsədlər üçün əlavə vəsaitin cəlb edilməsi istər-istəməz inflyasiyaya gətirib çıxaracaqdır. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, əvvəlki dövrdə bəlkə də, daha çox infrastruktur layihələrinə lazım olan ləvazimat, avadanlıq, materiallar xaricdən gətirilirdisə, indi lazım olan inşaat materialları və digər ləvazimat, avadanlıq yerli sənayenin sürətli inkişafı hesabına Azərbaycanda istehsal olunur. Bu, çox müsbət haldır. Biz bunu istəyirik və bu barədə hələ mən danışıcağam. Amma eyni zamanda, bu da inflyasiya yaradan amilə çevrilir. Ona görə bütün diqqəti buna yönəltməliyik ki, inflyasiya birrəqəmli səviyyədə qalsın. Belə olarsa, heç bir çətinlik olmayacaqdır. Nəzərə alsaq ki, iqtisadi inkişaf, xüsusilə qeyri-neft sektorundakı iqtisadi inkişaf kifayət qədər böyükdür.

Vacib məsələlərdən, yeni ilin sonuna qədər həllini gözləyən məsələlərdən biri büdcə xərclərini yüz faiz icra etməkdir. Vaxt gəlib çatıb və biz bu barədə də düşünürük. Vaxt vardı büdcədə pul az idi, pulların xərclənməsi məsələsi ilə də ciddi məşğul olmurduq. Amma indi görülən işlər nəticəsində maliyyə imkanlarımız o qədər artıb ki, xüsusilə dürüstləşdirmə zamanı edilən əlavələr tələb edir ki, ilin sonunadək bütün bu işlər görülsün.

Burada çıxışlarda göstərildi ki, təkcə Bakı şəhərində nə qədər məktəb təmir ediləcəkdir. Sentyabr ayına və ilin sonuna qədər 40-dan yuxarı məktəb təmir ediləcək, tikiləcəkdir. Nə qədər xəstəxana, poliklinika tikiləcəkdir. Yol tikintisinə, digər infrastruktur layihələrinə əlavə vəsait ayrılıbdır. İlin sonuna cəmi altı ay qalıb və çalışmalıyıq ki, nəzərdə tutduğumuz layihələr icra olunsun. Ona görə çalışmaq lazımdır ki, biz büdcə xərclərini 100 faiz təmin edək. Bu yaxınlarda mənə verilən məlumata görə, biz həmin rəqəmə yaxınıq.

Bakıtrafi qəsəbələrdə işlər gedir, daha da sürətləndirilməlidir. Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti bu işlərlə məşğuldur, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi bütün işləri əlaqələndirir, rayon icra hakimiyyətləri də əlbəttə ki, bu işlərlə məşğuldur və müvafiq qurumlar – Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti, bəzi hallarda Nəqliyyat Nazirliyi, “Azərsu” şirkəti bu işlərdə fəal çalışır. Elə etməliyik ki, nəzərdə tutduğumuz məsələlər qısa müddət ərzində öz həllini tapsın.

Hazırda ölkəmizdə bir neçə vacib, böyük infrastruktur layihələri həyata keçirilir. O layihələrin icrası ilə bağlı mütəmadi qaydada mənə məruzələr edilir. Ancaq mən bunları bir daha sadalamaq istədim ki, daim diqqət mərkəzində olsun. Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunun yenidən qurulması, yeni zolaqların tikintisi uğurla gedir və aerovağzal kompleksinin yeni möhtəşəm, müasir binasının tikintisi də gedir. İşlər qrafik üzrə gedir və 2013-cü ildə biz Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunun açılışını qeyd edəcəyik.

Bu ilin sonuna qədər Azərbaycanda, Qəbələ şəhərində daha bir beynəlxalq aeroport istifadəyə verilməlidir. Qəbələ ölkəmizin turizm mərkəzlərindən birinə çevrilibdir. Orada böyük infrastruktur layihələri həyata keçirilir. Çoxlu otellər tikilib, istirahət zonaları yaradılıb və xarici turistləri cəlb etmək üçün əlavə infrastruktur layihələri icra olunur. Beləliklə, orada beynəlxalq aeroportun tikilməsi lazım idi. İşlər gedir və ilin sonuna qədər o aeroport istismara veriləcəkdir. Mən hesab edirəm ki, beləliklə, biz ölkədə beynəlxalq aeroportların tikintisi proqramını başa vuracağıq. Bir müddət əvvəl digər şəhərlərdə beynəlxalq aeroportlar tikilib və onlar uğurla fəaliyyət göstərir. Xüsusilə Naxçıvan, Gəncə və Lənkəran aeroportları beynəlxalq uçuşları təşkil edir və o şəhərlərdə yaşayan insanların rahatlığı üçün bu, əlbəttə ki, çox müsbət bir haldır. Xüsusilə Lənkəran aeroportuna beynəlxalq statusun verilməsi bir yenilikdir və hazırda Lənkəranda digər ölkələrin şəhərlərinə müntəzəm uçuşlar təşkil edilir. Beləliklə, Qəbələ beynəlxalq aeroportunun tikintisi ilə biz bu proqramı başa vurmuş oluruq.

Ələt qəsəbəsində dəniz ticarət limanının tikintisi başlanmışdır. Bu da çox böyük layihədir. Xüsusilə Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun 2012-ci ilin sonuna qədər istifadəyə verilməsi ilə bu ticarət limanının tikintisi uzlaşmalıdır. Bu, Xəzər hövzəsində ən böyük, ən müasir, ən gözəl və ən möhtəşəm dəniz ticarət limanı olacaqdır. Onun gücü imkan verəcək ki, biz həm Şərqdən Qərb istiqamətinə, həm də əks istiqamətə istənilən həcmdə yükləri ötürə bilək. O layihə ilə bağlı işlər gedir və daha da sürətləndirilməlidir.

Müasir, yenə də dünya səviyyəsində olacaq gəmiqayıma zavodunun tikintisi başlanmışdır və daim diqqət mərkəzində olmalıdır. Dövlət tərəfindən həyata keçirilən mühüm layihələrdən biri də Azərbaycanda böyük gübrə zavodunun tikintisi layihəsidir. Hazırlıq işləri gedir və ümid edirəm ki, yaxın zamanlarda bu zavodun da təməli qoyulacaqdır. Beləliklə, Azərbaycan nəinki özünü gübrə ilə təmin edəcək, eyni zamanda, bizdə güclü ixrac potensialı yaradılacaqdır. Şübhəsiz ki, bu zavodun tikilməsi kənd təsərrüfatının inkişafına və məhsuldarlığın artırılmasına çox müsbət təsir göstərəcəkdir.

Vacib olan infrastruktur layihələri arasında mən metro tikintisini də vurğulamaq istəyirəm. Bu sahədə də bütövlükdə böyük layihə icra edilir. Son üç il ərzində 3 yeni stansiya istifadəyə verilmişdir. 2015-ci ilə qədər əlavə 6 stansiya istifadəyə veriləcəkdir. Bu, çox müsbət göstəricidir. Metro birinci növbədə ən ucuz, ən rahat nəqliyyat növüdür. Biz bunu insanların rahatlığı üçün edirik və dünyada ən aşağı metro tarifləri Azərbaycandadır – 15 qəpikdir. Nə MDB məkanında, nə də dünyanın digər ölkələrində buna bənzər tariflər yoxdur. Metro sırf sosial layihədir və onun öz xərclərini ödəməsi üçün gediş tarifi bəlkə də indikindən 5-6 dəfə yüksək olmalıdır. Biz isə buna heç vaxt getməyəcəyik, çalışmalıyıq ki, nə qədər mümkündür, tarifləri bu səviyyədə saxlayaq. Ancaq onu da demək istəyirəm ki, nə qədər çox stansiya tikilirsə, bir o qədər də xərclər artır. Bizim 22, ondan da az stansiyamız var idi, xərclər də təxminən bir səviyyədə idi. İndi dörd ildə stansiyaların sayı 30-a çatacaq və əlbəttə

ki, istismar xərcləri də artacaqdır. Buna əlbəttə ki, baxacağıq. Ancaq yenə də deyirəm, Azərbaycanda metro tikintisi gedir, tariflər sabitdir və son üç ildə 3 stansiyanın istismara buraxılması artıq onu göstərir ki, bizim kifayət qədər imkanımız vardır. Tunnel tikintisi üçün alınmış yeni avadanlıq dünya səviyyəsindədir, dünyada bir nömrəlidir və bizə imkan verəcək ki, bu işləri daha da sürətlə aparaq.

Həmişə olduğu kimi, ordu quruculuğuna diqqət çox yüksək səviyyədədir və bu ilin iyununda keçirilən hərbi parad bizim gücümüzü, Azərbaycan dövlətinin, ordusunun qüdrətini göstərdi. Silahlı Qüvvələr güclənir və bildiyiniz kimi, bu məqsədlər üçün böyük vəsait ayrılır. Bütövlükdə hərbi xərclərimiz 3,3 milyard dollara bərabərdir. Bu, yoxsulluq içində yaşayan Ermənistanın dövlət büdcəsindən 50 faiz çoxdur.

3,3 milyard dollar, əlbəttə ki, böyük rəqəmdir. Bu, həm çoxdur, həm də azdır. Çoxdur ona görə ki, bu, böyük rəqəmdir. Azdır ona görə ki, biz diqqətimizi bu məsələlərə daha da çox yönəltməliyik. Mən hesab edirəm ki, ilin sonuna qədər biz çalışıb vəsait tapmalıyıq ki, hərbi xərclərimizi daha da artıraq. Bu barədə bu gün mən Nazirlər Kabinetinə göstəriş verirəm.

Bayaq qeyd etdiyim kimi, Azərbaycanda indi sənayeləşmə prosesi uğurla gedir. Yeni şirkətlər, fabriklər, zavodlar açılır. Elə fabrik, zavodlarımız var ki, onların sayı da artmaqdadır, onların istehsal etdiyi məhsul da dünya səviyyəsindədir. Elə etməliyik ki, bu məhsullar, ilk növbədə, ölkə daxilində satılsın və xüsusilə, dövlət şirkətləri bu məhsullardan istifadə etsinlər. Bəzi hallarda Azərbaycanda istehsal edilən ən yüksək keyfiyyətə malik olan hansısa avadanlıq, yaxud digər məhsul kənarında qalır, dövlət şirkətləri gedib xaricdən onun analoqunu alırlar. Baxmayaraq ki, bəlkə keyfiyyəti də aşağıdır, qiyməti də bahadır. Ona görə mən hesab edirəm ki, bizim nəzarətədiçi orqanlar bu məsələ ilə ciddi məşğul olmalıdır. Mən dövlət şirkətlərinin rəhbərlərinə dəfələrlə göstəriş vermişəm ki, lazım olan avadanlıq, məhsul, boru, yaxud da hər hansı digər mal əgər Azərbaycanda istehsal olunursa, ilk növbədə, Azərbaycanda alınmalıdır. İndi bizdə böyük, nəhəng, dünya miqyaslı müəssisələr yaradılıb ki, orada istənilən məhsul istehsal oluna bilər. Onların məhsulu qalır kənarında, onlar daha çox ixraca işləyir, dövlət şirkətləri isə eyni məhsulu xaricdən alır. Nə maraqları var? Məsələ araşdırılmalıdır. Mən bu məsələ ilə bağlı dəfələrlə fərdi qaydada öz göstərişlərimi vermişəm, ancaq əfsuslar olsun, hələ tam şəkildə nail ola bilməmişik ki, bu, reallaşsın. Bu, mənim son xəbərdarlığımıdır. Bu məsələ ilə bağlı hesab edirəm ki, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi xüsusi bir toplantı keçirsin, dünya səviyyəli, rəqabət qabiliyyətli məhsullar istehsal edən şirkətlər dəvət olunsun, onların istehsal etdikləri məhsulların bir daha təqdimatı keçirilsin. Eyni zamanda, bu toplantıda dövlət şirkətlərinin və özəl şirkətlərin rəhbərləri iştirak etsinlər. Biz özəl şirkətlərə göstəriş verə bilmərik, amma tövsiyə verə bilərik və verməliyik də.

Böyük inşaat işlərində Azərbaycanda istehsal edilən məhsullar istifadə olunmalıdır. Azərbaycanda istehsal olunan dünya səviyyəli məhsullar və daxili tələbatımızı yüz faiz ödəyən müəssisələr qalır kənarında, eyni məhsul xaricdən gətirilir. Nə üçün? Biz gərək öz bazarımızı qoruyaq. Ona görə istehsal olunan məhsulların, - dünya standartlarına uyğun olan məhsullardan mən söhbət açıram, - siyahısı, spesifikasiyası verilməlidir, bizim bütün gömrük orqanları bunu bilməlidir və bütün bu işlər əlaqələndirilmiş şəkildə aparılmalıdır. Bu məsələyə birdəfəlik son qoyulmalıdır. Belə tədbirləri görün, sonra mənə məruzə edərsiniz.

Bütövlükdə sənaye inkişafımızla bağlı çox vacib addımlar atılır. Azərbaycanda bir neçə böyük sənaye mərkəzi yaradılır. Bu barədə mən əvvəlki iclaslarda da demişəm. Bakı şəhərində, Sumqayıtda, Gəncədə və Bakının Qaradağ rayonunda müasir sənaye komplekslərinin yaradılması nəzərdə tutulur. Bu istiqamətdə önəmli addımlar atılmışdır və ölkəmizdə sənayeləşmə siyasəti aparılır. Əgər bu olmasaydı, bu gün yerli istehsaldan o qədər danışmazdıq. Kimya sənayesinin inkişafı üçün tədbirlər görülür, müəssisələr modernləşdirilir, yeni texnologiyalar tətbiq edilir. Bu yaxınlarda Sumqayıt şəhərində olarkən göstəriş vermişəm ki, orada kimya sənayesi şəhərciyi yaradılsın. İndi Sumqayıtda böyük texnopark yaradılır. Orada 10-a qədər yeni müasir müəssisə fəaliyyət göstərir. Kimya kompleksinin ətrafında sırf özəl sektora aid olan bir növ müəssisələr şəhərciyi də yaradılmalıdır. İnkişaf etmiş ölkələrdə, MDB məkanında belə təcrübə var. Biz də ondan istifadə etməliyik ki, son məhsulun istehsalına qədər bütün texnoloji proses Azərbaycanda öz həllini tapsın. Bu, birinci növbədə bəlkə də yüzlərlə yeni kiçik və orta şirkətin yaradılmasına gətirib çıxaracaq. Minlərlə yeni iş yerlərinin açılmasına gətirib çıxaracaq və artıq son məhsula qədər istehsal prosesi Azərbaycanda təşkil ediləcəkdir. Bu məsələ ilə bağlı bir müddət bundan əvvəl müvafiq göstərişlər veriləndir. Mənə verilən məlumata görə, Sumqayıtda ərazi də, yəni torpaq sahəsi də ayrılıb və tezliklə Dövlət Neft Şirkəti, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi və digər aidiyyəti qurumlar bu məsələ ilə bağlı konkret addımlar atmalıdır.

İKT sektorunun inkişafı ilə bağlı burada məruzə edildi. Bu sahəyə biz çox böyük diqqət göstəririk. Həm MDB, həm də dünya miqyasında götürsək, Azərbaycanda İKT-nin inkişafı ilə bağlı çox böyük addımlar atılmışdır. Burada deyilən rəqəmlər onu göstərir ki, biz dünya miqyasında da qabaqcıl ölkələr sırasındayıq. Azərbaycanda süni telekommunikasiya peykinin orbitə çıxarılması da tarixi hadisə olacaq və burada nazir məlumat verdi. Biz indi çalışırıq ki, birinci peykin buraxılması ilə məhdudlaşmayaq. İkinci peykin orbitə buraxılması layihəsi də işlənir. Bütövlükdə bu sahədə indi bizdə təcrübə yaranır. Xarici mütəxəssisləri də cəlb etmişik. Aparıcı xarici şirkətlərlə işləyirik və Azərbaycanda güclü kosmik sənayenin yaranmasına nail olacağıq.

Eyni zamanda, Azərbaycanda mobil rabitə və internet xidməti də inkişaf edir. Azərbaycan o ölkələrdəndir ki, burada internet azaddır, ona heç bir məhdudiyət yoxdur. Demək istəyirəm ki, heç də hər bir ölkədə belə deyildir. Elə ölkələr var ki, orada internet azad deyil, məhdudiyətlər qoyulur. Bu məhdudiyətlər, əlbəttə ki, həm bizə bəllidir, həm də bu məsələ ilə bağlı olan, fəaliyyət göstərən beynəlxalq təşkilatlar da bunu bilir. Ancaq nədənsə, bəzi hallarda bu, diqqətdən kənar qalır. Azərbaycanda isə azad internet fəaliyyət göstərir. Bu bir də onu göstərir ki, biz mətbuat azadlığına çox böyük diqqət veririk və mətbuat azadlığı Azərbaycanda tam şəkildə tətbiq olunur. O beynəlxalq təşkilatlar ki bu sahədə Azərbaycanda problem görmək istəyir, getsinlər öz tövsiyələrini internetin azad olmadığı ölkələrə versinlər. Yaxud da öz ölkələrində azad mətbuatın necə sıxışdırılmasından, - bu yaxınlarda biz bunun əlamətlərini görmüşük, - danışsınlar.

Bu ilin sonuna qədər kənd yollarının tikintisinə böyük vəsait ayrılacaqdır. Dövlət büdcəsində bu vəsait nəzərdə tutulub və elə etməliyik ki, kənd yollarının tikintisi ilə daha da ciddi məşğul olaq.

Əvvəlki dövrdə Prezidentin Ehtiyat Fondundan ayrılan vəsaitin hesabına bəzi rayonlarda kənd yolları tikilmişdir. Onların əksəriyyəti torpaq yolları idi, çox yararsız vəziyyətdə idi. İndi isə ilin sonuna qədər böyük kənd yolları layihəsi icra ediləcəkdir. Əlbəttə ki, gələn il də bu layihə icra ediləcək və biz çalışmalıyıq ki, bütün kəndlərdə yollar yaxşı səviyyədə olsun. Yəni, məqsəd bundan ibarətdir. Bu ilin sonuna qədər bir neçə rayonda bu layihələr icra olunacaqdır.

İçməli su təchizatı və kanalizasiya layihələrinin icrası ilə bağlı burada məruzə edildi. Bu, çox böyük layihədir. Həm Bakı, Bakıtrafi qəsəbələrdə, həm də bütün başqa rayonlarda, kənd yerlərində icra edilir. Burada da çox sadə bir hədəf qoyulmuşdur ki, Azərbaycan əhalisi yüz faiz, özü də gecə-gündüz, fasiləsiz, 24 saat su ilə təmin edilməlidir. Çox sadə bir hədəfdir, ancaq bunu icra etmək o qədər də asan olmayacaqdır. Çünki əfsuslar olsun ki, içməli su təchizatı və kanalizasiya problemləri bütün dövrlərdə bizdə çox aktual olmuşdur. Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin istifadəyə verilməsi və layihə gücünə çatdırılması nəticəsində bu məsələnin bir hissəsi öz həllini tapacaqdır. Amma biz elə etməliyik ki, hər bir yaşayış məntəqəsində 24 saat təmiz içməli su olsun. Layihələr var. Həm rayonlarda, həm Bakıda. Böyük layihələrdir və onları icra etməliyik. Azərbaycanda içməli su problemi və kanalizasiya problemi yaxın dörd-beş il ərzində, bəlkə də ondan da tez birdəfəlik həll olunmalıdır.

Kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı bütün müvafiq göstərişlər verilmişdir. Bu il daha da yaxşı məhsul gözlənilir. Ötən dövrdə kənd təsərrüfatının inkişafı 6 faiz təşkil etmişdir. Yaxşı göstəricidir. Taxılçılıq sahəsində bütün müvafiq göstərişlər verildi və təkrarlamağa ehtiyac yoxdur. İndi üzümçülük üzrə xüsusi proqram hazırlanır. O da müvafiq qurumlarda baxılmalıdır və üzümçülüyn inkişafı üçün biz konkret əlavə tədbirlər görməliyik. Bütövlükdə ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi istiqamətində bizim konkret planımız, proqramımız var. Çalışmalıyıq ki, Azərbaycanda istehlak olunan bütün ərzaq məhsulları Azərbaycanda istehsal edilsin. Bu da ümumi bir məqsəddir və bəzi sahələrdə biz bu məqsədə çatmışıq. Harada ki, çatmamışıq, Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun kreditləri hesabına və bəlkə də digər dövlət vəsaiti hesabına biz bunu təmin etməliyik.

Bu il Azərbaycanda “Turizm ili”dir. Bu barədə ilin əvvəlində danışmışıq. Həm Bakıda, həm də bölgələrdə yeni müasir otellər istismara verilir. Bakıda bu il altı beşulduzlu, dünya brendləri sırasında olan otellər istismara veriləcəkdir. Onlardan birinin – “Kempinski Badamdar” otelinin açılışı olmuşdur və yaxın vaxtlarda o, tam fəaliyyətə başlayacaqdır. İlin sonuna qədər, növbəti altı ayda təkcə Bakıda beş yeni beşulduzlu otel açılacaqdır. Eyni zamanda bölgələrdə. Hesab edirəm ki, beləliklə, gələcəkdə turizm Azərbaycan iqtisadiyyatında çox vacib yeri tutacaqdır. Ümumi daxili məhsulda turizmin də, İKT-nin də payı artacaqdır.

Bu gün burada məruzə edildi ki, İKT-dən əldə ediləcək gəlirlər neftdən əldə ediləcək gəlirlərə bərabər olmalıdır. Əli Abbasov bunun 2025-ci ildə olacağını deyir. Yəqin ki, bunu neft hasilatının aşağı düşəcəyi barədə köhnə hesablamalar əsasında deyirsiniz. Amma bilin ki, 2025-ci ilə qədər neft hasilatı aşağı düşməyəcəkdir. Ona görə İKT sektoru neft hasilatının indiki səviyyəsindən əldə olunan gəlirlərin səviyyəsinə çatmalıdır. Çünki əvvəlki hesablamalara görə 2025-ci ildə Azərbaycanda neft gəlirlərinin kəskin şəkildə aşağı düşəcəyi bildirilirdi. İndi isə biz görülən tədbirlər nəticəsində nail olmuşuq ki, hasilatın indiki səviyyəsi o vaxta qədər sabit qalacaqdır. Bu da çox böyük rəqəmdir. On milyardlarla ölçülən rəqəmdir. Çalışmalısınız ki, İKT-nin də gəlirləri o səviyyəyə çatsın.

Ölkəmizdə, ümumiyyətlə, islahatların aparılması və şəffaf maliyyə sisteminin gücləndirilməsi sahəsində böyük işlər görülür. Onların arasında korrupsiya və rüşvətخورluqla mübarizə çox mühüm yer tutur. Bu istiqamətdə çox təsirli addımlar atılmışdır. Bütün sahələrdə çox ciddi mübarizə aparılır. Həm inzibati tədbirlər, cəza tədbirləri tətbiq olunur, eyni zamanda, institusional metodlardan da istifadə etməliyik. Mənim tərəfimdən imzalanmış bəzi sərəncamlar məhz bu məqsədi güdür.

Elektron hökumət prinsiplərinə keçməyimiz də korrupsiyaya qarşı mübarizədə çox təsirli amil olacaqdır. Bütövlükdə çalışmalıyıq ki, nə qədər mümkündür, məmur-vətəndaş təmaslarını aradan qaldıraaq. İndi internet vasitəsilə, elektron xidmət vasitəsilə müxtəlif məlumatları da, arayışları da əldə etmək olar. Qeydiyyat məsələləri də internet vasitəsilə aparılmalıdır. Mənim tərəfimdən imzalanmış xüsusi Sərəncamda bütün bu məsələlər göstərilibdir. Hər bir nazirlik və dövlət qurumu həmin Sərəncama uyğun olaraq təkliflər verməlidir ki, onların nəzdində hansı xidmətlər elektron variantda aparılmalıdır. Bunu heç kim yubatmasın və uzatmasın. Bu Sərəncam

və onun icrası bilavasitə mənim nəzarətim altındadır. Tezliklə təkliflər verilməlidir. Ondan sonra daha da ciddi addımlar atılacaqdır. Korrupsiya və rüşvətxorluqla mübarizənin nəticələri var, nəticələr yaxşıdır.

Həmişə olduğu kimi, bu ilin altı ayında da sahibkarlığın inkişafı üçün böyük tədbirlər görülmüşdür, kreditlər verilmişdir. Nəzərdə tutulan kreditlərin 60 faizə qədəri artıq verilmişdir. İlin sonunadək qalan hissə də veriləcəkdir. Beləliklə, bu il də özəl sektora güzəştli şərtlərlə kifayət qədər böyük həcmdə – 125 milyon manat kredit veriləcəkdir ki, bu da özlüyündə növbəti illərdə yeni istehsalların, iş yerlərinin açılmasına və qeyri-neft sektorunun inkişafına xidmət göstərəcəkdir.

Çıxışımın sonunda qeyd etməliyəm ki, gələn ilin dövlət büdcəsi üzərində işlər başlamışdır. Gələn ilin büdcəsi də həm investisiya yönümlü, həm də sosial yönümlü olmalıdır. Bu il başlanan proqramların icrası əlavə vəsait tələb edəcəkdir. Bütün bu məsələlər gələn ilin büdcəsində öz həllini tapmalıdır. Biz gələn ilin planları haqqında indidən düşünməliyik və düşünürük. Yəqin ki, yaxın vaxtlarda bütün dövlət qurumlarından təkliflər verilməlidir. O təkliflərə baxacağıq. Gələn ilin büdcəsi də bizə Azərbaycan iqtisadiyyatını uğurla inkişaf etdirməyə imkan verəcəkdir.

Bir daha demək istəyirəm ki, ilin altı ayının nəticələri çox ümidvericidir. Başqa cür ola da bilməzdi. Biz bunu elə ilin əvvəlindən bilirdik. Çünki bütün qəbul olunmuş proqramlar ona gətirib çıxarır ki, Azərbaycan sürətlə, uğurla inkişaf edir və yaxın zamanlarda dünyanın inkişaf etmiş ölkələri sırasına daxil ediləcəkdir. Beləliklə, biz ölkəmizin uzunmüddətli və dayanıqlı inkişafına nail olacağıq.

Sağ olun.

Xalq qəzeti. - 2011.-13 iyunl. - № 150. - S.1-3.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2011-ci ilin
doqquz ayının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş
iclası keçirilmişdir
(24 oktyabr 2011-ci il)**

Oktyabrın 24-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2011-ci ilin doqquz ayının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir. Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Prezident İlham Əliyevin
giriş nitqi**

-Nazirlər Kabinetinin bugünkü iclasında biz ilin 9 ayının sosial və iqtisadi yekunlarını müzakirə edəcəyik, ilin sonuna qədər görülməli işlər haqqında danışacağıq.

İlin sonuna iki ay qalır. Demək olar ki, 2011-ci il də ölkə iqtisadiyyatının inkişafı üçün uğurlu il olmuşdur. Bu il ərzində ölkə qarşısında duran əsas sosial və iqtisadi məsələlər öz həllini tapmışdır, bütün proqramlarımız uğurla icra edilmişdir.

Statistik göstəricilərə gəldikdə deyə bilərik ki, dinamik inkişaf davam edibdir. Baxmayaraq ki, ümumi daxili məhsul o qədər də böyük templərlə artmadı. Bunun da müəyyən səbəbləri vardır. Sevindirici hal ondan ibarətdir ki, əvvəlki dövrdə gördüyümüz işlər və düzgün siyasət nəticəsində ölkə iqtisadiyyatının çoxşaxəli şəkildə inkişafına nail ola bilmişik.

Ümumi daxili məhsul cəmi 0,5 faiz artsa da, qeyri-neft iqtisadiyyatımız 8,2 faiz artmışdır. Yenə də deyirəm, bu artım əvvəlki dövrdə görülmüş işlərin nəticəsidir. O ki qaldı, ümumi daxili məhsulun cəmi 0,5 faiz səviyyəsində artmasına bunun da səbəbi ondan ibarətdir ki, bu il neftin hasilatında azalma olmuşdur. Bunun nəticəsində bu azalma, demək olar ki, imkan vermədi ki, ümumi göstərici də böyük olsun. Ancaq qarşıya belə məqsəd də qoyulmur. Artıq iqtisadiyyatımız, iqtisadiyyatımızın strukturu müsbətə doğru böyük dərəcədə dəyişmişdir. Əvvəlki dövrdə görülmüş və bundan sonra görülməli işlər nəticəsində iqtisadiyyatımız tam şəkildə çoxşaxəli iqtisadiyyat kimi özünü göstərəcəkdir.

Yəni, əvvəlki dövrdə başlanmış və bu gün icra edilən layihələr sözün əsl mənasında Azərbaycan iqtisadiyyatına çox böyük töhfə vermişdir.

Sənaye istehsalının inkişafına gəldikdə, yenə də neftin hasilatının aşağı düşməsi nəticəsində ümumi rəqəm mənfidir. Ancaq ölkə iqtisadiyyatının qeyri-neft sənayesində 9,2 faiz artım əldə edilmişdir. Bu artım iqtisadiyyatın real sektoruna qoyulmuş investisiyalar, sahibkarlığın inkişafı hesabına mümkün olmuşdur. Bu, verilən kreditlərin, sahibkarlığın inkişafı üçün qəbul edilmiş proqramların və dövlət siyasətinin çox uğurlu olmasının nəticəsidir.

Beləliklə, bir neçə il bundan əvvəl qarşıya qoyulan vəzifə, yəni, ölkədə güclü sənaye potensialının yaradılması üçün tədbirlərin görülməsi vəzifəsi uğurla icra edilir. Həm böyük müəssisələr yaradılır, böyük texnoparklar fəaliyyətə başlayır. Eyni zamanda, orta və kiçik həcmli müəssisələr də fəaliyyətini gücləndirir, onların sayı artır və yenə də deyirəm, bu artımın səbəbi ondan ibarətdir ki, dövlət tərəfindən özəl sektora çox böyük dəstək göstərilir, kreditlər verilir. Bu artımın səbəblərindən biri də ondan ibarətdir ki, dövlət şirkətlərini beynəlxalq şirkətlərə çevirmək üçün konkret tədbirlər görülür. İndi dövlət şirkətlərimiz həm peşəkarlıq, həm maddi-texniki bazanın gücləndirilməsi, həm də texnika təchizatı baxımından güclü şirkətlərə çevrilmişdir.

Doqquz ayda kənd təsərrüfatı da artmışdır. Bu da çox müsbət haldır. Çünki kənd təsərrüfatının inkişafı üçün konkret tədbirlər həyata keçirilir, proqramlar icra edilir və xüsusilə gələn il daha da böyük proqramlar icra ediləcəkdir. Bildiyiniz kimi, dövlət bu sektorun inkişafı üçün çox böyük vəsait ayırır, güzəştlər verilibdir. Texnikanın gətirilməsi, güzəştli şərtlərlə kreditlərin verilməsi, subsidiyalar – bütün bunlar kənd təsərrüfatının inkişafına xidmət göstərir. Təsədüfi deyildir ki, bu ilin 9 ayında kənd təsərrüfatı 7,6 faiz artmışdır. Bu sahə, eyni zamanda, böyük sosial mənə daşıyır, çünki əhalinin təxminən yarısı aqrar bölgələrdə yaşayır. Beləliklə kənd təsərrüfatının inkişafı nəticəsində məhsuldarlıq artır, əkin sahələri çoxalır. Meliorativ tədbirlərin görülməsi nəticəsində biz növbəti illərdə daha da böyük həcmdə yeni torpaqların dövrüyyəyə buraxılmasına nail olacağıq. Bundan sonra kənd təsərrüfatı ilə bağlı tədbirlər ardıcılıqla aparılacaqdır. Bununla bərabər, biz gərək yeni bazarlara çıxış üçün indidən çox ciddi fikirləşək və işləyək. Bu işlər aparılır. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, bizim üçün ənənəvi olmayan bazarlarda kənd təsərrüfatı məhsullarımızı, emal sənayemizin məhsullarını gözləyirlər, biz sadəcə olaraq siyasətimizi düzgün şəkildə aparmalıyıq, daxili istehsalla daxili istehlakı və xarici bazarlara çıxışımızı uzlaşdırmalıyıq ki, Azərbaycanda gələcəkdə daha da böyük həcmdə istehsal olunacaq kənd təsərrüfatı məhsulları öz müştərilərini tapa bilsin.

Deyə bilərəm ki, bu ilin 9 ayında maliyyə vəziyyətimiz də bütövlükdə böyük dərəcədə yaxşılaşmışdır. Bu il ərzində baxmayaraq ki, böyük infrastruktur layihələrini icra edirik, bizim valyuta ehtiyatlarımız azalmır, əksinə artır. Doqquz ayda ehtiyatlarımız təxminən 11 milyard dollar həcmində artmışdır. Hazırda Azərbaycanın valyuta

ehtiyatları 40 milyard dolları ötürüb. Bu, çox böyük bir göstəricidir. İnkişaf etmiş ölkələrin göstəricilərinə nəzər salsaq görərik ki, Azərbaycan bu sahə üzrə heç kimdən geri qalmır, bir çox ölkələri qabaqlayır. Nəzərə alsaq ki, düzgün neft-qaz siyasətimiz, strategiyamız vardır və investisiya qoyuluşunu gözənilən gəlirlərlə daim uzlaşdırırıq, şübhə yoxdur ki, növbəti illərdə də investisiya və sosial xərcləri azaltmadan valyuta ehtiyatlarımızı daha da artıracağıq. Bu, bizim böyük sərvətimizdir. Bu, həm bizə iqtisadi güc verir, investisiya layihələrini icra etməyə imkan yaradır, eyni zamanda, bizi istənilən çətinliklərdən, böhranlardan qoruyur və qoruyacaqdır. Bu həcmdə valyuta ehtiyatlarının yığılmasının başlıca səbəbi vaxtilə - 1999-cu ildə Azərbaycan Dövlət Neft Fondunun yaradılması və Fondun fəaliyyətinin şəffaflığı ilə bağlıdır.

Əldə olunan bütün gəlirlər şəffaf, etibarlı şəkildə qorunur, saxlanılır, idarə olunur və indiki mərhələdə ölkəmizin inkişafı ilə bağlı olan layihələrə yönəldilir. Gələcək mərhələdə, növbəti ildən başlayaraq maliyyə resurslarımızı şaxələndirmək üçün biz bu vəsaitdən müxtəlif ölkələrdə müxtəlif layihələrə investisiya şəklində də istifadə edəcəyik.

Bir sözlə, iqtisadi inkişafı ilə bağlı məsələlər ölkəmizdə uğurla icra edilir. Təsəffü deyil ki, beynəlxalq maliyyə qurumları Azərbaycanda iqtisadi və sosial sahələrdə aparılan islahatları çox yüksək qiymətləndirir, Azərbaycanın kredit reytingləri artır. Böhranlı illərdə inkişaf etmiş ölkələrin kredit reytingləri azaldığı bir vaxtda Azərbaycanın kredit reytingləri artmaqdadır. Dünyanın nüfuzlu təşkilatı - Dünya İqtisadi Forumu ölkələrin rəqabət qabiliyyətliliyi ilə bağlı növbəti hesablamalarda Azərbaycanın fəaliyyətini yüksək qiymətləndirərək 55-ci yerə layiq görmüşdür. Bütün MDB məkanında iqtisadiyyatın rəqabət qabiliyyətliliyinə görə Azərbaycan birinci yerdədir, liderdir. Bu liderliyi saxlayır və əminəm ki, saxlayacaqdır. Çünki uğurlarımızın təməlinə düşünülmüş islahatlar, düzgün siyasət, müstəqil siyasət dayanır. Uğurlarımızın təməlinə enerji amili artıq əsas rol oynamır. Bildiyiniz kimi son illərdə enerji amilindən asılılığımızı azaltmaq üçün biz çox böyük işlər görmüşük. Baxmayaraq ki, bu gün də, gələcəkdə də neft-qaz potensialımız həm siyasi, həm iqtisadi maraqlarımızı təmin edəcəkdir.

2011-ci ildə sosial sahədə də çox yaddaqalan hadisələr baş vermişdir. Bu hadisələr, bu addımlar bir də onu göstərir ki, siyasətimiz sosialyönümlüdür. Biz bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinə sadıq və sadıq qalacağıq. Ancaq biz bununla bərabər, aztəminatlı təbəqəni sosial cəhətdən daha da yaxşı müdafiə etmək üçün konkret addımlar atırıq. Bu addımlar sadəcə olaraq proqramların qəbulu, hansısa bəyanatların verilməsi ilə məhdudlaşmır, bu proqramlar konkret xarakter daşıyır.

Bu il 900 minə yaxın pensiyaçının pensiyası orta hesabla 40 faiz artmışdır. Bütövlükdə götürsək 9 ayda Azərbaycanda pensiyaların səviyyəsi 35 faiz artmışdır. Bu, çox böyük göstəricidir, çox böyük nailiyyətdir, çox ciddi addımdır və yaşlı nəslin maddi cəhətdən daha da yaxşı təminatı üçün vaxtında atılmış çox düzgün və ədalətli bir addımdır.

Bununla bərabər, orta maaşın həcmi də artmışdır. Hazırda Azərbaycanda orta pensiyanın səviyyəsi 190, orta maaşın səviyyəsi isə 450 dollar səviyyəsindədir. Bu, yaxşı göstəricidir, ancaq bundan da çox olmalıdır. Biz çalışacağıq növbəti illərdə sosial məsələlərin həlli üçün də əlavə tədbirlər görək ki, bundan sonra da pensiyalar, maaşlar daim artsın. İnsanların yaşayış səviyyəsi artsın və beləliklə, Azərbaycanda yoxsulluq kimi sosial bəla aradan qaldırılsın. Sosial cəhətdən ən az, müdafiə olunan vətəndaşlara dövlət Ünvanlı Sosial Yardım Proqramını təşkil etmişdir. Hazırda bu proqram 113 min ailəni əhatə edir. 500 mindən bir qədər artıq insan dövlətdən hər ay vəsait alır. Orta hesabla hər bir ailə 102 manat, təqribən haradasa 130 dollar səviyyəsində dövlətdən bu yardımı alır.

Bu da çox düzgün addımdır. Bu çox ədalətli addımdır. Nə qədər ki, bu insanlar hələ də yoxsulluq şəraitində yaşayırlar, Azərbaycan dövləti öz yardımını onlardan əsirgəməyəcəkdir. Nə vaxt ki, onlar yoxsulluqdan çıxıb öz maddi vəziyyətini yaxşılaşdıracaqlar, təbii ki, o vaxt bu yardım da dayandırılacaqdır. Çünki əsas məsələ sosial ədalət prinsipidir. Biz 20 il ərzində bazar iqtisadiyyatı şəraitində yaşayırıq və iqtisadiyyatımız bu prinsiplər əsasında tənzimlənir. Yəni, bazar tələbatı da, təklifi də tənzimləyir. Ancaq elə hallar olur ki, insanların imkanı yoxdur, insanlar işsizdir, yaxud da ki, az təminat alırlar. Biz onların vəziyyətinə də gerək biganə qalmayaq. Ünvanlı Sosial Yardım Proqramının əsas vəzifəsi məhz ondan ibarətdir ki, yoxsul təbəqənin maddi vəziyyətini yaxşılaşdırmaq üçün tədbirlər görülsün. İşsizliklə bağlı deyə bilərəm ki, bütövlükdə bu sahədə də Azərbaycanda çox böyük işlər görülmüşdür, hazırda işsizliyin səviyyəsi təqribən 5,5 faizdir. Əgər biz ətrafa, inkişaf etmiş ölkələrə baxsaq görərik ki, bu da çox gözəl göstəricidir. Bəzi inkişaf etmiş ölkələrdə işsizlik 20 faiz, 15 faiz səviyyəsindədir, 10 faiz səviyyəsindədir, bizdə isə 5,5 faizdir. Çox güman ki, bu da real vəziyyəti əks etdirmir. Çünki yaxşı bilirik, əfsuslar olsun ki, hələ də bizdə bu sahədə müfəssəl və dəqiq mexanizm tam işə düşməyib. Bəzi hallarda qeydiyyata almamaq halları da olur. Bəzi hallarda rəsmi yox, zərfdə maaş alanlar da vardır. Biz dəfələrlə bu məsələni qaldırmışıq. Deyə bilərəm ki, son illər ərzində bu sahədə vəziyyəti normallaşdırmaq üçün yaxşı tədbirlər görülmüşdür və davam etdirilməlidir. Ancaq əgər biz bu amili də nəzərə alsaq görərik ki, Azərbaycanda işsizliyin sayı da 5,5 faizdən aşağıdır. Çox güman ki, yoxsulluq şəraitində yaşayanların da sayı 9,1 faiz deyil, ondan aşağıdır. Ancaq əlbəttə biz növbəti illərdə həm konkret inzibati addımların və həm də institusional tədbirlərin nəticəsində iqtisadi vəziyyətin tam real mənzərəsini əldə edəcəyik. Hazırda tətbiq olunan

yeniliklər, “elektron hökumət” prinsipləri və digər mütarəqqi təşəbbüslər imkan verəcək ki, real mənzərəni 100 faiz səviyyəsində əks etdirən vəziyyət ictimaiyyətə təqdim edilsin.

Bu il regionlarda da həmişə olduğu kimi, uğurlu investisiya layihələri icra edilmişdir və regionlarda iş yerlərinin açılması ilə bağlı əlavə tədbirlər görülmüşdür. İlin 9 ayında 74 min yeni iş yeri açılmışdır ki, onlardan 50 mini daimi iş yeridir. Beləliklə, son 8 il ərzində Azərbaycanda 950 minə yaxın yeni iş yeri açılmışdır.

Regional İnkişaf Proqramı uğurla icra edilir. Vaxtaşırı o proqrama əlavələr, dəyişikliklər edilir. Prezidentin Ehtiyat Fondundan bu il ərzində bölgələrə kifayət qədər vəsait ayrılmışdır, bu məbləğlər daha çox sosial-iqtisadi infrastruktur layihələrinin icrasına yönəldilmişdir. Xüsusilə biz son müddət ərzində kənd yollarının təmiri və tikintisi ilə çox ciddi məşğuluq. Böyük proqramlar artıq icra edilir. Növbəti illərdə bu sahəyə daha da böyük diqqət göstərilməlidir. Bir sözlə, Regional İnkişaf Proqramı icra edilir, burada heç bir narahatlıq yoxdur.

Bu il Bakının kənd və qəsəbələrinin inkişafı ilə bağlı çox geniş və konkret proqram qəbul edilmişdir. Deyə bilərəm ki, proqram çox qısa müddət ərzində icra edilməyə başlamışdır. Artıq biz o proqramın ilkin nəticələrini də görürük. Bundan əvvəlki dövrdə də - 2005-ci ildə Bakı qəsəbələrinin inkişafına dair üçillik proqram qəbul edilmişdi, o, başa çatdı. İndi yeni proqramın qəbuluna ehtiyac var idi. Biz bunu etmişik və demək olar ki, bütün qəsəbələrdə çox böyük quruculuq, abadlıq, bərpa işləri aparılır. Bütün infrastruktur yenilənir, yeni qaz, su, kanalizasiya xətləri çəkilir, elektrik enerjisi ilə təminat yaxşılaşdırılır, məktəblər, xəstəxanalar, tibb ocaqları, poliklinikalar tikilməkdədir. Yəni, hər bir qəsəbə üzrə konkret təklif var və bu təkliflər proqramda öz əksini tapıbdir.

Bu proqram mətbuatda dərc edilibdir. Proqramın formalaşmasında əlbəttə ki, biz əsas məlumat mənbəyini yerlərdən almışıq, yəni qəsəbə sakinləri öz təkliflərini vermişlər, sonra onlar ümumiləşdirilib və nəticədə proqram qəbul edilmişdir. Orada, eyni zamanda, qəsəbə sakinlərinin məşğulluğu ilə də bağlı konkret təkliflər vardır. Qəsəbələrə kreditlərin verilməsi də başlanmışdır və artıq bir neçə istiqamət üzrə konkret proqram və təkliflər vardır. Mən şadam ki, Bakı və ətraf qəsəbələrin inkişafı proqramı çox sürətlə icra edilməyə başlamışdır. Bu sürət deməyə əsas verir ki, qəsəbələrdə mövcud olan bütün sosial və iqtisadi məsələlər 2-3 il ərzində həllini tapacaqdır.

Bu ilin doqquz ayında biz bütün sahələr üzrə işimizi sistemli şəkildə qurmuşuq. Bu, artıq gözəl ənənədir. Hər bir sahə üzrə konkret proqramlar vardır. Azərbaycanda məqsədyönlü proqramların sayı təqribən 50-yə yaxındır və onların hamısının konkret maliyyə mənbəyi, icra mexanizmi, icra müddəti göstərilmişdir. Bizim bütün işlərimiz konkret xarakter daşıyır və uğurlarımızın da səbəbi məhz bundan ibarətdir.

Bizim üçün ən ağır olan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli işində əfsuslar olsun ki, heç bir irəliləyiş yoxdur. Mən bu məsələ ilə bağlı ictimaiyyətə kifayət qədər geniş məlumatlar çatdırmışam. Müstəqilliyimizin 20 illik yubiley tədbirində də kifayət qədər geniş məlumat vermişəm, bəlkə də təkrara ehtiyac yoxdur. Sadəcə demək istəyirəm ki, Azərbaycanın prinsipial mövqeyi var, bu mövqe həm tarixi həqiqətə, həm beynəlxalq hüquq normalarına əsaslanır. Biz bu mövqedən kənara bir addım atmayacağıq. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü danışıqlar mövzusu deyil, olmayıb və olmayacaqdır. Çalışacağıq ki, bütün imkanlardan istifadə edib ərazi bütövlüyümüzü bərpa edək. Yəni də deyirəm, nəticə olmasa da son aylar ərzində beynəlxalq vasitəçilər tərəfindən səslənən fikirlər müəyyən ümidlər verir, xüsusilə status-kvonun qəbul edilməməsi ilə bağlı. Yəni, status-kvo qəbul edilə bilməz, dəyişdirilməlidir, münaqişə dondurulmuş münaqişə deyil və status-kvonun dəyişdirilməsi təbii ki, işğal edilmiş torpaqlardan işğalçı qüvvələrin çıxarılmasını tələb edir və münaqişənin həlli yolları məhz bundan keçir. İşğalçı qüvvələr işğal edilmiş torpaqlardan çıxarılmalıdır. Beynəlxalq hüquq normaları hər bir məsələnin həlli üçün əsas olmalıdır, xüsusilə münaqişələrlə bağlı olan məsələlərdə. Biz çalışacağıq ki, bütün imkanlardan istifadə edib bu məsələni tezliklə, ədalətli, öz xeyrimizə - yəni beynəlxalq hüquq normaları əsasında həll edək. Bununla bərabər, təbii ki, bu gün dediyim bütün bu rəqəmlər - iqtisadi inkişaf, iqtisadi potensial, demoqrafik durum və əlbəttə hərbi potensial məsələnin tezliklə ədalətli həll edilməsi üçün öz rolunu oynayır və oynayacaqdır.

Bu istiqamətdə də çox böyük tədbirlər görülmüşdür, dəqiq siyasət aparılır. Həm bu ilin, həm əvvəlki illərin iqtisadi göstəriciləri, həm hərbi imkanlarımız göstərir ki, Ermənistanla Azərbaycan arasındakı fərq böyüyür. Bu iki ölkə müqayisəedilməzdir, bizim aramızda yerlə-göy qədər fərq vardır. Bunu hamı bilir – həm beynəlxalq ictimaiyyət, həm bu məsələ ilə birbaşa məşğul olan tərəflər və qurumlar. Çox güman ki, status-kvo ilə bağlı, yəni status-kvonun dəyişdirilməsi ilə bağlı son bəyanatların təməlinə də məhz bu reallıq dayanır. Çünki həm biz bilirik, həm hər bir qərəzsiz müşahidəçi bilir ki, Azərbaycan güclənir, Ermənistan zəifləyir, Azərbaycanın əhalisi artır, Ermənistanın əhalisi azalır.

O ki qaldı hərbi məsələlərə, iqtisadi sahədə bütün statistik göstəricilər əyani şəkildə kimin kim olduğunu göstərir. Sadəcə olaraq, şəhərlərə, necə deyərlər, qərəzsiz baxışlar zamanı reallığı hər kəs görə bilir ki, Azərbaycan nə qədər böyük yol keçmişdir və ölkəmiz gündən-günə güclənir. O ki qaldı hərbi balansla, deyə bilərəm ki, bu sahədə son vaxtlara qədər bəlkə də erməni təbliğatı nəticəsində bu fərq, – yəni bizim xeyrimizə olan fərq, – beynəlxalq qurumlar və müşahidəçilər tərəfindən o qədər də dərk edilmirdi. Ancaq son müddətdə həm Azərbaycanda, həm Ermənistanda keçirilən hərbi paradlar kimin kim olduğunu əyani şəkildə göstərdi. Mən hesab edirəm ki, Ermənistanda hərbi paradın keçirilməsi onların böyük səhvi idi. Çünki əgər o vaxta qədər onlar həmişə

olduğu kimi, mifologiya hesabına, yaxud da ki, fantaziyalar hesabına kimi isə inandırmağa çalışırdılar ki, ən döyüşkən ordu Ermənistan ordusudur. Onların keçirdiyi dırnaqarası “hərbi parad”dan sonra hamı bildi ki, Ermənistan ordusu necə vəziyyətdədir, hansı acınacaqlı vəziyyətdədir. Mən, yəqin ki, siz də, bütün ictimaiyyət də ilk dəfə görmüşük ki, hərbi texnika özü yeriyə bilmir, onları qoşqular, yük maşınları üzərində paradan keçirib nümayiş etdirirdilər. Bunun bir neçə səbəbi ola bilər. Ya o texnika işləmir, nasaz vəziyyətdədir, ya orada yanacaq yoxdur, ya da ki, hər ikisi. Çox güman ki, hər iki amil burada rol oynamışdır. Bu parad bir daha onu göstərdi ki, Ermənistan müstəqil ölkə deyil, forpostdur. Əgər bu barədə əvvəlki dövrdə də kifayət qədər yüksək rütbəli, vəzifəli şəxslər bəyanatlar vermişdilər, bu paradı gördüyümüz mənərə bunu bir daha təsdiq edir ki, Ermənistan forpost olaraq qalır.

Bir də Ermənistanda keçirilmiş bu tədbir yəqin ki, tarixdə yeniliklə yadda qalacaqdır. Orada din xadimlərinin iştirakı da sadəcə olaraq, yumşaq desək, təəccüb doğurur. Özü də əsgər kimi addımlarla addımlayan keşişlər – buna söz tapmaq çətindir. Biz başa düşürük ki, Ermənistan işğalçı siyasəti nəticəsində demoqrafik fəlakətlə üzləşib. Amma bu dərəcədə təsəvvür etmirdik ki, artıq din xadimləri də orada həqiqi hərbi xidmətə cəlb edirlər.

Bu, nə qədər gülməli səslənsə də, bir o qədər də faciəvidir. Hesab edirəm onlar tezliklə dərk etməlidirlər ki, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli onların maraqlarına xidmət edəcəkdir.

Nəhayət, ölkəmizin imkanlarını, beynəlxalq müstəvidə artan nüfuzunu bu yaxınlarda BMT-də keçirilən səsvermə də əyani şəkildə təsdiqləyir.

Bildiyiniz kimi, Azərbaycan BMT Təhlükəsizlik Şurasına üzv olmaq üçün müraciət etmişdir. Son aylar ərzində bu məqsədə çatmaq üçün diplomatiyamız böyük işlər görmüşdür. Bu səsvermənin tarixçəsi də maraqlıdır. Bəlkə Azərbaycan ictimaiyyəti bunu bilmir. Deyə bilərəm ki, ilkin mərhələdə Ermənistan da öz namizədliyini bizimlə bərabər vermişdi. Ancaq bir neçə ay bundan əvvəl yəqin ki, orada götür-qoy etdilər və anladılar ki, Azərbaycan ilə diplomatik sahədə də onlar rəqabət aparmaq iqtidarında deyillər və çox sakitcə, səs salmadan öz namizədliyini geri götürdülər. Yəni, bu, artıq özlüyündə göstərirdi ki, Azərbaycan qarşısında onlar acizdirlər və bunu etiraf edirlər. Bilirlər ki, onların işğalçı siyasəti, Azərbaycana qarşı aparılan işğalçı siyasət, onların çirkin əməlləri, məkrli planları dünya ictimaiyyəti tərəfindən heç vaxt dəstəklənə bilməz. Əksinə, dünya ictimaiyyəti bunu pisləyir və pisləyəcəkdir. Bunun nəticəsidir ki, Ermənistan öz namizədliyini geri götürmüşdür və yenə də demək istəyirəm çox sakit şəkildə ki, bu rüsvayçılığı çox adam, çox ölkə bilməsin.

Ümid edirəm ki, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində də onlar eyni yanaşmanı göstərəcəklər, yenə də götür-qoy edəcəklər. Nəhayət, anlayacaqlar ki, Azərbaycanla heç bir sahədə onlar rəqabət apara bilmirlər və bilməyəcəklər. Nə qədər tez bunu anlasalar, onlar üçün bir o qədər yaxşı olacaqdır. Çünki onların BMT Təhlükəsizlik Şurasına seçkilərdə siyasi və diplomatik iflası, uğursuzluğu istisna edilmir ki, tək cə diplomatik meydanla məhdudlaşmayacaqdır. Azərbaycan güclü dövlətdir və güclü dövlətlərlə qonşular adətən dost olmaq istəyirlər.

O ki qaldı seçkilərə, seçkilər hələ davam edir. Bir neçə tur artıq olmuşdur. Birinci turda Azərbaycan birinci yerdə idi. İkinci və ondan sonrakı turlarda da Azərbaycan böyük üstünlüklə irəlidedir. Bu gün, ayın 24-də növbəti turlar keçiriləcəkdir, ancaq indi də demək olar ki, bu, bizim böyük qələbəmizdir. Son nəticədən asılı olmayaraq tam qətiyyətlə deyə bilərəm və tam əminəm ki, bu nəticə tarixi nəticədir. 113 ölkə Azərbaycanı dəstəkləyir. Bu, tarixi nailiyyətdir. Bu, dünya ictimaiyyətinin Azərbaycana olan münasibətinin əlamətidir, ölkənin inkişafının təzahürüdür. Amma mən çıxışlarımda dəfələrlə demişəm ki, Azərbaycan etibarlı tərəfdaşdır. Bu cümlədə çox böyük məna vardır. Bəlkə indi bunu eşidən o qədər də, necə deyərlər, tam həcmdə təsəvvür edə bilmir ki, bu fikirdə nə qədər böyük məna vardır. Etibarlı tərəfdaş olmaq çox böyük məsuliyyətdir və böyük nailiyyətdir. Biz doğrudan da etibarlı tərəfdaş. Siyasətimiz kiminsə xoşuna gələ də, gəlməyə də bilər. Biz çalışırıq ki, hamının xoşuna gələk. Biz siyasətimizi aparırıq. Azərbaycan etibarlı tərəfdaşdır. Bizim sözümlə əməlimiz arasında heç bir fərq yoxdur. Bizim sözümlə imzamız arasında heç bir fərq yoxdur. Bu etibarlı qazanmaq asan məsələ deyildir, xüsusilə gənc müstəqil dövlət üçün. Biz müstəqilliyimizin 20 illik yubileyini bu yaxınlarda qeyd etmişik, böyük uğurlar, gələcək planlar haqqında danışımışıq. Deyə bilərəm ki, 113 ölkənin Azərbaycana dəstək verməsi bu 20 ilin məntiqi nəticəsidir.

Bir sözlə, həm ölkə daxilindəki vəziyyətlə, daxildə aparılan islahatlarla, eyni zamanda, xarici siyasətimizin aparılması ilə bağlı, yenə də deyirəm, konkret proqramlarımız, planlarımız, siyasətimiz vardır. Bu siyasət imkan verir ki, ölkəmiz sürətlə, uğurla inkişaf etsin.

X X X

Sonra məruzə ilə çıxış edən maliyyə naziri Samir ŞƏRİFOV bildirdi ki, dünya iqtisadiyyatında qeyri-müəyyənlik və güclənən inflyasiya meyillərinə baxmayaraq, bu ilin 9 ayında ölkədə makroiqtisadi dinamika müşahidə edilmiş, iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunda yüksək artım qeydə alınmış, dövlətin maliyyə mövqeyi güclənmiş, əhalinin pul gəlirləri artmışdır. Ölkəmizin inkişafı beynəlxalq kredit reyting agentlikləri tərəfindən də təsdiq olunmuşdur. Samir Şərifov vurğuladı ki, son 9 ayda büdcə vəsaiti hesabına dövlətə məxsus əsas sosial vəzifələrin sabit maliyyələşdirilməsi təmin edilmiş, əmək haqları, müavinət, pensiya, dövlət borcu və xidmətləri üzrə bütün öhdəliklər yerinə yetirilmişdir.

Nazir demişdir:

-Cari ilin doqquz ayında dövlət büdcəsinin mədaxili 8 milyard 979 milyon manat və ya 105,6 faiz yerinə yetirilməklə ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 19,6 faiz və yaxud 1 milyard 474 milyon manat çox olmuşdur.

Təsdiq olunmuş proqnoza Vergilər Nazirliyi tərəfindən 112,4 faiz, yəni büdcəyə 4 milyard 63 milyon manat, ötən ilin eyni dövrünə nisbətən isə 936 milyon manat və ya 29,9 faiz çox vəsait təmin olunmuşdur.

Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən büdcəyə 843 milyon manat vəsait təmin edilmişdir ki, bu da proqnoza nisbətən 0,2 faiz (1,5 milyon manat), ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən isə 15,4 faiz (113,0 milyon manat) çox deməkdir.

Dövlət Neft Fondu tərəfindən büdcəyə 4 milyard 21 milyon manat vəsait transfert edilmişdir.

Sair gəlirlər üzrə büdcəyə 48,8 milyon manat vəsait daxil olmuşdur ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 31 milyon manat (3,7 dəfə) çoxdur.

Dövlət büdcəsinin gəlirlərinin tərkibində qeyri-dövlət sektoru üzrə büdcə daxilolmalarının həcmi xüsusilə qeyd olunmalıdır. 2010-cu ilin müvafiq dövrünə nisbətən onlar 27,7 faiz və ya 684 milyon manat artmış, xüsusi çəkisi isə 2,2 faiz artaraq 34,1 faizə çatmışdır.

2011-ci ilin doqquz ayında dövlət büdcəsinin xərcləri proqnoza nisbətən 87,7 faiz və ya 8 milyard 735 milyon manat, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə isə 1 milyard 898 milyon manat və ya 27,8 faiz çox icra olunmuşdur.

Dövlət büdcəsinə daxil olan vəsaitin 33,9 faizi və ya 2 milyard 962 milyon manatı sosial təyinatlı xərclərin maliyyələşdirilməsinə yönəldilməklə 2010-cu ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 420 milyon manat və ya 16,5 faiz çox olmuşdur.

Sosial təyinatlı xərclərə aid olan təqaüdlərin və sosial müavinətlərin ödənişinə 1 milyard 63 milyon manat və yaxud ötən ilin eyni dövrünə nisbətən 20,2 faiz (178,3 milyon manat), əməyin ödənişi fonduna 1 milyard 770 milyon manat və yaxud ötən ilin eyni dövrünə nisbətən 14,5 faiz (224 milyon manat), ərzaq və dərman xərclərinə 129 milyon manat və yaxud ötən ilin eyni dövrünə nisbətən 15,9 faiz (18,0 milyon manat) çox vəsait sərf edilmişdir.

Əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi tədbirlərinin, ilk növbədə pensiya təminatı sistemində islahatların həyata keçirilməsi və 2010-cu ilin yanvarın 1-dək pensiyaya çıxmış şəxslərin pensiyalarına əmək stajlarına uyğun olaraq artımın tətbiqi üçün tarixi qərarınıza uyğun olaraq, cənab Prezident, dövlət qanunlarında müvafiq dəyişikliklər edilməklə dövlət büdcəsindən 195 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Cənab Prezident, ölkə iqtisadiyyatına investisiya qoyuluşu xərclərinin ilbəlilə artım dinamikası cari ilin doqquz ayında da davam etmiş, geniş spektrli sosial və fiziki infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi maliyyələşdirilmişdir.

2011-ci ilin doqquz ayı ərzində icmal büdcənin investisiya xərcləri 3 milyard 985 milyon manat təşkil etmişdir ki, bu da 2010-cu ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 1 milyard 116 milyon manat və ya 38,9 faiz çox deməkdir. Bu xərclərin 3 milyard 281 milyon manatı və ya 54,2 faizi dövlət büdcəsi xətti ilə, Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsi xətti ilə 32,2 milyon manat, Dövlət Neft Fondunun xətti ilə 335,6 milyon manat, xarici kreditlər hesabına isə 336,2 milyon manat xərclər həyata keçirilmişdir.

Həmin vəsaitdən təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, idman və digər sosial-mədəni və məişət təyinatlı obyektlərin tikintisinə və yenidən qurulmasına 394 milyon manat vəsait istifadə olunmuşdur. Müharibə əlilləri, şəhid ailələri və bu kateqoriyadan olan digər insanlar üçün yaşayış evlərinin və sosial obyektlərin tikintisinə 37 milyon manat, regionlarda idman komplekslərinin tikintisi və yenidənqurulmasına 31 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

Ölkənin əsas enerji, su təchizatı, qaz, kommunal, meliorasiya infrastrukturalarının tikintisi və yenidənqurulmasına 761 milyon manat, o cümlədən regionların içməli su və suvarma-drenaj infrastrukturalarının yaradılması və yenidənqurulmasına 119 milyon manat, Bakı şəhərində və regionlarda elektrik paylayıcı şəbəkəsinin yenidənqurulmasına 102 milyon manat, qazlaşdırma tədbirlərinə isə 150 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

“Azərbaycan Respublikasında kosmik sənayesinin yaradılması və inkişafı üzrə Dövlət Proqramı”nın həyata keçirilməsi üçün dövlət büdcəsindən 20 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

Ölkənin bir çox magistral, şəhər, rayon, qəsəbədəxili yolları yenidən çəkilir, bəzilərinə artıq işlər başa çatmışdır. Paytaxt Bakı şəhəri yaxınlığında böyük yeni müasir dəniz və hava limanlarının təməli qoyulmuş, gəmiqayırma zavodunun tikintisinə başlanılmışdır.

Bütövlükdə ölkənin nəqliyyat sektoruna cari ilin doqquz ayında 1 milyard 176 milyon manat vəsait yönəldilmişdir. Bu vəsaitin 768 milyon manatı avtomobil nəqliyyatına və yollarına aid olan infrastruktur layihələrin maliyyələşdirilməsinə, 136 milyon manat Bakı Metropoliteninin inkişafına və genişlənməsinə, 216 milyon manat “Azərbaycan Hava Yolları” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinə, 46,6 milyon manat Azərbaycan Dövlət Xəzər Gəmiçiliyinə gəmi bərələrinin alınmasına sərf edilmişdir.

2011-ci ilin doqquz ayında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondundan həlli vacib hesab edilən bir sıra sosial və infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsinə 147 milyon manat, o cümlədən regionların sosial iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsi, yenidənqurulması və abadlaşdırılması işlərinin davam etdirilməsinə 30 milyon manat vəsaitin ayrılmasına dair ölkə Prezidenti tərəfindən müvafiq sərəncamlar imzalanmışdır. Cənab Prezident, sahibkarlığa hərtərəfli dəstəyin göstərilməsi 2011-ci ildə də hökumətin qarşısında qoyduğunuz əsas vəzifələrdən biri kimi qalmaqdadır.

Cari ilin doqquz ayında 1287 sahibkarlıq subyektinə iqtisadiyyatın müxtəlif sahələri üzrə Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaitləri hesabına 106 milyon manat güzəştli kredit verilmişdir ki, bunun da 34 milyon manatını dövlət büdcəsindən ayrılan vəsait təşkil edir.

Güzəştli kreditlərin 74 faizi respublikanın regionlarının, 26 faizi isə Bakı qəsəbələrinin payına düşmüş, bu kreditlər hesabına 5110 yeni iş yerinin açılacağı nəzərdə tutulmuşdur.

2011-ci ilin doqquz ayı ərzində ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə investisiya layihələrinin sayı 27 faiz, verilmiş güzəştli kreditlərin məbləği 31 faiz, yeni açılmış iş yerlərinin sayı isə 37 faiz artmışdır.

Aqrar sektora dövlət qayğısının daha da artırılması məqsədi ilə fermer təsərrüfatlarına kreditlərin verilməsi, lizinq xidmətinin yaxşılaşdırılması, kənd təsərrüfatı texnikasının və aqrokimyəvi maddələrin alınması üçün “Aqrolizinq” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə 35 milyon manat, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarında kreditlərin verilməsi üçün Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Kənd Təsərrüfatı Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyinə 10 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

Fəaliyyətə başladıkları dövrdən dövlət büdcəsindən və digər mənbələrdən üst-üstə Sahibkarlığa Kömək Milli Fonduna 453 milyon manat, “Aqrolizinq” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə 318 milyon manat (kənd təsərrüfatı texnikasının lizinq yolu ilə satışı), Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Kənd Təsərrüfatı Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyinə 40 milyon manat (kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan fermerlərə kreditlərin verilməsi) vəsait ayrılmışdır.

Cari ilin ötən doqquz ayı ərzində regionların inkişafı istiqamətində də müsbət nəticələr əldə edilmişdir. Belə ki, ölkə başçısının regionlara mütəmadi səfərləri, 200-dən çox müxtəlif təyinatlı obyektlərlə tanışlığı, o cümlədən yeni müəssisələrin açılış və təməlqoyma mərasimlərində iştirakı regionların tarazlı inkişafının təmin edilməsi və əhalinin həyat səviyyəsinin daha da yüksəlməsində müstəsna rol oynamışdır.

Bu dövrdə regionlarda 80-dən çox müəssisə, o cümlədən 30-a yaxın sənaye müəssisəsi tikilib istifadəyə verilmiş, 200-ə yaxın müəssisə, o cümlədən, 80-dək sənaye müəssisəsinin tikintisi davam etdirilir.

İcazə verin, möhtərəm Prezident, Sizi əmin edirəm ki, bugünkü müşavirədə verəcəyiniz tapşırıqlar da nəzərə alınmaqla, 2011-ci büdcə ilinin uğurla başa çatdırılması və müəyyən etdiyiniz inkişaf xəttinin həyata keçirilməsi üçün Maliyyə Nazirliyinin kollektivi səylərini əsirgəməyəcək, bundan sonra da əzmlə çalışacaqdır.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Kənd təsərrüfatı naziri İsmət ABASOV bu sahədə son 20 ildə əldə edilən uğurlardan danışdı. Qeyd etdi ki, ümummilli lider Heydər Əliyev 1995-2003-cü illərdə kənd təsərrüfatı sektorunun hüquqi-normativ bazasının yaradılması istiqamətində mühüm işlər görmüş, bununla da ölkədə aqrar islahatlar uğurla icra olunmuşdur.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin diqqət və qayğısı sayəsində kənd təsərrüfatı sahəsində uğurların davamlı xarakter aldığı deyən İsmət Abasov son illərdə məhsul istehsalında yüksək artımın müşahidə olunduğunu, “Aqrolizinq” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin yaradıldığını və kənd təsərrüfatı sektorunun texnika ilə tam təmin edildiyini bildirdi:

-Dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına 2005-2010-cu və 2011-ci ilin doqquz ayı ərzində 12 min 357 ədəd kənd təsərrüfatı texnikaları, o cümlədən 990 ədəd taxılıyğan kombayn, 3 min 584 ədəd traktor, 73 dəst texnoloji avadanlıq, o cümlədən soyuducu kamera, süd zavodu, yem istehsalı zavodu, istixana və digər avadanlıq, 300 min ton mineral gübrə, 300 ton pestisid alınmış, təsdiq edilmiş qaydalara müvafiq olaraq satılmış və ya lizinqə verilmişdir.

Hazırda respublikanın əksər rayonlarında “Aqrolizinq” ASC-nin aqroservis fəaliyyəti göstərir.

Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçıları stimullaşdırmaq məqsədi ilə hazırda dövlət büdcəsindən aqrar sahəyə bir neçə istiqamətdə subsidiyalar verilir. Belə ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına dövlət dəstəyi haqqında” 23 yanvar 2007-ci il tarixli Sərəncamının icrası ilə bağlı istehsalçılara hər hektar əkin sahəsinin və çoxillik əkmələrin becərilməsində sərf olunan yanacaq və motor yağlarına, habelə hər hektar buğda və çəltik səpininə görə 2007-ci ildən indiyədək 360 milyon 300 min manat pul, toxumçuluq və tinglik təsərrüfatlarından satılan 1-ci və 2-ci reproduksiya toxumlarına və tinglərə görə 2007-2010-cu illər ərzində dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına təsərrüfatlara ümumilikdə 15 milyon 100 min manatdan çox subsidiya verilmişdir.

Bununla yanaşı, 2007-ci ildən hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən idxal olunan kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalında istifadə olunan 294 min 700 ton gübrənin dəyərinin orta hesabla 50 və ya 70 faizinin güzəştə satılmasına görə həmin təşkilatlara 49 milyon manatdan çox vəsait ödənilmişdir.

Bu tədbirlərin nəticəsi olaraq kənd təsərrüfatında 2008-ci ildə 1 milyon 77 min 100 ton kartof, 1 milyon 228 min 300 ton tərəvəz toplanmış, 2009-cu ildə taxıl istehsalı 2 milyon 988 min 300 tona, o cümlədən buğda istehsalı 2 milyon 140 min 800 tona çatdırılmış, 2010-cu ildə 433 min 600 ton bostan məhsulları, 729 min 500 ton meyvə və 129 min 500 ton üzüm istehsal olunmuşdur.

2000-ci ilə nisbətən 2010-cu ildə taxıl istehsalı 1,3 dəfə, kartof 2 dəfə, tərəvəz 1,5 dəfə, bostan məhsulları 1,7 dəfə, meyvə 1,5 dəfə, üzüm 1,7 dəfə, şəkər çuğunduru 5,4 dəfə, ət 2,3 dəfə, süd 1,5 dəfə, qaramalın baş sayı 1,3 dəfə, davarların baş sayı isə 1,4 dəfə artmışdır.

Dünyanın əsas problemlərindən olan ərzaq çatışmazlığının hökm sürdüyü dövrdə respublika əhalisinin ərzaq təminatını özlərinin ümdə vəzifəsi hesab edən və bu vəzifəni uğurla həyata keçirən fermer və sahibkarlar həmişə olduğu kimi əzmlə çalışır, vətəninə, xalqına və cənab Prezident, şəxsən Sizə xidmət etməkdən şərəf hissi duyaraq, göstərdiyiniz hərtərəfli qayğı və dəstəyə görə öz dərin minnətdarlıqlarını bildirirlər.

Möhtərəm cənab Prezident!

Aqrar sahəyə göstərilən çoxşaxəli dəstəyin nəticəsi olaraq 2011-ci ilin 9 ayında ölkədə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı əvvəlki illərdə olduğu kimi öz dinamik inkişafını davam etdirmiş və kənd təsərrüfatında ümumi məhsul istehsalı 3 milyard 876 milyon 700 min manat olmaqla keçən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 7,6 faiz artmış, o cümlədən bitkiçilikdə 10,6 faiz və heyvandarlıqda 3,7 faiz təşkil etmişdir.

2011-ci ilin məhsulu üçün 967 min 300 hektar sahədə payızlıq və yazlıq dənli və dənli paxlalılar əkilmişdir ki, onun da 654 min 200 hektarını buğda təşkil etmişdir.

Yazlıq dənli və dənli paxlalılar da daxil olmaqla cəmi 400 min 300 hektar sahədə yazlıq bitkilər əkilmişdir ki, bu da keçən ildəkindən 5,1 faiz çoxdur. Bir oktyabr vəziyyətinə 960 min 700 hektarda və ya ümumi sahənin 99,3 faizində biçin aparılmış və 2 milyon 431 min ton dənli və dənli paxlalılar istehsal edilmişdir. İstehsal olunmuş ümumi məhsulun 1 milyon 640 min tonunu və ya 67,5 faizini buğda təşkil etmişdir. Bu il ötən ildəkindən 331 min 100 ton artıq buğda istehsal edilmiş, məhsuldarlıq 5,2 sentner artmışdır. Mövsümün sonuna 2 milyon 450 min tondan çox dənli və dənli paxlalıların istehsalı gözlənilir ki, bu da keçən ildəkindən təxminən 450 min ton və ya 22,5 faiz çoxdur.

Pambıq yığımı dövründə hava şəraitinin əlverişsiz keçməsinə baxmayaraq, oktyabrın 17-i vəziyyətinə 33 min 348 ton məhsul toplanmışdır ki, bu da keçən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 11 min 800 ton və ya 54,9 faiz çoxdur. Pambıq yığımı davam edir.

Bitkilərin, əsasən taxılın zərərli və xüsusi təhlükəli zərərverici orqanizmlərdən mühafizə edilməsi, respublikanın fitosanitar sabitliyinin qorunması məqsədi ilə səmərəli mübarizə tədbirləri həyata keçirilmiş, məhsul itkisinin qarşısı alınmış, zərərvericilərin yayılma arealı xeyli azalmışdır.

Kənd təsərrüfatının mühüm sahəsi olan heyvandarlıq da öz inkişafını davam etdirmiş, son illər naxırın cins tərkibinin yaxşılaşdırılması istiqamətində görülmüş işlər məhsul istehsalına müsbət təsirini göstərmişdir.

Mal-qaranın cins tərkibinin yaxşılaşdırılması üçün xüsusi proqram həyata keçirilir. Az məhsuldar heyvanların yüksək məhsuldar heyvanlarla əvəz edilməsi işi uğurla davam etdirilir.

Cari ilin 9 ayında keçən ilin müvafiq dövrünə nisbətən mal-qaranın baş sayı 47 min 100 baş artaraq 2 milyon 664 min başa, davarların baş sayı isə 116 min 350 baş artaraq 8 milyon 574 min 800 başa çatmışdır. Uyğun olaraq 333 min 613 ton (diri çəkiddə) ət və 1 milyon 230 min 353 ton süd istehsal edilmişdir.

Ölkə ərazisinin təhlükəli epizootik xəstəliklərdən qorunması, heyvanlar arasında yoluxucu xəstəliklərin baş verməsinin qarşısının alınması, ölkəyə gətirilən heyvan və heyvan mənşəli məhsulların sanitariya keyfiyyətinin yoxlanılması istiqamətində Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Dövlət Baytarlıq Xidməti tərəfindən geniş profilaktik tədbirlər həyata keçirilir.

Azərbaycan Hökuməti ilə beynəlxalq maliyyə qurumları arasında imzalanmış müqavilələrə uyğun olaraq Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilən layihələr aqrar sahədə öz müsbət nəticəsini vermiş və bu layihələrin daha da genişləndirilməsi kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının artırılmasına və kənd əhalisinin rifahının daha da yaxşılaşmasına öz müsbət təsirini verəcəkdir.

Respublikada uğurla davam etdirilən aqrar islahatlar nəticəsində getdikcə artan kənd təsərrüfatı məhsullarının saxlanması, tədarükü və satışında ciddi struktur dəyişiklikləri baş vermiş, ölkənin müxtəlif bölgələrində müasir tipli taxıl və soyuducu anbar kompleksləri tikilmiş və bu işlər hazırda daha da genişləndirilir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Respublika əhalisinin kənd təsərrüfatı məhsulları ilə daxili istehsal hesabına təmin edilməsi məqsədi ilə iqtisadiyyatın bu vacib sahəsinin inkişafına yönəldilmiş diqqət və qayğınıza görə fermer və sahibkarlar adından Sizə öz dərin minnətdarlığımı bildirir və əmin edirəm ki, üzərimizə düşən vəzifələri layiqincə yerinə yetirəcək və əhalini keyfiyyətli kənd təsərrüfatı məhsulları ilə təmin edəcəyik.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

“Prezident İlham Əliyevin nəqliyyat sektorunun inkişafı ilə bağlı gördüyü işlərin nəticəsidir ki, ölkədə möhtəşəm, bir çox hallarda isə regionda ilk dəfə tətbiq edilən, ən yeni texnologiyalara əsaslanan nəhəng layihələr reallaşır və bu istiqamətdə işlər uğurla davam edir”. **Bu sözləri isə nəqliyyat naziri Ziya MƏMMƏDOV dedi.** Nazir bildirdi ki, bu ilin doqquz ayında da nəqliyyat sektorunda uğurlar əldə olunmuşdur. Ziya Məmmədov hesabat dövründə nəqliyyatın işinin səmərəli təşkili üçün zəruri tədbirlər görüldüyünü, bütün infrastruktur layihələrinin vaxtında icra edildiyini bildirərək demişdir:

- 2011-ci ilin 9 ayı ərzində nəqliyyat sektoru üzrə əsas iqtisadi göstəricilər yerinə yetirilmiş, 152,6 milyon ton yük, 938,6 milyon nəfər sərnişin daşınmışdır. Yüklərin 16,4 milyon tonu dəmir yolu, 9,3 milyon tonu su, 36 min tonu hava, 81,6 milyon tonu avtomobil nəqliyyatı ilə daşınmış, 45,3 milyon tonu isə boru kəmərləri vasitəsilə nəql edilmişdir. Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanında 9 milyon ton həcmində yükləmə-boşaltma əməliyyatları yerinə yetirilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Müstəqilliyimizin ilk 10 ili quruculuq, mövcud iqtisadiyyatın qorunub saxlanması, möhkəmləndirilməsi kimi işlərlə xarakterizə olunurdusa, 2003-cü ildən başlayan növbəti mərhələ köklü islahatlar, sürətli inkişaf və yüksəliş dövrü kimi qiymətləndirilir. 2003-2011-ci illər ərzində 1,4 milyard ton yük, 10,1 milyard sərnişin daşınmışdır. Bu dövr ərzində Avropa-Qafqaz-Asiya (TRASECA) nəqliyyat dəhlizinin Azərbaycan hissəsində daşınmış yüklərin həcmi 415,1 milyon tona, o cümlədən tranzit yüklərin həcmi 125,5 milyon tona bərabər olmuşdur.

Hesabat dövründə dəmir yollarının inkişafına 124 milyon manat vəsait sərf olunmuşdur. Dəmir yolunda 27,4 kilometr yol əsaslı və orta təmir edilmiş, 11 ədəd elektrik və dizel lokomotivləri, 212 ədəd sərnişin vaqonu, 2886 ədəd isə müxtəlif çeşidli yük vaqonları təmirdən keçirilərək istismara verilmişdir.

“Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu layihəsi” üzrə işlər davam etdirilmiş, hazırda yolun Axalkalaki-Kartsaxi hissəsində yer yatağının hazırlanması və süni qurğuların inşası və Kartsaxidə stansiya binasının tikintisi həyata keçirilir. Həmçinin Axalkalaki stansiyasının və Türkiyə-Gürcüstan sərhədində tikiləcək 4,2 kilometr uzunluğunda tunelin layihələndirilməsi işləri aparılır. Eyni zamanda yolun 153 kilometrlik Marabda-Axalkalaki sahəsinin 3 mərhələdən ibarət reabilitasiya və rekonstruksiyasının I mərhələsində işlər davam etdirilmişdir.

Bununla yanaşı dəmir yolunun bu marşrut üzərində yerləşən infrastrukturunun yeniləşdirilməsi tədbirləri müəyyən edilmiş və “Azərbaycan Respublikasında dəmir yolu nəqliyyatı sisteminin 2010–2014-cü illərdə inkişafına dair Dövlət Proqramı”nın icrasına başlanılmışdır.

Su nəqliyyatının inkişaf etdirilməsi məqsədilə 2011-ci ildə dövlət büdcəsindən ayrılmış vəsait hesabına 2 ədəd bərə alınaraq istismara verilmiş, 2 ədədinin isə Xorvatiya Respublikasının Pula şəhərində tikintisinə başlanılmış, bir ədəd üzən dokun hazırlanması üçün sifariş verilmişdir. Bundan əlavə, Gəmi Təmiri Zavodunun köçürülməsi və ərazinin təmizlənməsi işləri həyata keçirilmiş və Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin daxili imkanları hesabına müasir gəmi təmiri zavodunun tikintisinə başlanılmışdır.

Yeni Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının tikintisi layihəsi çərçivəsində ərazinin tikintiyə hazırlanması və Bakı-Ələt avtomobil yolu ilə liman kompleksini birləşdirən yol infrastrukturunun layihələndirilməsi və tikintisi işlərinə başlanılmışdır. Hazırda liman akvatoriyasında Hollandiyanın “Van Oord” şirkəti tərəfindən dibdərinləşdirmə işləri aparılır. Yaxın günlərdə liman ərazisinin quru hissəsində tikinti və avadanlıqların təchizatı işlərini aparacaq podratçının müəyyən edilməsi məqsədilə tender keçiriləcəkdir.

Hava nəqliyyatı infrastrukturunun müasirləşdirilməsi, hava gəmiləri parkının yeniləşdirilməsi məqsədilə 2011-ci ildə “Azərbaycan Hava Yolları” QSC tərəfindən 6 ədəd “Airbus-320” və 1 ədəd “Boeing 767-300 ER” tipli sərnişin təyyarələri alınaraq istismara verilmiş və “Boeing” şirkəti ilə yeni sifarişlərlə bağlı sənədlər imzalanmışdır.

2011-ci ildə İzmir, Aberdin (Şotlandiya) və Simferopol şəhərlərinə yeni reyslər açılmış, Bakı-Kiyev-Bakı, Bakı-Trabzon-Bakı reysləri bərpa olunmuş və mövcud uçuş reyslərinin sayı artırılmışdır. Naxçıvan Muxtar Respublikasına “Airbus-320” tipli təyyarələrlə reyslərin yerinə yetirilməsinə başlanılmışdır.

Cari ildə dövlət büdcəsindən ayrılmış vəsait hesabına Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda yeni aerovağzal kompleksinin, uçuş-enmə zolağının, hava gəmiləri üçün 4 anqarın və Qəbələdə hava limanının tikintisi üzrə işlər davam etdirilmişdir.

Beynəlxalq maliyyə qurumlarının kreditləri hesabına Naxçıvan və Gəncə Beynəlxalq hava limanlarında radiotexniki vasitələrin quraşdırılması üzrə dövlətlərarası layihə başa çatdırılmışdır. Milli Aviasiya Akademiyasının ərazisində Təlim-məşq mərkəzinin tikintisi başa çatdırılmış, “Airbus”, “Boeing”, “ATR” tipli hava gəmiləri üçün trenajorların tətbiqinə başlanılmışdır.

Hesabat dövründə “London-Taksi” şirkətinə məxsus 300 yeni taksi avtomobili gətirilərək istismara verilmiş və bu ilin sonunadək daha 700 taksi avtomobili gətiriləcəkdir. Cari ildə Quba, Xaçmaz və Tərtər şəhərlərində yeni avtovağzallar istismara verilmişdir.

Bakı şəhərində Nəqliyyatın İntellektual İdarə Edilməsi Sisteminin inzibati binasının tikintisi başa çatdırılmış, sistemin əhatə dairəsində sahə avadanlıqlarının və intellektual idarəetmə mərkəzində informasiya

texnologiyaları avadanlıqlarının quraşdırılması yekunlaşmışdır. Hazırda mərkəzdə proqram təminatının yüklənməsi üzrə işlər aparılır. Sizin, cənab Prezident, mərkəzə baxış keçirdiyiniz zaman verdiyiniz tövsiyə və tapşırıqlarınız nəzərə alınmış və sistemin cari ilin dekabr ayında istismara verilməsi planlaşdırılır. 2011-ci ilin 9 ayı ərzində avtomobil yollarının saxlanması ayrılmış vəsait də daxil olmaqla, ümumilikdə 959,2 milyon manatlıq iş yerinə yetirilmişdir.

Hesabat dövründə 467,6 kilometr, o cümlədən 160,4 kilometr respublika əhəmiyyətli, 307,2 kilometr yerli əhəmiyyətli və Bakı şəhərində 46,3 kilometr yol təmir olunmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezident!

“Bakı şəhərində nəqliyyat sisteminin təkmilləşdirilməsi üzrə 2008-2013-cü illər üçün əlavə Tədbirlər Planı”nda 17 yeni yol qovşağının, 75 piyada keçidinin, yeni avtomobil yollarının, avtomobillər üçün parklanma yerlərinin tikilməsi və mövcud yol qovşaqlarının təmiri nəzərdə tutulmuşdur. Tədbirlər planına uyğun olaraq, hesabat dövründə Heydər Əliyev Hava Limanı-Mərdəkan-Bilgəh-Novxanı-M1-M2 magistralına çıxış avtomobil yolunun 8 cərgəli hərəkət üçün yenidən qurulma layihəsinin icrası davam etdirilmişdir. Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportu-Bilgəh avtomobil yolu üzərində Aeroport və Binə yol qovşaqlarının, bu yolun 1,6 kilometrində yeraltı və 4-cü kilometrində yerüstü piyada keçidlərinin, üç səviyyəli Mərdəkan qovşağının, yolun 11 və 12-ci kilometrində isə piyada keçidlərinin tikintisi başa çatdırılaraq istismara verilmişdir. Buzovna-Mərdəkan-Qala, Bakı-Ələt yolunun 2-4 kilometr sahəsi (Bayıl qəsəbəsindən Bayraq Meydanına gedən yol), Zığ qəsəbəsi-Aeroport avtomobil yolundan Qala stansiyasına və dəniz sahilinə gedən avtomobil yollarının tikintisi davam etdirilir.

Hesabat ilində Bakı şəhərində qəsəbələr də daxil olmaqla avtomobil yolları, küçə və prospektlərin təmiri və saxlanması 25.2 milyon manatlıq iş görüldü, 46.3 kilometr yol təmir olunmuşdur.

Cari ildə yol-istismar idarələri üçün 131 müxtəlif təyinatlı maşın və mexanizm, bir ədəd beton zavod alınmışdır.

Bütövlükdə hesabat dövründə nəqliyyatın cari fəaliyyətinin təşkilinə yönəldilmiş texniki və təşkilati tədbirlərlə yanaşı, beynəlxalq əməkdaşlıq və normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi istiqamətində də müvafiq işlər görülmüşdür. Regional əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi məqsədi ilə beynəlxalq nəqliyyat təşkilatlarının bütün tədbirlərində nazirlik lazımı səviyyədə təmsil olunmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezident!

İcazə verin, nəqliyyat sektorunun işinə göstərdiyiniz daimi diqqət və qayğıya görə Sizə dərin minnətdarlığımızı ifadə edirəm və əmin edirəm ki, nəqliyyatçılar bundan sonra da Zati-alilərinizin tapşırıq və tövsiyələrini böyük məsuliyyət hissi ilə yerinə yetirəcəklər.

Diqqətinizə görə minnətdaram!

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

-İlin sonuna qədər nəzərdə tutulmuş bütün proqramlar icra edilməlidir. Artıq ilin 9 ayı göstərir ki, bu il də bizim proqramların icrası ilə bağlı heç bir problemimiz yoxdur. Hər bir proqram uğurla icra edilir. Hər bir istiqamət üzrə görülən işlər haqqında vaxtaşırı məlumatlar verilir, təhlillər aparılır və əlavə göstərişlər verilir. Beləliklə, əminəm ki, ilin sonuna qədər nəzərdə tutulmuş bütün məsələlər öz həllini tapacaq və biz artıq 2012-ci ildə görüləcək işlər haqqında da çox fikirləşməliyik.

Əminəm ki, ilin sonuna qədər makroiqtisadi vəziyyət də sabit olaraq qalacaqdır. Çünki ilin 9 ayında inflyasiya cəmi 8,4 faiz olmuşdur. Yəni, inflyasiya bərrəqəmlidir. İlin əvvəlində də qarşıya belə vəzifə qoyulmuşdu ki, inflyasiya bərrəqəmli olsun. Ümid edirəm ki, ilin sonuna qədər bərrəqəmlə inflyasiya qalacaqdır. Nəzərə alsaq ki, bu il əhalinin pul gəlirləri 19 faiz artmışdır, görərik ki, əhalinin pul gəlirləri inflyasiyanı iki dəfədən çox üstələyir. Bu da son illər ərzində müşahidə olunan bir mənzərədir. Hər il əhalinin pul gəlirləri inflyasiyanı iki dəfə, bəlkə ondan da çox həcmdə üstələyir. Bütövlükdə il ərzində əhalinin pul gəlirlərinin 19 faizdən çox artması özlüyündə gözəl bir göstəricidir. Gələn ilin dövlət büdcəsi yaxın zamanlarda Milli Məclisdə müzakirə ediləcəkdir. Həmişə olduğu kimi, büdcə həm investisiyayönümlü, həm də sosial yönümlüdür, konkret sosial proqramların icrası nəzərə alınmalıdır.

İldən-ildə büdcə xərclərimiz də artır. Gələn il dövlət büdcəmizin xərcləri təqribən 22 milyard dollar həcmində olmalıdır. İcmal büdcə isə 25 milyard dollar səviyyəsində olacaqdır. Bu, çox böyük rəqəmdir, böyük məbləğdir. Əgər biz adambaşına düşən büdcə xərclərini hesablasaq, görərik ki, bu göstərici üzrə Azərbaycan dünya miqyasında ön sıralardadır. Növbəti aylarda, xüsusilə 2012-2013-cü illərdə biz çalışmalıyıq ki, ölkə qarşısında duran əsas infrastruktur layihələrini icra edək. Bu layihələrin sayı kifayət qədər çoxdur. Bugünkü müşavirədə onların sadəcə olaraq bəziləri qeyd edildi. Hər bir istiqamət üzrə çox böyük, nəhəng infrastruktur layihələri icra edilir. Mən bu layihələrin icrası ilə bağlı vaxtaşırı məlumatlar alıram, yerlərdə tanış oluram. Çox böyük meliorasiya layihələri icra edilir. Şəmkirçay su anbarı və orada elektrik stansiyası tikilir. Mən Taxtakörpü su anbarının tikintisi ilə bu yaxınlarda tanış olmuşam, kanallar tikilir. Yəni, nadir infrastruktur layihəsidir ki, onilliklər bundan sonra Azərbaycanın inkişafını, xüsusilə kənd təsərrüfatının inkişafını təmin edəcəkdir. Suvarılan torpaqların həcmi artmaqdadır. Artıq yeni torpaqların dövrüyyəyə daxil edilməsi ilə bağlı konkret işlər aparılır və biz ilk növbədə burada suvarma məsələlərinə diqqət verməliyik. Konkret proqramlar icra edilməkdədir.

Növbəti iki il ərzində elektroenergetika sahəsində görüləcək işlər demək olar ki, bu istiqamətdə bütün planlarımızın reallaşmasına imkan verəcəkdir. Son illər ərzində bu sahədə çox ciddi tədbirlər görülmüşdür. On bir yeni elektrik stansiyası tikilmişdir. Sadəcə olaraq, son 5 il ərzində Azərbaycanda 1500 meqavatt gücündə yeni elektrik stansiyaları tikilib və bərpa edilmişdir. Hazırda enerji gücümüz 6,5 min meqavatt səviyyəsindədir ki, bugünkü Azərbaycanın tələbatını və bir neçə il bundan sonrakı tələbatını tam şəkildə ödəyir. Ondan başqa, biz qonşu ölkələrə elektrik enerjisini ixrac edirik. Elektrik enerjisinin ixracının həcmi artırmaq fikrindəyik. Bu məqsədlə yüksək gərginlikli yeni elektrik xətləri tikilir. Əminəm ki, gələn il bu layihə də başa çatacaqdır. Beləliklə, neftlə, qazla bərabər, Azərbaycan böyük həcmdə elektrik enerjisi də ixrac edəcəkdir. Hazırda ixrac var, demək olar ki, bütün qonşu ölkələrə bizdən elektrik enerjisi ixrac edilir. Biz çalışmalıyıq ki, bu həcmi artırmaq.

Bu il bu sahədə yeni çox əhəmiyyətli və əlamətdar addım atılmışdır. “Şimal-2” elektrik stansiyasının tikintisinə başlamışıq. Bu stansiya 409 meqavatt gücündə olacaqdır. Ümid edirəm ki, yaxın iki il ərzində tikilib istifadəyə veriləcəkdir. “Cənub” elektrik stansiyasının tikintisi uğurla davam edir. Ümid edirəm ki, gələn il biz bu böyük stansiyanı da açacağıq. Orada da 780 meqavatt elektrik enerjisinin istehsalı gözlənilir. Yəni, 2013-cü ilin sonuna qədər biz təxminən 1300, bəlkə də ondan da çox meqavatt gücündə yeni enerji alacağıq. Növbəti illərdə bu məsələyə diqqət göstərilməlidir. Baxmayaraq ki, hazırda tikilməkdə olan stansiyalar bizə tam şəkildə imkan verəcək ki, öz enerji təhlükəsizliyimizi bundan sonra 5-10 il ərzində təmin edək. Ancaq biz ölkəmizin ümumi inkişafını görürük. Bunu təmin edirik. Bilirik ki, 10 ildən sonra Azərbaycanda iqtisadi və sənaye potensialı çox böyük dərəcədə artacaq və enerji gücləri də ümumi inkişafımızı daim qabaqlamalıdır.

Bununla bərabər, bərpa olunan enerji güclərinin yaradılması ilə bağlı konkret tədbirlər görülməyə başlamışdır. Birinci pilot layihə icra edilmişdir. Qobustanda külək-günəş elektrik stansiyası artıq istismara verilmişdir. Mən açılışda iştirak etmişəm. Hesab edirəm ki, bu gözəl təcrübə Azərbaycanda geniş şəkildə yayılmalıdır. Çox şadam ki, artıq Azərbaycanda günəş panelləri də istehsal olunmağa başlayır. Bu yönümlü bir neçə müəssisə işə başlayacaqdır.

Bütövlükdə biz bərpa olunan enerji növlərinə indi çox böyük diqqət göstəririk. Günəş, külək enerjisi bizim üçün yenilikdir. Biz bu məsələyə çox ciddi yanaşırıq və artıq nəticələr vardır. Bununla bərabər, hidroenergetikanın inkişafı üçün konkret proqramlar icra edilir. Kiçik çaylarda bu il bir neçə elektrik stansiyasının təməli qoyuldu. Hər birinin 1-2, bəlkə 3-4 meqavatt və 20-25 meqavatt gücündə hidroelektrik stansiyalarının tikintisi də gələn il gözlənilir. Gələn il biz Füzuli elektrik stansiyasının açılışını etməliyik. Orada 25 meqavatt enerji istehsalı gözlənilir. Taxtakörpü, Şəmkirçay su anbarlarında da təxminən o həcmdə su elektrik stansiyalarının tikintisi

gözlənilir. Beləliklə, biz bu proqramı da icra edirik. Əvvəlki müşavirələrdə qeyd olunduğu kimi, bütün su resurslarımızın xəritəsi tərtib ediləndir. Hər bir mənbədə su elektrik stansiyasının tikintisi nəzərdə tutulur.

Ölkəmizin sənaye inkişafı ilə bağlı proqramlar icra edilir. Mən giriş sözümdə qeyd etdim ki, qeyri-neft sənayesi Azərbaycanda 9,2 faiz artmışdır. Çox gözəl göstəricidir. Ümid edirəm ki, gələn il də artacaqdır. Bu yaxınlarda ölkənin sənaye potensialını gücləndirən yeni alüminium zavodu fəaliyyətə başlayacaqdır. Biz alüminium sənayesinin inkişafı ilə bağlı əvvəlki dövrdə çox konkret və ciddi addımlar atmışıq. Kreditlər vermişik, ondan sonra Gəncədə böyük yarımstansiya tikilmişdir ki, bu yeni sənaye kompleksinin işini təmin etsin. Metallurgiya sənayesinin inkişafı ilə bağlı konkret tədbirlər görülür və yəqin ki, yaxın zamanlarda böyük metallurgiya kompleksi də işə başlayacaqdır. Bu, həm böyük sayda iş yerlərinin açılmasına gətirib çıxaracaq, ixracönlü sənaye potensialımız artacaqdır. Beləliklə növbəti illərdə, təqribən 10-15 ildən sonra biz elə etməliyik ki, qeyri-neft iqtisadiyyatımız, əlbəttə ki, qoyulan hədəflərə uyğun olsun. Hədəfimiz də ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda adambaşına düşən ümumi daxili məhsul inkişaf etmiş ölkələrin səviyyəsində olmalıdır. Bu məsələ ilə bağlı ölkə daxilində görülən işlər öz nəticəsini verməkdədir. Hazırda Azərbaycanda adambaşına düşən ümumi daxili məhsul təxminən 6 min dollar səviyyəsindədir. Əvvəlki dövrlə müqayisədə bu, çox böyük irəliləyişdir. MDB məkanında da bu, ən yüksək göstəricilərdən biridir. Ancaq biz çalışmalıyıq ki, növbəti illərdə bu rəqəmi ən azı iki dəfə artırıq. Baxmayaraq ki, son 8 il ərzində Azərbaycanda ümumi daxili məhsul üç dəfə artmışdır. Yəni, bu, dünya praktikasında bəlkə də görünməmiş bir hadisədir – 300 faiz artmışdır. Biz qarşıya hədəf qoyuruq - növbəti 10 il ərzində ümumi daxili məhsul ən azı iki dəfə artmalıdır. Biz bunu qeyri-neft sektorunun inkişafı hesabına təmin etməliyik. Çünki neft sənayesində hazırkı istehsal bizi qane edir. Giriş sözümdə qeyd etdiyim kimi, sənaye istehsalının bir qədər aşağı düşməsinin səbəbi də neft hasilatının azalmasıdır. Bu, bizi narahat etmir, əksinə mən hesab edirəm ki, hazırda Azərbaycanda neftin hasilatı optimal səviyyədədir. Biz bunu artırmamalıyıq, çünki ehtiyacımız yoxdur.

Qeyd etdiyim kimi, il ərzində valyuta ehtiyatlarımız 11 milyard dollar artıb. Bir dənə də olsun sosial və infrastruktur layihəsində geriləmə yoxdur. Bütün layihələr icra edilir, büdcə artır. Əlavə neftin hasilatı, sadəcə olaraq, valyuta ehtiyatlarımızı kəskin şəkildə yenə də artıracaqdır. Mən hesab edirəm ki, buna da ehtiyac yoxdur. Biz maraqlıyıq ki, neft ehtiyatlarımız daha da uzun müddət ərzində Azərbaycan xalqına xidmət etsin, bundan sonra onilliklər ərzində Azərbaycanda neft hasilatı stabil olsun. O ki qaldı qaz hasilatına, bu sahədə, əlbəttə ki, gələn illərdə qoyulacaq investisiyalar hesabına qazın hasilatını kəskin şəkildə artırmalıyıq.

Beləliklə, sənaye sahəsində işlər yaxşı gedir, sənayeləşmə siyasətimiz icra edilir. Burada vəzifə həm böyük müəssisələrin yaradılması və eyni zamanda, bəlkə də daha vacibi kiçik və orta müəssisələrin yaradılması olmalıdır. Alüminium zavodunun işə düşməsi, Azərbaycanda neft-kimya sənayesində yenidənqurma işləri nəticəsində bəlkə yüzlərlə, minlərlə kiçik və orta səviyyəli müəssisə yaradılmalıdır ki, onlar artıq hazır məhsul istehsal edəcəkdir. Bu məqsədlə müvafiq tapşırıqlar verilib. İqtisadi İnkişaf Nazirliyi bu məsələ ilə bağlı çox ciddi işləyir, yaxşı təkliflər vardır. Həm konseptual təkliflər, həm də ki, kiçik, orta sahibkarlığın inkişafı üçün konkret kredit mexanizmləri də hazırlanır.

Bu gün qeyd edildi ki, kənd təsərrüfatı sahəsində böyük uğurlar vardır. İstehsal artır, daha da artacaqdır. Biz ərzaq təhlükəsizliyimizi təmin etmək üçün konkret addımlar atırıq. Demək olar ki, ərzaq təhlükəsizliyinin böyük dərəcədə təmin olunmasına nail olmuşuq. Bundan sonrakı dövrdə istehsalın artması nəticəsində daha da böyük uğurlar əldə ediləcəkdir.

Azərbaycanda yeni gübrə zavodunun tikintisi nəzərdə tutulur. Bu da bir yenilikdir. Bu da bizim təşəbbüsümüz idi ki, nə üçün biz gübrələri xaricdən alaıq?! Nəzərə alsaq ki, kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı çox böyük planlarımız var və biz subsidiyaları bundan sonra da verəcəyik. İndi gətirilən gübrə fermerlərə güzəştli şərtlərlə verilir, xaricdən alırıq, pul ödəyirik. Azərbaycanda yaradılacaq yeni gübrə zavodu tələbatımızı tam ödəyəcək və eyni zamanda ixrac potensialını da gücləndirəcəkdir. Bu da bizim üçün bir yenilikdir.

Texnikanın, damazlıq mal-qaranın alınması prosesi də davam etdiriləcəkdir. Bu barədə kənd təsərrüfatı naziri həm görülən işlər, həm də gələcək planlar haqqında məlumat vermişdir.

Yerli istehsalın inkişafı ilə bağlı yaxşı nəticələr vardır. İyirmi illik müstəqilliyimizə həsr edilmiş sərgidə Azərbaycanda son illər ərzində istehsal olunan mallar təqdim edilmişdir. Sözün əsl mənasında, indi Azərbaycanda böyük çeşiddə həm kənd təsərrüfatı, həm sənaye məhsulları istehsal edilir. Avtomobildən tutmuş yük maşınına qədər demək olar ki, bütün kənd təsərrüfatı yönümlü emal müəssisələri yaxşı məhsullar istehsal edir. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, məhsullarımıza böyük tələbat vardır, biz yeni bazarlara çıxmalıyıq və çıxırıq. Çünki artıq Azərbaycanda istehsal olunan mallar, hansılar ki, ixrac edilir, öz keyfiyyəti ilə artıq o bazarlarda öz yerini tuta bilmişdir. Çox keyfiyyətli, bütün beynəlxalq standartlara uyğun şəkildə ixrac edilən kənd təsərrüfatı emalı mallarımız öz müştərilərini tapmışdır.

Biz mövcud bazarlara məhsullarımızı daha da böyük həcmdə ixrac etməliyik. Bayaq qeyd etdiyim kimi, yeni torpaqların dövrüyyəyə verilməsi nəticəsində kənd təsərrüfatı istehsalımız böyük dərəcədə artmalıdır. Meliorativ tədbirləri əlavə etsək görəcəyik ki, suvarılan torpaqların sahəsi və təbii olaraq istehsal da artacaqdır. Ona görə yeni emal müəssisələrinin yaradılması üçün əlavə kreditlər verilməlidir. Bu mövsümdə bəzi hallarda

kənd yerlərində fermerlər tərəfindən yığılmış məhsul bir müddət əllərdə qalmışdı, çünki emal müəssisələrimizin gücü çatmırdı. Ona görə çatmırdı ki, çünki gözlənilirdi ki, istehsal bu qədər artacaqdır. İstehsal da artır, bu da çox yaxşıdır. Ona görə biz növbəti illərdə yeni emal müəssisələrinin yaradılması üçün kreditlər ayırmalıyıq ki, istehsal olunan bütün kənd təsərrüfatı məhsulları bizim emal müəssisələrində emal olunsun və hazır məhsul kimi ixrac edilsin.

Yəni, bu sahəyə daha da böyük diqqət göstərməlidir. Beləliklə bu, sahibkarlığın inkişafına da böyük töhfə verəcəkdir. Yeni bazarlara çıxmaq üçün konkret təkliflər var və arzular da vardır. Bu yaxınlarda mən Qazaxıstanda rəsmi səfərdə olarkən bu məsələ də müzakirə edilirdi. Azərbaycanın emal müəssisələrinin istehsal etdiyi məhsullar orada istehlak oluna bilər. Biz Xəzərin o tayında özümüz üçün yeni bazarlar aşkar edə bilərik. Bu, maraqlarımıza və Qazaxıstanın marağına xidmət edir. Bu məsələ müştərək iqtisadi komissiyada müzakirə edilə bilər. Sadəcə olaraq bizdə bu sektor tam özəl əllərdə olduğu üçün fermerləri, yaxud da ki, iş adamlarını məcbur edə bilmərik ki, sən öz məhsulunu bu və ya digər ölkəyə satmalısan. Ancaq elə şərait yaratmalıyıq ki, onlar yeni bazarlara çıxmağa bilsinlər. Çünki yenə də deyirəm, istehsal artacaqdır. Biz istehsalın artması üçün böyük investisiyalar qoyuruq və bilirik ki, bir neçə ildən sonra istehsal artacaqdır. Bizim meyvələrimiz, tərəvəz məhsulları həm keyfiyyətlidir, həm onların həcmi artır. Beləliklə, yeni bazarlara çıxmaq üçün hesab edirəm ki, gələn il biz konkret təklifləri eşidəcəyik.

Bizim sahibkarlıqla bağlı ölkə daxilində aparılan siyasət özünü doğruldub, 900 minə yaxın iş yerinin açılması, o cümlədən sahibkarlığa göstərilən maddi yardımdan və siyasi dəstəkdən qaynaqlanır. Yəni, hesab edirəm ki, bu sahədə vəziyyət artıq oturub, verilən kreditlərin həcmi artır. Bildiyiniz kimi, indi kreditlər daha çox əvvəlki dövrdə verilən və qaytarılan vəsait hesabına verilir. Bu da çox gözəl nəticədir. Mən bir neçə il bundan əvvəl demişəm ki, vaxt gələcək biz bu kreditləri daha çox qaytarılan vəsait hesabına verəcəyik və bu vaxt gəldi. Növbəti illərdə biz artıq yeni layihələr haqqında fikirləşməliyik. Bilirsiniz ki, biz bu yaxınlarda verilən kreditlərin, üst həddini də qaldırdıq ki, böyük müəssisələrə də bu kreditlər daha da çox çatsın.

Sahibkarlıqla bağlı digər məsələ ondan ibarətdir ki, biz xarici bazarlara investisiyalarımızla çıxırıq, çıxmalıyıq və o investisiyaların coğrafiyası artmalıdır. Biz indi qonşu dövlətlərə investisiyalar qoyuruq – Türkiyə, Gürcüstan, Ukrayna. İndi Balkan ölkələrində bizim investisiyaları gözləyirlər. Balkan ölkələrinə nümayəndə heyəti göndərilmişdir, investisiya imkanları araşdırılmışdır, konkret təkliflər vardır. İndi həm özəl sektor investisiyalara başlayacaq, həm dövlət tərəfindən bu məsələ də müzakirə edilir.

Avropa İttifaqı məkanında investisiya imkanları araşdırılır və artıq ilkin addımlar atılır. Biz maliyyə resurslarımızın şaxələndirilməsi üçün gərək valyuta ehtiyatlarımızın bir hissəsini daşınmaz əmlaka yönəldək. Dünya miqyasında indi belə araşdırmalar aparılır, ilkin addımlar atılmışdır.

2012-ci ildə bu səpkidə daha da böyük həcmdə investisiyalar qoyulmalıdır. Rusiyanın Şimali Qafqaz respublikalarının iqtisadiyyatına investisiyalar qoyula bilər. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, bu yaxınlarda Şimali Qafqaz respublikalarının rəhbərləri bizim qonaqlarımız idi və hər iki tərəf maraqlıdır ki, Azərbaycan investisiyaları Şimali Qafqaz respublikalarına gəlsin. Bu məqsədlə yaxın zamanlarda iqtisadi inkişaf naziri böyük heyətlə oraya ezam ediləcək, orada imkanlar araşdırılacaq və biz bu məsələyə də çox müsbət baxırıq. Bu da ikitərəfli Rusiya-Azərbaycan əlaqələrinin inkişafı üçün vacib olan məsələdir və münasibətlərdə bir yenilikdir. Bu, iqtisadi maraqlarımıza xidmət edir və təbii ki, Şimali Qafqazın iqtisadi inkişafına öz töhfəsini vermiş olacaqdır.

Bu il korrupsiya və rüşvətçorluğa qarşı mübarizədə çox ciddi addımlar atılmışdır, ciddi tədbirlər görülmüşdür. Bu mövzu daim diqqət mərkəzindədir. Sadəcə olaraq, ölkənin iqtisadi inkişafı ilə bağlı bu məsələyə daha da ciddi diqqət göstərməlidir. Çünki iqtisadiyyat, dövlət xərcləri artır. Biz şəffaflığı tam şəkildə təmin etməliyik. Bizim bütün sistemimiz, maliyyə sistemimiz şəffaf olmalıdır. İnfrastruktur layihələri ilə bağlı bütün sistemimiz şəffaf olmalıdır. Elə etməliyik ki, korrupsiya və rüşvətçorluğa qarşı mübarizə daha da təsirli olsun. Deyə bilərəm ki, bu il ərzində çox ciddi nailiyyətlər əldə edilmişdir. Bu sahədə çox ciddi irəliləyiş vardır. Ancaq yenə də bu irəliləyiş bizi tam qane edə bilməz, bu məsələ daim diqqət mərkəzində olmalıdır. Mən ilin əvvəlində bu məsələ ilə bağlı fikirlərimi bildirəndə demişəm ki, bu, kampaniya deyil, bu, şüurlü seçimidir. Bütün qurumlar bu məsələ ilə bağlı öz fəaliyyətində daim islahatlar aparmalıdırlar. Biz burada siyasətimizi bir neçə istiqamət üzrə aparmalıyıq. Əlbəttə ki, inzibati tədbirlər görülür və görülməkdədir. Cəza tədbirləri görülür və görülməkdədir. Əfsuslar olsun ki, cəza tədbirləri olmadan bu bəla ilə bağlı mübarizə yarımçıq qala bilər. Eyni zamanda, institusional tədbirlər də görülməlidir. Sistem xarakterli tədbirlər görülməlidir və görülür. Bax, elektron hökumətə keçidimizin səbəblərindən biri də məhz rüşvətçorluq, korrupsiyaya qarşı mübarizənin gücləndirilməsidir.

Bu məsələ ilə bağlı kompleks tədbirlərin görülməsi davam etdiriləcək və yenə də deyirəm ki, biz burada bütün alətlərdən istifadə etməliyik.

Elektron hökumətin yaradılması ilə bağlı konkret təkliflər vardır. Azərbaycanda bütünlükdə informasiya-kommunikasiya sektoru çox uğurla inkişaf edir. Beynəlxalq maliyyə qurumları da bu sahədə uğurlarımızı qeyd edirlər. Azərbaycanda indi genişzolaqlı internet geniş şəkildə tətbiq edilir. İnternet istifadəçilərinin sayı 50 faizdən yuxarıdır. Bu, çox sevindirici haldır, nə qədər çox olsa, o qədər yaxşıdır. İKT ilə bağlı bütün başqa məsələlər

həllini tapmaqdadır. Gələn il süni telekommunikasiya peykimiz orbitə çıxarılacaqdır. Bu, sadəcə birinci addım olacaqdır. Ondan sonra ikinci, bəlkə də üçüncü peykin buraxılması da olmalıdır. Yəni, bu sahə inkişaf edir və ölkəmizin müasirləşməsinə xidmət göstərir. Sırr deyil ki, bundan sonrakı dövrdə dünyada elmi-texniki tərəqqi daha çox İKT sektoru ilə bağlı olacaqdır. Biz həm qabaqcıl texnologiyaları tətbiq etməliyik, həm də peşəkar kadrları hazırlamalıyıq.

Ölkə iqtisadiyyatının əsasını təşkil edən neft-qaz sektorunda da işlər yaxşı gedir. Bütün proqramlar icra edilir, genişmiqyaslı qazlaşdırma tədbirləri aparılır. 2013-cü ilin sonuna qədər qazlaşdırmanın səviyyəsi Azərbaycanda 95 faizə çatmalıdır, qarşıya bu vəzifə qoyulubdur. Əminəm ki, biz bu vəzifəni icra edəcəyik. İndi demək olar ki, hər həftə, hər ay yeni yaşayış məntəqələrində yeni qaz xətlərinin açılışı baş verir. Bu da çox sevindirici haldır.

Azərbaycanda yeni neft-kimya kompleksinin yaradılması ilə bağlı konkret təkliflər vardır. Hökumətdə bu təkliflərə baxılıbdır. Bu da uzunmüddətli inkişafımız üçün çox lazımdır. İndi fəaliyyətdə olan neftayırma zavodlarımız əvvəlki dövrdə tikilmişdir. Düzdür, onlar təmir edilmişdir, müasirləşdirilmişdir. Ancaq biz yeni, ən son texnologiyalarla işləyən neft-kimya kompleksinin yaradılmasına başlamalıyıq.

Keçən rübdə Azərbaycanda çox əlamətdar hadisə baş vermişdir. “Abşeron” yatağında böyük qaz ehtiyatları aşkarlanmışdır. Təqribən 300-350 milyard kubmetr səviyyəsində yeni qaz ehtiyatları yaradılmışdır. Keçən ilin sonunda Dövlət Neft Şirkəti tərəfindən “Ümid” yatağı kəşf edilmişdir. Beləliklə, bizim təsdiq edilmiş qaz ehtiyatlarımız 2,6 trilyon kubmetr səviyyəsindədir. Bu, dünya miqyasında çox böyük rəqəmdir. Coğrafi vəziyyətimizi nəzərə alaraq, deyə bilərəm ki, bu, nəinki bizim üçün, tərəfdaşlarımız üçün, Avropa üçün yeni imkanlar açır.

Bildiyiniz kimi, Avropanın bəzi ölkələrində atom elektrik stansiyalarından imtina edirlər. Xüsusilə böyük həcmdə elektrik enerjisini istehlak edən ölkələr artıq bu siyasəti aparırlar. Bu, o deməkdir ki, gələcəkdə qaza olan tələbat daha da çox olacaqdır. Onsuz da biz indi dinamikanı, tələbatı bilirik. Bilirik ki, 5 ildən, 10 ildən sonra indiki təchizat kifayət etməyəcəkdir. Nəzərə alsaq ki, indi bəzi böyük Avropa ölkələrində atom stansiyalarının tikintisinə qadağa qoyulur, təbii ki, o enerjini əvəz edə biləcək ancaq qazdır. Beləliklə, biz də işimizi ümumi meyillərə uyğunlaşdırmalıyıq. Nəzərə almalıyıq ki, zəngin qaz ehtiyatlarımız dünya bazarlarına çıxmalıdır və müxtəlif yollarla çıxır. Bizim 4 qaz kəmərimiz var, 4-ü də işlək vəziyyətdədir, 4 istiqamətə də qazı ixrac edirik. Hər istiqamət üzrə qazın həcmi artırmaq üçün imkanlar vardır və biz bu məsələlərlə məşğul olacağıq.

2011-ci ildə sosial infrastrukturun yaradılması ilə bağlı Bakıda və bölgələrdə məktəb tikintisi ilə əlaqədar çox vacib hadisələr baş vermişdir. Ancaq xüsusilə Bakı şəhərində 3 ay ərzində 54 məktəb əsaslı şəkildə təmir ediləlidir. Özü də mən onların demək olar ki, əksəriyyətində olmuşam və özüm baxmışam, müəllimlərdən, məktəb direktorlarından soruşmuşam, özüm yoxlamışam və görmüşəm ki, Bakıda bu aylar ərzində təmir edilən məktəblər ən yüksək səviyyədədir. Elə etməliyik ki, bu səviyyə hər bir yerdə özünü göstərsin. Həm Bakıda, həm bölgələrdə. Gələn il və ondan sonrakı illərdə məktəblərin tikintisi və təmiri ilə bağlı işimizi yekunlaşdırmalıyıq.

Bu il bildiyiniz kimi, Azərbaycanda “Turizm ili” elan edilmişdir. Bu sahədə inkişaf daha da sürətlə gedir və Azərbaycana gələn turistlərin sayı artır. Bu, gözəl göstəricidir.

Mən hesab edirəm ki, bu gün Azərbaycan və Bakı artıq dünyada sürətli inkişaf edən ölkə və şəhər kimi tanınır. Yüksək səviyyəli infrastrukturun mövcudluğu imkan verir ki, biz daha çox yüksək səviyyəli turizm imkanlarımızı təqdim edək və edirik. Təsadüfi deyil ki, Bakıda və bölgələrdə bu il və yaqın ki, gələn il daha çox beşulduzlu otellər tikilir və tikiləcəkdir. Bəlkə də beşulduzlu otellərin sayına görə biz bölgədə indi birinci yerdə olacağıq. Çünki təkcə Bakı şəhərində 6 beşulduzlu otel bu il və gələn il istifadəyə veriləcəkdir. Onlardan ikisi istifadəyə veriləlidir.

Dağ xizək kurortunda da beşulduzlu otellər tikilir, digər bölgələrdə də. Yəni, hesab edirəm ki, dünya turizm xəritəsində biz daha çox yüksək səviyyəli turizm ilə fərqlənə bilərik. Bu, o demək deyil ki, aşağı səviyyəli otellər tikilməsin, onlar da tikilməlidir və tikilir.

Ancaq həm coğrafi vəziyyətimizi, şəhərin gözəlliyini və təbii imkanlarımızı nəzərə alaraq mən çox istərdim ki, elitar turizmin mərkəzlərindən biri də Bakı və Azərbaycan olsun. Mən bu məsələ ilə bağlı Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinə tövsiyələrimi vermişəm. Əlbəttə ki, bunu bazar, özəl sektor tənzimləyəcəkdir. Ancaq beşulduzlu 6 otelin Bakıda 1-2 ilə tikilməsi də onu göstərir ki, investorlar və dünya brendləri məhz Bakını elitar turizm mərkəzi kimi görürlər. Bu, bizi çox sevindirir. Hesab edirəm ki, biz bu sahədə artıq dünya miqyasında özümüzlə layiq yeri tutmağa başlamışıq. Sadəcə bu il və gələn il Bakıda açılan və açılacaq otellərin adlarını sadalamaq kifayətdir ki, hamı görsün, doğrudan da Bakı, Azərbaycan elitar turizm mərkəzinə çevrilir. Bu il Bakıda “Kempinski” və “Hilton” otelləri açılmışdır. Yaxın aylarda təkcə Bakıda “Marriot”, “For season”, “Feermond” və “Cümeyra” otelləri açılacaqdır. Yəni, bu, özlüyündə nadir bir göstəricidir. Bir şəhərdə bir il ərzində beşulduzlu 6 otelin açılışı eşitməmişəm ki, kimsə haradasa, bu ətrafda, bu bölgədə belə bir vəziyyətlə üzləmiş olsun.

Bununla bərabər, bölgələrdə də müasir otellərin tikintisi prosesi gedir. Mən bu vəziyyətlə tanış oluram. Bu il Naftalanda ən yüksək səviyyədə iki gözəl otel tikilmişdir, Qəbələdə otellər tikilir. Bu yaxınlarda Qubada olarkən gördüm ki, orada beşulduzlu otelin tikintisi uğurla gedir. Şamaxıda, Lənkəranda, digər bölgələrdə, yəni hər bir

bölgədə. Çünki xoşbəxtliyimiz ondan ibarətdir ki, biz çox gözəl ölkədə yaşayırıq. Təbiəti zəngin, bütün iqlimlərin olduğu ölkədə yaşayırıq, bütün təbii şəraitimiz vardır. Çox şadam ki, biz son illər ərzində bu təbii vəziyyətdən çox səmərəli şəkildə istifadə edirik.

Tarixi şəhərlərimizin inkişafı ilə bağlı bir neçə sərəncam verilmişdir və veriləcəkdir. Bütövlükdə hər bir rayonun inkişafı ilə bağlı bizim konkret təkliflərimiz, planlarımız, proqramlarımız vardır. Eyni zamanda, hər bir rayona dövlət büdcəsindən abadlıq üçün vəsait ayrılır. Mən bölgələrdə olarkən Prezidentin Ehtiyat Fondundan hər bir rayona vəsait ayırıram ki, orada abadlıq işləri uğurla aparılsın. Çünki biz əsas infrastruktur layihələrini mərkəzləşdirilmiş qaydada icra edirik. Qazlaşdırma, kanalizasiya xətləri, içməli su, elektrik enerjisi – bütün bu işləri mərkəzi idarələr dövlət büdcəsi hesabına icra edirlər. Yerlərdə isə indi kənd yollarının tikintisi, şəhərlərin, rayonların abadlığı ilə yerli icra orqanları məşğuldurlar. Ona görə vəsait ayrılır. Bununla bərabər, Azərbaycanın tarixi şəhərlərinin yüksək səviyyədə abadlaşdırılması üçün mənim tərəfimdən bu yaxınlarda sərəncamlar verilmişdir. Şəki və Şamaxı şəhərlərinin abadlaşdırılması ilə bağlı hər birinə 5 milyon manat vəsait ayrılmışdır. Bu, ilkin ödəmələrdir, bundan sonra da olacaqdır. Gələcəkdə başqa tarixi şəhərlərin inkişafı ilə əlaqədar vəsait ayrılacaq və xüsusi sərəncamlar imzalanacaqdır. Hər bir rayon, hər bir kənd mənim üçün əzizdir, doğmadır. Ancaq ölkəmizdə elə şəhərlər var ki, onların adları qədim xəritələrdə də göstərilir. Bu şəhərlərə və orada olan tarixi abidələrə əlbəttə ki, xüsusi diqqət göstərilməlidir. Yəni, bu proses də gedəcək və gedir. Mən hesab edirəm ki, bu çox ədalətli yanaşmadır və tarixi şəhərlərimizi biz elə bərpa etməliyik ki, qədimliyini də, simasını da saxlasın, eyni zamanda, müasirləşsin və gəncləşsin.

İnfrastruktur layihələri ilə bağlı mən artıq bildirdim ki, su, kanalizasiya, qazlaşdırma, kənd yolları – bütün bu proseslər gedir. Əminəm ki, növbəti illərdə də dövlət büdcəsində vəsait nəzərdə tutulacaq və əlbəttə paytaxtımızla, Bakı şəhərinin inkişafı ilə bağlı abadlıq-quruculuq işləri aparılır. Həm infrastruktur, - burada nəqliyyat naziri bildirmişdir, - Bakıda nəqliyyatla bağlı nə qədər infrastruktur layihələri icra edilir. Bu, doğrudan da inanılmaz bir nailiyyətdir. Hər bir yerdə yollar, qovşaqlar, tunellər, yolötürücüləri tikilir, yollar genişləndirilir. İntellektual İdarəetmə Mərkəzi yaradılır. Mən tikinti zamanı o mərkəzlə tanış olmuşam, bəlkə də dünya miqyasında birincidir. Çünki mən başqa ölkələrdə olmuşam. Ən qabaqcıl texnologiyalar orada tətbiq olunub. Bəlkə şəhər əhalisi hələ tam bilmir ki, bu mərkəzin xidməti və fəaliyyəti nədən ibarət olacaqdır?! Ancaq mərkəz işə düşəndən sonra əminəm ki, hər bir vətəndaş, hər bir Bakı sakini görəcək ki, bu mərkəzin fəaliyyəti nə qədər bizim hamımıza rahatlıq və komfort gətirəcəkdir.

Bakının inkişafı ilə bağlı onu demək istəyirəm ki, bu gün paytaxtımıza gələn hər bir qərəzsiz və obyektiv qonaq şəhərimizə heyran qalır. Bakı elə gözəl şəhər olub ki, bu şəhərə vurulmamaq mümkün deyildir. Bu, çox qürurvericidir, çox sevindiricidir. Bakı öz nadirliyini saxlayır.

Bakı kimi ikinci şəhər yoxdur. Burada həm tarix, həm mədəniyyət, həm müasirlik, həm infrastruktur, həm zövq, həm yüksək stil, yəni bütün bu amillər cəmləşir. Ona görə, biz bu gözəl, doğma şəhərimizə çox böyük diqqətlə yanaşmalıyıq. Tarixi keçmişimizi, yaxud da ki, müasir meyilləri əks etdirməyə heç bir addım atılmamalıdır, zövqsüz bir dənə də iş görülməməlidir. Mən vaxtımın müəyyən hissəsini Bakının inkişafına həsr etmişəm və bundan zövq alıram. Ona görə Bakının inkişafı ilə məşğul olan hər bir vəzifəli şəxsdən tələb edirəm ki, biz bu məsələyə maksimum ehtiyatla yanaşmalıyıq.

Müasir infrastruktur yaradılır, yaradılmalıdır. Bu, keyfiyyətli və gözəl olmalıdır. Tarixi binalar bərpa edilir, onlara heç bir dəyişiklik edilməməlidir. Hansısa zövqsüz təşəbbüslər irəli sürülməməlidir. Mən harada ki, belə halları görürəm, dərhal dayandırırım, qoymuram. Amma mənim də imkanım yoxdur ki, hər gün gedib hər yerdə nəzarət edim. Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti bu sahədə yaxşı işləyir. Biz elə etməliyik ki, Bakı həmişə qədim və həmişə cavan şəhər kimi bütün qonaqları heyran etsin. Şəhərdə həm infrastruktur, həm abadlıq işləri bundan sonra da davam etdiriləcəkdir. Bakıda reallaşan layihələr o qədər çoxdur ki, onları sadalamaq üçün yəqin ki, saatlarla vaxt lazım olacaqdır. Xüsusilə bir layihə - Bayraq Meydanı ilə bağlı istəyirəm fikrimi bildirim. Bayraq Meydanı keçən il açıldı. Milli bayrağımız ucaldıldı. Artıq bir ildən bir qədər çox vaxt keçir. Bayraq Meydanında indi çox böyük quruculuq işləri aparılır. Bakı sakinləri bəlkə də bunu kənardan müşahidə edə bilirlər. Bunun da səbəbi ondan ibarətdir ki, biz Bayraq Meydanını tam hazır olandan sonra vətəndaşların üzünə açacağıq. Hazırda Bayraq Meydanını dənizkənarı bulvar ilə birləşdirən yeni bulvar tikilir. Bu da nadir layihədir. Beləliklə bizim bulvarımızın uzunluğu əgər indi 4 kilometrdisə, Bayraq Meydanı ilə birlikdə və onu birləşdirən sahə açıldıqdan sonra yeddi kilometr uzunluğunda bir gəzinti zolağı yaradılacaqdır. Ancaq ondan sonra da biz o zolağı, o bulvarı uzadacağıq. Yəni, bizim çox böyük planlarımız vardır, bu, şəhəri daha da gözəlləşdirəcəkdir. Milli dövlətçilik simvollarımızı daha da gözəl təqdim etmək üçün imkan verəcəkdir. Şəhər sakinləri və qonaqlar üçün yeni gözəl şəraitin yaradılmasına gətirib çıxaracaqdır.

Bir sözlə, planlarımız çoxdur. Hər bir sahə üzrə konkret işlər aparılır. Əminəm ki, ilin sonuna qədər bütün vəzifələr icra ediləcək və artıq gələn il bizi gözəl işlərlə indidən məşğul olmağa başlamalıyıq.

Sağ olun.

Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2011-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və 2012-ci ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir (16 yanvar 2012-ci il)

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə yanvarın 16-da Nazirlər Kabinetinin 2011-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və 2012-ci ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi

- Nazirlər Kabinetinin bugünkü toplantısında biz 2011-ci ilin yekunlarını müzakirə edəcəyik və əlbəttə, 2012-ci ildə görüləcək işlər haqqında fikir mübadiləsi aparacağıq. 2011-ci ildə ölkə qarşısında duran bütün sosial və iqtisadi vəzifələr uğurla icra edilə bilər. Elə bir vəzifə yoxdur ki, icra olunmamış qalsın. Yəni, nəzərdə tutduğumuz bütün planlar həyatda öz əksini tapıb və beləliklə, 2011-ci ildə ölkəmizin uğurlu inkişafı davam etmişdir.

Düzdür, bizdən asılı olmayan səbəblərə, neftin hasilatı aşağı düşdüynə görə, ümumi iqtisadi göstəricilər o qədər də böyük deyil, ancaq bu, bizi narahat etməməlidir və narahat etmir. Çünki iqtisadiyyatımızın böyük hissəsi neft-qaz sektorunda formalaşır və beləliklə, neft hasilatının aşağı düşməsi istər-istəməz statistik göstəricilərə də təsir edir. Ancaq bir daha demək istəyirəm ki, bu templər bizi narahat etmir. Çünki ölkə iqtisadiyyatının uğurlu inkişafını şərtləndirən digər amillər, - bu gün bu barədə danışacağıq, - çox müsbətdir. Bütövlükdə iqtisadi artım 0,1 faiz təşkil etmişdir. Ancaq ölkə iqtisadiyyatının qeyri-neft sektoru 9,4 faiz artmışdır. Bu, gördüyümüz işlərin nəticəsidir. Çünki artıq bir neçə ildir ki, ölkə iqtisadiyyatının qeyri-neft sektorunun inkişafı üçün praktiki addımlar atılır, proqramlar qəbul edilə bilər, dövlət siyasəti də bu istiqamətdə aparılır və beləliklə, ölkə iqtisadiyyatının şaxələndirilməsi üçün bütün gözəl imkanlar yaradılmışdır. Bunun nəticəsidir ki, qeyri-neft iqtisadiyyatımız təxminən 10 faiz artmışdır. Nəzərə alsaq ki, qeyri-neft sektoru iş yerlərinin yaradılmasında həlledici rol oynayır, əlbəttə ki, bu, həm iqtisadi, həm sosial inkişafa müsbət təsir göstərir.

Sənaye istehsalı yenə də neft hasilatı aşağı düşdüyü üçün 5 faiz azalmışdır. Ancaq qeyri-neft sənayemiz 11,1 faiz artmışdır. Bu çox gözəl göstəricidir. Onu göstərir ki, bir neçə il bundan əvvəl irəli sürdüyümüz sənayeləşmə təşəbbüsləri artıq öz gözəl nəticələrini verməkdədir. Nəzərə alsaq ki, əvvəlki illərdə təməlini qoyduğumuz müəssisələr bu il və gələcək istifadəyə veriləcək, görürük ki, gələcəkdə də qeyri-neft sənayesinin inkişafı üçün çox gözəl imkanlar vardır. İnflyasiya berrəqəmli səviyyədə qalmışdır - 7,9 faiz. Bu, müsbət göstəricidir. İnflyasiya berrəqəmli olduğu təqdirdə biz hesab edirik ki, bu, müsbət nəticədir. Əhalinin pul gəlirləri isə 19,6 faiz artmışdır. Bu statistik göstəricilər əyani şəkildə göstərir ki, insanların rifah halı yaxşılaşmışdır və beləliklə, inflyasiya ilə əhalinin pul gəlirləri arasındakı fərq kifayət qədər böyükdür. Əhalinin pul gəlirləri 2,5 dəfə çoxdur. Bu, iqtisadi inkişafımızı göstərən əsas makroiqtisadi göstəricilərdir. Bununla bərabər, biz 2011-ci ildə investisiya qoyuluşu sahəsində rekord göstəriciyə nail ola bilmişik. İldən-ildə ölkə iqtisadiyyatına qoyulan investisiyaların həcmi artmaqdadır, böyük templərlə artır. 2010-cu ildə 17,6 milyard dollar investisiya qoyulmuşdur. 2011-ci ildə isə ilk dəfə olaraq investisiyalar 20 milyard dollara bərabərdir. Təkcə 2 il ərzində ölkə iqtisadiyyatına 37 milyard dollar vəsait qoyulmuşdur. Əvvəlki dövrdəki investisiyaları da əlavə etsək görürük ki, Azərbaycanda nə qədər böyük işlər görülür. Həm yerli, həm xarici investorlar ölkə iqtisadiyyatına maraqla göstərilir. Xarici investorlar ölkəmizin uğurlu inkişafına bizimlə bərabər, bizim kimi inanırlar. Eyni zamanda, əlbəttə ki, bu investisiyaların təşkilində dövlət siyasəti həlledici rol oynayır.

Çünki dövlət investisiyaları kifayət qədər böyükdür, bu il də belə olacaqdır. Eyni zamanda, dövlət tərəfindən investorları stimullaşdırmaq üçün atılmış addımlar da bəhrəsini verir. İyirmi milyard investisiyanın 13 milyardı daxili investisiyalardır, 7 milyardı isə xarici investorların vəsaitidir. Burada da deyə bilərəm ki, bu tarazlıq, yəni, bu çəkilər nisbəti müsbətdir. Xarici investorlar Azərbaycana investisiyaların qoyuluşunu davam edirlər. Daxili investorlar, yerli iş adamları və Azərbaycan dövləti isə ölkəmizin hərtərəfli, şaxələndirilmiş inkişafı üçün nə lazımdırsa onu edirlər.

2011-ci ildə böyük investisiya proqramımız icra edilmişdir və dediyim bu rəqəmlərin böyük hissəsi dövlət hesabına təşkil edilmişdir, valyuta ehtiyatlarımız artmışdır. İlk dəfə olaraq Azərbaycanın bütün valyuta ehtiyatları 40 milyard dollar səviyyəsinə çatmışdır. İndiki məlumata görə bizim 41 milyard dollar vəsaitimiz vardır. Bu, bizim strateji ehtiyatlarımızdır. Biz bu ehtiyatların idarə edilməsindən gəlir götürürük. Növbəti dövr üçün yeni konsepsiya hazırlanmışdır və biz valyuta ehtiyatlarımızı daha da çoxşaxəli formada idarə etməliyik. Bu məsələ ilə bağlı müvafiq göstərişlər verilmişdir.

Sosial sahədə bizim siyasətimiz uğurla davam etmişdir, 2011-ci ildə maaşlar, pensiyalar artırılmışdır. 900 minə yaxın pensiyaçının təqaüdü təxminən 40 faiz artmışdır və bu da sosial siyasətimizin əsas istiqamətlərindən

biridir. İnsanların rifah halı yaxşılaşır, ünvanlı sosial yardım alan ailələrin sayı 120 min təşkil edir. Bu da onu göstərir ki, hələ öz maliyyə vəziyyətini yaxşılaşdırma bilməyən ailələrə dövlət daim diqqət göstərir və hər bir ailəyə orta hesabla ayda 106 manat müavinət verilir.

Mən dəfələrlə demişəm, bu gün bir daha bildirmək istəyirəm, - dediyim və gətirdiyim rəqəmlər onu çox gözəl əks etdirir, - biz bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinə sadıq, bu prinsipləri rəhbər tuturuq. Eyni zamanda, biz sosial siyasətdə də çox uğurlu addımlar atırıq və sosialyönümlü dövlətin yaradılması istiqamətində çox böyük uğurlara nail olmuşuq.

Azərbaycanda orta pensiyanın səviyyəsi hazırda təqribən 180-190 dollar səviyyəsindədir. Orta maaş 460 dollara yaxındır. Deyə bilərəm ki, MDB məkanında bu, çox gözəl göstəricidir. Ancaq əlbəttə ki, bu bizi tam şəkildə qane edə bilməz. Növbəti illərdə görülməli tədbirlər, həm ayrılacaq vəsait, həm yaradılacaq yeni iş yerləri, həm də apardığımız uğurlu investisiya siyasətimiz bizə kömək edəcəkdir. Əlbəttə ki, həm maaşlar, həm pensiyalar daha da artmalıdır və artacaqdır.

Beləliklə, bu sahədəki işlər çox müsbətdir. Sosial obyektlərin tikilməsi prosesi davam etmişdir. Heç bir layihədə yubanma olmamışdır. Bəzi hallarda, - yəni, bu da bir yenilikdir, - müvafiq qurumlar müəyyən layihələrə ayırdığımız vəsaitdən vaxtında istifadə edə bilməmişlər. Əlbəttə ki, biz bu kimi investisiya proqramımızda bu amili nəzərə almalıyıq, bu qüsurları aradan qaldırmalıyıq. Ancaq bunun səbəbi ondan ibarətdir ki, bizim 2011-ci il üçün o qədər böyük planlarımız olmuşdur ki, bəzi hallarda dövlət qurumları və onlarla bərabər işləyən şirkətlər bu həcmi icra edə bilmirlər. Vaxt var idi ki, hansısa işi görmək üçün vəsaitimiz yox idi. İndi isə vəsaitimiz var, ancaq əfsuslar olsun ki, bəzi hallarda bu vəsaitin düzgün istifadə edilməsi sahəsində müəyyən problemlər yaranır. Biz bu problemləri bilirik və bu il, ondan sonrakı illərdə bu vəziyyəti yaxşılaşdırmaq üçün daha da ciddi tədbirlər görəcəyik.

Ölkəmizdə səhiyyə ocaqlarının, məktəblərin tikintisi, təmiri davam etmişdir. 33 səhiyyə ocağı, 60-a yaxın məktəb tikilmiş və təmir edilmişdir, 4 olimpiya idman kompleksi, mədəniyyət ocaqları tikilir və təmir edilir. Yəni, biz bu quruculuq işlərini hər yerdə, o cümlədən bölgədə görürük. Bölgədəki vəziyyət yaxşılaşır, şəhərlərimiz gözəlləşir, abadlaşır. 2011-ci ildə 94 min yeni iş yeri açılmışdır ki, onun da 73 mini daimi iş yeridir. Bütövlükdə biz işsizliyə qarşı proqramı icra etməyə başlayandan sonra – 2003-cü ildən bu günə qədər 1 milyondan artıq yeni iş yeri açılmışdır. Hazırda Azərbaycanda işsizliyin səviyyəsi 2011-ci ildə daha da aşağı düşmüşdür və bu rəqəm 5,4 faizdir. Həmişə işsizliklə bərabər gedən yoxsulluğun səviyyəsi isə yenə də aşağı düşərək 7,6 faiz təşkil etmişdir. Bu göstəricilər həm müsbətdir, həm də ümidvericidir. Biz bilirik ki, 2012-ci il də bizim üçün uğurlu olacaqdır. Biz bu gün 2012-ci ildə görülməli işlər haqqında danışacağıq.

2011-ci ildə xarici siyasətdə çox yaddaqalan və tarixi hadisələr baş vermişdir. Azərbaycan BMT Təhlükəsizlik Şurasına üzv seçilmişdir. Bu, bizim böyük siyasi qələbəmizdir. Bu qələbə müstəqilliyimizin 20 illik yubileyinə təsadüf etmişdir. Bu da rəmzi xarakter daşıyır. 20 il ərzində Azərbaycan dünya xəritəsində nəinki özünə layiq yerini tuta bilmişdir, dünya birliyinin mütləq əksəriyyətinin rəğbətini, hörmətini, inamını qazana bilmişdir. Əks təqdirdə heç vaxt 155 ölkə Azərbaycanın namizədliyini dəstəkləməzdi. 155 ölkənin etimadını, inamını qazanmaq çox çətin və eyni zamanda, məsuliyyətli işdir. Azərbaycanın uğurlu siyasəti, müstəqil siyasətimiz, prinsipial mövqeyimiz, etibarlı tərəfdaş kimi özümüzü təqdim etmə imkanlarımız bax, bu vəziyyətə gətirib çıxarmışdır. Biz bu qələbəni rəqabət şəraitində əldə edə bilməmişik və növbəti iki il ərzində dünyanın bir nömrəli, ən mötəbər təşkilatında üzv kimi öz prinsipial mövqeyimizi göstərəcəyik. Mən bu barədə artıq demişəm, bir daha demək istəyirəm ki, biz bu qurumda ilk növbədə ədaləti müdafiə edəcəyik. Buna böyük ehtiyac vardır. Ədalət bəzi hallarda pozulur, beynəlxalq hüquq normalarına hörmətsizlik edilir, onlara riayət edilmir. Azərbaycan öz imkanları daxilində ədaləti və beynəlxalq hüququ bu mötəbər təşkilatda müdafiə edəcək, əlbəttə ki, bizim üçün ən ağırlıq problem olan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsini də daim gündəlikdə saxlayacaqdır.

Bir daha demək istəyirəm ki, BMT Təhlükəsizlik Şurasına üzv olmağımız bizim tarixi qələbəmizdir. Biz haqlı olaraq fəxr edirik ki, bu qələbəyə nail ola bilmişik. Eyni zamanda, bu qələbə bizim məsuliyyətimizi də artırır və biz bu məsuliyyətə hazırıq.

Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli işində əfsuslar olsun ki, 2011-ci ildə heç bir nəticə olmamışdır. Bunun yeganə və başlıca səbəbi Ermənistanın qeyri-konstruktiv mövqeyidir, danışıqlarda qeyri-səmimi davranışdır. Faktiki olaraq danışıqların pozulmasına, yaxud da ki, dondurulmasına Ermənistan tərəfi çox çalışmışdır. Danışıqlar əlbəttə ki, iki tərəfin iştirakını tələb edir. Bir tərəf əgər danışıqlardan bu və ya digər formada boyun qaçıрмаq istəyirsə, digər tərəfin imkanları da məhdudlaşır. Ancaq deyə bilərəm ki, 2011-ci ildə danışıqlar prosesində, bu məsələyə dair beynəlxalq qüvvələrin münasibətində müsbət hallar olmuşdur. Biz bunu inkar edə bilmərik. Deyə bilərəm ki, onlardan ən önəmli odur ki, üç həmsədr ölkə status-kvonun qəbul edilməz olduğunu bəyan etmişdir. Bu, birinci bəyanatdır, yəni bundan əvvəlki illərdə belə bəyanatlar verilmirdi. Bu bəyanat ədalətli bəyanatdır. Əlbəttə ki, status-kvo dəyişdirilməlidir və ümidverici bəyanatdır. Əgər bu bəyanatdan sonra həmsədr ölkələrin konkret təklifləri, addımları, hərəkətləri olarsa, münaqişəni tezliklə həll etmək mümkün olacaqdır. Əgər bu bəyanat sadəcə olaraq bəyanat kimi qalacaqsas, onda danışıqların perspektivləri ümidverici olmayacaqdır.

Bu münaqişənin həllinin iki yolu var: danışıqlar yolu və hərbi yolu. Üçüncü yol yoxdur. Bu münaqişə dondurulmuş münaqişə deyildir və olmayacaqdır. Əgər kimsə fikirləşirsə ki, danışıqlarda əsas məsələ müharibənin qarşısını almaqdır, mən bununla razı deyiləm. Biz də müharibə istəmirik. Kim müharibə istəyər? Özü də bu qədər böyük uğurlara nail olan Azərbaycan dövləti. Ancaq o demək deyil ki, danışıqlar prosesi kənarında qalacaq və bütün səylər müharibənin başlanmamasına yönəldiləcəkdir. Bu olmayacaqdır! Mən nə üçün bunu deyirəm? Çünki 2011-ci ildə həmsədrilər tərəfindən, xüsusilə ilin ikinci yarısında biz daha çox etimad tədbirlərinin gücləndirilməsinə, atəşkəs rejiminin pozulmamasına yönələn hərəkətləri və təşəbbüsləri görmüşük, nəinki danışıqların mahiyyətinə yönələn diqqəti. Biz də istəmirik ki, müharibə olsun. Ancaq bunun yolu var. O yol da hamıya bəllidir. Biz əvvəlki dövrdə də bəyan etmişik ki, 2009-cu ilin sonunda ATƏT-in xarici işlər nazirlərinin toplantısında iki tərəfə verilmiş təkliflərə prinsip etibarilə razılığımızı vermişik. Bu prinsipləri biz yox, həmsədrilər ortaya qoymuşlar. Əgər o prinsiplər hələ də qüvvədədirsə, onda bu münaqişə öz həllini tapa bilər. O prinsiplər haqqında mən ictimaiyyətə kifayət qədər məlumat vermişəm. Sadəcə olaraq bir daha əsas məqamları təkrarlamaq istəyirəm. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü şübhə altına qoyulmur, Azərbaycan vətəndaşları işğal edilmiş bütün torpaqlara qayıdırlar və gələcəkdə Dağlıq Qarabağın statusu haqqında qeyri-müəyyən vaxtda qeyri-müəyyən formada təkliflər irəli sürüləcəkdir. Əsas məsələ ondan ibarətdir ki, Azərbaycan dövlətinin razılığı olmadan Dağlıq Qarabağa heç bir status verilməz. Bu da təbiidir ki, Azərbaycan dövləti və xalqı heç vaxt Dağlıq Qarabağa Azərbaycanın kənarında heç bir statusa razılıq verə bilməz və verməyəcəkdir. Prinsiplər bundan ibarətdir. Biz danışıqları bu prinsiplər əsasında davam etdirməyə hazırıq və əgər qarşı tərəf də belə addımlar atarsa məsələ tezliklə öz həllini tapa bilər. Bununla bərabər, o da heç kimə sirr deyil ki, biz hərbi gücümüzü artırırıq və artıracağıq. 2010-cu ildə bu rəqəmləri mən dəqiq xatırlayıram, başqa rəqəmləri də xatırlayıram. Amma bu rəqəmləri yaddaşımda xüsusilə dəqiq saxlayıram – 2011-ci ildə hərbi məsələlərə 3 milyard 413 milyon dollar xərclənmişdir, 2012-ci ildə 3 milyard 474 milyon. Yəni, təxminən eyni rəqəmdir. İki ildə görün, biz ordu quruculuğuna nə qədər böyük vəsait sərf edirik. Əvvəlki dövrdəki vəsaiti də əlavə etsək, biz də görürük və hamı da görür ki, bu gün Azərbaycan ordusu böyük imkanlara malikdir. Biz bölgədə ən güclü orduya maliklik, maddi-texniki təchizat yüksək səviyyədədir, ən müasir silahlar, texnikalar, döyüş helikopterləri, döyüş təyyarələri, raketlər, artilleriya qurğuları, - hamısını sadalamaq çətinidir, - alınır və bizimlə hərbi sahədə əməkdaşlıq edən ölkələrin coğrafiyası da genişlənin. Eyni zamanda, Azərbaycanda istehsal olunan hərbi məhsulların sayı və çeşidi artmaqdadır. Biz 600-ə yaxın çeşiddə hərbi məhsul istehsal edirik. Yəni, bu gün Azərbaycan ordusu böyük qüvvədir və biz bu qüvvədən lazım olan halda istifadə edə bilirik və edəcəyik.

Qarşı tərəf də bunu bilir. Ona görə də bizdə olan məlumata görə, qarşı tərəfdə - Ermənistanda Azərbaycanın hərbi imkanları ilə əlaqədar böyük təlaş və təşviş vardır. Biz bu məlumatları müxtəlif mənbələrdən alırıq və bizim imkanlarımıza cavab vermək üçün onların heç bir imkanını yoxdur. Necə ki, BMT Təhlükəsizlik Şurasına seçkilərdə onlar döyüş meydanından qaçmışlar. Çünki bilirsiniz ki, vaxtilə, yəni əvvəlki dövrdə Ermənistan da orada namizəd idi. Sonra sakitcə oradan çəkildilər. Çünki bilirdilər ki, Azərbaycanla mübarizə apara bilməyəcəklər. Eləcə də biz əsl döyüş meydanından da onların qaçmalarını dəfələrlə görmüşük. Onlara aid olmayan torpaqlardan öz xoşları ilə çıxırlar və beləliklə, sülh bərpa oluna bilər.

Bizim hərbi potensialımız daha da artmalıdır. Biz indi hərbi xərcləri yüksək səviyyədə saxlayırıq. Müqayisə üçün deyə bilərəm ki, Ermənistanın ümumi xərcləri 2 milyard dollardır. Bizim hərbi xərclərimiz ondan təxminən 2 dəfə çoxdur. Yəni, bu, artıq reallıqdır. İllər keçdikcə bu fərq daha da artacaq, Azərbaycanın hərbi gücü artacaqdır. Hazırda imzalanmış kontraktların icrası nəticəsində indi demək istəmirəm, amma bizim döyüş qabiliyyətimiz əhəmiyyətli dərəcədə artacaqdır və məsələnin həlli üçün biz az itkilərlə daha da böyük uğurlar əldə edə bilirik. Ancaq yenə də deyirəm, Azərbaycan sülhsevər dövlətdir. Biz çalışırıq ki, məsələ sülh yolu ilə həll olunsun. Ancaq onu da bilir ki, hər il və hər ay bizi qələbəyə yaxınlaşdırır. Hər il və hər ay Azərbaycan daha da güclü, Ermənistan daha da gücsüz olur.

2011-ci ildə xarici siyasətlə bağlı digər təşəbbüslər də çox müsbət olmuşdur, tərəfdaşlarımızın sayı artmaqdadır. Həm mənim xarici səfərlərim, həm xarici qonaqların - dövlət, hökumət başçılarının Azərbaycana səfərləri xarici siyasətimizin nə qədər uğurlu olduğunu göstərir. Bu təmaslar bu il də davam edəcəkdir. Yenə də deyirəm, Azərbaycan dünyada çox etibarlı tərəfdaş kimi tanınır və bu il əlavə təşəbbüslər, yeni təşəbbüslər irəli sürüləcəkdir.

2011-ci il Azərbaycanda "Turizm ili" elan edilmişdir. "Turizm ili" ərzində bu sahəyə daha da böyük diqqət göstərilmişdir. Biz Azərbaycanı müasir, yüksək səviyyəli və elitər turizm mərkəzinə çevirməliyik. Mən dünya turizm xəritəsində Azərbaycanın yerini belə görürəm. Beynəlxalq qurumlarla əlaqələrimiz güclənir. Müxtəlif tədbirlər keçirilmişdir. Bizim gözəl, təbii şəraitimizlə tanış olmaq üçün gələnlərin sayı da artmaqdadır. Keçən il təkcə Bakıda beşulduzlu 3 mehmanxana açılmışdır. Bu il ən azı yenə də Bakıda beşulduzlu 3 yeni mehmanxana açılacaqdır. Bölgələrdə də bu proses gedir. İndi bölgələrdə beşulduzlu mehmanxanalar tikilir, ən azı 4-ü tikilir. Ən vacib turizm mərkəzlərinə özüm baş çəkirəm, vəziyyətlə tanış oluram.

Şahdağ Turizm Kompleksi bu il istifadəyə veriləcəkdir. Bu da dünya miqyasında nadir xizək kurortu olacaqdır. Mən hesab edirəm ki, dünyanın ən gözəl xizək mərkəzlərindən biri olacaqdır. Çünki dünyanın ən gözəl

yerlərində olan müsbət təcrübəni biz ora gətiririk, tətbiq edirik. Yəni, 2011-ci ili “Turizm ili” elan etməyimiz də hesab edirəm ki, düzgün addım idi.

2011-ci ildə gördüyümüz bütün işləri burada sadalamaq üçün bir neçə saat vaxt lazım olacaqdır. Sadəcə olaraq, mən əsas məqamları bu gün ifadə edirəm. Vacib məsələlərdən biri də ondan ibarətdir ki, biz keçən il Azərbaycan Gəncliyi Proqramını qəbul etmişik. Bu, çox konkret proqramdır. Yəni, bu, sadəcə olaraq formal xarakter daşımır. Proqramın bütün müddəaları konkret nəticələrə gətirib çıxaracaqdır. Gənclər Fondu yaradılıbdır. İndi orada təşkilatlanma prosesi gedir. Bu proses başa çatan kimi dövlət tərəfindən Gənclər Fonduna ilkin vəsaiti ayıracağıq ki, bu vəsaitdən səmərəli şəkildə istifadə edilsin, maksimum sayda gənclərimiz müxtəlif layihələrə cəlb olunsunlar. Bu fond qrantlar verəcək, müxtəlif proqramlar üzrə vəsait ayıracaqdır. Əlbəttə ki, bu fondun fəaliyyəti haqqında danışmaq bəlkə bir qədər tezdir. Ancaq əlbəttə, biz bilirik ki, əsas istiqamətlər hansılar olmalıdır. Bu fondun hesabına və əlbəttə ki, dövlət vəsaiti hesabına biz daha da böyük sayda gəncləri quruculuq işlərinə cəlb etməliyik. Gənclərdə çox böyük potensial, böyük enerji vardır, vətənpərvərlik hissləri çox yüksəkdir. Hər bir vətəndaş kimi, onlar da istəyirlər ki, ölkə üçün yaxşı işlər görsünlər. Bu fondun və digər formatların hesabına biz gəncləri quruculuq işlərinə daha da fəal cəlb edəcəyik.

Qeyd etməliyəm ki, hazırda fəaliyyət göstərən Elmin İnkişaf Fondunun təcrübəsi də çox müsbətdir. Yəni, bu fondun xətti ilə müxtəlif proqramların icrasında, o cümlədən gənclər, gənc alimlər də çox fəal iştirak edirlər. Gənclər Fondu da fəaliyyətini bu səpkidə, yəni, bu istiqamətdə aparmalıdır.

2011-ci ildə enerji sahəsində yaxşı işlər görülüb. Bu, iqtisadiyyatımızın aparıcı sahəsidir. Bu gün də belədir, sabah da belə olacaqdır. Bu sahəyə daim böyük diqqət göstərilməlidir. Yeni elektrik stansiyalarının fəaliyyətə başlaması, yeni stansiyaların təməl daşının qoyulması, neft-qaz sahəsində görülən işlər, - alternativ bərpa olunan enerji növlərinin yaradılması sahəsində aparılan işlər, - bütün bunlar göz qabağındadır. 2011-ci ildə bunları biz etmişik, bu işləri biz görmüşük.

Azərbaycanın zəngin qaz potensialının dünya bazarlarına çıxarılması üçün 2011-ci ildə çox vacib hadisələr baş vermişdir. Bir neçə il ərzində üzərində işlədiyimiz tranzit məsələləri öz həllini tapmışdır. Böyük Azərbaycan qazı üçün demək olar ki, indi qapılar, tranzit yolları açılır. Bu, ölkə iqtisadiyyatına, neft-qaz sektoruna əlavə investisiyaların gətirilməsinə imkan verəcəkdir. Bu investisiyalar on milyard dollarla ölçüləcəkdir. Əlbəttə ki, yeni iş yerləri, yeni iş həcmi açılacaqdır. Yerli şirkətlər indi bu işlərə daha hazırlıqlıdır, nəinki 1990-cı illərdə. Çünki 1990-cı illərdə bizdə demək olar ki, elə çox ciddi şirkətlər də yox idi. İndi, o cümlədən neft-qaz sektorunda görülən işlər hesabına Azərbaycanda sahibkarlar daha da güclənmişdir. İnşaat, enerji, istehsal sahələrində bizim böyük imkanlarımız, texnoparklarımız vardır. İndi neft-qaz sənayesində istənilən vacib məhsulları, boruları, digər məhsulları özümüz istehsal edirik. Yəni ki, bu o deməkdir ki, veriləcək sifarişlərdə daha çox Azərbaycan şirkətləri iştirak edəcəklər və büdcəmizə daha çox vergilər ödəyəcək, daha çox iş yerləri açacaqlar. Əlbəttə ki, bu zəncirvari reaksiya hər bir sahəyə öz müsbət təsirini göstərəcəkdir.

Yəni, biz 2011-ci ildə bu vacib hədəfə çata bilməmişik. Tranzit məsələləri həll olunub. 2011-ci ildə yeni böyük qaz yatağı aşkarlanıb. “Abşeron” qaz yatağında uğurlu kəşfiyyat işləri aparılmışdır. İlk məlumatlara görə “Abşeron” yatağında 350 milyard kubmetr qaz ehtiyatları vardır. Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti öz gücü hesabına 2011-ci ildə “Ümid” yatağını aşkar etmişdir. Orada da təxminən həcm eynidir. Bu, bizim qaz potensialımızı böyük dərəcədə artırır. 2011-ci ilin əvvəlində, düz bir il bundan əvvəl Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında qaz sahəsində strateji əməkdaşlıq haqqında bəyannamə imzalanmışdır. İl ərzində çox fəal və səmərəli işlər aparılmışdır. Xüsusi işçi qrupu yaradılmışdır. İşçi qrupuna Avropa Komissiyasının enerji üzrə komissarı və bizim energetika və sənaye nazirimiz rəhbərlik edirlər. Orada bütün bu məsələ ilə bağlı maraqlı olan şirkətlər iştirak edir. Başqa ölkələrin iştirakı ilə artıq üçtərəfli formatda da görüşlər keçirilir. Bu, yenilikdir. Bu yeniliyi yaradan amillər də bizim uğurlu enerji siyasətimizdir.

2011-ci il tarixdə Azərbaycanı böyük qaz dövlətinə və qaz ixracatçısına çevirən il kimi qalacaqdır. Əlbəttə biz bu il, ondan sonrakı illərdə daha da ciddi işləməliyik və əldə edilmiş razılaşmaları artıq real layihələrə çevirməliyik. Bu layihələri real boru xətlərinə, real terminallara, real investisiyalara çevirməliyik və əminəm ki, çevirəcəyik.

Bir daha demək istəyirəm ki, keçən il gördüyümüz işlər o qədər böyükdür və o qədər vacibdir ki, bu barədə bir neçə saat danışmaq olar. Mən öz giriş sözümdə əsas məsələlərə toxundum. İndi müzakirə zamanı bu məsələlərlə bağlı daha da geniş fikir mübadiləsi aparacağıq.

İndi isə söz verilir iqtisadi inkişaf naziri Şahin Mustafayevə.

X X X

İqtisadi inkişaf naziri Şahin MUSTAFAYEV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Prezident İlham Əliyevin ulu öndərimiz Heydər Əliyevin strategiyasından qaynaqlanan, elmi əsaslara və liberal bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinə söykənən, insan amilini əsas tutan çevik iqtisadi siyasəti nəticəsində ölkəmiz keyfiyyətcə yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Mürəkkəb xarici iqtisadi mühitdə qlobal sosial-iqtisadi çağırışlara yüksək dayanıqlıq nümayiş etdirmiş Azərbaycanda müstəqilliyimizin bərpasının 20 illiyini qeyd etdiyimiz 2011-ci ildə də iqtisadi artım davam etmiş, qeyri-neft sektorunun inkişafının sürətlənməsində, iqtisadiyyatın şaxələnməsində, sahibkarlığın və regionların inkişafında, əhalinin rifahının daha da yüksəlməsində yeni uğurlar əldə olunmuşdur.

Orta illik inflyasiya berrəqəmli səviyyədə və manatın məzənnəsi sabit saxlanılmaqla makroiqtisadi sabitlik təmin edilmişdir. Xarici dövlət borcunun ÜDM-ə nisbəti beynəlxalq tələblərə cavab verməklə 7,3 faiz təşkil etmiş, strateji valyuta ehtiyatları 40 milyard dolları ötmüşdür.

Dövlət büdcəsinin gəlirləri 37,7 faiz artaraq 15,7 milyard, xərcləri isə 30,8 faiz artaraq 15,4 milyard manat olmuş, dövlət büdcəsi profisitlə icra olunmuşdur. Vergilər Nazirliyi tərəfindən büdcəyə ötən ilə nisbətən 27,5 faiz, Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən isə 3,6 faiz çox vəsait daxil olmuşdur. Vergi daxilolmaları qeyri-dövlət sektoru üzrə 40,5 faiz, qeyri-neft-qaz sektoru üzrə 22 faiz artmışdır.

Ümumi daxili məhsul artımı 0,1 faiz təşkil etmiş, onun adambaşına həcmi 7 min dolları ötmüş, yuxarı orta gəlirli ölkələr sırasında ölkəmizin mövqeyi daha da möhkəmlənmişdir.

2011-ci ildə iqtisadi artımın strukturu əvvəlki illərdən fərqli olmuşdur. Belə ki, qeyri-neft sektoru 9,4 faiz, o cümlədən kənd təsərrüfatı 5,8 faiz, informasiya və rabitə xidmətlərinin həcmi 11,8 faiz, nəqliyyat sektorunda yük daşınması 3,6 faiz, o cümlədən qeyri-neft sektorunda 9,6 faiz, əhaliyə göstərilən pullu xidmətlər 7,8 faiz artmışdır. ÜDM-in artımı bütövlükdə qeyri-neft sektoru hesabına təmin olunmuşdur. Bu, ölkə iqtisadiyyatının şaxələnməsi, onun neft sektorundan asılılığının minimuma endirilməsi istiqamətində, cənab Prezident, Sizin düşünülmüş siyasətinizin birbaşa nəticəsidir.

Aparılan sənayeləşmə siyasəti qeyri-neft sənayesinin xüsusilə dinamik inkişafını təmin etmişdir. Belə ki, qeyri-neft sənayesində məhsul istehsalı 11,1 faiz, o cümlədən emal sənayesi 7,1 faiz, kimya sənayesi 27,1 faiz, metallurgiya sənayesi 1,9 dəfə, tikinti materialları istehsalı 4,4 faiz, elektrik enerjisi istehsalı 8,4 faiz, qida məhsulları istehsalı 5 faiz, mebel istehsalı 24,5 faiz, geyim istehsalı 56,5 faiz artmışdır.

Sumqayıt Texnologiyalar Parkında Ağır maşınqayırma və Sənaye qazları istehsalı, eləcə də Alüminium, Kondensator, MDF, "Müasir Tikinti Materialları", Qlükoza istehsalı zavodlarının istifadəyə verilməsi, "Qaradağ Sement" zavodunun yenidən qurulması və 2 yeni sement, Bərk məişət tullantılarının yandırılması, Gəmiqayırma, Günəş Panelləri, "Xovlu İplik", Gübrə zavodlarının və digərlərinin tikintisinin davam etdirilməsi sənayeləşmə siyasətinin real nəticəsidir. Bütövlükdə, 2011-ci ildə 40-dan çox sənaye müəssisəsi tikilib istifadəyə verilmiş, 100-dək sənaye müəssisəsinin tikintisi davam etdirilir. Energetika sənayesinin inkişafı, o cümlədən alternativ enerji mənbələrindən istifadənin sürətləndirilməsi və bu sahədə yeni istehsal obyektlərinin yaradılması istiqamətində zəruri işlər görülür. Tapşırığınıza uyğun olaraq, yaradılan Sumqayıt Kimya Sənaye Parkı, Balaxanı Sənaye Parkı iqtisadiyyatın modernləşməsini, innovativ iqtisadiyyatın formalaşmasını, sahibkarlığın inkişafını sürətləndirəcək, idxaldan asılılığı azaltmaqla qeyri-neft ixracını artıracaq, əhalinin məşğulluğunun artırılmasında önəmli rol oynayacaqdır.

2011-ci ildə aqrar sektora dövlət dəstəyi tədbirləri davam etdirilmiş, intensiv metodlara və müasir texnologiyalara əsaslanan kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalı və emalı genişləndirilmiş, aqrar sektorun infrastruktur təminatı əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşdırılmışdır. Ərzaq təhlükəsizliyi daha da güclənmiş, əsas ərzaq məhsulları ilə özünü təmin etmə səviyyəsi yüksəlmişdir.

Nəqliyyat və tranzit potensialının genişləndirilməsi məqsədi ilə regional və yerli əhəmiyyətli iri infrastruktur layihələrinin reallaşdırılması, o cümlədən Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun, Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının, TRASEKA və Şimal-Cənub, Şərqi-Qərbi beynəlxalq dəhlizlərində yolların tikintisi davam etdirilmiş, yeni metro stansiyaları və hava limanı istifadəyə verilmişdir.

Yaradılmış əlverişli investisiya mühiti 2011-ci ildə də ölkə iqtisadiyyatına yatırılan investisiyaların artımını təmin etmişdir. 13 milyard dollar daxili və 7 milyard dollar xarici olmaqla ölkə iqtisadiyyatına 20 milyard dollar investisiya yatırılmışdır. Investisiyaların 15,7 milyard dolları qeyri-neft sektorunun, 4,3 milyard dolları isə neft sektorunun payına düşmüşdür.

Dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu hesabına ötən il nəqliyyat, İKT, turizm, kommunal, irriqasiya, energetika, ekologiya və digər sahələrin inkişafına 5,9 milyard, o cümlədən sosialyönümlü layihələrə 1,7 milyard manat investisiya qoyulmuşdur.

Əldə olunmuş nailiyyətlərdə dövlət proqramlarının, xüsusilə Azərbaycanın strateji inkişafına təsir göstərən regional inkişaf proqramlarının böyük əhəmiyyəti vardır.

Möhtərəm cənab Prezident, regionlara mütəmadi səfərləriniz, təkcə ötən ildə 300-dək müxtəlif təyinatlı obyektlərlə tanış olmağınız, yeni müəssisələrin açılış və təməlqoyma mərasimlərində iştirakınız, verdiyiniz tapşırıq və tövsiyələr, hər bir rayonun inkişafı ilə bağlı qarşıda duran spesifik vəzifələrin həllinə yönəlmiş 54 sərəncamınız regionların, eləcə də Bakı qəsəbələrinin inkişafında müstəsna rol oynamışdır. İl ərzində regionlarda müasir texnologiyalara əsaslanan 110-dan çox müəssisə tikilib istifadəyə verilmiş, hazırda 200-dən çox müəssisə tikilməkdədir. Bakı şəhərinin və onun qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət Proqramı üzrə təkcə ötən il 53 məktəbin, 47 uşaq bağçasının, 6 səhiyyə obyektinin təmir-tikinti işləri yekunlaşdırılmış və bu istiqamətdə işlər davam etdirilir. Həm Bakı qəsəbələrində, həm də regionlarda elektrik enerjisi, qaz və istilik təchizatı, rabitə və informasiya, kənd təsərrüfatının infrastruktur təminatı, ekologiya, su və kanalizasiya, yol təsərrüfatı və nəqliyyat, sosial infrastruktur sahələrində zəruri tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Hesabat ilində də sahibkarlığın inkişafı iqtisadi siyasətin prioritet istiqamətlərindən biri olmuşdur. Sahibkarlıq fəaliyyətinin daha da genişləndirilməsi, özəl sektora dövlət dəstəyinin artırılması, sahibkarların hüquqlarının müdafiəsi və əsassız müdaxilələrin aradan qaldırılması istiqamətində işlər davam etdirilmiş, aparılan yoxlamaların vahid məlumat reyestri yaradılmışdır. Elektron xidmətlərin genişləndirilməsi çərçivəsində imzaladığınız Fərmana uyğun olaraq fiziki şəxslərin sahibkarlıq fəaliyyətinin onlayn rejimində qeydiyyatına başlanılması nəticəsində onların vergi orqanında qeydiyyatına sərf olunan vaxt 3 gündən bir neçə dəqiqəyə qədər endirilmişdir. Bununla yanaşı, icazələrə dair yaradılan internet portalı icazə xarakterli sənədlər və onların alınması prosedurları, təqdim edilməli sənədlər, icazələrin verilmə müddətinə dair bütün məlumatları vahid mənbədən əldə etmək imkanı yaradacaqdır.

Güzəştli kreditlərin istifadəsi qaydalarına edilmiş dəyişikliklər iri və uzunmüddətli investisiya layihələrinin, həmçinin kiçik sahibkarlığın güzəştli şərtlərlə maliyyələşdirilməsi imkanlarını artırmışdır. 2011-ci ildə Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu tərəfindən 1643 sahibkara verilmiş 138 milyon manat güzəştli kredit hesabına 6500-dək yeni iş yeri yaradılacaqdır. Kreditlərin 75 faizi regionların, 25 faizi isə Bakı qəsəbələrinin payına düşmüşdür. Müasir texnologiyalara əsaslanan 85 istehsal, emal və infrastruktur yönümlü iri layihəyə 118 milyon manat güzəştli kredit verilmişdir. Bu kreditlər hesabına 2011-ci ildə 33 müəssisə istifadə verilmiş, bu il isə daha 96 müəssisə istifadəyə veriləcəkdir.

Yerli sahibkarların potensial imkanlarının reallaşdırılmasına dəstək və biznesin müasir formalarının təşviq edilməsi, xarici əlaqələrinin genişləndirilməsi məqsədi ilə Azərbaycanda 91, xarici ölkələrdə 99 biznes forum və konfrans, eləcə də Bakı şəhərində Milli Sərgi təşkil olunmuşdur. Qeyri-neft məhsullarının satış bazarlarının genişləndirilməsi məqsədi ilə Amerika, Avropa, Yaxın Şərq ölkələrində, Rusiyada keçirilmiş sərgilərdə milli şirkətlərin iştirakı təmin edilmişdir.

Sahibkarlığın inkişafına dövlət dəstəyinin ən vacib komponentlərindən biri də sahibkarların maarifləndirilməsi, beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi, konsaltinq və innovasiya xidmətlərinin göstərilməsi olmuşdur. Bu məqsədlə ötən il ərzində 80-i regionlarda olmaqla 144 tədbir keçirilmiş, 52 sahibkar və gənc menecer bilik və bacarıqlarını artırmaq məqsədi ilə Almaniyada müvafiq müəssisələrdə təcrübə keçmişdir.

Cənab Prezident, Nazirlər Kabinetinin 2011-ci ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclasında verdiyiniz tapşırıqə uyğun olaraq rəqabət qabiliyyətli sənaye məhsulları istehsalçıları və alıcıları ilə görüşlər keçirilmiş, sənaye məhsullarının kataloqu və spesifikasiyasına dair məlumatlar hazırlanmış və potensial alıcılara paylanmışdır.

İstehlak bazarında qiymətlərin müntəzəm monitorinqi aparılmış, əhalinin artan tələbatının daha dolğun ödənilməsi, istehlakçıların seçim imkanlarının genişləndirilməsi və süni qiymət artımının qarşısının alınması məqsədi ilə Bakıda bayram günlərində satış yarmarkaları təşkil olunmuşdur.

Bununla yanaşı, məhsul istehsalının artması, məhsulların saxlama infrastrukturunun genişləndirilməsi və eləcə də aşkar edilmiş süni qiymət artımlarının aradan qaldırılması nəticəsində son zamanlar istehlak bazarında qiymətlər sabitləşmiş, bir sıra ərzaq məhsullarının qiymətində ucuzlaşma müşahidə olunmuş və bu tendensiya davam edir.

2011-ci il həm də xarici iqtisadi əməkdaşlıq və ölkə iqtisadiyyatının dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyası baxımından da uğurlu olmuşdur. 22 ölkə ilə Hökumətlərarası Komissiya və İşçi Qruplarının iclasları keçirilmiş, Beynəlxalq Maliyyə İnstitutları ilə əməkdaşlıq çərçivəsində nəqliyyat, enerji, telekommunikasiya, kənd təsərrüfatı, sosial təminat və digər sahələrin inkişafı üzrə dəyəri 1,7 milyard dollar olan 11 kredit sazişi imzalanmışdır.

Regionda iqtisadi liderliyini gücləndirmiş ölkəmiz investisiya ixrac edən ölkəyə çevrilmiş və son illərdə xarici ölkələrə 6 milyard dollar sərmayə yatırılmışdır. Cənab Prezident, tapşırıqımıza əsasən investisiya imkanlarının araşdırılması məqsədi ilə Balkan ölkələrinə və Rusiya Federasiyasının Şimali Qafqaz regionuna səfər edilmişdir. Bu səfərlər çərçivəsində yaradılmış əlaqələr milli şirkətlərin xarici ölkələrdə fəal investisiya yatırımlarının həyata keçirilməsi imkanlarını genişləndirəcəkdir.

Ölkəmizin xarici ticarət tərəfdaşlarının sayı 150-yə çatmış, 11 ay ərzində xarici ticarət dövriyyəsi 9,2 faiz artaraq 33,2 milyard dollar, müsbət xarici ticarət saldosu 16,1 milyard dollar təşkil etmiş, ixrac idxalı 2,9 dəfə

üstələmişdir. Müasir texnologiyaların tətbiqinin genişləndirilməsi, istehsal proseslərinin beynəlxalq standartlara uyğun qurulması tələbi nəticəsində mexanizm və avadanlıqların idxalı 1,7 dəfə artmışdır. Möhtərəm cənab Prezident!

Davamlı iqtisadi artım ölkənin sosialyönümlü inkişafını təmin etmişdir. Dövlət büdcəsindən sosialyönümlü xərclərə 16,5 faiz, o cümlədən sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinə 33,2 faiz çox vəsait yönəldilmişdir.

Orta aylıq əmək haqqı 11 ay ərzində 8,3 faiz artaraq 357 manata çatmışdır. 2011-ci ildə dövlət büdcəsindən maliyyələşən təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, gənclər və idman, elm və bir sıra digər sahələrdə əmək haqqı orta hesabla 10 faiz, 900 min pensiyaçının əmək pensiyası orta hesabla 40 faizə qədər artırılmış, qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial vəziyyəti yaxşılaşdırılmışdır.

Məşğulluq səviyyəsi artmış, il ərzində 94 min yeni iş yeri yaradılmış və işsizlik səviyyəsi 5,4 faizə qədər azalmışdır.

Yoxsulluq həddi 2003-cü ildəki 35,8 manatdan 3 dəfə artırılaraq 2011-ci ildə 106,9 manata çatdırılmışdır. Yoxsulluq səviyyəsi isə bu müddətdə 44,7 faizdən 2011-ci ildə 7,6 faizə enmişdir. Göründüyü kimi, yoxsulluq həddinin ilbəl davamlı şəkildə artırılması ilə yanaşı yoxsul əhalinin sayı kəskin surətdə azalmışdır. “Yoxsulluğun azaldılması və davamlı inkişaf Dövlət Proqramı”nın 2011-2015-ci illəri əhatə edən Tədbirlər Planında müəyyənləşdirilən tədbirlərin həyata keçirilməsi yoxsulluq səviyyəsinin daha da azaldılmasında mühüm rol oynayacaqdır.

Azərbaycanın 2011-ci ildə əldə etdiyi nailiyyətlər nüfuzlu beynəlxalq qurumlar tərəfindən də yüksək qiymətləndirilmişdir. İnkişaf etmiş bir sıra ölkələrin reytingləri aşağı salındığı halda “Standart & Poor’s” reyting agentliyi Azərbaycanın mövcud uzunmüddətli müstəqil kredit reytingini ötən ilin dekabr ayında bir pillə artıraraq “BBB-” investisiya reytingi səviyyəsinə çatdırmış, reyting üzrə proqnozunu isə “sabit” saxlamışdır. “Fitch Ratings” və “Moody’s” reyting agentliklərinin də Azərbaycan iqtisadiyyatına dair qiymətləndirmələri müsbət olmuşdur. “Qlobal Rəqabət Qabiliyyəti İndeksi” hesabatına əsasən, Azərbaycan iqtisadiyyatı rəqabət qabiliyyəti səviyyəsinə görə 142 ölkə arasında 55-ci, MDB-də isə 1-ci olmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezident!

Heç şübhəsiz ki, əldə edilmiş nəticələr Azərbaycanın iqtisadi imkanlarının artmasına, Azərbaycan vətəndaşının həyat səviyyəsinin yüksəlməsinə xidmət edir. Sizin, Vətənimizin daha da qüdrətlənməsinə, xalqımızı daha firavan gələcəyə aparacaq qətiyyətli və düşünülmüş siyasətiniz ölkəmizin 2012-ci və qarşıdakı illərdə də hərtərəfli inkişafı üçün möhkəm təməl yaratmışdır.

Sizin tapşırığınıza əsasən hazırlanan “Azərbaycan-2020: gələcəyə baxış” inkişaf konsepsiyası ölkəmizin əldə etdiyi nailiyyətlərin növbəti illərdə daha da möhkəmlənməsini, müəyyən etdiyiniz kimi, növbəti 10 ildə qeyri-neft sektoru hesabına ümumi daxili məhsulun 2 dəfə artırılmasını, xalqın rifahının davamlı yaxşılaşması istiqamətində qarşıda duran hədəflərə nail olunmasını təmin edəcək və Sizin dediyiniz kimi, Azərbaycan daha da inkişaf edəcək, öz gücünü daha da artıracaqdır.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

X X X

Baş nazirin müavini, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Əli HƏSƏNOV çıxış edərək dedi:

- Zati-aliləri, möhtərəm cənab Prezident!

Mənə verilən imkandan istifadə edərək, hökumət üzvlərinin yeni ildə ilk toplantısı olduğu üçün Sizə ölkəmizin iqtisadi qüdrətinin daha da artırılması, siyasi sabitliyin möhkəmləndirilməsi, əhalinin sosial rifahının yaxşılaşdırılması, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində ciddi irəliləyişlərin əldə olunmasında yeni uğurlar arzulayıram.

Bildirmək istəyirəm ki, 2011-ci il bütövlükdə ölkəmiz üçün bütün sahələrdə çox böyük uğurlar ili olmuşdur. Əldə olunmuş yüksək nailiyyətlərlə yanaşı, ölkənin beynəlxalq aləmdə daha yaxşı tanınması, yerinin möhkəmləndirilməsində rol oynayan iki məqamı xüsusi vurğulamaq istərdim. Birinci, gənc, müstəqil ölkəmizin mədəniyyət sahəsində qocaman Avropa ölkələrini üstələyərək “Evrovision” mahnı müsabiqəsində birinci yer tutması, ikinci, BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasına qeyri-daimi üzv seçilməsindən də daha güclü səslənən 155 ölkənin səsini qazanmasıdır.

Hesab edirik ki, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə tənzimlənməsi üzrə məşğul olan, Ermənistana himayədarlıq edən dövlətlər, xüsusən Ermənistan özü bundan ciddi nəticə çıxarmalıdırlar.

Möhtərəm cənab Prezident!

Ölkəmizdə bütün sahələrdə yüksək nailiyyətlər əldə edildiyi kimi, qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial problemlərinin həllində də şəxsən Sizin xüsusi qaygınız nəticəsində yüksək göstəricilərə nail olunmuşdur. Məlumat üçün bildirirəm ki, ümumiyyətlə, münaqişə dövründə - son 20 ildə qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial problemlərinin həllinə 3,7 milyard manat və ya 4,6 milyard ABŞ dolları məbləğində vəsait sərf olunmuşdur. Bunun 2,7 milyard ABŞ dolları dövlət büdcəsinin, 1 milyardı Dövlət Neft Fondunun və 900 milyonu isə ölkəmizdə fəaliyyət göstərən beynəlxalq humanitar təşkilatların vəsaitidir.

O cümlədən, 2011-ci ildə 500 milyon ABŞ dolları məbləğində vəsait xərclənmişdir. Həmin vəsaitin 295 milyonu büdcə, 175 milyonu Dövlət Neft Fondunun və 30 milyonu isə beynəlxalq humanitar təşkilatların vəsaitidir.

Bu vəsaitin 60 faizi son 8 ildə - Sizin prezidentlik fəaliyyətiniz dövründə istifadə olunmuşdur. İndiyədək Dövlət Neft Fondundan və digər mənbələrdən ayrılmış vəsaitlər hesabına 70 müasir, bütün sosial-texniki infrastruktura malik qəsəbələr salınmış, 22 min ailənin 120 min nəfərədək qaçqın və məcburi köçkünün mənzil-məişət şəraiti yaxşılaşdırılmışdır.

Şübhəsiz, əsas ümummilli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan uğurlu neft strategiyası olmasaydı, bu irimiqyaslı layihələri yerinə yetirmək mümkün olmazdı.

Prezidentlik fəaliyyətiniz dövründə bu sahə üzrə bir Dövlət Proqramı və ona iki əlavə qəbul edilmiş, ümumilikdə 45 fərman və sərəncam imzalanmış, Nazirlər Kabineti 141 qərar və sərəncam, Milli Məclis isə 9 qanun qəbul etmişdir. O cümlədən, 2011-ci ildə 7 fərman və sərəncam imzalanmış, Nazirlər Kabineti 12 qərar və sərəncam, Milli Məclis isə 1 qanun qəbul etmişdir.

Bu günə qədər nəzərdə tutulan işlər vaxtında, heç bir gecikməyə yol verilmədən uğurla icra olunmuşdur. 2011-ci ildə Ağcabədi rayonu ərazisində 560 məcburi köçkün ailəsinə beşmərtəbəli 10 yaşayış binasının və rayonun Taxtakörpü ərazisində Laçın rayonundan olan 552 məcburi köçkün ailəsi üçün yeni qəsəbənin, Goranboy rayonu ərazisində 525 ailəlik beşmərtəbəli 9 yaşayış binasının, Heydər Əliyev Mərkəzinə yaxın yataqxanada çox acınacaqlı vəziyyətdə məskunlaşmış məcburi köçkünlərə Sabunçu rayonunun Ramana qəsəbəsində 80 mənzilli binanın tikintisi başa çatdırılmış, həmçinin Bakı şəhəri ərazisində dövlət ehtiyacları ilə əlaqədar 406 məcburi köçkün ailəsinə Maliyyə Nazirliyinin xətti ilə hazır mənzillər alınmaqla köçürülməsi təmin edilmişdir.

“Naftalan şəhərinin sosial inkişafının sürətləndirilməsinə dair əlavə tədbirlər haqqında” Sərəncamınızın icrası ilə əlaqədar Naftalan şəhərindəki bütün məcburi köçkün ailələrinin Goranboy rayonu ərazisində salınmış beşmərtəbəli 12 yaşayış binasından ibarət yeni məhəllədəki 690 mənzilə köçürülməsi tamamilə başa çatdırılmışdır.

Ötən il, eyni zamanda, investisiya vəsaiti hesabına Füzuli rayonunun Haramı ərazisində 80 evin bərpası, Qazax rayonunda konserv zavodu ərazisində müvəqqəti məskunlaşmış məcburi köçkünlər üçün 24 evin, həmçinin Axıska türklərinə məxsus tikintisi yarımçıq qalmış 52 evin inşası başa çatdırılmışdır. İndiyədək Axıska türklərinə məxsus 324 evin inşası başa çatdırılmış və bundan sonra da bu layihə davam etdiriləcəkdir.

Beləliklə, il ərzində 2120 ailənin – 10 600 nəfər məcburi köçkünün mənzil-məişət şəraiti yaxşılaşdırılmışdır.

2011-ci ildə yeni salınmış 3 qəsəbənin açılışında Sizin və Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyevanın şəxsən iştirakı dövlətimizin ölkənin bir nömrəli probleminə, qaçqın və məcburi köçkünlərə diqqət və qaygısının bariz nümunəsidir. Xüsusən dekabrın 24-də Sizin xanımınızla birgə Qarabağ bölgəsinə səfər edərək məcburi köçkünlər üçün salınmış qəsəbənin açılışında iştirakınız bütün dünyaya ciddi bir mesajdır. Bununla Siz

bütün dünyaya bildirdiniz ki, qaçqın və məcburi köçkün problemi ölkə üçün, şəxsən Sizin üçün bir nömrəli problemdir və münaqişənin həllində heç bir güzəştə yol verilməyəcəkdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Həmin görüşdə qeyd etdiyiniz “Bu gün mən öz ailəmlə birlikdəyəm, mənim ailəm sizsiniz” ifadəsi nəinki məcburi köçkünlər, bütün ölkə ictimaiyyəti tərəfindən rəğbətlə qarşılıb. Bütün məcburi köçkünlər, o cümlədən laçınlılar o günü özləri üçün tarixi bir gün hesab edirlər.

Məlumat üçün Sizə bildirirəm ki, 2011-ci ildə 2171 nəfər məcburi köçkün daimi, 5 min nəfərə qədər isə mövsümi işlə təmin olunmuş, 10 min 600 ailəyə ünvanlı sosial yardım təyin edilmişdir. Son 8 ildə isə 83 min nəfər məcburi köçkün müvafiq işlə təmin edilmişdir.

Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə 2004-2011-ci illərdə 660 məcburi köçkün sahibkarlıq subyektinin investisiya layihəsinin maliyyələşdirilməsinə 9,6 milyon manat, o cümlədən 2011-ci ildə 162 məcburi köçkün sahibkara 5,9 milyon manat məbləğində güzəştli kredit verilmişdir.

Dünya Bankı və Azərbaycan Hökuməti arasında bağlanmış kredit sazişi üzrə 2011-ci ildə Məcburi Köçkünlərin Sosial İnkişaf Fondu tərəfindən ümumi dəyəri 11,5 milyon ABŞ dolları təşkil edən 106 müxtəlif növ icma mikrolayihəsi həyata keçirilmiş, nəticədə 55 min nəfər faydalanmışdır. O cümlədən 2004-2011-ci illərdə 75 faizi məcburi köçkün olan 289 min nəfərin faydalandığı və dəyəri 34,5 milyon ABŞ dolları təşkil edən 478 icma mikrolayihəsi icra edilmişdir.

Həmçinin son 8 ildə 9,6 min nəfər məcburi köçkünə 4,5 milyon manat məbləğində mikrokredit verilmişdir ki, bu proqramlardan 44 min 500 nəfər məcburi köçkün faydalanmışdır.

Tapşırığınıza əsasən, Dünya Bankı ilə yeni Saziş imzalanmış, növbəti aydan artıq icrasına başlanılacaqdır. Dünya Bankının veb-saytının ana səhifəsində Azərbaycan Hökuməti ilə birgə məcburi köçkünlərlə bağlı həyata keçirilən layihələr yüksək qiymətləndirilmişdir.

Ötən ilin dekabrından hər bir məcburi köçkünə verilən aylıq yemək xərci müavinətinin həcmi 10 faiz artırılmışdır.

Komitəyə 2011-ci ildə 46 min müraciət daxil olmuş, onun 72 faizi müsbət həll edilmişdir.

Məcburi köçkünlərin müvəqqəti məskunlaşdıqları ərazilərdə onların elektrik enerjisi, qaz və su ilə fasiləsiz təminatı aidiyyəti xidmət təşkilatları ilə sıx əməkdaşlıq nəticəsində yerinə yetirilir və ortaya çıxan bütün problemlər operativ şəkildə həll olunur.

2011-ci ildə bir nəfər məcburi köçkünə xərclənən vəsaitin həcmi təxminən 715 manat (894 ABŞ dolları) təşkil etmişdir ki, bu da dünyanın digər münaqişə zonaları ilə müqayisədə ən yüksək göstəricidir.

Sizin bu sahəyə olan müntəzəm diqqət və qaygınız nəticəsində məcburi köçkünlər arasında yoxsulluq həddi son 8 ildə 74 faizdən 18 faizədək azalmışdır.

Cənab Prezident!

Fəaliyyətə başladığı ilk gündən etibarən Heydər Əliyev Fondu da qaçqın və məcburi köçkünlərin üzləşdikləri çoxsaylı problemlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasına və onların həllinə daim diqqətlə yanaşır. Fondun prezidenti, UNESCO-nun və İSESCO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə yaradılmış “Azərbaycan” internet portalı olduqca böyük əhəmiyyətə malikdir. Bununla yanaşı, hər il Xocalı soyqırımı ərəfəsində dünyanın müxtəlif ölkələrində faciə qurbanlarının fotosəkilləri sərgilənir, beynəlxalq mətbuatda soyqırımı haqqında yazılar dərc etdirilir, mütəmadi olaraq keçirilən Yeni il şənliklərinə qaçqın və məcburi köçkün uşaqları da dəvət edilir.

Fondun vitse-prezidenti Leyla xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə “Xocalıya ədalət” kampaniyası hazırda 30-dan artıq ölkədə uğurla davam etdirilməkdədir.

Cənab Prezident!

Hazırda ölkədə 45 beynəlxalq, 41 yerli humanitar təşkilatın xətti ilə hökumət üçün prioritet hesab olunan müxtəlif humanitar və inkişaf layihələri həyata keçirilir.

Ölkənin yüksək iqtisadi inkişafına baxmayaraq, humanitar təşkilatların bu gün də Azərbaycanda fəaliyyət göstərməsinin bir səbəbi vardır. Bu da Sizin onların şəffaf, sərbəst və səmərəli fəaliyyətləri üçün yaratdığınız şəraitdir. BMT-nin Qaçqınlar üzrə Ali Komissarı Antonio Quttereş, BMT-nin Ümumdünya Ərzaq Proqramının rəhbəri Ceyms Morris, BMT baş katibinin məcburi köçkünlərin insan hüquqları üzrə nümayəndəsi Valter Kalin ölkəmizə son səfərləri zamanı qeyd etmişlər: “Azərbaycan Prezidentinin ölkədəki bütün qaçqın və məcburi köçkünlər, o cümlədən beynəlxalq humanitar təşkilatlar üçün gördüyü işlər dünyanın oxşar problemlə qarşılaşan əksər ölkələri üçün nümunədir. Azərbaycan Hökuməti ilə əməkdaşlığımız çox yüksək səviyyədədir”. Tapşırığınıza əsasən, mənim rəhbərliyimlə Azərbaycan nümayəndə heyəti 2011-ci il dekabrın 7-8-də BMT-nin Qaçqınlar üzrə Ali Komissarlığı tərəfindən Cenevrə şəhərində təşkil olunan, 155 ölkənin nümayəndəsinin iştirak etdiyi BMT-nin “Qaçqınların Statusu haqqında” 1951-ci il Konvensiyasının 60 və Vətəndaşsızlıqla bağlı 1961-ci il Konvensiyasının 50 illiyinə həsr edilmiş tədbirdə iştirak etmiş, yubiley tədbiri olmasına baxmayaraq, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında əsl həqiqətlər bir daha iştirakçıların diqqətinə çatdırılmışdır.

Sonda xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin 2003-cü ildəki xalqa müraciətindən bir sitat gətirmək yerinə düşərdi: “İnanıram ki, mənə axıra çatdıra bilmədiyim taleyüklü məsələləri, planları, işləri İlham Əliyev axıra çatdıra biləcəkdir. Mən ona özüm qədər inanıram, gələcəyinə böyük ümidlər bəsləyirəm”. Ulu öndərin tövsiyələrinin hamısını vaxtından əvvəl icra etmisiniz, yeganə bir problem qalıbdır. O da Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsidir. Əminik ki, bu problemi də tezliklə həll edəcəksiniz və bu işdə Sizə uğurlar diləyirik.

Mövcud Dövlət Proqramına əsasən bu il 2011-ci ilə nisbətən 2 dəfə çox ailənin mənzil-məişət şəraiti yaxşılaşdırılacaqdır. Sizin tapşırıqla 2012-ci il üçün yeni proqram hazırlanmışdır və yaxın vaxtlarda Baş nazirin yanında müzakirə olunacaqdır.

Cənab Prezident!

Ümumiyyətlə, bu sahədə görülmüş işlərə verdiyiniz yüksək qiymət bizim üzərimizə çox böyük məsuliyyət qoyur. Biz öz məsuliyyətimizi dərk edərək, şəxsən Sizi əmin edirəm ki, verilən bütün tapşırıqların icrası bundan sonra da vaxtında və yüksək keyfiyyətlə yerinə yetiriləcəkdir.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Rabitə və informasiya texnologiyaları naziri Əli ABBASOV çıxış edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident!

Sizin rəhbərliyinizlə ölkəmizdə həyata keçirilən uğurlu sosial-iqtisadi siyasət digər sahələrdə olduğu kimi, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları (İKT) və telekommunikasiya sektorunda da öz bəhrəsini verməkdədir. Belə ki, 2011-ci ildə sektor üzrə əldə olunan gəlirlərin həcmi 2010-cu ilə nisbətən təxminən 12 faiz artmış, bu isə uyğun ümumdünya orta göstəricisinin gözlənilən rəqəmindən təxminən 2 dəfə çoxdur. Bizim ilkin hesablamalara görə, sektora təxminən 400 milyon manat həcmində investisiya qoyulmuşdur. Hesabat dövründə, həmçinin aşağıdakı əsas nəticələrə nail olunmuşdur.

Ölkəmizdə MDB dövlətləri arasında ilk dəfə sabit telefon şəbəkəsi tam rəqəmləşdirilmiş və bütün ölkə üzrə beynəlxalq standart nömrələmə sisteminə keçirilmişdir. Sabit telefon şəbəkəsinin tutumu təxminən 50000 nömrə artaraq hər 100 nəfərə 18,6 faiz sıxlığa çatdırılmışdır. Mobil şəbəkə genişləndirilmiş, hər üç operator müasir 3G xidmətləri göstərməyə başlamış və nəticədə 3G abonentlərinin sayı qısa müddətdə 2 milyona çatmışdır. Bu gün artıq əhalinin hər 100 nəfərinə 110 mobil telefon düşür ki, bu da ümumdünya orta göstəricisindən təxminən 40 faiz yüksəkdir.

2011-ci ildə internet istifadəçilərinin sıxlığı 65 faiz, genişzolaqlı isə 30 faizi ötmüşdür. Hər iki göstərici üzrə ölkəmiz ümumdünya orta göstəricilərini iki dəfədən çox qabaqlayır. İnternet xidmətlərinin qiymətləri isə rəqabətin genişlənməsi hesabına 35 faiz aşağı düşmüşdür. Ölkədə biri dövlət, ikisi isə özəl olmaqla üç şirkət tərəfindən qurulan magistral optik informasiya ötürmə şəbəkələri bütün rayon mərkəzlərini və təxminən 35 faiz kəndləri yüksək sürətli vahid şəbəkədə birləşdirmişdir. Bu isə Mərkəzi və Şərqi Avropa üçün yüksək nəticə sayılır.

Hesabat dövründə ölkə ərazisində televiziya və radio proqramlarının yayım keyfiyyətinin və əhatə zonasının genişləndirilməsi məqsədi ilə 72 ədəd müxtəlif təyinatlı radio-TV verici istismara verilmişdir. Ölkə ərazisinin 85 faizi rəqəmli televiziya yayımı ilə təmin olunmuşdur. Özəl sektor televiziya və radio yayım sahəsində də aktivləşmişdir və təxminən 10 şirkət peyk, kabel, efir, İP-TV və digər texnologiyalarla ödənişli yayım xidmətləri göstərir. 20-dən çox internet televiziya və radio yayımı mövcuddur. Ümumiyyətlə, İKT-nin inkişaf göstəricilərinə görə ölkəmiz inkişaf etməkdə olan ölkələrlə inkişaf etmiş ölkələr arasında qiymətləndirilir və son 7 ildə ən dinamik inkişaf edən 10 ölkə qrupuna daxildir.

Poçt sistemində hesabat dövründə gəlirlər 23 faiz artmış, ancaq 2011-ci ildə də dövlət və əsasən də telekommunikasiya sektorundan ayrılan subsidiyalar hesabına fəaliyyəti təmin olunmuşdur. Maliyyə Nazirliyi və Mərkəzi Bankla birlikdə poçt sistemində yeni islahatlar üzərində düşünüürük.

“Elektron hökumət” layihəsi çərçivəsində elektron imzanın tətbiqi üzrə Milli Sertifikat Xidmətləri Mərkəzi yaradılmış və 2011-ci ilin sentyabr ayından dövlət orqanlarına, vətəndaşlara və biznes qurumlarına elektron imza xidmətlərinin göstərilməsinə başlanılmışdır. Həmçinin, “elektron hökumət portalı”nın birinci versiyası yaradılmış və bu ilin birinci yarısında vətəndaşlar və iş adamları üçün açılacaqdır. Hazırda 15 dövlət orqanı bu sistemə qoşulmuş və göstəriləcək elektron xidmətlərin sayı 60-a çatdırılmışdır.

Hesabat ilində “Azərbaycan Respublikasında kosmik sənayenin yaradılması və inkişafı üzrə Dövlət Proqramı”nın həyata keçirilməsində kontraktlar üzrə işlər görülmüşdür. İlk telekommunikasiya peykinin hazırlanaraq Kuru kosmodromuna gətirilməsi bu ilin oktyabr ayına, sonrakı 3 ay müddətində isə orbitə çıxarılması planlaşdırılmışdır. İkinci telekommunikasiya peyki ilə bağlı araşdırma işləri başa çatmaq üzrədir və peykin orbitə çıxarılması təxminən 2015-ci ilə planlaşdırılır. Yer səthinin müşahidə və tədqiqatı üzrə aşağı orbitli kiçik həcmli peykin orbitə çıxarılması isə 2013-cü ilə planlaşdırılır. Bu sahədə xarici peykin region üzərində icarəyə götürülməsi isə bu il həll olunmalıdır. Əsas və ehtiyat idarəetmə mərkəzlərinin tikintisinə başlanılmışdır və bu ilin avqust ayında idarəetmə sisteminin qurulması üçün peyk şirkətinə təhvil veriləcəkdir. Peyk və peykin idarəetmə və istismarı üçün ABŞ, Fransa və Malayziyada mütəxəssislərin hazırlığı aparılmış, bu proses bu il də davam etdiriləcəkdir.

İnformasiya texnologiyaları sahəsində istehsal həcmi də hesabat ilində 50 faiz artmış və təxminən 120 milyon manat olmuşdur. Bu məhsullara əsasən radioelektron elementlər, optik daşıyıcılar, kompyuterlər, müxtəlif proqram modulları və s. daxildir. Həmçinin bir neçə yeni tipli elektron məhsullar alınmışdır. “Bakutel-2011” sərgisində Sizə nümayiş etdirilən yeni tipli tablet kompyuter- AzPAD, səsli tam Azərbaycan və müəyyən həcmdə ingiliscə işləyən Dilmanc noutbuk və hesabat ilində qurulmuş nanolaboratoriyada alman alimləri və mühəndisləri ilə birgə hazırlanmış yeni tipli işıq diodlarını misal gətirə bilərəm.

Regional bazarda fəaliyyətimizin bir istiqaməti isə ölkəmiz tərəfindən region ölkələrinə informasiya xidmətlərinin göstərilməsi və tranzit potensialının yaradılmasıdır. Bu sahədə BMT-nin 64-cü Baş Assambleyasının xüsusi qətnaməsi və Azərbaycanın koordinatorluğu ilə həyata keçirilən “Avro-Asiya Transmilli İnformasiya Supermagistralı” layihəsi mərhələlərlə reallaşmaqdadır. Artıq magistralın keçəcəyi ölkələrin – Rusiya, Türkiyə, Azərbaycan, Qazaxıstan və Çinin əsas telekom operatorları məsləhətçi şirkətin iştirakı ilə beynəlxalq konsorsiumun yaradılması istiqamətində danışıqlara başlanmış və hesabat ilində bu layihə ilə bağlı Qəbələdə birinci biznes-forum keçirilmişdir.

Digər bir layihə isə Avropa-Yaxın Şərq informasiya magistralı (EPEG-Persia Express Gateway) layihəsidir. Bu layihə sayəsində Frankfurt şəhərindən Omana qədər çox böyük tutumlu rabitə kanallarının Asiya ölkələrinə çatdırılması təmin ediləcəkdir. Bu marşrut Avropadan Asiyaya olan dənizaltı rabitə kanallarına alternativ olaraq qısa yoldur. Azərbaycan bu layihədə tranzit ölkə kimi həm əsas, həm də ehtiyat marşrut olaraq seçilmişdir.

Azərbaycanın beynəlxalq operatorlarının səyi nəticəsində hesabat dövründə ölkəmizdə iki birinci səviyyəli Beynəlxalq İnternet Exchange - kommutasiya mərkəzinin və Telehauz - Beynəlxalq telekommunikasiya mərkəzinin, həmçinin "Microsoft"-un regional İnformasiya-hesablama mərkəzinin yaradılması istiqamətində hazırlıq işləri həyata keçirilmişdir. Qeyd edim ki, hər üç layihəyə MDB və Mərkəzi Asiyanın aparıcı ölkələri də sahiblik etmək arzusundadırlar.

Möhtərəm cənab Prezident!

Təbii sərvətlərdən texnoloji və innovasiya tutumlu iqtisadiyyata keçiddə innovativ sahibkarlığın və xarici investorların iştirakının gücləndirilməsi üçün əlverişli işgüzarlıq mühitinin yaradılmasına ehtiyac yaranmışdır. Hesabat ilində Regional İnnovasiya Zonası layihəsi çərçivəsində innovativ İKT məhsul və xidmətlərinin istehsal və ixracını təşviq edən təkliflər paketi xarici və daxili mütəxəssislər tərəfindən hazırlanmışdır.

Cənab Prezident!

Ölkəmizin regional İKT mərkəzinə çevrilməsində son illər Sizin şəxsi iştirakınızla keçirilən və Xəzəryanı regionda ən böyük nüfuza malik olan "Bakutel" Beynəlxalq telekommunikasiya və informasiya texnologiyaları sərgi və konfransı böyük rol oynayır. 2011-ci ildə bu sərgidə 30 ölkədən 250 şirkətin iştirakı, o cümlədən şirkətlərin 60 faizinin xarici ölkələrdən olması və 19 ölkənin milli stendlərlə iştirakı buna parlaq misaldır.

Bu il Ümumdünya İnternet İdarəçilik Forumunun (IGF) Bakıda keçirilməsi və Forum çərçivəsində "Bakutel" Beynəlxalq sərgisinin qlobal İnternet şəbəkəsinin perspektivlərinə həsr edilməsi təklif olunur. Artıq bu barədə BMT rəhbərliyi tərəfindən Azərbaycan hökumətinə müraciət olunmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezident!

Rabitə və informasiya texnologiyaları işçiləri adından Sizi əmin edirik ki, bundan sonra da ölkəmizdə davamlı və dayanıqlı inkişaf üçün bütün qüvvələrimizi səfərbər edəcəyik.

Diqqətinizə görə sağ olun.

X X X

Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun sədri Səlim MÜSLÜMOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin uğurla gerçəkləşdirdiyi sosialyönümlü iqtisadi siyasət və çevik islahatlar nəticəsində əldə olunan nailiyyətlər ölkə vətəndaşlarının yaşayış səviyyəsinin daimi olaraq yüksəldilməsini təmin edən fundamental əsasları formalaşdırmışdır. Bu əsaslara söykənərək ölkəmizdə sosial müdafiə sistemi beynəlxalq standartlar əsasında keyfiyyətə yenidən qurulmuşdur və sosial məsələlərin həllini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin daimi diqqət mərkəzində saxladığını hər bir vətəndaş gündəlik həyatında daha qabarıq hiss etməkdədir.

Bu baxımdan xüsusi əhəmiyyət kəsb edən 2011-ci il Azərbaycanın sığorta-pensiya sisteminin inkişafı tarixində əlamətdar illərdən biri kimi yadda qalacaqdır. Ötən ilin ən böyük sosial tədbirlərindən biri, möhtərəm cənab Prezident, Sizin, ölkəmizdə yeni sığorta-pensiya sistemi fəaliyyətə başladıqdan əvvəl və sonra pensiyaya çıxmış şəxslərin pensiya məbləğləri arasındakı fərqlərin aradan qaldırılması barədə verdiyiniz tapşırığın icrası olmuşdur. Bu məqsədlə qanunvericiliyə edilmiş dəyişikliyin tətbiqini təmin etmək üçün əvvəlki pensiya sənədləri əsasında hesablamaların aparılması fiziki baxımdan çətin proses olsa da, qısa vaxt ərzində uğurla reallaşdırılmış, 2010-cu il yanvarın 1-dək pensiyaya çıxmış 1 milyon 273 min şəxsin hər birinin Fondun mərkəzləşdirilmiş arxivindəki pensiya işində olan əmək stajı məlumatı əsasında pensiyasının yenidən hesablanması iyul-avqust aylarında yekunlaşdırılmışdır. İş stajının pensiya təyinatından sonra toplanması və ya digər səbəblərdən pensiya işində məlumatın tam olmadığı hallar isə sonradan fərdi nəzarətə götürülərək hesablamalara daxil edilmişdir.

Nəticədə, yenidən hesablanmış və mövcud pensiya məbləğlərindən daha yüksək olanı pensiya təyinatı üçün əsas götürülməklə 898 min 952 nəfərin pensiyası iyulun 1-dən orta hesabla 40 faiz artırılmış, həmin artım nəticəsində yarım il ərzində bu pensiyaçılara əlavə olaraq 200 milyon manata yaxın vəsait ödənilmişdir. Bununla da bütün pensiyaların vahid prinsiplə hesablanması təmin edilmiş, yəni hər bir şəxsin əmək stajına uyğun olaraq pensiyasının sığorta hissəsi formalaşdırılmışdır. Bu isə 2011-ci il və ondan sonrakı illərin inflyasiya göstəricilərinə uyğun olaraq hər il aparılacaq pensiyaların sığorta hissəsinin artırılması proseslərinin bütün pensiyaçılara şamil olunması deməkdir.

Pensiya sistemində köklü islahatlar aparmış əksər inkişaf etmiş ölkələrdə belə əvvəlki sistemin iştirakçılarının yeni şəraitə inteqrasiyasının hələ də açıq qaldığı bir şəraitdə, ölkəmizdə bu problem tam həll edilmişdir.

Həmin prosesin maraqlı doğuran bəzi məqamlarını da diqqətinizə təqdim etmək istərdim. İslahat nəticəsində keçən il iyulun 1-nə qədər 85 manat pensiya almış 482 min nəfərin pensiyası orta hesabla 44 manat və ya 52 faiz artmışdır. 8550 nəfərin pensiyası 100 faizdən çox, 61147 nəfərininki 80 faizdən 100 faizə qədər, 262145 nəfərininki isə 50 faizdən 80 faizə qədər artmışdır.

Bu islahat nəticəsində cari ildə pensiyaçılara ödəniləcək əlavə vəsaitin həcmi 400 milyon manat olacaqdır ki, bu da Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2012-ci il büdcəsinin 17 faizini təşkil edir.

Bundan əlavə 2011-ci il yanvarın 1-dən bütün növ əmək pensiyalarının sığorta hissəsinə 5,7 faizlik artım tətbiq olunmuş, həmçinin müvafiq şəxslərin pensiyalarına elmlər doktoru elmi dərəcəsinə görə 200 manat, fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsinə görə 120 manat məbləğində əlavələr hesablanmış və bu 5 min 900 nəfərə yaxın alimi əhatə etmişdir.

Nəticədə, 2011-ci ilin əvvəli ilə müqayisədə ölkə üzrə əmək pensiyalarının orta aylıq məbləği 28,7 faiz artaraq 145,2 manata, o cümlədən yaşa görə əmək pensiyalarının orta aylıq məbləği 36,4 faiz artaraq 160,4 manata çatmışdır. Ölkə üzrə əmək pensiyalarının orta aylıq məbləğinin əməkhaqlarının orta aylıq məbləğinə nisbəti 40 faiz, yaşa görə əmək pensiyaları üzrə isə 45 faiz təşkil etmişdir.

Digər tərəfdən, aparılan son islahatdan sonra pensiyaçılarımızın 97 faizinin pensiya məbləği yoxsulluq həddinin üzərinə çıxmışdır. Təbii ki, bu artımlardan sonra pensiya xərclərinin ÜDM-ə nisbəti də artmışdır və bu göstərici cari ildə 5,34 faiz proqnozlaşdırılır.

Müqayisə üçün qeyd edim ki, həmin göstərici 2003-cü ildə 3,9 faiz təşkil etmişdir və 2003-2011-ci illər ərzində ölkədə 60 yaşdan yuxarı insanların sayı 4 faiz artaraq 810 min nəfərə çatdığı halda, pensiya sistemi xərclərinin artımı 7,3 dəfə olmuşdur. Başqa sözlə, 60 yaşdan yuxarı şəxslərin əhalinin sayındakı xüsusi çəkisinin 8,9 faiz təşkil etdiyini nəzərə alsaq, bu xüsusi çəkinin hər 1 faizinə pensiya xərclərinin ÜDM-dəki xüsusi çəkisinin 0,59 faizinin düşdüyünü görürük. Bu da ahıl insanların əhalinin strukturundakı payının hər 1 faizinə ÜDM-in ən azı 0,5 faizinə qədər pensiya xərcinin ayrılması prinsipinə Azərbaycanda nail olduğunu göstərir.

Bütün bunlar bir daha təsdiq edir ki, bu gün Azərbaycanda dünya ölkələri hökumətlərinin gündəliyində duran çox mühüm bir problem - yeni yüzilliyin ortaya qoyduğu əsas çağırışlardan biri olan əhalinin tərkibində xüsusi çəkisi getdikcə artan ahıl nəslin layiqli həyatını təmin etmək üçün dövlətin yönəldiyi vəsaitin artan həcmi ilə iqtisadiyyatın getdikcə daralan imkanları arasında optimal nisbətin saxlanması problemi uğurla tənzimlənməkdədir.

Bu prosesin makroiqtisadi sabitlik və iqtisadiyyatın dinamik inkişafı nəticəsində əldə olunan potensialın, o cümlədən ölkənin sığorta-pensiya sisteminin gəlirlərinin davamlı artımı ilə reallaşdırıldığı xüsusi qeyd edilməlidir.

Qlobal maliyyə böhranının təsirinin davam etdiyi, əksər ölkələrin pensiya sistemlərinin göstəricilərinin aşağı düşdüyü 2011-ci ildə, ilkin məlumatlara əsasən, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun gəlirləri əvvəlki ilə nisbətən 354 milyon manat və ya 20,1 faiz artaraq 2 milyard 120 milyon manat təşkil etmişdir.

Ötən il sosial sığorta haqları üzrə gəlirlər 2010-cu ilə nisbətən 10,8 faiz artaraq 1 milyard 230 milyon manat olmuşdur. Sosial sığorta daxilolmalarının 58,6 faizi qeyri-büdcə təşkilatlarının payına düşmüş, onların ödədiyi sosial sığorta haqlarının məbləği əvvəlki ilə nisbətən 12,5 faiz və ya 80 milyon manat artmışdır. Sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslərin və torpaq mülkiyyətçilərinin sosial sığortaya cəlb edilməsi daha da gücləndirilmiş, fiziki şəxslərdən daxilolmalar 14 faiz, torpaq mülkiyyətçilərinin ödəmələri isə 13 faiz artmışdır. İl ərzində dövlət büdcəsinin transferti proqnozlaşdırılan həcmdə, yəni 886 milyon manat təşkil etmişdir.

Fondun gəlirlərinin həcmi xərclərinin vaxtında maliyyələşdirilməsinə imkan vermişdir. 2011-ci ildə Fondun xərcləri 2 milyard 118 milyon manat olmuşdur. Pensiya və müavinətlərin maliyyələşdirilməsinə 2 milyard 66 milyon manat xərclənmişdir ki, bu da əvvəlki ilə nisbətən 362 milyon manat çoxdur. Bu məbləğin 2 milyard 11 milyon manatı bilavasitə pensiyaların, 55 milyon manatı isə müavinətlərin ödənişinə sərf olunmuşdur.

İlkin məlumatlara görə, 2011-ci ilin sonuna əmək pensiyaçıların sayı ilin əvvəli ilə müqayisədə 14200 nəfər azalaraq 1 milyon 278 min nəfər təşkil etmişdir. Yaşa görə əmək pensiyaçıların sayı 18300 nəfər, ailə başçısını itirməyə görə 3200 nəfər azalmış, əlilliyə görə isə 7300 nəfər artmışdır.

Görülən tədbirlər nəticəsində 2011-ci ildə sosial sığorta sistemində fərdi uçotun tətbiq dairəsi daha da genişlənməmişdir. Fərdi uçot sistemində şəxsi hesabı olan sığortaolunanların sayı ilin əvvəli ilə müqayisədə 166,3 min nəfər, o cümlədən muzdla işləyənlər üzrə 114 min 633 nəfər artmışdır və beləliklə, fərdi uçot sistemində qeydə alınmış şəxslərin sayı 1 milyon 967 min nəfərə çatmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident, 2009-2015-ci illərdə sığorta-pensiya sisteminin inkişafına dair Dövlət Proqramında 2015-ci ilə qədər Fondun fəaliyyətinin prioritet istiqamətləri dəqiq müəyyənləşdirilmişdir.

Əgər 2011-ci ildə sistem üçün əsas vəzifə pensiya təminatının bütün pensiyaçılar üçün vahid sistemə gətirilməsi idisə, 2012-ci ildə prioritet pensiya təyinatının avtomatlaşdırılması olacaqdır. Bu sahədə əsas problem 2006-cı ilə qədər qazanılmış pensiya hüquqlarının qiymətləndirilməsi ilə bağlı idi. Lakin son islahatlar bu hüquqların sadə hesablamalarla yeni şəraitə transformasiya olunmasına, yəni həmin dövr üçün pensiya kapitalının müəyyənləşdirilərək vətəndaşların fərdi hesablarına yazılmasına və həmin hesablardakı məbləğin onların bütün əmək fəaliyyəti dövrlərini əhatə etməsinə imkan vermişdir. Bu məqsədlə fərdi uçot sistemində qeydiyyatda olan 1 milyon 967 min nəfərin 2006-2010-cu illərə görə ödənilmiş sosial sığorta haqlarının fərdi hesablara işlənməsinə paralel olaraq, həmin şəxslərin 2006-cı ilə qədər topladıqları staja görə pensiya kapitalının təyin olunması prosesi də artıq başa çatdırılmaqdadır.

Sığorta-pensiya sisteminin aktuar təhlilinə əsaslanmaqla sistemin orta və uzunmüddətli inkişafı üzrə tədqiqatların təşkili məqsədi ilə Dünya Bankı və BMT-nin İnkişaf Proqramı ilə birgə tədbirlər 2011-ci ildə davam etdirilmişdir. Həmin tədbirlər makroiqtisadi, demografik və bilavasitə sistemin fəaliyyətini səciyyələndirən göstəricilərin əlaqəli şəkildə öyrənilməsi ilə yanaşı, sığorta-pensiya sistemində real yığım komponentinin tətbiqi ilə bağlı amilləri də əhatə etmişdir. Bu sahədə Avropa standartlarına uyğun qanunvericiliyin hazırlanması məqsədi ilə Fond tərəfindən Avropa Tərəfdaşlıq və Əməkdaşlıq Aləti çərçivəsində təqdim olunmuş "Pensiya sistemində yığım komponentinin tətbiq edilməsində Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna dəstək" adlı tvinning layihəsi artıq Avropa Komissiyası tərəfindən təsdiq edilmişdir.

Qeyd olunan aktuar tədqiqatların ilkin nəticələri göstərir ki, Azərbaycanda pensiya yaşının tənzimlənməsi istiqamətində vaxtında qəbul olunmuş düzgün qabaqlayıcı qərarlar nəticəsində pensiyaçıların ümumi sayı 2020-ci ilədək sabit qalacaqdır ki, bu da sistemin maliyyə dayanıqlığının və islahatların davam etdirilməsi üçün əlverişli şəraitin təmin olunmasının başlıca şərtlərindəndir. Halbuki bir çox inkişaf etmiş ölkələrdə həmin məsələnin həllinə yalnız 2008-2010-cu illərin maliyyə böhranından sonra başlanılmışdır ki, bu da ciddi gərginliklərlə müşayiət olunur.

"Dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərməsinin təşkili sahəsində bəzi tədbirlər haqqında" 23 may 2011-ci il tarixli Fərmanınızın icrası olaraq Dövlət Sosial Müdafiə Fondu tərəfindən əhaliyə interaktiv və informativ elektron xidmətlərin göstərilməsi işi daha da təkmilləşdirilmiş, Fondun bu sahədəki fəaliyyəti müxtəlif təşkilatlar və ekspertlərin keçirdiyi monitorinq və müsabiqələrin nəticələri üzrə xüsusi qiymətləndirilmişdir.

Azərbaycanın sığorta-pensiya modelinin üstünlüklərini nəzərə alan Beynəlxalq Sosial Təminat Assosiasiyası (BSTA) 2011-ci ilin iyun ayında Bakı şəhərində Avrasiya regionu üzrə Əlaqələndirmə Mərkəzi açmışdır. BSTA kimi mötəbər bir qurumun özünün əlaqələndirmə mərkəzinin açılmasında ölkəmizə istinad etməsi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi sürətli sosial-iqtisadi islahatlarla qazanılmış nailiyyətlərin və yüksək beynəlxalq nüfuzun əyani göstəricisidir.

Möhtərəm cənab Prezident, əldə olunmuş nəticələr və Dövlət Proqramı ilə nəzərdə tutulmuş tədbirlərin keyfiyyətlə icrası göstərir ki, cari ildə də ölkəmizin sığorta-pensiya sistemində islahatlar uğurla davam etdiriləcək, pensiyaların artırılması və vaxtında maliyyələşdirilməsi sahəsindəki bütün tapşırıqlarımız dəqiqliklə yerinə yetiriləcəkdir.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm!

Prezident İlham Əliyevin yekun nitqi

Əminəm ki, 2011-ci il tarixdə uğurlu il kimi qalacaqdır. Çünki bütün sosial-iqtisadi göstəricilərimiz belə deməyə əsas verir. Bir daha demək istəyirəm ki, 2011-ci ildə bütün sosial-iqtisadi məsələlər uğurla və vaxtında həllini tapmışdır.

2012-ci il başlayır. 2012-ci ili də uğurla başa vurmaq üçün biz fəal işləməliyik. Bütün proqramlar vaxtında icra edilməlidir. Bizim bütün işlərimiz sistemli şəkildə, proqramlar əsasında aparılır. İlk növbədə strateji istiqamətlər müəyyən edilmişdir, düzgün müəyyən edilmişdir. Bu strateji hədəflərə çatmaq üçün konkret icra mexanizmləri də vardır - maliyyə resursları, icra mexanizmləri və əlbəttə ki, peşəkarlıq. Bu amillər istənilən məsələnin həlli üçün bizə imkan verəcəkdir.

Mən əminəm ki, 2012-ci ildə də qarşıda duran bütün vəzifələr uğurla icra ediləcəkdir. 2012-ci ilin dövlət büdcəsi 2011-ci ilə görə daha da böyükdür. Daha da böyük vəsait nəzərdə tutulur. Əlbəttə ki, bu vəsait iqtisadiyyatımızın inkişafına və şaxələndirilməsinə yönəldiləcəkdir. Eyni zamanda, bizə bütün sosial proqramların və sosial infrastruktur layihələrinin icrasına imkan verəcəkdir. 2012-ci ilin dövlət büdcəsinin xərcləri təxminən 22 milyard dollara bərabərdir. Bu, tarixdə ən böyük göstəricidir. İcmal büdcə isə təxminən 25 milyard dollar səviyyəsindədir. Əlbəttə ki, bütün sosial proqramlar, sosial ödəmələr, sosial infrastruktur layihələri bu büdcə ilə uğurla icra ediləcəkdir. Biz elə etməliyik ki, büdcənin icrasını təmin edək. Bir daha demək istəyirəm ki, giriş sözümdə bu məsələyə toxundum. Bu, bizim üçün bir yenilikdir. Bu yeniliyin başlıca səbəbi bizim artan iqtisadi və maliyyə imkanlarımızdır. Mən istəyirəm ki, ölkə qarşısında duran bütün vəzifələr tezliklə həllini tapsın. Biz bütün bu işləri yüksək templərlə görürük. Bütün hökumət üzvlərinə və dövlət qurumlarına mənim tapşırığımı bundan ibarətdir ki, bütün bu işlər qısa müddət ərzində, ancaq keyfiyyətlə görülməlidir. Bizim artıq böyük sənaye potensialımız, böyük şirkətlərimiz vardır. Xarici şirkətlər də bizim investisiya layihələrimizdə iştirak edirlər və buna maraq göstərirlər. Biz də bunu alqışlayırıq. Hesab edirəm ki, büdcənin investisiya hissəsini uğurla icra etmək üçün bizim bütün imkanlarımız vardır. Elə etməliyik ki, büdcə maksimum dərəcədə icra edilsin.

Eyni zamanda, maliyyə intizamı daha da yüksək səviyyədə olmalıdır. Büdcə artıqca məsuliyyət də artmalıdır. Şəffaflıq tam şəkildə təmin edilməlidir və dövlət tərəfindən qoyulacaq investisiyaların şəffaflığı tam şəkildə təmin edilməlidir. Yaxın zamanlarda mənə hökumət tərəfindən 2012-ci ilin investisiya proqramı təqdim ediləcəkdir. Bu proqramla bağlı müzakirələr daim gedir. Yenə də deyirəm, bizim 2004-cü ildə və 2009-cu ildə qəbul etdiyimiz regionların inkişafı Dövlət proqramlarında strateji istiqamətlər müəyyən ediləndir. İntestisiya Proqramı da o strateji seçim üzərində qurulub. Düzdür, həyat yerində durmur, yeni məsələlər ortaya çıxır, yeni layihələr icra edilməyə başlayır və biz təbii ki, daim dəqiqləşdirmə aparırıq, ancaq investisiya xərclərinin ümumi istiqamətləri aydındır. Deyə bilərəm ki, bütün sahələr bizim üçün prioritetdir. Ancaq bu prioritetlərin içində daha çox sosialyönümlü infrastrukturun yaradılması əlbəttə ki, əsas yer tutmalıdır.

Dövlət İntestisiya Proqramı kifayət qədər böyük olacaqdır, 5,7 milyard manata bərabərdir. Bu vəsaitlə böyük işlər görmək olar. Bu təkcə dövlət tərəfindən qoyulacaq sərmayədir. Özəl sektor da bu işlərə fəal şəkildə qoşulur. Hesab edirəm ki, 2012-ci ildə də ölkə iqtisadiyyatına ən azı 2011-ci ilin səviyyəsində vəsait qoyulmalıdır.

Böyük infrastruktur layihələrinin icrası 2012-ci ildə davam etdiriləcəkdir. Mən onların içərisində xüsusi diqqəti içməli su və kanalizasiya layihələrinə yönəltmək istəyirəm. Çünki əvvəlki dövrdə elektrik enerjisi, xüsusilə generasiya güclərinin yaradılması, qazlaşdırma ilə bağlı böyük işlər görülmüşdür. Düzdür, bu işlər davam etdirilir, mən bu barədə danışacağam. Ancaq içməli su və kanalizasiya layihələri, bir qədər kölgədə qalmışdır. İndi bu sahəyə diqqət daha da ciddidir və işlər daha da uğurla aparılır. Bu sahədə müasir menecment sistemi, müasir idarəetmə üsulları tətbiq edilir. Dünya praktikasında geniş şəkildə istifadə olunur. Artıq Bakıda və bütün bölgələrdə içməli su, kanalizasiya layihələri başlayır, yaxud da ki, hazırlıq mərhələsindədir.

Mən keçən il qarşıya vəzifə qoymuşdum ki, 2013-cü ilə qədər əsas layihələr öz həllini tapmalıdır, icra edilməlidir. Əgər biz buna nail olsaq 2013-cü ilin sonuna qədər bütün rayon mərkəzləri, bütün şəhərlər dayanıqlı, keyfiyyətli, təmiz içməli su ilə təmin ediləcək və heç vaxt tarixdə mövcud olmayan kanalizasiya sistemləri də dünya səviyyəsində qurulacaqdır. Bu sahədə 2011-ci ildə görülən işlər məni sevindirir. Vəsait vardır, Dövlət İntestisiya Proqramında nəzərdə tutulacaqdır. Beləliklə, 2012-ci ildə işlərin müəyyən hissəsi icra ediləcəkdir.

Eyni zamanda, suvarma layihələri də böyük əhəmiyyət daşıyır. Bu da kənd təsərrüfatının inkişafı, işsizliyin aradan qaldırılması üçün vacib rol oynayır. Böyük meliorasiya layihələri icra edilib. Bir neçəsi neçə ildir ki, icra edilir. Taxtakörpü, Şəmkiçay layihələri böyük vəsait tələb edən layihələrdir. 2012-ci ildə bu layihələr qismən Dövlət Neft Fondunun xətti ilə, qismən dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına icra ediləcəkdir. Orada da işlər cədvəl üzrə gedir. Mən bu məsələni daim diqqətdə saxlayıram. 2012-ci ildə də bu iki böyük layihənin icrası davam etdiriləcəkdir.

Eyni zamanda, biz digər meliorativ layihələrə də vəsait ayırmalıyıq. Yəni, bu ikisi qlobal layihədir. On minlərlə hektar yeni əkin sahələri dövrüyyəyə veriləcəkdir. Bununla bərabər, kiçikhəcmli meliorasiya layihələrinə də diqqət yetirilməlidir.

Qazlaşdırma ilə bağlı 2012-ci ildə layihələr icra ediləcəkdir. Bu işlərin demək olar ki, böyük hissəsi görülmüşdür. Ancaq yenə də qarşıya vəzifə qoyulubdur ki, 2013-cü ilin sonuna qədər texniki və coğrafi cəhətdən mümkün olan bütün layihələr, bütün rayonları əhatə edən layihələr başa çatmalıdır. Əgər biz buna nail olsaq, - mən buna şübhə etmirəm, sadəcə istəyirəm ki, tezliklə buna nail olaq, - onda yaşayış məntəqələrinin 95 faizi qazla təmin ediləcəkdir.

İndi böyük şəhərlərdə, rayon mərkəzlərində bu işlər gedir. Biz artıq kəndlərdə də bu işlərin görülməsinə başlamışıq. Qeyd etməliyik ki, 2013-cü ilin sonuna qədər biz bu hədəfə çata bilərik.

Bizim zəngin qaz ehtiyatlarımız vardır. Biz qazı dünyaya ixrac edirik və daha da böyük həcmdə ixrac edəcəyik. Belə olan halda biz bunu maksimum şəkildə, yəni, 95 faiz - bu maksimum bizim coğrafiyamızı nəzərə alsaq mümkündür, - təmin etməliyik və edəcəyik.

İnvestisiya layihələri arasında elektrik enerjisi ilə bağlı layihələr xüsusi yer tutur. Keçən il “Şimal-2” Elektrik Stansiyasının təməl daşı qoyulmuşdur. Bu stansiya 2013-cü ilin sonuna qədər istismara verilməlidir. Stansiyanın istehsal gücü 400 meqavatdan çox olacaqdır. Baxmayaraq ki, indi istehlak etdiyimizdən daha da çox enerji istehsal edirik, biz daim qabağa baxmalıyıq. Ölkəmizin gələcək uğurlu inkişafını, gördüyümüz işləri və planlaşdırdığımız layihələri nəzərə alaraq biz bilməliyik ki, generasiyaya nə qədər əlavə vəsait ayrılmalıdır. Burada rəqəm səsləndi, iqtisadi inkişaf naziri dedi ki, hazırda adambaşına düşən ümumi daxili məhsul (ÜDM) 7 min dollardır. Biz qarşıya məqsəd qoymuşuq ki, məhz 2013-2023-cü illərdə ÜDM-i iki dəfə artırıq. Əlbəttə, nəyin hesabına artırıcağıq? Yeni müəssisələrin fəaliyyətə başlaması nəticəsində. Bizim iqtisadi artımımız real sektorun inkişafı hesabına baş verəcəkdir. Belə olan halda elektrik enerjisinə tələbat daha da artacaqdır. Əgər biz ixrac imkanlarımızı da əlavə etsək, - hazırda Azərbaycan demək olar ki, qonşu ölkələrə elektrik enerjisi də ixrac edir, - onda generasiya layihələrinə əlavə vəsait qoyulacaqdır və bu, qoyulmalıdır.

Biz bu il böyük elektrik stansiyasının – “Cənub” Elektrik Stansiyasının istifadəyə verilməsini gözləyirik. Bu, 780 meqavat gücündə olan stansiyadır, müasir texnologiyalar əsasında qurulur. Biz Füzuli rayonunda da 25 meqavat gücündə su elektrik stansiyasının açılışını da bu il qeyd edəcəyik. Generasiya ilə paralel olaraq biz paylayıcı xətlərə də investisiya qoymalıyıq. Düzdür, indi bütövlükdə ölkədə elektrik enerjisi ilə problemlər yoxdur. Ancaq bölgələrdə bəzi hallarda fasilələr baş verir, işıqlar kəsilir və bunun başlıca səbəbi elektrik xətlərinin nasaz vəziyyətdə olmasıdır. Biz əlbəttə ki, əsas diqqətimizi elektrik enerjisi güclərinin yaradılmasına yönəlmişik və bu vəzifəni icra etmişik. İndi - xüsusilə bu il və gələn il biz paylayıcı xətlərə investisiya qoyuluşunu təşkil etməliyik. Orada bütün işlər müasir standartlar səviyyəsində olmalıdır.

Bu məsələ ilə bağlı bir məqama da toxunmaq istəyirəm. Vaxtilə - bir neçə il bundan əvvəl bu sahə ilə bağlı ən ciddi məsələlər ödəməmələr idi. Yəni, elektrikin, qazın pulunu yığa bilmirdik. Çünki orada həm çox qeyri-şəffaf, korrupsiyalaşmış sistem qurulmuşdu və digər tərəfdən sayğaclaşma aşağı səviyyədə idi. Bəzi hallarda sayğaclaşmanın aşağı səviyyədə saxlanması da məhz korrupsiya məqsədlərini güdürdü. Çünki saygac olmadan orada istənilən xoşagəlməz hərəkətlərə yol vermək olar. İndi sayğaclaşma ilə bağlı işlər demək olar ki, başa çatmaq üzrədir. Smart-kart tipli müasir saygac quraşdırılır, artıq nəzarətçi ilə əhali arasında təmas tamamilə qırılıbdır. Heç kim gəlib qapını döyüb rüşvət almamalıdır, almır və almayacaqdır.

Beləliklə, itkilər də azalır. Əgər biz indi xüsusilə bölgələrdə paylayıcı şəbəkələrə lazımı səviyyədə investisiya qoysaq, onda itkilər də azalacaqdır. Beləliklə, hazırda Bakıda elektrik enerjisi haqqının yığımı 90 faizdən yuxarıdır. Ölkə üzrə də bu rəqəm təxminən bu səviyyədədir. Qaz sahəsində yığım yüksək səviyyədədir. Vaxtilə 20, 30, 40 faiz yığılırdı, bəlkə də heç yığılmırdı. Yəni bu məsələ də öz həllini tapıbdır və dediyim kimi, biz bunu investisiya proqramında nəzərə almalıyıq.

Bu gün telekommunikasiya sahəsində görülən işlər haqqında nazir məlumat verdi. Bu sahə də Azərbaycanda uğurla inkişaf edir. Bu il biz birinci Azərbaycan telekommunikasiya peykini orbitə buraxacağıq. Bu, tarixi hadisə olacaqdır. Azərbaycan kosmik sənaye yaradır. Azərbaycan kosmik sənayeyə malik olan ölkələr sırasına daxil edilir. Bu, uzaqgörən siyasətimizin nəticəsidir. Mən hesab edirəm ki, Azərbaycan bütün mütərəqqi və qabaqcıl texnologiyaları gətirməlidir. Biz gətiririk, tətbiq edirik, kadrları hazırlayırıq. Beləliklə, ölkəmizin həm siyasi çəkisi, həm iqtisadi gücü artacaqdır. Telekommunikasiya o sahələrdəndir ki, burada müxtəlif və hər bir ölkənin inkişafı üçün vacib olan amillər cəmləşir. Bu, innovasiyadır, bilikdir, savaddır. Eyni zamanda, bu, böyük biznes sahəsidir. Yəni, ölkə iqtisadiyyatının inkişafı üçün bizə əlavə gəlirlər gələcəkdir. Bu, elmi-texniki tərəqqini şərtləndirən sahədir. Gələcəkdə informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsi dünyada aparıcı sahə olacaqdır və olmalıdır. Bu sahədə kim qabaqda gedirsə, o da söz sahibi olacaqdır. Çünki bugünkü dünya bundan 10 il, 20 il əvvəlki dünya deyildir. Texnologiyalar, informasiya təhlükəsizliyi, kiberhücumlara qarşı təhlükəsizlik tədbirləri artıq ön plana çıxır və gələcək dövrün güclər nisbəti də məhz bu sahədə müəyyən ediləcəkdir. Ona görə, biz bu sahəyə çox böyük diqqət göstərməliyik, göstəririk. Bu siyasət bu gün başlanmır, bir neçə il bundan əvvəl başlanmışdır. Mən çox şadam ki, beynəlxalq telekommunikasiya qurumlarının hesabatlarına görə Azərbaycan MDB məkanında qabaqcıl yerlərdədir. Bizdə azad internet fəaliyyət göstərir. Deyə bilərəm ki, heç də hər bir ölkədə azad internet mövcud deyildir. İnternet istifadəçilərinin sayı artmaqdadır, mən bunu çox müsbət hal kimi qiymətləndirirəm. Uşaqlarımız, gənclərimiz artıq kompyuterlə işləyirlər. Yəni, gələcək budur. Bu, məlumat, söz

azadlığıdır, Azərbaycanda demokratik cəmiyyət mövcuddur və biz demokratik əsasları daha da gücləndirməliyik. Azad internet olan yerdə təbii ki, söz azadlığı da vardır və bu, təbiidir. Yəni, bu sahə həm təhlükəsizlik, həm inkişaf, həm bilik, həm biznes, həm gələcək nəslin hazırlanması üçün aparıcı sahə olmalıdır. Bizdə də elə olmalıdır. Biz gələcəkdə ölkəmizin inkişafı üçün iqtisadiyyatımızın şaxələndirilməsi sayəsində yaradılacaq vəziyyət hesabına bu sahədə də qabaqcıl yerlərdəyik. İndi bölgədə, gələcəkdə isə dünya miqyasında biz inkişaf etmiş ölkələrin sırasında olmalıyıq. Mən çox şadam ki, ölkəmizdə keçirilən ənənəvi “Bakutel” sərgisi hər il daha da böyük, mötəbər sərgi kimi özünü təqdim edir, gələn qonaqların sayı artır, şirkətlər maraqla göstərilir. İnvestisiya qoymaq istəyənlər görəndə ki, Azərbaycan dövləti də bu sahəyə böyük diqqət göstərir, kosmik sənaye yaradılır, birinci peyk buraxılır, çox böyük maraqla yanaşırlar. Yenə də qeyd edirəm, bu, birinci peykdir, sonuncu deyildir. Ondan sonra ikincisi, üçüncüsü olacaqdır. Yəni, güclü sənaye yaradılacaqdır. Beynəlxalq təşkilatlarla bu sahədə əməkdaşlığımız çox yaxşıdır. Dünyanın aparıcı İKT şirkətləri Azərbaycana çox böyük maraqla və böyük hörmətlə yanaşırlar.

Biz 2012-ci ildə ərzaq təhlükəsizliyi ilə bağlı tədbirləri daha da gücləndirməliyik. Bu sahədə görülən işlər müsbətdir. Biz bu il kənd təsərrüfatında böyük artıma nail ola bilmişik. Əkin sahələri, məhsuldarlıq artır. Xüsusilə taxılçılıqda məhsuldarlıq artır, bu, çox müsbət haldır. Əminəm ki, görüləcək tədbirlər nəticəsində böyük fermer təsərrüfatlarının yaradılması və onlara dövlət tərəfindən dəstək, meliorativ tədbirlərin, fermerlərə güzəştli şərtlərlə bütün yanacaqın, gübrələrin verilməsi, aqrolizinq, aqroservislərin fəaliyyəti hesabına biz bu sahədə uzunmüddətli, dayanıqlı inkişafı təmin edəcəyik.

Bir neçə il bundan əvvəl mən qarşıya vəzifə qoymuşdum ki, biz əsas ərzaq məhsulları ilə özümüzü təmin edək. Bu istiqamətdə böyük işlər görülmüşdür. Bizim indi satış məntəqələrimizdə satılan məhsulların, yəni, ərzaq məhsullarının böyük əksəriyyəti, mütləq əksəriyyəti Azərbaycanda istehsal olunan məhsullardır. Əgər biz keçmiş yada salsaq görərik ki, o vaxt yerli məhsulları heç tapmaq mümkün deyildi. İndi bizim yerli məhsullarımız heç xarici məhsuldan geri qalmır - həm keyfiyyəti, həm onların müasir qablaşdırılması, xarici görünüşü, dadı baxımından. Bizim məhsullarımız, xüsusilə tərəvəz, meyvə məhsullarımız təbiidir. Dünyada buna orqanik deyirlər. Bakıya, Azərbaycana gələn bütün qonaqlar məəttəl qalırlar ki, bizdə necə gözəl, təbii meyvələr, tərəvəzlər vardır.

Bu, bizim böyük sərvətimizdir. Biz bunu qorumalıyıq. Biz kənd təsərrüfatının inkişafını, xüsusilə meyvə-tərəvəz sahəsindəki inkişafını da keyfiyyəti itirmədən aparmalıyıq. İndi müasir texnologiyalar vardır. Mənə bu yaxınlarda iqtisadi inkişaf naziri məruzə etmişdir, Azərbaycanda da tətbiq edilir. Bağçılıq sahəsində müasir texnologiyalara uyğun şəkildə istixanalar tikilir. Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi bu məsələlərlə məşğuldur. Bu, əlbəttə ki, məhsul istehsalının həcmi artıracaqdır. Ancaq bununla bərabər, biz keyfiyyətə və ən önəmlisi meyvələrin, tərəvəzlərin dadına da daim fikir verməliyik.

Yəni, bir müddət əvvəl qarşıya qoyulan vəzifə icra edilir. 2011-ci ildə dövlət tərəfindən verilən vəsait hesabına Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə böyük vəsait ayrılmışdır. Biz bu il - 2012-ci ildə də rekord göstəriciyə çatırıq - sahibkarlara güzəştli şərtlərlə 200 milyon manat kreditlər veriləcəkdir. Mən çox şadam ki, bu, həm maliyyə dəstəyidir, həm də sahibkarlara çox yaxşı məsləhətlər, işə başlamaq üçün maddi imkanlardan asılı olaraq müxtəlif biznes-planlar verilir. Biz doğrudan da sahibkarlara çox böyük diqqətlə yanaşıyıq. Mən deyə bilmərəm hansı başqa ölkədə belə yanaşma vardır. Fermerlərə güzəştli şərtlərlə yanacaq, gübrələr, aqrolizinq xətti ilə texnikalar verilir. Aqroservislər yaradılıbdır. İribuynuzlu cins mal-qara gətirilir, fermerlərə verilir. Ondan sonra güzəştli şərtlərlə kreditlər verilir. Bu il 200 milyon manat kredit veriləcəkdir. Daha sonra, biznes-planlar, investisiya layihələri, bir hektarlıq, beş hektarlıq, iyirmi beş hektarlıq planlar hazırlanır. Yəni, sahibkar sadəcə gəlib təkə bu işi görməlidir. İndi bizdə keçən ilin sonunda azot gübrəsi zavodunun təməl daşı qoyulubdur. Yəni, biz özümüzü gübrələrlə, azot gübrələri ilə tam şəkildə təmin edəcəyik, ixrac da edəcəyik. Bu da aşağı qiymətlə veriləcəkdir. Bizim böyük qaz ehtiyatlarımız vardır. Biz o zavoda əlbəttə ki, güzəştli şərtlərlə qazı verəcəyik ki, səmərəlilik artsın. Yəni, özümüzü təmin etmək üçün, bir daha demək istəyirəm ki, böyük işlər görüldü. İşlər bu il də, gələn il də, ondan sonra da görülməcəkdir. Gərək biz indidən gələcəyi düşünək. İndi biz bir çox mövqelər üzrə özümüzü təmin edirik, ya da ki, bu il, yaxud gələn il təmin edəcəyik.

Bizdə quşçuluq sahəsində istehsalımız aşağı səviyyədə idi. İndi görüləcək tədbirlər nəticəsində 2012-ci və 2013-cü illərdə yeni tikiləcək quşçuluq fabriklərinin fəaliyyəti hesabına biz özümüzü quş ətii ilə də təmin edəcəyik. Süd emalı, konserv kombinatları tikilir, bağçılıq, bitkiçilik inkişaf edir. Bitkiçilikdə əlbəttə, biz hələ ki, idxaldan asılıyıq, yəqin ki, bir müddət asılı olacağıq. Ancaq bütün başqa mövqelər üzrə biz ya özümüzü təmin edirik, ya bir-iki ildən sonra tam şəkildə təmin edəcəyik. Sual yaranır ki, ondan sonra nə olacaqdır? Çünki biz indi kənd təsərrüfatının inkişafına böyük investisiyalar qoyuruq. Böyük təsərrüfatlar, zavodlar, fabriklər yaradılır. Azərbaycanda sahibkarlar sinfi yaradılıbdır. Onlar əldə edilən gəlirlərin bir hissəsini yeni müəssisələrə yönəldirlər. Belə olan halda, 4-5 ildən sonra bizə əlavə xarici bazarlar lazım olacaqdır. İndi bizim ənənəvi bazarlarımız vardır. Bu bazarlarda Azərbaycan məhsullarına ehtiyac və tələbat vardır. Ancaq biz gələcəyə baxmalıyıq. Bizim potensialımız indiki ixrac imkanlarımızdan bəlkə bir neçə dəfə artıq olacaqdır. Ona görə, mən

İqtisadi İnkişaf Nazirliyinə müvafiq göstərişlər verdim. Çünki indi onların əlaqələri çox genişdir, biz müxtəlif ölkələrlə biznes forumlar keçiririk.

Yəni, böyük maraq vardır, xarici əlaqələr artır və biz xarici bazarlara daha da məqsədyönlü şəkildə çıxmalıyıq. Öz biznes strukturlarımıza kömək etməliyik. Xarici siyasət sahəsində tərəfdaşlarla danışıqlarda bu mövzu daim mövcud olmalıdır. Bizə xarici bazarlar lazım olacaqdır. Biz ənənəvi bazarlara və yeni bazarlara daha da böyük həcmdə çıxmalıyıq. Azərbaycanda indi kənd təsərrüfatı emalı sənayesində elə gözəl məhsullar istehsal olunur ki, Avropa ölkələrinə də, Amerikaya da ixrac edilir. Yəni, belə məhsulların sayı artacaqdır və biz, - yeni bazarların tapılması ilə deyə bilməzdim, çünki onları tapmaq çətin deyildir, - yeni bazarlara çıxmaq üçün baxmalıyıq ki, əlavə hansı tədbirləri görə bilərik.

Keçən ilin sonunda üzümçülüynün inkişafı ilə bağlı Dövlət Proqramı qəbul edilmişdir. Bu da bizim niyyətimizi göstərir. Üzümçülüynün Azərbaycanda böyük ənənələri vardır. Ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 1970-1980-ci illərin əvvəllərində böyük üzüm bağları salınmışdır. Azərbaycanda iki milyon ton üzüm istehsal edilmişdir. Sovet məkanında ən böyük istehsalçı Azərbaycan idi. Ondan sonra, antialkoqol kampaniyası nəticəsində nədənsə, ancaq Azərbaycanın üzüm bağları kəsildi, dağıldı. Nə Ukraynada, nə Gürcüstanda, nə Ermənistanda, nə Moldovada belə vəhşilik edilməmişdir. Bu da o vaxtkı sovet rəhbərliyinin Azərbaycana qarşı mənfi münasibətinin təzahürüdür. Həm sovet rəhbərliyi, həm də ki, burada oturanlar, yerli yaltaqlar çalışırdılar ki, tezliklə, üzüm bağlarını qırsınlar, raport versinlər ki, biz burada sizin göstərişinizi icra edirik. Onların antimilli hərəkətləri nəticəsində bizim üzüm bağlarımız dağıldı. Bizim torpağımız iki milyon ton üzüm verirdi. İndi 130 min ton. Həmin torpaq, həmin şərait, həmin iqlim, yəni, bu, mümkündür. Ona görə də üzümçülüynün inkişafına dair Dövlət Proqramının məqsədi də məhz ondadır ki, biz bu sahəyə böyük diqqət göstərək. Düzdür, indi əvvəlki dövrdə salınmış üzüm bağlarının yerində başqa bitkilər əkilmişdir, ona baxmaq lazımdır. Ancaq hesab edirəm ki, böyük potensial, bazarlar da vardır. Bu sahəyə dövlət dəstəyi əlbəttə ki, daha da böyük və uzunmüddətli olmalıdır. Çünki hamımız yaxşı bilirik ki, üzüm bağlarının salınması və yetişdirilməsi üçün kifayət qədər çox vaxt lazımdır. Hər halda biz bu işə başlamışıq və bu işlər davam etdiriləcəkdir.

Məhsulların saxlanması ilə bağlı əsas məsələlər həllini tapmışdır. Kifayət qədər soyuducu anbarlar tikilmişdir. Mənə məruzə edildi ki, bu il də tikiləcəkdir. Taxıl anbarları da tikilir. Yəni, məhsulların saxlanması üçün və qiymətlərin normal vəziyyətdə olması üçün biz bu şəraiti yaradırıq.

Mən çox şadam ki, bayramlar ərəfəsində - həm Yeni il bayramı, ondan əvvəl Qurban bayramı ərəfəsində qiymətlərdə artım müşahidə edilməmişdir. Bəzi hallarda qiymətlər aşağı düşür. Bu da çox yaxşı nəticədir, yaxşı göstəricidir. Bu, onu göstərir ki, bazarlara nəzarət yüksək səviyyədədir. Möhtəkirliklə məşğul olanlara qarşı mübarizə aparılır və bu mübarizə daim aparılmalıdır. Yəni, bu hadisələr, bayram ərəfəsindəki vəziyyət onu göstərir ki, bu mübarizəni aparmaq mümkündür. Sadəcə olaraq, bütün aidiyyəti qurumlar vicdanla işləməlidirlər, süni qiymət artımına yol verməməlidirlər ki, kimsə burada əsassız varlansın, insanlar isə əziyyət çəksinlər. Biz maaşları, əmək haqlarını, pensiyaları qaldırırıq. Onsuz da bizim böyük investisiya layihələrimiz istər-istəməz qiymətin artımına gətirib çıxarır. Necə ola bilər ki, 20 milyard dollar investisiya qoyulsun və bunun inflyasiyaya təsiri olmasın?! Hələ inflyasiyanı 7,9 faiz səviyyəsində saxlamağımız böyük nailiyyətdir. Elə etməməliyik ki, burada biz dövlət hesabına, büdcə hesabına maaşları, pensiyaları artırırıq, kimsə bundan bəhrələnilir dərhal qiymətləri artırırsın. Bunlara qarşı ciddi mübarizə aparılmalıdır, aparılır, aparılacaqdır. Bizim siyasətimizə zidd olan adamlar, yaxud da ki, əsassız gəlirlər əldə etmək istəyənlər çox ciddi şəkildə cəzalandırılacaqlar. Yenə də deyirəm, bu sahədəki son hadisələr müsbətdir. Mən bunları dəstəkləyirəm və bu məsələni daim diqqətdə saxlayacağam.

Keçən il Bakı və Bakı qəsəbələrinin inkişafı proqramı qəbul edilmişdir. Bu proqrama böyük ehtiyac var idi. Vaxtilə - bir neçə il bundan əvvəl buna oxşar proqram qəbul edilmişdir, müəyyən işlər görülmüşdür. Bu dəfə bu proqram daha konkretdir, daha qısamüddətlidir - 2011-2013-cü illər. Nəzərə alsaq ki, biz bu proqramı 2011-ci ilin yarısında başlamışıq, deməli, iki il yarım ərzində qəsəbələrdə bütün məsələlər öz həllini tapmalıdır. Bu, çox böyük vəzifədir. Mən bilirəm ki, çox çətin vəzifədir. Amma hesab edirəm ki, iki il yarım ərzində biz bu məsələləri həll edə bilərik. Əgər belə fikirləşməseydim, onda deyərdim ki, 2011-2015-ci illər. Yox, edə bilərik. İndi necə işlər başlayıb, mən görürəm ki, biz məqsədlərimizə çatmalıyıq. Qəsəbələrdə bütün infrastruktur yenilənməlidir, yenilənir. İndi elektrik xətləri, qazlaşdırma, kanalizasiya, içməli su, yollar ilə bağlı işlər gedir. Bütün qəsəbələrdə sosial infrastruktur - məktəblər, tibb mərkəzləri, mədəniyyət ocaqları tam şəkildə təmir edilməlidir, yenidən yaradılmalıdır. Biz proqramı başlayandan sonra mən bir çox qəsəbələrdə şəxsən olmuşam, - ümumiyyətlə mütəmadi qaydada - Bakıtrafi qəsəbələrdə oluram, - vəziyyətlə tanış olmuşam, göstərişlər vermişəm. Bir müddətdən sonra gedib yoxlayacağam ki, işlər necə gedir?! Mən, ümumiyyətlə, hər bölgədə işlərin gedişatını yoxlayıram. Bəzi hallarda bölgələrə hər gün getmək mümkün deyildir, amma burada - Bakıda hər gün getmək olar. Həftədə bir dəfə özüm gedib yoxlayacağam və elə olmalıdır ki, mən razı qalım. Mən deyəndə, xalq razı qalsın. Xalq razı qalarsa, mən də razı qalacağam. Bu məqsədlərə çatmaq üçün vəsait vardır. 2012-ci ilin investisiya proqramında da vardır, olacaqdır. Burada işlər keyfiyyətli və cədvəl üzrə aparılmalıdır.

Bu işlər Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinə və İqtisadi İnkişaf Nazirliyinə həvalə edilib. Onlar da birgə işləyirlər, nəzarət edirlər. Deyə bilərəm ki, müsbət hallarla yanaşı, mənfi hallar da vardır. Bu aylar ərzində böyük işlər görülmüşdür. Ancaq bəzi hallarda tələskənliyə yol verilmişdir, biz keyfiyyətdə uduzmuşuq. Ancaq nəzarət çoxpilləli olmalıdır. Son nəzarəti mən özüm aparacağam. Ona görə indidən deyirəm ki, bu məsələ ilə məşğul olan bütün qurumlar və podratçılar, iş icraçıları məsuliyyətlə yanaşsınlar. Kim keyfiyyətsiz iş görəcəksə, əgər bu şirkətdirsə, gedib qüsurlarını öz hesabına bərpa edəcəkdir. Əgər dövlət qurumudursa, onda ciddi cəzalandırılacaqdır. Biz bu proqramı 2013-cü ilin sonuna qədər başa çatdırsaq, onda qəsəbələrdə, bir daha demək istəyirəm ki, bütün sosial infrastruktur məsələləri öz həllini tapacaqdır. Bundan əlavə, qəsəbələrdə iş yerlərinin açılması üçün müvafiq göstərişlər verilmişdir. Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə bu vəsait artıq 2011-ci ildən ayrılmağa başlanmışdır. Əvvəlki dövrdə Fondun xətti ilə vəsait ancaq bölgələrə gedirdi. 2011-ci ildə Bakı qəsəbələrinə 25 faiz vəsait yönəldilib, 2012-ci ildə bu rəqəm 30-40 faiz olacaqdır.

2012-ci ildə sosial infrastrukturun tikintisi həm Bakıda, həm bölgələrdə davam etdiriləcəkdir - məktəblər, xəstəxanalar, olimpiya kompleksləri inşa ediləcəkdir. İndi 10 olimpiya kompleksi tikilir. Üç kompleksin tikintisi üçün hazırlıq işləri gedir. Uşaq bağçaları təmir edilməlidir və onların sayı artırılmalıdır. Müvafiq göstərişlər veriləndir. Hesab edirəm ki, 2012-ci ildə bu sahədə də ciddi dönüş yaradılacaqdır, həm şərait, həm təminat yaxşılaşdırılacaqdır. Təminatla bağlı maliyyə naziri mənə bir neçə təklif vermişdir. Mən onları dəstəkləyirəm. Bu təkliflər əsasında, xüsusilə uşaqları yeməklə təmin etmək üçün yeni müasir sistem qurulmalıdır. Dünya praktikasından istifadə etməliyik. Əgər biz o təklifləri reallaşdıra bilsək hər bir uşaq, hər bir valideyn görəcəkdir ki, bu sahədə də çox ciddi və müsbət dönüş yaranmışdır.

Ordu quruculuğu ilə bağlı mən giriş sözümdə fikirlərimi bildirdim. Qeyd etmək istəyirəm ki, 2012-ci ildə də həm maddi-texniki təchizatla bağlı məsələlər həll olunacaqdır, həm hərbi hissələrin binalarının əsaslı təmiri məsələləri həllini tapacaqdır. Mən qarşıya vəzifə qoymuşam ki, bütün hərbi hissələrimizin binaları yüksək səviyyədə təmir edilsin, bəlkə də yeniləri tikilsin, yeni hərbi bazalar, hərbi şəhərciklər yaradılmalıdır. Orduda xidmət edənlər yaxşı şəraitdə xidmət etməlidirlər. Onların həm məişət, həm iş şəraiti yaxşı olmalıdır. Onlar çətin, ağır şəraitdə, bəzi hallarda soyuqda, istidə xidmət aparırlar. Bütün hərbi hissələrdə, o cümlədən ilk növbədə təmas xəttində yerləşən hərbi hissələrdə 2012-2013-cü illərdə yaşayış, xidmət aparmaq üçün bütün infrastruktur yeniləşməlidir, yenidən yaradılmalıdır. Hərbçilərin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması üçün konkret tədbirlər görülür. İyirmi il qüsursuz xidmət göstərmiş gizirlər, zabitlər dövlət tərəfindən mənzillərlə təmin ediləcəklər.

Məcburi köçkünlərin yaşayış səviyyəsinin yaxşılaşdırılması üçün çox böyük işlər görülür. Baş nazirin müavini Əli Həsənov da kifayət qədər dolğun məlumat verdi. Doğrudan da böyük işlər görülür. Daha da çox işlər görülməkdir. Keçən il də yeni şəhərciklərin açılışını qeyd etmişdik, bu il də qeyd edəcəyik. Hesab edirəm ki, bu il bu məsələlərə nəzərdə tutduğumuzdan ən azı iki dəfə çox vəsait sərf edilməlidir, ən azı iki dəfə, bəlkə də üç dəfə. Çünki bu məsələ ən ciddi, vacib məsələdir. Burada Əli Həsənov məlumat verdi ki, köçkünlər arasında olan yoxsulluq 70 faizdən 18 faizə düşmüşdür. Bu, böyük nəticədir. Amma ölkə üzrə bu göstərici 7,6 faizdir. Yəni, onların arasında iki dəfədən çox yoxsul vardır.

Biz bu vəziyyəti yaxşılaşdırırıq, daha da ciddi şəkildə yaxşılaşdırmalıyıq. Ona görə məcburi köçkünlər üçün yeni tikiləcək şəhərciklərin sayı da çoxalmalıdır. Yataqxanalarla bağlı, o da proqramda vardır. Biz gərək köçkünləri fin evlərindən, yataqxanalardan yaxşı mənzillərə köçürək. Bütün bu işlər vəsait tələb edir. Ona görə deyirəm, onsuz da böyük vəsait ayrılır. Ancaq indi hələ ki, mən rəqəmləri dəqiq demək istəmirəm. Bu məsələ hökumətdə indi müzakirə edilir. Ən azı nəzərdə tutduğumuzdan iki dəfə artıq olmalıdır.

2011-ci ildə ekoloji tədbirlər görülmüş, 7 milyon ağac əkilmişdir. Mən çox şadam ki, "Ekologiya ili" başa çatdıqdan sonra da bu sahə diqqət mərkəzində qalır, belə də olmalıdır. 2012-ci il üçün də konkret təklifləri hazırlayın! Yəqin ki, bu təkliflər var, baxacağıq, vəsait ayrılacaqdır. Bu ekoloji tədbirlər hər bir vətəndaş üçün çox vacibdir.

2011-ci ildə 32 kənddə modul tipli sutəmizləyici qurğu istifadəyə verilmişdir və təkcə keçən il 50 minə yaxın əhali, hansı ki, təmizlənməmiş sudan istifadə edirdi, təmiz su içir. 2012-ci ildə də bu proqram davam etdirilməlidir.

Çirkələnmiş ərazilərin təmizlənməsi prosesi gedir. Balaxanı poliqonu parka dönüb. Vaxtilə o, bəlkə də ölkəmizin ən bərhad ekoloji vəziyyətdə olan, fəlakət vəziyyətində olan bir yeri idi. Balaxanı zibilxanasını görəndə adam dəhşətə gəlirdi. Şəhər əhalisi sadəcə olaraq oradan qalxan tüstünü görürdü və bu tüstü bütün şəhəri bürüyürdü. İndi o zibilxananın yerində parklar salınıb, 100 hektar ərazidə poliqon yaradılıb, ağaclar əkilib, müasir sistemlər qurulur. Buraya zibil gətirən bütün maşınlar dezinfeksiya olunur. Budur müasir yaşayış. Eyni zamanda, orada məişət tullantılarının yandırılması zavodu uğurla tikilir. Azərbaycan dövləti böyük vəsait ayırmışdır. Ümid edirəm ki, zavod bu il açılacaqdır və bu, ekoloji tədbirlərə ən böyük töhfəmiz olacaqdır.

Sənayeləşmə ilə bağlı işlər gedir, texnoparklar fəaliyyət göstərir. Sumqayıt Texnologiya Parkı öz fəaliyyətini genişləndirir. Bununla bərabər keçən il çox vacib qərarlar verilmişdir. Balaxanıda yeni Texnologiya Parkı, Sumqayıtda Kimya Parkı yaradılacaq, iş yerləri açılacaqdır. Kimya kompleksində istehsal olunan

məhsullardan özəl qurumlar, şirkətlər istifadə etməlidirlər. Yerlər ayrılıbdır, kommunikasiyalar, infrastruktur yaradılır. Təki sahibkarlar, iş adamları gəlsinlər, orada iş görsünlər, biz də kömək göstərəcəyik.

Bu il də sənayeləşmə üçün əlavə imkanlar yaradılacaqdır. Gəncədə yeni alüminium zavodu işə başlayacaqdır. Bu böyük hadisədir. Alüminium sənayesinin inkişafı üçün böyük addımdır. Ancaq birinci addımdır. Metallurgiya sənayesinin inkişafına böyük diqqət göstərməlidir. Bu sahədə də böyük imkanlar vardır. Nəzərə alsaq ki, bizdə kifayət qədər metal qırıntıları var, onlardan səmərəli istifadə edilməlidir. Xaricdən indi məhsullar gətirilir. Bizim Daşkəsəndə filiz yataqlarımız vardır. Yəni, güclü metallurgiya sənayesinin yaradılması bizim gündəliyimizdədir və biz bunu edəcəyik.

Burada qeyd olundu ki, müasir texnologiyalara əsaslanmış sement zavodu tikilir. İsveçrə şirkəti tərəfindən bu il istifadəyə veriləcəkdir. Ondan sonra növbəti sement zavodu tikilir. Yəni, biz elə etməliyik ki, növbəti 3-4 il ərzində özümüzü tam şəkildə sementlə təmin edək. Əlbəttə ki, bizim tələbatımız da artır, ancaq bunu etmək üçün imkanlar vardır.

Biz gərək özəl investorları stimullaşdıraraq, onlara şərait yaradaq ki, onlar bu sahəyə daha çox investisiya qoysunlar. Dövlət də kömək göstərməlidir. Yəni, bu sahədə biz özümüzü tikinti materialları ilə tam təmin etməliyik. Keçən ilin sonunda bir neçə zavodun açılışında iştirak etmişəm. Bu sahədə işlər yaxşı gedir.

Korrupsiya və rüşvətخورluğa qarşı mübarizə tam ciddiliyi ilə davam etdirilməlidir. 2011-ci ildə bu sahədə çox böyük işlər görülmüşdür. 2012-ci ildə daha da böyük işlər görülməlidir. Bu mübarizə heç vaxt dayanmamalıdır, daim aparılmalıdır. Bu mübarizənin yaxşı nəticələri vardır, daha da yaxşı nəticələr ola bilər. Burada həm cəza tədbirləri, inzibati tədbirlər və həm də institusional tədbirlər olacaq, sistem xarakterli dəyişikliklər ediləcəkdir. Mənim Sərəncamım ilə bütün nazirliklər, dövlət qurumları "Elektron hökumət" in fəaliyyəti, biznes sahəsində icazələrin verilməsi məsələlərində şəffaflıq, operativlik, elektron xidmətlərin göstərilməsi ilə bağlı təkliflərini təqdim edib.

Dünya praktikası var, müsbət praktika var, Avropa İttifaqının təcrübəsi var. Biz yaxşı təcrübəni həmişə götürməliyik.

Mən demirəm ki, biz orada olan bütün yenilikləri tətbiq etməliyik. Bu mümkün deyildir. Bəzi hallarda milli mentalitetimizə zidd olan təşəbbüsləri biz burada heç vaxt tətbiq edə bilmərik. Ancaq müsbət, bizə lazım olan praktikanı tətbiq etməliyik, xüsusilə bu sahədə.

Nəhayət son məsələyə toxunmaq istəyirəm. 2012-ci ildə Yay Olimpiya oyunları keçiriləcəkdir. Biz bu oyunlara ciddi hazırlaşırıq. 2011-ci ildə kifayət qədər lisenziyalar əldə etmişik. Dünya, Avropa çempionatlarında qələbələr qazanmışıq, yəni, ümidlərimiz böyükdür. 2012-ci ildə bizim on olimpiya kompleksimiz tikiləcəkdir. Böyük Olimpiya Stadionunun tikintisi artıq fəal fazaya keçəcəkdir. Altmış beş minlik böyük Olimpiya Stadionu tikilir. Tofiq Bəhramov adına Respublika stadionunda təmir-bərpa işləri aparılır ki, Bakıda qızlar arasında keçiriləcək dünya çempionatına hazır olsun. Digər idman obyektləri tikilməkdədir. Böyük gimnastika kompleksi, Bakı "Kristal" İdman Konsert Kompleksi tikilir. Yəni, bu sahəyə həmişə olduğu kimi, böyük diqqət göstərilmişdir. 2012-ci ildə həm ölkə daxilində olan hadisələr, həm olimpiya oyunlarına hazırlıq, olimpiya oyunlarının keçirilməsi nəzərdə tutulur. Mən hesab edirəm ki, biz 2012-ci ili "İdman ili" elan etməliyik. Bu məsələ ilə bağlı öz fikrimi bildirirəm və müvafiq sərəncamı da hazırlayın ki, bu gün mən bunu imzalayım.

Beləliklə, 2012-ci il başlayır. 2012-ci ildə görülməli işlər çoxdur. Hamıdan fəallıq, fədakarlıq, vicdan və qələbə əzmi gözləyirəm. Sağ olun.

AzərTAc
17 yanvar 2012-ci il

Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2012-ci ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir
(16 aprel 2012-ci il)

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə aprelin 16-da Nazirlər Kabinetinin 2012-ci ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi

- Bugünkü iclasda biz birinci rübün sosial-iqtisadi yekunlarını müzakirə edəcəyik. 2012-ci il uğurlu başlayıbdır. Deyə bilərəm ki, birinci rübdə bütün vəzifələr icra edilib. Əsas iqtisadi göstəricilərimiz də çox müsbətdir.

Ümumi iqtisadi inkişaf çox yüksək templərlə ölçülməsə də, qeyri-neft iqtisadiyyatımız sürətlə artmaqdadır. Birinci rübdə ümumi daxili məhsul 0,5 faiz artmışdır. Ancaq qeyri-neft sektorunda ümumi daxili məhsul 7,7 faiz artmışdır. Bu, çox gözəl göstəricidir və son ayların, illərin göstəricisidir.

İqtisadiyyatımızın şaxələndirilməsi istiqamətində atılmış addımlar bəhrəsini verir. Əgər sənaye istehsalına nəzər salsaq görürük ki, ümumi sənaye istehsalı 0,3 faiz azalmış, ancaq qeyri-neft sənayemiz 16,5 faiz artmışdır. Bu, səhv etmirəmsə, müstəqillik dövründə ən yüksək, rekord göstəricidir və yenə də son illər ərzində apardığımız islahatların məntiqi nəticəsidir. Çünki qeyri-neft sənayesinin inkişafı ilə bağlı mənim tərəfimdən dəfələrlə müvafiq göstərişlər verilmişdir, konkret addımlar atılmışdır. Dövlət İnvestisiya Proqramında bu məsələlər öz həllini tapmışdır. Özəl sektora göstərilən dəstək – həm siyasi, həm maddi dəstək, kreditlərin verilməsi qeyri-neft sənayesinin inkişafına gətirib çıxarır. Mən çox şadam ki, bu sahə çox yüksək templərlə inkişaf edir.

Ölkəmizdə yaradılan həm orta, həm kiçik, həm iri müəssisələr bu yeni reallıqları təmin edir. Beləliklə, demək olar ki, artıq sənayeləşmə siyasətinin gözəl nəticələri vardır. Hazırda tikilməkdə olan iri sənaye müəssisələri gələcəkdə fəaliyyətə başlayandan sonra bizim qeyri-neft sənayemizin inkişafına daha da böyük töhfə verəcəkdir.

Makroiqtisadi göstəricilər müsbətdir. İnflyasiya cəmi 3,1 faizdir. Əhalinin pul gəlirləri isə təxminən 14 faizdir. Bu da, ümumiyyətlə, son illər ərzində ənənəvi bir balansdır. Çünki inflyasiyanı əhalinin pul gəlirlərinin həcmindən ayrı hesablamaq düzgün olmaz. Əhalinin pul gəlirləri inflyasiyanı on faiz, ondan da çox üstələyir. Bütövlükdə bu, onu göstərir ki, bizim büdcəmiz ildən-ilə artır və bu ilin dövlət büdcəsi 20 milyard dollardan çoxdur. İcmal büdcə təqribən 25 milyard dollara bərabərdir. Sosial proqramlar uğurla icra edilir. Xüsusilə, sovet dövründən qalmış əmanətlərin qaytarılması prosesi başlayır. İnflyasiyanı belə aşağı səviyyədə saxlamaq çox böyük nəticədir. Beləliklə, insanların rifah halının yaxşılaşdırılması istiqamətində yeni, mühüm addımlar atılır. Bizim strateji valyuta ehtiyatlarımız artır. O da bizim strateji xəttimizdir ki, biz daim - hər il və hər rüb strateji ehtiyatlarımızı artırmalıyıq. Baxmayaraq ki, Dövlət Neft Fondundan bu il də dövlət büdcəsinə kifayət qədər böyük transfert olunmuşdur və bu proses davam etməkdədir. Ancaq gəlirlər xərclərimizi üstələyir. Bu da çox müsbət göstəricidir. Biz imkan daxilində öz maddi resurslarımızdan istifadə edirik.

Dünyada davam edən qlobal maliyyə və iqtisadi böhran onu göstərir ki, kim öz hesabına yaşamır, borc hesabına yaşayır, eyni zamanda, sosial proqramları borcun götürülməsi hesabına icra edir, nəticədə bu ölkələr böyük çətinliklərlə üzləşəcəklər. Çünki gec-tez bu borclanma gəlib son həddə çatacaqdır.

Biz isə investisiya proqramlarımızı və sosial proqramları öz imkanımızla icra edirik. Beləliklə, bu ilin birinci rübündə strateji valyuta ehtiyatlarımız daha da artmışdır və 43 milyard dollardan çoxdur. Bu, nəinki ölkəmiz üçün, dünya miqyasında strateji valyuta ehtiyatlarına malik olan suveren ölkələr arasında çox gözəl göstəricidir. Biz o ehtiyatları ildən-ilə, rübdən-rübə daha da artıracağıq. Bu vəsaitin səmərəli işləməsi və bu vəsaitdən əldə ediləcək əlavə gəlirlər, əlbəttə ki, gələcəkdə maliyyə vəziyyətimizi daha da yaxşılaşdıracaq, ölkədə yeni investisiya layihələrinin həyata keçirilməsi üçün şərait yaradacaqdır.

Dövlət Neft Fondunun yeni strategiyası müəyyən ediləbdir. Bu strategiya müasir dövrün tələblərinə uyğundur. Biz daim qabağa baxmalıyıq. Əlbəttə, Dövlət Neft Fondu yarandıqda, ilk növbədə oraya yığılan vəsaitin mühafizəkar şəkildə qorunması məsələsi gündəmə gətirilmişdi. Bu məsələ bu gün də çox aktualdır. Bizim əsas məqsədimiz bu vəsaiti qorumaqdır. Eyni zamanda, dünyada baş verən böhran faiz dərəcələrini əhəmiyyətli dərəcədə aşağı saldığı üçün biz yeni formalara müraciət edirik. Bu gün Dövlət Neft Fondunun investisiya və yerləşdirmə portfeli də genişlənilir. Bu, təbiidir. Necə ki, biz ölkə iqtisadiyyatını şaxələndiririk, yeni sahələrə

üstünlük veririk, strateji valyuta ehtiyatlarımız da həm əmniyyətli, həm də daha səmərəli şəkildə lazım olan sahələrə qoyulmalıdır.

Ümumiyyətlə, gələcəkdə böyük valyuta ehtiyatlarımızın idarə edilməsi və ölkə maraqlarına daha da çox xidmət göstərilməsi işində daha da çevik siyasət aparılmalıdır. Bu barədə mənim müəyyən fikirlərim vardır. Yaxın gələcəkdə bu fikirlər ortaya qoyulacaqdır. Hesab edirəm ki, Azərbaycan artıq özünü dünyada, dünyanın iqtisadi-maliyyə bazarlarında daha da qabarıq şəkildə göstərməlidir.

Azərbaycan artıq qlobal məsələlərin həllində siyasi güc kimi iştirak edir. Biz maliyyə resurslarımızı nəzərə alaraq maliyyə güc kimi də iştirak etməliyik. Artıq ilkin təşəbbüslər göstərilmişdir. Biz əvvəlki dövrlərdə - müstəqilliyimizin ilk illərində islahatları daha çox xaricdən gələn kreditlər, köməklər, qrantlar hesabına aparırdıq. Hazırda Azərbaycan donor ölkəsinə çevrilir və bu, yeni bir dövrüdür. Biz buna hazırıq. Yəni, bu dövrü biz başlayırıq və bu, bizim təşəbbüsümüzdür. Bu təşəbbüs bizə həm iqtisadi, həm siyasi dividendlər gətirir və gələcəkdə daha da çox gətirəcəkdir.

Ölkəmizdə bütün istiqamətlərdə işlər plan üzrə, proqramlar üzrə gedir. Dövlət İnvestisiya Proqramı icra edilir və çalışmaq lazımdır ki, ilin sonuna qədər tam şəkildə icra edilsin. İndi son illərin reallıqları bundan ibarətdir ki, biz bəzi hallarda Dövlət İnvestisiya Proqramını tam şəkildə icra edə bilmirik. Çünki bəzi hallarda vəsait bizim texniki imkanlardan artıqdır. Yaxud da ki, bəzi hallarda müvafiq nazirliklər və dövlət qurumlarının hökumətə verdikləri sifarişlər o qədər böyük olur ki, onların icrasını il ərzində təmin edə bilmirlər. Biz buna da diqqət yetirməliyik. Real sifarişlər verilməlidir. Hər bir nazirlik, hər bir dövlət qurumu öz imkanlarını ölçüb-biçməlidir, qeyri-real təkliflər verməməlidir. Mən başa düşürəm, hər bir qurum, hər bir nazirlik istəyir ki, onun sahəsində daha da sürətli işlər getsin və beləliklə, Dövlət İnvestisiya Proqramı formalaşdıqda daha da böyük təkliflər irəli sürürlər. Ancaq bu təkliflər reallıqlara əsaslanmalıdır.

Əlbəttə ki, hökumətdə təhlillər aparılır. Ancaq hər bir dövlət qurumu, dövlət məmuru daha da məsuliyyətli olmalıdır ki, Dövlət İnvestisiya Proqramı tam şəkildə, vaxtında və ən önəmlisi yüksək keyfiyyətlə icra edilsin. Çünki bizim bugünkü uğurlu inkişafımız artıq reallıqdır. Əsas infrastruktur layihələrimiz ya başa çatıb, ya başa çatmaq üzrədir, yaxud da ki, o layihələrin icrası başlanmışdır.

Beləliklə, bir müddət əvvəl qarşıya vəzifə qoyulmuşdur ki, əsas infrastruktur layihələri növbəti iki il ərzində Azərbaycanda başa çatsın və ondan sonra biz Dövlət İnvestisiya Proqramına yeni prizmadan yanaşacağıq. Hazırda ölkə üzrə bütün bölgələrdə böyük infrastruktur layihələri icra edilir. Onların tam əksəriyyəti dövlət tərəfindən maliyyələşdirilir. Yollar, su-kanalizasiya layihələri, qazlaşdırma, elektrik xətlərinin, kənd yollarının çəkilməsi. Bu da son illər ərzində daha çox diqqət tələb edən məsələdir. İndi mən bölgələrdə olarkən demək olar ki, hər dəfə yeni kənd yolunun açılışında iştirak edirəm. Bu, müasir Azərbaycanın reallıqlarıdır. Əlbəttə ki, biz yol təsərrüfatına investisiya qoymağa başlayanda ilk növbədə, magistral yollara diqqət yetirirdik. Ancaq vaxt gəlib çatıb ki, biz kənd yollarını da abadlaşdırıq. Hazırda Azərbaycan kəndlərinə çəkilən yollar çox keyfiyyətlidir, yaxşıdır, rahatdır. Bu yollar insanlara rahatlıq gətirir və bölgələrin daha da sürətli inkişafını təmin edir.

Bir sözlə, Dövlət İnvestisiya Proqramı bizim üçün əsas inkişaf mexanizmidir. Dövlət tərəfindən qoyulan vəsait milyardlarla ölçülür. Əlbəttə ki, özəl sektor da bu inkişafı gördükdə, öz vəsaitini ölkə iqtisadiyyatına daha da böyük həvəslə, maraqla qoyur. Mən çox şadam ki, Azərbaycanın investisiya paketində daxili investisiyalar üstünlük təşkil edir. Bu təbiidir. Çünki daxili investisiyaların mütləq əksəriyyəti dövlət investisiyalarıdır. Bu da təbiidir. Ancaq vaxt gələcək ki, investisiyaların tərkibində özəl investisiyalar üstünlük təşkil edəcəkdir. Biz buna çalışmalıyıq. Nəzərə almalıyıq ki, gələcəkdə dövlət tərəfindən qoyulacaq investisiyaların həcmi azalmalıdır. Çünki bir daha demək istəyirəm ki, əsas infrastruktur layihələrinin icrasını biz 2014-cü ildə başa çatdırmalıyıq. Özəl sektor isə daha da böyük həcmdə vəsait qoyacaqdır.

Bizim inkişafımız hərtərəflidir, çoxşaxəlidir. Azərbaycanda çox böyük ixrac potensialı formalaşır. Biz də bu potensialın güclənməsində maraqlıyıq və öz növbəsində Azərbaycan dövləti bu işdə çox fəal rol oynayır. Azərbaycan şirkətlərinin, o cümlədən özəl şirkətlərin xarici bazarlara çıxması üçün çalışırıq və çalışacağıq. Sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı hazırda ciddi problem yoxdur. Sahibkarlar sinfi güclənir, formalaşır və Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə bu il 200 milyon manat güzəştli kreditlər nəzərdə tutulub. Bu kreditlər işləyir, yaxşı işləyir, qaytarılır və yeni iş yerlərinin açılmasına gətirib çıxarır. İş yerlərinin açılmasına gəldikdə, birinci rübdə 24 min yeni iş yerləri açılmışdır ki, onlardan təxminən 20 mini daimi iş yerləridir. Mənim bölgələrə mütəmadi səfərlərim də hər dəfə yeni iş yerlərinin açılmasına gətirib çıxarır və iştirak etdiyim zavodların, fabriklərin açılışlarında həmişə maraqlanıram ki, nə qədər yeni iş yerləri açılır və açılacaqdır. Qərbi bölgəsinə son səfərim də Azərbaycanın iqtisadi sahədə ümumi inkişaf dinamikasını göstərmişdir. Həm kiçik müəssisələr, orta həcmli emal müəssisələri və böyük müəssisələr açılır və tikilir.

Bizim iqtisadi siyasətlə bağlı planlarımız bax bundan ibarətdir. Biz bu siyasəti uzun illərdir ki, aparırıq, iqtisadi islahatları davam etdiririk. Bu islahatların davam etdirilməsi prosesi hələ getməlidir. Çünki xüsusilə sistem xarakterli islahatlara böyük ehtiyac vardır. Azərbaycan beynəlxalq iqtisadi inkişafı ilə bağlı reytinglərdə həmişə yüksək yerlər tutur. Dünya İqtisadi Forumu, Davos İqtisadi Forumu iqtisadiyyatların rəqabət qabiliyyətliliyinə görə Azərbaycanı MDB məkanında birinci yerə layiq görür. "Standard and Poor" beynəlxalq

reytinq agentliyi Azərbaycanın kredit reytinqini artırıb, halbuki inkişaf etmiş Avropa ölkələrinin kredit reytinqləri aşağı salınıb.

Biznesin sadələşdirilməsi və biznes imkanlarının genişləndirilməsi istiqamətində atılan addımlar da qiymətləndirilir. Bu il biznes proqramında Azərbaycan yüksək yerlərdədir. Mən müvafiq göstərişlər verdim, əlavə tədbirlər görülsün ki, bizim yerimiz daha da yüksək olsun. Bir sözlə, infrastruktur layihələri, regional inkişaf və ümumi iqtisadi təşəbbüslər Azərbaycan iqtisadiyyatını daha da gücləndirir. İqtisadiyyatımız ildən-ilə güclənir və çox şadam ki, biz bu gün qeyri-neft sektorunun da böyük uğurları haqqında danışa bilərik. Bu uğurları görürük. Bu uğurlar daha da əhəmiyyətli olmalıdır.

Birinci rübdə sosial məsələlərin həllində vacib addımlar atılmışdır. Bu sahə daim diqqət mərkəzindədir. Azərbaycan siyasəti bundan ibarətdir ki, ilk növbədə siyasətimizin mərkəzində insan amili dayanır. Sosial məsələlərin həlli üçün bundan sonra da söylərimizi əsirgəməyəcəyik.

Birinci rübdə sovet dövründən qalan əmanətlərin qaytarılması təşəbbüsü irəli sürülmüşdür. Bu, çox ədalətli və müsbət təşəbbüsdür. Mən hesab edirəm ki, müstəqil Azərbaycan dövləti sovet dövründə yığılan əmanətlərə cavabdehlik, məsuliyyət daşımır. Buna baxmayaraq, Azərbaycan dövlətinin güclü sosial siyasətini və yenə də deyirəm, insan amilinin diqqət mərkəzində olduğunu bir daha nəzərə alaraq qərar verildi və mənim tərəfimdən Sərəncam imzalandı ki, batmış əmanətlərə görə kompensasiya ödənilsin. Deyə bilərəm ki, bu, çox əhəmiyyətli kompensasiyadır. Postsovet məkanında bir neçə ölkədə buna oxşar təşəbbüslər irəli sürülmüşdür. Ancaq deyə bilərəm ki, Azərbaycandan başqa heç bir yerdə cəmi iki il ərzində bu məbləğ qaytarılmayıb. Biz kompensasiya üçün təxminən bir milyard manat həcmində vəsait nəzərdə tutmuşuq və iki il ərzində bu vəsaitin insanlara verilməsi prosesi təşkil edilməlidir. Onu da qeyd etməliyəm ki, mən adətən başqa ölkələrlə müqayisə aparmağı o qədər də istəmirəm. Çünki hesab edirəm ki, bu, o qədər də düzgün addım olmaz. Yəqin, fikir vermisiniz, baxmayaraq ki, Azərbaycan demək olar, bütün göstəricilərinə görə bir çox ölkələrdən üstündür, heç vaxt mən müqayisə üçün, yaxud da ki, uğurlarımızı daha da qabarıq göstərmək üçün kiminsə problemlərini üzə çıxarmıram, hesab edirəm ki, bu, qeyri-etik davranışdır.

Ancaq ümumi sözlərlə deyə bilərəm ki, heç bir yerdə bizim qədər yüksək əmsal tətbiq edilmir. Müqayisə üçün deyə bilərəm ki, bizdə bu barədə kifayət qədər məlumatlar verilmişdir, mətbuatda da dərc edilmişdir. Bir daha xatırlatmaq istəyirəm ki, hələ 1992-ci ildə milli valyutaya keçid dövründə on sovet rublu bir Azərbaycan manatı nisbətində əvəz olunmuşdur – birə on. 2006-cı il yanvarın 1-də manatın denominasiyası həyata keçirilmişdir. Beləliklə, beş min Azərbaycan manatı – köhnə manat bir yeni manata bərabər olmuşdur. Buna baxmayaraq, hazırda min rublu olan əmanətçiyə 150 manat, yaxud da ki, 180 dollara yaxın kompensasiya ödənilir. İki min rublu olan 300 manat, yaxud da ki, 400 dollar alacaqdır. Bu cədvəli davam etdirmək olar. Yəni, bu, özlüyündə onu göstərir ki, ən yüksək əmsal və ən qısa dövr Azərbaycandır. Bu, bir daha Azərbaycan dövlətinin həmin məsələyə nə qədər həssas olduğunu göstərir. Mən bilirəm ki, Azərbaycan vətəndaşları bu təşəbbüsü alqışlayırlar. Əlbəttə ki, bunun insanların yaşayış səviyyəsinə müsbət təsiri olacaqdır. Bir də ki, biz bir növ ədaləti bərpa edirik. Bütövlükdə, sovet dövründə 2 milyon 400 şəxsi hesab olmuşdur. İndi bizi böyük texniki işlər gözləyir ki, bu vəsait vaxtında və tam dəqiqliklə verilsin.

Birinci rübdə ölkəmizin beynəlxalq mövqeləri daha da möhkəmlənmişdir. Azərbaycan dünya miqyasında çox böyük hörmətə malik olan ölkədir. Biz bu ildən başlayaraq BMT Təhlükəsizlik Şurasının üzvüyük və bu vəzifəyə çox böyük məsuliyyətlə yanaşıırıq. Bu mötəbər quruma üzv seçildikdə mən demişəm, bir daha demək istəyirəm ki, biz Təhlükəsizlik Şurasında, ilk növbədə, beynəlxalq hüququ və ədaləti müdafiə edəcəyik və müdafiə edirik. Bizim mövqeyimiz ədalətlidir, ölkəmizin müstəqil siyasəti üzərində qurulubdur. Biz ədaləti müdafiə edirik və edəcəyik. İlk günlərdən Azərbaycan Təhlükəsizlik Şurasında öz prinsipiallığı, mövqeyi ilə seçilir. Biz heç vaxt öz mövqeyimizi gizlətməmişik və heç vaxt gizlətməyəcəyik, çünki bizim mövqeyimiz ədalətli mövqedir.

Gələcək ay Azərbaycan Təhlükəsizlik Şurasında sədrlik funksiyasını üzərinə götürəcəkdir. Bu da tarixdə ilk dəfə olan bir addımdır. Azərbaycan dünyanın ən böyük, ən mötəbər, ən vacib qurumuna sədrlik edəcəkdir və əminəm ki, uğurlu sədrlik edəcəkdir.

Birinci rübdə Azərbaycan dövləti çox vacib olan beynəlxalq tədbirlərdə iştirak etmişdir. Koreyada keçirilmiş Nüvə Sammitində iştirak etmişdir. Baxmayaraq ki, Azərbaycanda nüvə sənayesi, atom stansiyaları yoxdur, Azərbaycan bu mötəbər toplantıya dəvət edilmişdir və bizim ədalətli mövqeyimiz bu qurumda səsləndi. Azərbaycan dünya birliyinin vacib oyunçusu kimi öz sözünü dedi.

Birinci rübdə ölkəmiz dünyanın iki ən böyük tədbirində - Davos Dünya İqtisadi Forumunda və Münxen Təhlükəsizlik Konfransında iştirak etmişdir. Deyə bilərəm ki, Avropada və bəlkə də dünyada bu hər iki tədbir çox böyük əhəmiyyət daşıyır. Biri iqtisadi, ikincisi isə təhlükəsizlik və siyasi məsələləri əhatə edir. Hər ikisində Azərbaycan təmsil olunmuşdur. Hər ikisində mən ölkəmizin baxışlarını, mövqeyini və siyasi xəttini ifadə etmişəm. Xüsusilə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı həqiqətlər, torpaqlarımızın işğal altında qalması və bir milyon soydaşımızın əziyyət çəkməsi məsələlərinə toxunmuşdum, dünya birliyinin diqqətini bu məsələlərə cəlb etmişdim.

Birinci rübdə, eyni zamanda, Bakıda Avronest Parlament Assambleyasının ikinci sessiyası keçirilmişdir. Deyə bilərəm ki, bu sessiya Avropa İttifaqının xaricində ilk dəfədir ki, keçirilir. Təsədüfi deyildir ki, sessiyasının birinci ünvanı Bakı seçilmişdir. Sessiya çox yüksək səviyyədə keçirildi və yenə də bu, bizə imkan verdi ki, Avropa Parlamenti deputatlarına birbaşa müraciət edərək Azərbaycanın həm gördüyü işlər, həm mövqeyi haqqında məlumatı verək, xüsusilə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tarixi və həqiqətləri, azərbaycanlılara qarşı törədilən soyqırımı, erməni faşizmi haqqında mövqeyimizi bildirək. Xocalıda o qanlı faciəni, soyqırımını törədənlər faşistlərdir, bunun başqa adı ola bilməz. Mən bu imkanlardan istifadə edərək həm həqiqətləri, həm Azərbaycanın mövqeyi və gələcəyə ümumi baxışları haqqında fikirlərimi bildirmişdim.

Bir sözlə, birinci rübdə beynəlxalq aləmdə də Azərbaycanla bağlı çox maraqlı və ciddi müzakirələr aparılmışdır. Ölkəmiz beynəlxalq aləmin dəyərli üzvü kimi, öz sözünü deyir və deyəcəkdir.

Bizim xarici siyasətimiz daxili siyasətimizin məntiqi davamıdır. Xarici siyasətimiz əməkdaşlığın dərinləşməsinə hesablanıb. Biz bu istiqamətdə addımlar atırıq. Bizim xarici siyasətimiz açıqdır, aydındır və birmənalıdır. Bölgədə, dünyada rolumuz artır. Bu, həqiqətdir və bu həqiqətlə hesablaşmaq lazımdır.

Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı bütün beynəlxalq tədbirlərdə mən sözlərimi demişəm, Ermənistanın işğalçı siyasətini ifşa etmişəm. Bundan sonra da bütün beynəlxalq tədbirlərdə Ermənistanın işğalçı siyasətini ifşa edəcəyəm. Münaqişənin həlli ilə bağlı bizim prinsipial mövqeyimiz dəyişməz olaraq qalır. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü qeyd-şərtsiz bərpa edilməli, işğalçı qüvvələr torpaqlarımızdan geri çəkilməlidir. Beynəlxalq birlik tərəfindən tanınan ərazi bütövlüyümüz tam şəkildə bərpa ediləcəkdir. Mən buna şübhə etmirəm. Biz həm iqtisadi sahədə, həm beynəlxalq aləmdə güclənirik. Hərbi potensialımız da güclənir. Bu sahəyə daim böyük diqqət göstərilir və göstəriləcəkdir. Biz güclü hərbi sənaye yaradıırıq, eyni zamanda, böyük həcmdə hərbi texnika, silah, sursat alırıq və alacağıq.

Mən hələ hava hücumuna qarşı silahlardan danışmıram, tanklar, artilleriya qurğuları, döyüş təyyarələri, müxtəlif silahlar, döyüş aparmaq üçün lazım olan bütün müasir ləvazimatlar alınır və alınacaqdır. Deyə bilərəm ki, hər bir yerdə olduğu kimi, bu sahədə də biz şaxələndirilmiş siyasət aparırıq, bir istehsalçıdan asılı deyilik. Bu sahədə bizimlə əməkdaşlıq etmək istəyən ölkələrin sayı artır və imkanımız vardır. Biz bəzi başqa ölkələrdən fərqli olaraq heç nəyi müftə almırıq, pulla alırıq və bu siyasət davam edəcəkdir.

Azərbaycanın artıq güclü ordusu vardır. Bütün silahlı qüvvələr bu gün istənilən vəzifəni – ölkəmizin bütün maraqlarını müdafiə etmək üçün hazırdırlar, buna qadırdırlar. Dağlıq Qarabağda və işğal edilmiş torpaqlarda Azərbaycanın suverenliyini bərpa etməyə hazırdırlar. Sadəcə olaraq biz istəyirik ki, bunu qan tökülmədən, sülh, danışıqlar yolu ilə edək və hər an, hər gün biz qələbəyə yaxınlaşırıq. Hər gün Ermənistan daha da böyük tənəzzülə uğrayır, Azərbaycan daha da güclənir. Biz hər gün qələbə gününü yaxınlaşdırırıq. Gün gələcək Azərbaycan bayrağı Xankəndidə və Şuşada dalğalanacaqdır.

İndi isə keçək müzakirələrə. Söz verilir vergilər naziri Fazil Məmmədova.

X X X

Vergilər naziri Fazil MƏMMƏDOV çıxış edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Dövlət müstəqilliyinin bərpasından ötən qısa tarixi dövr ərzində ümummillə lider Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasəti və gərgin fəaliyyəti nəticəsində ölkəmizin hərtərəfli inkişafı və dünya iqtisadi sistemində inteqrasiyası sahəsində əldə olunmuş nailiyyətlər möhtərəm cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilərək iqtisadi inkişafın Azərbaycan modelinin alternativsiz olduğunu bir daha sübut etmişdir. Cari ildə global böhranın mənfi təsirindən səmərəli şəkildə sığortalanaaraq sosial-iqtisadi və mədəni modernləşməni yeni keyfiyyət mərhələsinə uğurla transformasiya edən Azərbaycanın bütövlükdə regionun ən nüfuzlu dövlətinə çevrilməsi, ilk növbədə, elmi əsaslar üzərində irəli sürülmüş milli iqtisadi inkişaf strategiyası ilə bağlıdır. Respublikanın bütün problemlərinə milli dövlətçilik kontekstindən yanaşan, cəmiyyətin ümumi inkişaf qanunauyğunluqlarını dəqiq şəkildə qiymətləndirən Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyev pragmatik liderlik keyfiyyətləri sahəsində yeni dövr üçün qarşıda duran prioritet vəzifələri dəqiq müəyyənləşdirmişdir.

Ölkə başçısının rəhbərliyi ilə son illər ardıcıl və sistemli şəkildə həyata keçirilən çoxşaxəli islahatlar bütün strateji əhəmiyyətli sahələrdə əsaslı dəyişikliklərə səbəb olmaqla hər bir ölkə vətəndaşının taleyində mühüm rol oynamış, respublikamızı dinamik uğur magistralına çıxarmışdır. Bütün bunların nəticəsi olaraq son illərdə müstəqil Azərbaycan həm də özünəməxsus inkişaf modeli ilə beynəlxalq qurumların, aparıcı maliyyə institutlarının diqqət mərkəzindədir.

Müstəqilliyimizin birinci onilliyində milli iqtisadiyyatın inkişafı və maliyyə bazarı karbohidrogen hasilatının artırılması fonunda formalaşsa da, ikinci onillikdən başlayaraq qeyri-neft sahələrinin sürətli artım dinamikası çoxvektorlu yüksəlişə səbəb olmuşdur.

Təsadüfi deyildir ki, Dünya İqtisadi Forumu tərəfindən 2011-2012-ci illər üçün hazırlanmış “Qlobal Rəqabətlik Hesabatı”nda Azərbaycan iqtisadiyyatının rəqabət qabiliyyətliliyinə görə MDB ölkələri arasında lider mövqeyini bir daha təsdiqləmişdir.

Dünya bazarlarında mənfi tendensiyaların davam etdiyi bir vaxtda, möhtərəm cənab Prezident, Sizin rəhbərliyiniz ilə həyata keçirilən düşünülmüş dövlət siyasəti iqtisadi sahədə ənənəvi hesab edilən neft-qaz sektoru ilə yanaşı investisiya, sahibkarlıq, maliyyə-bank sektoru, kənd təsərrüfatı kimi böyük sahələrdə də dinamik inkişafa səbəb olmuşdur.

“İqtisadi təhlükəsizlik yastığı” olan strateji valyuta ehtiyatlarının makroiqtisadi riskləri tam neytrallaşdırma bilən səviyyəyə çatması, iqtisadi artımın qeyri-neft sektorundan qaynaqlanması, inflyasiyanın optimal idarə olunan birrəqəmli səviyyədə saxlanması davamlı inkişafa möhkəm zəmin yaratmışdır.

Bu ilin birinci rübü ərzində Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişaf tendensiyasının davamı nəticəsində ümumi daxili məhsulun həcmnin artımı ilə yanaşı, qeyri-neft sektorunda 7,7 faizlik artıma nail olunmuş, ölkədə muzdlarla işləyənlərin orta aylıq əməkhaqqı ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 8,5 faiz yüksələrək 368,5 manat, əhalinin gəlirləri 13,9 faiz artaraq 7 milyard 231,6 milyon manat təşkil etmiş, hər nəfərə düşən gəlirlər isə 12,3 faiz artmışdır. Milli valyutanın sabit kursunun saxlanması və əhalinin ümumi gəlirlərinin yüksəlməsi fonunda inflyasiyanın cəmi 3,1 faiz təşkil etməsi hesabat rübündə banklara qoyulan əmanətlərin həcmnin 4,3 faiz artmasına səbəb olmuşdur.

Zati-aliləri!

Azərbaycan vətəndaşlarının keçmiş SSRİ Əmanət Bankında olan əmanətlərinin fərdi birdəfəlik ödəmələr şəklində qaytarılması məqsədi ilə imzaladığınız 2012-ci il 14 mart tarixli Fərman hesabat dövrünün ən mühüm hadisələrindən biri olmaqla Sizin xalqımızın rifah halının yüksəldilməsinə xidmət edən siyasətinizin bariz nümunəsidir. Fərmanın icrası üçün ilkin olaraq 1 milyard manata yaxın vəsait nəzərdə tutulur ki, bu da 2 milyon 400 min şəxsi əhatə edəcəkdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

İcazə verin, 2012-ci ilin birinci rübü ərzində dövlət büdcəsinə daxilolmalar üzrə proqnozların icrası, görülmüş işlər və qarşıda duran vəzifələr barədə ali diqqətinizə məruzə edim.

Hesabat dövründə dövlət büdcəsinə 3 milyard 487,7 milyon manat və ya ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 26 faiz və yaxud 719,3 milyon manat çox vəsait daxil olmuşdur. Daxilolmanın 1 milyard 390,4 milyon manatı Vergilər Nazirliyinin, 251,7 milyon manatı Dövlət Gömrük Komitəsinin, 1 milyard 839,8 milyon manatı isə Dövlət Neft Fondunun xətti ilə təmin edilmişdir.

Cari ilin birinci rübündə dövlət büdcəsinin xərcləri 2 milyard 843,2 milyon manat, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə isə 755,8 milyon manat və ya 36,2 faiz çox icra olunmuşdur. Xərclərin 41,4 faizi və ya 1 milyard 178 milyon manatı sosialyönümlü olmaqla, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 178 milyon manat və ya 17,8 faiz çox olmuşdur. Bu ilin birinci rübündə dövlət büdcəsindən investisiya xərclərinə 1 milyard 15 milyon manat vəsait yönəldilmişdir ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 80 faiz çoxdur. Vergilər Nazirliyinin xətti ilə 2012-ci ilin birinci rübündə dövlət büdcəsinə neft-qaz sektoru üzrə 598,7 milyon

manat, qeyri-neft-qaz sektoru üzrə isə 791,7 milyon manat vəsait daxil olmuşdur. Eyni zamanda, qeyri-neft-qaz sektoru üzrə daxilolmalarda ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 111,5 milyon manat və ya 16,4 faiz, o cümlədən sənayedə 28,1 faiz, tikintidə 27,5 faiz, xidmət sahəsində 19,1 faiz, pərakəndə ticarətdə isə 11,2 faiz artıma nail olunmuşdur.

Regionların inkişafı ilə bağlı qəbul edilən Dövlət proqramlarının icrası nəticəsində 2012-ci ilin birinci rübündə ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən regionlar üzrə vergi daxilolmaları 13,3 faiz artaraq 110 milyon manat olmuş, ümumi vergi daxilolmalarının 8 faizini, qeyri-neft sektoru üzrə daxilolmaların isə 14 faizini təşkil etmişdir. Məlumat üçün bildirmək istərdim ki, "Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı"nın icrasına başlanılana qədər icmal büdcənin tərkibində vergi daxilolmalarında bu rəqəm cəmi 5,5 faiz, məruzə edim ki, cənab Prezident, birinci proqramdan əvvəl isə 3,2 faiz idi.

Kiçik və orta sahibkarlığa şəxsən Sizin tərəfinizdən verilən dəstək nəticəsində iqtisadi fəallıq yüksəlmiş, biznes strukturlarının fəaliyyəti genişlənmiş, təkcə qeyri-neft sektoru üzrə sahibkarlıq subyektlərinin əmtəə-pul dövriyyəsinin artımı 13,2 faiz və ya 488 milyon manat təşkil etmişdir.

Ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən qeydiyyatda alınmış obyektlərin sayı 2,7 dəfə, sahibkarlıq subyektlərinin sayı 30,6 faiz, o cümlədən xarici investisiyalı sahibkarlıq subyektlərinin sayı 4,8 faiz artmışdır. Qeydiyyatda alınan sahibkarlıq subyektlərinin 57,5 faizi regionların payına düşür.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərilməsinin təşkili sahəsində bəzi tədbirlər haqqında" 2011-ci il 23 may tarixli Fərmanının icrası ilə əlaqədar olaraq biznes mühitinin yaxşılaşdırılması məqsədilə ötən ilin ortalarından fiziki şəxslərin, bu ilin əvvəlindən isə hüquqi şəxslərin internet vasitəsilə elektron qeydiyyatına başlanılmış, artıq 11 mindən yuxarı sahibkar elektron qaydada qeydiyyata alınmışdır ki, bu da ümumi qeydiyyatın 60 faizini təşkil edir.

Vergitutma bazasını genişləndirmənin əsas metodlarından biri də sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyətində şəffaflığın artırılması, nağdsız hesablaşmalara üstünlük verilməsi, müasir dünyanın istifadə etdiyi ödəniş alətlərinin tətbiqinin genişləndirilməsidir.

Bu baxımdan 2011-ci il yanvarın 14-də Nazirlər Kabinetinin geniş iclasında nağdsız ödənişlərin stimullaşdırılması ilə bağlı verdiyiniz tapşırıqların icrası ilə əlaqədar aidiyyəti dövlət qurumları ilə birlikdə müvafiq tədbirlər həyata keçirilir ki, artıq vergi və rüsumların ödəniş kartları vasitəsilə internet üzərindən ödənilməsi ilə bağlı işlər yekunlaşdırılmışdır.

"İstehlakçılarının hüquqlarının müdafiəsi haqqında" Qanuna edilmiş dəyişikliklərlə əlaqədar Sizin müvafiq Fərmanınız ölkəmizdə postterminalların tətbiqi ilə bağlı işləri daha da sürətləndirmişdir. İqtisadiyyatda nağd hesablaşmaların minimuma endirilməsi barədə cənab Prezident, Sizin tapşırıq və tövsiyələriniz biznes qurumları və vətəndaş cəmiyyəti tərəfindən böyük rəğbətlə qarşılamaqla postterminalların quraşdırılmasında fəallıq nümayiş etdirilir.

Hazırda respublikamızın bütün ərazisində, xüsusilə Bakı şəhəri və turizm xəritəsinə aid olan mərkəzlərdə fəaliyyət göstərən mehmanxanalarda, ticarət, iaşə, istirahət və əyləncə obyektlərində, taksilərdə, yanacaq doldurma məntəqələrində və digər sahələrdə postterminalların quraşdırılması təmin edilir. Artıq Bakı şəhərində postterminal quraşdırılmalı 25 445 aktiv obyektin 18 minində və ya 71 faizində, turizm sektoruna aid olan obyektlərin isə 90 faizindən çoxunda postterminallar fəaliyyət göstərir. Qalan obyektlərdə isə yaxın 15-20 gün ərzində postterminalların quraşdırılması başa çatdırılacaqdır. Beləliklə, 6-10 min arası əlavə postterminal fəaliyyət göstərəcəkdir.

Görülmiş işlər nəticəsində respublika üzrə postterminalların sayı artıq 23 minə ötmüşdür. Cari ilin birinci rübü ərzində quraşdırılmış postterminalların sayında 2011-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 9,3 dəfə, o cümlədən regionlarda 4,6 dəfə artım müşahidə edilmişdir. Prosesinq mərkəzləri tərəfindən əvvəllər gün ərzində maksimum 15-20 postterminalın qeydiyyatının aparılması mümkün olduğu halda, hazırda elektron prosedurların tətbiqi nəticəsində bu rəqəm 400-ə çatdırılmışdır.

Prezident İlham ƏLİYEV: 15-dən 400-ə.

Nazir Fazil MƏMMƏDOV: Cənab Prezident, onlar bir neçə çox vacib texniki məsələlərdir, banklarla birlikdə işlənilib. Azərbaycanda dörd prosessor mərkəzi vardır. Qısa müddət ərzində həmin texniki vəsaitlər Finlandiyadan gətirildi. Onlar banklara inteqrasiya olundu, lazım olsa, bu rəqəmi hətta 500-dək çatdırmaq imkanımız vardır. Əminliklə deyə bilirik ki, bunlar banklarla birlikdə çox fəal işləyir.

Nazirlər Kabinetinin yanacaqdoldurma məntəqələrində nəzarət-kassa aparatlarının tətbiqi haqqında müvafiq Qərarının icrası ilə əlaqədar çek vurulmadan neft məhsullarının və maye qazın buraxılmasını istisna edən nəzarət-kassa aparatlarının tətbiqinə başlanılmış, artıq mövcud yanacaqdoldurma məntəqələrinin 67,8 faizində bu tipli aparatların quraşdırılması təmin edilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Dünya birliyinə fəal inteqrasiya edən müstəqil Azərbaycan bu gün regionun iqtisadi və mədəni mərkəzi hesab edilir. Güclü iqtisadi potensial ölkəmizi investisiya ixrac edən ölkəyə çevirməklə Avropa İttifaqı və MDB məkanında irihəcmli investisiya layihələrinin iştirakçısı etmişdir. Ölkədə istehsal olunan rəqabət qabiliyyətli

qeyri-neft məhsullarının mövcud və potensial xarici bazarlara ixrac imkanlarının daha da genişləndirilməsi məqsədi ilə Azərbaycanda İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Fondu (AZPROMO) tərəfindən cari ilin ilk rübündə yerli və xarici iş adamlarının və beynəlxalq təşkilatların iştirakı ilə 73 biznes forum, “dəyirmi masa”, sərgi və ikitərəfli görüşlər təşkil edilmişdir.

Artıq respublikamız “Eurovision” mahnı müsabiqəsi kimi nüfuzlu tədbirə, dünya miqyaslı idman yarışlarına və mötəbər beynəlxalq tədbirlərə ev sahibliyi etməkdədir.

Bütün bunlar Azərbaycanın iqtisadi qüdrətinin göstəricisi olmaqla, ümummilli lider Heydər Əliyevin “İqtisadiyyatı güclü olan dövlət hər şeyə qadirdir” müdrik kəlamının bir daha təsdiqini tapması deməkdir.

Cənab Prezident, Sizin Avronest Parlament Assambleyasının ikinci sessiyasının rəsmi açılış mərasimində söylədiyiniz “Biz qarşıdakı 10 ildə ümumi daxili məhsulumuzu iki dəfə artırmağı planlaşdırırıq. Başqa sözlə desək, artıq üç dəfə artmış ümumi daxili məhsulumuzu gələn illərdə iki dəfə artıracacağıq. Beləliklə Azərbaycan yüksək gəlirli ölkəyə çevriləcəkdir” sözləriniz XXI əsrin qlobal çağırışlarına ən tutarlı cavabdır. Qarşıda duran böyük hədəf və ən ümdə vəzifələrdən biri əldə olunmuş uğurların davamlı olması ilə yanaşı çoxşaxəli, səmərəli və innovasiya yönümlü iqtisadiyyatın formalaşdırılması, sosial sahədə qabaqlayıcı inkişaf trendinin təmin olunması və əhalinin rifahının layiqli, yüksək beynəlxalq standartlara uyğun səviyyəyə çatdırılması, habelə elmin, mədəniyyətin inkişafında, ictimai həyatın bütün istiqamətlərində yeni nailiyyətlərin əldə olunmasıdır. Bu baxımdan “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyasının hazırlanması barədə 2011-ci il 29 noyabr tarixli Sərəncamınız məhz bu amala xidmət edərək qarşımıza böyük məsuliyyət qoyur.

Son illərdə respublikamızın əldə etdiyi uğurlu nəticələrin arxasında, möhtərəm cənab Prezident, Sizin həyata keçirdiyiniz məqsədyönlü siyasət, elmi əsaslara və ölkəmizin mövcud potensialına söykənən inkişaf prioritetləri dayanır. Əminliklə demək olar ki, Sizin tərəfinizdən yürüdülmən bu siyasət nəticəsində respublikanın inkişaf tempi yüksələn xətlə davam edəcək və bu işdə qarşımıza qoyulan bütün vəzifələr tam şəkildə icra ediləcəkdir.

Diqqətinizə görə təşəkkürümü bildirirəm.

X X X

Səhiyyə naziri Oqtay ŞİRƏLİYEV çıxış edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin uzaqgörən strateji siyasəti sayəsində, ölkəmiz öz tarixinin qüdrətlənmə və xalqa qayğı illərini yaşayır.

Dövlət başçısının daim diqqət mərkəzində olan insanların sağlamlığının qorunması istiqamətində də mühüm addımlar atılmışdır.

İldən-ilə səhiyyəyə ayrılan büdcə vəsaitinin və yatırılan investisiyaların artırılması, Azərbaycan Prezidentinin ehtiyat fondundan verilən vəsait səhiyyənin ən aktual problemlərinin həlli üçün geniş imkanlar açır. Belə ki, son bir neçə ildə ölkəmizdə 417 səhiyyə müəssisəsində tikinti və yenidənqurma işləri aparılmış, onlar müasir tibbi avadanlıq və cihazlarla təchiz olunmuşdur. Xüsusilə əlamətdardır ki, onların böyük bir qismi dövlət rəhbərinin bilavasitə iştirakı və xeyir-duası ilə açılıb istifadəyə verilmişdir.

Yeni səhiyyə ocaqlarının yaradılması prosesi bu il də davam etdirilir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan ayrılmış vəsait hesabına hazırda Bakı şəhərində müasir çoxprofilli klinikanın – Bakı Sağlamlıq Mərkəzinin, Respublika Uşaq Vərəm Xəstəlikləri Sanatoriyasının, Ağsu və Yevlax rayonlarında yeni xəstəxanaların tikintisi gedir.

Səhiyyə sahəsində qəbul edilmiş dövlət proqramları da uğurla icra olunur. Onların arasında ana və uşaq sağlamlığı üzrə proqram xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Perinatal mərkəzlərin yaradılması, doğuşyardım xidmətinin təkmilləşdirilməsi, xarici mütəxəssislərin iştirakı ilə keçirilən təlimlərin nəticəsi olaraq, ölkədə uşaq və ana ölümü göstəriciləri son illərdə dinamik şəkildə ilbəl azalır. 2006-cı illə müqayisədə 2011-ci ildə ölkəmizdə ana ölümü əmsalı 34,2-dən 15,2-yə enmiş, uşaq ölümü göstəricisi 12,7-dən 10,8-dək azalmışdır.

Dövlət proqramları çərçivəsində səhiyyənin strateji əhəmiyyətli sahələrindən olan donor qanı ilə təminat və qanın təhlükəsizliyi məsələlərinə də böyük diqqət yetirilir. Qan xidmətinin strukturunun təkmilləşdirilməsi, səkkiz regional qan bankının yaradılması, ölkə başçısının xüsusi Sərəncamı ilə bu xidmətdə çalışan işçilərin əməkhaqlarının iki dəfə artırılması ümumilikdə bu sahənin inkişafına xidmət edəcəkdir.

Hər bir ölkədə epidemioloji vəziyyət tək səhiyyənin deyil, ümumi inkişafın göstəricisidir. Son dövrlərdə qonşu ölkələrdə bəzi yoluxucu xəstəliklərin alovlanmaları baş versə də, Azərbaycanda həm vaksinasıya, həm də digər tədbirlər sayəsində epidemioloji sabitlik təmin olunmuşdur. Belə ki, əvvəllər poliomieliot xəstəliyinə görə endemik sayılan Azərbaycan artıq bir neçə ildir ki, bu infeksiyadan azad ölkəyə çevrilmişdir. Digər idarəolunan xəstəliklərdən difteriya, qızılca, məxmərək və sair son bir neçə ildə ya ümumiyyətlə qeydə alınmamış, ya da eliminasiya səviyyəsinə endirilmişdir.

Ölkədə səhiyyənin inkişafı üçün ən vacib məsələlərdən biri də kadr potensialıdır. Vaxtilə ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycan həkimlərini SSRİ-nin qabaqcıl klinikalarına göndərir, onların mükəmməl mütəxəssis olmasına imkan yaradırdı.

Bu gün də bu təcrübə ölkə başçısı tərəfindən davam etdirilir. Yüzlərlə azərbaycanlı həkim öz peşə səviyyəsini yüksəltmək, müasir təbabət üsullarını öyrənmək məqsədi ilə xarici ölkələrin klinikalarında ixtisaslarını artırır. Bundan əlavə, aparıcı mütəxəssislər praktiki təlimlər keçmək üçün Azərbaycana dəvət olunurlar.

Məhz belə tədbirlərin nəticəsidir ki, ölkəmizdə müalicəsi mümkün olmayan bir çox mürəkkəb xəstəliklər bu gün dövlət klinikalarında müalicə edilir. Son illərdə Azərbaycanca ürək əməliyyatları yalnız ödənişli əsaslarla, Heydər Əliyev Fondunun maliyyə dəstəyi ilə xaricdən dəvət edilən mütəxəssislər tərəfindən həyata keçirilirdi. İndi isə Uşaq Kardiocərrahiyyə Mərkəzində öz həkimlərimiz hətta körpə uşaqlar üzərində çox çətin kardiocərrahiyyə əməliyyatları aparırlar.

Yeri gəlmişkən, bir məsələni də qeyd etmək lazımdır. Vaxtilə Bakı keçmiş SSRİ-də böyrəkköçürmə əməliyyatlarının həyata keçirildiyi ilk şəhərlərdən biri olub. İndi çox böyük fasilədən sonra Azərbaycanda dövlət xəstəxanalarında yerli mütəxəssislər tərəfindən orqan transplantasiyası üzrə uğurlu əməliyyatlar olunur. Kadr potensialının gücləndirilməsi istiqamətində ən önəmli addımlardan biri də 2011-ci ildən başlayaraq tibb işçilərinin sertifikatlaşdırılmasıdır. Beləliklə, bütün qabaqcıl ölkələrdə olduğu kimi, beş ildən bir imtahan verib sertifikat almayan tibb işçisi praktiki fəaliyyətlə məşğul ola bilməz. Mərkəzləşmiş qaydada, obyektiv və şəffaf surətdə keçirilən sertifikatlaşdırma tibb işçilərinin öz üzərində çalışmasına, həkim sənətinin məsuliyyətini daha dərindən dərk etməsinə imkan yaradır.

Bu istiqamətdə ən vacib addımlardan biri də “Təhsil haqqında” Qanuna uyğun olaraq, tibb təhsilində aparılan islahatlardır. Ötən ildən etibarən Azərbaycan Tibb Universitetində rezidentura pilləsi tətbiq olunur. Beləliklə, gənc həkimlərimiz daha təcrübəli, daha səriştəli, öz profilinə uyğun daha dərin biliklərə malik mütəxəssis kimi formalaşacaqlar.

Səhiyyə müəssisələrinin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, tibb işçilərinin ixtisas səviyyəsinin artması nəticəsində indi əhalinin dövlət tibb müəssisələrinə etibarını artmış, müraciətlərin sayı çoxalmışdır. Dövlət xəstəxanalarında çarpayıların məşğulluq göstəricisi, ambulator-poliklinika müəssisələrinə

müraciətlər dəfələrlə artmışdır. Son beş il ərzində icra olunan cərrahiyyə əməliyyatlarının sayı iki dəfə çoxalmış, bununla belə, əməliyyatdan sonra ölüm hallarının sayı iki dəfə azalmışdır.

Səhiyyənin inkişafında son illər əldə edilmiş dinamik inkişaf tibbi demoqrafik göstəricilərin yaxşılaşması üçün də zəmin yaratmışdır. Son 10 ildə doğum göstəricisinin artması, ölüm göstəricisinin isə aşağı düşməsi nəticəsində təbii artım göstəricisi 8,1-dən 13,5-dək yüksəlmişdir. Bu da Avropa ölkələri arasında ən yüksək göstəricidir. Bu müsbət tendensiya tək insanların sağlamlığından asılı olmasa da, onun dinamikasında tibbi qulluq və səhiyyə xidmətləri də əhəmiyyətli rol oynayır.

Azərbaycan səhiyyəsinin bugünkü inkişafı təkə ölkə daxilində deyil, beynəlxalq aləmdə də müsbət qarşılır və Azərbaycanın iqtisadi qüdrətinin və sosial-siyasi nüfuzunun göstəricisi kimi qəbul edilir. Təsadüfi deyil ki, Dünya Səhiyyə Təşkilatının tarixində yeganə haldır ki, ölkəmiz 2005-ci ildən etibarən ardıcıl olaraq bu qurumun və onun Avropa Regional Bürosunun rəhbər orqanlarında təmsil olunur.

Dünya Səhiyyə Təşkilatı Avropa Regional Komitəsinin 61-ci Sessiyasının ötən il məhz Bakıda keçirilməsi də əslində Azərbaycan dövlətinin əhalinin sağlamlığına göstərdiyi qayğının beynəlxalq aləmdə tanınması deməkdir. Cənab Prezident, tədbirdə Sizin iştirakınız və çıxışınız, sessiya iştirakçılarının hər biri ilə görüşməyiniz beynəlxalq tibb ictimaiyyəti tərəfindən çox yüksək qiymətləndirildi, Azərbaycan dövlətinin səhiyyəyə diqqəti kimi dəyərləndirildi.

Ölkəmizdə vətəndaşların səhhətinə göstərilən qayğı, qoyulan zəhmət Azərbaycanın həm bugünkü, həm də gələcək nəsillərinin sağlamlığının təminatıdır. Tibb işçilərimiz bu sahədə həyata keçirilən dövlət siyasətini reallaşdırmaq üçün bundan sonra da var qüvvə ilə çalışacaqlar.

Diqqətinizə görə minnətdaram

X X X

Ekologiya və təbii sərvətlər naziri Hüseynqulu BAĞIROV çıxış edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Cənab Prezident, ölkəmizin iqtisadi, sosial-mədəni və digər sahələrdəki inkişafı ilə yanaşı, ətraf mühitin sağlamlaşdırılması məsələlərinə də göstərdiyiniz gündəlik diqqət və qayğının, həyata keçirilən ardıcıl tədbirlərin nəticəsində ekoloji durum əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşmışdır. Respublikanın iqtisadiyyatının sürətli inkişafı, o cümlədən milli neft strategiyasının müvəffəqiyyətlə həyata keçirilməsi ekoloji problemlərin həll edilməsi üçün gözəl imkanlar yaratmışdır.

Sizin iştirakınızla ekoloji məsələlərin müzakirəsinə həsr olunmuş müşavirədən ötən müddət ərzində təkcə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi deyil, digər qurumlar tərəfindən də ölkəmizdə ekoloji durumun yaxşılaşdırılması istiqamətində səmərəli tədbirlər görülmüşdür. Biomüxtəlifliyin mühafizəsi, meşələrin inkişafı, geoloji kəşfiyyat, yaşıllıqların artırılması, içməli su ilə təminat, tullantıların və çirkab suların idarə olunması, neftlə çirklənmiş ərazilərin reabilitasiyası və s. istiqamətlərdə layihələr həyata keçirilir.

Hörmətli cənab Prezident! İcazə verin bütün bunlarla bərabər, nazirlik tərəfindən ətraf mühitin sağlamlaşdırılması istiqamətində görülmüş və hazırda həyata keçirilən işlər barədə məlumat verim.

Apardığınız uğurlu siyasət nəticəsində təmin edilmiş yüksək iqtisadi inkişafın ahənginə tam uyğun olaraq geoloqlarımız bu müddətdə yeni ciddi nəticələr əldə etmişlər. 2003-2005-ci illərdə kəşf olunaraq balansə götürülmüş qızıl yataqlarının bazasında istehsal prosesi təşkil edilmiş, Azərbaycan qızıl istehsal edən ölkələr sırasına çıxmış və son illərdə artıq 4,5 ton qızıl emal olunmuşdur. Hazırda Daşkəsən rayonu ərazisində Çovdar qızıl yatağında istismara hazırlıq və zavod tikintisi işləri başa çatdırılmaq üzrədir. Cari ilin sonunadək Gədəbəy və Çovdar qızıl yataqlarından birlikdə 7,5 ton qızılın çıxarılması proqnozlaşdırılır.

Geoloqlarımızın söyləri nəticəsində son iki ildə Göygöl rayonunda yeni Tülallar qızıl yatağı aşkarlanmış, 80 ton qızıl, 290 ton gümüş ehtiyatı hesablanmışdır. Hazırda yataq istismar işlərinə hazırlanır. Daşkəsən rayonunda Qoşqardağ-Çanaqqı qızıl yatağı aşkarlanmış və 20 ton qızıl ehtiyatları proqnozlaşdırılmışdır.

Şəmkir rayonu ərazisində ölkədə ilk dəfə platin qrupu metalları müəyyənləşdirilmiş və yataq aşkarlanmışdır. Proqnoz ehtiyatları 50 ton hesablanmış yataqda geoloji qiymətləndirmə işləri aparılır.

Son dövrlərdə iqlim dəyişmələrinin təsirindən yaranan təhlükəli hidrometeoroloji hadisələrə nəzarətin gücləndirilməsi, proqnoz və erkən xəbərdarlıq sisteminin təkmilləşdirilməsi üçün hidrometeorologiya sahəsində yeni texnologiyaların tətbiqi, modernləşdirmə işləri aparılır.

Bu məqsədlə ölkədə çətin keçilən ərazilərdə hidrometeoroloji şəraiti daha dəqiq və fasiləsiz izləməyə imkan verən 18 Avtomat Meteoroloji Stansiya, 8 avtomat yağintiölçən, 5 avtomat su səviyyəsi ölçən və 2 ultrasəs su sərfi ölçən cihaz qurulmuşdur. Eyni zamanda, Kür çayının mənsəbində səviyyə tərəddüdünü və Bazardüzü-Şahdağ-Tufandağ ekosisteminin 3700 metr yüksəkliyədək ərazilərində meteoroloji şəraiti real vaxt rejimində izləməyə imkan verən videogörüntülərin alınması ilə müşahidə olunan avadanlıq quraşdırılmışdır. Hazırda Kiş çayında sel axınlarını və Ləzəndə meteoroloji şəraiti fasiləsiz izləməyə imkan verən avadanlıq qurulur. Fransanın "Meteo France International" və ABŞ-ın "Weather Central" şirkətləri ilə ölkəmizin meteorologiya sisteminin ən müasir tələblərə cavab verən səviyyəyə çatdırılması üçün layihə işləri başa çatdırılır.

Cənab Prezident, bioloji müxtəlifliyin qorunub saxlanması fəaliyyətimizin əsas istiqamətlərindən biridir. Həyata keçirilmiş tədbirlər nəticəsində xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin ümumi sahəsi 2003-cü ildən etibarən 478 min hektardan 1 132,5 min hektaradək artırılır və nəticədə 10 milli park, biosfer rezervat, 11 qoruq və 24 yasaqlıqdan ibarət şəbəkə ölkə ərazisinin 13,1 faizini təşkil edəcəkdir ki, bu da dünyada qəbul olunmuş orta səviyyədən 11-12 faiz artıqdır.

Bu prosesdə bu gün biz Samur-Yalama Milli Parkının, Qızılağac Dənizkənarı Milli Parkının və Zaqatala-Balakən Biosfer Rezervatının formalaşdırılması prosesinin yekun mərhələsindəyik.

Bununla da Azərbaycanda bioloji müxtəlifliyin qorunması sahəsində hüquqi-təşkilati tədbirlər uğurla başa çatacaqdır. Əsas diqqət xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin beynəlxalq standartlara uyğun infrastrukturunun daha da yaxşılaşdırılmasına və biomüxtəlifliyin səmərəli mühafizəsi və bərpası işlərinin daha da sürətləndirilməsi üzərində cəmləşəcək.

Sahəsi 130 min hektar olan Cənubi Qafqazın ən böyük Şahdağ Milli Parkını xüsusi qeyd etmək istəyirəm. Hazırda bu möhtəşəm təbiət ərazisində nümunəvi milli park yaradılması istiqamətində ölkəmizin daxili imkan və potensialına söykənən intensiv işlər aparılır. Parkın inzibati kompleksinin tikintisi sona çatmaq üzrədir, altı inzibati rayonda ekoturizm-məlumat və milli parkın giriş-çixış mərkəzlərinin tikintisi aparılır.

Vəhşi təbiətin mühafizəsi istiqamətində aparılan işlər davam etdirilir. Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə 2010-cu ildən etibarən ceyranların tarixi ərazilərinə reintroduksiyası layihəsinə başlanmış, bu günədək 100-dək ceyran öz tarixi arealına buraxılmışdır.

Hazırda Azərbaycanda 1975-ci ildə nəslə kəsilmiş vəhşi bizonun ölkəmizdə tarixən məskunlaşdığı Şahdağ Milli Parkının ərazisinə reintroduksiyası imkanları üzərində iş aparılır.

Möhtərəm cənab Prezident, meşələrin mühafizəsi, bərpa, yeni meşəliklərin salınması sahəsindəki göstəricilər durmadan artır. Həyata keçirilmiş tədbirlər nəticəsində meşə ilə örtülü ərazilərin sahəsi 1 milyon hektarı keçmiş və ümumi ölkə ərazisinin 11,4 faizindən 11,8 faizinə çatmışdır. Təkcə son iki ildə ümumilikdə 22 min hektar ərazidə meşəbərpa işləri aparılmış, o cümlədən 7 471 hektar ərazidə yeni meşəliklər salınmışdır.

Yalnız cari ilin ilk rübündə 801 hektar sahədə 1,6 milyon ağac əkilməmişdir. 60,7 hektar ərazidə tinglik sahəsi yaradılmış, 4 ton çox toxum tədarük olunmuşdur.

Sizin tapşırığınıza əsasən, paytaxtda və respublikamızın bölgələrində yaşıllaşdırma işləri geniş vüsət almışdır. Bakı və onun ətrafında 4 milyondan artıq ağac əkilməmiş, bu iş daha geniş ərazilərdə həyata keçirilməkdədir. Artıq Hövsan ətrafında əvvəlki illərdə salınmış 200 hektar zeytun üstünlük təşkil edən qarışıq əkinlərə əlavə olaraq 300 hektar ərazidə zeytun massivləri salınmış və 97-98 faiz bitiş təmin olunmuşdur. Hazırda həmin ərazilərdə və eyni zamanda Bakı-Quba magistral avtomobil yolunun Zeynalabdin Tağıyev-Zabrat qəsəbələrarası ərazidə 350 hektarda, Bakı-Şamaxı magistral avtomobil yolunun Müşfiqabad qəsəbəsi-Çaylı kəndarası ərazidə 223 hektar, Bakı-Qazax magistral avtomobil yolunun Ələt-Atbulaq hissəsində 450 hektar, Bakı-Astara magistral avtomobil yolunun Ələt-Salyan hissəsində 250 hektar sahədə kompyuter ilə idarəetmə sistemində malik ən müasir damcılı suvarma sistemlərinin quraşdırılması üçün avadanlığın Azərbaycana gətirilməsi prosesi sürətlə gedir. Nəticədə 160 kilometrədən çox yol boyu əraziləri əhatə edən bir şəbəkə yaradılacaqdır.

Sürüşməyə həssas və çətin bitmə şəraitinə malik Bayıl yamacında 60 hektar ərazidə quraqlığa davamlı və estetik görkəmə malik 156 min ağac və kol əkilməmiş, bütün bu ərazidə xüsusi texnologiya üzrə dik yamaclarda adi yolla mümkün olmayan təbii yaşıl örtük yaradılır. Ağaclar üçün müasir damcılı, ot üçün isə səpilən suvarma sistemlərinin quraşdırılması tamamlanmaq üzrədir. Bu da suvarmanın ancaq torpağın üst qatında cəmləşərək, sürüşməyə təsir etməməsi üçün vacibdir.

Məlum olduğu kimi, bu işlərin aparılması hava şəraiti ilə sıx bağlıdır. Son ilin payız və qış mövsümlərinin həddindən artıq sərt keçməsi əkin mövsümünün gecikməsinə şərtləndirsə də, hazırda əkin və meşə-texniki işləri yüksək sürətlə aparılır və qarşıya qoyulmuş məqsədlərə nail olunacaqdır.

Hesab edirik ki, məhz bunun nəticəsi kimi, bir sıra nüfuzlu elmi-tədqiqat mərkəzləri tərəfindən dünyanın 132 ölkəsi arasında aparılmış araşdırmada son 8–10 ildə ətraf mühitlə bağlı problemlərin həllində müsbət dəyişikliklərin tempi və əldə olunmuş nailiyyətlərə görə Azərbaycan ikinci yeri tutmuşdur. Meşələrin vəziyyətindəki müsbət dəyişikliklərə görə isə Azərbaycan ən yüksək nailiyyətlər əldə etmiş ölkə sayılmışdır. Hesab edirik ki, bu Sizin sərəncamlarımızla həyata keçirilən regionların qazlaşdırılması prosesi, meşələrdən sənaye məqsədləri üçün istifadənin demək olar ki, tam qarşısının alınması, meşəsalma və yaşıllaşdırma işlərinin tempi və keyfiyyətinin artması ilə bağlıdır.

Meşələrin mühafizəsində onların yanacaq mənbəyi və otarılma yeri kimi istifadəsi ilə bağlı müəyyən problemlərin qalmasına baxmayaraq, bu sahədə də nəzərəcarpacaq irəliləyişlər əldə olunmuşdur. Bu da Kolumbiya və Yel Universitetlərinin tədqiqatlarının nəticələrində öz əksini tapmışdır.

Cənab Prezident, təşəbbüsünüzle həyata keçirilən, qısa zamanda geniş əraziləri əhatə etmiş və səmərəli nəticələr verən “Əhalinin ekoloji cəhətdən təmiz su ilə təminatının yaxşılaşdırılması Proqramı” üzrə fəaliyyət davam etdirilir.

2007-ci ildə qurulmuş ilk modul tipli sutəmizləyici qurğular artıq beşinci ildir ki, uğurla istismar olunur. Keçən ilin sonunadək 188 yaşayış məntəqəsində modul tipli sutəmizləyici qurğu quraşdırılmış, nəticədə 350 min nəfərdən artıq əhali keyfiyyətli içməli su ilə təmin olunmuşdur. Hazırda 45 min əhalisi olan daha 33 kənddə müvafiq işlər tamamlanmaq üzrədir. Bir çox kəndlərdə elektrik gərginliyinin aşağı olması, kəndlilərin ənənəvi olaraq su götürdüyü kanallara suyun fasilələrlə verilməsi və istismar prosesində bələdiyyələrin iştirakının təmin olunması ilə bağlı problemlər Prezident Administrasiyasının regional idarəetmə və yerli özünüidarəetmə orqanları ilə iş şöbəsi və yerli icra orqanları ilə birgə operativ şəkildə həll olunur.

Yeri gəlmişkən, ənənəvi olaraq çox çirkləndirən sudan istifadə edən 400 minə yaxın əhalinin təmiz su ilə təmin olunması yuxarıda qeyd etdiyimiz tədqiqatın nəticələrində də öz əksini tapmışdır. Belə ki, təbiətdən keçən xəstəliklərin insanların səhhətinə təsirinin azalması tendensiyalarına və templərinə görə də Azərbaycan 132 ölkə arasında birinci yeri tutmuşdur.

Gələcəkdə yarana biləcək su qıtlığı probleminin öhdəsindən səmərəli gəlmək üçün yeni yanaşmalar və texnologiyalar vacib rol oynayacaqdır. Bu baxımdan tükənməyən mənbə olan Xəzər dənizinin suyunun duzsuzlaşdırılması üçün yüksək texnologiyaya əsaslanan və Sizin tapşırığınıza əsasən həyata keçirilən layihə çərçivəsində zavod və müasir tinglikdən ibarət kompleksin yaradılması üzrə pilot layihəsi uğurla davam etdirilir. Artıq avadanlığın 90 faizi gətirilmiş və quraşdırılır, saniyədə 230 litr içməli su istehsal etmək infrastrukturuna malik müəssisə inşa edilir. İlk mərhələdə ehtiyaclar nəzərə alınaraq zavodda dəniz suyundan sutkada 1000 kubmetr şirin su istehsal etmək üçün avadanlığın qurulması nəzərdə tutulmuşdur. Ehtiyac artdıqca zavodun istehsal imkanları 3 ay ərzində çox kiçik maliyyə sərfi hesabına layihə gücünə çatdırıla bilər. Faktiki olaraq bu zavod Xəzər sahilində ən müasir və iri duzsuzlaşdırma müəssisəsi olacaqdır. Möhtərəm cənab Prezident, əlbəttə, keçmişdən miras qalmış problemlər hələ ki, tam həll olunmamışdır. Lakin

Sizin ətraf mühitin mühafizəsinə gündəlik diqqət və qayğınız, həmçinin rəhbərliyiniz altında həyata keçirilən qətiyyətli və məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində yaxın müddətdə ölkədə mövcud olan ekoloji problemlərin əksəriyyətinin aradan qaldırılmasına nail olunacaqdır.

Çoxsaylı irimiqyaslı içməli və tullantı suların idarə olunması layihələrinin həyata keçirilməsi, bərk məişət tullantılarının emalı zavodunun tikintisi və bir sıra irimiqyaslı tədbirlər bunu deməyə imkan verir.

Çıxışımı yekunlaşdıraraq Sizi əmin etmək istərdim ki, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin kollektivi Sizin əzm və iradə ilə həyata keçirdiyiniz müasir dövlət quruculuğu istiqamətində fəaliyyətinizə bundan sonra da tam dəstək olacaqdır və bu istiqamətdə Sizin bütün tapşırıqlarınızı layiqincə yerinə yetirməyə bütün qüvvəsini səfərbər edəcəkdir.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

Prezident İlham Əliyevin yekun nitqi

- Hesab edirəm ki, ikinci rübdə işlər daha da sürətlə gedəcəkdir. Çünki adətən, hər ilin birinci rübündə işlərin başlanması prosesi gedir və eyni zamanda, Dövlət İnvestisiya Proqramı da birinci rübdə təsdiq edilir. Ümid edirəm ki, ikinci rübdə Dövlət İnvestisiya Proqramı daha da dolğun icra ediləcəkdir. Ümumiyyətlə, belə bir təklif irəli sürüldü. Mən də bunu dəstəkləyirəm ki, Dövlət İnvestisiya Proqramı hər ilin sonunda təsdiqlənsin ki, ilin ilk aylarında biz vaxt itirmədən işə başlaya bilək.

İkinci rüb ilə bağlı bütün vəzifələr bəllidir, bütün göstərişlər verilibdir, bütün proqramlar vardır. Makroiqtisadi sabitlik qorunmalıdır, 3,1 faiz inflyasiya bayaq dediyim kimi, yaxşı göstəricidir. Çalışmalıyıq ki, inflyasiyanı ilin sonuna qədər berrəqəmli səviyyədə saxlayaq. Əlbəttə, əhalinin pul gəlirləri daim inflyasiyadan üstün olmalıdır.

Nəzərə alsaq ki, bu il və gələcək il əmanətlərin qaytarılması prosesi aparılacaqdır, əlbəttə inflyasiyaya daha da böyük təkan verə biləcək amillər də olacaqdır. Əlavə yüküdür, 1 milyard manata yaxın vəsait dövriyyəyə buraxılacaqdır. Elə etməliyik ki, istehsal qiymətlərinə nəzarət daha da güclü olsun. Bu nəzarət güclənir, istehsal qiymətlərinin səviyyəsi demək olar ki, sabitdir. Hətta ənənəvi bayramlarımız ərəfəsində də bizim müvafiq qurumlar çalışırlar ki, qiymətləri sabit saxlasınlar. Çünki əvvəlki illərdə bayram ərəfəsində qiymətlər qaldırılırdı və bayramdan sonra da qiymətlər enmirdi. Beləliklə, hər il ildə iki dəfə - ən azı iki dəfə qiymətlər süni şəkildə şişdirilir. Biz bu xoşagəlməz meyillərlə ciddi mübarizə aparırıq və aparacağıq. Qiymətləri süni şəkildə şişirtmək istəyənlərə qarşı mübarizə daha da ciddi olmalıdır. Onlara qarşı cəza tədbirləri daha da təsirli olmalıdır. Yenə də deyirəm, əmanətlərin qaytarılması inflyasiyaya əlavə təkan verəcək, eyni zamanda, maaşlar və pensiyalar qaldırılır. Keçən il orta pensiya təxminən 40 faiz artırılmışdır və pensiya islahatları bundan sonra da aparılacaqdır. Hazırda Azərbaycanda orta pensiyanın səviyyəsi 150 manat və ya 190 dollardır. Orta maaş 370 manat, yəni 470 dollardır. Bu, artır, getdikcə daha da artacaq və beləliklə, qiymətlərin normal səviyyədə qalmasına daim diqqət göstərilməlidir.

Burada, əlbəttə, müasir yanaşmalara keçid də böyük əhəmiyyət daşıyır. Postterminalların quraşdırılması, nağdsız ödəmələrin daha da geniş yayılması prosesi sürətlə getməlidir. Müvafiq göstərişlər verilmişdir və vergilər naziri çıxışında qeyd etdi. Qısa müddət ərzində 20 minə yaxın postterminal tətbiq edilib. Hazırda bu proses geniş vüsət alıbdir. Əminəm ki, bu postterminalların fəaliyyətə başlamasının nəticəsidir. Ümumiyyətlə, bizim həm istehlak bazarımız, həm maliyyə sistemimiz daha da şəffaflaşacaqdır.

Bir məsələyə də toxunmaq istəyirəm. Bizdə indi maaşların, pensiyaların mütləq əksəriyyəti plastik kartlarla ödənilir. Ancaq pensiyanı alan pensiyaçı dərhal gedir o terminaldan o vəsaiti nağd şəkildə çıxarır. Nəyə görə? Çünki birinci növbədə bu, psixoloji bir məsələdir. Buna bir növ öyrəşmək lazım idi. Digər tərəfdən, o kartla bir çox yerlərdə o, öz alış-verişini apara bilmir. Postterminallar olmadığı üçün bu kartlar sadəcə olaraq bir funksiyanı daşıyırdı ki, pensiyaların, əməkhaqlarının verilməsi zamanı xoşagəlməz hallara son qoyulsun.

Çünki hamımız yaxşı xatırlayırıq ki, əvvəllər maaş, pensiya kassirlər vasitəsilə verilirdi və xoşagəlməz hallar kifayət qədər çox idi. Əslində bu, bir ənənəyə çevrilmişdi. Hər bir maaş alan özünü borclu hesab edirdi ki, kassirə maaşından pul versin. Nə üçün o pulu verməli idi?! O, kassirin babasının puludur?! O, dövlətin puludur. Ancaq bir ənənə yaranmışdı və bu, geniş vüsət almışdı. Biz hamımız bunu yaxşı bilirik. Ona görə, maaşların, pensiyaların plastik kartlarla verilməsi artıq buna son qoydu. Ancaq maaşın, pensiyaların kartlarla verilməsi təkəcə bu məqsədi güdmürdü. Eyni zamanda, nağdsız ödəmələrin genişlənməsinə yol açmalı idi. Ona görə, postterminalların geniş şəkildə tətbiq edilməsi Bakıda, böyük şəhərlərdə və ondan sonra bütövlükdə ölkə üzrə bu məsələnin - nağdsız ödəmələrin həlli bizim bütün maliyyə sistemimizə çox müsbət təsir göstərəcəkdir.

Korrupsiyaya və rüşvətxorluğa qarşı mübarizə daha da ciddi aparılmalıdır. Müvafiq göstərişlər verilmişdir, sərəncamlar imzalanmışdır. Beynəlxalq təcrübə tam şəkildə tətbiq edilməlidir. Burada həm inzibati tədbirlər, həm də cəza tədbirləri gücləndirilməlidir. Eyni zamanda, sistem xarakterli, institusional xarakter daşıyan islahatlar daha da sürətlə aparılmalıdır. Mübarizə bir gün, bir dəqiqə səngiməməlidir. Bu məsələ daim diqqət mərkəzində olmalıdır.

Elektron xidmətlərin geniş şəkildə tətbiq edilməsi korrupsiyaya və rüşvətxorluğa qarşı mübarizədə çox böyük amildir. Müvafiq göstəriş verilmişdir, sərəncam imzalanmışdır ki, bütün qurumlar elektron xidmətlər göstərsin. Ancaq mənə bu yaxınlarda verilən arayışa görə, heç də hər yerdə bu, belə deyildir. Elə qurumlar, nazirliklər vardır ki, tam şəkildə elektron xidmətləri göstərirlər. Məndəki siyahıda elə qurumlar var ki, elektron xidmətləri qismən göstərirlər. Elə qurumlar da var ki, ümumiyyətlə elektron xidmət göstərmirlər. Mən o qurumların adlarını hələ ki, çəkmək istəmirəm, iki həftə vaxt verirəm, hər bir dövlət qurumunda elektron xidmət yaradılmalıdır. Mənim sərəncamlarım şərtsiz və yubanmadan icra edilməlidir. Sərəncam verilir və hər kəs bilməlidir ki, sərəncamın icrasına nəzarət də var və bu nəzarət güclüdür.

Biz müasirləşmə siyasəti aparırıq. Biz müasir dövlət qururuq. Güclü, ancaq öz imkanlarına söykənən, müasir dövlət qururuq. Müasir dövlətə xas olan bütün məsələlər bizdə tətbiq edilməlidir, siyasi, iqtisadi

islahatlarda, bütün başqa sahələrdə. Bu sahəyə çox böyük əhəmiyyət verilir. Biz korrupsiyaya və rüşvətxorluğa qarşı daha da geniş və ardıcıl mübarizə aparmalıyıq, aparırıq və aparacağıq.

Bu rübdə və əvvəlki dövrdə idxalı əvəzləyən məhsulların istehsalına diqqət göstərilir. Bu növdən olan məhsulların sayı Azərbaycanda artmaqdadır. Həm emal sahəsində, həm inşaat materialları sahəsində bizim çox güclü potensialımız, maliyyə imkanlarımız vardır. Kredit resurslarımız da kifayət qədər çoxdur. Çalışmalıyıq ki, hər bir sahədə, harada ki, mümkündür idxalı əvəzləyən məhsulların istehsalına daha da çox dəstək verək. Bu, həm özəl qurumlardan, həm dövlət dəstəyindən asılıdır. Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə verilən kreditlər məhz bu məqsədi güdür. Harada ki, biz hələ özümüzü hansısa məhsullarla təmin edə bilmirik, o məhsulların istehsalına daha da çox diqqət göstərilir.

Bu ilin əvvəlində - fevral ayında regional İnkişaf Proqramı ilə bağlı keçirilən müşavirədə bütün lazımı təkliflər, göstərişlər verilmişdir. Təkrar etmək istəmirəm, sadəcə olaraq, qeyd etmək istəyirəm ki, bu məsələ daim diqqət mərkəzindədir, o vaxta qədər ki, biz daxili bazarı maksimum şəkildə öz istehsalımız hesabına təmin edəcəyik.

Bu il texnoparkların yaradılması istiqamətində çox təsirli və ciddi addımlar atılmalıdır. Bütün müvafiq göstərişlər verildi, sərəncamlar imzalandı, torpaq sahələri ayrıldı. Artıq təcrübə də vardır, Sumqayıt Texnoparkı çox gözəl təcrübədir. İndi Gəncədə, Balaxanıda və Sumqayıtda buna oxşar yeni texnoparkların salınması prosesi gedir. Mən hesab edirəm ki, bu il biz artıq konkret işlərə başlamalıyıq. Çünki bütün qanunvericilik, ondan sonra, infrastruktur bazası artıq yerindədir, torpaq sahələri də müəyyən ediləlidir. Bu texnoparkların yaradılmasına biz özəl sektorun dəstəyi ilə nail olacağıq. Ancaq dövlət kredit resurslarını həmin istiqamətə yönəltməlidir ki, özəl sektor bu imkanlardan istifadə etsin. Beləliklə, yerli istehsal daha da güclənəcəkdir. Qeyri-neft sənayemizdə artım indi 16,5 faizdir, daha da artacaqdır. Biz Azərbaycanda sözün əsl mənasında çox güclü qeyri-neft sənayesi yaradacağıq.

Artıq müxtəlif istiqamətlər üzrə işlər yaxşı gedir. Bu yaxınlarda mən yeni sement zavodunun tikintisi ilə tanış oldum. Bu sement zavodu və ondan sonra Bakıda tikilən yeni sement zavodu, Qaradağ sement zavodu, digər sement zavodları bizi sementlə tam təmin edəcək və gələcəkdə bizdə ixrac potensialı da yaranacaqdır. Ölkəmizdə belə istiqamətlər çox olmalıdır. Biz bu istiqamətləri bilirik, hədəfləri qoyuruq və hədəflərə çatmaq üçün ardıcıl fəaliyyət göstərilməlidir. Bu istiqamətdə, yəni, texnoparkların yaradılması istiqamətində işlər pis getmir. Sadəcə olaraq, mən hesab edirəm ki, bu ilin sonuna qədər artıq konkret yerlərdə işlər başlamalıdır.

Kənd təsərrüfatı birinci rübdə 3,1 faiz artmışdır. Bu artım bitkiçilikdə 6,4 faiz, heyvandarlıqda 3,2 faiz olmuşdur. Müsbət dinamika vardır. Mən hesab edirəm ki, biz kənd təsərrüfatının inkişafı üçün ən müasir texnologiyaları tətbiq etməliyik. Yenə də deyirəm ki, bölgələrə son səfərim zamanı tanış olduğum yeni aqroservis müəssisəsi çox müsbət təsir göstərir. Burada ilk növbədə, bu şirkətin quruluşu çox müsbətdir. Burada özəl və dövlət tərəfdaşlığı özünü əks etdirir, Azərbaycan Dövlət İnvestisiya Şirkəti 25 faiz paya malikdir. Azərbaycan Dövlət İnvestisiya Şirkətini biz məhz bu məqsədlə yaratmışdıq ki, yerli və xarici investorlarda daha da güclü inam formalaşsın. Mən çox şadam ki, xarici investorlar da bu sahəyə vəsait qoyurlar. Orada mənə göstərilən texnika ən müasir standartlara cavab verir, ümumiyyətlə, bu sahəyə, aqrotexniki məsələlərə yanaşma da çox müsbətdir. Yəni, əsaslı yanaşmadır. Bu müəssisə müsbət beynəlxalq təcrübənin əsasında yaradılıbdır. Mənə orada söz verildi ki, bu müəssisənin - Ağstafa Aqroservis Şirkətinin fəaliyyəti nəticəsində taxılçılıqda hər hektardan 50 sentner məhsulun götürülməsi mümkün olacaqdır. Bəlkə də ondan da çox. Əgər inkişaf etmiş, müsbət təcrübəyə malik olan ölkələrin təcrübəsinə nəzər salsaq görürük ki, orada rəqəm daha da yüksəkdir. Bizdə isə ölkə üzrə məhsuldarlıq 25 sentnerdir. Çox aşağı səviyyədədir və yəni, biz bu məhsuldarlığı artırma bilmirik. Bir il artır, bir il azalır. Məhz bu məqsədlə iri fermer təsərrüfatlarının yaradılması ideyası da ortaya çıxmışdır ki, biz mövcud olan bütün torpaqlardan istifadə edək. Ancaq əgər biz bununla bərabər, məhsuldarlığa daha da böyük diqqət göstərsək, eyni torpaqdan, indi dövriyyədə olan torpaqdan iki dəfə çox məhsul götürə və beləliklə, özümüzü taxılla tam şəkildə təmin edə bilərik.

Ona görə Ağstafa aqroservis müəssisəsinin timsalında biz ölkə üzrə geniş proqram icra etməliyik. Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi və İqtisadi İnkişaf Nazirliyi ilə birlikdə təkliflər versinlər. Lazım olarsa əlavə kreditlərin verilməsi də nəzərdə tutula bilər. Dövlət İnvestisiya Şirkətinin nizamnamə kapitalına əlavə vəsait qoyula bilər. Mənə orada deyildi ki, yaradılan müəssisə və texniki imkanlar, aqrotexniki xidmətlər hesabına təqribən 15 min hektara yaxın əkin sahəsinə xidmət göstəriləcəkdir. Əgər biz 10, 20, 50 belə müəssisə yaratsaq bu, ərzaq təhlükəsizliyimizin təmin edilməsinə əhəmiyyətli dərəcədə şərait yaradacaq. Ona görə, hər iki nazirliyə göstəriş verirəm, birinci rübdə mənə əlavə təkliflər verin: biz harada buna bənzər aqroservis şirkətləri yarada bilərik? Dövlət buna necə dəstək ola biləcək? Biz özəl sektoru necə stimullaşdırma bilərik?!

Ağstafada daha çox xarici investor vəsait qoyub. Mən hesab edirəm ki, yerli investorlar da maraqlı olmalıdırlar. Çünki bu yanaşma hər bir iştirakçıya xeyir gətirir - həm fermerə, həm bu şirkətin fəaliyyətinin gücləndirilməsinə, həm də ki, dövlətə. Bu, iqtisadi cəhətdən çox əlverişlidir. Biz beləliklə, ərzaq təhlükəsizliyimizi təmin edəcəyik.

Biz bütövlükdə kənd təsərrüfatı ilə bağlı ən müasir yanaşmaları tətbiq etməliyik. Bizim nümayəndə heyətlərimiz bu sahədə böyük təcrübəyə malik olan ölkələrə ezam edilmişlər, onların təcrübəsini öyrənmişlər.

Damcılı suvarma texnologiyalarını öyrənmişlər. Vaxt gəlib çatıb ki, biz kütləvi şəkildə bu texnologiyaları Azərbaycanda tətbiq etməyə başlayaq və bu sahədə, yenə də deyirəm, hansısa bir yenilik icad etmək əvəzinə, inkişaf etmiş, müsbət təcrübəyə malik olan ölkələrin praktikasını tətbiq etməliyik.

Bütövlükdə subsidiyalarla, ondan sonra dövlət tərəfindən verilən güzəştlərlə bağlı yeni təkliflər yəqin ki, verilməlidir. Birinci mərhələdə biz kənd təsərrüfatını, xüsusilə taxılçılığı stimullaşdırmaq üçün bu subsidiyaları ayırdıq. Həm yanacağa, həm gübrələrə, eyni zamanda, əkilən məhsullara hektarbaşı subsidiyalar pul şəklində verilir. Bu, çox müsbət təşəbbüs idi və işgüzarlığın artmasına böyük təkan verdi. Mənim təklifim ondan ibarətdir ki, biz bu subsidiyaları daha da təkmilləşdirək. Söhbət ondan getmir ki, bunu azaldaq, yaxud da ki, aradan götürək. Yox, əksinə, söhbət ondan gedir ki, bunlar daha da səmərəli şəkildə işləsin. Bəlkə buna daha da böyük məbləğ ayrılın. Ancaq verilən subsidiyalara görə nəticə daha da təsirli olsun. İndi subsidiyaların həcmi verilən nəticə ilə uyğun gəlmir. Nəticə daha da çox və təsirli olmalıdır. Ona görə, yenə də bu sahədə islahatların dərinləşməsi üçün əlavə təkliflər verin ki, biz orada da maksimum səmərə ilə işləyək.

Ərzaq təhlükəsizliyi dedikdə biz, eyni zamanda, ərzağın keyfiyyətini də nəzərdə tuturuq. Çünki bu məsələyə də çox böyük diqqət göstərilməlidir. Son zamanlar bu sahədə ciddi dönüş yaradılmışdır. Əvvəlki dövrdə deyə bilərəm ki, bu sahə ümumiyyətlə diqqətdən kənarda qalmışdır və yoxlamaları aparıcı qurumlar əfsuslar olsun ki, vəzifə borclarını layiqincə yerinə yetirmirdilər. Onların yoxlamaları formal xarakter daşıyırdı. Yaxud da ki, gedib hansısa yoxlamanın aparılmasından sonra onlar qanunsuz tələblərdə də iştirak edirdilər. Beləliklə, həm yerli, həm xarici keyfiyyətsiz məhsullar bizim bazarımızı bürümüşdür.

Bu, insanların sağlamlığına çox böyük mənfi təsir göstərmişdir. Son müddət ərzində bu sahədə müsbətə doğru dəyişikliklər göz qabağındadır. Bu proses daim aparılmalıdır. Yerli sahibkarlar da bilməlidirlər ki, keyfiyyətsiz məhsul buraxsalar, onlar nəinki bazardan kənarlaşdırılacaqlar, cəzalandırılacaqlar. İdxala nəzarət daha da güclü olmalıdır. Əlbəttə ki, bu məsələnin həll yolları, yenə də deyirəm, daxili istehsalın artırılmasından keçir. Biz buna bir neçə ildən sonra nail olacağıq. Ancaq hələ ki, müəyyən dərəcədə idxaldan asılıyıq. Baxmalıyıq ki, bizə gətirilən məhsullar yüksək keyfiyyətə malik olsun. Çünki ərzaq təhlükəsizliyi, eyni zamanda, insanların sağlamlığı deməkdir. Bizim insanlar təmiz, keyfiyyətli qida almalıdırlar, təmiz, keyfiyyətli su içməlidirlər. Bu gün səhiyyə naziri də çıxışında dedi ki, səhiyyə sisteminin təkmilləşməsinə nə qədər böyük investisiyalar qoyulur. Nə qədər vəsait qoyulur və nə qədər gözəl nəticələr vardır. Dünya Səhiyyə Təşkilatı nailiyyətlərimizi çox böyük həvəslə qeyd edir və misal çəkir. Azərbaycanda bu sahədə görülən işlər, doğrudan da, bir örnək ola bilər. Diaqnostika mərkəzləri, rayon xəstəxanaları, mərkəzi xəstəxanalar, idman qurğuları tikilir, ekoloji tədbirlər görülür, içməli su layihələri icra edilir. Bu gün ekologiya və təbii sərvətlər naziri də bu barədə danışmışdır. Məişət tullantıları zavodu tikilir ki, havamız çirklənməsin.

Bütün bu addımlar insanın sağlamlığına birbaşa müsbət təsir göstərir. Bununla bərabər, keyfiyyətsiz ərzaq, əlbəttə ki, böyük təhlükə mənbəyidir. Mən hesab edirəm ki, bu sahəyə daha da böyük diqqət göstərilməlidir. Bir halda ki, bundan söz düşdü, bir məsələyə də diqqət yetirmək istəyirəm. Bizim televiziya kanallarımız, demək olar ki, onların hamısı indi belə verilişlər, yəni mətbəxlə, yeməklərin bişirilməsi, hazırlanması ilə bağlı verilişlər təqdim edirlər. Birincisi onu demək istəyirəm ki, bu da xaricdən gələn bir meyildir. O ölkələrdə ki, evlərdə yemək bişirilmir, onlar üçün bəlkə bu, daha da aktualdır. Təbii ki, Azərbaycanda evlərdə bişirilən yemək, indi istənilən restorandan daha da yaxşıdır, ləzzətlidir. Amma bu, bir dəbdir, bizə də gəlib çatıbdır. Mən etiraz etmirəm, olsun. Ancaq bir şərtlə ki, orada göstərilən reseptlər və yeməklərin bişirilmə qaydaları insanların sağlamlığına mənfi təsir göstərməsin. Mən o verilişlərə hərdənbir baxıram və bəzi hallarda çox ürək ağrısı ilə götürəm ki, indi yağın içində üzən yeməklər təbliğ edilir. Axı olmaz. Bu yeməkləri gündə yeyən insan xəstələnəcəkdir. Yəni, nə qədər gülməlidisə, bir o qədər də faciəvidir. Doğrudan, biz sağlam həyat tərzini təbliğ edirik. İnsanları pis vərdişlərdən çəkəndirməyə çalışırıq, idmanı təbliğ edirik, siqaret çəkənə müsbət münasibət ola bilməz. Alkoqollu içkilərə aludə olanlar qınaq obyektinə çevrilməlidir. Belə olan halda, bizim bəzi kanalların insanlara verdikləri təkliflər əlbəttə ki, çox məyusedicidir.

Mən özəl kanalların siyasətinə qarışmaq fikrində deyiləm. Ancaq məsləhət verə bilərəm ki, insan orqanizmi üçün sağlam reseptləri daha çox tətbiq etsinlər.

Bu il məcburi köçkünlərin yaşayış səviyyəsinin yaxşılaşdırılması və məşğulluğun artırılması istiqamətində çox dəyərli addımlar atılacaqdır. Bu il bu sahəyə ayrılan vəsait də rekord həddindədir. Bu il biz məcburi köçkünlərin yaşayış səviyyəsinin yaxşılaşdırılması üçün 300 milyon manat ayırırdıq. İlin əvvəlində bu məbləğ 100 milyon manat ətrafında müəyyən edilmişdir. Ancaq sonra mənim təşəbbüsüm ilə biz bu rəqəmi üç dəfə artırdıq ki, hələ də doğrudan da çətin vəziyyətdə yaşayan soydaşlarımızı daha tezliklə normal şəraitlə təmin edə bilək.

Bildiyiniz kimi, bu sahədə köklü dəyişikliklər baş vermişdir. Çadır şəhərcikləri artıq beş ildir ki, ləğv ediləndir. Yeni evlər, qəsəbələr, yaşayış binaları, məktəblər və sair tikilir. Bütün bunlar haqqında kifayət qədər geniş məlumat verilir. Bu işləri daha da sürətləndirməliyik və beləliklə, 300 milyon manat Neft Fondundan ayrılır. Əsas vəzifə odur ki, biz bu məsələyə tezliklə və keyfiyyətlə nail olaq. Çünki bu məbləğ çox böyükdür. Əlbəttə, yaxşı olardı ki, bu layihə ilin sonuna qədər tam şəkildə icra edilsin.

Bakının kənd və qəsəbələrinin inkişafı Proqramı icra edilir. Bu məsələ ilə bağlı biz ayrıca yığışacağıq, danışıcağıq. Deyə bilərəm ki, bu, çox ciddi, vaxt baxımından çox məhdud Proqramdır. Bu Proqram 2013-cü ilin sonuna qədər icra edilməlidir. Çox böyük məsələlər vardır. İnfrastruktur, yollar, su-kanalizasiya xətləri, qazlaşdırma, elektrik xətləri, xəstəxanalar, tibb məntəqələri, məktəblər - yəni biz bütün qəsəbələrdə bu layihələri kompleks icra edirik. Burada da nəzarət həm şəhər icra hakimiyyəti və İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, hökumət tərəfindən olmalıdır. İşlər yüksək keyfiyyətlə aparılmalıdır.

Enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı məsələlər Azərbaycanda uğurla həll edilir. Biz enerji təhlükəsizliyimizi çoxdandır ki, təmin etmişik. Başqa ölkələrin enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində iştirak edirik. Bu sahədə fəaliyyətimizi gələcəkdə də davam etdirəcəyik. Biz tərəfdaş ölkələrlə enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı məsələləri qarşılıqlı maraqlar, qarşılıqlı mənfəət əsasında həll edəcəyik.

Bu gün Azərbaycan istər neft, istər qaz sahəsində çox önəmli, global oyunçuya çevrilir, tərəfdaşlarımızın sayı artır. Əməkdaşlıq etdiyimiz ölkələrin sayı artmaqdadır. Azərbaycan bu sahədə çox etibarlı və çox gözəl tərəfdaş kimi tanınır. Biz bu sahədə fəaliyyətimizi davam etdirməyə hazırıq. Xarici bazarlara da çıxırıq. Xarici bazarlara böyük investisiyalar qoyulur, eyni zamanda, ölkə daxilində. Mən bizim enerji sahəsində fəaliyyət göstərən bütün qurumlara daim göstərişlər verirəm ki, ilk növbədə investisiyalar Azərbaycana qoyulmalıdır. Ən böyük investisiyalar, ilk növbədə Azərbaycana qoyulmalıdır, ondan sonra xarici bazarlara.

Birinci rübdə bu sahədə də çox vacib və deyə bilərəm ki, tarixi bir addım atıldı. Bakıda yeni neft-kimya, neftayırma və qaz emalı zavodlarının ilkin təqdimatı keçirildi. Bu layihələr üzərində Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti müəyyən müddətdir ki, işləyibdir. Bu layihələrin həyata keçirilməsi haqqında əvvəlki dövrdə mənim tərəfimdən göstərişlər verilmişdir. Hazırda bu göstərişlər artıq reallığa çevrilir. Bu sahəyə - sadaladığım yeni müəssisələrin yaradılmasına qoyulacaq investisiya milyardlarla ölçülür. Bəlkə, 10 milyard manatdan da artıq ola bilər.

Bu, gələcəyə yönəldilən investisiyalardır. Bu investisiyalar hesabına biz bu sahədə bütün işləri müasir səviyyədə qura biləcəyik. Yeni böyük neftayırma zavodunun tikintisi bizə daha da keyfiyyətli məhsulun istehsalına şərait yaradacaqdır, ixrac potensialımız böyük dərəcədə artacaqdır, eyni zamanda, uzun illər fəaliyyət göstərən iki neftayırma zavodunun fəaliyyətinin dayandırılmasına da gətirib çıxaracaqdır. Buna da böyük ehtiyac vardır. Yeni neftayırma zavodu tikilməyə qədər bu iki zavod fəaliyyətini davam etdirəcəkdir. Ancaq mən çox istəyirəm ki, tezliklə yeni neft emalı zavodu tikilsin. O zavodda ən müasir ekoloji standartlara uyğun yanacaq istehsal ediləcəkdir. Beləliklə, indiki zavodların əraziləri də abadlaşacaqdır. Çox güman ki, birinin ərazisi ümumi bulvarın genişlənməsinə veriləcəkdir. Dənizkənarı zolağı biz Zığa qədər davam etdirmək fikrindəyik. O biri zavodun ərazisində də, - indi demək bəlkə də bir qədər tezdir, - hesab edirəm ki, yeni, gözəl parkın yaradılması yerinə düşər. Biz, ümumiyyətlə, şəhərdə yeni parkların, meşə zolaqlarının yaradılmasına nail oluruq, buna böyük ehtiyac vardır. Harada mümkündür park yaradılmalıdır.

İndi vaxtilə bəzi hallarda qanunsuz tikilmiş binaların köçürülməsi prosesi gedir. Bu məsələyə də toxunmaq istəyirəm. Çünki bəzi hallarda bu məsələ ilə bağlı spekulyasiyalara yol verilir. Xüsusilə xarici mətbuatda. Bu da Azərbaycana qarşı bir növ qaralama kampaniyasının tərkib hissəsidir. Yalan məlumatlar verilir, böhtanlar yayılır. Təəssüf edirəm ki, özünü hörmətli mətbu orqan sayan telekanallar, yaxud da ki, qəzetlər bu təxribata qarışırlar.

Azərbaycanda verilən kompensasiya ən yüksək səviyyədədir. Hər kvadratmetrinə görə 1500 manat vəsait ödənilir. Deyə bilərəm ki, kompensasiya alanların mütləq əksəriyyəti bu məbləğlərlə razıdırlar. Amma təxribatçı qüvvələr vardır ki, bundan öz məqsədlərinə çatmaq üçün istifadə etmək istəyirlər. Bu, şəhərimizin ümumi abadlaşma prosesini hansısa tədbirlərlə bağlamaq istəyirlər. Bizim ümumi xəttimiz, siyasətimiz, şəhərsalma proqramlarımız vardır. Bakının inkişafı hansı istiqamətlərdə gedəcəkdir?! Bu barədə biz dəfələrlə danışıbmışıq, yığışmışıq. Mən Bakının yeni şəhərsalma konsepsiyasını təsdiq etmişəm. Bütün bu məsələlərə özüm baxmışam. Ona görə yenilik, quruculuq və köçürmə prosesləri artıq əvvəlki dövrdən müəyyən edilmiş qaydada aparılır. Bunun heç bir beynəlxalq tədbirlə əlaqəsi yoxdur. Biz nə qədər mümkündür hər yerdə parklar, yaşıllıq zolaqları salırıq. Şəhərin mərkəzindən köçürülən ərazilərdə avtomobil dayanacaqları, yeraltı avtomobil dayanacaqları yaradılır. Buna böyük ehtiyac vardır. Onun üstündə gözəl yaşıllıq zolaqları, parklar, ictimai yerlər tikilir və biz bu siyasəti davam etdirəcəyik.

Su və kanalizasiya layihələrinin icrası bütün ölkə üzrə gedir. Hər bir yerdə, hər bir rayon mərkəzində işlər ya başlamışdır, yaxud da ki, bu yaxınlarda başlanacaqdır.

Ancaq burada bir məsələyə toxunmaq istəyirəm. Bu, doğrudan da çox böyük layihədir. Şəhərlərimizin əksəriyyətində kanalizasiya sistemi, ümumiyyətlə, heç vaxt olmamışdır. İçməli su xətləri də heç vaxt olmamışdır. Yəni, biz bunları sıfırdan yaradıırıq. O cümlədən Bakıda içməli su problemi bu gün də vardır. Düzdür, biz bu problemi müəyyən dərəcədə yaxşılaşdırdıq, əminəm ki, yaxın iki il ərzində tamamilə aradan qaldıracağıq. Bakıda içməli su, keyfiyyətli su və kanalizasiya layihələrinin icrası uğurla gedəcəkdir.

Bölgələrdə isə bu layihə rayon mərkəzlərini, şəhərləri əhatə edir. Ancaq elə rayonlar vardır ki, əhalisinin 80-90 faizi kəndlərdə yaşayır. Elə rayonlar vardır ki, rayon mərkəzi ilə kəndlərdə yaşayan əhali əlli-əlliəy bölünür.

Ona görə, biz bir qədər gələcəyə baxmalıyıq. İndi biz rayon mərkəzlərini, şəhərləri kanalizasiya və içməli su xətləri ilə təmin edəcəyik. Bəs kəndlərdə necə olacaqdır? Mən başa düşürəm, bilirəm, biz bütün bu investisiya imkanlarımızı götür-qoy edirik. Bu, böyük vəsait və texniki peşəkarlıq tələb edən layihədir. Ancaq biz buna da hazır olmalıyıq.

Əlbəttə, birinci növbədə 2014-cü ilin sonuna qədər bütün şəhərlər və rayon mərkəzləri içməli su, kanalizasiya layihələri ilə təmin edilməlidir. Ancaq indidən hazırlıq işləri aparılmalıdır ki, rayon mərkəzlərinə yaxın yerləşən böyük yaşayış yerlərində də, kəndlərdə də bu layihələr icra edilsin. Burada modul tipli sutəmizləyici qurğulardan söhbət açılmışdır. Bu da bizim təşəbbüsümüz idi. Artıq yüz minlərlə insan bu layihələrin icrası nəticəsində təmiz içməli su içir. Bu layihə daha da geniş vüsət almalıdır. Lazım gələrsə, bu il biz investisiyaları bir qədər artırmaqla bilirik ki, çayların kənarında yerləşən kəndlərdə, - təkcə Kür, Araz çaylarından söhbət getmir - digər çayların yaxınlığındakı kəndlərdə də bu layihələr icra edilsin.

Xəzər dənizinin duzsuzlaşdırılması layihəsi başlayır. Bu da birinci təşəbbüsdür. Bildiyiniz kimi, bizim əsas su mənbələrimiz ölkəmizin hüdudlarından kənarında formalaşır. Belə olan halda Xəzər dənizinin suyundan istifadə etmək təbiidir. Baxmayaraq ki, bizim qonşu ölkələrlə əldə etdiyimiz razılaşmalar maraqlarımızı tam şəkildə təmin edir və su qıtlığı heç vaxt olmayacaqdır. Yeni rezervuarlar tikilir. Taxtakörpü su anbarı bu istiqamətdə atılan çox böyük addımdır. Şəmkiçay su anbarı həm meliorasiya, həm də içməli su məsələlərini təmin edəcəkdir. Ancaq, eyni zamanda, biz Xəzər dənizinin suyundan da istifadə etməliyik. Burada da dünya praktikası vardır. Biz bu praktikanı tətbiq etməliyik. Mən pilot layihənin icrasını gözləyirəm. Hesab edirəm ki, pilot layihədən dərhal sonra genişmiqyaslı işlər aparılmalıdır. İlk növbədə suvarma üçün, ondan sonra lazım olarsa, içməli su məsələlərinin həlli üçün də biz bundan istifadə etməliyik.

Bir məsələyə də toxunmaq istəyirəm. Bu da hesab edirəm ki, indiki zamanda çox aktualdır. İnformasiya təhlükəsizliyi. Biz enerji, ərzaq təhlükəsizliyi haqqında geniş danışırıq. Bu, çox vacibdir. İnformasiya təhlükəsizliyi də indiki dövrdə çox vacibdir. Çünki mən hesab edirəm ki, bu sahədə hələ çox işlər görülməlidir. Müxtəlif istiqamətlər üzrə işlər görülməlidir. Biz internet dövründə yaşayırıq. Bu, reallıqdır və biz bu reallığa hazırıq. Azərbaycan o ölkələrdəndir ki, burada azad internet vardır. Bunu, bəzən bizi tənqid etmək istəyənlər unutmasınlar.

İnternet istifadəçilərinin sayı getdikcə artır, 50 faizdən çoxdur. Biz indi hər bir kəndə, hər bir yaşayış məntəqəsinə genişzolaqlı internetin çəkilməsinə çalışırıq və buna nail olacağıq. Əlbəttə, informasiya təhlükəsizliyi məsələləri daha da çox aktuallaşır. Çünki qlobal informasiya məkanında informasiyalarla bərabər, təxribatlar da kifayət qədər çoxdur. Bu təxribatlar bəzi hallarda açıq, bəzi hallarda məxfi, yəni, gizli xarakter daşıyır.

Bizə qarşı informasiya müharibəsi aparılır. Bu, həqiqətdir. Mən buna tam əminəm, bu barədə iki fikir ola bilməz. Bu informasiya müharibəsinin aparılması işində, əlbəttə ki, ilk növbədə, erməni lobbisi öz fəallığı ilə seçilir. Azərbaycanı qaralamaq, Azərbaycan reallıqlarını danmaq, Azərbaycanı geridə qalmış, antidemokratik ölkə kimi dünyaya təqdim etmək cəhdləri, ilk növbədə, erməni lobbisinin çirkin əməllərindən qaynaqlanır. Onların təsir dairəsi kifayət qədər genişdir. Onlar müxtəlif ölkələrin aparıcı mətbu orqanlarında təmsil olunurlar. Bəzən başqa fəsilələrlə təmsil olunurlar, öz mənşəyini gizlədirlər. Bu, indi ikinci məsələdir. İnsan öz milli mənsubiyyətini gizlətməməlidir. İstənilən insan öz milli mənsubiyyəti ilə fəxr etməlidir. Amma onlar başqa ölkələrdə nədənsə bu sahədə də seçilirlər.

Bəzi hallarda Azərbaycana qarşı açıq şəkildə kampaniya aparırlar və çalışırlar ki, Azərbaycanın imicinə koordinasiya edilmiş şəkildə xələl gətirsinlər. Onların fəaliyyəti məqsədyönlüdür və bu gün erməni lobbisi üçün bir nömrəli hədəf Azərbaycandır. Bizim üçün də, bir daha demək istəyirəm ki, bir nömrəli düşmən erməni lobbisidir. Biz bu mübarizəyə də hazır olmalıyıq.

Son illər ərzində biz vəziyyəti böyük dərəcədə öz xeyrimizə dəyişdirə bilmişik. Azərbaycanın diaspor təşkilatları, bizim sağlam qeyri-hökumət təşkilatlarımız, Azərbaycanın xaricdəki səfirlikləri, bizim ictimaiyyətimiz, xarici mətbuata çıxış imkanlarımız və mövqeyimiz güclənir. Ancaq hələ ki, biz reallıqları da nəzərə almalıyıq. Erməni lobbisi Avropada və başqa ölkələrdə, böyük ölkələrdə onilliklər, bəlkə əsrlər boyu fəaliyyət göstərir, təşkilatlanmış çox aqressiv və mənfi bir qüvvədir. Bizə qarşı, necə deyirlər, mənfi informasiyanın təkənvericisi erməni lobbisidir. Erməni lobbisinin təsiri altında olan, onların çirkin pulları ilə dolanan bəzi ölkələrin siyasi xadimləridir. Biz onların adlarını bilirik, onları tanıyıırıq. Onların qondarma "Dağlıq Qarabağ respublikası"na səfərlərinin sayına baxmaq kifayətdir ki, hər bir adam bilsin, nə üçün onlar oraya gedirlər. Bu, ikinci qüvvədir.

Üçüncü qüvvələr. Əfsuslar olsun ki, bəzi ölkələrdə islamofobiya meyilləri güclənir. Bu da reallıqdır. Çox mənfi reallıqdır, ancaq reallıqdır. Biz də bu reallıqla hesablaşmalıyıq. İslamofobiya meyilləri gücləndikcə müsəlman ölkələrinə münasibət də mənfiyə doğru istiqamətdə gedir. Biz bunu bilməliyik və deməliyik. İslamofobiya xəstəliyinə yoluxmuş siyasətçilərin sayı artmaqdadır. Bu qüvvələr müsbət mənada seçilən, öz müasirliyi, müstəqil siyasəti ilə fərqlənən, islam dəyərlərinə sadıq olan ölkə kimi Azərbaycanı görəndə, əlbəttə ki,

sevinmirlər, məyus olurlar. Biz bu amili də daim nəzərdə saxlamalıyıq və çalışmalıyıq ki, bu vəziyyəti öz siyasətimizlə xeyrimizə dəyişdirək.

Azərbaycanda bütün millətlərin, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayır. Azərbaycanda multikulturalizm yaşayır. Bunu biz yaşadırıq və yaşadacağıq. Multikulturalizmin iflasa uğradığını deyən siyasətçilər islamofobiya dəyirmanına su tökmüş olurlar. Bu, çox təhlükəli meyildir. XX əsrdə buna bənzər meyillər nəyə gətirib çıxardığını biz unutmamışıq.

Bizə qarşı informasiya müharibəsi aparan digər qüvvələr sadəcə olaraq Azərbaycanın müstəqil siyasətini qəbul etməyənlərdir. Onlara elə gəlir ki, Azərbaycan kimi ölkə müstəqil siyasət aparmamalıdır. Kiminsə qanadının altına keçməlidir və müstəqil siyasətə malik olmamalıdır. Elə qüvvələr də vardır ki, biz onları tanıyıraq. Onların Azərbaycana qarşı gizli mübarizəsi gedir. Bu mübarizəni bəzi hallarda onlar açıq şəkildə yox, qorxaqcasına informasiya məkanında aparırlar.

Əlbəttə ki, Azərbaycanın müstəqil siyasəti, hər bir beynəlxalq məsələ ilə bağlı qəti mövqeyi və bu mövqeyin güclü olması dünya birliyi tərəfindən Azərbaycana göstərilən böyük hörmətdir. BMT Təhlükəsizlik Şurasına seçilməyimiz bizim böyük təntənəmizdir, zəfərimizdir. Bizi 155 ölkə dəstəklədi. Budur, dünya ictimaiyyəti. Dünya ictimaiyyəti hansısa regional təşkilat deyildir. Dünya ictimaiyyəti BMT-dir. BMT də bizi dəstəkləyir.

Əlbəttə, bizim müstəqil siyasətimizi qəbul etməyən qüvvələr vardır. Onları bizim siyasətimiz qıcıqlandırır. Onlar çalışırlar ki, yeni imkanlardan istifadə edib informasiya təxribatları ilə məşğul olsunlar, yalan, böhtan xarakterli məlumatları ötürsünlər. Mətbuat hazırda, nəinki informasiya mənbəyidir, eyni zamanda, təxribat mənbəyidir. Əfsuslar olsun ki, bu, belədir. Biz isə öz növbəmizdə buna hazır olmalıyıq. Biz hazırıq. Hər bir əsassız hücumla biz cavab verməliyik, veririk və verəcəyik.

Bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycan öz yolu ilə gedir. Bizə qarşı informasiya təxribatları əfsuslar olsun ki, dediyim faktlarla məhdudlaşmır. Elə qüvvələr vardır ki, bölgədə vəziyyəti qarışdırmaq istəyirlər. Elə qüvvələr vardır ki, Azərbaycanı öz qonşuları ilə üz-üzə qoymaq istəyirlər. Burada da informasiya təxribatlarından istifadə edilir. Başqa necə istifadə edə bilərlər?! Mümkün deyildir. Çünki qonşularımızla əlaqələrimiz tarixi köklərə söykənir. Biz bütün qonşularla, - Ermənistan təbii ki, istisna olmaqla, - normal, yaxşı dostluq münasibətləri yaratmışıq və bu dostluq münasibətlərini gücləndiririk, gücləndirəcəyik. Heç bir qonşumuzla problemimiz yoxdur.

Azərbaycan heç vaxt başqa ölkələrin planlarında iştirak etməyəcəkdir. Mən bunu dəfələrlə demişəm. Hələ prezidentlik dövrümün əvvəlində demişəm. Azərbaycan qarşısızma arenasına çevrilməyəcəkdir. Kim istəyir Azərbaycanı qarşısızma arenasına çevirsin, getsin özü üçün başqa yer axtarsın. Biz heç vaxt imkan verə bilmərik ki, ərazimizdən qonşulara qarşı hansısa mənfi planlarda istifadə edilsin və bunu hamı bilir. Belə olan halda yenə gəlir informasiya təxribatı məsələləri. Mötəbər, dünya səviyyəli mətbu orqanlarda çirkin yalanlar dərc edilir. Sonra bu yalanları təsir altında olan digər mətbu orqanlar yayır. Beləliklə, rəy formalaşır. Yaxud da ki, formalaşdırmağa çalışırlar ki, Azərbaycan bölgədə hansısa başqa planlara malikdir.

Bizim bir istəyimiz var ki, bölgədə sülh, sabitlik, əmin-amanlıq olsun. Qonşularla münasibətlər prioritet xarakter daşıyır. Biz bu bölgədə yaşayıraq və yaşayacağıq. Mən qonşulardan da Azərbaycana ancaq müsbət münasibət görürəm və buna çox şadam. Ona görə, biz bunu bilməliyik, bu barədə açıq deməliyik və buna qarşı biz öz prinsiplial mövqeyimizi qoymalıyıq və qoyuruq.

Nəhayət, "Eurovision" mahnı müsabiqəsi ilə bağlı ölkəmizə qarşı mətbuatda çirkin kampaniya əfsuslar olsun ki, davam edir. Biz bu kampaniyanın arxasında hansı qüvvələrin dayandığını yaxşı bilirik. Yaxşı bilirik ki, hansı ölkənin mətbuatında bu kampaniya daha sürətlə gedir. Elə ölkələr var ki, orada nəinki hər həftə, hər gün Azərbaycan ilə bağlı çirkin, böhtan xarakterli yazılar gedir. Təbii ki, bu, əlaqələndirilmiş şəkildə aparılan bir siyasətdir. Ancaq bu siyasətin heç bir nəticəsi yoxdur və olmayacaqdır. Çünki bizim siyasətimizə təsir edə biləcək qüvvə yoxdur və nə qədər ki, mən bu kürsüdəyəm heç vaxt olmayacaqdır. Biz öz yolumuzla gedəcəyik. Müstəqillik yolumuzla, azadlıq yolumuzla gedəcəyik!

Azərbaycanda bütün azadlıqlar vardır. Bizi bəzi hallarda nədəsə, yəni, antidemokratik addımlarda ittiham etmək istəyənlər getsinlər öz ölkələrində nə baş verdiyini görsünlər. Orada hər gün, hər həftə nümayişə çıxan insanlar döyülür, əzilir, onların başı partlayır, yüzlərlə nümayişçi həbs edilir. Bu, o ölkələrdir ki, onların bəzi mətbu orqanları Azərbaycana qarşı çirkin kampaniya aparırlar. Yaxşı atalar sözü var bizdə, deyir: "Öz gözündə tiri görmür, başqasının gözündə tükü seçir". Bax, yerinə düşər bu atalar sözü.

Bizdə demokratiya da, söz azadlığı da, vicdan azadlığı da, sərbəst toplaşmaq azadlığı da vardır. İndi bütün Azərbaycan ictimaiyyəti bunu da gördü ki, ölkəmizdə sərbəst toplaşmaq azadlığı vardır. Əgər bütün bu imkanlardan istifadə etmək istəyənlər normal davranış qaydalarını gözləsələr, şəhər meriyasının göstərdiyi yerdə öz tədbirlərini keçirsələr onda sərbəst toplaşmaq hüququndan yararlanırlar. Mən hesab edirəm ki, şəhər meriyası çox müdrik addımlar atıbdır və nümayişlər, mitinqlər üçün ən məqbul, yəni, o insanlar üçün ən məqbul və onlara yaraşan yeri seçibdir. O yerdə istənilən tədbiri keçirmək mümkündür. Bu tədbirlər məhz o yerdə keçirilməlidir.

O ki qaldı bizim gələcək planlarımıza, bir daha demək istəyirəm ki, biz inamla qabağa gedirik. Bizə qarşı təxribatlar bundan sonra da olacaqdır. Bizə qarşı informasiya mübarizəsi bundan sonra da aparılacaqdır. Bu, bizi narahat etmir. Sadəcə olaraq, biz bu barədə danışmalıyıq, öz tədbirlərimizi görməliyik, Azərbaycan xalqının xoşbəxt gələcəyini təmin etməliyik. Sağ olun.

Xalq qəzeti.-2012.-17 aprel.-№ 82.-S.1-5.

Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2012-ci ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir
(11 iyul 2012-ci il)

Bakı, 11 iyul (AzərTAc). İyulun 11-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2012-ci ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi

- Nazirlər Kabinetinin bugünkü toplantısı ilin altı ayının sosial-iqtisadi yekunlarına həsr edilmişdir. Bu toplantılar ənənəvi xarakter daşıyır. Keçən dəfə ilin birinci rübünə yekun vuraraq qeyd edildi ki, 2012-ci il Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün çox uğurlu il olacaqdır. İlin birinci ayları iqtisadi cəhətdən çox müsbət idi və bu, bizə imkan verirdi ki, ümumiyyətlə, 2012-ci ili Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün növbəti uğurlu il kimi qiymətləndirək.

Altı ayın yekunları bu fikirləri bir daha təsdiqləyir. Çünki altı ayda ölkə iqtisadiyyatı uğurla inkişaf etmiş və qarşıda duran bütün vəzifələr icra edilmişdir. Ümumi daxili məhsul 1,5 faiz artmışdır. Bu rəqəm əvvəlki dövrlərlə müqayisədə o qədər də böyük rəqəm deyildir. Ancaq ölkəmizin ümumi iqtisadiyyatı artdıqca hər bir faizin daha da böyük qiyməti və dəyəri vardır. Onu qeyd edə bilərəm ki, iqtisadiyyatın hər bir faizi təxminən 700 milyon dollara bərabərdir və iqtisadiyyatımızın 1,5 faiz artımı onu göstərir ki, keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə ölkədə 1 milyard dollar dəyərində çox məhsul istehsal edilmişdir.

Ancaq bizi daha çox sevindirən qeyri-neft iqtisadiyyatımızın inkişafı olmuşdur. Bu, demək olar ki, iqtisadi siyasətimizin əsas istiqamətidir və altı ayda qeyri-neft iqtisadiyyatımız 11,3 faiz artmışdır. Bu, hesab edirəm ki, dünya miqyasında ən yüksək göstəricidir. Ümumi iqtisadiyyatımızın cəmi 1,5 faiz artımının səbəbi ondan ibarətdir ki, neft hasilatında müəyyən dərəcədə azalma müşahidə edilir. Nəzərə alsaq ki, neft sektoru iqtisadiyyatımızın böyük hissəsini təşkil edir, əlbəttə, bu azalma istər-istəməz ümumi göstəricilərə də təsir göstərir. Ancaq biz bundan sonrakı illərdə də əsas diqqətimizi qeyri-neft iqtisadiyyatımızın inkişafına yönəldəcəyik və ilin altı ayının yekunları Azərbaycanda aparılan islahatların məntiqi nəticəsidir. Sənaye istehsalının ümumi həcmi 3 faiz azalmışdır. Bunun da səbəbi neft hasilatının aşağı düşməsi olmuşdur. Ancaq qeyri-neft sənayemizin inkişafı 8,3 faiz səviyyəsindədir. Bu da son illər ərzində sənayeləşmə proqramının icrasının nəticəsidir. Ölkəmizin müxtəlif bölgələrində, Bakı şəhərində yeni böyük və kiçik müəssisələr işə düşür, yeni iş yerləri açılır. Beləliklə, sənayeləşmə proqramı uğurla icra edilir. Növbəti illərdə bu məsələyə daim diqqət göstəriləcəkdir. Bu il və gələn illərdə yeni sənaye müəssisələrinin işə düşməsi qeyri-neft sektorumuzu daha da gücləndirəcəkdir.

Birinci üç ayda investisiyalar 4,3 milyard dollar təşkil etmişdir. Hələ ki, altı ayın investisiya rəqəmləri hesablanır və bu da müsbət göstəricidir. Keçən illə müqayisədə ölkə iqtisadiyyatına qoyulan investisiyalar 30 faiz artmışdır. Əgər biz ilin sonuna qədər bu tempdə işləsək və mən hesab edirəm ki, temp daha da yüksək olmalıdır, - təqribən 18, bəlkə də 19 milyard dollar investisiyaya çatacağıq. Bu da əhalisi o qədər çox olmayan Azərbaycan kimi ölkə üçün böyük rəqəmdir. Nəzərə alsaq ki, hər il 10 milyard dollardan az olmayaraq investisiyalar qoyulur, növbəti illərdə ölkə qarşısında duran bütün infrastruktur və sosial məsələlər öz həllini tapacaqdır.

Makroiqtisadi vəziyyət çox müsbətdir, sabitdir. İnflyasiya cəmi 2,2 faizdir. İstehlak bazarına, qiymətlərə daim diqqət göstərilir. Əhalinin pul gəlirləri isə 14,2 faiz artmışdır. Yəni, inflyasiya ilə əhalinin pul gəlirləri arasında 12 faiz fərq vardır. Bu da real gəlirlərin nə qədər yüksək templərlə artmasına dəlalət edir.

Altı ayda kənd təsərrüfatı 10,4 faiz artmışdır. Hesab edirəm ki, bu da son illər üçün rekord göstəricidir. Biz bu göstəricini gəzləyirdik, bilirdik. Çünki son müddət ərzində kənd təsərrüfatının inkişafına göstərilən diqqət, qoyulan investisiyalar, aparılan islahatlar məhsuldarlığı artırır. Dövriyyəyə buraxılan və buraxılacaq yeni əkin sahələri əlbəttə ki, gələcək illərdə də kənd təsərrüfatının inkişafına daha da böyük təkan verəcəkdir.

Yəni, əsas iqtisadi göstəricilər bundan ibarətdir. Bu gün əlbəttə, bu barədə daha da geniş danışacağıq, məlumatlar veriləcəkdir. Ancaq ilin altı ayı onu göstərir ki, 2012-ci il də ölkə iqtisadiyyatı üçün uğurlu il olacaqdır. Keçən rübdə əfsuslar olsun ki, biz yenidən təbii fəlakətlə üzləşmişdik. Şimal-qərb bölgəsində güclü zəlzələ baş vermişdir, minlərlə ev uçub dağılmışdır, yararsız vəziyyətə düşmüşdür, məktəblər, tibb ocaqları, sosial infrastruktur dağılmışdır. Ancaq operativ tədbirlərin görülməsi nəticəsində bu böyük zəlzələnin fəsadları aradan qaldırılır. Operativ qaydada ehtiyat fondundan və dövlət büdcəsindən əlavə vəsaitin ayrılması məsələləri də öz həllini tapmışdır. Mən zəlzələ bölgəsində vəziyyətlə tanış olarkən sakinlərə bildirdim ki, qısa müddət ərzində onlar üçün daha da gözəl evlər tikiləcək, bütün sosial infrastruktur yenilənəcək, tikiləcək və onların yaşayış şəraiti daha da yaxşı olacaqdır.

Yəni, birinci dəfə deyil ki, biz təbii fəlakətlərlə üzləşirik. İki il əvvəl böyük daşqına məruz qaldıq. O, sınaqdan da şərəflə çıxdıq. Minlərlə ev tikilmişdir, kompensasiya ödənilmişdir və bu proses hələ də davam edir. Əlavə vəsaitin ayrılmasına da biz müsbət baxdıq. Zəlzələ bölgəsində də eyni yanaşma tətbiq olundu. Çünki ilk növbədə, biz Azərbaycan vətəndaşlarının normal, rahat yaşamasına çalışmalıyıq və bütün evlər dövlət hesabına yenidən tikiləcəkdir.

Mən daşqından sonrakı dövrdə bu məsələ ilə bağlı fikirlərimi bildirmişdim, bir daha demək istəyirəm ki, inkişaf etmiş ölkələrdə dövlət öz üzərinə bu maliyyə öhdəliyini götürür. Çünki orada bütün evlər sığortalanıb. Hər bir vətəndaş öz evini gedib sığorta şirkətində sığortalayır və təbii fəlakət baş verdikdə sığorta şirkəti kompensasiyanı ödəyir. Bizdə əlbəttə ki, vəziyyət fərqlidir. Ancaq biz çalışmalıyıq ki, bu sığorta sisteminə keçidi daha da sürətləndirək. Amma hələ ki, bu, mümkün deyildir. Dövlət bu vəzifəni öz üzərinə götürür.

Onu da deyə bilərəm ki, dünyada çox nadir hallarda belə məsələyə rast gəlmək olar ki, dövlət bütün maliyyə texniki yükünü tamamilə, yəni 100 faiz öz üzərinə götürür. Ancaq bu, bizim siyasətimizin əsas istiqamətlərindən biridir. Bizim siyasətimizin mərkəzində Azərbaycan vətəndaşı dayanır. Əminəm ki, yeni tikiləcək evlər, məktəblər, sosial-infrastruktur əvvəlkindən qat-qat keyfiyyətli və rahat olacaqdır.

Keçən rübdə Bakının və onun qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət Proqramının birinci ilinə yekun vuruldu, geniş müşavirə keçirildi. Birinci ildə görülən işlər təhlil edildi, gələn il üçün qarşıya vəzifələr qoyuldu. Bütövlükdə bir il ərzində Bakıda və onun qəsəbələrində çox böyük quruculuq və abadlıq işləri aparılıb. Bu işlər davam edir. Yaxın zamanlarda biz bu işlərin məntiqi, yəni, real nəticələrini görəcəyik. Onlarla məktəb tikilir, bərpa edilir. Uşaq bağçaları, tibb ocaqları tikilir, yollar salınır, qazlaşdırma prosesi gedir. Su, kanalizasiya layihələri icra edilir. Bakı qəsəbələrində, ümumiyyətlə, heç vaxt kanalizasiya sistemi olmamışdır. Qəsəbədaxili yollar tikilir. Yəni, biz bu məsələyə kompleks şəkildə yanaşmışıq. Eyni zamanda, qəsəbələrdə yeni iş yerlərinin açılması məsələləri də öz həllini tapır. Bakı qəsəbələrində fəaliyyət göstərən iş adamlarına da Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə güzəştli kreditlərin verilməsi prosesi başlanmışdır. Beləliklə, əminəm ki, gələn ilin sonuna qədər Bakı və onun qəsəbələrinə dair ikinci Dövlət Proqramı uğurla icra ediləcəkdir.

Bununla bərabər, bölgələrdə regional inkişaf proqramı icra edilir. Ötən dövr ərzində, yəni ilin 6 ayında 46 min yeni iş yeri açılmışdır ki, onlardan 37 mini daimi iş yeridir. Bu proses davam edir və bu, təbiidir. Çünki demək olar ki, Azərbaycanda hər həftə yeni müəssisə, yeni fabrik və yeni zavod tikilir, insanların məşğulluğu artır. Eyni zamanda, əmək bazarına nəzarət daha da güclü olmalıdır. Bu məsələ ilə bağlı müvafiq göstərişlər verilmişdir. Əfsuslar olsun ki, Azərbaycanda hələ də bu sahədə dəqiq sistem tətbiq edilməyibdir. Gizli məşğulluq halları kifayət qədər çoxdur, xarici miqrantların ölkəmizə qanunsuz gəlməsi və qanunsuz fəaliyyət göstərməsi halları aşkarlanır və bu meyillər güclənir. Bu da təbiidir. Çünki xüsusilə son 4 il ərzində Avropada iqtisadi-maliyyə böhranı davam edir, Azərbaycan nadir inkişaf templərini nümayiş etdirir. Əlbəttə ki, buraya gəlmək, işləmək istəyənlərin sayı artır, Dövlət Miqrasiya Xidməti bütün lazımı tədbirləri görür. Bu tədbirlər daha da səmərəli olmalıdır ki, biz ilk növbədə, Azərbaycan vətəndaşlarının əmək bazarında işlə təmin edilməsi məsələlərinə baxaq, onları tamamilə həll edək. Baxmayaraq ki, Azərbaycanda işsizlik aşağı səviyyədədir, - keçən ilin yekunlarına görə 5,4 faizdir, - ancaq hələ də işsizlik var və bəzi hallarda bu işsizlik reallığı əks etdirmir. Çünki heç kəs üçün sirr deyil ki, qeydiyyata düşməyən, amma müəyyən işlərdə, tikintidə işləyənlər, maaş alanlar vardır. Ancaq heç yerdə bunun qeydiyyatı aparılmır. Yəni, belə hallar var və müvafiq göstərişlər verilibdir ki, bu sahədə də şəffaflıq tam şəkildə təmin edilsin və beləliklə, ölkə büdcəsinə daha da böyük vəsait daxil ediləcəkdir, o cümlədən pensiya fonduna. Beləliklə, bu sahədə də qayda-qanun yaradılmalıdır, birdəfəlik və tam şəkildə.

Regionlarda gedən quruculuq-abadlıq işləri artıq ənənəvi xarakter daşıyır. Mən bölgələrdə mütəmadi qaydada oluram və hər dəfə yenilikləri görəndə çox sevinirəm. Deyə bilərəm ki, rayonlar arasında sağlam rəqabət gedir. Həm rayon rəhbərləri, eyni zamanda, ictimaiyyət, əlbəttə, hər bir rayon sakini istəyir ki, onun rayonu daha da gözəl, abad və inkişaf etmiş olsun. Biz də bu meyilləri gücləndiririk və Prezidentin ehtiyat fondundan ayrılan vəsaitin mütləq əksəriyyəti bölgələrin inkişafına yönəldilibdir.

Sosial məsələlərin həlli daim diqqət mərkəzində olmuşdur, bu gün də belədir. Bu ilin yaddaqalan əlamətlərindən biri də sovet dövründən qalmış, yəni batmış əmanətlərin kompensasiyasıdır. Yenə də demək istəyirəm ki, Azərbaycan dövləti o əmanətlərə görə heç bir hüquqi, yaxud da ki, mənəvi məsuliyyət və öhdəlik daşımır. Azərbaycan müstəqil dövlətdir. Azərbaycan müstəqil dövlət kimi bütün öhdəliklərini yerinə yetirir.

Ancaq nəzərə alsaq ki, sovet dövründə 2 milyon 400 min əmanətçi var idi və insanlar bu əmanətlərin qaytarılmasını, kompensasiyasını gözləyirdi, yenə də siyasətimizin sosial xarakterini və sosial ədalət prinsiplərini daha da gücləndirmək üçün belə qərar qəbul edildi. Deyə bilərəm ki, postsovet məkanında ən işlək, ən səmərəli, ən ədalətli və insanlar üçün ən məqbul variant məhz Azərbaycanda tətbiq edilib. Həm müddət baxımından, - çünki cəmi 2 il ərzində bütün kompensasiyalar ödəniləcək, - eyni zamanda, verilən məbləğ baxımından. Əgər biz sovet rublunu manatla deyil, dollarla müqayisə etsək, kompensasiyalar təqribən birə-beş, birə-altı əmsalı əsasında ödənilir. Bu da postsovet məkanında ən yüksək əmsaldır. Artıq proses başlanmışdır. Minlərlə, on minlərlə insan artıq müraciət etmişdir. Minlərlə insan öz əmanətlərini almışdır və bu proses 2013-cü ilin sonuna qədər başa çatmalıdır.

Yəni, bu təşəbbüs bir daha bizim niyyətimizi göstərir ki, sosial məsələlərin həlli daim diqqət mərkəzində olmalıdır, bazar iqtisadiyyatı prinsipləri əlbəttə ki, bizim üçün əsasdır. Ancaq bəzi hallarda bazar iqtisadiyyatı prinsipləri sosial ədalət prinsipləri ilə üst-üstə düşmür. Amma Azərbaycanda hər iki vacib amil daim diqqət mərkəzindədir və görülən tədbirlər bunun məntiqi nəticəsidir. Ünvanlı sosial yardım proqramı icra edilir, hər bir ailəyə verilən məbləğ 109 manat səviyyəsindədir və 143 min ailə ünvanlı sosial yardım alır. Bu da sosial siyasətimizi gücləndirən amildir.

Beynəlxalq mövqelərimiz son 6 ayda daha da güclənmişdir. Həm ikitərəfli formatda, həm beynəlxalq təşkilatlardakı fəaliyyətimiz çox uğurlu olmuşdur. İkitərəfli əlaqələr, təmaslar güclənir, tərəfdaşlarımızın sayı artır və indi Azərbaycan diplomatiyasının fəaliyyət dairəsi genişlənir. Biz ənənəvi, regional tərəfdaşlıqdan, yeni bölgələrə, yeni qitələrə çıxırıq – Afrika, Latin Amerikasını ölkələri ilə daha da sıx əməkdaşlıq qururuq. Bu da həm ölkəmizin yeni statusuna uyğundur, həm ölkəmizin siyasi imicinin təzahürüdür, eyni zamanda, bizim xarici siyasətlə bağlı fikirlərimizin əlamətidir. Biz diplomatiyamızı şaxələndirməliyik. Ənənəvi tərəfdaşlarla əlbəttə ki, əlaqələrimiz davam edir, güclənir və özümüz üçün yeni dostlar aşkarlayırıq. Biz Qoşulmama Hərəkatına üzv olduq. Bu da düşünülmüş və çox düzgün bir addım idi. Qoşulmama Hərəkatına üzv olduqdan sonra dərhal fəal işə başlamışıq və qısa müddət ərzində böyük hörmət qazana bilmişik. Latin Amerikasını ölkələri ilə əlaqələrimiz daha da güclənir və qarşılıqlı səfərlərin keçirilməsi bunu göstərir. Eyni zamanda, Latin Amerikasında həm siyasi, həm də iqtisadi maraqlarımızın təmin edilməsi üçün gözəl şərait vardır. Azərbaycan investisiyaları orada tələb olunur və biz bu məsələyə çox diqqətlə baxırıq. Afrika qitəsi ilə fəal işə başlamışıq. Yəni, bizim xarici siyasətlə bağlı fəaliyyətimiz genişlənir və bir daha demək istəyirəm ki, bu, həm dövrün tələbidir, eyni zamanda, güclənən Azərbaycanın xarici siyasəti daha da şaxəli olmalıdır.

Bu ilin may ayında Azərbaycan tarixdə ilk dəfə olaraq BMT Təhlükəsizlik Şurasına sədrlik etmişdir. Bu, tarixi hadisədir. Dünyanın bir nömrəli təşkilatına bir ay ərzində Azərbaycan sədrlik etmişdir və əlbəttə ki, bu dövr daim bizim tariximizdə qalacaqdır. Azərbaycanın artan nüfuzu, imici, imkanları, gücü bax, bu reallıqları mümkün etmişdir. Təhlükəsizlik Şurasının yeni üzvü kimi Azərbaycan bütün məsələlərdə öz prinsiplial mövqeyini nümayiş etdirir və bu mötəbər təşkilata üzv olduqda bəyan etdiyim kimi, Azərbaycan Təhlükəsizlik Şurasında ədaləti və beynəlxalq hüququ müdafiə edir. Təsədüfi deyil ki, bu gün Azərbaycan dünyanın qlobal məsələləri ilə bağlı çox fəal və geniş müzakirələr aparır, biz dünyanın aparıcı ölkələri ilə daim təmasdayıq və bizim prinsiplial mövqeyimiz qiymətləndirilir.

Azərbaycan ilə dost olan ölkələrin sayı çoxdur. Bizim siyasətimizi dəstəkləyən, bəyanənən ölkələrin sayı çoxdur. BMT Təhlükəsizlik Şurasında 155 ölkənin bizi dəstəkləməsi bunun əyani sübutudur. Ancaq təbii ki, hər kəsə xoş olmaq mümkün deyildir. Belə vəzifə də heç vaxt qarşımıza qoyulmayıbdır. Bizi istəməyən qüvvələr də, dairələr də vardır. Ancaq hətta onlar da Azərbaycana hörmətlə yanaşırlar. Biz bu hörməti yenə də öz prinsiplial mövqeyimizlə qazanmışıq. Bütün dövrlərdə bizim sözüümüz də, əməlimiz də bir olmuşdur.

Beləliklə, növbəti aylar, illər ərzində bizim xarici siyasətlə bağlı işimiz daha da böyük, əlaqələrimiz daha da geniş olacaqdır. Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlı prinsiplial mövqeyimiz, yenə də deyirəm, ədalətə və beynəlxalq hüquqa əsaslanır. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü məsələləri heç vaxt danışıqlar predmeti olmamışdır və olmayacaqdır. Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü bərpa edəcəkdir. Məndə bu barədə heç bir şübhə yoxdur. Danışıqlar prosesində müəyyən durğunluq vardır. Baxmayaraq ki, Minsk qrupuna həmsədrlik edən ölkələrin başçıları yeni bəyanatla çıxış etmişlər və status-kvonun qəbul edilməz olduğunu bir daha təsdiq etmişlər. Hələ ki, status-kvonu dəyişdirən konkret, real addımlar atılmır. Ancaq bu, qaçılmazdır. Status-kvo dəyişdirilməlidir. Həm Minsk qrupunun həmsədr ölkələrinin dövlət başçıları, Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti Bakıda olarkən, ATƏT nümayəndələri, digər beynəlxalq təşkilatlar və siyasətçilər status-kvonun qəbul edilməz olduğunu dəfələrlə bəyan edirlər. Bu, çox dəyərlı bəyanatdır. Status-kvonun dəyişdirilməsi işğal edilmiş torpaqlardan erməni işğalçı qüvvələrinin çıxarılması deməkdir. Bu işğalçı qüvvələr işğal edilmiş torpaqlardan çıxdıqca əlbəttə ki, danışıqlar prosesində də müsbət meyillər daha da güclənəcək və bu məsələ tezliklə öz həllini tapacaqdır.

Ancaq bütün siyasi və diplomatik səylərlə yanaşı, şübhəsiz ki, biz öz hərbi qüdrətimizi artırırıq, gücləndiririk. Güclü ordu yaratmışıq və yaradıq. Güclü ordu danışıqlarda bizim mövqeyimizi böyük dərəcədə gücləndirir. Azərbaycanın iqtisadi imkanları genişlənir. Azərbaycan nəinki bölgədə, dünya miqyasında güclü ölkəyə çevrilir. Əlbəttə ki, bizim iqtisadi və maliyyə, eyni zamanda, siyasi resurslarımız məsələnin ədalətli, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həllinə gətirib çıxaracaqdır. Bizim həm iqtisadiyyatımız, həm valyuta ehtiyatlarımız, həm də əhalimiz artır. Son məlumatlara görə, artıq Azərbaycanın əhalisi 9,3 milyon nəfərə çatmışdır. Ermənistana gəldikdə, ancaq onların rəsmi statistikasına görə ilin birinci beş ayında 80 min nəfər o ölkəni həmişəlik tərk etmişdir. İlin sonuna qədər bu rəqəm təqribən 170, 200 minə çatacaqdır. Beləliklə, bir neçə ildən sonra ümumiyyətlə, demografik vəziyyət həlledici məqama çevriləcəkdir. Təsədüfi deyildir ki, son çıxışlarımda mən bu məsələyə xüsusilə diqqət yetirirəm. Azərbaycanda demografik vəziyyət yaxşıdır, müsbətdir, təbii artım vardır. Ancaq hesab edirəm ki, bu artım daha da güclü olmalıdır. Bu artımı stimullaşdırmaq və əhalinin artımını təmin etmək üçün yəqin ki, əlavə tədbirlər görülməlidir.

İqtisadiyyatımız, sənaye gücümüz, maliyyə imkanlarımız, imkan verəcək ki, biz indiki səviyyədən iki dəfə çox əhalini işlə təmin edək və bütün şəraiti yaradaq.

Əlbəttə ki, bu, olacaqdır. Bu gün 9,3 milyondur. Bir neçə ildən sonra olacaq 15 milyon, 20 milyon. Yəni, bu proses gedir və gedəcəkdir. Biz indidən müəyyən əlavə tədbirlərin görülməsi ilə bu prosesi daha da stimullaşdırmalıyıq.

Ermənistana gəldikdə, bəlkə də Ermənistan rəhbərləri sevinir ki, əhali azalır. Çünki orada nə iş yerləri, nə pul, nə iqtisadiyyat, nə sənaye, nə də heç bir perspektiv yoxdur. Əhali nə qədər azalsa, hökumətin üzərinə düşən yük də o qədər azalır. Bu, bir yanaşmadır.

Bizim yanaşmamız tam başqadır. Bizim iqtisadiyyatımız, sənaye gücümüz və siyasi iradəmiz diktə edir ki, Azərbaycan əhalisi daha da artmalıdır. Bu, nəinki Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ məsələsinin həlli üçün lazımdır, - bu məsələni biz həll edəcəyik və Azərbaycan bayrağını Xankəndidə qaldıracağıq, - bu ümumiyyətlə gələcək üçün lazımdır. Çünki bu gün dünyada əfsuslar olsun ki, bir çox hallarda beynəlxalq hüquq normaları işləmir. Beynəlxalq hüquq normalarına məhəl qoyulmur. Güc amili ön plana çıxır. Bu, əslində ötən əsrlər üçün xas olan bir mənzərə idi. Sadəcə olaraq İkinci Dünya müharibəsindən sonra - dünyanın yeni quruluşu, yeni qaydaları tətbiq olunduqdan sonra beynəlxalq hüquq normaları əsas kimi qəbul edildi və bu gün də bu, belədir. Ancaq tendensiyalara və bölgədə, dünyada gedən proseslərə baxdıqda biz görürük ki, bəzi hallarda beynəlxalq hüquq normalarına kobudcasına zidd olan addımlar atılır, güc amili ön plana çıxır. Güclü kimdir, haqlı da odur. Bu, bizim seçimimiz deyildir, amma əfsuslar olsun ki, dünyada gedən proseslər bunu göstərir. Güclü olmaq üçün güclü iqtisadiyyat, hərbi sənaye potensialı və böyük əhali lazımdır. Ona görə biz bu məsələ ilə bağlı ciddi məşğul olmalıyıq. Bu günə qədər bu proseslər təbii xarakter alırdı. Sadəcə olaraq, ölkə iqtisadiyyatı artdıqca təbii artım da, necə deyirlər, daha da sürətli idi. Biz statistik rəqəmlərdə bunu görürük. Son illər ərzində doğulan uşaqların sayı daha da çoxdur, nəinki 10-15 il bundan əvvəl. Yəni, bu, iqtisadi və sosial amillərlə birbaşa bağlı olan məsələdir. Ancaq yenə də deyirəm, biz bu məsələyə yeni prizmadan yanaşmalıyıq. Azərbaycan əhalisi daha da sürətlə artmalıdır.

Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə gəldikdə, onu da qeyd etmək istəyirəm ki, son müddət ərzində Xocalı soyqırımını soyqırımı kimi tanıtdırmaq üçün biz - həm dövlət, hökumət, diplomatiyamız, ictimai təşkilatlar, diaspor təşkilatlarımız çox böyük işlər görmüşük. Bu, çox vacib və çox önəmli məsələdir. Artıq üç ölkə - Kolumbiya, Meksika və Pakistan Xocalı soyqırımını soyqırımı kimi rəsmi qaydada qəbul etmişdir. Əminəm ki, bu proses davam etdirilməlidir və etdiriləcəkdir. Həm səfirliklərimiz, əlbəttə ki, dövlət qurumları, ictimai təşkilatlar bu məsələ ilə bağlı öz səylərini davam etdirəcəklər. Getdikcə Xocalı soyqırımını soyqırımı kimi tanıyan ölkələrin sayı daha da çoxalacaqdır.

Biz, yenə də deyirəm, bu ilin altı ayının yekunlarını müzakirə edərkən deyə bilərik ki, 2012-ci il bütövlükdə Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün çox uğurlu il kimi tarixdə qalacaqdır. Çünki bu ildə böyük infrastruktur layihələri icra edilir. Azərbaycanın siyasi gücü böyük dərəcədə artıb. BMT Təhlükəsizlik Şurasına seçilməyimiz həqiqətən tarixi hadisədir. Müstəqilliyimizin bərpasının 20 illiyinə təsadüf edən bu hadisə rəmzi xarakter daşıyır. Əlbəttə, biz bu gün ilin sonuna qədər görülməli işlər haqqında danışacağıq, müvafiq göstərişlər veriləcəkdir. Artıq biz 2013-cü ildə görülməli işlər haqqında fikirləşirik, fikirləşməliyik. Hesab edirəm ki, müsbət dinamika ilin sonuna qədər davam edəcək və ölkə iqtisadiyyatı daha da inkişaf edəcəkdir.

İndi isə keçək müzakirələrə. Söz verilir maliyyə naziri Samir Şərifova.

X X X

Maliyyə naziri Samir ŞƏRİFOV Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə son altı ayda ölkədə aparılan uğurlu sosial-iqtisadi siyasət nəticəsində makroiqtisadi dayanıqlığın qorunması və iqtisadiyyatın neft sektorundan asılılığını azaltmaq istiqamətində mühüm işlərin görüldüyünü dedi. Dövlət büdcəsinin artım dinamikasının bu ilin altı ayında xüsusilə nəzərəçarpan olduğunu vurğulayan nazir bildirdi:

-Bu müddət ərzində dövlət büdcəsinin mədaxili 8 milyard 134 milyon manat və ya 106,2 faiz yerinə yetirilməklə ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 45,0 faiz çox olmuşdur.

Təsdiq olunmuş proqnoza Vergilər Nazirliyi 116,0 faiz əməl etmişdir, yəni büdcəyə 2 milyard 968 milyon manat, ötən ilin eyni dövrünə nisbətən isə 405,0 milyon manat və ya 15,8 faiz çox vəsait təmin etmişdir.

Həmin vəsaitin 55,0 faizi və ya 1 milyard 633 milyon manatı qeyri-neft sektorundan daxilolmaların payına düşür ki, bu da 2011-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 222 milyon manat və yaxud 15,8 faiz çoxdur.

Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən proqnoza 100,4 faiz əməl olunmaqla büdcəyə 557,0 milyon manat vəsait təmin edilmişdir ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 2,7 faiz çoxdur.

Dövlət Neft Fondundan büdcəyə 4 milyard 592 milyon manat vəsait transfer edilmişdir.

Sair daxilolmalar üzrə büdcəyə 17,0 milyon manat vəsait təmin edilmişdir.

Cari ilin altı ayında dövlət büdcəsinin xərcləri proqnoza nisbətən 91,4 faiz və ya 7 milyard 110 milyon manat, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə isə 2 milyard 227 milyon manat və ya 45,6 faiz çox icra olunmuşdur.

Xərclərin funksional təsnifatına uyğun olaraq cari ilin altı ayında ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə investisiya xərclərinə 1,9 dəfə, iqtisadi fəaliyyətlə bağlı xərclərə 42,8 faiz, sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinə 42,1 faiz, müdafiə xərclərinə 41,6 faiz, mədəniyyət, incəsənət, informasiya və bədən tərbiyəsi xərclərinə 36,9 faiz, məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq xərclərinə 28,0 faiz, nəqliyyat və rabitə xərclərinə 19,4 faiz, səhiyyə xərclərinə 16,2 faiz, kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı, balıqçılıq, ovçuluq və ətraf mühitin mühafizəsi xərclərinə 6,3 faiz vəsait yönəldilmişdir.

İqtisadi təsnifata uyğun olaraq cari ilin altı ayı ərzində dövlət büdcəsinə daxil olan vəsaitin 32,3 faizi və ya 2 milyard 300 milyon manatı sosial təyinatlı xərclərin maliyyələşdirilməsinə yönəldilməklə 2011-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 370,0 milyon manat və ya 19,2 faiz çox olmuşdur.

Cari ilin altı ayında investisiya xərclərindən elm, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, idman və digər sosial-mədəni və məişət təyinatlı obyektlərin tikintisinə və yenidən qurulmasına 514,0 milyon manat vəsait istifadə olunmuşdur.

Ölkənin əsas enerji, su və qaz təchizatı, nəqliyyat, kommunal, meliorasiya infrastrukturunun tikintisi və yenidənqurulması üçün 1 milyard 476,0 milyon manat, o cümlədən yol-nəqliyyat infrastrukturunun tikintisi və yenidən qurulması üçün 405,0 milyon manat, "Bakı Metropoliteninin 2011-2015-ci illərdə inkişafına dair Dövlət Proqramı"nın icrası üçün 118,0 milyon manat, "Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı üzrə Dövlət Proqramı" çərçivəsində nəzərdə tutulmuş tədbirlərə 150,0 milyon manat, su təchizatı və kanalizasiya sisteminin bərpası və yenidənqurulması üçün "Azərsu" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə 154,0 milyon manat, torpaqların su təminatı və meliorativ vəziyyətinin yaxşılaşdırılması tədbirləri üçün "Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə 156,0 milyon manat vəsait yönəldilmişdir.

Altı ayda dövlət büdcəsinin əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərindən Naxçıvan Muxtar Respublikasında həyata keçirilən investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsi üçün 118,0 milyon manat, o cümlədən Arpaçay və Ordubad su elektrik stansiyalarının tikintisinə üst-üstə 29,0 milyon manat, Naxçıvan şəhərinin və yeddi rayonun su təchizatı və kanalizasiya sisteminin tikintisinə 44,0 milyon manat, Naxçıvan-Culfa avtomobil yolunun yenidənqurulmasına 13,0 milyon manat vəsait sərf edilmişdir.

Dövlət büdcəsindən ayrılmış investisiya xərcləri ilə yanaşı, ölkəmizdə yol, su təchizatı və meliorasiya, kənd təsərrüfatı, sosial və digər infrastrukturların tikintisi və yenidən qurulması üçün Azərbaycan hökuməti tərəfindən xaricdən cəlb olunmuş kreditlər hesabına 348,0 milyon manat məbləğində vəsait istifadə edilmişdir. Son altı ayda Prezidentin Ehtiyat Fondundan müxtəlif şəhər və rayonlarda bir sıra sosial və infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsinə 133 milyon manat vəsaitinin ayrıldığını, son iki ildə kəndlərarası yolların təmirinə 215 milyon manat vəsaitin xərcləndiyini bildiren maliyyə naziri dedi:

-Hesabat dövründə dövlət büdcəsinin ehtiyat fondundan əvvəlcədən büdcədə nəzərdə tutulmayan bir sıra dövlət əhəmiyyətli tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə 400,0 milyon manat, o cümlədən "Keçmiş SSRİ Əmanət Bankının Azərbaycan Respublikası Bankının Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları olan əmanətçilərinə fərdi birdəfəlik ödəmələrin verilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin imzaladığı tarixi Fərmanın icrası olaraq 300,0 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Qeyd olunan Fərmanın icrası olaraq cari ilin iyunun 1-dən fərdi birdəfəlik ödəmələrin verilməsinə başlanılmış, 10 iyul tarixə keçmiş SSRİ Əmanət Bankının hüquqi varisi olan Kapital Banka daxil olmuş 315 min əmanətçinin müraciətlərinin 192 mini üzrə müsbət qərar qəbul edilmiş, onun 156 mini üzrə isə 86,0 milyon manat məbləğində vəsait əmanətçilərə ödənilmişdir.

Eyni zamanda, cənab Prezident, ali diqqətinizə çatdırıram ki, fərdi birdəfəlik ödəmələrin verilməsi zamanı yarana biləcək mübahisəli məsələlərə baxılması, müvafiq qərarların qəbul edilməsi və bu işlərə ümumi nəzarətin həyata keçirilməsi məqsədi ilə xüsusi idarələrarası komissiya yaradılmış, əmanətçiləri ən çox maraqlandıran məsələlər müəyyənləşdirilərək bu istiqamətdə geniş məlumatlandırma və təbliğat işləri aparılır. Ölkə vətəndaşları xalqın rifahı naminə imzalanan bu Fərmanı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ölkə vətəndaşlarına yüksək diqqət və qayğısının növbəti təzahürü kimi qiymətləndirirlər.

Ölkə həyatı üçün heç də az əhəmiyyət daşımayan sosial siyasətin mühüm qolu kimi hərbi qulluqçuların yaşayış şəraitinin və maddi təminatının gücləndirilməsi istiqamətində möhtərəm Prezidentimiz tərəfindən qarşıya qoyulmuş vəzifələri və atılmış real addımları qeyd etmək olar.

Cənab Prezident, bu yönümdə siyasətinizə uyğun “Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin hərbi qulluqçularının sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi tədbirləri barədə” imzaladığınız müvafiq Fərmanın icrası olaraq Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrində 20 təqvim ili və daha çox qüsursuz xidmət etmiş 74 nəfər hərbi qulluqçuya Bakı şəhəri daxil olmaqla respublikanın müxtəlif şəhər və rayonlarında, o cümlədən Abşeron, Sumqayıt, Gəncə, Naxçıvan, İsmayilli, Mingəçevir, Lənkəran və digər rayon və şəhərlərdə dövlət vəsaiti hesabına mənzillər təqdim edilmişdir. Cənab Prezident, Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin hərbi qulluqçularının sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi məqsədi ilə yaratdığınız komissiya tərəfindən isə daha 178 nəfər hərbi qulluqçuya mənzil verilməsi ilə bağlı qərarlar qəbul edilmişdir.

Maliyyə naziri onu da dedi ki, bu ilin altı ayında dövlət borcu üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməsinə 61 milyon, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına 35 milyon, damazlıq heyvanların alınmasına 10 milyon, lizinq xidmətlərinə 33 milyon, fermerlərə kreditlərin verilməsinə 8 milyon, sahibkarlığın inkişafına 110 milyon manat vəsait yönəldilmişdir. Bundan əlavə, Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu tərəfindən dəstəklənən investisiya layihələrinin sayı ötən illə müqayisədə 57,1 faiz, verilən güzəştli kreditlərin məbləği isə 53 faiz artmışdır. Azərbaycanda sığorta bazarının məcmu aktivləri iki dəfə, sığorta şirkətlərinin məcmu nizamnamə kapitalı isə 3,3 dəfə çoxalmışdır. Samir Şərifov nağdsız ödənişlərlə bağlı Maliyyə Nazirliyi tərəfindən bir sıra tədbirlərin görüldüyünü diqqətə çatdıraraq bildirdi:

-2012-ci ilin iyul ayından Nazirliyin Dövlət Xəzinədarlığı Agentliyində xəzinə xidməti göstərilən təşkilatların xərcləri yalnız nağdsız qaydada aparılır. Bununla bağlı büdcə və büdcədən kənar xərclərin aparılması üçün əmək haqqı, müavinət, pensiya, təqaüd və sair sosial ödənişlər üzrə fiziki şəxslər tərəfindən istifadə olunan plastik kartlarla bərabər hüquqi şəxslərə verilən korporativ kartların geniş tətbiqi nəzərdə tutulur.

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizin tapşırığınıza uyğun olaraq cari ilin may ayında 2012-ci il dövlət büdcəsinə yenidən baxılmaqla müvafiq dəyişikliklər edilmişdir.

Dəyişiklik nəticəsində dövlət büdcəsinin gəlirləri və xərcləri 600 milyon manat artırılaraq, gəlirlər 17 milyard 38 milyon manata, xərclər isə 17 milyard 672 milyon manata çatdırılmışdır.

2012-ci il dövlət büdcəsinin xərclərində formalaşan əlavə vəsaitin çox hissəsi ölkənin şimal-qərb bölgəsində baş vermiş zəlzələ nəticəsində Zaqatala, Qax, Balakən və Şəki rayonlarının əhalisinə və infrastrukturlarına dəymiş ziyanın, 2010-cu ildə Kür və Araz çaylarının Sabirabad və Salyan rayonlarının ərazisində törətdiyi irimiqyaslı fəlakətin nəticələrinin, cari ildə ölkənin bəzi rayon və şəhərlərinin ərazisində normadan artıq yağan leysan yağışlarının, sel və daşqınların törətdiyi fəsadların aradan qaldırılmasına, ölkədə ehtimal olunan təbii fəlakət və fəvqəladə halların qarşısının alınmasına və qabaqlayıcı tədbirlərin görülməsi məqsədi ilə xüsusi təyinatlı maşın və avadanlığın alınmasına yönəldilmişdir.

Bununla yanaşı, Bakı şəhərinin bəzi ərazilərində müəyyən edilmiş qrunut sularının səviyyəsinin qalxması və sürüşmə zonalarında müvafiq tədbirlərin görülməsi üçün də əlavə maliyyə təminatı yaradılmışdır. Cari ilin ötən dövrü ərzində ölkənin hərbi quruculuğu və təhlükəsizliyi sahəsində qəbul edilmiş fərman və tapşırıqların icrası və dövlət büdcəsində əvvəlcədən nəzərdə tutulmayan tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün də əlavə vəsaitin ayrılması büdcədə aparılmış dəyişikliklər zamanı nəzərə alınmışdır.

Cənab Prezident, “Büdcə sistemi haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanununa uyğun olaraq 2013-cü il və sonrakı üç il üçün dövlət və icmal büdcə layihələrinin tərtibi prosesinə başlanılmışdır.

Büdcə layihələri hazırlanarkən müəyyən etdiyiniz iqtisadi strategiyaya və prioritet vəzifələrə, ölkədə yaranmış makroiqtisadi mühitə və dünyadakı mövcud iqtisadi duruma uyğun olaraq qeyri-neft sektorundan və digər real mənbələrdən dövlət büdcəsinə əlavə daxilolmaların təmin edilməsinə, ən ümdə vəzifələrdən hesab etdiyiniz əhalinin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasına və maddi rifahının yüksəldilməsinə, regionların, qeyri-neft sektorunun, ələlxusus kiçik və orta sahibkarlığın inkişaf etdirilməsinə, biznes şəraitinin yaxşılaşdırılmasına, dövlətin müdafiə potensialının və ərzaq təhlükəsizliyinin gücləndirilməsinə, sənaye və emal təmayüllü infrastrukturunun genişləndirilməsinə, bütün dövlət proqramları üzrə maliyyə təminatının yaradılmasına diqqət yetirilir.

Çıxışının sonunda icazə verin, cənab Prezident, Sizi əmin edirəm ki, bugünkü müşavirədə verəcəyiniz tapşırıqlar da nəzərə alınmaqla, 2012-ci büdcə ilinin layiqincə başa çatdırılması və müəyyən etdiyiniz inkişaf hədəflərinə nail olunması üçün Maliyyə Nazirliyinin kollektivi səylərini daha da artıracadır.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Son illərdə Azərbaycanda milli mədəniyyətin və turizmin inkişafı sahəsində mühüm nailiyyətlərin əldə edildiyini bildiren **mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəs QARAYEV** qeyd etdi ki, bu gün ölkəmiz beynəlxalq əhəmiyyətli tədbirlərin keçirildiyi məkana çevrilmişdir. Bakıda keçirilmiş “Eurovision” mahnı müsabiqəsinin ölkəmizin təbliği baxımından vacib rolə malik olduğunu vurğulayan nazir dedi:

-May ayında Bakıda keçirilən “Eurovision–2012” mahnı yarışması təkcə xalqımızın zəngin mədəniyyətinin, yurdumuzun gözəl təbiətinin, turizm potensialının təbliği üçün geniş imkanlar açmaq baxımından deyil, həmçinin qısa müddət ərzində əldə etdiyi yüksək inkişaf səviyyəsini, demək olar ki, bütün dünyaya nümayiş etdirmək baxımından böyük əhəmiyyətə malik olmuşdur.

Təkcə Avropada deyil, bütün dünyanın mədəni hissəsinin diqqət mərkəzində olan bu mahnı yarışmasının belə yüksək səviyyədə keçirilməsi, möhtərəm Prezident, yalnız Sizin dəstəyiniz və Təşkilat Komitəsinin sədri Mehriban xanım Əliyevanın böyük səyləri nəticəsində mümkün olmuşdur.

“Eurovision” musiqi yarışması nə qədər iri mədəniyyət layihəsi olsa da, yeganə misal deyildir. Ötən ayın sonunda Şəkidə keçirilən “İpək yolu” Beynəlxalq Musiqi Festivalı, yaxın günlərdə Qəbələ şəhərində keçiriləcək Beynəlxalq Musiqi Festivalı, Üzeyir Hacıbəyli, Mstislav Rostropoviç adına Beynəlxalq Musiqi festivalları nəinki Bakıya, həm də Azərbaycanın regionlarına dünyanın ən nüfuzlu musiqi ustaları və həvəskarlarının böyük axınına səbəb olmuşdur. Qarşıdakı aylarda da ölkənin mədəni həyatında nüfuzlu, dünya miqyaslı professional incəsənət layihələri üstünlük təşkil edəcəkdir.

Qısa zaman aralığında dörd ölkədə Azərbaycan mədəniyyəti günləri keçirilmişdir. Bunların hər biri – İtaliya, Ukrayna, Qazaxıstan və Türkiyə dövlətimizin xarici siyasətində mühüm yer tutan ölkələrdir. Onu da qeyd edirəm ki, İtaliya, Qazaxıstan və Türkiyədə Azərbaycan Mədəniyyəti günləri ilk dəfə olaraq keçirilirdi. Burada təqdim edilən milli rəqslər, klassik və xalq musiqisi, sərgilər, keçirilmiş elmi konfrans və simpoziumlar ölkəmizin zəngin mənəvi-mədəni palitrasını yaratmışdır desəm, səhv etməzəm. Yeri gəlmişkən qeyd edirəm ki, Heydər Əliyev Fondunun Prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü və dəstəyi ilə İtaliyada keçirilən Mədəniyyət Günləri rəmzi bir sonluqla – Roma şəhərinin “Villa Borghese” parkında dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin abidəsinin ucaldılması ilə başa çatmışdır.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Ümummilli lider, müasir Azərbaycanın memarı Heydər Əliyev xalqımızın mədəni irsinin təbliğinə, məşhur şəxsiyyətlərinin, elm, mədəniyyət və təhsil ocaqlarının yubileylərinin qeyd olunmasına xüsusi diqqət yetirirdi.

Bu ənənə bu gün də davam etdirilir. Təsədüfi deyil ki, cənab Prezident, Sizin imzaladığınız müvafiq sərəncamlarla doqquz dünya şöhrətli ədəbiyyat xadiminin, böyük söz ustalarının yubiley tədbirlərinə start verilmişdir. Bunlar Nizami Gəncəvinin 870, Mirzə Ələkbər Sabirin 150, Mirzə Fətəli Axundzadənin 200, Xurşidbanu Natəvanın 180, Əhməd Cavadın 120, Hüseyn Cavidin 130, Məmməd Səid Ordubadinin 140, Mirvarid Dilbazinin 100, Xəlil Rza Ulutürkün 80 illik yubileyləridir. Artıq üç yubiley, əsasən beynəlxalq miqyasda, təntənəli surətdə qeyd edilmişdir. Onu da vurğulamaq istərdim ki, TÜRKSOY təşkilatı 2012-ci ili bütün türk dünyasında “Axundzadə ili” elan etmişdir. Eyni zamanda bu ayın əvvəlində Azərbaycan və dünya memarlığının nadir incisi hesab olunan Şəki Xan Sarayının 250 illik yubileyi Şəkidə beynəlxalq səviyyədə qeyd olunmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezident!

Hesabat dövründə respublikanın muzey və digər mədəniyyət müəssisələrinin fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması, Azərbaycanın qeyri-maddi mədəni irsinin qorunub saxlanması istiqamətində müəyyən işlər görülmüş, xalq yaradıcılığının inkişafı və təbliği ilə bağlı müvafiq tədbirlər həyata keçirilmişdir.

2012-ci ilin birinci yarısında ölkəmizin mədəni həyatında ən əlamətdar hadisələrdən biri də Heydər Əliyev Fondunun və Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin birgə təşkilatçılığı ilə Azərbaycan Milli İncəsənət Muzeyində təşkil edilən “Fransanın inciləri” sərgisi olmuşdur. Qeyd etmək istərdim ki, belə bir zəngin eksponatlı nadir sərgi Fransanın da təcrübəsində ilk dəfə məhz Bakıda nümayiş etdirilmişdir. Sərgi respublika ictimaiyyəti tərəfindən maraqla qarşılanmış, onu 50 minə yaxın tamaşaçı ziyarət etmişdir.

Eyni zamanda, ölkəmizin tarixi və mədəniyyətinin Roma şəhərində layiqincə təqdim edilməsi üçün Roma Sivilizasiyası Muzeyində ayrılmış min kvadratmetrdən çox sahədə “Azərbaycan – Odlar Yurdu İpək Yolunda” adlı sərgi təşkil edilmişdir. Sərgi üç ay müddətinə nəzərdə tutulsa da, çoxsaylı tamaşaçıların və Roma şəhər meriyasının arzusu nəzərə alınaraq daha iki ay uzadılmışdır.

İstanbulun Topqapı şəhər parkında yerləşən Azərbaycan Mədəniyyət evinin əsaslı təmiri və yeni ekspozisiyasının qurulması işləri həyata keçirilmişdir.

Azərbaycanın qeyri-maddi mədəni irsinin qorunması, təbliği və təşviqi məqsədi ilə “2010–2014-cü illər üçün Xalq Yaradıcılığı Paytaxtları” Proqramı ilə əlaqədar 2012-ci ildə Gədəbəy şəhəri “Azərbaycanın Əfsanələr Paytaxtı”, Masallı şəhəri “Azərbaycanın Folklor Paytaxtı” və Quba şəhəri “Azərbaycanın Sənətkarlıq Paytaxtı” elan edilmişdir.

Cari ilin aprel ayında “Təzyiq altında irs – şəhərlərin tarixi landşaftlarının perspektivləri” adlı Beynəlxalq Bakı Konfransı keçirilmişdir. Tədbirdə bütün qitələri əhatə edən nüfuzlu alimlər və ekspertlər iştirak etmişdir.

Qobustan Milli Tarix-Bədii Qoruğunda yeni muzey tikilib istifadəyə verilmiş, nəticədə ziyarətçi axını keyli güclənmiş, onların sayı ötən illə müqayisədə iki dəfə artmışdır.

Azərbaycan kinosunun inkişafı ilə bağlı Dövlət Proqramında nəzərdə tutulan işlərin uğurla davam etdiyini bildirən Əbülfəs Qarayev demişdir ki, ötən il dövlət sifarişi ilə 4 bədii, 8 qısametrajlı bədii, 4 cizgi və 32 sənədli film çəkilmişdir, satirik jurnalın 2 nömrəsi işıq üzü görmüşdür. Hazırda 10 bədii, 16 sənədli və 3 cizgi filminin istehsalı ilə bağlı işlər gedir. “Yaddaş” studiyasında milli qəhrəmanlar ilə bağlı 10 sənədli filmin çəkildiyini deyən mədəniyyət və turizm naziri Azərbaycan filmlərinin beynəlxalq müsabiqələrdə uğurla iştirak etdiyini vurğuladı, Kinematografçılar İttifaqının yaradılmasının böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini dedi.

Hazırda Azərbaycanda yeni mədəniyyət və turizm müəssisələrinin inşa olunduğunu, fəaliyyətdə olanların isə əsaslı təmir edildiyini deyən nazir yaradıcı insanlar adından Prezident İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirdi. Əbülfəs Qarayev 2011-ci ilin Prezident İlham Əliyev tərəfindən “Turizm ili” elan edilməsini bu sahənin inkişafına təkan verdiyini bildirərək dedi:

-Azərbaycana gələn xarici vətəndaşların və turistlərin sayı çoxalmışdır. Ötən il Azərbaycan ilk dəfə iki milyondan çox, yəni, 2 milyon 239 min nəfər əcnəbi qəbul etmişdir. Bu, 2010-cu ilə nisbətən 14 faiz çoxdur. Ölkədə 508 mehmanxana fəaliyyət göstərir, orada yerləşdirilmiş şəxslərin sayı 2010-cu illə müqayisədə 16,3 faiz artmışdır, onların da 50 faizdən çoxu xarici ölkə vətəndaşlarıdır. Onu da qeyd etmək istərdim ki, 5 il öncə ölkəmizdə fəaliyyət göstərən mehmanxanaların sayı 300-dən az idi. Təkcə ötən il Azərbaycanda 30 mehmanxana və mehmanxana tipli obyekt istifadəyə verilmişdir. Hazırda ölkə ərazisində 45 mehmanxana inşa edilir, 178 turizm şirkəti fəaliyyət göstərir.

Hesabat dövründə, cənab Prezident, Sizin tapşırığınız və şəxsən rəhbərliyiniz altında Qusar rayonunda “Şahdağ” Qış-Yay Turizm Kompleksinin tikintisi davam etdirilmişdir. Birinci mərhələdə nəzərdə tutulan işlər artıq tamamlanmaq üzrədir. Hazırda İsveçrə və Avstriya şirkətləri tərəfindən növbəti mərhələlər üzrə layihələndirmə işləri və marketinq araşdırmaları aparılır, Nəqliyyat Nazirliyi yolların tikinti-təmiri, “Azərenerji” elektrik xətlərinin çəkilməsi işlərini davam etdirir. İşlərin gedişatı göstərir ki, artıq bu ilin sonunda kompleks turist qəbuluna başlamağa biləcəkdir.

Hazırda Sizin tapşırığınıza əsasən, 2013-cü ildə Bakıda keçiriləcək II Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumu ilə bağlı hazırlıq işləri görülür. Bu Forumun əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, UNESCO, İESCO, BMT-nin Sivilizasiyalararası Alyansı, BMT-nin Ümumdünya Turizm Təşkilatı, Avropa Şurası və Avropa Şurasının Şimal-Cənub Mərkəzi, Euronews kimi nüfuzlu beynəlxalq qurumlar Azərbaycan paytaxtında həmtəşkilatçı qismində çıxış etməyə qərar veriblər və fərqli mədəniyyətlər arasında dialoq qurmağa məhz burada çalışacaqlar. Hesab edirik ki, bu fakt Azərbaycan dövlətinin, şəxsən Sizin cənab Prezident, beynəlxalq sülhsevər və multikulturalizm siyasətinizin dünya ictimaiyyəti tərəfindən qəbul olunmasının əyani sübutudur. Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi mədəniyyətimizin inkişafı, təbliği, dünya müstəvisində daha əhəmiyyətli yer tutması, eyni zamanda yeni-yeni yaradıcılıq nümunələrinin meydana çıxması, mədəni irsimizin qorunması və turizmin inkişafı istiqamətində geniş miqyaslı fəaliyyətini bundan sonra da səmərəli şəkildə davam etdirəcəkdir. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Sonra **Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri Aydın ƏLİYEV** çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident!

Azərbaycanın dünyəvi hüquqi dövlət kimi beynəlxalq aləmdə özünəməxsus yer alması son 10 ildə ölkədə həyata keçirilən uğurlu iqtisadi siyasətin nəticəsidir. Zati-alinizin rəhbərliyi altında keçid dövrü kimi səciyyələnən ictimai-iqtisadi formasiya dəyişikliyi mərhələsini artıq geridə qoyan müstəqil Azərbaycan regionun aparıcı dövlətinə çevrilmişdir.

Bu gün ölkədə əsas hədəflərdən biri də sahibkarlığın inkişafı üçün biznes mühitinin daha da yaxşılaşdırılması, bu sahədə qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi, milli iqtisadiyyatın rəqabət qabiliyyətliliyinin yüksəldilməsi, dünya təsərrüfat sisteminə səmərəli inteqrasiyası və bu əsasda ölkədə dinamik inkişafın davamlılığını təmin etməkdir.

İqtisadi inkişafı şərtləndirən və əhəmiyyətli dərəcədə sürətləndirən əsas amillərdən biri də dövlətlərarası ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsi, uğurlu idxal-ixrac əməliyyatlarının həyata keçirilməsi, onlar arasında nisbətən milli maraqlara uyğun olaraq düzgün qurulmasıdır.

Ulu öndər Heydər Əliyevin təkrarsız və unikal dövlət idarəçilik məktəbinin davamçısı möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev cənablarının həyata keçirdiyi müstəqil siyasət milli maraqlarımızın qorunmasını təmin etmişdir. Digər sahələrdə olduğu kimi ölkəmizin xarici-iqtisadi fəaliyyət sferasında da daim inkişaf nəzərə çarpır, xarici-ticarət dövriyyəsinin həcmi böyük sürətlə artır. Ölkənin fiskal siyasətinin həyata keçirilməsində önəmli rola malik olan Dövlət Gömrük Komitəsi üçün hər il olduğu kimi “2012-ci il Dövlət büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq 1 milyard 200 milyon manat həcmində büdcə daxilolmaları proqnozlaşdırılmışdır. Hesabat ilinin ilk 6 ayında 555.0 milyon manat büdcə proqnozuna qarşı faktiki olaraq 557.2 milyon manat gömrük vergi və rüsumları toplanaraq dövlət büdcəsinə köçürülməsi təmin olunmuş, proqnoza 100.4 faiz əməl edilmişdir.

Beynəlxalq ticarətin inkişaf etdirilməsində, mal dövriyyəsinin sürətləndirilməsində, yük-nəqliyyat daşımalarının həcmünün artırılmasında, tranzit sisteminin səmərəli fəaliyyət göstərməsində, gömrük işi sahəsində hüquqpozmalarla mübarizədə, nəqliyyat daşımalarında təhlükəsizlik məsələlərinin təmin olunmasında gömrük xidməti müstəsna rol oynayır.

Cənab Prezidentin müvafiq Sərəncamına əsasən tətbiq olunan “Bir pəncərə” sistemi gömrük rəsmiləşdirilməsi əməliyyatlarının avtomatlaşdırılmış qaydada həyata keçirilməsini, bu işə sərf olunan vaxtın minimuma endirilməsini təmin edərək xarici iqtisadi fəaliyyət iştirakçılarına və fiziki şəxslərə xidmətin səviyyəsini yaxşılaşdırmış, bütövlükdə gömrük orqanlarında idarəçiliyin təkmilləşdirilməsinə imkan yaratmışdır.

Bununla yanaşı, gömrük ödənişlərinin bank və ya plastik kart vasitəsilə alınması təşkil olunmuş, bütün gömrük idarələrində pos-terminallar quraşdırılmış və ya müvafiq bankların filialları açılmışdır. Hazırda gömrük ödənişlərinin 97 faizinin nağdsız qaydada alınması təşkil edilmişdir. Şəffaflığın artırılması və nəzarətin təkmilləşdirilməsi istiqamətində gömrük orqanlarında daim müvafiq tədbirlər həyata keçirilir. Qeyd etmək istəyirəm ki, aidiyyəti tədbirlərin, o cümlədən, şəffaflığın təmin olunması, korrupsiyaya qarşı mübarizənin aparılması cənab Prezidentin Fərman və Sərəncamları ilə təsdiq olunmuş Dövlət Proqramı və Milli Strategiyada təsbit olunmuş müddəalara uyğun olaraq həyata keçirilməklə xarici iqtisadi fəaliyyət iştirakçılarına böyük həcmdə idxal-ixrac əməliyyatlarının aparılmasına imkan verir. Ötən dövr ərzində gömrük xidmətinin fəaliyyəti avtomatlaşdırılmış vahid idarəetmə sisteminə keçirilmişdir. Bu sistem Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə ticarətin liberallaşdırılması, iş adamlarına daha əlverişli iş şəraitinin yaradılması istiqamətində mühüm addımların atıldığını bir daha göstərir.

Yeri gəlmişkən qeyd etmək istəyirəm ki, son zamanlar digər aidiyyəti icra orqanları ilə məlumatların birgə elektron qaydada mübadilə edilməsi və vahid şəbəkənin qurulması istiqamətində işlər davam etdirilir. Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

2012-ci ilin birinci yarısında gömrük orqanlarında qaçaqmalçılığa qarşı mübarizə daha da gücləndirilmiş, vergidən yayınmanın və hüquqpozma faktlarının aşkar edilməsi məqsədi ilə təxirəsalınmaz tədbirlər görülmüşdür. Belə ki, cari ilin ilk 6 ayı ərzində gömrük orqanları tərəfindən gömrük işi sahəsindəki hüquqpozmalara qarşı mübarizə istiqamətində görülən tədbirlər nəticəsində 8237 hüquqpozma faktı aşkar olunmuşdur.

Gömrük orqanları tərəfindən görülən tədbirlər nəticəsində narkotik vasitələrin qaçaqmalçılığı ilə əlaqədar 37 fakt aşkar olunmuş və 5,8 kq narkotik vasitə, 6,2 kq psixotrop maddə dövriyyədən götürülmüşdür.

Hesabat dövründə 8119 inzibati xəta faktı üzrə 180 hüquqi şəxs və 7912 nəfər fiziki şəxs inzibati qaydada müvafiq məsuliyyətə cəlb edilmişdir. Bu şəxslərə qarşı gömrük orqanları tərəfindən 563 min manat cərimə tətbiq edilmiş, 100 min manat dəyərində hüquqpozma predmeti olan mallar müsadirə edilmişdir.

Eyni zamanda 3 ədəd ov silahı və 200 ədəd ona aid sursat, 79 ədəd pnevmatik silah, 3 ədəd odlu silah və 19 ədəd patron, 8 ədəd soyuq silah, 5 ton dizel yanacağı, 780 ədəd mobil telefon və külli miqdarda digər əşyalar hüquqpozma predmeti kimi saxlanılmışdır.

Aksizli malların qeyri-qanuni keçirilməsinə qarşı aparılmış qabaqlayıcı tədbirlər nəticəsində 767 litr və 25937 ədəd spirtli içki, 76,3 min manat dəyərində tütün məmulatları tutulmuşdur.

Hesabat dövründə qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi və struktur dəyişikliyi ilə əlaqədar mühüm tədbirlər həyata keçirilmişdir. Belə ki, cari ilin yanvar ayından qüvvəyə minmiş “Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsinin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin məlum Fərmanı, o cümlədən qeyd olunan Fərmanın icrası ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin müvafiq Sərəncamı ilə hazırlanması Dövlət Gömrük Komitəsinə həvalə edilmiş normativ hüquqi aktların Gömrük Məcəlləsinə uyğunlaşdırılması, o cümlədən “Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi haqqında Əsasnamənin və Komitənin strukturunun təsdiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanının icrasını təmin etmək məqsədi ilə fərman və qərar layihələri hazırlanaraq aidiyyəti üzrə təqdim olunmuşdur.

Hesabat dövrü ərzində beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi və möhkəmləndirilməsi istiqamətində də məqsədyönlü iş aparılmış, bir sıra xarici ölkələrlə gömrük işi sahəsində beynəlxalq normalara uyğun saziş, protokol və digər sənədlər imzalanmışdır.

Cari ilin aprel ayında Bakı şəhərində keçirilmiş Ümumdünya Gömrük Təşkilatının Avropa Regionu Gömrük Xidməti Rəhbərlərinin 2012-ci il Konfransı çərçivəsində “Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Makedoniya Respublikası Hökuməti arasında gömrük işi sahəsində əməkdaşlıq və qarşılıqlı yardım haqqında Saziş” imzalanmış və 10-a yaxın xarici ölkə ilə gömrük işi sahəsində Sazişlərin layihələri hazırlanmışdır. Hesabat dövründə beynəlxalq təşkilatların dəstəyi ilə Bakı şəhərində və dünyanın bir çox ölkələrində keçirilmiş beynəlxalq forum, konfrans, simpozium, sərgi və digər mühüm tədbirlərdə Dövlət Gömrük Komitəsinin rəhbərliyi, həmçinin gömrük orqanlarının əməkdaşlarından və mütəxəssislərdən ibarət nümayəndə heyətləri iştirak etmişlər.

Möhtərəm cənab Prezident!

2012-ci ilin yanvar ayında Azərbaycan Respublikası Gömrük Xidmətinin yaranmasının 20 illik yubileyi münasibətilə beynəlxalq səviyyədə qonaqların iştirakı ilə Bakı şəhərində bir sıra mühüm tədbirlərin, o cümlədən Bakı Dövlət Universiteti ilə birgə Beynəlxalq Konfransın keçirilməsi Sizin dəstəyinizlə həyata keçirilmişdir. Cari ilin yanvar ayında Sizin imzaladığınız sərəncamlara əsasən gömrük əməkdaşlarının 3 nəfərinə ali xüsusi rütbənin verilməsini, Gömrük Komitəsinin şəxsi heyətinin 42 üzvünün orden və medallarla təltif edilməsini və Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsinin Akademiyasının yaradılmasını bütövlükdə gömrük xidmətinə verdiyiniz ən yüksək qiymət kimi dəyərləndiririk.

Gömrük Komitəsinin əməkdaşlarına göstərdiyiniz böyük etimada, yüksək diqqət və qayğıya görə bütün gömrük xidməti əməkdaşları adından Sizə dərin təşəkkürümü və minnətdarlığımı bildirərək, cənab Prezident, Sizi və müşavirə iştirakçılarını əmin etmək istəyirəm ki, ölkəmizdə mövcud iqtisadi sərbəstlik şəraitində özəl bölmənin inkişafı və eyni zamanda xarici ticarət əlaqələrinin həcmi və miqyasının daha da artması üçün respublikamızın uğurlu inkişafı naminə vəzifə və funksiyalarımıza uyğun bütün bacarığımızı səfərbər etməklə tərəfimizdən aidiyyəti işlər həyata keçiriləcəkdir.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm!

X X X

Prezident İlham Əliyevin yekun nitqi

- Əminəm ki, iqtisadiyyatda müsbət meyillər ilin sonuna qədər daha da güclənəcəkdir. İlin sonuna qədər hələ görüləsi işlər çoxdur. Biz infrastruktur layihələrini başa çatdırmalıyıq. Eyni zamanda, əminəm ki, makroiqtisadi vəziyyət ilin sonuna qədər sabit olaraq qalacaqdır. Çünki altı ayda inflyasiyanın cəmi 2,2 faiz səviyyəsində olması belə deməyə əsas verir. Əlbəttə, bu, çox müsbət göstəricidir. Qeyd etdiyim kimi, əhalinin pul gəlirləri inflyasiyanı 10 faizdən çox üstələyir. Şübhəsiz ki, bu dinamika və bu göstəricilər hər bir vətəndaşın həyatında, onun maddi rifahında öz izlərini buraxmalıdır.

Manatın məzənnəsi bizdə sabitdir. Hətta biz ən çətin, böhranlı illərdə manatın məzənnəsini saxlamışıq. Baxmayaraq ki, bəzi ölkələrdə 20, 30, 40 faiz devalvasiya olurdu, amma biz manatın məzənnəsini saxlamışıq ki, Azərbaycan vətəndaşları bu böhrandan az itki ilə çıxsınlar. Bu gün də manatın məzənnəsi və manatın gücü ölkəmizin iqtisadi qüdrətini göstərir, əlbəttə ki, Azərbaycana xaricdə olan inamı daha da artırır.

Biz, pul sahəsində islahat aparanda, yeni manatı dövriyyəyə buraxanda bir manatı dollara bərabər etdik. Amma hazırda bir manat bir avroya bərabərdir, ondan daha da dəyərlidir. Hesab edirəm ki, bu, düzgün yanaşmadır. Bizim iqtisadi potensialımız və sənaye gücümüz imkan verir ki, manatın məzənnəsini bax, belə güclü səviyyədə saxlayaq. Bəzi ölkələrdə ümummillə valyutanın qiymətdən düşməsi ixrac imkanlarını daha da genişləndirir. Ancaq bizim ixrac imkanlarımız onsuz da genişlənir və ölkəmizdə yaradılan və yaranmaqda olan yeni müəssisələr, o cümlədən ixracyönlü müəssisələrdir. Bizim üçün əsas vəzifə makroiqtisadi sabitliyi saxlamaqdır. Çünki investisiya xərclərimiz, büdcəmiz, sosial ödəmələr artır, əmanətlərin kompensasiyası məsələləri əlavə yüküdür. Bütün bunlar istər-istəməz inflyasiyaya təkan verə biləcək amillərdir. Amma buna baxmayaraq, inflyasiya çox aşağı səviyyədədir.

Eyni zamanda, istehlak qiymətlərinə nəzarət daim güclü olmalıdır. Bu sahədə müsbət dəyişikliklər vardır. Hesab edirəm ki, əlavə tədbirlərin görülməsi nəticəsində bu sahədə daim müsbət vəziyyət qalacaqdır. Biz sağlam rəqabəti gücləndirməliyik. İnhisarçılığa qarşı mübarizəni daha da gücləndirməliyik. Bu mübarizə öz nəticələrini verir. Amma hələ də görüləsi işlər çoxdur. Yəni, iqtisadiyyatımızın bu bloku daim diqqət mərkəzindədir və burada aparılan islahatlar, atılan addımlar ümumi iqtisadi iqlimimizi sağlamlaşdırır.

Baxmayaraq ki, Azərbaycanda aparılan köklü iqtisadi islahatlar bugünkü reallıqları mümkün etmişdir, biz iqtisadi islahatları daha da sürətləndirməliyik. Biz 20 il ərzində həm siyasi, həm iqtisadi sahədə köklü islahatlar aparmaqla ölkəmizi yeni müstəviyə gətirib çıxarmışıq. Azərbaycan artıq ortaqəlirli ölkələr sırasındadır, qarşıya vəzifə qoyulubdur ki, yüksəkəliqli ölkələr sırasında olsun, inkişaf etmiş ölkəyə çevrilsin. Bunun üçün iqtisadi islahatlar davam etdirilməlidir. Bu islahatların böyük bir hissəsi artıq icra edilib, həm qanunvericilikdə öz əksini tapıbdir, həm verilən qərarlarda və gündəlik həyatda da biz bunu görürük. Beynəlxalq təşkilatlar, yəni mötəbər beynəlxalq maliyyə təşkilatları bizim uğurlarımızı qeyd edir. Dünyanın üç aparıcı reyting agentliyi – “Standard & Poor's”, “Fitch” və “Moody's” Azərbaycanın kredit reytingini artırmışlar. Baxmayaraq ki, Avropa ölkələrinin və Avropa banklarının reytingləri eyni agentliklər tərəfindən aşağı salındı, Azərbaycanın kredit reytingi qalxdı. Yəni, bu, görülən işlərin, aparılan islahatların məntiqi nəticəsidir. Biz islahatları aparmaqla neft-qaz amilindən iqtisadi asılılığımızı böyük dərəcədə aşağı sala bilmişik və gələcəkdə şaxələndirmə, yerli istehsalın, sağlam rəqabətin gücləndirilməsi, investisiyaların cəlb edilməsi sayəsində, əminəm ki, daha da böyük uğurlara çatacağıq.

Biznes mühitinin yaxşılaşdırılması sahəsində əhəmiyyətli dərəcədə müsbət dəyişikliklər baş vermişdir. Bu il biznes proqramında Azərbaycan yüksək səviyyədədir. Ancaq hesab edirəm ki, daha da yüksək pilləyə qalxmaq üçün imkanlar vardır. Müəyyən bürokratik əngəllərin aradan qaldırılması və biznes mühitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində atılacaq yeni addımlar, əminəm ki, bu il biznes cədvəlində Azərbaycanı daha da yüksək pilləyə çıxaracaqdır. Yəni, məsələ onda deyildir ki, biz reytinglərdə lap yüksək pillədəyik, - baxmayaraq ki, bu da vacibdir, - əsas məsələ konkret, real işlərin görülməsi, biznes iqliminin yaxşılaşdırılması və özəl sektorun inkişafı üçün əlavə tədbirlərin görülməsidir.

Qeyd etməliyəm ki, özəl sektora diqqət yüksək səviyyədədir. Hər il sahibkarlarla və yerli icra orqanlarının nümayəndələri ilə geniş müşavirə keçirilir. Hər il sahibkarlara həm siyasi, həm də iqtisadi dəstək verilir və Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə yüz milyonlarla ölçülən kreditlər verilir, bu kreditlər işləyir. Yəni bu, bizim özəl sektora konkret münasibətimizdir. Bir daha demək istəyirəm ki, şəxsən mənəm üçün Azərbaycanın dövlət və özəl şirkətləri arasında heç bir fərq yoxdur. Hər ikisi Azərbaycan şirkətləridir, hər ikisində Azərbaycan vətəndaşları işləyir və maaş alır, biz hər ikisini də dəstəkləməliyik. Ona görə biznes mühitinin yaxşılaşdırılması daimi prosesdir. Biz yeni yanaşmaları tətbiq etməklə bu sahədə daha da böyük nəticələrə çata bilərik.

Dövlət orqanlarının biznes strukturlarına əsassız müdaxilə hallarına tamamilə son qoyulmalıdır. Bu sahədə müsbətə doğru irəliləyiş vardır. Ancaq hələ ki, bu müdaxilələr olur. Əlbəttə, bu, o demək deyildir ki, bu sahə tamamilə nəzarətsiz qalsın. Nəzarət qanun çərçivəsində güclü olmalıdır. Ancaq nəzarət biznesi əngəlləməməlidir və əsassız maneələr yaradılmamalıdır.

Ümumiyyətlə, bu sahədə elektron xidmətə keçid daha da sürətli olmalıdır. Bəzi dövlət qurumları bu sahədə çox sürətlə irəliləyir, bəzi qurumlar hələ ki, ləng tərpənirlər. Keçən müşavirədə mən bu məsələ ilə bağlı fikirlərimi daha da geniş bildirdim. Elektron sistemə keçid qaçılmaz bir reallıqdır. Bu, labüddür və biz bunu etməliyik. Dünya iqtisadiyyatının inkişafı bu istiqamətdə gedir, eyni zamanda, bu, bizə həm şəffaflıq gətirəcəkdir, həm çox məsələlər daha da dəqiq təşkil ediləcək və xoşagəlməz hallara qarşı mübarizə daha da güclü olacaqdır.

Korrupsiyaya və rüşvətçılığa qarşı mübarizədə yaxşı nəticələr vardır. İctimaiyyət də görülən işlər haqqında mütəmadi qaydada məlumat alır, məlumatlandırılır. Bu mübarizə davam etdiriləcəkdir. Mən bir daha demək istəyirəm ki, korrupsiyaya və rüşvətçılığa qarşı mübarizə kampaniya xarakteri daşımır. Bu, bizim şüurlu seçimidir. Elə etməliyik ki, bu böyük bəlanı Azərbaycandan çıxaraq, buna son qoyulsun. Bu sahədəki işlər daha da sürətlə getməlidir. Burada, əlbəttə ki, cəza tədbirləri tətbiq olunmalıdır. Əfsuslar olsun, hələ ki, bunsuz mümkün deyildir. Eyni zamanda, institusional islahatlar, tədbirlər, yenə də elektron sistemə keçid, “elektron hökumət”in bütün əlamətlərini tətbiq etməklə biz daha da ciddi nəticələrə çata bilərik. Burada, əlbəttə, hələ ki, təkmilləşdirməyə imkanlar çoxdur. Əminəm ki, növbəti aylar ərzində daha da böyük nəticələr olacaqdır. Yerli istehsalın gücləndirilməsi sahəsində konkret addımlar atılır. Yeni sənaye parklarının yaradılması prosesi gedir. Kimya parkı artıq yaranmaqdadır.

Yüksək texnologiyalar parkının yaradılması haqqında müvafiq göstərişlər verilmişdir. Sumqayıt texnoparkı öz fəaliyyətini genişləndirir. Balaxanı texnoparkının yaradılması istiqamətində konkret addımlar atılır. Qaradağ rayonunda yeni sənaye müəssisələrinin fəaliyyətə başlaması və ümumiyyətlə Qaradağın sənaye mərkəzlərindən birinə çevrilməsi prosesi uğurla gedir. Bu sahədə bütün göstərişlər verilib, iş ardıcılıqla gedir, sadəcə olaraq, mən həmişə bu işlərdə çox tələbkəram, dövlət qurumlarının nümayəndələrini tələdirirəm ki, bu işləri daha da qısa müddət ərzində görək. Bu işlərin gözəl nəticələrini biz bax bugünkü statistik göstəricilərdə görürük. Qeyri-neft sənayemiz təxminən 10 faiz artmışdır. Əminəm ki, bu dinamika yeni yaradılan müəssisələrin fəaliyyəti nəticəsində saxlanılacaqdır.

Dünən Qaradağ rayonunda “Holcim” sement zavodunun açılışında iştirak edərkən bir daha vurğuladım ki, belə layihələr Azərbaycan iqtisadiyyatını gücləndirir. Bu layihələri icra etmək üçün Azərbaycanda çox gözəl işlək mexanizm vardır. Dünən də qeyd etmişəm, bu gün də qeyd etmək istəyirəm, sevindirici haldır ki, xarici investorlar Azərbaycanın təkcə neft-qaz sektoruna deyil, qeyri-neft sektoruna da maraq göstərir. Bu layihəyə xarici şirkət, yəni “Holcim” şirkəti 300 milyon avro dəyərində investisiya qoymuşdur. Vaxtilə bizim təşəbbüsümüzlə yaradılan Azərbaycan Dövlət Investisiya Şirkəti də bu layihədə iştirak edir. Bu iştirak xarici investorları daha da ruhlandırır. Bu, onu göstərir ki, vaxtilə Azərbaycan Dövlət Investisiya Şirkətinin yaradılması çox düzgün addım idi. O şirkətə verilən vəsait artıq işləyir. Biz istədiyimiz məqsədə çatmışıq. Dövlət Investisiya Şirkətinin yaradılması iqtisadiyyatda, yaxud da ki, sənayedə dövlət sektorunun artırılması məqsədlərini güdmürdü. Təsədüfi deyil ki, məhz sement zavodunun layihəsində Dövlət Investisiya Şirkətinin payı cəmi 10 faizdir. Ancaq biz bu 10 faiz ilə həm idarəetmə prosesində iştirak edirik, eyni zamanda, konkret vəsaiti investisiya şəklində qoyuruq, investorlarda inamı gücləndiririk və istisna edilmir ki, Azərbaycan Dövlət Investisiya Şirkəti gələcəkdə öz payını lazım gəldikdə hərrac, yəni tender yolu ilə satışa da çıxara bilər. Çünki əsas məqsədimiz sənaye müəssisələrinin yaradılmasıdır. Nə üçün mən bu gün bu məsələ ilə bağlı xüsusilə geniş danışırım. Təkcə ona görə yox ki, dünən biz bu zavodun açılışında iştirak etmişik. Ümumiyyətlə, bu zavodun açılışı onu göstərir ki, investorlar bizə inanırlar. Böhranlı illərdə, 2009-cu ildə Avropa bankları demək olar ki, iflasa uğrayırdı. Böhranın ən ağır dövrü hökm sürürdü. O vaxt böyük məbləğdə investisiyaların qoyuluşu Azərbaycan iqtisadiyyatına və Azərbaycanın gələcəyinə böyük inamın təzahürüdür. Azərbaycanda müsbət investisiya mühitinin mövcudluğu, xarici investorlara gözəl şəraitin yaradılması sayəsində biz buna nail ola bildik. Yeni, müasir, ekoloji cəhətdən tamamilə təhlükəsiz zavod artıq dünəndən fəaliyyətə başlayıb.

Bir neçə il bundan əvvəl Azərbaycanda sementin istehsalı təxminən 1 milyon ton səviyyəsində idi, tələbat isə ildən-ilə artırdı. Çünki bu qədər tikinti, bu qədər sənaye müəssisələrinin yaradılması sement tələb edir. Hazırda tələbat 3,3 milyon tondur. İstehsal ondan azdır, biz özümüzü təqribən 70 faiz təmin edirik. Ancaq icrada olan layihələr bir neçə ildən sonra Azərbaycanda sementin istehsalını 5 milyon tona çatdıracaqdır. Bu, təqribən 2014 - 2015-ci illərdə olmalıdır. Beləliklə, biz bu sahədə həmin məhsula daxili tələbatımızı ödəyirik.

Bütövlükdə bu meyillər hər bir sahədə özünü büruzə verməlidir. Həm kənd təsərrüfatı sahəsində, - bu barədə hələ danışacağıq, - həm tikinti materiallarının istehsalında.

Dünən biz metal konstruksiyalar zavodunun açılışını qeyd etdik. Bu layihə də dövlət dəstəyi ilə icra edilmişdir. Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə kreditlər ayrıldı, yerli iş adamları öz vəsaitini qoydu və müasir müəssisə yaradıldı. Yəni, belə layihələrin sayı çox olmalıdır. Həm iri, həm orta həcmli, həm kiçik müəssisələrin yaradılması bu gün artıq reallıqdır.

Kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı görülən tədbirlər öz nəticəsini verir. Kənd təsərrüfatı 10 faizdən çox artmışdır. Əminəm ki, biz növbəti illərdə çalışıb bu dinamikanı saxlamalıyıq. Mən dəfələrlə bu barədə fikirlərimi bildirmişəm. Kənd təsərrüfatı Azərbaycan iqtisadiyyatının şaxələndirilməsi üçün əsas sahələrdən biridir və məşğulluğun təmin edilməsi üçün demək olar ki, əsas sahədir. Çünki əhalimizin təxminən yarısı bölgələrdə, yəni,

kənd yerlərində yaşayır. Burada həm yeni təşəbbüslərin icra edilməsi, eyni zamanda, təkmilləşmə proseslərinin sürətlə getməsi daha da gözəl nəticələr verəcəkdir.

İri fermer təsərrüfatlarının yaradılması prosesi, nəhayət, başlamışdır. Mən bu barədə hələ bir il bundan əvvəl demişəm, əfsuslar olsun ki, buna o qədər də böyük diqqət verilməmişdir. Ancaq keçən müşavirədə mənim sahibkarlarla bağlı kəskin sözlərim bizim dövlət məmurlarını da hərəkətə gətirdi. Hazırda yerlər müəyyən edildi. Artıq birinci beş min hektar hazırlanır ki, biz orada iri fermer təsərrüfatlarının yaradılmasına başlayacağıq. Əminəm ki, bu təcrübə uğurlu olacaqdır və biz bundan sonra dövrüyyəyə buraxılacaq əkin sahələrinin həcmi böyük dərəcədə artırılmalıdır. Yerlər müəyyən edilib, indi orada aqrotexniki, meliorativ tədbirlər görülməlidir ki, sahibkarlığa daha da güclü təkan verilsin.

Eyni zamanda, məhsuldarlığın artırılması məsələləri xüsusilə taxıl yığıcı prosesində daha da ciddi diqqət tələb edir. Müəyyən təcrübə vardır və bu il daha da çox məhsuldarlıq gözlənilir. Ancaq biz hamımız yaxşı bilirik, imkan var ki, hətta indiki əkin sahələrini də nəzərə almaqla, məhsuldarlığı artırmaqla ərzaq təhlükəsizliyini tam şəkildə təmin edə bilək. Ümumiyyətlə, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalında özümüzü yüz faiz təmin etmə prinsipi tətbiq edilir. Yaxın illərdə biz özümüzü əsas ərzaq məhsulları ilə yüz faiz təmin edəcəyik.

Bununla paralel olaraq meliorativ tədbirlərin həyata keçirilməsi prosesləri gedir. Bu sahədə iki böyük layihə icra edilir. Samur-Abşeron kanalı - Taxtaköprü su anbarı və Şəmkirçay Dəryaçası tikilir. Hər iki layihə qlobal layihədir. Ölkə iqtisadiyyatına, yəni bir layihəyə qoyulan investisiya baxımından bəlkə də ən böyük layihələrdir və kənd təsərrüfatının inkişafı üçün ən vacib layihələrdir. Bu layihələrin icrası nəticəsində on minlərlə, bəlkə də yüz minlərlə hektar yeni əkin sahələri dövrüyyəyə buraxılacaq, yeni iş yerləri, yeni istehsal sahələri yaranacaq, yəni, o bölgələrdə böyük canlanma müşahidə olunacaqdır.

Orada işlər cədvəl üzrə gedir və bəlkə də cədvəli bir qədər qabaqlayırlar. Ona görə, baxmaq lazımdır, - düzdür, bizim dövlət büdcəmiz artıq formalaşmışdır, əlavə vəsait yoxdur, - ancaq əgər haradasa bir imkan yaranarsa, mən hesab edirəm ki, bu layihələri daha da sürətləndirmək, vaxt itirməmək üçün əlavə vəsait ayrıla bilər.

Altı ayda digər infrastruktur layihələrinin icrası davam etmişdir. Prezidentin ehtiyat fondundan və dövlət büdcəsi hesabına bir çox yeni layihənin icrası başlamışdır, xüsusilə, kənd yollarının tikintisi. Biz çalışmalıyıq ki, gələn ilin sonuna qədər kənd yollarının tikintisi ilə bağlı əsas məsələləri həll edək. Tərtib edilmiş proqrama əsasən, - əgər biz bu templəri saxlaya bilsək, - gələn ilin sonuna qədər kənd yerlərində əhalinin yaşadığı məntəqələrin 85 faizində yeni kənd yolları artıq istismara veriləcəkdir.

Bölgələrdə, Bakıda su və kanalizasiya layihələri icra edilir. Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin istifadəyə verilməsi nəticəsində bu sahədə dönüş yaranmışdır. Digər layihələr icra edilir.

Bu yaxınlarda mənə verilən məlumata görə, Hövsan qəsəbəsində artıq 24 saat fasiləsiz su verilir. Bu, çox gözəl göstəricidir. Çünki biz yaxşı bilirik ki, Hövsan qəsəbəsində, ümumiyyətlə o bölgədə həmişə su ilə problemlər olmuşdur. Yadımdadır, mən bir neçə dəfə Hacıbala Abutalıbovla oraya getmişdim, əhali ilə görüşmüşdüm. Yuxarı mərtəbələrə, ümumiyyətlə, su çatmırdı. Gündə bir-iki saat su verildirdi və daim ən ağır yerimiz ora idi. Amma görülən tədbirlər nəticəsində indi 24 saat fasiləsiz keyfiyyətli su verilir. Bu, onu göstərir ki, hər bir işi görmək olar, tək iradə, istək və işə düzgün münasibət olsun. Biz bu layihənin təmsalında görürük ki, bütün Bakıtrafi qəsəbələrdə bu layihələr icra ediləcək və bütövlükdə ölkə üzrə bu layihələr icra edilir. Bakıda, qəsəbələrdə, hər bir şəhərdə, hər bir rayon mərkəzində və artıq rayon mərkəzinə yaxın olan kəndlərdə, yaxud da ki, yeni çəkiləcək su xətlərinin üzərində yerləşən kəndlərdə bu layihələr maksimum dərəcədə icra edilir. Paralel olaraq, kanalizasiya layihəsi icra edilir.

Mənə bu yaxınlarda yeni layihələr təqdim edilmişdir, hansılar ki, əvvəllər nəzərdə tutulmurdu. Kür çayının suyunu rayon istiqamətinə yönləndirməklə biz yeddi rayonun su təchizatını böyük dərəcədə yaxşılaşdırma biləcəyik. Gələn ilin sonuna qədər Hacıqabul, Şirvan, Neftçala, Biləsuvar, Salyan, Sabirabad, Saatlı rayonlarının 111 kəndinə yeni layihə əsasında təmiz içməli suyun verilməsi nəzərdə tutulur. Bu böyük layihə bu yaxınlarda artıq start götürəcəkdir. Digər infrastruktur layihələrinə gəldikdə, qazlaşdırma, elektrik enerjisi ilə təchizatla bağlı sahələrdə işlərin mütləq əksəriyyəti görülmüşdür. Sadəcə olaraq, qalan işlər də cədvəl üzrə görülməlidir ki, burada 100 faiz təminat təşkil edilsin.

Biz artıq bərpa olunan enerji mənbələrinin yaradılması ilə ciddi məşğuluq. Bu məsələ ilə bağlı konkret addımlar atılmış, strukturlar formalaşmışdır. Artıq Bakı və Sumqayıtda günəş panelləri zavodu fəaliyyətə başlamışdır. Hesab edirəm ki, bütün aidiyyəti qurumlar – dövlət qurumları və özəl qurumlar bu zavodun məhsullarından istifadə etməlidirlər. Məsələn, dövlət xətti ilə tikilən yeni evlər, indi zəlzələ bölgəsində, yaxud da ki məcburi köçkünlər üçün tikilən evlərdə biz günəş panellərindən daha da geniş şəkildə istifadə etməliyik. Çünki bu, böyük iqtisadi səmərə verəcəkdir, bu, təmiz enerji növüdür. Düzdür, hazırda Azərbaycanda qeyri-təmiz enerji növlərindən istifadə edilmir. Bizim enerji növlərimiz təbii qaz və sudur. Hər ikisi təmizdir. Ancaq günəş enerjisi qazdan daha da təmizdir. Bir də ki, bunun böyük iqtisadi səmərəsi olacaqdır, bizə qaza əlavə qənaət etmək imkanı yaradacaqdır. Nəzərə alsaq ki, bizim indi ixrac imkanlarımız genişlənir, təbii qaza nə qədər çox qənaət olursa, o qədər də çox ixrac oluna bilər.

Eyni zamanda, bərpa olunan enerjidən istifadə texnologiyalarının yaradılması ölkəmizin müasirliyə doğru getməsinə əks etdirir. Bu, bizim böyük məsuliyyətimizi göstərir. Çünki neftlə, qazla zəngin olan ölkədə bərpa olunan enerji növlərinin inkişafı, ilk növbədə, məsuliyyətimizi və niyyətimizi göstərir. Eyni zamanda, bu, iş yerləri, müasir texnologiyalar, kadrların hazırlanması deməkdir. Hesab edirəm ki, bu sahədə daha da böyük işlər görülməlidir. Biz təzə başlamışıq, ancaq yaxşı başlamışıq. Hesab edirəm ki, bizim təcrübə başqa ölkələrdə də öyrənilə bilər.

Əlbəttə, bizim üçün bərpa olunan enerji növlərinin yaradılması və genişləndirilməsi çox da təcili xarakter daşımır, çünki bizim zəngin neft-qaz yataqlarımız vardır. Yeni yataqlar aşkar edilib. “Şahdəniz”, “Abşeron”, “Ümid” və digər yataqlarımızda 2,6 trilyon kubmetr qaz ehtiyatları vardır ki, bu da gələcək 100 il ərzində bizə və tərəfdaşlara kifayət edəcəkdir. Ancaq bununla bərabər, biz bərpa olunan enerji növlərini mütləq inkişaf etdirməliyik.

Enerji təhlükəsizliyi məsələsinə gəldikdə, bu sahədə də deyə bilərəm ki, biz ölkə qarşısında duran bütün vəzifələri icra edirik. Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı həll olunmamış heç bir məsələsi qalmayıb. Bütün məsələlər həll edilib. Sadəcə olaraq, neft-qaz sektorunun inkişafının indiki mərhələsində biz strategiyamızı düzgün işləməliyik. Bunu müəyyən etmişik və bu strateji hədəflərə çatmaq üçün konkret addımlar da atılmalıdır. Bu sahədə görülən bütün işlər haqqında ictimaiyyət bilər.

Bizim çoxşaxəli ixrac nəqliyyat infrastrukturumuz vardır. Hasilat lazımı səviyyədədir. Keçən ay biz TANAP layihəsinə start verdik. Bu layihə bir neçə səbəbə görə tarixi layihədir. İlk növbədə, bildiyiniz kimi, uzun illərdir ki, Azərbaycan və ümumiyyətlə, Xəzər qazının Avropaya çatdırılması ilə bağlı müzakirələr, danışıqlar aparılır, konfranslar, zirvə görüşləri keçirilir. Ən azı son yeddi il ərzində bu məsələ ilə bağlı müzakirələr gedir, ancaq nəticə yoxdur. Belə olan halda biz qərara gəldik ki, bu sahədə də Azərbaycan liderliyi üzərinə götürməlidir. Necə ki, 1990-cı illərin ortalarında Azərbaycan Bakı-Tbilisi-Ceyhan layihəsinin icrası ilə bağlı liderliyi, bütün məsuliyyəti və öhdəlikləri öz üzərinə götürmüşdür. Biz gördük ki, əgər bu sahədə də liderliyi üzərimizə götürməsək, bu danışıqlar hələ bəlkə bir on il də heç bir nəticəsiz davam edəcəkdir. Qısa müddət ərzində türkiyəli tərəfdaşlarımızla bu məsələ ilə bağlı müzakirələr, danışıqlar aparıldı. Layihəyə ad verildi – TANAP, Trans-Anadolu Qaz Kəməri. Bütün məsələlər həllini tapdıqdan sonra keçən ay İstanbul şəhərində gözəl mərasim keçirildi və TANAP ilə bağlı bütün sənədlər imzalandı. Yəni, bu layihəyə start verildi. Bir daha vurğulamaq istəyirəm ki, bu layihə sırf Azərbaycan-Türkiyə layihəsidir. Pay bölgüsü 80 faiz Azərbaycan, 20 faiz Türkiyə tərəfinə çatacaqdır. Pay bölgüsü bu əsasda aparılmışdır. Bu pay bölgüsü, eyni zamanda, maliyyə öhdəliyini göstərir. Yəni, biz hazırkı ki, layihənin 80 faizinin maliyyəsini özümüz təmin edək. Eyni zamanda, mən bunu elan etmişəm, bu gün də demək istəyirəm ki, bu layihə tərəfdaşlar üçün, bizim üçün dost olan şirkətlər, Azərbaycanda uzun illər fəaliyyət göstərən şirkətlər üçün də açıqdır. Əgər hər hansı bir şirkət bu layihədə səhmdar, investor kimi iştirak etmək istəyərsə, biz buna müsbət baxacağıq. Əlbəttə, biz qərar verəcəyik ki, hansı şirkətlər bu layihədə iştirak edə bilər.

Çünki bu layihə, yenə də deyirəm, Azərbaycan və Türkiyə layihəsidir. Mən tam əminəm ki, bu layihənin uğurlu nəticəsi olacaqdır. Çünki bu günə qədər Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüş layihələrin heç biri iflasa uğramayıb. Hər biri gözəl nəticələrlə sonlanmışdır. Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum, Bakı-Supsa, Bakı-Novorossiysk kəmərləri və digər kəmərlər Azərbaycan tərəfindən icra edilib və uğurla icra edilib.

O ki qaldı neft-qaz yataqlarının işlənilməsinə, bizim son illər ərzində, bu sahədə də heç bir problemimiz olmamışdır. Biz bütün hədəflərə çatmışıq. Bu gün bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycan öz enerji təhlükəsizliyini təmin edib, başqa ölkələrin enerji təhlükəsizliyi məsələlərinin həllində iştirak edir və gələcəkdə daha da geniş şəkildə iştirak edəcəkdir. Bu layihə, yenə də deyirəm, böyük əhəmiyyətə malik olan layihədir, Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum layihələrindən az əhəmiyyət daşımır. Bu, bizə imkan verəcək ki, öz qaz resurslarımızı Türkiyəyə və ondan sonra Avropaya daha da böyük həcmdə nəql edək. Beləliklə, biz enerji siyasətimizdə əsas amil olan şaxələndirmə məsələsinə tam şəkildə çatacağıq.

Biz bu gün də bu sahədə heç bir problemlə üzləşmirik. Azərbaycanda hasil edilən neft-qaz ixrac olunur, daxildə istehlak edilir. Hazırda hasilatın səviyyəsi bizi qane edir və əslində uzun illər bundan sonra bu səviyyə qalarsa, iqtisadiyyatımız yalnız inkişaf edəcəkdir. Nəzərə almalıyıq ki, biz indi neft-qaz amilindən iqtisadi asılılığımızı azaldırıq və azaldacağıq. Yəni, demək istəyirəm ki, hər şey indiki səviyyədə də qalsa, yenə də biz inkişaf edəcəyik və inkişafımızı yavaşdan amil olmayacağıdır. Ancaq bu layihə icra edilsə, inkişafımız əlbəttə ki, daha da sürətli olacaq, təsir dairəmiz daha da genişlənəcəkdir. Çünki bu sahə - enerji sahəsi iqtisadi maraqlarla bərabər, digər maraqları da təmin edir. Artıq bu, heç kəs üçün sır deyil və Azərbaycanın, şübhəsiz ki, regional və beynəlxalq mövqeləri yalnız və yalnız güclənəcək və möhkəmlənəcəkdir.

Sənaye inkişafımız ilə bağlı bir məsələyə də toxunmaq istəyirəm. İri sənaye müəssisələrinin şəhər mərkəzindən çıxarılması prosesi gedir, getməlidir. Bakı sakinləri bu prosesin müsbət nəticələrini görürlər. Biz vaxtı ilə köhnəlmiş, ekoloji cəhətdən təhlükəli sənaye müəssisələrini şəhərin mərkəzindən çıxarıyıq, yeni yerlərə köçürürük. Eyni zamanda, köhnəlmiş müəssisələrin fəaliyyətə davam etməsi də lüzumsuzdur. Biz yeni, güclü sənaye potensialı yaradıyıq. Əlbəttə, çalışmalıyıq ki, ən qabaqcıl texnologiyalar tətbiq edilsin. Şəhərin mərkəzində

- köçürülən köhnəlmiş sənaye müəssisələrinin yerlərində ictimai istifadə üçün yerlər yaradılmalıdır. Parklar, avtomobil dayanacaqları, bağçalar salınmalıdır ki, insanlar üçün daha da yaxşı şərait yaradılsın. Yaşillıq zolaqları, ağaclar əkilməlidir. Bu il iki milyondan artıq ağac əkilmişdir. Əvvəlki dövrdə daha da çox idi. Çünki “Ekologiya ili” çərçivəsində hər yerdə bu proses gedirdi. Ancaq mən “Ekologiya ili” başa çatdıqda demişdim ki, hesab edin ki, “Ekologiya ili” bu gün də davam edir, sabah da davam edəcək, hər il bizdə “Ekologiya ili” olmalıdır. Çünki bu, həyatımızdır, sağlamlığımızdır, gələcəyimizdir. Yəni, bu proses davam etdirilir və bu prosesin müsbət nəticələri vardır. Bayraq meydanına gedən yol və Yeni Bulvar bunun bariz nümunəsidir. Bu yerlər köhnəlmiş, yəni sovet dövründə tikilmiş və heç bir əhəmiyyət daşımayan zavodlarla elə bil ki, əhatə olunmuşdu. Onları oradan köçürmək o qədər də asan olmamışdır. Müqavimətlər də oldu. Ancaq siyasi iradə olduqda heç bir müqavimət heç bir nəticə vermir.

Ancaq bu gün Bakı sakinləri və Azərbaycan vətəndaşları görürlər ki, nə qədər böyük işlər görüldü. Bu sahə ümumi istifadəyə verildi, bulvar uzadıldı, gözəl yaşillıq zolaqları yaradıldı və insanlar rahat istirahət edirlər. Belə yerlər Bakının mərkəzində hələ çoxdur və biz çalışmalıyıq ki, onları mərkəzdən çıxaraq və işləyən müəssisələri köçürək, işləməyən müəssisələr də oradan yığışdırılmalıdır.

Eyni zamanda, şəhərimizdə və ətraf qəsəbələrdə çirklənmiş göllər həddindən artıq çoxdur. Təxminən 30-a qədər göl vardır. O göllərin yaranması tarixi bizə bəllidir. Oraya lay suları, kanalizasiya suları axır. Bu, əlbəttə ki, Bakının müasir simasına uyğun gəlmir. Göstəriş verilmişdir, hazırda İqtisadi İnkişaf Nazirliyi və “Azərsu” şirkəti bu məsələ ilə bağlı təkliflər hazırlayır. Biz bu gölləri təmizləməliyik, abadlaşdırmalıyıq, kanalizasiya və drenaj sistemlərini yaratmalıyıq ki, bu göllərdən Bakı sakinləri və onun qonaqları istifadə etsinlər. Hazırda çox acınacaqlı mənzərə təşkil edən bu göllər gözəl, şəffaf göllərə çevrilməlidir. Mən hesab edirəm ki, biz buna nail olacağıq. Baxmayaraq ki, bu, böyük və çətin bir işdir. Həm maliyyə resursları tələb edən, həm də texniki cəhətdən çox çətin bir işdir. Ancaq mən hesab edirəm ki, biz bunu mütləq etməliyik. Bunun ölkəmizin gələcəyi üçün çox böyük əhəmiyyəti olacaqdır. Təsəvvür edin ki, çirklənmiş, ekoloji vəziyyəti korlayan bu göllər gələcəkdə əgər təmiz göllərə çevrilsə, görün nə qədər yaxşı şərait, nə qədər yeni istirahət yerləri, parklar, meşə zolaqları yaradılacaqdır. Misal üçün, Böyük Şor gölü. İndi ən ağır vəziyyətdə olan Böyük Şor gölü şəhərin lap mərkəzindədir. İndi Böyük Şor gölünün təmizlənməsi, yeni kanalizasiya sistemlərinin, lay sularının ötürülməsi, yaşillıq zolaqlarının yaradılması layihəsi əgər uğurla başa çatarsa, böyük bir ərazidə, şəhərin mərkəzində gözəl, təmiz göl yaranacaqdır.

Xocasən gölü, Xırdalan gölü, Qanlı göl, Zığ gölü yəni, bu göllərin sayı həddindən artıq çoxdur. Bütün bu göllərə yuxarıdan, vertolyotdan baxanda dəhşətli bir mənzərə açılır. Biz bu gölləri təmizləməliyik. Göstərişlər verilib, bu il əlavə vəsaitin ayrılması da nəzərdə tutulub. Ancaq gələn ilin investisiya proqramında bu məsələ xüsusilə qeyd olunmalıdır və çalışmaq lazımdır ki, mümkün olan işləri bu il görək. Əsas işləri gələn ilin əvvəlində maksimum diqqətlə görməliyik.

Bakı və qəsəbələrin Proqramı icra edilir. Bu barədə mən giriş nitqimdə sözümü dedim. Burada bütün vəzifələr qarşıya qoyulub. Əminəm ki, Proqramda olan bütün məsələlər 2013-cü ilə qədər öz həllini tapacaqdır. Proqrama əlavələr də edildi. Çünki baxmayaraq ki, Proqram tərtib olunanda yerlərdən bizə daha çox məlumat gəldi və bu məlumat, sifarişlər əsasında biz bu proqramı yaratdıq. Ancaq əlbəttə ki, indi yeni məsələlər ortaya çıxır. Misal üçün qəzalı məktəblərin təmiri. İndi qəzalı məktəb hansı məktəb sayılır? Dağılan məktəb, yoxsa ki, pis vəziyyətdə olan məktəb? Yəni bu qəzalı məktəbi müəyyən etmək o qədər də asan məsələ deyildir. Ancaq bir halda ki, indi biz ən pis vəziyyətdə olan məktəbləri ya sökürük, yenidən tikirik, ya da bərpa edirik, o qədər də yaxşı vəziyyətdə olmayan məktəblər qalır kənarda, onlar da təmir olunmalıdır. Yəni, onlar da Proqrama əlavə edilir. İndi uşaq bağçalarının hamısı təmir olunacaqdır. Şəhərdə bir dənə də təmirsiz uşaq bağçası qalmayacaqdır.

Ancaq uşaq bağçalarının sayı və potensialı bizi təmin etmir. Yeni bağçalar tikilməlidir, ona görə Proqrama əlavələr edildi, vəsait də ayrıldı. Əminəm ki, gələn ilin sonuna qədər icra ediləcəkdir.

Gələn ilin büdcəsi haqqında biz artıq indidən fikirləşirik. Bu gün Maliyyə Nazirliyi bu məsələ ilə məşğuldur. Gələn ilin büdcəsi həmişə olduğu kimi, yenə də investisiya yönümlü olmalıdır. Əlbəttə ki, sosial yönümlü olmalıdır. Gələn il Bakı və qəsəbələrin Proqramı, böyük infrastruktur layihələri başa çatmalıdır. Ona görə göllərlə bağlı ekoloji tədbirlər icra edilməlidir. Ona görə gələn il bizim xərcimiz yəqin ki, çox olacaqdır. Yəqin ki, yox, dəqiq çox olacaqdır. Biz bu işi indidən planlaşdırmalıyıq və bu barədə mən artıq göstəriş vermişəm. Bu gün də bir daha demək istəyirəm ki, gələn ilin investisiya proqramını biz bu ilin sonunda təsdiq etməliyik. Çünki adətən bizdə investisiya proqramı ilin əvvəlində, təqribən yanvar ayında təsdiq edilir. Ondan sonra vəsait açılır və investisiya layihələri demək olar ki, fevral ayına qədər öz icrasını gözləyir. Ancaq vaxt itirməmək üçün investisiya proqramı bu ilin sonunda qəbul edilməlidir ki, yanvarın əvvəlindən artıq bu proqram icra edilməyə başlasın.

Bizim maliyyə vəziyyətimiz bütövlükdə yaxşıdır. İlin əvvəlindən ölkəmizin strateji valyuta ehtiyatları artmışdır. Hazırda Azərbaycanın valyuta ehtiyatları 44 milyard dollar səviyyəsindədir. İlin sonuna qədər bu rəqəm artmalıdır. Xarici dövlət borcu çox aşağı səviyyədədir. Ümumi daxili məhsulun 7 faizini təşkil edir. Bu, dünya miqyasında ən müsbət göstəricilərdən biridir. Buna baxmayaraq, mən göstəriş vermişəm ki, biz əlavə kreditlərin

götürülməsində daha da ehtiyatlı olmalıyıq. Bu gün biz özümüz kreditlər veririk və bu, həm siyasi, həm iqtisadi cəhətdən müsbət haldır. Biz öz pulumuzu müxtəlif alətlər vasitəsilə yerləşdiririk. Götürüləcək kreditlər, sadəcə olaraq, istisna hal kimi ola bilər. Çünki əsas işlər dövlət büdcəsi, yaxud da ki, əvvəllər götürülmüş kreditlər hesabına görülür. Mən yeni kreditlərin götürülməsinə o qədər də böyük ehtiyac görmürəm. Yəni, müstəsna hal kimi etmək olar, hər bir kreditin götürülməsi əsaslandırılmalıdır. Bu, krediti götürmək istəyən şirkət, yaxud da nazirlik tərəfindən əsaslandırılmalıdır ki, biz xarici dövlət borcunu artırmayaq. Düzdür, ümumi daxili məhsulun 7 faizi çox aşağı göstəricidir. Müqayisə üçün deyim ki, inkişaf etmiş ölkələrdə bu, 80, 100, 150 faizdir və o, artıq iflasa gedən yoldur. Bizdə 7 faizdir. Ola bilər müəyyən dərəcədə artsın, çünki əvvəlki illərdən götürülmüş kreditlər hələ gəlməyə davam edir. Ola bilər artsın, amma heç bir halda 10 faizi keçməməlidir və çalışmalıyıq ki, növbəti illərdə biz bu kreditlərin borcunu bir az endirək. Halbuki biz bu borcu bir gündə ödəyə bilərik. Yəni, bizim valyuta ehtiyatlarımız borcumuzdan 10 dəfə çoxdur.

Amma yenə də elə etməliyik ki, bu gün də, sabah da, 10 ildən, 20 ildən, 50 ildən sonra ancaq inkişaf yolu ilə gedək. Avropanın bəzi ölkələri borc götürməklə bax, bu vəziyyətə düşdülər. Borc götürürdülər, o borcu yönəldirdilər sosial proqramlara, seçkiqabağı vədlərin yerinə yetirilməsinə. Populist çıxışları təmin etmək üçün ondan sonra gələn siyasi qüvvələr yenə də borc götürürdülər və beləliklə, piramida yaranırdı ki, o da çökməli idi, çökdü də. Belə təhlükə bizdə yoxdur, ola da bilməz. Amma hər halda həmişə deyirəm ki, siyasətdə də, iqtisadiyyatda da, həyatda da hər kəs ayağını yorğanına görə uzatmalıdır.

Bir məsələyə də toxunmaq istəyirəm. “Eurovision” mahnı müsabiqəsinin Azərbaycanda keçirilməsi bizə imkan verdi ki, ölkəmizi dünyaya olduğu kimi təqdim edək. Ancaq sözün düzü, keçən il bizim istedadlı gənc müğənnilərimiz Almaniyada keçirilən müsabiqədə qalib gəldikdə heç təəvvür edə bilməzdik ki, bu müsabiqə bu qədər siyasiləşdiriləcəkdir. Çünki bu vaxta qədər bu müsabiqə sadəcə olaraq mahnı yarışması idi, bunun heç bir siyasi tərəfi olmamışdı və ola da bilməz. Ancaq əfsuslar olsun ki, Azərbaycana gəldikdə bunu siyasiləşdirmək istəyən qüvvələr tapıldı və deyə bilərəm ki, Azərbaycana qarşı böyük və çirkin kampaniya başlamışdı. Qeyd etməliyəm ki, “Eurovision”u Azərbaycanda keçirmək üçün biz heç vaxt təşəbbüs irəli sürməmişdik, bu, mümkün deyil. Çünki yarışmanın qaydaları belədir ki, qalib olan ölkə məcburdur ki, bu tədbiri keçirsin və biz də bunu böyük məsuliyyət kimi qəbul etdik. Doqquz ay ərzində, - bu da dünya miqyasında yəqin ki, rekord göstəricidir, - “Crystal Hall” kimi möhtəşəm idman-konsert sarayını tikdik. Bayraq Meydanı onsuz da genişləndirilirdi, biz orada işləri sadəcə olaraq sürətləndirdik və bütün şəraiti yaratdıq.

Təşkilati nöqteyi-nəzərdən ən gözəl müsabiqə idi. Bizə gələn minlərlə xarici qonaq təşkilati məsələləri yüksək qiymətləndirdi və bütövlükdə şəhərimizə heyran oldu. Çünki Bakının gözəlliyi elədir ki, Bakıya vurulmamaq mümkün deyil. Biz bütün qonaqları ənənəvi olaraq qonaqpərvərliklə qarşıladıq, çalışdıq ki, onlar üçün gözəl şərait yaradaq və elə edək ki, bu mahnı müsabiqəsi hər bir cəhətdən yadda qalsın və əvvəlkilərdən fərqlənsin. Görürəm və bilirəm ki, biz buna müvəffəq olduq.

Bakıda keçirilmiş “Eurovision” müsabiqəsi hesab edirəm ki, başqa şəhərlər üçün nümunə ola bilər. Ancaq bununla bərabər, biz gözlənilməz kampaniya ilə də üzləşdik. Bu, bizim üçün gözlənilməz idi. Çünki yenə də deyirəm, “Eurovision”un tarixində heç vaxt siyasi məqamlar olmamışdı. Burada antiAzərbaycan qüvvələrinin birləşməsi prosesi sürətlə getmişdir. İlk növbədə, erməni lobbisi və bu məsələ ilə bağlı mən əvvəllər də demişəm, bu gün də deyirəm, “Eurovision” müsabiqəsi bir daha mənim sözlərimi təsdiqləyir ki, bizim üçün, Azərbaycan xalqı, Azərbaycan dövləti üçün bir nömrəli düşmən dünya erməni lobbisidir. Onlar gündəlik fəaliyyətdə Azərbaycanı ləkələmək, qaralamaq, şayiə, böhtan yaymaq üçün çalışırlar və bütün maliyyə-siyasi qüvvələrini səfərbər edirlər ki, tək Azərbaycanı zərbə vursunlar. Erməni lobbisi, ondan sonra digər qurumlar, digər dairələr, Avropada islamofobiya xəstəliyinə düşər olmuş bəzi dairələr bu kampaniyaya qoşuldu. Bunu da mən təəssüf hissi ilə deyə bilərəm. Belə fikirlər səsləndi ki, müsəlman ölkəsində Avropa müsabiqəsi keçirilə bilməz. Bu, əlbəttə ki, çox məyusedici bəyanatlardır. Düzdür, belə qüvvələrin Qərbi dünyasında, siyasi müstəvidə çəkisi çox aşağı səviyyədədir. Ancaq bu qüvvələr, belə partiyalar, bu fikirdə olan siyasətçilər əfsuslar olsun ki, vardır.

Əgər belə təsnifat aparsaq deyə bilərəm ki, üçüncü qüvvələr sadəcə olaraq Azərbaycanın uğurlu inkişafını qəbul edə bilməyən, Azərbaycanın böhranlı illərdə bu qədər inkişaf etdiyini həzm edə bilməyən və sadəcə olaraq uğurlarımıza qışqanan, paxıllıq edən dairələrdir. Onları qıcıqlandıran budur ki, necə ola bilər ki, hər yerdə böhran, hər yerdə problem, nümayişlər, polis ilə əhəlinin toqquşması, - indi bəzi şəhərlərdə bu ənənəvi hal almışdır, - ancaq burada sakitlik, rahatlıq, inkişaf və xoş ovqat hökm sürür.

Inkişafımızı qəbul etməyən qüvvələr, insanlar, siyasətçilər var və biz onları tanıyırdıq. Bunlara qoşulmuş yerli, antimillət qüvvələr, özünü müxalifət adlandıran, əslində, uzun illər antiAzərbaycan mövqeyində dayanan və Azərbaycana qarşı kampaniya aparan qüvvələr vardır. Mən onlara qüvvə demərəm, elementlər, ünsürlər desəm daha dəqiq olar, - bax, bunların simbiozu birləşərək Azərbaycana qarşı çox çirkin, yalan və böhtan üzərində kampaniya aparmağa başlamışlar. Həm xarici, həm daxili mətbuatda qəsdən müəyyən təxribatların baş verməsini onlar təşkil etmişlər. Onlar üçün, yəni xüsusilə daxildəki bu elementlər üçün siyasi həyatda bir prinsip var ki, Azərbaycan üçün nə qədər pisdirsə, onlar üçün bir o qədər yaxşıdır. Yəni, Azərbaycanı ləkələmək, Azərbaycan haqqında yanlış məlumat yaymaq, erməni lobbisi ilə birləşmək – bütün bunlar bizim gözümüzün qabağında baş

vermiş hadisələr idi. Əlbəttə, Azərbaycan xalqı bir daha açıq-aydın gördü ki, kim kimdir. Demək olar ki, bütün Azərbaycan xalqı bu bir ay ərzində sevincində idi. Bu qədər qonaq gəlir, hər kəs istəyirdi ki, öz ölkəsini təqdim etsin, tanıtdırsın, gözəl yerləri göstərsin. Antimillə qüvvələr isə xarici qonaqlara deyirdilər ki, siz baxmayın ki, bura belə gözəldir, gəlin biz sizi kənara aparaq, siz görərsiniz ki, bura necə pisdir. Yəni, adamın ağına gəlmir ki, bu dərəcədə antimillə duyğularla yaşayan insanlar burada ümumiyyətlə özləri üçün necə yer tapa bilirlər?! Yəni, onlar üçün hər gün dərd, hər gün faciədir. Bir yenilik görəndə üzülürlər, bir inkişaf görəndə yasa batırlar. Bunlar doğrudan da, çox ağır bir psixoloji durumda olan insanlardır, özü də uzun illər ərzində. Çünki Azərbaycanın inkişafı bu günün işi deyil. Bu, ardıcılıqla gedən bir inkişafdır. 1990-cı illərin ortalarından bu günə qədər hər il inkişaf, gözəllik, abadlıq - indi Bakı dünyanın ən gözəl şəhərlərindən birinə çevrilibdir. Bunu biz demirik, xarici qonaqlar deyirlər. Bunlar üçün bu, daimi stressdir və yaqın ki, onların məntiqsiz hərəkətləri illərcə yığılmış bu stressin təzahürüdür. Çünki o hərəkətləri başqa cür izah etmək mümkün deyildir.

“Eurovision”a qədər 20-ci Sahədə ayrılan yerdə üç mitinq keçirilmişdir. Mən bir daha demək istəyirəm ki, onlar üçün ən məqbul yer 20-ci Sahədir və özləri də öz xoşu ilə 20-ci Sahədə mitinqləri çox sakit şəkildə keçirdilər. Heç kim onlara dəymədi. Amma görəndə ki, hər dəfə, - yəni üç dəfə belə yığıncaqlar keçirildi, - oraya gələn insanların sayı getdikcə azalır, yeni taktikaya əl atdılar. Şəhərin mərkəzində qanunsuz piket, ya mitinq keçirməklə xarici mətbuatın diqqətini cəlb etməyə cəhd etdilər. Bu, sırf təxribat xarakteri daşıyan bir addım idi. Yaxşı, “Eurovision” artıq qurtardı. Haradadır o piketlər, haradadır o mitinqlər?! Hacıbala Abutalıbov onlara müraciət etsin və onları 20-ci Sahəyə dəvət etsin. “Eurovision” növbəti dəfə nə vaxt Azərbaycanda keçiriləcək, biz bilmirik. Yəni, biz o qədər gözləyə bilmirik.

Bu, nə qədər gülməli olsa da, bir o qədər də acınacaqlıdır. Çünki doğrudan da öz xalqına, öz millətinə, öz dövlətinə bu qədər mənfi münasibət bəsləyən insanlara bir ad vermək olar – milli satqınlar, xəyanətkarlar və antimillə qüvvələr. Ancaq bütün bu cəhdlərə və bizə qarşı bu çirkin kampaniyaya baxmayaraq, yenə də biz qalib gəldik - Azərbaycan dövləti, Azərbaycan xalqı qalib gəldi. Çünki biz güclüyük. Bizim gücümüz xalqın dəstəyidir və biz haqlıyıq. Haqlı qüvvə qalib gələndə o zaman ədalət zəfər çalır və əminəm ki, biz bundan sonra da həmişə qalib gələcəyik!

Xalq qəzeti. - 2012.-12 iyul. - №152. - S. 1-4.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2012-ci ilin doqquz ayının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir
(10 oktyabr 2012-ci il)

Oktyabrın 10-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2012-ci ilin doqquz ayının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Prezident İlham Əliyevin
giriş nitqi**

- Ölkə iqtisadiyyatı uğurla inkişaf edir və doqquz ayın yekunları bunu bir daha əyani şəkildə göstərir. Bütün makroiqtisadi göstəricilərimiz yüksək səviyyədədir, iqtisadiyyatımız doqquz ayda 1,1 faiz artmışdır. Ancaq qeyri-neft iqtisadiyyatımız 10,3 faiz artmışdır. Son aylar və illər ərzində bu, ən vacib göstəricidir. Çünki məqsədimiz məhz ondan ibarətdir ki, ölkə iqtisadiyyatı çoxşaxəli şəkildə inkişaf etsin. Əlbəttə, qeyri-neft iqtisadiyyatının inkişafı imkan verəcəkdir ki, gələcəkdə Azərbaycan neft-qaz amilindən asılılığını böyük dərəcədə aşağı endirə bilsin.

Bütün bölgələrdə quruculuq-abadlıq işləri aparılır. Yeni sənaye müəssisələri yaradılır. Əminəm ki, qeyri-neft iqtisadiyyatımız ilin sonuna qədər yüksək səviyyədə qalacaq, eyni zamanda, bu, bizə imkan verəcəkdir ki, gələn il də iqtisadi sahədə şaxələndirmə siyasətimiz uğurla davam etdirilsin.

Doqquz ay ərzində ölkə iqtisadiyyatına 16 milyard dollar sərmayə qoyulmuşdur. Bu, çox böyük rəqəmdir. Keçən il nisbətən daha da böyük rəqəmdir. Nəzərə alsaq ki, hər il təxminən bu səviyyədə investisiya qoyulur, görə bilirik ki, Azərbaycan iqtisadiyyatına nə qədər böyük sərmayə qoyulur. Sərmayələrin əsas hissəsi daxili investisiyalardır, təqribən 70 faizə yaxın. Qalan hissə isə xarici investorların vəsaitidir. Hesab edirəm ki, bu balans da ən optimaldır. Həm xarici investorlar üçün iqtisadiyyatımız cəlbedici iqtisadiyyatdır, eyni zamanda, daxili investisiyalar, ilk növbədə, onu göstərir ki, dövlətin investisiya siyasəti çox uğurludur. Çünki daxili investisiyaların böyük əksəriyyəti dövlət xətti ilə qoyulan vəsaitdir. Eyni zamanda, özəl sektor da bu investisiya layihələrində uğurla iştirak edir. Özəl sektorun - həm yerli, həm xarici biznes cəmiyyətinin Azərbaycan iqtisadiyyatına böyük inamı vardır. Əgər bu inam olmasaydı, əlbəttə, bu qədər investisiya qoyulmazdı.

Deyə bilərəm ki, bütövlükdə özəl sektor ümumi daxili məhsulda öz yüksək çəkisini saxlamaqdadır. Son məlumatlara görə ölkə iqtisadiyyatının 83 faizi özəl sektorda formalaşmışdır. Bu da öz növbəsində göstərir ki, Azərbaycanda bazar iqtisadiyyatı prinsipləri tam şəkildə bərqərar olunubdur.

Kənd təsərrüfatı 6,3 faiz artmışdır. Bu da çox gözəl göstəricidir. Bu barədə mən hələ fikirlərimi bildirəcəyəm. Ancaq bəri başdan demək istəyirəm ki, bu sahə həmişəki kimi, prioritet sahə olaraq qalır və gələcəkdə bu sahəyə daha da böyük diqqət göstərilməlidir. Mən çox şadam ki, bir müddət əvvəl verdiyim tapşırıqlar yerinə yetirilir. Kənd təsərrüfatının inkişafı bizə imkan verəcəkdir ki, idxaldan daha da az asılı vəziyyətdə olaq. Eyni zamanda, iş yerlərinin açılması, bölgələrdə sənaye müəssisələrinin fəaliyyətə başlaması birbaşa kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlıdır. Ona görə, hesab edirəm ki, 6,3 faiz artım çox yaxşıdır. Çalışmalıyıq ki, gələcəkdə bu yüksək templəri saxlayaq.

Ölkəmizin strateji valyuta ehtiyatları ilin əvvəlindən təxminən 5 milyard dollar artmışdır, hazırda 45 milyard dollar səviyyəsindədir. Deyə bilərəm ki, bu, dünya miqyasında çox böyük rəqəmdir və Azərbaycan o ölkələrdəndir ki, böyük valyuta ehtiyatlarına malikdir. Ölkənin ərazi ölçülərinə və əhalinin sayına görə, hesab edirəm ki, əgər valyuta ehtiyatlarımızı adambaşına hesablasaq biz dünya miqyasında ən qabaqcıl yerlərdən birindəyik. Çox sevindirici hal ondan ibarətdir ki, böyük investisiya layihələrinin dövlət xətti ilə həyata keçirilməsinə baxmayaraq, strateji valyuta ehtiyatlarımız azalmır, əksinə artır. Biz çalışmalıyıq ki, gələcək illərdə müəyyən səviyyədən aşağı düşməyək. Çünki bu, bizim ehtiyat mənbəyimizdir, eyni zamanda, baxmayaraq ki, indi dünyada hökm sürən maliyyə böhranı faiz dərəcələrini aşağı salmışdır və bu vəsaitin idarə edilməsi nəticəsində biz hələ ki, o qədər də böyük mənfəət əldə edə bilmirik, ancaq valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi istiqamətində yeni istiqamətlər artıq araşdırılır. Beləliklə, vəsaitimizin daha da səmərəli şəkildə mənfəət gətirmə əmsalı əminəm ki, daha da yüksək səviyyədə olacaqdır.

Bütün bu göstəricilər təsdiq edir ki, iqtisadi sahədə inkişaf çox sürətlidir. Təbii ki, bu inkişaf insanların yaşayış səviyyəsinə də təsirini göstərir. Doqquz ayda əhalinin pul gəlirləri 12 faiz, inflyasiya isə cəmi 1,5 faiz artmışdır. Gördüyünüz kimi, inflyasiya ilə əhalinin pul gəlirləri arasında 10 faiz fərq vardır və hesab edirəm ki, Azərbaycan bu göstəricilərə görə dünya miqyasında ən qabaqcıl yerlərdədir. Bizim bütün iqtisadi təşəbbüslərimiz və ümumiyyətlə, iqtisadi strategiyamız Azərbaycan xalqının rifah halının yaxşılaşdırılmasına yönəldilmişdir. Biz bu istiqamətdə böyük nailiyyətlərə çatmışıq və bu göstəricilər görülən işlərin məntiqi nəticəsidir.

Sənaye istehsalında vəziyyət o qədər də ürəkəçən deyildir. Mən istəyirəm bu barədə fikirlərimi bir qədər ətraflı bildirim və yaranmış vəziyyətlə bağlı Azərbaycan ictimaiyyəti də məlumatlı olsun. Artıq birinci dəfə deyildir ki, biz Nazirlər Kabinetinin toplantılarında sənaye istehsalı ilə bağlı o qədər də xoşa gəlməyən rəqəmlər səsləndiririk. Hər rübdən-rübə, ildən-ilə, xüsusilə son bir neçə il ərzində Azərbaycanda ümumi sənaye istehsalı azalır. Bu vaxta qədər biz bunu, sadəcə olaraq, statistik göstərici kimi ifadə edirdik. Daha bunun izahatı ilə biz demək olar ki, məşğul olmurduq. Hesab edirdik ki, bu, müvəqqəti bir prosesdir, müvəqqəti məsələdir və bu məsələ öz həllini tapacaqdır, sənaye istehsalı nəinki azalacaq, artacaqdır. Doqquz ayın göstəriciləri də onu göstərir ki, Azərbaycanda ümumi sənaye istehsalı 3,5 faiz azalmışdır. Ancaq qeyri-neft sənayemiz 7,7 faiz artmışdır. Bir tərəfdən bu, yenə də bizim iqtisadi və sənaye sahələrində apardığımız islahatların məntiqi nəticəsidir. Çünki ölkəmizdə geniş sənayeləşmə prosesi gedir. Bir neçə il bundan əvvəl mənim tərəfimdən bu məsələ ilə bağlı konkret tapşırıqlar verilmişdir və biz bu tapşırıqların gözəl nəticələrini görürük. 7,7 faiz artan qeyri-neft sənayemiz böyük nailiyyətdir. Ancaq neft sənayesinin böyük dərəcədə aşağı düşməsi bizi, əlbəttə ki, narahat edir. Bu proses - yəni azalma, bu sahədə yaşanan tənəzzül bilavasitə neftin hasilatı ilə bağlıdır. Burada da biz məsələni iki yerə bölməliyik. Çünki Azərbaycanda neftin hasilatı ilə Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti məşğuldur və 1994-cü ildə "Azəri", "Çıraq" yataqları üzrə bağlanmış kontrakt əsasında beynəlxalq konsorsium - Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti yaradılmışdır, operator məhz Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti idi. Ondan sonrakı mərhələlərdə o konsorsiuma daxil olan şirkətlər arasında birləşmə prosesi getdiyi üçün operator funksiyaları bəzən şirkətə həvalə edilmişdir.

O vaxtdan bu günə qədər neft strategiyamızın icrası sahəsində çox böyük uğurlar əldə edilmişdir. Biz haqlı olaraq neft strategiyamızla fəxr edirik. Çünki Azərbaycanın uğurlu iqtisadi inkişafı, siyasi çəkisinin artması və dünya proseslərində fəal iştirakı ölkəmizin iqtisadi imkanları ilə bilavasitə bağlı məsələdir. İqtisadi imkanları bizə məhz neft strategiyamız yaratmışdır. O da həqiqətdir ki, biz bu imkanlardan bəzi başqa ölkələrdən fərqli olaraq səmərəli şəkildə istifadə etdik - neft kapitalını qeyri-neft sektorunun inkişafına yönəlddik. Beləliklə, infrastruktur layihələrinin icrası və digər iqtisadi islahatlar əslində imkan verdi ki, biz bugünkü reallıqlar haqqında xalqa qürur hissi ilə danışa bilək. Ancaq konsorsium tərəfindən buraxılan kobud səhvlər ucbatından son illər ərzində "Azəri", "Çıraq" yataqlarında neft hasilatı kəskin şəkildə aşağı düşməyə başlamışdır. Bu, birinci il deyildir ki, neft hasilatı aşağı düşür. Əlbəttə, neft sənayesində çalışanlar, neft mütəxəssisləri bilirlər ki, hər bir neft yatağının bir ömrü vardır. Hasilat artır, pik zirvəsinə çatır, sonra müəyyən illər ərzində sabit qalır, ondan sonra tənəzzül başlayır. Yəni, bu proses hər bir neft mütəxəssisi üçün çox tanış olan məsələdir. Ancaq söhbət ondan getmir ki, biz pik səviyyəsinə çatdıq və ondan sonra təbii, necə deyirlər, tənəzzül prosesləri yaşanır. Söhbət ondan gedir ki, verilən proqnozlar yerinə yetirilmir. Onu da deyə bilərəm ki, "Azəri", "Çıraq" neft yataqları üzrə kontrakt pay bölgüsü əsasında imzalanmışdır. İlkin mərhələlərdə payların bölgüsü bir qədər fərqli idi. İlkin mərhələlərdə ki, böyük investisiyalar qoyulurdu, xarici investorların payı daha da böyük idi - təxminən 75-25 faiz xaricilərin xeyrinə, əgər belə demək mümkünsə. Onlar öz investisiyalarını qaytardıqdan sonra pay bölgüsü dəyişməyə başlamışdır - əllinin-əlliyyə səviyyəsində bölünürdü. 2008-ci ilin ortalarında artıq "Azəri", "Çıraq" neft yataqlarının səmərəliliyini və kontrakt şərtlərini nəzərə alaraq bu pay bölgüsü Azərbaycanın xeyrinə dəyişmiş və hazırda - 2008-ci ilin ortalarından bu günə qədər 75-25 faiz təşkil edir. Yəni, hasil edilən mənfəət neftin 75 faizi Azərbaycanın payına düşür. Bir daha demək istəyirəm ki, kontrakt şərtləri əsasında bu pay bölgüsündə dəyişiklik baş verdikdən sonra "Azəri", "Çıraq" neft yataqlarında neftin hasilatı nədənsə azalmağa başlamışdır.

Sözlərimə konkret rəqəmlər əlavə etmək istəyirəm. Belə ki, 2009-cu ildə "Azəri", "Çıraq" yataqlarında bizə verilən hasilat proqnozu 46,8 milyon ton idi. Faktiki isə 40,3 milyon ton səviyyəsində neft hasil edilmişdir. 2010-cu ildə proqnoz 42,1 milyon ton idi, fakt 40,6 milyon ton olmuşdur. 2011-ci ildə proqnoz 40,2 milyon idi, real hasilat isə 36 milyon. 2012-ci ildə verilmiş proqnoz 35,6 milyon tondur. İndiki hasilatı nəzərə alaraq belə təxmin etmək olar ki, ilin sonuna qədər bəzən "Azəri", "Çıraq" yataqlarından 33 milyon tondan artıq neft hasil edə bilməyəcəkdir.

Bütün bu rəqəmləri toplayaraq və neftin qiymətini 100 dollar səviyyəsində götürərək, - halbuki bu illər ərzində daha da yüksək idi, - hesablasaq görərik ki, Azərbaycanın bilavasitə əldə edilməmiş gəliri 8,1 milyard dollardır. Bu, reallıqdır. Kiçik bir statistik rəqəmin arxasında bu reallıq dayanır. Ona görə ildən-ilə, aydan-aya, rübdən-rübə neft sənayesində istehsalın düşməsi bu vəziyyətin məntiqi nəticəsidir.

Onu da deyə bilərəm və mən artıq bu barədə qeyd etdim ki, "Azəri", "Çıraq" neft yataqlarına böyük investisiyalar qoyulmuşdur. Biz buna görə bütün investorlara minnətdarlıq və yenə də deyirəm, bu investisiyalar bizə imkan verdi ki, bu gün Azərbaycan dünya miqyasında ən sürətlə inkişaf edən ölkələrdən biridir. Ancaq istəyirəm ictimaiyyət onu da bilsin ki, bu investisiyalar xeyriyyəçilik funksiyalarını daşıyırdı. Bu, sırf biznes layihədir. Yenə də bir neçə rəqəmi səsləndirmək istəyirəm. "Azəri", "Çıraq" neft yataqlarına əvvəldən bu günə qədər bəzən rəhbərlik etdiyi konsorsium tərəfindən 28,7 milyard dollar investisiya qoyulmuşdur. Bu günə qədər konsorsium 73 milyard gəlir götürmüşdür. Yəni, böyük mənfəət əldə edilmişdir. Əlbəttə, bütün bu mənfəət kontraktın şərtləri əsasında mümkün olmuşdur. Azərbaycan tərəfi də böyük mənfəət götürmüşdür. Bu gün bizim 45 milyard səviyyəsində olan valyuta ehtiyatlarımızın böyük hissəsi Neft Fondunun vəsaitidir. Nə qədər vəsait də

son 12 il ərzində xərclənmişdir. Dövlət Neft Fondu 1999-cu ilin sonunda – dekabr ayında yaradılmışdır. O vaxtdan bu günə qədər ölkə iqtisadiyyatına qoyulan vəsaitin, infrastruktur layihələrinə, məktəblərin, yolların tikintisinə, abadlıq işlərinə qoyulan investisiyaların əsas mənbəyi bizim neft sənayemizdir. Ona görə bu, sırf kommersiya layihəsidir. Hesab edirəm ki, bütün vədlər, verilən proqnozlar yerinə yetirilməlidir. Qeyd etməliyəm ki, gözlənilməyən bu tənəzzül sırf “Azəri”, “Çıraq” yataqları üzrə fəaliyyət göstərən konsorsiuma rəhbərlik edən bp şirkətinin kobud səhvləri nəticəsində mümkün olmuşdur. Biz bp şirkəti ilə uzun illərdir ki, əməkdaşlıq edirik. Onların fəaliyyətini bütün dövrlərdə dəstəkləmişik. Onlar üçün ən ağır günlərdə onları dəstəkləmişik. Biz adekvat münasibət gözləyirik. Bizə verilən səhv proqnozlar qəbul edilməzdir. Dövlət Neft Şirkətinə verilən yalan vədlər qəbul edilməzdir. Dünya biznesində, biznesin bu səviyyəsində belə münasibətlərə yer yoxdur, mümkün deyildir. Biz həmişə bütün tərəfdaşlarla - istər siyasətdə, istər iqtisadi sahədə ədalətli olmuşuq. Həmişə dediyimiz sözlərə əməl etmişik. Biz adekvat münasibət gözləyirik. Mən hesab edirəm ki, bu məsələ ilə bağlı çox ciddi dəyişikliklər edilməlidir. Mən nə üçün bu məsələ ilə bağlı məlumatı məhz bu gün ictimaiyyət üçün açıram? Ona görə ki, keçən ay bp tərəfindən mənə rəsmi qaydada söz verilmişdir ki, bütün bu xoşagəlməz halların qarşısı qısa müddət ərzində alınacaqdır. Bütün səhvlər etiraf edildi. Etiraf edildi ki, vəziyyət çox ürəkəçən deyildir.

Mənə verilən vədlər ondan ibarət idi ki, qısa müddət ərzində çox ciddi dəyişikliklər ediləcək, işçi proqrama düzəlişlər olunacaq, hasilatı sabit səviyyədə saxlamaq üçün əməli tədbirlər görülməli və ən önəmlisi, bu kobud səhvləri buraxan insanlar dəyişdiriləcəkdir. Ancaq o gündən bu günə qədər, - təxminən bir ay vaxt keçibdir və mən bu vədlərin yerinə yetirilməsini görmürəm. Əksinə, hesab edirəm ki, burada vaxt uzatma prosesi gedir. Ona görə, hesab edirəm ki, bu, tamamilə dözülməz bir haldır. Artıq Dövlət Neft Şirkətinə tapşırıq verilmişdir ki, bu məsələ rəsmi qaydada qaldırılsın və lazımı tədbirlər görülsün. Öz vəzifə borcunu, kontrakt şərtlərini yerinə yetirə bilməyən investorlar gərək, nəticə çıxarsınlar, ciddi ölçülər, tədbirlər görülməlidir və görülməlidir.

Beləliklə, əgər iqtisadi sahədə bu xoşagəlməz hadisələri nəzərə almasaq, vəziyyət ümumiyyətlə çox müsbətdir və ölkəmizdə aparılan iqtisadi islahatlar beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən də yüksək qiymətləndirilir. Keçən rübdə dünyanın ən mötəbər iqtisadi qurumlarından biri olan Davos İqtisadi Forumu ölkələrin rəqabət qabiliyyətliliyi ilə bağlı yeni cədvəl dərc etmişdir və Azərbaycan o siyahıda 46-cı yerdədir. MDB məkanında birinci, dünya miqyasında 46-cı. Keçən ilə nisbətən biz 9 pillə yuxarı qalxmışıq. Yəni, bu, onu göstərir ki, Azərbaycanın iqtisadi inkişafı və uğurları iqtisadi islahatlarla bağlıdır və bu hesabatda, eyni zamanda, makroiqtisadi vəziyyətlə bağlı cədvəl dərc edilmişdir. Makroiqtisadi sabitliyə görə Azərbaycan dünya miqyasında 18-ci yerdədir. Yəni, dünya miqyasında bu sahədə 18-ci yerdə olmaq nə deməkdir, hesab edirəm ki, bunu izah etməyə lüzum yoxdur. Əsas reyting agentlikləri ki, hazırda Avropanın inkişaf etmiş ölkələrinin kredit reytinglərini endirirlər, aşağı salırlar, Azərbaycanın kredit reytinglərini artırır. “Fitch”, “Standard & Poor’s”, “Moody’s” – yəni 3 əsas reyting agentliyi bizim kredit reytinglərimizi artırır və bu da görülən işlər, aparılan islahatlar nəticəsində mümkün olmuşdur. Yəni, bu iqtisadi inkişaf prosesi elədir ki, bu inkişafı, irəliləyişi həm gözlə görmək mümkündür və həm də statistik rəqəmlərdə öz əksini tapır.

Digər sahələrdə, yenə də deyirəm, sosial məsələlərin həllində də böyük nəticələr vardır. Bildiyiniz kimi, sovet vaxtından qalmış əmanətlərə kompensasiya verilməsi prosesi başlanmışdır və bütün MDB məkanında ən qısa müddət ərzində və ən yüksək əmsalla bu vəsait məhz Azərbaycanda verilməlidir. Bu da sosial siyasətimizin nə qədər geniş olduğunu göstərir.

Orta aylıq əmək haqqı, orta aylıq pensiya artıb və MDB məkanında bu göstərici ən yüksək göstəricilər arasındadır. Müqayisə aparmaq üçün daha çox dollarla hesablanır. Belə ki, Azərbaycanda orta maaş 500 dollara bərabərdir, orta pensiya 190 dollara bərabərdir. Artım sürətlidir, ancaq bu, bizi qane edə bilməz. Baxmayaraq ki, müqayisə aparmaq və uğurlarla öyünmək üçün imkan var, hesab edirəm ki, gələcək illərdə bu sahədə daha da böyük uğurlar əldə ediləcəkdir. Bu, davamlı bir prosesdir, pensiyalar, əmək haqları ildən-ilə qaldırılır. Hazırda Azərbaycanda pensiyalar əmək haqlarının 40 faizini təşkil edir ki, bu da Avropanın inkişaf etmiş ölkələrinin kriteriyaları səviyyəsindədir.

Regionlarda işlər çox uğurla gedir. Regionlara səfərlərim mənə imkan verir ki, həm vəziyyətlə yaxından tanış olum, həm əlavə göstərişlər verilsin, əlavə vəsait ayrılınsın. Bütün bölgələrdə canlanma, inkişaf, infrastruktur layihələrinin icrası, yeni iş yerlərinin açılması prosesi gedir. Bu ilin əvvəlindən 94 min yeni iş yeri açılmışdır ki, onlardan 73 mini daimi iş yeridir. Regionların sosial-iqtisadi inkişafı proqramının əvvəlindən - 2004-cü ildən bəri bir milyon 100 min iş yeri açılmışdır ki, onlardan 800 mini daimi iş yeridir.

Yenə də deyirəm, bütün başqa sahələrdə, tikinti-quruculuq, sosial infrastrukturun yaradılması istiqamətində böyük nailiyyətlər vardır. İl ərzində 188 məktəb və əlavə korpuslar tikilmiş, 103 məktəb əsaslı təmir edilmişdir. Bu proses həm Bakıda geniş vüsət almışdır, həm də bölgələrdə. Bakı məktəblərinə gəldikdə, gələn tədris ilinə qədər nəinki qəzalı vəziyyətdə, heç bir dənə də olsun, təmirsiz məktəb qalmayacaqdır. Bölgələrdə də bu istiqamətdə böyük işlər gedir. Yəqin ki, bölgələrdə bütün məsələni tam şəkildə həll etmək üçün bir qədər çox vaxt lazım olacaqdır.

Keçən rübdə idmançılarımız bizi sevindirdilər. Azərbaycan Olimpiya və Paralimpiya oyunlarında çox böyük nəticələr göstərmişdir. Olimpiyaçılarımız dünya miqyasında 30-cu yerə çata bilmişlər. Medalların sayına görə 24-cü, keyfiyyətinə görə 30-cu yerdədirlər. Avropa ölkələri arasında 15-ci, İslam ölkələri arasında 3-cü yerdədirlər. On medal qazanmışıq, ikisi qızıl, ikisi gümüş, altısı bürünc. Böyük tarixi qələbədir.

Paralimpiyaçılarımız 27-ci yerə çata bilmişlər. On iki medal qazanmışlar ki, onlardan dördü qızıldır. Yəni bu, yenə də deyirəm, həm bizi sevindirir, həm fərəhləndirir, həm də ki, ölkəmizin qüdrətini, gənclərimizin potensialını göstərir. Çünki idman hər bir ölkənin ayrılmaz bir hissəsidir, çox mühüm bir amildir. İdmanın inkişafı ölkənin ümumi inkişafını göstərir. Adətən iqtisadi tərəfdən güclü, siyasi sabitliyə malik olan ölkələrdə idman da sürətlə inkişaf edir. İdmanın inkişafı üçün dövlət vəsaiti, dövlət dəstəyi lazımdır, təlim-məşq prosesi yüksək səviyyədə keçirilməlidir, infrastruktur layihələri lazımdır. Azərbaycanda 35 regional Olimpiya Mərkəzi fəaliyyət göstərir və artıq 10-a yaxın yeni Olimpiya İdman Kompleksi tikilməkdədir.

Bir sözlə, keçən rüb və bu ilin doqquz ayı bütün istiqamətlər üzrə ölkə iqtisadiyyatı üçün uğurlu olmuşdur. Beynəlxalq arenada böyük uğurlar əldə edilmişdir. Biz BMT Təhlükəsizlik Şurasının iclaslarında fəal iştirak edir, prinsipial mövqə nümayiş etdiririk. Keçən ilin oktyabr ayında, - artıq bir il keçir, - biz Təhlükəsizlik Şurasına üzv olduqda, mən o vaxt xalqa müraciətimdə demişdim ki, biz bu qurumda ədaləti və beynəlxalq hüququ müdafiə edəcəyik və bu sözə həmişə olduğu kimi, əməl edirik. Bizim mövqeyimiz böyük rəğbətlə və böyük hörmətlə qarşılır. Çünki bir daha demək istəyirəm ki, biz ədaləti və beynəlxalq hüququ müdafiə edirik. Eyni zamanda, seçkilər zamanı bizə göstərilən dəstək artıq özünü digər formatlarda bürüzə verir. Bildiyiniz kimi, Azərbaycanın namizədliyini 155 ölkə dəstəkləmişdir. Bu yaxınlarda Qoşulmama Hərəkatının zirvə görüşündə 120 ölkə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin yalnız və yalnız ölkələrin ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll olunmasına dair qətnamə qəbul etmişdir. Bu, bizim növbəti böyük diplomatik uğurumuzdur, Ermənistanın növbəti məğlubiyətidir. Çünki 120 ölkə dünya ictimaiyyətinin əksəriyyətini təşkil edir. Dünyada 200-dən bir qədər çox ölkə vardır. Bunlardan 120-si ərazi bütövlüyümüzü dəstəkləyir, münaqişənin həllini yalnız bu prinsiplər əsasında görür. Əgər biz NATO-nun Çikaqo sammitinin qərarlarını, bəyannamələrini nəzərə alsaq, - təbii ki, NATO-ya üzv olan ölkələr Qoşulmama Hərəkatının üzvü ola bilməz, - orada da Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin yalnız ölkələrin ərazi bütövlüyü prinsipi əsasında həll olunması açıq şəkildə vurğulanmışdır. Bu da ermənilərin növbəti məğlubiyəti, bizim növbəti uğurumuzdur. Yəni, dünya birliyinin dördüdə üç hissəsi məsələnin həllini yalnız ərazi bütövlüyü prinsipi əsasında görür. Əlbəttə, bu, çox ədalətli mövqedir və məsələnin həlli üçün başqa mövqə, başqa variant ola bilməz.

O ki qaldı xalqların müqəddəratını təyin etmə prinsiplərinə, ermənilər çalışırlar dünya birliyini çaşdırırlar, artıq dediyim qərarlar və bəyannamələr bütün bu yalan təbliğatını alt-üst edir. Xalqların öz müqəddəratını təyin etmə prinsipləri ölkələrin ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll edilməlidir. Helsinki Yekun Aktının sənədlərində məsələ məhz belə qoyulubdur. Ona görə, bütün bu növbəti diplomatik uğurlar, siyasi qələbələr, Ermənistan üzrə mütləq qələbəmiz bizi daha da ruhlandırır və məsələnin həllinə yaxınlaşdırır.

Biz daha da güclü olmalıyıq və oluruq. Beynəlxalq mövqələrimizi möhkəmləndiririk, dünya miqyasında böyük dəstəyə malikik. Mən bu yaxınlarda Azərbaycan Diplomatik Akademiyasının açılışında və ölkəmizin xaricdəki səfirləri ilə görüşdə xarici siyasətlə bağlı strateji baxışlarımı kifayət qədər geniş ifadə etdim, təkrar etmək istəmirəm. Bir şeyi demək istəyirəm ki, biz indi dünyada yeni tərəfdaşlar əldə edirik və görürük ki, bizim üçün, əməkdaşlıq üçün ənənəvi olmayan qitələrdən də Azərbaycana böyük maraq vardır. Xüsusilə Latın Amerikasından. Biz də Latın Amerikasının ölkələri ilə çox sıx əlaqələr qururuq və görürük ki, bu əlaqələr çox səmimidir, qarşılıqlı hörmət, qarşılıqlı maraqlar və dostluq əsasında qurulur. Münasibətlər hər bir ölkə ilə məhz bu prinsiplər üzərində qurulmalıdır. Biz bunu dəfələrlə bəyan etmişik. Mən dəfələrlə demişəm ki, Azərbaycan ancaq bərabərhüquqlu münasibətləri qəbul edir. Əgər kimsə fikirləşirsə ki, öz iradəsini bizə qəbul etdirə bilər, səhv edir. Biz ancaq bərabərhüquqlu, qarşılıqlı maraqlar, bir-birinin işinə qarışmamaq prinsiplərini qəbul edirik. Biz Latın Amerikasının ölkələri ilə münasibətlərimizi məhz bu prinsiplər əsasında sıx bağlayırıq və hesab edirəm ki, həm xarici siyasət və həm də iqtisadi məsələlərin həlli üçün bu istiqamət çox perspektivlidir. Həm xarici siyasət sektoruna, həm iqtisadi məsələlərlə bağlı olan qurumlara müvafiq tapşırıqlar verilmişdir ki, biz Latın Amerikasının ölkələri ilə münasibətlərimizi daha da sürətlə qurmalıyıq. Əlbəttə, ənənəvi tərəfdaşlarla da bizim dostluq münasibətlərimiz vardır. Təbii ki, bu əlaqələr davam etdiriləcəkdir.

X X X

Mərkəzi Bankın idarə heyətinin sədri Elman RÜSTƏMOV çıxışında bildirdi ki, 2012-ci ilin doqquz ayında milli iqtisadiyyatımız sabitlik, inkişaf və dayanıqlılıq nümayiş etdirmişdir. Bu prosesin bank və maliyyə sektorundan da yan keçmədiyini bildirən E.Rüstəmov dedi:

- Cari ilin 9 ayında qeyri-neft sektoru qeyd etdiyimiz kimi 10 faizdən artıq yüksəlmişdir. Nəticədə son 4 ildə qeyri-neft sektorunun ÜDM-də payı 5 faiz bəndindən çox yüksəlmişdir.

Ölkəmiz orta gəlirli dövlətlər qrupunda öz mövqeyini daha da möhkəmləndirmişdir. Manatın paritet qiymətlərdə adambaşına düşən ÜDM həcmi 10 min ABŞ dollarını ötür. Bu göstəriciyə görə Azərbaycan dünyanın 100 ölkəsini geridə qoyur.

Ölkənin ticarət və tədiyə balansının strukturunda da şaxələnməni əks etdirən xarakterik proseslər gedir. İxracın həcmi idxalın həcmindən 3 dəfə böyükdür. Qeyri-neft əmtəə və xidmət ixracı da cari ilin sonuna təxminən 5 milyard ABŞ dolları həcmində gözlənilir. 2008-ci ildən bəri bu göstərici 2 dəfəyədək artmışdır. Xidmətlər ixracı da böyüyür və cəmi qeyri-neft ixracının 60 faizini təşkil edir.

Tədiyə balansında ilin sonuna biz 16-17 milyard ABŞ dolları həcmində profisit gözləyirik. İlin sonuna strateji valyuta ehtiyatlarının 50 milyard dolları ötəcəyi proqnozlaşdırılır. Strateji ehtiyatlar ÜDM-in 70 faizinə çatır ki, bu göstərici üzrə ölkə dünyada ilk onbeşlikdədir. Ötən dövrdə ehtiyatlardan əldə olunan gəlirlər yarım milyard dollardan çox olmuşdur və artıq Siz qeyd etdiniz ki, cənab prezident, dünyada faiz dərəcələri bu gün çox aşağıdır, lakin Sizin tapşırığınıza uyğun olaraq ölkənin qızıl valyuta ehtiyatlarının alət, valyuta və coğrafi şaxələndirilməsi artıq həyata keçirilməyə başlanmışdır. Burada əsas məqsəd təbii ki, etibarlılıq, valyuta ehtiyatlarının idarə olunmasının səmərəliliyinin daha da artırılmasıdır.

Ölkədə investisiya aktivliyi də yüksəkdir. Cari ilin 9 ayında investisiyalar 27 faiz, o cümlədən qeyri-neft sektorunda 31 faiz artmışdır. Qeyri-neft sektoruna birbaşa xarici investisiyalar da artır ki, onun həcmi bu il 1 milyard dollar həcmində gözlənilir. Cari ildə təkcə regionlarda 284 yeni müəssisə yaradılıb, daha 444 müəssisə isə yaradılmaqdadır.

Azərbaycan stabil və dinamik büdcə sisteminə malikdir. Ötən 9 ayda büdcə xərcləri 27 faiz, o cümlədən investisiya xərcləri 20 faiz artmışdır. Qeyri-neft vergi daxilolmaları 14 faiz artmışdır. Büdcə proqnozları tam yerinə yetirilir və o profisitə malikdir.

SSRİ dövründən qalmış əmanətlərin qaytarılmasına başlanılıb. 871 min əmanətçiyə nəzərdə tutulan vəsaitin artıq 30 faizi, təxminən 366 milyon manat ödənilmişdir.

Qeyri-neft sektorunun davamı və dinamik inkişafı ölkədə işsizlik probleminin həllinə imkan vermişdir. Ölkədə məşğulluq səviyyəsi 95 faiz təşkil edir. 2008-ci ilin əvvəlindən 430 mindən çox yeni iş yeri yaradılmışdır. Təkcə cari ilin 9 ayında 94 min yeni iş yeri açılmışdır.

Əhalinin real pul gəlirləri ötən 9 ayda 12 faiz artmış, 2008-ci ildən bəri isə bu artım 2 dəfə olmuşdur. Dünya Bankının məlumatına görə, milli gəlirin ədalətli bölgüsünə görə Azərbaycan 110 inkişaf edən ölkəni geridə qoyur. Yəni davamlı inkişafdan dar bir təbəqə yox, daha geniş əhali kütləsi yararlanır. Başqa sözlə, iqtisadi inkişafın “inklyuzivliyi” artır. Yenə də Dünya Bankının hesabatına görə, Azərbaycan dünyanın 153 ölkəsi arasında ən aşağı yoxsulluğa malik 20 ölkədən biridir.

Belə bir inkişaf fonunda ölkənin beynəlxalq reytingləri daha da yaxşılaşır. Siz artıq bunları qeyd etdiniz. Sadəcə, mən ölkənin investisiya-kredit reytingi haqqında demək istəyirəm. Artıq biz top-reytingin yəni A zonasının cəmi 2 addımlığındayıq.

Cənab Prezident, ölkə iqtisadiyyatının sürətli inkişafı dünyada iqtisadi gərginliyin davam etdiyi son 4 ildə baş verir. Qlobal güc mərkəzləri arasında yenidən tarazlaşma prosesi çox ağırlı gedir. Aparıcı ölkələrin irimiqyaslı iqtisadi stimül paketləri yalnız vəziyyətin kəskin pisləşməsinin qarşısını ala bilər. 3-cü rübdə qlobal artım tempi əvvəlki rüblərə nisbətən orta hesabla 1,5 faiz bəndi aşağı olmuşdur.

Sizin ölkənin sosial-iqtisadi inkişafının 6 ayının yekunlarına həsr edilmiş toplantıda qeyd etdiyiniz kimi, bunun əsas səbəbi bir sıra inkişaf etmiş ölkələrdə dövlət borcunun həddindən artıq yüksək səviyyəsidir. Bəzi ölkələrdə büdcə kəsiri ümumi daxili məhsulun 10 faizi, dövlət borcu isə onun 100 faizindən yuxarıdır. Tarixi təcrübə göstərir ki, yığılmış belə borcları azaltmaq üçün 10 illərlə vaxt tələb olunur. Zəruri və ağırlı büdcə konsolidasiyası tədbirləri radikal struktur standartları dərin siyasi restabilləşməyə və kəskin sosial etirazlara səbəb olur. Hazırda beynəlxalq təşkilatlarda ekspertlər cəmiyyətində yeni qlobal böhranın yeni dalğasının və onun nəticələri, riskləri geniş müzakirə olunur.

Azərbaycanda isə hökm sürən sabitlik və dayanıqlığın əsas səbəbi ölkədə uzun müddət həyata keçirilən diqqətli və məsuliyyətli makroiqtisadi strategiya və siyasətdir. Azərbaycan qlobal riskləri qarşılamaq üçün kifayət qədər manevr imkanlarına malikdir. Ölkənin uğurlu böhran qarşılması təcrübəsi və böyük maliyyə ehtiyatları vardır. Təkcə onu demək kifayətdir ki, Azərbaycanda dövlət borcu ümumi daxili məhsulun cəmi 8 faizini təşkil edir, valyuta ehtiyatlarımız isə xarici dövlət borcunu 9 dəfə üstələyir.

Makroiqtisadi sabitlik institutu olaraq Mərkəzi Bank cari ildə öz mandatına uyğun olaraq fəaliyyətini qiymətlərin sabitliyi, milli valyutanın və bank sisteminin sabitliyinin təmin edilməsində cəmləşdirmişdir.

İnflyasiya artıq qeyd olunduğu kimi təkrəqəmlidir. Orta illik inflyasiya isə cəmi 1,5 faiz təşkil edir. Əmək haqqının artım tempi inflyasiya tempini 7 faiz üstələyir.

İyun-sentyabr aylarında dünya ərzaq qiymətləri 8 faiz artsa da, ərzağın yerli istehsalın artması hesabına qiymət sabitliyinə müsbət təsir göstərmişdir. Məzənnə sabitliyi makroiqtisadi sabitliyinin mühüm dayağıdır. Ötən 9 ayda manatın sabitliyi qorunmuşdur. Artıq uzunmüddətli 15 illik bir dövr üçün milli valyutamızın sabitliyindən danışa bilərik. Manat nəinki ölkə daxilində, hətta regionda etibarlı valyuta kimi tanınmışdır. Biz görürük ki, bəzi ölkələrdə qeyri-sabit məzənnə necə ciddi sosial-iqtisadi gərginliklərə səbəb ola bilər.

2012-ci ildə bank sektorunda da maliyyə sabitliyi davam etmişdir. Bankların kapitalizasiya səviyyəsi yüksəkdir, risklərə qarşı kifayət qədər ehtiyatlar mövcuddur. Cari ildə bankların kapitalı 18 faiz, son 4 ildə 49 faiz artmışdır. Bank aktivləri də artıb. Cari ildə 11 faiz, son 4 ildə isə 51 faiz artmışdır. Bank aktivlərinin qeyri-neft daxili məhsuluna nisbəti 65 faiz təşkil edir. Kreditlər artır, cari ildə 12 faiz, son 4 ildə isə 55 faiz artmışdır. Kreditlərin təxminən 72 faizi uzunmüddətli, yəni investisiya yönümlüdür.

Əhalinin müddətli əmanətlərində cari ildə 8 faizdən çox artım olmuşdur və dünya iqtisadi böhranının başladığı dövrdən bəri əhalinin əmanətləri 2,3 dəfə yüksəlmişdir. Bank aktivlərinin maliyyələşməsində xarici borcun payı son 4 ildə 20 faizdən 13 faizədək azalmışdır. Sektorun likvid aktivləri xarici borcun öhdəliklərini 100 faizdən çox ötür.

Cənab Prezident,

Yeni strateji dövr bank sektoru üçün mühüm çağırışlar müəyyən edir. Sektorun sabitliyi və inkişaf prioritetləri bankların kapitalına tələbin 5 dəfə artırılaraq 50 milyon manata çatdırılmasını zəruri etmişdir. Bu, bankların risklərə dözümlülüyünü, maliyyə vasitəçiliyi dərinliyini və effektivliyini artıracaqdır. Bank sektorunun iqtisadiyyatın artan miqyasına uyğunlaşması təmin ediləcəkdir. Kiçik və sağlam bankların isə maliyyə, texnoloji, institusional konsolidasiyasına şərait yaranacaq, onların rəqabət qabiliyyəti güclənəcəkdir. Cari ildə ödəniş sistemlərinin də sabit və etibarlı fəaliyyəti təmin edilmişdir. Milli ödəniş sisteminin infrastrukturunu vasitəsilə 2012-ci ilin 9 ayında həyata keçirilən ödənişlərin həcmi 16 faiz artaraq 85 milyard manata çatmışdır.

Cari ildə ölkədə qiymətli kağızlar bazarının inkişafının şahidi oluruq, onun həcmi 34 faiz artmışdır. Təkcə səhm bazarı 3,3 dəfə böyümüşdür.

Cənab Prezident, ölkə iqtisadiyyatı 2012-ci ili uğurla başa vurur və biz əminik ki, bu bizim iqtisadi inkişaf tariximizdə ən uğurlu illərdən biri olacaqdır. Eyni zamanda, iqtisadi inkişaf sahəsində yeni vəzifələr, yeni məqsədlər və yeni çağırışlar qarşıda durub. Sizi əmin edirik ki, rəhbərliyiniz altında ölkənin Mərkəzi Bankı və ölkənin digər iqtisadi orqanları bu vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlmək üçün öz səylərini əsirgəməyəcəkdir. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Respublikada gedən iqtisadi inkişafın nəqliyyat sektorunda da müşahidə olunduğunu, son illərdə bu sahənin inkişafı ilə bağlı zəruri tədbirlərin görüldüyünü və bunun cari ilin doqquz ayında da davam etdirildiyini bildirən **nəqliyyat naziri Ziya MƏMMƏDOV** dedi:

- 2012-ci ilin 9 ayı ərzində nəqliyyat-yol kompleksi üzrə əsas iqtisadi göstəricilər yerinə yetirilmiş, 114 milyon ton yük, 1,2 milyard nəfər sənişin daşınmışdır. Yüklərin 16,7 milyon tonu dəmir yolu, 9,3 milyon tonu su, 87,9 milyon tonu avtomobil nəqliyyatı ilə daşınmışdır. Limanlarda 9,1 milyon ton həcmində yükləmə-boşaltma əməliyyatları yerinə yetirilmişdir. Bu dövr ərzində nəqliyyat sektoruna yönəldilmiş investisiyaların ümumi həcmi 1,7 milyard manat təşkil etmişdir.

Ölkəmiz üçün dəmir yollarının strateji əhəmiyyətini, ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə bərpa olunan “Tarixi İpək Yolu” marşrutu üzərində dəmir yolunun xüsusi yerini nəzərə alaraq, magistralın dayanıqlı fəaliyyətinin təmin edilməsi üçün irihəcmli yenidənqurma və tikinti işləri aparılmaqdadır. Sizin, cənab Prezident, təsdiq etdiyiniz dəmir yolu nəqliyyatı sisteminin 2010-2014-cü illərdə inkişafına dair Dövlət Proqramında müəyyən olunmuş tədbirlərin icrası olaraq Şərqi-Qərbi istiqamətində yol təsərrüfatının yenidən qurulması, enerji, rabitə-ışarəvermə sisteminin tam dəyişdirilməsi, yeni lokomotiv və vaqonların alınması, mərkəzi dispetçer idarəetmə sisteminin yaradılması işləri hazırda 4 komponent üzrə mərhələlərlə davam etdirilir.

Layihə üzrə bu istiqamətdə sürət həddi saatda 140 kilometr olacaq yolun artıq 85 kilometr hissəsi yenidən qurulmuş, bağlanmış müqavilələr əsasında tələb olunan avadanlıq və materialların müəyyən hissələri alınmışdır.

Ölkəmizin tranzit imkanlarının artırılması, regional əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi istiqamətində mühüm əhəmiyyət kəsb edən və cənab Prezident, Sizin tapşırığınızla həyata keçirilən Bakı-Tbilisi-Qars layihəsi xüsusi yer tutur. Burada tikinti işləri sürətlə davam etdirilir. Hazırda Axalkalaki-Türkiyə sərhədi hissəsində 5,2 kilometr uzunluğunda yeni yolun üst quruluşu inşa edilmiş və bu hissədə süni qurğuların və torpaq yatağının tikintisi, o cümlədən Axalkalaki və Kartsaxi stansiyalarında vağzal binalarının, yolun 101-103 kilometrlik ərazisində yerləşən uzunluğu 150 metr olan körpünün, Türkiyə-Gürcüstan sərhədində 4,2 kilometrlik tunelin tikintisi və uzunluğu 153 kilometr olan Marabda-Axalkalaki sahəsində reabilitasiya-rekonstruksiya işləri davam etdirilir.

Su nəqliyyatı sahəsində Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinə məxsus gəmilərin və bərələrin müasir gəmilərlə əvəz edilməsi işləri davam etdirilmişdir.

Hazırda dövlət büdcəsi hesabına Xorvatiyada sifariş olunmuş 2 ədəd 54 vaqon tutumlu bərə ölkəyə gətirilir və yaxın günlərdə istismara veriləcəkdir.

Yeni Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının tikintisi layihəsi çərçivəsində ərazinin tikintiyə hazırlanması və liman kompleksini birləşdirən yol infrastrukturunun tikintisi işləri davam etdirilir. Liman akvatoriyasında aparılan dib dərinləşdirmə işləri yekunlaşmaq üzrədir.

Hava nəqliyyatı infrastrukturunun müasirləşdirilməsi, hava gəmiləri parkının yeniləşdirilməsi məqsədi ilə 2012-ci ildə “Azərbaycan Hava Yolları” QSC tərəfindən 2 ədəd “Boeing-767” tipli sənişin təyyarəsi alınmış və “Boeing” şirkəti ilə yeni sifarişlərlə bağlı müqavilələr imzalanmışdır.

Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda yeni aerovağzal kompleksinin tikintisi davam etdirilmişdir. Ölkəmizdə daşımaların böyük hissəsi avtomobil nəqliyyatı vasitəsilə həyata keçirilir və bu dinamika ilbəl artmaqdadır. Bu daşımaların təhlükəsiz həyata keçirilməsinin təmin edilməsi ilə bağlı, cənab Prezident, Sizin verdiyiniz tapşırıqların icrası məqsədilə avtonəqliyyat parkının yeniləşdirilməsi və xidmət səviyyəsinin yüksəldilməsi istiqamətində bir sıra mühüm tədbirlər həyata keçirilmişdir.

2012-ci ilin 9 ayı ərzində paytaxtda 400 ədəd yeni iri və orta tutumlu avtobus və 1000 ədəd “London taksi”ləri olmaqla, 1085 ədəd yeni taksi minik avtomobilləri gətirilərək istismara verilmişdir.

Cari ilin əvvəlindən Daşkəsən, Gəncə və Horadiz avtovağzallarının tikintisinə başlanılmış, Yevlax avtovağzal kompleksinin tikintisi isə başa çatdırılaraq istifadəyə verilmişdir.

Çin Xalq Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası hökumətləri arasında imzalanmış texniki-iqtisadi əməkdaşlıq Sazişi çərçivəsində Çin tərəfindən ayrılmış texniki yardımlar hesabına ölkəmizə kommunal xidmət təyinatlı 163 nəqliyyat vasitəsinin gətirilməsi təmin edilmişdir.

Hesabat dövründə, yol hərəkəti təhlükəsizliyinin təmin edilməsi diqqət mərkəzində saxlanılmış, yollarda təhlükəsizlik tədbirləri gücləndirilmiş, yolların texniki təchizatı, işarələnməsi və zəruri nişanların yerləşdirilməsi təmin olunmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezident!

Avtomobil daşımalarında vacib amillərdən biri də müasir tələblərə cavab verən avtomobil yolları infrastrukturunun mövcudluğudur. Bu sahədə Sizin xüsusi tapşırıqlarınız əsasında ölkəmizdə müasir yol şəbəkəsinin yaradılması məqsədilə irimiqyaslı yol layihələri həyata keçirilir, yeni yollar çəkilir, körpülər tikilir. 2012-ci ilin 9 ayı ərzində 362,8 kilometr, o cümlədən 77,5 kilometr respublika əhəmiyyətli, 285,3 kilometr yerli əhəmiyyətli yol təmir olunmuş, avtomobil yollarında 11 körpü tikilmişdir. Daxili investisiyalar hesabına Bakı-Ələt avtomobil yolunun 2-4 kilometrlik hissəsi istismara verilmiş, bu yolun 50-69 kilometr hissəsinin tikintisi, Gəndob-Rusiya Federasiyası ilə dövlət sərhədi yeni avtomobil yolunun tikintisi, Qəbələ-Ağdaş, Ağstafa-Poylu-

Gürcüstan sərhədi avtomobil yollarının yenidən qurulması, Ələt-Hacıqabul, Qəbələ-Oğuz, Goran-Naftalan, M2 Gəncə, Kürdəmir-İmişli, Bəhramtəpə-Biləsuvar avtomobil yollarının əsaslı bərpa işləri həyata keçirilmişdir.

Həmçinin Cəlilabad–Yardımlı, İsmayilli–Lahıc, Quba-Qəçrəş, Şəki-Qax və digər yerli əhəmiyyətli avtomobil yollarının yenidən qurulması və əsaslı təmiri işləri aparılmışdır.

Beynəlxalq kreditlər hesabına Yenikənd–Salyan, Salyan–Şorsulu, Kür çayı üzərində körpü keçidinin tikintisi, Muğanlı–Yevlax, Tağıyev–Sahil, Yevlax–Gəncə, Hacıqabul–Bəhramtəpə avtomobil yollarının yenidən qurulması, Hacıqabul–Kürdəmir və Bakı–Şamaxı–Muğanlı avtomobil yollarının 4 zolağa genişləndirilməsi işləri davam etdirilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

“Bakı şəhərində nəqliyyat sisteminin təkmilləşdirilməsi üzrə 2008–2013-cü illər üçün əlavə Tədbirlər Planı”na uyğun olaraq, Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportu–Mərdəkan–Bilgəh–Novxanı–Sumqayıt M1-M2 magistralına çıxış avtomobil yolunun 8 cərgəli hərəkət üçün yenidən qurulması, Ziya Bünyadov prospektinin əsaslı təmiri və prospekt boyu 4 yerdə və Qələbə meydanında yol qovşaqlarının tikintisi davam etdirilmişdir.

Böyük Şor yol qovşağının üçüncü mərhələsi və Bilgəh–Novxanı–Sumqayıt avtomobil yolunun birinci hissəsinin layihəsi çərçivəsində uzunluğu 566 metr olan tunel istismara verilmişdir.

Buzovna–Mərdəkan–Qala, Zığ dairəsi–Beynəlxalq Aeroport avtomobil yolundan Qala istiqamətində avtomobil yollarının tikintisi davam etdirilməkdədir.

Bakı şəhərində 75 kilometr yol əsaslı təmir olunmuş və 5 yeraltı piyada keçidi istismara verilmişdir.

“Dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərməsinin təşkili sahəsində bəzi tədbirlər haqqında” Sizin 2011-ci il 23 may tarixli Fərmanınızın icrası olaraq Nəqliyyat Nazirliyinin elektron xidmət portalı yaradılmış və istifadəyə verilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

İcazə verin, nəqliyyat sektorunun işinə göstərdiyiniz daimi diqqət və qayğıya, istifadəyə verilən yeni nəqliyyat obyektlərinin açılışlarında vaxt tapıb şəxsən iştirak etdiyinizə görə Sizə dərin minnətdarlığımızı bildirim və Sizi əmin edirəm ki, nəqliyyatçılar bundan sonra da Zati-alilərinizin tapşırıq və tövsiyələrini böyük məsuliyyət hissi ilə yerinə yetirəcəklər.

Diqqətinizə görə minnətdaram!

X X X

İlin doqquz ayında sosial proqramların icrası sahəsində mühüm tədbirlərin həyata keçirdiyini, əhalinin sosial müdafiəsinin yüksək səviyyədə təşkilinin diqqət mərkəzində saxlanıldığını vurğulayan **əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Füzuli ƏLƏKBƏROV** dedi:

- Sizin, cənab Prezident, sosial sahəyə xüsusi diqqətinizin daha bir nəticəsi kimi, ölkəmizdə icra olunan ünvanlı yardım proqramı hazırda 127 minə yaxın ailəni əhatə edir. Hər ailəyə isə ayda orta hesabla 112 manat vəsait ödənilir.

Təyinat zamanı subyektiv amillərin minimuma endirilməsi məqsədilə hazırda 27 rayonda tətbiq olunan poçt və elektron qaydada alternativ müraciət mexanizmlərinin bütün ölkədə icrası üçün iş aparılır.

Araşdırmalar göstərir ki, ünvanlı yardım alan ailələrin təxminən 40 faizinin ailə tərkibində və əmlak vəziyyətində yaxın illərdə onların bu növ dəstək almaq hüququna təsir edəcək dəyişikliklər gözlənilir. Ona görə də belə ailələrə təyinat müddətinin iki, yaxud üç ilədək uzadılması barədə aidiyyəti orqanlara təkliflər göndərilmişdir.

Bu dəyişiklik təkrarən ünvanlı yardım almaq üçün vətəndaşları hər il yenidən sənəd toplayıb təqdim etmək çətinliklərindən qurtarmaqla, məmur-vətəndaş təmaslarının daha da azalmasına səbəb olacaqdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

Qeyd etdiyiniz kimi, ünvanlı yardım aztəminatlı vətəndaşın minimum ehtiyaclarını ödəmək üçündür. Yoxsulluqdan çıxış, maddi rifahın yaxşılaşması isə yalnız səmərəli məşğulluq vasitəsilə mümkündür.

Mütərəqqi dünya təcrübəsi əsasında icra olunan "Özünə dəstək" proqramı məhz müvafiq potensialı olan aztəminatlı ailənin məşğulluğuna imkan yaratmaqla, onun yoxsulluqdan çıxmasına şərait yaradır.

İndiyədək pilot olaraq, 13 rayonda vətəndaşlar tərəfindən böyük maraq göstərilən proqrama 281 ailə cəlb edilmişdir.

Proqramın davamı kimi, ölkəmizdə ilk dəfə olaraq Sosial Dəstək Fondunun yaradılmasına, aztəminatlı ailələrə güzəştli mikrokreditlərin verilməsi mexanizminin tətbiqinə hazırlıq işləri aparılır. Bununla da müəyyən potensiala malik yoxsul ailələr şəxsi təsərrüfatlarını inkişaf etdirmək imkanı əldə edəcəklər.

Bu isə nəticə etibarilə yeni iş yerlərinin yaranmasına və aztəminatlı vətəndaşların tədricən yoxsulluqdan sahibkarlığa doğru irəliləyişinə şərait yaradacaqdır.

Beləliklə, qeyd olunan aktiv proqram nəticəsində ünvanlı yardım alanların sayının 30 faizə qədər azalacağı gözlənilir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Növbədə dayanan bütün müharibə əlilləri və şəhid ailələrinin yaxın bir neçə ildə yeni mənzillə təmin olunmaları barədə verdiyiniz tapşırığa əsasən, mənzil tikintisi getdikcə sürətlənir.

Artıq 5 minə yaxın mənzil tikilərək istifadəyə verilmişdir. Cari ilin sonunadək ölkənin müxtəlif bölgələrində ümumilikdə 411 mənzil əlil və şəhid ailələrinə təqdim olunacaqdır.

Yaxın aylarda ayrı-ayrı bölgələrdə 510 mənzildən ibarət binaların inşasına başlanacaqdır.

Sizin, cənab Prezident, təsdiq etdiyiniz "2011-2013-cü illərdə Bakı şəhərinin və onun qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət Proqramı" həmin yaşayış məntəqələrində yeni sosial müdafiə əhəmiyyətli müəssisələrin də inşasına şərait yaratmışdır.

Hazırda Zabrat qəsəbəsində Gözdən əlillər üçün Tədris Bərpa Mərkəzi, yetkinlik yaşına çatmayanlar üçün Sosial Reabilitasiya Mərkəzi və Sosial Sığınacaq, Bilgəhdə Qocalar evi üçün ikinci korpus inşa olunur. Saray, Şağan, Buzovna internat evlərində olduğu kimi, digər sosial xidmət müəssisələrində də müasir standartlara uyğun şəraitin yaradılması işləri aparılır.

Eyni zamanda, cari ildən etibarən, pilot layihə kimi ixtisaslaşdırılmış vətəndaş cəmiyyəti institutları ilk dəfə olaraq dövlət sifarişləri əsasında reabilitasiya xidmətlərinə cəlb edilmişdirlər. İlk mərhələdə sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlara və sosial cəhətdən risk vəziyyətində olan yetkinlik yaşına çatmayanlara bu xidmətlər göstəriləcəkdir.

Ölkəmizin davamlı sosial-iqtisadi inkişafı demoqrafik vəziyyətə də müsbət təsir göstərmişdir. 1990-1995-ci illərdə əhalinin orta ömür uzunluğu göstəricisi 71 yaşdan 69 yaşadək azaldığı halda, 2012-ci ildə doğulanlar üçün gözlənilən ömür uzunluğu 73,8 yaş təşkil etmişdir. Hesablamalar göstərir ki, növbəti onilliklərdə bütün dünyada, o cümlədən ölkəmizdə yaşlaşma prosesinin güclənəcəyi gözlənilir. Proqnoz göstəricilərə əsasən 2050-ci il üçün Azərbaycanda orta ömür uzunluğu 77,3 yaş olacaqdır.

Buna görə də, yaşlı insanların sosial vəziyyətinin daha da yaxşılaşdırılması və onlara dövlət qayğısının artırılması məqsədilə növbəti Dövlət Proqramının hazırlanması üçün müvafiq tədbirlər görülməkdədir.

Möhtərəm cənab Prezident,

Respublika hökumətinin 2012-ci ilin birinci yarım ilinin yekunlarına dair iclasında Sizin əmək bazarına daha güclü nəzarət olunması, qeyri-leqal məşğulluq hallarının aradan qaldırılması barədə verdiyiniz tapşırığın icrası daim diqqət mərkəzindədir.

Bununla əlaqədar, aidiyyəti dövlət qurumları və sosial tərəfdaşlarla birgə qeyri-leqal məşğulluğun aradan qaldırılması üzrə birgə komissiya yaradılmışdır. Konkret fəaliyyət istiqamətləri müəyyənləşdirilərək tədbirlər görülməkdədir.

Dövlət Əmək Müfəttişliyi Xidməti təkcə son üç ayda 31 mindən çox işçi ilə əmək münasibətlərinin əmək müqaviləsi əsasında rəsmiləşdirilməsini təmin etmişdir.

İnzibati tədbirlərlə yanaşı, vətəndaş maarifləndirilməsi işləri görülmüş, müvafiq mövzuda videoçarxlar nümayiş etdirilmiş, təşviqat xarakterli müxtəlif çap məhsulları hazırlanaraq ictimaiyyət arasında yayılmışdır.

Qeyd edirəm ki, son illərdə iş yerlərində sağlam və təhlükəsiz əmək şəraitinin yaradılmasına nəzarət gücləndirilmişdir.

Bu sahədə müsbət nəticə kimi, istehsalatla əlaqəli bədbəxt hadisələrin sayı ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2003-dən 153-ə, belə hadisələr nəticəsində dünyasını dəyişənlərin sayı 80-dən 57 nəfərə enmişdir.

Sizin tapşırığınıza uyğun olaraq, əmək hüquqlarının təmin edilməsinə dövlət nəzarəti müasir tələblər səviyyəsində qurulmaqdadır.

Bu sahədə tədbirlərdən biri kimi, Dünya Bankı və Avropa İttifaqı ilə birgə layihələr çərçivəsində iş yerlərində təhlükəsiz əmək şəraiti normalarına uyğunluğun ölçülməsi sahəsində əmək müfəttişləri üçün müasir mobil laborator avadanlıqlar alınmışdır. Hazırda müfəttişlərin peşəkarlığının artırılması üzrə təlim strategiyası icra olunur.

Əmək bazarının keyfiyyətinin yüksəldilməsi üçün beynəlxalq standartlara uyğun səriştəli əmək qüvvəsinin yaradılması məqsədi ilə Əmək Ehtiyatlarının İnkişafı Agentliyinin yaradılması işləri aparılır.

Bakı və Göyçay Peşə Tədrisi Mərkəzləri müasir tələblər səviyyəsində yenidən qurulmaqla, Gəncə şəhərində də belə bir mərkəzin yaradılması nəzərdə tutulur.

5 sentyabr 2012-ci il tarixində təsdiqlənən "Açıq Hökumətin təşviqinə dair 2012-2015-ci illər üzrə Dövlət Proqramı"nda dövlət orqanlarının fəaliyyətində ictimaiyyətin iştirakının gücləndirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Diqqətinizə çatdırım ki, bütün sosial müdafiə tədbirlərinin təşkilində, habelə vətəndaş qəbullarında müxtəlif ictimai birliklərin iştirakı təmin olunur. Hələ ötən il nazirlikdə vətəndaş cəmiyyəti institutlarının təmsil olduğu İctimai Şura yaradılmışdır.

Bununla yanaşı, nazirliyin artıq əksər fəaliyyət sahələri üzrə elektron xidmətlərin göstərilməsi təmin edilmişdir.

Qeyd edirəm ki, son illərdə əmək və sosial müdafiə sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq xeyli güclənmiş, layiqli əməyin təminatı mövzusunda Bakıda bir sıra beynəlxalq səviyyəli tədbirlər təşkil edilmişdir.

Cari ilin dekabrında isə ölkəmizdə MDB-nin əmək və sosial məsələlər üzrə Məsləhət Şurasının yubiley iclası keçiriləcəkdir.

Eyni zamanda, 2013-cü ilin aprelində İslam Konfransı Təşkilatına üzv ölkələrin nazirlərinin, 2015-ci ildə isə Avropa Şurasının sosial birlik məsələlərinə məsul nazirlərinin konfranslarının Azərbaycanda keçirilməsi gözlənilir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Çıxışımın sonunda əmin edirəm ki, ölkəmizdə sosial rifahın yüksəldilməsi istiqamətində aktiv proqramlar və effektiv iş mexanizmləri əsasında bundan sonra da səylə çalışacağıq.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- İlin sonuna qədər üç aydan az bir vaxt qalır. Əminəm ki, qalan müddət ərzində bütün nəzərdə tutulmuş məsələlər öz həllini tapacaqdır. Xüsusilə Dövlət İnvestisiya Proqramının icrası yekunlaşacaqdır. Çünki Dövlət İnvestisiya Proqramı ölkə iqtisadiyyatının inkişafı üçün deyə bilərəm ki, əsas rolunu oynayır, ildən-ilə bu proqram böyüyür. Həm həcmi böyüyür, həm yeni istiqamətlər üzə çıxır. Ona görə, hesab edirəm ki, ilin sonuna qədər uğurlu iqtisadi inkişafımız davam edəcəkdir. Biz gələn ilin sosial-iqtisadi konturlarını indidən özümüz üçün müəyyən etməliyik. Əslində bunu müəyyən edirik. Elə etməliyik ki, gələn il də makroiqtisadi vəziyyət sabit olaraq qalsın.

Mən giriş sözümdə qeyd etdim ki, hətta dünyanın ən mötəbər iqtisadi qurumlarından biri olan Davos İqtisadi Forumunun hesablamalarına əsasən makroiqtisadi sabitliyə görə Azərbaycan dünya miqyasında 18-ci yerdədir. Əlbəttə, bu, çox yüksək göstəricidir. Bu göstərici əslində onu deyir ki, gələcək illərdə də bu sahədə sabitlik olacaqdır. Bu ilin inflyasiyası son illər ərzində ən aşağı səviyyədədir. Çalışmalıyıq ki, gələn il də inflyasiya riskləri minimuma endirilsin. Bunu təmin etmək üçün bizim əlimizdə kifayət qədər geniş mexanizmlər, vasitələr, alətlər vardır. Bu sahədə əldə edilmiş nəticələr xüsusi məna daşıyır. Çünki ölkə iqtisadiyyatına verilən maliyyə ildən-ilə artır. Həm dövlət büdcəmiz artır, eyni zamanda, bu il inflyasiyaya təkan verə biləcək çox ciddi siyasi qərar qəbul edilmişdir. Sovet vaxtından qalan əmanətlərə kompensasiya verilməsi başlamışdır və bildiyiniz kimi, hər bir yeni pul kütləsi bazara çıxdıqda istər-istəməz inflyasiya riskləri də artır. Ancaq baxmayaraq ki, böyük məbləğdə vəsait artıq vətəndaşlara verilir, inflyasiya aşağı səviyyədədir. Yəni, bu, bizim böyük rezervlərimizi, düşünülmüş makroiqtisadi siyasət aparılmasını göstərir və ümumiyyətlə iqtisadi sahədə bizim düzgün siyasətimizə dəlalət edir.

Ona görə biz bu məsələ ilə daim məşğuluq və müvafiq qurumlar, iqtisadi qurumlar, Mərkəzi Bank məsələni daim nəzarət altında saxlayır. Elə etməliyik ki, gələn il də inflyasiya riskləri minimum səviyyədə olsun.

Biz son aylar ərzində, eyni zamanda, təbii fəlakətlərin fəsadlarının aradan qaldırılması ilə də ciddi məşğul olmuşuq. Əfsuslar olsun ki, son illərdə Azərbaycan təbii fəlakətlərlə üzləşir. İki il əvvəl böyük daşqın baş vermişdir. Bu il böyük zəlzələ baş vermişdir. Mən zəlzələ zonasında iki dəfə olmuşam. Zəlzələ baş verdikdə və keçən ay. Artıq işin gözəl nəticələrini gördüm. Həm məktəblər qısa müddət ərzində tikilmişdir, həm evlər tikilir, bərpa edilir. Bu məqsədlər üçün həm Prezidentin ehtiyat fondundan, həm də dövlət büdcəsindən kifayət qədər böyük məbləğlər - 300 milyon manatdan çox vəsait ayrılmışdır. Çalışmalıyıq ki, qalan vəsait də təşkil edilsin ki, qısa müddət ərzində biz bu məsələni də tam şəkildə həll edək. Ancaq bu, çox böyük iş həcmi deməkdir. Minlərlə ev dağıldı, yararsız vəziyyətə düşdü və Azərbaycan dövləti bu maliyyə yükünü yenə də öz üzərinə götürmüşdür. Mən bu barədə bir neçə dəfə öz fikirlərimi bildirmişəm. Daşqın, zəlzələ zamanı biz çalışmalıyıq ki, bu sahədə də mütərəqqi təcrübəni Azərbaycanda tətbiq edək. Yəni, bunun vaxtı gəlib çatıb və onu da demək istəyirəm ki, heç bir dövlətdə, yəni inkişaf etmiş dövlətlərdə təbii fəlakətlərin fəsadlarının aradan qaldırılması, yəni o mənada ki, evlərin tikintisi heç zaman dövlət büdcəsi vəsaitinə həll edilmir.

Bütün evlər sığortalıdır. Hər bir vətəndaş öz evini sığortalayır. Ondan sonra xoşagəlməz hal baş verdikdə sığorta şirkəti onun bütün kompensasiyalarını ödəyir. Əlbəttə, heç kim təbii fəlakətləri proqnozlaşdırma bilməz. Zəlzələ elə şeydir ki, heç bir ölkə onun qarşısını ala bilməz. Ona görə, hesab edirəm ki, biz indidən bu məsələ ilə bağlı ciddi məşğul olmalıyıq. Yeni sistem tətbiq edilməlidir. İnkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsi öyrənilməlidir və hökumət yaxın zamanlarda bu məsələ ilə bağlı konkret təkliflər verməlidir. Əlbəttə, cəmiyyətdə maarifləndirmə işləri də aparılacaqdır, digər tədbirlər də görülməcəkdir. Biz bu məsələni birdəfəlik həll etməliyik, çünki hər dəfə dövlət bu məqsədlər üçün yüzlərlə milyon manat məbləğində vəsait ayırır. Bu, əlbəttə ki, həm dövlət büdcəsinə əlavə yüküdür, eyni zamanda, əslində o qədər də ciddi, sistemli yanaşma deyildir. Sadəcə olaraq, biz yenə də öz sosial siyasətimizi aparmaqla, insanların ağır vəziyyətə düşməsinə nəzərə almaq şərti ilə bu addımları atırıq. Əslində artıq hər şey sistemə oturmaldır və əminəm ki, biz bu sahədə də lazımı sistemi yarada biləcəyik.

Məcburi köçkünlərin yerləşdirilməsi prosesi gedir. Bu il bu məqsədlər üçün Neft Fondundan rekord məbləğ – 300 milyon manat nəzərdə tutulmuşdur. Bu vəsaitlə yeni qəsəbələr salınır. Mən bu qəsəbələrin açılışlarında iştirak edirəm və görürəm ki, doğrudan da biz insanlara sevinc bəxş edirik, onları ağır vəziyyətdən çıxarıb normal şəraitlə təmin edirik. Hesab edirəm ki, biz gələn il də ən azı bu səviyyədə vəsait ayırmalıyıq. 300 milyon manat böyük məbləğdir və gələn il də köçkünlərin yerləşdirilməsi, onların yaşayış səviyyəsinin yaxşılaşdırılması üçün böyük tədbirlər görülməcəkdir. Hələ ki, ağır vəziyyətdə yaşayan köçkünlər vardır. Əlbəttə, “çadır şəhərciyi” anlayışı artıq 5 ildir ki, silinibdir. Ancaq uşaq bağçalarında, hərbi hissələrin ərazilərində, yataxanalarda kifayət qədər çox köçkün yaşayır. Biz həm onların vəziyyətini yüngülləşdirəcəyik, eyni zamanda, uşaq bağçaları ilə də bağlı bizim böyük planlarımız vardır.

İndi Bakı şəhərində bütün uşaq bağçaları təmir edilir və göstəriş verilmişdir ki, yeni bağçalar tikilsin. Çünki mövcud imkanlar tələbatın yalnız 20 faizini ödəyir. Uşaq bağçalarının əksəriyyəti sovet dövründə tikilmişdir. O vaxt əhalinin sayı o qədər çox deyildi. Əhali artır, tələbat artır və valideynlər görəndə ki, artıq uşaq

bağçalarında vəziyyət çox yaxşıdır, əlbəttə, istəyərlər ki, uşaqlarını oraya versinlər, amma fiziki imkanlar yoxdur. Əvvəllər uşaq bağçalarının vəziyyəti elə ağır idi ki, heç bir valideyn uşağı oraya vermək istəməirdi. İndi vəziyyət dəyişib. Buna görə, gələn ilin İnvestisiya Proqramında uşaq bağçalarının tikilməsi və bəlkə də mövcud bağçaların yanında yeni korpusların inşası məsələlərinə baxmalıyıq. Çünki bu, çox əlamətdar haldır ki, - mən daim bunu qeyd edirəm və görürəm, - həm məktəblər, həm uşaq bağçaları tikilərkən onların ərazisi çox böyük götürülmüşdür. Bu, sovet dövrünün çox müsbət siyasəti idi. İndi o ərazilərdə yeni korpuslar tikilməlidir və tikilir əslində. Eyni zamanda, yeni yerlər də müəyyən edilməlidir. Ona görə, biz bu məsələlərlə ciddi şəkildə məşğul olacağıq və əminəm ki, növbəti illərdə daha da böyük uğurlar əldə ediləcəkdir.

Regionlarda infrastruktur layihələrinin icrası sürətlə gedir. Artıq biz hər istiqamət üzrə konkret proqramlar çərçivəsində işləyirik. Həm qazlaşdırma prosesi gedir, mən bölgələrdə olarkən daim maraqlanıram – qazlaşdırma necə gedir, içməli su layihələri necə icra edilir?!

Demək olar ki, hər şey cədvəl üzrə gedir. Bu yaxınlarda biz Zərdab rayonunda artıq birinci içməli su layihəsinin reallaşdırılmasını qeyd etmişik. Artıq bir neçə gündən sonra Zərdab şəhərinin sakinləri təmiz mənbədən götürülən saf içməli suya malik olacaqlar. Bu, doğrudan da böyük və tarixi hadisədir. Növbəti müddətdə bütün rayon mərkəzləri, bütün şəhərlər içməli su ilə təmin ediləcəkdir. Bunu etmək üçün konkret tapşırıqlar verilib və bu məqsədlərə çatmaq üçün gələn ilin İnvestisiya Proqramında kifayət qədər böyük məbləğ nəzərdə tutulmuşdur.

Bununla bərabər, regional infrastruktur layihələri ilə bağlı digər istiqamətlər üzrə işlər sürətlə gedir. Həm magistral yollar, həm də şəhərlərarası yollar və kənd yolları tikilir. Deyə bilərəm ki, bu il kənd yollarına müasir Azərbaycan tarixində ən böyük vəsait qoyulmuşdur. Hər bir bölgədə kənd yolları tikilir və onlarla kənd, şəhərlər, rayon mərkəzləri bir-biri ilə birləşir. Bunun çox böyük mənası vardır. Bu, həm sosial məsələdir, biz bunu insanların rahatlığı üçün edirik. Eyni zamanda, bu, iqtisadi məsələdir. Çünki bir neçə bölgədə mənə müraciət olunarkən qeyd edilirdi ki, əgər kənd yolu çəkilsə, o zaman bu bölgənin turizm imkanları açılacaqdır. Çünki turizmin inkişafı üçün kənd yolları əsas şərtidir. Nəzərə almalıyıq ki, bizdə turizm yerləri dağlıq ərazilərdədir, bəzi hallarda o gözəl, mənzərəli yerlərə çatmaq üçün insanların imkanı olmur. Ona görə, biz bu məsələlərə fərdi qaydada baxırıq. İlin sonunda siyahı tutulur və kənd yollarının bəziləri dövlət büdcəsi, bəziləri isə Prezidentin ehtiyat fondu hesabına tikilir. Biz gələn il də eyni yanaşmanı tətbiq etməliyik.

İnfrastruktur layihələri arasında qazlaşdırma, kənd yolları, içməli su, əlbəttə, kanalizasiya məsələləri prioritet təşkil edir. Elektrik xətlərinin çəkilişi məsələləri də prioritet olmalıdır. Biz elektrik enerjisi ilə bağlı son illər ərzində çox ciddi tədbirlər görmüşük, böyük güclər yaradılıbdır, elektrik stansiyaları tikilibdir. Ancaq paylayıcı xətlər bir çox hallarda istənilən səviyyədə deyildir. Ona görə, hesab edirəm ki, artıq əsas yükü paylayıcı xətlərə yönəltməliyik, xüsusilə bölgələrdə. Çünki Bakı şəhərində görülən tədbirlər nəticəsində bu məsələ demək olar ki, əsaslı şəkildə öz həllini tapmışdır. Yeni infrastruktur layihələrinin icrası nəticəsində artıq çox mükəmməl sistem yaranmaqdadır. Bölgələrdə isə paylayıcı xətlər lazımı səviyyədə deyildir. Mən də bunu görürəm – bəzi hallarda taxta dirəklər üzərində. Külək əsən kimi həmin dirək aşır, xətt qırılır və insanlar əziyyət çəkirlər. Mən dəfələrlə bu barədə fikirlərimi bildirmişəm. Hesab edirəm ki, gələn il artıq bu sahədə də ciddi dönüş ili olmalıdır. Biz bu məsələ ilə bağlı kompleks tədbirlər görməliyik. Hökumətə tapşırıram ki, konkret proqram təşkil edilsin. İnvestisiya Proqramında bölgələrin paylayıcı xətlərinin bərpası, yenidən qurulması məsələsi də ayrıca maddə ilə öz əksini tapmalıdır.

Ərzaq təhlükəsizliyi ilə bağlı məsələlər də Azərbaycanda uğurla həll edilir. Bu məsələyə də biz kompleks şəkildə yanaşırıq, lazımı təhlil aparılır. Bizim daxili imkanlar, daxili bazarın potensialı araşdırılır və qarşıya məqsəd qoyulmuşdur ki, biz özümüzü yerli məhsullarla maksimum dərəcədə təmin edək.

Bu məsələ ilə bağlı da biz daim fikir mübadiləsi aparırıq. Müvafiq göstərişlər verilmişdir və hesab edirəm ki, gələn il bu istiqamətdə əlavə tədbirlər görülməcəkdir. Əsas ərzaq məhsullarının istehlakı yüz faiz Azərbaycanda istehsal olunan mallar hesabına təmin edilməlidir. Biz buna yaxın, bəzi mövqelər üzrə bunu əldə etmişik, bəzi istiqamətlər üzrə artıq hədəfə yaxınlaşırıq. Bölgələrdə yaradılan yeni müəssisələr, emal müəssisələri, südçülük fabrikləri, heyvandarlıq fermaları, çörək zavodları, quşçuluq fabrikləri bizə imkan verir ki, yaxın illərdə hər bir mövqe üzrə daxili tələbatı yüz faiz öz gücümüzə arxalanaraq təmin edək. Bu, həm sosial məsələdir, həm ərzaq təhlükəsizliyi məsələsidir, həm də iqtisadi məsələdir, iş yerlərinin yaradılmasına gətirib çıxarır. Yəni, biz burada bir neçə hədəfi nəzərə alırıq və bütövlükdə bu istiqamətdə aparılan işlər məni qane edir. Çünki biz bu işlərə sistemli yanaşmışıq, pərakəndə şəkildə yox. Sistemli təhlil aparılmışdır və biz bu istiqaməti Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə də sahibkarlara göstəririk. Çünki bu alət də çox səmərəlidir. Bu il Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə 200 milyon manat güzəştli kreditlər nəzərdə tutulur, onların böyük əksəriyyəti artıq verilmişdir. Mən göstəriş verdim ki, gələn il biz bu məbləği artırmaq və gələn il bu fond vasitəsilə üç yüz milyon manat məbləğində güzəştli kreditlər verilməlidir. Çünki bu, çox vacib sahədir, bu, real iqtisadiyyata qoyulan investisiyalardır, dövlət nəzarəti altında qoyulan investisiyalardır. Ancaq özəl sektor da bu investisiyaları qoyur. Biz bu proqramı icra edərkən həm özəl sektoru stimullaşdırırıq, ucuz kreditlər verməklə onların fəaliyyətini genişləndiririk, eyni zamanda, daxili istehsalı da stimullaşdırırıq.

Yəni, bu çox işlək və səmərəli mexanizmdir. Ona görə, hesab edirəm ki, biz məbləği artırmalıyıq. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, indi bu fondada yığılan vəsaitin əksəriyyəti əvvəlki illərdə verilmiş kreditlərin qaytarılması hesabına formalaşır. Beləliklə, daha dövlət büdcəsinin vəsaitinə ehtiyac olmayacaqdır. Bir neçə ildən sonra təqribən üç yüz, bəlkə beş yüz milyon dollar sərbəst vəsait əldə edəcəyik. Bu vəsait ildən-ilə dövr edərkən biznesi stimullaşdıracaqdır. Yəni, biz hələ iki-üç il ərzində bu istiqamətə büdcə dəstəyi verməliyik. Ondan sonra artıq bu, müstəqil şəkildə öz fəaliyyətini göstərəcəkdir.

İri fermer təsərrüfatlarının yaradılması ilə bağlı verilən göstərişlər yerinə yetirilir. Artıq iki böyük layihə icra edilməkdədir - biri Ağcabədi rayonunda, digəri Beyləqan rayonunda. İki sahənin ümumi ölçüləri beş min hektara yaxındır. Bu, yeni bir yanaşmadır və bu barədə biz dəfələrlə danışmışıq. Şadam ki, artıq bu məsələ reallaşır. Bu fermer təsərrüfatlarında məhsuldarlıq çox yüksək olmalıdır. Ən azı 40, bəlkə 50 sentner taxıl istehsal edilməlidir ki, biz növbəti üç-dörd ilə bu sahədə - buğda sahəsində də öz tələbatımızı tamamilə daxili resurslar hesabına ödəyə bilək. Belə fermer təsərrüfatlarının yaradılması prosesi sürətlə getməlidir.

İstədiyimiz məqsədə çatmaq üçün təxminən qırx-əlli böyük fermer təsərrüfatı yaratmalıyıq ki, bu da bizim bu sahədə müstəqilliyimizi tam təmin edəcəkdir. Bunun bir neçə səbəbi vardır.

Birincisi, biz öz torpaqlarımızdan səmərəli şəkildə istifadə etməliyik. İkincisi, biz böyük suvarma-meliorasiya layihələrini icra edirik. Əlbəttə, on minlərlə hektar yeni torpaqlar dövrüyyəyə buraxılacaq və kəndlilər bundan səmərəli şəkildə istifadə edəcəklər. Digər tərəfdən, bu, yeni iş yerləri, yerli istehsal, iqtisadiyyatın canlanması deməkdir. Eyni zamanda, belə olan halda biz dünyada baş verən proseslərdən də özümüzü sığortalayacağıq. Çünki hansısa ölkədə bir il quraqlıq olur, bir il taxıl yığılı aşağı düşür. İstər-istəməz bu, istehlak qiymətlərinə təsir edir və bizim vətəndaşlar da ondan sonra bunun əziyyətini çəkirlər. İndi dünyada buğdanın qiyməti böyük dərəcədə artıb. Çünki ənənəvi ixracatçı ölkələrdə istehsal kəskin şəkildə aşağı düşmüşdür, qıtlıq vardır, quraqlıq olmuşdur. Bu, istər-istəməz qiymətlərin qalxmasına gətirib çıxarır. Bir neçə il budan əvvəl də biz eyni vəziyyətlə üzləmişdik. İmzalanmış kontraktlar var idi ki, biz taxılı, buğdanı o kontraktlar əsasında gətirməli idik, artıq icra edilməmişdir, çünki bəzi ölkələr ixracata qadağa qoymuşlar. Biz bu asılılığı da üzərimizdən atmalıyıq, necə ki, bütün başqa sahələrdə asılılığı azaldırıq, bu sahədə də bunu etməliyik. Ona görə İnvestisiya Proqramında bu, daha da geniş şəkildə nəzərə alınmalıdır ki, yenə də deyirəm, mən maksimum götürürəm, maksimum hədəf dörd il, beş il, amma hesab edirəm ki, ondan da tez müddətdə biz bu sahədə də yerli istehsalla özümüzü 100 faiz təmin etməliyik.

Gələn ilin büdcəsi artıq formalaşmış, təqdim edilib. Gələn ilin büdcəsi bu ilin büdcəsindən daha da böyük olacaqdır. Büdcə xərcləri təxminən 20 milyard manat səviyyəsində gözlənilir və bu, kifayət qədər böyük məbləğdir. İcmal büdcə ondan da böyük olacaqdır. İcmal büdcə 30 milyard dollardan da böyük ola bilər. Yəni, bu böyük rəqəmdir və bu rəqəm, əlbəttə ki, bizim gücümüzü, eyni zamanda, ölkə qarşısında duran problemlərin həllinin bizim üçün nə qədər vacib olduğunu göstərir. Biz bu vəsaitdən maksimum səmərə ilə istifadə etməliyik. İldən-ildən artan dövlət büdcəmiz, əlbəttə ki, mövcud problemlərin həlli üçün də çox vacibdir. Amma eyni zamanda, bu, böyük məsuliyyətdir. Elə etməliyik ki, bu məsələ ilə bağlı bütün hədəflər nəzərə alınsın. Xüsusilə İnvestisiya Proqramı tərtib edilsin. Başqa yerlərdən fərqli olaraq biz Dövlət İnvestisiya Proqramını yəqin ki, bu ilin sonunda qəbul etməliyik. Çünki adətən hər ilin əvvəlində Dövlət İnvestisiya Proqramını qəbul edirik, təxminən yanvar ayında, ondan sonra vaxt keçir, razılaşmalar aparılır. Təxminən fevralın sonuna yaxın artıq investisiyalar verilməyə başlayır. Yəni, vaxt itirməmək üçün biz Dövlət İnvestisiya Proqramını bu ilin sonuna qədər qəbul etməliyik.

Bir neçə kəlmə enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı demək istəyirəm. Bu sahədə Azərbaycan öz təhlükəsizliyini tam şəkildə təmin edə bilmişdir. Son ayların çox gözəl hadisələrindən biri ondan ibarətdir ki, "Ümid" yatağından ilkin qaz artıq gətirilmişdir. Bu da çox gözəl göstəricidir. Qaz quyularının debitləri çox yüksəkdir. Birinci quyunun göstəriciləri çox ümidvericidir. Yəni, "Ümid" öz adını doğruldur. "Ümid" yatağının Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti tərəfindən kəşf edilməsi tarixi hadisədir. Çünki son illər ərzində ilk dəfədir ki, Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti təkbaşına böyük qaz yatağının işlənilməsinə nail ola bilmişdir.

Hazırda qazın hasilatı gedir, sahilə ötürülür, kondensat hasil edilir. Bu yaxınlarda Neft Şirkəti tərəfindən mənə verilən məlumata görə, "Ümid" yatağından çox keyfiyyətli kondensat hasil edilir.

Bu yatağın çox böyük əhəmiyyəti vardır. Bu, bizim enerji təhlükəsizliyimizi daha da möhkəmləndirəcəkdir. Eyni zamanda, bizim ixrac potensialımızı da genişləndirəcəkdir.

Adətən Azərbaycanın qaz resursları haqqında söhbət aparanda bəzi mütəxəssislər ancaq "Şahdəniz" yatağı haqqında danışirlər. Əlbəttə, "Şahdəniz" yatağı bizim ən böyük yatağımızdır. Ən azı bir trilyon 200 milyard qaz ehtiyatları vardır. Dünya miqyasında ən böyük qaz yataqlarından biridir, bəlkə də birincisidir. Ancaq bizim qaz resurslarımız tək "Şahdəniz" ilə məhdudlaşmır. Biz gələcək ixrac imkanlarımızı ancaq "Şahdəniz"də olan hasilatla məhdudlaşdırmamalıyıq.

"Ümid" yatağımız Dövlət Neft Şirkəti tərəfindən aşkarlanıb. Orada ən azı 300 milyard kubmetr qaz vardır. "Total" və "Gaz de France" şirkətləri tərəfindən "Abşeron" yatağında böyük qaz ehtiyatları aşkarlanıb. Orada da ən azı 300 milyard kubmetr qaz vardır. Yəni, biz öz ixrac strategiyamızı planlaşdırdıqda bu amili mütləq nəzərə

alırıq və məhz bunun nəticəsidir ki, Azərbaycan "TANAP" layihəsinin təşəbbüskarı olmuşdur. Çünki bizə elə qaz infrastrukturunu lazımdır ki, istənilən həcmi istənilən istiqamət üzrə dünya bazarlarına çıxara bilək. Bizə kiçik ölçülü qaz kəməri lazım deyildir ki, tək-cə hansısa bir yatağın işlənməsinə xidmət göstərsin. Bizə böyük həcmli qaz infrastrukturunu lazımdır. "TANAP" layihəsinin bizim tərəfimizdən irəli sürülməsinin səbəblərindən biri də məhz bundan ibarətdir.

Digər səbəb, onu da siz yaxşı bilirsiniz ki, uzun illər, bəlkə on il ərzində müxtəlif layihələr ətrafında diskussiyalar gedir. Biz görürük ki, bu diskussiyalar elə belə gedir, bunun sonu yoxdur. Yığışmalar, danışıqlar, konfranslar, tədbirlər keçirilir, sənədlər imzalanıb, ortalıqda bir şey yoxdur. Biz belə işləməyə öyrəşməmişik. Biz konkret işləməyə öyrəşmişik. Ona görə, görəndə ki, bu diskussiyalar artıq sonsuz xarakter daşıyır, biz konkret qərar verdik, qısa müddət ərzində öz təkliflərimizi irəli sürdük, bütün məsələlər həll olundu. İndi dünyada "TANAP" layihəsinə böyük maraq vardır. "TANAP" layihəsi sırf Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüş təşəbbüs əsasında reallaşacaqdır.

Ona görə, enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı məsələlər daim diqqət mərkəzimizdədir. Bununla bərabər, Azərbaycanda bərpa olunan enerji növlərinin yaradılması istiqamətində əlavə tədbirlər görülməlidir.

Bir neçə ay bundan əvvəl mən Sumqayıtda günəş panelləri istehsal edən zavodun açılışında iştirak etmişəm. Hesab edirəm ki, çox gözəl təşəbbüsdür. Bu zavodun fəaliyyəti genişləndirilməlidir. Eyni zamanda, dövlət qurumları artıq müvafiq qaydada bu zavodun imkanlarından istifadə etməli, o məhsulları almalı və günəş panelləri əsasında yeni stansiyaların tikintisinə nail olmalıdırlar. Biz gələn il artıq bu istiqamətdə daha da konkret və ciddi addımlar atmalıyıq.

Nəqliyyat sektorunda aparılan işlər barədə nazir bu gün məlumat verdi. Hər bir istiqamət - avtomobil yollarının, dəmir yollarının bərpası üzrə iş gedir. Bu da çox vacibdir. Çünki biz sürətli dəmir yollarının fəaliyyətinə nail olmalıyıq. Yeni dəmir yolu xətləri o məqsədlə tikilir ki, qatarlar yüksək sürətlə hərəkət edə bilsin. Nəzərə alsaq ki, Azərbaycan yaxın zamanlarda nəqliyyat sahəsində böyük tranzit ölkəsinə çevriləcəkdir, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisi yekunlaşmaq üzrədir, Azərbaycanın dəmir yolları da yüksək dünya standartlarına cavab verməlidir.

Dəniz limanının, yeni aeroportların tikintisi, təyyarələrin, bərələrin alınması - bütün bunlar həll olunur. Artıq mən qeyd etdim, kənd yollarının tikintisi, geniş vüsət almışdır.

Nəqliyyat sektoru gələcəkdə də prioritet məsələlərdən biri olacaqdır. Bakı şəhərinin nəqliyyat şəbəkəsi təkmilləşdirilir və bölgələrdə çox böyük quruculuq işləri aparılır. Mən çox şadam ki, biz bu məsələnin tam həllinə çox yaxınıq. Mən giriş sözümdə qeyd etdim ki, qeyri-neft sənayemiz 7,7 faiz artmışdır. Bu da ölkədə gedən sənayeləşmə prosesinin bariz nümunəsidir. Biz çalışmalıyıq ki, sənayeləşmə prosesi daha da sürətlə getsin. Biz burada yenə də fəaliyyətimizi iki istiqamət üzrə qururuq. Əlbəttə, bizə irihəcmli, böyük potensiala malik olan sənaye müəssisələri çox lazımdır. Çünki bu, bizim qeyri-neft istehsalımızı artıracaq, böyük iş yerlərinin yaranmasına gətirib çıxaracaqdır. Bu barədə mən artıq bir neçə dəfə demişəm, bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycanda bir neçə sənaye mərkəzi yaranır. Ənənəvi olaraq bu mərkəzlərdə ixtisaslaşma getməlidir - Sumqayıt, Gəncə, Bakının Qaradağ rayonu. Üç əsas sənaye mərkəzi yaranmaqdadır. Əlbəttə, digər sahələrdə sənaye məsələləri ilə bağlı inkişaf proqramları vardır, amma əsas sənaye mərkəzləri bu yerlərdə olmalıdır. Yeni texnoparkların yaradılması prosesi gedir. Artıq ilkin gözəl nəticələr vardır, digər fikirlər vardır. Yeni texnoparklar yaradılacaqdır ki, orada böyük müəssisələrin fəaliyyəti nəticəsində kiçik və orta şirkətlərin fəaliyyəti də çox uğurlu ola bilər.

Kiçik, orta sahibkarlığın stimullaşdırılması prosesi gedir, həm Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə, həm digər xətlərlə. Eyni zamanda, iri müəssisələrin yaradılması, onlara dövlət tərəfindən dəstəyin verilməsi məsələləri də çox vacibdir.

Bizim əlimizdə çox güclü alət - enerji müstəqilliyimiz, zəngin enerji resurslarımız vardır. Azərbaycanda qiymətlər dövlət tərəfindən tənzimlənir. Belə olan halda, daxili istehsalı stimullaşdırmaq üçün, əlbəttə, strateji əhəmiyyətli yerli müəssisələrə güzəştli şərtlərlə enerji daşıyıcıları da verilə bilər və verilir. Biz bu məsələ ilə bağlı çox çevik siyasət aparmalıyıq. Hesab edirəm ki, daxili istehsalı gücləndirmək prioritet məsələ olmalıdır. Buna tam şəkildə nail olandan və sənaye sahəsində istədiyimizə çatandan sonra, əlbəttə ki, Dünya Ticarət Təşkilatı ilə danışıqlarımız daha da sürətlə gedəcəkdir.

Bakı şəhəri və onun qəsəbələrinin inkişaf proqramı icra edilir. Çox ciddi, konkret proqramdır. Vaxt baxımından çox qısamüddətli proqramdır. Yəni, iki ilə biz Bakı qəsəbələrinin bütün problemlərini, sosial-iqtisadi infrastruktur problemlərini həll etməli idik. Biz buna yaxınıq. Hələ bir il vaxt vardır. Əminəm ki, növbəti ilin sonuna qədər bu proqram tam şəkildə yekunlaşacaq və Bakı qəsəbələrində bütün infrastruktur və sosial məsələlərin həllinə nail olacağıq. Artıq verilən tapşırıqlar bunu göstərir. Bütün qəsəbələrdə quruculuq işləri aparılır. İlk növbədə, su-kanalizasiya layihələri icra edilir. Ondan sonra yollar tikilməyə başlanacaqdır. Paralel olaraq qazlaşdırma, məktəblərin, xəstəxanaların, poliklinikaların tikintisi, iş yerlərinin yaradılması prosesi gedir. Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə Bakı qəsəbələrinin iqtisadi inkişafına yönəlmiş layihələr icra edilir.

Yəni, biz qəsdən belə dar zaman kəsiyini götürdük ki, bu məsələni tezliklə həll edək. Gələn ilin sonuna qədər Bakı və onun qəsəbələrinin inkişafı proqramı tam şəkildə yekunlaşmalıdır.

Şəhərimizin inkişafı ilə bağlı, - bunu Bakı sakinləri də görürlər, - böyük quruculuq, abadlıq işləri aparılır. Yeni parklar, istirahət zonaları salınır. İnsanların rahatlığı üçün çox böyük işlər görülür. Böyük parkinqlər tikilir və bu məsələ çox vacibdir. Çünki Bakı küçələrində kifayət qədər çox maşın dayanır. Əlbəttə ki, bu, yolverilməzdir. Digər tərəfdən, biz başa düşməliyik ki, əgər parkinq yoxdursa, maşın sahibi onu haradasa saxlamalıdır?! Ona görə biz bu sahədə hesab edirik ki, ədalətli mövqe nümayiş etdiririk. Parkinqlər tikilənə qədər bu məsələyə bir qədər göz yummaq mümkündür. Amma parkinqlər tikilib istifadəyə verildikdən sonra küçədə bir dənə də olsun maşın qanunsuz olaraq parkinq etməməlidir. Bütün maşınlar parkinqlərdə saxlanılmalıdır. Biz böyük parkinqlər tikirik. Heydər Əliyev Sarayının arxasında bir kilometr uzunluğunda, yüz əlli metr enində ikimərtəbəli parkinq tikilir ki, orada dörd min maşın saxlamaq mümkündür. Azadlıq meydanının altında böyük parkinq tikilir. Orada ən azı iki min maşın saxlamaq mümkün olacaqdır. Mən Hacıbala Abutalıbova tapşırıdım ki, şəhərdə digər yerlər müəyyən edilsin. Boş yerlər çoxdur. O yerlərin altında parkinq, üstündə yaşıllıq zonaları və istirahət parkları tikilməlidir. Ona görə biz bu məsələlərlə bağlı da çox ciddi məşğuluq.

Bütövlükdə ölkəmizdə bütün proseslər müsbət istiqamətdə gedir. Azərbaycan doğrudan da, böyük uğurlara nail olur. Bu yaxınlarda İkinci Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumunun keçirilməsi və uğurlu keçirilməsi çox müsbət haldır. Artıq cəmi bir il ərzində, birinci Forumdan keçən dövr ərzində və ikinci Forumun yekunları bunu təsdiqlədi. Biz dünya miqyasında çox vacib bir diskussiya meydanını yarada bilmişik. O diskussiya meydanı ki, dünyanın elitesi artıq ikinci dəfə Bakıda toplaşır. Bu Forum ənənəvi olaraq keçiriləcəkdir. Bu dəfə bu Forumda təmsil olunan xadimlərin çıxışları, onların fikirləri həm çox dəyərli idi və həm də onların bu Forumda iştirakı da tədbirin əhəmiyyətini böyük dərəcədə artırmışdır. On sabıq Prezident, 11 Nobel mükafatçısı, məşhur professorlar, dünya elm, mədəniyyət elitesinin nümayəndələri Bakıda idilər. Altı yüz nəfərdən çox qonaq gəlmişdi. Onlar 62 ölkəni təmsil edirdilər. Yəni, bu, həm məzmun, həm mahiyyət baxımından vacibdir, eyni zamanda, ölkəmizlə tanış olmaq üçün onlara imkan yaradılmışdır. Forum öz işini yekunlaşdırandan sonra bölgələrə səfərlər təşkil edilmişdir. Dörd şəhərə səfərlər təşkil edilmişdir. Qonaqlar Naxçıvan, Lənkəran, Qəbələ və Gəncə şəhərlərinə təyyarələrlə uçdular. Yəni, bu da çox əlamətdar bir haldır. Hər bir şəhərə təyyarə ilə uçdular. Orada bütün infrastruktur, mehmanxanalar vardır, tarixi yerlərlə tanış oldular və Azərbaycan haqqında daha da dolğun təəssürat əldə etdilər. Ona görə bu, çox gözəl formatdır və şadam ki, Forumun yekunları çox müsbət oldu.

Bununla bərabər, bu il ərzində və keçən il çox ciddi hadisələr baş vermiş, Azərbaycanın dünyadakı rolunu, yerini böyük dərəcədə artırmışdır. “Eurovision” mahnı müsabiqəsi. Biz “Eurovision”un Bakıda keçirilməsinə təşəbbüs göstərməmişdik. Sadəcə olaraq, müsabiqənin şərtləri belə idi ki, o, qalib olan nümayəndələrin ölkəsində keçirilir. Yüksək səviyyədə keçirmişik. Bəlkə də ən yüksək səviyyədə keçirmişik. Öz mədəniyyətimizi və reallığımızı bütün Avropaya təqdim edə bilmişik.

BMT Təhlükəsizlik Şurasına üzv seçildik. Cəmi 20 il müstəqillik həyatını yaşayan ölkə üçün bu, tarixi nailiyyətdir. Yüz əlli beş ölkə bizi dəstəklədi. Qoşulmama Hərəkatına üzv olduq. Bu da siyasi cəhətdən çox düzgün bir addım idi. Bu, yenə də bizim xarici siyasətimizin böyük qələbəsi idi. O təşkilata üzv olmaq və üzv olduqdan sonra cəmi bir il ərzində Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı, ərazi bütövlüyü prinsipini rəhbər tutan qətnamənin qəbul edilməsinə nail olmaq çox böyük tarixi nailiyyətdir. Biz cəmi bir il idi ki, o təşkilatda fəaliyyət göstərirdik. Amma bu fəaliyyət o qədər fəal və Azərbaycana olan münasibət o qədər müsbət idi ki, bir il ərzində 120 ölkə bizim mövqeyimizi dəstəkləmişdir. Bundan başqa, Olimpiya Oyunlarında uğurlarımız. Biz dünya miqyasında aparıcı idman dövlətləri arasındayıq. Bu da reallıqdır. Yəni, bütün bu uğurlar bizi sevindirir, düşmənlərimizi isə məyus edir.

Əminəm ki, gələcək illərdə bu meyillər daha da güclənəcəkdir. Bizim hər bir qələbəmiz Ermənistanın faciəsidir. Hər bir uğurumuz onların məyusluğudur. Bizim uğurlarımız hələ çox olacaqdır. Ən böyük uğur o vaxt olacaqdır ki, Azərbaycan bayrağı Şuşada və Xankəndidə dalğalanacaqdır. Mən buna əminəm, buna şübhə etmirəm. Hər birimiz, hər bir vətəndaş o tarixi günü öz işi ilə yaxınlaşdırmalıdır. Sağ olun.

Xalq qəzeti. - 2012.-11 oktyabr. - №228. - S. 1-4.

**Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2012-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və 2013-cü ildə
qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir
(15 yanvar 2013-cü il)**

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə yanvarın 15-də Nazirlər Kabinetinin 2012-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və 2013-cü ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
giriş nitqi**

- Biz Nazirlər Kabinetinin bugünkü toplantısında 2012-ci ilin yekunlarını müzakirə və eyni zamanda, 2013-cü ildə qarşıda duran vəzifələri təhlil edəcəyik. Buna böyük ehtiyac vardır. Çünki Azərbaycan iqtisadiyyatı keçən il öz dinamik inkişafını qoruya bilmişdir və bu il görülməli işlər əminəm ki, ölkəmizi daha da böyük nailiyyətlərə gətirib çıxaracaqdır. Çünki 2003-cü ildə müəyyən edilmiş 10 illik inkişaf planımız bu il başa çatır. 2004-cü ilin əvvəlində regional inkişaf proqramı qəbul edilmişdir və bu il bu proqramın ikinci mərhələsi başa çatacaqdır. Əminəm ki, proqramda müəyyən edilmiş bütün vəzifələr bu ilin sonuna qədər təmin ediləcəkdir. Bütövlükdə ötən il ölkə iqtisadiyyatı üçün çox uğurlu il olmuşdur. Bu da təsadüfi deyil. Çünki keçən ilin uğurları bundan əvvəlki dövrdə müəyyən edilmişdir. Bizim düşünülmüş iqtisadi siyasətimiz artıq öz gözəl nəticələrini verməkdədir və dinamika müsbətdir, inkişaf çox sevindiricidir. Beləliklə, 2012-ci ilin yekunları ilə bağlı, əslində ilin əvvəlində də bizim heç bir şübhəmiz yox idi. Mən keçən ilin əvvəlində qeyd etmişdim ki, əminəm, 2012-ci il də uğurlu olacaqdır. Belə də oldu. Bütün iqtisadi göstəricilər yüksək səviyyədədir. Ümumi daxili məhsul 2,2 faiz artmışdır. Bu, əslində inkişaf etmiş ölkələr, xüsusilə böhranlı illər üçün çox yüksək göstəricidir. Əlbəttə, templərimiz əvvəlki illərdə daha da yüksək olduğuna görə bizim üçün bu, o qədər də qəbul edilən deyildir. Ancaq nəzərə alsaq ki, keçən il neft hasilatında azalma olmuşdur və sənaye istehsalı, ümumiyyətlə, 2,3 faiz azalmışdır, ümumi daxili məhsulun 2,2 faiz səviyyəsində artımı çox müsbət göstəricidir.

Ən sevindirici məsələ ondan ibarətdir ki, biz bu artımı qeyri-neft sektorunun hesabına qazanmışıq. Qeyri-neft sektorumuz keçən il 9,7 faiz artmışdır. Beləliklə, biz ölkə iqtisadiyyatını şaxələndirməklə bağlı bir neçə il bundan əvvəl qarşıya qoyulmuş vəzifəyə artıq nail ola bilmişik.

Qeyri-neft sənayemiz də artır. Bu da son illər ərzində sənayeləşmə siyasətinin düzgün istiqamətdə aparılmasının təzahürüdür. Qeyri-neft sənayemiz təxminən 8 faiz artmışdır. Kənd təsərrüfatı təxminən 6 faiz artmışdır. Makroiqtisadi vəziyyət çox müsbətdir. İnflyasiya cəmi 1,1 faiz səviyyəsindədir ki, bu, son illərdə ən aşağı səviyyədir. Əhalinin pul gəlirləri isə 13,8 faiz artmışdır. Yəni, inflyasiya ilə pul gəlirləri arasında fərq 10 faizdən çoxdur. Bu da əlbəttə, hesab edirəm ki, dünya miqyasında ən yüksək göstəricilərdən biridir.

İnflyasiyanı aşağı səviyyədə saxlamaq o qədər də asan məsələ deyil. Nəzərə almalıyıq ki, keçən il çox böyük sosial proqramlar icra edilmişdir. Onların içində sovet dövründən qalmış əmanətlərə görə vətəndaşlara kompensasiyanın verilməsi təşəbbüsü var idi. Artıq dövlət tərəfindən vətəndaşlara 100 milyonlarla manat kompensasiya şəklində verilmişdir. Bu, istər-istəməz makroiqtisadi vəziyyətə əlavə yük olmuşdur. Bununla bərabər, keçən il investisiya xərcləri rekord səviyyədə olmuşdur. Rəsmi statistik məlumatlara görə, keçən il investisiyalar 22 milyard dollardan çox olmuşdur. Bunun 13 milyardı, bir qədər ondan çoxu daxili, 9 milyard dollara yaxını isə xarici investisiyalardır. Bu da çox müsbət göstəricidir. İlk növbədə onu göstərir ki, daxili investisiyalar artıq bir neçə ildir ki, ümumi investisiya portfelinə üstünlük təşkil edir. Digər tərəfdən, 9 milyard dollara yaxın xarici sərmayənin qoyulması da onu göstərir ki, Azərbaycan xarici investorlar üçün çox etibarlı tərəfdaşdır, çox cəlbedici ölkədir. Ölkəmizdə aparılan iqtisadi islahatlar, iqtisadi liberallaşma, dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya siyasətimiz 9 milyard dollara yaxın xarici sərmayənin qoyulmasına gətirib çıxarmışdır. Əlbəttə, bu məsələdə beynəlxalq kredit agentliklərinin reytingləri də az rol oynamır. Çünki dünyanın aparıcı kredit reyting agentlikləri keçən il Azərbaycanın kredit reytinglərini artırıblar. Bu da, deyə bilərəm ki, müasir dünya üçün çox nadir bir məsələdir. Çünki inkişaf etmiş ölkələrin bəzilərinin reytingləri aşağı salınır, Azərbaycanın kredit reytingləri isə yuxarı qaldırılır və bu da aparılmış iqtisadi islahatların nəticəsidir.

İqtisadiyyatımız, ümumiyyətlə, digər mötəbər beynəlxalq qurumlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Dünya Bankının hesabatlarında biznesin aparılması üçün Azərbaycan yüksək yerlərdədir. Ümumdünya Davos İqtisadi Forumunun hesablamlarına görə, Azərbaycan iqtisadiyyatı rəqabətqabiliyyətliliyinə görə 46-cı yerdədir, MDB məkanında 1-ci yerdədir. Bax, budur görülmüş işlərin nəticəsi və əlbəttə, biz bu müsbət dinamikanı gündəlik həyatda da görürük. Bizim maliyyə imkanlarımız artır. Bu ilin büdcəsi də rekord səviyyədədir, 20 milyard manata yaxın olan vəsait xərclənəcəkdir. Keçən il biz valyuta ehtiyatlarımızı artırabilişik. Baxmayaraq ki, xərclər də kifayət qədər çox idi. Hazırda bizim ümumi valyuta ehtiyatlarımız 46 milyard dollar səviyyəsindədir.

Bu, çox böyük rəqəmdir. Hesab edirəm ki, bu, dünya miqyasında çox böyük rəqəmdir. Bəzi hallarda valyuta ehtiyatları ölkələrin ümumi daxili məhsulu ilə müqayisə edilir və hesab edirəm ki, biz bu göstəriciyə görə ən qabaqcıl yerlərdəyik. Bizdə valyuta ehtiyatları ümumi daxili məhsulun 70 faizini təşkil edir. Yəni, iqtisadi sabitlik, - təbii ki, möhkəm siyasi sabitlik üzərində qurulmuş iqtisadi sabitlik, - infrastruktur layihələri, sosial proqramlar və digər sahələrdəki fəaliyyətimiz 2012-ci ildə də çox gözəl nəticələrə gətirib çıxarmışdır.

Sosial məsələlərin həllinə gəldikdə, bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, keçən il uzun illər sovet dövründən dondurulmuş vəziyyətdə qalmış əmanətlərə kompensasiya verilməsi proqramı başlamışdır və ilin sonunda mənə verilən məlumata görə, artıq proqramın böyük hissəsi icra edilmişdir. Vətəndaşlara yüz milyonlarla manat vəsait verilmişdir və əminəm ki, bu proqram yaxın aylarda başa çatacaqdır. Biz elə planlaşdırırdıq ki, bu proqramı bu ilin sonuna qədər artıq başa çatdıracaşıq. Bu, çox böyük siyasi addım idi. Azərbaycan dövlətinin sosial siyasətinin nə qədər düzgün olduğunu göstərir. Bir də onu göstərir ki, bizim bütün fəaliyyətimizin mərkəzində Azərbaycan vətəndaşı, onun rifahı dayanır.

Keçən il digər sosial proqramlar da icra edilmişdir. Bu il isə bu məqsədlər üçün əlavə vəsait nəzərdə tutulacaq və əminəm ki, sosial siyasətimiz bu il də çox təsirli olacaqdır. Eyni zamanda, keçən il sosial infrastrukturun yaradılması ilə bağlı böyük işlər görülmüşdür - yüzlərlə məktəblər, xəstəxanalar, Olimpiya kompleksləri, digər sosial obyektlər tikilmiş və təmir edilmişdir.

Bu il də investisiya proqramında bu layihələr nəzərdə tutulur. Keçən il məcburi köçkünlərin vəziyyətinin yaxşılaşdırılması üçün ən böyük məbləğ Dövlət Neft Fondu tərəfindən nəzərdə tutulmuşdur, 300 milyon manat vəsait ayrılmışdır. Bu da tarixdə ən böyük ayrılan vəsaitdir. Bu vəsaitin hesabına 20 mindən çox məcburi köçkün yeni mənzillərlə, evlərlə təmin edilmişdir. Bütün bu evlər çox yüksək səviyyədə tikilmişdir, ən yüksək standartlara cavab verir. Mən açılışların böyük əksəriyyətində şəxsən iştirak etmişəm və görmüşəm ki, doğrudan da, köçkünlər üçün yaradılan şərait ən yüksək səviyyədədir. Bu, belə də olmalıdır. Köçkünlər buna layiqdirlər. Bu il də Dövlət Neft Fondunda eyni səviyyədə vəsait nəzərdə tutulub. Bu il də ən azı 20 min köçkün yeni evlərlə, mənzillərlə təmin ediləcəkdir. İstisna olunmur ki, il ərzində bu sahəyə biz əlavə vəsait də ayıra bilək. Çünki bizim maliyyə vəziyyətimiz bir daha demək istəyirəm ki, yaxşıdır. Hər il ayrılan 300 milyon manat vəsait də çox böyük rəqəmdir və biz doğrudan da, il ərzində demək olar ki, bir şəhər yaradıırıq.

Regional inkişaf Proqramı da uğurla icra edilib. Qeyd etdiyim kimi, 2004-cü ildə birinci Proqram, 2009-cu ildə ikinci Proqram qəbul edilmişdir. Artıq ikinci Proqram başa çatmaq üzrədir. Qarşıya qoyulmuş bütün vəzifələr icra edilib. Keçən il 117 min yeni iş yeri açılmışdır ki, onlardan 93 mini daimi iş yeridir. Proqramın əvvəlindən 1 milyon 200 min yeni iş yeri açılmışdır ki, bu da öz növbəsində işsizliyin böyük dərəcədə azaldılmasına xidmət göstərmişdir. İşsizliyin səviyyəsi 2012-ci ildə bir qədər aşağı düşmüş və indi 5,2 faiz səviyyəsindədir. İşsizliklə bilavasitə bağlı olan yoxsulluğun səviyyəsi də aşağı düşmüşdür - 7,6 faizdən 6 faizə. Bu, hesab edirəm ki, hətta inkişaf etmiş ölkələr üçün çox gözəl göstəricidir.

2013-cü ildə görülməli işlər, yeni, infrastruktur layihələrinin, sosial proqramların icrası nəticəsində əminəm ki, yoxsulluq səviyyəsi daha da düşəcək və beləliklə, 10 il bundan əvvəl qarşıma qoyduğumuz vəzifə, - Azərbaycanda yoxsulluğu tamamilə aradan götürmək vəzifəsi də artıq təmin ediləcəkdir.

2012-ci ildə Bakı və onun qəsəbələrinin inkişafı Proqramı da uğurla icra edilmişdir, böyük işlər görülmüşdür. Bu il bu Proqram başa çatmalıdır. Bütün qəsəbələrdə infrastruktur layihələri icra edilir, yollar salınır, müasir şərait yaradılır. Bu Proqramın icrası daim nəzarət altındadır və əminəm ki, bu ilin sonuna qədər qəsəbələrin əsas infrastruktur və sosial problemləri öz həllini tapacaqdır. Biz bu məsələyə kompleks şəkildə yanaşmışıq. Proqram çox müfəssəldir, genişdir, dəqiqdir. Hər bir məsələ orada nəzərdə tutulur - su, qaz, işıq, yollar, məktəblər, tibb məntəqələri və digər məsələlər. Bu Proqramın icra edilməsi nəticəsində biz qəsəbələrdə mövcud problemlərin böyük əksəriyyətini, demək olar ki, aradan götürəcəyik.

Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə artıq qəsəbə sakinlərinə, iş adamlarına kreditlərin verilməsi prosesi başlamışdır. Qəsəbələrdə yeni iş yerlərinin açılması istiqamətində də böyük işlər görülmüşdür. Keçən il çoxlu sayda yeni müəssisələr yaradılmışdır. Əlbəttə ki, bu, işsizliyin aradan qaldırılması üçün öz müsbət təsirini göstərir.

Keçən il sənayeləşmə istiqamətində çox əlamətdar bir il olmuşdur. Həm iri sənaye müəssisələrinin yaradılması, eyni zamanda, kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı istiqamətində çox böyük işlər görülmüşdür. Sahibkarlara verilən kreditlərin həcmi artır və bu il də artacaqdır. Bu, real iqtisadiyyata verilən böyük töhfədir və eyni zamanda, Azərbaycan dövlətinin sahibkarlıqla, özəl sektorun inkişafı ilə bağlı siyasətinin təzahürüdür. Ərzaq təhlükəsizliyi məsələlərini uğurla həll etmişik. Kənd təsərrüfatı məhsullarının təxminən 6 faiz səviyyəsində artırılması əlbəttə ki, görülən işlərin nəticəsidir. Biz bu barədə də danışıcaşıq, 2013-cü il üçün də konkret təkliflərimiz vardır.

2012-ci il xarici siyasətlə bağlı da çox uğurlu olmuşdur. Biz xarici fəaliyyətimizi genişləndirmişik. Beynəlxalq təşkilatlarda qarşıya qoyduğumuz vəzifələrə çatmışıq. Keçən il Azərbaycan tarixdə ilk dəfə olaraq BMT Təhlükəsizlik Şurasına sədrlik etmişdir. Bu, tarixi nailiyyətdir. Ümumiyyətlə, 2011-ci ilin sonunda Təhlükəsizlik Şurasına seçilməyimiz çox böyük tarixi hadisə və Azərbaycan dövlətinin dünya miqyasında

nüfuzunun göstəricisi idi. Biz keçən il dünyanın bir nömrəli qurumuna uğurla sədrlik etmişik və əlbəttə, bizim beynəlxalq nüfuzumuz da, təsir imkanlarımız da artıb. Biz, deyə bilərəm ki, keçən il dünyada özümüzü daha da böyük dərəcədə təsdiq edə bilmişik. Çox şadam ki, 2011-ci ildə beynəlxalq birlik tərəfindən bizə göstərilən inam Azərbaycan tərəfindən qorundu və hesab edirəm ki, il ərzində bu inam daha da artdı. Çünki bu mötəbər quruma əlbəttə ki, beynəlxalq birlik tərəfindən bizə olan inamın nəticəsində seçilmişik. Biz il ərzində bu inamı doğrulda bilmişik.

Azərbaycan etibarlı tərəfdaşdır, bütün məsələlərlə bağlı öz mövqeyinə malikdir. Bizim mövqeyimiz ədalətli və beynəlxalq hüquq normalarına əsaslanan mövqedir. Hesab edirəm ki, bir il ərzində BMT-də bizi dəstəkləyən ölkələrin sayını artırma bilmişik.

Eyni zamanda, keçən il beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli istiqamətində çox vacib qərarlar qəbul edilmişdir. Onların arasında Qoşulmama Hərəkatının zirvə görüşündəki yekun bəyannaməni mən xüsusilə qeyd etmək istəyirəm. Qoşulmama Hərəkatında dünyanın əksər ölkələri toplaşmışdır və Azərbaycan bu təşkilata bu yaxınlarda üzv olmuşdur. Buna baxmayaraq, iştirak etdiyimiz birinci zirvə toplantısında Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı ədalətə, beynəlxalq hüquq normalarına söykənən çox ciddi qətnamə qəbul edilmişdir. Orada da göstərilir ki, bu münaqişə yalnız ölkələrin ərazi bütövlüyü çərçivəsində öz həllini tapmalıdır. Bu, hesab edirəm ki, bizim böyük siyasi və diplomatik uğurumuzdur. Bu, artıq başqa beynəlxalq təşkilatların bundan əvvəlki dövrdə qəbul edilmiş qətnamələrini daha da gücləndirir.

Eyni zamanda, keçən il NATO-nun zirvə görüşündə də buna oxşar qətnamə qəbul edilmişdir. Orada da göstərilir ki, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ölkələrin ərazi bütövlüyü əsasında öz həllini tapmalıdır. Qoşulmama Hərəkatı və NATO dünyanın əksər ölkələrini birləşdirir və beləliklə, dünya birliyinin mövqeyi birmənalıdır. Bu mövqə ədalətli və beynəlxalq hüquq normalarına əsaslanan mövqedir. Biz bu mövqedən bir addım geri çəkilməyəcəyik. Dağlıq Qarabağla bağlı gedən danışıqlar Ermənistanın qeyri-konstruktiv yanaşması səbəbindən indi dondurulmuş vəziyyətdədir. Ancaq prinsiplər var ki, biz bu prinsiplərdən bir addım geri çəkilməyəcəyik. Bu məsələ ancaq Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində öz həllini tapmalıdır. İşğal edilmiş bütün torpaqlardan işğalçı qüvvələr çıxarılmalıdır. Diplomatik və siyasi əsaslar əlbəttə ki, bizim mövqeyimizi gücləndirir. Bizim mövqeyimiz həm hüquqi, həm siyasi cəhətdən sarsılmazdır.

Eyni zamanda, iqtisadi gücümüz, hərbi gücümüz də yerindədir. Biz bu gücü artırırıq. Əminəm ki, Ermənistanda məsələyə real prizmadan yanaşan qüvvələr açıq-aydın dərk edirlər ki, Azərbaycan ilə bu münaqişə və bu rəqabət onlara heç də yaxşı nəticələr vəd etmir, əksinə onlar getdikcə bu mübarizədə uduzurlar. Həm beynəlxalq müstəvidə, həm beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində, eyni zamanda, bölgədə gedən proseslər mövqeyimizi gücləndirir.

Bu gün Azərbaycan iqtisadiyyatı güclü iqtisadiyyatdır və bizim gözəl gələcəyimiz vardır. Ermənistanın iqtisadiyyatı tənəzzülə uğrayır. Mən bu barədə bir neçə dəfə demişəm, bir daha demək istəyirəm ki, bu ölkənin gələcəyi böyük sual altındadır. Çünki onların işğalçı siyasəti özlərini bu vəziyyətə qoyubdur. Nə qədər ki, bu münaqişə davam edəcəkdir, onların vəziyyəti daha da ağırlaşacaqdır. Biz isə öz növbəmizdə bütün imkanlardan istifadə edib gələcəkdə də Ermənistanı sıxışdırmalıyıq. Onları onsuz da bütün layihələrdən təcrid etmişik. Bu siyasət davam etdiriləcəkdir. Buna nail olmaq üçün bütün imkanlardan istifadə edəcəyik. Biz siyasi, diplomatik, iqtisadi və hərbi imkanlardan istifadə edə bilirik və lazım gələrsə istifadə edəcəyik.

Ordu quruculuğuna gəldikdə isə, deyə bilərəm ki, keçən il bu istiqamətdə də böyük işlər görülmüşdür. Ordumuzun gücləndirilməsi üçün böyük tədbirlər görülmüşdür, böyük sayda texnika, silah-sursat alınmışdır, infrastruktur yaradılmışdır. Keçən il ümumi hərbi xərclərimiz üç milyard dollardan çox idi. Bu il büdcəmizdə hərbi sahəyə ayrılan ümumi xərclər 3,7 milyard dollar səviyyəsindədir. Müqayisə üçün deyim ki, Ermənistanın ümumi büdcəsi iki milyard dollardan azdır. Əlbəttə, bu, bizə yeni imkanlar yaradır. Biz bu imkanlardan da istifadə edəcəyik.

Ordu quruculuğu işində, əlbəttə, təkə maddi-texniki təchizat rol oynamır, eyni zamanda, peşəkarlıq və nizam-intizam da öz rolunu oynayır. Həm peşəkarlıq, həm nizam-intizam artmalıdır. Ordu cəmiyyətin bir parçasıdır. Orduda xidmət edən vətəndaşlar cəmiyyətin üzvləridir. Hər bir sahədə olduğu kimi, orduda da qüsurlar, nöqsanlar ola bilər. Ən önəmli məsələ ondan ibarətdir ki, bu nöqsanlar və qüsurlar vaxtında aşkarlanır və dövlət tərəfindən ciddi ölçülər götürülür. Biz gələcəkdə də ordumuzun maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, peşəkarlığın, nizam-intizamın artırılması istiqamətində siyasətimizi aparacağıq. Bu gün bizim ordumuz Cənubi Qafqazda aparıcı hərbi qüvvədir. Bizim ordumuz böyük nailiyyətlərə çatıb. Biz heç vaxt imkan verə bilmərik ki, antimillilərsiz ordumuzu qaralassınlar, ləkələsinlər, ordumuza kölgə salsınlar. Biz buna heç vaxt imkan vermərik. Mən də Ali Baş Komandan kimi buna heç vaxt imkan verməyəcəyəm. Azərbaycan xalqı da buna imkan verməyəcəkdir və ordumuza kölgə salmaq istəyən ünsürlərə öz layiqli cavabını verəcəkdir və verir.

Keçən il, eyni zamanda, biz enerji sahəsində böyük nailiyyətlərə çatmışıq. Ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulmuş yeni neft strategiyamızın icrası nəticəsində biz enerji sahəsində dünya miqyasında çox ciddi ölkəyə çevrilmişik. Neft-qaz layihələrimiz, neft-qaz kəmərlərimiz bu gün Azərbaycanı doğrudan da, dünya miqyasında çox önəmli neft, qaz hasil və ixrac edən ölkəyə çeviribdir.

Keçən il də bu siyasətin davamı olaraq çox önəmli və deyə bilərəm ki, tarixi hadisə baş vermişdir – biz TANAP layihəsinin təməlini qoymuşuq. Bu layihənin təşəbbüskarı Azərbaycan olmuşdur. Ən böyük maliyyə yükünü də biz öz üzərimizə götürmüşük. Bununla bərabər, bütün riskləri, bütün texniki riskləri Azərbaycan öz üzərinə götürmüşdür. Biz demək olar ki, bölgədə icra edilən bütün layihələrin təşəbbüskarı olmuşuq. Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Supsa, ondan sonra Bakı-Novorossiysk boru kəmərlərinin tikintisi və bərpası layihələrinin təşəbbüskarı olmuşuq. Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəməri layihəsinin təşəbbüskarı olmuşuq. TANAP layihəsinin də təşəbbüskarı məhz Azərbaycandır. Bizim bu sahədəki liderliyimiz gözəl nəticələrə gətirib çıxarıb. Biz nəinki ölkəmizi inkişaf etdiririk, eyni zamanda, inkişafımız bölgəyə də müsbət təsir göstərir, Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün bizə imkan yaradır. Təsadüfi deyildir ki, Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında imzalanmış sənədlərdə Azərbaycan bu sahədə çox önəmli və həlledici tərəfdaş kimi göstərilir.

TANAP layihəsi təşəbbüsünün irəli sürülməsi bizim çox ciddi addımımız idi. Mən çox şadam ki, qısa müddət ərzində TANAP layihəsi dünyada çox böyük dəstəyə malik oldu. Dünyanın aparıcı ölkələri birmənalı şəkildə bizim təşəbbüsümüzü dəstəkləmişlər. Beynəlxalq qurumlar da eyni dərəcədə mövqeyimizi dəstəkləmişlər.

TANAP layihəsi regional çərçivədə artıq qəbul edilir. Çox şadam ki, biz indi tərəfdaş ölkələrlə bu layihənin icra edilməsi üçün konkret tədbirlər görürük və 2013-cü ildə əlavə tədbirlər görülməkdədir. Bu layihənin icrası bizim uzunmüddətli inkişafımızı təmin edəcəkdir. Vaxtilə Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin layihəsi də ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən Azərbaycanı irəliyə aparan layihə kimi təqdim edilmişdir. Bu gün biz bunun gözəl bəhrələrini görürük. TANAP layihəsi də bundan sonra onilliklər ərzində Azərbaycanın iqtisadi və digər maraqlarını eyni dərəcədə təmin etmək üçün çox ciddi bir vasitə olacaqdır. Bu layihənin icrası üçün güclü iradəmiz vardır. Bu, birinci növbədə lazım olan məsələdir. Eyni zamanda, texniki imkanlarımız vardır. Əvvəlki layihələrin icrası nəticəsində əldə edilmiş maliyyə imkanlarımız vardır. Beynəlxalq maliyyə qurumları ilə səmərəli əməkdaşlığımız da artır və bu, gözəl tarixə malikdir. Bu gün maliyyə qurumları Azərbaycana kredit vermək üçün bəlkə də bir-biri ilə rəqabət aparırlar. Biz bu gün istənilən həcmdə və ən məqbul şərtlərlə kreditləri götürürük. Əslində, indi hökumətə göstəriş vermişəm ki, kreditlərin sayını bir az azaldaq, çünki çox da dövlət borcu yaranmasın. Baxmayaraq ki, bizim dövlət borcumuz ümumi daxili məhsulun cəmi 7-8 faizini təşkil edir, bu da dünya miqyasında nadir göstəricidir. Yəni, bizim enerji sahəsindəki fəaliyyətimiz dinamik xarakter daşıyır. Bir daha demək istəyirəm, iqtisadi siyasətimizin əsas mahiyyəti ondan ibarətdir ki, iqtisadiyyatımız şaxələndirilsin və biz qeyri-neft sektorunun inkişafına daha da böyük həcmdə nail olaq. Ancaq eyni zamanda, enerji məsələlərinin həlli həm neft, həm qaz hasilatı ilə bağlı regional layihələrimiz gündəlik həyatda daim diqqət altındadır.

Çox şadam ki, beynəlxalq enerji ailəsi də Azərbaycanı müsbət tərəfdən tanıyır, bizə etibarlı tərəfdaş kimi inanır. Eyni zamanda, lazım gələndə biz öz ciddi sözüümüzü də deyirik. Çünki mən hesab edirəm ki, bütün sahələrdə - siyasətdə də, iqtisadi əməkdaşlıqda da insanlar və dövlətlər səmimi olmalıdırlar, öz mövqeyini bildirməlidirlər. Əgər hər hansı bir narahatedici məqam varsa, biz onu malalamamalıyıq, əksinə üzə çıxarmalı və özlülər götürməliyik.

Mən çox şadam ki, bir qədər əvvəl Nazirlər Kabinetinin toplantısında neftin hasilatı ilə bağlı dediyim narahatedici sözlər bizim tərəfdaşlar tərəfindən düzgün anlaşıldı və görülmən tədbirlər nəticəsində deyə bilərəm ki, 2013-cü ildə neftin hasilatı sabitləşəcəkdir. bp şirkəti ilə aparılan danışıqlar nəticəsində biz buna nail olduq. Mən çox şadam ki, bp ilə SOCAR arasındakı qarşılıqlı anlaşma bərpa edildi və uzun tarixə malik olan bu əlaqələr bu gün yeni mərhələyə çıxır. Çünki gələcəkdə görülməsi işlər çoxdur. “Şahdəniz-2” layihəsinin icrası, neft hasilatının uzun illər bundan sonra sabit səviyyədə saxlanması, regional layihələr, TANAP layihəsi və digər layihələr bizim əməkdaşlığımızı möhkəmləndirir. Bir daha demək istəyirəm ki, biz həm yaxşı tərəfləri, həm də narahat edən tərəfləri açıq şəkildə müzakirə etməliyik və edirik. Əsas məsələlər gündəlik, yəni, gərgin işin nəticəsində öz həllini tapır. Hesab edirəm ki, bu, düzgün yanaşmadır. Çünki biz tərəfdaşlarımızı qiymətləndirməliyik. Əgər biz onlardan da müsbət cavab görürüksə, əlbəttə bu, bizi sevindirir və əməkdaşlığın davam etdirilməsi üçün çox gözəl şərait yaradır.

Əlbəttə ki, mən bir çıxışda 2012-ci ildə görülmüş bütün işləri əhatə edə bilmərəm. Ancaq çalışdım ki, əsas məqamları bildirim. Bu gün biz həm ötən ilin yekunlarını müzakirə edəcəyik və eyni zamanda, ən önəmlisi ondan ibarətdir ki, cari ilin planları haqqında danışacağıq.

İndi isə söz verilir iqtisadi inkişaf naziri Şahin Mustafayevə.

X X X

İqtisadi inkişaf naziri Şahin MUSTAFAYEV çıxış edərək dedi:

- Zati-aliləri, möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli müşavirə iştirakçıları!

Əvvəlki illərdə olduğu kimi, 2012-ci ildə də global iqtisadi böhran şəraitində Azərbaycan iqtisadiyyatı ümummilli lider Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi strategiya və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin uğurlu iqtisadi siyasəti nəticəsində mənfi xarici iqtisadi təsirlərə dayanıqlılıq nümayiş etdirmiş, iqtisadi artımın davamlılığı təmin edilmişdir.

Makroiqtisadi sabitlik qorunub saxlanılmış, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, qeyri-neft sektorunun və regionların inkişafı sürətlənmiş, valyuta ehtiyatlarının səmərəli idarə edilməsi və milli valyutanın sabitliyi təmin olunmuş, sahibkarlığa dövlət dəstəyi gücləndirilmiş, özəl bölmənin inkişafı üçün azad rəqabət və münbit investisiya mühiti yaradılmış, əhalinin sosial rifahı daha da yaxşılaşmışdır.

2011-ci ildən başlayaraq ötən ildə də ümumi daxili məhsulun artımı strateji məqsədlərə uyğun olaraq, tamamilə qeyri-neft sektorunun hesabına formalaşmış və 2,2 faiz olmuşdur. Qeyri-neft sektoru üzrə artım 9,7 faiz təşkil etməklə, ümumi daxili məhsulda payı artaraq 52,7 faizə çatmışdır.

İnformasiya və rabitə xidmətləri 15,9 faiz, nəqliyyatda yük daşımalar 3,5 faiz, o cümlədən qeyri-neft yükdaşımaları 7,5 faiz, pərakəndə ticarət dövriyyəsi 9,6 faiz artmışdır. İnflyasiya 1,1 faiz təşkil etmişdir. On bir ay ərzində 152 ölkə ilə xarici ticarət dövriyyəsi 39,5 milyard ABŞ dolları, xarici ticarət saldosu isə müsbət 22,6 milyard dollar təşkil etmiş, qeyri-neft ixracı 11,2 faiz artmış, strateji valyuta ehtiyatları 46 milyard dollar olmuşdur. Bu da xarici dövlət borcundan təxminən 10 dəfə çoxdur.

İcmal büdcənin gəlirləri 22,1 milyard manat və ya 101 faiz, xərcləri isə 19,6 milyard manat və ya 93,9 faiz icra olunmaqla 2,4 milyard manatdan çox profisit yaranmışdır. Dövlət büdcəsinin gəlirləri 17,3 milyard manat və ya 101,4 faiz icra olunmuş, bu da əvvəlki illə müqayisədə 10,1 faiz çox, xərcləri isə 17,0 milyard manat və ya 96,2 faiz icra edilsə də, əvvəlki illə müqayisədə 10,4 faiz çox olmuşdur.

Ölkə iqtisadiyyatına yönəldilmiş investisiyaların həcmi 22.1 milyard ABŞ dolları olmuş, bundan 13.3 milyard daxili, 8.8 milyard isə xarici investisiya təşkil etmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident! Tapşırığınıza əsasən Dövlət İnvestisiya Proqramı sosial və infrastruktur yönümlü olmaqla, əvvəlki illərdən fərqli olaraq ötən ilin dekabr ayında təsdiq edilmişdir ki, bu da icraya daha tez başlamağa və işlərin vaxtında və keyfiyyətlə başa çatdırılmasına əlavə imkanlar yaradacaqdır.

Xaricdə yatırılan investisiyaların dinamikasında da müsbət irəliləyişlər əldə olunmuşdur. Belə ki, Azərbaycanın dövlət və özəl şirkətləri xarici ölkələrdə neft-kimya, qaz, yol və digər layihələrdə uğurla iştirak edir. Cənab Prezident, qeyri-neft sektorunun davamlı inkişafı istiqamətində apardığımız sənayeləşmə siyasəti nəticəsində qeyri-neft sənayesində 7,8 faiz illik artıma nail olunmuşdur.

Ötən il ərzində Sumqayıt Texnologiyalar Parkında ağır maşınqayırma və dəqiq emal mərkəzləri zavodları, Gəncədə alüminium, Naxçıvan və Qaradağda sement zavodları, bərk məişət tullantılarının çeşidlənməsi və yandırılması zavodları da daxil olmaqla, 100-dək sənaye müəssisəsinin istifadəyə verilməsi, 90-dan artıq sənaye müəssisəsinin inşasının davam etdirilməsi qeyri-neft sektorunun inkişafında mühüm rol oynayır.

Növbəti illərdə də sənayeləşmə siyasəti çərçivəsində zəruri işlər, o cümlədən yeni neft-qaz və neft-kimya kompleksi, gəmiqayırma, gübrə zavodları və polad istehsalı kompleksinin yaradılması davam etdiriləcəkdir. Sizin müvafiq sərəncamlarınıza əsasən yaradılmasına başlanılmış Balaxanı Sənaye, Sumqayıt Kimya-Sənaye və Sumqayıt Yüksək Texnologiyalar parkları müasir texnologiyalardan istifadə etməklə rəqabət qabiliyyətli və ixrac yönümlü yeni məhsul istehsalının artırılması, iş yerlərinin açılması, xarici investisiyaların cəlb edilməsi baxımından da böyük əhəmiyyət kəsb edir. Parkların yaradılması istiqamətində zəruri təşkilati işlər, normativ-hüquqi bazanın hazırlanması və digər tədbirlər həyata keçirilir.

Ölkədə elektrik enerjisi istehsalı 6,9 faiz artmış, elektrik verilişi xətlərinin çəkilişi davam etdirilmiş, yaşayış məntəqələrinə qaz xətlərinin çəkilişi və ya əsaslı təmiri aparılmış, alternativ və bərpa olunan enerji ilə təminat sahəsində “Azgüntex” günəş panelləri, “Füzuli” və “Qusar-1” su elektrik stansiyaları istifadəyə verilmişdir. Möhtərəm cənab Prezident! Həm alternativ enerji mənbəyi, həm ekoloji mühit, həm də qeyri-neft sənayesi üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən Bərk məişət tullantılarının çeşidlənməsi və yandırılması zavodları istismara verilmiş və bununla da məişət tullantılarının idarə olunmasının mühüm bir mərhələsinə aid məsələlər öz müsbət həllini tapmışdır.

Regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı çərçivəsində zəruri infrastrukturun qurulması, o cümlədən nəqliyyat, qaz, enerji, su, meliorasiya layihələri və təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, idman və digər sosial sahələrdə layihələr həyata keçirilmişdir. Nəqliyyat infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə magistral yolların, körpülərin, dəmir yollarının, yeni metro stansiyalarının, hava və dəniz limanlarının tikintisi davam etdirilir.

Möhtərəm cənab Prezident! Sizin xüsusi diqqətinizdə olan kənd yolları üzrə müvafiq sərəncamlarınıza əsasən ötən il 18 layihə üzrə işlərə başlanılmış və cari ildə bu işlərin tam başa çatdırılması nəzərdə tutulmuşdur. Bunun

nəticəsində 634 kilometr kənd yollarının və 42 körpünün təmir-tikintisi başa çatdırılacaqdır ki, bu da respublikanın 18 rayonunun 450 min nəfər əhalisi olan 400 yaşayış məntəqəsini birləşdirir.

Bununla yanaşı, 61 şəhər və rayon mərkəzində su təchizatı və kanalizasiya sistemlərinin yenidən qurulması layihələri həyata keçirilir və cari ildə bu layihələrdən bir neçəsinin başa çatdırılması nəzərdə tutulur.

Cənab Prezident, Sizin regionlara mütəmadi səfərləriniz, il ərzində 250-dək müxtəlif təyinatlı obyektlərlə şəxsən tanış olmağınız və hər bir rayonun inkişafı ilə bağlı qarşıda duran spesifik vəzifələri müəyyən edərək, verdiyiniz tapşırıq və tövsiyələr regionların tarazlı inkişafının təmin edilməsində müstəsna rol oynamışdır.

Bütövlükdə, ötən il ərzində regionlarda 410-dan çox sənaye, kənd təsərrüfatı, xidmət və ticarət müəssisəsi fəaliyyətə başlamış, 400-dən çox müəssisəsinin isə tikintisi davam etdirilir.

Ölkədə insan kapitalının inkişafı, əhalinin keyfiyyətli tibbi xidmətlə təmin olunması və digər sosial sahələr üzrə işlər diqqət mərkəzində saxlanılmış, il ərzində 268 məktəb, 62 bağça, 40 səhiyyə, 27 idman, 29 mədəniyyət və digər sosial obyekt tikilmiş və ya əsaslı təmir olunmuşdur. Hazırda 420-dən çox sosial obyektin təmir-tikintisi davam etdirilir.

Cənab Prezident, Bakı şəhərinin və onun qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət Proqramının uğurlu icrası Bakı qəsəbələrinin inkişafını sürətləndirmiş, əhalinin həyat səviyyəsi daha da yüksəlmişdir. Qaz, su, kanalizasiya, enerji təminatı sahəsində mühüm işlər görülmüş, yaşayış binaları və istifadəyə verilmiş sosial obyektlərin istilik sistemi yenidən qurulmuş, qəsəbələrarası yollar təmir olunmuş, rayon və qəsəbədaxili yollara asfalt örtüyü salınmışdır. Proqram çərçivəsində 134 məktəb və 71 uşaq bağçası, 27 səhiyyə, 9 mədəniyyət və idman obyektində tikinti və əsaslı təmir işləri başa çatdırılmış, hazırda 85 sosial obyektin təmir-tikintisi isə davam etdirilir.

Həmişə olduğu kimi, Heydər Əliyev Fondunun təhsil, səhiyyə, mədəniyyət və digər sosial layihələrin reallaşdırılmasında mühüm rolu olmuşdur.

Əhalinin ərzaq məhsulları ilə etibarlı təminatına dair Dövlət Proqramının icrası davam etdirilmiş, hesabat dövründə kənd təsərrüfatı sahəsində 5,8 faiz artıma nail olunmuş, bu sektora güzəştli kreditlərin, vergi güzəştlərinin, subsidiyaların verilməsi, aqrolizinq xidmətlərinin göstərilməsi və digər dövlət dəstəyi tədbirləri davam etdirilmişdir.

Quşçuluq, heyvandarlıq, taxılçılıq, üzümçülük təsərrüfatları, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı, tədarükü, saxlanması, emalı və satışı kompleksləri, aqroservislər yaradılmış, su təminatı və meliorativ tədbirlər görülmüş, bir sıra ərzaq məhsulları üzrə daxili istehsal artmış, mövsümlə əlaqədar istehlak qiymətləri kəskin dəyişməmiş və bu sahədə sabitliyə nail olunmuşdur.

Cənab Prezident, iri özəl taxılçılıq təsərrüfatlarının yaradılması ilə bağlı tapşırığınıza əsasən Ağcabədi və Beyləqan rayonlarında pilot taxılçılıq təsərrüfatı yaradılmış, bu mövsüm təsərrüfatda yüksək məhsuldarlıq əldə olunacaqdır.

Bu layihə çərçivəsində həm də taxıl anbarı, heyvandarlıq kompleksi, bitki yağları istehsalı zavodu və aqroservisnin yaradılması da nəzərdə tutulur və layihələrdə əsasən məcburi köçkün və yerli sakinlər işlə təmin olunur.

Növbəti addım olaraq Cəlilabad, Beyləqan, Şamaxı və Hacıqabul rayonlarında da taxılçılıq təsərrüfatlarının yaradılması məqsədi ilə zəruri işlərə başlanılmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident! Müəyyən etdiyiniz siyasətə uyğun olaraq sahibkarlığın inkişafı daim diqqətdə saxlanılmışdır. İqtisadi İnkişaf Nazirliyi tərəfindən sahibkarlara göstərilən xidmətlər tamən elektronlaşdırılmış, o cümlədən lisenziya və sertifikatların verilməsi və bu xidmətlərə görə dövlət rüsumlarının və haqların on-line rejimində elektron qaydada ödənilməsi təmin edilmişdir.

Ötən ildən başlayaraq Vergilər Nazirliyi tərəfindən fərdi sahibkarlarla yanaşı, hüquqi şəxslərin də qeydiyyatı elektron qaydada həyata keçirilir. Vergi Məcəlləsinə edilmiş dəyişikliklərə əsasən fiziki şəxslərin gəlir vergisi üzrə vergi dərəcələri azaldılmış, sənaye və texnologiyalar parklarına vergi güzəştləri nəzərdə tutulmuşdur.

Sahibkarlığın maliyyə təminatı yaxşılaşmış, güzəştli kreditlərin həcmi artmışdır. Ötən il Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaitləri hesabına 2400 sahibkara 218 milyon manat güzəştli kredit verilmişdir ki, bunun da 128 milyon manatı və ya təqribən 60 faizi qaytarılan vəsaitlər hesabındadır. Kreditlərin 68 faizi aqrar sektorun, 32 faizi isə sənaye və turizmin inkişafına ayrılmışdır. Bu kreditlər hesabına 9100-dək yeni iş yerinin yaradılması nəzərdə tutulur.

Bakı və onun qəsəbələri üzrə müvafiq proqramın qəbulundan ötən dövr ərzində 400 investisiya layihəsinin maliyyələşdirilməsinə 72 milyon manat güzəştli kredit verilmişdir.

Ümumilikdə, ötən il ərzində Fond tərəfindən maliyyələşdirilmiş 94 istehsal, emal və infrastruktur müəssisəsi fəaliyyətə başlamışdır ki, bunun da 84-ü aqrar sənaye kompleksləri, o cümlədən 15 quşçuluq, 7 heyvandarlıq, 4 ət emalı, 9 istixana, 11 kənd təsərrüfatı məhsullarının tədarükü, saxlanması və satışı kompleksi, 11 çörək zavodu, 7 üzümçülük, 2 iri taxılçılıq və 5 meyvə-tərəvəz emalı müəssisəsi, 10-u isə digər sənaye sahələri - metal konstruksiyalar zavodu, toxuculuq, parça boyama, tikiş, kağız və karton məhsulları istehsalı müəssisələridir.

Ölkədə istehsal olunan rəqabətqabiliyyətli qeyri-neft məhsullarının mövcud və potensial xarici bazarlara ixrac imkanlarının daha da genişləndirilməsi məqsədi ilə ötən il yerli və xarici iş adamlarının və beynəlxalq tərəfdaşların iştirakı ilə 107-si xaricdə, 201-i isə daxildə olmaqla 308 tədbir keçirilmişdir.

Azərbaycan İnvestisiya Şirkətinin iştirakı ilə ötən il ərzində Hövsanda süd emalı zavodu, “Holcim-Azərbaycan” yeni sement zavodu və Ağstafa Aqroservis müəssisəsi fəaliyyətə başlamış, Səngəçal neft və qaz terminalının və duz istehsalı zavodunun uğurlu fəaliyyətləri nəzərə alınaraq şirkət öz sərmayə payını digər tərəfdaşlara satmaqla bu layihələrdə missiyasını başa çatdırmışdır.

İstehlak bazarında keyfiyyətsiz və təhlükəli malların satışının və süni qiymət artımının qarşısının alınması məqsədi ilə həyata keçirilmiş nəzarət tədbirləri nəticəsində insanların həyat və sağlamlığı üçün təhlükəli olan 80 tondan artıq ərzaq malları dövrüyyədən çıxarılmış, qanun pozuntusuna yol vermiş 2030 təsərrüfat subyektinə inzibati cərimə kəsilmiş, haqsız rəqabətə yol vermiş 72 təsərrüfat subyektinə qarşı qanuna müvafiq tədbirlər görülmüş, istehlakçıların və sahibkarların maarifləndirilməsi məqsədi ilə müvafiq tədbirlər həyata keçirilmişdir. Möhtərəm cənab Prezident! Əldə edilmiş davamlı iqtisadi inkişaf əhalinin həyat səviyyəsinin daha da yaxşılaşmasına şərait yaratmış, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə əhalinin gəlirləri 13,8 faiz artmış, əhali gəlirlərinin artımı inflyasiyanı təxminən 13 faiz bəndi üstələmişdir. Yoxsulluq 6 faiz, işsizlik 5,2 faiz olmuş, 117 min yeni iş yeri açılmışdır. Ötən il ərzində orta aylıq əmək haqqı 9,1 faiz artaraq, 391,4 manat təşkil etmiş, əhalinin banklardakı əmanətləri 24,4 faiz artmışdır. Əmanətlərə görə faiz gəlirlərinin vergidən azadolma müddəti uzadılmışdır ki, bu da onların sərəncamında qalan vəsaitləri artıracaqdır.

Keçmiş SSRİ Bankının əmanətçiləri olan Azərbaycan vətəndaşlarına fərdi birdəfəlik ödəmələrin verilməsi, Sizin ölkə əhalisinin sosial rifah halının yaxşılaşdırılmasına yönəldilmiş siyasətinizin tərkib hissəsidir.

Möhtərəm cənab Prezident! Qazanılmış sosial-iqtisadi nailiyyətlər nüfuzlu beynəlxalq reyting agentliklərinin hesabatlarında da öz əksini tapmış, “Doing Business-2013” hesabatında mövqeyimiz yaxşılaşmışdır. Dünya İqtisadi Forumunun hesabatında Azərbaycan dünyanın 50 ən rəqabətqabiliyyətli iqtisadiyyatları qrupuna daxil olmuş və son üç ildə olduğu kimi, MDB ölkələri arasında birincilik mövqeyini saxlamışdır.

Möhtərəm cənab Prezident! Həyata keçirilən ardıcıl və sistemli sosial-iqtisadi islahatların nəticəsi olaraq, sabit və dinamik inkişaf edən, etibarlı tərəfdaş bir ölkə kimi Azərbaycanın nüfuzu daha da artmışdır.

Tərəfinizdən təsdiq edilmiş “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyasında müəyyən etdiyiniz hədəflər bir daha göstərir ki, rəhbərliyinizlə bütün sahələri əhatə edən irimiqyaslı tədbirlərin həyata keçirilməsi bundan sonra da ölkəmizin davamlı inkişafını, onun dünyada mövqeyinin daha da möhkəmlənməsini və xalqımızın sosial-iqtisadi vəziyyətinin davamlı olaraq yaxşılaşmasını təmin edəcəkdir.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

X X X

Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin müavini, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Əli HƏSƏNOV çıxış edərək dedi:

- Zati-Aliləri, möhtərəm cənab Prezident!

Azərbaycanın tarixinə dövlət müstəqilliyimizin 21-ci ili kimi həkk olunan 2012-ci il bütövlükdə ölkəmiz üçün bütün sahələrdə uğurlu olmuşdur.

Dövlətimiz öz daxili resursları üzərində güclü iqtisadi zəmin yaratmış və gələcəyə böyük ümidlərlə, böyük nikbinliklə baxır.

Balanslı və uğurlu xarici siyasətin aparılması nəticəsində xeyli dünyəvi uğurlarımız olmuşdur. Bunların ən vacibləri aşağıdakılardır:

- BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasında və Qaçqınların İşləri üzrə Ali Komissarlığının İcraiyyə Komitəsində təmsilçilik;

- Minsk qrupunun həmsədr ölkələrinin dövlət başçılarının bəyanatında deyilmişdir ki, status-kvo qəbul edilməzdir;

- Azərbaycanın üzv olduğu Qoşulmama Hərəkatının zirvə toplantısında qəbul edilmiş qətnamədə münaqişənin yalnız Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həllini tapmasının bəyan edilməsi;

- mədəniyyət və idman sahəsində əksər Avropa ölkələrini üstələmək;

- ölkəmizin yüksək insan inkişafına malik olan dövlətlər sırasına daxil olması;

- BMT-nin qaçqınlar üzrə ali komissarı Antonio Quterreşin 2012-ci ilin oktyabrında Cenevrədə BMT-nin Qaçqınlar üzrə Ali Komissarlığının İcraiyyə Komitəsinin 63-cü sessiyasında çıxışında Azərbaycan dövlətinin gördüyü işləri qiymətləndirərkən bunu bir çox ölkələr üçün nümunə göstərmiş və könüllü qayıdışı mümkün hesab etmişdir. Bununla da Ali Komissar bir çox beynəlxalq təşkilatların ölkəmizdəki məcburi köçkünlərin torpaqlar işğaldan azad olunandan sonra geri qayıtmayacaqları barədə fikirlərini alt-üst etdi.

Bu kimi nailiyyətlər ölkəmizin sosial-iqtisadi qüdrətinin nəzərəcarpacaq dərəcədə yüksəldiyini, dünya ölkələrinə inteqrasiyasının sürətləndiyini və dünyanın maraq mərkəzinə çevrildiyini göstərir.

Bütün bunlar ölkəmizin beynəlxalq aləmdə mövqeyini möhkəmləndirib və bizə qarşı olan dünya erməni təbliğatını xeyli zəiflədib.

Əlbəttə, bütün bu uğurlar xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulan siyasi xəttin Sizin tərəfinizdən məharətlə, çevik və qətiyyətlə həyata keçirilməsi nəticəsində mümkün olmuşdur.

Ötən il Sizin müvafiq tapşırıqlarınıza əsasən nümayəndə heyətimiz 4 ölkənin - Belçika, Finlandiya, İspaniya və Andorra parlamentlərində Ermənistanın ölkəmizə qarşı hərbi təcavüzünün nəticələrinə dair keçirilmiş dinləmələrdə iştirak etmişdir. Həmin tədbirlərdə parlament rəhbərlərinin, hətta müxalifət partiyalarını təmsil edən parlament üzvlərinin Sizin və ölkəmiz barədə dedikləri xoş sözləri eşitməkdən bir azərbaycanlı kimi qürur hissi keçirirdik.

Şübhəsiz, bu, son 9 il ərzində gördüyünüz məqsədyönlü işlərin, yorulmaz fəaliyyətinizin konkret nəticəsidir.

Sizin xüsusi diqqət və qayğınız nəticəsində, əvvəlki illərdə olduğu kimi, ötən ildə də qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial problemlərinin həllində yüksək göstəricilərə nail olunmuşdur.

Son 9 ildə bu sahə üzrə bir Dövlət Proqramı və ona iki əlavə qəbul edilmiş, ümumilikdə 47 fərman və sərəncam imzalanmış, Nazirlər Kabineti 158 qərar və sərəncam, Milli Məclis isə 9 qanun qəbul etmişdir.

O cümlədən 2012-ci ildə 2 fərman və sərəncam imzalanmış, Nazirlər Kabineti 17 qərar və sərəncam qəbul etmişdir.

Məlumat üçün Sizə bildirirəm ki, ümumiyyətlə, münaqişə dövründə - son 20 ildə bu qəbildən olan soydaşlarımızın sosial problemlərinin həllinə 4.3 milyard manat vəsait sərf olunmuşdur. Ondan 2 milyard manat dövlət büdcəsinin, 1.5 milyard manat Dövlət Neft Fondunun, 0.8 milyard manat isə ölkəmizdə fəaliyyət göstərən beynəlxalq təşkilatların vəsaitidir.

2012-ci ildə bu məqsədlə ayrılmış 603 milyon manat vəsaitdən 273 milyon manatı büdcə, 300 milyon manatı Dövlət Neft Fondunun və 30 milyon manatı isə beynəlxalq təşkilatların vəsaitidir. Bu da 2003-cü il ilə müqayisədə 5,5 dəfə çoxdur.

İndiyədək Dövlət Neft Fondundan və digər mənbələrdən ayrılmış vəsait hesabına 31 min mənzildən ibarət, bütün sosial-texniki infrastruktura malik 77 müasir qəsəbə salınmış, 31 min ailənin, yaxud 140 min nəfərədək qaçqın və məcburi köçkünün mənzil-məişət şəraiti yaxşılaşdırılmışdır.

Həmin yeni yaşayış məntəqələrində 134 məktəb, 5 musiqi məktəbi, 48 uşaq bağçası, 51 tibb məntəqəsi, 43 mədəniyyət mərkəzi, 2 Olimpiya İdman Kompleksi tikilmiş, 628 kilometr yol, 781 kilometr su, 1333 kilometr elektrik, 288 kilometr qaz xətti çəkilmiş, müxtəlif gücə malik 671 elektrik transformatoru quraşdırılmışdır. Bu işlərin 77 faizi Sizin 9 illik prezidentlik fəaliyyətiniz dövründə icra olunmuşdur.

Həmçinin Maliyyə Nazirliyi tərəfindən ayrılmış vəsait hesabına 1348 ailə - 6740 nəfər məcburi köçkün dövlət ehtiyacları ilə əlaqədar Abşeron rayonunun ərazisində tikilmiş yeni mənzillərə köçürülmüşdür. Dövlət büdcəsində nəzərdə tutulan investisiya xərcləri vəsaiti hesabına Axısxa türkləri üçün 352 evin inşası başa çatdırılmış və bu layihə cari ildə də davam etdiriləcəkdir. Bu isə, Azərbaycan dövlətinin beynəlxalq

Konvensiyanın tələblərinə uyğun olaraq, öz qaçqın və məcburi köçkünləri ilə digər ölkələrdən olan qaçqınlara fərq qoymamasıdır.

Məlumat üçün bildirim ki, 2012-ci ildə Şəki rayonunda 423, Bərdə rayonunda 195, İmişli rayonunda 325, Qaradağ rayonunda 1440, Mingəçevir şəhərində 502 məcburi köçkün ailəsi üçün bütün zəruri sosial-texniki infrastruktur obyektləri ilə birlikdə 3 qəsəbə və iki yaşayış məhəlləsi inşa edilmişdir.

2012-ci ildə Bakı şəhəri ətrafında tikilmiş qəsəbələr hesabına, yaxın aylarda Bakı Dövlət Universitetinin, o cümlədən Dövlət Neft Akademiyasının yataxanalarında müvəqqəti məskunlaşmış məcburi köçkünlər köçürüləcəkdir.

Beləliklə, 2012-ci il ərzində 296 min kvadratmetr sahəsi olan 6 yeni yaşayış kompleksi salınmış, 22765 nəfərdən ibarət 4553 məcburi köçkün ailəsi yeni evlərə köçürülmüş, 3300 şagird yerlik 6 məktəb inşa edilmişdir.

Son 20 ildə həcminə görə ən böyük 1300 şagird yerlik məktəb 2012-ci ildə məcburi köçkünlər üçün Qaradağ rayonunun Müşfiqabad qəsəbəsində tikilmişdir.

Həmçinin gücünə görə son 20 ildə ən böyük elektrik yarımstansiyası - 280 meqavat olmaqla, məcburi köçkünlər üçün Ağcabədi rayonunda istifadəyə verilmişdir. Bu yarımstansiya 5 rayonun - Ağcabədi, Ağdam, Bərdə, Beyləqan və İmişli rayonlarının elektrik enerjisinə olan tələbatını sabitləşdirmişdir.

Beləliklə, bütün rayonlarda qaçqın və məcburi köçkünlər üçün tikilən qəsəbələrdən və onun infrastrukturundan yerli əhali də bəhrələnməmişdir.

Sizin bu sahədə qəbul etdiyiniz fərman və sərəncamların icrası nəticəsində 2012-ci ildə aşağıdakılara nail olunmuşdur:

- hər bir nəfər məcburi köçkünə müavinət və kommunal xidmətlərə görə 1040 manat vəsait sərf olunub. Bu da dünyanın digər münaqişə zonaları ilə müqayisədə ən yüksək göstəricidir;

- yoxsulluq həddi 15 faizə enib, - 2011-ci ildə 18 faiz idi;

- doqquz min nəfər işlə təmin olunub;

- məcburi köçkünlərə verilən aylıq yemək xərci müavinəti hər il artırılaraq 16 manat 50 qəpiyə çatdırılıb. Bu, 2003-cü ilə nisbətən 3,5 dəfə çoxdur;

- İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun və Dünya Bankının kreditlərindən 34 min məcburi köçkün bəhrələnilib;

- Dünya Bankının vəsaiti hesabına həyata keçirilən mikrolayihələrdən 250 min nəfər faydalanıb;

- 1463 nəfər məcburi köçkün abituriyent ali məktəblərə qəbul olunub, 3 nəfər isə Prezident təqaüdünə layiq görülüb;

- 240 min nəfərdən çox məcburi köçkünə tibbi xidmət göstərilib;

- qaçqın və məcburi köçkünlər ölkə əhalisinə inteqrasiya olunublar;

- qaçqın və məcburi köçkünlərin dünyagörüşü və intellekt səviyyələri xeyli yüksəlib;

- bu yaxınlarda Dünya Bankının mərkəzi ofisində həmin Bankın bütün dünya üzrə həyata keçirdiyi 10 minlərlə layihələrin vaxtında, keyfiyyətli və şəffaf icra meyarına görə ölkəmizdə məcburi köçkünlərlə bağlı həyata keçirilən layihə maliyyə ilinin üç ən təqdirəlayiq layihəsindən biri seçilib;

- ötən il qaçqın və məcburi köçkünlərin 466 müraciəti əsasında keçirilən 213 məhkəmə prosesində onların hüquqlarının müdafiəsi təmin edilib, eyni zamanda, Avropa Məhkəməsinin bu məsələlərlə bağlı qərarlarının icrası yerinə yetirilib;

- qaçqın və məcburi köçkünlərdən daxil olmuş 60 min yazılı və şifahi müraciətinə baxılıb və müraciətlərin 80 faizindən çoxu müsbət həll edilib;

- 2003-cü ilə nisbətən müraciətlərin sayı 2 dəfə azalıb və onların əvvəlki müraciətlərinin məzmunu sosial problemlərə aid idisə, indiki müraciətlər əsasən ayrı-ayrı dövlətlərin və beynəlxalq təşkilatların münaqişənin həllinə ədalətsiz yanaşmaları barədədir.

Cənab Prezident!

Qeyd etmək lazımdır ki, fəaliyyətə başladığı ilk gündən etibarən Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, hörmətli Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə yaradılmış "Azərbaycan" internet portalında Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, Xocalı soyqırımı, Ermənistanın hərbi təcavüzünün nəticələri barədə geniş məlumat toplanmış və Fondun xətti ilə hər il Xocalı soyqırımı ərəfəsində dünyanın müxtəlif ölkələrində tədbirlər keçirilir, beynəlxalq mətbuatda soyqırımı haqqında yazılar dərc etdirilir.

Fondun vitse-prezidenti Leyla xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə 40-dan artıq ölkədə "Xocalıya ədalət" beynəlxalq məlumat-təşviqat kampaniyası çərçivəsində silsilə tədbirlər təşkil olunur.

Komitə tərəfindən Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında həqiqətlərin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılması məqsədi ilə məlumatlar müxtəlif dillərdə kitab, broşür və CD şəklində hazırlanaraq Azərbaycanın xarici ölkələrdəki səfirlikləri tərəfindən keçirilən görüşlərdə yayılması təmin edilir. Sizin humanitar təşkilatların şəffaf, sərbəst və səmərəli fəaliyyəti üçün yaratdığınız şəraitin nəticəsidir ki, hazırda ölkəmizdə bu sahədə 49 beynəlxalq, 43 yerli humanitar təşkilatın xətti ilə məcburi köçkünlər üçün prioritet hesab olunan müxtəlif humanitar və inkişaf layihələri həyata keçirilir.

Sizin tapşırığınıza əsasən, 2013-cü ildə də bu məqsədlə 575 milyon manat vəsaitin ayrılacağı nəzərdə tutulmuşdur. 237 milyon manat büdcə, 300 milyon manat Dövlət Neft Fondunun, 38 milyon manat isə beynəlxalq təşkilatların vəsaitidir.

Bu vəsait imkan verəcəkdir ki, daha 20 min nəfərin mənzil-məişət şəraiti yaxşılaşdırılsın. Dövlət Neft Fondundan ayrılacaq 300 milyon manat vəsait hesabına 3941 ailə və ya 20 min nəfər məcburi köçkün üçün ümumi sahəsi 260 min kvadratmetr olan, bütün zəruri sosial-texniki infrastruktur obyektləri ilə birlikdə 8 qəsəbə və məhəllə salınacaqdır. O cümlədən Gəncə şəhərində 1500 məcburi köçkün ailəsi üçün 5 mərtəbəli 25 binadan, Bərdə rayonunda 866 məcburi köçkün ailəsinə 5 mərtəbəli 15 binadan ibarət yeni yaşayış məhəllələri, Abşeron rayonunun Masazır qəsəbəsində 758, İmişli rayonunda 225, Qaradağ rayonunun “Ümid” qəsəbəsinə yaxın ərazidə 200, İsmayıllı rayonunda 45 ailəlik qəsəbələr, Qəbələ rayonunda 155, Balakən rayonunda 43 ailə üçün 5 mərtəbəli yaşayış binaları, Axısxa türkləri üçün 142 mənzil tikiləcəkdir.

Sizin tapşırığınıza əsasən, Bakı şəhərindəki yataqxanalardan 90 min nəfər məcburi köçkünün müvəqqəti məskunlaşdırılması və müəyyən iş yerlərinin yaradılması üçün yeni yaşayış massivinin salınması məqsədi ilə Abşeron rayonunun Qobu bələdiyyəsinin ərazisində 380 hektar torpaq sahəsi ayrılmış, əlavə olaraq 120 hektar torpaq sahəsinin ayrılması sənədləşdirilir.

Tövsiyənizə əsasən, hazırda Qobu şəhər məcburi köçkün yaşayış massivinin layihələndirilməsi və onun idarəetmə strukturunun yaradılması üzrə müvafiq işlər görülür.

Bakı şəhərinin digər obyektlərində - hərbi hissələrdə, məktəb, bağça, sanatoriya, pansionat, tikintisi yarımçıq qalmış binalarda, zəbt olunmuş mənzillərdə yaşayan 110 min məcburi köçkünün müvəqqəti məskunlaşdırılması üçün əlavə 500 hektar torpaq sahəsinin ayrılmasına ehtiyac vardır.

Zati-Aliləri!

Hesab edirik ki, 2013-cü ildə vasitəçilər tərəfindən məsələnin həlli ilə bağlı daha konkret təkliflər verilməli və işğalçı məcbur edilməlidir ki, işğal edilmiş torpaqlardan tezliklə çıxsın.

Ümid edirik ki, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə məşğul olan ATƏT, digər dövlət və beynəlxalq təşkilatlar ədalətsiz yanaşmadan, nəhayət əl çəkəcəklər.

Cənab Prezident!

Heç bir şübhə yoxdur ki, Sizin söyləriniz nəticəsində ölkəmizin ərazi bütövlüyü bərpa ediləcək, işğaldan azad olunacaq ərazilərdə həyat tamamilə yenidən qurulacaq, azərbaycanlılar öz ata-baba yurdlarına qayıdaraq yenidən öz doğma torpaqlarında yaşayacaqlar.

Bütün xalqımız kimi, məcburi köçkünlər də yalnız Sizə inanır, yalnız Sizə etibar edirlər!

İnanırlar ki, Azərbaycanı qarşıdakı illərdə daha böyük qələbələr, daha çox uğurlar gözləyir.

İnanırlar ki, bütün bu qələbələr, o cümlədən torpaqlarımızın erməni qəsbkarlarının işğalından azad olunması məhz Sizin adınızla bağlı olacaqdır!

Sizi əmin edirəm ki, bu sahədə qəbul etdiyiniz bütün fərman və sərəncamların, verdiyiniz tapşırıqların icrası vaxtında və keyfiyyətlə təmin ediləcəkdir.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Rabitə və informasiya texnologiyaları naziri Əli ABBASOV çıxış edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Öncə qeyd edim ki, 2003-cü ilin fevralında ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin xüsusi Fərmanı ilə regionda ilk dəfə olaraq qəbul olunmuş İKT-nin inkişafı üzrə 10 illik Milli Strategiya 2012-ci ildə başa çatmışdır. Digər tərəfdən Sizin ötən il dekabrın 29-da imzaladığınız Fərmanla “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyasına əsasən, bu ildən ölkəmizdə yeni bir inkişaf dövrü başlayır və konsepsiyanın hədəflərinə çatmaq üçün İKT sahəsinin üzərinə yeni və məsuliyyətli vəzifələr qoyulmuşdur.

Yirmiillik tariximizə nəzər salsaq, sosial-iqtisadi inkişafın mahiyyəti bir kiçik tezislə ifadə oluna bilər. Heydər Əliyev 1993-cü ildə hakimiyyətə gələn zaman onu çörək növbələri qarşılımışdı, 2013-cü ildə isə ölkəmiz Sizin rəhbərliyinizlə artıq kosmik ölkələr sırasına qoşulmuşdur.

İKT sektoru 2004–2013-cü illər üzrə hər üç ildə təxminən iki dəfə genişlənmişdir, 2012-ci ildə isə sektorun artım tempi təxminən 18 faiz olmuşdur. Bu isə ümumdünya orta artım tempindən təxminən 2,5 dəfə yüksəkdir. MDB ölkələri arasında ilk dəfə 2008-ci ildə Azərbaycanda bütün yaşayış məntəqələri telefonlaşdırılmış, 2010-cu ildə isə tam elektronlaşdırılmışdır, yəni rəqəmləşdirilmişdir. Keçən il şəbəkəyə, təxminən 20 min nömrə də əlavə olunaraq, “yeni nəsil şəbəkəsi” texnologiyaları tətbiq olunmuşdur. Hesabat ilində sektora 400 milyon ABŞ dollarından çox investisiya qoyulmuşdur.

Son üç ildə Azərbaycan MDB ölkələri arasında geniş regionda İnternet istifadəçilərinin sıxlığına görə liderdir. 2012-ci ildə bu rəqəm 65 faizdən təxminən 70 faizə yaxınlaşmışdır. Keçən ildə İnternet xidmətlərinin keyfiyyəti yüksəlmiş, 2011-ci illə müqayisədə xaricə çıxış tutumu 2,2 dəfə artmış, qiymətlər isə təxminən 35 faiz azalmışdır. Bu gün Azərbaycanda 1 meqabit-saniyə xidmətinin qiyməti orta əmək haqqının təxminən 3 faizi qədərdir. Müqayisə üçün qeyd edim ki, inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün bu rəqəm orta hesabla 20 faiz civarındadır. Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi və Dövlət Neft Fondu Azərbaycanda “evlərə optika” modeli üzrə ölkənin bütün yaşayış məntəqələrinə yüksəksürətli genişzolaqlı İnternet xidmətlərini verən optik şəbəkənin qurulması üzrə layihə hazırlamışdır və 2013-cü ildə artıq bu layihəyə 103 milyon manat vəsait ayrılmışdır. Layihə üç il müddətində həyata keçiriləcək və yüksək rentabellidir. 2014-cü ildən başlayaraq ümumi dəyərin 30-35 faizi reinvestisiya hesabına ödəniləcəkdir. Əsas hədəf ucqar kəndlər də daxil olmaqla, sürəti 10-100 meqabit-saniyə arasında olan genişzolaqlı internetə çıxışı təmin etmək, istifadəçilərin sayını isə təxminən 85 faizə çatdırmaqdır ki, bu da həmin vaxt üçün, yəni 2017-ci ildə inkişaf etmiş ölkələrin səviyyəsinə bərabər olacaqdır.

Ötən ildə Azərbaycan dördüncü nəsil mobil rabitə texnologiyasını tətbiq edən Avropanın doqquzuncu, dünyanın isə 37-ci ölkəsi olmuşdur. İndi bizdə hər 100 nəfərə təxminən 110 telefon düşür. Mobil telefon sistemi də 2010-cu ildə MDB ölkələri arasında ilk dəfə olaraq ölkə ərazisini 100 faiz əhatə etmişdir. İndi mobil abunəçilərin əksəriyyəti, həm də sürətli internet istifadəçiləridir.

Cənubi Qafqaz, Orta və Mərkəzi Asiya ölkələri arasında rəqəmli televiziya yayımının ilk dəfə Azərbaycanda tətbiq olunmasına başlanılmış və indi ölkə əhalisinin 90 faizinin bu yayım texnologiyasına çıxış imkanı təmin olunmuşdur. Azərbaycanda bu gün 25 televiziya kanalı var, onlardan 11-i ümumrespublika, 14-ü isə regional kanaldır, 15 radio proqramı mövcuddur. Eyni zamanda, 12 kabel televiziya və 20-dən çox İnternet televiziya studiyaları fəaliyyət göstərir. Milli Teleradio Şurasının razılığı ilə ölkəmizdə mərkəzləşdirilmiş və lisenziyalandırılmış 100-dən çox xarici radio-televiziya kanallarının qəbulu, saxlanma və paylanma sistemi yaradılmışdır ki, planımız bu sistemi regional mərkəzə çevirməkdir.

Bir pəncərə prinsipi ilə işləyən vahid elektron hökumət portalı yaradılmış və 2012-ci ilin sentyabrından İnternet vasitəsilə əhali və iş adamlarının istifadəsinə verilmişdir. Elektron hökumət portalına 40 hökumət və dövlət qurumu real vaxt rejimində birləşdirilmiş və Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilmiş 417 xidmətdən 158 sadə xidmət artıq portalda cəmləşdirilmiş və İnternetə birbaşa çıxışı olan əhəlinin istifadəsinə verilmişdir. Elektron imza sisteminin kompüter və mobil telefon versiyası işə salınmış və 2012-ci ildə təxminən 5,5 mindən çox dövlət məmuru və vətəndaşlar elektron imzadan istifadə etmişlər.

Dünya Bankı və Azərbaycan Mərkəzi Bankı ilə birlikdə poçt sisteminin müasir kompüter şəbəkəsi qurulmuş, müasir idarəçilik və yeni iş prinsipləri üzrə fəaliyyəti təmin edilmiş, qeyri-ənənəvi xidmətlərin, o cümlədən bank-maliyyə, elektron dövlət xidmətləri, logistika və digər xidmətlərin göstərilməsinə başlanmışdır. Lakin qeyd etməliyəm ki, poçt sisteminin rəqabətlik qabiliyyətini yüksəltmək və rentabelliliyini təmin etmək üçün işlər hələ davam edir. Bu gün poçt müəyyən həcmdə dövlət büdcəsindən və əsasən də telekommunikasiya sektorunda əldə olunan gəlirlərdən subsidiya almaqda davam edir.

Azərbaycanın ilk telekommunikasiya peykinin istehsalı başa çatmış və fevral ayının birinci üngünlüyündə orbitə çıxarılması planlaşdırılmışdır. Peyk orta çəkildir - 3,2 ton, ABŞ-ın “Orbital” şirkəti tərəfindən istehsal olunmuş və Fransanın “Arian” şirkəti tərəfindən orbitə çıxarılacaqdır. Peyk resurslarının 20 faizi ölkəmizin yerli tələbatını ödəmək üçün istifadə olunacaqdır, qalan 80 faizi isə dünya bazarlarına ixrac olunacaqdır. Təxminən 40 faizinin satışı üçün şərti müqavilələr imzalanmışdır. Peyklərin idarə olunması üçün regional idarəetmə mərkəzinin

və ehtiyat idarəetmə mərkəzinin yaradılması başa çatmışdır. Mərkəz təkcə Azərbaycanın yox, region üzərindən uçan digər ölkələrə məxsus peyklərin də idarə olunması üçün istifadə olunacaqdır. Yer səthinin müşahidəsi üçün universal qəbuletmə və emaletmə sisteminin quraşdırılmasına başlanılmış və 2013-cü ilin sentyabr ayından real vaxt rejimində əcnəbi peyklərdən yüksək dəqiqlikli təsvirlərin alınması və müxtəlif təyinatlı istifadəsi təmin olunacaqdır. Yer səthinin müşahidəsi üçün Azərbaycan peykinin aşağı yer orbitinə çıxarılması 2015-ci ilə, ikinci telekommunikasiya peykinin orbitə çıxarılması isə 2016-cı ilə planlaşdırılmışdır. Qeyd edim ki, BMT-nin uyğun komitəsində Azərbaycan kosmik ölkələr sırasına qəbul olunmuş, ölkəmiz kosmik fəzanın sülh məqsədlərlə istifadəsi üzrə öhdəliklər götürmüşdür. Kosmik texnologiyalar üzrə çox vacib məsələ olan kadr hazırlığına xüsusi diqqət yetirilmişdir. Son üç ildə orta yaşı 25-28 olan təxminən 30 nəfər peyklərin idarə olunması üzrə ABŞ, Fransa və Malayziyada uzunmüddətli kurs və təlimlər keçmiş milli mütəxəssis hazırlanmışdır.

BMT-nin 67-ci Baş Məclisi (dekabr 2012-ci il) Azərbaycanın əlaqələndirici olduğu “Avrasiya Transmilli Böyük İnformasiya Magistralı” (TASİM) layihəsinə xüsusi qətnamə ilə ikinci siyasi dəstəyini vermiş və bu layihə üzrə xüsusi alyansın yaradılmasını tövsiyə etmişdir. İkinci layihə Avropa Yaxın Şərq yüksəksürətli İnformasiya Şəbəkəsinin (EPEG) Azərbaycanda əsas və ehtiyat qovşaqlarının quraşdırılması tamamlanmışdır. İnternet şəbəkəsinin regional resurslar və xidmətləri serverlərinin, ünvanların idarə olunması üçün regional sistemin ölkəmizdə qurulması Azərbaycanın region ölkələrinə internet xidmətlərinin ixracını xeyli artırmışdır.

Ötən il ölkəmiz beynəlxalq aləmdə, həmçinin genişmiqyaslı kütləvi tədbirlərin keçirilməsi ilə yadda qalmışdır. Bu kütləvi tədbirlər zamanı, həmçinin də ölkəmizin telekommunikasiya, İnternet, radio-televiziya şəbəkələri xüsusilə gücləndirilmiş rejimdə işləmişdir. 2012-ci ildə “BakuTel” beynəlxalq konfrans və sərgi ilə birlikdə BMT və Azərbaycan hökumətinin birgə təşkilatçılığı və şəxsən cənab Prezident, Sizin himayənizlə ilin İnternet üzrə ən böyük tədbiri – İnternet İdarəçilik Forumu Bakıda keçirilmişdir. Forumda 1600-dən çox xarici və 1200 Azərbaycan vətəndaşı iştirak etmişdir, 3800 xarici iştirakçı isə videokonfranslar vasitəsilə Forumu qoşulmuşlar.

İKT-nin daha sürətli inkişafı üçün 2012-ci ildə İKT-nin İnkişafı Dövlət Fondu, Yüksək Texnologiyalar Parkı, İnformasiya Təhlükəsizliyi Mərkəzi və İnformasiya Təhlükəsizliyi üzrə Dövlət Agentliyinin yaradılması üzrə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncam və fərmanları imzalanmışdır. İKT məhsul və xidmətlərinin ixrac həcmünün artırılması üçün vergi güzəştlərinin tətbiqinə qərar verilmişdir.

“Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyasına əsasən hədəfimiz İKT-nin illik artımını təxminən 18-20 faiz ətrafında saxlamaqla, qarşıdakı səkkiz ildə sektorun gəlirlərini 8-9 milyard ABŞ dollarına çatdırmaqdır. Buna əsasən, rəqabət mühitinin yaxşılaşdırılması, sektora olunan fiskal və monetar güzəştlər, ixrac potensialının artırılmasına yönəlmiş siyasət, regional İKT resurslarının, yüksək texnoloji məhsul və xidmətlərin yaradılması, güclü insan kapitalına əsaslanan innovativ sahibkarlığın inkişafı hesabına nail olunması planlaşdırılmışdır.

Diqqətinizə görə sağ olun!

X X X

Dövlətimizin başçısı iclasa yekun vurdu.

Prezident İlham Əliyevin yekun nitqi

- Hesab edirəm ki, əvvəlki illərdə əldə edilmiş uğurlar 2013-cü ildə çox vacib rol oynayacaqdır. Çünki əvvəlki illərdə qəbul edilmiş proqramlar və icra edilmiş layihələr bu ilin uğurlu inkişafını da təmin etməlidir. Nəzərə alsaq ki, son illər ərzində, ümumiyyətlə müstəqil Azərbaycan dövlətinin tarixində 2013-cü ilin büdcəsi ən böyük büdcədir, hesab edirəm ki, biz bütün vəzifələri uğurla icra edəcəyik. Dövlət büdcəmizin xərcləri təxminən 20 milyard manat səviyyəsindədir. Əlbəttə, bu, böyük rəqəmdir. Bu vəsait bizə imkan verəcək ki, ölkə qarşısında duran əsas infrastruktur layihələrini başa çatdıraq. Bizim düşünülmüş siyasətimiz, eyni zamanda, planlı addımlarımız məhz ona hesablanıb ki, bütün infrastruktur layihələri bu ilin sonuna qədər başa çatsın. Bu layihələrin bəziləri əvvəlki illərdə, bəziləri keçən il başlanmışdır. Ancaq bu layihələrin icra edilməsi nəticəsində biz bütün infrastrukturumuzu yeniləşdirəcəyik. Çünki bizim infrastruktur layihələrimizin yaradılması sovet dövründən başlamışdır. Onların bir hissəsi köhnəlmiş, bir hissəsi sıradan çıxmışdır. Həyat yerində durmur, indi yeni texnologiyalar vardır, yeni ixtiralar üzə çıxıbdır. Biz elə etməliyik ki, gələnlərdən başlayaraq bizim infrastruktur sahəsində heç bir çatışmazlıq olmasın. Hesab edirəm ki, Dövlət İnvestisiya Proqramının həcmi və istiqamətləri bu məqsədə çatmaq üçün bizə imkan yaradacaqdır. Nəzərə alsaq ki Dövlət İnvestisiya Proqramı ilin əvvəlində deyil, ilk dəfə olaraq ötən ilin sonunda qəbul edilmişdir, biz vaxt itirmədən işlərə başlamalıyıq və artıq başlamışıq. İnfrastruktur layihələri arasında əlbəttə ki, prioritetlər vardır. Bu prioritetlər artıq neçə ildir ki, Dövlət İnvestisiya Proqramında öz əksini tapır. Dövlət investisiyaları, əlbəttə, infrastruktur layihələrinin təkmilləşməsinə xidmət göstərir. Ancaq eyni zamanda, biz görürük ki, dövlət investisiyaları özəl sektordakı vəziyyətə canlanma gətirir. Özəl investisiyalar da böyük həcmdə gözlənilir. Mən giriş sözümdə qeyd etdim ki, keçən il tarixdə ən böyük investisiyalar Azərbaycana qoyulmuşdur, 22 milyard dollardan çox. Hesab etmək olar ki, bu səviyyə bu il də qorunub saxlanılacaqdır. Beləliklə, həm dövlət, həm yerli və xarici özəl şirkətlər tərəfindən qoyulacaq sərmayə ölkəmizi daha da möhkəmləndirəcəkdir.

Prioritetlərə gəldikdə isə, yenə də deyirəm, biz infrastruktur layihələrimizi ardıcılıqla icra etməyə başlamışdıq. İlk növbədə, ölkəmizin enerji potensialının yaradılmasına çalışırıydıq. Son illər ərzində 1500 meqavat gücündə yeni elektrik stansiyaları fəaliyyətə başlamışdır. Bu gün biz nəinki özümüzü təmin edirik, eyni zamanda, başqa ölkələrə də enerjimizi ixrac edirik. Azərbaycan öz enerjisini qonşu ölkələrə də ixrac edir. Yəni bu, prioritet idi. Çünki bunsuz heç bir inkişaf mümkün deyildir. Biz artıq bu sahədə böyük dərəcədə uğurlara nail olmuşuq. Generasiya güclərimizi böyük dərəcədə artırmağa başlamışıq. Bu il "Cənub" elektrik stansiyasının işə düşməsi, - bu da təqribən 800 meqavat gücünə yaxın olan bir stansiya, - bizim bu sahədəki vəziyyətimizi daha da yaxşılaşdıracaqdır. Çünki həm istehsal gücü artır, eyni zamanda, itkilər də azalır. Əvvəlki dövrlə müqayisədə itkilər böyük dərəcədə aşağı düşmüşdür. Bu gün itkilər demək olar ki, qəbul edilmiş normalar səviyyəsindədir. Ancaq bununla bərabər, biz bu sahədəki fəaliyyətimizi davam etdirəcəyik. "Şimal-2" elektrik stansiyasının tikintisi davam edir. O da təqribən 400 meqavata yaxın əlavə gücün yaradılmasına xidmət göstərəcəkdir.

Onu da nəzərə almalıyıq ki, istehlak ildən-ilə artır. Əgər əvvəlki dövrdə qışla yay arasında fərq var idisə, qışda daha çox enerji istehlak olurdu, yayda daha az. Artıq bu fərq də aradan götürülüb. Bunun da başlıca səbəbi ondan ibarətdir ki, insanların yaşayış səviyyəsi artır. İndi yayda kondisionerlərdən daha çox istifadə olunur. Əvvəlki illərdə bu, belə deyildi. Tələbat, əhali, iqtisadiyyat artır. Biz elə etməliyik ki, generasiya güclərimiz tələbatdan daim çox olsun.

Biz artıq bərpa olunan enerji növlərinin yaradılması ilə ciddi məşğuluq. Keçən il bu sahədə ciddi addımlar atılmışdır. Günəş panelləri istehsal edən zavod işə başlamışdır. Artıq su mənbələrimiz səmərəli şəkildə bu işlərə cəlb edilmişdir. Keçən il Füzuli Su Elektrik Stansiyasının işə düşməsi bu sahədə böyük addım idi. Bu, 25 meqavat gücündə bir stansiya. Kiçik çaylarda 1, 2, 3, 5 meqavat gücündə stansiyaların tikintisi davam edir. Biz su mənbələrimizi maksimum dərəcədə bu işlərə cəlb etməliyik ki, bərpa olunan enerji növləri ümumi enerji balansımızda artsın. İnfrastruktur layihələri arasında təbii ki, enerji təchizatından sonra qazlaşdırma layihələri də çox mühüm əhəmiyyət daşıyırdı. Son illər bu sahədə də aparılan işlər təqdirəlayiqdir. Bu ilin investisiya proqramında da bu məqsədlər üçün vəsait nəzərdə tutulur. Hesab edirəm ki, bu ilin sonuna qədər ölkəmizin ümumi qazlaşdırma səviyyəsi 90 faizə çata bilər. Hər halda biz buna çalışırıq. Bölgələrdə gedən işlər deməyə əsas verir ki, biz bu hədəfə çatacağıq. Bu da çox yüksək göstəricidir. Nəzərə alsaq ki, ölkəmizin bir hissəsini dağlıq ərazilər təşkil edir, oraya qaz xətlərinin çəkilişi həm iqtisadi cəhətdən səmərəsizdir, həm texniki cəhətdən çox çətindir. Biz əhalimizin böyük hissəsini qazla təmin edəcəyik. Yeni borular çəkilir, yeni ölçü mexanizmləri, sayğaclarla tamamilə yeni səviyyədə aparılır. Biz bu sahədə infrastrukturumuzu demək olar ki, tamamilə yeniləşdirəcəyik.

Elektrik enerjisinin təchizatına gəldikdə isə, generasiya ilə bağlı artıq işlər yüksək səviyyədədir. Amma xətlərdə hələ ki, problemlər vardır. Xətlərin yenilənməsi istiqamətində bu ilin investisiya proqramında vəsait nəzərdə tutulubdur. Bu işlər vaxtında icra edilməlidir. Biz ardıcıl olaraq bir neçə il bundan əvvəl içməli su və kanalizasiya layihələrinin icrasına çox ciddi şəkildə başlamışıq. Bu, çox böyük layihədir. Ölkəmiz üçün bunun əhəmiyyəti çox böyükdür. Çünki bütün dövrlərdə Azərbaycanda, Bakıda və digər bölgələrə içməli su problemi

çox kəskin dayanmışdır. Bölgələrdə, ümumiyyətlə, kanalizasiya xətləri yox idi. Bakının da kanalizasiya sistemi köhnəlmişdir. Bu sahədə böyük quruculuq işləri aparılır və biz yenə də maksimum səviyyədə hədəf seçmişik ki, bu sahədə infrastruktur tamamilə yenilənsin. İndi həm Bakıda, həm bütün bölgələrdə içməli su və kanalizasiya layihələri icra edilir. Ümid edirəm ki, içməli su ilə bağlı layihələr, hər halda onların böyük əksəriyyəti bu ilin sonuna qədər başa çatacaqdır. Bununla paralel olaraq, kanalizasiya xətlərinin çəkilişi də davam etdirilir. Bu da tarixi bir nailiyyət olacaqdır. Çünki təmiz içməli su ilə əhalimizi təmin etmək çox böyük işdir. İnsanların rahatlığı, sağlamlığı üçün bunun əvəzsiz rolu olacaqdır. Yəni, bunlar investisiya proqramında nəzərdə tutulan əsas infrastruktur layihələridir. Bütün müvafiq qurumlar öz vəzifə borcunu yerinə yetirirlər. Bu layihələr keyfiyyətlə və vaxtında icra edilməlidir.

Eyni zamanda, Dövlət Investisiya Proqramında magistral yolların çəkilişinin davamı və yeni yolların çəkilişinin başlanması vardır. Biz son illər ərzində bu sahədə də çox işlər görmüşük, magistral yollarımızı böyük dərəcədə bərpa edə bildiyimiz və yeni yollar salmışdır. İndi bütün magistral yollarda işlər gedir və bu işlər artıq tamamlanır. Bununla bərabər, şəhərlərarası yolların çəkilişi də gedir. Bu sahəyə də bu il vəsait qoyulacaqdır. Biz artıq bir neçə ildir ki, kənd yollarının çəkilişi ilə çox ciddi məşğul olmağa başlamışıq. Bütün rayonlarda bu layihələr icra edilir. Bu layihələrin icrası rayonlardan gəlmiş sifarişlər, əhalidən gələn müraciətlər əsasında təşkil ediləndir. İlk növbədə, biz çalışmışıq ki, əhalinin ən çox məskunlaşdığı kəndlərimizi yeni yollarla təmin edək. Kəndlərarası yolların çəkilişi geniş vüsət almışdır. Keçən il bu məqsədlər üçün həm dövlət büdcəsindən, həm Prezidentin ehtiyat fondundan yüz milyon manatdan artıq vəsait ayrılmışdır. Bu il də bu məbləğ ondan az olmamalıdır. Çalışmalıyıq ki, yaxın illərdə bütün kənd yollarını tikək. Çünki onların əksəriyyəti torpaq yolları idi və qar, yağış yağan kimi o yollar keçilməz olurdu. İndi bütün yollara asfalt salınır. Ancaq əlbəttə ki, biz bu işləri digər infrastruktur layihələri ilə uzlaşdırmalıyıq, xüsusilə, yeraltı kommunikasiyaların - su, qaz xətlərinin çəkilişi ön planda olmalıdır. Ondan sonra yollar salınmalıdır, yəni, ardıcılıq məhz belə olmalıdır. Mən infrastruktur layihələri arasında, eyni zamanda, meliorasiya layihələrini qeyd etmək istəyirəm. Bu sahəyə də biz böyük vəsait ayırmışıq. Həm Dövlət Neft Fondunun xətti ilə, eyni zamanda, dövlət büdcəsinin xətti ilə.

Hazırda Azərbaycanda iki nəhəng layihə - Taxtakörpü su anbarı-Samur-Abşeron kanalı və Şəmkirçay su dəryaçası layihələri icra edilir. Bu layihələrin icrası nəticəsində on minlərlə hektar torpaq dövrüyyəyə buraxılacaq və minlərlə fermer bundan bəhrələnəcəkdir. Bu layihələr çox böyük maliyyə vəsaiti tələb edir və biz bu vəsaiti ayırırıq. Çünki bu, ölkə iqtisadiyyatı, biznesin aparılması və ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün lazımdır. Taxtakörpü su anbarı bu il istifadəyə verilməlidir. Şəmkirçay su anbarı isə yaqın ki, gələn il istifadəyə veriləcəkdir. Hər halda, Dövlət Investisiya Proqramında və Neft Fondunun investisiya layihələrində bu sahəyə kifayət qədər böyük məbləğ ayrılır. Sadəcə olaraq, bütün işlər yüksək keyfiyyətlə və vaxtında aparılmalıdır. Deyə bilərəm ki, əsas infrastruktur layihələrimiz bunlardır və yenə də qeyd etmək istəyirəm ki, bu layihələrin əsas hissəsi bu ilin sonuna qədər başa çatmalıdır. Biz 2004-cü ilin əvvəlində birinci regional proqramı qəbul edərkən məhz belə də planlaşdırdıq ki, iki beşillik proqram bizə ölkə qarşısında duran bütün sosial infrastruktur layihələrinin icrasına imkan verəcəkdir.

Eyni zamanda, bu ilin büdcəsində sosial sferaya ayrılan vəsait də kifayət qədər böyükdür. Qeyd etdiyim kimi, əmanətlərin kompensasiyası prosesi başa çatmalıdır. Artıq burada heç bir şübhə yoxdur ki, bu, uqurla başa çatacaqdır. Sosial infrastrukturun tikilməsi nəzərdə tutulur. Məktəb, xəstəxana, mədəniyyət ocaqlarının, idman komplekslərinin tikintisi nəzərdə tutulur. Yetmişdən çox tibb müəssisəsi yenidən tikiləcək, təmir ediləcəkdir. Son on il ərzində 2500-ə yaxın məktəb tikilmişdir və proses hələ də davam edir.

Bizdə, ümumiyyətlə, 4500-dən bir qədər çox məktəb var ki, onların böyük hissəsi qəzalı vəziyyətdə idi. İndi qəzalı vəziyyətdə olan məktəblərin sayı böyük dərəcədə azalıbdır. Çalışacağıq ki, bu il ümumiyyətlə, bütün qəzalı vəziyyətdə olan məktəbləri yenidən quraq və təmirə ehtiyacı olan məktəblər də tədricən təmir ediləcəkdir. Bakı şəhərindəki məktəblərə gəldikdə, bu il bütün məktəblərin təmir-tikinti işləri başa çatmalıdır. Bu məsələ daim diqqət, nəzarət altındadır. Bu il Bakıda və gələn illərdə bütün bölgələrdə bir dənə də olsun nəinki qəzalı, təmirsiz, yaxşı təmir olunmayan məktəb qalmamalıdır.

Bu il, eyni zamanda, maaşların və pensiyaların artırılması nəzərdə tutulur. Bu da mütəmadi qaydada həyata keçirilən məsələdir. Artıq burada qeyd olundu ki, Azərbaycanda orta maaş və orta pensiya artır. Əgər biz MDB məkanında müqayisə aparsaq, bu, yüksək səviyyədədir. Orta əməkhaqqı 500 dollardan çoxdur. Orta pensiya 200 dollara yaxındır. Əvəzləmə əmsalı da inkişaf etmiş ölkələrin səviyyəsindədir. Pensiya maaşın 40 faizini təşkil edir. Ancaq əlbəttə ki, bu, bizi qane etmir. Baxmayaraq ki, son illərdə əməkhaqları və pensiyalar bir neçə dəfə artmışdır, biz çalışmalıyıq ki, daha da böyük artıma nail olaq.

Biznes mühitinin yaxşılaşdırılması, yeni müəssisələrin işə salınması və sənayeləşmə ilə bağlı planlarımız həyata keçirildikdə, əlbəttə ki, insanların, yəni özəl sektorda fəaliyyət göstərənlərin yaşayış səviyyəsi yaxşılaşdırılacaqdır. Dövlət sektorunda işləyənlərin işə maaşları qaldırılmalıdır və qaldırılacaqdır. Yəni, cari ilin büdcəsində bu, nəzərdə tutulubdur.

Qarşıda duran vəzifələrdən biri də bu il makroiqtisadi sabitliyi qoruyub saxlamaqdır. Mən hesab edirəm ki, burada biz heç bir problemlə üzləşməyəcəyik. Çünki giriş sözümdə dediyim kimi, baxmayaraq ki, ötən il

investisiyalar da böyük həcmdə qoyulmuşdur, əmanətlərin qaytarılması da başlamışdır, inflyasiya cəmi 1,1 faiz təşkil etmişdir. Əlbəttə, biz çalışmalıyıq və əminəm, buna nail olacağıq ki, inflyasiya bu il də birrəqəmli olsun. Birrəqəmli inflyasiya ölkənin uğurlu inkişafını təmin edir və əhalinin real pul gəlirlərini artırır. Makroiqtisadi sabitlik daim nəzarət altındadır. Hesab edirəm ki, bu sahədə də heç bir problem olmayacaqdır. Korrupsiyaya və rüşvətxorluğa qarşı mübarizə daha da ciddi aparılmalıdır. Son illər ərzində bu sahədə böyük uğurlar əldə edilmişdir. Bu siyasət məqsədyönlü şəkildə davam etdiriləcəkdir. Burada biz müxtəlif alətlərdən istifadə edirik. Əlbəttə ki, cəza tədbirləri, inzibati tədbirlər mühüm yer tutur və bu sahədə bizim amansız mübarizəmiz davam etdiriləcəkdir. Bu məsələ ilə məşğul olan bütün dövlət qurumlarına bir daha tapşırıq verirəm ki, korrupsiyaya və rüşvətxorluğa qarşı mübarizə daha da ciddi aparılmalıdır, biz bu bəlanı aradan götürməliyik. Bununla bərabər, institusional tədbirlər də, sistem xarakterli tədbirlər də görülməlidir və görülür. Onların arasında elektron xidmətlərə keçid məsələləri də mühüm yer tutur. Burada qeyd olunduğu kimi, İKT sahəsində Azərbaycan, doğrudan da, son illər ərzində böyük uğurlar əldə edibdir. Bu, həm biznes, həm zəka, intellekt sahəsidir. Eyni zamanda, innovasiya və şəffaflığa təkan verən, xidmət göstərən bir sahədir. Biz bu imkanlardan daha da geniş şəkildə istifadə etməliyik. Elektron xidmətlərin sayı artmalıdır və bu sahədə görülən işlər davam etdiriləcəkdir. İctimai nəzarət daha da güclü şəkildə təşkil edilməlidir. Şəffaflıq maksimum dərəcədə təmin edilməlidir. Yenə də deyirəm, cəza tədbirləri, inzibati tədbirlər, institusional sistem xarakterli tədbirlər əminəm ki, gələcəkdə də korrupsiyaya qarşı mübarizədə bizə kömək edəcəkdir. Keçən ilin sonunda biz bu sahədə, yəni bütün bu vacib sahələri ehtiva edən yeni qurumun yaradılmasına nail ola bilmişik. “ASAN xidmət” artıq öz fəaliyyətinə başlayır və bu xidmətdə məhz dediyim amillər cəmləşir - həm innovasiya, insanlara xidmət, korrupsiyaya qarşı mübarizə, şəffaflıq, yenilik, müasirlik. Məhz ölkəmiz bu istiqamətdə inkişaf etməlidir. Buna nail olmaq üçün, əlbəttə, biz kadr potensialının hazırlanmasına bundan sonra da çox ciddi fikir verməliyik.

Mən çox şadam ki, indi Azərbaycanda müxtəlif yerlərdə gənc, müasir kadrlar fəaliyyətə başlayır, yetişir. Onlar vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunub, eyni zamanda, bilikli, savadlı gənclərdir. Onlar bizim gələcəyimizdir. Ölkəmizi gələcəkdə də uğurla idarə etmək üçün bu gün güclü gənc kadr potensialı yetişməlidir. Bu məqsədə çatmaq üçün biz müxtəlif imkanlardan istifadə edirik. Bildiyiniz kimi, gənclərimizi xaricdə oxuduruq, onları dövlət hesabına inkişaf etmiş ölkələrin aparıcı ali məktəblərinə göndəririk. Bu, əlbəttə müsbət təşəbbüs idi və davam edir. Ancaq mən hesab edirəm ki, indi daha çox ölkə daxilində biz elə sistem yaratmalıyıq ki, müasir biliklərə çatmaq, onları əldə etmək üçün bütün imkanlar olsun. Bu sahədə də tədbirlər görülür və görülməkdir. Biz yeni texnologiyaları, müasir yanaşmanı tələb edən sahələrə gəncləri daha da çox cəlb etməliyik.

Maliyyə məsələləri ilə bağlı olan bir məsələni də qeyd etmək istəyirəm. Baxmayaraq ki, mən bu məsələ barədə dəfələrlə fikirlərimi, iradlarımı bildirmişəm və müəyyən işlər görülmüdü, ancaq hələ ki, lazımı səviyyədə deyildir. Azərbaycanda nağdsız ödəmələr çox aşağı səviyyədədir. Bu, böyük problemdir. Bu, bir tərəfdən bu sistemdə şəffaflığın tam təmin edilməsi üçün bizə imkan vermir, eyni zamanda, xoşagəlməz halların mövcudluğunu da şərtləndirir. Hesab edirəm ki, bu il daha da ciddi tədbirlər görülməlidir. Mən təkliflər gözləyirəm ki, nağdsız hesablaşmaların, ödəmələrin sayı artsın. 2012-ci ildə doğrudan da, bu sahədə çox böyük işlər görülmüşdür və mən bu işləri qiymətləndirirəm. Hesab edirəm ki, biz bu il və bundan sonrakı illərdə də bu sahəyə çox ciddi fikir verməliyik. Burada, necə deyirlər, heç bir yeni üsul icad etməməliyik, inkişaf etmiş ölkələrin təcrübələrinə baxmaq kifayətdir.

Əlbəttə, Azərbaycan inkişafda olan dövlətdir və bizdə bu sahədə hələ ki, vəziyyət inkişaf etmiş ölkələrdəki kimi deyildir. Amma, biz buna çatmalıyıq. Çünki biz qarşıya hədəf qoymuşuq ki, bütün sahələrdə inkişaf etmiş ölkələrin səviyyəsində olmalıyıq və onların müsbət təcrübələrini Azərbaycanda tətbiq etməliyik. Bu sahə də çox vacib sahədir. Bu, bizə imkan verəcək ki, öz maliyyə və iqtisadi sahəmizdə şəffaflığı artıraraq və insanlara daha da yaxşı xidmət göstərək.

Regionların inkişafı ilə bağlı, hesab edirəm ki, bu il də bütün işlər yüksək səviyyədə aparılacaqdır. Regionların inkişafı bilavasitə Dövlət Investisiya Proqramının tərkib hissəsidir. İntestisiyaların böyük əksəriyyəti regionlara yönəldilibdir və ikinci Regional İnkişaf Proqramı əminəm ki, uğurla başa çatacaqdır. Eyni zamanda, regionların, xüsusilə sahibkarlığın inkişafı üçün Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun fəaliyyətini də mən yüksək qiymətləndirirəm. Bu Fondun xətti ilə bu günə qədər təxminən 1 milyard manata yaxın vəsait aşağı faizlərlə kredit şəklində sahibkarlara verilmişdir və çox şadam ki, bu vəsait qaytarılır. Sahibkarlar bu kreditlərə böyük məsuliyyətlə yanaşırlar və eyni zamanda, İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu sahibkarlığın inkişafı üçün öz metodik tövsiyələrini verir və eyni zamanda, biznesin düzgün aparılması üçün istiqamət göstərir. Yəni, biz özəl sektorun, sahibkarlığın inkişafına təkcə maliyyə prizmasından yanaşmırıq, eyni zamanda, tövsiyələr, məsləhətlər də verilir.

Bu il sahibkarlara 250 milyon manat güzəştli kredit veriləcəkdir və bu vəsaitin 83 faizi regionların payına düşür. Hesab edirəm ki, biz görülən işlər nəticəsində regionların inkişafına böyük xidmət göstərmişik, regionlarla paytaxt arasındakı fərqi azalda bilmişik. Bunu etmək çox çətindir. Çünki paytaxt da çox sürətlə inkişaf edir və bu gün Bakı dünyanın ən gözəl şəhərlərindən biridir. Ancaq şadam ki, bölgələrdə də yerli vətəndaşlar, icra

orqanlarının nümayəndələri, fəallar çalışırlar ki, onların da şəhərləri, qəsəbələri, kəndləri gözəlləşsin. Kreditlərin verilməsi özünü doğruldub, ildən-ilə məbləğ artır və biz bu 250 milyonu daha çox əvvəlki illərdə verilmiş və qaytarılan vəsaitlər hesabına təmin edirik.

Bununla bilavasitə bağlı olan ərzaq təhlükəsizliyi məsələləri də daim diqqət mərkəzindədir. Mən çox şadam ki, biz qarşıya qoyulmuş hədəfə yaxınlaşırıq. Keçən dəfə sahibkarlarla görüşdə qeyd etmişdim ki, indi biz özümüzü əsas ərzaq malları ilə təmin edirik. Amma əlbəttə, istərdim ki, biz özümüzü 100 faiz təmin etmək səviyyəsinə çatmaq. Artıq görülən işlər, xüsusilə iri fermer təsərrüfatlarının yaradılması, meliorativ tədbirlərin görülməsi, kreditlərin verilməsi, infrastruktur, yolların və s. məsələlərin həlli hesabına biz buna nail olacağıq ki, Azərbaycan özünü əsas ərzaq məhsulları ilə tam şəkildə təmin etsin. Bu, tarixi nailiyyət olacaqdır. Bu, gələcəyə hesablanmış bir addım olacaqdır. Çünki əlbəttə ki, biz dünya iqtisadiyyatının bir parçasıyıq və Azərbaycanda çatışmayan, yəni istehsalı lazımı səviyyədə olmayan məhsulları idxal edirik. Ancaq hesab edirəm ki, hər bir ölkə əsas ərzaq məhsulları ilə özünü təmin etməlidir. Bu, həm təhlükəsizlik nöqtəyi-nəzərdən vacibdir, eyni zamanda, yerli istehsalın gücləndirilməsi deməkdir və dövlətimiz bu məqsədə çatmaq üçün demək olar ki, hər şeyi edir. İnfrastruktur layihələri dövlət hesabına icra edilir, kənd infrastrukturuna milyardlarla vəsait qoyulur. Kreditlər sahibkarlara dövlət qurumları tərəfindən güzəştli şərtlərlə verilir ki, onlar öz bizneslərini qursunlar. “Aqrolizing” tərəfindən gətirilən texnika icarəyə verilir. Hətta biz iribuynuzlu mal-qaranı da alıb gətirir, fermerlərə paylayırıq ki, onlar biznes qursunlar. Kəndlilər torpaq vergisi istisna olmaqla, bütün vergilərdən azaddırlar. Gübrələr, yanacaq güzəştli şərtlərlə verilir. İkinci belə ölkə tapılmaz ki, fermerlərə bu qədər şərait yaradır, güzəşt edir və bu qədər vəsait ayırır. Bunu biz insanların yaxşı yaşaması, biznes şəraitinin yaxşılaşdırılması və kənd təsərrüfatının inkişafı üçün edirik. Biz, yenə də deyirəm, bu sahədə böyük ixracatçı ölkəyə çevrilə bilirik və artıq çevrilirik. Yəni, bu il bu məsələ də xüsusi diqqət tələb edir və bütün lazımı tədbirlər görülməlidir, o cümlədən investisiya proqramında da bu, öz əksini tapıbdır.

Qeyd etdiyim kimi, Bakı və onun qəsəbələrinin inkişafı proqramı bu il başa çatmalıdır. Bu da çox ciddi, böyük, qısamüddətli, eyni zamanda, çox təsirli proqramdır və bu il biz bu proqramı başa çatdıracağıq.

Hesab edirəm ki, 2013-cü ildə sənaye istehsalı ilə bağlı, çox ciddi addımlar atılacaqdır. Bütün hazırlıq işləri görüldü. Nəinki hazırlıq işləri görüldü, eyni zamanda, artıq burada qeyd olundu, böyük sənaye müəssisələri işə düşüb. Onların bir hissəsi dövlət, böyük hissəsi isə özəl sektor tərəfindən icra edilib. Əvvəlki illərdə qeyd etdiyim kimi, Azərbaycanda bir neçə sənaye mərkəzi yaradılır. Gəncədə, Sumqayıtda, Bakının Qaradağ rayonunda, digər yerlərdə böyük sənaye obyektləri tikilir və 2013-cü ildə bu istiqamətdə daha da böyük işlər görülməkdir. Xüsusilə sənaye istehsalının təşviqi üçün yeni qaydaların tətbiq edilməsi, texnoparkların fəaliyyətinin gücləndirilməsi və bu fəaliyyəti gücləndirmək üçün əlavə tədbirlərin görülməsi, güzəştlərin verilməsi məsələləri nəzərdə tutulub.

Qaldı ki, sahibkarlar, yerli və xarici şirkətlər, kiçik və böyük şirkətlər bu imkanlardan istifadə etsinlər. Azərbaycanda bütövlükdə investisiya iqlimi çox yaxşıdır. Birbaşa xarici sərmayələrin qoyuluşuna görə biz MDB məkanında liderlik mövqelərimizi uzun illərdir ki, saxlaya bilmişik. Bizneslə məşğul olmaq üçün bütün imkanlar vardır, heç bir məhdudiyət yoxdur, əksinə, qeyd etdiyim kimi, dövlət də öz dəstəyini əsirgəmir.

Texnoparkların fəaliyyəti üçün yenə də dövlət tərəfindən builki, investisiya proqramında kifayət qədər böyük vəsait nəzərdə tutulur ki, o ərazilər təmizlənsin, orada bütün infrastruktur, kommunikasiyalar, dəmir yolu xətləri yaradılsın. Yerlər artıq müəyyən edilib, təmizlik işləri gedir. Yenə də deyirəm, qaldı ki, sahibkarlar, investorlar, gəlsinlər, şirkətlər qursunlar və biz ölkəmizə lazım olan sənaye məhsulunun istehsalına böyük həcmdə nail olaq. Sənayeləşmə siyasətimiz imkan verəcək ki, biz bundan sonrakı illərdə də iqtisadi inkişafa nail olaq.

Çünki giriş sözümdə qeyd etdiyim kimi, ötən il qeyri-neft iqtisadiyyatımız 9,7 faiz artmışdır. Əslində, iqtisadi artım bu deməkdir. Çünki neft sektorunda qeyd etdiyim kimi, azalma olmuşdur. Yəni, bunu biz sənayeləşmə və biznes mühitinin yaxşılaşdırılması hesabına təmin edə bilmişik. Biz elə etməliyik ki, bu inkişaf templərini saxlayaq və hesab edirəm ki, qeyri-neft sektorunda inkişaf on faiz səviyyəsində olmalıdır. Biz buna nail ola bilsək, o zaman uzunmüddətli perspektivdə ölkəmizin çox güclü sənaye potensialı yaranacaqdır. Bu potensial bu gün artıq yaranmaqdadır. Biz artıq xarici bazarlara çıxırıq, yeni bazarlar aşkarlayırıq. Bu sahədə, əlbəttə ki, müxtəlif ölkələrlə bizim qarşılıqlı ikitərəfli əlaqələr də çox vacibdir. Biz öz biznes imkanlarımızı xarici bazarların aşkarlanması hesabına artırmalıyıq. İstər ərzaq, istərsə də sənaye məhsulları ilə bağlı. Çünki hesab edirəm, biz elə güclü sənaye potensialı yaratmalıyıq ki, məhsullarımız rəqabətqabiliyyətli olsun və əlbəttə, xarici bazarlara istiqamətləndirilsin. Çünki daxili bazar o qədər də geniş deyil, amma planlarımız çox böyük və genişdir. Mən hesab edirəm ki, 2013-cü ildə bu sahədə çox ciddi addımlar atılacaqdır.

Giriş sözümdə enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı fikirlərimi bildirdim, bir daha təkrar etməyə ehtiyac yoxdur. Qeyd etmək istəyirəm ki, bu, daim diqqət mərkəzində olan məsələdir və Azərbaycan dünya miqyasında global enerji bazarında ciddi rol malik olan bir ölkə kimi artıq özünü təsdiqləyib. Bəzi Avropa ölkələrinin enerji balanslarında Azərbaycanın enerji daşıyıcıları 30-35 faiz təşkil edir. Yəni, biz bu baxımdan bir neçə Avropa ölkəsinin enerji təhlükəsizliyində bilavasitə iştirak edirik. Əgər bizim zəngin qaz resurslarımızı da buna əlavə etsək və bayaq qeyd etdiyim kimi, deməli, irəli sürülmüş layihələri uğurla, vaxtında icra etsək, Azərbaycan onilliklər bundan sonra Avropanın, bölgənin, dünyanın enerji təhlükəsizliyi məsələlərinin həllində əvəzolunmaz

rol oynayacaqdır. Əlbəttə bu, bizim həm iqtisadi, həm siyasi çəkimizi artıracaqdır. Mən buna çalışıram. Hesab edirəm ki, biz buna nail ola bilmişik ki, bu gün Azərbaycan istənilən sahədə doğrudan da, çox ciddi beynəlxalq oyunçuya çevrilibdir.

Bu ildən biz Avropa Olimpiya Oyunlarına hazırlıq işlərinə də başlamalıyıq. Keçən ilin sonunda Avropa Olimpiya Komitəsinin Baş Məclisində birinci Avropa Olimpiya Oyunlarının Bakıda keçirilməsi haqqında qərar qəbul edilmişdir. Mən bu məsələ ilə bağlı Azərbaycan xalqını təbrik etmişəm, Azərbaycan xalqına müraciət etmişəm. Çünki hesab edirəm ki, bu, çox ciddi hadisədir. Bu, eyni zamanda, Azərbaycanda son illər ərzində görülən işlərin təzahürüdür, beynəlxalq imicimizin yüksək səviyyədə olmasının əlamətidir. Azərbaycanın iqtisadi və siyasi cəhətdən sabit ölkə kimi tanınmasının nəticəsidir. Böyük məsuliyyətdir, böyük şərəfdir və böyük etimaddır. Mən heç də şübhə etmirəm ki, biz bu məsuliyyəti şərəflə hiss edərək lazım olan bütün tədbirləri görəcəyik və Avropa Olimpiya Oyunlarını ən yüksək səviyyədə, yəni, Beynəlxalq Olimpiya Oyunları səviyyəsində keçirəcəyik.

Yaxın günlərdə təşkilat komitəsinin yaradılması ilə bağlı qərar veriləcəkdir və işlər dərhal başlanmalıdır. Əlbəttə, dövlət qurumları bu işlərdə fəal iştirak etməlidirlər. Buraya həm infrastruktur, nəqliyyat, təhlükəsizlik, turizm – yəni, bütün sahələr cəlb edilməlidir. Bir daha biz dünyaya göstərəcəyik ki, Azərbaycan qonaqları qəbul etmək üçün böyük imkanlara malikdir. Azərbaycan bölgədə qonaqpərvərliyin, demək olar ki, rəmzidir. Bizim bütün imkanlarımız var və biz Azərbaycanı güclü müasir dövlət kimi bir daha dünyaya təqdim edəcəyik.

Nəhayət, bir məsələni də vurğulamaq istəyirəm. Artıq burada deyildi ki, gələn ay birinci telekommunikasiya peykimiz orbitə çıxarılacaqdır. Bu da tarixi hadisədir. Doğrudan da, Azərbaycan kosmik ölkəyə çevrilir, biz kosmik sənayenin inkişafı ilə məşğuluq və bir neçə il bundan əvvəl bunu təsəvvür etmək belə çətin idi ki, vaxt gələcək və Azərbaycan kosmik ölkələrin sırasına daxil ediləcəkdir. Amma bu vaxt gəlir, yaxın günlərdə biz bu tarixi hadisəni qeyd edəcəyik. Bu, özlüyündə bütün cəhətlərdən böyük bir nailiyyətdir - həm ölkənin prestiji, həm müasirlik, yeni texnologiyaların inkişafı üçün. Bu, biznes üçün də sərfəlidir. Çünki bu, eyni zamanda, iqtisadi cəhətdən də səmərəli layihədir. Amma ən önəmlisi odur ki, bu, ölkəmizin inkişafını və niyyətini göstərir. Ümumiyyətlə, bizim dünyagörüşümüzü və siyasətimizi göstərir. Çünki biz müasir, güclü dövlət qururuq. Biz regional müstəvidən çoxdan çıxmışıq. Postsovet ölkəsi kimi bu adı, necə deyərlər, artıq çoxdan arxada qoymuşuq. Biz postsovet ölkə deyilik. Bəzi hallarda xarici tərəfdaşlarla görüşlər əsnasında deyiləndə ki, postsovet ölkələr, deyirəm saxlayın burada. Azərbaycan postsovet ölkəsi deyildir. Bəlkə kimsə postsovet ölkəsidir, biz deyilik. Biz, müstəqil Azərbaycan dövlətiyik.

Bu müstəqillik dövründə doğrudan da, biz elə böyük uğurlara imza atmışıq ki, hər bir Azərbaycan vətəndaşı bununla fəxr edə bilər. Onların içində peykin buraxılması xüsusi yer tutur. Bu, həm böyük məna daşıyır, həm də bunun böyük rəmzi mənası vardır. Əminəm ki, bu hadisə gələcəkdə müasirliyə, inkişafa doğru atılan addımlarımızı artıracaqdır. Bu hadisəni və ümumiyyətlə, İKT sahəsinə verilən diqqəti və bu sahədə əldə edilmiş uğurları nəzərə alaraq mən 2013-cü ili “İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları ili” elan edirəm və hesab edirəm ki, 2013-cü ildə bu sahədə biz daha da böyük nailiyyətlərə çatmalıyıq.

İl başlayır, bütün dövlət, hökumət qurumları öz vəzifə borcunu bilirlər. Əminəm ki, hər bir dövlət məmuru bu il ərzində öz vətəninə, xalqına sədaqətlə xidmət edəcək və 2013-cü ili də biz uğurla başa vuracağıq. Sağ olun.

Xalq qəzeti.-2012.- 16 yanvar.-№ 9.-S. 1-5.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2013-cü ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir
(14 aprel 2013-cü il)

Bakı, 14 aprel (AzərTAc). Aprelin 14-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2013-cü ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Dövlətimizin başçısı iclasda nitq söyləmişdir.

**Prezident İlham Əliyevin
giriş nitqi**

- Nazirlər Kabinetinin bugünkü iclasında biz ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi yekunlarını müzakirə edəcəyik.

Keçən ilin yekunları çox müsbət idi. Keçən il Azərbaycan iqtisadiyyatı uğurla inkişaf edirdi. Ölkə qarşısında duran bütün əsas vəzifələr icra edilmişdir. İqtisadiyyatımızın şaxələndirilməsi istiqamətində aparılan işlər də yüksək səviyyədə idi. Yəni, keçən ilin yekunları bu ilin inkişafına da möhkəm zəmin yaratmışdır. Azərbaycanda iqtisadi islahatlar uğurla aparılır, davam etdirilir. İslahatlar artıq gözəl nəticələrə gətirib çıxarır və bu baxımdan 2013-cü il də keçən illərdən fərqlənir. Ancaq hesab edirəm ki, biz 2013-cü ildə keyfiyyətcə daha da böyük nəticələr görəcəyik. Ümid edirəm ki, 2013-cü il xüsusilə, iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunun inkişafında rekord ili olacaqdır.

Bildiyiniz kimi, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi məsələsi bizim üçün iqtisadi sahədə əsas prioritetdir. Xüsusilə enerji sektorunda görülmüş işlər nəticəsində demək olar ki, bütün hədəflərin təmin edilməsi şəraitində qeyri-neft sektorunun inkişafı təbii ki, prioritet olmalıdır. 2013-cü ilin birinci rübündə iqtisadi inkişaf özünü bir daha göstərdi. Xüsusilə qeyri-neft sektorundakı inkişaf məni çox sevindirir.

Bu ilin birinci rübündə ümumi daxili məhsul 3,1 faiz artmışdır. Hesab edirəm ki, bu, çox yaxşı göstəricidir. Biz bu artımı qeyri-neft sektorunun hesabına əldə etmişik. Bu ilin birinci rübündə qeyri-neft sektorunun inkişafı 11,4 faiz olmuşdur. Yəni, bu, hesab edirəm ki, bugünkü Azərbaycan iqtisadiyyatını təhlil etmək üçün əsas göstərici olmalıdır. Çünki əvvəlki dövrlərdə də, bu gün də Azərbaycanın iqtisadi inkişafını təhlil edənlər bəzi hallarda bu inkişafı neft-qaz amili ilə bağlayırlar. Şübhə yoxdur ki, ilk illərdə - müstəqilliyimizin ən ağır dövründə, 1990-cı illərin ortalarında başlamış neft strategiyamız ölkə iqtisadiyyatına böyük təkan vermişdir və bu gün neft-qaz sektoru ölkə iqtisadiyyatında önəmli bir yer tutur. Ancaq bizim əsas uğurlarımız müdrik iqtisadi islahatlar nəticəsində təmin edilmişdir və bu il qeyri-neft sektorunun 11,4 faiz artması özlüyündə bir göstəricidir. Bu, onu göstərir ki, ölkə iqtisadiyyatı və ümumiyyətlə, ölkəmiz neft-qaz amilindən asılılığını azaldır və beləliklə, dayanıqlı inkişaf artıq reallıqdır.

Makroiqtisadi göstəricilər də çox müsbətdir. İnflyasiya cəmi 1,2 faiz təşkil edir. Keçən il inflyasiya 1,1 faiz idi. Keçən ilin yekunlarını müzakirə edərkən mən qeyd etmişdim ki, bu il də inflyasiya berrəqəmli olmalıdır. Ancaq görürük ki, nəticələr daha da yaxşıdır – 1,2 faiz inflyasiya, əlbəttə, makroiqtisadi sabitlik üçün çox önəmli olan bir məsələdir. Eyni zamanda, daim qeyd etdiyim kimi, bizim bütün məqsədlərimizin mərkəzində insan amili dayanır. İnflyasiyanın aşağı səviyyədə saxlanması əlbəttə ki, insanların rifah halının yaxşılaşmasına xidmət göstərir.

Əhalinin pul gəlirləri isə təxminən 6 faiz artmışdır. Biz burada da real artımı görürük. Kənd təsərrüfatında 4 faizdən çox artım olmuşdur. Bu da çox gözəl göstəricidir. Valyuta ehtiyatlarımız da artmaqdadır. Baxmayaraq ki, 2013-cü ildə böyük infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi böyük maliyyə vəsaiti tələb edir. Eyni zamanda, sovet dövründən qalmış əmanətlərin qaytarılması prosesi gedir. Maaşlar və pensiyaların məbləği artırılacaqdır və daim artırılır. Buna baxmayaraq, biz öz valyuta ehtiyatlarımızı yenə də artırmaqla bilirik.

Xərclər də kifayət qədər çoxdur. Xərclər əlbəttə ki, ölkə iqtisadiyyatının şaxələndirilməsinə xidmət göstərir. Ancaq əvvəlki dövrlərdə qarşıya hədəf qoyulmuşdur ki, biz valyuta ehtiyatlarımızı ildən-ilə artırmalıyıq və bunu edirik. Bu göstəriciyə, xüsusilə adambaşına düşən valyuta ehtiyatlarının həcminə görə Azərbaycan dünya miqyasında ön sıralardadır.

Regionların sosial-iqtisadi inkişafı ikinci Dövlət Proqramı bu ilin birinci rübündə uğurla icra edilir. Proqram bu il başa çatacaqdır. Əminəm ki, proqram artıqlaması ilə icra ediləcəkdir. Çünki son illər ərzində proqrama əlavələr edilmişdir, yeni proqramlar qəbul olunmuşdur. Bu proqramın icrası nəticəsində ölkəmizdə bir milyon yüz mindən artıq iş yeri açılmışdır ki, onların 30 mini bu ilin birinci rübündə yaradılmışdır. Əlbəttə, bu göstərici də qeyri-neft sektorunda əldə edilən uğurlarla bilavasitə bağlıdır. Çünki əsas iş yerlərini yaradan sahələr qeyri-neft sənayesi və kənd təsərrüfatıdır.

Regionlarda quruculuq işləri aparılır, sosial infrastruktur yaradılır. Hesab edirəm ki, 2013-cü ildə bu istiqamətdə əsas məsələlər öz həllini tapacaqdır. Sosial infrastrukturun modernləşdirilməsi və yenidən yaradılması ilə bağlı müvafiq göstərişlər verilmişdir. Dövlət büdcəsində bu məqsədlər üçün kifayət qədər böyük məbləğlər nəzərdə tutulur və vaxtaşırı Prezidentin ehtiyat fondundan bu məqsədlərə əlavə vəsait ayrılır. Deyə bilərəm ki, iki regional inkişaf proqramı Azərbaycan iqtisadiyyatına çox böyük töhfə vermişdir. Əgər 2004-cü ildə birinci proqram qəbul olunmasaydı, indi hazırda şəxələndirilmiş iqtisadiyyatdan söhbət belə gedə bilməzdi. Onu da deməliyəm ki, iqtisadi islahatlar, eyni zamanda, mötəbər beynəlxalq qurumlar tərəfindən də qeyd edilir. Azərbaycan o ölkələrdəndir ki, öz daxili imkanlarına söykənir, öz iqtisadi və siyasi inkişafını özü təmin edir. İqtisadi sahədə seçdiyimiz kurs beynəlxalq qurumlar tərəfindən də qiymətləndirilir. Buna görə baxmayaraq ki, bu gün hələ də bəzi ölkələrdə böhran öz acı nəticələrini göstərməkdədir, Azərbaycanda nə böhranın ən qızgın çağında, nə də indi maliyyə və iqtisadi böhranın heç bir əlaməti yoxdur. Bunun başlıca səbəbi Azərbaycanın müstəqil siyasətidir, müstəqil iqtisadi siyasətdir, bizim maliyyə vəziyyətimizdir və artıq həyat göstərir ki, bu, yeganə düzgün bir yoldur.

İslahatların davam etdirilməsi əlbəttə ki, inkişafımızı daha da gücləndirəcəkdir. Ancaq yenə də deyirəm, çox əlamətdar haldır ki, beynəlxalq qurumlar da bunu qeyd edirlər. Xüsusilə əsas reyting agentlikləri “Standard & Poor's”, “Fitch” və “Moody's” Azərbaycanın kredit reytingini artırmışlar. Bunlardan yuxarı reyting agentlikləri yoxdur. Avropanın bəzi ölkələrinin kredit reytinglərinin aşağı salındığı bir dövrdə Azərbaycanın reytingi qalxır. Davos Dünya İqtisadi Forumu dörd il ardıcılıqla Azərbaycan iqtisadiyyatını MDB məkanında ən rəqabət qabiliyyətli iqtisadiyyat kimi qeyd edir. Bu gün dünya miqyasında rəqabət qabiliyyətliliyinə görə Azərbaycan iqtisadiyyatı 46-cı yerdədir.

Deyə bilərəm ki, Davos İqtisadi Forumu dünya miqyasında bir nömrəli beynəlxalq Forumdur. Bu Forumun, əlbəttə, həm siyasi, həm iqtisadi istiqaməti vardır. Azərbaycan bu Forumun fəal iştirakçısıdır və bu il ilk dəfə olaraq Dünya İqtisadi Forumu Bakıda keçirilmişdir, böyük uğurla keçirilmişdir. Forumda səslənən fikirlər, o cümlədən Azərbaycan iqtisadiyyatı, ümumiyyətlə, ölkəmizin inkişafı ilə bağlı səslənən fikirlər çox müsbət idi. Bu fikirlər və bu qiymət deyə bilərəm ki, ən yüksək qiymətdir. Çünki biri var hansısa qondarma qeyri-hökumət təşkilatı yalançı bir reyting düzəldir və istənilən halda siyasi sifarişlər əsasında ölkələrin elə bil ki, sıralamasını müəyyən edir. Biri də vardır ki, mötəbər beynəlxalq qurumlar, Dünya Bankı, Dünya İqtisadi Forumu, Valyuta Fondu, digər mötəbər beynəlxalq qurumlar Azərbaycanda gedən prosesləri təqdir edir, yüksək qiymətləndirir.

Yəni, iqtisadi islahatlar bundan sonra da davam etdiriləcəkdir. Azərbaycan iqtisadiyyatı tam şəkildə bazar iqtisadiyyatı prinsipləri üzərində qurulubdur. Hazırda ümumi daxili məhsulun 83 faizi bazar iqtisadiyyatında, özəl sektorda formalaşır. Dövlət inhisarında olan şirkətlər də tədricən beynəlxalq mühasibat və beynəlxalq idarəçilik prinsiplərinə keçir. Bu proses də gedir, daha da sürətlə getməlidir. Dövlət şirkətləri, yəni, strateji, ölkəmiz üçün əhəmiyyət daşıyan sahələrdə fəaliyyət göstərən dövlət şirkətləri də korporativ üsul-idarə ilə idarə edilməlidir və bir daha demək istəyirəm ki, bu istiqamətdə son illər ərzində böyük nailiyyətlər müşahidə olunur.

Sosial məsələlərin həllinə gəldikdə, qeyd etdiyim kimi, bu məsələlər də həmişə olduğu kimi, bizim üçün prioritetdir. Əgər belə olmasaydı, son 10 il ərzində yoxsulluq 50 faizdən 6 faizə düşməzdi. Bu da neft-qazla zəngin olan ölkələr üçün, deyə bilərəm ki, çox əlamətdar bir göstəricidir. Çünki neftlə, qazla zəngin olan ölkələrdə bir çox hallarda təbəqələşmə prosesi gedir - varlılar daha da varlanırlar, kasıblar daha da kasıblaşır. Deyə bilərəm ki, bizim sosial və iqtisadi siyasətimizin uğurla aparılması bu fəsadların da qarşısını alıbdir.

Sosial məsələlərin həllinə gəldikdə, - mən sosial infrastruktur layihələrini qeyd etmək istəyirəm, - xəstəxanalar, məktəblər, mədəniyyət ocaqları, idman qurğuları tikilir. Sosial infrastrukturun yaradılması, yeniləşməsi prosesi bu il və gələn illərdə də davam edəcəkdir. Ünvanlı sosial yardım alan vətəndaşlar da dövlət tərəfindən qayğı ilə əhatə olunur. 123 min ailə dövlətdən bu yardımı alır və hər bir ailə orta hesabla dövlətdən 117 manat müavinət alır. Əlbəttə, mən çox istərdim ki, ünvanlı sosial yardıma ehtiyacı olan ailələrin sayı kəskin şəkildə azalsın. Ölkəmizin uğurlu inkişafı, yeni iş yerlərinin yaradılması, sosial proqramlar, əminəm ki, yaxın zamanlarda bu kateqoriyadan olan insanların da yaşayış səviyyəsini əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşdıracaqdır. Ancaq hələ ki, dövlət dəstəyinə ehtiyacı olan ailələr var və biz onların qayğıları ilə məşğuluq. Çalışacağıq ki, bundan sonra da dövlət tərəfindən onlara verilən maddi yardımı artıraraq.

Bu il maaşlar və pensiyalar artırılacaqdır. Hesab edirəm ki, sosialyönümlü siyasətimizin nəticələri çox müsbət olacaqdır. Sosial məsələlərin həllində əlbəttə ki, ilk növbədə, biz məcburi köçkünlərin problemlərini qeyd edirik, daim bu məsələlərlə məşğuluq. Son bir neçə ay ərzində bu istiqamətdə də çox önəmli hadisələr baş vermişdir. Keçən ilin sonunda biz Müşfiqabad qəsəbəsində böyük bir şəhərciyin açılışını qeyd etmişik. Bu yaxınlarda Masazır qəsəbəsində böyük şəhərciyin açılışını qeyd etmişik. Bir neçə gündən sonra Mingəçevirdə böyük şəhərciyin açılışı qeyd ediləcəkdir. Bütün mənzillər yüksək keyfiyyətlə tikilmişdir, bütün infrastruktur - məktəblər, uşaq bağçaları, tibb məntəqələri, su, qaz, işıq, bütün digər infrastruktur layihələri nəzərdə tutulur. Dövlət Neft Fondundan bu il 300 milyon manat yalnız tikinti işlərinə ayrılmışdır. Artıq Prezidentin ehtiyat fondundan müəyyən məbləğ ayrılmışdır və istisna olunmur ki, gələcəkdə də, bu ilin sonuna qədər yenə də

ayrılacaqdır. Biz demək olar ki, hər il köçkünler üçün yeni bir şəhər salırıq. Bu il 20 min köçkün yeni evlərə, mənzillərə köçürüləcəkdir. Artıq yataqxanalardan köçürülmə prosesi başlamışdır, vaxtilə fin qəsəbələrində məskunlaşmış köçkünler artıq bu il tamamilə oradan köçəcək və “fin qəsəbəsi” anlayışı “çadır şəhərciyi” anlayışı kimi birdəfəlik aradan götürüləcəkdir.

Amma bilirik ki, hələ də çətin, ağır vəziyyətdə yaşayan köçkünler var – məktəblərdə, uşaq bağçalarında, yataqxanalarda, hərbi hissələrin ərazilərində. Onların köçürülməsi də təmin ediləcəkdir. Bu il və gələn il, ondan sonrakı illərdə bu məsələ həm bizim büdcəmizdə, Dövlət Neft Fondunun büdcəsində və ümumiyyətlə, Azərbaycanda diqqət mərkəzində olacaqdır.

O ki qaldı beynəlxalq məsələlərin təhlilinə, deyə bilərəm ki, Azərbaycan öz beynəlxalq mövqələrini bu ilin əvvəlində də möhkəmləndirə bilmişdir. Bizim ikitərəfli əlaqələrimiz genişləniir, gücləniir, tərəfdaş ölkələrin sayı artır. Azərbaycan beynəlxalq arenada öz mövqeyini müdafiə etmək iqtidarındadır. Azərbaycan dünya miqyasında çox böyük hörmətə layiq olan bir ölkədir. Çünki sözümlə də, əməlimiz də birdir. Azərbaycan etibarlı tərəfdaşdır. Bizim xarici siyasətimiz daxili siyasətin məntiqi davamıdır. Xarici siyasətimiz ölkəmizin daha da güclənməsinə yönəldilmişdir və biz milli maraqlarımızı çevik və məqsədyönlü xarici siyasətlə təmin edirik və beynəlxalq təşkilatlarda fəaliyyətimiz çox təsirlidir. Azərbaycan ikinci ildir ki, BMT Təhlükəsizlik Şurasının üzvüdür və bu ən mötəbər qurumda bütün məsələlərlə bağlı öz prinsipial sözünü deyir və deyəcəkdir. Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlı bir neçə gün bundan əvvəl MDBMİ-nin forumunda mən Azərbaycanın rəsmi mövqeyini bir daha bildirmişəm. Bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycanın beynəlxalq birlik tərəfindən tanınan ərazi bütövlüyü danışıqlar mövzusu deyil, heç vaxt olmayıb, heç vaxt olmayacaqdır. Azərbaycan torpaqlarında ikinci qondarma erməni dövlətinin yaradılmasına biz heç vaxt imkan verməyəcəyik və çalışacağıq ki, bütün imkanlardan istifadə edib tezliklə bu münaqişəni həll edək. Bu münaqişənin həlli beynəlxalq hüquq normaları əsasında olmalıdır, BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsi qeyd-şərtsiz icra edilməlidir, işğalçı qüvvələr torpaqlarımızdan çəkilməlidir.

Bununla bərabər, biz bundan sonra da öz gücümüzü – siyasi, iqtisadi, hərbi gücümüzü artırmalıyıq, artırırıq və bu, bizim suveren hüququmuzdur. Bir daha demək istəyirəm, məndə heç bir şübhə yoxdur ki, Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü bərpa edəcəkdir. Hər gün, hər ay bizim qələbəmizi yaxınlaşdırır. Hər ay, hər il Azərbaycan daha da gücləniir, Ermənistan daha da zəifləyir. Bunu artıq bu məsələ ilə məşğul olan bütün maraqlı qurumlar, ölkələr də görür, bilir. Tarixin gedişatı, inkişafı belədir ki, Azərbaycan ilə rəqabət aparmaq Ermənistan üçün mümkün olmayacaqdır. Onların əsas ümidi xarici qüvvələrə, erməni lobbisinə, onun havadarlarına və bəzi başqa ölkələrin dairələrinədir. Bizim isə ümidimiz öz gücümüzdür – Azərbaycan xalqıdır, haqq və ədalətdir, beynəlxalq hüquqdur və artan gücümüzdür. Əminəm ki, Azərbaycan ədaləti bərpa edəcək və öz ərazi bütövlüyünü təmin edəcəkdir.

Bununla bərabər, bir daha demək istəyirəm ki, biz münaqişə dövründə çox fəal işləmişik. Biz münaqişə dövründə geridə qalmış ölkədən inkişaf edən ölkəyə çevrilmişik. Biz bu dövrdə iqtisadi sahədə inqilabi islahatlar aparmışıq. Biz ölkəmizi möhkəmləndirə bilmişik. Bu gün Azərbaycan və Bakı dünya mərkəzlərindən biridir. Baxın, şəhərimizdə, ölkəmizdə nə qədər beynəlxalq tədbir keçirilir. Demək olar ki, hər ay, bəzi hallarda ayda bir neçə dəfə beynəlxalq forumlar, iqtisadi forumlar, mədəniyyətlə, sivilizasiyalar dialoqu ilə bağlı forumlar. Yəni, Bakı, Azərbaycan bir daha demək istəyirəm ki, dünya mərkəzlərindən birinə çevrilibdir. Bakıda siyasi məsələlər, regional əhəmiyyətli məsələlər müzakirə edilir.

Bakıda keçirilən Davos Forumunun əsas mövzusu Cənubi Qafqaz və Mərkəzi Asiya ölkələri arasında əlaqələr və bu əməkdaşlığın gələcəyi ilə bağlı idi. Bu Forum məhz Bakıda keçirilibdir. Yəni, beynəlxalq aləm də Bakını regional mərkəz kimi tanıyır. Bu, reallıqdır. Ancaq bununla bərabər, mən bir daha demək istəyirəm ki, bizim istəyimiz də, niyyətimiz də və artıq görülən işlər də regional çərçivələrdən çoxdan çıxıb. Azərbaycanda həll olunan məsələlər, qəbul edilən qərarlar nəinki regionun inkişafına, qitədə gedən bəzi proseslərə də öz təsirini göstərir. Biz artıq ciddi beynəlxalq amilə çevrilmişik. Siyasi təşəbbüslər bizim razılığımız olmadan, bizim maraqlarımız təmin edilmədən öz həllini tapa bilmir.

Biz enerji diplomatiyası istiqamətində bir çox hallarda vacib qərarların təşəbbüskarıyıq. Bu sahədə gedən proseslər bizim qərarımızdan asılıdır. Bu da reallıqdır. İqtisadi əməkdaşlıq, nəqliyyat məsələlərinin həlli, Asiyayı Avropa ilə birləşdirən dəhlizlərin fəaliyyət göstərməsi ilə bağlı bizim sözümlə həlledicidir. Bu söz təşəbbüslərin irəli sürülməsidir və bu təşəbbüslərin həyata keçirilməsidir. Yəni, budur bugünkü Azərbaycan. Ancaq bizim siyasətimiz, bir daha demək istəyirəm ki, xoşniyyətli. Biz bütün ölkələrlə münasibətləri qarşılıqlı hörmət və bir-birinin işinə qarışmamaq prinsipləri üzərində qururuq. Bu, dünya miqyasında, beynəlxalq aləmdə qəbul edilən prinsipdir. Biz özümüz bilirik ölkəmizi necə idarə etməliyik. Bizə kənardan məsləhətlər lazım deyildir. Biz güclü ölkəyik. Xalqla iqtidar arasında birlik, vəhdət vardır.

Bizim iqtisadi göstəricilərimiz dünya miqyasında ən gözəl göstəricilərdir. Bizim iqtisadi inkişafımız dünya miqyasında ən sürətlidir. Təkcə son 10 ilin yekunlarına baxmaq kifayətdir. Azərbaycanda yaşanan inkişaf dünyada çox nadir hallarda müşahidə edilir - həm siyasi, iqtisadi, həm energetika, mədəniyyət sahələrində. Ölkəmizin dünya mərkəzlərindən birinə çevrilməsi, beynəlxalq reyting agentliklərinin qiymətləri, BMT

Təhlükəsizlik Şurasına üzv seçilməyimiz bu inkişafın göstəricisidir. Ona görə bir daha demək istəyirəm ki, xarici siyasətlə bağlı biz bundan sonra da bütün ölkələrlə bərabər hüquqlu münasibətlərin inkişafında maraqlıyıq.

Xarici siyasətlə bağlı bizim prinsiplial mövqeyimiz bütün istiqamətlər üzrə öz müsbət nəticələrini verir. Biz müstəqilliyimizi qoruyuruq və qoruyacağıq. Əsrlər boyu Azərbaycan başqa ölkələrin, imperiyaların tərkibində yaşamışdır. Əsrlər boyu biz müstəqillikdən məhrum idik. Azərbaycanda gedən proseslər başqa mərkəzlərdən idarə edilirdi. 21 ildir ki, biz müstəqil dövlət kimi yaşayırıq. Bundan böyük xoşbəxtlik ola bilməz. Bundan böyük dəyər ola bilməz. Biz sözün əsl mənasında, müstəqil dövlətik. Müstəqilliyi qoruyacağıq və möhkəmləndirəcəyik. Bunu etmək üçün bizim güclü iqtisadiyyatımız olmalıdır.

İqtisadi sahədə aparılan islahatlar, eyni zamanda, sosial məsələlərin həlli bizi gücləndirir. İmkan verir ki, biz dünya miqyasında öz sözumüzü deyək. Ona görə biz iqtisadi məsələlərin həlli ilə bağlı həm proqramlar qəbul etmişik, həm də ölkədə gedən quruculuq işlərinə mütəmadi qaydada qiymət veririk. İndi isə keçirik müzakirələrə və söz verilir vergilər naziri Fazil Məmmədova.

X X X

Vergilər naziri Fazil MƏMMƏDOV ulu öndər Heydər Əliyevin 90 illik yubileyinə təsadüf edən 2013-cü ilin uğurla başladığını bildirdi, birinci rübün makroiqtisadi göstəriciləri barədə məlumat verərək dedi:

- Azərbaycanda strateji valyuta ehtiyatları 2013-cü ilin əvvəli ilə müqayisədə 2,6 faiz artaraq 48 milyard ABŞ dollarına çatmışdır ki, bu da 3 illik idxalın maliyyələşdirilməsi üçün kifayət edir. Bu iş iqtisadi təhlükəsizlik baxımından dünya miqyasında əhəmiyyətli göstəricilərdən biridir.

2013-cü ilin birinci rübü ərzində dövlət büdcəsinin mədaxili 131 faiz yerinə yetirilmişdir. Büdcəyə daxil olmuş 4 milyard 670 milyon manat vəsaitin 2 milyard 840 milyon manatı Dövlət Neft Fondunun, 1 milyard 524 milyon manatı Vergilər Nazirliyinin, 290 milyon manatı isə Dövlət Gömrük Komitəsinin hesabına təmin edilmişdir. Dövlət büdcəsinin xərcləri 4 milyard 515 milyon manat təşkil etmişdir. İqtisadi təsnifata uyğun olaraq cari ilin 3 ayı ərzində dövlət büdcəsi xərclərinin 25,8 faizi və ya 1 milyard 164 milyon manatı sosial təyinatlı xərclərin - əməyin ödənişi fondu, təqaüd və sosial müavinətlər, dərman və ərzaq xərclərinin maliyyələşdirilməsinə ayrılmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident, Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramlarının uğurlu icrası nəticəsində ölkədə makroiqtisadi göstəricilərin səviyyəsində yüksək artım əldə edilmiş, eyni zamanda, bütün maliyyə mənbələri hesabına əsas kapitalla qoyulmuş investisiyalar, regionlarda infrastruktur, kommunal, sosial xidmət obyektlərinin tikintisinin bir neçə dəfə artmasına və xidmət sektorunda keyfiyyətin yüksəlməsinə təkan vermişdir. Regionların inkişafı, öz növbəsində, vergi daxilolmalarına da müsbət təsir göstərmişdir. Əhalinin böyük əksəriyyətinin regionlarda kənd təsərrüfatı ilə məşğul olmasına, ailə-kəndli təsərrüfatlarının və kəndli təsərrüfatının digər sahələrinin uzun illər vergidən azad edilməsinə baxmayaraq, regionlar üzrə daxilolmalar son 10 ildə 11,8 dəfə artmışdır. Sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyat prosedurlarının sadələşdirilməsi nəticəsində 2013-cü ilin birinci rübündə 20 min 885 sayda qeydiyyatdan alınan vergi ödəyicisinin 65,5 faizi regionların payına düşür.

Cənab Prezident, qeyri-neft sektorunun ortamüddətli perspektiv hədəfinə çatmaq istiqamətində Sizin tərəfinizdən atılan ən mühüm addımlardan biri də daxili və xarici investisiyaların təşviqi siyasətinin davam etdirilməsi, o cümlədən dövlət investisiyalarının artırılmasıdır. 2013-cü ilin birinci rübü ərzində dövlət büdcəsindən əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərinə 1 milyard 913 milyon manat və yaxud 2011-2012-ci illərin birinci rübündə üst-üstə istifadə olunmuş 1,5 milyard manat vəsaitdən 413 milyon manat və ya 27,5 faiz çox vəsait yönəldilmişdir.

Dövlət büdcəsindən ayrılmış investisiya xərcləri ilə yanaşı, ölkəmizdə yol, su təchizatı və meliorasiya, kənd təsərrüfatı, sosial və digər infrastrukturun tikintisi və yenidən qurulması üçün Azərbaycan hökuməti tərəfindən xaricdən cəlb olunmuş kredit hesabına 181 milyon manat məbləğində vəsait xərclənmişdir. Özəl sektorun inkişafının sürətləndirilməsi və həmçinin iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunun prioritet sahələrinə maliyyə dəstəyinin daha da gücləndirilməsi məqsədilə 2013-cü ilin birinci rübü ərzində Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə 606 sahibkara 81,3 milyon manat güzəştli kredit verilmişdir ki, bu kreditlər hesabına da 2380-dən çox yeni iş yerinin yaradılması nəzərdə tutulur. 2012-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə maliyyələşdirilmiş investisiya layihələrinin sayı 26 faiz, verilmiş güzəştli kredit vəsaitinin həcmi 65,6 faiz, yeni yaradılacaq iş yerlərinin sayı isə 11 faiz artmışdır. Güzəştli kreditlərin 50,2 faizi aqrar sahənin, 49,8 faizi isə müxtəlif sənaye sahələrinin inkişafına yönəldilmişdir. Qeyri-neft sektorunun inkişafının sürətləndirilməsi istiqaməti verdiyiniz tapşırıqların icrasının nəticəsi olaraq respublika ərazisində yaradılan sənaye və texnologiya parklarının, idarəedici təşkilatının və operatorunun müddətsiz, bu cür parklarda fəaliyyət göstərən rezident hüquqlu şəxslər və fərdi sahibkarlar isə 7 il müddətinə bütün birbaşa vergiləri ödəməkdən azad edilmişdir. Sizin siyasi iradənin hesabına qəbul edilən bu dəyişikliklər xarici və yerli investorlar arasında böyük rezonans doğurmaqla, innovativ istehsal və informasiya texnologiyalarının inkişafını sürətləndirəcək, bu sahədə qabaqcıl təcrübənin iqtisadiyyatda tətbiqinə geniş şərait yaradacaqdır.

Yuxarıda qeyd edilən tədbirlərlə yanaşı, Sizin "hər bir inkişaf nəhayət, ölkə vətəndaşlarının rifahını yüksəltməlidir" tələbiniz əməkhaqlarının davamlı artımı, əməkhaqlarından tutulan vergilərin azalması istiqamətində ardıcıl olaraq həyata keçirilməkdədir. Bu ildən gəlir vergisinin 14 faiz dərəcə ilə tutulan hissəsi 2000 manatdan 2500 manata qədər qaldırılmış, verginin yuxarı həddi isə 30 faizdən 25 faizə endirilmişdir. Görülən bu tədbirlər iş yerlərinin rəsmiləşdirilməsinə də müsbət təkan vermiş və əmək münasibətlərinə nəzarətin gücləndirilməsi ilə bağlı verdiyiniz tapşırıqlarla əlaqədar aidiyyəti dövlət orqanları ilə birgə aparılan məqsədyönlü işlərin nəticəsi olaraq, son 9 ayda 56 mindən artıq vergi ödəyicisi üzrə 190 mindən yuxarı rəsmiləşdirilməmiş iş yerləri rəsmiləşdirilmişdir.

Cari ilin 1 aprel tarixinə keçmiş SSRİ Əmanət Bankının Azərbaycan Respublikası Bankının Azərbaycan Respublikası vətəndaşları olan əmanətçilərinə 589,9 milyon manat, o cümlədən bu ilin ilk 3 ayında 35,2 milyon manat məbləğində fərdi birdəfəlik ödənişlər edilmişdir.

Fazil Məmmədov dövlət qurumlarının fəaliyyətində şəffaflığın təmin edilməsi, korrupsiyaya qarşı mübarizə tədbirlərinin gücləndirilməsi məqsədilə dövlətimizin başçısının tapşırıqlarına əsasən İKT sisteminin

təkmilləşdirilməsi, xüsusilə “ASAN xidmət” şəbəkəsinin genişləndirilməsi, nağdsız əməliyyatların stimullaşdırılması və digər məsələlərlə bağlı görülən işlər barədə dövlətimizin başçısına məlumat verərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident, Zati-aliləri, artıq heç kəsə sirr deyil ki, müstəqil Azərbaycan Respublikası Sizin rəhbərliyinizlə ortamüddətli perspektivdə qarşıya qoyulan bütün hədəflərə nail olacaq və 2020-ci ilə daha güclü və daha firavan ölkə kimi qədəm qoyacaqdır. Sizi əmin etmək istəyirəm ki, bu yolda 2013-cü ilin də dövlətçiliyimizin uğurlu illərindən biri olması üçün üzərimizə düşən bütün vəzifələr tam şəkildə yerinə yetiriləcəkdir.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Müdafiə sənayesi naziri Yavər CAMALOV Silahlı Qüvvələrin müasir tələblərə cavab verən silah və döyüş sursatları ilə təmin edilməsi istiqamətində həyata keçirilən tədbirlərdən danışıraq dedi:

- Cənab Prezident, ölkədə həyata keçirilən irimiqyaslı infrastruktur layihələr nəticəsində iqtisadiyyatın davamlı inkişafı təmin edilmişdir. Bütünlükdə sənayenin inkişafı ilə yanaşı, Sizin sahəyə göstərdiyiniz xüsusi diqqət və qayğı nəticəsində hər il Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin müəssisələrində də yeni istehsal sahələrinin qurulub istifadəyə verilməsi ənənəyə çevrilmişdir.

Cari ildə də Sizin iştirakınızla yeni istehsal sahələrindən: müxtəlif çaplı döyüş sursatlarının istehsalı mərkəzi, döyüş sursatlarının utilizasiyası mərkəzi, kiçik çaplı döyüş sursatları üçün nəzarət sınaq mərkəzi, müxtəlif növ minaların və aviasiya bombalarının doldurma mərkəzi və alışdırıcı kapsulların istehsalı mərkəzlərinin açılışları aprel-may aylarında nəzərdə tutulur. Bütün bunlar onu göstərir ki, Sizin rəhbərliyinizlə ölkənin müdafiə qüdrəti gündən-günə güclənir və nəticədə Silahlı Qüvvələrimiz regionun qüdrətli ordusuna çevrilmişdir.

2013-cü ilin ilk rübü də Müdafiə Sənayesi Nazirliyi üçün uğurlu olmuşdur. Nazirliyin müəssisələrində ümumilikdə 37,3 milyon manatlıq məhsul istehsal edilmişdir. Bu isə ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2,9 dəfə artım deməkdir. İstehsal olunan məhsulların tərkibində müdafiə təyinatlı məmulatların xüsusi çəkisi 84,2 faiz təşkil etmişdir. 2013-cü ildə Müdafiə Nazirliyi və digər güc strukturları tərəfindən müdafiə təyinatlı məmulatların istehsalı üzrə 450 milyon manatdan çox sifariş verilmişdir. Birinci rübdə artıq 95,7 milyon manat məbləğində müqavilə bağlanmışdır. Müqavilələrin tam həcmdə yerinə yetirilməsi üçün ciddi tədbirlər görülür. Həyata keçirilən məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində hesabat rübündə təhvil verilmiş məmulatların həcmi ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2,6 dəfə, çeşidlərin sayı isə 3,8 dəfə artmışdır.

Birinci rübdə istehsal olunub sifarişçilərə təhvil verilmiş məmulatlardan PKM pulemyotunu, 60 millimetrlik minaatanı, “Zəfər-K” tipli tapançanı, AK-74M tipli avtomatı, müxtəlif növ döyüş və signal patronlarını, əl qumbarasını, piyada və tank əleyhinə minaları, atıcı silahlar və zirehli texnikaların ehtiyat hissələrini və s. göstərmək olar.

Nazirliyin müəssisələri tərəfindən istehsal edilmiş 30 “Matador” və “Marauder” zirehli nəqliyyat vasitələrinin və “Orbiter-2M” tipli pilotsuz uçuş aparatları üzrə 5 sistemin bütün sınaqları uğurla həyata keçirilərək sifarişçiyə təhvil verilmişdir. Həmçinin, Müdafiə Nazirliyinin istifadəsində olan 27 “Orbiter” tipli pilotsuz uçuş aparatları üzərində əsaslı təmir və təkmilləşdirmə işləri aparılaraq sifarişçiyə təhvil verilmişdir. Hazırda 60 zirehli maşının və “Aerostar” tipli pilotsuz uçuş aparatları üzrə 4 sistemin istehsalı üçün müvafiq işlər aparılır. 2013-cü ilin İstehsal Proqramına uyğun olaraq nazirliyin müəssisələri tərəfindən yaradılma üzrə 71 mövzunu və 212 mərhələni əhatə edən elmi-tədqiqat və təcrübi konstruktor işlərinə başlanılmışdır. Hesabat dövründə 107 millimetrlik 12 lüləli yaylım atəşli reaktiv sistemin yaradılması işləri tam başa çatdırılmışdır. Məmulatın seriyalı istehsalı və silahlanmaya qəbul edilməsi tövsiyə olunmuşdur.

Bundan başqa, cari ildə NATO standartlarına uyğun 7,62x51 millimetrlik snayper tüfənginin, zenit qurğularını və avtomatik toplar üçün 23 və 30 millimetrlik müxtəlif növ patronların, piyada əleyhinə qəlpəli minaların, 30 və 40 millimetrlik qumbaraatanlar üçün atəş yığımlarının, atıcı silahlar üçün müxtəlif növ alışdırıcı kapsulların, atıcı silahlar üçün kompaslı prizmatik binoklların və xüsusi təyinatlı avtomobillər üzərində müxtəlif növ silahların quraşdırılması üzrə işlər də tam başa çatdırılaraq onların seriyalı istehsalına başlanılacaqdır.

Möhtərəm Prezident, Sizin göstərişinizlə ötən illərdə olduğu kimi, bu il də bir sıra mühüm layihələrin reallaşdırılmasına vəsait ayrılmışdır. Məlum olduğu kimi, bütün növ döyüş sursatlarının istehsalında əsas dəstləşdirici kimi bir sıra partlayıcı maddələrdən - barit, trotil və heksogendən istifadə olunur. Həmin məmulatların xarici ölkələrdən alınıb gətirilməsi müəyyən vaxt tələb etdiyini və onların əldə olunmasında bir sıra problemlərin yarandığını nəzərə alaraq, partlayıcı maddələrin istehsalı üzrə zavodların tikintisi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu məqsədlə cari ildə həmin məmulatların istehsalı üzrə 3 zavodun tikintisinə başlanılacaqdır. Artıq layihələr icradadır. Məlumat üçün bildirirəm ki, həmin zavodlar üçün lazım olan müasir texnoloji avadanlıqların çox hissəsi ölkəyə gətirilmişdir.

2013-cü ildə təhvil verilməsi nəzərdə tutulan daha 6 istehsal sahəsində son tamamlanma və sazlama işləri aparılır. Həmin sahələr - 40x46 millimetrlik qumbaraatan üçün müxtəlif növ qumbaralı atəş yığımlarının istehsalı, 23, 30 və 40 millimetrlik döyüş sursatları üçün müxtəlif tipli partlayıcıların istehsalı, 30 millimetrlik A42 topunun istehsalı, artilleriya və tank topları üçün müxtəlif çaplı mərmilərin gövdələrinin isti ştamplanması və mexaniki emalı, həmin mərmilərin atəş yığımlarının gilizlərinin istehsalı sahələri, habelə adıçəkilən mərmilərin doldurulması və yığılması zavodlarıdır. Bununla da, nazirliyin yaranmasından keçən müddət ərzində istifadəyə verilmiş istehsal sahələrinin ümumi sayı 47-yə çatacaqdır.

İstifadəyə veriləcək yeni istehsal sahələrini müasir avadanlıqlarla təmin etmək məqsədilə inkişaf etmiş ölkələrin şirkət və firmalarından 300-ə yaxın dəzqah, xüsusi cihaz və alətlərin alınması üzrə müqavilələrin bağlanmasına başlanılmışdır. Bu işlər qısa müddətdə başa çatdırılacaqdır.

Nazirliyin müəssisələrində istehsal olunan məhsulların mütəmadi olaraq beynəlxalq müdafiə sənayesi sərgilərində nümayişi artıq ənənə halını almışdır. 2009-cu ildə İstanbul sərgisində nazirlik 27 adda məmulatla

təmsil olunduğu halda, ötən ilin noyabrında İndoneziyada keçirilən sərgidə 125 adda məmulat nümayiş etdirilmişdir. Bu ilin mayında Türkiyənin İstanbul şəhərində keçiriləcək İDEF-2013 sərgisində isə 130 adda məmulatla iştirak edəcəyik. İlk dəfə olaraq 7,62x54 millimetrlik “Gürzə” pulemyotu, 7,62x51 millimetrlik “Yalquzaq” snayper tüfəngi, 7,62x54 millimetrlik HP-7,62 tipli hücum pulemyotu, “Gürzə” patrul maşını, “Aerostar” və “Orbiter” tipli pilotsuz uçuş aparatları və s. məmulatlar nümayiş etdiriləcəkdir. Məlumat üçün bildirim ki, bu, artıq XI beynəlxalq sərgidir ki, nazirlik istehsal etdiyi məhsullarla iştirak edir. Həmişə olduğu kimi, bu sərgidə də hərbi texniki əməkdaşlığın müxtəlif istiqamətləri üzrə razılaşmaların əldə olunacağı və bir sıra yeni layihələrin reallaşdırılması nəzərdə tutulmuşdur. Onu da qeyd edim ki, respublikamızın tarixində ilk dəfə olaraq 2014-cü ilin sentyabrında Bakı şəhərində “ADEX-2014” Beynəlxalq müdafiə sənayesi sərgisinin keçirilməsi nəzərdə tutulur. Hazırda bu istiqamətdə təşkilati işlərlə yanaşı, dünyanın aparıcı şirkətləri ilə danışıqlar aparılır. Ümidvarıq ki, Sizin dəstəyiniz sayəsində bu sərgi yüksək səviyyədə keçiriləcəkdir. Yavər Camalov daha sonra mülki təyinatlı məhsulların istehsalı, ixtisaslı kadrların hazırlanması, elektron hökumətə keçidlə bağlı nazirlikdə görülən işlər barədə də məlumat verdi.

X X X

Səhiyyə naziri Oqtay ŞİRƏLİYEV dövlətin sosial yönümlü siyasətinin səhiyyə sahəsində köklü dəyişikliklərə səbəb olduğunu konkret faktlarla əsaslandıraraq dedi:

- Son 10 ildə ölkə büdcəsində səhiyyə xərcləri 11 dəfədən çox artmışdır. Ölkəmizdə müasir tibb avadanlığı və cihazlarla təchiz olunmuş 500-dən çox səhiyyə müəssisəsi əhalinin istifadəsinə verilmişdir. Təkcə 2012-ci ildə 38 tibb müəssisəsi fəaliyyətə başlamışdır. Xüsusilə əlamətdardır ki, onların böyük bir qisminin açılışında dövlət rəhbəri şəxsən iştirak etmiş və öz xeyir-duasını vermişdir. Bu sahədə işlər bu il də davam etdirilir. Hazırda 69 səhiyyə obyektində təmir-tikinti işləri aparılır. Onlardan 50-nin bu ilin sonunadək istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulur.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan ayrılmış vəsait hesabına indi Bakı Sağlamlıq Mərkəzində, Sumqayıt şəhər 1 nömrəli xəstəxanasında, Abşeron, Ağcabədi, Ağsu, Cəlilabad, Yevlax, Astara və Lənkəran mərkəzi rayon xəstəxanalarında tikinti və əsaslı təmir işləri aparılır. Bundan əlavə, elə bu günlərdə ana və uşaqların müalicəsi və reabilitasiyasını həyata keçirən Elmi-Tədqiqat Pediatriya, Mamalıq və Ginekologiya institutlarının maddi-texniki bazasını möhkəmləndirmək məqsədilə Prezidentin ehtiyat fondundan vəsait ayrılmışdır. Bütün bunlar paytaxtda və bölgələrdə tibb xidmətinin səviyyəsini yüksəltmək üçün geniş imkanlar açır.

Səhiyyə sahəsində həyata keçirilən Dövlət proqramları da artıq öz bəhrəsini verir. Ana və uşaq sağlamlığı üzrə Proqramın icrası sahəsində ölkəmizdə uşaq və ana ölümü göstəriciləri son illərdə dinamik şəkildə ilbəlil azalır. Ana ölümü əmsalı 34,2-dən 14,9-a enmiş, körpə ölümü göstəricisi 12,7-dən 10,8-ə azalmışdır. Bu nəticələr bizim üçün çox əhəmiyyətlidir. Çünki bu rəqəmlər həm səhiyyənin inkişafı göstəricisidir, eyni zamanda, hər bir ananın və hər bir körpənin həyatı əvəzolunmazdır.

Ölkə səhiyyəsində strateji əhəmiyyət daşıyan sahələrdən biri də qan xidmətinin inkişafıdır. Azərbaycanda təhlükəsiz donor qanı ilə təminat məsələsi bu gün praktiki olaraq həll edilmişdir. Qan tədarükü 6,8 tondan hazırda 25,9 tonadək artmışdır.

Bütün dünyada olduğu kimi, Azərbaycanda da şəkərli diabet xəstəliyi aktual problemdir. 180 min xəstənin dərmanlarla özünə nəzarət vasitələri - qlükometr və test sistemləri ilə dövlət hesabına təmin edilməsi, Heydər Əliyev Fondunun bu sahədə gördüyü işlərin, o cümlədən uşaqların reabilitasiyası üçün yaratdığı imkanların nəticəsi olaraq həmin xəstəlikdən ölüm göstəricisi üç dəfə azalmışdır. Onkoloji xəstələr də daim diqqət mərkəzində saxlanılır. Bu xəstəliklərdən əziyyət çəkən uşaqlara xidmətin yaxşılaşdırılması məqsədilə ötən il Milli Onkologiya Mərkəzinin uşaq klinikası istifadəyə verilmişdir. Xroniki böyrək çatışmazlığından əziyyət çəkən insanların da müalicəsi indi tam həcmdə dövlət hesabına təmin olunur. Xüsusilə əlamətdardır ki, ölkəmizdə yaradılmış 27 hemodializ mərkəzindən 20-si bölgələrdə fəaliyyət göstərir. Bu da xəstələri həftələrlə bir neçə dəfə Azərbaycanın müxtəlif yerlərindən Bakıya gəlmək məcburiyyətindən azad edibdir.

Ümumiyyətlə, səhiyyə sahəsində aparılan islahatlar, pullu tibbi xidmətin ləğvi, tibb müəssisələrinin maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi nəticəsində həm paytaxtda, həm də bölgələrdə dövlət tibb müəssisələrinə müraciətlərin sayı dəfələrlə çoxalmışdır. Səhiyyə ocaqlarında çalışan mütəxəssislərin səviyyəsinin artması da az əhəmiyyət daşıyır.

Ulu öndər Heydər Əliyev kadr potensialının gücləndirilməsinə daim xüsusi önəm verirdi. Onun qabaqcıl klinikalara göndərdiyi həkimlər Azərbaycan səhiyyəsinin və tibb elminin inkişafında böyük rol oynamışlar. Ümummilli liderin yolunu bu sahədə də davam etdirən Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev dəfələrlə vurğulamışdır ki, səhiyyə mütəxəssisləri daim təkmilləşməli, dünyada səhiyyə sahəsində yaranan yeni texnologiyalar, diaqnostika və müalicə üsulları barədə biliklərini artırmalıdırlar. Bu məqsədlə yüzlərlə azərbaycanlı həkim həm xarici ölkələrin klinikalarında, həm də Azərbaycana dəvət olunmuş aparıcı mütəxəssislərin keçdiyi təlimlərdə öz biliklərini zənginləşdirirlər. Bundan əlavə, tibb işçilərinin sertifikatlaşdırılması, tibbi təhsildə rezidenturanın tətbiqi kimi tədbirlər də davam etdirilir. Kadr potensialının gücləndirilməsinə yönəldilmiş işlərin nəticəsi olaraq, bu gün dövlət klinikalarında əvvəllər ölkəmizdə müalicəsi mümkün olmayan bir çox ağır xəstəliklər müalicə edilir. Orqan transplantasiyası, kardiocərrahiyyə üzrə çox mürəkkəb əməliyyatlar yerli mütəxəssislər tərəfindən həyata keçirilir. Bu sahədə çox əhəmiyyətli addımlardan biri də bu ildən etibarən həkimlərin işə mərkəzləşdirilmiş qaydada test imtahanı ilə qəbul edilməsidir. Elektron vasitələrdən istifadə olunmaqla keçirilən bu imtahan həm həkimlərin işə qəbulunda şəffaflığı təmin etməyə, həm də onların peşəkarlıq səviyyəsini obyektiv müəyyənləməyə imkan verir.

Qeyd etmək lazımdır ki, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları tək bu imtahanda deyil, səhiyyənin digər sahələrində də tətbiq olunur. Elektron səhiyyə sistemi çərçivəsində yoluxucu xəstəliklərin elektron müşahidə sistemi, dərman vasitələrinin dövriyyəsi, təcili tibbi yardım stansiyasının dispetçer xidməti, uşaqlar üçün "Elektron sağlamlıq kartı", obliqat qruplar üçün "Elektron tibbi müayinə kartı" sistemləri tətbiq ediləndir. Elektron səhiyyə sistemi bütün ölkə üzrə əhalinin sağlamlığı ilə bağlı informasiyanı tez və effektiv təhlil etməyə imkan yaradır. Əhalinin sağlamlığının qorunması sahəsində xəstəliklərin profilaktikası da mühüm əhəmiyyət daşıyır. İndi Azərbaycanda inkişaf etmiş Avropa ölkələrində olduğu kimi, uşaqlar 10 xəstəliyə qarşı peyvənd alırlar. Həm vaksinasıya, həm də digər tədbirlər sayəsində ölkəmizdə epidemioloji stabilliyə nail olunubdur. Bir neçə ildir ki,

poliomielit, difteriya, parotit, məxmərək kimi ağır xəstəliklər qeydə alınmır. Profilaktika ilə yanaşı, xəstəlikləri vaxtında aşkarlamaq da çox önəmlidir. Bununla əlaqədar ölkə başçısı xüsusilə qeyd etmişdir ki, hər bir vətəndaş öz sağlamlığının qayğısına qalaraq ildə heç olmasa, bir dəfə müayinədən keçməlidir. İndi bunun üçün hər bir şərait və imkan vardır.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin tövsiyəinizi rəhbər tutaraq 2012-ci ilin dekabrında Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən “Sağlamlıq ayı” keçirilmişdir. Bu tədbir çərçivəsində ölkənin bütün şəhər və rayonları üzrə bir ay ərzində üç milyona yaxın insan səhiyyə müəssisələrinə dəvət olunmuş və orada hərtərəfli tibbi müayinələrdən keçirilmişlər. Çox əlamətdardır ki, müayinə olunanların 15 faizində, - bu da 400 mindən artıq insan deməkdir, - müxtəlif xəstəliklər ilk dəfə aşkarlanmışdır. Həmin xəstələr müvafiq ambulator və stasionar müalicəyə cəlb olunmuşlar. Vətəndaşların sağlamlığının qorunmasında əhəmiyyətli rol oynayan bu tədbirin müsbət nəticələri, iqtisadi və sosial səmərəsi özünü hələ gələcəkdə göstərəcəkdir. Ümumiyyətlə, əhəlinin səhəti naminə bu gün görülən işlər gələcək nəsillərin sağlamlığına göstərilən qayğıdır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin bu sahədə siyasətini daim dəstəkləyən tibb işçiləri onu həyata keçirmək üçün bundan sonra da əzmlə çalışacaqlar.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

X X X

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- Bu gün çıxışlarda səslənən rəqəmlər və məlumat onu göstərir ki, bütün sahələrdə dinamik inkişaf təmin edilir. Əminəm ki, 2013-cü ildə həm sosial, həm iqtisadi sahələrdə yaxşı nəticələr olacaqdır. Əvvəlki dövrlərdə və birinci rübdə görülmüş işlər haqqında burada artıq kifayət qədər danışıldı. Qarşıda duran vəzifələr haqqında bəzi fikirlərimi bildirmək istəyirəm. Əslində 2013-cü ildə görülməli işlərlə bağlı bütün vəzifələr müəyyənləşdirilmişdir. Dövlət İnvestisiya Proqramı icra edilir. Eyni zamanda, əvvəlki dövrlərdə qəbul edilmiş proqramlar icra edilir və onların bəziləri bu il başa çatdırılmalıdır. O ki qaldı əsas, yəni, diqqət tələb edən məsələlərə, onların içində əlbəttə ki, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi bu sahədə əsas vəzifə olaraq qalır. Əlbəttə, giriş sözümdə gətirdiyim rəqəmlər deməyə əsas verir ki, bu istiqamətdə çox önəmli nəticələr əldə edilmişdir. 11,4 faiz səviyyəsində artan qeyri-neft iqtisadiyyatımız hesab edirəm ki, dünya miqyasında bəlkə də ən sürətlə artan iqtisadiyyatdır.

Biz bilirik ki, həm bölgədə, həm qitədə iqtisadi sahədə proseslər o qədər də uğurla getmir. Bəzi ölkələrdə böhran yaşanır. Azərbaycanda isə düşünülmüş iqtisadi siyasət nəticəsində qeyri-neft sektorumuz 11,4 faiz artmışdır. Bu, doğrudan da, çox gözəl göstəricidir və nəzərə alınmalıyıq ki, bu artım əvvəlki illərdə dinamik artımın üzərinə gələn bir artımdır. Biri var ki, sıfırdan, yaxud da ki, mənfi göstəricilərdən hansı isə nəticəni əldə edəsən.

İldən-ilə qeyri-neft sektorumuz artır. Keçən ilin nəticələri də bunu göstərir. Keçən il, ümumiyyətlə, qeyri-neft sektorumuz 9,7 faiz artmışdır. Bu ilin birinci rübündə isə 11,4 faiz. Yəni, bir daha demək istəyirəm və hesab edirəm ki, bu göstərici bütün digər statistik göstəricilər arasında ən önəmlisidir. Çünki ölkəmizin dinamik inkişafını göstərir. Onu göstərir ki, ölkəmizin bundan sonrakı uğurlu inkişafı daim təmin ediləcəkdir.

Bununla bərabər, öz həllini gözləyən məsələlər də vardır. Bəzi istiqamətlər üzrə işlər daha da təkmilləşdirilməlidir. Hesab edirəm ki, bəzi istiqamətlər üzrə əsaslı islahatlar aparılmalıdır. Biz sağlam rəqabət mühitinin tam formalaşdırılmasına nail olmalıyıq. Bu istiqamətdə böyük işlər görülmüşdür. Ancaq deyə bilmərəm ki, Azərbaycanda sağlam rəqabət tam şəkildə təmin edilə bilər. Qeyri-neft sektorumuzda 11,4 faiz səviyyəsində artım əslində biznes mühitinin yaxşı olduğunu göstərir. Ancaq bununla bərabər, əgər biz sağlam rəqabəti tam şəkildə təmin edə bilsək, inhisarçılığa qarşı daha da ciddi addımlar ata bilsək, əminəm ki, göstəricilərimiz daha da böyük olacaqdır. Biz rəqabət qabiliyyətli məhsulların istehsalını artırmalıyıq. Həm ixracı artırmaq, eyni zamanda, daxili bazarı da rəqabət qabiliyyətli məhsullarla təmin etmək üçün.

Son illərdə bizim əsas hədəfimiz idxalı azaltmaq, yerli istehsalı gücləndirmək, iş yerlərini yaratmaq idi. Biz bu məqsədlərə nail olmaq üçün dövlət səviyyəsində kompleks tədbirlər planını icra etmişik. Əlbəttə ki, Dövlət İnvestisiya Proqramında nəzərdə tutulmuş infrastruktur layihələri özlüyündə özəl sektorun inkişafına və rəqabət qabiliyyətli məhsulların istehsalına kömək göstərirdi. Çünki əgər dövlət xərcləri olmasaydı, bölgələrdə müasir infrastruktur layihələri icra edilməsəydi, əlbəttə ki, heç bir biznes mühitindən söhbət belə gedə bilməzdi.

Bununla bərabər, Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə ildən-ilə sahibkarlara güzəştli şərtlərlə daha böyük məbləğdə kreditlər verilir. Bu il bu məbləğ 250 milyon manatdır. Bu da əlbəttə ki, daxili istehsalı stimullaşdırır. Yəni, bizim əsas məqsədimiz bu günə qədər olubdur və bu, məqsəd olaraq qalır ki, maksimum dərəcədə özümüzü təmin edək və idxaldan asılılığı minimuma endirək. İndiki mərhələdə isə hesab edirəm ki, rəqabət qabiliyyətli məhsulların istehsalına daha da böyük diqqət yetirilməlidir.

İlk növbədə, biz daxili bazarı rəqabət qabiliyyətli məhsullarla təmin etməliyik ki, Azərbaycan vətəndaşları ölkədə istehsal olunan ən yüksək keyfiyyətli məhsullarla təmin edilsinlər. Eyni zamanda, bunu mən sahibkarlarla fevral ayında keçirdiyim görüşdə demişəm, bu gün də demək istəyirəm ki, bu qədər sürətlə artan iqtisadiyyatımız və qeyri-neft sektorumuz əlbəttə, bizə xarici bazarlara çıxışı təmin etməyi diktdə edir. Yəni, əgər biz xarici bazarlarda kifayət qədər böyük mövqelərə nail olmasaq, bu mövqeləri əldə etməsək, daxili bazarı təmin edəndən sonra bizdə müəyyən problemlər yarana bilər. Çünki kənd təsərrüfatının, emal sənayesinin inkişafı artıq elə sürətlə gedir ki, istehsal edilən məhsulların həcmi artacaq və əgər məhsullar rəqabətə dözə bilməsə, xarici bazarlara çıxmaq ildən-ilə daha da çətin olacaqdır. Ona görə, rəqabət qabiliyyətli məhsulların istehsalının artırılması hesab edirəm ki, ən vacib prioritetlərdən biri olmalıdır. Bu istiqamətdə işlər görülür və sahibkarlara verilən layihələr ekspertizadan keçirilir. Hesab edirəm ki, dövlət və hökumət tərəfindən sahibkarlara verilən tövsiyələr rəqabət qabiliyyətli məhsulların istehsalına təkan verəcəkdir.

Biz ixrac mallarının nomenklaturasını artırmalıyıq. Yenə də əgər bu məhsullar rəqabət qabiliyyətli olmasa, biz buna nail ola bilməyəcəyik. Yeni müəssisələr müasir texnologiyalar əsasında yaradılmalıdır. Xüsusilə dövlət dəstəyi ilə yaradılan müəssisələr 100 faiz müasir texnologiyalar üzərində öz fəaliyyətini qurmalıdır. Eyni zamanda, dövlətin dəstəyi olmadan yaradılan müəssisələrdə də nəzarət olmalıdır ki, köhnəlmiş avadanlıq Azərbaycana gətirilməsin. Azərbaycanda ən müasir texnologiyalar tətbiq olunmalıdır. Yəni, bizim, ümumiyyətlə, siyasətimiz bundan ibarətdir ki, ölkəmizdə istənilən sahədə ən qabaqcıl texnologiya və təcrübə tətbiq edilməlidir.

Bununla bərabər, hesab edirəm ki, iqtisadiyyat üçün vacib olan məsələlərdən biri də kadr hazırlığıdır. Biz bunu görürük. Görürük ki, bəzi hallarda müasir texnologiyalar gətirilir, ancaq kadr potensialı hələ ki, bir qədər

geridə qalır. Ona görə biz müasir peşəkar kadrların hazırlanmasına daha da ciddi fikir verməliyik. Bu hazırlıq əlbəttə ki, iqtisadiyyatın ümumi inkişafı ilə uzlaşdırılmalıdır. Biz daha çox sürətlə inkişaf edən iqtisadi sahələr üzrə kadr hazırlığına fikir verməliyik. Ancaq, eyni zamanda, bütövlükdə kadr hazırlığı məsələsi hesab edirəm ki, xüsusi diqqət tələb edir. Bu məsələ, eyni zamanda, gənclərin bu işlərə cəlb edilməsi ilə bağlıdır. Gənc kadrların qabağa çəkilməsi daha da sürətlə getməlidir və ümumiyyətlə, bildiyiniz kimi, Azərbaycanda gənclər siyasəti uğurla aparılır, Azərbaycan gəncliyi Dövlət Proqramı icra edilir. Gəncləri işlə təmin etmək üçün onların təhsilini yüksək səviyyədə təşkil etmək üzrə işlər gedir.

Gənc ailələrin həyatda rastlaşdığı ən böyük problem mənzil problemi. Hesab edirəm ki, ipoteka kreditləşmə mexanizmləri təkmilləşdirilməlidir, yenidən baxmaq lazımdır. Düzdür, bu istiqamətdə indi müəyyən islahatlar aparılır. Ancaq hesab edirəm ki, hələ çox işlər görülməlidir və ipotekaya ayrılan məbləğ artırılmalıdır. Baxmaq lazımdır, əgər büdcədə imkan olarsa bu il, olmasa gələn ildən ipotekaya ayrılan kreditlər artırılmalıdır ki, gənclərin mənzil problemi daha da sürətlə təmin edilsin.

Ərzaq təhlükəsizliyi ilə bağlı daim biz öz işlərimizi aparırıq və sahibkarlarla müşavirədə bu məsələ əsas məsələlərdən biri idi. Yenə də demək istəyirəm, bizim tam imkanımız var ki, özümüzü ərzaq məhsulları ilə yüz faiz təmin edək. Nəinki təmin edək, eyni zamanda, böyük ixrac potensialı da yaradaq. Biz burada iki istiqamət üzrə getməliyik. Əlbəttə, bitkiçilik, heyvandarlıq sahələrində intensiv metodlara daha da çox üstünlük verilməlidir. Eyni zamanda, iri fermer təsərrüfatlarının yaradılması prosesi də başlamışdır. Bizim hələ ki, dövrüydə olmayan böyük torpaq sahələrimiz vardır. Orada meliorativ tədbirlər, infrastruktur layihələri həyata keçirilməlidir ki, biz on minlərlə hektar yeni torpaqları dövrüyyəyə buraxaq. Beləliklə, bu, həm yeni iş yerlərinin açılmasına gətirib çıxaracaqdır, eyni zamanda, ərzaq təhlükəsizliyini tam şəkildə təmin edəcəkdir. Ərzaq təhlükəsizliyi enerji təhlükəsizliyi kimi, bəlkə də ondan da vacib olan məsələdir. İstisna edilmir ki, gələcək illərdə bu, əsas məsələlərdən birinə çevriləcəkdir. Çünki qlobal meyllər bunu göstərir.

Dünyada indi resurslar uğrunda mübarizə gedir: enerji, su resursları uğrunda. İndi ərzaq məhsullarının, deməli, istehsalı ilə bağlı qeyri-müəyyən bir mənzərə yaranmışdır. Ona görə hesab edirəm, hər bir ölkə çalışmalıdır ki, özünü əsas ərzaq məhsulları ilə tam şəkildə təmin etsin, xüsusilə Azərbaycan kimi gözəl coğrafi imkanlara malik olan bir ölkə. Elə ölkələr var ki, orada ümumiyyətlə, heyvandarlıqdan, bitkiçilikdən söhbət gedə bilməz. Səhra tipli torpaqlardır. Ancaq xoşbəxtlikdən bizdə belə deyil və Azərbaycanda müxtəlif ərzaq məhsullarını istehsal etmək mümkündür. Doqquz iqlim qurşağımız və güclü maliyyə imkanlarımız vardır. Ona görə biz ərzaq təhlükəsizliyini yüz faiz təmin etməliyik. Bu, o demək deyil ki, biz inteqrasiya proseslərinə, yaxud da ki, indi dünya inteqrasiya proseslərinə qoşuluruq. Biz qoşuluruq. Əlbəttə ki, biz öz iqtisadiyyatımızı bazar iqtisadiyyatı prinsipləri üzərində qurmuşuq. Ancaq onu da xatırlayırıq ki, taxılla bəzi ixracçı ölkələrdə yaranmış müəyyən çətinliklər istər-istəməz bizə də mənfi təsir göstərmişdir. Əvvəlki illərdə bağlanmış kontraktlara xitam verildi, onlar icra edilmədi və biz vəziyyətdən çıxış yolunu axtarmağa məcbur idik. Ona görə özümüzü tam əmin və sığortalı hiss etmək üçün biz əsas ərzaq məhsulları ilə özümüzü təmin etməliyik. Əlbəttə ki, meliorasiya, irriqasiya sistemlərinin qurulması prosesi getməlidir.

Aqrar sahə ilə bağlı, hesab edirəm ki, biz aqrarıönümlü orta peşə təhsili müəssisələrinin yaradılmasına da başlamalıyıq. Sovet dövründə belə praktika var idi. Mən hesab edirəm ki, biz bunu bərpa etməliyik və ümumiyyətlə, orta peşə təhsili müəssisələrinin yaradılması və keyfiyyətə yeni mərhələyə keçməsi məsələləri ön plandadır.

Çünki yenə də qayıdıram kadr hazırlığı məsələlərinə və görürük ki, Azərbaycanda bütün istiqamətlər üzrə işlər çox sürətlə gedir, sənaye, kənd təsərrüfatı istehsalı, xidmət sektorumuz artır. İndi bu qədər xidmət mərkəzləri yaradılır. Turizmin inkişafı sürətlə gedir və biz kadr çatışmazlığı ilə üzləşirik və gələcəkdə daha da çox üzləşə bilərik. Ona görə bütün bu məsələləri aidiyyəti dövlət qurumları, nazirliklər gərək birgə müzakirə etsinlər, uzlaşdırsınlar.

Bizim iqtisadi inkişafı ilə bağlı çox dəqiq, konkret proqramımız vardır. Proqram üzrə gedirik, bir çox hallarda bu proqramı qabaqlayırıq. Ancaq konseptual baxımdan bütün nazirliklər, dövlət qurumlarının rəhbərləri bu işin içindədirlər, bilirlər ki, bizi nələr gözləyir. Ona görə biz nazirliklər arasında da bu məsələləri uzlaşdırmalıyıq.

Eyni zamanda, elektron kənd təsərrüfatı layihəsi həyata keçirilməlidir, fermerlərin elektron qeydiyyat sistemi yaradılmalıdır. Əgər biz buna nail ola bilsək, əlbəttə, digər başqa tədbirlərlə yanaşı, biz aqrar sektorun dayanıqlı inkişafını daha da sürətləndirə bilərik. Əvvəlki dövrlərdə çox böyük işlər görülmüşdür. İndi biz o illəri xatırlayarkən görürük ki, nə texnika, nə gübrə, nə də yanacaq çatışmazlığı var. Ona görə bütün bu məsələlər tədricən öz həllini tapır. Aqrarservislər yaradılır, kreditlər verilir, dövlət tərəfindən dəstək göstərilir. Hətta cins mal-qaranın alınmasını da dövlət bilavasitə öz üzərinə götürür. Eyni zamanda, Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə vəsait ayrılır. Fermerlər torpaq vergisi istisna olmaqla, bütün vergilərdən azaddırlar. Subsidiyalarda təkmilləşmə prosesi getməlidir. Bu barədə mən əvvəlki müşavirədə sözümlü demişəm, təkrar etmək istəmirəm. Yəni, bu sahə də həm iqtisadiyyat və həm də sosial məsələlərin həlli üçün prioritetdir, çünki əhalimizin 47 faizi aqrar bölgələrdə yaşayır.

Dövlət Investisiya Proqramının icrası ilə bağlı, hesab edirəm ki, heç bir problem olmayacaqdır. Lazım olan həcmdə proqram icra ediləcəkdir. Keçən il ölkə iqtisadiyyatına müxtəlif mənbələrdən 22 milyard dollar investisiya qoyulmuşdur. Bu investisiyaların böyük hissəsi daxili sərmayələrdir. Ancaq xarici investisiyalar da təqribən 30 faiz səviyyəsindədir. Bu da çox gözəl göstəricidir. Bu göstərir ki, Azərbaycan xarici investorlar üçün cəlbedici ölkə olaraq qalır. Bu, həm energetika, neft-qaz sektoruna aiddir, eyni zamanda, ölkə iqtisadiyyatına digər sahələrə də böyük həcmdə investisiyalar qoyulur. Bunu nəzərə alaraq hesab edirəm ki, bu il də Azərbaycana qoyulacaq investisiya 22 milyarddan az olmayacaqdır. Həmçinin pensiya və maaşların artırılması nəzərdə tutulur. Sovet dövründən qalmış əmanətlərin qaytarılması bu il başa çatacaqdır. Bütün bu amillər istər-istəməz makroiqtisadi vəziyyətə mənfi təsir edə bilər. Ona görə makroiqtisadi sabitlik həmişə olduğu kimi, diqqət mərkəzində olmalıdır. Düzdür, keçən il 1,1 faiz, bu ilin birinci rübündə 1,2 faiz inflyasiya bizi sevindirir. Biz daim çalışmalıyıq ki, inflyasiya yükü ən aşağı səviyyədə olsun.

Bu il sosial proqramların icrası davam etdiriləcəkdir. Bu barədə mən giriş sözümdə artıq fikirlərimi bildirdim. Maaşların, pensiyaların artırılması, ünvanlı sosial proqramın icra edilməsi, sosial infrastrukturun yaradılması. Bütün bölgələrdə xəstəxanalar, məktəblər, digər sosial obyektlər tikilir və bu iş davam etdiriləcəkdir.

Səhiyyə məsələlərinin həlli ilə bağlı nazir burada məlumat verdi. Doğrudan da, biz son illərdə bu sahədə də ciddi dönüşə nail ola bilmişik. İndi müasir klinikalar, diaqnostika, dializ mərkəzləri yaradılmışdır. Bir daha demək istəyirəm ki, insan amili ən vacib məsələdir. İnsan sağlamlığı da ən vacib məsələdir. Yenə də qayıdıram kadr hazırlığına. Bizim bölgələrdə də, Bakıda da ən müasir avadanlıq quraşdırılır. Bəzi hallarda dünyanın aparıcı klinikalarında olan avadanlıqdan da geri qalmır, bəzi hallarda onları da qabaqlayır. Mən bunu bilirəm. Çünki vaxtaşırı xarici qonaqlarla, səhiyyə sistemindən gələn qonaqlarla görüşlər əsnasında onlar da bildirirlər ki, sizdə ən müasir avadanlıq vardır. Amma bəzi hallarda kadr hazırlığı o səviyyəyə bir qədər çatmır. Ona görə kadr hazırlığı burada ön planda olmalıdır. Əlbəttə, ilk növbədə, biz Azərbaycanda kadr hazırlığını yüksək səviyyədə təmin etməliyik. Biz peşəkar həkimlərin yetişdirilməsinə, ilk növbədə, ölkə daxilində nail olmalıyıq. Bununla bərabər, bizim həkimlər müxtəlif proqramlar əsasında xarici klinikalara ezam olunurlar, orada təlim keçirlər. Eyni zamanda, Bakıda səhiyyə sahəsində görkəmli mütəxəssislər, alimlər çalışırlar. Hesab edirəm ki, biz bu prosesləri daha da sürətləndirməliyik.

Burada nağdsız ödəmələrin həcmi ilə bağlı vergilər naziri məsələ qaldırdı. Bu istiqamətdə böyük işlər görülmüşdür, xüsusilə 2012-ci ildə, Bakı şəhərində. Ancaq hələ ki, bu göstəriciyə görə biz lazımı səviyyədə deyilik. Ümumiyyətlə, bütün inkişaf etmiş ölkələrdə nağdsız ödəmələr mütləq əksəriyyət təşkil edir. Bizdə belə deyildir. Ancaq çalışmalıyıq ki, biz bu göstəriciyə görə də inkişaf etmiş ölkələrin səviyyəsinə yaxınlaşaq.

Ümumiyyətlə, biz istənilən sahədə müsbət təcrübəni tətbiq edirik. Harada ki, ən qabaqcıl, müsbət təcrübə varsa və bizə sərf edirsə, o təcrübəni tətbiq edirik və etməliyik. Çünki əgər bu olmasa ölkəmizi müasirləşdirə bilmərik.

Azərbaycan inkişaf etmiş ölkələrin sırasında olmalıdır. Ona görə biz müsbət təcrübəni öyrənirik, Azərbaycanda istənilən sahədə tətbiq edirik. Bu, təbii, normal prosesdir. Hesab edirəm ki, biz nağdsız ödəmələrin səviyyəsini, həcmi artır, eyni zamanda, vergilərin yığımında daha da böyük uğurlara nail ola, xoşagəlməz halların qarşısını daha da sürətlə ala bilərik. Yəni bu, dünyada, inkişaf etmiş ölkələrdə oturuşmuş bir yanaşmadır. Biz də bunu daha da sürətlə tətbiq etməliyik.

Ölkəmizdə korrupsiya və rüşvətخورluğa qarşı mübarizə çox sürətlə aparılır. Bu mübarizə hərtərəfli şəkildə aparılır. Korrupsiya və rüşvətخورluq cəmiyyət üçün ən böyük problemlərdən biridir, ən böyük yaramızdır. Biz inkişaf etmiş ölkələrin bu sahədə də təcrübəsini nəinki öyrənməliyik, eyni zamanda, tətbiq etməliyik. Mən dəfələrlə bu barədə fikirlərimi bildirmişəm, bir daha demək istəyirəm ki, yalnız cəza tədbirləri, inzibati tədbirlər bizim istədiyimizə nail olmaq üçün kifayət etmz. Əlbəttə ki, cəza tədbirləri də olmalıdır, hüquq mühafizə orqanları da bu istiqamətdə öz fəaliyyətini davam etdirməlidir. İnzibati tədbirlər də görülür və görülməkdir.

Ancaq institusional tədbirlərin genişlənməsi, tətbiqi, sistem xarakterli islahatların aparılması və davam etdirilməsi, hesab edirəm ki, korrupsiyaya, rüşvətخورluğa qarşı mübarizədə bizə daha da yaxşı imkan yaradacaqdır. Biz korrupsiya, rüşvətخورluq üçün mövcud olan meydanı maksimum dərəcədə daraltmalıyıq. “Elektron xidmət”, “Elektron hökumət” layihələri bu istiqamətdə atılan çox önəmli addımlardır.

Məmur-vətəndaş ünsiyyəti bu istiqamətdə minimuma endirilməlidir. Yenə də inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsini biz maksimum dərəcədə tətbiq etməliyik. Buna görə də Azərbaycanda İKT sektorunun inkişafına daha da böyük diqqət göstərilməlidir və göstəriləcəkdir.

Son aylar ərzində bu istiqamətdə çox ciddi addımlar atılmışdır. Onların içində “ASAN xidmət”inin fəaliyyətini mən qeyd etmək istəyirəm. Bu xidmət öz fəaliyyətini genişləndirir. Artıq minlərlə vətəndaş “ASAN xidmət”ə müraciət etmişdir. Biz “ASAN xidmət”in fəaliyyətini genişləndiririk. Hesab edirəm ki, bu ilin yayına qədər Bakının bütün rayonları əhatə ediləcəkdir. Eyni zamanda, böyük şəhərlər - Sumqayıt, Gəncə şəhərləri əhatə ediləcəkdir. Gələn il hesab edirəm ki, bütün başqa bölgələrdə xidmət yaranmalıdır. O vaxta qədər mobil avtobuslarla bu xidmət göstəriləcəkdir. Artıq avtobuslar alınmışdır. Yaxın həftələrdə Azərbaycanda olacaqdır. Bu avtobuslar vasitəsilə müxtəlif bölgələrdə bu xidmət öz fəaliyyətinə başlayacaqdır.

Bir sözlə, institusional islahatlar, elektron hökumət, şəffaflyq və əlbəttə ki, güclü siyasi iradə olmalıdır. Bu güclü siyasi iradə vardır. Biz, əgər inkişaf etmiş ölkəyə çevrilmək istəyiriksə, korrupsiyaya, rüşvətxorluğa qarşı daha da ciddi mübarizə aparmalıyıq. Əminəm ki, biz bu mübarizədə qalib gələcəyik.

Bununla bərabər, dövlət məmurlarının məsuliyyəti də artmalıdır. Dövlət məmurları xalqa xidmət edir və etməlidirlər. Bu məsələlərlə bağlı mən fikirlərimi bildirmişəm. Dövlət məmuru cəmiyyətdə hər bir vətəndaş üçün nümunə olmalıdır. Təvazökarlıq, saflıq və vətənə xidmət nümunəsi. Dövlət məmurları seçilmiş insanlar olmalıdır. Onların həm peşəkarlığı, həm də mənəvi keyfiyyətləri yüksək səviyyədə olmalıdır. Məmur-vətəndaş münasibətləri hörmət əsasında qurulmalıdır. Harada ki, nöqsanlar, pozuntular vardır, əlbəttə ki, tədbirlər görülür və bu proses bundan sonra da davam etdiriləcəkdir.

Cəmiyyətdə sosial ədalət prinsipləri tam şəkildə tətbiq edilməlidir. Bunu bizim Əsas Qanunumuz – Konstitusiyaya tələb edir və ümumi normal davranış elə olmalıdır ki, sosial ədalət prinsipləri pozulmasın. Çünki deyə bilərəm ki, insanları narahat edən ən böyük məsələ ədalətsizlikdir, həyatda da, siyasətdə də, hər bir sahədə də. Ona görə də ədalət, sosial ədalət olmalıdır və bütün qərarlar ədalətli olmalıdır. Əgər qərar ədalətlidirsə, əgər hətta kiminsə xoşuna gəlmirsə, ədalətli olduğu üçün bu qərarla barışırlar. Əgər qərar ədalətsizdirsə, əgər belə demək mümkündürsə, bundan böyük ədalətsizlik ola bilməz.

Biz sənaye istehsalının artırılması ilə bağlı əvvəlki dövrlərdə böyük işlər görmüşük. Bu ilin birinci rübündə də qeyri-neft sənayemiz artıb. Bu, müsbət göstəricidir. Ancaq gələcəkdə sənaye istehsalımızı müasirləşdirmək üçün əlbəttə ki, böyük işlər görülməlidir. Onların arasında mən texnoparkların yaradılmasını qeyd etmək istəyirəm. Artıq bu istiqamətdə işlər gedir. Biz əsas üç mərkəz seçmişik. Bu mərkəzlər əslində ənənəvi mərkəzlərdir: Bakı, Sumqayıt, Gəncə şəhərləri. Orada texnoparkların yaradılması prosesi gedir. Hesab edirəm ki, biz bu siyahıya Mingəçeviri də əlavə etməliyik. Çünki Mingəçevir də sənaye şəhəridir. Orada kənd təsərrüfatı demək olar ki, yoxdur. Mingəçevirdə müasir sənaye komplekslərinin tikilməsi ilə bağlı qərarlar verilməlidir. Bu məsələ ilə bağlı mən artıq göstərişlər vermişəm. Investisiya qoymaq istəyən qurumlara tövsiyə edilir ki, eyni zamanda, onlar Mingəçevirə də diqqət yetirsinlər. Hesab edirəm ki, buna nail olsaq, onda ölkədə dörd əsas sənaye mərkəzi olacaqdır. Hesab edirəm ki, Azərbaycan kimi ölkə üçün bu, kifayətdir. Yəni, texnologiya parklarının öz üstünlükləri olacaqdır. Orada fəaliyyət göstərəcək müəssisələr ölkəmiz, iqtisadiyyatımız üçün strateji xarakter daşmalıdır. Əlbəttə ki, orada yalnız rəqabətqabiliyyətli, ixrac yönümlü məhsullar istehsal olunmalıdır. Əminəm ki, biz yaxın aylarda yeni texnologiya parklarının yaradılmasını görəcəyik.

Regional inkişaf proqramına gəldikdə, bu istiqamətdə işlər plan üzrə gedir. Bu ilin sonuna qədər ikinci Dövlət Proqramı yekunlaşdırılacaqdır. Əlbəttə ki, burada infrastruktur layihələri əsas üstünlük təşkil edir. Bu layihələrdə heç bir problem yoxdur.

Bakıtrafi qəsəbələrin inkişaf proqramı da bu il başa çatmalıdır. Bu, çox böyük proqramdır. Ancaq icra müddəti çox qısadır – cəmi iki il. Çalışmalıyıq ki, bu ilin sonuna qədər bütün qəsəbələrdə nəzərdə tutduğumuz bütün layihələr icra edilsin. Bilirəm ki, ilin sonuna qədər Bakıda bütün məktəblər əsaslı təmir ediləcəkdir. Bu proses artıq gedir. İlin sonuna qədər bir dənə də olsun təmirsiz məktəb olmayacaqdır.

Qazlaşdırma məsələləri demək olar ki, Bakıda 100 faiz təmin edilib. Ancaq qazın verilməsinin keyfiyyəti hələ ki, bəzi hallarda problem yaradır.

Kənd yollarının, qəsəbə daxili və qəsəbələrarası yolların tikintisinə diqqət verilməlidir. Su və kanalizasiya layihələri – bunlar çox böyük layihələrdir. Çalışmalıyıq ki, ilin sonuna qədər işlərin böyük əksəriyyətini görək. Hər halda bu proqramı qəbul edərkən mən çox qısa bir müddət qoydum. Biz bunu beş il də uzada bilərdik. Çünki doğrudan da, işin həcmi həddindən artıq böyükdür. Ancaq iki il ərzində biz bütün söylərimizi birləşdirmişik ki, Bakı qəsəbələrinin illərlə yığılıb qalan problemləri həllini tapsın. Hesab edirəm ki, bu da çox önəmli bir sosial layihədir.

Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisi davam edir. Biz hesab edirdik ki, 2013-cü ildə bu layihəni icra edəcəyik. Ola bilər ki, gələn il qalsın. Ancaq bütövlükdə deyə bilərəm ki, layihənin icrasında heç bir problem yoxdur. Əsas işlər bu ilin sonuna qədər görülməlidir. Bu layihə, yenə də deyirəm, Azərbaycan dövlətinin təşəbbüsü ilə həyata keçirilir. Biz bu layihəyə həm siyasi dəstək vermişik, həm də maliyyə yükünün böyük hissəsini öz üzərimizə götürmüşük. Ancaq biz indi görürük ki, bu layihə də artıq regional müstəvidən çıxdı. Əvvəlki illərdə bu layihəyə qarşı çıxanlar indi onu dəstəkləyirlər. Yaxşı xatırlayıram ki, biz Bakı-Tbilisi-Qars layihəsini tərəfdaşlarımızla ciddi şəkildə müzakirə etdikdə “Ermənistan niyə bu layihənin üzvü deyildir” sualları ilə üz-üzə qalmışdıq. “Ermənistan bu layihənin üzvü olmasa, bu layihəyə beynəlxalq dəstək verilməyəcəkdir” məsələləri də ortaya çıxmışdı. Ancaq buna baxmayaraq, Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan dövlətlərinin birgə iradəsi nəticəsində biz bu layihəni həyata keçiririk, keçirəcəyik. Ermənistan bu layihədən də təcrid edilibdir. Bu, bizim prinsiplial mövqeyimizdir. Nə qədər ki, torpaqlarımız işğal altındadır, Ermənistan heç bir regional layihənin iştirakçısı ola bilməz.

Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun həyata keçirilməsi tarixi hadisədir.

Eyni zamanda, mən son illər ərzində Azərbaycanda turizmin sürətlə inkişafını qeyd etmək istəyirəm. Xüsusilə birinci rübdə bu sahədə çox əlamətdar hadisə baş vermişdir - “Şahdağ” xizək mərkəzi fəaliyyətə

başlamışdır. Bu da hesab edirəm ki, əlamətdar hadisədir. Çünki heç bir dövrdə Azərbaycanda dağ-xizək mərkəzi olmamışdır. Qonşu ölkələrdə olmuşdur. Ancaq Azərbaycanda olmamışdır. Hesab edirəm ki, bu layihənin icra edilməsi artıq öz səmərəsini göstərir. Dövlət əsas texniki və maliyyə yükünü öz üzərinə götürmüşdür. Bu da təbiidir. Bu da özəl sektora, regionun inkişafına verdiyimiz töhfədir. Minlərlə iş yeri yaradılacaqdır. Artıq Qusar rayonunda yüzlərlə iş yeri yaradılıbdır, özü də keyfiyyətli iş yerləridir. Orada işləyənlərə yüksək maaş verilir. Eyni zamanda, biz Azərbaycan vətəndaşları üçün gözəl bir istirahət və əyləncə mərkəzi yaratdıq. Bu yaxınlarda mənə verilən məlumata görə, birinci iki ay ərzində 50 min insan artıq bu kompleksdən istifadə edibdir. Bu, çox böyük göstəricidir. Nəzərə alsaq ki, orada cəmi bir kiçik mehmanxana fəaliyyət göstərir, 50 min insanın oraya gəlməsi çox əlamətdar hadisədir. Gələn qış mövsümünə qədər ən azı üç yeni böyük mehmanxana öz qapılarını qonaqların üzünə açacaqdır. Yeni istirahət zonaları, parklar, yeni küçələr salınır. Yəni, “Şahdağ” kurortu dünya miqyasında ən müasir, ən gözəl kurortlardan birinə çevrilməlidir. Qarşıya məhz belə məqsəd qoyulmuşdur.

“Şahdağ” kurortunun açılışına gedərkən mən oraya birinci səfərimi xatırladım. Birinci dəfə mən oraya gedəndə orada bir dənə olsun tikili yox idi. Hər tərəf dağlar, qar idi. Nə yaşayış yeri var idi, nə də bir bina, heç nə yox idi. Bu layihəni başlayarkən, sözün düzü, bir az fikirləşirdim ki, görəsən, biz bunu icra edə biləcəyik, yoxsa yox?! Ancaq çox şadam ki, bu məsələnin həllində də biz uğurlara imza atdıq. Bu, onu göstərir ki, istənilən layihəmiz, əgər biz bu layihəni başlayırıqsa, mütləq uğurla başa çatmalıdır. Bütün infrastruktur layihələri icra edildi - içməli su, kanalizasiya, elektrik, qaz xətləri. Gözəl dördzolaqlı yol, otellər, qaldırıcılar, tibb mərkəzləri, təlim yerləri, müasir istirahət zonaları tikilir. Hesab edirəm ki, bu, ölkəmizin ən gözəl istirahət zonalarından biri olacaqdır.

Çox şadam ki, bu layihədən sonra Qəbələ rayonunda da xizək kurortunun yaradılmasına başlayıblar. Mən bu yaxınlarda orada olarkən gördüm ki, artıq Qəbələdə ikinci xizək kurortu yaradılır. Bu kurort da bu ilin sonuna qədər hazır olacaqdır.

Çıxışımın sonunda qeyd etməliyəm ki, “İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları ili” Azərbaycanda uğurla başlayır. Azərbaycan kosmik dövlətdir. Bu, böyük, tarixi nailiyyətdir. “Azerspace-1” peyki orbitdədir. Artıq idarəçilik də Azərbaycana verilibdir. Biz bu peyki Bakıdan idarə edirik. Artıq tərəfdaşlarla ikinci, üçüncü peykin orbitə buraxılması ilə bağlı danışıqlara başlamışıq. Bu da bir yenilik, müasirlik, inkişafdır.

Eyni zamanda, qeyd etmək istəyirəm ki, bizim ikinci regional inkişaf proqramımız bu ilin sonunda başa çatır. Çox iş görüldübdür. Amma görülməli işlər çoxdur. Ona görə hesab edirəm ki, üçüncü dövlət proqramının hazırlanması ilə bağlı biz daha da fəal işləməliyik. İlin sonuna qədər üçüncü dövlət beşillik proqramı hazır olmalıdır ki, 2014-cü ilin əvvəlində biz onu da qəbul edək və beləliklə, ölkəmizin uğurlu inkişafını təmin edək.

Sağ olun.

Xalq qəzeti.-2013.- 16 aprel.-№ 79.-S.1-3.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2013-cü ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir
(18 iyul 2013-cü il)

İyulun 18-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2013-cü ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Prezident İlham Əliyevin
giriş nitqi**

- Nazirlər Kabinetinin bugünkü toplantısında biz altı ayın yekunlarını müzakirə edəcəyik. İlin altı ayı çox müsbət keçib, göstəricilər çox müsbətdir. Bu altı ayda Azərbaycan dinamik inkişaf edib, qarşıda duran bütün vəzifələr icra olunub. Bu göstəricilər deməyə əsas verir ki, bu müsbət dinamika ilin sonuna qədər də qorunacaqdır. Ən əsas iqtisadi göstəricilərimiz yüksək səviyyədədir. Hesab edirəm ki, Azərbaycanda iqtisadi artım bu il də dünya miqyasında nümunə ola bilər. Ümumi daxili məhsul 5 faiz artmışdır və ən sevindirici hal ondan ibarətdir ki, qeyri-neft sektorumuz təxminən 11 faiz artmışdır. Bu, son illər ərzində Azərbaycanda görülmüş işlərin, düzgün aparılan iqtisadi islahatların nəticəsidir. Bu göstəricilər, deyə bilərəm ki, dünya miqyasında ən yüksək səviyyədədir. Çünki bizim əsas hədəfimiz bu gün qeyri-neft sektorunu inkişaf etdirməkdən ibarətdir və hesab edirəm ki, bu istiqamətdə çox ciddi nailiyyətlər əldə edilib.

Hesab edirəm ki, biz bir müddət bundan əvvəl növbəti 10 il ərzində qeyri-neft sektorumuzu 2 dəfə artırmaq barədə qarşıma qoyduğumuz məqsədə çatacağıq. Qeyri-neft sektorunun artması əlbəttə ki, bizi çox sevindirir, eyni zamanda, ölkə iqtisadiyyatında gedən dinamik inkişafın təzahürüdür. Ölkə iqtisadiyyatı çoxşaxəli şəkildə inkişaf edir və hesab edirəm ki, növbəti illərdə bu inkişaf özünü daha da qabarıq şəkildə göstərəcəkdir. Çünki bu gün icra edilən və icrasını gözləyən layihələr növbəti illərdə güclü qeyri-neft sektorumuzun yaranmasına gətirib çıxaracaqdır. Əlbəttə ki, 11 faiz səviyyəsində artan qeyri-neft iqtisadiyyatımız bütün işlərə çox gözəl təkan verir. Əlbəttə ki, iqtisadiyyatımızın əsas sahəsi neft sektorudur. Ancaq son müddət ərzində ümumi daxili məhsulun əsas hissəsi qeyri-neft sektorunda formalaşır ki, bu da aparılan islahatların məntiqi nəticəsidir.

Kənd təsərrüfatı da artıb, təxminən 5 faiz səviyyəsində. Bu da yaxşı artımdır. Hesab edirəm ki, növbəti illərdə bu artım daha da güclü olmalıdır. Bunu etmək üçün indi əlavə tədbirlər görülür. İnvestisiya qoyuluşu bizi sevindirir. İlin birinci yarısında ölkə iqtisadiyyatına 12,6 milyard dollar sərmayə qoyulmuşdur. Bunun böyük hissəsi daxili sərmayədir, təqribən 7 milyard. Beş milyard isə xarici sərmayələrdir. Bu da çox vacib məsələdir. Çünki uzun illərdə Azərbaycan xarici investorlar üçün cəlbedici ölkə kimi qalır, bax, altı ayda qoyulan bu 5 milyard xarici sərmayə bunu bir daha təsdiqləyir. Hər bir ölkə üçün xarici investisiyalar önəmli rol oynayır. Baxmayaraq ki, özümüzün də indi kifayət qədər böyük maddi imkanlarımız var, yenə də xarici investorların Azərbaycana olan inamı və xarici investisiyaların qoyuluşu ölkənin ümumi inkişafını əks etdirir. Əlbəttə ki, beynəlxalq maliyyə qurumlarına da ciddi siqnal göndərir ki, Azərbaycanda iqtisadi sahədə çox müsbət vəziyyət yaranmışdır. Eyni zamanda, son illər ərzində daxili investisiyalar xarici investisiyaları üstələyir. Bu da bizim məqsədimiz idi. Bir neçə il bundan əvvəl qarşıya bu məqsəd qoyulmuşdu və biz buna çatmışıq.

Düzdür, daxili investisiyalar daha çox dövlət xərcləri hesabına formalaşır. Ancaq özəl sektor da tədricən öz investisiya imkanlarını artırır. Şübhə etmirəm ki, vaxt gələcək Azərbaycan iqtisadiyyatına yatırılan daxili investisiyaların böyük hissəsi özəl qurumlar tərəfindən qoyulacaqdır. Buna nail olmaq üçün əlbəttə ki, özəl qurumlar daha da fəal işləməlidir, daha da böyük güc toplamalıdır. Dövlət isə öz tərəfindən onlara bütün lazımı dəstəyi göstərir. Azərbaycanda gözlənilən nəhəng enerji layihələri, eyni zamanda, özəl sektorun da inkişafına təkan verəcəkdir. Çünki Azərbaycanın neft-qaz sektorunun işlənilməsi ilə bağlı nəzərdə tutulan nəhəng layihələr 10 milyard dollarla ölçülür. Bu sifarişlərin böyük əksəriyyəti hesab edirəm ki, Azərbaycanda reallaşmalıdır. Artıq Azərbaycanda güclü sənaye imkanları da vardır. Belə olan halda yerli şirkətlər üçün əlavə imkanlar yaranacaq və onlar da bu imkanlardan səmərəli şəkildə istifadə edəcəklər.

Hesab edirəm ki, 12,6 milyard dollar səviyyəsində qoyulan sərmayə çox gözəl göstəricidir. Əgər biz bu tempi saxlaya bilsək, ilin sonuna qədər sərmayələrin səviyyəsi təqribən 25 milyard dollara çatacaqdır. İlin əvvəlində mən qarşıya vəzifə qoymuşdum ki, bu il Azərbaycana qoyulacaq sərmayə keçən ildən az olmamalıdır. Keçən il 20 milyard dollardan çox vəsait qoyulmuşdur. Ancaq biz artıq görürük ki, keçən ildən daha da çox sərmayə qoyulacaqdır. Qoyulan vəsait - hər manat və ya dollar, avro ölkə iqtisadiyyatına xidmət göstərir, yeni iş yerlərinin açılmasına şərait yaradır, Azərbaycanın iqtisadi qüdrətini artırır. Hər bir ölkə maraqlıdır ki, o ölkəyə sərmayə qoyulsun, o cümlədən Azərbaycan. Baxmayaraq ki, artıq Azərbaycan da öz növbəsində başqa ölkələrin iqtisadiyyatına sərmayələr qoymağa başlamışdır və bu da müasir Azərbaycanın üstünlükləridir. Xüsusilə son bir

neçə il ərzində dünyanı, xüsusilə Avropanı bürümüş iqtisadi və maliyyə böhranı şəraitində xarici iqtisadiyyatlara qoyulan vəsait onu göstərir ki, biz doğrudan da, böyük imkanlara malikik. Biz özümüzü çox rahat hiss edirik. Əlbəttə ki, bizim iqtisadi imkanlarımız və siyasi addımlarımız bir-biri ilə bağlıdır və biz gələcəkdə xarici bazarlara nə qədər çox investisiya qoysaq, bölgədə və dünyada siyasi çəkimiz də o qədər artacaqdır. Bu, təbiidir və biz bu yolla gedirik. Deyə bilərəm ki, dünyanın ancaq inkişaf etmiş ölkələri başqa ölkələrin iqtisadiyyatlarına böyük həcmdə sərmayə qoyurlar. Azərbaycan inkişafda olan bir ölkədir. Vaxt gələcək biz də inkişaf etmiş ölkələrin bütün meyarlarına cavab verəcəyik.

Bizim maddi imkanlarımız, valyuta ehtiyatlarımız artır. Valyuta ehtiyatlarımız 48 milyard dollardan çoxdur. Bu da çox gözəl göstəricidir. Çünki həm bizə güc, rahatlıq verir, eyni zamanda, -baxmayaraq ki, Azərbaycanda çox böyük investisiya layihələri icra edilir, - biz ildən-ilə öz valyuta ehtiyatlarımızı artırırıq. Şadam ki, bu ilin altı ayında valyuta ehtiyatlarımız azalmır, yerində də durmur, artır və əgər belə getsə, ilin sonuna qədər daha da artacaqdır. Bu göstəriciyə görə də, - həm mütləq rəqəmləri, həm adambaşına düşən valyuta ehtiyatlarının həcmi götürsək, - Azərbaycan dünya miqyasında qabaqcıl yerlərdədir. Bu da son illər ərzində əldə edilmiş uğurların bir hissəsidir.

Son illərdə Azərbaycanın dinamik inkişafı reallığa çevrilibdir. Artıq dünya birliyi bunu görür, qiymətləndirir. Dünyanın aparıcı maliyyə qurumları Azərbaycanda həyata keçirilən islahatları təqdir edir. Azərbaycanda aparılan islahatlar bir çox ölkələr üçün nümunə olmalıdır və deyə bilərəm ki, bir çox ölkələrdə Azərbaycanın təcrübəsi öyrənilir.

Biz öz yolumuzla gedirik. İqtisadi və sosial inkişaf məsələlərini bir paketdə həll edirik. Azərbaycanda əsaslı iqtisadi islahatlar güclü sosial siyasətlə tamamlanır. Əgər belə olmasaydı, əhalinin gəlirləri artmazdı. Əsaslı iqtisadi islahatlar bir sıra hallarda insanlara çox baha başa gəlir. İnsanlar əziyyət çəkirlər. Biz indi müxtəlif yerlərdə iqtisadiyyatı dirçəltmək, iqtisadi böhrandan çıxmaq üçün daha çox əhali hesabına atılan addımları görürük. İş yerləri ixtisar edilir, maaşlar kəsilir, iş günü uzadılır, pensiya həddi uzadılır. Yəni, bəzi hökumətlər öz iqtisadi vəziyyətini insanların hesabına sağlamaqla istəyirlər. Bizdə isə iqtisadi islahatlar köklü xarakter daşıyırdı. Çünki biz planlı iqtisadiyyatdan bazar iqtisadiyyatına keçid yoluna qədəm qoymuşduq. Bu islahatlar güclü sosial siyasətlə də tamamlanır, dəstəklənir. Belə olan halda təsadüfi deyil ki, hətta böhranlı illərdə Azərbaycan əhalisinin gəlirləri artmışdır.

Azərbaycanda manatın məzənnəsi sabitdir. Bunun ilk növbədə, çox böyük sosial mənası vardır. Çünki insanların əmanətləri dövlət tərəfindən qorunur. Bu məsələyə gəldikdə deyə bilərəm ki, bu altı ayda əhalinin pul gəlirləri 7 faizdən çox artmışdır. İnflyasiya isə cəmi 2 faiz olmuşdur. Bu da hesab edirəm ki, çox gözəl göstəricidir.

Sosial məsələlərə gəldikdə, bu altı ayda maaşlar artıb. Bu gün Azərbaycanda orta əməkhaqqı 520 dollar səviyyəsindədir. Orta pensiya 200 dollar səviyyəsindədir. Gələn illərdə bu rəqəmlər artacaqdır. Bu rübdə vətəndaşların pensiyaları da, əməkhaqları da artırılacaqdır. Gələn illərdə də eyni siyasət aparılacaqdır. Bir daha demək istəyirəm ki, iqtisadi islahatlar çox güclü sosial siyasətlə dəstəklənməlidir. Hesab edirəm ki, ölkəmizin bu sahədə əldə etdiyi uğurlar nümunə ola bilər.

Regional inkişaf proqramında nəzərdə tutulmuş bütün məsələlər öz həllini tapmaqdadır. Regionlara mənim mütəmadi səfərlərim imkan verir ki, vəziyyətlə yerində tanış olum və müvafiq göstərişlər verim. Deyə bilərəm ki, bütün bölgələrdə, bütün rayonlarda çox ciddi inkişaf gedir, canlanma, çox gözəl əhval-ruhiyyə vardır. Quruculuq-abadlıq işləri üstünlük təşkil edir. Rayonlar, kəndlər abadlaşır, böyük sənaye müəssisələri yaradılır. İşsizlik demək olar ki, aradan qaldırılır. Bütövlükdə bu ilin əvvəlində işsizliyin səviyyəsi beş faizdən bir qədər çox idi. Hesab edirəm ki, ilin sonuna qədər bu rəqəm daha da azalacaqdır. Amma o da həqiqətdir ki, 5 faiz səviyyəsində işsizlik istənilən ölkə üçün arzu olunan rəqəmdir. Bəzi inkişaf etmiş ölkələrdə bu rəqəm 10 faiz, 15 faiz, 25 faiz səviyyəsinə qalxır. Əlbəttə ki, bu, çox ciddi sosial problemlərə gətirib çıxarır. İşsizliyin aradan qaldırılması 10 il bundan əvvəl qarşıya qoyulmuş ən əsas vəzifələrdən biri idi. On il ərzində 1 milyon 180 min yeni iş yeri açılmışdır. Bu ilin altı ayında 55 min iş yeri yaradılmışdır. Onlardan 45 mini daimi iş yeridir. Yəni, bu proses davam edir və bu da təbiidir. Çünki bizim iqtisadi siyasətlə bağlı təşəbbüslərimiz, o cümlədən Azərbaycanda aparılan sənayeləşmə siyasəti əlbəttə ki, yeni iş yerlərinin açılmasına gətirib çıxarır.

Regional inkişaf üzrə ikinci dövlət proqramı bu il başa çatır. Bu proqram artıqlaması ilə yerinə yetirilibdir. Eyni zamanda, "Bakının və ətraf qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafı" Dövlət Proqramı icra edilir. Bu proqram nəticəsində Bakıətrafı qəsəbələrdə çox böyük işlər görülür, işlər davam etdirilir. Proqram bu ilin sonuna qədər başa çatmalıdır. Əlbəttə ki, ondan sonrakı illərdə də biz bu məsələyə daim diqqət göstərəcəyik.

Deyə bilərəm ki, keçən rübdə Azərbaycanda bir neçə mötəbər beynəlxalq tədbir keçirilmişdir. Bu da Azərbaycanın, Bakının dünya miqyasında bir siyasi, iqtisadi, mədəni mərkəzə çevrilməsinə xidmət göstərmişdir. Bu tədbirlər çoxsaylı idi. Onların hamısını sadalamağa vaxt çatmaz. Sadəcə olaraq mən bir neçə əlamətdar tədbiri qeyd etmək istərdim. Birinci növbədə Azərbaycanda ilk dəfə olaraq Davos Forumu keçirilmişdir. Bu da ölkəyə verilən böyük dəyər kimi qiymətləndirilməlidir. Davos Forumu dünya miqyasında bir nömrəli forumdur. Bu, təkcə iqtisadi forum deyil, baxmayaraq ki, adı Dünya İqtisadi Forumudur. Bu siyasi və iqtisadi forumdur. Bu

Forumun Azərbaycanda keçirilməsi əlbəttə ki, böyük məsuliyyət idi. Şadam ki, bu Forum ən yüksək səviyyədə keçirilmişdir.

Bütövlükdə deyə bilərəm ki, son bir neçə il ərzində Azərbaycan Davosda keçirilən forumlarda fəal iştirak edir və diqqət mərkəzində olur. Azərbaycanın inkişaf dinamikası, əldə edilmiş uğurlar Davos Forumunda kifayət qədər geniş işıqlandırılır. Davos Forumunun hesablamalarına görə Azərbaycan dünya miqyasında iqtisadiyyatın rəqabət qabiliyyətliliyinə görə 46-cı yerdədir. Bu qiymətləndirmə hesab edirəm ki, ən ciddi və ən böyük diqqətə layiq olan qiymətləndirmədir. Çünki bu, dünyanın bir nömrəli Forumu tərəfindən verilən qiymətləndirmədir. Bu Forumun Azərbaycanda keçirilməsi bir daha demək istəyirəm ki, böyük uğurumuz idi. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, Forumun mövzusu Qafqaz və Orta Asiyada gedən proseslər, iqtisadi və siyasi vəziyyətlə bağlı idi. Yəni, bu, bir daha göstərir ki, Azərbaycan nəinki coğrafi mərkəzdir, siyasi, iqtisadi və mədəni mərkəzdir.

Keçən rübdə Madrid Klubunun toplantısı da Azərbaycanda keçirilmişdir. Bu da dünya miqyasında mötəbər beynəlxalq təşkilatdır. Çox böyük nüfuzla malik olan siyasətçiləri, ictimai xadimləri birləşdirən bir qurumdur. Bu Forum da çox yüksək səviyyədə keçirilmişdir. Bakıda Amerika-Azərbaycan konfransı keçirilmişdir. Hesab edirəm ki, bu da çox əlamətdar hadisə idi. Çünki konfransa federal və ştatlar səviyyəsində olan 300-dən çox senator, konqresmen, ictimai xadim, politoloq yığıılmışdır. Burada çox vacib məsələlər müzakirə edilmişdir.

Eyni zamanda, keçən rübdə Bakıda İkinci Dünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumu keçirilmişdir ki, bu da Azərbaycanın humanitar sahədə, yəni, dinlərarası, mədəniyyətlərarası dialoqun aparılması üçün bir mərkəz kimi formalaşmasına öz xidmətini göstərmişdir. Bu, ikinci forumdur. Onu deməyə əsas verir ki, bu, artıq ənənəvi xarakter daşıyacaqdır. Azərbaycanda bu səpkidən olan tədbirlər vaxtaşırı keçirilir. Dünya Humanitar Forumu, Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumu, digər tədbirlər, dünya dinlərinin liderlərinin zirvə görüşləri keçirilmişdir. Yəni, ölkəmiz siyasi, iqtisadi və humanitar mərkəzə çevrilə bilər.

Bu, reallıqdır və bu reallığı biz yaratmışıq öz siyasətimizlə, öz addımlarımızla. Bu gün Azərbaycan dünya miqyasında çox böyük hörmətə malik olan bir ölkədir. Əlbəttə ki, bu, bizi çox sevindirir və bu, bizim məqsədimiz idi. Əlbəttə, mən bunu dəfələrlə demişəm və son on il ərzində bu siyasəti aparmışam ki, ilk növbədə, bizim bütün söylərimiz daxildə gedən proseslərin müsbət istiqamətdə davam etməsinə yönəlsin və biz bu istiqamətdə çox böyük uğurlara nail olduq.

Dünyanın ən sürətli iqtisadiyyatı Azərbaycan iqtisadiyyatıdır. Dünyada ən dinamik inkişaf edən ölkə Azərbaycandır. Bu, reallıqdır və bu reallığı artıq bölgə ilə məşğul olan bütün qurumlar qəbul edir. Ancaq eyni zamanda, ölkəmizin beynəlxalq nüfuzu da böyük əhəmiyyətə malikdir. Biz bu nüfuzu qazanmışıq və bu nüfuzun nə qədər yüksək səviyyədə olmasının göstəricisi bizim hazırda BMT Təhlükəsizlik Şurasında üzvlüyümüzdür. Bu, dünya tərəfindən Azərbaycana verilən qiymətdir. Eyni zamanda, Azərbaycanda keçirilən yüksək səviyyəli, mötəbər beynəlxalq tədbirlər bizim beynəlxalq nüfuzumuzu daha da artırır. Beləliklə, hesab edirəm ki, keçən rübdə, bütövlükdə, son altı ayda bu məsələlərlə bağlı çox ciddi addımlar atılmışdır.

Eyni zamanda, xarici siyasətlə bağlı addımlarımız həmişəki kimi, uğurlu olmuşdur. Keçən rübdə hesab edirəm ki, bir neçə əlamətdar hadisə baş vermişdir. Əlbəttə ki, mənim xarici ölkələrə səfərlərim, xarici dövlət başçılarının Azərbaycana səfərləri və ikitərəfli formatda münasibətlərin inkişafı böyük əhəmiyyətə malikdir. Eyni zamanda, beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığımız da böyük diqqətə layiqdir. Keçən rübdə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində Azərbaycanda keçirilən tədbirlər yadda qaldı. Fələstinə yardım məqsədilə donor konfransı keçirilmişdir. Donor konfransının keçirilməsi bizim niyyətimizi, siyasətimizi göstərir. Bütövlükdə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində Azərbaycan öz fəallığını artırır və bildiyiniz kimi, İslam həmrəyliyi məsələləri həmişə diqqət mərkəzində olmuşdur.

Bu gün də demək istəyirəm ki, biz hələ çox işləməliyik. Hər bir müsəlman ölkəsi çox işləməlidir ki, biz bu birliyi gücləndirək. Dünyada gedən bəzi proseslər, qütbləşmə, ayrılıq-seçkilik meyilləri bizi narahat edir. Azərbaycan öz tərəfindən çalışır və çalışacaqdır ki, mədəniyyətlərarası münasibətlər sağlam zəmində öz həllini tapsın və bayaq sadaladığım tədbirlər bunun əyani sübutudur. Biz çalışırıq, öz təcrübəmizi, öz nailiyyətlərimizi ortaya qoyuruq və göstəririk ki, bu mümkündür.

Keçən rübdə mənim Avropa İttifaqına səfərim olmuşdur. Hesab edirəm ki, bu səfərin də çox böyük əhəmiyyəti vardır. Baxmayaraq ki, bu, mənim prezident kimi Avropa Komissiyasına beşinci səfərimdir. Son on il ərzində mən beş dəfə səfər etmişəm. Yəni, bu səfərlər özlüyündə münasibətlərin yüksək səviyyədə olmasının təzahürüdür. Ancaq bu səfər də çox önəmli idi. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, son bir il ərzində bəzi Avropa qurumları tərəfindən Azərbaycana qarşı çirkin kampaniya aparılır. Deyə bilərəm ki, bu kampaniya heç səngimirdi. Son on il ərzində vaxtaşırı bu kampaniya gah canlanır, gah səngiyir. Ancaq bir trend kimi, bir istiqamət kimi daim biz bunu müşahidə edirdik. Son bir il ərzində əlbəttə, bu kampaniya çox eybəcər formalara gəlib çatıb. Təkcə onu demək kifayətdir ki, son bir il ərzində Avropa Parlamenti üç anti-Azərbaycan qətnamə qəbul etmişdir. Düzdür, bu qətnamələrin qəbul edilməsində eyni adamlar iştirak edir və Avropa Parlamenti 750 deputatdan ibarətdir. Bu qətnamələrin qəbulunda təqribən 20, 30, 40 nəfər iştirak edir. Əlbəttə ki, onların rəyi Avropa Parlamentinin rəyini

əks etdirmir. Ancaq onlar müəyyən prosedur boşluqlardan istifadə edərək bax bu qətnamələrin qəbul edilməsinə nail olurlar.

Əslində bu barədə heç danışmağa da dəyməz, çünki Azərbaycanda bu kimi qətnamələrə heç kim fikir vermir və onlar bizim işimizə təsir edə bilməz. Ancaq bir tendensiya kimi biz bunu əlbəttə ki, qeyd etməliyik. Prezident Administrasiyası, Milli Məclis onlara tutarlı cavab verib. Mən bu barədə çox danışmaq istəmirdim. Sadəcə olaraq onu demək istəyirəm ki, son bir il ərzində anti-Azərbaycan qüvvələri, Azərbaycanın uğurlu inkişafını qəbul edə bilməyən və ermənipərəst qüvvələr Azərbaycana qarşı fəaliyyətini gücləndirmişdir. Bu da yəqin ki, təbiidir. Çünki ölkəmizin uğurlu inkişafı, xüsusilə böhranlı illərdə inkişafı, ölkəmizin müstəqil siyasəti və hər bir beynəlxalq məsələ ilə bağlı bizim konkret mövqeyimiz heç də hamını qane edə bilməz. Eyni zamanda, Azərbaycanın daxilində hökm sürən sabitlik, xoş əhval-ruhiyyə, xoş ovqat əlbəttə, bu gün böhran içində yaşayanları yəqin ki, sevindirmir. Ona görə mənim Avropa İttifaqına budəfəki səfərimin xüsusi əhəmiyyəti var idi. Nəzərə alsaq ki, Avropa Şurasında da anti-Azərbaycan qüvvələr vardır. Düzdür, onlar azlıq təşkil edirlər. Son illər ərzində Azərbaycanın fəal işləri və beynəlxalq nüfuzunun artması əlbəttə ki, bir çox beynəlxalq təşkilatlarda Azərbaycanla bağlı dolğun məlumatın formalaşmasına gətirib çıxarmışdır. Ancaq yenə də qərəzli insanlar, Azərbaycanın uğurlarını qəbul edə bilməyən deputatlar var ki, onlar mütəmadi qaydada Azərbaycana hücum etməyə cəhd göstərirlər.

Avropa Şurasında sonuncu cəhd bu ilin yanvarında baş vermişdir. Qondarma siyasi məhbuslar üzrə məruzənin müzakirəsində Avropa Şurası Parlament Assambleyasının üzvlərinin mütləq əksəriyyəti bu çirkin təşəbbüsə yox demiş, bu çirkin məruzəni rədd etmişdir. Avropa Şurası Parlament Assambleyasının deputatları həqiqəti, haqq-ədaləti müdafiə etdilər, ikili standartlara qarşı öz səslərini ucaldılar. Çünki bu qondarma məruzənin ortaya çıxması sırf ikili standartlar prinsipinin əlaməti idi. Biz görürük ki, bəzi ölkələrdə islamofobiya meylləri həddindən artıq güclənib. Əfsuslar olsun ki, bu meyllər yüksələn xətlə gedir, mənfi istiqamətdə cərəyan edir. Mən müxtəlif görüşlərdə bu məsələləri daim qaldırıram. Çünki bu, bizi narahat edir.

Biz Avropa qurumları ilə uzun illərdir ki, əməkdaşlıq edirik. On ildən çoxdur ki, Avropa Şurasına üzv olmuşuq. Avropa İttifaqı ilə səmərəli əməkdaşlıq edirik. Ancaq bu meyllər vardır. Yəni, gələcəkdə bu əməkdaşlığın hansı formalarla davam etməsi bu gün müəyyən edilməlidir.

Biz görürük ki, ümumi mənzərə əlbəttə, müsbətdir və dediyim hallar fərdi xarakter daşıyır. Ancaq tendensiyalar var və biz bunu görməliyik, bu barədə danışmalıyıq. Ona görə mənim Avropa İttifaqına budəfəki səfərim xüsusi əhəmiyyət daşıyırdı. Biz bir çox məsələləri aydınlaşdırmalı idik. Biz aydınlaşdırmalı idik ki, gələcəkdə necə əməkdaşlıq edəcəyik? Əməkdaşlığın formatı nədən ibarət olacaqdır? Azərbaycanın maraqları necə təmin ediləcəkdir? Hesab edirəm ki, Avropa İttifaqına səfərim və Avropa İttifaqının rəhbərləri ilə apardığım səmimi görüşlər çox müsbət idi. Mən bu səfərdən çox razıyam. Bir çox məsələ aydınlaşdı və hesab edirəm ki, gələcək əməkdaşlıq üçün daha da gözəl zəmin yaradıldı.

Çünki hər bir ölkə əgər hansısa quruma inteqrasiya edirsə, o bilməlidir ki, nə üçün inteqrasiya edir. Kortəbii şəkildə inteqrasiya etmək mümkün deyildir.

Mən həmişə demişəm, bu gün də demək istəyirəm ki, Azərbaycan özünü tam şəkildə təmin edən ölkədir. İstənilən cəhətdən. Siyasi cəhətdən tam müstəqildir, müstəqil xarici siyasət aparır. İqtisadi cəhətdən tam müstəqildir. Enerji resursları baxımından zəngindir. Yəni, bizim gələcək illərdə inteqrasiya addımlarımız ölçülüb-biçilməlidir. Nə üçün biz bunu edirik? Hansı məqsədlər üçün biz bunu edirik? Biz bunsuz da yaşaya bilərik və yaşayırıq da. Biz öz hesabımıza yaşayırıq. Ona görə də Avropa İttifaqı ilə apardığım danışıqlar bir daha demək istəyirəm ki, müsbət nəticələrlə tamamlandı və növbəti illər üçün hesab edirəm ki, hər iki tərəfdə gələcək əməkdaşlıqla bağlı çox ciddi baxışlar vardır. Hesab edirəm ki, növbəti illərdə Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasındakı əlaqələr inkişaf edəcək və bu əlaqələr strateji xarakter alacaqdır. Hər halda bizim istəyimiz bundan ibarətdir. Ancaq yenə də demək istəyirəm ki, bu əlaqələr qarşılıqlı maraqlar, qarşılıqlı hörmət üzərində qurulmalıdır.

Keçən rübdə enerji siyasətimizlə bağlı çox ciddi hadisələr, deyə bilərəm ki, tarixi hadisələr baş vermişdir. “Cənub” qaz dəhlizinin marşrutu seçildi. Bu tarixi hadisədir. Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum neft-qaz kəmərləri qədər bizim üçün önəmlidir. Bildiyiniz kimi, dünyanın diqqəti Azərbaycana yönəldilmişdir. Azərbaycanda verilən qərarlar əminəm ki, bölgənin gələcək enerji xəritəsinə ciddi dəyişikliklər edəcəkdir. “Cənub” qaz dəhlizinin seçilməsi və bu məsələ ilə bağlı “Şahdəniz” konsorsiumunun vahid mövqeyi çox müsbət hal kimi qiymətləndirilməlidir. Bu layihə bizə imkan verəcək ki, öz qaz potensialımızı maksimum dərəcədə realizə edək və bayaq qeyd etdiyim kimi, Azərbaycan iqtisadiyyatına on milyard dollar səviyyəsində ölçülən investisiyalar qoyulacaqdır.

Biz öz təşəbbüsümüzü əldən vermirik. Enerji sahəsində bizim təşəbbüslərimiz həlledici rol oynayır. Bizim təşəbbüslərimiz əməkdaşlığa yönəldilibdir. Enerji təhlükəsizliyi məsələlərinin həlli bu gün Azərbaycansız mümkün deyildir. Bu da reallıqdır və hesab edirəm ki, hər kəs bunu bilməlidir. Azərbaycanda verilən qərarlar həlledicidir. Azərbaycanda verilən qərarlar enerji təhlükəsizliyi məsələlərinə əvəzsiz töhfədir. Azərbaycanda verilən qərarlar gələcəkdə də bu məsələ ilə bağlı son sözü deyəcəkdir. Bu, reallıqdır. Mən hesab edirəm ki, bunu

hamı bilməlidir. Əlbəttə ki, bu, ölkəmizin önəmini daha da artırır, ölkəmizin siyasətinin bölgə üçün və qitə üçün önəmli olduğunu bir daha təsdiqləyir. Bu, bizim üstünlüyümüzdür. Ancaq həmişə dediyim kimi, bu üstünlük göydən düşməyib. Biz özümüz bunu yaratmışıq, - öz fədakar işimizlə, məqsədyönlü siyasətlə, cəsarətli addımlarla. Bu gün enerji məsələlərini siyasi məsələlərdən ayırmaq mümkün deyildir. Əgər bizim siyasi gücümüz, güclü iradəmiz olmasaydı, cəsarətli addımlar atılmasaydı, bunların heç biri mümkün olmazdı. Bunu da hamı bilməlidir.

Keçən rübdə bir əlamətdar hadisəni də qeyd etmək istəyirəm. O da Azərbaycanda keçirilmiş hərbi paradır. Bu parad Azərbaycan Ordusunun gücünü göstərdi. Paradda nümayiş etdirilən silah-sursat və texnika ən son modellərdir, ən güclü texnikadır. İstər helikopterlər, istər tanklar, zirehli maşınlar, artilleriya qurğuları, hava hücumuna qarşı qurğular, digər texnikalar bir daha göstərir ki, Azərbaycan Ordusu dünya miqyasında güclü ordular sırasındadır. Eyni zamanda, bu hərbi parad son illər ərzində ordu quruculuğu işində görülmüş işlərin hesabı idi. Əlbəttə, bilirəm ki, Azərbaycan xalqı bu paradı böyük maraqla izləmişdir və qürur hissi keçirmişdir ki, bizim belə güclü imkanımız, güclü ordumuz vardır. Eyni zamanda, bu parad Ermənistanda böyük narahatlığa səbəb oldu. Bilirəm ki, paradan sonra orada yaşanan isterika, panika və qorxu hissi bu günə qədər hələ çəkilməyib. Bu da təbiidir, çünki düşmən Azərbaycanın qüdrətini öz gözü ilə gördü və bir daha bildi ki, biz istənilən variantda hazırıq. Biz əldə etdiyimiz texnika ilə düşmənin istənilən nöqtəsini məhv etməyə qadırıq. Paradda dediyim kimi, düşmənlə istənilən dildə danışıq bilərik. Bütün siyasi və diplomatik səylərlə yanaşı, bizim hərbi gücümüz Dağlıq Qarabağ məsələsinin həllində həlledici rol oynayacaqdır.

Biz bundan sonra da hərbi qüdrətimizi artıracağıq, bundan sonra da ən müasir texnikanı alacağıq. Bildiyiniz kimi, bu texnikanın alınması ilə heç bir problem yoxdur. Biz müxtəlif ölkələrdən texnika alırıq, eyni zamanda, Azərbaycanda istehsal edirik. Bizimlə hərbi sahədə əməkdaşlıq etmək istəyən ölkələrin sayı artmaqdadır. Mətbuatda rəqəmlər səslənir ki, Azərbaycan bəzi ölkələrdən 1 milyard dollar dəyərində silah alıb, bəzi ölkələrdən 1,6 milyard dollar həcmində silah alıb. Deyə bilərəm ki, bu rəqəmlər reallığı əks etdirmir. Əslində, bizim hərbi texniki əməkdaşlıq bu rəqəmlərdən bir neçə dəfə böyük rəqəmlərlə ölçülür. Sadəcə olaraq biz bu rəqəmləri açıqlamırıq. Vaxtaşırı xarici mətbuatda gedən məlumatlara şərh veririk. Amma biz bütün məlumatları açıqlaya bilərik. Çünki bizim dövlət büdcəmiz şəffafdır, bütün xərclərimiz də açıqdır.

Ermənistan xalqı isə hesab edərim ki, bundan qorxmamalıdır. Ermənistan xalqı öz rəhbərliyindən qorxmalıdır. Onların fəaliyyətindən qorxmalıdır. Qaniçən, gözü doymayan, korrupsiyaya uğramış, kriminal hakimiyyətdən qorxmalıdır ki, bu hakimiyyət onları bu vəziyyətə salıb. Bu hakimiyyətin fəaliyyəti nəticəsində hər il 100 minə qədər erməni öz ölkəsini həmişəlik tərk edir. Belə getsə 5-6 ildən sonra orada 1 milyondan az əhali qalacaqdır. Bu günah bilavasitə Ermənistanın rəhbərliyi üzərinə düşür. Çünki onların işğalçı və yırtıcı siyasəti, onların qaniçən, gözü doymayan mahiyyəti Ermənistanı bax bu fəlakətə gətirib çıxarıbdır. Biz isə inamla qabağa gedirik. Biz güclü dövlətik. Bizim gücümüz getdikcə artacaqdır. Bu gücü daha da möhkəm etmək üçün biz daha da fəal işləməliyik.

İndi isə keçək müzakirələrə və söz verilir maliyyə naziri Samir Şərifova.

X X X

Sonra maliyyə naziri Samir ŞƏRİFOV çıxış edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

2013-cü ilin ilk 6 ayında dünya iqtisadiyyatının son illərin dərin maliyyə və iqtisadi tənəzzülündən daha sürətlə qurtulma proqnozları yaxşılaşsa da, canlanma meylləri hələ də kifayət qədər güclü deyil. Dünyanın əksər inkişaf etmiş ölkələri, ələlxüsus Avrozonaya daxil olan ölkələr tam dirçəlişə doğru uzun və çətin bir yol qət etməlidirlər. İnkişaf etməkdə olan ölkələr isə iqtisadi inkişaf templerinin sürətinin enməsi ilə üzləşirlər. Bu faktorlar Beynəlxalq Valyuta Fondu və Dünya Bankı tərəfindən 2013-cü il üçün hazırlanan qlobal iqtisadi proqnozun yenidən baxılaraq azaldılmasını şərtləndirmişdir.

Qlobal iqtisadi tənəzzülün səngimədiyi bir şəraitdə cari ilin 6 ayında Azərbaycan iqtisadiyyatı bir daha makroiqtisadi dayanıqlıq və yüksək artım potensialını nümayiş etdirmişdir. İqtisadiyyatımızın qeyri-neft sektoru ötən dövr ərzində 10,9 faiz səviyyəsində artmışdır. Bu artım bütövlükdə ölkə iqtisadiyyatı üzrə 5 faizlik artımı təmin etmişdir.

Son 3 ildə iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunun davamlı olaraq yüksələn xətlə artması və 10 faizlik səviyyəni üstələməsi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkə iqtisadiyyatının modernləşdirilməsi və şaxələnməsinə, neft faktorundan asılılığın azaldılmasına, qeyri-neft sektorunun sürətli inkişafına yönəlmiş iqtisadi inkişaf modelinin uğurla həyata keçirilməsinin nəticəsi kimi qiymətləndirilməlidir.

Makroiqtisadi dayanıqlığın digər göstəricilərindən biri olan inflyasiya ötən 6 ay ərzində 2012-ci ilin müvafiq dövrü ilə nisbətdə cəmi 2 faiz təşkil etmişdir. Nəzərə alınmalıdır ki, 2012-ci ildə və cari ilin ötən 6 ayında dövlətin maliyyə vəsaiti hesabına nəhəng investisiya proqramlarının həyata keçirilməsi büdcə xərclərinin əhəmiyyətli dərəcədə artımına səbəb olmuşdur. 2012-ci ildə büdcə xərcləri 2011-ci illə müqayisədə 13,1 faiz, 2013-cü ildə isə 31,6 faiz artmışdır.

Eyni zamanda, ölkə Prezidentinin müvafiq Fərmanına əsasən keçmiş SSRİ Əmanət Bankının ölkəmizin vətəndaşları olan əmanətçilərinə 2012-ci il 1 iyun tarixindən başlayaraq 597 milyon manat məbləğində vəsait cari ilin 30 iyununadək olduqca qısa müddət ərzində ödənilmişdir.

Bütün bunlar, heç şübhəsiz, inflyasiyanın artımına rəvac verən amillərdəndir. Lakin düşünülmüş fiskal və pul-kredit siyasəti tədbirləri inflyasiya təzyiqlərinin neytrallaşdırılmasını və onun sabit aşağı səviyyədə saxlanılmasını təmin etmişdir.

Hesabat dövründə əhalinin pul gəlirlərinin artım tempi 7,1 faiz təşkil etmiş və inflyasiyanı ənənəvi olaraq xeyli üstələmişdir. Ölkə üzrə orta aylıq əmək haqqı 6,8 faiz yüksələrək 408,8 manat təşkil etmişdir. Ölkə üzrə xarici dövlət borcunun ÜDM-ə nisbətinin aşağı səviyyədə saxlanılması və 6 ayın nəticələrinə görə ölkəmizin məcmu valyuta ehtiyatları məbləğindən 9 dəfəyədək az olması yuxarıda qeyd olunan iqtisadi inkişaf modelinin maliyyə dayaqlarını özündə ehtiva edir.

Cənab Prezident, Sizin hökumətin qarşısında qoyduğunuz vəzifələrə uyğun olaraq 2013-cü ilin 6 ayında bütün dövlət proqramlarının və layihələrin uğurla icrasına, investisiya proqramında elm, təhsil, səhiyyə, sosial təminat, mədəniyyət və idman obyektlərini özündə birləşdirən sosial layihələrin, elektrik enerjisi və təbii qaz təchizatı, içməli su və kanalizasiya sistemlərinin yaradılması, magistral yolların çəkilişi, kənd yollarının yenidən qurulması və yeni yolların inşası, meliorasiya və irriqasiya tədbirlərinin genişləndirilməsi işlərinin ahəngdar maliyyələşdirilməsinə nail olunmuşdur.

2013-cü ilin birinci yarımilliyində Azərbaycan Respublikasının icmal büdcəsinin gəlirləri 11 milyard 257 milyon manat, xərcləri isə 9 milyard 818 manat və yaxud 2012-ci ilin eyni dövrünə nisbətən 1 milyard 765 milyon manat (21,9 faiz) çox icra olunmuşdur. Cari ilin 6 ayında dövlət büdcəsinin mədaxili 9 milyard 525 milyon manat və ya proqnoza nisbətdə 113,4 faiz yerinə yetirilməklə ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 17,1 faiz (1 milyard 391 milyon manat) çox olmuşdur. Dövlət büdcəsinin xərcləri proqnoza nisbətən 102,4 faiz və ya 8 milyard 730 milyon manat, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə isə 1 milyard 620 milyon manat və ya 22,8 faiz çox icra edilmişdir. Sosial yönümlü tədbirlərin həyata keçirilməsi, onların maliyyə təminatı üzrə dövlətin siyasətinin prioritetliyi təmin edilmişdir.

Altı ay ərzində dövlət büdcəsi xərclərinin 26,7 faizi və ya 2 milyard 331 milyon manatı sosial təyinatlı xərclərin maliyyələşdirilməsinə yönəldilməklə, 2012-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 31 milyon manat çox olmuşdur.

Qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, onların yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılması üçün cari ilin icmal və dövlət büdcələrindən üst-üstə 283 milyon manat, o cümlədən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan 14 milyon manat, dövlət büdcəsinin cari və əsaslı xərclərindən 111 milyon manat, Dövlət Neft Fondunun büdcəsindən 158 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Möhtərəm Prezident, xüsusi diqqətiniz sayəsində ölkəmizin müdafiə qabiliyyətinin gücləndirilməsi, hərbi potensialımızın artırılması, hərbi qulluqçuların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi dövlətimizin ən ümdə vəzifəsi

kimi gündəmdə qalmaqdadır. Tapşırığınıza əsasən dövlət büdcəsindən müdafiə xərclərinə ayrılan vəsaitlərin həcmi ilbəlil əhəmiyyətli dərəcədə artırılmaqla, büdcə xərclərinin tərkibində böyük xüsusi çəkiyə malik olmuşdur.

Cari ilin iyun ayında Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin hərbi qulluqçularının və dövlət qulluqçusu olmayan mülki işçilərinin aylıq vəzifə (tarif) maaşlarının 10 faiz artırılması barədəki müvafiq Sərəncamınızın icrası təmin edilir. Hərbi qulluqçuların mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması üçün möhtərəm Prezidentimizin imzaladığı müvafiq Fərmanın icrası olaraq, Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrində 20 təqvim ili və daha çox qüsursuz xidmət etmiş 187 hərbi qulluqçu dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına Bakı, Naxçıvan və Xırdalan şəhərlərində 2012-ci ildə və 2013-cü ilin 6 ayı ərzində mənzillərlə təmin edilmişdir. Bu iş davam etdirilir.

Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin yaradılmasının 95-ci ildönümü münasibətilə Bakı şəhərinin Azadlıq meydanında keçirilən hərbi parad zamanı son illər alınmış ən müasir texnika ilə yanaşı, Azərbaycanda istehsal olunan texnikanın da nümayiş etdirilməsi ordu quruculuğu istiqamətində atılan addımların ardıcılığı, ciddiliyi və həcmi ortaya qoymuşdur.

Möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin “Keçmiş SSRİ Əmanət Bankının Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları olan əmanətçilərinə fərdi birdəfəlik ödəmələrin verilməsi haqqında” imzaladığı Fərman sosial-mənəvi əhəmiyyətinə görə tarixi fərman olmaqla, dövlət başçısının siyasi iradəsini birmənalı şəkildə əks etdirərək, ölkə əhalisinin uzun illərdən bəri gözlədiyi ciddi problemin həllinə yol açdı. Fərmanın icrası nəticəsində cari ilin iyul ayının 1-dək 1 milyon 619 min 938 əmanət hesabının sahibləri və ya onların vərəsələri, əvvəldə qeyd etdiyim kimi, 597 milyon manat məbləğində vəsait almışlar. Həmin ödənişlərin 555 milyon manatı və ya 93 faizi 2012-ci ilin 7 ayında, 42 milyon manatı isə 2013-cü ilin 6 ayında təmin edilmişdir.

Tam əminliklə demək olar ki, postsovet məkanında bu prosesin ən işlək və səmərəli variantı məhz Azərbaycanda həyata keçirilib. Belə ki, hər 1000 rubl əmanət qalığına görə Azərbaycanda 190 ABŞ dolları ödənilirdiyi halda, bu göstərici digər postsovet məkanına daxil olan dövlətlərdə qat-qat aşağı - minimum 7, maksimum 150 ABŞ dolları səviyyəsində olmuşdur.

2013-cü ilin ilk 6 ayında dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına investisiya xərclərinə 3 milyard 449 milyon manat vəsait yönəldilmişdir ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 935 milyon manat və ya 37,2 faiz çoxdur. Bu mənbədən elm, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, idman və digər sosial-mədəni və məişət təyinatlı obyektlərin tikintisinə və yenidən qurulmasına 730 milyon manat vəsait istifadə olunmuşdur.

Ölkənin əsas enerji, su və qaz təchizatı, nəqliyyat, kommunal, meliorasiya infrastrukturalarının tikintisi və yenidən qurulması üçün 2 milyard 129 milyon manat, o cümlədən yol-nəqliyyat infrastrukturalarının tikintisi və yenidən qurulması üçün 858 milyon manat, “Azərbaycan Hava Yolları” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinə 93 milyon manat, Bakı Metropoliteninə 326 milyon manat, “Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı üzrə Dövlət Proqramı” çərçivəsində nəzərdə tutulmuş qazlaşdırma tədbirlərinə 80 milyon manat, su təchizatı və kanalizasiya sisteminin bərpası və yenidən qurulması üçün 430 milyon manat, torpaqların su təminatı və meliorativ vəziyyətinin yaxşılaşdırılması tədbirləri üçün 187 milyon manat vəsait yönəldilmişdir. Əhalinin dayanıqlı elektrik enerjisi ilə təmin etmək üçün “Azərenerji” Şirkətinə 100 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Prezidentimizin daim xüsusi nəzarətində və diqqətində olan energetika sektoruna dövlət qayğısının təzahürü olaraq, son 10 il ərzində elektrik enerjisi hasilatının yüksəldilməsi, enerji müstəqilliyimizin və əhalinin dayanıqlı elektrik enerjisi ilə təmin edilməsi məqsədi ilə bu sahəyə daxili və xarici mənbələr hesabına 3,1 milyard manat məbləğində investisiya qoyulmuşdur. Yaxın günlərdə 780 MVt gücə malik “Cənub” elektrik stansiyasının istismara verilməsi Azərbaycan elektrogenerasiyası tarixində böyük bir hadisə olmuşdur.

Altı ayda dövlət büdcəsinin əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərindən Naxçıvan Muxtar Respublikasında həyata keçirilən investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsi üçün 225 milyon manat vəsait sərf edilmişdir. Bu 2012-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 107,0 milyon manat və ya 1,9 dəfə çoxdur.

Dövlət büdcəsindən ayrılmış investisiya xərcləri ilə yanaşı, ölkəmizdə yol, su təchizatı və meliorasiya, kənd təsərrüfatı, sosial və digər infrastrukturaların tikintisi və yenidən qurulması üçün Azərbaycan hökuməti tərəfindən xaricdən cəlb olunmuş kreditlər hesabına 400 milyon manat məbləğində vəsait istifadə edilmişdir. Cari ilin altı ayında dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərclərindən Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinə 139 milyon manat, ölkəmizin rayon və şəhərlərin yerli xərclərinə 424 milyon manat dotasiya ödənilmişdir.

2013-cü ilin 6 ayında dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan həlli vacib hesab edilən sosial və infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi, şəhər, rayon və qəsəbələrdə abadlıq və quruculuq işlərinin davam etdirilməsi, kəndlərarası yolların tikintisi, bir sıra sosial məsələlərin həlli üçün 200 milyon manat vəsaitin ayrılmasına dair ölkə Prezidenti tərəfindən müvafiq sərəncamlar imzalanmışdır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən qəsəbə və kəndlərarası avtomobil yollarının tikintisi və yenidən qurulmasına xüsusi diqqətin göstəricisi kimi qeyd etmək olar ki, son illər ərzində dövlət büdcəsinin

dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərindən və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan ayrılan 451 milyon manat vəsait hesabına əhalisinin sayı 1,1 milyon nəfər təşkil edən 51 rayon və 7 şəhər üzrə 685 yaşayış məntəqəsini birləşdirən 757 kilometr kənd və qəsəbələrarası avtomobil yolları tikilərək istifadəyə verilmiş, 713 kilometr yolda isə əsaslı təmir və yenidənqurma işləri davam etdirilir.

Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarında dövlət tərəfindən maliyyə dəstəyi davam etdirilməklə “2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında əhalinin ərzaq məhsulları ilə etibarlı təminatına dair Dövlət Proqramı”nın icrası üçün 37 milyon manat, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarından damazlıq heyvanlar ilə təmin edilməsinə əlavə dəstək verilməsi, kənd təsərrüfatı texnikasının, aqrokimyəvi maddələrin alınması və digər lizinq xidmətlərinin göstərilməsi məqsədi ilə “Aqrolizinq” Acıq Səhmdar Cəmiyyətinə 60 milyon manat, o cümlədən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan 25 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Sahibkarlığa dəstək üçün cari ilin 6 ayında iqtisadiyyatın müxtəlif sahələri üzrə 2066 sahibkara 180 milyon manat güzəştli kredit verilmişdir ki, bunun da 130 milyon manatını (keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 81,0 milyon manat - 2,7 dəfə çox) cari ilin dövlət büdcəsindən ayrılmış vəsait təşkil etmişdir.

Cənab Prezident!

“Büdcə sistemi haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanununa uyğun olaraq 2014-cü il və sonrakı üç il üçün dövlət və icmal büdcə layihələrinin tərtibi prosesinə başlanılmışdır. Ölkədəki makroiqtisadi mühitə uyğun olaraq iqtisadiyyatın prioritet sahələrinin modernləşməsinə və şaxələnməsinə, onun səmərəliliyinin, dayanıqlığının təmin edilməsinə, investisiya mühitinin daha da yaxşılaşdırılmasına, qeyri-neft sektoru və digər real mənbələrdən formalaşacaq vergi və rüsumlar hesabına büdcəyə daxilolmaların artırılmasına diqqət yetiriləcəkdir.

Növbəti ildə xərclərin əsas prioritetlərindən olan sosial siyasətin davam etdirilməsi, əhalinin rifahının və yaşayış səviyyəsinin, məcburi köçkünlərin şəraitinin yaxşılaşdırılması, dövlətin müdafiə qabiliyyətinin artırılması, ölkənin enerji potensialının gücləndirilməsi, içməli su və qaz təchizatı, kanalizasiya və meliorasiya sistemlərinin müasir tələblər səviyyəsində qurulması, kənd yollarının tikintisi, aqrar sektorun inkişafı və ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, sosial və investisiya proqramları, ölkəmizdə keçiriləcək möhtəşəm idman yarışları, beynəlxalq və digər dövlət tədbirləri üçün maliyyə təminatının yaradılması nəzərdə tutulur.

Cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Bu günlər həm də müstəqil Azərbaycan dövləti üçün ulu öndər Heydər Əliyev siyasətinin 20 illik dövrünün qeyd olunması ilə əlamətdardır. 20 il bundan öncə Azərbaycan xalqının təkidi və tələbi ilə hakimiyyətə qayıdan ulu öndər Heydər Əliyevin qətiyyəti, uzaqgörən və müdrik siyasəti nəticəsində ölkədə ictimai-siyasi sabitlik yarandı, dərin sosial-iqtisadi islahatlara start verildi. Olduqca mürəkkəb geosiyasi şəraitə baxmayaraq, müvəffəqiyyətlə həyata keçirdiyi neft strategiyası Azərbaycan xalqının uzunmüddətli firavan gələcəyinin təməlini qoydu. Bu möhkəm zəmin əsasında son 10 ilə yaxın bir müddət ərzində ulu öndər Heydər Əliyev siyasi kursunu böyük əzm və məharətlə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev həyata keçirir. Bu, tarix baxımından o qədər də uzun olmayan dövr ərzində müstəqil Azərbaycan dövləti bir çox zirvələri fəth etmiş, o cümlədən dünyanın ən mötəbər qurumuna – BMT Təhlükəsizlik Şurasına qeyri-daimi üzv seçilmiş, kosmosa peyk çıxaran məhdud saylı dövlətlər klubuna daxil olmuş, ölkə iqtisadiyyatının sürətli inkişafına və real ifadədə 3 dəfədən çox artımına nail olmuş, bazar iqtisadiyyatına keçidi başa çatdırmış, xaricdən investisiya alan ölkədən xaricə investisiya yatan ölkəyə, regionun bütün siyasi və iqtisadi məsələlərinin həllində əvəzolunmaz iştirakçıya çevrilmişdir.

Bu dövr eyni zamanda Azərbaycan xalqının maddi rifah və həyat keyfiyyətinin əhəmiyyətli dərəcədə yüksəlməsi, ölkənin bütün şəhər və kəndlərinin simasının dəyişməsi və müasirləşməsi ilə də səciyyələnmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən 2012-ci ildə təsdiq edilən “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyası əldə edilən nailiyyətlərə söykənərək qarşıdakı 10 il ərzində ölkəmizin sosial, iqtisadi, mədəni, humanitar və dövlət quruculuğu sahələrində keyfiyyətə yeni hədəflərə nail olmaq üçün vəzifələri müəyyənləşdirmişdir. Azərbaycan vətəndaşlarının böyük əksəriyyəti bu məsuliyyətli vəzifələrin öhdəsindən gəlməsini Heydər Əliyev kursunun Prezident İlham Əliyev tərəfindən qarşıdakı illərdə də davam etdirilməsində görür.

Cənab Prezident, çıxışımın sonunda icazə verin, Sizi əmin edirəm ki, dövlət maliyyə orqanlarının əməkdaşları Azərbaycan xalqının davamlı firavan inkişafını təmin edəcək vəzifələrin yerinə yetirilməsinə yönəlmiş sosial-iqtisadi inkişaf strategiyamızın həyata keçirilməsi üçün öz səylərini əsirgəməyəcəklər. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Kənd təsərrüfatı naziri İsmət ABASOV çıxış edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Öz parlaq ömrünü ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafına, müstəqilliyin və suverenliyin qorunmasına həsr etmiş, vətənə və xalqa xidmətdə əvəzsiz lider, xalqın unudulmaz rəhbəri olmuş, “Hamımızın məqsədi insanların rifah halını yaxşılaşdırmaq, insanların gündəlik tələbatını ödəmək, insanlara yaxşı həyat tərzini yaratmaqdan ibarətdir”, - deyən ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulmuş aqrar siyasətin fəaliyyətimizin bütün istiqamətlərində bu gün onun layiqli davamçısı möhtərəm Prezident cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla həyata keçirilməsi respublikamızın aqrar sahəsinin inkişafına öz müsbət töhfəsini vermişdir.

Belə ki, ölkə başçısı tərəfindən imzalanmış çoxsaylı dövlət proqramlarından, aqrar sahənin orta və uzunmüddətli inkişaf strategiyalarından irəli gələn vəzifələrin səmərəli icrası ölkəmizin insan resurslarının və iqtisadi potensialının əsas mənbəyi olan regionlarda və kəndlərdə yaşayan insanların rifah halının yaxşılaşdırılmasına öz töhfəsini vermişdir.

2003-2013-cü illərdə ölkəmizin kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarında dövlət tərəfindən birbaşa dəstək, o cümlədən yanacaq və motor yağlarına, buğda və çəltik səpininə, mineral gübrələrə, toxum və tinglərə görə 587 milyon 170 min manat subsidiya, eləcə də “Aqrolizinq” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə onun fəaliyyət göstərməsi üçün kənd təsərrüfatı texnikalarının, texnoloji avadanlıqların, mineral gübrələrin, damazlıq heyvanların alınması və Cəmiyyətin maddi-texniki bazasının yaxşılaşdırılması üzrə ayrılmış 427 milyon 100 min manat vəsait, güzəştli kreditlər və digər dövlət dəstəyi sayəsində 2012-ci ildə kənd təsərrüfatının ümumi məhsulunun dəyəri 4 milyard 844 milyon 600 min manat təşkil etmişdir.

Ölkəmizin əsasən kənd ərazilərində yoxsulluqla mübarizə sahəsində əldə etdiyi uğurlarla əlaqədar olaraq, 2013-cü ilin iyun ayında Roma şəhərində keçirilmiş BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfat Təşkilatının Konfransında bu təşkilatın mükafatına layiq görülmüşdür. Bu mükafat 2000-ci ildə Nyu-York şəhərində keçirilmiş BMT-nin Baş Assambleyasında qəbul olunmuş Minilliyin İnkişaf Məqsədlərindən birincisi olan 2015-ci ilədək “aclığın yarıya qədər azaldılması”na və 1996-cı ildə Romada keçirilmiş Dünya Ərzaq Sammitində qəbul olunmuş 2015-ci ilədək “kifayət qədər qidalanmayan əhalinin yarıya qədər azaldılması” üzrə məqsədə vaxtından tez nail olması münasibətilə təltif edilmişdir. Mükafatın məqsədi yoxsulluqla mübarizədə radikal islahatlar həyata keçirmiş ölkələrin siyasi iradələrinin BMT tərəfindən etiraf edilməsi və yüksək qiymətləndirilməsindən ibarətdir.

Yoxsulluqla mübarizə sahəsində ölkəmizin əldə etdiyi bu nailiyyətlər, yoxsulluq səviyyəsinin 49 faizdən 6 faizədək azaldılması birmənalı olaraq məhz möhtərəm Prezident cənab İlham Əliyevin ölkə iqtisadiyyatının inkişafına bilavasitə göstərdiyi hərtərəfli qayğı və köməyin nəticəsidir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Cari ilin yanvar-iyun aylarında kənd təsərrüfatının ümumi məhsulunun dəyəri faktiki qiymətlərlə 2 milyard 122 milyon 995 min manat təşkil etmiş və ya keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 4,9 faiz, o cümlədən bitkiçilik sahəsində 4,5 faiz, heyvandarlıq sahəsində isə 5,1 faiz artmışdır. 2013-cü ilin nəticələrinə görə kənd təsərrüfatının ümumi məhsulunun artımının təxminən 6-7 faiz olacağı gözlənilir.

2013-cü ilin məhsulu üçün ölkə üzrə 1 milyon 33 min 200 hektar sahədə payızlıq və yazlıq dənli və dənli paxlalılar (qarğıdalı istisna olmaqla) becərilmişdir ki, onun da 690 min 816 hektarını və ya 67 faizini buğda təşkil edir. 2013-cü il iyulun 15-i tarixinə 905 min 80 hektarda və ya ümumi sahənin 88 faizində biçin aparılmışdır. Biçilmiş sahələrdən 2 milyon 408 min 191 ton dənli və dənli paxlalıların məhsulu yığılmış və yaxud keçən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 8,8 faiz çox məhsul istehsal edilmişdir ki, onun da 1 milyon 612 min 644 tonunu buğda təşkil etmişdir. Cari ilin sonuna 2 milyon 900 min tondan çox taxıl istehsalı gözlənilir ki, bu da keçən ildəkindən təxminən 100 min ton çoxdur.

Əhalinin qida rasionunda vacib əhəmiyyətə malik olan meyvə, tərəvəz, kartof və digər məhsulların istehsalında da müsbət dinamika müşahidə olunmuşdur. Belə ki, 2013-cü ilin 1 iyul vəziyyətinə, ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən meyvə istehsalı 12,1 faiz, kartof istehsalı 11,8 faiz, tərəvəz istehsalı 8,8 faiz, yaşıl çay yarpağı istehsalı 4 faiz artmışdır. Bu da öz növbəsində əhalinin əsas kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsullarına olan tələbatının yerli istehsal hesabına ödənilməsinə öz müsbət töhfəsini verməklə yanaşı, ixrac potensialını da artırmışdır.

Ölkədə üzüm və şərab sektorunun uzunmüddətli inkişafını təmin etmək məqsədilə ölkə başçısının müvafiq sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “2012-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında üzümçülüğün inkişafına dair Dövlət Proqramı”nın hədəflərinə nail olmaq üçün göstərilən dövlət dəstəyi ilə yanaşı, üzüm sortlarının yaxşılaşdırılması, üzüm genofondunun və müxtəlifliyinin qorunub saxlanması, üzüm və şərab məhsullarının rəqabət qabiliyyətiliyinin artırılması, bu sahənin elm və kənd təsərrüfatının gücləndirilməsi məqsədilə beynəlxalq inteqrasiya istiqamətində müxtəlif işlər görülmüşdür. Azərbaycan Respublikası 2013-cü ilin iyun ayında Beynəlxalq Üzüm və Şərab Təşkilatına üzv seçilmişdir.

Hesabat dövründə bitkiçilik sahəsi ilə yanaşı, heyvandarlıq sahəsində də həyata keçirilmiş kompleks tədbirlər nəticəsində cari ilin yanvar-iyun aylarında keçən ilin müvafiq dövrünə nisbətən ət istehsalı diri çəkiddə 3,2 faiz, süd istehsalı 6,6 faiz, yumurta istehsalı 14,2 faiz, yun istehsalı 2,6 faiz artmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

Cari ildə məhsul yığımı mövsümü zamanı yaranmış müəyyən texnika çatışmazlığı ilə əlaqədar dövlət başçısının 2013-cü il 4 iyul tarixli Sərəncamı ilə ölkənin taxılığın kombaynlara olan ehtiyacını təmin etmək məqsədilə Prezidentin ehtiyat fondundan “Aqrolizinq” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə 15 milyon manat vəsaitin ayrılmasını xüsusi vurğulamaq istəyir, bu dəstəyin Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ölkəmizin ərzaq təhlükəsizliyinin gücləndirilməsinə, fermerlərin və kəndli sahibkarların fəaliyyətinə yüksək qayğısı kimi qiymətləndirir və bütün fermerlər adından, cənab Prezident, Sizə öz dərin təşəkkürümü bildiriməm. Diqqətinizə çatdırmaq istərdim ki, qeyd olunan vəsait hesabına 150 ədəd Finlandiya istehsalı olan müasir “Sampo” markalı taxılığın kombayn Azərbaycana gətiriləcəkdir.

Dövlətimizin başçısının “Azərbaycan Respublikasında heyvandarlığın inkişafı ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Sərəncamı ilə Prezidentin ehtiyat fondundan 2013-cü il üçün “Aqrolizinq” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə ayrılmış 9 milyon 200 min manat vəsait və Cəmiyyətin 1 milyon 850 min manat təkrar istifadə vəsaiti hesabına Fransadan və Macarıstandan alınması nəzərdə tutulan 4300 baş damazlıq heyvandan 1284 başı bu il iyulun 15-dək ölkəyə gətirilərək 50 faiz güzəştli üç il müddətinə lizinq yolu ilə məhsul istehsalçılara verilmişdir. Qalan 3016 baş heyvan isə sentyabr ayından etibarən Azərbaycana gətiriləcəkdir.

“Aqrolizinq” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin 2013-cü ildə 1648 kənd təsərrüfatı texnikası, o cümlədən 1000 taxılığın kombayn, 394 traktor, 4 qarğıdalıbiçən xeyder və 1150 qoşqu avadanlığı ölkəmizə gətirilərək kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarının istifadəsinə verilmişdir. Bununla yanaşı, Cəmiyyət tərəfindən məhsul istehsalçılarının gübrələrə olan tələbatı müəyyənləşdirilməklə, cari ildə bu məqsədlər üçün nəzərdə tutulmuş 4 milyon 700 min manat büdcə və təkrar istifadə vəsaitləri hesabına 13 milyon 180 min manat dəyərində 30 min ton ammonium nitrat gübrəsinin alınması üçün müvafiq tədbirlər görülmüş və 2013-cü ildə 8200 ton ammonium nitrat gübrəsinin ölkəmizə gətirilməsi təmin edilmişdir. Hesabat dövründə gətirilmiş və Cəmiyyətin bazasında keçən il alınan 47 min ton gübrələr hesabına 2013-cü il iyulun 1-dək kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılara 54 min ton müxtəlif gübrələrin güzəştli şərtlərlə satışı təmin edilmişdir.

Aqrar sahənin müxtəlif istehsal vasitələri ilə təminatı ilə yanaşı, digər prioritet məsələ özünütəminat, natural tipli təsərrüfatçılıqdan rəqabətqabiliyyətli və kommersiya tipli təsərrüfatlara keçidin asanlaşdırılması məqsədilə könüllülük prinsipi əsasında torpaqların konsolidasiyası vasitəsilə iri fermer təsərrüfatlarının yaradılmasıdır. Bu prosesin dövlət tərəfindən müxtəlif stimullaşdırıcı vasitələrlə dəstəklənməsi hazırda Azərbaycanda mövcud olan kiçik həcmli pərakəndə torpaq mülkiyyətçilərinin təcridən aradan qaldırılmasına və istehsalın artırılmasına xidmət etmiş olar. Buna əyani misal olaraq cənab Prezidentin tapşırığı ilə Beyləqan və Ağcabədi rayonlarında yeni yaradılmış iri fermer təsərrüfatını göstərmək olar ki, bu təsərrüfatda hər hektardan orta hesabla 54 sentner taxıl məhsulu əldə olunmuşdur.

Ölkəmizin ərazisinin transsərhəd səciyyəli heyvan və bitki xəstəliklərindən mühafizəsi üzrə tədbirlər cari ildə də davam etdirilmişdir. Təhlükəli heyvan xəstəlikləri hesab olunan qarayara, dabaq, quduzluq, quş qripi, brusellyoz və bu kimi digər xəstəliklərə qarşı aparılmış peyvəndləmə və profilaktika işləri nəticəsində ölkədə epizootik vəziyyət qorunub saxlanmışdır. Cari ilin may ayında Fransada keçirilmiş Dünya Heyvan Sağlamlığı Təşkilatının Assambleyası zamanı bu təşkilatın rəhbərliyi Azərbaycanda epizootik durumun qənaətbəxş olduğunu bildirmişdir.

Bitkilərin, əsasən də meyvə bağlarının, taxılın, tərəvəzin ziyanvericilərdən mühafizə edilməsi və ümumilikdə ölkədə fitosanitar sabitliyin qorunub saxlanması məqsədilə mübarizə tədbirləri həyata keçirilmiş, dərman preparatları ilə təminatı yaxşılaşdırılmış və zərərvericilərin yayılma arealı xeyli azalmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

İnsanların ən ali hüququ olan ərzaq hüququnun təmin edilməsi və ərzaq təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi sahəsindəki diqqət və qayğınıza görə ölkəmizin bütün fermerləri və kəndli sahibkarları adından Sizə öz dərin təşəkkürümüzü bildirir, aqrar sahədə daha dolğun nəticələrə nail olmaq üçün Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi tərəfindən söylərin daha da artırılacağına söz veririk.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Sonra nəqliyyat naziri Ziya MƏMMƏDOV çıxış edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Azərbaycan Respublikasında müasir nəqliyyat sisteminin qurulması, nəqliyyat sektorunun səmərəli idarə olunması Sizin, cənab Prezident, müəyyən etdiyiniz iqtisadi siyasətin mühüm tərkib hissəsi olaraq, yüksək keyfiyyətli nəqliyyat şəbəkəsi və xidmətləri vasitəsilə nəqliyyat ehtiyaclarına sürətlə artmaqda olan tələbatın təmin edilməsinə, əlverişli coğrafi mövqeyi baxımından ölkəmizin geniş tranzit imkanlarından tam istifadəyə yönəlmişdir.

Müxtəlif nəqliyyat növlərinin vahid nəqliyyat sistemində mövcud şəbəkələrinin qorunub saxlanılması və inkişaf etdirilməsi, bu sistemin etibarlılıq, təhlükəsizlik və ətraf mühitin mühafizəsi standartlarına uyğun gəlməsi barədə Sizin, cənab Prezident, tapşırıqlarınıza əsaslanan, Zati-alilərinizin diqqət və qayğısı ilə həyata keçirilən nəqliyyat fəaliyyətimiz davamlı olaraq özündə ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafına və əhalinin rifahının yüksəlməsinə, dövlətimizin iqtisadi qüdrətinin artmasına yönəlmiş tədbirləri əhatə edir.

Bu ilin ən əlamətdar tədbiri olan ümummilli lider Heydər Əliyevin 90 illik yubileyi ilə bağlı nəqliyyat-yol kompleksində keçirilən bütün tədbirlərdə bu sahənin hazırkı inkişafının Heydər Əliyev siyasətindən bəhrələndiyi qeyd edilmiş, Ulu Öndərin misilsiz xidmətləri dərin minnətdarlıq hissi ilə qeyd olunmuş və xatırlanmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

İcəzə verin diqqətinizə çatdırım ki, 2013-cü ilin 6 ayı ərzində nəqliyyat-yol kompleksi üzrə əsas iqtisadi göstəricilər yerinə yetirilmiş, əhalinin və ölkə iqtisadiyyatının daşımalarına olan tələbatı ödənilmişdir. 2012-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə yük daşımaları 1,8 faiz artaraq 105,2 milyon ton və sərnişin daşımaları 5,7 faiz artaraq 804 milyon nəfər təşkil etmişdir. Bu dövr ərzində nəqliyyat-yol kompleksinə yönəldilmiş investisiyaların həcmi 923 milyon manat təşkil etmişdir.

Dəmir yolu nəqliyyatında aparılan yenidənqurma işləri davam etdirilmişdir. Hazırda, Şərqi-Qərbi istiqamətində yol təsərrüfatının yenidən qurulması, enerji və rabitə sisteminin tam dəyişdirilməsi, yeni lokomotiv və vaqonların alınması, mərkəzi idarəetmə sisteminin yaradılması işləri həyata keçirilir. Cari ilin 6 ayı ərzində dəmir yolunun 82 kilometr hissəsi yenidən qurulmuşdur.

Avtomobil nəqliyyatı sahəsində daşımaların tənzimlənməsi, avtonəqliyyat vasitələri parkının yeniləşdirilməsi və xidmət səviyyəsinin yüksəldilməsi üzrə tədbirlər davam etdirilmişdir. 6 ay ərzində paytaxta 340 yeni sərnişin avtobusları gətirilərək istismara verilmişdir. Gəncə, Daşkəsən və Horadiz avtovağzallarının tikintisi davam etdirilmişdir.

İctimai nəqliyyatda nağdsız ödəniş sisteminin tətbiq edilməsi məqsədi ilə bu ayın sonuna qədər 1000 ədəd avtobusda xüsusi avadanlıqların quraşdırılması başa çatdırılacaq və sentyabr ayından bu sistemə keçidə başlanılacaqdır.

Ölkədə 6 ay ərzində 430 kilometr respublika və yerli əhəmiyyətli yollar təmir olunmuş, 6 körpü inşa və təmir edilmişdir. Gəndob-Rusiya Federasiyası ilə dövlət sərhədi avtomobil yolunun tikintisi, Qəbələ-Ağdaş, Ağstafa-Poylu avtomobil yollarının yenidən qurulması, Qəbələ-Oğuz, Kürdəmir-İmişli, Bəhramtəpə-Biləsuvar avtomobil yollarının əsaslı bərpa işləri, həmçinin Cəlilabad-Yardımlı, İsmayıllı-Lahıc, Qusar-Ənik-Ləzə, Xocasən-Lökbatan, Şəki-Qax və digər yerli əhəmiyyətli avtomobil yollarında yenidənqurma və əsaslı təmir işləri aparılmışdır.

Beynəlxalq kreditlər hesabına Yenikənd-Salyan, Salyan-Şorsulu və Kür çayı üzərində körpü keçidinin tikintisi, Muğanlı-Yevlax, Tağıyev-Sahil, Hacıqabul-Bəhramtəpə avtomobil yollarının yenidən qurulması, Hacıqabul-Kürdəmir, Kürdəmir-Yevlax, Yevlax-Gəncə və Bakı-Şamaxı avtomobil yollarının 4 zolağadək genişləndirilməsi işləri davam etdirilmişdir.

Bakı şəhərində Buzovna-Mərdəkan-Qala avtomobil yolunun Buzovna-Mərdəkan hissəsi istismara verilmiş, Bilgəh-Pirşağı-Novxanı-Sumqayıt yeni avtomobil yolunun tikintisi, Ziya Bünyadov prospektinin əsaslı təmiri və prospekt boyu 4 yerdə, Qələbə meydanında və Heydər Əliyev prospektində yol qovşaqlarının tikintisi və 6 piyada keçidinin tikintisi davam etdirilmişdir.

Həsən Əliyev küçəsindən Olimpiya stadionuna qədər yeni avtomobil yolunun layihələndirilməsinə və tikintisinə başlanılmışdır.

Zığ dairəsi-Hava Limanı avtomobil yolundan Qala istiqamətində avtomobil yollarının tikintisi, Zabrat-Maştağa-Buzovna və Zabrat-Kürdəxanı-Pirşağı avtomobil yollarının yenidən qurulması işləri davam etdirilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Bu il "Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı" Dövlət Proqramının, "Bakı şəhərində nəqliyyat sisteminin təkmilləşdirilməsi" üzrə tədbirlər planının və nəqliyyat məsələlərinin əhatə olunduğu digər proqramların icra müddəti başa çatır və növbəti illər üçün təkliflər hazırlanır.

Fürsətdən istifadə edərək, bu proqramların icrası ilə əlaqədar, son 5 il ərzində görülmüş işlər barədə məlumatları da diqqətinizə çatdırmaq istərdim.

Bu dövr ərzində bütün nəqliyyat növləri ilə 688 milyon ton yük, 7,1 milyard nəfər sərnəşin daşınmışdır. Yük və sərnəşin daşımalarında orta illik artım tempi müvafiq olaraq 5,1 və 7,1 faiz təşkil etmişdir. Nəqliyyat-yol kompleksinə yönəldilmiş investisiyaların ümumi həcmi 7,3 milyard manat təşkil edərək, əvvəlki 5 illik dövrlə müqayisədə 10 dəfə artmışdır.

Dayanıqlı nəqliyyat sisteminin qurulması üçün müasir infrastrukturun olması əsas şərtidir. Məlumdur ki, nəqliyyat infrastrukturunu sadəcə yol, müəssisə, qurğu, konstruksiyalar deyil, bu, ilk növbədə daşımaları, yeni iş və xidmətlərə çıxışı təmin edən əsas vasitə, ticarət və iqtisadi inkişafa təkan verən milli iqtisadiyyatın təməllərindəndir. Bununla əlaqədar olaraq, sahələr üzrə infrastruktur layihələri barədə bir neçə əsas məqamları və görülmüş işləri diqqətinizə çatdırmaq istərdim.

Dəmir yolu nəqliyyatı sisteminin inkişafına dair Dövlət Proqramında müəyyən olunmuş tədbirlərin icrası olaraq, Qədim İpək Yolu üzərində dəmir yolu infrastrukturunun yenidən qurulması işlərinə başlanılmışdır və iş hazırda da davam etdirilir. Layihə üzrə yolun artıq 209 kilometr hissəsi yenidən qurulmuşdur. Layihə başa çatdıqdan sonra, dəmir yolunun bu dəhlizlə buraxılış qabiliyyətinin ildə 30 milyon tondan 50 milyon tona, hərəkət sürətinin saatda 140 kilometrə çatdırılması mümkün olacaqdır.

Cənab Prezident, Siz nitqlərinizdə dəfələrlə qeyd etmişiniz ki, Azərbaycanın iştirakı və iradəsi olmadan regionda heç bir layihə həyata keçirilə bilməz. Region və bütövlükdə Avropa üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən neft və qaz boru kəmərləri ilə yanaşı, Cənubi Qafqaz üzərindən keçməklə, şərqlə qərbi birləşdirən, Avrasiyanın yeni ticarət bağlantısına çevrilən Bakı-Tbilisi-Qars layihəsi də buna nümunədir.

Hazırda burada tikinti işləri sürətlə davam etdirilir. Axalkələk-Türkiyə sərhədi hissəsində ümumi uzunluğu 29 kilometr olan yeni yolun 9 kilometrində üst quruluşu inşa edilmiş və bu ilin sonuna kimi Türkiyə sərhədinə qədər yeni yol tikiləcəkdir. Türkiyə-Gürcüstan sərhədində 4,2 kilometrlik tunnelin 2 kilometri qazılmışdır və işlər davam etdirilir. Türkiyə və Gürcüstan ərazisində tikinti çətin relyefli və kəskin iqlimli ərazilərdən keçdiyinə görə yol verilən ləngimələrə baxmayaraq, 2014-cü ildə başa çatdırılacaqdır.

Ələt qəsəbəsində Xəzərdə ən böyük və müasir Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı Kompleksinin tikintisi uğurla davam etdirilir. Artıq sahilə qədər uzunluğu 7,5 kilometr, dərinliyi 7 metr olan kanal açılmışdır və quruda tikinti işləri davam etdirilir. 2014-cü ildə birinci kompleks – Bərə terminalı bütün yol infrastrukturunu ilə birgə istismara veriləcək, 2015-ci ildə isə quru yük terminalının tikintisi başa çatdırılacaqdır.

Ölkəmizdə müasir avtomobil yolları şəbəkəsinin yaradılması istiqamətində görülən işləri qeyd edərək bildirmək istərdim ki, 2008-2013-cü illər ərzində 3860 kilometr, o cümlədən 1240 kilometr respublika əhəmiyyətli, 2620 kilometr rayonlararası və kəndlərarası yollar tikilmiş və təmir olunmuş, avtomobil yollarında 158 körpü inşa edilmişdir.

Əsas magistralarda 2 zolaqlı olmaqla görülən işlər tam başa çatdırılmışdır və hazırda onların 4 zolağa genişləndirilməsi işləri davam etdirilir. 2014-cü ildə Bakı-Rusiya Federasiyası ilə dövlət sərhədi avtomobil yolu, 2016-cı ilə qədər isə Bakı-Gürcüstanla dövlət sərhədi və Ələt-Astara-İranla dövlət sərhədi avtomobil yolları istifadəyə veriləcəkdir.

Görülən işlərin müqayisəsi üçün bir neçə rəqəmi qeyd etmək istərdim. Əgər 1990-cı ilə qədər Azərbaycanda bütün körpülərin uzunluğu 29 min metr idisə, təkcə son beş ildə istismara verilmiş körpü və bağlantıların uzunluğu təxminən 20 min metr təşkil edir. Bu körpülərin texniki parametrlərini – zolaqlarının sayını, uzunluğunu və yükötürmə qabiliyyətini də müqayisə etsək, o zaman nə dərəcədə irimiqyaslı işlərin görüldüyünü təsəvvür etmək olar.

2008-2013-cü illərdə birinci texniki dərəcəli, 4 zolaqlı yolların ümumi uzunluğu 150 kilometr artırılaraq 180 kilometrə, 330 kilometrə, asfalt-beton örtüklü yolların uzunluğu 1100 kilometr artırılaraq 7678 kilometrə çatdırılmışdır. 2015-ci ilə qədər birinci texniki dərəcəli 4 zolaqlı yolların uzunluğu 800 kilometrə çatdırılacaqdır.

Avtomobil yollarımızın texniki dərəcələri əhəmiyyətli dərəcədə yüksəlmiş, yol nişanlarının quraşdırılması, yolların xətlənməsi, işıqlandırma, magistrallara giriş-çıxışın məhdudlaşdırılması və digər texniki tədbirlər görülmüşdür ki, bunlar hərəkətin təşkilində, təhlükəsizliyin qorunmasında və qəza hadisələrinin qarşısının alınmasında mühüm şərtlərdəndir. Böyük Şərq-Qərb dəhlizinin bir hissəsi üzərində görülən bütün bu işlərin tamamlanması, Azərbaycanın nəqliyyat daşımalarında böyük tranzit və logistika mərkəzinə çevrilməsinə imkan verəcəkdir. Bununla yanaşı, Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizi üzərində dəmir və avtomobil yolları infrastrukturunun yenilənməsi işləri də aparılmaqdadır.

Su nəqliyyatı sahəsində dövlət büdcəsi hesabına son 5 il ərzində 4 tanker və 5 bərə alınaraq istismara verilmişdir.

Hava nəqliyyatı infrastrukturunun müasirləşdirilməsi, hava gəmiləri parkının yeniləşdirilməsi məqsədilə 2008-2012-ci illər ərzində “Azərbaycan Hava Yolları” QSC tərəfindən “Boeing”, “Airbus” və “Embraer” tipli 16 sərnəşin təyyarəsi və 3 helikopter alınmış və yeni sifarişlərlə bağlı müqavilələr imzalanmışdır. Azərbaycanın əsas regional mərkəzlərində (Gəncə, Lənkəran, Zaqatala, Qəbələ) beynəlxalq hava limanları tikilib istifadəyə

verilmişdir. Heydər Əliyev Hava Limanının yeni aerovağzal kompleksinin tikintisi davam etdirilmişdir. Ölkəmizdə daşımaların böyük hissəsinin həyata keçirildiyi avtomobil nəqliyyatında nəqliyyat parkının və infrastrukturun yeniləşdirilməsi tədbirləri də məqsədyönlü şəkildə həyata keçirilmişdir. Son 5 il ərzində paytaxta 3471 yeni iri və orta tutumlu avtobuslar və 1000 “London-Taksi”ləri olmaqla 1850 yeni taksi minik avtomobilləri gətirilmişdir. Bu dövr ərzində Bakı Beynəlxalq Avtovağzal Kompleksinin tikilərək istismara verilməsi ilə yanaşı, regionlarda 11 avtovağzal və avtostansiya tikilmiş, 8-i yenidən qurulmuş, 3 avtovağzalın tikintisi isə davam etdirilir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizin xüsusi qayğı və məhəbbətlə yanaşdığınız, gündən-günə müasirləşən və dünyanın ən gözəl şəhərlərindən birinə çevrilmiş Bakıda irimiqyaslı nəqliyyat layihələri həyata keçirilmişdir. Bakı şəhərində 572,2 kilometr yol əsaslı təmir olunmuş, 32 yol qovşağı, bu yol qovşaqlarında 35 körpü, yol ötürücüləri və tunellər tikilmişdir. 50 yeraltı və yerüstü piyada keçidləri tikilmiş, 10 yeraltı piyada keçidi isə təmir olunmuşdur. Bu dövrdə Bakı şəhərində dünyanın ən müasir nəqliyyatı intellektual idarəetmə mərkəzlərindən biri istismara verilmişdir.

Bakı şəhərində nəqliyyat axınlarının daha səmərəli idarə olunması məqsədilə əsas yol kəsişmələrində işıqforların idarə edilməsi üçün qurulan nəqliyyat siqnallarına nəzarət sistemi və “Yaşıl dalğa” tədbirlərinin tətbiqi şəhərdə nəqliyyat axınına müsbət təsir etmiş və nəticədə avtomobillərin orta hərəkət sürəti 35 km/saat-dan 48 km/saat-a qədər, küçələrin ötürücülük imkanı orta hesabla sutkada 20,2 min avtomobildən 27,7 min avtomobillə qədər artmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident!

Nəqliyyatdan istifadənin asanlaşmasını təmin edən bütün bu işlər xalqımızın sosial rifahının yüksəlməsinə xidmət edir. Sizin adınızla bağlı olan bütün bu işlər ictimaiyyət tərəfindən dərin rəğbətlə qarşılanır. Göstərişiniz əsasında bölgələrdə keçirdiyimiz vətəndaşların fərdi qəbullarında ölkəmizdə aparılan böyük quruculuq işlərinə sadə insanlar tərəfindən yüksək qiymət verildiyinin, minnətdarlıqla dəyərləndirdiyinin, apardığınız siyasətin tam dəstəkləndiyinin şahidi oluruq, Sizin şəxsiyyətinizə səmimi arzuları eşidirik.

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizin rəhbərliyiniz altında ölkəmizin əldə etdiyi böyük uğurlar, nail olduğu davamlı inkişaf və yüksəliş son illər ərzində respublikamızı dünya ictimai birliyinin diqqət mərkəzinə çıxarmış, ölkəmizə olan beynəlxalq etimadı daha da möhkəmləndirmişdir. Heç şübhəsiz ki, I Avropa Oyunlarının Azərbaycanda keçirilməsi də bu etimadın əyani nümunəsidir və hər birimiz bununla qürur duyuruq. 2015-ci ildə Bakı şəhərində keçiriləcək I Avropa Oyunlarına hazırlıqla bağlı nəqliyyat-yol kompleksi üzrə tədbirlər planı qəbul edilərək icrasına başlanılmışdır. İki ildən az vaxt qalmasına baxmayaraq bütün işlər vaxtında yekunlaşdırılacaqdır. Sonda icazə verin, nəqliyyat sektorunun işinə göstərdiyiniz daimi diqqət və qayğıya görə Sizə dərin minnətdarlığımızı bildirim və Sizi əmin edim ki, Zati-alilərinizin tapşırıq və tövsiyələri bundan sonra da böyük məsuliyyət hissi ilə yerinə yetiriləcəkdir.

Diqqətinizə görə minnətdaram!

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, bu ilin altı ayında görülmüş işlər deməyə əsas verir ki, biz bu yüksək templəri saxlayacağıq və ilin əvvəlində qarşıda duran vəzifələrin hamısını icra edəcəyik. Biz yüksək templəri saxlamalıyıq, bütün layihələri vaxtında icra etməliyik. Bu il çox böyük Dövlət investisiya proqramı icra edilir. Əminəm ki, ilin sonuna qədər bu Dövlət investisiya Proqramı tam şəkildə icra ediləcəkdir. Bu da öz növbəsində gələcək illər üçün daha da yaxşı zəmin yaradacaqdır. Çünki Dövlət investisiya proqramında nəzərdə tutulan bütün məsələlər öz həllini tapacaqdır.

Ölkəmizdə böyük tikinti işləri gedir. Görülən işlərin bir hissəsi bu gün məruzələrdə də qeyd edildi. Azərbaycan böyük tikinti meydançasıdır, Bakı şəhəri, digər bölgələr abadlaşır, qurulur, eyni zamanda, nəhəng sənaye, infrastruktur layihələri icra edilir. Dövlət investisiya proqramının icrası nəticəsində biz bütün bu məsələləri ardıcılıqla həll edirik. Proqram üzrə gedirik və ildən-ilə öz investisiya imkanlarımızı da artırırıq. Qeyd etdiyim kimi, artıq birinci altı ayda 12,6 milyard dollar sərmayə qoyulmuşdur və bu sərmayənin içində əlbəttə ki, dövlət investisiya layihələri də önəmli yer tutur. Biz elə etməliyik ki, bax bu temp gələcək illərdə də saxlanılsın. Çünki baxmayaraq ki, çox işlər görülüb, hələ görüləsi işlər çoxdur və infrastruktur layihələrinin bir hissəsi ya başa çatıb, ya da ki, başa çatmaq üzrədir. Ancaq biz gələn il də investisiya layihələrinə xüsusi diqqət göstərəcəyik. Bunu və eyni zamanda, gözlənilən maaş və pensiyaların artımını nəzərə alaraq biz makroiqtisadi sabitliyə də daim böyük fikir verməliyik. Sevindirici hal ondan ibarətdir ki, ilin əvvəlindən inflyasiya templəri çox aşağıdır. Giriş sözümdə qeyd etdiyim kimi, inflyasiya cəmi 2 faiz təşkil edir. İlin əvvəlində qarşıya vəzifə qoyulmuşdur ki, inflyasiya bərrəqəmli olsun və görürük ki, biz buna nail oluruq. Əminəm ki, ilin sonuna qədər inflyasiya məqbul səviyyədə olacaqdır. Ancaq buna nail olmaq üçün biz gərək çox ciddi iş aparaq.

Azərbaycanda dövlət xərcləri, büdcə xərcləri ildən-ilə artır. Bu gün bu rəqəmlər səsləndi, icmal büdcə də, investisiya layihələri, sosial ödəmələr, maaşlar, pensiyalar da artır. Sovet dövründən qalmış əmanətlərin demək olar ki, mütləq əksəriyyətini qaytarmışıq. Bax, görülən bütün bu işlərin fonunda inflyasiyanı aşağı səviyyədə saxlamaq, əlbəttə ki, böyük nailiyyətdir və mən bunu qiymətləndirirəm. Inflyasiyanın aşağı səviyyədə qalması, ilk növbədə, sosial mənə daşıyır. Bu, dövlətin öz vətəndaşlarına olan münasibətini bir daha göstərir.

Bu ilin sonunda ikinci Dövlət Proqramı başa çatmalıdır. Birinci proqram 2004-cü ildə qəbul edilmişdi və artıqlaması ilə icra olunmuşdur. Ondan sonra 2009-2013-cü illəri əhatə edən ikinci Dövlət Proqramı qəbul edilmişdir. Artıq proqramın icrasının başa çatmasına bir neçə ay vaxt qalır. Bu gün artıq demək olar ki, bu proqram da artıqlaması ilə icra edilir. Elə etməliyik ki, ilin sonuna qədər bu proqram tam icra edilsin.

Bu proqramların qəbul edilməsi nəticəsində hesab edirəm ki, biz böyük nailiyyətlərə imza atdıq. Bütün görülməli işlər bu proqramlarda çox dəqiq qaydada göstərilmişdir. Əlbəttə ki, ölkəmizin inkişafı ilə bağlı çox konkret planlarımız vardır. Mən bu planlar haqqında vaxtaşırı öz fikirlərimi bildirirəm. Ancaq bütün bu planları, görülməli bütün işləri vahid proqramda əks etdirmək, əlbəttə ki, bizim işimizi asanlaşdırdı və eyni zamanda, proqramın icrasına nəzarəti gücləndirdi. Ona görə hesab edirəm ki, bu ilin sonuna qədər bu proqram tam şəkildə icra edilməlidir.

Eyni zamanda, Bakı və onun qəsəbələrinin proqramı da bu ilin sonuna qədər başa çatmalıdır. Bu proqram ikillik proqram idi. İşlər çox qısa müddət ərzində görülməli idi. İşlərin böyük əksəriyyəti görülmüşdür. Bakı qəsəbələrində quruculuq işləri davam edir, infrastruktur layihələri icra edilir, məktəb tikintisi, tibb ocaqlarının tikintisi gedir, qəsəbəarası və qəsəbələr daxili yollar tikilir və ilin sonuna qədər proqramın böyük hissəsi icra edilməlidir.

Növbəti aylarda biz regionlarda kənd yollarının tikintisinə daha da böyük diqqət göstərəcəyik. Bu gün bu rəqəmlər səsləndi, son illər ərzində kənd yollarının tikintisinə böyük vəsait ayrılmışdır. Kəndlərdə yaşayan yüz minlərlə insan bu vəsait hesabına yeni imkanlara malik oldu. Çünki yol həyat, inkişaf, rahatlıq deməkdir. Kənd yollarının tikintisi sırf sosial xarakter daşıyır və biz elə etməliyik ki, növbəti illərdə bütün kənd yollarını normal vəziyyətə gətirə bilək. Hesab edirəm ki, artıq götürülən bu temp əgər saxlanılırsa biz buna nail olacağıq. Bildiyiniz kimi, kənd yollarının tikintisi iki mənbədən maliyyələşir – dövlət büdcəsindən və Prezidentin ehtiyat fondundan vəsaitlər ayrılır. İlin sonuna qədər bu proses davam etdiriləcəkdir.

Bütövlükdə yolların tikintisi ilə bağlı çox böyük işlər görülmüşdür, magistral yolların böyük əksəriyyəti demək olar ki, tikilmişdir. Qalan işlər də növbəti illərdə görülməcəkdir. Biz yol təsərrüfatımızı tamamilə yeniləşdirə bildiyik. Son illər ərzində bütün magistral yollarda böyük işlər görülür, rahat yollar salınır. Onlar müasir standartlara cavab verən yollardır. Şəhərlərarası yollara fikir verilir, kənd yolları tikilir. Bu, ölkəmizin inkişafını göstərir və eyni zamanda, infrastruktur layihələri arasında yol tikintisi xüsusi yer tutur. Çünki yol olmasa heç bir inkişafdan, ölkəmizin çoxsaxəli inkişafından, turizmin inkişafından söhbət gedə bilməz. Əlbəttə ki, yollar, ilk növbədə, insanların rahatlığı üçün tikilir. Yəni, bu, başlıca məqsəddir və digər bütün məqsədlər də gözlənilir. Ona görə nəqliyyatla bağlı olan məsələlər kompleks şəkildə icra edilir. Dəmir yolunun

yenidən qurulması gedir və bu layihə imkan verəcək ki, qatarların sürəti də artsın. İnsanların rahatlığı üçün bu, çox böyük əhəmiyyət daşıyır.

Eyni zamanda, Azərbaycandan keçən beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin də fəal işləməsi üçün buna böyük ehtiyac vardır. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu strateji əhəmiyyətə malik olan layihədir. Mən çox şadam ki, Azərbaycan bu layihənin təşəbbüskarı kimi böyük işləri öz üzərinə götürmüşdür və bu gün yolun tikintisi davam edir. Hesab edirəm ki, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu nəzərdə tutulmuş vaxtda istismara veriləcəkdir. Bu layihənin iqtisadi baxımdan çox böyük əhəmiyyəti vardır. Azərbaycan bundan sonra artıq tranzit ölkəyə çevriləcəkdir. Biz öz tranzit imkanlarımızı onsuz da artırırıq. Bu gün artıq bizim tranzit imkanlarımız daha da genişdir. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun istismara verilməsi nəticəsində bu imkanlar daha da genişlənəcəkdir. Bizim coğrafi vəziyyətimiz çox əlverişlidir. Ancaq müasir infrastruktur olmadan bu coğrafi vəziyyət o qədər də böyük əhəmiyyətə malik olmur.

Ona görə nəqliyyat infrastrukturuna qoyulan sərmayə, Şimal-Cənub və Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizlərinin Azərbaycan ərazisindən keçməsi ölkəmizin gələcək iqtisadi və siyasi maraqlarını daha da dolğun şəkildə təmin edəcəkdir. Azərbaycanda, Xəzərdə ən böyük dəniz limanı tikilir. Bu da bizim təşəbbüsümüz idi, buna da böyük ehtiyac vardır. Nəzərə alsaq ki, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun fəaliyyəti nəticəsində ən azı 10 milyon artıq yük daşınacaqdır, - yəni, biz bunu gözləyirik, gələcək illərdə bu rəqəm daha da artacaqdır, - əlbəttə ki, müasir dəniz limanına böyük ehtiyac vardır. Eyni zamanda, yeni tikilən dəniz limanı Bakıda, şəhərin mərkəzində yerləşən dəniz limanının şəhərdən köçürülməsinə də imkan yaradacaqdır. O ərazidə ictimai yerlər salınacaqdır.

Ümumiyyətlə, son illər ərzində Bakıda ictimai yerlərin salınması prosesi geniş vüsət almışdır. Yeni parklar salınır, yeni xiyabanlar, yollar açılır, ictimai yerlər yaradılır. Deyə bilərəm ki, ictimai yerlərin sayına, onların həcminə, gözəlliyinə görə Bakı ən qabaqcıl yerlərdədir. Dənizkənarı bulvar genişləndirilmişdir. Şəhərin mərkəzindəki köhnəlmiş, yarıdağılmış vəziyyətdə olan tikililər artıq yığışdırılır. Onların yerində yeraltı parkinqlər və yerüstü parklar salınır. Görün, bu gözəllik nə qədər insanlara rahatlıq verir, insanların gözünü oxşayır. Eyni zamanda, yeni salınmış bu parklarda gün ərzində bəlkə də on minlərlə insan öz asudə vaxtlarını keçirir.

Bu proses bir daha onu göstərir ki, düşünülmüş siyasət olan yerdə nəticələr də olur. Əlbəttə, bütün köçürülmələr qanun çərçivəsində aparılmalıdır. Vətəndaşlara lazımı səviyyədə kompensasiya da ödənilməlidir. Qeyd etmək istəyirəm ki, verilən kompensasiya bazar qiymətindən təxminən iki dəfə çoxdur. Biz hamımız bilirik ki, şəhərin hansı yerində qiymətlər necədir və verilən kompensasiya təxminən bazar qiymətindən iki dəfə artıqdır. Bu da Azərbaycan dövlətinin öz vətəndaşlarına olan münasibətinin təzahürüdür. Hesab edirik ki, bütün köçürülmələr bu prinsiplər əsasında öz həllini tapmalıdır.

Bakıda yeni yolların çəkilişi prosesi gedir. Çünki buna böyük ehtiyac vardır. Əgər biz vaxtilə bu proqramı başlamasaydıq, indi şəhər nəqliyyatı tam iflic vəziyyətinə düşərdi. Bu il ərzində 100 minə qədər yeni avtomaşının idxalı gözlənilir. Əgər, biz yolları genişləndirməsək, köçürülmələri etməsək və yeni yol qovşaqlarını, tunelləri tikməsək onda şəhər nəqliyyatı dayanar. Biz bəzi böyük şəhərlərin vəziyyətini yaxşı bilirik. Orada demək olar ki, nəqliyyat iflici hökm sürür. Ona görə, Bakının tarixi yerlərində genişləndirmə işlərinin aparılması çox çətindir. Bunu etmək mümkün deyildir, tarixi binalar vardır. Ancaq harada mümkündürsə, orada biz yeni yolları açmalıyıq, açırıq da, acacağıq da. Çünki bunsuz mümkün deyildir. Bu, böyük vəsait tələb edir. Çünki yolun tikintisi özlüyündə çox böyük vəsait tələb edən məsələlərdir. Köçürülmələr, kompensasiyalar, kommunikasiyaların yerinin dəyişdirilməsi - yəni, biz bütün bu işləri kompleks şəkildə aparırıq və aparacağıq.

Sosial məsələlərin həllinə gəldikdə, bu barədə mən giriş sözümdə qeyd etdim. Gələn aylarda maaşların, pensiyaların artırılması nəzərdə tutulur. Digər sosial tədbirlər görülməcəkdir. Bakıda və bölgələrdə sosial infrastrukturun tikintisi davam etdirilir. Hesab edirəm ki, bu sahədə nailiyyətlər böyükdür.

Sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı nəzərdə tutulmuş kreditlərin böyük əksəriyyəti artıq verilmişdir. Bu il bu kreditlər 250 milyon manat məbləğində nəzərdə tutulubdur. Kreditlərin böyük hissəsi əvvəlcə verilmiş və qaytarılmış kreditlər hesabına verilir. Bu kreditlər çox səmərəli şəkildə işləyir və iqtisadiyyatın real sektoruna bir töhfədir. Sahibkarlığın inkişafına da bir töhfədir. Yəni, artıq bundan sonra hər il sahibkarlara ən azı 250 milyon manat güzəştli şərtlərlə kredit veriləcəkdir ki, bu, qeyri-neft sektorunun, sahibkarlığın inkişafına xidmət göstərəcək, beləliklə, ölkə qarşısında duran vəzifələri icra etmək üçün daha da yaxşı şərait yaradacaqdır.

Mən ərzaq təhlükəsizliyi ilə bağlı fikirlərimi dəfələrlə bildirmişəm. Sahibkarlarla görüşlərdə də bu mövzu daim qaldırılmışdır. Mən hesab edirəm ki, biz son illər ərzində bu istiqamətdə çox önəmli addımlar atmışıq və bəzi pozisiyalar üzrə artıq özümüzü 100 faiz təmin səviyyəsinə yaxınlaşırıq. Bəzi pozisiyalar üzrə əvvəlki dövrlərdə biz özümüzü 100 faiz təmin məsələlərini həll etdik. Sahibkarlığın inkişafı dövlət siyasəti, bütün bu işlərin koordinasiyası, infrastruktur layihələrinin icrası və əlbəttə ki, qeyri-neft sektorunun inkişafı tam şəkildə ərzaq təhlükəsizliyini təmin etmək üçün bizə imkan yaradacaqdır.

Bizdə hələ ki, dövrüyyədə olmayan torpaqlar vardır. Bu torpaqlarda meliorativ tədbirlər görülməlidir və görülməcəkdir. Burada qeyd olunduğu kimi, 5 min hektar torpaq artıq dövrüyyəyə buraxılıb və orada məhsuldarlıq hektardan 54 sentnerdir. Bu, orta məhsuldarlıqdan iki dəfə çoxdur. Yəni, biz əslində bu rəqəmləri də gözləyirdik.

Çünki bu yeni, iri fermer təsərrüfatlarında bütün tədbirlər yüksək səviyyədə görülür. Aqrotexniki, meliorativ tədbirlər, gübrə ilə təminat, əlbəttə ki, dövlət tərəfindən verilmiş kreditlər hesabına bütün bu işlər görülür.

Hesab edirəm ki, bax, biz bu təcrübəni əlbəttə ki, genişləndirməliyik. Bizə təqribən 40-50 böyük, iri fermer təsərrüfatı lazımdır ki, taxıla olan tələbatı biz tam şəkildə ödəyək. Eyni zamanda, biz bu təcrübəni digər, yəni, böyük olmayan fermer təsərrüfatlarında da tətbiq etməliyik. Kənd təsərrüfatı texnikasının alınması ilə bağlı son qərarım da məhz bu məqsədi güdür. Bir daha demək istəyirəm ki, vaxtilə “Aqrolizinq”in yaradılması bu sahədə bir dönüş oldu. Əgər biz “Aqrolizinq”i yaratmasaydıq, indi bu texnikanın heç yəzdə biri də bizdə olmazdı. Kəndlilər özləri bu texnikanı almaq üçün imkanlara malik deyillər. Dövlət burada öz rolunu oynamışdır. Gələcək illərdə kənd təsərrüfatı texnikasının, xüsusilə kombaynların alınması ilə bağlı əlavə tədbirlər görülməlidir. İlin sonuna qədər əlavə vəsait də ayrılabilir. Biz yaxın üç-dörd il ərzində özümüzü ən müasir texnika ilə tam şəkildə təmin etməliyik. Çünki biz gələcəkdə yeni iri fermer təsərrüfatlarını yaradacağıq. Burada təxminən 10 minlərlə hektar torpaqdan söhbət gedir. Mövcud fermer təsərrüfatlarında da yeni texnika olmalıdır. Ona görə mütləq Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi bu istiqamətdə təkliflərini bir daha verməlidir ki, biz öz işlərimizi planlaşdıraraq, bilək, nə qədər traktor, nə qədər kombayn hansı ildə alınmalıdır ki, bu məsələlər tam şəkildə öz həllini tapsın.

Bununla bərabər, meliorasiya tədbirləri də böyük əhəmiyyətə malik olan məsələlərdir. Bu il Taxtakörpü su anbarı layihəsi istismara veriləcəkdir. Bu nəhəng infrastruktur layihəsidir. Bunun böyük əhəmiyyəti, tarixi əhəmiyyəti vardır. Bu, müstəqillik dövründə qeyri-neft sektorunda icra edilən ən böyük layihələrdən biridir, bəlkə də birincisidir. Bu layihə sırf sosial xarakter daşıyır, suvarılan torpaqların sahəsi böyük dərəcədə artacaqdır. Eyni zamanda, içməli su məsələləri öz həllini tapacaqdır.

İndi Vəlvələçay - Taxtakörpü su kanalı açılışa hazırdır və Taxtakörpü anbarının su ilə doldurulması başlanacaqdır. İlin sonuna qədər bu nəhəng layihə, - bunun içində elektrik stansiyası da vardır, - istismara veriləcəkdir.

Bununla bərabər, digər meliorativ tədbirlər görülməlidir. Hesab edirəm, meliorasiya ilə bağlı gələcəkdə xüsusi proqram da qəbul edilə bilər ki, biz öz strategiyamızı və planlarımızı proqram şəklində salaraq və bu məsələləri ardıcılıqla həll edərik. Onsuz da biz bunu həll edirik. Yeni kanallar tikilir, artezian quyuları qazılır, indi Taxtakörpü, Şəmkiçay su anbarları tikilir. Şəmkiçay anbarı yəqin ki, gələn il istismara veriləcəkdir. Bu da on minlərlə hektar yeni torpaqlara suyun verilməsi deməkdir. Ancaq bununla bərabər, başqa imkanlar da vardır. Biz kiçik çaylardan daha da səmərəli şəkildə istifadə etməliyik. Yəni, hesab edirəm ki, bu sahədə çox dəqiq, müfəssəl və dünya praktikasına uyğun bir proqram işlənilib təqdim edilməlidir.

Sənayeləşmə ilə bağlı artıq bütün müvafiq göstərişlər verilmişdir. Sadəcə olaraq bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, bu sahə prioritet olaraq qalır. Sənaye parklarının yaradılması prosesi gedir. Yaxın aylarda biz bu parklarda artıq yeni müəssisələrin açılışını qeyd edəcəyik. Azərbaycanın sənaye potensialı böyüyür, artır. Bu ilin birinci rübündə qeyri-neft sənayemiz təxminən üç faiz artmışdır. Əminəm ki, gələcək illərdə bu artım daha da böyük rəqəmlərlə ölçüləcək. Hazırda tikilməkdə olan böyük sənaye kompleksləri Azərbaycanda çox güclü ixrac yönümlü sənaye potensialı yaradacaqdır. Bu məsələlər diqqət mərkəzindədir. Bakı, Sumqayıt, Gəncə, Mingəçevir əsas sənaye şəhərlərimizdir və bu şəhərlərdə sənaye komplekslərinin tikintisi planlı şəkildə təmin ediləcəkdir.

Bununla bərabər, ixrac məhsullarının istehsalının artırılması da daim diqqət mərkəzindədir. Əlbəttə ki, ilk növbədə biz diqqətimizi daxili bazara yönəldirik. Daxili bazarı həm sənaye məhsulları, həm tikinti materialları və həm də ərzaq məhsulları ilə təmin etməliyik. Bu, birinci məsələdir. Ancaq görülən və görülməli işlərin miqyasını nəzərə alsaq görərik ki, biz ancaq daxili bazarla kifayətlənə bilmərik. Bizdə istehsal olunacaq məhsullar daxili bazarın tələbatından qat-qat üstün olacaqdır. Ona görə mən indidən bu göstərişləri mütəmadi qaydada verirəm. Hesab edirəm ki, bunda böyük fayda vardır. Biz yeni bazarlara çıxış yollarını axtarmalıyıq. Xüsusilə indi dünyanı bürümüş böhran hələ ki, davam edir, alıcılıq qabiliyyəti bəzi ölkələrdə aşağı düşübdür və tələbat da aşağı düşübdür. Ona görə də yeni bazarlara çıxmaq o qədər də bizə asan olmayacaqdır. Burada ilk növbədə həm rəqabət qabiliyyətli məhsullar buraxılmalıdır, eyni zamanda, çox fəal siyasət aparılmalıdır ki, biz yeni bazarlara çıxmaq, özümüzü təqdim edərkən və məhsullarımızı orada sata bilək.

Korrupsiya və rüşvətçorluğa qarşı mübarizə gözəl səmərəsini verir. Bunu həm ölkə əhalisi hiss edir, eyni zamanda, bu məsələ ilə məşğul olan beynəlxalq qurumlar da bunu qeyd edirlər. Bu yaxınlarda beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən aparılan sorğu da onu göstərir ki, Azərbaycan əhalisi korrupsiyaya qarşı mübarizənin aparılması ilə bağlı atılan addımları alqışlayır.

Əhalinin təxminən 70 faizi hesab edir ki, Azərbaycanda bu istiqamətdə çox ciddi və səmərəli mübarizə aparılır. Deyə bilərəm ki, dünya miqyasında bu göstərici təxminən 20 faiz səviyyəsindədir. Azərbaycanda isə 70 faiz səviyyəsindədir. Yəni, budur göstərici və budur gördüyümüz işlərin əsas nəticəsi. Ona görə mən çox şadam ki, bu mübarizə öz səmərəsini verməkdədir. Hesab edirəm ki, biz daha da fəal olmalıyıq. Korrupsiya, rüşvətçorluq üçün mövcud olan meydanı maksimum dərəcədə daraltmalıyıq. Bir daha demək istəyirəm ki, cəza tədbirləri tətbiq olunur və tətbiq olunacaqdır. Eyni zamanda inzibati tədbirlər və sistem xarakterli addımlar atılır və atılacaqdır. Onların içində əlbəttə ki, elektron hökumət, elektron xidmətlər xüsusi yer tutur. “Asan xidmət”in fəaliyyətini mən xüsusi vurğulamaq istəyirəm. Qısa müddət ərzində əhali arasında böyük rəğbət qazanan bu xidmət öz fəaliyyətini

genişləndirir. Mənim göstərişimlə orada göstərilən xidmətlərin sayı da artır. Gələcəkdə biz baxmalıyıq ki, orada qısa müddət ərzində toplanan təcrübəni biz başqa sahələrdə də necə tətbiq edə bilək. Biz bunu edəcəyik, bu bizim seçdiyimiz yoldur. Eyni zamanda, əlbəttə ki, dövlət məmurlarının məsuliyyəti də bu məsələdə öz rolunu oynayır, oynamalıdır. Hər bir dövlət məmuru korrupsiyaya qarşı çox ciddi mübarizə aparmalıdır. Hər idarə rəhbəri bu prinsipləri əsas tutmalıdır. Çünki Azərbaycanın sürətli inkişafı reallıqdır. Gələcəyimiz çox parlaqdır. Azərbaycan bir daha demək istəyirəm ki, inkişaf etmiş ölkələrin sırasına daxil ediləcəkdir, mütləq bu, olacaqdır. Ona görə də biz bütün xoşagəlməz halları aradan götürməliyik və elə etməliyik ki, bu göstəriciyə görə də Azərbaycan dünyada qabaqcıl yerlərdə olsun.

İnfrastruktur layihələri arasında xüsusilə içməli su, kanalizasiya layihələrini mən qeyd etmək istəyirəm. Çünki bu layihələr növbəti aylarda, illərdə də icra ediləcəkdir. Digər infrastruktur layihələrinin icrası tamamlanır. Elektrik enerjisi ilə bağlı artıq bütün layihələr demək olar ki, başa çatıb. Sonuncu böyük elektrostansiya - 780 meqavat gücündə olan stansiya bu yaxınlarda Şirvan şəhərində istismara verilib. Demək olar, sonuncu bir stansiyadır ki, artıq ən yüksək standartlara cavab verir və orada şərti yanacaqın sərfiyyatı da lazımı səviyyədədir və bütün texniki parametrlər də dünya səviyyəsindədir.

Qazlaşdırma prosesi sürətlə gedir. Bu ilin sonuna qədər qarşıya vəzifə qoyulmuşdur ki, bütün yaşayış məntəqələrinin 90 faizi qazlaşdırılmalıdır. Xüsusilə, indi bölgələrdə bu iş geniş vüsət almışdır. Elə etməliyik ki, biz qazlaşdırmanı maksimum dərəcədə təmin edək. Ona görə içməli su-kanalizasiya layihələri bu gün əsas prioritetdir. Gördüyünüz kimi, demək olar ki, biz hər həftə, hər ay hansısa bir şəhərdə yeni su layihəsinin istismara verilməsini qeyd edirik, yaxud da onun təməlini qoyuruq. Bu proses artıq geniş vüsət almışdır. Dövlət büdcəsində də kifayət qədər vəsait nəzərdə tutulur. İçməli su, kanalizasiya xətləri infrastruktur layihələri arasında bu gün prioritet məsələdir.

Enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı mən giriş sözümdə qeyd etdim ki, Azərbaycan tərəfindən qəbul edilmiş qərarlar çox böyük beynəlxalq əhəmiyyətə malikdir. Bizim tərəfimizdən irəli sürülmüş layihələr böyük beynəlxalq dəstəyə malikdir. TANAP layihəsi artıq beynəlxalq aləm tərəfindən dəstəklənir və beynəlxalq layihəyə çevrilib. "Cənub" qaz dəhlizinin icrası nəticəsində Azərbaycan bundan sonra ən azı 100 il ərzində çox önəmli və əvəzolunmaz qaz ixrac edən ölkəyə çevriləcəkdir. Bütün bunları biz edirik, Azərbaycanın bu günü və ölkəmizin gələcəyi üçün. Əlbəttə ki, enerji layihələri əlavə investisiyaların cəlb edilməsinə də gətirib çıxaracaqdır. İlk hesablamalara görə "Şahdəniz-2" və bu layihə ilə bağlı olan digər layihələr Azərbaycana təxminən 40 milyard dollar yeni investisiyaların qoyulmasına gətirib çıxaracaqdır. Təbii ki, bu investisiyalar digər neft sektoruna, neft-qaz sektoruna yaxın olan, o cümlədən xidmət sektoruna da öz müsbət təsirini göstərəcəkdir.

Bu rübdə gələn ilin büdcəsi artıq hazırlanacaqdır. İndidən büdcə üzərində işlər aparılır. Büdcə əlbəttə ki, həm investisiya, həm sosial yönümlü olmalıdır. Büdcədə müdafiə xərcləri önəmli yer tutmalıdır, eyni zamanda, bütün infrastruktur layihələri, sosial layihələr, sosial ödəmələr nəzərə alınacaqdır.

Eyni zamanda, bu ilin sonunda, bayaq qeyd etdiyim kimi, regional inkişaf proqramının ikinci hissəsi başa çatır. Gələn il yeni, üçüncü proqram qəbul ediləcəkdir. Müvafiq qurumlar bu proqramın tərtibatı üzərində işləyirlər. Növbəti proqram 2014-2018-ci illəri əhatə edəcək və bizə imkan verəcək ki, bundan sonra da Azərbaycan uğurla inkişaf etsin, qarşıda duran bütün vəzifələr icra edilsin. Sağ olun!

Xalq qəzeti.-2013.- 19 iyul.-№ 156.-S.1-4.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2013-cü ilin doqquz ayının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir
(6 oktyabr 2013-cü il)

Oktyabrın 6-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2013-cü ilin doqquz ayının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Dövlətimizin başçısı iclası giriş nitqi ilə açdı.

**Prezident İlham Əliyevin
giriş nitqi**

- Nazirlər Kabinetinin bugünkü toplantısında biz ilin doqquz ayının sosial və iqtisadi yekunlarını müzakirə edəcəyik. Eyni zamanda, ilin sonuna qədər görülməli işlər haqqında danışacağıq.

Deyə bilərəm ki, doqquz ay çox uğurlu keçdi, qarşımızda duran bütün vəzifələr icra edildi. Azərbaycan iqtisadiyyatı bu il uğurla inkişaf edir və bu dinamik inkişaf əminəm ki, gələcək illərdə də özünü göstərəcəkdir. Çünki bu günə qədər aparılan islahatlar və əldə edilmiş nəticələr deməyə əsas verir ki, bundan sonra da Azərbaycanın uğurlu inkişafı təmin ediləcəkdir. Bütün makroiqtisadi göstəricilər yüksək səviyyədədir, iqtisadiyyatımız doqquz ayda 5,4 faiz artmışdır. Hesab edirəm ki, indiki zamanədə xüsusilə dünyada hələ də davam edən böhran şəraitində bu, kifayət qədər yüksək göstəricidir və bizə imkan verir ki, biz öz investisiya proqramlarımızı da uğurla icra edək. Ən sevindirici məsələ ondan ibarətdir ki, qeyri-neft sektorumuz artır, yüksək templərlə artır və ilin əvvəlindən bu günə qədər bu yüksək templər qorunur. Qeyri-neft sektorumuz doqquz ayda 10,4 faiz artmışdır və hesab edirəm ki, bu, dünya miqyasında ən yüksək göstəricidir. Eyni zamanda, Azərbaycanda aparılan islahatlar bax, bu nəticəyə gətirib çıxarmışdır. Çünki iqtisadiyyatımızın neft-qaz amilindən asılılığı ildən-ildə daha da azalır və beləliklə, iqtisadiyyatımızın şaxələndirilməsi məsələləri də öz həllini tapır.

Eyni zamanda, bu göstərici ona dəlalət edir ki, ölkə iqtisadiyyatı artıq bundan sonra da öz uğurlu inkişafını təmin edəcəkdir. Çünki hazırda qoyulan investisiyalar, yaradılan yeni iş yerləri, inkişaf üçün hazır olan yeni istiqamətlər, sənaye istehsalının yeni istiqamətləri əminəm ki, gələcək illərdə də qeyri-neft sektorunun yüksək templərlə inkişafını təmin edəcəkdir. Beləliklə, Azərbaycan iqtisadiyyatı neft-qaz amilindən asılılığını gələcəkdə tamamilə aradan götürəcəkdir. Eyni zamanda, əlbəttə ki, qeyri-neft sektorunun inkişafı dövlət siyasətinin nəticəsidir. Çünki mən bu məsələlərlə bağlı fikirlərimi mütəmadi qaydada bildirirəm və qeyd edirəm ki, iqtisadi sahədə əsas prioritet məsələ qeyri-neft sektorunun inkişafıdır. Biz buna da nail ola bilmişik və 10,4 faiz artım bunun gözəl göstəricisidir.

Sənaye istehsalında da artım vardır. Kənd təsərrüfatı təxminən 5 faiz artmışdır və burada da gələcək artım üçün gözəl potensial vardır. İnflyasiya cəmi 2,3 faiz təşkil edir. Bu da çox gözəl göstəricidir. Əhalinin pul gəlirləri isə 7,6 faiz artmışdır. Yəni, son 10 il ərzində olduğu kimi, bu il də əhalinin pul gəlirləri inflyasiyanı bir neçə dəfə üstələyir və beləliklə, insanların rifah halının yaxşılaşdırılması üçün əlavə imkanlar yaranır.

Makroiqtisadi vəziyyət sabitdir və deyə bilərəm ki, bu parametrlərə görə Azərbaycan dünya miqyasında birinci onluqdadır. Bu yaxınlarda Davos Ümumdünya İqtisadi Forumunun hesablamlarına görə Azərbaycan iqtisadiyyatı dünya miqyasında rəqabətqabiliyyətliliyinə görə 39-cu yerdədir. Bu, tarixi nəticədir, böyük qələbədir və dünya miqyasında ilk 40 ölkənin sıralarına daxil olmaq islahatların, düşünülmüş siyasətin, bizim uğurlarımızın nəticəsidir. Əlbəttə ki, bu, Azərbaycanı dünyada sürətlə və dinamik inkişaf edən ölkə kimi təqdim edir və Azərbaycanın qeyri-neft sektoruna xarici investisiyaların cəlb edilməsində də bizə kömək göstərəcəkdir.

İnvestisiyaların cəlb edilməsi prosesi gedir. İnteraksiya iqliminə görə Azərbaycan postsovet məkanında və regionda çox cəlbedici ölkədir. Xarici investisiyaların cəlb edilməsi nəticəsində biz 1990-cı illərin əvvəllərində çətin, ağır vəziyyətdən çıxıb bilmişik. Bu gün isə xarici investorlar üçün daha da gözəl imkanlar vardır. Çünki ölkə inkişaf edir, infrastruktur yeniləşir, daxili bazarımız genişlənir və xarici bazarlara çıxışlarımız da yaranır. Belə olan halda xaricdən investisiyaları cəlb etmək məsələləri gələcəkdə də prioritet olaraq qalacaqdır. Baxmayaraq ki, hazırda Azərbaycan artıq xarici investisiyalardan asılı deyil və investisiya portfelimizdə daha çox daxili investisiyalar öz yerini tapmışdır. Bu ilin doqquz ayında ölkə iqtisadiyyatına 17,7 milyard dollar investisiya qoyulmuşdur ki, onlardan 10,5 milyardı daxili investisiyalardır, 7,2 milyard isə xarici investorların vəsaitidir. Bu da Azərbaycan kimi ölkə üçün çox yüksək göstəricidir və əgər biz bu templəri ilin sonuna qədər saxlaya bilsək, bu il ölkə iqtisadiyyatına təqribən 25 milyard dollara yaxın investisiya qoyuluşu gözlənilir, ancaq bir il ərzində. Nəzərə alsaq ki, keçən il təqribən 20 milyard, ondan əvvəlki illərdə də 20 milyarda yaxın investisiya qoyulmuşdur, təsəvvür etmək çətin deyil ki, bu, ölkə iqtisadiyyatı üçün nə qədər böyük əhəmiyyət daşıyan məsələlərdir. İnteraksiyanın cəlb edilməsi Azərbaycanda uzun illər hökm sürən sabitliyin nəticəsidir. Xarici və daxili investorlar ancaq sabit olan ölkələrdə investisiyalar qoyurlar. Azərbaycana qoyulan sərmayə də artıq çoxşaxəli

sərmayədir. Əgər əvvəlki illərdə - 1990-cı illərdə daha çox neft-qaz sektoruna sərmayə qoyulurdusa, indi turizm, xidmət, yüksək texnologiyalar, sənaye parklarının yaradılması məsələlərinə daha böyük diqqət göstərilir. Beləliklə, Azərbaycana xarici və daxili investisiyaların qoyulması əminəm ki, ölkə iqtisadiyyatına daha da böyük təkan verəcəkdir.

Bizim valyuta ehtiyatlarımız il ərzində artmışdır. Bu da hesab edirəm ki, çox yaxşı nəticədir. Çünki bizim xərclərimiz də çoxdur, büdcə xərcləri də ildən-ilə artır. Mənim tərəfimdən qarşıya vəzifə qoyulmuşdur ki, valyuta ehtiyatlarımız ildən-ilə artırılmalıdır və biz bu hədəfə çatmışıq. İl ərzində valyuta ehtiyatlarımız artmışdır və hazırda 49,4 milyard dollar təşkil edir. Bu da 9,4 milyon əhalisi olan ölkə üçün çox böyük göstəricidir. Adambaşına düşən valyuta ehtiyatlarına görə hesab edirəm ki, Azərbaycan dünya miqyasında ön sıralardadır və bu, düşünülmüş, ardıcıl siyasətin nəticəsidir. Biz əlbəttə ki, ölkə qarşısında duran vacib məsələlərin həlli üçün vəsait ayırırıq. İldən-ilə artan dövlət investisiya proqramı, xaricdən gələn investisiyalar, infrastruktur layihələrinə ayrılan vəsait bu məqsədi güdür.

Ancaq, eyni zamanda, biz öz vəsaitimizdən qənaətlə istifadə etməliyik və büdcəmizi elə tutmalıyıq ki, Azərbaycanda valyuta ehtiyatları daim artsın. Bu, bizim üçün həm təhlükəsizlik, iqtisadi və siyasi təhlükəsizlik məsələsidir, eyni zamanda, biz gələcək nəsillər haqqında da düşünməliyik və düşünürük. Gələcək nəsillər üçün elə güclü iqtisadiyyat qurub qoymalıyıq ki, Azərbaycanın gələcək inkişafı ilə bağlı heç bir problemi olmasın. Ona görə maliyyə sahəsində düşünülmüş, ölçülüb-biçilmiş addımlar və vəsaitdən qənaətlə istifadə etməyimiz strateji xarakter daşıyır. Bir daha demək istəyirəm ki, valyuta ehtiyatlarımızın artması Azərbaycanın həm dayanıqlı inkişafını təmin edir və eyni zamanda, xarici tərəfdaşlarla da münasibətlərimiz daha da yüksək səviyyəyə qalxır. Bu gün Azərbaycana istənilən həcmdə xarici maliyyə resurslarını cəlb etmək üçün heç bir problem yoxdur. Sadəcə olaraq biz xarici dövlət borcunu artırmamaq üçün bu sahədə də çox konservativ siyasət aparırıq və bu gün Azərbaycan dünya miqyasında bu göstəriciyə görə də ən qabaqcıl yerlərdədir.

Bizdə xarici borc ümumi daxili məhsulun cəmi 7-8 faizini təşkil edir. Bəzi inkişaf etmiş ölkələrdə bu, 100 faizə yaxındır. Harada bu, 70 faizdir, hesab olunur ki, o ölkədə maliyyə vəziyyəti yaxşıdır. Azərbaycanda isə 7-8 faizdir. Bu, o deməkdir ki, biz bu gün və gələcək üçün elə güclü əsaslar yaradıırıq ki, Azərbaycan heç vaxt - nə bu gün, nə 10 ildən, 20 ildən sonra borc problemi ilə rastlaşmasın. Borc problemi çox ciddi problemdir. Bu gün bəzi inkişaf etmiş ölkələrdə baş verən hadisələr məhz o əsassız borcun nəticəsidir.

Bizdə isə dövlət borcu cəmi 7-8 faizdir. Ümumiyyətlə, biz istənilən vaxt bu borcu tamamilə qaytara bilərik. Sadəcə olaraq bəzi iqtisadi və maliyyə məsələləri hələ ki, bunu diktə etmir. Ancaq biz istənilən vaxt xarici dövlət borcumuzu da sıfıra endirə bilərik. Bax, budur bizim əsas iqtisadi parametrlərimiz ki, ölkə iqtisadiyyatının dayanıqlı inkişafını təmin edir. Əlbəttə ki, bütün bu iqtisadi və makroiqtisadi göstəricilər özlüyündə bir göstəricidir. Amma əsas məsələ ondadır ki, bu göstəricilər insanların gündəlik həyatına, ölkəmizin inkişafına, infrastruktur layihələrinin icrasına öz təsirini göstərir.

Əlbəttə ki, bizim güclü sosial siyasətimizin təməlində güclü iqtisadi siyasət dayanır. Biz bütün sosial proqramları icra edirik. Bu il maaşlar və pensiyalar artırılmışdır. Son 10 il ərzində maaşlar və pensiyalar dəfələrlə artırılmışdır. Bu il sovet vaxtından qalan əmanətlərin qaytarılması məsələləri də öz həllini tapmışdır. Azərbaycan dövləti sosial siyasət nümayiş etdirərək bu əmanətlərin qaytarılmasına da nail oldu. Yəni, sosial proqramların həlli daim diqqət mərkəzindədir.

Sosial infrastrukturun yaradılması da uğurla təmin edilir. Bu il 200-ə yaxın məktəb əsaslı təmir edilib, yaxud da yenidən tikilib. Bütün digər sosial obyektlər yeniləşir, müasirləşir. Azərbaycan sosial siyasətin aparılmasında da nümunə ola bilər. Bir daha demək istəyirəm ki, bu proqramın, bu siyasətin təməlində güclü iqtisadi amillər dayanır.

Biz regionların inkişafı ilə bağlı bütün hədəflərə nail ola bilmişik. Bu il ikinci regional inkişaf proqramı başa çatır. Bu proqram artıqlaması ilə icra ediləndir. Təkcə bu ilin 9 ayında 90 minə yaxın yeni iş yeri açılmışdır. Bütövlükdə isə son 10 il ərzində 1 milyon 200 mindən çox yeni iş yeri açılmışdır ki, bu da işsizliyin azaldılmasına gətirib çıxarmışdır. Son məlumata görə Azərbaycanda işsizlik 5 faizdən aşağıdır. İşsizliklə bilavasitə bağlı olan yoxsulluq da aşağı düşür. İlin sonuna hələ iki ay vaxt qalır, ancaq indidən demək olar ki, Azərbaycanda bu ilin yekunlarına görə yoxsulluq 6 faizdən az olacaqdır. Yəni, biz son 10 il ərzində bu istiqamətdə də uğurlar əldə etmişik, yoxsulluğu ardıcılıqla aşağı salmışıq. Əvvəlki illərdə qeyd etdiyim kimi, Azərbaycanda yoxsulluq kimi sosial problem olmamalıdır. Azərbaycanda insanlar daha da yaxşı yaşamalıdır. Bunu təmin etmək üçün sosial proqramlar əlbəttə ki, icra edilir.

Biznes mühitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində də çox ciddi addımlar atılır. Dövlət tərəfindən sahibkarlara böyük güzəştlərlə kreditlər ayrılır. Kənd təsərrüfatının inkişafı üçün çox böyük güzəştlərlə kreditlər ayrılır və infrastruktur layihələri icra edilir. İri fermer təsərrüfatlarının fəaliyyəti üçün dövlət öz üzərinə böyük vəzifələr götürmüşdür. Suvarma ilə bağlı məsələlər, meliorasiya məsələləri – bütün bunlar sahibkarlığa dəstək və təkan verən addımlardır. İqtisadi və sosial məsələlərin kompleks şəkildə həlli əlbəttə ki, ölkə iqtisadiyyatının inkişafını şərtləndirir. Beləliklə, növbəti illərdə əminəm ki, biz bu müsbət dinamikanı qoruyub saxlaya biləcəyik.

Sosial məsələlərin arasında köçkünlərin problemləri xüsusi yer tutur. Biz artıq neçə ildir ki, hər il ən azı 20 min köçkünü evlərlə, mənzillərlə təmin edirik. Yeni gözəl qəsəbələr, şəhərciklər tikilir və bu proses davam etdirilir. Növbəti illərdə də bu proqramlar Dövlət Neft Fondunun vəsaiti hesabına davam etdiriləcəkdir. Regional vəziyyətlə, regionda baş verən hadisələrlə bağlı Azərbaycanın çox ciddi mövqeyi, müstəqil yanaşması vardır. Biz daim müstəqil mövqə nümayiş etdiririk. Bizim mövqeyimiz beynəlxalq hüquqa, ədalətə söykənir. Bu yanaşma deyə bilərəm ki, dünyada da dostlarımızın sayını artırır.

Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlı əfsuslar olsun ki, son aylar ərzində heç bir irəliləyiş yoxdur. Ancaq biz bu aylar və əvvəlki illər ərzində Azərbaycanı böyük dərəcədə gücləndirə bilmişik. Bu gün Ermənistan ilə Azərbaycan arasındakı fərq dərinləşir, böyüyür. Azərbaycan dinamik inkişaf edən güclü dövlətdir, Ermənistan isə ildən-ilə zəifləyən və yoxsullaşan bir ölkədir. Son hadisələr bir daha onu göstərdi ki, Ermənistan öz hesabına yaşaya bilmir, asılı vəziyyətdədir. Artıq Ermənistanın yüksək vəzifəli şəxsləri də etiraf etməyə məcbur olmuşlar ki, Ermənistan öz təhlükəsizliyini özü təmin edə bilmir. Bu, əslində iflasın etirafıdır. Bu, əslində məğlubiyyətin etirafıdır. Çünki əgər bir ölkə 22 ildir müstəqil ölkə kimi özünü təqdim etməyə çalışır, etiraf edir ki, öz təhlükəsizliyini özü təmin edə bilmir, o ölkə müstəqil ölkə kimi yaşaya bilməz. Sadəcə olaraq, buna vaxt lazımdır və əminəm ki, regionda gedən proseslər, güclənən Azərbaycan, tamamilə dəyişən güclər nisbəti bizi məqsədimizə çatdıracaq, Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü bərpa edəcəkdir. Mənim şübhəm yoxdur ki, belə də olacaqdır. Sadəcə, biz siyasətimizi bundan sonra da davam etdirməliyik. Bizim siyasətimiz həm tarixi ədalətə söykənir, eyni zamanda beynəlxalq hüquq normaları da bizim mövqeyimizi müdafiə edir.

İqtisadi sahədə biz Ermənistandan ən azı 10 dəfə güclüyük. Hərbi sahədə də üstünlüyü əldə edə bilmişik. Sadəcə olaraq, geosiyasi vəziyyət və bölgədə gedən proseslər hələ ki, bizi sülh danışıqlarına sövq edir. Biz ümid edirik ki, bu danışıqların nəticəsi olacaqdır və Ermənistan çox ciddi təhlil apararaq, real vəziyyəti dərk edərək ona aid olmayan torpaqlardan çəkiləcək və beləliklə, qan tökülmədən Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa ediləcəkdir.

Ancaq biz onu da bilir ki, dünyada beynəlxalq hüquq normaları bir çox hallarda kobudcasına pozulur, onlara məhəl qoyulmur, ikili standartlar mövcuddur. Bəzi hallarda BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri saatlar içərisində icra edilir. Bizim məsələdə isə 20 ildən artıqdır ki, bu qətnamələr qəbul edilib, amma icra edilmir və heç kim də Ermənistanı məcbur etmir ki, o qətnamələr icra edilsin. Burada əlbəttə ki, biz yenə də ikili standartlarla üzləşirik. Artıq bu, sirr deyildir. Bizim üçün çoxdan sirr deyildir. Əminəm ki, Azərbaycan xalqı da bu məsələləri yaxşı dərk edir və anlayır ki, ikili standartlar, bəzi hallarda Azərbaycana qərəzli münasibət, Ermənistanla əsassız xoş münasibət Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həll edilməsində ən böyük əngəldir. Ancaq biz öz səylərimizi davam etdirəcəyik. Biz daha da güclü olmalıyıq. Həm diplomatiyada, siyasətdə, iqtisadi, regional təşəbbüslərdə biz Ermənistanı bundan sonra da təcrid vəziyyətində saxlamalıyıq və saxlayacağıq. Ermənistanda depopulyasiya sürətlə baş alıb gedir. Hər il 80-90 min əhali azalır və belə getsə 5-10 ildən sonra bir milyondan az əhali olacaqdır və demografiya özü bir çox məsələləri həll edəcəkdir.

Bizdə isə demografik vəziyyət çox müsbətdir. Əhali artır. Özü də əhalimizin əksəriyyəti gənclərdir, çox fəaldırlar. Beləliklə, münaqişənin həlli qaçılmazdır. Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü bərpa edəcəkdir. Dağlıq Qarabağda, Şuşada, Xankəndidə, işğal edilmiş digər torpaqlarda Azərbaycan bayrağı qaldırılacaqdır.

Əvvəlki çıxışlarımda qeyd etdiyim kimi, azərbaycanlılar nəinki işğal edilmiş torpaqlarda, bütün tarixi torpaqlarında yaşamaladırlar. Bu, bizim suveren hüququmuzdur. Soydaşlarımız nəinki Dağlıq Qarabağdan, tarixi torpağımız olan İrəvandan, Zəngəzurdan, Göyçədən də zorla çıxarılbıdır, deportasiya edilibdir, 1940-1950-ci illərdə, ondan sonra 1980-ci illərdə. Bu, böyük ədalətsizlikdir. Biz o torpaqlara da qayıdacağıq, mütləq qayıdacağıq. Gənc nəsil o arzularla, o fikirlərlə yaşmalıdır. Vaxt gələcək biz orada da yaşayacağıq. Ümumiyyətlə, xalqımıza məxsus olan bütün tarixi torpaqlarımızda azərbaycanlılar yaşayacaqlar, yaşamaladırlar. Bunu etmək üçün biz indidən öz siyasətimizi aparırıq.

Ona görə regionda gedən proseslərdə güclənən Azərbaycan artıq beynəlxalq amilə çevrilibdir. Ümid edirəm ki, bu, Ermənistan rəhbərliyinə çox ciddi siqnal olacaqdır ki, münaqişənin tezliklə həlli, o cümlədən onların da xeyrinədir.

Xarici siyasətlə bağlı olan digər məsələlər uğurla həll edilir. İl ərzində mənim çoxsaylı təmaslarım, həmkarlarımla görüşlərim bir daha göstərir ki, Azərbaycanın dünyada dostlarının, bizimlə əməkdaşlıq etmək istəyən ölkələrin sayı artır və Azərbaycan dünyada çox etibarlı tərəfdaş kimi tanınır. Keçən rübdə yüksək səviyyəli dövlət və hökumət nümayəndələrinin səfərləri bir daha Azərbaycanın xarici siyasətlə bağlı uğurlu addımlarının təzahürüdür. Keçən rübdə İtaliyanın Baş nazirinin Azərbaycana uğurlu səfəri olmuşdur. İtaliya Avropanın, dünyanın aparıcı ölkələrindən biridir. Bizi çox gözəl münasibətlər bağlayır. Tarixdə ilk dəfə İtaliyanın Baş naziri Azərbaycana səfər etmişdir. Səfərin nəticələri çox müsbət olmuşdur. Ondən bir neçə gün sonra Rusiyanın Prezidenti Azərbaycana səfər etmişdir. O səfər də çox uğurlu idi. Bu səfərin də Rusiya-Azərbaycan strateji əlaqələrinin inkişafı üçün çox böyük əhəmiyyəti var idi. Bütün məsələlərlə bağlı əldə edilmiş razılışmalar gələcəkdə də Rusiya-Azərbaycan əlaqələrinin uğurlu inkişaf etməsini təmin edəcəkdir. Əminəm ki, həm siyasi, həm iqtisadi sahədə bundan sonra da gözəl nəticələr olacaqdır. Ondən bir neçə gün sonra Azərbaycanda Türkdilli Dövlətlərin Zirvə görüşü keçirilmişdir. Türkiyə, Qazaxıstan, Qırğızıstan prezidentləri Azərbaycana gəlmişlər.

Yəni, bütün bu səfərlər təxminən bir həftə -10 gün ərzində baş vermişdir. Bu, əslində bir göstəricidir. Çünki həm Avropa ilə, həm qonşularımızla, həm türkdilli dövlətlərlə bizim çox sıx, qarşılıqlı hörmət və etimad əsasında qurulmuş münasibətlərimiz vardır. Bu münasibətlərin bundan sonra da inkişafı şübhə doğurmur.

Bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycanın bütün xarici tərəfdaşlarla münasibətləri qarşılıqlı hörmət, bir-birinin işinə qarışmamaq və qarşılıqlı maraqlar üzərində qurulub. Hesab edirəm ki, müstəqillik dövründə bu sahədə əldə edilmiş təcrübə başqa ölkələr üçün də nümunə ola bilər. Biz öz milli maraqlarımızı müdafiə edirik, necə lazımdır müdafiə edirik. Eyni zamanda, biz bütün ölkələrlə əməkdaşlığa açıyıq. Bizim xarici siyasətlə bağlı yanaşmamız əməkdaşlıq üzərində qurulubdur. Biz heç bir ölkənin daxili işinə qarışmırıq. Görəndə ki, kimsə bizim daxili işimizə qarışmaq istəyir əlbəttə ki, buna kəskin reaksiya verilir və biz buna da imkan vermirik. Son on ilin təcrübəsi göstərir ki, belə səylər əbəsdir. Əgər əvvəllər kimsə hesab edirdi ki, Azərbaycana təzyiq etmək, hansısa məsələlərin həllində təsir etmək olar, hesab edirəm ki, indi ölkələrin, xarici, beynəlxalq qurumların əksəriyyəti dərk edir ki, bizimlə diktat dili ilə danışmaq mümkün deyildir. Adekvat reaksiya olacaqdır və ən əsas məsələ ondan ibarətdir ki, Azərbaycan özünü tam şəkildə təmin edən ölkədir. Heç kimdən asılı, heç kimin qarşısında gözükdə deyil, öz yolu ilə, müstəqillik, inkişaf yolu ilə gedir və bundan sonra da gedəcəkdir. Hər bir ölkə ilə münasibətləri biz bax bu əsaslar üzərində qururuq. Hesab edirəm ki, bu sahədə də qeyd etdiyim kimi, bizim təcrübəmiz bəzi ölkələr üçün çox maraqlı ola bilər.

Doqquz ayda biz digər sahələrdə də uğurlu siyasətimizi aparmışıq. Enerji siyasətində çox önəmli hadisələr baş vermişdir. Bu il Trans-Adriatik qaz kəməri layihəsinə start verilmişdir. Bu layihənin icrası tarixi məsələ olacaqdır. Bu, tarixi layihə olacaqdır. Keçən il Türkiyə ilə Azərbaycan arasında TANAP layihəsinin imzalanması artıq bax bu imkanları yaratdı və bütün qapılar açılmışdır. Bu gün Azərbaycanın təbii resurslarının Avropa və dünya bazarlarına çıxarılması üçün yeni imkanlar yaranır. Trans-Adriatik boru kəməri - TAP hesab edirəm ki, tarixi layihə olacaqdır və Azərbaycana imkan verəcəkdir ki, onilliklər bundan sonra da öz təbii resurslarını əminliyə yollarla dünya və Avropa bazarlarına çıxarsın.

Bu yaxınlarda “Şahdəniz-2” layihəsinin fəaliyyəti ilə bağlı qaz kontraktları da imzalanmışdır. Bizim tərəfdaşlarımız, ixrac istiqamətlərimiz artıq müəyyən edilib. Enerji siyasətində də biz öz yolumuzdan dönməmişik, öz siyasətimizi aparmışıq. Elə bir vəziyyət yaratmışıq ki, bu layihələr Azərbaycan xalqına bundan sonra ən azı 100 il xidmət edəcəkdir. Bax, bizim gələcəyə baxışlarımız bundan ibarətdir. Biz 30 il, 50 il, 100 il bundan qabağa baxmalıyıq, Azərbaycanın inkişafını proqnozlaşdırmalıyıq, bölgədə gedən prosesləri düzgün təhlil etməli və düzgün qərarlar qəbul etməliyik və edirik.

Enerji siyasətimizlə bağlı məsələlər nəinki ölkəmiz və regionumuz üçün, dünya üçün əhəmiyyətli məsələlərdir. Azərbaycanın mövqeyindən, Azərbaycanda, Bakıda qəbul edilmiş qərarlardan çox şey asılıdır. Bunu biz də bilirik, bu məsələlərlə bağlı bizimlə əməkdaşlıq edən qurumlar da bilir. Belə olan halda əlbəttə ki, qarşılıqlı maraqlar və bir-birinin işinə qarışmamaq prinsipi daha da böyük üstünlük təşkil etməlidir.

Bu il sənayeləşmə ilə bağlı çox ciddi addımlar atılmışdır. Mən bu məsələlərlə bağlı əvvəllər də öz fikirlərimi bildirmişdim. Biz bütün işləri ardıcılıqla görürdük ki, Azərbaycanda güclü qeyri-neft sənaye kompleksi yaradılsın. Bu il çox əlamətdar bir neçə layihə artıq reallaşmışdır. Beləliklə, Azərbaycanın uğurlu sənaye inkişafı da əminəm ki, bundan sonrakı illərdə özünü göstərəcəkdir. Yeni iş yerlərinin açılması və qeyri-neft ixracının artırılması məsələləri də öz həllini tapacaqdır. Bu yaxınlarda Taxtakörpü su anbarı və Vəlvələçay-Taxtakörpü, Taxtakörpü-Ceyranbatan su kanalları istifadəyə verilmişdir. Bu, böyük tarixi nailiyyətdir. Biz dağlar arasında süni göl yaratmışıq və müqayisə üçün demək istəyirəm o göl Ceyranbatan gölündən təxminən iki dəfə böyükdür. Suvarma, meliorasiya, kənd təsərrüfatının inkişafı, vətəndaşlarımızın içməli su ilə təminatı böyük dərəcədə yaxşılaşacaqdır. Eyni zamanda, Bakıda gəmiqayırma zavodu istifadəyə verilmişdir. Bu da tarixi nailiyyətdir, çünki bizdə gəmi təmiri zavodları olub, gəmiqayırma zavodu heç vaxt olmayıb. Bu zavod ən müasir texnologiyalar əsasında qurulubdur. Bütün növ gəmiləri istehsal edəcək və beləliklə, xaricdən gəmilərin alınmasına ehtiyac azalacaqdır. Tamamilə aradan götürüləcək demirəm, çünki bizim ehtiyacımız zavodun istehsal gücündən daha da artıqdır. Ancaq əksər məsələlər Azərbaycanda həll olunacaqdır. Bir neçə gün bundan əvvəl Sumqayıtda Kimya Sənaye Parkının təməlini qoyduq. Bu da tarixi hadisədir. Ekoloji cəhətdən təmiz, yəni, bütün çirklənmədən təmizlənmiş təxminən 200 hektar ərazidə yeni sənaye şəhərciyi yaradılacaqdır. Minlərlə, on minlərlə iş yeri açılacaqdır. Yeni müəssisələr, təqribən qırxa yaxın böyük müəssisə yaradılacaqdır. On milyardlarla ölçülən investisiya qoyulacaqdır. Orada istehsal olunacaq məhsul da milyardlarla ölçüləcəkdir. Qeyri-neft sənayemizin və ölkə iqtisadiyyatının inkişafı üçün bunun çox böyük əhəmiyyəti vardır. Sadəcə olaraq mən bir neçə layihəni qeyd etdim. Bu layihələr kifayət qədər çoxdur. Ancaq bu layihələrin icrası onu göstərir ki, biz istədiyimizə nail ola bilmişik. Son on il ərzində sənayeləşmə ilə bağlı siyasət bax, bu nəticələrə gətirib çıxarmışdır. Əminəm ki, ilin sonuna qədər və ondan sonrakı illərdə bütün bu müsbət meyllər güclənəcək, Azərbaycanın uğurlu inkişafı davam edəcəkdir.

Sonra iqtisadi inkişaf naziri Şahin MUSTAFAYEV çıxış etdi. Bildirdi ki, əsas makroiqtisadi göstərici olan ümumi daxili məhsul 9 ayda 5,4 faiz artıb və aparılmış uğurlu şaxələndirmə siyasəti nəticəsində bu artım bütövlükdə qeyri-neft sektorunun inkişafı hesabına təmin edilib. Ötən dövrdə xarici ticarət dövriyyəsi 5,7 faiz artıb.

Bu ilin 9 ayında dövlət büdcəsinin gəlirlərinin ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 14,4 faiz artdığını deyən Şahin Mustafayev qeyri-neft sektorundan vergi daxilolmalarının 11,3 faiz artdığını bildirdi. Qeyd etdi ki, Regional İnkişaf Proqramı çərçivəsində bu ilin ötən dövründə infrastrukturun inkişafı, o cümlədən yolların inşası və yenidən qurulması, əhalinin enerji, qaz, istilik, su təchizatının və kanalizasiya sistemlərinin yaxşılaşdırılması, rayonların abadlaşdırılması və digər istiqamətlərdə mühüm işlər görülüb. Bölgələrin inkişafında xüsusi əhəmiyyəti olan kənd yollarının təmiri, bərpası və yenidən qurulması ilə bağlı ötən il başlanılmış 19 layihənin 11-nin icrası bu il başa çatdırılıb.

Hesabat dövründə 162 yaşayış məntəqəsi qazla təmin edilib, 4 elektrik stansiyası istismara verilib. Əhalinin fasiləsiz və keyfiyyətli içməli su ilə təmin olunması və kanalizasiya xidmətlərinin yaxşılaşdırılması məqsədilə müvafiq işlərə başlanıb, 16 şəhər və rayon mərkəzinə içməli su verilib. "Taxtakörpü su anbarı və Taxtakörpü-Ceyranbatan su kanalı aqrar sektorun inkişafını sürətləndirməklə yanaşı, əhalinin içməli su və enerji ilə təchizatını daha da yaxşılaşdıracaq", - deyən iqtisadi inkişaf naziri hesabat dövründə regionlarda 260 sənaye, kənd təsərrüfatı, xidmət və ticarət müəssisəsinin fəaliyyətə başladığını, regionlarda sahibkarlıq subyektlərinin sayının və vergi daxilolmalarının artdığını diqqətə çatdırdı. Qeyd etdi ki, bu dövrdə 198 məktəb, 35 uşaq bağçası, 19 tibb müəssisəsi, 27 mədəniyyət və 19 gənclər və idman obyektı tikilib və təmir olunub. Hesabat dövründə sement, transformator, elektrik avadanlıqları, boru, kərpic, şüşə qablar, metalkonstruksiya zavodları, seramik plitələr və tekstil parkları, kağız emalı və karton istehsalı, parça boyama fabrikləri istifadəyə verilib. Bu müəssisələrin fəaliyyəti idxaldan asılılığın əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına, daxili tələbatın yerli istehsal hesabına ödənilməsinə, ixrac potensialının artırılmasına imkan verəcəkdir.

Ötən aylarda Bakı şəhəri və qəsəbələrində müvafiq proqram çərçivəsində nəqliyyat, qaz, enerji, su-kanalizasiya və digər sahələrdə layihələr həyata keçirilib, sosial infrastrukturun inkişafı istiqamətində tədbirlər görülüb. Şahin Mustafayev onu da bildirdi ki, bu ilin 9 ayında qeyri-neft sənayesinin inkişafı davam edib, gəmiqayırma zavodunun və Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının fəaliyyəti ölkənin sənaye potensialının daha da artırılmasına böyük töhfə verməklə, müasir texnologiyaların cəlb olunmasına, idxaldan asılılığın azalmasına, qeyri-neft sənayesi sahələrinin inkişafına ciddi təkan verəcəkdir.

Bu dövrdə əhalinin ərzaqla etibarlı təminatına dair Dövlət Proqramının icrası davam etdirilib, bu sektora güzəştli kreditlərin, vergi güzəştlərinin, subsidiyaların verilməsi, aqrolizinq xidmətlərinin göstərilməsi və digər dövlət dəstəyi tədbirləri davam etdirilib. Dövlət dəstəyi ilə intensiv metodlar və müasir texnologiyalar əsasında istifadəyə verilmiş və tikintisi davam etdirilən müəssisələr hesabına yaxın gələcəkdə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı, emalı və saxlanması imkanları daha da artacaq və bu tədbirlər nəticəsində özünütəminat səviyyəsi əhəmiyyətli dərəcədə yüksələcəkdir. İri taxılçılıq təsərrüfatlarının yaradılması ilə bağlı da son 9 ayda mühüm işlər görülüb. Yaradılmış pilot taxılçılıq təsərrüfatında rekord həcmdə yüksək keyfiyyətli ərzaq buğdası istehsal olunub. Əlavə olaraq 5 iri taxılçılıq təsərrüfatının yaradılması üzrə tədbirlər görülür.

İqtisadi inkişaf naziri Şahin Mustafayev onu da vurğuladı ki, ölkəmizdə sahibkarlığın inkişafı diqqətdə saxlanılaraq iqtisadi siyasətin prioritet istiqamətlərindən birinə çevrilib. Belə ki, biznes mühitinin davamlı olaraq yaxşılaşdırılması məqsədilə qanunvericilik təkmilləşdirilir, inzibati prosedurlar sadələşdirilir və şəffaf mexanizmlər tətbiq edilir. Hazırda dövlət orqanları tərəfindən 426 növ xidmət elektron qaydada göstərilir. "ASAN xidmət" in fəaliyyətinin genişlənməsi də sahibkarlığın inkişafına töhfə verir. Təsədüfi deyil ki, maliyyə dəstəyi çərçivəsində 9 ay ərzində 3527 sahibkara 245 milyon manatdan çox güzəştli kredit verilib və bu layihələr hesabına 10200-dək yeni iş yeri yaradılacaqdır. Kreditlərin 70 faizi regionların, 30 faizi Bakı qəsəbələrinin payına düşüb, 67 faizi aqrar sektora, 33 faizi isə sənaye məhsullarının istehsalı və emalına verilib. İlin sonuna geri qaytarılan kreditlər hesabına sahibkarlara əlavə 30 milyon manatadək kredit verilməsi və bununla da il ərzində verilən məbləğin 275 milyon manata çatdırılması planlaşdırılır. Bu dövrdə əhalinin gəlirləri əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 7,6 faiz artaraq 25,4 milyard manat təşkil edib, orta aylıq əmək haqqı isə 7,4 faiz artaraq 417 manata çatıb. Bununla da ölkə iqtisadiyyatının inkişafı və əhalinin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində mühüm tədbirlər görülüb.

X X X

Daha sonra Mərkəzi Bankın İdarə Heyətinin sədri Elman RÜSTƏMOV çıxış etdi. O, Azərbaycan iqtisadiyyatının 2013-cü ilin ötən dövründə də dinamika, stabillik və dayanıqlıq nümayiş etdirdiyini bildirdi. Qeyd etdi ki, Mərkəzi Bankın fəaliyyət sferası üzrə 2013-cü ilin 9 ayında mühüm uğurlar əldə edilib. Mərkəzi Bank 2013-cü ildə öz siyasətini berrəqəmli inflyasiya, məzənnənin sabitliyi, maliyyə sabitliyi və maliyyə vasitəçiliyinin dərinləşdirilməsi kimi hədəflərə yönəldib və hesabat dövründə qarşıda qoyulan məqsədlərə nail olunub. 2013-cü ilin 9 ayında pul siyasəti iqtisadiyyatın artım dinamikası və inflyasiya gözləntiləri nəzərə alınmaqla həyata keçirilib, nəticədə makroiqtisadi sabitlik qorunub, qiymət sabitliyi təmin edilib, manatın məzənnəsi sabit qalıb.

Hesabat dövründə aparılan təhlillər göstərib ki, manat bu gün regionun ən sabit və etibarlı valyutasıdır. Sərhədyanı ticarətdə fəal istifadə edilən milli valyutamız olan manata artıq bir sıra aparıcı mərkəzi banklar ehtiyat valyutası kimi öz maraqlarını göstərirlər.

Elman Rüstəmov onu da dedi ki, hesabat dövründə ölkədə qiymət sabitliyi təmin edilib, 9 ayda orta illik inflyasiya cəmi 2,3 faiz təşkil edib. Əhali gəlirlərinin artım tempi inflyasiya tempini üstələyib, nəticədə real gəlirlər 5 faizdən çox yüksəlib. İlin əvvəlindən bəri ölkənin əsas xarici ticarət tərəfdaşı olan ölkələrdə orta çəkili inflyasiya Azərbaycandakı inflyasiyadan 2,8 faiz bəndi yüksək olub. Qiymət sabitliyinin ilin sonunadək qorunacağı gözlənilir. Bununla yanaşı, manatın sabitliyinin qorunması istiqamətində də tədbirlər görülüb. Məzənnənin kəskin möhkəmlənməsinin qarşısını almaq üçün Mərkəzi Bank tərəfindən 9 ayda 1,7 milyard dollar həcmində valyuta sterilizasiyası həyata keçirilib. Yanvar-sentyabr aylarında Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatları 13 faiz artıb və 13,3 milyard dollara çatıb. Bu dövrdə ölkədə bank sisteminin inkişafı və maliyyə dayanıqlığı istiqamətində də tədbirlər həyata keçirilib. 2013-cü ilin 9 ayında Mərkəzi Bank bank sistemə etimadın qorunması, sektorun maliyyə dayanıqlığının artırılması istiqamətində tədbirləri davam etdirib, risk əsaslı yeni nəzarət çərçivəsinin formalaşdırılması üzrə səylər gücləndirilib. Hesabat dövründə bank aktivlərinin keyfiyyətinin, likvidlik və gəlirlilik göstəricilərinin yaxşılaşması müşahidə olunub, bank sektoru üzrə kapital adekvatlığı yüksək səviyyədə qalıb.

Mərkəzi Bankın İdarə Heyətinin sədri onu da vurğuladı ki, hesabat dövründə maliyyə vasitəçiliyi daha da genişləndirilib. İlk statistikaya görə bank aktivləri 14 faiz, kredit qoyuluşları isə 17 faizdən çox artıb. Kreditlər ev təsərrüfatlarına 30 faiz, kənd təsərrüfatı və emala 30 faiz, nəqliyyat və rabitəyə 12 faiz artıb. Əhalinin əmanətləri ilin əvvəlinə nəzərən təxminən 20 faiz artaraq 6,1 milyard manata çatıb və sektorun kapital mövqeyi qənaətbəxşdir. 2013-cü ilin 9 ayında məcmu kapital 19 faizdən çox artıb, kapital adekvatlığı göstəricisi 12 faizlik normaya qarşı 17 faiz təşkil edir. Bank sistemi üzrə maliyyə nəticələri yaxşılaşıb.

Qeyd olundu ki, bank sistemi üzrə xalis mənfəət ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 2 dəfədən çox artıb. İlin əvvəlindən kreditlər və depozitlər üzrə orta faiz dərəcələrində azalma prosesi davam edib.

Çıxışında ipoteka kreditlərinin verilməsindən danışan Elman Rüstəmov bildirdi ki, cari ilin 9 ayında Azərbaycan İpoteka Fondu vasitəsilə kredit təşkilatları tərəfindən 2000-dən çox şəxsə ümumilikdə 80 milyon manat məbləğində ipoteka krediti ayrılıb. Fondun kredit portfeli 500 milyon manata, ipoteka krediti alanların sayı isə 13 min nəfərə çatıb. Dövr ərzində güzəştli ipotekaya çıxış imkanları genişləndirilib, "Elektron ipoteka" sistemi yaradılıb. Maliyyə sektorunun regional əhatə dairəsinin genişlənməsi davam edib, 33 yeni bank filialı və 5 yeni bank şöbəsi açılıb.

Elman Rüstəmov ödəniş infrastrukturunun inkişafından danışarkən dedi ki, hesabat dövründə ödəniş sistemlərinin sabitliyi və təkmilləşdirilməsi Mərkəzi Bankın mühüm fəaliyyət istiqamətlərindən biri olub. 2013-cü ilin 9 ayında Milli Ödəniş Sistemi vasitəsilə ödənişlərin həcmi 90 milyard manata çataraq ümumi daxili məhsulu 2,3 dəfə üstələyib. Kart infrastrukturunun inkişafı davam etdirilib, ödəniş kartlarının sayı 5,3 milyon ədədə, bankomatların sayı 2,4 minə, POS-terminalların sayı isə 36 minə çatdırılıb.

Elman Rüstəmov onu da bildirdi ki, Mərkəzi Bankın beynəlxalq əlaqələri genişləndirilib, beynəlxalq təcrübə mübadiləsinin aparılması ilə bağlı əməkdaşlıq artırılıb. Bununla da bank və maliyyə sektorunda uzunmüddətli inkişafın təmin olunması istiqamətində təsirli tədbirlər görülüb və bu sahədə işlər qarşıdakı dövrdə də davam etdiriləcək.

X X X

Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun sədri Səlim MÜSLÜMOV çıxışında bildirdi ki, 2013-cü ilin 9 ayında ölkədə müşahidə olunan makroiqtisadi sabitlik və iqtisadiyyatın dinamik artımı Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun fəaliyyətində bir çox keyfiyyət dəyişikliklərinə səbəb olub. Bu ilin 9 ayında ölkədəki iqtisadi inkişafa uyğun olaraq Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun gəlirləri sürətlə artıb və 1 milyard 978 milyon manat təşkil edib. Bu da ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 8 faiz və ya 144 milyon manat çoxdur. Sosial sığorta gəlirləri əvvəlki ilin yanvar-sentyabr aylarına nisbətən 12 faiz artaraq 1 milyard 120 milyon manata çatıb. İşləyənlərin və onların maaşlarının qeydiyyatı ilə bağlı Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun müvafiq təşkilatlarla birgə işi nəticəsində 600 min nəfər əlavə qeydiyyatı alınıb və sığorta olunan şəxslərin sayı 2 milyon 630 min nəfəri ötüb.

Səlim Müslümov bildirdi ki, cari ilin 9 ayında Fondun xərcləri 1 milyard 890 milyon manat olub ki, bunun da 98 faizi pensiya və müavinətlərin maliyyələşdirilməsinə yönəldilib. Pensiyaların vaxtında maliyyələşdirilməsini təmin etmək məqsədilə Dövlət Sosial Müdafiə Fondu Maliyyə Nazirliyi ilə birlikdə aylıq ödəniş qrafikini təsdiq edib və bu qrafikə uyğun olaraq pensiyaların maliyyələşdirilməsi tam başa çatdırılıb. Bundan əlavə, yeni sığorta-pensiya sistemində pensiyaların baza hissəsinin bütün pensiyaçıları üçün eyni vaxtda artırılması, sığorta hissəsinin isə inflyasiya həddində indeksləşdirilməsi mövcud maliyyə imkanlarının ölkə əhalisinin 13,5 faizini təşkil edən pensiyaçıları arasında ədalətli bölgüsünə imkan verib. Əmək pensiyalarının baza hissəsinin artırılması, o cümlədən sığorta hissəsinin indeksləşdirilməsi ilə bağlı imzalanan müvafiq sərəncamlara əsasən qulluq stajına görə pensiyasına əlavə alan şəxslər istisna olmaqla, qalan 1 milyon 209 min nəfərin pensiyasının baza hissəsi sentyabrın 1-dən 17,6 faiz artırılaraq 100 manata çatdırılıb. Güzəştli kateqoriyaya aid 146 min nəfərin pensiyasının baza hissəsinə daha çox, yəni 16,5 manatdan 37,5 manata qədər artım tətbiq edilib. Beləliklə, sentyabrın 1-dən Azərbaycanda pensiyaların baza hissəsi müqayisəli ifadədə 128 dollar təşkil edib ki, bu da MDB məkanında 3-cü göstəricidir. Bu artımlardan sonra Fondun əhaliyə aylıq ödənişlərinin həcmi 221 milyon manata çatıb.

Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun sədri vurğuladı ki, hazırda fondun uçot sistemində ölkənin əmək qabiliyyətli əhalisinin 44 faizinin, məşğul əhalisinin isə 60 faizinin fərdi şəxsi hesabı vardır. O da qeyd olundu ki, bu ilin iyul ayında Şərqi Avropa və MDB məkanında ilk dəfə olaraq Azərbaycanda avtomatlaşdırılmış pensiya təyinatına başlanıb. Pensiya yaşına çatmış vətəndaş heç bir orqana getmədən və heç bir sənəd təqdim etmədən Fondun “Mərkəzi Çağrı Sistemi”nə zəng etməklə və yalnız şəxsiyyət vəsiqəsinin nömrəsini söyləməklə ona avtomatik olaraq pensiya təyin edilir və vətəndaşa təyin olunan pensiyanın məbləği və plastik pensiya kartını ala biləcəyi tarix və müvəkkil bankın ünvanı bildirilir. Eyni zamanda, vətəndaşa müvafiq məlumatlar çap olunaraq üzərində onun şəkli də olan rəsmi bildiriş göndərilir. Bu islahat tədbiri sistemdə şəffaflığın daha da artmasına, əlavə vaxt itkisinin qarşısının alınmasına, insan amilinin rolunun son dərəcə azaldılmasına səbəb olub. İki aydan bir qədər az vaxt ərzində 500 nəfərə avtomatlaşdırılmış qaydada pensiya təyinatı aparılıb ki, bunlardan 170-i Bakıda, 330 nəfəri isə bölgələrdə yaşayan vətəndaşlardır.

Səlim Müslümov onu da dedi ki, pensiya təyinatının avtomatlaşdırılması davamlı pensiya islahatı tədbirlərinin məntiqi nəticəsidir. Bu sıraya pensiya təyinatı alqoritminin sadələşdirilməsi, ödənilən sosial sığorta haqlarının fərdi uçotunun təşkili, sistemdə Avropa standartlarına uyğun müasir infrastrukturun qurulması, fondun serverlərində nadir məlumat bazalarının yaradılması kimi kompleks tədbirlər daxildir.

Hesabat dövründə Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi istiqamətində mühüm tədbirlər görüldü, şöbələr üçün yeni inzibati binalar tikilib, hər bir şöbədə lokal şəbəkələrin yaradılması işi davam etdirilib, bu şəbəkələr fiber-optik kanallarla mərkəzi informasiya sistemə birləşdirilərək fondun ümumi korporativ şəbəkəsi formalaşdırılıb. Dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərilməsinin təşkili məqsədilə həyata keçirilən tədbirlər çərçivəsində Dövlət Sosial Müdafiə Fondu tərəfindən əhaliyə təqdim olunan elektron xidmətlərin sayı artırılıb və “elektron hökumət” portalının statistikasına əsasən Fondun göstərdiyi elektron xidmətlər əhalinin ən çox müraciət etdiyi elektron xidmətlər sırasına daxil olub. Bu ilin 8 ayında 84 min nəfərdən çox şəxs “elektron hökumət portalı” vasitəsilə bu xidmətlərdən istifadə edib. Bununla da 2013-cü ilin 9 ayında Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun həyata keçirdiyi tədbirlər sayəsində ölkədə aparılan pensiya islahatlarında mühüm nailiyyətlər əldə edilib.

X X X

Prezident İlham Əliyev iclasda yekun nitqi söylədi.

Prezident İlham Əliyevin yekun nitqi

- Bu gün bu toplantıda səslənən rəqəmlər bir daha onu göstərir ki, Azərbaycanın iqtisadi inkişafı çox uğurludur. Ölkəmizdə öz həllini tapan sosial məsələlər insanların rifah halının yaxşılaşmasına da xidmət göstərir. İqtisadi islahatların aparılması əlbəttə ki, sosial vəziyyətin yaxşılaşmasına da xidmət edir. Bu belə də olmalıdır. Azərbaycanda iqtisadi və sosial məsələlərin bir paketdə həll olunması bizi fərqləndirən cəhətdir.

Siyasətimizin mərkəzində Azərbaycan vətəndaşı dayanır. Azərbaycan vətəndaşının rifah halını yaxşılaşdırmaq üçün güclü iqtisadi əsaslar olmalıdır və bu əsasları yaradırıq. Ölkə iqtisadiyyatını inkişaf etdiririk. Bütün təşəbbüslər - investisiyalarla bağlı olan təşəbbüslər, yeni sənaye komplekslərinin yaradılması ilə əlaqədar proqramlar bir məqsədi güdür ki, Azərbaycan vətəndaşı daha da yaxşı yaşasın.

Mən çox şadam ki, son illər ərzində bu istiqamətdə çox böyük işlər görülmüşdür. Elə etməliyik ki, bu müsbət dinamikanı bundan sonra da qoruya bilək. Mən hesab edirəm ki, biz buna nail olacağıq. Bu günə qədər görülmüş bütün işlər deməyə əsas verir ki, biz gələcəkdə də inkişafımıza uğurla davam edəcəyik.

Bu ilin sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı məsələlərə gəldikdə, ilin sonuna cəmi üç aydan az vaxt qalır. Əminəm ki, bütün proqramlar artıqlaması ilə icra ediləcəkdir. 2013-cü ili də biz uğurla başa vuracağıq. İlin sonuna qədər

Dövlət İnvestisiya Proqramı tam şəkildə icra edilməlidir. Əminəm ki, burada heç bir problem olmayacaqdır. Çünki investisiya portfelimiz kifayət qədər böyükdür. Giriş sözümdə dediyim kimi, doqquz ayda 17,7 milyard dollar investisiya qoyulmuşdur. Bu proses davam etdirilir. Elə etməliyik ki, Dövlət İnvestisiya Proqramının icrasında heç bir yubanma olmasın.

Bu il maaşlar və pensiyalar, sosial ödəmələr artırılmışdır. Sovet dövründən qalan əmanətlər tam şəkildə qaytarılmışdır. Ancaq buna baxmayaraq, inflyasiya 2,3 faiz səviyyəsindədir. Bu, Azərbaycanda uğurla aparılan makroiqtisadi siyasətin təzahürüdür. Çalışmalıyıq ki, ilin sonuna qədər inflyasiyanı bu səviyyədə saxlayaq. Dünya miqyasında inflyasiyanın səviyyəsinə görə Azərbaycan qabaqcıl ölkələrin sırasındadır. Bu sahədə düşünülmüş siyasətin uğuru ona görə önəmlidir ki, Azərbaycanda çox böyük sosial və infrastruktur layihələri icra edilir.

İndi bəzi ölkələri bürümüş böhran iş yerlərinin ixtisarına gətirib çıxarır. İnfrastruktur layihələri demək olar ki, dayanmışdır. İnvestisiyalar böyük dərəcədə azalmışdır. Belə olan halda inflyasiyanı məqbul səviyyədə saxlamaq əlbəttə ki, daha da asandır. Amma Azərbaycanda sosial proqramlar həll edilir. Sosial infrastruktur layihələri icra edilir. Maaşlar, pensiyalar, sosial ödəmələr artırılır. Böyük həcmli infrastruktura investisiya qoyulur. Inflyasiyanı biz cəmi 2,3 faiz səviyyəsində saxlayırıq. Bu, doğrudan da böyük nailiyyətdir.

Növbəti illərdə də makro-iqtisadi sabitlik daim diqqət mərkəzində olmalıdır. Biz süni qiymət artımına yol verməməliyik. Hesab edirəm ki, Azərbaycanda artıq qiymətlərə və istehlak bazarına nəzarət daha da yaxşı səviyyədə təmin edilir. Bu daimi proses olmalıdır. Burada nəzarət, əlbəttə ki, iqtisadi amillər, sahibkarlığın inkişafı və sahibkarların məsuliyyəti məsələləri çox böyük məna daşıyır. Makroiqtisadi sabitliyin qorunması gələcəkdə də imkan verəcəkdir ki, biz iqtisadi inkişafımıza uğurla davam edək.

Bu il ikinci regional inkişaf proqramı başa çatır. Bu proqramların qəbul edilməsi bölgələrdə mövcud vəziyyətin yaxşılaşdırılmasında müstəsna rol oynamışdır. İş yerlərinin açılması, yeni sənaye müəssisələrinin yaradılması, bölgələrdə infrastruktur layihələrinin icrası, o cümlədən sosial infrastrukturun yaradılması bir neçə ciddi məsələnin həllinə gətirib çıxarmışdır. Bölgələrdə iş yerləri açıldı. Bölgələr canlandı. Bölgələrdən böyük şəhərlərə, xüsusilə Bakıya miqrasiya meyilləri bir qədər azaldı. Əlbəttə ki, ölkəmizin hərtərəfli inkişafı təmin edildi. Çünki Azərbaycan əhalisinin əksəriyyəti bölgələrdə yaşayır. Bölgələrdə normal şəraitin yaradılması bizim üçün daim prioritet məsələ olaraq qalır. İki dövlət proqramının icrası da hesab edirəm ki, bu sahədə atılmış ən ciddi addım olmuşdur.

Gələn il üçüncü dövlət proqramı qəbul edilməlidir. Bu proqram da dəqiq, konkret olmalıdır. Orada kəndbəkənd bütün məsələlər öz əksini tapmalıdır. Biz artıq yaxşı bilirik ki, hansı bölgədə, hansı rayonda, hansı kənddə hansı problem vardır. Nəzərə alsaq ki, bizim maliyyə, iqtisadi gücümüz artacaqdır, o problemlərin həlli də mümkün olacaqdır. Siyasi iradə həmişə olduğu kimi, yerindədir. Biz növbəti beş il ərzində bölgələrdə mövcud olan bütün sosial və iqtisadi məsələləri həll etməliyik. Əminəm ki, biz buna nail olacağıq.

İnfrastruktur layihələri, su layihələri indi uğurla icra edilir. Bir çox rayonlarda, şəhərlərdə içməli su, kanalizasiya layihələri artıq başa çatmışdır. Digər rayonlarda da bu layihələr icra edilir. Qazlaşdırma, elektrik xətlərinin, kənd yollarının çəkilişi, suvarma məsələlərinin həlli demək olar ki, bölgələri canlandırdı. Bölgələrdə bu gün vəziyyət çox müsbətdir.

Eyni zamanda, bildiyiniz kimi, Bakıtrafi qəsəbələrin sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı da icra edilir. Proqram qısamüddətlidir, iki il əhatə edir. Bu ilin sonunda başa çatır. Deyə bilərəm ki, iki il ərzində Bakı qəsəbələrində çox böyük işlər görülmüşdür. Görüləsi işlər hələ çoxdur. Biz gələn il bu proqramı yəqin ki, davam etdirəcəyik. Çünki məktəb tikintisi, içməli su xətlərinin çəkilişi hələ davam etməlidir.

Korrupsiya və rüşvətxorluğa qarşı mübarizə daha da ciddi olmalıdır. Bu sahədə deyə bilərəm ki, yaxşı nəticələrimiz vardır. Bu yaxınlarda Baş Prokuror yanında Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə İdarəsinin yeni binasının açılışı zamanı dediyim fikirləri bir daha qeyd etmək istəyirəm. Korrupsiya Azərbaycanda olmamalıdır. Bu sosial bəlani biz aradan götürməliyik. Korrupsiya sosial-ədalət prinsiplərini pozur, cəmiyyətin uğurlu inkişafını əngəlləyir. Cəmiyyətin səyləri, dövlət siyasəti sayəsində biz korrupsiyaya qarşı daha da ciddi mübarizə aparırıq və aparacağıq. Əminəm ki, növbəti illərdə Azərbaycan bu göstəriciyə görə də dünya miqyasında qabaqcıl yerlərdə olacaqdır.

Korrupsiyaya qarşı mübarizəni uğurla aparmaq üçün əsas şərt siyasi iradənin mövcudluğudur və siyasi iradə vardır. Bizim qəbul etdiyimiz qərarlar, qanunvericilikdə əldə edilmiş irəliləyiş, yeni qanunların qəbul edilməsi və elektron xidmətlərin inkişafı, sistem xarakterli tədbirlər artıq hesab edirəm ki, bu sahədə ciddi dönüşün yaranmasına gətirib çıxarmışdır. Korrupsiya indeksini təhlil edən beynəlxalq qurumlar da Azərbaycanda keçirilən sorğularda cəmiyyətdə bu məsələyə bağlı münasibəti öyrənərək yaqın etmişlər ki, korrupsiyaya qarşı mübarizə məsələlərində dövlətin siyasəti cəmiyyətdə dəstəklənir, təqdirlə qarşılanır. Bu, əminəm ki, gələcəkdə də belə olacaqdır. Çünki bizim siyasi iradəmiz çox güclüdür. Cəmiyyətdə də korrupsiyaya qarşı mübarizədə çox güclü meyillər vardır. Elə etməliyik ki, Azərbaycan qeyd etdiyim kimi, bu sahədə də qabaqcıl ölkələrin sırasında olsun.

Son illərdə Azərbaycanda və ümumiyyətlə, dünyada elektron xidmətlərin inkişafı bizə böyük dəstəkdir və biz Azərbaycanda ən mütərəqqi təcrübəni tətbiq edirik. İnkişaf etmiş ölkələrdə olan təcrübə təqdirləyicidir. Biz o təcrübəni Azərbaycanda tətbiq etməliyik. Eyni zamanda, biz bu sahədə öz təşəbbüslərimizi də irəli sürürük. "ASAN xidmət" in yaranması və qısa müddət ərzində cəmiyyətdə böyük rəğbət qazanması bizim siyasi iradəmizin təzahürüdür, eyni zamanda, Azərbaycanın bu sahədə innovasiyalara nə qədər hazır olduğunu göstərir. Cəmi doqquz ay ərzində beş yüz mindən artıq vətəndaş "ASAN xidmət"ə müraciət etmişdir. Növbəti illərdə hər bir bölgədə "ASAN xidmət" yaradılacaqdır. Hələ ki, biz səyyar xidmətlər göstəririk. Ancaq gələcək ilin investisiya xərcləri arasında hər bir bölgədə ən azı bir "ASAN xidmət" mərkəzi yaradılmalıdır ki, biz insanlara bölgələrdə də mütəmadi qaydada xidmət göstərək.

Cəza tədbirləri, əlbəttə ki, hər bir ölkədə olduğu kimi, öz rolunu oynayır və oynamalıdır. Ancaq hesab edirəm ki, bax, bu amillərin birləşməsi korrupsiyaya qarşı mübarizədə bizə kömək göstərəcəkdir. Çünki bu gün Azərbaycanın uğurlu inkişafı, Azərbaycanın dünyada dinamik, inkişafda olan, müasir ölkə kimi tanınması reallıqdır. Bu gün biz bir çox məsələlərdə nümunəyik. Korrupsiyaya qarşı mübarizədə də biz nümunə olmalıyıq, olacağıq.

Biz növbəti aylarda, ilin sonuna qədər elektroenergetika ilə bağlı əlavə tədbirləri görəcəyik. Çünki bu gün bizdə kifayət qədər enerji güclərimiz vardır. Ancaq bəzi rayonlarda, - mən rayonlarda olarkən bu məsələlərlə maraqlanıram, - ötürücü xətlər nasaz vəziyyətdədir. Bəzi hallarda onlar heç zəif küləyə də davam gətirmir. Külək əsən kimi o xətlər yerə düşür, elektrik kəsilir. Ona görə, müvafiq göstərişlər verilmişdir. Bu ilin sonuna qədər, xüsusilə də gələcək il ən pis vəziyyətdə olan xətt təsərrüfatları yenilənməlidir. İndi işlər gedir. Bizdə kifayət qədər enerji gücü vardır. Ancaq enerji təsərrüfatı da yüksək səviyyədə olmalıdır. Əminəm ki, bu məsələ də öz həllini tezliklə tapacaqdır. Qeyd etməliyəm ki, son on il ərzində Azərbaycanda 14 elektrik stansiyası tikilmişdir. Burada biz həm ənənəvi enerji növlərindən istifadə edirik və eyni zamanda, Azərbaycanda alternativ enerji növləri də yaradılır.

Qazlaşdırma Azərbaycanda, təqribən 90 faizə yaxınlaşır. Son illərdə bütün şəhərlər qazlaşdırılıb. Bu da hesab edirəm ki, tarixi nailiyyətdir. Çünki heç sovet dövründə bizdə bütün rayonlar, şəhərlər qazlaşdırılmamışdı. Elə rayonlar var idi ki, orada heç vaxt qaz olmamışdır. İndi elə şəhər yoxdur ki, orada qaz olmasın. Kəndlərin əksəriyyətində qazlaşdırma işləri təşkil ediləndir. Ancaq hələ ki, qaz almayan kəndlər də vardır. Mən daim bu məsələlərə nəzarət edirəm. Əminəm ki, bir il, maksimum iki il ərzində əksər kəndlərimizə təbii qazın verilməsi təmin ediləcəkdir.

Neft hasilatı sabitləşib. Bu, müsbət haldır. Biz neft hasilatını bu səviyyədə saxlamalıyıq ki, uzun illər bundan sonra bu hasilat bu səviyyədə olsun. Qaz hasilatı isə Azərbaycanda artır və artacaqdır. Çünki həm daxili resurslar hesabına yeni quyular qazılır, eyni zamanda, xarici tərəfdaşlar böyük investisiyalar qoyur. Qeyd etdiyim kimi, Azərbaycan qazı artıq Avropada öz rolunu oynayacaqdır. Avropanın enerji təhlükəsizliyi məsələləri, o cümlədən Azərbaycan qazı hesabına təmin ediləcəkdir. TANAP və TAP layihələrinin icrası nəticəsində Azərbaycan dünyada böyük qaz ölkəsi kimi özünü göstərəcəkdir.

Sənayeləşdirmə ilə bağlı məsələlər öz həllini tapır. Mən giriş sözümdə qeyd etdim ki, Kimya Sənaye Parkının təməli qoyuldu. Bu tarixi hadisədir. Ancaq indi elə etməliyik ki, biz bu parkı qısa müddət ərzində tam şəkildə işə sala bilək. Kimya Sənaye Parkının rezidentləri bu şirkətlər olmalıdırlar ki, onların fəaliyyəti ölkə iqtisadiyyatı üçün strateji əhəmiyyət daşıyır. Onların fəaliyyəti nəticəsində idxaldan asılılıq azalacaqdır və qoyacaqları investisiyalar böyük həcmərlə ölçüləcəkdir. Beləliklə, biz qısa müddət ərzində bax, indi bu birinci mərhələ üçün ayrılan sahəni təmin edəcək və orada onlarla yeni müəssisə yaranacaqdır. Bu sənaye parkının və ondan əvvəl yaradılmış Sumqayıt texnoparkının fəaliyyəti nəticəsində biz çox böyük sənaye potensialına malik

olacağıq. Hər sahədə olduğu kimi, biz bu sahədə də idxaldan asılılığımızı azaltmalıyıq və məhsullarımızla yeni bazarlara çıxmalıyıq. Əlbəttə ki, orada istehsal olunacaq məhsul istənilən ölkəyə ixrac edilə bilər.

Biz ilin sonuna qədər və ondan sonrakı dövrdə xarici investisiyalarımızı da artırmalıyıq. Bu gün Azərbaycan dünyada investor ölkə kimi tanınır və biz xarici maliyyə qurumlarına donor kimi vəsait ayırırıq. Eyni zamanda, böyük həcmdə investisiyaların qoyuluşu təmin edilir. İnvestisiya portfelimiz də, investisiyaların coğrafiyası da genişlənilir. Azərbaycan investisiyaları bu gün Türkiyə, Gürcüstan, Rusiya, Ukrayna, Fransa, Böyük Britaniya, Rumıniya, Yunanıstan və digər ölkələrə böyük həcmərlə qoyulur. Onların içində əlbəttə ki, ən böyük investisiya Türkiyəyə qoyulacaqdır. On yeddi milyard dollar Azərbaycan sərmayəsi Türkiyənin iqtisadiyyatına qoyulacaqdır və bu göstəriciyə görə Azərbaycan ən böyük investor olacaqdır. İnvestisiya portfelimiz elə bölünməlidir ki, biz özümüzü risklərdən maksimum dərəcədə qoruyaq. Eyni zamanda, investisiya qoyacağımız ölkələrlə də bizim ikitərəfli münasibətlər daha da yüksək pilləyə qalxmalıdır. Çünki bu gün dünyada iqtisadi və maliyyə böhranı davam edir, baxmayaraq ki, 5 il keçibdir. Hələ bilinmir bu böhran nə vaxt başa çatacaqdır.

Dünyada xarici investisiyalara çox böyük tələbat vardır. Bu sahədə Azərbaycan çox dəqiq, düşünülmüş və müdrik siyasət aparır. Əlbəttə, ilk növbədə biz investisiyaları ölkə daxilində qoyuruq, qoyacağıq və növbəti ilin dövlət investisiya proqramı kifayət qədər geniş olacaqdır. Biz, bizə lazım olan sahələri inkişaf etdirmək üçün xarici investisiyalara da açıq və bu investisiyalar da qoyulur. Özümüz xarici ölkələrə investisiya qoyuruq. Yəni, bu proseslər bir-birini əvəzləmir, ziddiyyət təşkil etmir. Bu, iqtisadi siyasətin təzahürüdür. Azərbaycanda iqtisadi sahədə çox dəqiq, düşünülmüş siyasət aparılır.

Nəqliyyat sektorunda ilin sonuna qədər işlər davam etdiriləcəkdir. Bizim hazırda icra edilən iki böyük nəqliyyat layihəsi vardır. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu ki, tikintisi gedir. Ümid edirəm ki, yaxın zamanlarda başa çatacaqdır. Müəyyən səbəblərə görə bir qədər yubanmışdır. Ancaq indi artıq bütün işlər yolundadır, yaxın zamanlarda icra edilməlidir. İkinci böyük layihə Ələt Dəniz Ticarəti Limanıdır. Bu limanın da 2015-ci ildə istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulur. Bu da Xəzər dənizində ən böyük ticarət limanı olacaqdır. Beləliklə, Azərbaycan bu bölgənin nəqliyyat mərkəzi kimi öz imkanlarını genişləndirəcəkdir. Artıq Azərbaycan bölgənin, regionun logistika və nəqliyyat mərkəzidir. Son 10 il ərzində Azərbaycanda 7 aeroport tikilmiş və yenidən qurulmuşdur. Bakıda Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunun yeni aeroqazal kompleksinin, yeni infrastrukturunun, zolaqların tikintisi davam edir. Bu aeroport dünya miqyasında ən rahat və ən gözəl aeroportlardan biri olacaqdır. Dəmir yolları təmir olunur, avtomobil yolları tikilir. Son 10 il ərzində 10 min kilometrə yaxın avtomobil yolları tikilmişdir.

Ərzaq təhlükəsizliyi ilə bağlı məsələlər də daim diqqət mərkəzindədir. Burada artıq deyildi, kənd təsərrüfatı inkişaf edir, iri fermer təsərrüfatları yaradılır və orada məhsuldarlıq orta səviyyədə 2 dəfə çoxdur. Biz iri fermer təsərrüfatlarının inkişafı ilə növbəti illərdə də məşğul olacağıq. Bu il Taxtakörpü Su Anbarının və gələn il isə Şəmkirçay Su Anbarının istifadəyə verilməsi bizə əlavə 250 min hektar torpaqda suvarmanın yaxşılaşmasına və yenidən dövriyyəyə buraxılmasına imkan yaradacaqdır.

Əlbəttə, indidən yeni dövriyyəyə buraxılacaq suvarılan torpaqlarda hansı işlərin görülməsi ilə bağlı konkret təkliflər olmalıdır. Aydın ki, fermerlər özləri müəyyən edirlər nəyi əkəcəklər. Ancaq biz dövlət subsidiyaları ilə, dövlət tərəfindən göstərilən güzəştlərlə, təşviq mexanizmləri ilə fermerləri lazım olan istiqamətlərə yönəldə bilərik ki, əsas məhsulları 100 faiz Azərbaycanda istehsal edək. Biz bu vəzifəyə, bu məqsədə yaxınlaşırıq. Bəzi pozisiyalar üzrə artıq yüz faiz, yaxud da ki, yüz faizə çox yaxın və harada ki, idxaldan asılılıq var, bu asılılıq tamamilə aradan götürülməlidir.

Son illər Azərbaycanda demoqrafik vəziyyət də çox müsbət olmuşdur. Bizdə demoqrafik vəziyyətin yaxşı olması ən böyük üstünlüklərdən, ən böyük nəticələrdən biridir. Bu müsbət dinamika davam etdikcə Azərbaycan daha da güclənəcəkdir. Son on ildə Azərbaycan iqtisadiyyatı 3,4 dəfə artmışdır. Heç bir başqa ölkədə son on il ərzində buna oxşar nəticə müşahidə olunmamışdır. Bu, bizim nailiyyətimizdir. Son on ildə bu ili nəzərə almaq şərti ilə 150 milyard dollar investisiya qoyulmuşdur. Ancaq sabit olan ölkələrə bu qədər investisiya qoyulur. Ancaq gələcəyi proqnozlaşdırıla biləcək ölkələrə bu qədər investisiya qoyulur.

Bizim valyuta ehtiyatlarımız son on il ərzində təqribən 30 dəfə artmışdır. Bu, nəyi göstərir? Biz valyuta ehtiyatlarımızı artırırıq, qoruyuruq. Biz bu məsələlərə çox böyük həssaslıqla yanaşırıq. Bu sahə tam şəffaf olduğu üçün burada ictimai nəzarətin aparılmasına kifayət qədər imkanlar vardır. Çünki Dövlət Neft Fondunun gəlirləri, xərcləri dərc edilir, büdcəyə transfer olanda müzakirə olunur. Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatları da sirr deyil, açıq məlumatdır. Yəni, biz bu sahədə tam şəffaflıq təmin etmişik və hesab edirəm ki, bu, belə də olmalıdır. Çünki Azərbaycan vətəndaşları bilməlidirlər ki, ölkənin maliyyə vəziyyəti necədir və dövlət, hökumət öz resurslarını necə qoruyur. Mən deyə bilərəm ki, bu əmanət Azərbaycanda ən yüksək səviyyədə qorunur. Biz valyuta ehtiyatlarımızı növbəti illərdə də artıracağıq.

Son on ildə büdcə xərcləri təxminən 20 dəfə artmışdır. İyirmi dəfəyə yaxın artan büdcə imkan verdi ki, biz böyük işlərə nail olaq.

Son on il ərzində bir milyon iki yüz mindən çox iş yeri açılmışdır ki, onlardan 910 mini daimi iş yeridir. Nəticə etibarilə işsizlik ilin sonuna qədər olan proqnoza görə, 4,8 faizə düşəcəkdir. Yoxsulluq on ildə təxminən on dəfə azalmışdır və 6 faizdən azdır.

Azərbaycanda xarici dövlət borcu cəmi 7-8 faizdir. Son illərdə dəfələrlə pensiya, maaş artmışdır, - pensiya təxminən 10 dəfə, maaş təxminən 6 dəfə, müdafiə xərcləri 20 dəfədən çox.

Son on il ərzində, daha da az bir vaxtda Azərbaycanda müdafiə sənayesi yaradılmışdır ki, bu sənaye heç vaxt Azərbaycanda olmamışdır. Son 7-8 il ərzində onlarla hərbi təyinatlı zavod yaradılmışdır. Hazırda Azərbaycanda 750 adda hərbi təyinatlı məhsul istehsal edilir. Artıq yerli istehsalın yaradılması bu sahədə də asılılığın böyük dərəcədə aşağı salınması deməkdir. Bu gün Azərbaycan həтта silahları ixrac edə bilər və edir.

Son on il ərzində Azərbaycanda 2708 məktəb tikilib və təmir edilib, 500-ə yaxın tibb ocağı tikilib ya təmir edilib, 35 Olimpiya İdman Kompleksi tikilib və indi onların ümumi sayı 40-a yaxındır.

Bu illər ərzində biz enerji siyasətimizdə tarixi nailiyyətlərə çatdıq. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri 2006-cı ildə, Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəməri 2007-ci ildə istismara verilmişdir. Bu kəmərlər olmasa idi, indi bizim iqtisadi və siyasi vəziyyətimiz tam başqa ola bilərdi. Bunlar böyük siyasi iradə tələb edən layihələrdir. Bu layihələr Azərbaycanın bu gününü, uğurlu gələcəyini təmin edən layihələrdir. Biz tarixdə ilk dəfə olaraq Xəzər dənizinin neft-qaz resurslarını dünya bazarlarına çıxara bildik. Bizim dünya bazarlarına bilavasitə çıxışımız yoxdur. Biz bu çıxışı əldə etmək üçün mütləq kəmərlər tikməli idik. Bu kəmərlər çox çətin geosiyasi vəziyyətdə, böyük zəhmət, cəsarət hesabına, ulu öndərin neft strategiyasının icrası nəticəsində çəkildi. Biz son on il ərzində bu strategiyanın təmin edilməsində böyük uğurlara imza atdıq.

Bu layihələr özlüyündə yeni layihələrin icrasına gətirib çıxarmışdır. Əgər Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri 2006-cı ildə tikilib istifadəyə verilməsə idi, indi o enerji dəhlizi olmayacaqdı. Enerji dəhlizi olmasa idi, heç kim Azərbaycanın qaz yataqlarına vəsait, investisiya qoymazdı.

Bu iki tarixi layihənin icrası nəticəsində biz yeni enerji dəhlizini yarada bildik. Biz yaratdıq onu, Azərbaycan yaratdı, tərəfdaşlarla, dost ölkələrlə birlikdə. Ancaq bu, bizim təşəbbüsümüz idi. Əsas maliyyə yükü də əlbəttə ki, Azərbaycanın üzərinə düşür.

Ondan sonrakı illərdə bu kəmərlərin səmərəli fəaliyyəti nəticəsində yeni layihələr üzə çıxdı və Azərbaycan keçən il TANAP layihəsinin icrasına dair Türkiyə ilə müqavilə bağlamışdır. Bu da tarixi layihədir. TANAP layihəsi tarixi əhəmiyyətə malik olan layihədir. O layihədən bir il keçməmiş Trans-Adriatik boru kəməri layihəsi haqqında saziş bağlandı - TAP layihəsi. Yəni, bu, bizi Avropaya böyük qazla çıxarmaq üçün tikiləcək bir layihədir. Bundan sonra “Şahdəniz-2” layihəsi ilə bağlı kontraktlar imzalandı. Azərbaycanda böyük qazma qurğuları, platformalar tikilir ki, vaxtilə bizim belə imkanlarımız yox idi.

Bu, özlüyündə Azərbaycana növbəti illərdə on milyardlarla dollar səviyyəsində xarici sərmayənin cəlb edilməsinə gətirib çıxaracaqdır. İndi bizim özəl sektorumuz bu sərmayələrə daha hazırlıqlıdır. Çünki 1990-cı illərin əvvəllərində daha çox kontraktlar xarici şirkətlərlə bağlanırdı. İndi bizim güclü texniki imkanlarımız, peşəkar şirkətlərimiz vardır. Kontraktların böyük əksəriyyəti Azərbaycan şirkətləri tərəfindən icra ediləcəkdir. Görün, bizim sahibkarlar nə qədər fayda götürəcəklər, ölkə iqtisadiyyatına nə qədər sərmayə gələcəkdir. Yəni, enerji sahəsində son on il ərzində görülən işlər tarixi işlərdir. Bunu heç kim inkar edə bilməz. Bu, bizim böyük nailiyyətimizdir, böyük uğurumuzdur.

Bununla bərabər, digər sektorların inkişafı təmin edilmişdir. Biz bu illərdə kosmik sənayeyə malik olan ölkələrin klubuna daxil olduq. Bu gün Azərbaycanın öz peyki vardır. “Azerspace - 1” peykimiz vardır ki, artıq Azərbaycan xalqına və dövlətinə xidmət göstərir. Bu da tarixi nailiyyətdir. Bu peykin adı “Azerspace – 1”dir. Yəni, o deməkdir ki, “Azerspace – 2” də, 3 də olacaq və bu sənaye də Azərbaycanda inkişaf edəcəkdir.

Biz bu illərdə xarici siyasətlə bağlı ən böyük nailiyyətlərə çata bildik və 155 ölkənin dəstəyi ilə iki il bundan əvvəl BMT Təhlükəsizlik Şurasına üzv seçildik. İki il ərzində Təhlükəsizlik Şurasında özümüzü ləyaqətlə, cəsarətlə apardıq, hər bir məsələ ilə bağlı öz mövqeyimizi ifadə etdik. Hesab edirəm ki, bu gün BMT-də bizə olan dəstək daha da artıb, daha da çox ölkə Azərbaycanı etibarlı tərəfdaş və dost ölkə kimi tanıyır. Hazırda - oktyabr ayında biz BMT Təhlükəsizlik Şurasına sədrlik edirik. Azərbaycan hansı ki, cəmi 20 il real müstəqillik dövründə yaşayır, bu illər ərzində dünyanın bir nömrəli qurumu olan Təhlükəsizlik Şurasına üzv olub və indi orada sədrlik edir. Bu, hər bir vətəndaşın qəlbini qürurla doldurur. Biz haqlı olaraq fəxr edirik ki, ölkəmiz belə böyük uğurlara imza atır.

Bu illərdə bizim şəhərlərimiz abadlaşıb, gözəlləşib. Bu illərdə Bakı artıq dünyanın ən gözəl şəhərlərindən biri kimi tanınır. Bakı doğrudan da, dünyanın ən rahat, ən gözəl şəhərlərindən biridir. Paytaxtımız ölkəmizdə gedən bu quruculuğun, inkişafın, abadlaşmanın simasıdır və Azərbaycanın uğurlu inkişafını təcəssüm etdirir.

On il ərzində görülən işlər haqqında danışmaq üçün bir neçə saat, bəlkə də bir neçə gün lazım olacaqdır. Mən sadəcə olaraq əsas məqamları səsləndirdim. Bir neçə gündən sonra prezident seçkiləri keçiriləcəkdir. Əminəm ki, seçkilər ədalətli, şəffaf keçiriləcəkdir. Azərbaycan xalqının iradəsi seçkilərdə tam şəkildə öz əksini tapacaqdır.

Sağ olun.

Xalq qəzeti.-2013.- 8 oktyabr.-№ 222.-S.1-3.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2013-cü ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və 2014-cü ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir
(9 yanvar 2014-cü il)

Bakı, 9 yanvar (AzərTAc). Yanvarın 9-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2013-cü ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və 2014-cü ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Dövlətimizin başçısı iclasda giriş nitqi söylədi.

Prezident İlham Əliyevin giriş nitqi

- Nazirlər Kabinetinin bugünkü toplantısında biz 2013-cü ilin yekunlarını müzakirə edəcək, 2014-cü ildə qarşıda duran vəzifələr haqqında danışacağıq.

Deyə bilərəm ki, keçən il bütövlükdə ölkəmiz üçün uğurlu il olmuşdur. Azərbaycanda böyük işlər görülmüşdür. Bu işlərin hamısını sadalamaq üçün bir neçə saat vaxt lazım olacaqdır. Biz bu gün əsas məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparacağıq. Ancaq bir daha demək istəyirəm ki, 2013-cü ildə ölkəmizin dinamik inkişafı təmin edilmişdir. Azərbaycanda böyük layihələr icra edilmişdir, ölkəmizin beynəlxalq nüfuzu artmışdır. Ölkədə aparılan islahatlar daha da dərinləşmişdir. Bir sözlə, biz ölkəmizin uğurlu inkişafını təmin edə bildik. Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzu artdı. Beynəlxalq əlaqələrimizin inkişafı üçün gözəl imkanlar vardır. Biz bu imkanlardan səmərəli şəkildə istifadə edirik. 2013-cü ildə Azərbaycanın BMT Təhlükəsizlik Şurasındakı fəaliyyəti başa çatdı. İki il ərzində Azərbaycan öz mövqeyini ortaya qoydu. Mən bəyan etdiyim kimi, BMT Təhlükəsizlik Şurasında biz beynəlxalq hüququ və ədaləti müdafiə etmişik, hər bir məsələ ilə bağlı konkret mövqe sərgiləmişik, prinsiplial mövqe tutmuşuq. Deyə bilərəm ki, bu iki il ərzində beynəlxalq birlik tərəfindən Azərbaycana olan inam və dəstək daha da artdı. Baxmayaraq ki, BMT Təhlükəsizlik Şurasına seçiləndə 155 ölkə bizim namizədliyimizi dəstəkləmişdir. Hazırda hesab edirəm ki, bu dəstək daha da böyükdür.

Bu, onu göstərir ki, beynəlxalq aləm dövlətimizin mövqeyini müdafiə edir, dəstəkləyir, addımlarımızı təqdir edir. Çünki Azərbaycan bütün beynəlxalq təşkilatlarda özünü ləyaqətlə aparır, prinsiplial mövqeyini və öz milli maraqlarını hər şeydən üstün tutur. Şübhəsiz ki, beynəlxalq birlik bu amilləri nəzərə alaraq Azərbaycana dəstəyini daha da artıracaqdır.

2013-cü ilin əvvəlində Avropa Şurası Parlament Assambleyasında da əlamətdar hadisə baş vermişdir. Yanvar ayında sessiyada Azərbaycana qarşı əsassız, qərəzli, ikili standartlar əsasında təşkil edilmiş hücum fiaskoya uğramışdır. Assambleyada böyük əksəriyyət antiazərbaycan kampaniyasına qoşulmamışdır, bu, kampaniyanın təşəbbüskarlarını, o cümlədən pərdəarxası təşəbbüskarlarını məyus etmişdir və Azərbaycanın haqlı mövqeyini müdafiə etmişdir. Siyasi amillərlə şərtlənən qətnamənin layihəsi keçmədi, Azərbaycanın mövqeyi üstünlük təşkil etdi. Beləliklə, Azərbaycan beynəlxalq arenada növbəti qələbə qazanmışdır.

Bu hadisə bir də onu göstərmişdir ki, haqq-ədalət həmişə zəfər çalmalıdır. Azərbaycan öz prinsiplial, ədalətli mövqeyini nümayiş etdirdi və Assambleyanın qərarı antiazərbaycan qüvvələrinə vurulan ən böyük zərbələrdən biridir. Hesab edirəm ki, bundan sonra onlar və onların arxasında dayanan antiazərbaycan qruplaşmalar özləri üçün nəticə çıxaracaqlar.

2013-cü ildə Azərbaycanda bir sıra beynəlxalq tədbir keçirilmişdir. Mən onlardan İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində Fələstinə yardım məqsədilə konfransı qeyd etmək istəyirəm. Azərbaycan bu konfransın keçirilməsində təşəbbüskar kimi çıxış etmişdir. Hesab edirəm ki, bu, bizim mövqeyimizi əks etdirir. Fələstinli qardaşlarımızla olan dəstəyi biz bir daha nümayiş etdirdik. Bakıda İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının, üzv ölkələrin nazirlərinin iştirakı ilə böyük donor konfransı keçirilmişdir və Azərbaycan öz tərəfindən Fələstinə maddi yardım da etmişdir.

Keçən il Avropa İttifaqı ilə vizaların sadələşdirilməsi istiqamətində önəmli saziş imzalandı. Bu, bizim Avropa İttifaqı ilə olan münasibətlərimizin təzahürüdür. Bu münasibətlər gələcəkdə də inkişaf edəcəkdir. Hazırda - təbii ki, 2014-cü ildə Avropa İttifaqı-Azərbaycan strateji əlaqələrinin gələcək formatı müəyyən edilməlidir.

Mən dəfələrlə bəyan etmişəm ki, biz Avropa İttifaqı ilə və üzv olmadığımız bütün başqa təşkilatlarla səmərəli işgüzar münasibətlər qurmaq istəyirik. Biz buna nail ola bilmişik. Üzv olmadığımız bütün təşkilatlarla münasibətlərimizin prinsipləri açıqdır, aydındır və beynəlxalq prinsiplərdən kənarında deyildir, qarşılıqlı hörmət, bir-birinin işinə qarışmamaq, qarşılıqlı dəstək, anlaşma və hərtərəfli əməkdaşlıq prinsipləridir. Əminəm ki, biz növbəti illərdə Avropa İttifaqı ilə daha da səmərəli formatın yaradılmasına nail olacağıq.

Bakıda III Beynəlxalq Humanitar Forum keçirilmişdir. Bu, artıq gözəl ənənədir və dünya ictimaiyyətinin diqqətini çəkir. Tanınmış siyasətçilər, elm xadimləri, 10-dan çox Nobel mükafatı laureatı bu tədbirdə iştirak etmişlər. Artıq Azərbaycan dünya gündəliyində dözümlülük, tolerantlıq, humanitar əməkdaşlıq məsələləri

ətrafında öz böyük rolunu ortaya qoymuşdur. Bakı və Azərbaycan artıq dünyanın multikulturalizm, tolerantlıq, dözümlülük mərkəzlərindən birinə çevrilibdir. Artıq beynəlxalq ictimaiyyət də bunu qəbul edir, dəstəkləyir.

İkinci Mədəniyyətlərəarası Dialoq Forumu keçirilmişdir. Təxminən bu forumun da gündəliyi oxşardır. Yəni, bir sözlə, Azərbaycanda keçirilən çoxsaylı tədbirlər, o cümlədən dünyanın bir nömrəli iqtisadi qurumu olan Dünya İqtisadi Forumunun - Davos Forumunun toplantısının Bakıda keçirilməsi ölkəmizin önəmini artırdı, beynəlxalq imicini möhkəmləndirdi və Azərbaycanı dinamik, müasir dövlət kimi bir daha dünya ictimaiyyətinə təqdim etdi. Yəni, mən bu gün sadəcə olaraq cəmi bir il ərzində keçirilən əsas beynəlxalq tədbirləri sadalamışam. Görün, nə qədər böyük işlər görülmüşdür və Azərbaycanın mövqeyi nə qədər möhkəmləndirilmişdir.

Bizim başqa ölkələrlə ikitərəfli formatda münasibətlərimiz də inkişaf etmişdir. Mənim çoxsaylı xarici səfərlərim, xarici qonaqların Azərbaycana səfərləri bu əlaqələri daha da möhkəmləndirmişdir. Əminəm ki, bu il də bu meydlə davam etdiriləcəkdir.

Xarici siyasətimizin əsas məsələsi olan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli işində, əfsuslar ki, heç bir irəliləyiş olmamışdır. Ermənistan tərəfi il ərzində danışıqlar prosesini yenə də müxtəlif bəhanələrlə uzatmaq taktikasını seçmişdir. Demək olar ki, il ərzində danışıqlar prosesində heç bir irəliləyiş olmamışdır, durğunluq hökm sürmüşdür. Sadəcə olaraq ilin sonunda müəyyən canlanma müşahidə edilib. Görürük, əgər Ermənistan məsələnin həlli ilə bağlı konstruktiv mövqə nümayiş etdirərsə, qısa müddət ərzində razılaşmaya gəlmək mümkün olacaqdır. Müəyyən ümidlər, müəyyən nikbin məqamlar vardır, ancaq 2014-cü ildə biz bunları araşdıracağıq. Hər halda 2014-cü ildə Ermənistanın həqiqi niyyəti tam bəlli olacaqdır. Sözü düzü, keçən dövr nikbinliyə o qədər də əsas vermir. Çünki Ermənistan bütün danışıqlar prosesi zamanı qeyri-konstruktiv mövqə sərgiləmişdir, vaxtı uzatmaq taktikasını seçmiş və beləliklə, danışıqlar prosesini iflic vəziyyətə salmışdır.

Ancaq əgər Ermənistanda realist yanaşmalar üstünlük təşkil edərsə, hesab edirəm ki, qısa müddət ərzində münaqişə ilə bağlı irəliləyiş ola bilər. Realist yanaşma isə gerçəyə, real güclər nisbətinə söykənməlidir. Azərbaycanın artan gücü də burada öz rolunu oynayır və oynayacaqdır. Bu gün Ermənistan ilə Azərbaycan arasında müqayisə apardıqda bizim üstünlüyümüz hər bir sahədə açıq-aydın özünü büruzə verir. Bizim dövlət büdcəmiz Ermənistanın dövlət büdcəsindən 10 dəfə böyükdür. Ümumi daxili məhsul 8 dəfə, əhali 6 dəfə çoxdur. Bizim bütün potensialımız güclənir, böyüyür, artır, Ermənistanda isə həm çox ağır iqtisadi, həm də demoqrafik vəziyyət yaşanır. Deyə bilərəm ki, demoqrafik fəlakət yaşanır və bunu Ermənistanın rəsmi orqanları da təsdiq edir. Ona görə əgər Ermənistan rəhbərliyi məsələyə ciddi yanaşarsa və Ermənistan dövlətinin maraqlarını üstün tutarsa, açıq-aydın anlayar ki, Azərbaycan ilə bundan sonra rəqabət aparmaq üçün onlarda nə imkanlar var, nə də ki, potensial.

Hesab etmirəm ki, hansısa bir ölkə üçün ancaq xarici yardıma arxalanmaq böyük şərəf gətirir. Hər bir ölkə hər halda çalışmalıdır ki, öz müstəqilliyini qorusun, öz seçimini müdafiə etsin, öz dövlətinin gələcəyi haqqında düşünsün. Hər halda güclər nisbəti çox ciddi şəkildə Azərbaycanın xeyrinə dəyişildi. Mən bu barədə hələ 5-6 il bundan əvvəl demişəm, öz fikirlərimi bildirmişəm. Artıq biz buna nail ola bildişik və bundan sonrakı dövr də şübhəsiz, Azərbaycan dövləti üstünlüyünü daha da möhkəmləndirəcəkdir.

Ümid edirik ki, danışıqlar prosesində müsbət dəyişikliklər olacaqdır. Beynəlxalq vasitəçilər çalışsın ki, burada irəliləyiş olsun. Ancaq mən bunu qeyd etməliyəm, onların fəaliyyətinin hələ ki, heç bir nəticəsi olmamışdır. Bu da reallıqdır. Biz vasitəçilər tərəfindən, onların dövlət başçıları tərəfindən müsbət bəyanatları eşidirik. Onların içində xüsusilə qeyd etməliyəm ki, Minsk qrupuna həmsədrlik edən ölkələrin dövlət başçılarının birgə bəyanatlarında status-kvonun qəbul edilməzliyi haqqında sözlər deyilmişdir. Bu, çox müsbət haldır. Eyni zamanda, onlar daim təkrarlayırlar ki, danışıqlara alternativ yoxdur. Bilirsiniz, müasir dünyada hər bir sahədə kifayət qədər alternativ vardır. Sadəcə olaraq biz istəyirik ki, bu məsələ sülh yolu ilə həll edilsin. Azərbaycan öz konstruktiv mövqeyini ortaya qoyur və ümid edirəm ki, danışıqlarla bağlı prosesdə vasitəçilər daha da fəal rol oynayacaqlar. Sadəcə olaraq Ermənistan BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsini icra etməlidir, işğal edilmiş torpaqlardan çıxmalıdır və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa edilməlidir. Razılaşmanın prinsipləri bundan ibarətdir.

Azərbaycan heç vaxt öz tarixi torpağında ikinci erməni dövlətinin yaradılmasına imkan verməyəcəkdir. Məsələ Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll edilməlidir və həll ediləcəkdir. Mən buna şübhə etmirəm və buna nail olmaq üçün biz hələ ki, danışıqları davam etdirəcəyik, ancaq öz gücümüzü də artıracağıq. O cümlədən hərbi gücümüz də artır. 2013-cü ildə ordu quruculuğu ilə bağlı önəmli addımlar atılmışdır. Biz çox ciddi islahatlara başladığımız. Bu islahatlar öz nəticəsini verməkdədir. Bizim döyüş qabiliyyətimiz artır, 2014-cü ildə böyük dərəcədə artacaqdır. Qeyd etməliyəm ki, bizim hərbi potensialımız, orduda aparılan islahatlar, yeni prinsiplər, döyüş taktikası ilə bağlı yeni yanaşmalar tamamilə yeni bir situasiyanın yaranmasına gətirib çıxarır. Nəzərə alsaq ki, son illərdə Azərbaycan böyük həcmdə silah-sursat, texnika almışdır, - ən müasir texnikadır, - bizim döyüş qabiliyyətimiz böyük dərəcədə artacaq, artır və bu, danışıqlar prosesinə ancaq müsbət təsir göstərəcəkdir.

Bəzi hallarda bu məsələ ilə əlaqəsi olmayan qurumlar, yaxud da, Ermənistanın dəyirmanına su tökən siyasətçilər bizi tənqid etməyə çalışırlar ki, nə üçün Azərbaycan hərbi büdcəsini artırır. O ölkələrin nümayəndələri

bunu deyir ki, onların hərbi büdcəsi göylərə qalxıb. Bizim təbii hüququmuzdur, biz öz hərbi potensialımızı artırırıq, artıracağıq. Dağlıq Qarabağ məsələsinin ədalətli, beynəlxalq normalara uyğun şəkildə həll edilməsi üçün bizim hərbi gücümüz həlledici rol oynayacaqdır. Biz bu gün güclü ordu yaradıırıq. Bizim ordumuz dünyanın ən güclü orduları sırasındadır. Əlbəttə ki, ordu quruculuğu işi davam etdiriləcəkdir.

Erməni işğalından əziyyət çəkən soydaşlarımızın problemləri də keçən il həll olunmuşdur, 20 min köçkün yeni evlərə, mənzillərə köçürülmüşdür. Bu il də ən azı 20 min köçkünün yeni evlərə köçürülməsi nəzərdə tutulur. Faktiki olaraq, biz il ərzində bir şəhər yaradıırıq və bu siyasəti davam etdirəcəyik. Çünki hələ ki, məktəblərdə, uşaq bağçalarında, hərbi hissələrin ərazilərində, yataqxanalarda ağır vəziyyətdə yaşayan köçkünlər kifayət qədərdir. Artıq bu proses də başlamışdır və davam etdiriləcəkdir.

Əlbəttə ki, ölkəmizin əsas inkişaf dinamikasını iqtisadi gücümüz müəyyən edir və iqtisadi islahatların dərinləşməsində Azərbaycan böyük uğurlara imza atıb. Əgər biz güclü iqtisadiyyat yaratmasaydıq, əminəm ki, nə beynəlxalq aləmdə, nə də regionda bu uğurlara nail ola bilməzdik. 2013-cü ildə iqtisadiyyatımız inkişafını davam etdirmişdir. Ümumi daxili məhsul təxminən 6 faiz artmışdır. Bu, çox böyük göstəricidir. Nəzərə alsaq ki, bu gün dünyanın əksər ölkələrində ümumi daxili məhsul yarım faiz, 1 faiz, 1,5 faiz artır, təxminən 6 faiz səviyyəsində artan ümumi daxili məhsul böyük nəticədir. Ən sevindirici məsələ ondan ibarətdir ki, qeyri-neft sektorumuz 9,8 faiz artmışdır. Yəni, təxminən 10 faiz artmışdır və bu da son illərdə aparılan islahatların nəticəsidir. Aparılan islahatlar bunu təmin edibdir. Qeyri-neft sektorunun gələcək illərdə də inkişafını təmin etmək üçün indi ciddi proqramlar icra edilir və növbəti illərdə icra ediləcəkdir. Əminəm ki, biz bu dinamikanı saxlayacağıq. Əhalinin pul gəlirləri 8 faiz artmışdır. İnflyasiya isə cəmi 2,4 faizdir. Bu da çox gözəl göstəricidir. Əhalinin pul gəlirləri inflyasiyanı 3 dəfədən çox üstələyir. Bu, onu deməyə əsas verir ki, vətəndaşların rifah halı yaxşılaşır və müsbət dinamika burada da özünü göstərir.

İl ərzində ölkə iqtisadiyyatına 28 milyard dollar investisiya qoyulmuşdur. Bu, rekord göstəricidir. Heç vaxt il ərzində bu qədər investisiya qoyulmamışdır. Son bir neçə il ərzində orta hesabla 20-21-22 milyard dollar investisiya qoyulurdu, artıq 28 milyard dollar investisiya qoyulur. Onun 17,5 milyard dolları daxili sərmayədir. Bu da artıq neçə ildir ki, davam edən tendensiyadır. Daxili sərmayə xarici sərmayəni üstələyir. Bu, hesab edirəm ki, müsbət haldır. Əlbəttə ki, daxili sərmayənin içində əsas sərmayə dövlət sərmayəsidir. Ancaq özəl sektor da Azərbaycan iqtisadiyyatına böyük yatırımlar edir.

Bizim valyuta ehtiyatlarımız da rekord həddə çatmışdır. Mən dəfələrlə demişəm, yenə də qeyd etmək istəyirəm ki, bizim valyuta ehtiyatlarımız ildən-ilə artmalıdır və artır. Son illər ərzində elə bir il olmamışdır ki, valyuta ehtiyatlarımız aşağı düşsün. Baxmayaraq ki, çoxlu investisiya layihələri icra edilir, keçən il də artmışdır. Hazırda Azərbaycanın valyuta ehtiyatları 50 milyard dollara çatmışdır. Bu da ümumi daxili məhsulun 70 faizini təşkil edir. Dünya miqyasında bu göstəriciyə görə Azərbaycan ən qabaqcıl yerlərdədir. Bunu biz yaratmışıq, bunu bizim siyasət, bizim iqtidar yaradııb. Bu, Azərbaycanın böyük üstünlüyüdür, bizə əminlik, inam və imkan verir ki, bundan sonra da ölkəmizin inkişafı ilə bağlı böyük layihələri icra edək.

Keçən il işsizliklə bağlı olan problemlər öz həllini tapmışdır. 110 min yeni iş yeri açılmışdır ki, onlardan 80 mini daimi iş yeridir. İşsizliyin səviyyəsi 5 faizə düşmüşdür. Yoxsulluğun səviyyəsi də aşağı düşmüşdür, 5,3 faizdir. Bizim xarici dövlət borcumuz ümumi daxili məhsulun 8 faizini təşkil edir. Bu da dünya miqyasında ən gözəl göstəricilərdən biridir. Təsədüfi deyil ki, Davos Dünya İqtisadi Forumu Azərbaycan iqtisadiyyatını rəqabət qabiliyyətliliyinə görə 39-cu yerə layiq görmüşdür.

Budur bizim əsas iqtisadi göstəricilərimiz. Şübhə etmirəm ki, biz iqtisadi inkişafı gələcək illərdə də təmin edəcəyik. Bu barədə biz bir qədər sonra danışacağıq ki, 2014-cü il də ölkəmiz üçün uğurlu olsun. Keçən il sosial məsələlərin həlli işində önəmli addımlar atılmışdır. İlk növbədə, sovet vaxtından qalan əmanətlərin qaytarılması, daha doğrusu, kompensasiya şəkilində əhaliyə verilməsi prosesi başa çatmışdır. Deyə bilərəm ki, MDB məkanında bu əmanətlərin kompensasiya şəkilində verilməsində Azərbaycan təcrübəsi birinci yerdədir. Biz bunu ən qısa müddətdə - iki il ərzində təmin etmişik. Biz bu vəsaiti əhaliyə ən böyük əmsalla çatdırmışdıq. Baxmayaraq ki, müstəqil Azərbaycan dövləti bu məsələ ilə bağlı heç bir məsuliyyət daşımırdı – nə hüquqi, nə mənəvi məsuliyyət. Ancaq siyasətimizin təməlinə Azərbaycan vətəndaşı dayandığı üçün biz bunu etdik. Böyük vəsait ayırdıq və qısa müddət ərzində bu məsələni həll edə bildik.

Keçən il maaşlar və pensiyalar qaldırılmışdır. Bu da müsbət haldır. Biz yaxşı bilirik ki, bəzi ölkələrdə pensiyalar, maaşlar kəsilir, iş yerləri, xərclər ixtisar edilir. Azərbaycanda heç bir sosial proqrama toxunulmadı, əksinə biz insanların rifah halının yaxşılaşması üçün əlavə tədbirlər gördük. Həm sosial yönümlü, həm investisiya yönümlü. Əlbəttə ki, bu, özünü real həyatda da göstərir.

2013-cü ildə qeyri-neft sektorunun inkişafı ilə bağlı çox ciddi addımlar atılmışdır və statistik göstəricilər də bunu təsdiqləyir. Mən onların içində kosmik sənayenin yaranmasını qeyd etmək istəyirəm. 2013-cü il Azərbaycanda kosmik sənayenin yaranması ili kimi tarixdə qalacaqdır. Təsədüfi deyil ki, biz ilin əvvəlində 2013-cü ili "İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları ili" elan etdik. Birinci Azərbaycan peyki "Azerspace-1" fəzaya qaldırılmışdır. Bu, xalqımızın, dövlətimizin böyük tarixi nailiyyətidir. Biz kosmik kluba üzv olmuşuq. Turizmin inkişafı ilə bağlı böyük addımlar atılmışdır. Xüsusilə bölgələrdə bir neçə beşulduzlu otel istifadəyə

verilmişdir. Yeni turizm mərkəzləri açılır. Azərbaycanın turizm potensialı artıq ölkəmizin inkişafına, xalqımızın rifah halının yaxşılaşmasına xidmət göstərir. Əminəm ki, Azərbaycan vətəndaşları getdikcə daha çox ölkə daxilində istirahətə üstünlük verəcəklər. Çünki Azərbaycanda yaradılan imkanlar dünya səviyyəsindədir. Bunu bizim vətəndaşlar da, xaricdən gələn turistlər də qeyd edirlər. Yəni, qeyri-neft sektorunun inkişafı ilə bağlı bu istiqamət də çox önəmlidir.

Əlbəttə, kənd təsərrüfatının inkişafı qeyri-neft sektorunun deyə bilərəm ki, əsas istiqamətlərindən biridir. Keçən il kənd təsərrüfatı təxminən 5 faiz artmışdır. Ancaq potensial daha da böyükdür. Mən hesab edirəm ki, 2014-cü ildə və ondan sonrakı illərdə kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı daha da böyük işlər görülməkdir. Böyük proqramlarımız, planlarımız vardır. Həm struktur xarakterli islahatlar, idarəçilikdə təkmilləşmə getməlidir. İndi subsidiyalarla bağlı yeni təkliflər müzakirə edilir. Əlbəttə ki, dövlət investisiyaları, infrastruktur layihələri, xüsusilə suvarma ilə bağlı olan layihələr hesab edirəm ki, kənd təsərrüfatının inkişafına yeni təkan verəcəkdir. Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə ən böyük vəsait fermerlərə verilir. Bu il də bu, davam etdiriləcəkdir. Yəni, qeyri-neft sektorunun inkişafı bu il də bizim iqtisadi sahədə prioritet olaraq qalır.

Ancaq biz əlbəttə ki, neft sektorunu da, nəqliyyat sektorunu da unutmamalıyıq. Nəqliyyat sektorunda da böyük işlər görülmüşdür. Beş yüz kilometr yol çəkilmişdir. Həm magistral yollar, həm də dörd yüz yaşayış məntəqəsini birləşdirən kənd yolları çəkilmişdir. Həm dövlət büdcəsinin, həm də Prezidentin ehtiyat fondu hesabına. Yəni, bu sahədə də böyük önəm verilir. Qlobal nəqliyyat layihələri icra edilir. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisi gedir. Bu il də bu işin böyük hissəsi görülməkdir. Ümid edirəm ki, biz 2015-ci ildə artıq yolun açılışını qeyd edə bilərik. Gəmiqayırma zavodunun açılışı. Bu da həm sənaye, həm qeyri-neft, həm də nəqliyyat sektorunun güclənməsinə xidmət göstərəcəkdir. Ələt Dəniz Ticarət Limanı tikilir. Bu il biz onun birinci mərhələsinin açılışını gəzləyirik. Dəmir yolunun, hava nəqliyyatının yenilənməsi prosesi gedir. Yəni, bütün nəqliyyat sektoru inkişaf edir.

Əlbəttə ki, neft-qaz sektorunda da 2013-cü il tarixdə qalacaqdır. 2013-cü ildə Azərbaycanın neft-qaz potensialının inkişafı və möhkəmləndirilməsi üçün tarixi sazişlər bağlanmışdır. 2012-ci ildə TANAP layihəsi ilə bağlı sazişin imzalanması buna gətirib çıxardı ki, 2013-cü ilin iyun ayında Trans-Adriatik boru xətti əsas marşrut kimi seçilmişdir. Ondən sonra müvafiq kontraktlar bağlanmışdır. Artıq Azərbaycan qazının 2018-ci ildən sonra Avropada satılması ilə bağlı bütün kontraktlar bağlanmışdır. Bu da çox önəmli bir hadisə idi. Nəhayət, ilin sonunda - dekabrın 17-də Bakıda “Şahdəniz-2” investisiya Sazişi bağlanmışdır. Bu tarixi nailiyyətdir, tarixi qələbəmizdir. Bu layihə XXI əsrin layihəsidir.

Bu layihə Azərbaycana böyük dividendlər gətirəcəkdir - həm iqtisadi, həm siyasi. Ölkəmizin nüfuzu, bizim iqtisadi gücümüz artacaqdır. Ölkəmizə böyük həcmdə investisiyalar gətiriləcəkdir. “Şahdəniz-2”, TANAP, TAP - yəni, bu məsələ ilə bağlı olan layihələrin icrası ancaq ilkin hesablamalara görə, 45 milyard dollar investisiyanın cəlb edilməsinə xidmət göstərəcəkdir. Nəzərə alsaq ki, artıq Azərbaycanda tikinti sektorunda, infrastruktur layihələrinin icrasında, neft-qaz əməliyyatlarının aparılmasında böyük təcrübə toplamış həm dövlət, həm özəl qurumlar, şirkətlər vardır, əlbəttə, bu şirkətlərə böyük sifarişlər veriləcəkdir. Beləliklə, bizim biznesimizdə qeyri-neft sektorumuz yeni imkanlara çatacaqdır. Əlbəttə, biz çalışacağıq və bunu artıq demişik ki, harada mümkündür, harada bizdə standartlara uyğun işlər görülür bütün kontraktlar Azərbaycan şirkətlərinə verilsin və onlara şərait yaradılsın. Yəni, bu layihə Azərbaycanı dünyaya əvəzolunmaz bir qaz ixrac edən ölkə kimi təqdim edir.

Yaxşı bilirsiniz ki, bu layihə beynəlxalq birliyin də böyük dəstəyini qazanmışdır. Azərbaycanda aparıcı ölkələrin, yüksək vəzifəli şəxslərin iştirakı ilə tənənlə mərasim keçirilmişdir. Azərbaycan “Cənub” qaz dəhlizinin təşəbbüskarı kimi burada da öz həlledici rolunu oynadı. Mən tam əminliklə deyə bilərəm ki, əgər Azərbaycan bu tarixi məsuliyyəti öz üzərinə götürməsəydi və həlledici anlarda cəsarət, uzaqgörənlik, prinsipial mövqe göstərməməsəydi, bu layihə icra edilməzdi. Biz “Cənub” qaz dəhlizi ilə bağlı artıq 10 ilə yaxındır ki, müxtəlif tədbirlərdə iştirak edirdik. Mən şəxsən bəlkə 10-a yaxın beynəlxalq konfransda, tədbirdə, müşavirədə iştirak etmişdim. Ancaq görürdük ki, bu məsələ inkişaf etmir, yəni, elə yerində sayır, tərənəm, qabağa getmir. Ona görə, biz yenə də məsuliyyəti öz üzərimizə götürdük. Biz anlayırdıq ki, bu layihənin lideri olmalıdır və liderlik funksiyasını öz üzərimizə götürdük. Bu, böyük məsuliyyətdir. Həm siyasi məsuliyyətdir, həm maliyyə məsuliyyətidir. Ancaq son illər ərzində yaratdığımız güclü iqtisadiyyat bu gün imkan verir ki, biz bu layihələrdə də, qlobal xarakter daşıyan layihələrdə də liderlik keyfiyyətlərimizi ortaya qoyaq. Bu gün Avropanın enerji təhlükəsizliyi məsələlərinin bir hissəsi Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüş layihələr hesabına təmin ediləcəkdir. Bu layihənin əhəmiyyəti o qədər böyükdür ki, gələcək illər mənim sözlərimi bir daha təsdiqləyəcəkdir.

Nəhayət, 2013-cü ildə Azərbaycanda ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında önəmli hadisə baş vermişdir - prezident seçkiləri keçirilmişdir. Azərbaycan xalqı bir daha öz səsini bizim siyasətimizə, real siyasətə vermişdir, boşboğazlığa, boş vədlərə yox, real siyasətə, real işlərə öz səsini vermişdir. Doğma xalqıma bir daha minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm ki, on illik fəaliyyətimi yüksək qiymətləndirərək mənə yenidən böyük etimad göstərmişdir. Bildiyiniz kimi, seçkiləri müşahidə edən bütün mötəbər təşkilatlar seçkilərə çox müsbət qiymət vermişlər. Avropa Şurası, Avropa İttifaqı, ATƏT Parlament Assambleyası, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, MDB və

digər mötəbər təşkilatlar, yəni, qlobal təşkilatlar seçkilərin keçirilməsini birmənalı olaraq yüksək qiymətləndirmişlər və öz bəyanatlarında seçkilərin azad, ədalətli, şəffaf keçirilməsi haqqında rəsmi rəy ortaya qoymuşlar. Ancaq bir daha demək istəyirəm ki, əsas rəyi Azərbaycan xalqı vermişdir. Səsvermə günü və səsvermədən sonrakı dövrdə cəmiyyətdə hökm sürən vəziyyət bir daha seçkilərin nə qədər şəffaf, ədalətli keçirilməsini təsdiqləyir. Əlbəttə ki, bu böyük etimad bizim hamımızı yeni işlərin görülməsinə sövq edir, sövq etməlidir. Biz bundan sonra da fəal işləməliyik, ölkəmizi gücləndirməliyik, Azərbaycan xalqının rifah halını təmin etməliyik.

X X X

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə sürətlə inkişaf edən Azərbaycan iqtisadiyyatının 2013-cü ildə öz dinamik inkişafını qoruyub saxladığını bildiren **maliyyə naziri Samir ŞƏRİFOV dedi**:

- 2013-cü il üzrə makroiqtisadi göstəricilərin dinamikası ölkə iqtisadiyyatının şaxələnməsinə yönəlmiş iqtisadi kursun uğurla icra olunmasını nümayiş etdirir. Belə ki, operativ məlumat əsasında, ötən ildə 57 milyard manat ümumi daxili məhsul istehsal olunmaqla real artım 5,8 faiz olmuş, qeyri-neft sektoru üzrə isə 9,8 faiz artım əldə edilmiş, adambaşına düşən ümumi daxili məhsulun həcmi isə 4,4 faiz artaraq 6 min 132 manata (təxminən 8 min ABŞ dollarına) çatmışdır.

Əhalinin rifah halının göstəricilərində də müsbət dinamika müşahidə olunur. 2012-ci illə müqayisədə işləyənlərin orta aylıq əmək haqqı 6,2 faiz artaraq 423 manat, pullu xidmətlərin həcmi isə 8,2 faiz artaraq 6,5 milyard manat olmuşdur.

Ötən müddət ərzində manatın dəyəri sabit qalmış, inflyasiya 2,4 faiz təşkil etmiş və əhalinin pul gəlirlərinin artımından xeyli aşağı olmuşdur. 2013-cü ildə əhalinin banklarda olan əmanətlərinin məbləği 6,8 milyard manata çataraq 34 faiz artım əldə edilmişdir.

Operativ məlumat əsasında, ötən il dövlət büdcəsinin mədaxili 19 milyard 494 milyon manat və ya 101,8 faiz yerinə yetirilməklə 2012-ci illə müqayisədə 2 milyard 213 milyon manat və ya 12,8 faiz çox olmuşdur. Qeyri-neft sektorundan əldə olunan daxilolmalar 2012-ci illə müqayisədə 584 milyon manat və yaxud 13 faizə yaxın artmışdır.

Təsdiq olunmuş proqnoza Vergilər Nazirliyi və Dövlət Gömrük Komitəsi müvafiq olaraq 104,1 faiz və 100,2 faiz əməl edərək büdcəyə 6 milyard 664 milyon manat və 1 milyard 383 milyon manat vəsait təmin etmişlər ki, bu da 2012-ci ilə nisbətən müvafiq olaraq 639 milyon manat (10,6 faiz) və 175 milyon manat (14,5 faiz) çoxdur.

Ötən ildə dövlət büdcəsi vəsaiti hesabına əsas dövlət vəzifələrinin sabit maliyyələşdirilməsi təmin edilmiş, əmək haqları, müavinətlər, pensiyalar üzrə öhdəliklər tam və vaxtında yerinə yetirilmişdir.

2013-cü ildə dövlət büdcəsinin xərcləri 19 milyard 112 milyon manat və yaxud 96,3 faiz yerinə yetirilmişdir.

Bu, 2012-ci illə müqayisədə 1 milyard 697 milyon manat və ya 9,7 faiz çox deməkdir.

Ötən il dövlət büdcəsi xərclərinin 32,6 faizi və ya 6 milyard 239 milyon manatı sosial təyinatlı xərclərin (elm, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, idman xərcləri) maliyyələşdirilməsinə yönəldilmişdir ki, bu da 2012-ci illə müqayisədə 598 milyon manat və ya 10,6 faiz çoxdur.

Ölkə əhalisinin sosial rifahının yaxşılaşdırılması və sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi istiqamətində dövlət başçısının məqsədyönlü kursunun davamı olaraq ötən il minimum əmək haqqının 13 faiz, əmək pensiyasının baza hissəsinin 17,6 faiz, bütün növ sosial müavinətlərin 10-67 faiz çərçivəsində artımı təmin edilmişdir. Dövlət sektorunda çalışanların əmək haqları isə ən azı 10 faiz həcmində artırılmışdır. Tətbiq olunmuş artımlar təxminən 3 milyon nəfərdən çox insanın yaşayış səviyyəsinin yaxşılaşdırılmasına zəmin yaratmışdır.

2013-cü ildə də dövlətin sosial siyasətinin mərkəzində doğma yurd-yuvalarından didərgin düşmüş 1 milyona yaxın məcburi köçkünün mənzil-məişət şəraitinin və sosial təminatının yaxşılaşdırılması məsələləri durmuşdur ki, bu məqsədlərə dövlət büdcəsindən və Neft Fondunun büdcəsindən üst-üstə 522 milyon manat vəsait yönəldilmişdir. Məcburi köçkünlərə ərzaq təminatı ilə bağlı 110 milyon manat sosial müavinət, bəzi kommunal xidmətləri (elektrik enerjisi, qaz, su və s.) üzrə güzəştlərin tətbiqi ilə bağlı 96 milyon manat vəsait ödənilmiş, sosial müavinətlərin aylıq məbləği isə 10 faiz artırılmışdır.

2013-cü ildə xüsusi əhəmiyyət kəsb edən və cənab Prezident, Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, ən vacib sosial layihələrindən biri kimi vətəndaşların keçmiş SSRİ Əmanət Bankında qalan əmanətlərinin fərdi birdəfəlik ödənilməsi prosesinin başa çatması olmuşdur. Ödənişə başlanıldığı andan MDB məkanında rekord müddətdə, yəni 1 il 7 ay ərzində 1 milyon 623 minə yaxın əmanət hesabı üzrə 597 milyon manat fərdi birdəfəlik ödəmələr həyata keçirilmişdir.

Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin müasir texnika və avadanlıqlarla təchiz edilməsi və hərbiçilərin sosial rifah halının daha da yaxşılaşdırılması istiqamətində kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsi 2013-cü ildə də prioritet hədəflərdən olmuş, ötən il bu məqsədə dövlət büdcəsinin faktiki xərclərinin 15 faizi (2 milyard 867 milyon manat) səviyyəsində vəsait yönəldilmişdir.

Ölkənin maliyyə balansında tarazlıq gözlənilməklə 2013-cü ildə iqtisadiyyata rekord səviyyədə sərmayə qoyulmuşdur. Dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu da ən yüksək səviyyəyə çatmış, 7 milyard manat səviyyəsində vəsait yönəldilmişdir. Həmin vəsaitdən sosial-mədəni və məişət təyinatlı obyektlərin (elm, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, idman və s.) tikintisi və yenidən qurulması üçün 2 milyard 37 milyon manat, enerji, su və qaz təchizatı, nəqliyyat, kommunal, meliorasiya və digər infrastrukturların tikintisi və yenidən qurulması üçün 3 milyard 743 milyon manat, Naxçıvan Muxtar Respublikasında həyata keçirilən investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsi üçün 262 milyon manat, digər layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün isə 873 milyon manat vəsait sərf edilmişdir.

Dövlət büdcəsinin investisiya xərcləri ilə yanaşı, ölkəmizdə yol, su təchizatı və meliorasiya, kənd təsərrüfatına, sosial və digər infrastrukturların tikintisinə və yenidən qurulmasına Azərbaycan hökuməti tərəfindən xaricdən cəlb olunmuş kreditlər hesabına təxminən 754 milyon manat məbləğində vəsait sərf edilmişdir. Dövlət Neft Fondunun vəsaiti hesabına ölkəmizdə və xaricə qoyulmuş sərmayələr hesabına həyata keçirilən bir sıra investisiya layihələrinin icrası üçün ötən il 1 milyard 74 milyon manat vəsait yönəldilmişdir. Şəhər, rayon və qəsəbələrdə abadlıq və quruculuq işlərinin davam etdirilməsi, kəndlərarası yolların tikintisi və digər zəruri tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün 2013-cü ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondundan 347 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Hesabat ilində regionların sosial-iqtisadi inkişafında sürətli dinamika təmin edilmiş, bütövlükdə regionlarda 380-dən çox sənaye, kənd təsərrüfatı, xidmət və ticarət müəssisəsi fəaliyyətə başlamış, 237 məktəb, 47 bağça, 30 səhiyyə, 25 idman, 45 mədəniyyət və digər sosial obyektlər tikilmiş və ya əsaslı bərpa olunmuşdur, 470-ə yaxın müəssisənin işə tikintisi davam etdirilir.

2013-cü ildə sahibkarlığın inkişafına dövlət dəstəyi daha da gücləndirilmiş, iqtisadiyyatın müxtəlif sahələri üzrə 4468 sahibkara 275 milyon manat güzəştli kredit verilmişdir ki, bunun da 150 milyon manatını dövlət büdcəsindən ayrılmış vəsait təşkil edir.

Yuxarıda qeyd olunan işlərlə yanaşı, dövlət və icmal büdcələrin vəsaiti, həmçinin xaricdən cəlb olunmuş kreditlər hesabına növbəti illərdə qeyri-neft sektorunun daha da iri miqyasda inkişafına zəmin yaradacaq və tarixi əhəmiyyət kəsb edən bir sıra infrastruktur, o cümlədən Bakı və Sumqayıt şəhərlərinin içməli su təchizatının yaxşılaşdırılması üçün Samur-Abşeron suvarma sistemi yenidən qurulmuş, Taxtakörpü su anbarı və Taxtakörpü Su Elektrik Stansiyası, 780 meqavat gücündə Cənub Elektrik stansiyası istifadəyə verilmiş, regionların elektrik, qaz, su, kanalizasiya şəbəkələrinin inşası və yenidən qurulması üzrə işlər geniş vüsət almışdır.

Böyük İpək Yolunun bərpasına və canlandırılmasına xidmət edəcək və transregional əhəmiyyətə malik olan yeni Bakı Dəniz Limanının, Bakı-Böyükəkəşik dəmir yolunun yenidən qurulması, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisi layihələri üzrə işlərin davam etdirilməsi üçün dövlət və icmal büdcələrinin vəsaiti, həmçinin xaricdən cəlb edilmiş kreditlər hesabına maliyyələşmələr davam etdirilmişdir.

Dövlət və icmal büdcələrinin şəffaflığının, səmərəliliyinin və ünvanlılığının təmin edilməsi istiqamətində işlər 2013-cü ildə də davam etdirilmiş, dövlət büdcəsi xərclərinin yarıdan çox hissəsinin proqramlar və məqsədli tədbirlər əsasında tərtibinə və icrasına nail olunmuşdur.

X X X

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkə iqtisadiyyatında baş verən inkişafın informasiya texnologiyaları sahəsində də bir çox nailiyyətlərin əldə olunmasına şərait yaratdığını, 2013-cü ilin dövlətimizin başçısı tərəfindən İKT ili elan olunmasının da qazanılan nəticələrə önəmli təsir göstərdiyini bildiren **rabitə və informasiya texnologiyaları naziri Əli ABBASOV dedi:**

- İKT sektorunun artım tempi ənənəvi olaraq ümumdünya orta göstəricisini təxminən iki dəfə üstələyərək 14 faiz təşkil etmişdir və sahə üzrə ümumi gəlirlər 2 milyon dolları ötmüşdür. Telekommunikasiya sahəsində stasionar telefon şəbəkəsi genişlənərək regionda (MDB və Mərkəzi Asiyada) müasirliyi, keyfiyyəti, əhatə dairəsi və qiymət göstəricilərinə görə ön cərgədədir. Mobil telefon şəbəkəsi isə əhali və ərazi əhatəsinə görə daha da genişlənərək Avropa orta səviyyəsindən yüksək olmuşdur. Hələ dünyanın bir çox ölkələrində 2-ci nəsillə rabitə texnologiyası tətbiq edildiyi halda, ölkəmizdə 3-cü nəsillə texnologiya tamamilə, Bakı və Abşeronda isə 4-cü nəsillə rabitə texnologiyaları tətbiq olunmağa başlanmışdır. Mobil nömrələrin operatorlar arasında avtomatik daşınma sistemi yaradılmışdır.

Qlobal İnternet şəbəkəsinin Azərbaycan seqmenti hesabat ilində inkişaf etmiş, 70 faiz istifadə sıxlığı ilə MDB və Mərkəzi Asiyada öz liderlik yerini saxlamışdır. Beynəlxalq şəbəkəyə çıxış 35 faiz, ölkədaxili elektron kontent təxmini hesablamalara görə 40-45 faiz, elektron kommersiya və pərakəndə satış 50 faiz artmış, elektron təhsil və səhiyyə xidmətlərindən istifadə xeyli genişlənmişdir. İnternet üzərində işgüzarlıq fəaliyyəti xeyli sürətlənmişdir. Mobil və stasionar genişzolaqlı internetin abonent şəbəkəsi 30 faiz artmışdır. Radio və televiziya texniki yayım infrastrukturunun inkişafında hesabat ili rəqəmli efirə keçidlə yadda qalmışdır. 2013-cü ildə bütün ölkə əhalisinin 95-98 faizi rəqəmli televiziya ilə əhatə olunmuşdur və ölkəmiz analoq efiri ilə vidalaşmağa hazırdır. Bu texnoloji göstərici üzrə ölkəmiz inkişaf etmiş ölkələr sırasında yer almışdır. Sərhəd zonalarda qonşu ölkələrdən efirə müdaxilələrin qarşısının alınması üçün hesabat ilində üç güclü stansiya quraşdırılmışdır. Müvafiq təhlükəsizlik xidmətləri ilə birləşdirilmiş işlər nəticəsində artıq bu gün bu sahədə ciddi problemlərlə üzlənmirik. Ölkəmiz üçün çox vacib əhəmiyyəti olan bütün spektr boyu radiotezliklər resurslarının monitorinqi sisteminin birinci növbəsi, yəni Bakı və Abşeron yarımadası üçün stasionar və digər ərazilər üçün isə 3 mobil stansiya quraşdırılıb istifadəyə verilmişdir.

Hesabat ilində poçt sektorunda gəlirlər 5,5 faiz artmışdır. Poçt sistemində ənənəvi xidmətlərdən əlavə bank və maliyyə xidmətləri, o cümlədən bank hesablarının idarə olunması, nağdsız ödəmələr, pul köçürmələri, kommunal və digər ödənişlərin həyata keçirilməsi, ucqar kəndlərdə pensiyaların paylanması, ümumiyyətlə depozit və kreditlər istisna olmaqla, bütün xidmətlərin göstərilməsi xeyli genişləndirilmişdir. Poçt vasitəsilə elektron kommersiya xidmətlərinin və həmçinin ucqar kəndlərdə xidmətlərin poçt mobil avtomobillər vasitəsilə göstərilməsinə başlanılmışdır.

“Elektron hökumət” portalı vasitəsilə elektron xidmətlərin göstərilməsi genişlənmiş, hesabat ilində portala yeni xidmətlər əlavə olunmuşdur. Beləliklə Nazirlər Kabinetinin təsdiq etdiyi 428 xidmətdən 281-i hökumət portalı vasitəsi ilə rəsmi verilir. 2013-cü ildə elektron hökumət portalına 262 min vətəndaş müraciət etmiş və 730 mindən çox elektron xidmət alınmışdır. Vergilər Nazirliyinin ASAN mobil imza sertifikat mərkəzi yaradılmış və ölkənin vahid elektron imza sisteminə qoşulmuşdur.

Kosmik fəaliyyət sahəsində “Azerspace-1” telekommunikasiya peyki orbitə çıxarılmış və 2013-cü ilin iyul ayından kommersiya fəaliyyətinə başlamışdır. Peykdə 60-dan çox televiziya kanallarının, əsasən xarici ölkələrin və müxtəlif rabitə kanallarının təşkili həyata keçirilir. 6 ay ərzində təxminən 10 milyon ABŞ dolları həcmində xarici ölkələrə ixrac xidmətləri göstərilmiş və bu vəsait “Azərkosmos ASC” tərəfindən Maliyyə Nazirliyinin nəzarəti ilə 2013-cü ilin kredit borclarının təxminən 60–65 faizinin ödənilməsinə yönəlmişdir. Peyklərin yerüstü idarəetmə əsas və ehtiyat mərkəzləri yaradılmışdır və yerli mütəxəssislər tərəfindən idarə olunur. 2016-cı ilə planlaşdırılan yer səthinin monitorinqi peykinin layihə sənədləri və hazırlıq işləri başa çatmışdır və yaxın vaxtlarda tender elan olunacaqdır. Müşahidə peyki özünün texnoloji göstəricilərinə görə ən yeni nailiyyətlər sırasındadır və şəxsən, cənab Prezident, Sizin şəxsi müdaxiləniz layihənin uğurlu olması üçün zəmin yaratmışdır. 2017-ci ildə orbitə çıxarılması planlaşdırılan növbəti telekommunikasiya peykinin layihələndirilməsi üzrə işlər davam etdirilmişdir.

Regional və beynəlxalq səviyyədə tranzit informasiya magistralının qurulmasında və regional İKT xidmətlərinin göstərilməsində işlər davam etdirilmişdir. Avropadan Yaxın Şərqi gedən informasiya magistralının Azərbaycan seqmentinin qurulması başa çatmış və istismarına başlanılmışdır. BMT-nin Baş Assambleyasının sentyabrda keçirilən 67-ci sessiyasının xüsusi qətnaməsi və ölkəmizin koordinatorluğu ilə Avro-Asiya Rabitə Alyansı yaradılmış və Trans-Millî Avro-Asiya İnformasiya Magistralı layihəsi üzrə konsorsium yaradılması üçün memorandum imzalanmışdır.

Bu gün Azərbaycanda yeni tipli nanomateriallar, elektron qurğular, işıq elementləri, elektron tabletlər, Azərbaycan dilində tam səsli idarəolunan kompüterlər, proqram təminatı, yeni mobil tətbiqləri və yeni həllərin yaradılması çox tez-tez müşahidə olunur. İndi biz müvafiq dövlət və hökumət strukturları ilə birlikdə bu tip və digər innovativ məhsul və xidmətlərin kütləvi istehsalı çəvrilməsi üzərində işləyirik. Bu işlərə, cənab Prezident, Sizin xüsusi diqqətiniz, Sərəncamlarınızla yaradılan müxtəlif fondlar, o cümlədən İKT-nin inkişafı üzrə Dövlət

Fondu, müxtəlif iqtisadi zonalar, o cümlədən Yüksək Texnologiyalar Parkı və innovativ və texnoloji inkişaf üçün çox vacib olan yüksək səviyyəli mütəxəssis və mühəndislərin hazırlanması üçün həyata keçirilən tədbirlər xüsusi təkan vermişdir.

Cənab Prezident, İKT ili artıq bitmişdir. Sizin İKT ili ilə əlaqədar Sərəncamınızla təsdiq olunan və Milli Elmlər Akademiyası və digər aidiyyəti qurumlarla birlikdə həyata keçirilən tədbirlər planı bütün bəndlər üzrə yerinə yetirilmişdir. Tədbirlər planında infrastruktur və istehsal layihələri ilə birlikdə, həmçinin maarifləndirmə, elmi texniki konfrans, forum və sərgilərin keçirilməsi ilə bərabər, onlayn kütləvi aksiyalar da keçirilmişdir. Bunların sırasında ümummilli lider Heydər Əliyevin 90 illiyinə həsr olunmuş “Mən Azərbaycanlıyam” onlayn bilik yarışması cəmiyyətdə xüsusi maraqla qarşılanmışdır. 6 ay davam edən bu onlayn yarışmada 230 mindən çox insan iştirak etmiş və intellektual oyunlara 8 milyondan çox müraciət olunmuşdur.

Bu ilin nəticələrinə görə biz, həmçinin gələcək 5 ilin əsas hədəflərini təyin etmişik. Bunlar aşağıdakılardır:

Birincisi, şəbəkə infrastrukturunun inkişafı sahəsində 2017-ci ilin sonuna mobil və stasionar şəbəkələr üzərində yüksək sürətli genişzolaqlı optik və simsiz şəbəkələrin qurulması və hər bir vətəndaş, iş və ev təsərrüfatının bu şəbəkəyə çıxışını təmin etmək və inkişaf etmiş ölkələrin səviyyəsinə çatmaqdır. Həmçinin, radio-televiziya şəbəkələrində bütün növ rəqəmli yayım texnologiyalarının tətbiqinin genişləndirilməsi və hər bir vətəndaşa çatdırılmasıdır;

İkincisi, rəqəmli iqtisadi sektorun inkişafında yüksək texnologiyalara əsaslanan elektronika və nanoelektronika, kosmik peyklər və yeni informasiya texnologiyaların tətbiqi ilə ixrac potensialının gücləndirilməsinə yönələn innovativ və rəqabətə davamlı məhsul və xidmətlərin istehsalının təmin edilməsidir. Bu istiqamətdə bir neçə transmilli şirkətlə böyük həcmli birgə layihələrin müzakirəsinə başlanmışdır. Üçüncüsü, regional və beynəlxalq səviyyədə informasiya və tranzit xidmətlərinin genişləndirilməsi, müvafiq təhlükəsizlik strukturları ilə birlikdə kibertəhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsidir

Nəhayət, dördüncüsü müvafiq hökumət strukturları ilə əhali və sahibkarlara göstərilən dövlət xidmətlərinin elektronlaşdırılması və elektron hökumət portalı vasitəsilə yerlərə çatdırılmasının sürətləndirilməsidir.

X X X

Səhiyyə naziri Oqtay ŞİRƏLİYEV 2013-cü ilin ölkə səhiyyəsi üçün uğurlu olduğunu, Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan səhiyyəsinin maddi-texniki bazasının gücləndirilməsinə böyük diqqət göstərdiyini, bunun nəticəsində ölkəmizdə yüksək texnologiyalarla təchiz olunan tibb mərkəzlərinin yaradılmasının geniş vüsət aldığını vurğulayaraq dedi:

- Təkcə 2013-cü ildə Azərbaycanda 81 tibb müəssisəsində təmir-tikinti işləri aparılıb. Onların 56-sı artıq istifadəyə verilib. Bundan əlavə, yeni ilin ilk günlərində möhtəşəm çoxprofilli klinikanın – ən müasir səviyyədə inşa və təchiz edilmiş Bakı Sağlamlıq Mərkəzinin də dövlət başçısının iştirakı ilə açılışı oldu. Qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin səhiyyə ocaqlarının açılışında şəxsən iştirakı artıq ənənəyə çevrilib. Dövlət başçısı Tibb Universitetinin Cərrahiyyə Klinikasının, 1 nömrəli Sumqayıt Şəhər Xəstəxanasının, Astara, Ağcabədi, Cəlilabad, Lənkəran, Yevlax rayon mərkəzi xəstəxanalarının açılış mərasimlərində iştirak edib, bu tədbirlərdə tibb işçiləri ilə görüşüb, onların zəhmətini yüksək dəyərləndirib.

Əlamətdardır ki, son illərdə istifadəyə verilən 500-dən artıq səhiyyə müəssisəsinin 70 faizi regionların payına düşür. İndi Azərbaycanın bütün bölgələrində müasir, yaraşqlı tibb mərkəzləri fəaliyyət göstərir. Onların hər birində keyfiyyətli tibbi xidmət üçün hər cür şərait və təchizat vardır. Bu gün nəinki Bakıda, hətta bölgələrimizdə ən mürəkkəb cərrahiyyə əməliyyatları həyata keçirilir.

Regionların inkişafını yerlərdə əhali də yüksək qiymətləndirir. Ötən il ölkə başçısının göstərişi ilə müxtəlif rayonlarda keçirilən səyyar qəbullar zamanı yüzlərlə vətəndaşla görüşlər olub. Orada müraciət edən insanların problemlərinin operativ həlli ilə yanaşı, hər kəs bölgələrdə yaradılan şəraitdən, müayinə və müalicə imkanlarından razılıq edirdi.

Həyata keçirilən sosial yönümlü siyasətin nəticələri tibbi-demoqrafik göstəricilərdə də öz əksini tapır. Doğum göstəricisi 13,9-dan 18,6-ya qalxmış, ölüm göstəricisi isə 6-dan 5,9-a düşmüşdür. Təbii artım 7,9-dan 12,7-dək yüksəlmişdir ki, bu da Avropa ölkələri arasında ən yüksək göstəricidir.

Tibbi-demoqrafik göstəricilərin müsbət dinamikasında səhiyyənin, xüsusən konkret sahələr üzrə dövlət proqramlarının da mühüm əhəmiyyəti olub. Belə ki, bütün dünyada, o cümlədən Azərbaycanda geniş yayılmış şəkərli diabet xəstəliyi üzrə müayinələrin həcmi artıb, ilkin aşkarlama və xəstələrin dərmanla təchizatı əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşıb. Görülmüş tədbirlər sayəsində diabet xəstələrinin həyat keyfiyyəti yüksəlib, bu xəstəlikdən ölüm göstəricisi 2,6 dəfə azalıb.

Talassemiyalı və hemofiliyalı xəstələrin də müalicəsində müsbət nəticələr əldə edilib. Son 10 ildə talassemiyadan ölüm göstəricisi 5 dəfə, hemofiliyadan ölüm isə 2 dəfə azalıb.

Bu xəstəliklərdən əziyyət çəkənlərin təhlükəsiz donor qanı ilə təminatı məsələsi də praktik olaraq həll edilib. Qan tədarüki 6,8 tondan 30,1 tonadək artıb. Hazırda tibb müəssisələrinin və xəstələrin donor qanına olan ehtiyacı tam ödənilir.

Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü və dəstəyi ilə Respublika Talassemiya Mərkəzinin yaradılması irsi qan xəstəliklərinin müalicəsində dönüş nöqtəsi oldu. İndi Azərbaycan üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən bu Mərkəzdə sümük iliği transplantasiyası əməliyyatlarına hazırlıq işləri gedir. İlk əməliyyatın 2014-cü ildə aparılması nəzərdə tutulur.

Xüsusi dövlət proqramı qəbul edilənə qədər xroniki böyrək çatışmazlığı da səhiyyəmizin qarşısında duran ən çətin problemlərdən idi və hər il yüzlərlə insanın ölümünə səbəb olurdu. İndi xroniki böyrək çatışmazlığından əziyyət çəkən minlərlə xəstənin hemodializ seansları tam həcmdə dövlət hesabına həyata keçirilir.

Ana və uşaq sağlamlığı sahəsində də müsbət dinamika var. Proqramın qəbul edildiyi 2006-cı ildə ana ölümü əmsalı 34,2 idisə, 2013-cü ildə bu rəqəm 14,5-ə enib. Uşaq ölümü 16,2 promillidən 13-dək aşağı düşüb. Uşaqların sağlamlığı üçün vaksinasıyanın da böyük əhəmiyyəti var. 2013-cü ildə Azərbaycanda uşaqlar inkişaf etmiş Avropa ölkələrində olduğu kimi, 10 xəstəliyə qarşı vaksinasıya ilə əhatə olunublar. Dekabrdan etibarən isə milli peyvənd təqviminə çoxkomponentli pnevmokok vaksini daxil edilib, bu da uşaqları pnevmoniya xəstəliyindən qoruyacaq.

Ölkə səhiyyəsinin ən mühüm nailiyyətlərindən biri də kadr potensialının inkişafıdır. Son illərdə bu sahədə ciddi islahatlar aparılıb. Tibb təhsilinin baza təhsilinə və rezidenturaya bölünməsi, həkimlərin sertifikatı, mərkəzləşmiş imtahan yolu ilə işə qəbul – bütün bunlar islahatların tərkib hissələridir. Keçən il artıq rezidenturanın ilk buraxılışı olub.

Bu gün tibb mütəxəssislərinin səhiyyə sahəsində yeni texnologiyalar, diaqnostika və müalicə üsulları barədə biliklərini artırması üçün hər cür şərait var. İstedadlı gənclərə təhsillərini dövlət hesabına xarici ölkələrdə davam etdirmək imkanı yaradılır. Bu praktikanın müsbət nəticələrini Azərbaycanda kardiocərrahiyyənin və transplantologiyanın sürətli inkişafında görmək olar. Hazırda ölkəmizdə açıq ürək əməliyyatları, böyrək köçürülməsi artıq fəvqəladə hal deyil, səhiyyəmizin gündəlik hadisəsinə çevrilib. Keçən il minlərlə belə əməliyyat həyata keçirilib.

Azərbaycan dövlətinin səhiyyə sahəsində fəaliyyətini beynəlxalq qurumlar da yüksək qiymətləndirir, bunu digər dövlətlərə nümunə göstərirlər.

Azərbaycanın Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının rəhbər strukturlarına seçilməsi artıq xoş bir ənənəyə çevrilib. ÜST-nin tarixində ilk dəfə ölkəmiz 2005-ci ildən etibarən ardıcıl olaraq qurumun İcraiyyə Komitəsinə, Avropa Regional Bürosu Daimi Komitəsinə və yenidən İcraiyyə Komitəsinə üzv seçilib. 2013-cü ilin may ayında isə ÜST İcraiyyə Komitəsinin növbəti sessiyasında Azərbaycan bu qurumun birinci vitse-prezidenti kürsüsündə təmsil olunub. Bütün bunlar Vətənimizin gündən-günə artan beynəlxalq nüfuzunun göstəricisidir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- 2014-cü ildə ölkəmizin dinamik inkişafı təmin edilməlidir. Hesab edirəm ki, əvvəlki illərdə qəbul edilmiş qərarlar və 2014-cü ildə görülməli işlər imkan verəcək ki, biz cari ili də uğurla başa vuraq. İnvestisiya proqramı kifayət qədər böyük olacaqdır. İnvestisiya proqramında əsas infrastruktur layihələri öz əksini tapıb. Hələ infrastruktur layihələrinin icrasına böyük ehtiyac vardır. Düzdür, son illərdə böyük işlər görülmüşdür, ancaq hələ ki, görüləsi işlər çoxdur. İstisna edilmir ki, Azərbaycana 2014-cü ildə qoyulacaq investisiyalar keçən ildə qoyulan investisiyaların səviyyəsində olacaqdır. Belə olan halda əlbəttə ki, makroiqtisadi vəziyyətin sabitliyi əsas şərtidir. Azərbaycanda iqtisadi islahatların aparılmasında böyük təcrübə toplanmışdır. Hətta maaşların qaldırılması, əmanətlərin verilməsi və milyardlarla dollar həcmində qoyulan sərmayə makroiqtisadi sabitliyə mənfi təsir göstərmir. Keçən il inflyasiyanın cəmi 2,4 faiz səviyyəsində olması bunu göstərir. Bu, çox müsbət göstəricidir.

Çalışmalıyıq ki, bu il də inflyasiya lazımı səviyyədə olsun. Biz həmişə deyirik ki, berrəqəmli inflyasiya olmalıdır. Ancaq doqquz da berrəqəmli ədəddir. Ancaq keçən il ölkədə inflyasiyanın 2,4 faiz səviyyəsi əlbəttə ki, bizi çox sevindirir. Çalışmalıyıq ki, təxminən bu səviyyə bu il də saxlanılsın. Belə olan halda əlbəttə ki, insanların rifahının yaxşılaşması üçün daha da gözəl imkanlar olacaqdır. Beləliklə, investisiya proqramının icrası, xarici investisiyaların cəlb edilməsi, makroiqtisadi sabitlik, onun qorunması - bütün bu amillər ölkəmizin uğurlu inkişafını təmin edəcəkdir. Əminəm ki, 2014-cü ildə bizim statistik göstəricilərimiz də, ümumi daxili məhsul da, qeyri-neft sektorunun inkişafı da yüksək səviyyədə olacaqdır.

Sahibkarlara dəstək davam etdiriləcəkdir. Burada rəqəmlər səsləndi ki, keçən il sahibkarlara güzəştli şərtlərlə 275 milyon manat kredit verilmişdir. Bu, həm də iqtisadiyyatımızın real sektoruna qoyulan əlavə sərmayədir. Çünki bu kreditlərin ancaq iqtisadiyyatın real sektoruna verilməsi nəzərdə tutulur. Eyni zamanda, bu, yerli sahibkarlığın inkişafı üçün də böyük dəstəkdir. Çünki həm bu pul vəsaitidir, eyni zamanda, İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyi tərəfindən tərtib edilən tövsiyə proqramları da vardır ki, sahibkarlar onlardan da səmərəli şəkildə istifadə edirlər. Ancaq gəlirli sahələrə, gəlir gətirə biləcək layihələrə vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulur. Məhz bunun nəticəsidir ki, verilən bütün kreditlər demək olar, vaxtında qaytarılır. Bu gün Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun portfelində qaytarılmış kreditlər də önəmli bir hissə təşkil edir. Bu il biz üçüncü Regional İnkişaf Proqramını qəbul edəcəyik. Keçən il ikinci proqram icra edilmişdir. Artıq onun icrası başa çatmışdır. Bu iki proqramın icrası, onların qəbul edilməsi deyə bilərəm ki, bölgələrdə ciddi dönüşün yaranmasına səbəb olmuşdur. Biz bunu həm statistik göstəricilərdə, həm də həyatda əyani görürük. Bölgələr canlandı, abadlaşdı, müasir infrastruktur yaradıldı. O cümlədən sosial infrastruktur obyektlərinin tikintisi geniş vüsət almışdır. Bölgələrdə iş yerləri açılmışdır. Son on il ərzində Azərbaycanda 1 milyon 200 min yeni iş yeri açılmışdır. Onların böyük hissəsi bölgələrin payına düşür. Bu, həm bölgələrdə gedən canlanmaya müsbət təsir göstərir, şəhərlərə miqrasiya meyillərinin qabağını alır, yerli istehsalın artımına imkan yaradır, həm də idxaldan asılılığımızı azaldır. Bir sözlə, bu sahədəki fəaliyyət cari ildə də davam etdiriləcəkdir. Konkret layihələr vardır və sahibkarlara kömək dövlət tərəfindən davam etdiriləcəkdir.

Əlbəttə ki, qəbul ediləcək regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının birinci ilinin fəaliyyət planı da təsdiq ediləcəkdir. İnvestisiya proqramı bütövlükdə təsdiq edildikdə əlbəttə ki, regional proqram da nəzərə alınmalıdır.

Eyni zamanda, bu il - yəqin ki, yaxın günlərdə Bakı və onun ətraf qəsəbələrinin inkişafı ilə bağlı yeni proqram qəbul ediləcəkdir. 2013-cü ildə bu proqram başa çatmışdır və yeni proqram hazırlanır. Hesab edirəm ki, növbəti üç illik Proqramın icrası nəticəsində Bakı qəsəbələrində mövcud olan bütün problemlər öz həllini tapmalıdır. İnfrastruktur, sosial infrastruktur, məktəblər, tibb məntəqələri, yollar, su xətləri, kanalizasiya, qaz, işıq - yəni, bütün əsas məsələlərin həlli, o cümlədən iş yerlərinin yaradılması nəzərdə tutulur. Ümid edirəm ki, biz növbəti 3 il ərzində bu proqramın tam şəkildə icra edilməsinə nail ola biləcəyik.

Kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı mən giriş sözümdə fikirlərimi bildirdim. Bir daha demək istəyirəm ki, bu, növbəti illər üçün qeyri-neft sektorunun inkişafı istiqamətində prioritetlərdən biri olacaqdır. Ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi proqramı da icra edilir. Son illərdə bu istiqamətdə böyük addımlar atılmışdır, idxaldan asılılığımızı böyük dərəcədə azalmışdır. Bu gün Azərbaycanda bütün əsas ərzaq məhsulları istehsal edilir, bəzi məhsulların istehsalı tələbatımızı tam ödəyir, bəzi sahələrdə hələ ki, idxaldan asılıyıq. Ancaq, bildiyiniz kimi, mən bu məsələ ilə bağlı dəfələrlə öz fikirlərimi bildirmişdim. Bu gün də demək istəyirəm ki, Azərbaycanda bütün əsas ərzaq məhsulları tam şəkildə öz tələbatımızı təmin etməlidir. Yəni, bizdə istehsal olunan ərzaq məhsulları tam şəkildə tələbatımızı təmin etməlidir. Biz buna yaxınlaşırıq və çalışmalıyıq ki, növbəti 5 il ərzində, bəlkə də ondan da tez bir müddətdə 3-cü regional inkişaf Proqramının icrası başa çatanda artıq ərzaq təhlükəsizliyi ilə bağlı olan bütün məsələlər öz həllini tapsın.

Bu məsələlər elə həll edilməlidir ki, biz perspektivi də nəzərə alaıq. Çünki burada da səsləndi və biz hamımız yaxşı bilirik ki, Azərbaycanda demoqrafik vəziyyət çox müsbətdir. Bu göstəriciyə görə biz Avropada

birinci yerdəyik və getdikcə Azərbaycan əhalisi daha da artacaqdır. Əhalinin artımı birbaşa iqtisadi inkişafı ilə bağlıdır. Əgər biz iqtisadi inkişafın dinamikasına nəzər salsaq görərik ki, bunun əhalinin artımı ilə birbaşa bağlılığı vardır. Ona görə, ərzaq təhlükəsizliyimizlə bağlı məsələlər indiki əhaliyə hesablanmamalıdır, gələcəyə hesablanmalıdır. Əlbəttə ki, kənd təsərrüfatının intensiv inkişafı prioritetdir.

Eyni zamanda, meliorasiya və irriqasiya layihələri nəticəsində on minlərlə hektar torpaq sahəsi dövrüyyəyə buraxılacaqdır. Artıq Taxtakörpü Su Anbarı istifadəyə verilmişdir, Şəmkiçay su anbarının tikintisi gedir. Ona görə, burada ən qabaqcıl texnologiyalar tətbiq edilməlidir, inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsi dərinədən öyrənilməlidir. Biz indi görürük ki, bəzi fermer təsərrüfatlarında məhsuldarlıq ənənəvi məhsuldarlıqdan ən azı 2 dəfə çoxdur. Ona görə biz mövcud torpaq fondundan səmərəli şəkildə istifadə etsək, məhsuldarlığı daha da artırmaqla bilirik. Hesab edirəm ki, lazım olan bütün əsas ərzaq məhsullarını biz yüz faiz Azərbaycanda istehsal edə bilirik.

Ancaq burada gələcəkdə əlbəttə ki, böyük ixrac potensialı yaranacaqdır və biz əhalinin artımını da nəzərə almalıyıq. İşlətlərə gəldikdə, burada struktur islahatlarının aparılmasına ehtiyac vardır və daha da səmərəli struktur formalaşmalıdır. Subsidiyaların verilməsi ilə bağlı məsələlər vardır. Mən bu barədə dəfələrlə öz fikirlərimi bildirmişəm. Hesab edirəm ki, biz bu sahədə də tam işlək mexanizm yaradacağıq, şəffaflığı tam şəkildə təmin edəcəyik. Beləliklə, bu, bizə imkan verəcək ki, bundan sonra da kənd təsərrüfatının artımına nail ola bilək.

Eyni zamanda, taxılçılıq üzrə iri fermer təsərrüfatlarının yaradılması prosesi də getməlidir. Artıq birinci təcrübə vardır. Təcrübə müsbətdir və biz bu istiqamətdə fəaliyyətimizi davam etdirəcəyik.

Kənd təsərrüfatı texnikasının alınması və Azərbaycanda istehsalı ilə bağlı konkret fikirlər, təkliflər vardır. Biz texnika parkımızı yeniləşdiririk, yeniləşdirəcəyik. Dövlət vəsait ayırır və ayıracaqdır. Şəmkiçay su anbarının tikintisi bu il başa çatmalıdır. Bu, qərb zonasında kənd təsərrüfatının inkişafına böyük təkan verəcəkdir. Qeyd etdiyim kimi, on minlərlə hektar torpaq suvarılacaqdır. Artıq suvarılacaq torpaqların konturları müəyyən edilməlidir. Biz dəqiq bilməliyik ki, artıq neçə min hektar torpaq sahəsi suvarılacaqdır. Ona görə, torpaq fondunun uçotu aparılmalıdır. Biz bu layihəni başa çatdırmalıyıq. Bir daha demək istəyirəm ki, dünyada mövcud olan ən müasir praktika tətbiq edilməlidir. Biz öz imkanlarımızı tam dəqiqliyi ilə bilməliyik və buna görə də fəaliyyət planımızı da tutmalıyıq.

2013-cü ildə, eyni zamanda, yüzdən çox kənddə subartezian quyuları qazılmışdır. Prezidentin ehtiyat fondundan vəsait ayrılmışdır. Bu il hesab edirəm ki, ən azı iki yüz kənddə subartezian quyuları qazılmalıdır. Əhalinin içməli su ilə təmin edilməsi işində bu layihənin də böyük əhəmiyyəti olacaqdır. Bu il infrastruktur layihələrinin icrası davam etdiriləcəkdir.

Elektrik enerjisi ilə bağlı əsas məsələlər öz həllini tapıb. Burada qeyd edildi ki, biz keçən il “Cənub” Elektrik Stansiyasının istifadəyə verilməsini qeyd etdik. Təxminən 800 meqavata yaxın gücü olan elektrik stansiyası bütün cənub zonasının tələbatını təmin edəcəkdir. Hazırda Bakıda “Şimal-2” Elektrik Stansiyasının tikintisi davam etdirilir, yəqin ki, bu il istifadəyə veriləcəkdir. Orada da təqribən 400 meqavata yaxın elektrik gücü yaranacaqdır. Son illərdə biz öz enerji potensialımızı böyük dərəcədə möhkəmləndirə bilməmişik, ancaq tələbat artır. Biz iqtisadiyyatın və sənayenin inkişafını, gələcək inkişafı nəzərə alaraq bundan sonra da generasiya layihələrinə investisiya cəlb etməliyik. Yəqin ki, Bakıda yeni böyük elektrik stansiyasının tikintisi məsələsi öz həllini tapacaqdır. Buna ehtiyac vardır. Bizim enerji potensialımız bütün dövrlərdə tələbatdan artıq olmalıdır. Bu gün bu, belədir və gələcəkdə də belə olmalıdır.

Ona görə, gələcək illərdə generasiya işlərinə diqqət azalmamalıdır. Ancaq əlbəttə ki, biz bu layihələri icra edəcəyik. O cümlədən bərpa olunan enerji mənbələrinin yaradılması ilə bağlı işlər daha da ciddi getməlidir. Mən bu məsələ ilə bağlı dəfələrlə öz fikirlərimi bildirmişəm. Artıq əlbəttə ki, müəyyən layihələr icra edilir, xüsusilə su elektrik stansiyaları tikilir, həm də Naxçıvanda. İndi demək olar ki, Naxçıvanın elektrik enerjisinə olan bütün tələbatının, təxminən yüz faizi su elektrik stansiyaları tərəfindən təmin edilir. Bu, Naxçıvanın enerji təhlükəsizliyinə də böyük dəstəkdir, töhfədir. Ölkəmizin digər bölgələrində - Füzulidə 25 meqavatlıq su elektrik stansiyası tikilmişdir. Ondən sonra Taxtakörpü Su Anbarında təxminən 25 meqavatlıq su elektrik stansiyası inşa edilmişdir. Şəmkiçayda da o həcmdə olacaqdır. Balaxanı məişət tullantıları zavodunda da alternativ enerji mənbələri yaranıb. Kiçik çaylarda stansiyalar da tikilir. Bu işlər daha da sürətlə getməlidir. Mən dəfələrlə demişəm ki, bizdə bütün su mənbələrimizin xəritəsi vardır və bilirik ki, harada nə qədər güc götürə bilirik. Sadəcə olaraq investisiyalar daha da çox qoyulmalıdır.

Günəş, külək enerji növlərinin inkişafı ilə bağlı işlər daha da sürətlə getməlidir. Mən bu barədə öz fikirlərimi bir neçə dəfə bildirmişəm. Hətta indi Azərbaycanda günəş panelləri istehsal edən müəssisələr də vardır. Ancaq günəş enerjisinin inkişafı ilə bağlı işlər ləng gedir. 2014-cü ildə burada düzəlişlər edilməlidir, işlər daha da sürətlə getməlidir. Nəzərə alsaq ki, Azərbaycanda günəşli günlər kifayət qədər çoxdur, bu imkanlardan istifadə etməmək əlbəttə ki, böyük səhv olardı.

Qazlaşdırma ilə bağlı olan layihələr davam etdirilir. Mənə mütəmadi qaydada məlumatlar verilir. Demək olar ki, hər ay bir neçə kənddə qazlaşdırma işləri başa çatır, Bakıda 96 faizə çatmışdır. Yaxın aylarda əminəm ki, yüz faiz olacaqdır. Bütövlükdə ölkə üzrə qazlaşdırmanın səviyyəsini 95 faizə çatdırmalıyıq və biz növbəti illərdə buna nail olacağıq.

Kənd yollarının tikintisi keçən il xüsusilə geniş vüsət almışdır. Həm Prezidentin ehtiyat fondundan, dövlət büdcəsindən böyük vəsait ayrılmışdır. Bu il də o sahəyə xüsusi diqqət göstəriləcəkdir. Bunun çox böyük mənası, faydası vardır. Kəndlərdə yaşayan vətəndaşlar üçün biz gözəl imkanlar yaradıırıq və bu il də bu məqsədlər üçün vəsait nəzərdə tutulur. İlk növbədə, başlanan layihələr sona çatmalıdır, çünki bəzi layihələrin icrası yarımçıqdır. Yeni layihələr vardır. İndi yerlərdən təkliflər gəlir. Yerli icra orqanları və mənim bölgələrə səfərlərim zamanı vətəndaşların müraciətləri əsasında biz bu işləri görürük və əminəm ki, bu il də yaxşı nəticələr olacaqdır.

İnfrastruktur layihələrinin içində deyə bilərəm ki, hazırda ən böyük önəm daşıyan layihələr içməli su, kanalizasiya layihələridir. Keçən il mən bir neçə şəhərdə içməli su layihələrinin açılışında iştirak etmişəm və bu il də bu proses davam etdiriləcəkdir. Bütövlükdə respublika üzrə əhalinin 55 faizi 24 saat ərzində içməli su ilə təmin edilir. Əlbəttə ki, bu, çox aşağı bir göstəricidir. O da həqiqətdir ki, içməli su, kanalizasiya məsələləri bütün dövrlərdə çox kəskin problem olmuşdur. Bölgələrimizdə kanalizasiya xətləri ümumiyyətlə olmamışdır. Bakının kanalizasiya xətləri köhnəlmişdir, bugünkü standartlara uyğun deyildir. Ona görə, bu, böyük maliyyə və texniki resurslar tələb edən layihələrdir. Biz artıq bu layihələrə başlamışıq və işlər uğurla gedir.

Hazırda Bakıda əhalinin 78 faizi 24 saat ərzində içməli su ilə təmin edilir. Bu, böyük irəliləyişdir. Biz bu layihələrə başlayanda həmin rəqəm 50 faizdən aşağı idi. Əlli faizdən az əhali 24 saat ərzində su alırdı. İndi 78 faizdir. Yaxşı irəliləyişdir. Amma Bakı kimi gözəl şəhərdə bu təminat 100 faiz olmalıdır. Bakıda və bizim bütün şəhər və qəsəbələrımızdə əhaliyə keyfiyyətli, təmiz, Dünya Səhiyyə Təşkilatının standartlarına uyğun su verilməlidir.

Əlbəttə ki, burada əsas işləri “Azərsu” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti icra edir. Eyni zamanda, qeyd etdiyim kimi, Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin xətti ilə subartezian quyularının qazılması işləri də aparılmalıdır. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi də çaylar boyu yerləşən kəndlərdə modul tipli təmizləyici qurğuların quraşdırılmasını təmin edir. Artıq yüzlərlə kənd o layihələrlə əhatə edilir. Artıq keçən il birinci pilot layihəsi icra edilmişdir. Bu da ilk növbədə, suvarma məqsədləri üçün Xəzər dənizinin suyunun şirinləşdirilməsi layihəsidir. Artıq bu pilot layihəsi icra edilibdir. Biz bu praktikanı genişləndirməliyik. Gələcəkdə isə, lazım gəldikdə Xəzər dənizinin suyundan içməli su kimi istifadə etmək üçün də imkan olacaqdır. Yəni, bu layihələr deyə bilərəm ki, bu gün sosial infrastruktur layihələri arasında prioritet yerlərdən birindədir. Mən bu layihələrə ona görə infrastruktur layihələri deyirəm ki, bu layihələr sırf sosial mənə daşıyır və vəsaitlər ancaq insanların sağlamlığı, rahatlığı üçün qoyulur.

Nəqliyyat sektorunda bu il yol tikintisi layihələri davam etdiriləcəkdir. Bütün bu layihələrin siyahısı artıq təsdiq edilib. Avtomobil yollarının tikintisi davam etdirilir. Mən hesab edirəm ki, biz Bakı-Astara yolunun tikintisinə xüsusi diqqət yetirməliyik, orada işlər bir az ləng gedir. Bakı-Qazax-Gürcüstan sərhədi, ondan sonra Bakı-Rusiya sərhədi yollarında işlər daha sürətlə gedir. Ancaq biz Bakı-Astara-İran sərhədi yolunun tikintisində lazımi tempi əldə edə bilməmişik. Ona görə, bu il bu layihəyə üstünlük daha çox verilməlidir.

Qeyd etdiyim kimi, Ələt Dəniz Ticarət Limanının birinci mərhələsi bu il icra edilməlidir. Beləliklə, hesab edirəm ki, bu il biz şəhərin mərkəzində yerləşən Bakı Ticarət Limanının köçürülməsinə nail ola bilərik. Beləliklə, şəhər sakinləri üçün yeni gözəl ictimai zonalar yaranacaqdır. O ərazilərdə ictimai yerlər, parklar, bağçalar, gəzinti yerləri salınacaqdır. Bulvar uzadılacaq, Dəniz vağzalından sonra “Ağ şəhər” istiqamətində tikilən bulvarla birləşəcək və beləliklə, gəzinti üçün bir neçə kilometr əhatə edən gözəl bulvar yaranacaqdır. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisi qrafik üzrə gedir. Hesab edirəm ki, vaxtında icra ediləcəkdir. Biz bu yolun əhəmiyyəti haqqında dəfələrlə danışmışıq. Əlavə etməyə ehtiyac görmürəm. Sadəcə olaraq burada da əlbəttə ki, üç ölkənin əməkdaşlığı bir daha özünü göstərir. Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə həm enerji, həm nəqliyyat sahələrində artıq uzun illərdir ki, uğurlu əməkdaşlıq edirlər. Hesab edirəm ki, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisi də bu əməkdaşlığın gözəl nəticəsi olacaqdır.

Bakı şəhərində metro tikintisi gedir. Bir neçə stansiya tikilir. Metro ilə bağlı biz əvvəlki dövrdə böyük proqram qəbul etmişik. Əlliyə yaxın yeni stansiya tikiləcəkdir. İnvestisiya proqramında əlbəttə ki, bu məsələlər öz həllini tapacaqdır.

Sənaye istehsalının artırılması ilə bağlı texnoparkların fəaliyyəti xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Bu istiqamətdə artıq ilkin nəticələr vardır. Sumqayıt Texnoparkı fəaliyyət göstərir. Yeni Kimya Texnologiya Parkı artıq fəaliyyətə başlayır. Digər şəhərlərdə, Mingəçevirdə texnoparkın yaradılması nəzərdə tutulur. Balaxanı Texnoparkının yaradılması prosesi gedir. Bu istiqamətdə bu il daha da ciddi addımlar atılmalıdır. Ümumiyyətlə, mən dəfələrlə demişəm ki, bizim uğurlu inkişafımız qeyri-neft sənayesinin hesabına təmin edilməlidir. Ümumi daxili məhsulumuzun artımı da sənaye istehsalının hesabına mümkün olacaqdır.

2014-cü ildə metallurgiya sənayesinin inkişafı ilə bağlı ciddi addımlar atılmalıdır. Bu, çox perspektivli bir sahədir. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, metallurgiya sənayesinin inkişafı üçün bizdə kifayət qədər yerli xammal, təbii resurslar vardır. Müasir metallurgiya kombinatının tikintisi əlbəttə ki, çox böyük bir nailiyyət olacaqdır. Hesab edirəm ki, bu il bu sahəyə xüsusi diqqət göstərilməlidir.

Ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması işləri hər il diqqət mərkəzindədir. Kompleks tədbirlər görülür. Daha da ciddi tədbirlər görülməlidir. Xüsusilə havanı çirkəndirən amillər bir daha təftiş edilməlidir. Əlbəttə ki, “Avro-

3” standartına keçid sürətləndirilməlidir. “Avro-3” də son hədd deyildir. “Avro-4”, “Avro-5” ilə bağlı işlər daha da sürətlə getməlidir. Əlbəttə ki, bu işlərdə Azərbaycanda fəaliyyət göstərən neftayırma zavodlarının da böyük rolu vardır. Orada da yenidənqurma aparılmalıdır. Bakıda yeni neftayırma zavodunun tikintisi nəzərdə tutulur. Ancaq o tikilənə qədər mövcud zavodlarda ekoloji tədbirlər görülməlidir. Ümumiyyətlə, havanı çirkəndirən amillərə qarşı ciddi mübarizə aparılmalıdır.

Mənə verilən məlumatlara görə, əsas amil minik maşınlarıdır. Keçən il Azərbaycana yüz mindən çox avtomobil idxal ediləndir. Bu, əlbəttə ki, vətəndaşların rifah halının yaxşılaşmasını təsdiqləyən bir faktdır. Ancaq, eyni zamanda, bizim yol infrastrukturumuza nə qədər böyük yüküdür. Biz yollar çəkirik, qovşaqlar, tunellər tikirik. Bəlkə də Bakıda, Azərbaycanda olan bu layihələr heç bir başqa ölkədə yoxdur. Nə qədər yollar, tunellər tikilib və tikilir. Nə qədər vəsait ayrılır. Ancaq yüz min maşının – onların da böyük hissəsinin Bakıya gəlməsi, əlbəttə ki, tıxac problemlərini yaradır, ekoloji vəziyyəti pisləşdirir. Ona görə, vaxtilə biz ekoloji standartlara, yaxud da ki, texniki şərtlərə uyğun olmayan maşınların idxalını dayandırmışıq. Hesab edirəm ki, bu il Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, digər aidiyyəti qurumlar və Nazirlər Kabineti bütövlükdə bu məsələyə bir də baxmalıdır. Ekologiyanı çirkəndirən maşınlar Azərbaycana buraxılmamalıdır. Sıradan çıxmış maşınlar, ümumiyyətlə, gətirilməməlidir və mənə konkret təkliflər verilməlidir ki, biz bu məsələni birdəfəlik həll edək.

Havayı çirkəndirən müəssisələrdə ciddi yoxlamalar aparılmalıdır. İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, digər aidiyyəti qurumlar belə müəssisələrin siyahısını mənə təqdim etsinlər və orada ciddi tədbirlər görülməlidir. Ya o müəssisələri işlədənlər, - istər dövlət, istər özəl qurumlar - lazım olan təmizləyici qurğuları quraşdıracaqlar, ya da ki, o müəssisələr bağlanmalıdır. Birmənalı şəkildə. Havanı çirkədən, insanları zəhərləyən müəssisələr lazım deyildir. Deyə bilərəm ki, cərimələr burada işləmir. Çünki cərimələrin tutulması prosesi çox mürəkkəbdir. Bir də ki, indi cərimələrin məbləği də o qədər böyük deyil ki, bu cərimələrə görə kimsə öz fəaliyyətini dayandırsın. Ona görə, ya təmizləyici qurğular quraşdırılmalıdır, ya müəssisə bağlanmalıdır. Heç bir tərəddüdsüz. Hesab edirəm ki, bu, ekoloji vəziyyətin yaxşılaşmasına böyük təsir göstərəcəkdir. Biz milyonlarla ağac əkirik, ictimai zonalar yaradıq, içməli su-kanalizasiya xətləri çəkirik. Ancaq havanı çirkəndirən müəssisələr bizim bütün bu işlərimizin üstündən elə bil ki, xətt çəkir. Ona görə bu, çox ciddi məsələdir. Bu, hər bir Azərbaycan vətəndaşının sağlamlığı məsələsidir. Sağlamlıq isə birinci yerdədir.

Digər ekoloji tədbirlər də görülməkdir. Böyükşor gölünün təmizlənməsi layihəsi bu il başlanacaq və gələnlərinin birinci mərhələsi başa çatmalıdır. Artıq İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyi mənə bu barədə məlumat veribdir. İşlər bu il başlayacaq və Böyükşor gölünün üçdəbir hissəsi bəndlə ayrılacaq, orada ekoloji tədbirlər görülməkdir. Əminəm ki, bu təcrübə uğurlu olacaqdır. Ondan sonra qalan hissə təmizlənməkdir. Böyükşor gölünün ümumi ərazisi min hektardan çoxdur. Çox böyük bir göldür. Şəhərin mərkəzində yerləşir və bilərsiniz ki, o gölə axıdılan çirkəb suları, lay suları, neftlə çirkələnmiş sular Bakının ekoloji vəziyyətini böyük dərəcədə pisləşdirir. Ona görə, bu layihələr də icra edilməlidir və digər göllərlə bağlı vaxt gəlib çatıb ki, biz ciddi məşğul olaq. Mən bir neçə il bundan əvvəl bu barədə öz fikirlərimi bildirmişəm. Hətta o göllərin hamısının adlarını da sadalamışam. Ona görə, vaxt gəlib çatıb. Bütün göllərin təmizlənməsi, haradakı bu, mümkün deyil, onların qurudulması, yəni, kompleks tədbirlər planı olmalıdır. Biz xüsusi proqram da qəbul edə bilərik və edəcəyik.

Burada digər sahələrlə bağlı məlumat verildi. Kosmik sənayenin inkişafı ilə bağlı. Birinci peykin orbitə çıxarılması, qeyd etdiyim kimi, böyük tarixi məsələdir. Ancaq ikinci, üçüncü peyklərin də hazırlanması ilə bağlı bu il konkret addımlar atılmalıdır. Yəqin ki, tender prosedurları açılmalıdır. Bizimlə əməkdaşlıq etmək istəyən şirkətlərin sayı kifayət qədər çoxdur. Ona görə, Azərbaycanda kosmik sənaye inkişaf edəcəkdir. Bu il növbəti peyklərin fəaliyyəti üçün konkret addımlar atılmalıdır.

Sosial obyektlərin tikintisi davam etdiriləcəkdir. Bütün bunlar investisiya proqramının tərkib hissəsidir. Deyə bilərəm ki, keçən il 300-ə yaxın məktəbdə, 80-dən çox tibb müəssisəsində təmir-tikinti işləri aparılmışdır. Bu istiqamətdə işlərin böyük əksəriyyəti görülməkdir. Ancaq hələ ki, görüləsi işlər çoxdur.

Keçən ildə olduğu kimi, bu il də korrupsiyaya və rüşvətخورluğa qarşı çox ciddi mübarizə aparılacaqdır. Bu mübarizənin gözəl nəticələri vardır. Kompleks tədbirlər görülür. Keçən ilin əvvəlində “ASAN xidmət”in fəaliyyətə başlaması bu sahədə böyük bir dönüş yaratdı, bir yenilik gətirdi. “ASAN xidmət” Azərbaycan məhsuludur, Azərbaycan ixtirasıdır, Azərbaycan brendidir. Qısa müddət ərzində yüz minlərlə insan bu xidmətə müraciət etmişdir. Bu günə qədər eşitməmişəm ki, hər hansı bir şikayət və ya narazılıq olsun. Bütün xidmətlər şəffaf, mədəni şəkildə göstərilir. “ASAN xidmət”də göstəriləcək xidmətlərin sayı artırılmalıdır və bu il regional mərkəzlər də yaranmalıdır. Artıq Gəncə, Sumqayıt şəhərlərində mərkəzlər vardır və səyyar xidmət də göstərilir. Biz bu il bölgələrdə ən azı dörd, bəlkə də beş “ASAN xidmət” mərkəzi tikməliyik, yaratmalıyıq və bu, investisiya proqramında da öz əksini tapmalıdır.

Ancaq korrupsiyaya qarşı mübarizə “ASAN xidmət”in fəaliyyəti ilə bitmir. Bütün dövlət idarələrində, xüsusilə vətəndaşlarla təmasda olan dövlət qurumlarında korrupsiyaya, rüşvətخورluğa qarşı çox ciddi mübarizə aparılmalıdır. Biz bilirik yaralı yerlərimiz haradadır. Bu yaraları sağaltmaq üçün nə etməyin lazım olduğunu da bilirik. Siyasi iradə də vardır. Kifayət qədər güclü iradədir. Yerlərdə, mərkəzi icra orqanlarında, yerli icra orqanlarında korrupsiyaya bulaşmış şəxslər vəzifədən kənarlaşdırılmalıdır. Onlara qarşı cinayət işləri açılmalıdır.

Düzdür, indi Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə İdarəsində bu işlər gedir, cinayət işləri açılır. Daha da ciddi tədbirlər görülməlidir ki, biz bu bələdan özümüzü xilas edək. 2014-cü ildə bu sahədə, hesab edirəm ki, daha da böyük addımlar atılacaqdır.

Neft-qaz sektorunda işlər yaxşı gedir. Giriş sözümdə dediyim kimi, “Şahdəniz-2”, TANAP, Trans-Adriatik boru kəmərləri layihəsi tarixi qələbəmizdir. Bu, Avropanın ən böyük infrastruktur layihəsidir və bunun icrası artıq başlamışdır. Hesab edirəm ki, bütün işlər vaxtında görülməkdir.

Biz Avropa Oyunlarına hazırlıq üçün həlledici ilə qədəm qoyuruq. Bildiyiniz kimi, Avropa Oyunları 2015-ci ildə keçiriləcəkdir. Hazırlıq üçün bizə cəmi iki il yarım vaxt verilmişdir. Baxmayaraq ki, Olimpiya Oyunlarına hazırlıq 7-8 il davam edir. Biz iki il yarım ərzində Yay Olimpiya Oyunları səviyyəsində Avropa Oyunlarını keçirmək niyyətindəyik. Əminəm ki, buna nail olacağıq. Təşkilat Komitəsi formalaşmış, fəaliyyət göstərir. Bütün aidiyyəti qurumlar bu işlərə daha da böyük diqqət yetirməlidir ki, biz hazırlıq işlərinin əsas hissəsini bu il başa çatdıraraq. İdman obyektlərinin, böyük əksəriyyətinin tikintisi bu il başa çatmalıdır. Olimpiya stadionu, gimnastika mərkəzi, su idman növləri sarayı, stend atıcılığı mərkəzi – onların tikintisi gedir. Heydər Əliyev İdman Kompleksi, Əl Oyunları Sarayı əsaslı təmir edilir, digər idman obyektləri yaradılır.

Bir sözlə, əminəm ki, bu istiqamətdə heç bir problemimiz olmayacaqdır. Ancaq bu Oyunların hazırlanması təkcə olimpiya obyektlərinin tikintisi ilə məhdudlaşmır. Burada təhlükəsizlik məsələləri çox böyük əhəmiyyət daşıyır. Nəqliyyat məsələləri, qonaqların, idmançıların yerləşməsi, Olimpiya şəhərciyinin yaranması və digər məsələlər çox ciddi diqqət tələb edir. Bu il, bir daha demək istəyirəm ki, Oyunlara hazırlıq üçün həlledici il olacaqdır. Mən əminəm ki, biz bu Oyunları ən yüksək səviyyədə keçirəcəyik. Nəzərə alsaq ki, bu, birinci Oyunlardır, Azərbaycanda qoyulan standartlar bundan sonra Avropa Oyunları üçün bir standart kimi qəbul ediləcəkdir.

Keçən il Azərbaycanda “İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları ili” elan edilmişdi. Bunun əsas səbəbi ondan ibarət idi ki, keçən il biz birinci peyki orbitə buraxdıq və bütövlükdə İKT sahəsinə böyük diqqət verilmişdir. Hesab edirəm ki, bu il ölkəmizin gələcək inkişaf dinamikasını müəyyən edən sənaye sahəsinə daha da böyük diqqət verilməlidir. Texnoparklar, yeni sənaye müəssisələri, ixrac yönümlü sənaye məhsullarının istehsalı, emal müəssisələrinin, böyük sənaye komplekslərinin yaranması – bütün bu işlər ölkəmizin gələcək inkişafını təmin edəcək, neft-qaz amilindən asılılığı daha da azaldacaq və ölkə iqtisadiyyatının dayanıqlı şəkildə inkişafını müəyyən edəcəkdir.

Bütün bu amilləri nəzərə alaraq, mən hesab edirəm ki, biz 2014-cü ili “Sənaye ili” elan edək. Müvafiq Sərəncam imzalanacaqdır. “Sənaye ili”ndə sənayenin inkişafı ilə bağlı görüləcək konkret tədbirlər planı tərtib və təsdiq ediləcəkdir.

2014-cü il başlayır. İlin birinci həftəsində artıq iki böyük obyektin açılışı olmuşdur. Qəbələdə “Tufan” Dağ-Xizək Mərkəzi, Bakıda müstəqillik dövründə tikilmiş ən böyük tibb ocağı – Bakı Sağlamlıq Mərkəzi artıq açılmışdır. Yəni, biz ili artıq gözəl hadisələrlə başlayırıq. Əminəm ki, 2014-cü il də ölkəmiz, xalqımız üçün uğurlu olacaqdır. Sağ olun.

Xalq qəzeti.-2014.- 10 yanvar.-№ 3.-S.1-4.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2014-cü ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran
vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir:
(13 aprel 2014-cü il)**

Aprelin 13-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2014-cü ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

Dövlətimizin başçısı iclasda nitq söyləmişdir.

**Prezident İlham Əliyevin
giriş nitqi**

- Bu gün biz Nazirlər Kabinetinin iclasında 2014-cü ilin birinci rübünün iqtisadi və sosial yekunlarını müzakirə edəcəyik. Xatırlayıram, 2013-cü ilin yekunlarını müzakirə edərkən mən bildirmişdim ki, əminəm 2014-cü il də iqtisadi inkişaf baxımından ölkəmiz üçün uğurlu olacaqdır və ilin üç ayının yekunları bunu təsdiqləyir. Azərbaycan dinamik inkişaf templərini saxlaya bilmişdir. Ölkəmiz bütün sahələrdə uğurla irəliləyir. İqtisadiyyat 2,5 faiz artmışdır. Hesab edirəm ki, bu, yaxşı göstəricidir. Ümumi daxili məhsulumuzun strukturu da yaxşılaşır. Əlbəttə ki, son illərdə bizim üçün iqtisadi inkişafı göstərən əsas göstərici qeyri-neft sektorunun parametrləridir. Keçən ildə olduğu kimi, bu il də biz bu sahədə sürətli inkişafa nail ola bilmişik.

Keçən il qeyri-neft sektorumuz 10 faiz, bu ilin birinci rübündə isə 8,8 faiz artmışdır. Əlbəttə ki, bu artım son illərdə Azərbaycanda aparılan islahatların nəticəsidir. İqtisadiyyatla bağlı aparılan siyasət bizi bax bugünkü reallığa gətirib çıxarmışdır.

İqtisadiyyatın şaxələndirilməsi bizim əsas prioritetimizdir. Hesab edirəm ki, biz buna nail ola bilmişik. Çünki artıq uzun müddət ərzində qeyri-neft sektorumuz sürətlə artır.

Hesab edirəm ki, biz sosial məsələlərin həllində də siyasətimizi düzgün istiqamətdə aparırıq. Bu siyasət artıq illər ərzində aparılır və sınaqdan çıxmışdır. Əhalinin pul gəlirləri 4,5 faiz artmışdır. İnflyasiya isə cəmi 2 faiz təşkil edir. Beləliklə, həmişə olduğu kimi, əhalinin gəlirləri inflyasiyanı 2 dəfədən çox üstələyir. Bu da insanların sosial məsələlərinin həlli üçün əsas şərtidir. Eyni zamanda, bu, Azərbaycanda iqtisadi və sosial islahatların düzgün istiqamətdə aparılmasını göstərir. Çünki köklü iqtisadi islahatlar, eyni zamanda, çox ciddi sosial proqramlarla da təmin edilməlidir.

Kənd təsərrüfatında artım 3 faizdən bir qədər çoxdur. Bu da müsbət hal kimi qiymətləndirilə bilər. Əminəm ki, gələcək illərdə görülməli əlavə tədbirlər nəticəsində biz bu sahədə daha da böyük rəqəmlər görəcəyik.

Bizim valyuta ehtiyatlarımız artır və birinci rübdə xeyli artmışdır. Hazırda valyuta ehtiyatlarımız 53 milyard dollar təşkil edir. Bu, çox böyük rəqəmdir. Xüsusilə ölkəmizin əhalisini nəzərə alsaq görərik ki, bu göstərici üzrə adambaşına düşən valyuta ehtiyatlarına görə Azərbaycan dünyada qabaqcıl ölkələr arasındadır. Ən önəmli məsələ ondan ibarətdir ki, baxmayaraq, bizim böyük investisiya proqramlarımız icra edilir, valyuta ehtiyatlarımız azalmır, ildən-ilə artır. Bu da bizim siyasətimizdir. Mən bunu dəfələrlə bəyan etmişəm ki, biz əlbəttə, iqtisadiyyatımızın, sahibkarlığın inkişafı, infrastruktur layihələrinin icrası üçün öz maliyyə imkanlarımızdan istifadə etməliyik, eyni zamanda, valyuta ehtiyatlarımız da ildən-ilə artmalıdır.

Bu gün bizim təcrübəmiz, vəsaiti iqtisadiyyatın real sektoruna yönəltmək, investisiyaları cəlb etmək və infrastruktur layihələrini icra etmək siyasətimiz hesab edirəm ki, dünya miqyasında artıq bir nümunə kimi qəbul edilir.

Çünki vaxtilə bu siyasətdə müxtəlif fikirlər var idi. Bəzi beynəlxalq maliyyə qurumları bizə başqa məsləhətlər verirdi, başqa tövsiyələr irəli sürülürdü. Ancaq biz öz siyasətimizi düzgün aparmışıq. Ölkəmizi inkişaf etdirmək, güclü potensial yaratmaq və qeyri-neft sektorunun inkişafı üçün biz valyuta ehtiyatlarımızdan çox səmərəli şəkildə istifadə etdik.

Eyni zamanda, bizim çox güclü maliyyə vəziyyətimiz müstəqil siyasətimizi şərtləndirir. Çünki iqtisadi cəhətdən azad olan, heç kimdən asılı olmayan ölkə beynəlxalq aləmdə öz sözünü daha da qətiyyətlə deyə bilər.

Bir sözlə, bizim əsas iqtisadi parametrlərimiz çox müsbətdir. Bu mənərə gələcəyə də nikbinliklə baxmaq üçün imkan verir. Mən əminəm ki, ilin sonuna qədər bu inkişaf templəri davam edəcək və biz 2014-cü ili də böyük uğurlarla başa vuracağıq.

Əhalinin banklarda əmanətləri 20 faizdən çox artmışdır. Bu da çox müsbət göstəricidir. Bu, ilk növbədə onu göstərir ki, insanların maddi vəziyyəti yaxşılaşır. Digər tərəfdən, bu hal banklara inamın təzahürüdür. Eyni zamanda, bu, imkan verir ki, banklarımız ölkəmizin iqtisadi inkişafında daha da fəal iştirak etsinlər və əvvəlki toplantılarda dediyim kimi, iqtisadiyyatın real sektoruna daha çox kredit resurslarını yönəlsinlər. Çünki belə olan halda işlərimiz daha da sürətlə gedəcəkdir.

Biz bu ilin birinci rübünün cəmi iki ayı ərzində Azərbaycanda böyük bir sosial təşəbbüsün icrasını müşahidə edirik. Əhalinin dispanserizasiya proqramı icra edilir. Bu, sırf sosial məna daşıyan bir layihədir. Bu layihənin icra edilməsi üçün əlbəttə ki, ilkin şərtlər olmalı idi. O da ondan ibarətdir ki, müasir avadanlıq, müasir tibb mərkəzləri olmalıdır ki, bunları da biz son illər ərzində bütün ölkə üzrə yaratmışıq. Belə olan halda ən müasir avadanlıqdan istifadə edərək müayinədən keçmək üçün ölkəmizin hər bir yerində imkan vardır. Qısa müddət ərzində - cəmi iki ayda dörd milyon insan bu müayinədən keçib. Hesab edirəm ki, bu təşəbbüs hər il göstərməlidir və bu, daimi proses olmalıdır.

Mən son illərdə, müxtəlif bölgələrdə yeni xəstəxanaların açılışlarında, görüşlər əsnasında bir fikri dəfələrlə vurğulamışam ki, hər bir insan ildə bir dəfə müayinədən keçməlidir. Şadam ki, artıq vətəndaşlar da buna müsbət reaksiya verirlər. Çünki bu, ilk növbədə onlar üçün lazımdır, hər bir insan üçün lazımdır. Bu gün Azərbaycanda müasir tibbi avadanlıqlar var ki, istənilən müayinəni aparmaq mümkündür. Yəni, hesab edirəm ki, bu, sosial siyasətimizin tərkib hissəsi olan çox önəmli bir təşəbbüsdür. Şadam ki, bunu biz icra edə bilirik.

Birinci rübdə orta əməkhaqqı təxminən 7 faiz artmışdır. Bu gün Azərbaycanda orta əməkhaqqı 430 manat, yəni 550 dollar səviyyəsindədir. Əməkhaqqı ildən-ilə artır və artacaqdır. Gələcəkdə görüləcək işlər, iqtisadi inkişaf, neft-qaz sektorunun inkişafı sayəsində, eyni zamanda, maaşların və pensiyaların qaldırılması nəticəsində orta əməkhaqqı və orta pensiya daha da artmalıdır, artacaqdır.

İlin birinci rübündə regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair üçüncü Dövlət Proqramı qəbul edildi. Biz ikinci Proqramın yekunlarını fevral ayında müzakirə etmişik. Üçüncü Proqramın qəbul edilməsi əminəm ki, qalan sosial və iqtisadi məsələlərin növbəti beş il ərzində həlli üçün bizə böyük dəstək olacaqdır. Bu da əvvəlki proqramlar kimi çox müfəssəl bir sənəddir. Proqramda bütün məsələlər öz əksini tapıbdir. Hər bir rayon üzrə konkret vəzifələr, tapşırıqlar vardır. Təbii ki, icra mexanizmləri, maliyyə resursları da bu Proqramı dəstəkləyir. Əminəm ki, 2018-ci ilə qədər bu Proqramın icrası nəticəsində bölgələrdə əsas sosial infrastruktur, iqtisadi məsələlər öz həllini tapacaqdır.

Eyni zamanda, Bakı və onun qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafı Proqramı qəbul edilib. Bu Proqram 2016-cı ildə başa çatacaqdır. O vaxta qədər Bakının qəsəbələrində bütün infrastruktur layihələri icra ediləcəkdir. Qazlaşdırma tam axıra çatdırılacaqdır, elektrik enerjisi ilə təminat daha da yaxşı olacaqdır, içməli su, kanalizasiya, kənd yollarının tikintisi layihələri icra ediləcəkdir. İş yerləri açılacaq, məktəblər, xəstəxanalar, tibb məntəqələri tikiləcəkdir. Yəni, hər bir qəsəbədə bu proqram öz nəticəsini göstərəcəkdir.

Bütövlükdə birinci rübdə sosial infrastrukturun yaradılması istiqamətində də önəmli addımlar atılıb. Bu, artıq daimi bir prosesdir. Hələ ki, bu sahədə görüləsi işlər çoxdur. Baxmayaraq ki, 2 mindən artıq məktəb, 500-dən çox xəstəxana tikilib, yenə də buna ehtiyac vardır. Çalışmalıyıq ki, 2018-ci ilin sonuna qədər bu sahədə də bütün təmir-bərpa və tikinti işlərini yekunlaşdıraraq ki, sosial infrastruktur tamamilə yenilənsin.

Birinci rübdə sahibkarlığın inkişafı istiqamətində əlavə tədbirlər görülmüşdür. Biznes mühitinin yaxşılaşdırılması üçün çox önəmli Sərəncam imzalanmışdır. Bu Sərəncamın icrası bizə imkan verəcək ki, həm Dünya Bankının "Doing Business" reytingində yerimizi daha da yüksəklərə qaldıraaq. Eyni zamanda, ən önəmli ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda biznes mühitinin yaxşılaşdırılması üçün biz əlavə addımları ataıq. Bu, deyə bilərəm ki, bizim siyasətimizin əsas istiqamətlərindən biridir. Bu gün ölkə iqtisadiyyatının mütləq əksəriyyəti özəl sektorda formalaşır. Özəl sektor gələcəkdə Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafını təmin edəcəkdir. Biznes mühitinin yaxşılaşdırılması, yerli və xarici investorlar üçün daha da əlverişli vəziyyətin yaradılması daim diqqət mərkəzindədir. Əminəm ki, mənim Sərəncamımda nəzərdə tutulan müddələrin icra edilməsi nəticəsində biz bu sahədə daha da yaxşı nəticələr əldə edəcəyik.

Bütövlükdə sahibkarlıqla bağlı məsələlər Azərbaycanda uğurla həll edilir. Ölkəmizdə investisiya iqlimi çox müsbətdir. Birbaşa xarici sərmayələrin qoyuluşuna görə Azərbaycan MDB məkanında liderlik rolunu saxlayır. Şadam ki, daxili investisiyalar artıq bir neçə ildir ki, xarici investisiyaları üstələyir. Çalışmalıyıq ki, ölkə iqtisadiyyatına qoyulan vəsait artsın və bu vəsait bizim iqtisadi siyasətimizlə tam uzlaşsın.

Çünki xarici investorların təbii ki, öz maraqları ola bilər və vardır. Ölkəmizin də öz maraqları vardır. Biz bunları bir-biri ilə bağlamalıyıq, bağlayırıq. Bugünkü Azərbaycan artıq dünya miqyasında biznes aparmaq üçün çox gözəl ölkə kimi tanınır. Təsədüfi deyil ki, aparıcı maliyyə qurumlarının reytinglərində Azərbaycanda iqtisadi islahatlarla bağlı çox müsbət rəy vardır. İqtisadiyyatımızın rəqabətqabiliyyətliliyi artır. Aparıcı reyting agentlikləri bizim kredit reytinglərimizi yüksək səviyyədə saxlayır. Biz bu gün xarici maliyyə bazarlarından istənilən məbləğdə vəsait cəlb edə bilirik və bunu artıq bu yaxınlarda etmişik. Çox məhdud sayda etmişik. Ancaq tələbat və ya sifariş təklif etdiyimiz imkanlardan təqribən 4-5 dəfə artıq olmuşdur. Biz ən məqbul şərtlərlə əlavə maliyyə resursları cəlb etmişik.

Bizim maliyyə vəziyyətimiz, ümumiyyətlə, belədir ki, beynəlxalq bazarlardan istənilən məbləğdə limitsiz, məhdudiyətsiz, kredit resursları ala bilirik. Sadəcə olaraq, bunu böyük dərəcədə etmirik. Çünki buna ehtiyac yoxdur. Ancaq bu gün Azərbaycan xarici borcun səviyyəsinə görə, deyə bilərəm ki, dünyada aparıcı yerlərdədir. Xarici borc ümumi daxili məhsulun cəmi 8 faizini təşkil edir. Bu, dünya miqyasında bəlkə də ən aşağı göstəricidir, bəlkə onlardan biridir.

Bir sözlə, bu gün bizim öz maliyyə imkanlarımız vardır. Onları biz yaratmışıq, gərgin iş, düşünülmüş siyasət nəticəsində, enerji sektorunun inkişafı sayəsində. Eyni zamanda, biz bu gün istənilən məbləği ölkə iqtisadiyyatına cəlb edə bilərik. Ancaq bir daha demək istəyirəm və hesab edirəm ki, xarici borcumuzun ümumi daxili məhsulumuzda səviyyəsi bir rəqəmlə ölçülməlidir. Bu gün bu, 8 faizdir. Yəni, bu səviyyədə qalsa, hesab edirəm ki, gələcək üçün də və imkanlarımızın genişlənməsi üçün də bu, məqbul bir səviyyədir.

Azərbaycan birinci rübdə beynəlxalq siyasətlə bağlı öz mövqelərini dünyada daha da möhkəmləndirmişdir. Azərbaycan beynəlxalq aləmdə çox etibarlı tərəfdaş kimi tanınır. Bizim xarici siyasətimiz açıqdır, prinsiplidir, ədalətə, beynəlxalq hüquqa söykənir. Bu prinsiplilik və hər bir məsələ ilə bağlı mövqeyimizin sərgilənməsi, əlbəttə ki, Azərbaycana əlavə rəğbət yaradır. Bəzi beynəlxalq məsələlərlə bağlı dünya ictimaiyyətinin əksəriyyəti mövqə bildirməkdən çəkinir. Biz buna qiymət vermək fikrində deyilik. Ancaq Azərbaycan hər bir məsələ ilə bağlı prinsiplial mövqə nümayiş etdirir. Bu mövqə ilk növbədə, beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə əsaslanır. Beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri əsas şərt olmalıdır. Çünki bugünkü beynəlxalq aləm bu prinsiplər üzərində qurulubdur. Əgər bunlar pozulursa, onda bütün beynəlxalq əməkdaşlıq və münasibətlər mexanizmi pozulur. Beynəlxalq aləmdə bax bu prinsiplial mövqə əlbəttə ki, bizə böyük rəğbət yaradır. Azərbaycan müstəqil, prinsiplial ölkə kimi öz mövqelərini daha da möhkəmləndirir. Beynəlxalq təşkilatlarda ölkəmiz haqqında bu düzgün təsəvvür gələcəkdə bizə əlavə imkanlar yaradacaqdır.

Birinci rübdə mən Davos Dünya İqtisadi Forumunda iştirak etmişəm. Deyə bilərəm ki, Azərbaycan bu Forumda 10 ilə yaxındır ki, iştirak edir. Bu Forum həm orada müzakirə olunan məsələlər baxımından, eyni zamanda, təmaslar nöqteyi-nəzərindən hesab edirəm ki, dünyada birinci Forumdur. Bu, təkcə iqtisadi Forum deyil, eyni zamanda, siyasi Forumdur. Bu Forumda iştirak, mövqeyimizin nümayiş etdirilməsi və izahı hesab edirəm ki, çox önəmli məsələdir. Eyni zamanda, ilin əvvəlində mənim NATO-ya səfərim olmuşdur. Artıq mən bir neçə dəfə NATO-ya səfər etmişəm. Bu səfər də çox müsbət olmuşdur. Bizim ikitərəfli əlaqələrimiz müsbətdir. Gələcək əməkdaşlıq haqqında fikir mübadiləsi aparılıbdır. Enerji təhlükəsizliyində sülhməramlı missiyalarda Azərbaycanın iştirakı və onun payı təqdirlə qarşılanır.

Azərbaycan beynəlxalq təşkilatlarla uğurla əməkdaşlıq edir. Biz müxtəlif beynəlxalq təşkilatların üzvüyük. Bir neçə təşkilatla sıx əməkdaşlıq edirik. Hesab edirəm ki, bu siyasət də bizə əlavə dividendlər gətirir. Eyni zamanda, ilin birinci rübündə mən Dünya Nüvə Sammitində iştirak etmişəm. Azərbaycanın bu Sammitdə iştirakı xüsusi mənə daşıyır. Çünki biz təbii ki, nüvə dövləti deyilik. Eyni zamanda, bizdə atom elektrik stansiyaları da yoxdur. Ancaq ölkəmizin önəmi, bölgədə və dünyada oynadığı rol əlbəttə ki, Azərbaycana Sammitdə iştirak edən ölkələrin sırasında olmaq üçün şərait yaratmışdır. Bu Sammitdə həm açıq, həm qapalı hissələrdə də çox önəmli məsələlər müzakirə edilmişdir. Dünyada təhlükəsizliyin təmin edilməsi məsələləri əlbəttə ki, indi dünya gündəliyinin birinci sıralarındadır. Azərbaycan bu sahədə də öz töhfəsini verir və verəcəkdir. Bildiyiniz kimi, biz BMT Təhlükəsizlik Şurasında sədrlik edən zaman məhz terrorizmə qarşı mübarizə mövzusu ilə bağlı müzakirələr təşkil etmişdik.

Birinci rübdə ikitərəfli formatda çoxsaylı təmaslarım olmuşdur. İndi Azərbaycana müxtəlif qitələrdən gələn nümayəndə heyətlərinin sayı getdikcə artır. Bizimlə əməkdaşlıq etmək istəyənlərin sayı artır. Eyni zamanda, yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərlər olmuşdur. Türkiyənin Baş naziri Azərbaycanda səfərdə olmuşdur. Bələdiyyə seçkilərindən sonra bu, Baş nazirin ilk səfəri idi. Bizim dostluq, qardaşlıq və strateji tərəfdaşlıq münasibətləri bu səfər əsnasında bir daha təsdiqləndi.

Eyni zamanda, bu yaxınlarda mən İran İslam Respublikasına rəsmi səfər etmişəm. Bu səfər də çox uğurlu idi. Bu səfər zamanı imzalanmış sənədlər, aparılan danışıqlar, fikir mübadiləsi bizim münasibətlərimizi daha da yüksək səviyyəyə qaldıracaqdır. Deyə bilərəm ki, bu səfərin çox böyük əhəmiyyəti vardır. Çünki səfər zamanı biz dostluq və səmimi əməkdaşlıq şəraitində bir çox məsələlərə aydınlıq gətirdik. Bir fikri ifadə etdik ki, bundan sonra da İran-Azərbaycan əlaqələri ancaq yüksələn xətlə inkişaf etməlidir. Hökumətlərarası birgə komissiyanın yeni formatı müəyyən edilir, yaxın zamanlarda tam şəkildə formalaşacaqdır. Bütün istiqamətlər üzrə çox fəal iş aparılacaqdır.

Ümumiyyətlə, deyə bilərəm ki, biz həm beynəlxalq təşkilatlarla fəal əməkdaşlıq edirik, eyni zamanda, qonşu ölkələrlə əlaqələrimiz ənənəvi olaraq çox müsbətdir, yaxındır. Bizim beş qonşumuz vardır. Onlardan biri Ermənistandır – işğalçı dövlətdir, düşməndir. Dördü isə dostdur. Dost qonşularımızla əlaqələr bizim üçün prioritet məsələdir. Hesab edirəm ki, hər bir ölkə üçün onun qonşuları ilə münasibətləri xüsusi mənə daşıyır. Bizi qonşularımızla tarix, keçmiş bağlayır. Bu gün biz müstəqil dövlətlər kimi ikitərəfli əlaqələrimizi dostluq, əməkdaşlıq, bir-birinin işinə qarışmamaq prinsipləri üzərində qururuq. Əminəm ki, bu münasibətlərin inkişafı hər bir ölkə üçün gələcəkdə böyük fayda verəcəkdir.

Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, Azərbaycan regional müstəvidə iki üçtərəfli formatın təşəbbüskarı olmuşdur. Bu formatlar artıq neçə ildir ki, fəaliyyət göstərir. Azərbaycan-İran-Türkiyə formatı. Xarici işlər nazirləri mütəmadi qaydada görüşürlər. Eyni zamanda, Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə formatı. Burada həm iqtisadi, həm də siyasi blok artıq format kimi formalaşmışdır. Bu, bizim təşəbbüsümüz olmuşdur. Hesab edirəm ki, çox düşünülmüş və müdrik təşəbbüs idi. Azərbaycan hər iki formatda fəal iştirak edir.

Beynəlxalq məsələlərlə bağlı bizim əsas məsələmiz Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllidir. Əfsuslar olsun ki, birinci rübdə bu istiqamətdə heç bir irəliləyiş olmamışdır. Baxmayaraq ki, keçən ilin sonlarında vasitəçilərin müəyyən nikbin fikirləri olmuşdur. Ancaq onlar özünü doğrultmur. Bu gün biz yenə də onun şahidiyik ki, Ermənistan sadəcə olaraq vaxt uzatmaqla məşğuldur. Nə hərbi, nə sülh vəziyyətini saxlamaq istəyir və beynəlxalq vasitəçilər əfsuslar olsun ki, onlara ciddi təzyiq etmirlər.

Əslində çoxdan Ermənistan qarşı beynəlxalq sanksiyalar tətbiq edilməli idi. Çünki Ermənistan artıq iyirmi ildir ki, Azərbaycanın beynəlxalq birlik tərəfindən tanınan ərazisini işğal altında saxlayır. Dinc əhaliyə qarşı soyqırımını törətmişdir. Xocalı soyqırımını törətmişdir. Xalqımıza qarşı etnik təmizləmə siyasəti aparılıb. BMT Təhlükəsizlik Şurasının dörd qətnaməsi pozulur. Yəni, heç bir başqa buna oxşar halda bu qədər ədalətsizlik və qanun pozuntusu olmamışdır. Beynəlxalq normalar pozulur. BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri icra edilmir. Digər beynəlxalq təşkilatların - Avropa Şurası, Avropa Parlamenti, ATƏT, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının qətnamələri icra edilmir. Onlara məhəl qoyulmur. Minlərlə Azərbaycan vətəndaşı həlak olubdur. Bizə qarşı soyqırımını törədilibdir. Nəticə etibarilə Ermənistan qarşı heç bir sanksiya tətbiq edilmir.

Sual olunur nə üçün? Nə vaxta qədər biz bu ikili standartlarla üzləşəcəyik? Bunun səbəbi nədir? Nə üçün qondarma “Dağlıq Qarabağ respublikası”nın rəhbərləri sanksiyalardan əziyyət çəkmir? Nə üçün onlara qarşı sanksiyalar tətbiq olunmur? Bu, ədalətsizlikdir, ikili standartlardır. Ona görə biz beynəlxalq münasibətlərdə ikili standartlara qarşı öz etiraz səsimizi ucaldırıq. Bizimlə əməkdaşlıq edən Qərbi ölkələrinin rəhbərlərindən xahiş edirik ki, qondarma “Dağlıq Qarabağ respublikası”nın “rəhbərləri”ni öz ölkələrinə buraxmasınlar. Onlara qarşı sanksiyalar tətbiq edilsin. Onlar gedib qanunsuz telemarafonlar keçirirlər, pullar yığırlar. Sonra o pulları bizim əleyhimizə istifadə edirlər. Onların “rəhbərləri”ni Qərbin aparıcı ölkələrində qəbul edirlər. Vizalar verilir, onlar orada “nümayəndəliklər” açırırlar, gedib-gəlirlər. Nə üçün?

Hesab edirəm, vaxt gəlib çatıb ki, biz bu məsələ ilə bağlı fikrimizi daha da açıq şəkildə ifadə edək. Biz bu ikili standartlardan yorulmuşuq. Bu qədər ədalətsizliyə dözmək mümkün deyildir.

Nə üçün təcavüzkar bu günə qədər qınaq obyektinə çevrilməyib?! Nə üçün Avropa Şurası Parlament Assambleyasında Ermənistan nümayəndə heyətinin səlahiyyətlərini dayandırmaq məsələsi müzakirə edilmir?! Biz bu məsələni dəfələrlə qaldırmışıq. Yadımdadır ki, hələ 2001-ci ildə mən Azərbaycan Milli Məclisinin AŞPA-dakı nümayəndə heyətinin rəhbəri kimi, dəfələrlə bu məsələni qaldırmışam. Buna heç kim heç bir reaksiya vermir. Deyirlər, gedin razılaşın, gedin danışın, sülh yolu ilə həll edin bunu. Bizə qarşı etnik təmizləmə aparılmışdır, soyqırımını törədilmişdir. Azərbaycanlılar Dağlıq Qarabağdan qovulandan sonra orada dırnaqarası referendum keçirilmişdir. Hesab edilir ki, bu məqbuldur. Buna dözmək mümkün deyildir. Bizə qarşı olan ədalətsizliyi faktlarla, dəlillərlə ifşa etməliyik. Hesab edirəm ki, bu prinsiplial mövqe həm ədaləti bərpa edəcək, həm də ki, riyakar siyasəti ifşa edəcəkdir.

Bizə qarşı riyakar siyasət, ikili standart siyasəti davam edir. Biz isə bununla heç vaxt barışmayacağıq. O ki, qaldı münaqişənin həllinə, heç kim üçün sirr deyil, bu gün dünyada əsas amil güc amilidir. Bu, reallıqdır. Ona görə biz daha da güclü olmalıyıq və ilk növbədə hərbi gücümüzü artırmalıyıq. Bir daha bu məsələni müzakirə edərkən görürük ki, biz nə qədər düzgün addım atmışıq, ordu quruculuğu prosesini daim diqqət mərkəzində saxlamışıq. Uzun illər ərzində alınan silahlar, texnikalar, sursatlar bu gün bizim gücümüzü böyük dərəcədə artırmışdır.

Bu gün Azərbaycan Ordusunda olan texnika ən güclü ordulardan da geri qalmır. Eyni zamanda, bu yaxınlarda Naxçıvanda olarkən oradakı yeni texnikanın nümayişi də göstərir ki, Naxçıvan ordusu da bu gün dünya ordularında olan ən müasir texnikaya malikdir. Artıq orada həm müasir artilleriya qurğuları, döyüş və nəqliyyat helikopterləri, tank əleyhinə qurğular, hava hücumuna qarşı qurğular, ən müasir “T-72”, “T-90” tankları və digər hərbi silah-sursat vardır, daha da artacaqdır. Biz daha da güclü olmalıyıq və olacağıq.

X X X

Sonra iclas müzakirələrlə davam etdirildi.

Vergilər naziri Fazil Məmmədov bildirdi ki, ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən təməli qoyulan sosial-iqtisadi inkişaf kursunun Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə davam etdirilməsi ölkəmizin iqtisadi sahədə böyük uğurlara imza atmasına zəmin yaratmışdır. Bu fakt beynəlxalq reyting agentliklərinin hesabatlarında da əksini tapıb.

Azərbaycanın strateji valyuta ehtiyatlarının artdığını və bütün bunların ölkədə sabit iqtisadi bazanı daha da möhkəmləndirdiyini diqqətə çatdıran Fazil MƏMMƏDOV dedi:

- Son illər maliyyə sabitliyi indeksinin dünyanın əksər ölkələrində mənfi saldo üzrə qeydə alınmasına baxmayaraq, Azərbaycanda makroiqtisadi sabitlik qorunub saxlanılmış, hesabat dövründə iqtisadiyyatın davamlı inkişafı nəticəsində ÜDM-in həcmi 2013-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2,5 faiz artaraq 13 milyard 150,7 milyon manat, qeyri-neft sahəsi üzrə isə 8,8 faiz artaraq 7 milyard 204,3 milyon manat təşkil etmişdir. Əhalinin ümumi gəlirlərinin 4,5 faiz artması fonunda inflyasiyanın səviyyəsi cəmi 2 faiz olmuşdur.

Hesabat dövründə dövlət büdcəsinin mədaxili 106,1 faiz yerinə yetirilməklə büdcəyə səfərbər edilmiş 4 milyard 482,7 milyon manat vəsaitin 1 milyard 762,9 milyon manatı Vergilər Nazirliyinin, 330,4 milyon manatı Dövlət Gömrük Komitəsinin, 2 milyard 342,6 milyon manatı isə Dövlət Neft Fondunun hesabına təmin edilmişdir. Dövlət Neft Fondundan edilən transfertlər istisna olmaqla dövlət büdcəsinə daxilolmaların 36,7 faizi neft-qaz sektorunun, 63,3 faizi isə qeyri-neft-qaz sektorunun payına düşmüşdür.

Hesabat dövründə dövlət büdcəsinin xərcləri 4 milyard 374,3 milyon manat icra edilmişdir. Büdcə xərclərinin 21,8 faizi və ya 954,3 milyon manatı sosial yönümlü olmaqla, 2013-cü ilin birinci rübü ilə müqayisədə 58,2 milyon manat və ya 6,5 faiz çox təşkil etmişdir. Ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə təhsil xərclərinə 8,5 faiz, səhiyyə xərclərinə 18,6 faiz çox vəsait yönəldilmişdir.

Ölkədə uğurlu investisiya siyasətinin aparılması nəticəsində bütün maliyyə mənbələrindən əsas kapitalla 3 milyard 125,9 milyon manat vəsait yönəldilmişdir ki, bu da 2013-cü ilin birinci rübü ilə müqayisədə 7 faiz çoxdur.

Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə 1014 sahibkara 44,7 milyon manat güzəştli kredit verilmişdir ki, bu kreditlər hesabına da 2400-dən çox yeni iş yeri yaradılmışdır. Ayrılan güzəştli kreditlərin 76,5 faizi aqrar sektorun, 23,5 faizi isə müxtəlif sənaye və digər sahələrin inkişafına yönəldilmişdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Dünya ölkələri arasında iqtisadi inkişaf templərinə görə lider mövqedə qərar tutan Azərbaycan üçün xarakterik xüsusiyyətlərdən biri də mövcud tərəqqinin yalnız ölkə paytaxtını deyil, bütün regionları, hər bir bölgəni əhatə etməsidir.

Regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair əvvəlki iki Dövlət proqramının icra olunduğu 10 il ərzində regionlarda qeydiyyatla alınan sahibkarlıq subyektlərinin sayı 7,2 dəfə, vergi daxilolmaları 12,7 dəfədən çox artmışdır. Respublikanın şəhər və rayonları üzrə vergi gəlirlərinin artımı artıq Sumqayıt, Şirvan, Mingəçevir şəhərlərinə, eləcə də Abşeron və İmişli rayonlarına öz xərclərini tamamilə yerli gəlirlər hesabına təmin etməyə imkan yaratmışdır.

Hesabat dövründə müvafiq Fərman və Sərəncamlarınız ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası regionlarının 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı” və “2014-2016-cı illərdə Bakı şəhərinin və onun qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət Proqramı” ölkəmizin bütün bölgələrinin hərtərəfli inkişafı sahəsində məqsədyönlü siyasətin davamı olmaqla, yeni müəssisələrin və iş yerlərinin yaranmasında, irimiyaşlı infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsində müstəsna rol oynayacaqdır.

Təkcə bu ilin birinci rübündə regionlarda 100-ə yaxın sənaye, kənd təsərrüfatı, xidmət və ticarət müəssisəsi fəaliyyətə başlamış, 500-dək müəssisənin isə tikintisi davam etdirilir.

Möhtərəm cənab Prezident!

“Ölkəmizin ən böyük sərvəti onun insanlarıdır” sözləriniz və maliyyə kapitalının insan kapitalına çevrilməsi istiqamətində həyata keçirdiyiniz ardıcıl siyasət, sağlam və təhsilli gənc nəslin yetişdirilməsi ilə bağlı qəbul etdiyiniz qərarlar cəmiyyətdə böyük rəğbətlə qarşılanmışdır. Gənc nəslin sağlam böyüməsi yolunda Heydər Əliyev Fondunun əvəzsiz fəaliyyəti, habelə ən müasir standartlar səviyyəsində yeni uşaq bağçaları və körpələr evlərinin tikintisi və köhnələrinin təmiri xüsusilə təqdirəlayiqdir. Tərəfinizdən həyata keçirilən təhsil və inkişaf Strategiyasının davamı olaraq cari ilin yanvarın 1-dən məktəbəqədər təhsil müəssisələri, uşaq bağçaları və körpələr evləri 10 il müddətinə bütün vergilərdən azad edilmişdir.

Əhalinin sosial problemlərinin həlli, o cümlədən vətəndaşlara geniş çeşidli xidmətlərin göstərilməsi, bürokratik əngəlləri aradan qaldırmaqla vətəndaş-dövlət münasibətlərində şəffaflığın və “vətəndaş məmnunluğunun” təmin edilməsi məqsədilə bilavasitə müəllifi olduğunuz “ASAN xidmət” konsepsiyası, möhtərəm cənab Prezident, Sizin də qeyd etdiyiniz kimi müasir Azərbaycanın brendinə çevrilmişdir. “ASAN xidmət” mərkəzlərinin fəaliyyəti dövründə 1 milyondan çox vətəndaşa keyfiyyətli xidmətlər göstərilmişdir.

Cari ilin fevral ayında Avropa Parlamentində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi, Vergilər, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar nazirliklərinin birgə təşkilatçılığı ilə “İnnovasiya və Mobil imza-Avropa ilə yeni rəqəmsal inteqrasiya vasitəsi

kimi” mövzusunda keçirilən konfransda ilk dəfə olaraq elektron imzalar vasitəsilə Vergilər Nazirliyinin və Estoniyanın Sertifikat Mərkəzləri arasında Anlaşma Memorandumu imzalanmışdır ki, bu da 2013-cü ilin may ayından etibarən Vergilər Nazirliyinin Asan Sertifikat Xidmətləri Mərkəzi (ASXM) tərəfindən verilən müasir tipli Mobil imzanın “Asan İmza”nın beynəlxalq əməliyyatlarda tanınmasına və ölkələr arasında sərhədsiz rəqəmsal inteqrasiyaya nail olmağa imkan verir.

Elektron xidmətlərin dairəsinin daha da genişləndirilməsi və mütərəqqi ödəniş sistemlərinin tətbiqi məqsədilə imzaladığınız daha bir Fərmanla “Asan ödəniş” sisteminin yaradılması barədə müvafiq tapşırıqlar verilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi ilə Vergilər Nazirliyinin birgə həyata keçirdiyi bu layihənin nəticəsi olaraq inzibati cərimələrin və məhkəmə qərarı ilə ödənilməli olan vəsaitlərin onlayn rejimdə ödənilməsi vətəndaş-məmur münasibətlerini minimuma endirəcək, ölkə vətəndaşlarının bütün sahələrdə Sizin diqqət və qayğınızla əhatə olunmasının daha bir bariz nümunəsi olacaqdır.

Ölkəmizdə maliyyə əməliyyatlarının şəffaflığının təmin edilməsi və nağd ödənişlərin məhdudlaşdırılması müasir elektron ödəniş xidmətlərinin daha da genişləndirilməsinə zərurət yaradır ki, bu məqsədlə də yaxın bir ildə müəyyən edilmiş meyarlara cavab verən obyektlərdə aidiyyəti banklarla birlikdə quraşdırılacaq POS-terminalların sayının 80 minə çatdırılması nəzərdə tutulmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezident!

Ölkəmizdə aparılan məqsədyönlü siyasət nəticəsində daha yüksək inkişaf göstəricilərinə malik olan iqtisadiyyatımız əhalinin etibarlı sosial müdafiəsinin əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşdırılmasını təmin etmişdir.

Bir sıra inkişaf etmiş ölkələrdə işsizliyin sayının artımı fonunda Azərbaycanda iş yerlərinin bağlanması kimi mənfi meyl olmamış, əksinə hesabat dövründə 29 minə yaxın yeni iş yeri açılmışdır. Təsadüfi deyil ki, Dünya Bankının adambaşına düşən Ümumi Milli Gəlir təsnifatına görə Azərbaycan “yuxarı orta gəlirli” ölkələr kateqoriyasına aid edilmişdir.

“Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Qanununun tətbiqi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2014-cü il 3 fevral tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş Əmək Məcəlləsinə olan dəyişikliklər vətəndaşların əmək hüquqlarının qorunmasına və layiqli pensiya təminatına olan dəstəyinizi bir daha sübut etmişdir. Əmək müqaviləsinin elektron informasiya sistemində elektron qaydada qeydiyyatı alınması əmək hüquqlarının qorunması ilə yanaşı, qeyri-leqal məşğulluğun aradan qaldırılmasına, bu sahədə elektron nəzarət sisteminin qurulmasına imkan verəcəkdir.

Fazil Məmmədov sahibkarlığın inkişafına göstərilən dövlət qayğısından danışıraq bu istiqamətdə xüsusi Dövlət proqramlarının icra olunduğunu söylədi. Vergilər naziri “Sənaye ili” çərçivəsində vergi güzəştlərinin tətbiqinin sənayenin inkişafına töhfə verəcəyinə əminliyini ifadə etdi.

X X X

Dünyada hökm sürən iqtisadi və maliyyə böhranı dövründə iqtisadiyyatımızın daha da gücləndiyini, ölkəmizin enerji sahəsində yeni uğurlara imza atdığını bildiren **enerji naziri Natiq ƏLİYEV dedi**:

- Hesabat dövründə keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə bütün mənbələr hesabına ölkə iqtisadiyyatına, xüsusilə mədəncixarma və emal sənayesinə əsas kapitalla yönəldilən vəsaitin həcmi artımla müşayiət olunmuşdur. İnkişaf edən Azərbaycanın iqtisadi gücünün və beynəlxalq nüfuzunun artmasında energetika kompleksinin mühüm və həlledici rolu vardır, bu sahə inkişafının yüksək səviyyəli dövrünü yaşayır.

Ölkənin neft-qaz və energetika sahəsinə böyük həcmli investisiyaların qoyulması və müasir texnologiyaların tətbiqi nəticəsində respublikamızda bu sahədə böyük nailiyyətlər əldə olunmuşdur. Hesabat dövründə 10 milyon 562 min ton xam neft, 7 milyard 677 milyon kubmetr təbii qaz hasil edilmişdir. Bu da 2013-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 255 min ton xam neft və 557 milyon kubmetr qaz çoxdur. 2014-cü il yanvarın 29-da "Azəri-Çıraq-Günəşli" (AÇG) dəniz yataqlar blokunun tammiqyaslı işlənməsi proqramı çərçivəsində yeni istismara verilmiş "Qərbi Çıraq" platformasından ilk neft hasil olunmuşdur və bu əlamətdar hadisə müasir neft tariximizin növbəti uğuru kimi qiymətləndirilməlidir. "Qərbi Çıraq" platforması dənizin 170 metr dərinliyində quraşdırılmışdır və onun layihə gücü gündəlik 25 min ton xam neft və təxminən 8 milyon kubmetr qaz hasil etmək potensialına malikdir. İldə bu platformadan təxminən 8,2 milyon ton neft və 2,8 milyard kubmetr qaz hasil ediləcəkdir. Hasilata başlamış və yeni texnologiyalar üzərində inşa edilmiş bu platforma gələcəkdə hələ uzun illər boyunca dünya səviyyəli qurğu kimi Azərbaycanda neft hasilatının həcminin sabit səviyyədə saxlanılmasını təmin edəcəkdir.

Məruzə etmək istərdim ki, Sizin "Azəri-Çıraq-Günəşli" yataqlarında 2011-2012-ci illərdə neft hasilatının həcminin kəskin surətdə azalması ilə əlaqədar "bp-Azərbaycan" şirkətinin rəhbərliyinin ünvanına söylədiyiniz haqlı tənqid və iradlarımız, habelə texniki problemlərin tezliklə aradan qaldırılması üçün lazımı tədbirlərin görülməsi haqqında verdiyiniz ciddi tapşırıqlar müsbət nəticələnmişdir. Belə ki, 2013-cü ilin yekun nəticələrinə əsasən AÇG yataqlarından 30 milyon 623 min ton proqnoz göstəricilərinə qarşı 32 milyon 717 min ton və ya 2,1 milyon ton xam neft artıq hasil edilmişdir. Bu ilin birinci rübündə isə 7 milyon 694 min ton neft əvəzinə 7 milyon 908 min ton neft hasil olmuşdur ki, bu da proqnozda nəzərdə tutulandan 214 min ton çoxdur.

Möhtərəm cənab Prezident!

Zati-alilərinizin uğurla həyata keçirilən enerji siyasəti nəticəsində respublikamızın təbii qazla təchizatı sahəsində mühüm irimiqyaslı praktiki işlər görülmüşdür və davam etməkdədir.

Energetika Nazirliyi tərəfindən "Qazdan istifadə Qaydaları"nın hazırlanması, təsdiq və tətbiq edilməsi ölkə ərazisində qazlaşdırma prosesinin nizamlanması və təkmilləşdirilməsi üçün mühüm rol oynamışdır. Həyata keçirilən tədbirlər sayəsində qaz və elektrik enerjisi ilə təmin olunan əhali abunəçilərinin sayı ildən-ilə artmışdır. Qazla təmin edilən rayonların sayı 67-yə çatdırılmış, müxtəlif bölgələrdə qaz təminatı bərpa edilmiş və nəticədə əhalinin əvvəllər külli məbləğdə digər yanacaq növünün əldə edilməsinə yönəldilmiş xərcləri kəskin şəkildə, yəni dəfələrlə azaldılmışdır. Hazırda respublikada təbii qazla təmin olunan abonentlərin sayı 1 milyon 677 minə çatmışdır, sayğacların sayı isə 99 faizə yüksəlmişdir. Eyni zamanda, respublika ərazisində "SMART" tipli sayğacların quraşdırılması davam edir və bu günədək 500 mindən artıq bu tipli sayğaclarından istifadə edilir. Bunun nəticəsində enerji haqqının yığımı son illərlə müqayisədə 2,1 dəfə artaraq 93,3 faiz olmuşdur.

Məmnunluq hissi ilə bildirirəm ki, Sizin imzaladığımız "Azərbaycan Respublikasının yanacaq-enerji kompleksinin inkişafı (2005-2015-ci illər) üzrə Dövlət Proqramı" və "Azərbaycan Respublikasında elektrik enerjisi təminatının yaxşılaşdırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" sərəncamlarınız milli energetikamızda yeni eranın başlanğıcını qoymuşdur. Müasir qaz-turbin tipli "Şimal" Elektrik Stansiyasının istifadəyə verilməsi, respublikanın müxtəlif bölgələrində modul tipli elektrik stansiyalarının tikilməsi, buxar-qaz tipli "Sumqayıt" və "Cənub" elektrik stansiyalarının istifadəyə verilməsi son beş il ərzində Azərbaycan energetika sisteminin generasiya gücünü 30 faizə yaxın artırmış və yeniləşdirmişdir. Hazırda bu göstərici 7105 meqavata çatdırılmışdır ki, bu da orta hesabla 24 milyard kilovat-saat elektrik enerjisi istehsal etməyə və 2,1 milyard kilovat-saata qədər elektrik enerjisinin ixracına imkan yaradır.

Bununla əlaqədar xüsusi vurğulamaq istərdim ki, energetika sisteminə əlavə güc hesabına qərb-şərq və şimal-cənub energetika dəhlizləri vasitəsilə neft və təbii qazın ixracı ilə yanaşı, elektrik enerjisinin də Avropa, Rusiya və İran istiqamətində ötürülməsi respublika üçün çox vacibdir. Bu məqsədlə qonşu dövlətlərin energetika sistemləri ilə əlaqələrin gücləndirilməsi üçün "Azərenerji" ASC tərəfindən İran ilə cənubda, Rusiya ilə şimalda və Gürcüstan ilə qərb istiqamətində yeni enerji təsərrüfat obyektləri quraşdırılmışdır. Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə elektrik enerjisi verilişi dəhlizi yaradılaraq, Qərbi Avropa ölkələri ilə enerji mübadiləsinin təşkili istiqamətində 2014-cü ildən başlayaraq 350 meqavat, 2015-ci ildən isə 700 meqavat güc ötürmək imkanı yaranacaqdır. Yüksək diqqətinizə çatdırmaq istərdim ki, bununla əlaqədar Energetika Nazirliyi tərəfindən sadaladığım ölkələrlə müvafiq hökumətlərarası sənədlər hazırlanıb imzalanmışdır.

2014-cü il fevralın 5-də regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramlarının icrasına həsr olunmuş konfransda Sizin, cənab Prezident, tərəfinizdən verilmiş tapşırıqların yerinə yetirilməsi üçün Energetika Nazirliyi

ölkədə enerji potensialına tələbatın daim qabaqlanması və bunun üçün gələcəkdə elektrik stansiyalarının tikilməsi, elektrik təsərrüfatının yeniləşməsi, qazlaşdırılmanın 95-98 faizə çatdırılması məqsədilə təkliflər və onların əsasında inkişaf proqramları işləyib hazırlamışdır.

“Sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2014-cü il 3 mart tarixli Fərmanının icrasını təmin etmək məqsədilə Energetika Nazirliyi elektrik təchizatı şəbəkəsinə qoşulma sahəsində sənədlərin elektron qaydada təşkilinin proseduru, müddət və xərclərin azalması üçün mövcud qanunvericiliyə dəyişikliklər edilməsi barədə bir sıra təkliflər hazırlayıb Nazirlər Kabinetinə təqdim etmişdir.

Hörmətli iclas iştirakçıları!

Son illər ölkəmizdə enerji səmərəliliyi, alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə istiqamətində aparılan tədbirlər dövlətimizin başçısının diqqət mərkəzindədir. Enerji resurslarından səmərəli və qənaətlə istifadə edilməsinə lazımi şəraitin yaradılması mühüm amilə çevrilir. Aparılan araşdırmalardan aydın olur ki, respublikamızda bu sahədə enerji resurslarına ümumi tələbatın təxminən 40 faizinə qənaət etmək potensialı vardır, həmçinin bu tədbirlərin həyata keçirilməsi ekoloji mühitin qorunmasına müsbət təsir edəcəkdir. Öldə etdiyimiz nəticələrə diqqət yetirsək, görürük ki, qənaətcil elektrik stansiyalarının tikilib istifadəyə verilməsi, fiziki cəhətdən köhnəlmiş enerji bloklarının yenidən qurulması, habelə enerjinin istehsalında 97,8 faiz təbii qaz yanacağından istifadə edilməsi nəticəsində son 10 ildə hər kilovat-saat elektrik enerjisinin istehsalına yanacaq sərfi 413 qramdan 2013-cü ildə 303,7 qrama qədər azalmışdır.

Bununla belə, elektrik stansiyalarının adambaşına düşən qoyuluş istehsal gücü yaxın gələcəkdə Azərbaycanın bu göstərici üzrə dünyanın inkişaf etmiş ölkələri səviyyəsinə çatması üçün yeni tikiləcək elektrik stansiyalarının hesabına energetika sisteminin ümumi gücü 10 min meqavatdan yüksək həddə çatdırılmalıdır. Bu səviyyəni təmin etmək üçün əsaslı tikintiyə əlavə 4 milyard manat vəsait cəlb edilməlidir. Nəticədə ölkədə adambaşına düşən elektrik enerjisinin həcmi Avropanın inkişaf etmiş ölkələrinin göstəricisi səviyyəsinə qədər yüksəlib 3600 kilovat-saatdan artıq olacaqdır.

Natiq Əliyev energetika sahəsində fəaliyyətin beynəlxalq normalara və təcrübəyə uyğun qurulması baxımından qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi üçün görüləcək işlərdən bəhs etdi. Energetika Nazirliyində Elektron Hökumət Portalına qoşulma prosesindən danışan Natiq Əliyev nazirlikdə elektron xidmətlərin sayının artdığını dedi, son illərdə enerji layihələri ilə bağlı imzalanan saziş və qəbul olunan qərarların əhəmiyyətini vurğuladı.

X X X

Azərbaycanda təhsil sahəsində qazanılan uğurlardan danışan **təhsil naziri Mikayıl CABBAROV** bu sahədə gedən inkişaf proseslərindən, təhsilin inkişafı üzrə dövlət strategiyasının əhəmiyyətindən danışdı. Təhsil ictimaiyyəti adından strategiyanın qəbuluna görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlıq etdi. Bu sənədin insan kapitalının inkişaf etdirilməsi üçün mühüm əhəmiyyətə malik olduğunu bildirərək dedi:

- Hörmətli cənab Prezident!

Sizin təhsil sektoruna göstərdiyiniz qayğı nəticəsində son 10 ildə ölkəmizdə təhsil infrastrukturunun müasirləşdirilməsi istiqamətində böyük işlər görülmüş, 2700-dən çox yeni məktəb tikilmiş, 1 milyondan artıq şagirdin təlim şəraiti yaxşılaşmışdır. Təhsil Nazirliyi tərəfindən ötən il 177 təhsil obyektində cari təmir işləri aparılmış, 370 fizika, kimya və biologiya laboratoriyaları müasir avadanlıqla təchiz olunmuş, 104 əmək kabineti üçün tam avadanlıq dəsti və elementlər alınmışdır. Son bir il müddətində Təhsil Nazirliyi üzrə aparılan işlər əvvəlki dövrə nisbətən öz strukturuna, qiymətinə və keyfiyyətinə görə xeyli optimallaşmışdır. Bunun hesabına məktəblər üçün daha çox miqdarda zəruri avadanlığın alınması mümkün olmuşdur.

İki Dövlət Proqramının icrası nəticəsində 2004-cü ildə hər 1063 şagirdə bir kompyuter düşdüyü halda, hazırda hər 18 şagirdə bir kompyuter nisbəti təmin olunmuş, məktəblərin 39 faizi internet şəbəkəsinə qoşulmuşdur. Təhsilin infrastrukturunu ilə bağlı məsələlərin əhəmiyyətli hissəsi həll olunduğu halda, bu gün ölkənin inkişaf tempinin tələblərinə cavab verən keyfiyyətin artırılması, təhsilin məzmununun yenilənməsi, müəllimlərin peşəkarlığının yüksəlməsi ön plana keçir.

Şəxsiyyətin inkişaf etdirilməsi üçün zəruri olan keyfiyyətlərin formalaşması məktəbəqədər təhsil sistemində baş verir. Bu mənada Heydər Əliyev Fondunun və onun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın yeni təşəbbüsü, məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin inkişaf proqramı böyük əhəmiyyətə malikdir. 2005-ci ildə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən “Yeniləşən Azərbaycana yeni məktəb” layihəsinin qısa müddət ərzində uğurla icra olunduğu kimi, qeyd edilən layihənin köməyi ilə də mövcud problemlərin aradan qaldırılmasına əminik.

Dövlət bağçaları şəbəkəsinin genişləndirilməsi ilə yanaşı, bu sahədə özəl sektorun payının artırılması da vacibdir. Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin 10 il müddətinə mənfəət vergisini və sadələşdirilmiş vergini ödəməkdən azad edilməsi özəl sektorun iştirakının stimullaşdırılması yolu ilə məktəbəqədər təhsil ilə əhatə faizini artırmağa imkan yaradır.

Ötən ildə nazirlik tərəfindən təhsil sistemində şəffaflığın təmin edilməsi, müasir idarəetmə modelinin tətbiqi, kadr potensialının səriştə baxımından gücləndirilməsi sahəsində bir sıra tədbirlər həyata keçirilmişdir. Sizin tapşırığınıza əsasən ümumtəhsil məktəblərini bitirən bütün şagirdlərə attestat verilməsi üçün qanunvericilikdə müvafiq dəyişikliklər edilmiş, ötən dərslərdə 90 mindən çox məzunun hamısı attestat almışdır. Bu qərar minlərlə gəncə təhsillərini davam etdirmək üçün yeni imkanlar açdı.

Hazırda məktəb müəllimlərinin iş qəbulu mərkəzləşdirilmiş imtahan vasitəsilə həyata keçirilir. Ötən il 3286 vakant yer müsabiqəyə çıxarılmışdır. İmtahanlarda 15030 nəfər iştirak etmiş, onlardan 1281 nəfər işə qəbul olunmuşdur. Əvvəlki illərdən fərqli olaraq vakant yerlərin sayı artsa da, keçid balı aşağı salınmamış, müəllimlərin peşəkarlığı əsas meyar kimi götürülmüşdür. Bu imtahan, həmçinin müəllimlərin peşə hazırlığında olan boşluqları aşkarlamışdır. İndi müəllim hazırlığı sistemində paradoksal vəziyyət yaranmışdır. Təkcə ali təhsil müəssisələrinin hazırladıqları pedaqoji kadrların sayı real tələbatı təxminən 2 dəfə üstələyir.

Bundan başqa, təəssüf hissi ilə qeyd etməliyəm ki, sistemin daxilində qanunazidd işə qəbul edilən xeyli sayda insan da vardır. Bu problemin həlli üçün biz həm inzibati tədbirlər görürük, həm də peşə standartları üzərində işləyirik. Müəllimlərin peşəkarlıq səviyyəsinin könlü əsaslarla yoxlanılması nəzərdə tutulur. Keçiriləcək attestasiya nəticəsində uğur əldə edən müəllimlərə aldıkları dərəcələrə görə diferensiallaşdırılmış əməkhaqqının verilməsi nəzərdə tutulur. Attestasiyadan keçməyən müəllimlər üçün isə təlimlər təşkil olunacaq, növbəti attestasiyaya hazırlaşmaq üçün imkan yaradılacaqdır.

Əhəmiyyətli yeniliklərdən biri də ucqar kənd məktəblərinə göndərilən müəllimlər üçün həvəsləndirmə tədbirlərinin daha geniş tətbiqidir. Belə ki, ötən illərdə bu tədbirlər 800 yerə tətbiq olunurdusa, 2013-cü ildə həmin yerlərin sayı 2500-ə çatdırılmışdır. Təhsil Nazirliyinin birbaşa tabeliyində olan məktəblərin bazasında xüsusi istedadlı uşaqlar üçün təmayüllü məktəblər şəbəkəsinin yaradılması planlaşdırılır.

Təhsilin məzmununun təkmilləşdirilməsindən söhbət getdikdə dərslük mövzusunda toxunmamaq olmur. Problemi həll etmək üçün onun kökünə varmaq lazım gəlir. Kökü isə müəllifdir. Daha doğrusu, müəlliflərin az olmasıdır. Buna baxmayaraq, dərslük siyasəti sahəsində də müsbət irəliləyişlər olmuşdur. Görülmüş tədbirlər nəticəsində bu il dərslük yazan müəlliflərin sayı xeyli artmışdır. Gözləyirik ki, bu artım dərslüklərin keyfiyyətinə də öz təsirini göstərəcəkdir. Müəlliflik iddiasında olan mütəxəssisləri dərslük yazmağa təşviq etmək üçün ikinci və üçüncü yer tutan dərslük müəlliflərinə pul mükafatının verilməsini nəzərdə tutmuşuq.

Yeni atılmış addımlardan biridə məktəb direktorlarının və gələcəkdə bu vəzifədə çalışmaq arzusunda olan şəxslərin yalnız müsabiqə yolu ilə seçilməsi və peşə təlimlərinə cəlb olunmasıdır.

Dövlət tərəfindən ölkəmizdə təhsil infrastrukturunun müasirləşdirilməsi istiqamətində işlər davam etdirildiyi bir vaxtda əfsuslar olsun ki, hələ də təhsil müəssisələrinin ərəzilərinin kənar şəxslər tərəfindən zəbt olunaraq özbaşına tikinti işlərinin aparılması cəhdləri baş verir. Bu isə məktəb infrastrukturunun genişlənməsi

zərurəti yarandıqda əlavə problemlərə gətirib çıxarır. Göstərilən halların qarşısının alınması üçün yerli icra hakimiyyəti orqanları ilə sıx əməkdaşlıq şəraitində təxirəsalınmaz və təcili tədbirlərin görülməsini həyata keçiririk.

Son 25 ildə ilk dəfə olaraq peşə məktəbləri üçün 11 təlim avtomobili və 37 kənd təsərrüfatı texnikası sifariş olunmuş, habelə internat və idman məktəbləri üçün yeni avtobuslar alınmışdır. Əmək bazarının tələblərinə cavab verən ixtisaslı kadrların hazırlanması üçün yerli və xarici tərəfdaşlarla birlikdə peşə təhsili sahəsində yeni layihələrin icrasına başlanmışdır. İki gün bundan əvvəl “Sənaye ili” çərçivəsində Koreya Hökuməti və şirkətləri ilə avtomatlaşdırılma, elektronika, avtomobil və inşaat sahələri üçün kadr hazırlayacaq Peşə Tədris Mərkəzinin yaradılması barədə saziş imzalanmışdır.

Ölkədə insan kapitalının sürətli inkişafı məqsədi ilə Zati-aliləriniz tərəfindən təsdiq olunmuş 2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xaricdə təhsilinə dair Dövlət Proqramı çərçivəsində indiyədək 2612 azərbaycanlı gənc Dövlət Neft Fondu hesabına maliyyələşdirilməklə dünyanın tanınmış universitetlərində ali təhsil almağa göndərilmişdir. Dövlət vəsaiti hesabına xaricdə təhsil həttə ən zəngin dövlətlər üçün nadir hadisədir. Müstəqil Azərbaycan üçün bu fakt əsası ümummillə lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan ənənəni dövlətimizin başçısının davam etdirməsini xalqımızın gələcəyi üçün yönəlmiş tarixi addım kimi dəyərləndirilməlidir. Bu gün Proqramın məzunu olmuş 634 nəfərin bir qismi müxtəlif dövlət qurumlarında, ali təhsil müəssisələrində və özəl sektorda məsul vəzifələrdə çalışır, bir qismi isə təhsillərini növbəti səviyyədə uğurla davam etdirirlər. Proqramın icra müddəti növbəti ildə sona çatdığı üçün hazırda tapşırıqla yeni proqramın layihəsi üzərində iş gedir. Burada prioritet yalnız azərbaycanlı tələbələrin xarici universitetlərə göndərilməsi deyil, göstərişinizə uyğun olaraq, həmçinin xarici mütəxəssislərin elmi-pedaqoji kadrların Azərbaycanın ali təhsil müəssisələrinə cəlb edilməsi olacaqdır. Eyni zamanda, xarici universitetlərdə dərs deyən azərbaycanlı professorların vətənə qayıtmasını stimullaşdırmaq üçün hazırlıq işi aparılacaqdır. Bununla bağlı xaricdə çalışan elmi-pedaqoji kadrlarımız haqqında məlumat bazasının yaradılmasına başlanmışdır.

Bugünkü dünya rəqabət dünyasıdır. Uşaqlarımızın gələcək rəqibləri hazırda Çində, ABŞ-da, Çilidə və istənilən digər ölkədə böyüyürlər. Deməli bizim təhsil sistemimiz çevik və ömür boyu öyrənmək imkanlarına malik kadrları formalaşdırmağı bacarmalıdır. Belə vəziyyət yaxşı təhsil alanların vətəninə öz potensialını tam realizə etməsi və bununla ölkənin inkişafına töhfə verə bilməsini təmin edən təhsil sisteminin və təhsil mühitinin yaradılması vəzifəsini qarşımızda qoyur. Ali təhsil müəssisələrinin müasirləşdirilməsi istiqamətində bir sıra islahatların aparılması zəruridir. Ali məktəblərin nizamnamələri yenidən işlənməli, rektorların və digər idarəetmə strukturlarının hesabat müddəti, məsələn, 5 ildən bir tərtib olunmalıdır. Bu, bir tərəfdən şəffaflığın təmin olunması baxımından irəli atılmış addım olacaq, digər tərəfdən onların fəaliyyətinin davam etdirilməsi üçün əsas kimi çıxış edəcəkdir. Növbəti tədris ilindən başlayaraq ali təhsil müəssisələri üzrə “sabah qrupları”nın, yəni, savadlı, bacarıqlı və hazırlıqlı tələbələrdən ibarət qrupların təşkili nəzərdə tutulur. Bu yeniliyin məqsədi təhsildə göstəriciləri ilə fərqlənən tələbələrə yüksək keyfiyyətli təhsil almaq üçün əlverişli şəraitin yaradılmasından ibarətdir. Bu layihə 32 ali təhsil müəssisəsində 52 ixtisas üzrə təhsil alan 20 min tələbəni əhatə edəcəkdir. Növbəti akademik ildən başlayaraq nazirlik öz imkanları hesabına ali təhsildə pilot layihə kimi tələbə qrantları və kreditləri sisteminin işə salınmasını planlaşdırır. Layihə uğurlu olduğu halda bununla bağlı müvafiq dövlət proqramı hazırlanacaqdır.

Möhtərəm cənab prezident!

Təhsil sisteminin sürətli transformasiyasına nail olmaq barədə göstərişinizin icrasının təmin edilməsi üçün idarəetmənin təkmilləşdirilməsi istiqamətində Təhsil Nazirliyinin Aparatında struktur dəyişiklikləri edilmişdir. Təhsil sistemindəki mənfi hallarla mübarizənin gücləndirilməsi məqsədilə daxili nəzarət şöbəsi yaradılmış və daxil olan siqnalların birbaşa həmin şöbədə araşdırılması təmin edilmişdir. Ciddi nöqsanlara yol vermiş 15 təhsil müəssisəsinin rəhbəri vəzifəsindən azad edilmiş, 21 şəxs barəsində digər intizam tənbehi görülmüşdür. İki hal üzrə toplanmış materiallar araşdırılmaq üçün hüquq-mühafizə orqanlarına göndərilmişdir. Nəticədə aparılan statistika göstərmişdir ki, korrupsiya faktları ilə bağlı nazirliyə daxil olan müraciətlərin sayı bir neçə dəfə azalmışdır. Bundan çıxış edərək bildirirəm ki, təhsil məsələlərində baş verən mənfi hallara qarşı Sizin tapşırıqlarınıza əsasən Təhsil Nazirliyinin mövqeyi gələcəkdə də barışmaz olacaq, təhsil sistemində mövcud mənfi hallarla mübarizədə ardıcıl yanaşma tətbiq ediləcəkdir.

Möhtərəm cənab Prezident!

Sizi əmin etmək istərdim ki, ölkəmizin tərəqqisi və davamlı inkişafı naminə həyata keçirdiyiniz strateji kurs respublikanın çoxmilli təhsil kollektivi tərəfindən dəstəklənir və gələcəkdə də dəstəklənəcəkdir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- İkinci rübdə və ilin sonuna qədər görülməli işlər çoxdur. Biz bu işlərin hamısını yüksək səviyyədə görməliyik. İlk növbədə, Dövlət İnvestisiya Proqramı tam şəkildə icra edilməlidir. Bu il bu İnvestisiya Proqramı kifayət qədər böyükdür. İnvestisiyalar ölkəmizin hərtərəfli inkişafına xidmət göstərir və güclü iqtisadi potensialımızın artırılmasına yönəlibdir.

İnfrastruktur layihələri proqram üzrə aparılır və aparılmalıdır. Hələ ki, biz infrastruktur layihələrini tam şəkildə başa çatdırma bilməmişik. Ancaq bu istiqamətdə müsbət irəliləyiş vardır. Bu il də ənənəvi olaraq qazlaşdırma, kənd yollarının, su və kanalizasiya xətlərinin çəkilişi layihələri icra ediləcəkdir və əslində icra edilir. Bəzi rayonlarda bu layihələr başa çatıb. Bəzi rayonlarda isə hələ ki, işlər davam edir. İçməli su və kanalizasiya layihələri hazırda əsas prioritet məsələdir. Çünki elektrik enerjisi ilə təminat, qazlaşdırma sahəsindəki işlərin böyük əksəriyyəti artıq görülmüştür. Hazırda kənd yolları, içməli su və kanalizasiya layihələri daha da böyük investisiya tələb edir. Eyni zamanda, bu yaxınlarda Prezidentin ehtiyat fondundan artezian quyularının qazılması üçün əlavə vəsait ayrılmışdır. Bu da insanları içməli su ilə təmin etmək üçün çox önəmli bir addım olacaqdır.

Bir sözlə, bu məsələlər Dövlət İnvestisiya Proqramında öz əksini tapıbdır, icra edilməlidir, maliyyə problemlərimiz yoxdur. Eyni zamanda, sosial infrastruktur layihələri icra edilir. Biz burada da keyfiyyətə üstünlük verməliyik. Məktəblərin, xəstəxanaların tikintisi ən yüksək səviyyədə aparılmalıdır. Əminəm ki, Dövlət İnvestisiya Proqramının tam həcmdə icrası bu il də təmin ediləcəkdir.

Sosial proqramların icrası da dövlət büdcəsində nəzərdə tutulub. Bu, dediyim kimi, daimi bir prosesdir. Biz çalışmalıyıq ki, insanlarımız sosial təminat baxımından əziyyət çəkməsinlər. Xüsusilə aztəminatlı ailələr üçün sosial dəstək daha da təsirli olmalıdır.

İnvestisiya Proqramımız böyük olduğuna görə biz əlbəttə ki, makroiqtisadi vəziyyətə də daim diqqət yetirməliyik. Hazırda makroiqtisadi sabitlik təmin edilir, inflyasiya cəmi 2 faizdir. Ümid edirəm ki, ilin sonuna qədər inflyasiyanı bu səviyyədə saxlaya biləcəyik. Deyə bilərəm ki, Azərbaycan nadir ölkələrdəndir ki, giriş sözümdə dediyim kimi, əhalinin pul gəlirləri inflyasiyanı daim üstələyir - 2 dəfə, 3 dəfə. Amma bu, daimi üstələmədir. Bu göstərici sadəcə olaraq gözəl bir iqtisadi parametrdə deyil, bu, əslində insanların gündəlik həyatında böyük rol oynayan bir amildir.

Biz çalışmalıyıq ki, xarici investisiyaları ölkəmizin inkişafı üçün lazım olan, prioritet təşkil edən sektorlara cəlb edək. Bizdə xarici investisiyalar daha çox neft-qaz sektoruna qoyulur. Bu da təbiidir. Artıq 20 ildir bu, belədir. Yəqin, nəzərə alsaq ki, biz indi böyük enerji layihələrini icra edirik, belə də olacaqdır. Ancaq biz çalışmalıyıq ki, digər sektorlara da xarici və özəl investisiyaları daha böyük həcmdə cəlb edək. Çünki hazırda infrastruktur layihələrinin icrasına dövlət investisiyaları qoyulur. Biz dövlət kreditlərindən istifadə edərək iqtisadiyyatın real sektorlarını da canlandırırıq. Ancaq çalışmalıyıq ki, xarici investisiyaları sənaye inkişafının artırılmasına, kənd təsərrüfatına, turizm, xidmət, İKT sektorlarına da cəlb edək. Əlbəttə ki, bu, o qədər də asan məsələ deyildir. Çünki hələ ki, dünyanı bürümüş iqtisadi və maliyyə böhranının fəsadları yaşanır, hələ aparıcı dünya iqtisadiyyatlarının iqtisadi inkişafı onlar üçün lazımı səviyyədə təmin edilməyib. Ona görə xarici investisiyaları cəlb etmək o qədər də asan məsələ deyildir. Nəzərə almalıyıq ki, dünyanın əksər ölkələri bu işlərlə məşğuldur. Ancaq biz elə bir şərait yaratsaq və ümumiyyətlə, Azərbaycanda islahatlarla, biznes mühitinin yaxşılaşdırılması və ümumi inkişafı bağlı mənşərə çox müsbət olduğu üçün hesab edirəm ki, əgər bu məsələləri düzgün təşkil etsək, biz xarici investisiyaları daha çox lazım olan sahələrə yönəldə bilərik. Biz bu məsələlər ətrafında işləməliyik.

Sahibkarlığın inkişafı ilə əlaqədar işlər artıq yolundadır. Həm maliyyə resursları, həm məsləhət, tövsiyə xarakterli tədbirlər görülür ki, sahibkarlar aldığı güzəştli kreditlərdən daha da səmərəli şəkildə istifadə etsinlər. Bu, əlbəttə ki, emal sənayesinin, kənd təsərrüfatının inkişafında özünü gələcəkdə də göstərəcəkdir.

Ərzaq təhlükəsizliyi məsələləri bu sahədə prioritet təşkil edir. Eyni zamanda, hesab edirəm ki, biz Azərbaycanda istehlak edilən və istehsalı mümkün olan digər məhsulların istehsalı ilə ciddi məşğul olmalıyıq. Onların arasında tikinti materiallarının istehsalı hesab edirəm ki, diqqəti çəkməlidir. Çünki istehsalı mümkün olan bütün məhsullar Azərbaycanda istehsal edilməlidir və biz idxaldan asılılığımızı azaltmalıyıq. İlk növbədə, iqtisadiyyatı inkişaf etdirmək və yeni iş yerlərini yaratmaq üçün. Eyni zamanda, biz ixrac imkanlarımızı da artırmalıyıq. Mən əminəm ki, indi kənd təsərrüfatı ilə bağlı aparılan islahatlar - məhsuldarlığın artırılması, subsidiyalarda şəffaflığın təmin edilməsi, kənd təsərrüfatı texnikasının daha da böyük həcmdə alınması və digər tədbirlər nəticəsində bizdə daha da böyük ixrac potensialı yaranacaq və bizim artan daxili tələbat Azərbaycanda istehsal olunacaq kənd təsərrüfatı məhsullarını həzm edə bilməyəcəkdir. Ona görə ixrac imkanlarımızı artırmalıyıq. İxrac çıxarılan məhsullar ən yüksək dünya standartlarına cavab verməlidir. Biz yeni ixrac bazarları axtarmalıyıq və o bazarlara çıxmalıyıq.

Belə olan halda biz gələcəkdə sahibkarlığın və kənd təsərrüfatının yüksəlişi üzrə çox dinamik inkişaf yolu ilə gedəcəyik, bu inkişafı təmin edəcəyik. Çünki bizim üstünlüyümüz ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda

demoqrafik vəziyyət çox müsbətdir, əhalimiz ildən-ilə artır. Son məlumata görə artıq 9 milyon 500 min səviyyəsinə çatıbdır. Ermənistanı götürsək, hər il Ermənistanı təxminən 80-100 min arası insan tərk edir və bu ilin birinci rübünün statistikasına görə, 20 mindən çox insan tərk edibdir. Əlbəttə bu, depopulyasiyadır. Bir müddətdən sonra orada ümumiyyətlə, 1 milyondan az əhali olacaq. Ancaq olmayan iqtisadi inkişafı, necə deyirlər, təmin etmək üçün bu, onlar üçün əlverişlidir. Çünki əgər fərz etsək ki, Ermənistanda da Azərbaycandakı kimi əhali artır, onda tamamilə müflisləşmə baş verəcəkdir və səfalət daha da böyük ölçülərlə ölçüləcəkdir. Baxmayaraq ki, bu gün də yoxsulluq səviyyəsində yaşayanların sayı Ermənistanda 35 faizdir. Yəni, demək istəyirəm ki, kənd təsərrüfatının inkişafı Azərbaycanda müsbət demoqrafik dinamikanı da nəzərə almalıdır.

Mən regionların sosial-iqtisadi inkişafı ikinci Dövlət Proqramını müzakirə edərkən bu məsələlərlə bağlı kifayət qədər geniş danışmışam, tapşırıqlarımı vermişəm. Əlavə sözlərə ehtiyac yoxdur. Sadəcə, demək istəyirəm ki, kənd təsərrüfatında aparılan islahatları dərinləşdirmək üçün yaxın günlərdə yeni Sərəncam imzalanacaq və əminəm ki, bu Sərəncamın çox müsbət təsiri olacaqdır.

Bizim ümumi daxili məhsulumuzun böyük hissəsini bu gün qeyri-neft sektoru təmin edir. Bu, müsbət haldır və iqtisadi şaxələndirmə siyasətimizin nəticəsidir. Ancaq əgər biz ixrac strukturuna baxsaq, görürük ki, burada mütləq əksəriyyət neft-qaz sektorunun payına düşür. Yəqin ki, bu, təbiidir. Çünki bu rəqəmlər və hasilat o qədər böyükdür ki, əlbəttə, qeyri-neft sektoru bu templərlə ayaqlaşma bilmir. Ancaq yenə də çalışmalıyıq ki, biz qeyri-neft ixrac potensialımızı artıraraq, gücləndirək. Buna nail olmaq üçün keyfiyyət yüksək olmalıdır, əlavə məhsul istehsal edilməlidir. Biz yeni bazarlara çıxmalıyıq və çıxacağıq.

Bildiyiniz kimi, 2014-cü il "Sənaye ili" elan edilmişdir və sənayeləşmə ilə bağlı düşünülmüş siyasət aparılır. Mən artıq bu barədə danışmışam. Bir daha demək istəyirəm ki, hər bir rayonda sənaye zonaları yaradılmalıdır. Fevral ayında bu göstəriş verilmişdir və bu göstəriş icra edilməlidir. Əlbəttə ki, bizim əsas sənaye mərkəzlərimiz müəyyən edilib. Bu, ənənəvi mərkəzlərdir. Bakı, Sumqayıt, - Sumqayıt nəinki Azərbaycanın, Cənubi Qafqazın ikinci böyük sənaye şəhəridir, - Gəncə, Mingəçevir şəhərləri bizim əsas sənaye mərkəzlərimizdir. Ancaq dediyim kimi, bütün rayonlarda sənaye zonaları yaradılmalıdır və sənayenin inkişafı daha da sürətlə getməlidir.

Nəqliyyat sektorunun inkişafı ilə bağlı demək istəyirəm ki, yaxın günlərdə Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunun yeni aerovağzal kompleksi istifadəyə veriləcəkdir. Bu, dünya miqyasında ən gözəl aerovağzal komplekslərinin arasında olacaqdır, həm xarici görünüşü, həm daxili rahatlığı çox gözəldir, ən yüksək standartlara cavab verir. Nəzərə alsaq ki, Azərbaycanda çoxsaylı beynəlxalq tədbirlər artıq adi hal alıb, əlbəttə, bu aeroportun ölkəmizin ümumi inkişafında rolu çox böyük olacaqdır. Bu, ölkəmizə bir giriş qapısıdır. Əlbəttə, yeni aerovağzal kompleksinin tikintisi hesab edirəm ki, tarixi hadisədir.

Magistral yolların tikintisi qrafik üzrə davam edir. Biz burada da əsas diqqəti keyfiyyətə yönəltməliyik. Çünki magistral yollarımızın əksəriyyəti tikilib, indi işlər davam edir. Ancaq keyfiyyət ön planda olmalıdır.

Dəmir yolumuzun bərpası layihəsi aparılır, yeni vaqonlar, elektrovozlar alınmalıdır. Müvafiq göstərişlər verilibdir. Əlbəttə ki, dəmir yolumuzun inkişafı ilə bağlı Dövlət Proqramı icra edilir.

Bu ilin yay aylarında yeni tikilən beynəlxalq dəniz limanının birinci mərhələsi artıq tamamlanmalıdır. Bu, böyük bir layihədir. Ələtdəki liman Xəzər dənizində ən böyük beynəlxalq dəniz limanı olacaqdır. Qarşıya vəzifə qoyulubdur ki, bu ilin yayında artıq limanın birinci hissəsi istifadəyə verilsin. Ondan sonra ikinci mərhələdə işlər davam etsin.

Hesab edirəm ki, buna nail olmaq mümkündür. Belə olan halda indiki dəniz limanı şəhərin mərkəzindən köçürüləcəkdir və onun yerində ictimai yerlər yaradılacaqdır. Onsuz da artıq o limandan Zığ istiqamətinə yeni bulvar - Ağ şəhər bulvarı salınır. Onun indiki uzunluğu təqribən 2 kilometrə qədər çoxdur. Orada yeni ictimai zonalar yaradılır. Əlbəttə ki, oradan limanın mümkün qədər tez köçürülməsi imkan yaradacaq ki, tezliklə biz o zonanı da vətəndaşların sərəncamına verək. Oradan dəmir yolu xətləri də çıxarılacaqdır. Səkkizzolaqlı sahil avtomobil yolu, gözəl bulvar tikilir. Yəni, onsuz da yeni beynəlxalq dəniz limanı yaxın zamanlarda tam fəaliyyətə başlayacaqdır. Amma heç olmasa, birinci mərhələni biz yay aylarında artıq istifadəyə verməliyik.

Şəhər nəqliyyatı ilə bağlı əlavə tədbirlər görülməcəkdir. Metro tikintisi sürətlə gedir. Bildiyiniz kimi, biz metro stansiyalarının sayını 70-ə çatdırmaq əzmindəyik. Buna nail olacağıq. Bütün işlər qrafik üzrə gedir. Şəhərə ən yüksək standartlara cavab verən yeni sərnişin avtobusları gətiriləcəkdir. Bakıda yeraltı parkinqlər tikilibdir. Bu da tıxac probleminin həllinə bir dəstəkdir. Yerüstü parkinqlər də yaradılmalıdır. İnkişaf etmiş şəhərlərdə olduğu kimi, bizdə də yaxın aylarda küçələrdə parkinq avtomatları quraşdırılacaqdır ki, insanlar maşınlarını orada rahat park edə bilsinlər. Bu sahədə də şəffaflıq təmin edilməlidir.

Bakı gözəl, müasir, inkişafda olan şəhərdir. Əlbəttə ki, inkişaf etmiş ölkələrdə heç bir şəhərdə küçələrdə əlində çubuq parkinqlə məşğul olan tənzimləyiciləri görmək mümkün deyildir. Bu, bizə yaraşmır, yaraşmaz. Özü də heç kim bilmir ki, onlar harada işləyirlər, yığıqları pulları hara verirlər, kimə ötürürlər. Mən başa düşürəm ki, indi yerüstü parkinq olmadığı üçün bunların sürücülərə köməyi dəyir. Bunu başa düşürəm. Ona görə hesab edirəm ki, biz təmkinli olmalıyıq. Amma normal, şəffaf park avtomatları quraşdırıldıqdan sonra əlbəttə ki, əlində çubuq olan vətəndaşları biz gərək digər işlərlə təmin edək.

Bizim bu il ordu quruculuğu ilə bağlı böyük proqramlarımız vardır. Tikintilərlə bağlı proqram vardır, nəinki silah-sursat alınır, eyni zamanda, tikinti işləri aparılır. Mən onların arasında Hərbi Dəniz Qüvvələri bazasını xüsusilə qeyd etmək istəyirəm. Artıq neçə ildir ki, bu böyük baza tikilir. Ümid edirəm ki, biz bu il bu bazanı artıq açacağıq. Digər hərbi şəhərciklərdə tikinti-quraşdırma işləri aparılır. Yeni hərbi bazalar tikilir. Bütün şəhərciklərdə, hərbi hissələrdə, hərbi bazalarımızda ən yüksək standartlar tətbiq edilir. Çünki bizim zabitlərimiz, əsgərlərimiz yaxşı şəraitdə xidmət göstərməlidirlər.

Ümid edirəm ki, yaxın illərdə bir dənə də köhnə, dağılmış, qəzalılıq vəziyyətdə hərbi hissə, yaxud da ki, tikili olmayacaqdır. Əfsuslar olsun ki, bu sahəyə əvvəlki illərdə diqqət göstərilmirdi. Biz bunu açıq deməliyik. Bizim əsgərlərimiz, zabitlərimiz ən yüksək şəraitdə xidmət aparmalıdırlar və yaşamaladırlar. Ona görə qarşıya vəzifə qoyulub və vəsait ayrılıb ki, qısa müddət ərzində, bəlkə də növbəti iki il ərzində hərbi hissələrdə bir dənə də qəzalılıq, yararsız, köhnə tikili olmasın.

Eyni zamanda, hesab edirəm ki, biz yeni tikilmiş gəmiqayırma zavodundan da bu məqsədlər üçün istifadə etməliyik. Çünki bildiyiniz kimi, bu zavodda istənilən gəmi istehsal oluna bilər. Artıq zavoda ilkin sifarişlər də verilməyə başlamışdır. Hesab edirəm ki, Müdafiə Nazirliyi də hərbi gəmilərin tikintisi ilə bağlı bu zavoda sifariş verməlidir. Əlbəttə ki, Maliyyə Nazirliyi bu məsələnin maliyyə tərəfini təmin etməlidir. Hesab edirəm ki, biz bu il artıq bu işə başlamalıyıq. Çünki gəminin tikintisi çox vaxt aparacaqdır. Biz burada da vaxt itirməməliyik ki, həm zavod tam gücü ilə işləsin, həm də biz hərbi donanmamızı müasirləşdirək.

Bu il məcburi köçkünləri evlərlə təmin etmə proqramı davam etdiriləcəkdir. Keçən il 20 mindən çox köçkün yeni evlərə, mənzillərə köçmüşdür. Bu il də ən azı 20 min köçkün köçəcəkdir. Bu proqram icra edilir, davam etdirilir. Yerlər müəyyən edilə bilər. Burada heç bir yubanma, ləngimə ola bilməz. Maliyyə problemi də ola bilməz. Ona görə burada hər şey qrafik üzrə gedir.

Qarabağ müharibəsi veteranlarının və əlillərin problemləri həll edilir. Bir müddət bundan əvvəl imzaladığım Sərəncam əsasında bu kateqoriyadan olan 80 min insanın sosial təminatı yaxşılaşdırılmışdır. Bu proses davam etdiriləcəkdir. Müharibə veteranları, müharibə əlilləri, şəhid ailələri üçün daha da yaxşı şərait yaradılacaqdır. Bilirsiniz ki, evlər tikilib, mənzillər paylanır, əlillər üçün minik maşınları nəzərdə tutulubdur. Ümid edirəm ki, bu il növbədə dayanan müharibə əlilləri və şəhid ailələri minik maşınları ilə tam şəkildə təmin ediləcəklər. Növbəti üç-dörd il ərzində növbədə dayanan şəhid ailələrinin və müharibə əlillərinin hamısı yeni mənzillərlə və fərdi evlərlə təmin ediləcəkdir. Bu göstəriş verilibdir. Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi bu işlərlə məşğuldur. Dövlət investisiya xərclərində də bu məsələ nəzərə alınmalıdır.

Neft-qaz sektorunda işlər yaxşı gedir. Həm ölkə daxilində, həm xarici tərəfdaşlar burada investisiyaları artırır. Yeni tikilən platformalar, qazılan quyular bizim enerji potensialımızı artırır. Qazlaşdırma prosesi də uğurla gedir və əminəm ki, biz istədiyimiz rəqəmə yaxın zamanlarda çatacağıq.

Əlbəttə ki, TANAP layihəsinin icrası artıq başlamışdır. TANAP layihəsi XXI əsrin layihəsidir. “Şahdəniz-2”, TANAP və TAP Avropanın ən böyük infrastruktur layihələridir. Artıq tenderlər elan edilə bilər. Ümid edirəm ki, yaxın zamanlarda biz tikintiyə başlayacağıq. Artıq keçən ilin sonlarında bu layihəyə start verildi. Hazırlıq işləri başlamışdır. Azərbaycan bu layihənin icrasında liderlik keyfiyyətlərini nümayiş etdirir. Hesab edirəm, tam əminəm və bilirəm ki, bizim siyasətimiz, enerji siyasətimiz, cəsarətli siyasət olmasa idi, bu layihə heç vaxt reallaşa bilməzdi. Bu layihələrin təşəbbüskarı Azərbaycandır. Əsas rol oynayan da Azərbaycandır. Bütün riskləri Azərbaycan öz üzərinə götürüb. Maliyyə risklərini, texniki risklərin hamısını Azərbaycan öz üzərinə götürüb. Əminəm ki, biz bu layihəni də uğurla icra edəcəyik.

Çünki bu günə qədər təşəbbüskarı olduğumuz bütün enerji layihələrində biz uğur qazanmışıq. Bakı-Supsa, Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum neft-qaz layihələri artıq reallıqdır. Uzun illər fəaliyyət göstərir. Ona görə əminəm ki, biz bu böyük layihələri də şərəflə icra edəcəyik.

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı bir neçə söz demək istərdim. Bir neçə il bundan əvvəl Azərbaycanda “Ekologiya ili” elan edilmişdi. Xatırlayıram, o vaxt biz “Ekologiya ili”ndə görülən işləri müzakirə edərkən mən demişdim ki, “Ekologiya ili” hər il olmalıdır. Çünki ətraf mühit, xüsusilə Bakı və Abşeron yarımadası üçün əsas məsələlərdən biridir. Burada illər, əsrlər boyu neftlə çirklənmiş gölməçələr, yerlər, ekoloji cəhətdən məqbul olmayan mənzərə vardır. Biz son illərdə bu istiqamətdə çox böyük işlər görmüşük. Çünki neft hasilatı Azərbaycanda artıq 200 ilə yaxındır ki, aparılır. Ancaq əfsuslar olsun ki, ekoloji vəziyyətə diqqət lazımı səviyyədə olmamışdır. Yadınıza salın, Bibiheybət buxtası nə gündə idi, bir fəlakət mənzərəsi idi. İndi ora tamamilə təmizləndi. Buruqlar yerində qalıb, ətrafı təmizləndi. İndi göstəriş vermişəm ki, orada, o buruqların arasında ağacəkmə kampaniyası da başlasın. Biz oranı yaşıllıq zonaya çevirməliyik. Şəhərin mərkəzində yod zavodu fəaliyyət göstərirdi. Sonra fəaliyyəti dayandırılmışdır. Ancaq orada qalan o yod çöküntüləri ətraf mühitə nə qədər böyük ziyan vururdu. Biz oranı da təmizlədik, o məsələ də ən yüksək səviyyədə öz həllini tapmışdır. Balaxanı zibilxanası yanır, tüstü verirdi. O tüstü bütün şəhəri bürümüşdü, nəfəs almaq mümkün deyildi. Nəinki Balaxanı sakinləri, bütün şəhər o tüstüdən əziyyət çəkirdi. Biz oranı da təmizlədik. İndi poliqonda bir dənə də olsun tullantı, zibil yoxdur. Ağaclar əkilib, tüstü də yoxdur. Böyük maliyyə vəsaiti hesabına zibilyandırma zavodu tikilib

fəaliyyət göstərir. Yəni, belə misallar çoxdur. Ağacəkmə kampaniyası zamanı on milyondan çox ağac əkilibdir və bu proses davam etdirilir.

Ona görə biz ekoloji vəziyyətlə bağlı məsələləri daim diqqət mərkəzində saxlayırıq. Ancaq ictimaiyyəti də, məni də narahat edən məsələ ağacların kəsilməsi məsələsidir. Buna yol vermək olmaz. Hesab edirəm ki, biz burada daha da ciddi məsuliyyət tətbiq etməliyik. Ağacəkmə tam şəkildə dayandırılmalıdır. Ancaq nadir hallarda, o da Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin rəyi ilə haradasa ağac ya köçürülür, ya kəsilə bilər. Ona görə mən dəfələrlə bu məsələlərlə bağlı öz fikrimi bildirmişəm. Deyə bilərəm ki, vəziyyət əvvəlki illərə nisbətən daha da müsbətdir. Ancaq biz istədiyimizə tam şəkildə nail ola bilməmişik. Gecə vaxtı gəlirlər, qanunsuz olaraq ağacları kəsirlər, yerləri düzəldirlər ki, ev tiksinlər. Bu, vicdansızlıqdır, bu, biabırılıqdır, bu, cinayətdir.

Ona görə aidiyyəti qurumlar təklif versinlər, biz ağacları kəsənlərə qarşı daha da ciddi tədbir görməliyik. Onlar məsuliyyətə cəlb edilməlidir. Bir daha demək istəyirəm ki, şəhərdə bir dənə də olsun ağac Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin icazəsi, rəyi olmadan kəsilə bilməz. Bu, mənim son xəbərdarlığımıdır. Biz bu aydan başlayaraq "Avro-4" standartına keçmişik. Bu da əminəm ki, havanın tərkibini böyük dərəcədə yaxşılaşdıracaqdır. Çünki verilən məlumata görə, havanı çirkəndirən əsas amil sənaye müəssisələri yox, maşınlardır. Burada "Avro-4" standartının tətbiq edilməsi hesab edirəm ki, bunun qarşısını alacaqdır. Eyni zamanda, əlbəttə biz bunu da deməliyik ki, Azərbaycanda istehsal olunan yanacaqım keyfiyyəti də yaxşılaşdırılmalıdır. Bakıda yeni neftayırma zavodunun tikintisi nəzərdə tutulur, tikiləcəkdir, ancaq bu, vaxt aparacaqdır. Haradasa bəlkə 3 il-4 il vaxt aparacaqdır. Çalışmalıyıq və hökumət də öz təkliflərini versin ki, o tikilənə qədər Azərbaycanda istehsal olunan yanacağın keyfiyyətini biz necə yaxşılaşdırma bilərik. Hesab edirəm ki, biz bu məqsədlər üçün də maliyyə resursları ayıra bilərik.

Bakıda mövcud olan göllərin təmizlənməsi proqramı da artıq başlayır. Bu göllərin siyahısı mənə verilibdir. Burada 9 göl vardır. Amma bu gölləri heç göl adlandırmaq da düzgün deyildir. Çünki göl təbii, təmiz bir su hövzəsidir, bu göllər isə ekoloji fəlakət mənzərəsidir. İllər boyu bu göllərə kanalizasiya, çirkab suları, neftlə çirkələnmiş sular, lay suları axıdılıb. Bu göllər şəhərin içində, şəhərin mərkəzində bir ekoloji fəlakətdir. Ona görə bu məsələ ilə bağlı artıq bütün göstərişlər verilibdir. Biz daha bundan sonra bu vəziyyətlə barışa bilmərik. Bu məqsədlər üçün nə qədər lazımdırsa, o qədər də vəsait ayrılacaqdır. Bu çirkab su hövzələrini biz təmiz göllərə çevirəcəyik. Bakı indi parklar şəhəridir. Bakı olacaq təmiz göllər şəhəri. Bu vəzifəni mən bu gün qarşıya qoyuram və hesab edirəm ki, biz tezliklə bu işlərə başlamalıyıq. Sözü düzür, artıq biz başlamışıq. Bu sahədə təcrübəsi olan xarici şirkətlərlə artıq müqavilələr də bağlanıb. Biz ən ağır, ekoloji və texniki cəhətdən ağır olan layihədən başlamışıq. Bu da Böyükşor gölünün təmizlənməsidir. Böyükşor gölünün ərazisi 11 kvadratkilometrdir. Yəni, min hektardan böyükdür. Böyükşor gölünü biz hələlik iki yerə bölürük. Bənd tikiləcəkdir. Bu bənd, eyni zamanda, avtomobil yolu olacaqdır. Həm nəqliyyat üçün, həm bu təmizləmə işlərini mərhələlərə bölmək üçün biz bu işləri görürük.

Birinci mərhələdə gölün tikilən Olimpiya Stadionuna yaxın olan hissəsi təmizlənəcəkdir. O sahənin ərazisi 300 hektardır. Orada təmiz, şəffaf su olacaqdır. Gölün ətrafında gözəl bulvar tikiləcəkdir. Bizim Dənizkənarı Bulvarımız vardır. İndi, bundan sonra Böyükşor Bulvarımız da olacaqdır və gözəl yaşıllıqlar salınacaqdır, ağaclar, kollar əkiləcəkdir, istirahət zonaları və təmiz bir göl olacaqdır.

İkinci mərhələdə isə gölün qalan böyük hissəsi də təmizlənəcəkdir. Beləliklə, biz şəhərimizdə yeni, gözəl istirahət, sağlamlıq zonası yaradacağıq. Dediym kimi, bir neçə ildən sonra Bakı təmiz, gözəl göllər şəhəri kimi artıq öz sözünü deyəcəkdir. Düzdür, burada görüləsi işlər çoxdur, doqquz göldən söhbət gedir, - ancaq çalışmalıyıq ki, növbəti 5 ya 6 il ərzində yerinə yetirək. Əlbəttə ki, bütün bu işlər dövlət büdcəsində nəzərə alınmalıdır. Maliyyə resursları burada əlbəttə ki, təmin ediləcəkdir və bütün işlər ən yüksək səviyyədə aparılmalıdır.

Nəhayət, biz artıq bu il birinci Avropa Oyunlarına hazırlığın həlledici mərhələsinə qədəm qoyuruq. Bütün işlər cədvəl üzrə gedir. Bu yaxınlarda Avropa Olimpiya Komitəsinin prezidenti və Koordinasiya Komitəsi Bakıda idilər. Bakıda hazırlıqla bağlı gedən işlərə çox yüksək qiymət verdilər. Bütün idman obyektlərində tikinti işləri gedir. Olimpiya Stadionu, Su İdmanı Sarayı, Gimnastika Arenası, Atıcılıq Mərkəzi tikilir, digər obyektlərdə təmir işləri aparılır, yollar çəkilir. İdmançılar üçün Olimpiya Şəhərciyi demək olar ki, hazırdır. Yəni, biz hazırlıq işlərini davam etdiririk, aparırıq.

Bir daha demək istəyirəm ki, biz bu Oyunları Olimpiya Oyunları səviyyəsində keçirmək istəyirik. Bəziləri bilmirlər ki, bu Oyunlar həm idman növlərinin və həm də idmançıların sayına görə Olimpiya İdman Oyunlarına çox yaxındır. Hazırlıq və tikinti baxımından Qış Olimpiya Oyunlarından daha böyükdür. Bizdə gələn il yarışacaq idmançıların sayı Qış Olimpiya Oyunlarında idmançıların sayından 2 dəfə çoxdur. Ona görə bu böyük bir sınaqdır, böyük bir çağırışıdır. Nəzərə alsaq ki, Yay Olimpiya Oyunlarına hazırlıq müddəti 7 ildir, bizdə isə cəmi 2 il yarımdır. Ancaq biz güclü dövlətik, bizdə bütün işlər düzgün təşkil olunur və həll edilir. Güclü siyasi iradə, texniki imkanlarımız vardır, səfərbərlik təmin edilə bilər. Yəni, bu Oyunları biz elə keçirəcəyik ki, bu, gələcək Olimpiya Oyunları üçün də nümunə olsun. Azərbaycan özünü dünyaya yenidən müasir, dinamik inkişaf edən, güclü dövlət

kimi təqdim edəcəkdir. İlin sonuna qədər görüləsi işlər çoxdur. Bu işləri görmək üçün sizin hamınıza uğurlar arzu edirəm.

Sağ olun!

Xalq qəzeti.-2014.- 15 aprel.-№ 75.-S-.1-3.